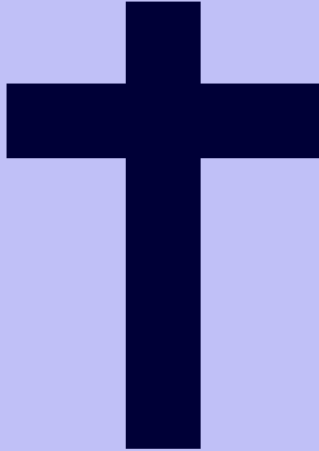

Deftera Lfida
Dzratawi

New Testament in Hdi

Deftera Lfiđá Dzratawi **New Testament in Hdi**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898

Contents

Mata	1
Markus	39
Lukwa	64
Yuhwana	102
Slna gwal ghunay	128
La Ruma	163
1 Kwarejt	180
2 Kwarejt	195
Galat	206
Afisu	212
Filip	218
Kwalus	222
1 Tesalunik	226
2 Tesalunik	230
1 Timute	232
2 Timute	237
Titus	241
Filimuj	243
Hebru	244
Yakubu	257
1 Piyer	262
2 Piyer	267
1 Yuhwana	270
2 Yuhwana	275
3 Yuhwana	276
Yuda	277
Suna Yuhwana	279

Gwada ta sabi da Mata

*Mndara dzidziha Yesu
Luk 3:23-38*

¹ Wya ka tva saba mndara tan ma Yesu Kristi zivra Dawuda. Dawuda guli ná, zivra Abraham ya. ² Abraham ta yata Izak, Izak ta yata Yakubu, Yakubu ta yata Yuda nda zwanamani. ³ Yuda ta yata i Peres nda Zara (Tamar na ma tan,) Peres ta yata Isrum, Isrum ta yata Aram, ⁴ Aram ta yata Aminadap, Aminadap ta yata Nasuj, Nasuj ta yata Salmuj, ⁵ Salmuj ta yata Buwaz (Rahab na mani,) Buwaz ta yata Ubet (Rut na mani,) Ubet ta yata Yesay, ⁶ Yesay ta yata Dawuda.

Ka yata mgham Dawuda ta Salumuj (si markwa Uriya na mani,) ⁷ Salumuj ta yata Rubuwam, Rubuwam ta yata Abiya, Abiya ta yata Asa, ⁸ Asa ta yata Yusafat, Yusafat ta yata Yuram, Yuram ta yata Uziyas, ⁹ Uziyas ta yata Yuwatam, Yuwatam ta yata Akaz, Akaz ta yata Izekiyas, ¹⁰ Izekiyas ta yata Manasa, Manasa ta yata Amuj, Amuj ta yata Yuziyas, ¹¹ Yuziyas ta yata Yukwaniyas nda zwanamani. Ta tsa fitik ya, hlaghata lu ta la Isra'ila ta hadika Babila.

¹² Tahula hlaghata lu ta hən ta hadika Babila, ka yata Yukwaniyas ta Salatiyel, Salatiyel ta yata Zwarubabel, ¹³ Zwarubabel ta yata Abiyuda, Abiyuda ta yata Iiyakim, Iiyakim ta yata Azura, ¹⁴ Azura ta yata Saduka, Saduka ta yata Akim, Akim ta yata Iliyuda, ¹⁵ Iliyuda ta yata Iliyazar, Iliyazar ta yata Matanj, Matanj ta yata Yakubu, ¹⁶ Yakubu ta yata Yusufu ta nzakway ka za'ala Mari. Tsa Mari ya ta yata Yesu ta hən lu ka Kristi*.

¹⁷ Zrafta ta Abraham ka sagha ta Dawuda ná, ghwanpɔɔ fwaɔ da mida. Zrafta ta Dawuda ka lagha ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila guli ná, ghwanpɔɔ fwaɔ da mida. Zrafta ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila ka sagha ta Kristi guli ná, ghwanpɔɔ fwaɔ da mida.

*Yakwa Yesu
Luk 2:1-7*

¹⁸ Wya ka lu yata Yesu Kristi. Mari mani ma Yesu ná, Yusufu ta dzugway. Ta kul kluvta hən ta vgha, ka zlganavata Sulkum nda ghuɔa ta huɔi ta Mari. ¹⁹ Tsa zwanja midzani Yusufu ya ná, n̄ma mndu ya. Va a ta pghanaghatá hula ta makumidzani wa. Ka kumə tsi ta zlanavata tsa makwa ya ma kdek ma kdek. ²⁰ Tata ndanay ndanay tsatsi

ta zlanavata, ka lagha duhwala Mgham Lazglafta da sunani. «Yusufu zivra Dawuda, ma zləŋ ka ta kla Mari ŋa nzakway ka markwa ghuni. Tsa huɔi zlg haf tsi ya ná, Sulkum nda ghuɔa ta zlganavata. ²¹ Zwanja zgun dza'a tsi yata, ŋa tsanafá gha ta hgni ka Yesu†, kabga tsatsi dza'a mbanafá mnduhani ma dmakuha tan,» ka'a nda tsi.

²² Inda tsaya ná, magu maga ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi ya mnigij Mgham Lazglafta nda ma wa anabi kazlay:

²³ «Wya dza'a zlg hafzlg ha daghala makwa ta kul snanɔta zgun ta huɔi, ŋa yatani ta zwanja zgun,

ŋa tsanafá hgni ka Emanuwel,» manda mnay kazlay: Kawadaga Lazglafta nda amu‡ ka'a ya.

²⁴ Sli'avata Yusufu, ka snatá tsi ta tsa gwada mnana duhwala Mgham Lazglafta ya. Ka klaftá tsi ta Mari ŋa nzakway ka markwa tan. ²⁵ Walaŋ a Yusufu ta ksanɔta tsa makwa ya wa. Tahula dgtani zla tsi ta ksanɔta. Ka tsanafá tsi ta hga tsa zwan ja ka Yesu.

2

Sli'agaf ta gwal ma mndara luwa da vla glaku ŋa Yesu

¹ Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya yata lu ta Yesu, ma fitika gay Hiridus ta mghamani hada. Tahula yata, ka sli'af ta gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwa tsa daga ma mndara luwa ka safi da luwa Ursalima. ² Ka dawanta hən: «Ga tsa zwan yaga lu ka lfid Mghama la Yahuda ya na? Nda n̄gha ŋni ta tekwa tsa ta zlagapta daga ma mndara luwa kəl ŋni ka safi da tsəbu ta kəmani.»

³ Snanɔta mgham Hiridus ta tsa gwada ya, tsiak ma vghani. Mantsaya inda gwal ma luwa Ursalima guli. ⁴ Ka tskanatá tsi ta inda gwal mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka dawu tsi da hən: «Ga tsa vli dza'a yata lu ta Kristi* ya na?» ka'a nda hən. ⁵ Ka hən nda tsi mantsa: «Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya dza'a yata lu, kabga wya ka anabi vindaf ta:

⁶ «Kagha luwa Batlehem ta hadika Yahuda. Hta a nzakwa gha mataba luwaha ya ta hadika Yahuda wu,

kabga ga ghuni dza'a saba Mgham dza'a n̄gha mnduha da la Isra'ila,†» ka'a.

⁷ Ka hgaftá mgham Hiridus ta tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwa tsa ya ma kdek ma kdek, ka dawanta tsi da hən: «Yawu zlagapta tsa tekwa tsa ya na?» ka'a.

⁸ Ka ghunafá tsi ta hən da Batlehem, ka'a mantsa: «Lawala, ka zbapta kuni dina ta

* **1:16** Kristi na: Manda mnay Mgham tfanagha Lazglafta ta wi kə'a ya. † **1:21** Yesu: Manda mnay kazlay: Lazglafta ta mba mndu kə'a ya. ‡ **1:23** N̄gha ta Isaya 7:14 nda 8:8, 10. * **2:4** Kristi na: Tsaya Mgham tfanagha Lazglafta ta wi. † **2:6** N̄gha ta Mika 5:1, Yuhwana 7:42.

gwada ta tsa zwanj ya. Ka slafsla kuni tida katsi, ka vrakta kuni da mnihata ɲa dza'a verda i'i guli da tselbu ta kɛmani,» ka'a.

⁹ Kɔɔkwa tan ta snamtá tsa gwada mgham ya, ka sli'aftá hɛɲ ka dza'a. Ka nghɛglantá hɛɲ ta tsa tekwatsa si nghan hɛɲ daga ma mndɛra luwa ya kay ta mbada ta kɛma tan. Bhadaghatani da tsa vli nda tsa zwanj ya, ka sladata tsi. ¹⁰ Nghay tan ta sladata tsa tekwatsa ya, ka tuta ɲudufa tan da rfu katakata. ¹¹ Ka lamɛ hɛɲ da hɛga. Ka slanaghatá hɛɲ ta tsa zwanj ya nda Mari ta nzakway ka mani. Ka tsɛlɛbatá hɛɲ ta kɛma tsa zwanj ya, ka vɛlantá hɛɲ ta glaku. Ka palanaptá hɛɲ ta zɛlibiha tan, ka mbɛhatá hɛɲ nda dasu, nda urdi ɲa dray nda dra, nda mandabɛaya urdi. ¹² Tahula tsa ka mnanatá Lazglafta ta hɛɲ nda ma suni kazlay: Yahayaha hɛɲ da vradaghata nda da Hiridus kɛ'a. Ka sli'aftá hɛɲ ka vraghata da luwa tan nda ta sana tvi.

Kɔɔkiɲtá Yesu da luwa Masar

¹³ Tahula laghwa tan, ka lagha sana duh-wala Mgham Lazglafta da suna Yusufu. Ka'a nda tsi mantsa: «Sli'afslí'a, kla ta na zwanj na nda mani ka hwayaghata ka nda hɛɲ ta hadika Masar, ka nzata ka hada. I'i dza'a mnaghata kada vrakta ka. Ya dza'a zbay Hiridus ta na zwanj na ɲa dzata,» ka'a.

¹⁴ Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwanj ya nda mani girvidik ka laghwi ta hadika Masar. ¹⁵ Ka nzatá tsi hada ha ka sagha fitika mta ta mgham Hiridus. Mantsa kɛ'a maguta ɲa dzanaghatá ghɛɲa gwada mna Mgham Lazglafta nda ma wa anabi, ka'a mantsa: «Ma hadika Masar* hgagapta yu ta zwanj da,» kɛ'a ya.

Pslatá zwani ma luwa Batlehem

¹⁶ Kɛ'a ka Hiridus ná, hidaku hidanagha tsa gwal nda snatá skwi ta ghɛɲa tekwatsa ya. Ka kuzlanaptá tsi ta ɲuduf. Tsaw mnanamna tsa gwal nda sna ta skwi ta ghɛɲa tekwatsa ya kay ta fitika zlagapta tsa tekwatsa ya, kɛl tsi ka mnay: Lawa pslihatá inda zwana zgwana yaga lu hadahada ha ka klaftá imi his ma luwa Batlehem, nda ya ma inda vli ta wanafta kɛ'a. ¹⁷ Ma tsa fitik ya dzatá ghɛɲa gwada ya mna anabi Irmiya. Ka'a mantsa:

¹⁸ «Ta snaku hlawi ma Rama. Ta snaku lili nda ɲada ghɛɲ. Rahila ya ta tawa zwanani, va a ta lɛanató ɲuduf wu kabga rwurwa hɛɲ,» ka'a.

Sli'afta ma luwa Masar ka vru da luwa Nazaret

¹⁹ Manda mtatá mgham Hiridus, ka lɛglagha duh-wala Mgham Lazglafta da suna Yusufu ma hadika Masar. ²⁰ Ka'a mantsa:

«Sli'afslí'a, ka kla ka ta na zwanj na nda mani, ka dza'a ka ta hadika Isra'ila kabga nda rwa tsa gwal ta zba dzatá na zwanj na ya,» ka'a.

²¹ Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwanj ya nda mani, ka laghwi ta hadika la Isra'ila. ²² Ama snantani kazlay: Zwanj Hiridus ta nzakway ka Arkilayus ta ga mgham ta hadika Zudiya kɛ'a, ka zɛɲaftá tsi ta dza'a da hada. Tahula mnananta Mgham Lazglafta nda ma suni, ka mbɛdaghatá tsi ta vgha ta hadika Galili. ²³ Ka laghu tsi nzata ma sana luwa ta hgu lu ka Nazaret. Nda nza mantsaya ɲa dzanaghatá ghɛɲa gwada ya mana la anabiha, ka hɛɲ mantsa: «Mnda la Nazaret dza'a hga lu,» ka hɛɲ.

3

«Mbɛdanafwa nzakwa ghuni» ka Yuhwana

Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Ma tsa fitik ya, ka zlagaptá Yuhwana mnda maga batem ma mtak ta hadika Zudiya, ka'a mantsa: ² «Mbɛdanafwa mbada ta nzakwa ghuni, kabga ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha,» ka'a.

³ Ka anabi Isaya mnuta mantsa:

«Mamu sana mndu ta gugudaku ma mtak. Ka'a mantsa:

«Payanawa tva Mgham Lazglafta, ka lele'anata kuni ndɛdap,*» ka'a.

⁴ Gatá lguta swida ɲalibwa ta sudá Yuhwana ta vgha nda hbatá banava huta misti. Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁵ Ka sli'adaghatá gwal ta sli'afta ma luwa Ursalima, nda inda gwal ta hadika Zudiya, nda inda gwal ta hadikha ta wanafta ghwa Zurdenj, ka lagha da tsi. ⁶ Ka manigintá hɛɲ ta dmakuha tan, ka maganaftá tsi ta batem ta hɛɲ ma ghwa Zurdenj.

⁷ Nghay Yuhwana ta ndɛghadaghata la Farisa nda la Sadukiya ta sli'adaghata da tsi, ɲa maganaftani ta batem ta hɛɲ ná, ka'a nda hɛɲ mantsa: «Mndɛra la mupuhwa! Waya ta mnaghunatá hwayapta ma tsa basatá ɲudufa Lazglafta dza'a sagha ya na? ⁸ Ka maga kuni tama ta slna dza'a marantá mbɛdata nzakwa ghuni. ⁹ Ma fa kuni ta ndana ghuni kazlay: Abraham na Da ɲni kɛ'a. Ka yu ta mnaghunata na: Davinlava Lazglafta ta mbɛdanaftá na palaha na ɲa nzakwa tan ka zwana Abraham. ¹⁰ Nda ghada fata wa slpada mista fuha ɲa ratsinjta nda slrɛɲ nda slrɛɲ. Inda fu kul zdaku yakwani, dza'a tsiɲtsa lu ka vzamta ma vu. ¹¹ I'i ná, nda imi ta magaghunafu ya ta batem ɲa marantá ta mbɛdata nza-kwa ghuni. Ama tsa mndu ta sagha nda hula da ya ná, mal ɲani glaku ka ɲa da.

Slaghu a yu dər ɲa hlapʔá ɓaɓah ma səlanɪ wa. Tsatsi ná, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuɓa nda ya nda vu. ¹² Mamu kuhwatavihi ma dzvani ta wa blikwi ɲa vihaptá hyani, ɲa dganatá sabatbat nda hanzila hya ɲa pghamtani ta hyani ma guvur. Ama ɲa drintani ta sabatbat, nda vu kul had' ta mtavata dekdek,» ka'a.

Maganaftá batem ta Yesu
Mak 1:9-11, Luk 3:21-22

¹³ Ka sli' aftá Yesu ta hadika Galili, ka lagha ta wa ghwa Zurdeɲ slanaghatá Yuhwana ɲa maganaftani ta batem. ¹⁴ Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Nawanawa mantsa a tsa wu! I'i ta kuma magidifta kagha ta batem guli ná, da i'i ta sagha kagha guli?» ka'a. ¹⁵ «Maga maga mantsa ya ndanana kaku, kabga mantsa ya dza'a magata u ta inda skwi ya kumaɲ Lazglafta,» ka Yesu nda tsi. Gi dzəglamə a Yuhwana ta wi mida wa. ¹⁶ Kɔɔkwa lu ta maganaftá batem ta Yesu, ka sabə tsi ma imi. Ka gi gunatá luwa buwaɲ, ka nghə tsi ta Sulkuma Lazglafta ta saha manda ghərɓu' ta ghəɲani. ¹⁷ «Nanana zwaɲa da ya dʋu yu, ya ta zdigihata katakata,» ka sana lwi snagata daga ta luwa.

4

Dzəghaɲta halaway ta Yesu ma mtak
Mak 1:12-13, Luk 4:1-13

¹ Tahula tsa, ka klaghatá Sulkuma Lazglafta ta Yesu da mtak ɲa dzəghay halaway. ² Tahula magatani ta fitik fwad mbsak' nda rvidik' tani nda fitik' tani ta suma*, ka kuzlanaftá maya. ³ Ka gavanavátá halaway, ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwaɲa Lazglafta ka katsi ná, mnanamna ta na palaha na ka mbədavafta həɲ ka skwa zay,» ka'a nda tsi. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Ka lu vindafta ma gwaɔa Lazglafta na: "nda skwa zay kweɲkweɲ yeya a ta nzata mndu nda hafu wu, ama nda inda gwaɔa ta sabi ma wa Lazglafta,"» ka'a.

⁵ Ka klaghatá halaway ta Yesu da Ursalima luwa ya nda ghuɓa. Ka kladaftá tsi ta bɔama həga Lazglafta. ⁶ Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka si Zwaɲa Lazglafta ka katsi ná, vzdavza ta vgha ta hadik. Ka lu vindafta ma gwaɔa Lazglafta na: "dza'a ghunafghuna Lazglafta ta duhwalhani ɲa tsu' aftá kagha ma dzva taɲ ɲa kwala səla gha da grunʔá pala*,» ka'a nda tsi. ⁷ Ka Yesu guli mantsa: «Ka lu vindafta ma gwaɔa Lazglafta guli na: "Ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha kə'a,"» ka'a nda tsi.

⁸ Tahula tsa, ka kləglaghatá halaway ta bɔama sana ghwá nda slra, ka maranata

za mgham ma ghəɲa hadik' nda gadghəlani tani. ⁹ Ka'a nda tsi mantsa: «Ka tsəlfa tsəlfa ka ma ghuva ɔa ka vlihatá glaku, ta vlaghavla yu ta inda taɲ demdem,» ka'a. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Halaway! Laghula gha ta vata i'i. "Na Mghama gha Lazglafta dza'a vla ka ta glaku, da tsatsi turtukwani dza'a skwa ka ta htsinj*,» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta, ka'a nda tsi. ¹¹ Mnatani ta tsaya, ka zlanavatá halaway. Ka sli' adaghatá duhwalha Lazglafta, ka vlanʔá həɲ ta skwa zay.

Zrafta Yesu ta mna Lfida Gwaɔa ma luwa Galili

Mak 1:14-15, Luk 4:14-15

¹² Manda snanʔa Yesu kazlay: Wa'a hɓam hɓa lu ta Yuhwana ma gamak kə'a, ka sli' aftá tsi ka laghwi ta hadika Galili. ¹³ Ka zlanatá tsi ta luwa Nazaret. Ka laghwi da nzata ma luwa Kafarnahum ta nzakway ta wa drəfa Galili, ma kwakwara luwa Zabulun' nda Naftali. ¹⁴ Mantsa ya magata tsi ɲa dzanaghatá ghəɲa gwaɔa ya mnə anabi Isaya:

¹⁵ «Kaghuni kwakwara Zabulun' nda Naftali ta nzakway ta wa drəf tvə sana ɓla ghwa Zurdeɲ,

nda kagha hadika Galili ta nzaku gwal kul had' ka la Yahuda mida ya,

¹⁶ dza'a nda ngha gwal ta nzaku ma grusl ta mghama tsuwadək. Lanagha la tsuwadək ta gwal ta nzaku ma luwa zlatanagha sulkuma mtaku ta həɲ†,» ka'a. ¹⁷ Daga ma tsa fitik ya zrafta Yesu ta mna gwaɔa, ka'a mantsa: «Mbədanafta mbəda ta nzakwa ghuni! Ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha!» ka'a.

Hgafɔta Yesu ta taɲtaɲa duhwalhani
Mak 1:16-20, Luk 5:1-11

¹⁸ Ta wawakwani Yesu ta wa drəfa Galili, ka nghanʔá tsi ta zwanamaha his, i Simun' ta hgu lu ka Piyer ya nda zwanamami Andre. Ta wɔa kadəɲa taɲ həɲ da drəf ɲa tuma klipi kabga tuma klipi slna taɲ. ¹⁹ «Mbədwa mista ɔa ɲa naghunafɔa da ka gwal hlaktá mnduha,» ka Yesu nda həɲ. ²⁰ Ka gi zlanavatá həɲ ta kadəɲa taɲ ka laghu mistani.

²¹ Mbədapta taɲ dau', ka nghanʔá tsi ta zwanamaha his guli, i Yakubu nda Yuhwana zwana Zebedi. Kawadaga həɲ nda da taɲ Zebedi ma kwambalu ta paya kadəɲa taɲ. Ka hgafɔta Yesu ta həɲ. ²² Ka zlanavatá həɲ ta tsa kwambala taɲ ya nda da taɲ tani, ka laghwi mista Yesu.

* 4:2 Suma: Tsaya fitik ya dza'a kurata mndu ta zlanatá za skwa zay nda sa skwa say ka vahay nda hanay ma fitik ya dza'a kura mndu ta klafta ka magay. † 4:4 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:3. ‡ 4:6 Ngha ta Zabura 91:11-12. § 4:7 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:16 * 4:10 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:13 † 4:16 Ngha ta Isaya 8:23–9:1

Taghay Yesu ta skwi, nda mbambayni ta mnduha

²³ Ka rə Yesu ta inda hadika Galili, ka tagha skwi ŋa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda, ka mna Lfida Gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda danwaha tan, nda inda ya ta raghwa hən. ²⁴ Ka tuta gwada wdid ta ghəŋa Yesu ta inda hadika Siri. Ka hlədanaghatá lu ta inda gwal danwa, nda gwal ta ŋra danwaha kavghakavgha, nda gwal nda ksa da halaway, nda gwal nda ksa da seteni, nda gwal nda rwa səla tan. Ka mbambə Yesu ta hən. ²⁵ Ka sli'i dəmga mistani, gwal ta sli'aftha ta hadika Galili, nda gwal ta sli'aftha ta kwakwara Dekapwalus, nda ya ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda gwal nda ta sana 6la ghwa Zuden.

5

*Vərda zdaku sura 5 ka labə ta 7
Luk 6:20-23*

¹ Nghay Yesu ta sli'adaghata dəmga da tsi, ka sli'afthá tsi ka lafi ta kudunur ka nzata. Ka sli'adaghatá duhwalhani tavatani. ² Ka zltraftá tsi ta tagha skwi ŋa tan, ka'a mantsa: ³ «Rfu da gwal nda sna ta pda tan ma Sulkum, kabga ŋa tan ga mghama Lazglafta. ⁴ Rfu da gwal ta taw ndanana, kabga dza'a ləana ləa Lazglafta ta ŋudufa tan. ⁵ Rfu da gwal lebtékwa ghəŋa tan, kabga dza'a vlanjva Lazglafta ta hadik ya tanaf tsi ta imi ta sləmən ta hən. ⁶ Rfu da gwal ta dzə maya nda ndala maga skwi ta kumə Lazglafta ta hən, kabga dza'a baghaku hən. ⁷ Rfu da gwal ta tawa hidahida ta mndu kabga dza'a taway Lazglafta ta hidahida ta hən. ⁸ Rfu da gwal hezle' a ŋudufa tan, kabga dza'a nghanŋgha hən ta Lazglafta. ⁹ Rfu da gwal ta sləga zdaku mataba mnduha, kabga zwana da kuni ka Lazglafta dza'azlay nda hən. ¹⁰ Rfu da gwal ta gə lu ta iri ŋa tan ta ghəŋa magay tan ta skwi tdukwa, kabga ŋa tan ga mghama Lazglafta. ¹¹ Rfu da kaghuni, ka ta rarazay lu ta kaghuni, ka ta gay lu ta iri ŋa ghuni, ka ta vazay lu ta rutsak ta kaghuni ta ghəŋa gwada ta i'i. ¹² Rfawarfa ta rfu, ka nzata kuni wadaha, kabga mamu nisəla ghuni dagala ta kzla kaghuni ta luwa. Manda va tsaya ganapta lu tiri ta anabiha ta tinlaghutá kaghuni.»

Nzaku ka slughul nda tsuwadaka ghəŋa hadik

Mak 9:50, Luk 14:34-35

¹³ «Kaghuni slughula ghəŋa hadik. Ka sabsa nəmaku ma slughul ná, waka lu dza'a nəmglanafta na? Ta had hayhayani wu, ta ghəŋa pghidinŋa ŋa dinlay mnduha yeya.

¹⁴ «Kaghuni tsuwadaka ghəŋa hadik. Had luwa ta bafta lu ta ghwá ta difaghuta wa. ¹⁵ Had lu ta tsamtá vu ma pitirla ka dzuəamta ma tughuba wa. Ta vli tskala ta fagata lu ŋa tsuwadəkayni ta inda gwal ma tsa həga ya. ¹⁶ Manda tsaya dza'a tsuwadəkakwa tsuwadaka ghuni ta kəma mnduha, kada nghanŋa hən ta nərma slna ta magə kuni, ŋa zəzləvay tan ta da ghuni ta luwa.»

Ŋlanaftha Yesu ta inda zlahu

¹⁷ «Ma fa kuni ta ghəŋ kazlay: Sa da hərdinŋá zlaha Musa nda tagha skwa la anabi yu kə'a. Sa da hərdinŋa a yu wu, sa da ŋlanafthá yu. ¹⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka ta teke'a luwa nda hadik katsi, had sana skwi dar ned, dar ndəhed dza'a wudanaghuta lu mataba zlaha Musa, ha ka laghani ta fitika kdavakta inda skwi wa.

¹⁹ «Tsaya tama, dər wa ta kwalaghutá snatá dər ya kwitikw mataba tsa zlahuha ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha ná, dza'a nzakway tsa mndu ya ka sagəŋ gudzekw ma ga mghama Lazglafta. Ama ka snasna mndu ta tsa zlahu ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha guli ná, ka mndu dagala tsa mndu ya dza'azlay ma ga mghama Lazglafta. ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka malaghumala a kaghuni ta snatá zlahu ka gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa wu katsi ná, had kuni dza'a walanŋta lami da ga mghama Lazglafta wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa basa ŋuduf

²¹ «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha mu ghalya kazlay: Yaha ka walanŋta dzatá mndu* kə'a. Dər wa mndu ta dzatá mndu ná, dza'a klay lu da guma kə'a. ²² Ama ka i'i ta mnaghunata ná, dər wa ta basanavatá ŋuduf ta zwanamani ka mukumani a tsi ka tsi, dza'a klay lu ta tsa mndu ya da guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanamani ka mukumani a tsi kazlay: Ghwadək kə'a ná, dza'a klay lu ta tsa mndu ya ta kəma guyatá ghəŋa gwal tsa guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanamani ka mukumani a tsi kazlay: Rgha kə'a, nda ra tsa mndu ya ŋa vzaghata da duda vu.

²³ «Tsaya tama, ka kladagha kla ka ta skwi ŋa vlay ta gwir ŋa Lazglafta, ka havaktá ka hada ta gwada ya ta kul dzraku mataba

* 5:21 Ngha ta Sabi 20:13 nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

ghuni nda zwanjama gha katsi, ²⁴ zlanjzla ta tsa skwa gha ya hada tavata tsa gwir ya, ka vraghuta ka dzrafta nda tsi karaku, kada vrakta ka vlanjá tsa skwa gha ya ta Lazglafta.

²⁵ «Ka mamu skwi mataba ghuni nda mndu katsi, ta kul lagha kuni da vla guma nda tsi ya, njavanja ka dzrafta kuni ma káfaku tsi kladaghaghata da vla guma, da klaftá mndu ta tsa guma ta kagha ka vlanjá la sludzi, da vzaghatá lu ta kagha da gamak. ²⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, had ka dza'a sabi hada kata kđinj a ka ta planatá kđavakta penani wa.»

Tagha skwi ta ghənja hliri

²⁷ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Yaha ka da hliri† kə'a. ²⁸ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, mndu ta nghafta nda ira mbəzleh ta markwa sani ma mndu ná, nda ghada klutani tsa marakw ya ma njufufani. ²⁹ Ka ira gha nda ga zeghwi ta kla kagha da ga dmaku katsi, tsakwaslinj tsakwasla ka wuđinđja ka di'ij. Dər pdáta ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu. ³⁰ Ala, ka dzva zeghwa gha ta kla kagha da maga dmaku ya, tsinjtsa ka wuđinđja ka di'ij, dər pdáta ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu.»

Tagha skwi ta ghənja ghzla marakw

Mat 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18

³¹ «Ka lu mnata guli na: "Ka ghzlinghzla mndu ta markwa tanj katsi, vindanaftani ta delewera ghzlatani‡." ³² Ama ka i'i ta mnaghunata na: Ka ghzlinghzla mndu ta markwa tanj, ka ta ghənja hliri a tsi wu katsi, famfa ta tsa marakw ya da hliri. Ka klafkla mndu ta marakw ghzlinj lu guli, hliri ta hla tsa mndu ya,» ka'a.

Gwada ta ghənja wadu

³³ «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidzilha ghalya na: Yaha ka da walanja wadu kə'a. Manda va tsa wadana ka ta Mgham§ Lazglafta gha ya ná, manda va tsaya ká ka magata. ³⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata na: Yaha kuni walanja wadutá vli, dər nda luwa, kabga vla nzakwa Lazglafta ya. ³⁵ Dər nda hadik, kabga vla fa səlani ya. Dər nda luwa Ursalima, kabga luwa Mgham dagala ya. ³⁶ Yaha ka da wadu nda ghənja gha, kabga lavinj a ka ta mbədanafta ka njuslinj dər ka njra ta ya dər turtuk ma swida gha wa. ³⁷ Gwada ya nj sabi ma wa ghuni ná, ka anji tsi, anji. Ka mantsa a tsi wu, mantsa a wa. Inđa ya dza'a sganaghata lu ta ghənja tsaya ná, sagha da halaway.»

Gwada ta ghənja planamtá mndu ta njaslu nda njaslu

Luk 6:29-30

³⁸ «Nda sna kuni ta mnata lu kazlay: Nda iri dza'a pamta lu ta iri, nda sli'ij dza'a pamta lu ta sli'ij* kə'a. ³⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, yaha kuni da vranamta. Katək ná, ka dzughusdza mndu ma lagənja gha nda ga zeghwi, mbədanambəda guli ta lagənja gha nda ga zlafa. ⁴⁰ Ka kurakura mndu ta wlatá kagha kabga nj klugudughustá dawra gha, fanavafa guli ta lguta huđa gha. ⁴¹ Ka pgha ta i'i tkwe' ka meli turtuk ka mndu nda kagha ya, pghaf-pgha gha ka meli his. ⁴² Ka dawanjəwawa mndu ta skwi da kagha vlanjəwla gha. Ka laghala mndu da 6la nzawa da kagha, ma sđanaf ka.»

Gwada ta ghənja dwa ghuma

Luk 6:27-28,32-36

⁴³ «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Dvuđva ta zwanjama gha†, ghuma gha katsi husaghata kə'a. ⁴⁴ Ama ka i'i ta mnaghunata: Dvuwadva ta ghuma ghuni, magawa du'a ta ghənja gwal ta giri nj ghuni. ⁴⁵ Tsaya dza'a kəl kuni ka nzakwya ka vərđa zwana Da ghuni ya ta luwa, kabga tsatsi ta sli'aganaptá fitik ta ghənja gwal kul zđaku ghənja tanj, nda ya ta ghənja gwal zda ghənja tanj. Ta nzagazna ta imi ta ghənja tđukwa mnduha, nda ya ta ghənja ghwadaka mnduha. ⁴⁶ Ka gwal ta đvutá kaghuni yeya ka kuni laghu đvuta katsi, mndara wati nisəla ta dza'a kuni mutsəgəla na? Dər gwal tska dzumna guli ná, mantsa ya a ta maga hənj guli ra? ⁴⁷ Ka nj zwanjama gha yeya ta ga kaghuni ta zgu katsi ná, ndaw malaghuta kaghuni tama? Mantsa ya a ta maga gwal kul snanjta Lazglafta guli ra? ⁴⁸ Nzawanza ka vərđa mndu manda va nzakwa Da ghuni ta luwa ka vərđa mndu‡ ya.»

6

Tva vla skwi nj pduha

¹ «Dasuwa ka kuni ta magə kuni ta skwi tđukwa, yaha kuni da magay nj ghubaku ta wa ira mnduha. Ka mantsa tsi ná, mutsafta a kuni ta nisəla ghuni da Da ghuni ta nzakway ta luwa wa.

² «Ta vlə ka ta skwi nj pdu ya, ma ghubu ka ta ghənja gha ta ghənjani, manda ya ta magə gwal ta maga madgwirmadgwir ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta pazlala, nj ghubaku da mnduha ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa hənj ta nisəla tanj. ³ Ama kagha, ta mbəhu ka ta

† 5:27 Ngha ta Sabi 20:14 nda Vrafta ta Zlahu 5:18. ‡ 5:31 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. § 5:33 Ngha ta Zlahu 19:12, Mbsak 30:3 Vrafta ta Zlahu 23:22-24. * 5:38 Ngha ta Sabi 21:23-25 nda Zlahu 24:19-20, nda Vrafta ta Zlahu 19:21. † 5:43 Ngha ta Zlahu 19:18, nda Vrafta ta Zlahu 23:3-6. ‡ 5:48 Ngha ta Zlahu 19:2, Vrafta ta Zlahu 18:13.

pefu ya, ma snaj dzva zla6a gha ta skwi ta maga dzva zeghwa gha. ⁴Tsaya dza'a k6l tsa mb6ha gha ya ka nzakway ka skwi nda difa. Dza'a plaghamp1a Da gha Lazglafta ta ngha skwi ta maga ka ma difa ya.»

Tva maga du'a

Luk 11:2-4

⁵ «Ta nd6bu kuni ta dzvu, ma nza kuni manda nja gwal ta maga madgwirmadgwir zd6gana maga du'a ta h6j ta sladu ta sladu ma h6ga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta wa mada6ga tvi* nja ngha nja mnduha ta h6j ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa h6j ta nis6la tanj. ⁶Ama kagha, ka ta maga du'a ka, laghula da dzuguva gha, ka hafta ka ta tgha gha ka nd66a ka ta dzvu. Dza'a plaghamp1a Da gha ta nzakway ta nghay ma difa ya.

⁷ «Ta nd6bu kuni ta dzvu ya, ma gda kuni ta vrafta ta gwada turtuk, manda nja gwal kul sanjta Lazglafta ta ndanay kazlay: Vrafta ta gwada dza'a k6l Lazglafta ka tsu'arjnafta k6'a ya. ⁸Ma tagh6 kuni ta skala tanj, kabga nda sna Da ghuni ta skwi ta kum6 kuni ma kdaku kaghuni ka daway da tsi.»

Da ta luwa

⁹Wya ka kuni da maga du'a tama: «Da nji ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghu6a.

¹⁰Ka saghasa fitika ga mghama gha, ka maga ka ta skwi ta kuma ka ta hadik, manda ya ta magaku ta luwa.

¹¹Vla njavla ta skwa zay prak zay nji gita.

¹²Plarjnapla ta dmakuha nji, manda ya ta plinista anji ta dmakwa gwal ta maganata.

¹³Ma zlanja ka tawa skwi dza'a dz6gha nja. Klapkla ta anji ma dzva halaway, [kabga nja gha ga mgham, nda mbraku, nda glaku, nja kd6kedzenj. Amin!]

¹⁴«Ka plinispla kuni ta dmakwa mnduha ta magaghunata katsi, Da ghuni ta nzakway ta luwa na, dza'a plighunispla ta nja ghuni guli. ¹⁵Ama ka had kaghuni ta plinista dmakwa mnduha ta magaghunata wu katsi, had Da ghuni dza'a plighunist6 dmakuha kaghuni guli wa.»

Tva maga suma

¹⁶«Ka ta suma kuni, ma pslaf kuni ta kuma manda ya ta mag6 ghwadaka mnduha. Ta pslafpsla h6j ta kuma, kabga nja nghay mnduha kazlay: Ta suma h6j k6'a. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsumutsa h6j ta nis6la tanj nda tsaya. ¹⁷Kagha, ka ta suma ka, masammasa ta rdi ma gh6ja gha ka payanata ka, mbazinj ka ta kuma gha guli. ¹⁸Tsaya dza'a kwal mnduha tsatsafta ta suma ka k6'a. Ta gh6ja Da gha hada ta nzaku ma difa yeya nda ngha. Dza'a

plaghamp1a tsa Da gha nda ngha ta skwi ta maga ka ma difa ya. Psawapsa ta mutsaft6 gadgh6l da Lazglafta.»

Skwa gadgh6l ta hadik nda ya da Lazglafta

Luk 12:33-34

¹⁹«Ma tskana kuni ta gadgh6la ghuni ta hadik ma vli ya ta zuta zahar, ta ksuta mb6zlar, nda ya ma vli ta zraghata ghaliha guli. ²⁰Ama tskawa tska ta gadgh6la ghuni ta luwa ma vli dza'a kwal zahar zuta, dza'a kwal mb6zlar ksuta, nda ya dza'a kwal ghaliha zraghata. ²¹Ma vli hada gadgh6la gha ya, hada ndufu gha guli.»

Nzaku ma tsuwad6k

Luk 11:34-36

²²«Iri n6, manda pitirla vgha gha nzakwani. Ka tsidid ira gha, tsuwad6k inda vgha gha. ²³Ama ka nda badza ira gha, ma grum inda vgha gha. Ka si ma grum nzakwa tsa tsuwad6k ma kagha ya katsi, kighkigh dza'a t6ikuta tsa grum ya tama!»

Zba'awazba mataba i Lazglafta nda tsemi

Luk 16:13

²⁴«Had' mndu dza'a lavirjta gwafita ksanat6 slna ta mghamha his, ta magaymagay nja ya, ta magaymagay nja ya, ma va tsa fitik turtuk ya wa. Nda husanja sani, ta dvut6 tsi ta sani. Nda ndi'a nzakwani nda sani, ta wudinjta tsi ta sani. Lavirjta kuni ta gwafita maga slna nja Lazglafta, ta magaymagay kuni nja tsemi wa.»

Zbawazba ta ga mghama Lazglafta karaku

Luk 12:22-31

²⁵«Tsaya ta k6l yu ka mnaghunata kazlay: Ma th6 kuni ta he', a nu dza'a mu zay? Nu dza'a mu say? A nu dza'a mu suday ta vgha na k6'a? Malaghumala a hafu ta skwa zay ra? Ari malaghumala a wa a vgha ta lgut na? ²⁶Nghawangha ta dyak ta ndaraku ta luwa 6a. Had' h6j ta sl6gu wu, tska a h6j ta skwi ta vwah wu, had' h6j ta tskanata skwi ma guvur guli wa. Da ghuni ta luwa ta zunjt6 skwi ta h6j. Malaghumala a kaghuni piw ka hah6j wu ra?

²⁷«Way6 mataba ghuni ma mnayni ta he', dza'a slranaghata dau' ta fitika hafani na? ²⁸Ala, kabgawu ta k6l kuni ka mna he' ta gh6ja lgut tama 6a? Nghawangha ta vzlizla ta magaku ma vwah 6a. Had' sana slna ta magata h6j wu, had' h6j ta ga lgut wa. ²⁹Kulam nda tsa, ka yu ta mnaghunata na: D6r Salumuj nda va tsa nzakwani ka gadgh6l† ya tani n6, ta fava a ta lgut ta klaft6 dinakwa ya dar turtuk ma tsa vzlizlaha ya wa. ³⁰Ka si mantsa ya ta

* 6:5 Ngha ta Lukwa 18:10-14. † 6:29 Ngha ta 1 Mghamha 10.

sudanavata Lazglafta ta lgut dina ta kuzun gita, gamahtsimani nja v zamta da vu ya ni, kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunata tama rki? Kay! Nda hta zlg hay nda nudufa ghuni.

³¹ «Ma walañ kuni ta mna he' tama, ma mnə kuni kazlay: A nu dza'a nni zay? A nu dza'a nni say? A nu dza'a nni suday ta vgha na kə'a. ³² Inda tsaha ya ná, gwal kul snanťá Lazglafta ta psay. Nda sna Da ghuni ta luwa ta skwiha ta raku ka nja ghuni. ³³ Zbawazba ta ga mghama Lazglafta nda maga skwi tdukwa ta wa irani karaku, dza'a vlaghunavla lu ta inda tsa skwiha ya ta ghəñani.

³⁴ «Ma mnə kuni kazlay: He', waka yu da magay gamahtsimani na kə'a. Prək gamahtsimani ka ndananatá ghəñani, prək dər wati ma vagh u nda dəñwani.»

7

Ma tsə kuni ta guma ta ghəñja mndu

Luk 6:37-38,41-42

¹ «Ma tsə kuni ta guma ta ghəñja mndu, da tsaghunaghatá lu ta guma ta kaghuni guli. ² Dza'a tsaghunagha tsa Lazglafta ta guma, manda wa tsa ta tsə kaghuni ta ghəñja sanlaha ya. Nda tsa daram ta kəl kaghuni ka gray nja sanlaha ya, nda va tsaya dza'a gra lu nja kaghuni guli. ³ Kabgawu ta kəl kagha ka laghwí da ngha slimbítsa udzu ma ira zwanjama gha, kul nghanťa kagha ta dughuslani ma nja gha iri na? ⁴ Ari, waka kagha dza'a mnay nda zwanjama gha "Yaha ka kləgaghata yu ta slimbítsa udzu ta ira gha kə'a," wya dughuslani ma nja gha na? ⁵ Tsa madgwírmadgwira gha ya. Tinəl ká ka klijntá dughusl ma ira gha karaku, kada nghanťa ka ta vli nja klijintá slimbítsa udzu ma ira zwanjama gha.»

⁶ «Ma vlə kuni ta skwi nda ghu6a nja kriha, da mbədavatá tsi valafta ta kaghuni ka patsaghunata. Ma vza kuni ta mizidikwa ghuni ta kəma ghuvasu da diñlanaptá tsi, ka mbədavatá da hi'ida kaghuni.»

Mndu ta zbay ta mutsay

Luk 11:9-13

⁷ «Dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni. Gawaga ta zgu dza'a gunaghunaguna lu ta watgha. ⁸ Dər wati ma mndu ta dawəñta, ta mutsay. Dər wati ma mndu ta zbanťa, ta slafsla tida. Ta gunanaguna lu ta watgha ta mndu ta gatá zgu. ⁹ Waya ma kaghuni dza'a klaftá pala ka vlanťá zwanjani dawəñər tsi ta skwa zay ná? ¹⁰ Ari, ka klipi dawəñ tsa zwanj ya, ka klaftani ta nahadík ka vlanťa na? ¹¹ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha, nda sna kuni ta klaftá nərma skwiha ka

vlanťá zwana ghuni ya ní, Da ghuni ta luwa yeya dza'a kwal kul snanťa klaftá skwiha dinađina, ka vlanťá gwal ta dawəñta da tsi rki?»

Hbatá ghəñja zlahu

¹² «Inda skwi má ta kumə kaghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga kaghuni guli ta hahəñ, kabga tsaya klaťa ghəñja zlahu Musa, nda gwadá la anabi*.»

Tviha his

Luk 13:24

¹³ «Lamwa la nda ta watgha slrehwa, kabga watgha bughwa ná, bla a labə tida wa ta kla mndu da vla zadaku. Nda ndəgha gwal ta dza'a nda tida. ¹⁴ Watgha slrehwa ná, nda bla ka lu ta labə tida, ta kla mndu da hafu. Sira a gwal ta mutsa labə tida guli wa.»

Ghwadaka anabiha

Luk 6:43-44

¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda anabiha ta tsakalawi ta sli'anta da taba ghuni manda tuwak, ama ma nudufa tanj ta sidi həñ manda kramtak mtak. ¹⁶ Ta slna tanj dza'a tsatsafta kuni ta həñ. Ta dagay lu ta yakwa fwa inabi ta teki ra? Ari, ta dagay a lu ta yakwa ghuraf ta hlu'a na? ¹⁷ Inda fu zďa ná, zďa yakwani. Ala, ka zďa a fu ná, zďa a yakwani guli wa. ¹⁸ Had fu zďa ta lavinjta yaftá yakwa fu kul zďaku wa. Manda tsaya guli ná, had fu kul zďaku ta yaftá yakwa fu zďa guli wa. ¹⁹ Inda fu kul zďaku yakwani, ta tsinjtsa lu ka v zamta ma vu. ²⁰ Tsaya tama, ta yakwa tanj ta tsatsafta lu ta həñ.»

Vərda duhwalha Yesu

Luk 13:25-27

²¹ «Inda gwal ta mnay kazlay: Mghama dá, Mghama dá! kə'a a dza'a lami da ga mghama dá wa. Ba mndu ya ta maga skwi ta kumə Da dá ta nzakway ta luwa kwenkwen dza'a lami. ²² Nda ndəgha gwal dza'a mnay nja dá bađu tsa kazlay: Mghama dá, Mghama dá! Anjani a si ta kla lwa Lazglafta nda hga gha kay ra? Anjani a si ta ghazla ghwadaka sulkum nda hga gha kay ra? Anjani a si ta maga ndəghata mazəmzəmha nda hga gha kay guli ra kə'a. ²³ Ka yu dza'azlay nda həñ banluwa na: "Ta walañ a yu ta snanťá kaghuni wu. Laghwala ta vata i'i, kaghuni gwal maga ghwadaka skwiha†."»

Həgaha his

Luk 6:47-49

²⁴ «Mantsa tama, dər wati ma mndu ta snanťá na gwadá ta mnə yu na, ka ksa slna nda tsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka gragra nda sana mndu nda hida ta baftá həgani ta kutumba. ²⁵ Ka sagha imi, ka lagha zala vlundud dista tsa həga ya. Zlu a wu, kabga thaf ta kutumba lu. ²⁶ Dər wati

* 7:12 Ngha ta la Ruma. 13:8-10. † 7:23 Ngha ta Zabura 6:9.

ma mndu ta snaŋtá na gwada ta mnə yu na, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka gragra tsa mndu ya guli nda sana mndu ka rgha ta baftá həgani ta wutak. ²⁷ Ka sagha imi, ka lagha zala vlunduđ dista tsa həga, ka saf falak guk grunja, ka zlutá tsi tesne',» ka'a.

Taghay Yesu ta skwi nda sgit

²⁸ Manda kdŋŋta Yesu ta mna tsa gwadaha ya, ka ndərmim mnduha katakata ta tsa tagha skwani ya, ²⁹ kabga nda sgit ma tsa ŋani tagha skwi ya, nza a manda tsa ŋa gwal tagha zlahu ŋa tanj ya wa.

8

Mbanafta Yesu ta mndu nda rda mndu tida

Mak 10:40-45

¹ Manda saha Yesu ta ghwá, ka sli'aftá ndghata dəmga mistani. ² Ka lagha sana mndu nda rda mndu tida zəmbata ma ghuvani, ka'a mantsa: «Mghama da, ka ta kumay ka, laviŋlava ka ta mbidifta,» ka'a. ³ Ka fadapta Yesu ta dzvni ka ksanja, ka'a nda tsi mantsa: «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya. ⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Yahayaha ka mnananjá mndu! La ka dza'a ka da marananjá vgha gha ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta, ka plata ka ta ghəŋ nda skwi manda ya mna zlahu Musa, kada snaŋta mnduha nda mba* ka ka'a,» ka'a nda tsi.

Mbanafta Yesu ta kwalva mghama sludza la Ruma

Luk 7:1-10, Yuh 4:43-54

⁵ Ta lamə Yesu da luwa Kafarnahum, ka lagha sana mghama sludza la Ruma ndəba dzvu da tsi. ⁶ Ka'a nda tsi mantsa: «Mghama da, wa'a kwalva da ta hani mintgha gəzəmbla' a ta ghuya danwa katakata,» ka'a. ⁷ «Ta dza'a yu da mbanafta,» ka Yesu nda tsi. ⁸ «Mghama da! Ra a yu ka lagha gha da ini wa. Ka sabsa gwada te' ma wa gha ná, dza'a mbaku kwalva da. ⁹ I'i guli ná, mista maliha nziŋta yu, mamu sludzihá mista i'i guli. "Ka la!" ka yu nda sani, gi sli'ani. Ka "saghasa!" ka yu nda sani, gi saghani. Ka "maga ta ya!" ka yu nda kwalva da, gi magayni,» ka tsa mghama sludza ya.

¹⁰ Snanata Yesu ta tsa gwada mghama sludzi ya, ka laghu tsi ndərmimay. Ka'a nda tsa gwal mistani ya mantsa: «Kahwathwata ká yu ta mnaghunata, dar mataba la Isra'ila, ta slaf a yu ta mndərga zlgħay nda ŋudufa mndu manda nana wa. ¹¹ Ka yu ta mnaghunata ná, nda ndgha gwal zlgħay nda ŋuduf mndərga nana dza'a sli'agaghata daga ma mndəra luwa nda ya mista luwa†, ka nzata

ka za skwi kawadaga nda i Abraham nda Izak nda Yakubu ma ga mghama Lazglafta. ¹² Ama gwal má dza'a nzakway ka zwana za həga ga mghama Lazglafta ya, dza'a hlafhla lu ta həŋ ka pghidŋta da grum ma bli, ma vli ŋa taw nda hpada sli'ŋj,» ka'a.

¹³ Ka Yesu nda tsa mghama sludzi ya mantsa: «La dzagha gha! Dza'a magamaga lu manda ya zlgħaf ka,» ka'a. Gi ma va tsa fitik ya ka mbaftá tsa kwalvani ya.

Mbanafta Yesu ta midza Piyer

Mak 1:29-34, Luk 4:38-41

¹⁴ Ka sli'aftá Yesu ka lagha da Piyer, ka slanaghatá tsi ta midza Piyer ta hani ta bəsa ŋudidar. ¹⁵ Ka ksanja tsi ta dzvu, ka mbaftá tsi da tsa ŋudidar ya. Ka sli'aftá tsi ka maganata skwa zay.

¹⁶ Gahawani, ka hladağhatá lu ta ndghata gwal nda ksa da ghwadaka sulkumha. Ka ghazlgŋntá tsi ta tsa ghwadaka sulkumha ya nda gwada ma wani. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kul dughwanaku. ¹⁷ Mantsa ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mna anabi Isaya kazlay: «Tsatsi ka ghəŋani ta hləghutá danwaha mu, ka mbambamafta ma kwala mu kul dughwanaku‡ ka'a ya.»

Mamə mnduha ta dza'a mista Yesu

Luk 9:57-62

¹⁸ Nghanata Yesu ta dəmga ta wanafta ná, «mbadma ta a ɓlu a,» ka'a. ¹⁹ Ka lagha sana mnda vinda zlahu slanaghata, ka'a nda tsi mantsa: «Maləma da! Ta dza'a mista gha yu dar dza'a diga ka,» ka'a. ²⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Gərhəŋha ná, mamu ghurumha tanj. Dyakha ta ndaraku ta luwa guli, mamu həgaha tanj. Ama Zwanj mndu ná, had dar vli ŋa fadatani ta ghəŋani wu,» ka'a.

²¹ Ka sani mataba duhwalhani mantsa: «Mghama da! Zli hazla ka dza'a yu da padamtá da da karaku,» ka'a. ²² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Mbada kagha mista da! Zlanzla ta gwal nda rwa ka pada həŋ ta mbliha tanj,» ka'a.

Lbanata Yesu ta falak ta drəf

Mak 4:35-41, Luk 8:22-25

²³ Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka laghu duhwalhani mistani. ²⁴ Tata nderu həŋ ta drəf, ka sli'avaftá mghama falak, ka kapatsa'uwaku imi, ka sli' da kwambalu. Ma tsa fitik ya, ta hanutá hanani Yesu. ²⁵ Ka sli'aftá duhwalhani ka lagha sli'anafta. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Mghama da, kata ta amu, dza'a rwaku mu!» ka həŋ. ²⁶ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka zləŋ. Kay! Nda hta zlgħay nda ŋudufa ghuni,» ka'a. Ka sli'aftá tsi ka davanaghatá falak

* 8:4 Ngha ta Zlahu 14:2-23. † 8:11 Mndara luwa: Tsaya tva safa fitik. Mista luwa: Tsaya tva dədakwa fitik. ‡ 8:17 Ngha ta Isaya 53:4.

nda drəf, ka nzatá vli tɓekw. ²⁷ Ka ndərmim tsa mnduha ya katakata. «Wa na mndu na ta sna^S dər falak nda drəf tani ta gwadani katak na?» ka həj.

Mbanafra Yesu ta sana mnduha his nda ghwadaka sulkum ma həj

Mak 5:1-10, Luk 8:26-39

²⁸ Bħadapta tanj ta tsa sana ɓla drəf ta hadika Gadaraniya ya, ka sli'agaptá sana mnduha his ma kulu kasu halaway, ka lagha həj da guay. Ta zlənjay lu ta həj katakata, lavinj a mndu ta walanja labə nda tvə tsa wa. ²⁹ Ka gi dzə həj ta lawlaw. Ka həj mantsa: «Nya mataba mu nda kagha ní Zwanja Lazglafta? Sagha da ghuyanjafatá ka ta kul magaku fitikani ra?» ka həj.

³⁰ Tsaw manda a nda həj, mamu sana bra ghuvazu* dagala ta nghə lu. ³¹ Ka ndəbu tsa halawayha ya ta dzvu da Yesu. Ka həj mantsa: «Ka ta ghzla anji ka ná, ghuna ta anji da a bra ghuvazuha a,» ka həj. ³² Ka'a nda həj mantsa: «Lawala!» ka'a. Ka sli'agaptá həj ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa bra ghuvazuha ya ta vgha ta vata vli, ka rkaghata da drəf, ka zadamtá həj mida.

³³ Ka sli'afra tsa gwal si ta ngha həj ya nda hwaga, ka laghwi da luwa da mna inda skwi ta maguta, nda ya ta slanaghatá tsa mnduha kasu halaway ya. ³⁴ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa nekwnekw da guya Yesu. Na tsa gi nghanja tanj ta Yesu ya, «kdəkkdək, sli'afra' a ma hadika nji,» ka həj nda tsi.

9

Mbanafra Yesu ta sana mndu nda rwa selani

Mak 2:1-12, Luk 5:17-26

¹ Ka sli'afra Yesu ka lami da kwambalu, ka vrəglaghuta nda ta drəf, ka ɓhadaghatá tsi da luwani*. ² Ka tsukwadaghatá sana mnduha da tsi ta kativinj ta sana mndu nda rwa selani. Nghanata Yesu ta zlgħay nda nɗufufa tanj, ka'a nda tsa mndu nda rwa selani ya mantsa: «Sagəj! Navanja gha, nda pla dmakwa gha!» ka'a.

³ Ka sanlaha ma gwal tagħa zlahu nja mnduha ma ghəja tanj mantsa: «Na mndu na ná, ta kwarakwara ta ghəja Lazglafta*,» ka həj. ⁴ Nghadapta Yesu ta skwi ta ndanu həj, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndana tsa ghwadaka ndanu ya na? ⁵ Mal blakwa mnay kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari, mal mnay kazlay: Sli'afra' a gha ka mbadaka ta mbada kə'a na? ⁶ Ala, kada grafta kuni mamu Zwanja mndu nda mbrakwa plinjá dmakwa mnduha ta na

ghəja hadik na kə'a,» ka'a nda tsa mndu nda rwa selani ya mantsa: «Sli'afra' a gha, kla ta kativinj a gha ka dza'a ka dzagħa gha,» ka'a.

⁷ Gi brahwat sli'afra' a tsa mndu ya ka laghwi tsi dzaghani. ⁸ Nghanata dəmga ta tsaya, ka ksutá tsi ta həj ka zlənj. Ka zləzlvu həj ta Lazglafta ta vlanjta mndərga tsa mbraku ya ta mnduha.

Hgafra Yesu ta Mata nja dza'a mistani

Mak 2:13-17, Luk 5:27-32

⁹ Manda sli'afra Yesu ka zlənjta tsa vli ya, ka nghanjá tsi ta sana mndu ta hgə lu ka Mata, ta nzaku ma həga tska dzumna. «Mbadá mista dá!» ka'a nda tsi. Ka sli'afra Mata ka laghwi mistani.

¹⁰ Tahula tsa, ka nzatá Yesu ka za skwa zay ga Mata. Ka sli'adaghatá ndəghata gwal ta tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha nzata ka za skwa zay nda tsi, kawadaga nda duhwalhani. ¹¹ Nghay la Farisa ta tsa zay tanj ta skwa zay kawadaga ya, ka həj nda duhwalhani mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwa zay kawadaga nda gwal tska dzumna, nda ya nda ghwadaka mnduha² na?» ka həj.

¹² Slrew lami da sləmənja Yesu, ka'a mantsa: «Had mnduha dughwana dughwana ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ¹³ Lawa tsatsa klatá ghəja gwada ya mna Lazglafta kazlay: Tawa hidahida skwi ta zɗigihata pla ghəj nda rini^S a wu kə'a ya. Sagha a yu haga gwal dɗukwatdukwa wa, gwal dmaku nja i'i ta sagha da hagay,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəja suma

Mak 2:18-22, Luk 5:33-39

¹⁴ Ka sli'afra duhwalha Yuhwana mnda maga batem ka lagha dawanjta da Yesu, ka həj mantsa: «Kabgawu ta kwal nja gha duhwalha suma, ya wya ta suma anji nda la Farisa tazlay na?» ka həj. ¹⁵ Ka Yesu nda həj mantsa: «Dza'a lavinj lava gwal haganj lu da vla kla makwa ta nzata zuzu'uva, ka ta kawadaga zwanja midzi nda həj ra? Dza'a sagħasa fitik nja kləgadanagħutá həj ta zwanja midzi. Ma tsa fitik ya dza'a suma həj ta suma.

¹⁶ «Had mndu ta tsa'atá lfida lɗut ka tsamtá halata lɗut nda tsi wa. Ka mantsa tsi, dza'a sganagħasga tsa lfidani ya ta mɗukwinja tsa halatani ya. ¹⁷ Had lu guli ta pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka mantsa tsi, dza'a tuta tsa zliba huta ya, nja mbuzuta ima inabi, lɗay lu ma zliba huta guli. Ima inabi ta ka nuni ná, ma zliba huta ta ka lfidani ta pghamtá lu. Tsaya dza'a kəl həj his his ka nzata dina.»

§ 8:27 Ngha ta Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32. * 8:30 Ngha ta Markus 5:11. * 9:1 Ka Markus 2:1 na: Kafarnahum tsa luwani ya. Ngha ta Mata 4:13. † 9:3 Ngha ta Zlahu 24:16. ‡ 9:11 Ngha ta aya 10-11 nda Lukwa 15:1-2. § 9:13 Ngha ta Huseya 6:6.

Vranamta Yesu ta hafu da sana zwanja makwa

Mak 5:21-43, Luk 8:40-56

¹⁸ Tata mna tsa gwada ya Yesu na tan mantsa, ka lagha sana mali mataba la Yahuda zlabata ma ghuvani. Ka'a nda tsi mantsa: «Ta nzdava a makwa da manda saba hafu mida wa, sawi fanaghatá dzva gha ta ghəjani ka mbafta tsi,» ka'a. ¹⁹ Ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani, ka dza'a mista tsa mali mataba la Yahuda ya.

²⁰ Ka sli'aftá sana marakw ta magay vakwani ghwanpɔ́ his ta paghaku, ka lagha tsi ksanjta wa lguta Yesu nda ga muhul hul. ²¹ Tsaw ka tsa marakw ya ma ghəjani na: «Dər wa lgutani yeya ksanj yu tādá ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²² Ka mbə́davátá Yesu, ka nghanavátá tsi. Ka'a nda tsi mantsa: «Ŋavanja gha makwa dá! Zlgħay nda ŋudufa gha ta mbaughfa,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa marakw ya.

²³ Ka 6hadaghatá Yesu da tsa mali mataba la Yahuda ya, ka slanaghatá tsi ta gwal ta vya sinjak, nda gwal ta vaza vgha. ²⁴ Ka'a nda hən mantsa: «Laghwala, ta mta a na makwa na wu, hani ta hani tsi,» ka'a. Ka ghubasu hən. ²⁵ Manda mbiginjta lu ta mnduha dzibil, ka lami Yesu da həga. Ka ksaftá tsi ta tsa zwanja makwa ya ta dzvu, ka sli'aftá tsa makwa ya. ²⁶ Ka tutá tsa skwi ta magata ya wdíd ma luwa.

Mbanafra Yesu ta ghulpata mnduha his

²⁷ Manda sli'aftá Yesu ma tsa vli ya ka sli'i, ka sli'aftá sana ghulpa ta mnduha his mistani nda hagaku. «Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta anji!» ka hən.

²⁸ Ka lamə Yesu da həga, ka lagha hən slanaghata. Ka Yesu nda hən mantsa: «Grafra kuni kazlay: Dza'a lavinjlava yu ta mbaghunafta ka'a ra?» ka'a nda hən. «Anji Mghama dá,» ka hən nda tsi. ²⁹ Ka ksanjtá tsi ta iriha tan. «Manda va tsa zlgħafta ghuni nda ŋuduf ya ná, ka magamaga tsi manda va tsa,» ka'a nda hən. ³⁰ Ka mbaftá tsa iriha tan ya. «Yahayaha kuni walanja mnanatá mndu!» ka Yesu ka ŋdandá nda hən. ³¹ Na tsa saba tsa gwal nda ghulpa ya, ka laghu hən da ta gwada ta Yesu ma inda tsa hadik ya.

Mbanafra Yesu ta sana rgha

³² Ta mbə́d hul tsa mnduha si nda ghulpa ya, ta kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu tsinj ghwadaka sulkum ka rgha. ³³ Ka gh-zliginjta Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya mida. Ka zlráftá tsa mndu si ka rgha ya ta gwada tsalen. «Ka yawu ka yawu, ta ngha a lu ta mndərga skwi manda na ma Isra'ila wu,» ka dəmga ka ndərmimay. ³⁴ «Mghama ghwadaka sulkum ta vlanjta mbraku ta Yesu

ta kəl tsi ka ghazla ghwadaka sulkumha*,» ka la Farisa nda ŋa tan.

Tawata Yesu ta hidahida ta dəmga

³⁵ Ka rə Yesu ta vli ma inda luwa dagal-adagala nda zwana luwa tani. Ka tataghə tsi ta skwi ŋa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda. Ka mnə tsi ta Lfidá Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda dərɔwaha, nda inda ya ta raghwa mndu. ³⁶ Kə'a ka Yesu waftá dəmga ná, ka ksanjtá tsi ka hidahida, kabga nda hərfa hən, ta had mbraku ma hən wu, nda nza hən manda tuwakha kul had mndu ŋa nghay. ³⁷ Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Dagala skwi ŋa tskey ta vwah, slaghu a gwal ŋa tskey wa. ³⁸ Ndəbawa ndəba ta dzvu da mnda vwah ka ghuna tsi ta gwal ksa slna, ŋa tskanatá skwi ta vwah,» ka'a.

10

Hga duhwalha Yesu ghwanpɔ́ his

Mak 3:13-19, Luk 6:12-16

¹ Ka hagaftá Yesu ta duhwalhani ghwanpɔ́ his. Ka valanjta tsi ta mbrakwa ghazla ghwadaka sulkum, nda mbamba mnduha ma inda dərɔwaha, nda ya ma inda dərɔwaha ta raghwa mndu nda raghwa ta hən. ² Wya hga tsa gwal ghwanpɔ́ his ya: Tanjanani, Simuj ta hgə lu ka Piyer, nda Andre ta nzakway ka zwanjamani, nda Yakubu zwanja Zebedi, nda Yuhwana ta nzakway ka Zwanjamani, ³ nda Filip, nda Barthelemi, nda Tuma, nda Mata mnda tska dzumna, nda Yakubu zwanja Alfe, nda Tade, ⁴ nda Simuj mnda la Kanani, nda Zudas Iskaryut ta skwaptá Yesu ya.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwanpɔ́ his

Mak 6:7-13, Luk 9:1-6

⁵ Tsa gwal ghwanpɔ́ his ya ghwanagha Yesu da luwa. Ka'a nda hən ma kɔ́aku tsi ka ghuna hən mantsa: «Yaha kuni dza'a da mndu kul nzakway ka la Yahuda. Yaha kuni lami da luwa la Samari. ⁶ Lawa tvə la Isra'ila, hahən ná, nda nza hən manda tuwak nda zadá. ⁷ Lawa ka mna kuni ŋa tan kazlay: Nduzagagha ndusa ga mghama Lazglafta, kə'a. ⁸ Ka mbamba kuni ta gwal kul dughwanaku, ka sli'aganafra kuni ta gwal nda rwa, ka mbambanafra kuni ta gwal nda ksa da rdá mndu, ka ghazlijnta kuni ta ghwadaka sulkumha. Zlgħaf ka mbalay kaghuni ka vla kaghuni guli ka mbalay. ⁹ Yaha kuni klaftá dər dasu, dər tse, dər skwi ŋa da manaka tse ma zliba ghuni. ¹⁰ Yaha kuni klaftá dər zliba mbuluh. Turtuktuk ka kuni da klaftá lgut. Yaha kuni

* 9:34 Ngha ta 12:24. † 9:36 Ngha ta Mbsak 27:17, nda 1 Mghamha 22:17. * 10:10 Ngha ta 1 La Kwarente. 9:14, nda 1 Timute. 5:18.

klaftá 6a6ah, dər dafa, kabga nda ra ka mut-say mnda slna ta skwa zayni*.

¹¹ «Ka lamla kuni da luwa dagala, dər da zwanja luwa a tsi, zbawazba ta mndu ya nda fa vghani ŋa tsu'aftá kaghuni. Ka nzata kuni ga tsa mndu ya ha ka sagha fitika sli'aftha ghuni. ¹² Ta lamə kuni da həga ga mndu ya, “ka nza zdakwa Lazglafta nda kaghuni,” ka kuni dazlay. ¹³ Ka nda fa vgha gwal ma tsa həga ya ŋa tsu'a zdaku katsi, dza'a nzaku tsa zdakwa ghuni ya ta ghəŋa tanj. Ala, ka fa a vgha tanj wu katsi, ka vragaghuvra tsa zdakwa ghuni ya da kaghuni. ¹⁴ Ka kwalaghukwala lu ta tsu'aftá kaghuni snaghuna a lu ta gwada ghuni wu katsi, sli'apwa sli'a ma tsa həga ya, ka ma tsa luwa ya a tsi, ka tukwinjta kuni ta rgitik ta sala ghuni. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, badu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dərdər ŋa luwa Suduma nda Gwamura dza'a nzakwa tsi ka ŋa mnduha ma tsa luwa ya.»

*Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu
Mak 13:9-13, Luk 21:12-17*

¹⁶ «Wana yu ta khuna kaghuni manda tuwakha da taba kramtak mtakha. Ka nzata kuni nda hidá manda nahadik, manda ghərbu' kul had gwada ta ghəŋani ya ká kuni da nzata guli. ¹⁷ Dasuwa ká kuni, dza'a hlay mnduha ta kaghuni da vla guma. Dza'a sləvay hən ta kaghuni nda gaslərbaha ma həga tagha skwa tanj. ¹⁸ Dza'a hlay lu ta kaghuni, kabga gwada ta i'i ta kəma ŋumna nda ya ta kəma mghamha. Ŋa nzakwa ghuni ka masləmtəka da ta kəma tanj, nda ya ta kəma sanlaha ma mndəra mnduha. ¹⁹ Ka hlafhla lu ta kaghuni ka hlada ghata ta kəma guma katsi, yaha kuni da ndana skwi ŋa mnay ghuni, nda ya ka kuni dza'a da gwaday. Dza'a vlaghunavla Lazglafta ta gwada ya ŋa gwaday ghuni ma va tsa fitik ya. ²⁰ Tsa gwada dza'a kuni gwaday ya ná, kaghuni a dza'a gwaday wu, Sulkuma Da ghuni dza'a gwaday nda ma kaghuni.

²¹ «Zwanjamani dza'a vlatá zwanjamani ŋa dzata. Dani dza'a vlatá zwanjamani ŋa dzata. Dza'a ndəranava ndəra zwana tanj ta dadaha tanj, ŋa vlatá hən ŋa psleta. ²² Dza'a husanhusa kuni ta inda mnduha ta ghəŋa gwada ta i'i. Ama mndu dza'a kdanakta ná, dza'a mbaku. ²³ Ka ta giri lu ŋa ghuni ma sana luwa katsi, ka hwaya kuni da sana luwa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma kdaku kuni ka ranafá inda luwaha la Isra'ila ná, dza'a vragaghavra Zwanja mndu.

²⁴ «Malaghumala a mndu ta taghə lu ta skwi ŋani, ka mndu ta taghanatá skwi wa. Malaghumala a kwalva ta danjahəgani guli

wa. ²⁵ Lavinjlava mndu ta taghanata lu ta skwi ta nzakway ka guram nda mndu ta taghanatá skwi. Lavinjlava kwalva ta nza-kway ka guram nda danjahəgani guli. Ka si halaway, ka lu ta hga danjahəga ya ní, kighkigh ká lu dza'a hga gwal ma tsa həga ya tama?»

*Faftá ghəŋ ta Yesu
Luk 12:2-7*

²⁶ «Yaha kuni da zləŋa hən. Had skwi buk-wana lu dza'a kwal kul sabi ta dafi wa. Had skwi difana lu dza'a kwal lu tsatsafta guli wa. ²⁷ Skwi mnaghuna yu ma grum ya ná, mnawa mna banluwa. Skwi mnaghuna lu ma sləməŋ ma sləməŋ ya guli ná, gugudawa guguda ta wa lilwa. ²⁸ Ma zləŋ kuni ta gwal ta dzatá slú'uvgha ta kwal kul laviŋta dzatá hafu. Lazglafta ta laviŋta zadanatá[‡] slú'uvgha nda hafu tani ma həga vu ya ŋa zləŋay katək. ²⁹ Had lu ta skwaptá tiyti his ta kwaŋa ra? Kulam nda tsa ná, had ya dər turtuk ma hən dza'a zadavaghuta kul dvaftá Da ghuni wa. ³⁰ Nduk nda swidi ma ghəŋa ghuni tani ná, mbədaf mbəda Lazglafta demdem. ³¹ Yaha kuni da zləŋ, mal kaghuni sgitani ka ndəghata tiytiha.

³² «Tsaya tama, ka ŋa Yesu i'i ka mndu ta kəma inda mndu katsi ná, i'i guli ná, ŋa da na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da da ta nzakway ta luwa. ³³ Ala, ka ŋa Yesu aŠ i'i wu, ka mndu ta kəma mnduha ya guli ná, i'i guli ná, ŋa da a na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da da ta nzakway ta luwa.»

*Zdaku a klagagha Yesu wa
Luk 12:51-53, 14:26-27*

³⁴ «Yaha kaghuni da ndanay kazlay: Zdaku klagagha i'i da ghəŋa hadik kə'a. Kafay klagagha yu. ³⁵ Saghasa yu da dganatá i zwanj nda dani, ta i makwa nda mani, ta i ghwa'ali nda midzani. ³⁶ Gwal ma həga ga mndu dza'a nzakway ka ghuma mndu ma va tsa həga* ya.»

Vlatá ghəŋ manda ŋa Yesu

³⁷ «Ka malaghumala dvafta mndu ta dani ka mani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ŋa da wa. Ka malaghumala dvafta mndu ta zwanjani ka makwani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ŋa da guli wa. ³⁸ Ka kla a mndu ta udza zləŋayni ka dza'a mista da wu ná, ta nza a tsa mndu ya ka ŋa da wa. ³⁹ Ka ta nzula hafa da yu ka mndu katsi ná, dza'a zadinjada tsa mndu ya ta tsa hafani ya. Mndu ta zadinjada hafani ta gwada ta i'i guli ná, dza'a mutsay tsa mndu ya ta tsa hafani ya guli.»

† 10:12 Ka nza zdaku nda kaghuni: Tsaya ga zgwa la Yahuda ta lagha hən da mndu. ‡ 10:28 Ngha ta Yakubu 4:12.

§ 10:33 Ngha ta 2 Timute. 2:12. * 10:36 Ta ghaŋa aya 35-36, ngha ta Mika 7:6.

Mndu ta tsu'aftá duhwalha Yesu ná, Yesu tsu'af tsi

Mak 9:41

⁴⁰ «Ka tsu'af tsu'a mndu ta kaghuni, i'i tsaya tsu'af tsi. Mndu ta tsu'aftá i'i guli, mndu ta ghunagatá i'i tsaya tsu'af tsi guli. ⁴¹ Mndu ta tsu'aftá anabi kabga nzakwani ka anabi ná, dza'a mutsay ta nisála manda ya ta vlə lu ŋa anabi. Mndu ta tsu'aftá mndu tdukwa, kabga nzakwani ka mndu tdukwa ná, dza'a mutsay ta nisála manda ya ta vlə lu ŋa mndu tdukwa. ⁴² Mndu ta tanaftá dər leghwa imi ləŋləŋa yeya tsi ŋa say ta sani turtuk mataba tsa zwaníha ya, kabga nzakwani ka duhwala dá ná, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had' nisála tsa mndu ya dza'a zwaduta wa.»

11

Ghunaf ta Yuhwana ta mnduha

Luk 7:18-35

¹ Manda kđakwa Yesu ta tsa tagha skwiha ŋa tsa duhwalhani ghwanpđə his ya ná, ka slí'af tsi hada ka laghwi da ra luwaha ma tsa hadik ya ŋa tagha skwiha, nda ya ŋa mna Lfidá Gwada.

Dawutá vla Yuhwana mnda maga batem

² Ma tsa fitik ya, ma gamak na Yuhwana mnda maga batem. Ka snanť tsi ta mna gwada ta Kristi nda slnaha ta magə tsi. Ka ghunaf tsi ta sanlaha ma duhwalhani ³ da dawarŋa da Yesu kazlay: Kaha Kristi dza'a sagha ya re, ari ka kzla ŋni ta sana mndu a na kə'a. ⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Lawa mnanatá Yuhwana ta skwi ya snan kuni nda skwi ya nghan kuni. ⁵ Nda nghan gwal si nda ghulpa ta vli. Ta mbada gwal si nda raghwa sela tan. Nda mbamba gwal si nda rda mndu ta hən. Nda sna gwal si ka matghəm ta sləmən. Sli'agapli'a gwal si ta rwuta. Mnanamna lu ta Lfidá Gwada ta gwal ka pđu'. ⁶ Rfu da mndu ya kul kwalaghutá zlgħaftá i'i,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəŋa Yuhwana

⁷ Ta sli'i duhwalha Yuhwana ka vru, ka mnə Yesu ŋa dəmga ta gwada ta Yuhwana, ka'a mantsa: «Nahgani laghu kuni da nghan ma mtak na? Gagadək ta vyə falak rki laghu kuni da nghan na? ⁸ Nahgani laghu kuni da nghan 6a? Mndu ta sudavatá lgut nda bla rki laghu kuni da nghan? Ya wya gwal ta sudavatá lgut nda bla nda bla ta hən ná, ma həga ga mghamha hən. ⁹ Nu va skwi laghu kuni da nghan tama? Anabi rki laghu kuni da nghan? Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, malaghumala tsa mndu ya ta anabi. ¹⁰ Tsatsi tsa mndu mnə deftera

Lazglaf ta gwada ta ghəŋani kazlay: Wya yu ta tinlaghutá ghunaf ta mnda da ka kaha ŋa payaghatá tvi† kə'a ya. ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata na: Mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, had' mndu ya ta zlagapta ka malaghutá Yuhwana mnda maga batem wa. Tsaw tama ná, mndu ya ta htuta katakata ma ga mghama Lazglaf ta ná, malaghumala ta tsatsi. ¹² Daga ta fitika Yuhwana mnda maga batem, ha ka sagha ta gitana, ta hwisay lu nda mbraku ta ga mghama Lazglaf ta. Ta zbay tsa gwal ta hwisay nda mbraku ya ta zlu'atá tsa ga mghama Lazglaf ta ya guli. ¹³ Inda la anabi nda deftera Musa tani, mnumna hən ta gwada ta ghəŋa tsa ga mghama Lazglaf ta ya, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana. ¹⁴ Kata kumay kuni ta snanť katsi ná, Yuhwana tsa Iliya dza'a vragaghata ya. ¹⁵ Ka mamu mndu nda sləmənə snay ka sna tsi.

¹⁶ «Nda wa dza'a gra yu ta mnduha ta na zamana na na? Manda tsakatá vgha zwani ta luma ta tsgha lwi ŋa graha tan ¹⁷ kazlay: Vyanafha ŋni ta sijlak ná, skala a kuni wu, fanafha ŋni ta laha ta ŋada ghəŋ, tawa a kuni wu kə'a ya hən. ¹⁸ Saghaha Yuhwana, za a ta skwi wu, sa a ta skwi wu, 'a' nda halaway ma ghəŋani!» ka mnduha nda tsi. ¹⁹ Saghaha Zwanə mndu, ta zay ta skwi, ta say ta skwi, 'a' mamblahawa ya, dagala sasakwani, a' gra gwal tska dzumna, nda gwal dmaku ya,» ka hən nda tsi. Kulam nda tsa, ta nghanu dífila Lazglaf ta ma slnahani.»

Sana luwaha ta kwalaghutá zlgħaftá Yesu

Luk 10:13-15

²⁰ Tahula tsa tama, ka tsukunustá tsi nda gwada ta luwaha ya maga tsi katakata ta mazəmzəmhani mida, kabga kwalaghuta tan ta mbədanaf t́ nzakwa tan. Ka'a mantsa: ²¹ «Danŋa ŋa gha luwa Kwarizin! Danŋa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má tsa mazəmzəm magə lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Tir, nda luwa Sidun lu katsi ná, má gitagita a ta mbədanaf t́ hən ta nzakwa tan ka pghavatá buhu nda hutidif ta vgha^z wa. ²² Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsə Lazglaf ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dərđər ŋa luwa Tir nda luwa Sidun dza'a nzakwa tsi ka ŋa ghuni.

²³ «Kaha guli Kafarnahum! Dza'a kapay Lazglaf ta i'i ta luwa ka kaha ta gray ra? Bukwa a gha tsa! Dza'a vradaghavra lu tđəm da vla gwal nda rwa. Ka má tsa mazəmzəm maga lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Suduma lu katsi ná, má ta teke'a luwa Saduma gita na^š. ²⁴ Tsaya ta kəl

* **11:5** Nghan ta Isaya 35:5-6, 61:1. † **11:10** Nghan ta Malatsi 3:1. ‡ **11:21** Kwarizin, Betsayda, Tir, Sidun; Nghan ta Isaya 23:1-18, nda Izekiyel 26, nda Yuwel 4:4-8, Amus 1:9-10. § **11:23** Nghan ta Isaya 14:13-15, Suduma Nghan ta Zlrafta 19:24-28.

yu ka mnaghunata kazlay: Bađu tsay dza'a tsa Lazglafta ta guma ta ghəŋja mnduha ná, ta dərđar ŋa luwa Suduma dza'a nzakwa tsi ka ŋa gha kə'a.»

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Luk 10:21-22

²⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu mantsa: «Ta rfay yu ta kagha Da, Mghama luwa nda hađik tani, kabga đifana đifa ka ta na skwiha na da gwal nda difil ma ghəŋja tan, nda gwal nda sna ta skwi*, ka maranata ka ta zwnani. ²⁶ Manda va tsa nzakwani Da, ta rfay yu ta kagha, ma zđakwa gha nzakwa tsi mantsa.

²⁷ «Da da ta vliha ta inda skwi. Hađ sana mndu nda sna ta Zwanj wa, ba Da yeya nda sna. Hađ sana mndu nda sna ta Da guli wa, ba Zwanj yeya nda sna, nda mndu ta kuma Zwanj ta maranata,» ka'a.

Sagha da Yesu ŋa mutsa mbi'a vgha

²⁸ «Saghawasa da i'i inda kaghuni gwal nda hərfa da ndəgaku ka mbi'aghunapta yu ta vgha. ²⁹ Zba a yu ta nzaghunaghata wa. Klawakla ta ndəgaku ya ta klə yu, ka tagha kuni ta skwi da i'i, mantsa ya dza'a kəl kuni ka mutsafta mbi'a vgha. ³⁰ Manda va tsaya nzakwani, skwi ya dza'a faghunaghata yu ná, ndəgaghunata a wa. Kafkafani nzakwani,» ka'a.

12

Zwanja mndu Mgham ta ghəŋja sabat

Mak 2:23-28, Luk 6:1-5

¹ Ma va tsa fitik ya, bađu fitika sabat, ka labə i Yesu nda duhwalhani nda ma vwaha hya. Ka kuzlanafá maya ta duhwalhani. Ka bala'atá həŋ ta ghəŋja alkama* ŋa dghadaj. ² Nghay la Farisa ta tsa skwi ta magə həŋ ya ná, ka həŋ nda Yesu mantsa: «Ngha ta duhwalha gha ba! Wa'a həŋ ta maga skwi kul raku ka magay bađu sabat†,» ka həŋ nda tsi. ³ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta dzanaf a kaghuni ta skwi ya maga Dawuda kuzlanafər maya, nda gwal kawadaga nda tsatsi tani ra? ⁴ Ka lamə həŋ da həga Lazglafta ka zuta həŋ ta skwa zay fana lu ta Lazglafta. Hađ sana mndu ta za tsa skwa zay ya, đar Dawuda, đar tsa gwal kawadaga nda tsi ya mazlay wu, ba gwal dra skwi ŋa Lazglafta‡ yeya ta zay. ⁵ Ari ta dzanaf a kuni ma deftera zlahu kazlay: Bađu sabat ná, ta zluŋzla gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta zlahu sabat ta magə həŋ ta slna ma həga Lazglafta, ksaf a ta həŋ ka dmaku§ wu kə'a na? ⁶ Tsaw ka yu ta mnaghunata ná, mamu sana skwi hadna ta malaghutá həga Lazglafta. ⁷ Ka má nda sna kuni ta klatá ghəŋja skwi mnə

lu kazlay: Tawa hiđahida skwi ta zđigihata pla ghəŋ nda rini* a wu kə'a ya ná, má hađ kuni dza'a mnay kazlay: Magamaga həŋ ta dmaku, kə'a nda tsa gwal kul hađ dmakwa tanj ya wa. ⁸ Zwanja mndu ná, tsatsi mgham ta ghəŋja fitika sabat,» ka'a.

Mbanafra Yesu ta mndu nda mta dzvani

Mak 3:1-6, Luk 6:6-11

⁹ Ka sli'afá Yesu ka zlanjta tsa vli ya, ka laghwí da həga tagha skwa la Yahuda. ¹⁰ Hada, mamu sana mndu nda mta dzvani. Ka mnduha dawanja da Yesu mantsa: «Vlavla zlahu mu ta tvi ŋa mbanafá mndu bađu sabat re, ari ki na?» ka həŋ nda tsi ŋa mutsafta rutsak tida. ¹¹ Ka'a nda həŋ mantsa: «Wayá mataba ghuni, ka dəđaghatá kđakwa tuwakani turtuktuk da gudzuvruŋ bađu sabat, dza'a kwal kul kliginjá tsa tuwakani ya na? ¹² Malaghumala a mndu ka tuwak ra? Tsaya tama ná, pyaf a lu ta mndu ka maga zđaku bađu sabat wa,» ka'a. ¹³ Ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya mantsa: «Tđap dzva gha,» ka'a. Ka tđaptá tsi, gi yəmad'vrafavra tsa dzvani ya manda va tsa sanani ya.

¹⁴ Ka gi gazlagaptá la Farisa, ka laghwí dzrəku ŋa zba tvi ŋa zadinjá Yesu.

Yesu ná, kwalva ya zbap Lazglafta ya

¹⁵ Tsatsafta Yesu ta tsa ndana tanj ya, ka sli'afá tsi ma tsa vli ya, ka laghwí. Ka sli'afá dəmga guli ka laghwí mistani, ka mba mbə tsi ta inda gwal ma đanjwa. ¹⁶ Ka zlahanaghatá tsi ta həŋ ka ŋđanjá kazlay: Yahayaha kuni da mnihata kə'a. ¹⁷ Kəl tsi ka mnay mantsa ya ná, nda nza ŋa dzanaghatá ghəŋja gwada ya mna anabi Isaya kazlay:

¹⁸ Wya kwalva da ya zbap yu, ya đvu yu, ya ta zđigihata katakata, dza'a fanaghafa yu ta Sulkuma da, dza'a mnanamna ta inda mndəra mndu kazlay: Tudukwa guma da kə'a.

¹⁹ Zbəta a ta zlerđawi wa. Dzəta a ta lawlaw wa. Hađ mndu dza'a snanjta ta gugufaku ta pazlala wa.

²⁰ Hađ dza'a kđəglinjá 6lanaptá sulam nda ghada ŋatani wa. Hađ dza'a kđinjta mtəglinjá pitirla ta mtaku mtaku guli wa. Mantsa ya dza'a maga tsi ha ka vlanjani ta za ghwa ta skwi tđukwa.

²¹ Ŋa fafta mndəra mnduha ta ghəŋja tanj ta hganí kə'a ya.

Ghziŋja Yesu ta ghwadaka sulkumha

Mak 3:22-30, Luk 11:14-23

²² Ka kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu ksu ghwadaka sulkum ta ghulpiŋja, ka tsiŋja ka rgha guli. Ka mbanafá tsi. Ka gwadə tsa mndu ya ta gwada tsəlenj, ka nghanjta

* 11:25 Ngha ta 1 La Kwarentj 1:17-29.

* 12:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26.

† 12:2 Ngha ta Sabi 34:21.

‡ 12:4

Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, nda Zlahu 24:9.

§ 12:5 Ngha ta Mbsak 28:9-10.

* 12:7 Huseya 6:6, nda Mata 9:13.

† 12:21 Ngha ta Isaya 42:1-4.

tsi ta vli tsidid guli. ²³ «Zlah zwanja Dawuda a na mndu na wu re?» ka mnduha ka ndermimay.

²⁴ Na snaŋta la Farisa ta tsa skwi ya, ka həŋ mantsa: «Nda mbrakwa halaway² ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkumha ya ta ghazla tsi ta ghwadaka sulkumha,» ka həŋ.

²⁵ Tsaw nda sna Yesu ta skwi ta ndanu həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ka ta lmu-vuslma va tsa ga mgham turtuk ya ta lmu katsi ná, sladglata a tsa ga mgham ya wa. Ka ta lmu-vustalmu gwal ma luwa turtuk, ka gwal ma həga turtuk a tsi guli ta lmu ná, had' ya dza'a sladglata ma həŋ guli wa. ²⁶ Ka si ta ghzlay halaway ta halaway katsi ná, dgavapdga tsa halaway ya nda tsa tama. Waka ga mghamani dza'a sladglata tama na? ²⁷ Ka si nda mbrakwa Halaway ta ghzla yu ta ghwadaka sulkum ya ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Tsaya tama, vərda hahəŋ dza'a tsaghunata gumani. ²⁸ Ala, ka si nda Sulkuma Lazglafta ta ghzla yu ta ghwadaka sulkumha katsi, bhavaghunaóha ga mghama Lazglafta nda tsa tama.

²⁹ «Ari, waka mndu dza'a lavinjtá lami da həga ga mndu nda mbra ka hluguduntá huzlani ta kul habaftá tsi ta tsa mndu nda mbra ya na? Tahula tsaya dza'a kəl tsi ka hluguduntá huzlani.

³⁰ «Mndu kul had' mista dá ná, ghuma dá tsa mndu ya. Mndu kul had' ta katihata nda tskanata guli ná, kwizidinjta ŋa tsa mndu ya ta kwizay. ³¹ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Inda dmaku ta gə mndu, nda rutsak ya ta pghə tsi ta Lazglafta ná, dza'a plinispla lu ta həŋ. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuóa ná, had' lu dza'a plinistá dmakwani wa. ³² Ka vzafvza mndu ta rutsak ta Zwanja mndu katsi, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuóa ná, had' lu dza'a walaŋtá plinistá dmakwani, dər ta na zamana na, dər ta zamana dza'a sagma wa.»

Fu nda yakwani

Luk 6:43-45

³³ «Ka si zda a fu ya, ka lu ná, zda yakwani. Ka si zda a ya fu ya wu, ka lu ná, zda a yakwani guli wa, kabga ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu. ³⁴ Mndara la mupuha na! Waka kuni si má dza'a mnagaptá skwi dina, kaghumi la ghwadak na! Ka nu ndəghatá skwi ma ŋudufa mndu ta mniginjta wubisima mndu. ³⁵ Nərma mndu ná, ma tsa nərma skwiha ma ŋudufani ya ta kligista tsi ta skwi dina. Ghwadaka mndu guli ná, ma tsa ghwadaka skwiha ma ŋudufani ya ta kligista tsi ta ghwadaka skwi. ³⁶ Ka

yu ta mnaghunata ná, nda wa tanj dza'a mnəginjta mnduha badu guma ta inda ŋaslu ya brəfəginj həŋ. ³⁷ Nda gwada ma wa gha dza'a tsaghaghata lu ta guma. Ka ŋa kwala dmakwa gha kul had' tsi, ka ŋa nzakwa dmakwa gha mamu a tsi.»

Zlghawa Yesu ŋa gwal ta dawamazəmzəm

Mak 8:11-12, Luk 11:29-32

³⁸ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda sanlaha ma la Farisa guli, nda Yesu mantsa: «Mghama dá, ta kumay ŋni ta magata gha ta mazəmzəm ŋa grafta ŋni kazlay: Sa daga da Lazglafta ka kə'a,» ka həŋ.

³⁹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ghwadək mnduha ta na fitik na. Had' həŋ ta zləŋa Lazglafta wa. Ta dawamazəmzəm həŋ. Had' sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta həŋ, ka tsa ŋa anabi Yunusa ya a tsi wa. ⁴⁰ Manda va ya maga anabi Yunusa ta vaghu hkən nda rvidik hkən ma huóda mghama klipis⁵ ya, manda va tsaya guli dza'a magata Zwanja mndu ta vaghu hkən nda rvidik hkən ma hadik. ⁴¹ Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna həŋ ta gwada anabi Yunusa*, ka mbədanafatá həŋ ta nzakwa tanj. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Badu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, "ŋa ghuni dmaku," ka gwal ma luwa Niniva dza'a sli'afatá mnay ŋa mnduha ta na fitik na. ⁴² Ghalya, ka sli'afatá sana marakw ta ga mgham ma vli di'ij nda ga sud', ka lagha da sna difla Salumuŋ. Wana mamu mndu hadna ta malaghutá Salumuŋ nda difil. Badu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, "ŋa ghuni dmaku," ka tsa marakw ya dza'a mnanatá mnduha ta na fitik na.»

Vradamta ghwadaka sulkum da mndu

Luk 11:24-26

⁴³ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ŋa dza'ani da ra vli tuhwayanj tuhwayanja ka zba vli ŋa mbi'a vghani. Ka trid mutsaf a tsi ta tsa vli ŋa mbi'a vghani ya wu katsi, ⁴⁴ "ka vra yu da tsa həga dá sabə yu mida ya gra," ka'a dza'azlay, ŋa sli'afatani ka vradaghata. Ka ta vradaghata tsi nda tsukwa vli mida, nda paya dina katsi, ⁴⁵ yawa da! kə'a dza'azlay ŋa vraghutani, ŋa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfəŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi. ŋa lama tanj da tsa həga ya ka nzamta mida. Mantsa tama, dza'a nzakway badzatá nzakwa tsa mndu ya ka malaghutá nzakwani tanjtanj. Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda na mnduha ta na ghwadaka fitik na,» ka'a.

*Vərdəka mnduha Yesu**Mak 3:31-35, Luk 8:19-21*

⁴⁶ Tata gwada tsa gwada ya Yesu nda dəmga ná, ka ǂhadaghatá i mani nda zwanamani, ka nzaghatú hən̄j ma bli, ka zba hən̄j ta gwadganata. ⁴⁷ Ka sana mndu nda tsi mantsa: «Wa'a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta zba gwadgaghata,» ka'a nda tsi. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsa mndu ta mnay ɲani ya mantsa: «I wa i ma dá nda zwanama dá na?» ka'a nda tsi. ⁴⁹ Ka fadap̄tá tsi ta dzvu tvə duhwalhani, ka'a mantsa: «Wana i ma dá nda zwanama dá. ⁵⁰ Dər wati ma mndu ta maga skwi ya kumanj Də da ta nzakway ta luwa ná, tsa mndu ya ta nzakway ka zwanama dá, nda mukuma dá, nda ma dá,» ka'a.

13*Gwada ta wutsa hulfa**Mak 4:1-9, Luk 8:4-8*

¹ Badu va tsa fitik ya, ka sabi Yesu ma həga* ka laghwí nzata ta wa drəf. ² Ka tskadaghatá dəmga ɲərɓisl ta vgha ta vatani. Ka sli'af̄tá ta ka laghwí nzagap̄ta ma kwambalu ta nzatá inda mnduha ta wa ghwa. ³ Ka mnə tsi ta ndəghata skwiha ɲa tanj ka mahdihi, ka'a mantsa: «Mbađa sana mndu ka sli'af̄ta ka laghwi da wutsa hulfani. ⁴ Tata wutsay wutsay, ka rkatá sanlaha ma hulfa ta tvi, ka sli'aktá dyakha ka daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misim-misim kabga sira a hadik ta ghəɲani wa. ⁶ Na safa fitik dzafta tida ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəɲ mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka glanaghatá teki ka raghwana. ⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək, ka dyaftá tsahaya ka glaftá tsi ka pghaftá ghəɲ ka zwanj dze'dze', ǂərlzəzla ghəɲa sanlaha, selega ghəɲa sanlaha, mididá ghəɲa sanlaha.» ⁹ Ka sganaghatá Yesu, ka'a mantsa: «Mndu nda sləmən̄ja snay ka sna tsi,» ka'a.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gra gwada nda gra na?

Mak 4:10-12, Luk 8:9-10

¹⁰ Ka gavanavatá duhwalhani, ka hən̄j mantsa: «Kabgawu ta kəl ka ka mna gwada ɲa tanj ka mahdihi katək na?» ka hən̄j. ¹¹ Ka Yesu nda hən̄j mantsa: «Kaghuni ná, vlaghunanvla lu ta snan̄tá vərda dífatá ga mghama Lazglafta, ama vɻan̄j a lu ta hahən̄j wa. ¹² ɲa mndu mamu skwi da tsi ta sganaghatu lu, ɲa sgutani da tsi. Ama mndu ya kul had skwi da tsi ná, dza'a klagadanaghu kla lu ta va tsa ki'a da tsi ya. ¹³ Tsaya ta kəl yu ka mnay ka mahdihi ɲa tanj, kabga dər nghan̄ja hən̄j,

ngha a hən̄j wa. Dər snan̄ja hən̄j nda sləmən̄ja tanj katək, sna a hən̄j wu, graf a hən̄j guli wa†.

¹⁴ «Ta ghəɲa tanj dəđafta tsa gwada Lazglafta ta mnay nda ma wa anabi Isaya‡ kazlay:

“Dər dza'a nda sna kuni nda sləmən̄ja ghuni, grafta a kuni wa.

Dər dza'a nda ngha kuni nda ira ghuni, nghan̄ja a kuni wu kə'a ya.

¹⁵ Təɲu tən̄ja ghəɲa na mnduha na.

Dərlaf dərza hən̄j ta sləmən̄ja tanj, hafha hən̄j ta ira tanj,

kabga va a hən̄j ta nghan̄ja wa,

yaha hən̄j da snan̄ja nda sləmən̄ja tanj,

yaha hən̄j da grafta ma ɲudufa tanj,

yaha hən̄j da mbəđanaftá nzakwa tanj,

da mbanaf̄ta yu ta hən̄j§.”

¹⁶ «Kaghuni ná, nda tfawi ta ghəɲa kaghuni, kabga nda ngha ira ghuni ta vli, nda sna sləmən̄ja ghuni ta sləmən̄j.

¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Nda ndəgha la anabi nda gwal tdukwatdukwa nzakwa tanj si ta dvan̄ja nghan̄tá na skwi nghan̄j kaghuni na, lay ngha a hən̄j wa. Si ta kumay hən̄j ta snan̄tá na skwi snan̄j kaghuni ná, sew sna* a hən̄j wa,» ka'a ya.

*Klatá ghəɲa tsa gwada ta wutsa hulfa ya**Mak 4:13-20, Luk 8:11-15*

¹⁸ «Snawasna tama ta klatá ghəɲa gwada ta ghəɲa tsa mndu ta wutsa hulfa ya. ¹⁹ Tsa tvi rkaf hulfa tida ya ná, gwal ta snan̄tá gwada ta ga mghama Lazglafta kul grafta hən̄j ya, hən̄j. Ka sagha halaway zlu'ugudunustá hən̄j ta tsa skwi wutsam lu ma ɲudufa tanj ya. ²⁰ Tsa kluluh rkaf hulfa tida ya ná, tsaya mndu ta snan̄tá gwada ta ga mghama Lazglafta, gi ka tsu'af̄tá tsi nda rfu. ²¹ Tsaw tama, had'slrəɲ mistani wu, nzɻava a wa. Ka gi grungra ghuya dən̄wa, ka giri a tsi kabga tsa gwada ya, gi zlambutani. ²² Tsa vli ma teki rkam hulfa mida ya guli ná, tsaya gwal ta snan̄tá gwada Lazglafta, ka laghu hən̄j da ndana skwiha ma ghəɲa hadik, nda skwa gadghəl, ka raghwanaftá tsa skwiha ya ta tsa gwada ya ma hən̄j, ka niɲtá hən̄j ka ksuban̄j. ²³ Tsa gənək rkaf hulfa tida ya guli ná, tsaya gwal ta snan̄tá gwada Lazglafta ka snatá hən̄j, ka magaf̄tá hən̄j: Ghərmbəts ghərmbəts sanlaha, salala sanlaha, mididá sanlaha.»

Ghwadaka kuzɲ

²⁴ Ka'a nda hən̄j nda sana mahdihi mantsa: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mndu ta sləgamtá vərda hulfa hya ma vwahani. ²⁵ Girvidik, sli'aghuslia lamndu da vlə hani, ka lagha ghumani da sləginistá rira distani ka laghwani. ²⁶ Manda dyafta tsa hulfa ya ka pghaftá ghəɲ, ka zlagap̄tá rira guli. ²⁷ Ka lagha

* 13:1 Ngha ta Markus 3:1. † 13:13 Ngha ta Markus 4:12.

‡ 13:14 Ngha ta Isaya 6:9-10.

§ 13:15 Ngha ta Isaya

kwalvaha tsa danjahəga ya mnay nani, ka həj mantsa: “Mghama da! vərda hulfa a sləgam kagha ma vwaha gha kay ra? Lamə ndiga rira dida na?” ka həj. ²⁸ Ka’a nda həj mantsa: “Ghuma da ta magatá tsa,” ka’a. Ka tsa kwalvaha ya nda tsi mantsa: “Ta dvay ka ka dza’a nni rətiŋta rki na?” ka həj. Ka’a nda həj mantsa: ²⁹ “Zlanjwazla, ma lə kuni da rətay, yaha kuni da gaŋiŋta nda vərda hya. ³⁰ Zlanjwa həj ka glakwa həj ka skwa turtuk ha ka sagha fitika ts kay ta vwah. Tskapwa tska karaku ta rira, ka habafta kuni nja driŋta nda vu. Vərda hya ya, ka tskidimta kuni da guvura da, ka yu dza’azlay nda gwal tska skwi ta vwah,” ka’a.

Hya kramasa

Mak 4:30-32, Luk 13:18-19

³¹ Ka’a nda həj nda sana mahdihdi kay guli mantsa: «Ga Mghama Lazglafta ná, ka guram nda hya kramasa klaf mndu ka sləgamta ma vwahani. ³² Ndərzikwa tsatsi mataba inda hulfaha, ama ka dyaf dya tsi ka glafta, mal tsatsi mataba hulfa nifalihi. Ta nuna gdiz ka fu, nja sli’adaghata dyakha da baba həga tanj ta zligamahani.»

Is

Luk 13:20-21

³³ Ka’a nda həj nda sana mahdihdi guli mantsa: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda is ta klafta marakw ka labanamta ma kuratá darama hupu hkən nja nlaftá tsa hupu ya demdem,» ka’a.

Mahdihda Yesu nja mnigintá skwi nda difa
Mak 4:33-34

³⁴ Ka mahdihdi mnanata Yesu ta inda tsa skwiha ya ta dəmga. Had sana skwi mnanan tsi ta həj kul had ka mahdihdi wa, ³⁵ kada nzakwa dzatá ghəja gwada anabi ta mnay kazlay:

«Ka mahdihdi dza’a gwada yu ta gwada nda həj.

Dza’a mnigimna yu ta skwiha nda difa daga ka ya wu zlaftá ghəja hadik† kə’a ya.»

Klatá ghəja gwada ta ghwadaka kuzuj

³⁶ Mbadá Yesu ka zliŋtá dəmga, ka sli’aftá tsi ka laghu da həga. Ka gavanavata duhwalhani, ka həj nda tsi mantsa: «Pslan nap psla ta klatá ghəja tsa mahdihdi ta ghəja rira ya,» ka həj. ³⁷ Ka’a nda həj mantsa: «Tsa mndu ta sləgamtá vərda hulfa hya ya ná, Zwanj mndu ya. ³⁸ Vwah ya guli ná, ghəja hadik tsa. Vərda hulfa hya ya guli ná, gwal ta nzakway ka nja ga mghama Lazglafta ya. Rira ya guli ná, gwal ta nza-kway ka nja halaway ya. ³⁹ Tsa ghuma ta sləgamta ya guli ná, halaway ya. Tsa

tska skwi ta vwah ya, tsaya kđakwa ghəja hadik. Tsa gwal tska skwi ta vwah ya guli, tsaya duhwalha Lazglafta. ⁴⁰ Manda va tsa tskaptá rira nja driŋta nda vu ya, manda va tsaya dza’a nzakwa tsi badu kđavakta ghəja hadik guli. ⁴¹ Dza’a ghunaga ghuna Zwanj mndu ta duhwalhani nja talaptá inda gwal ta pghamtá mndu da ga dmaku, nda gwal ta maga ghwadaka skwi, nja hliŋtá həj di’iŋ nda ga mghamani, ⁴² ka pghamtá həj da duda vu. Nja wahay tanj ta wahu, ka hpada sli’iŋa‡ tanj hada. ⁴³ Ama gwal ta nzakway tđukwa ta wa ira Lazglafta ya, manda fitik dza’a wudakwa hahəj ma ga mghama Da§ tanj. Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi.»

Gadghəl ma difa

⁴⁴ «Ka guram ga Mgham Lazglafta nda gadghəl ta difa ma sana vwah. Ka lagha sana mndu dukwafta tida. Ka difglanata tsa mndu ya guli. Ka laghu tsi nda rfu da dzawinjtá inda skwani ka skwata tsa vwah ya.»

Mizidikw nda bla dzvani

⁴⁵ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mnda tsakala ta psa mizidikwha nda bla dzvani. ⁴⁶ Ka mutsafta tsi ta tsa mizidikw ya turtuk nda bla dzvani ya. Ka laghu tsi dzawinjtá inda skwani ka skwata tsa mizidikw ya.»

Kadəj

⁴⁷ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda kadəj ta wudadata lu da drəf nja tumagaftani ta inda mndərga klipiha kavghakavgha. ⁴⁸ Ndəghafta tsa kadəj ya, nja tdəgafata ta wa sgam. Tahula tsa, nja nzata ka dāgaptá ya dinadina, ka pghamta ma tughuba, nja pghinjtá ghwadakhani. ⁴⁹ Mantsa ya dza’a nzakwa tsi ma kđakwa ghəja hadik. Dza’a sli’aga sli’a duhwalha Lazglafta nja galapta tanj ta ghwadaka mnduha mataba tđukwani, ⁵⁰ nja pghaghata tanj ta həj da duda vu, nja wahay tanj ta wahu ka hpada sli’iŋa* tanj hada.»

Lfida gadghəl nda halatani

⁵¹ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Lamla inda tsa skwiha ya da sləmənə ghuni rki na?» ka’a nda həj. «Anj!» ka həj zlghanafta wani. ⁵² Ka’a nda həj guli mantsa: «Tsaya tama ná, ka nuna mnda tagha zlahu ka duhwala ga mghama Lazglafta ná, ka guram nda danjahəga ta mutsa skwa gadghəlani ma skwiha ka lfid ka lfid, nda ya ma skwiha nda kda fitikani, dza’a gra lu,» ka’a.

Kwalaghuta la Nazaret ta zlghaftá Yesu
Mak 6:1-6, Luk 4:16-20

† 13:35 Ngha ta Zabura 78:2. ‡ 13:42 Ngha ta Mata 8:12 8:12.

§ 13:43 Ngha ta Daniyel 12:3. * 13:50 Ngha ta Mata

⁵³ Tahula kd̄iŋta Yesu ta mana tsa mahdi-hdiha ya, ka sli'af̄ta tsi hada ka laghwi. ⁵⁴ Ka ḡhadaghata tsi da luwa Nazaret† ta nzakway ka luwa ta glakwani. Ka tagh̄a tsi ta skwiha ḡa mnduha ma h̄aga tagha skwa taŋ. Ka ndr̄mim h̄aŋ, ka h̄aŋ mantsa: «Wa ta v̄lan̄t̄a mnd̄arga na ma d̄ifil? Wa ta v̄lan̄t̄a mbrakwa maga mnd̄arga na ma maz̄m̄z̄m? ⁵⁵ Zwan̄a tsa mndu ta fid̄i ya a tsi kay ra? Mari a mani‡ kay guli ra? I Yakubu, nda Yusufu, nda Simuŋ, nda Yuda a zwanamani kay ra? ⁵⁶ Mataba amu a ta nzakwa kwaghamani kay guli ra? Tsaw wa ta v̄lan̄t̄a na d̄ifil na, nda na mbraku na tama ḡa?» ka h̄aŋ. ⁵⁷ Tсахaya skwi ta pyaf̄ta h̄aŋ ka zlḡhafta Yesu. Ka Yesu nda h̄aŋ tama mantsa: «Ma luwani, nda ya ma h̄aga§ ga taŋ yeya ta h̄ert̄ata lu ta anabi. Ama ma hamata vli n̄a, ta v̄lan̄v̄la lu ta glaku,» ka'a.

⁵⁸ Ki'a yeya maz̄m̄z̄m magan̄ Yesu ma luwa Nazaret, kabga zlḡhaf a mnduha nda ḡuduf wa.

14

Mtakwa Yuhwana mnda maga batem
Mak 6:14-29, Luk 9:7-9

¹ Ma tsa fitik ya, ka snanaghat̄a gwad̄a ta Yesu ta Hiridus ta nzakway ka ḡumna ta had̄ika Galili. Ka'a nda kwalvahani mantsa: ² «Yuhwana mnda maga batem ya ta sli'agapta ma mtaku, tsaya k̄al tsi ka mut-saft̄a mbrakwa maga maz̄m̄z̄m,» ka'a.

³ Tsaw si mnamna Hiridus kazlay: Ksid̄ifwa ksa ta Yuhwana k̄a'a. Ka ksaf̄t̄a lu, ka habafta, ka vzamta ma gamak ta gh̄aŋa gwad̄a ta Hiridiya markwa zwan̄amani Filip*, ⁴ kabga ka Yuhwana nda Hiridus na: «Ra'a ka klafta gha ka markwa† ghuni wu,» ka'a. ⁵ Si ka zb̄a Hiridus ta tva dzata, ama ka zl̄aŋaft̄a tsi ta d̄amga, kabga ka anabi klafta mnduha ta Yuhwana.

⁶ Ka sagha fitik ya ta grafta nda fitik ya k̄al lu ka yat̄a Hiridus. Ka lagha makwa tsa Hiridiya ya kay da skalu ta k̄ama gwal hagadagha lu da v̄la skala havakt̄a tsa fitika yakwani ya. Ka zd̄anaft̄a tsi ta ḡuduf ta Hiridus. ⁷ Ka'a mantsa: «D̄ar nahgani dawan̄ ka da i'i n̄a, ta v̄laghavla yu,» ka'a wadanat̄a tsa makwa ya. ⁸ Ka mnanaf̄ta mani ta hid̄aku. Ka tsa makwa ya mantsa: «Tsid̄iftsa ta kwambleh nda va nana ta gh̄aŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a.

⁹ Su'anak ka mgham nzata. Ama kabga ghadaghata ta wadanata, hada tsa gwal hagadagha lu ya kay guli, ka'a mantsa: «Lawala da tsagaghata ka v̄lan̄ta kuni,» ka'a. ¹⁰ Ka ghunaf̄ta tsi ta mnduha da tsagaghat̄a gh̄aŋa

Yuhwana ma gamak. ¹¹ Ka klakt̄a lu ta gh̄aŋa Yuhwana ta kwambleh, ka v̄lan̄t̄a tsa zwan̄a makwa ya, ka klan̄t̄a tsi ta mani. ¹² Ka lagha duhwalha Yuhwana da klaghat̄a mblani ka laghwi da padamta. Ka sli'af̄t̄a h̄aŋ ka laghwi mnanat̄a Yesu.

Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha d̄ambu' hutaf

Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

¹³ Manda snan̄ta Yesu ta tsa gwad̄a ya, ka sli'af̄t̄a tsi hada nda kwambalu, ḡa laghwi nzakta katsau' ta wa mazawa. Ka sniŋt̄a d̄amga, ka sli'af̄t̄a h̄aŋ nda s̄ala ka laghwi da zb̄iŋta. ¹⁴ Ta sabi Yesu ma kwambalu, k̄a'a k̄a'a n̄a, tizlik mnduha. Ka ksant̄a h̄aŋ ta Yesu ka hid̄ahida, ka mbambanaf̄ta tsi ta gwal kul d̄ughwanaku guli.

¹⁵ Gahawu, ka gavadaghata duhwalhani tavata Yesu. Ka h̄aŋ nda tsi mantsa: «Ta wa mazawa na vli na, laghula fitik guli, v̄riŋvra ta na mnduha na ka dza'a h̄aŋ da luwaha da zba skwi ḡa zay taŋ,» ka h̄aŋ. ¹⁶ Ka Yesu nda h̄aŋ mantsa: «Zban̄ a hah̄aŋ ta sli'i wa, v̄lan̄v̄wala kaghuni ta skwa zay ta h̄aŋ, ka za h̄aŋ,» ka'a. ¹⁷ «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu,» ka h̄aŋ nda tsi. ¹⁸ «Hligid̄ighawa hla,» ka'a.

¹⁹ «Nzawanza nda nza ta kuzuŋ,» ka'a nda mnduha. Ka nzat̄a mnduha rpa'. Ka hlaf̄t̄a tsi ta tsa buradiha hutaf nda tsulhwa klipi his ya, ka nghadaf̄t̄a tsi nda ta luwa, ka rfanaghat̄a tsi ta Lazglaf̄ta, ka ḡalanapt̄a tsi ta tsa buradi ya, ka valant̄a duhwalhani ḡa d̄gay ḡa d̄amga. ²⁰ Ka z̄a inda mnduha. Ka babaghut̄a h̄aŋ. Ka tsakaf̄t̄a lu ta padakwani‡ ma v̄al zay taŋ ka ghwanak ghwan̄pd̄a his. ²¹ Tsa gwal si ta zay ya n̄a, ta magay h̄aŋ ta d̄ambu' hutaf, mb̄ada a lu ta mi'aha nda zwani wa.

Mbaday Yesu ta mbad̄a ta dr̄ef

Mak 6:45-52, Yuh 6:15-21

²² Gi tahula tsa, ka mblaf̄t̄a Yesu ta duhwalhani ka lami da kwambalu ḡa dza'a ta sana ḡlu, ta nzaghut̄a tsatsi ḡa v̄riŋt̄a tsa d̄amga ya. ²³ Manda v̄riŋt̄ani ta h̄aŋ, ka sli'af̄ta tsi ka laghwi nzata ta gh̄w̄a ḡa maga du'a. Ta kuzut̄a rvidik tukzum n̄a, ta hada turtukwani. ²⁴ Ta tsa luwa ya n̄a, ma takataka dr̄ef na kwambalu ta takada wuda nda gamtsa'uwakwa imi, ta vray vray falak guli. ²⁵ Ta tsughbura s̄erd̄ak tama, ka sli'af̄t̄a Yesu ka mbad̄a ta dr̄ef ka dza'a tv̄a duhwalhani. ²⁶ Nghay duhwalhani ta mbadani ta dr̄ef n̄a, ka ksaf̄t̄a zl̄aŋ ta h̄aŋ. «Aya halalay!» ka h̄aŋ ka wahu nda zl̄aŋ nda zl̄aŋ. ²⁷ Gi ka Yesu nda h̄aŋ mantsa: «Ma

† 13:54 Nazaret: Luwa ta glakwa Yesu. Ngha ta 2:23, nda Lukwa 4:16. ‡ 13:55 Ngha ta Yuhwana 6:42. § 13:57

Ngha ta Lukwa 4:24, nda Yuhwana 4:44. * 14:3 Ngha ta Markus 6:17. † 14:4 Ngha ta Zlahu 18:16, nda 20:21.

‡ 14:20 Ngha ta 2 Mghamha 4:42-44.

wahu kuni! I'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a.

²⁸ Ka Piyer nda tsi mantasa: «Mghama da, ka si kagha tsi ná, mnamna ka laba yu ta ghəŋa na imi na da kagha,» ka'a. ²⁹ «Saghasa!» ka'a nda tsi. Ka sabə Piyer ma kwambalu, ka mbaɗa ta imi ka dza'a nda da Yesu. ³⁰ Ama nghayni ná, dagala falak, ka ksaftá zləŋ. Gi səlkw zraftani ta ɗɗaku da huɗa imi tsa. «Mghama da, kata ta i'i!» ka'a wahata. ³¹ Ka gi fadapta Yesu ta dzvu ka ŋanata. «Nda hta zlgħay nda ŋuɗufa gha, kabgawu kəl ka ka dga ghəŋ na?» ka'a nda tsi. ³² Ka sli'aftá həŋ ka lami da kwambalu, ka lɓata tsa falak ya. ³³ «Kagha ná, vɛrɗa Zwanja Lazglafta ka,» ka tsa gwal ma kwambalu ya sli'adaghata da tsəlbu ma ghuva Yesu.

Mbambanafa Yesu ta gwal kul dughwanaku ta hadika Genazaret

Mak 6:53-56

³⁴ Tahula tsughwadapta taŋ ta drɛf, ka ɓhadaghata həŋ ta hadika Genazaret. ³⁵ Tsaɓmfa gwal ma tsa vli ya ta Yesu, ka tsaghaghatá həŋ ta lwi da inda luwaha ta wanaftá həŋ. Ka hləganaghatá lu ta inda gwal kul dughwanaku. ³⁶ Ka ndəbə həŋ ta dzvu da tsi: «Zlanəŋzla ta tvi ta həŋ ka ksaŋta həŋ ta wa lɓta gha kwenkwen,» ka həŋ nda tsi. Inda tsa gwal ta kasaŋta ya, ka mbambafá həŋ.

15

Gwada ta nzakwa la Yahuda ta dzidza taŋ

Mak 7:1-13

¹ Tahula tsa, ka sli'aftá la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha daga ma luwa Ursalima, ka lagha da Yesu. Ka həŋ mantasa: ² «Kabgawu ta kəl duhwalha gha ka kwal kul sna taghatá nzaku daga ta dzidzi, kul had həŋ ta mbazinjá dzvu kada za skwa zay* wu na?» ka həŋ nda tsi. ³ Ka'a nda həŋ mantasa: «A ki kaghuni kaghuni, kabgawu ta kwal kaghuni sna zlaha Lazglafta, ka laghwi da sna ŋa ghuni ŋa ghuni na?» ⁴ Ya wya ka Lazglafta mnata na: «Vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a mnata guli na: «Mndu ta razanaftá dani ka mani a tsi ná, dzatá† tsa mndu ya,» ka'a. ⁵ Ama ká kaghuni ta taghay ŋa mnduha na: Lavinlava ka ta mnay ŋa da gha ka ma gha a tsi kazlay: Si ta kumay yu ta vlaghatá skwi ŋa kataghata mndani ná, tsaw dza'a vlanjta Lazglafta yu kə'a. Nza a tkwe' ka vlanjta gha ta glaku ta da gha nda tsa tama wa. ⁶ Mantasa ya zadanata kuni ta gwada Lazglafta ka mbəɗapta nda ŋa ghuni. ⁷ Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Nda tvani

tsa klatá lwa Lazglafta klak Isaya ta ghəŋa ghuni ta mnay kazlay:

⁸ Ta wi ta wi ta vla tsəna mnduha na ta glaku ŋa da,

ama ma ŋuɗufa taŋ ná, di'ŋ həŋ nda i'i.

⁹ Ka bəbət ta tsəlfa həŋ ta tsəlbu ŋa da, gwada Lazglafta

ya ka həŋ ta tagha zlahu mnduha ŋa mnduha‡ ka'a ya.

Skwi ya ta ŋrijta mndu

Mak 7:14-23

¹⁰ Ka hgadaghatá Yesu ta dəmgá da tsi, ka'a nda həŋ mantasa: «Fawafa ta sləməŋ ka sna kuni. ¹¹ Skwi ta lami nda la nda ma wubisim a ta ŋrijta mndu wu, ama skwi ta sabi nda sa ma wa mndu ta ŋrijta mndu,» ka'a.

¹² Na snaŋta duhwalhani ta tsa gwada ya ka gavadaghatá həŋ. Ka həŋ nda tsi mantasa: «Nda sna kagha kazlay: Kuzlan kuzla tsa gwada gha ya ta la Farisa kə'a re?» ka həŋ.

¹³ Ka'a mantasa: «Inda fu ya kul ŋəbata Da da ná, dza'a tɗinjta lu. ¹⁴ Zlanəŋzla ta həŋ, la ghulpata mndu ta pgha ghulpata mnduha həŋ. Ka lagha ghulpata mndu ka pgha ghulpata mndu ná, dza'a rkagharka həŋ his his da ghurum,» ka'a.

¹⁵ «Tsiləŋnap tsisla ta tsa mahdihdi ya,» ka Piyer nda tsi. ¹⁶ Ka Yesu mantasa: «Had mahizl ma ghəŋa kaghuni guli katak ra?

¹⁷ Ta sna a kaghuni kazlay: Inda skwi ta lami nda la nda ma wubisim ta dza'a da huɗi, ŋa dza'a thidiŋta ma dra kə'a ra?

¹⁸ Ama skwi ta sabi nda sa nda ma wubisim ná, ma ŋuɗuf ta saba tsi. Tsaya skwi ta ŋrijta mndu. ¹⁹ Tazlay ná, ma ŋuɗufa mndu ta sli'agapta ghwadaka ndanuhu manda: Psla mndu, hliri, sli'ŋsl'ŋ, ghali, tsanavata gwada ta mndu, vza rutsak ta mndu. ²⁰ Tsahaya skwi ta ŋrijta mndu. Had za skwa zay kul mbazaku dzvu ta ŋrijta mndu wu,» ka'a.

Zlgħay nda ŋuɗufa sana marakw

Mak 7:24-30

²¹ Tahula tsa ka sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi ta hadika Tir nda ya nda ta hadika Siduŋ. ²² Ka lagha sana marakw, makwa ta Kan'ana ta nzakway ta tsa hadik ya da wahu da tsi. «Zwanja Dawuda, tawata hidahida ta i'i Mghama da. Halaway ta ksuta makwa da, ta ghuya ɗanwa ŋani katakata,» ka'a. ²³ Ka kwalaghuta tsi ta zlgħanaftawi ɗer te'. «Vriŋ na marakw ta wahu mista mu na ba!» ka duhwalhani gavadaghatá mnay ŋani ka ŋɗanɗa. ²⁴ Ka'a mantasa: «Ghunaga ŋa la Isra'ila§ nda zaɗa manda tuwak lu ta i'i, ŋa sanlaha a wu,» ka'a. ²⁵ Ama ka lagha tsa marakw ya tsəlɓata ma ghuvani:

§ 14:34 Ngħa ta Markus 6:53. * 15:2 Ngħa ta Lukwa 11:38. † 15:4 Ngħa ta Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16, Sabi 21:17, Zlahu 20:9. ‡ 15:9 Ngħa ta Isaya 29:13. § 15:24 Ngħa ta 10:5-6.

«Mghama dá, kata ta i'i,» ka'a. ²⁶ Ka Yesu mantsa: «Ra a ka klaftá skwa zay zwani ka vzanatá zwana kriha wu,» ka'a. ²⁷ «Mantsa ya nzakwani Mghama dá, tsaw ta dagay zwana kriha ta wiwisa skwa zay ta rkagata ma vól zay danahaga tan,» ka'a. ²⁸ Gi ka Yesu nda tsi mantsa: «Dagala zlghay nda ndufufa gha makwa dá, ka magamaga tsa skwi ya, manda ya kumanj ka,» ka'a. Gi ta tsa luwa ya, ka mbaftá tsa makwani ya.

Mbambanфта Yesu ta ndəghata gwal dajwa

²⁹ Tahula tsa, ka sli'afhta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi nda ta wa drəfa Galili. Ka laf tsi da nzata ta sana kudunur. ³⁰ Ka sli'adaghata ndəghata dəmgá slanaghata. Ka hladanaghata hən nda gwal ta dzəgidi, nda gwal nda ghulpa, nda gwal nda rwa sɛla tan, nda gwal ka rgha, nda ndəghata sanlaha ma danwaha, ka pghata ta kəmani. Ka mbambanafhta tsi ta hən. ³¹ Ka ndərmim tsa dəmgá ya ta gwal si ka rgha ta gwada, ta mbambatá gwal si ka budunur fawaya tan, ta gwal nda rwa sɛla tan ta mbada, ta gwal si nda ghulpa ta ngha vli. Ka hən mantsa: «Ŋa Lazglafta la Isra'ila na glaku,» ka hən.

Zujta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' fwad

Mak 8:1-10

³² Tahula tsa guli, ka hganjtá Yesu ta duhwalhani. Ka'a nda hən mantsa: «Ta kshihata ka hidahida na dəmgá na, kabga mahkəna fitika tan na kawadaga nda i'i, had skwi dan hən wa. Va a yu ta vrinjtá hən nda maya nda maya guli wu, da htuta mbrakwa tan ta tvi ta vru dzagha,» ka'a.

³³ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a mutsa mu ta skwa zay hadna ma na mtak na ŋa zujtá ndəghata dəmgá mandana na?» ka hən. ³⁴ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka Yesu nda hən. «Ndefán hən, mamu zwana klipi ki'a guli,» ka hən nda tsi.

³⁵ Ka'a nda tsa ndəghata dəmgá ya mantsa: «Nzawanza nda nza ta hadik,» ka'a. ³⁶ Ka hlafhta tsi ta tsa buradi ndəfán nda tsa klipiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəjani. Ka balanaptá tsi ka vlanjtá duhwalhani. Ka daganafhta hahən guli ta tsa ndəghata dəmgá ya. ³⁷ Ka zə inda tan, ka baghawta hən. Ka tsakftá lu ta pdakwani ka ghwanak ndəfán. ³⁸ Dəmbu' fwad na tsa mnduha ta za tsa skwi ya, mbədaf a lu ta mi'aha nda zwani wa.

³⁹ Tahula vrinjtani ta tsa dəmgá ya dzagha tan, ka lamə tsi da kwambalu ka laghwi ta hadika Magadan*.

* **15:39** Sna a lu ta tsa luwa ya wa. Magdala ya ka sanlaha ta gray.

† **16:10** Ngha ta 15:32-38.

16

Yesu kawadaga nda la Farisa nda ya nda la Sadukiya

Mak 8:11-13, Luk 12:54-56

¹ Ka sli'adaghatá la Farisa nda la Sadukiya slanaghatá Yesu. «Marajnamara ta njizla ya ta saha daga ta luwa,» ka hən dawantá da tsi ŋa dzəghay. ² Ka Yesu nda hən mantsa: «Nghay ghuni ta dvata vli laghar vli ta fitik hawu ya na: "Ka mandaha dza'a nzakwa vli mahtsim," ka kuni ta mnay. ³ Nghay ghuni ta ŋra ta vli ma mndəra luwa gasardak ya guli na: "Dza'a ghubugwa vli gita," ka kuni ta mnay. Nda sna kuni ta dganatá skwiha ya ta magaku ta luwa, ama sna a kuni ta dganatá njizla skwiha ya ta magaku nda fitikani wa. ⁴ Ghwadak mnduha ta na fitik na, zləŋa a hən ta Lazglafta wa. Mazəməzəmə yeya ta dawu hən. Had sana mazəməzəmə dza'a maganata lu ta hən ka ŋa anabi Yunusa* a tsi wu,» ka'a nda hən. Ka sli'afhta tsi ka zlanjtá hən ka laghwani.

Trapta duhwalha Yesu ta havapta ka skwi ta magə Yesu

Mak 8:14-21

⁵ Ta tsughwadapta duhwalha Yesu ta drəf ná, zanap za hən ta klaftá skwa zay. ⁶ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghəjə ghuni da isa la Farisa nda la Sadukiya,» ka Yesu nda hən. ⁷ «Tsəna kwala mu kul klaftá skwa zay na ya kəl tsi ka mnay mantsa,» ka duhwalhani ta ndanay ma ghəjə tan.

⁸ Ka Yesu nda hən snajər tsi ta tsa ndana tan ya mantsa: «Slaghwa a zlghay nda ndufud da kaghuni wa. Kabgawu ta kəl kuni ka ndanay kazlay: Hadu skwa zay da amu wu kə'a na? ⁹ Ta sna a kuni ra? Had kuni ta havakta ka buradi zunus lu ta mnduha dəmbu' hutaf kay ra? Kidaghi ta tughuba tsakafhta kuni ta padakwani na? ¹⁰ Had kuni ta havaktá ka buradi ndəfán zunus lu ta mnduha dəmbu' fwad kay guli ra? Kidaghi ta tughuba tsakafhta kuni ta padakwani guli na? ¹¹ Ma mnaghunata da kazlay: Dasuwa ka kuni nda isa la Farisa nda Sadukiya kə'a ná, waka kaghuni kwal kul sanjtá kazlay: Ta ghəjə buradi a ta gwada yu wu kə'a na?» ka'a. ¹² Ka tsatsaftá duhwalhani kazlay: Ta ghəjə is ta magə lu ma buradi a mna Yesu ta magay tan ta dasuwa wu, ama ta ghəjə tagha skwa la Farisa nda la Sadukiya dza'a maga hən ta dasuwa.

Yesu ná, Kristi ya

Mak 8:27-30, Luk 9:18-21

¹³ Bhadaghata Yesu ta hadika Sezare Filip, ka dawantá tsi da duhwalhani: «Wa ya ka mnduha ta mnay ta Zwanja mndu na?» ka'a nda hən. ¹⁴ «Yuhwana mnda maga batem ya,

* **16:4** Ngha ta 12:15-21. † **16:9** Ngha ta

ka sanlaha ta mnay. Iliya ya, ka sanlaha. Irmiya ya, ka sanlaha. Sana anabi ya, ka sanlaha.» ka hən nda tsi. ¹⁵ «A ki kaghuni! Wa ya ka kaghuni ta mnay?» ka'a nda hən. ¹⁶ «Kagha ná, Kristi ka, Zwanja Lazglafta ya ta vla hafu ka,» ka Piyer^S ka. Tsa tsa

¹⁷ Ka Yesu nda tsi tama mantsa: «Simurj zwanja Zunas, nda tfawi ta ghəja kagha, kabga mnda səla a ta mnaghatá tsa gwada ya wu, Da da ta nzakway ta luwa ya. ¹⁸ Ka i'i ta mnaghatá kagha na: Piyer^S ka. Ta tsa pala ya dza'a bafta ya ta Igliza* da. Had sana skwi dza'a lavinjta mbrakwa mtaku ta maganavata wa. ¹⁹ Dza'a vlaghavla yu ta kramtak tgha ga mghama Lazglafta. Inda skwi dza'a ka da hbafta ta ghəja hadik ná, nda hba ta luwa guli. Inda skwi dza'a ka da plinjta ta ghəja hadik guli ná, dza'a plinjpla lu ta luwa† guli. ²⁰ Yaha kuni da walanja mnananjá dər wati ma mndu kazlay: Kristi yu kə'a,» ka Yesu zlahanaghatá duhwalhani ta ghəjani.

Mnanja Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 8:31–9:1, Luk 9:22–27

²¹ Daga ma tsa fitik ya zrafta Yesu ta tsalinistá duhwalhani kazlay: «Dza'a dza'a yu da luwa Ursalima, dza'a ghuydipghuya la galata mndu, nda la mali ta ghəja gwal dra skwi nja Lazglafta, nda gwal tagha zlahu nja mnduha ta dənwa katakata. Nja dzata tanj ta i'i. Badu mahkən ya, nja sli'agapta da ma mtaku nda hafu,» ka'a. ²² Lagha Piyer ka ksaghutá Yesu nda ghəjani ta slərpa vli, ka dvanaghata: «Ka klinjla Lazglafta ta tsaya Mghama da. Ma walan tsaya ta slaghaghata,» ka'a. ²³ «Laghula gha tavata i'i, halaway na. Tuthun ta fə ka nja da. Manda nja Lazglafta a ta ndana ka ta ndanu wu, manda nja mnda səla ta ndana ka,» ka Yesu mbədavata nda Piyer.

Gwada ta ghəja nzula hafu

²⁴ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista da ná, vziñtani ta ghəjani ka klayni ta udza zləjajni, ka dza'ani mista da. ²⁵ Mndu ta kuma nzulanatá hafani ná, dza'a zadinjada tsa mndu ya ta hafani. Ama mndu dza'a zadinjá hafani ta ghəja gwada ta i'i ná, dza'a mbanafmba ta hafani guli. ²⁶ Tsa lagha mndu ka mutsaftá na ghəja hadik na demdem ka nani, ka nda zadá hafani ní, nu dza'a ghzlanata tsi na? Ari mamu a skwi dza'a lavinjta mndu ta varatá hafani nda tsi na? ²⁷ Wya dza'a sasa Zwanja mndu kawadaga nda duhwalhani ma glakwa Dani, nja dganafani ta nisəla inda

mndu taəta magatá slnani‡ ma mndu. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had sanlaha mataba na gwal hadna na dza'a rwuta kul nghanjá hən ta sagha Zwanja mndu ma ga mghamani wa.»

17

Nghanja i Piyer, nda Yakubu, nda Yuhwana ta Yesu ma glakwa Lazglafta

Mak 9:2-13, Luk 9:28-36

¹ Tahula fitik mku', ka hlafá Yesu ta i Piyer nda Yakubu nda zwanjamani Yuhwana nda ghəja tanj, ka laghu hən ta sana ghwá nda slra. ² Ka mbədavafá Yesu ta wa ira tanj, ka wudaku kumani manda fitik. Ka navafá lgutani tilil ka njuşinj manda silker. ³ Ka gi zlagaptá i Musa nda Iliya ta wa ira tanj ka ghwa yiva nda tsi. ⁴ Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Mghama dá! Dina ka nzata mu hadna. Kata kumay ka, dza'a magafmaga yu ta dumbiha hkən hadna: Pal nja gha, pal nja Musa, pal nja Iliya,» ka'a.

⁵ Tata tsa gwada ya Piyer, gi ka saha kusay ka njuşinj tilil bukwa mtá hən. Gi ka snanjá lu ta sana lwi ta gwadagapta ma tsa kusay ya: «Nana na Zwanja da ya dvu yu katakata Tsatsi zbap yu, ta rfu yu ta ghəjani. Snavasna ta gwadani,» ka'a.

⁶ Na gi snanjta tsa duhwalha ya ta tsa lwi ya, gi ka zləmbatá hən zluzlumbruh ta hadik. Ka ksutá zləj ta hən katakata. ⁷ Ka gavadaghatá Yesu tavata hən, ka ksanjá hən. Ka'a mantsa: «sli'afwa sli'a, ma zləj kuni ta zləj!» ka'a nda hən. ⁸ Kə'a ka hən nghanja ná, Yesu turtukwani yeya nghanj hən hada.

⁹ Ta vragatá hən ta tsa ghwá ya tama, ka zlahanaghatá Yesu ta hən: «Yahayaha kuni mnananjá dər wati ma mndu ta skwi ya nghanj kuni, ha ka sagha fitika sli'agapta Zwanja mndu nda hafu ma mtaku,» ka'a.

¹⁰ Ka duhwalhani dawanja da tsi mantsa: «Kabgawu kəl gwal tagha zlahu nja mnduha ka mnay kazlay: Tinəl Iliya dza'a sagha karaku* kə'a katək na?» ka hən. ¹¹ «Manda va tsaya nzakwani, tinəl Iliya dza'a sagha nja payanata inda skwi karaku. ¹² Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta sagha. Tsaw tama tsatsaf a mnduha wu, ka ghuyanaptá hən ta dənwa manda ya kumanj hən. Manda va tsaya dza'a ghuyanapta hən ta dənwa ta Zwanja mndu guli,» ka'a nda hən. ¹³ Mantsa ya tama, ka graftá tsa duhwalha ya kazlay: Ta gwadə ta ghəja Yuhwana mnda maga batem ta tsa gwada ya kə'a.

Mbanafta Yesu ta sana zwanjksu seteni

Mak 9:14-29, Luk 9:37-43

¹⁴ Ndsadaghata tanj tavata dəmga, ka gi ndadaghatá sana mndu tsəlbata ma ghuva

^S 16:18 Piyer: Tsaya ta hge lu ka Pala. * 16:18 Igliz: Tsaya Igliz. Ngha ta la Afisus 2:20. † 16:19 Ngha ta 18:18, nda Yuhwana 20:23. ‡ 16:27 Ngha ta Zabura 62:13, Ruma 2:6. * 17:10 Ngha ta Malatsi 3:23. † 17:15 Ngha ta 4:24.

Yesu, ¹⁵ ka'a mantsa: «Mghama da! Tawatá hidahida ta zwanja da ksu seteni[†], ta ghuya danja wani katakata. Da vu k'a'a ta dadamta baɗu ma sani, da imi baɗu ma sani. ¹⁶ Si ka klaganaghatá yu ta duhwalha ná, ka traptá hɛj ta mbanafu,» ka'a. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Kaghuni mnduha ta na fitik na, haɗ zlg hay nda nɗuɗuf da kaghuni wa. Ta maga ghwadaka skwi kuni. Ha nja yawu dza'a gɗavata yu tavata kaghuni na? Klagidighawa tsa zwanj ya da hadna,» ka'a. ¹⁸ Ka kladanaghatá lu. Ka davanaghatá Yesu ta tsa seteni ya katakata. Ka saghu tsi ma tsa zwanj ya, gi ka mbaftá tsa zwanj ya hadahada.

¹⁹ Ma nzata duhwalhani kawadaga nda Yesu ndaghɛja tanj, ka gavadaghatá hɛj da dawanta da tsi: «Kabgawu kal anji ka traptá ghzliginjá tsa seteni ya katək na?» ka hɛj. ²⁰ «Hta ta zlg hay nda nɗuɗufa ghuni ta magay,» ka Yesu nda hɛj. «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, ka mamu zlg hay nda nɗuɗuf ki'a da kaghuni manda hya kramasa[‡] katsi ná, laviɗlava kuni ta mnanatá ya ghwa ya kazlay: Sli'afslí'a hadna ka dza'a ka da hada a k'a'a na, dza'a sli'afslí'a. Haɗ sana skwi dza'a trəgagadahunaghuta wa. ²¹ [Ama mndərga tsa ghwadaka sulkum ya ná, ba nda maga du'a kawadaga nda suma ta ghzliginjá lu,]» ka'a nda hɛj.

Mnəglaɗta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 9:30-32, Luk 9:42-45

²² Ma sana fitik ka ts kavatá duhwalha Yesu ma Galili. Ka Yesu nda hɛj mantsa: «Dza'a vlavla lu ta Zwanja mndu ma dzva mnduha. ²³ Nja dzata tanj, baɗu mahkəna fitik nja sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a. Ka nzata duhwalhani sasu'anak katakata ta ghɛjani.

Plata i Yesu nda Piyer ta dzəmna

²⁴ Manda ɓhadaghata tanj da luwa Kafarnahun, ka gwal tska dzumna hɛga Lazglafta nda Piyer mantsa: «Ta plər pla a wa'a Mghama ghuni ta dzumna hɛga[§] Lazglafta katək na?» ka hɛj nda tsi. ²⁵ «Ta play,» ka'a.

Ka sli'afá tsi ka lami da hɛga. Gi ka Yesu nda Piyer mantsa: «Simun, kinawu ndana kagha ta ghɛja tsa gwada tanj ya na? I wa ranj pla dzumna nda dzumna luma nja mghamha ta na ghɛja haɗik na na? Zwana haɗik re, ari la matbay a na?» ka'a nda tsi. ²⁶ «La matbay ya,» ka Piyer. Ka Yesu mantsa: «Nza a tkwe' ta zwana haɗik ka play tanj nda tsa tama wa. ²⁷ Dər má mantsa tsi ná, yaha mu da nzakway ka skwa tuthun nja tanj. La da drəf, ka vzadata ka ta njalum. Tsa tanjata klipi dza'a ka da ksafu ya, ka gunanta ka ta

wani, dza'a slana ghasla ka ta tseda dzumna mndu his. Ka klafta ka, ka vlanja ka ta hɛj nja platá nja u,» ka'a nda tsi.

18

Fatá ghɛj manda zwanj kwitikw

Mak 9:33-37, Luk 9:46-48

¹ Ma tsa fitik ya, ka gavanavatá duhwalhani ta Yesu, ka hɛj mantsa: «Wa ta nzakway ka mali ma ga mghama Lazglafta na?» ka hɛj. ² Ka hgaktá Yesu ta sana zwanj kwitikw ka sladanata ta kəma tanj. ³ Ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka mbədanaf a kuni ta nzakwa ghuni, ka nuta ghuni manda zwani kwitikw kwitikw wu katsi ná, haɗ kuni dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁴ Tsaya tama ná, mndu ta hanaganatá ghɛjani manda na zwanj kwitikw na ná, tsaya mndu ka mali ma ga mghama Lazglafta. ⁵ Dər wati ma mndu ta tsu'afá zwanj manda na zwanj wana tsi na ta ghɛja gwada ta i'i ná, vərda i'i tsu'af tsi.»

Dasuwa ka lu da zləmbinjá lu ta mndu

Mak 9:42-48, Luk 17:1-2

⁶ «Ala, ka zləmbinjəmba mndu ta sani turtuk ma tsa zwaniha ta zlg haftá i'i ya katsi, ta dər ya má hbiɗim lu ta dughura buna ma nuzlunj ka vzaghata da drəf. ⁷ Danja nja ghɛja haɗik ta nzakway ta zləmbinjá mndu! Anj mndani, nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha ta zləmbinjá mndu. Ama danja nja mndu ya ta sagha tsa zləmbaku ya nda da tsatsi.

⁸ «Ka nda nza dzva gha, ka səla gha a tsi ka skwi ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsiɗtsa gha ka wuɗinjta ka di'inj. Ta dər lama ka da hafu nja kɛkɛdɛzɛj nda səla gha slunj turtuk, ka dzva gha slunj turtuk a tsi, ka ya da klafta lu ta kagha nda səlah gha yipa' ka dzvuha gha yəmad a tsi, ka vzamtá kagha da hɛga vu nja kɛkɛdɛzɛj. ⁹ Ka ira gha ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsakwaslinj tsakwasla gha ka wuɗinjta ka di'inj. Ta dər lama ka da hɛga hafu nja kɛkɛdɛzɛj nda ira gha guzinj turtuk, ka ya da klafta lu ta kagha nda iriha gha his his ka vzaghamta da hɛga vu.»

Tuwak nda zaɗa

Luk 15:3-7

¹⁰ «Dasuwa ka kuni da hertətətá kuni ta ya dər turtuk mataba tsəna zwaniha na. Ka yu ta mnaghunata ná, duhwalha Lazglafta ta gɗata ta ngha kuma Da da ta nzakway ta luwa ta ngha hɛj. [¹¹ Sa da mbanafá gwal ya si nda zaɗa na Zwanja mndu*.]

¹² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Ka dər mək ka tuwaka mndu, tsa zaɗavaghuta

[‡] 17:20 Ngha ta 13:32. [§] 17:24 Ngha ta Sabi 30:11-16.

* 18:11 Ngha ta Lukwa 19:10.

ya turtuk katsi ná, had ta zlanjá tsaha tãmbay mbsak tãmbay mida ya ta ghwá, ka laghu da psa tsa turtuk ta zwađuta ya ra? ¹³ Ka yu ta mnaghunata ná, ka slafsla tsi tida ná, dza'a rfay ta rfu katakata ta ghəjani ka malaghuta ta ghəja tsaha tãmbay mbsak tãmbay mida kul zwađuta ya. ¹⁴ Manda va tsaya guli ná, va a Da ghuni ta nzakway ta luwa ta zađavaghuta ya dər turtuk ma tsa zwaniha ya wa.»

Tva nzaku nda zwanjama ta gaghatá dmaku

¹⁵ «Ka gaghaga zwanjama gha ta dmaku ná, la slanaghata ka dzranja kaghuni histaghuni. Ka snaghasna tsi katsi, katafkata ka ta zwanjama gha. ¹⁶ Ala, ka kwalaghukwala tsi ta snaghata katsi, klafkla ta mndu turtuk ka his a tsi kawadaga nda kagha, ka vradaghata ka da slanaghata, “ŋa da graftá tsa gwada ya ma wa mnduha his ka hkən† a tsi.” ¹⁷ Ka kwalaghukwala tsi ta snanatá tsaha ya guli katsi, mnanamna ta Igliz. Ka kwalaghukwala tsi ta snatá ŋa Igliz katsi guli, ngha ta tsa mndu ya manda mndu kul snanjá Lazglafta, ka mnda tska dzumna a tsi.

¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda skwi ya dza'a kwalaghuta kuni ta hadik ná, dza'a kwalaghukwala lu guli ta luwa. Inda skwi ya dza'a hbanata kuni ta hadik ná, dza'a hbařhba lu guli ta luwa‡.

Guya ghəj ka maga du'a

¹⁹ «Ka yu ta mnaghunata guli na: Ka dzrafdzra mnduha his mataba ghuni ta wi, ŋa đawa dər wati ma skwi tsi katsi, dza'a tsu'anaf tsu'a Da da ta luwa ta həj. ²⁰ Ma vli ya guyava mnduha his ka hkən a tsi ma hga da ná, mataba tan yu,» ka'a.

Gwada ta kwal kul pla dmakwa mndu

²¹ Ka sli'aftá Piyer ka gavadaghata đawanja ta Yesu, ka'a mantsa: «Mghama đá! Ka ta giha ga zwanjama da ta dmaku ní, kidaghi sála dza'a planata yu ta dmakwani na? Ndəfáj sála rki dza'a planata yu na?» ka'a nda tsi. ²² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ndəfáj sála yeya a ta mnaghata yu wu, ndəfáj mbsak, ndəfáj mbsak, ndəfáj sála. ²³ Tsaya dza'a kəl lu ka gra ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta kuma mbəđaftá skwa gadghəlani ma dzva gwal ta ksanatá slna ya. ²⁴ Ma nzatani ka mbəđay, ka klanaktá lu ta sani ya nda dməja mlejwi mlejwiha tseđi da tsi. ²⁵ Had skwa tsa mndu ya ŋa plata wa. Ka tsa mgham ya mantsa: Skwapwaskwa ta tsa mndu ya, nda markwa tan tani, nda zwanani tani, nda inda skwi ta nzakway ka ŋani tani, ŋa pla tsa

dməj ya, ka'a. ²⁶ Ka zləmbatá tsa kwalva ya ta hadik ka tsələbata ta kəmani, ka'a mantsa: “Wya dzvu, ksa ta ŋuđuf, dza'a plagha pla yu demdem,” ka'a. ²⁷ Ksanja tsa kwalvani ya ka hidahida katakata ta tsa danjahəgani ya, ka zlananjá tsi ta tsa dməj ya ka zlanja.

²⁸ «Saba tsa kwalva ya manda zlanja, ka guyatá tsi nda sana grani ya si ta ksə həj ta slna kawadaga, nda dməjani da tsi ka suley dərmaq. Ka valaftá tsi tida, ka ksanəftá ŋurzlun. “Plihapla ta skwa da gita gita!” ka'a nda tsi. ²⁹ Ka zləmbatá tsa grani ya ta hadik, ka ndəba dzvu da tsi. Ka'a mantsa: “Wya dzvu, ksa ta ŋuđuf dza'a plagha pla yu,” ka'a nda tsi. ³⁰ “Ya! Dva a yu wu, plihata gitagita,” ka'a. Ka laghu tsi hamta tsa grani ya ma gamak ka kzla planatani ta tsa dməjani ya. ³¹ Nghay sanlaha ma tsa kwalvaha ya ta tsa skwi maga tsi ya ná, ka kuzlanəftá tsi ta həj ta ŋuđuf katakata. Ka laghu həj rusanaftá danjahəga tan ta inda skwi ta maguta. ³² Ka hgadaghata tsa danjahəgani ya, ka'a nda tsi mantsa: “Ghwada ka kwalva ka, zlaghanzla yu ta inda dməja da ta kagha kabga ndəbata gha ta dzvu da i'í ná, ³³ had kagha guli má dza'a tawa hidahida ta gra gha, manda ya tawa yu ta hidahida ta kagha ya ra?” ka'a. ³⁴ Huf safi ta ŋuđufa danjahəgani, ka laghu tsi hamta ma gamak, ka kzla planatani ta inda dməjani da tsi.

³⁵ «Dər wa tsi ma kaghuni kul had ta planatá dmakwa zwanjamani ma hyahya ŋuđufani§ wu katsi ná, manda va tsaya dza'a maga Da da ya ta luwa nda kaghuni,» ka'a.

19

Tagha skwi ta ghəja ghzla marakw Mak 10:1-12

¹ Manda kdinja Yesu ta tsa gwada ya, ka sli'aftá tsi ta hadika Galili ka laghwi ta hadika Zudiya ta 6la ghwa Zurdenj. ² Ka sli'afta dəmgə rutut mistani. Ka mbambə tsi ta mnduha.

³ Ka gavadaghata la Farisa da tsi, kabga ta kumay həj ta tsanamta matsavada. Ka həj nda tsi mantsa: «Lavinj lava mndu ta ghzlanja markwa tan, ka magamaga tsi ta dər wati ma skwi tsi ra?» ka həj. ⁴ Ka Yesu nda həj mantsa: «Ta dzanja a kuni ta skwi ya nda vinda ma defteri nda ghuəa ra? “Ma zrafta inda skwi ná, zlagigij zlaga Lazglafta ta i zgun nda marakw*.” ⁵ Ka Lazglafta mantsa: “Tsaya dza'a kəl zgun ka zlanja i dani nda mani, ka laghwi da ndi'aftá vgha nda markwa tan, ŋa nzakway tsa hahəj his ya ka mndu turtuk†.” Mantsa ya tama, ⁶ nzağla a həj ka mnduha his wa, ama ka

† 18:16 Ngha ta Vrafta ta Zlaha 19:15. ‡ 18:18 Ngha ta 16:19, nda Yuhwana 20:23. § 18:35 Ngha ta 6:15. * 19:4 Ngha ta Zlrafta 1:27 nda 5:2. † 19:5 Zlrafta 2:24.

mndu turtuk nzakwa tanj. Yaha mndu tama da dganatá skwi ya ndi'anaf Lazglafta,» ka'a. ⁷ Ka la Farisa nda tsi mantsa: «Kabgawu tama kál Musa ka mnay kazlay: Ka ta ghzlay mndu ta markwa tanj katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzlijtani[‡] k'a'á ba?» ka hən̄ nda tsi. ⁸ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kál Musa ka vlaghunatá tva ghzlijtá marakw. Ma zraftani ná, mantsa ya a nzakwani wa. ⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, yaha mndu walanjtá ghzlijtá markwa tanj, ka taghəŋa hliri[§] a tsi. Nzakwani ná, ka ghzliŋghzla mndu ta markwa tanj, ka klaf-tani ta sani katsi ná, ta hliri tsa mndu ya nda tsa.»

¹⁰ Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ka si mantsa ya ta magakwa skwi mataba i marakw nda zə'al katsi ná, dər kwal kul klay,» ka hən̄. ¹¹ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Inda mndu a dza'a laviŋtá ŋaftá tsa gwada ya wa, ba gwal ya vlanj Lazglafta ta mbrakwa ŋafta kasi'i, ¹² kabga mamu gwal ya yaga lu ka kuŋitik, mamu gwal ya pslaf mnduha nda psala, mamu gwal ta kwalaghutá klay, kabga gwada ta ga mghama Lazglafta guli. Mndu ya dza'a laviŋtá ŋaftá tsa gwada ya, ka ŋa tsi,» ka'a.

Fanaghata Yesu ta dzvu ta ghəŋa zwani
Mak 10:13-16, Luk 18:16-17

¹³ Tahula tsa, ka hladaghatá mnduha ta zwani kwitkw kwitkw da Yesu, ŋa fanaghatani ta dzvu ta hən̄ ka maga du'a ta ghəŋa tanj. Ama ka pyə duhwalha Yesu ta mnduha. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa duhwalha ya mantsa: «Zlanjwazla ta zwani ka sagha hən̄ da i'i, ma pyə kuni ta hən̄, kabga ŋa gwal ta gara vgha nda hahəŋ* na ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁵ Ka fafanaghatá Yesu ta dzvu ta ghəŋa tsa zwaniha ya. Tahula tsa, ka sli'afatá tsi ma tsa vli ya, ka laghwí.

Sana duhwal ka gadghəl
Mak 10:17-31, Luk 18:18-30

¹⁶ Va gi ka lagha sana mndu da Yesu, ka'a mantsa: «Maləma da, nahgani skwi dza'a ya magata dina, ŋa nzakwa da nda hafu ŋa kdekedzeŋ kawadaga nda Lazglafta na?» ka'a. ¹⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka dawihata ta ghəŋa ŋərma skwi na? Turtuktuk ŋərma ta nzakway ka Lazglafta. Ka ta kumay ka ta nzakwa gha nda hafu ŋa kdekedzeŋ kawadaga nda Lazglafta katsi ná, snata gha ta zlahuhani,» ka'a. ¹⁸ «Wati zlahuha ya na?» Ka tsa mndu ya. Ka Yesu mantsa: «Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghalí, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, ¹⁹ vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha, dƳuɗva ta mnda səla manda

va ghəŋa gha[†],» ka'a. ²⁰ Ka tsa duhwal ya nda tsi mantsa: «Snasna yu ta inda tsaha ya demdem, nu ta pɔakwani ŋa magəgelta da na?» ka'a. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta kumay ka ta nzakwa gha hem[‡] katsi ná, la ka dzawiŋta ka ta inda skwa gha, ka daganafata ka ta tsedani ta gwal ka pɔu. Dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, tahula tsa ka sagha ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a. ²² Na snan̄ta tsa duhwal ya ta tsa gwada ya, ka basafatá tsi ta ŋuɗuf ka sli'afata ka laghwí, kabga gadghəl ya.

²³ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Kah-wathwata ka yu ta mnaghunata, nda bla katakata ka lama mndu ta fafta ghəŋani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta. ²⁴ Ka yu ta vrəgliŋtá mnaghunata na: Ta dər laba ŋalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mndu ta faftá ghəŋani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁵ Na snan̄ta duhwalhani ta tsa gwada ya, ka ndərau' hən̄ katakata, ka hən̄ mantsa: «Ka si mantsa tsi, wa dza'a laviŋtá mutsafa mbaku tama?» ka hən̄. ²⁶ Ka nghanavatá Yesu ta hən̄, ka'a mantsa: «Skwi nda bla da mnduha ya ná, bla a da Lazglafta wa,» ka'a.

²⁷ Gi tsau' ka piyer tsu'aghutá gwada, ka'a nda Yesu mantsa: «A'a! Ya wana aŋni, zlanavazla aŋni ta inda skwi, ka dza'a mista gha ya ní, kinawu k'a'á dza'a magaku nda aŋni tama?» ka'a. ²⁸ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghu-nata, ma mbəɗavafatá[§] inda skwi dza'azlay ná, dza'a nzafta ta dughurukwa glakwani na Zwanj mndu. Kaghuni gwal ta dza'a mista da ya guli, dza'a nzanzafta ta dughu-rukha ghwanjɔdɔ his kaghuni, ŋa tsa guma ta ghəŋa mndəra la Isra'ila ghwanjɔdɔ his guli. ²⁹ Dər wati ma mndu ta zlanavatá həgani, ka zwanamani a tsi, ka kwaghamani a tsi, ka dani a tsi, ka mani a tsi, ka zwanani a tsi, ka vwahani a tsi, ta ghəŋa gwada ta i'i ná, dza'a mutsay hən̄ ta dərɔmakatani, ka malaghuta a tsi, ŋa mutsay tanj ta hafu ŋa kdekedzeŋ guli ta ghəŋani. ³⁰ Ama nda ndəgha gwal ta nzakway tanjtanj, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal ta nzakway nda hul guli, dza'a nzakway tanjtanj,» ka'a.

20

Gwada ta ghəŋa kwalvaha ma vwaha in-abi

¹ «Wya skwi ŋa gray nda ga mghama Lazglafta. Ka tsavagaptá sana zə'ala həga ma həgani, wrək sərdək, da zba gwal ŋa ksanatá slna ma vwaha inabani. ² Ka dzraftá tsi nda tsa gwal ksa slna ya ta planatá hən̄ ka tseda vagha mndu* turtuk,

‡ 19:7 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. Nda Mata 5:31. §

Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta Zlahu 5:16-20, Zlahu 19:18.

* 20:2 Ngha ta Mata 5:26.

§ 19:9 Ngha ta 5:32. * 19:14 Ngha ta 18:3-5. † 19:19

‡ 19:21 Ngha ta 5:48. § 19:28 Ngha ta Daniyel 7:14.

ta vagha tanj. Ka ghunaghatá tsi ta hən da vwaha inabi. ³ Ka sli'iglaftá tsi wər ta nzemndi tēmbay gavzlazlan, ka nghəglanťá tsi ta gwal ksa slna ta nzaku bətbət. ⁴ Ka'a nda hən mantasa: "Lawa kaghuni guli da ksa slna ma vwaha inaba dá, dza'a plaghuna pla yu ta tseda ghuni manda ya ta raku," ka'a nda hən. ⁵ Ka sli'aftá tsa gwal ksa slna ya ka laghwi da tsa vwaha inabi ya. Ka sli'iglaftá tsi guli wər fitik ma ghəj vli, mantasa guli ta fitik hawu, ka magata manda va tsaya guli. ⁶ Ka sli'iglaftá tsi guli beeghwa fitik, ka slanaghatá tsi guli ta sanlaha ma gwal ksa slna ta nzaku. Ka'a nda hən mantasa: "Nya kəl kuni ka vaghay ta nzaku kul laghwi maga slna na?" ka'a nda hən. ⁷ Ka hən nda tsi mantasa: "Had mndu ta klaftá aņni ęa maga slna wa," ka hən. Ka'a nda hən mantasa: "Lawa kaghuni guli da maga slna ma vwaha dá," ka'a.

⁸ «Gahawu tama, "hagakhaga ta tsa gwal ta ksa slna ya, ka planata ka ta nisala tanj ka zlafta ka nda tsa gwal ka kwanahani ya, ęa kdįnta gha nda gwal tanťan," ka tsa dani ma vwaha inabi ya nda kwalvani. ⁹ Ka lagha tsa gwal ta zlaftá ksa slna beeghwa fitik ya. Ka vlanťa lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta hən. ¹⁰ Ka lagha gwal ta zlaftá ksa slna tanťan. "Mali dza'a aņni zlgħay" ka hahən si ta gray. Ama ka vlanťa lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta hən. ¹¹ Ta zlgħa hən ya, ta dza'a nda ęunjuraku hən ta ghəja tsa danahəga ya. ¹² Ka hən mantasa: "Beeghwa fitik ta sagha nanaha na, awa† turtuktuk kwenkwen maga hən ta ksa slna ná, waka kagha planatá hən guram nda ęa aņni na? Aņni, hərfa hərfa ęni ta ksa slna tles fitik, ka vaghay ta maga slna ta fitik," ka hən. ¹³ Ka'a nda hən mantasa: "Gra dá, nənəp a yu ta kagha wa. Ta tseda vagha mndu turtuk a dzrafta u nda kagha kay ra? ¹⁴ Zlgħa ta nisala gha, ka sli'a ka. Manda va ya kumanj yu vlanťa yu ta tsa mndu ta sagha nda hul ya, manda va ęa gha. ¹⁵ Lavinjlava yu ta maga skwi manda ya kumanj yu nda tseda dá, mantasa a kasi'i wa? Ari dzəgagħa a wa a na skwi dına maga yu na ta wa ira gha na?" ka'a. ¹⁶ Tsaya tama ná, dza'a nzakway gwal nda hul, ka gwal tanťan. ęa nzakwa gwal tanťan, ka gwal nda hul," ka Yesu sganaghata.

Mahkəna mnanťa Yesu ta gwada ta mtakwani nda sli'agaptani

Mak 10:32-34, Luk 18:31-34

¹⁷ Ka sli'aftá Yesu ka ęlu ka dza'a da luwa Ursalima. Ta mbada hən ta tvi, ka ksagħutá tsi ta tsa gwal ghwanjpdə his ya, ka'a nda hən mantasa: ¹⁸ «Ndanana, wana mu ta ęlu ka dza'a da luwa Ursalima. Dza'a ksafksa

lu ta Zwanja mndu, ka vlanťa la mali ta ghəja gwal dra skwi ęa Lazglafta, nda gwal tagħa zlahu ęa mnduha, ęa tsanaghata tanj ta guma dzata. ¹⁹ Dza'a vlanjvla hən ta gwal kul had ka la Yahuda, ęa gagay tsaha ya, ęa sləvay tanj nda krupi, ęa zlanťa tanj ta udza zlanťay. Bađu mahkəna fitik, ęa sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a.

Dawutá vla mani ma i Yakubu nda Yuhwana

Mak 10:35-45

²⁰ Tahula tsa, ka lagha mani ma zwana Zebedi nda zwanani. Ka tsəlbata tsi ta kəmani ęa dawa skwi da tsi. ²¹ «Nu ta kumə ka na?» ka Yesu nda tsi. «Wana na zwana dá his na, sagħa fitika ga mghama għa ya ná, ka mnata ka, ęa nzata na zwana dá na, nda ga zəghwa għa ya, nda ga zlaəa għa ya, ka yu,» ka'a nda tsi. ²² «Sna a kuni ta skwi ta dawu kuni wa. Dza'a lavinjlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya dānjwa dza'a yu ghuyay ya ra?» ka Yesu. «Dza'a say ęni!» ka hən nda tsi. ²³ Ka Yesu² nda hən mantasa: «Mantasa nzakwani, dza'a say kuni ta tsa leghwa ghuya dānjwa dá ya, ama ta ghəja gwada ta nzaku nda ga zəghwi nda ya nda ga zlaəa ná, i'i a dza'a mna tsaya wa. Da dá dza'a vlanťa tsa vli ya ta gwal ya payanaf tsi ta hən,» ka'a.

²⁴ Snanťa tsa pdakwa duhwalħa ghwanj ya ta tsa gwada ya, ka ęasanavatá hən ta ęuduf ta tsa zwanamaha his ya. ²⁵ Ka hagadagħatá Yesu ta hən, ka'a nda hən mantasa: «Nda sna kuni ná, ta gay mghamta ta ghəja mnduha ta má mgham mghama tanj ta ghəja tanj. Gwal dagaladagala guli, ta maray hahən ta mbrakwa tanj ta ghəja tanj. ²⁶ Ama mantasa ya a nzakwani mataba kaghuni wa. Katək ná, ka ta kumay sani ta nzakway ka mali mataba ghuni ná, nzatani ka kwalva ghuni. ²⁷ Ala, ka đar wa ta kuma nzakway ka mnda kla kəma mataba ghuni ya, nzatani ka vu'a ghuni. ²⁸ Manda va tsaya ná, sa a Zwanja mndu ęa maganata lu ta slna wa. Ama sasa ęa maganatá slna ta mnduha, ęa vlatani ta hafani ęa mbanaftá ndəghata mnduha§,» ka'a.

Mbambanafta Yesu ta ghulpata mnduha his

Mak 10:46-52

²⁹ Ta sabə i Yesu nda duhwalħani ma luwa Yeriku, ka sli'aftá dānga rutut mistani. ³⁰ Ta nzaku ghulpata mnduha his ta wa tvi. Ka snanťa hən ta labla Yesu nda ta tsa kə'a, ka dzatá hən ta lawlaw. «Mgham, Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta aņni,» ka hən. ³¹ «Hafwa wa ghuni!» Ka tsa dəmgə ya, ka dawa hən. Ama ka sganagħatá tsa ghulpata mnduha ya ta dza lawlaw. «Mgham, Zwanja

† 20:12 Awa: Tsaya fitik maga mndu ta maga slna.

‡ 20:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 12.2.

§ 20:28 Ngha ta

Dawuda! Tawa ta hidáhida ta anjani,» ka hən. ³² Ka sladavatá Yesu, ka hğadaghatá tsi ta hən. «Nahgani ta kumə kuni ta magaghu-nata da na?» ka'a nda hən. ³³ «Mghama da, gwananagwana ta iriha nni!» ka hən nda tsi. ³⁴ Ka ksanťá hən ta Yesu ka hidáhida. Ka kasanťá tsi ta iriha tan. Ka gi nghanťá hən ta vli nzidíd. Ka laghu hən mista Yesu.

21

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mak 11:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Ta ghwan a i Yesu nda duhwalhani ka 6hadaghata da luwa Ursalima wu, ndusa hən nda luwa Beslaze tavata ghwá Zaytun*, ka ghuñaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² Ka'a nda hən mantša: «Lawala da a luwa ta kəma ghuni a. Ka 6hadagha6ha kuni, dza'a gi slanaghasla kuni hada ta hbatá mana kđih nda zwanani. Ka pligidaghata kuni ta hən. ³ Ka mamu mndu ta gwadgaghunata ta ghəjani katsi ná, "Mgham ta kumay," ka kuni da zlgħanaftá wani. Dza'a gi zlgħunananzla hən.»

⁴ Kəl tsaya ka nzakway mantša ná, nda nza kabga ŋa dzanaghatá ghəja gwađa ya mna anabi Zakari kazlay:

⁵ «Mnanawamna ta gwal ma luwa Siyuna, wa'a mghama gha ta sagha da kagha, le6tekw nzakwani katakata, ta sagha ta kđih, ta vuvu'ukwa kđih, ta nzakway ka zwanə kđih†,» ka'a.

⁶ Ka sli'áftá tsa duhwalha ya ka laghwi magata manda ya mnanaf Yesu ta hən. ⁷ Ka hlaktá hən ta tsa mana kđih ya nda zwanani, ka pghaftá hən ta lgutha tan ta hən, ka lafi Yesu nzafta tida. ⁸ Ka zlazlatə ndəghata mnduha ta lgutha tan ta tvi. Sluhwa ŋa sanlaha ta patsay ka pghay ta tvi‡ guli. ⁹ Ka hla gwal ta kəma Yesu nda gwal nda hulani tani ta wi, ka hən mantša: «ŋa Zwanə Dawuda glaku, ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha ma hga Mgham Lazglafta! ŋa Lazglafta ta luwa§ glaku!» ka hən.

¹⁰ Manda 6hadamta Yesu da luwa Ursalima, ka k6utá mnduha. «Wa na mndu na tama?» ka hən. ¹¹ Ka tsa dəmga mistani ya mantša: «Anabi Yesu ta sabi ma luwa Nazaret ta hadika Galili ya,» ka hən.

Lama Yesu da həga Lazglafta

Mak 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹² Ka lami Yesu da həga Lazglafta. Ka ghzliginjá tsi ta inda gwal ta tsakala nda gwal ta skway tani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka zlambidinjá tsi ta tabəla gwal mbədu,

nda vla nzakwa gwal ta dzawaptá ghərbu'. ¹³ Ka'a nda hən mantša: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Həga da ná, həga maga du'a ya ka'a, ka nintá kaghuni ka galigha la ganda*.»

¹⁴ Ka gavadaghatá gwal nda ghulpa nda gwal nda raghwa səla tan tavatani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka mbambanaftá tsi ta hən. ¹⁵ Nghay la mali ta ghəja gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tsa mandəmima skwi ta magə Yesu, nda tsa hlawa zwani ma həga Lazglafta kazlay: «ŋa Zwanə Dawuda glaku!» ka'a ya ná, ka kuzlanáftá tsi ta hən ta ŋuduf. ¹⁶ Ka hən nda Yesu mantša: «Nda sna ka ta na skwi ta mnə hən na ra?» ka hən. «Anj! Nda sna yu,» ka Yesu nda hən. «Ta walan a kuni ta dzanáftá tsa gwadaha ya ma deftera Lazglafta ra? Ka'a na: "Kagha ta payaftá zləzlvə kagha nda ma wa zwani nda ya nda ma wa zwana vzi'uwa, manda ya kuman ka†,» ka'a.

¹⁷ Ka sli'áftá Yesu ka zlanťá hən ka saghwi ma tsa luwa ya, ka laghwi da luwa Betani ka hani tsi hada.

Ksi'áfta Yesu ta sana ghuraf

Mak 11:12-14,20-24

¹⁸ Gasərdək ta vru Yesu ka dza'a da tsa luwa dagala ya, ka kuzlanáftá maya. ¹⁹ Ka nghanťá tsi ta fwa sana ghuraf ta wa tvi. Ka lagha tsi distani. Kə'a kə'a ná, sluhwa yeya dze'dze' tida. «Had ka dza'a walglanťa yəglafťa wu,» ka'a nda tsi. Gi hadahada dzun ghwalatá tsa fu ya tsa. ²⁰ Kə'a ká tsa duhwalhani ya nghanata ghwalatá tsa fu ya ná, ka ndərmimi hən nda ndərmima. Ka hən mantša: «Waka na ghuraf na gi ghwaluta hadahada kay ka na?» ka hən. ²¹ Ka Yesu nda hən mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlgħafzlgħa kuni ta Lazglafta nda ŋuduf dgan a kuni ta ghən dekdek wu ka tsi ná, skwi magana lu ta na ghuraf na yeya a dza'a kuni magay wa: "Ama, sli'afslí'a hada ka vzamta ka ta vgha da drəf," ka kuni dza'azlay nda ya ghwá ya ná, dza'a magaku manda va tsaya. ²² Inda skwi dza'a dawanťa kuni nda zlgħay nda ŋuduf nda ma maga du'a ná, dza'a mutsay kuni,» ka'a.

Wa ta vlanťá mbrakwa maga skwiha manda na?

Mak 11:27-33, Luk 20:1-8

²³ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha. Ka gavadaghata la mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu da dawanťa da tsi. «Mutsu ga kagha ta na mbraku ta kəl kagha ka maga na skwiha na na? Wa ta vlagħata

* 21:1 Ngha ta Markus 11:1. † 21:5 Ngha ta Zakari 9:9. ‡ 21:8 Ngha ta 2 Mghamha 9:13. § 21:9 Ngha ta Zabura 118:25-26, Zabura 118:25. * 21:13 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11. † 21:16 Ngha ta Zabura 8:3.

na mbraku na?» ka həj. ²⁴ Ka Yesu nda həj mantsa: «Mamu skwi turtuktuk dza'a dawanta yu da kaghuni guli. Ka zlgħidifzlgħa kuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu ta vli ta mutsu yu ta na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na. ²⁵ Wa ta ghunafta Yuhwana n̄a maga batem? na? Lazglafta re, ari mnduha a na?» ka'a nda həj. Ka laghu hej da dzray mataba hahəj hahəj.

Ka həj mantsa: «“Ka Lazglafta ta ghunafta Yuhwana ka mu,” nu kwal kuni kul zlgħafta 6a? ka'a dza'azlay nda amu. ²⁶ Ala, ka “mnduha ta ghunafta” ka mu guli, ta zləjaj mu ta mnduha guli, kabga klafkla həj demdem kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ²⁷ Ka həj nda Yesu tama mantsa: «Sna a an̄ni ka wa ta ghunafta wu.» ka həj. Ka Yesu nda həj guli mantsa: «'i' guli n̄a, ha' yu ta mnaghunata ka wa ta vliha na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na wu.» ka'a.

Gwada ta ghəja zwanaha his

²⁸ Ka Yesu nda həj guli mantsa: «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Mamu sana mndu his zwanani. Ka'a nda sani tan̄tan̄ mantsa: “La ka dza'a ka da maga slna ma vwaha inaba u sagəj,” ka'a nda tsi. ²⁹ “La a yu wu,” ka'a. Tahula tsa, ka ndanglaptá tsi ka sl'af̄ta ka laghwi da vwah. ³⁰ Ka mnanatá dani ta tsa sana zwan̄ ya manda va tsaya guli. “Aray, ta dza'a yu da,” ka'a. Tahula tsa, ka kwalaghuta tsi. ³¹ Wati mataba tsa zwanaha his ya, ta magata skwi ya kumə da tan̄ ná?» ka Yesu nda həj. «Tsa tan̄tan̄ ya ya,» ka həj. Ka Yesu nda hej tama mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, dza'a tin̄laghutin̄la gwal tska dzumna nda mi'a hliri ta lami da ga mghama Lazglafta ka kaghuni. ³² Wya saghasa Yuhwana mnda maga batem da kaghuni, ka maraghunata tsi ta tvi tdukwa, ka kwalaghutá kuni ta zlgħafta. Ama ka zlgħaftá gwal ta tska dzumna nda mi'a hliri. Kulam nda va tsa nghan̄ta ghuni ya tani, mbədanaf a kuni ta nzakwa ghuni ka zlgħafta wa,» ka Yesu nda həj.

Mahdihi da ghəja gwal ta hva vwaha inabi

Mak 12:1-12, Luk 20:9-19

³³ «Ka mnaghunamna yu ta sana mahdi-hdi 6a: Mamu sana mndu ta n̄abáftá fwa inabiha ma vwahani. Ka n̄amtá tsi ma muhul. Ka laptá tsi ta ghurum n̄a ditsa yakwani. Ka baghatá tsi ta vli n̄a nzagata ka nghan̄. Tahula tsa, ka fanamtá tsi ma dzvu ka haya ta gwal hva. Ka sl'af̄ta tsi ka laghwi dista luwa. ³⁴ Magatá fitika daga yakwani, ka ghunafta tsi ta kwalvahani da

tsa gwal hva ma tsa vwah ya, n̄a mutsanaf̄ta tan̄ ta n̄ani ma dagata yakwa tsa inabi ya. ³⁵ Ama, ka valaftá tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya ta tsa kwalvaha ya. Ka dgaptá həj nda dga ta sani ka dzata həj nda dza ta sani. Ka zlərtsatá həj nda zlərtsa ta sani. ³⁶ Ka ghunglaftá tsi ta sanlaha ma kwalvahani ka malaghuta mbsaka tsaha tan̄tan̄ ya. Ka maganata tsa gwal hva tsa vwah ya ta hahəj guli manava n̄a tsahaya. ³⁷ Kd̄avaktani, ka ghunədanaptá tsi ta həj ta vərda n̄ani ma zwan̄ nda mnay kazlay: Dza'a vlayv̄la həj ta glaku ta zwan̄a da kə'a. ³⁸ Na nghan̄ tsa gwal hva fwa inabi ya ta lagha tsa zwan̄ ya, ka həj mataba tan̄ mantsa: “Wana tsa mndu dza'a za həga ya kay. Sawa, ka dzata mu! N̄a zay mu ta həgani,” ka həj. ³⁹ Ka valaftá həj tida. Ka tshidin̄ta di'in̄ nda tsa vwah ya, ka dzata.

⁴⁰ «Badu da saghər tsa dani ma inabi ya ní, kinawu kə'a dza'a magay nda tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya na?» ka Yesu nda həj. ⁴¹ «Dza'a pslapsla ta tsa ghwadakha ya, ksanta a həj ka hidahida wa. N̄a klaftani ta tsa vwaha inabani ya ka fanamta ma dzvu ka haya ta sanlaha ma gwal hva. N̄a vlay tsahaya n̄ani nda fitikani ta n̄ani mataba dagata yakwa tsa fwa inabi ya,» ka həj.

⁴² Ka Yesu nda həj guli mantsa: «Ta walan̄ a kuni ta dzan̄afta skwi vindaf lu ma defteri ra?

“Tsa pala wudidin̄ gwal ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərda palaka tughwa həga. Tsaya ná, Lazglafta ta d̄vaf̄ta nzakwani mantsa.

Nda nza ka mazəmzəm ta wa ira amu *.”

⁴³ «Tsaya kəl yu ka mnay n̄a ghuni kazlay: Dza'a klaghukla lu ta ga mghama Lazglafta da kaghuni n̄a vlan̄tá mndara mnduha dza'a snanata gwadani dina kə'a ya. ⁴⁴ [Tsa mndu dza'a zləmbafta ta tsa pala ya, dza'a hurbə hurbə. Ala, ka tsa pala ya ta zləmbanaghatá mndu katsi, dza'a hu'anap hu'a† n̄ərdək ta tsa mndu ya.]»

⁴⁵ Na snanata la mali ta ghəja gwal dra skwi n̄a Lazglafta, nda la Farisa ta tsa mahdiha Yesu ya, ka graftá həj kazlay: Ta ghəja tan̄ ta gwada tsi ta tsa gwada ya, kə'a. ⁴⁶ Ka zbə həj ta ksaf̄ta Yesu. Ama ka zləjaf̄tá həj ta dəmga, kabga klafkla dəmga ta Yesu ka anabi.

22

Mahdihi da ghəja kla makwa

Luk 14:15-24

¹ Ka Yesu mnəglanatá həj nda mahdihi mantsa: ² «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta payaf̄tá skwa zay ma klay zwan̄ani ta makwa. ³ Ka ghwanaf̄ta tsi

‡ 21:25 Ngha ta 3:6. § 21:33 Ngha ta Isaya 5:1-2. *

† 21:42 Ngha ta Zabura 118:22-23. † 21:44 Ngha ta Lukwa

ta kwalvahani na hagaktá gwal hagan tsi na za tsa skwa zay ya, ama ka kwalaghuta tsahaya ta sagha. ⁴ Ka ghunglafta tsi ta sanlaha ma kwalvaha na dza'a "mnanatá tsa gwal hagan tsi ya nda mnay kazlay: Ndanana ná, ndusa skway zay ka'a. Pslapsla yu ta slaha dá, nda rina fisika dá nda uwasla nda uwasla, nda paya inda skwi, saghawasa da za skwa zay ma vla kla makwa," ka'a nda hən. ⁵ Ndanaj a tsa gwala hagan lu ya wa. Ta laghu ya da vwahani, ta laghu ya da tsakalani, ⁶ ta valafta sanlaha ta tsa kwalvaha ya ka ganaptá iri ta hən, ka pslatá hən. ⁷ Ka kuzlanaftá tsi ta ndufuf ta mgham, ka ghunadaptá tsi ta sludzihani zadanatá ta tsa gwal ta pslatá tsa mnduha ya ka driptá luwa tan. ⁸ Tahula tsa, ka'a nda kwalvahani mantsa: "Wana nda paya skwa zaya kla makwa. Tsa gwal si hagan lu ya, ranj ta hən a zay wa. ⁹ Lawala ta madədga tviha, ka hagakta kuni ta inda mndu dza'a guyunja kuni da na vla za skwa zay na," ka'a nda hən. ¹⁰ Ka sli'agapta tsa kwalvahani ya ka laghwi ta tvi. Ka tsakaktá hən ta inda mndu ya guyunj hən. Nda ghwadaka mnduha tani, nda nərma mnduha tani, ka ndəghanaftá həga ma tsa vla kla makwa ya.

¹¹ «Ka lamə mgham da nghanaghatá tsa gwal hagak lu ya. Ka nghanjá tsi ta sana mndu kul had'lguta kla makwa tida. ¹² Ka'a nda tsi mantsa: "Ari gra! Waka kagha sami da na həga na kul had'lguta kla makwa ta kagha na?" ka'a nda tsi. Sew, sna a tsa mndu ya ta skwi na mnay wa. ¹³ Ka mgham nda kwalvahani mantsa: "Habafwa haba ta dzvuhani nda səlahani, ka klafta kuni ka wudidinjta dzibil da grum, ka tawa tsi ta taw, ka hpada sli'injani* hada," ka'a. ¹⁴ Tsaya tama ná, dagala hagatani, ama ki'a yeya dagatani,» ka Yesu sganaghata.

Nda ra ka pla dzumna na mgham Sezar ra?

Mak 12:13-17, Luk 20:20-26

¹⁵ Mbadaka la Farisa ka ts kavata ka dzrafta ka hən dza'a ksafatá Yesu nda gwada dza'a sabi ma wani. ¹⁶ Ka ghunaftá hən ta sanlaha ma duhwalha tanj kawadaga nda mnduha Hiridu slanghatá Yesu. Bhadaghata tanj, ka hən nda Yesu mantsa: «Mghama dá, nda sna inji kazlay: Ta mnay kagha ta kahwathwata kə'a. Skwi ta kumə Lazglafta ta magay mu ta taghə kagha kahwathwata na mnduha. Had' kagha ta zləna ira mndu wu, kabga gala a kagha nda gala ta mndu wa. ¹⁷ Mnanjamna ta na gha ma ndanu. Nda ra re, ari ra a wa'a ka pla dzumna na mgham Sezar na?» ka hən.

¹⁸ Tsaw nda sna Yesu ta tsa ghwadaka ndana tanj ya. Ka'a nda hən mantsa: «Tsa

madgwirmadgwira ghuni ya. Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na? ¹⁹ Marihawa tsa kwaβu ta kəl lu ka pla dzumna ya,» ka'a. Ka klanaktá lu ta tsa kwaβu† ya. ²⁰ Ka'a nda hən mantsa: «Na wa na fwatu nda hgu ta na kwaβu na ná,» ka'a. ²¹ «Na mgham Sezar ya,» ka hən. «Ka mantsa tsi ya ni, vlarjwavl ta mgham Sezar ta ya ta nzakway ka na mgham Sezar. Vlarjwavl guli ta Lazglafta ta ya nzakway ka na Lazglafta,» ka'a. ²² Snanja tanj ta tsa gwada ya, ka ndərmim hən nda ndərmima. Ka zlanavatá hən ta Yesu ka laghwa tanj.

Gwada ta sli'agapta ma mtaku nda hafu Mak 12:18-27, Luk 20:27-40

²³ Badu va tsaya, ka laghala Sadukiya, tsa gwal ta mnay kazlay: Had' lu dza'a sli'agapta ma mtaku wu kə'a ya slanaghata Yesu. ²⁴ Ka hən nda Yesu mantsa: «Mghama dá, ka Musa na: "Ka mtumta mndu ta kul yatá tsi ta zwanj katsi, klay zwanjamani ta tsa wadgani ya ka markwa tanj na yanatani ta zivir ta tsa zwanjamani ta mtuta‡ ya,» ka'a. ²⁵ Tsaw mamu sana mndu da ajni ndəfənj zwanani. Ka klaftá mali ta marakw, ka mtuta tsi ta yana a lu ta zwanj wa. Ka wunanaghatá sagənjani ta tsa marakw ya. ²⁶ Ka mtutá tsa mahisa zwanj ya guli, ya a ta zwanj wa. Ka klafta ma hkən, ha ka klafta mandəfənj, had' ya ta yatá zwanj ma hən nda tsi wa. ²⁷ Tahula rwuta tanj demdem, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²⁸ Badu sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku nda hafu ni, wati dza'a nzakway ka zə'ala tsa marakw ya mataba tsa zwanani ndəfənj ya, ya wya klukla hən demdem ka marakw na?» ka hən. ²⁹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəna ghuni, kabga sna a kuni ta skwi nda vinda ma defteri nda ghuβa wa. Sna a kuni guli ta mbrakwa Lazglafta wa. ³⁰ Badu sli'agapta dza'a sli'agapta lu ma mtaku ná, had' lu dza'a kləgəltá vgha na nzakway ka marakw nda zə'al wa. Dza'a nzakway lu ta nzaku tavata Lazglafta manda duhwalha Lazglafta. ³¹ Gwada ta ghəna sli'agapta ma mtaku ná, ta dzanəf a kuni ma defteri ta tsa gwada Lazglafta ta manay kazlay: ³² I'i Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu§ kə'a ya ra? Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, Lazglafta gwal nda hafu ya,» ka'a. ³³ Snanja mnduha ta tsa tagha skwani ya, ka ndərmim hən nda ndərmima katakata.

Wati mali mataba zlahuha na?

Mak 12:28-34, Luk 10:25-28

³⁴ Na snanja la Farisa kazlay: Hanafna Yesu ta wi ta la Sadukiya kə'a, ka ts kavatá

* 22:13 Ngha ta Mata 8:12. † 22:19 Ngha ta Mata 20:2.

§ 22:32 Ngha ta Sabi 3:6, 15-16.

‡ 22:24 Ngha ta Zlrafta 38:8, nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6.

həŋ. ³⁵ Lagha sani mataba tanj ta nzakway ka mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha, ka kuma tsanamtá matsaváda ta Yesu. Ka'a nda tsi mantisa: ³⁶ «Mghama dá! Wati mali mataba zlahuha na?» ka'a nda tsi. ³⁷ Ka Yesu nda tsi mantisa: «“Dvuđva ta Mgham Lazglafta gha nda hyahya ŋuđufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana* gha.” ³⁸ Tsahaya mali mida, tsahaya tanjanja zlahu guli. ³⁹ Mamu mahisani manda tsaya guli: “Dvuđva ta sləvda gha manda va ghəŋa gha” ka'a. ⁴⁰ Inda zlahu Musa, nda inda skwi ta taghə la anabi ná, ta tsa zlahuha‡ his ya sladafta həŋ,» ka'a.

*Daway ta ghəŋa i Kristi nda Dawuda
Mak 12:35-37, Luk 20:41-44*

⁴¹ Mbadaka la Farisa ka tskavata hada tavata Yesu. Ka Yesu nda həŋ mantisa: ⁴² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay ta ghəŋa Kristi na? Zwanja wa ya na?» ka'a. «Zivra Dawuda ya,» ka həŋ nda tsi. ⁴³ Ka Yesu nda həŋ guli mantisa: «Waka Dawuda mnay nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuđa kazlay: Mgham ka'a ba? Ya wya ka Dawuda na: ⁴⁴ “Ka Mgham nda Mghama dá na: Sawi nzata nda ga zeghwa dá, ha ka nanafta dá ta ghumaha gha ka skwa ta diŋlay səla gha§,» ka'a.

⁴⁵ «Ka si “Mghama dá”, ka Dawuda ta hğay ya ní, waka Kristi dza'a nzakway ka zivrani tama?» ka'a.

⁴⁶ Trid, traptra dər wa ta zlghanaftá wi. Daga badu tsa, had' mndu ta walglanja dawutá vli da tsi wa.

23

*Nzakwa la mali ta ghəŋa dina la Yahuda
Mak 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46*

¹ Tahula tsa, ka Yesu nda damga nda ya nda duhwalhani tani mantisa: ² «Dzananaghatá gwal tagha zlahu, nda la Farisa na tsislanaptá zlahu Musa ta mnduha. ³ Tsaya tama ná, nda ra ka snanata ghuni ta həŋ, ka magay ghuni ta inda skwi ta mnaghunata həŋ. Nziya nza tsi ná, yaha kuni da magay manda ya ta magə hahəŋ, kabga had' hahəŋ ta magay manda va ya ta mnata həŋ wa. ⁴ Ta hbaŋba həŋ ta huzla ndəgaku ka fanaghatá mnduha, ama va a hahəŋ ta ksanja dər nda wa ndəfiŋa dzva tanj wa. ⁵ Inda slna ta magə həŋ ná, ta magay həŋ ŋa nğhay wa ira mnduha. Mantisa ya ná, 6ərzləzla ka hahəŋ ta mbaghaftá ŋa tanj ayaha ta funja ta wa bizlibizla kuma, nda ya ta dzvu. Zutut ka həŋ ta zlanja dzva lguta* tanj. ⁶ Vli nda paya ta kəma ŋa tanj ta zbay ŋa nzakwa tanj ma fitika za skwa zay ta badawa. Vli nda paya

ta kəma guli ta zbə həŋ ŋa nzakwa tanj ma həga tagha skwa la Yahuda. ⁷ Ta kumay həŋ ta ganaghata mnduha ta zgu ta həŋ ma vla tsakata vgha mnduha, ka hga həŋ ka “maləm.” ⁸ Ama kaghuni ya, ma dvaf kuni ta hga kaghuni ka maləm. Turtuktuk Maləma ghuni. Kaghuni ná, la zwanama kuni. ⁹ Ma hga kuni ta mnda səla ta ghəŋa hadik ka “Da” kabga turtuktuk Da ghuni ta nzakway ta luwa. ¹⁰ Ma dvaf kuni ta hga kaghuni ka “mali,” kabga turtuktuk Mala ghuni ta nzakway ka Kristi. ¹¹ Ka kwalva ghuni ká mali mataba ghuni nzakway. ¹² Inda mndu ta kapanaftá ghəŋani ná, dza'a dzaganadza lu. Inda mndu ta hanaganatá ghəŋani guli ná, dza'a kapanafkapa lu,» ka'a.

*Danjwa ŋa gwal tagha zlahu nda la Farisa
Mak 12:40, Luk 11:39-52, 20:45-47*

¹³ «Danjwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Mbadaka kuni ka hanaftá tgha ga mghama Lazglafta ta mnduha. Lamə a vərda kaghuni wu, zlanja a kuni ta tvi ta gwal ta kuma lami guli wa.

¹⁴ «Danjwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Kaghuni ta hluguduŋtá skwa mi'a wadgu. Ka va slrintá maga du'a ŋa nğhay wa ira mnduha. Tsaya tama dza'a kəl lu ka tsaghunaghatá guma ka malaghutá mbraku†.

¹⁵ «Danjwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Ta wawaku kuni ka ra vli ta drəf nda ya ta hadik ŋa mutsaftá dər mndu turtuk ŋa da dina ghuni. Ka mutsafmutsa kuni, ŋa ninja ghuni ka mnda nzakway ma duda vu ka malaghutá ŋa ghuni mantisa ya mantisa ya his.

¹⁶ «Danjwa ŋa ghuni gwal nda ghulpa ta kla gwal nda ghulpa. Ka kuni ta mnay tazlay na: “Ka wadawada mndu ta wadu nda həga Lazglafta ná, bla a tsaya wa. Ama ka wadawada mndu ta wadu nda dasu ma həga Lazglafta katsi ná, nda nza tkwe' ka magatani ta skwi wada tsi ŋa magay ya, ka kuni.” ¹⁷ La rghaha, gwal nda ghulpa! Wati mali mida? Mal dasu re, ari mal həga Lazglafta ta nanaftá dasu ka skwi nda ghuđa ya a ka na? ¹⁸ Ka kuni guli ná, “ka wadawada mndu ta wadu nda gwir ná, bla a tsaya wa. Ama ka wadawada mndu ta wadu nda skwi ya vlanj tsi ta Lazglafta ta gwir ná, nda nza tkwe' ka magatani ta tsa skwi wada tsi ŋa magay ya,» ka kuni. ¹⁹ Ghulpata mnduha! Wati mali mida. Skwi ya kəl lu ka mbəhata nda tsi re, ari gwir ta nanaftá skwa mbəhu ka skwi nda

* 22:37 Nğha ta Vrafta ta Zlahu 6:5. † 22:39 Nğha ta Zlahu 19:18. ‡ 22:40 Nğha ta 7:12. § 22:44 Nğha ta Zabura 110:1. * 23:5 Nğha ta Mbsak 15:38-41. † 23:14 Nğha ta Markus 12:40.

ghu6a ya a n6? ²⁰ Wya tsi, mndu ta w6da ta w6du nda gwir n6, wadaw6da ta w6du nda skwi tida tani. ²¹ Mndu ta w6da ta w6du nda h6ga Lazglafta n6, wadaw6da ta w6du nda Lazglafta ta nzaku mida ya tani. ²² Mndu ta w6da ta w6du nda luwa n6, wadaw6da ta w6du nda dughurukwa nzakwa Lazglafta, nda Lazglafta ta nzaku[‡] tida ya tani.

²³ «Dajwa 7a ghuni gwal tagha zlahu 7a mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta 7avajwa kuni ka vla zaka nidali[§], ka zlu7nt6 mali ma skwi ma zlahu ta nzakway ka nzaku tdukwa, nda maga zd6ku, nda nzaku ka 7erma. Tshaya skwi ma 7a magay nda kwal kul zanapt6 sanlaha ma skwiha. ²⁴ Gwal ta kla gwal nda ghulpa kuni! Ta dizapdiza kuni ta imi 7a klin7a miyaun mida, ka laghwa ghuni da ndut6 7alibwa.

²⁵ «Dajwa 7a ghuni gwal tagha zlahu 7a mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Hula leghwa ta sa imi nda hliba 7a ghuni ta laghwi da mbazi7a, ama ma hudani, nda nd6gha nda skwa ghala ghuni nda ya nda skwiha zla^uwa kuni. ²⁶ La Farisa ghulpata mnduha! Tin7al ma ka kuni ghu7int6 hud6 leghwa nda hliba, kada nzakwa hulani nda ghu6a.

²⁷ «Dajwa 7a ghuni gwal tagha zlahu 7a mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Manda kulu 6ap lu ka 7usli7 nzakwa ghuni. K6 ka nda dinakwani nda ta hulani, ama nda ma hudani n6, tskata ghudzifa gwal nda rwa, nda ya nda rwata 7edak yeya mida. ²⁸ Manda va tsaya kaghuni guli. Ta nghadaghat6 mnduha ta kaghuni n6, manda skwi tdukwa nzakwa ghuni. Ama ta gh67a madgwirmadgwir, nda kwal kul sna gwad6 da Lazglafta yeya ma kaghuni.

²⁹ «Dajwa 7a ghuni gwal tagha zlahu 7a mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta baba kulu kuni 7a la anabi, ta pgha rka kuni ta kula gwal ta snanat6 gwad6 Lazglafta. ³⁰ Ka kuni ta mnay n6, «ka m6 si mamu an7i ta fitika dzidzih6 7ni n6, ma gwafta a an7i ta wi nda h67 ka pslat6 la anabi wu, ka kuni.» ³¹ Ma tsa mnay ta mn6 kuni mantsa ya n6, maran7ara kuni kazlay: Zivra tsa gwal ta zadanat6 la anabi ya kuni k6'a. ³² Dina tsa, lawa ta k6ma ta k6ma nda maga tsa ghwad6ka slna zlraf dzidzih6 ghuni ya! ³³ Nahadikha! Mnd6ra la mupuha! Had wa ghuni 7a ndapta ma tsa guma nda vu ya wa. ³⁴ Tsaya tama n6, dza'a ghunaghunafghuna yu ta la anabi, nda gwal nda difil da h67,

nda gwal tagha zlahu. Dza'a pslata nda psla kuni ta sanlaha, dza'a zlen7afta nda zlen7a kuni ta sanlaha, dza'a sl6vapta nda sl6va kuni ta sanlaha ma h6ga tagha skwa ghuni, dza'a zbinzba kuni ta h67 ma inda luwaha, ka giri 7a tan7. ³⁵ Tsaya tama, ta gh67a ghuni dza'a vrafta usa gwal tdukwa psla kuni. Zlrafta ta Abel mndu tdukwa, ha ka sagha ta dzata dza kuni ta Zakari zwan7a Baraki, ya dza lu ma takataka vli nda ghu6a ma h6ga Lazglafta nda gwir* ya. ³⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vrafta ta gh67a gwal ta na fitik na inda tsaya,» ka'a.

*Gwada Yesu ta gh67a Ursalima
Luk 13:34-35*

³⁷ «Aya Ursalima! Aya Ursalima! Kaga ta pslat6 la anabi, kaga ta pslata nda pala ta gwal ghunadaggha Lazglafta. Nda kd6a fitika zban7a da ta tskanat6 zwana gha manda mana ghatalakw ta tskanat6 ndudukhani ma zlabakhani ya, ama ka kwalaghuta kuni. ³⁸ Ndana tama, zlaghunanzla lu ta h6ga ghuni ka kufik[†]. ³⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had kuni dza'a ngh6glant6 i'i wa, ha 7a mnay ghuni dzalay kazlay: Tfawi ta gh67a mndu ta sagha ma hga Mgham[‡] Lazglafta k6'a,» ka'a.

24

*Gwada ta gh67a tasi7nt6 h6ga Lazglafta
Mak 13:1-2, Luk 21:5-6*

¹ Mbad6 Yesu ka sabi ma h6ga Lazglafta, ka sli'i. Ka lagha duhwalhani tavatani 7a maranata bat6 h6ga Lazglafta. ² Ka Yesu nda h67 mantsa: «Nda ngha kuni ta inda ya nzakwani ya ki'e? Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a tasi7ntasa lu ta indani demdem. Had nzugwat6 pala sani ta sani, dza'a pdat6 wa,» ka'a.

*Ma kdaku kdakwa gh67a hadik ka sagha
Mak 13:3-13, Luk 21:7-19*

³ Ka sli'aft6 Yesu ka laghwi nzata ta ghw6 Zaytun. Ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka nzata h67 nda gh67a tan7 kawadaga nda tsi. Ka dawan7t6 h67 da tsi: «Mnan7namna ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya. Kinawu ka 7ni dza'a snan7t6 fitik dza'a k6l ka ka sagha, nda fitika kd6kwa gh67a hadik na?» ka h67. ⁴ Ka Yesu nda h67 mantsa: «Dasuwa ka kuni, yaha lu da nanaghunaf. ⁵ Wya nda nd6gha mnduha dza'a klafta hga da ka sagha: "Ti Kristi," ka h67 dza'azlay 7a nanaghata tan7 ta nd6ghata mnduha. ⁶ Dza'a nda sna kuni ta gwad6 ta vulu ma vliha ndusa ndusa nda ya ma vliha di'ij di'ij. Dasuwa ka kuni, yaha 7udufa ghuni tdu, kabga nda nza tkwe' ka magakwa inda tsa

‡ 23:22 Ngha ta Isaya 66:1, nda Mata 5:34. § 23:23 Ngha ta Zlahu 27:30, nda Vrafta ta Zlahu 14:22. * 23:35 Ngha ta Zlrafta 4:8, nda 2 Krunik 24:20-22. † 23:38 Ngha ta Irmija 22:5. ‡ 23:39 Ngha ta Zabura 118:26.

skwiha ya. Ama tsaya a kɔakwa ghɔɔja hadik wa. ⁷ Dza'a vulay sana luwa ta vulu nda sana luwa. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. Dza'a slasla maya ma sana vliha. Dza'a gigɔavafgigɔa hadik. ⁸ Inda tsa skwiha dza'a magaku ya nã, dza'a nzakway manda zlrakwa basa yaku.

*Skwi dza'a slanaghata duhwalha Yesu
Mak 13:14-23, Luk 21:20-24*

⁹ «Dza'a vlvla lu ta kaghuni ma dzvu ña mnduha, ña gaghunaptã iri. Dza'a pslap-sla lu ta kaghuni guli. Dza'a husanjusa kuni ta inda mndãra mnduha ta ghɔɔja hadik kabga gwada ta ii. ¹⁰ Ta ghɔɔja tsaya tama, nda ndãgha gwal dza'a zlanavata zlgay nda ñufufa tan. Dza'a skwap-skwa sani ta sani, ta husantã sani ta sani. ¹¹ Nda ndãgha ghwadaka anabiha dza'a sagha ña nanaghata tan ta ndãghata mnduha guli. ¹² Ta dza'a sgaaku nda sga maga ghwadaka skwi, dza'a vyaku nda vya dvu ma ñufufa ndãghata sanlaha ma gwal zlgay nda ñufuf. ¹³ Ama mndu ta su'aftha ha ka lagha ta kɔavaktani, dza'a mbaku. ¹⁴ Dza'a mny lu ña mnduha ta ghɔɔja hadik demdem ta tsa Lfida Gwada ta ghɔɔja ga mghama Lazglaftha ya, ña snantã gwal kul snantã Lazglaftha. Tahula tsaya tama, ña sagha fitika gwada ta kɔakwa ghɔɔja hadik.

*Dza'a ghuyay mnduha ta ñanwa
Mak 13:14-23, Luk 21:20-24*

¹⁵ «Tsaya tama, ka nda ngha kuni ta sana "ghwadaka manzakɔaway ta vla mbida" manda ya mnã anabi Daniyel*, fa lu ma vli nda ghuãa ya, ñina ka snantã mndu ta dzanã.

¹⁶ «Ma tsa fitik ya, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta hwaya ta ghwa. ¹⁷ Ka ta ghɔɔja hãga nda dãdãma mndu, yaha laglami nda ma hãga da hla huzla mida, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁸ Ka ma vwah mndu, yaha da vrãgãlta dzagha da hla lguthani. ¹⁹ Ñanwa tan ña mi'aha nda hudi nda ya nda mi'aha nda zwanã ta ghuva tan ma tsa fitik ya. ²⁰ Ka ndããa kuni ta dzvu yaha tsa fitika hwaya ghuni ya da nzakway ma fitika mazlam, nda ya badu sabat, ²¹ kabga dagala ghuya ñanwa dza'a slaku ma tsa fitik ya. Ta walanã a mndãrga ghuya ñanwa manda tsaya ta slata ka yawu fata ghɔɔja hadik wa. Had mndãra tsaya dza'a slãglata* guli wa. ²² Ka mã had ka Lazglaftha ta htanaktã tsa fitik ya wu, ma had mndu dza'a ndapta wa. Ama kabga gwal ya zabap tsi, ka htanaktã tsi ta tsa fitik ya.

²³ «Ka ka mndu nda kaghuni mantsa: "A! Wana Kristi hadna." "A! Wa a hada a," ka'a nã, yaha kuni da tsu'aftha.

²⁴ Ya dza'a sli'agaghastli'a ghwadaka krista nda ghwadaka anabiha, ña magay tan ta skwa mandãmimiha nda mazãzãmha katakata ña nana mndu, ka ta magaku tsi, nda gwal ñagap Lazglaftha tani. ²⁵ Wya mnaghunamnu ya ta tseke'luwa.

²⁶ «Ka ka lu nda kaghuni mantsa: "A! Wa a Kristi ta wa mtak ka'a," yaha kuni da dza'a. "A! Wana ñifaghuta hadna ka'a," yaha kuni da zlgaftha. ²⁷ Sagha dza'a sagha Zwanã mndu nã, dza'a sagha manda wuɔakwa luwa nda ma mndãra luwa, ka ranafã vli kutsuk ma mndãra luwa ya, dza'a nzakwa tsi. ²⁸ Ma vli ñãr ga mbala skwi ya nã, hada dza'a tska gugzlum ta vgha.

*Dza'a vragavra Zwanã mndu
Mak 13:24-27, Luk 21:25-28*

²⁹ «Gi tahula fitika tsa ghuya ñanwa ya, gi tãik dza'a nzata fitik, had tili dza'a tsuwadãkãltã vli wu, dza'a rkaga rka tek-watsa ta luwa, dza'a gigɔavafgigɔa[†] skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ³⁰ Ma tsaya tama dza'a ngha lu ta saha zwanã mndu ta luwa ña wahay mnduha ta ghɔɔja hadik ka wahu, ña nghay tan ta Zwanã mndu ta saha ta luwa ma ghwayak nda inda mbrakwani, nda inda glakwani[§]. ³¹ Ña ghunafntani ta duhwalha Lazglaftha ña vyata tan ta dili ta taw katakata, ña tsakakta tan ta gwal ya ñagap tsi ta slãrpa luwa fwad, sli'afntani ta mndãra luwa dikw dista luwa*.»

*Tagha skwi ta ghɔɔja ghuraf
Mak 13:28-31, Luk 21:29-33*

³² «Mamu skwi ña taghay ghuni ma nza-kwa ghuraf. Ka nda sta ghuraf ta ñakuɔaku sluhwa tida kati, nda sna kuni kazlay: Ndusa duwãñ tama ka'a. ³³ Manda va tsaya guli nã, ka nda ngha kuni ta inda tsa skwiha ya, grafwa gra kazlay: Ndusa Zwanã mndu, manda skwi ta watgha nzakwani ka'a. ³⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta sagha tsa skwiha ya nã, rwuta a na mnduha ta na fitik na demdem wa. ³⁵ Dza'a lula luwa nda hadik, ama gwada ña nã, walanã a ta luta wa.»

Nzawanza hzlenã

Mak 13:32-37, Luk 17:26-30, 34-36

³⁶ «Tsa gwada ta ghɔɔja fitik ya dza'a magaku tsa skwiha ya, nda ya ka ta wati luwa tsi ya nã, had mndu nda sna wa. Ñãr duhwalha Lazglaftha, ñãr Zwanã, sna a wa. Da turtukwani yeya nda sna. ³⁷ Ma tsa fitik dza'a sagha Zwanã mndu ya nã, manda va skwi ta luta ma fitika Nuhu ya dza'a magakwa tsi. ³⁸ Manda va ya ma tsa fitik ma kãaku tsa ima mabudbud ya dza'a nzakwa tsi, laghula mnduha da hamtã ghɔɔj ma za skwi, nda

* 24:15 Ngha ta Daniyel 9:27 nda 11:31 nda 12:11. † 24:21 Ngha ta Daniyel 12:1. ‡ 24:29 Ngha ta Isaya 13:10, nda 34:4, Izeikiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. § 24:30 Ngha ta Daniyel 7:13. * 24:31 Ngha ta Vrafta ta Zlaha 30:4, Zakari 2:10, Nehemi 1:9.

ya ma sasaku. Laghula hən̄j da hamtá ghən̄j ma kla makwa, nda valanjá kwagha tan̄j ɲa zə'al, ha ka sagha fitik kəl̄ Nuhu ka lama da kwambalu[†]. ³⁹ Had' sana skwi ndanan̄j hən̄j wu, ha ka sagha ima mabudbud hlaghatá hən̄j demdem[‡]. Bađu tsa fitik dza'a sagha Zwan̄ja mndu ya ná, manda va tsaya dza'a magakwa tsi. ⁴⁰ Ma tsa fitik ya, ta maga slna mnduha his ma vwah, ɲa klanaghutá sani ka zlanavata sani. ⁴¹ Mi'aha his ta hu'u ta buna, ɲa klanaghuta sani ka zlanavata sani. ⁴² Ka si mantsa tsi, nzawanza hzlen̄ja, kabga sna a kuni ta tsa fitik dza'a kəl̄ mghama ghuni ka sagha ya wa. ⁴³ Wya skwi dina ɲa snan̄ja ghuni: Ka má nda sna dan̄jahəga ta fitik má dza'a lamə ghali da həgani ná, má dza'a nzan̄za hzlen̄ja, má zlanata a ta ghali ka lamani da həgani wa. ⁴⁴ Tsaya tama ná, nzawanza kaghuni guli nda payatá vgha, kabga ma tsa fitik kul faftá kuni ta ghən̄j ya, dza'a sagha Zwan̄ja mndu.

Ŋərma kwalva ya nda hida
Luk 12:41-48

⁴⁵ «Wa na ɲərma kwalva nda hida fanam dan̄jahəgani ma dzvu ta inda gwal ksanata slna, ɲa nghaptani ka hən̄j ka dgayni ta skwa zay ɲa tan̄j nda fitikani na na? ⁴⁶ Rfu ɲa tsa kwalva dza'a sagha dan̄jahəgani slanaghata ta magaymagay ta tsa slna ya. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a fanamfa dan̄jahəgani ta inda gadghəlani ma dzvu. ⁴⁸ Ala, ka ghwadaka kwalva tsi, «saghata a dan̄jahəga dá misimmisim wu» ka'a dza'azlay ma ghən̄jani, ⁴⁹ ɲa liɲtani ta psła grahani ta ksə hən̄j slna ka skwa turtuk. ɲa laghwani zazakwani, ka sasakwani kawadaga nda gwal ghwayaku. ⁵⁰ Nda sagha dan̄jahəgani slanaghata dluk ma fitik kul faftá tsi ta ghən̄j, nda ya ka ta wati luwa tsi, sna a wa. ⁵¹ Dza'a dgapda dan̄jahəgani, ɲa tsanaghatani ta guma kawadaga nda la ghwadak, ɲa taway tsa kwalva ya ta taw, ka hpadá sli'ɲani[§] hada,» ka'a.

25

Gwada ta ghəja ku'aha ghwan̄j

¹ «Ma tsa fitik ya, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana ku'aha ghwan̄j ta klaftá pitirla tan̄j ka dza'a da gəma zwan̄ja midzi. ² Mataba tan̄j, hutaf gwal kul hidaku, hutaf gwal nda hida. ³ Ta klafta tsa ku'aha kul hidaku ya ta pitirla tan̄j ná, tana a hən̄j ta rdí ɲa sɔay da tsa pitirla tan̄j ya wa. ⁴ Ama tsa ku'aha nda hida ya, tana'atá hahən̄j ta rdí ma hwarak ɲa sɔay da ɲa tan̄j. ⁵ Ka gərdatá zwan̄ja midzi ka sagha misimmisim.

Ka zun̄j hani ta hən̄j, ka pslatá hani ta hən̄j demdem.

⁶ «Ma takala tama, ka gugudatá lu: «Wa'a zwan̄ja midzi kay ta sagha! Lawala da gmay,» ka lu. ⁷ Ka sli'avatá tsa ku'aha ya demdem ta hani, ka sganaghatá vu ma pitirla tan̄j. ⁸ Ka tsa ku'aha kul hidaku ya nda tsaha nda hida ya mantsa: «Tan̄nafwata ta na rdá ghuni na, wana na ɲa ɲni ma pitirla na ta mtaku,» ka hən̄j. ⁹ Ka tsaha nda hida ya mantsa: «Kay! Slaghwa a ka dɔay mu wa, lawala da gwal ta dza-wapta, ka skwakta kuni ta ɲa ghuni,» ka hən̄j. ¹⁰ Ta laghu hahən̄j da skwa rdí ya ná, ta bhagaghatá zwan̄ja midzi. Ka lamə tsaha nda hba vgha tan̄j ya kawadaga nda tsi da həga kla makwa, ka hawutá lu ta tgha. ¹¹ Bats nzda tama, ka vraktá tsa ku'aha ya. Ka hən̄j mantsa: «Mghama dá, mghama dá! Gunan̄naguna ta watgha,» ka hən̄j. ¹² Ka'a nda hən̄j mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, sna a yu ta kaghuni wu,» ka'a. ¹³ Ka Yesu sganaghatá mantsa: «Nzawanza hzlen̄ja, kabga sna a kuni ta tsa fitik ya, ka ta wati luwa tsi wu,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəja kwalvaha hkən̄j
Luk 19:11-27

¹⁴ «Manda va tsaya ná, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana mndu ma sli'ani dista luwa, ka hagaftá tsi ta kwalv-hani, ka dganafatá tsi ta gadghəlani ta hən̄j ma dzvu. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta talan̄* hutaf, ka vlan̄já sani. His kə'a klafta ka vlan̄já sani. Pal kə'a klafta guli ka vlan̄já mahkənani. Tafta mbrakwa tan̄j ka'a dganafatá hən̄j. Ka sli'afatá tsi ka laghwi. ¹⁶ Ka gi sli'afatá tsa ta zlghaftá talan̄ hutaf ya da tsakala nda tsi, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talan̄ hutaf guli. ¹⁷ Ka sli'afatá tsa ta zlghaftá talan̄ his ya guli ka laghwi da tsakala, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talan̄ his guli. ¹⁸ Tsa ta zlghaftá talan̄ turtuk ya, ka laghu tsi da lapta ghurum ma hadik, ka difanatá tsa tseda dan̄jahəgani ya.

¹⁹ «Nzdavan̄zda lu katakata tama, ka vraktá dan̄jahəga tsa kwalvaha ya dzagha. Ka daw tsi da hən̄j ta skwi maga hən̄j nda tsa tsedani ya. ²⁰ Ka lagha tsa ta zlghafta talan̄ hutaf ya, ka kladanaghata nda talan̄ hutaf guli. Ka'a mantsa: «Mghama dá, talan̄ hutaf vliha ka, wana zanaghatá yu ta ndeli ka talan̄ hutaf guli,» ka'a. ²¹ Ka dan̄jahəgani nda tsi mantsa: «Dina tsa, ɲərma kwalva ka! Manda va tsa nzakwa gha ka ɲərma mndu ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i,» ka'a. ²² Ka lagha tsa ta zlghaftá talan̄ his ya guli, ka kladanaghata nda sana talan̄ his. Ka'a mantsa: «Mghama dá, talan̄ his vliha

[†] 24:38 Ngha ta Zlrafta 6:9–7:6.

[‡] 24:39 Ngha ta Zlrafta 7:7-24.

[§] 24:51 Ngha ta Mata 8:12.

* 25:15 Talan̄j;

Tsaya tsedi ta klaftá zlibi hutaf.

ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talan his guli," ka'a. ²³ Ka danjahagani nda tsi mantsa: "Dina tsa, nɛrma kwalva ka. Manda va tsa nzakwa gha ka nɛrmani ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavlva yu ta skwi dagala guli. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a. ²⁴ Tahula tsa, ka lagha tsa ta zlghafta talan turtuk ya guli. Ka'a mantsa: "Mghama da, nda sna yu kazlay: Nda bla gwada ta kagha ka'a. Ta tsokay ka ta skwi ta vwah ma vli kul slagadata ka. Ta hlaj ka guli ta skwi ma vli kul vihanja ka. ²⁵ Ka zlanjafat yu ta zlanj, ka laghu yu da difanat tsa talan gha ya ma hadik. Wana tsi, kla ta skwa gha," ka'a. ²⁶ Ka danjahagani nda tsi mantsa: "Kagha na, ghwadaka kwalva ka, yadi. Ka si nda sna ka kazlay: Ta tsokay yu ta skwi ta vwah ma vli kul slagadata yu, ta hlaj yu ta skwi ma vli kul vihanja yu ka'a ya ni, ²⁷ ma fafa ka ta tsa tseda da ya ma banji, ma na vragaghata da na na, ma saghusa yu da kla skwa da nda imi ta ghanjani. ²⁸ Klagadanaghwakla ta tsa talan ya, ka gwanavata kuni ta tsa nda talan ghwan ya," ka'a.

²⁹ «Mantsa ya na, na mndu mamu tsi da tsi, ta sganaghata lu ta skwi na nzakwani dagala da tsi. Ama mndu ya kul had tsi da tsi ya, klagadanaghuta va tsa kwitikwatani da tsi ya. ³⁰ Klafwa kla ta tsa ghwadaka kwalva ya ka wudidinja kuni dzibil da drum, ka dza'a tsi taw, ka hpada tsi ta sli'ijani hada,» ka'a.

Dza'a sasa Zwanja mndu da tsa guma

³¹ «Badu sagha dza'a sagha Zwanja mndu ma glakwani kawadaga nda inda duhwalha Lazglafta na, dza'a nzafnza ta dughurukwa glakwani. ³² Dza'a tskanatska lu ta inda mndara mnduha ta ghonja hadik ta kɛmani, na dganatani ta sanlaha nda sanlaha manda ya ta dganata mnda ngha rini ta tuwak nda gu ya. ³³ Na pghatani ta tuwak nda ga zeghwani, pghaha ta gu nda ga zlaɛani. ³⁴ Ka mgham dza'azlay nda tsaha nda ga zeghwani ya mantsa: "Saghawasa, kaghuni gwal ffanagha Da da ta wi ya. Tsu'awa tsu'a, ta za mgham ya payaghunaf Lazglafta daga ma zrafta ghonja hadik ya. ³⁵ Ma fitika dzay maya ta i'i, vlihavla kuni ta skwa zay. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidifta kuni ta imi na say. Nzanza yu ka matbay, ka tsu'afat kuni ta i'i. ³⁶ Ma nzakwa da ka fardi'u, sudidiva suda kuni ta lgut. Ma nzakwa da kul dughwanaku, nghapngaha kuni ka i'i. Ma nzakwa da ma gamak, nghadighangha kuni," ka'a. ³⁷ Ka tsa gwal ta snat gwada Lazglafta ya dza'azlay mantsa: "Yawu nganjanja ni ta kagha ta dza maya, ka vlaghatat ni ta skwa zay? Yawu nganjanja ni ta kagha ta dza ndala, ka taghaftat ni ta imi na say?"

³⁸ Yawu nganjanja ni ta kagha ka matbay, ka tsu'afat ni ta kagha? Yawu nganjanja ni ta kagha ka fardi'u ka sudavaghatat ni ta lgut? ³⁹ Yawu nganjanja ni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nganjanja ni ta kagha ma gamak ka lagha ni nghaghata?" ka hɛn. ⁴⁰ Ka Mgham dza'azlay mantsa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata na, inda fitik ya maga kuni ta tsa skwiha ya na zwanama da gwal ya nda hta katakata ya na, magihatat i'i kuni nda tsa."

⁴¹ «Tahula tsa, ka'a dza'azlay nda tsa gwal nda ga zlaɛani ya mantsa: "Laghwala tavata i'i, kaghuni gwal ksi'af Lazglafta. Lawala da hoga vu ya na kdekedzen, payaf lu na i halaway nda duhwalhani. ⁴² Ma fitika dzay maya ta i'i, vliha a kuni ta skwa zay wa. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidif a kuni ta imi na say wa. ⁴³ Nzanza yu ka matbay, tsu'af a kuni ta i'i wa. Ma nzakwa da ka fardi'u, sudidiva a kuni ta lgut wa. Ma nzakwa da kul dughwanaku nda ya ma nzakwa da ma gamak guli, nghadigha a kuni wu," ka'a. ⁴⁴ Ka hɛn dza'azlay guli na: "Mghama da, yawu nganjanja ni ta kagha ta dza maya? Yawu nganjanja ni ta kagha ta dza ndala? Yawu nzata ka ka matbay? Yawu nganjanja ni ta kagha ka fardi'u? Yawu nganjanja ni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nganjanja ni ta kagha ma gamak kul kataghata ni na?" ka hɛn. ⁴⁵ Ka Mgham dza'azlay nda hɛn mantsa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda fitik ya kul maganant kuni ta tsa skwiha ya na gwal ya nda hta katakata ya, na da kwalaghuta kuni ta magay nda tsaya." ⁴⁶ Na sli' tsaha ya da vla ghuya danja na kdekedzen, ta sli' gwal ta snat gwada Lazglafta da vla hafu na kdekedzen guli," ka'a.

26

Dzrawi na dzat Yesu

Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Manda kdinja Yesu ta inda tsa gwadaha ya, ka'a nda duhwalhani mantsa: ² «Nda sna kuni kazlay: Ta his fitik ka skala Pak ka'a, na vlatat Zwanja mndu na zlanjafat,» ka'a.

³ Ka tsakatat la mali ta ghonja gwal dra skwi na Lazglafta, nda la galata mndu mataba mnduha ma daɛa hoga ga mali ta ghonja gwal dra skwi na Lazglafta ta hgo lu Kayifa ya. ⁴ Ka dzraftat hɛn ta ksafat Yesu ma difa ma difa na dzata. ⁵ Ama ka hɛn mantsa: «Yaha da nzakway badu fitika skala Pak tama, kabga yaha da sli'anafat ndufa mnduha,» ka hɛn.

Pghaganata sana marakw ta rdi ta Yesu ma ghɛn

Mak 14:3-9, Yuh 12:1-8

⁶ Ta nzaku Yesu ma hæga ga Simuj, sana mndu nda rda mndu tida ma luwa Betani, ⁷ ta za skwa zay hæj, ka lagha sana marakw tavata Yesu nda klatá hwaraka albastra nda ndaghatani nda urdi ya nda bla dzvani. Ka pghaganatá tsi ma ghøj. ⁸ Nghay duhwalhani ta tsa skwi ta magé tsa marakw ya, zdágana a ta hæj wa. «Kabgawu ta kál lu ka badza skwi manda na na? ⁹ Skwi ma ña skwapta na urdi na ka tse di dagala, ka daganafá la ka pdu ná,» ka hæj. ¹⁰ Snañta Yesu ta tsa gwada tan ya, ka'a nda hæj mantsa: «Kabgawu ta kál kuni ka ghuya danja ña na marakw na na? Dina skwi magiha tsi ta i'i. ¹¹ Kawadaga a kaghuni* nda la ka pdu inda fitik wu ra? Ama i'i ná, gdávata a yu kawadaga nda kaghuni inda fitik wa. ¹² Nana pghata urdi pghidígha tsi na ná, paya i'i ña dza'a da kulu† ya. ¹³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma inda vli dza'a mné lu ta na Lfidá Gwada na ta ghøjja hadik tender ná, dza'a gdágdá lu ta rusa skwi maga na marakw na ña havay,» ka'a.

Kurata Zudas ta dza'a skwaptá Yesu

Mak 14:10-11, Luk 22:3-6

¹⁴ Ka gi sli'afsta sani mataba duhwalhani ta hgøj lu ka Zudas Iskaryut, ka laghwi slanaghata la mali ta ghøjja gwal dra skwi ña Lazglafta. ¹⁵ Ka'a nda hæj mantsa: «Nu dza'a vlihata kuni ka vlaghunavla yu ta Yesu na?» ka'a. Ka vlanjta hæj ta suley hkæn mbsak.‡ ¹⁶ Daga ma tsa fitik ya, ka zbé tsi ta tvi ya nda ra ña vlatani ta Yesu.

Payafsta Yesu ta skwa zaya skala Pak

Mak 14:12-21, Luk 22:7-14, 21-23, Yuh 13:21-30

¹⁷ Badú tanjanja fitika skala buradi kul had is mida, ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payaghafta ñni ta vla skwa zaya skala Pak na?» ka hæj. ¹⁸ Ka'a nda hæj mantsa: «Lawala da hudá luwa, ka lagha kuni da sana mndu. Ka kuni dza'azlay nda tsi na: "Wana ndusakndusa fitika da, ga ghuni dza'a za yu ta skwa skala Pak kawadaga nda duhwalha da, ka Mghama ñni, ka kuni dza'azlay,"» ka'a. ¹⁹ Ka laghu duhwalhani magata manda va ya mnana Yesu ta hæj. Ka payaftá hæj ta skwa zaya skala Pak.

Mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

²⁰ Gahawani, ka nzata Yesu kawadaga nda duhwalhani ghwanpde his ka za skwa zay. ²¹ Ta zə hæj ta tsa skwa zay ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani mataba ghuni

dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha,» ka'a nda hæj. ²² Rmasas ka vgha inda tan. «I'i a wu su'u ní Mghama dá! I'i a wa su'u ní Mghama dá!» ka inda hahøj. ²³ Ka'a nda hæj mantsa: «Tsa mndu tsghada ñni da hliiba§ ka guram nda tsi ya, tsa mndu ya dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha. ²⁴ Dza'a laghulani Zwanja mndu manda ya nda vinda ma gwada Lazglafta ta ghøjani*. Ama danja ña mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzvu ña mnduha. Ta dran ya má kwal lu kul yatá tsa mndu ya,» ka'a. ²⁵ Ka Zudas dza'a vlatá ma dzva mnduha ya guli mantsa: «Ari i'i a ní Mghama dá?» ka'a. «Manda va ya mna kagha nda wa gha,» ka Yesu nda tsi.

Skwa zay na slu'uvgha da, ka Yesu

Mak 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²⁶ Ta za skwa zay hæj, ka klafta Yesu ta buradi. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka élanaptá tsi ka vlanjta duhwalhani. Ka'a mantsa: «Zsahawazlgha ka za kuni. Nanana ná, slu'uvgha da ya,» ka'a. ²⁷ Ka klafta tsi ta leghwa ima inabi guli. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka vlanjta tsi ta hæj. Ka'a mantsa: «Sasa'awasasa kaghuni demdem, ²⁸ kabga nanana ná, usa da ya, usa sléróa zughu† dza'a pghinja lu ña pla dmakwa ndaghatana mndu. ²⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, had' yu dza'a saglantá na ima inabi na wu, ha ka sagha fitik ya dza'a kál yu ka sagaltá lfidani kawadaga nda kaghuni ma ga mghama Da da,» ka'a.

Dza'a zlidivazla ka, ka Yesu nda Piyer

Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

³⁰ Tahula fafanafsta tan ja laha skala Pak, ka laghu hæj ta ghwá Zaytunj. ³¹ Ka Yesu nda hæj mantsa: «Ta na rvidik gita'una, dza'a hwayaghuhwaya kuni ka zlihata. Ka lu vindafta ma defteri Lazglafta na: Dza'a dzadza lu ta mnda ngha tuwak, ña gazlata tuwakha demdem ta bra‡. ³² Ama tahula sli'agapta da ma mtaku, dza'a tinlaghutinjla yu ta éhata ma Galili ka kaghuni,» ka'a.

³³ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər ma dza'a hwayaghuhwaya lamndu ka zlavaghata ná, had' i'i dza'a walañta hwayaghuta ka zlavaghata wu,» ka'a. ³⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ta va na rvidik gita u na, ma kdaku vazak ka wahata, dza'a mnamna ka hkæn səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu nda tsi. ³⁵ «Dər ña mtuta da kawadaga nda kagha tsi, had' yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka

* 26:11 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:11. † 26:12 Ngha ta Markus 14:8. ‡ 26:15 Ngha ta Zakari 11:12. § 26:23

Ngha ta Markus 14:20. * 26:24 Ngha ta Zabura 22:2-19, nda Isaya 53. † 26:28 Ngha ta Sabi 24:8, nda Irmiya 31:31-34. ‡ 26:31 Ngha ta Zakari 13:7.

yu da kagha, zlgħidifzlgħa ta wani. Kagha Kristi ta nzakway ka Zwaṇa Lazglafta ra?» ka'a. ⁶⁴ Ka Yesu nda tsi mantša: «Manda va ya mna kagha nda wa għa. Ka yu ta sgaghunaghata ta ghəṇjani ná, daga ndanana, dza'a nda nḡha kuni ta Zwaṇa mndu ta nzaku nda ga zegħwa Lazglafta ta mbruta, dza'a nda nḡha kuni ta sahani ma kusay ta luwaŠ guli,» ka'a.

⁶⁵ Lagħa tsa mali ta ghəṇja gwal dra skwi ya ka kuhinjta lgut ta vghani. Ka'a mantša: «Ya wana kwara ta kwarakwara ta ghəṇja Lazglafta. Mndara wati gwada ya ta psəgelta mu, ya wana nda sna sləməṇja ghuni ta kwarakwara ya kwara tsi na?» ⁶⁶ Kinawu ka kaghuni ta gray na?» ka'a. «Nda ra ka dzata * na mndu na,» ka həṇj hlafat wi.

⁶⁷ Ka gi tafə həṇj ta sərdək ma kuma ṇa Yesu, ka dəṇəzl sanlaha, ta dgharu† ya laha. ⁶⁸ «Ka si Kristi ka ná, tsatsaftsatsa ka waya ta dza kagha,» ka həṇj.

Wadutá vla Piyer

Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:25-27

⁶⁹ Ma tsa fitik ya, ta nzaku Piyer ma bli ma daḡa tsa həga ya. Ka lagħa sana kwalva ka marakw slanaghata. «Kagħa guli ná, si ka kawadaga kagħa nda tsa Yesu mnda la Galili ya,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Əṇj, ya! «Sna a yu ta skwi ta kumə ka ta mnay wu,» ka'a ta kəma mnduha demdem.

⁷¹ Tahula tsa, ka sli'afat tsi ka nzata ma dzugua watgħa. Ka nḡhanjta sana kwalva ka marakw guli. «Si ka kawadaga na mndu na nda Yesu mnda la Nazaret,» ka'a nda tsa gwal hada ya. ⁷² Əṇj, ya! «Sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka'a ka wadgəlta.

⁷³ Bats nzda, ka gavanavatá tsa gwal ma tsa vli ya ta Piyer, ka həṇj nda tsi mantša: «Dər ki tsi, tekw kagħa mataba tsa mnduha ya, ta tsatsaku ta lwa għa,» ka həṇj nda tsi. ⁷⁴ «Kusekw!» ka Piyer ka waday. «Ka ksi'afksi'a Lazglafta ta i'i ka tsakalawa da tsi. Sna a yu ta na mndu na wu,» ka'a. Gi ka wahata vazak. ⁷⁵ Ka gi havaktá Piyer ka gwada ya si mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ná, dza'a mnay ka hkən səla kazlay: Sna‡ a yu ta tsa mndu ya wu kə'a ya. Ka gi sli'afat tsi ka lagħwi dzibil ka hərbə taw.

27

Kladagħatá Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:1, Luk 23:1-2, Yuh 18:28-32

¹ Tsadəkwa vli gasərdək, ka ts kavata la mali ta ghəṇja gwal dra skwi ṇa Lazglafta nda la galata mndu, ka dzraftá gwada ta ghəṇja Yesu, ṇa dzata. ² Ka habaftá həṇj,

ka klagħatá həṇj vlanjta Pilat ta nzakway ka ṇumna.

Mtakwa Yuda Iskaryut

Slg 1:18-19

³ Nḡhay tsa Zudas ta vlatá Yesu ya, ta tsanagħatá guma ṇa dzata ná, ka hagə tsi ta madər. Ka klaftá tsi ta tsa suley hkan mbsak ya, ka lagħa vranavatá tsa la mali ta ghəṇja gwal dra skwi ṇa Lazglafta nda la galata mndu ya. ⁴ «Gaga yu ta dmaku ta vlatá mndu kul had' dmakwani ṇa dzata,» ka'a nda həṇj. «Nu gwada aṇni! Dzik nda kagħa tsaya,» ka həṇj nda tsi. ⁵ Ka pghidinjta Yuda ta tsa tseḡi ya ma həga Lazglafta, ka lagħwi hamta ketsiṇ ma ṇurzlunani, ka dzuvta ht-siṇjani. ⁶ Ka hlafat la mali ta ghəṇja gwal dra skwi ṇa Lazglafta ta tsa tseḡi ya. «Ra a ka gwafta na tseḡi na nda tseḡi ma vla tsakatá skwa Lazglafta wu, kabga tseḡa nasa ya,» ka həṇj.

⁷ Ka dzraftá həṇj, ka lagħwi skwatá vwaha sana mnda tsa huzla nda tsi, ṇa la mbla la matbay. ⁸ Tsaya tama ta kəl lu ka hga tsa vwah ya ka «vwaha nasa» kulam gitana. ⁹ Tsaya dzatá ghəṇja skwi ya mna anabi Irmija kazlay: Ka klaftá həṇj ta tsa suley hkan mbsak ya, tsa mbsaka tseḡi kura la Isra'ila ta planata ya, ¹⁰ ka vlatá həṇj ṇa skwatá vwaha sana mnda tsa huzla, mantša ya mndiffta* Mgham Lazglafta kə'a ya.

Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38

¹¹ Ka kladagħatá lu ta Yesu ta kəma Pilat ta nzakway ka ṇumna. «Kagħa na mghama la Yahuda na ra?» ka ṇumna dawəṇjta da tsi. «Manda va tsa mna ka ya,» ka Yesu nda tsi.

¹² Ama, ta ghəṇja hamata tsakalawa la mali ta ghəṇja gwal dra skwi ṇa Lazglafta, nda la galata mndu ya ná, zlgħa a ta wani wa. ¹³ «Sna a kagħa ta inda na skwi ta gwada həṇj ta kagħa na ra?» ka Pilat nda tsi. ¹⁴ Ama mbədanagħa a Yesu dər te' ta inda tsa daway ta daw tsi ya wa. Ka ndərmim ṇumna Pilat katakata.

Tsanagħata lu guma mtaku ta Yesu

Mak 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16

¹⁵ Inda fitika skala Pak ya, ta snusna ṇumna ta zliginjta mndu turtuk ma gamak. Mndu ya dawəṇj mnduha da tsi ta zliṇjta tsi. ¹⁶ Ma tsa fitik ya, mamu sana mnda dmaku snəṇj lu ksamə lu da gamak, Barabas hḡani. ¹⁷ Nḡhay Pilat ta tsa tskata mnduha ya, ka'a nda həṇj mantša: «Wati ta kumə kuni ta zlgħunista da na? Barabas re, ari Yesu ta hgə lu ka Kristi ya a na?» ka'a nda həṇj.

Š 26:64 Nḡha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 26:66 Nḡha ta Zlaha 24:16. † 26:67 Nḡha ta Isaya 50:6.

‡ 26:75 Nḡha ta 26:34. * 27:10 Nḡha ta Zakari 11:12-13 nda Irmija 18:2-3 nda 19:1-2 nda 32:6-15.

18 Nda sna Pilat kazlay: Ka draku vlata hən̄j ta Yesu kə'a ya kay.

19 Ta nzaku Pilat ma vla tsa guma tama, ka ghunafta markwa tan̄j ta mndu n̄a mnanata kazlay: Ma famə ka ta ghənj̄a gha ma gwada ta na mndu kul had̄dmakwani na. Ya ghuyə ghuya yu ta dən̄jwa katakata ta ghənj̄a na mndu na ma suna da ta na rvidik gita u na kə'a.

20 Lagha la mali ta ghənj̄a gwal dra skwi n̄a Lazglafta, nda la galata mndu, ka lin̄jta bara mnduha n̄a daway tan̄j ta slin̄jta Barabas, ta dzatá lu ta Yesu. 21 «Wati mataba na mnduha his na ta kumə kuni ta zlighunista da na?» ka Pilat nda hən̄j. «Barabas! Barabas! Barabas!» ka hən̄j hlaftá wi. 22 «Nu dza'a yu magay n̄a Yesu ta h̄ə lu ka Kristi na tama?» ka Pilat dawan̄ja da hən̄j. «Zlən̄jta ta udzu! Zlən̄jta ta udzu! Zlən̄jta ta udzu!» ka hən̄j hlaftá wi. 23 «Nahgani va skwi maga tsi?» ka n̄umna nda hən̄j. «Zlən̄jta ta udzu! Zlən̄jta ta udzu! Zlən̄jta ta udzu!» ka hən̄j hlaftá wi. 24 Nghay Pilat ná, zlamta a mataba tan̄j wu, ta sgaku nda sga sli'avaf̄ta n̄udufa mnduha, ka ta'atá tsi ta imi, «wya dzva da, wya dzva da,» kə'a mbazinj̄ta dzvani ta kəma mnduha†. «Sabsa dzva da ta ghənj̄a gwada ta na mndu na, dzik nda kaghuni tsa,» ka'a. 25 «Ka la usani ta ghənj̄a ar̄ni nda zwana n̄ni tani!» ka hən̄j hlaftá wi. 26 Lagha Pilat ka zlinistá Barabas ta hən̄j. Tahula slivaptani ta Yesu nda krupi, ka vlatá tsi n̄a zlən̄jta ta udzu.

Ghubasay sludzih̄a ta Yesu

Mak 15:16-20, Yuh 19:2-3

27 Ka kladam̄tá la sludza n̄umna Pilatu ta Yesu da daβi ma hudá h̄əga, ka h̄agadaghata hən̄j ta inda la sludzi demdem ka tskanaghata ghənj̄. 28 Ka sudatá hən̄j. Ka sudanavatá hən̄j ta lguta dva ma mgham mgham. 29 Ka daftá hən̄j ta zewazewa teki, ka fanamta ma ghənj̄, fanamha hən̄j ta dafa ma dzva zeghwi. Ka lagha hən̄j da tsəl̄bu ta kəmani ka gagay. «Zgu tsa n̄a gha mghama la Yahuda,» ka hən̄j.

30 Ka tafa sər̄dək tida, ka klaghutá tsa dafa da tsi ya, ka dzay nda tsi ma ghənj̄. 31 Manda kəkakwa tan̄j ta gagay, ka sudaghutá hən̄j ta tsa lguta ma mgham mgham ya, ka sudglanavatá tsa n̄ani ma lgut ya. Ka klə hən̄j n̄a dza'a zlən̄jta ta udza zlən̄jay.

Kla Yesu n̄a zlən̄jta

Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-

27

32 Ta sap hən̄j ma hudá luwa, ka guyatá hən̄j nda sana mnda la Siren̄j, ta h̄ə lu ka Simur̄j. Ka mblanaftá hən̄j ta kla udza zlən̄j

Yesu. 33 Manda b̄hadaghata tan̄j da vli ta h̄ə lu ka Gwalgwata, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghənj̄ kə'a ya, 34 ka vlan̄jta hən̄j ta ima inabi nda skwi ya dāh dāha‡. Tapanata Yesu ná, ka kwalaghutá tsi ta say.

35 Tahula zlən̄jta tan̄j, ka vzə hən̄j ta vindima§, n̄a daguvustá lguthani. 36 Tahula tsa, ka nzatá hən̄j ka nghan̄j.

37 N̄a maran̄jta skwi kəl lu ka tsanaghata guma, wya ká lu vindafta nda ta ghənj̄ani: «Nana mndu na Yesu, Mghama la Yahuda, ka lu.» 38 Ka zlan̄jta lu ta gəndaha his kawadaga nda tsi. Pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaβani.*

39 Ka rarazə gwal ta mbaβa ta tvi ka kaks̄a ghənj̄†. 40 «Kagha dza'a tasiñtá h̄əga Lazglafta ka bəgladafta gha ma fitik hkən‡ ná, mbanafm̄ba ta ghənj̄a gha tama βa, ka si Zwan̄ja Lazglafta ka. Sasa gha ta na udza zlən̄jay na tama βa,» ka hən̄j.

41 Ka gagə la mali ta ghənj̄a gwal dra skwi n̄a Lazglafta, nda gwal tagha zlahu n̄a mnduha, nda la galata mndu guli, ka hən̄j manta: 42 «Mbanafha ta sanlaha ná, trid̄ trapta ma mbanaf̄ta ghənj̄ani. Ka si mghama la Isra'ila tsi ya ní, ka sasa tsi ta na udza zlən̄jay na kada grafta mu. 43 Faffa yu ta ghənj̄a da ta Lazglafta, ka'a. 44 Mbanafm̄ba Lazglafta ndana§ tama, ka si ta d̄vay tsi. "Ti ná, Zwan̄ja Lazglafta yu," a katsi kay ra,» ka hən̄j. 44 Ka rarazə tsa gəndaha zlan̄jaf lu kawadaga nda tsi ya manda va tsaya guli.

Mtakwa Yesu

Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-

30

45 Zlrafta ta fitik dək ma ghənj̄ ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawu, ka nutá vli t̄dik ka grum ta ghənj̄a hadik demdem. 46 Lagha vli ta nzemndi hkən tama, ka wahatá Yesu nda lwi dagala. «Eluwa! Eluwa! Lama sabaktani,» manda mnay kazlay: «Da da! Da da! kabgawu kəl ka ka zlidivata* na?» kə'a ya. 47 «Wya ta haga Iliya,» ka tsa gwal ta snay hada ya. 48 Ka gi hwayaftá sana mndu turtuk mataba tan̄j, ka laghwi klaftá susu, ka tsumamta ma imi masmasa, ka hbuñta ta wa udzu, ka vlay n̄ani n̄a sayni†. 49 «Zlan̄jla ka nghan̄ mu, ka dza'a saghata tsa Iliya ya da mbanaf̄ta,» ka sanlaha.

50 Ka wahglatá Yesu nda lwi dagala, ka sap hafu mida. 51 Ma va tsa fitik ya, ka gi tavaptá zlala ma h̄əga‡ Lazglafta his, daga ta ghənj̄ dikw ta mndəj, ka gigdavaftá hadik, ka tatavaptá palaha, 52 ka gwanutá wa kululu, ka sli'agaptá ndəghata mnduha Lazglafta si ta rwuta, nda hafu. 53 Tahula sli'agapta

† 27:24 Nghan̄ ta Vrafta ta Zlahu 21:6-8. ‡ 27:34 Nghan̄ ta Zabura 69:22. § 27:35 Nghan̄ ta Zabura 22:19. * 27:38 Nghan̄ ta Isaya 53:12. † 27:39 Nghan̄ ta Zabura 22:8. ‡ 27:40 Nghan̄ ta 26:61, Yuhwana 2:19. § 27:43 Nghan̄ ta Zabura 22:9. * 27:46 Nghan̄ ta Zabura 22:2. † 27:48 Nghan̄ ta Zabura 69:22. ‡ 27:51 Nghan̄ ta Sabi 26:31-33.

Yesu, sli'agapta hahəj ma kulu, ka laghu həj da luwa Ursalima ta nzakway ka luwa nda ghuḅa. Nda ndəgha mnduha ta nghanjta həj hada.

⁵⁴ Nghan mghama sludza la Ruma nda sanlaha ma sludzi kawadaga nda tsi ta nghan Yesu ta tsa gigdavafta hadik, nda tsa skwi ta magaku ya ná, ka ksutá zləj ta həj katakata. «Kahwathwata ná, Zwanja Lazglafta na mndu na,» ka həj. ⁵⁵ Hada guli ná, nda ndəgha mi'aha ta nzakta di'ij ka nghan. Tsaw daga ma luwa Galili sli'aftha həj mista Yesu na maganata sina. ⁵⁶ Mataba tsa mi'aha ya, hada Mari makwata Magdala, nda Mari mani ma i Yakubu nda Yusufu, nda mani ma zwana Zebedi.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-

42

⁵⁷ Laha fitik hawu, ka sagha sana mnda luwa la Arimate ta hgə lu ka Yusufu. Tsa mndu ya ná, gadghal ya, duhwala Yesu ya guli. ⁵⁸ Ka lagha tsi da Pilat da dawaftá mbla Yesu. Ka vlatá Pilat ta tvi ŋa vlanjta. ⁵⁹ Ka klaftá Yusufu ta tsa mbli ya, ka mbsamta ma wupaya ŋusliŋ. ⁶⁰ Ka klaftá tsi ka laghwi da famta ma kulu ta ka Ifid, si lap tsi ma kluluh ŋa ghanjani. Ka tanjwalunjtá tsi ta mghama klam ta wa tsa kulu ya. Ka sli'afthá tsi, ka laghwi. ⁶¹ Ka nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari ya mbəj nda tsa kulu ya.

Nghan la sludzi ta kula Yesu

⁶² Gamahtsimani, tahula fitika paya skwi ŋa badu Sabat, ka sli'afthá la mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta kawadaga nda la Farisa, ka laghu slanaghatá Pilat. ⁶³ Ka həj nda tsi mantasa: «Mghama dá, mamu sana skwi havagagha ŋni. Ka tsana mnda tsakalawi na mnata ta ma nzakwani ta ndiri ná, "tahula fitik hkən dza'a sli'agapsli'a ya nda hafuḅ," ka'a. ⁶⁴ Tsaya tama ná, mnanamna ta la sludzi ka dza'a həj nghan tsa kulani ya, ha badu mahkəna fitik, da lagha duhwalhani da ghalaghatá mblani, da mnə həj ŋa mnduha kazlay: Wa a sli'agapsli'a ma mtaku, kə'a. Ya dza'a malaghumala tsa tsakalawi ma kdavaktani ya katakata ka tsa tanjan ya,» ka həj. ⁶⁵ «Ya mamu sludziha, hlawa həj ka dza'a kuni da nghan, manda ya ta kumə kuni,» ka Pilat. ⁶⁶ Ka laghu həj da vla tsa kulu ya, ka njerzlaftá həj ta tsa klam ya, ka pghatá həj ta la sludzi ŋa nghan.

28

Sli'agapta Yesu ma mtaku

Mak 16:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Tahula luta Sabat, wurək tgha badu Dəmas, ka sli'aftha i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari* ya ka laghu ta kulu. ² Gi ka gigdavaftá hadik katakata. Ka saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, ka tanjwalaghutá tsa klam ya, ka nzafta tida. ³ Ta wudaku manda wuda luwa. Ka ŋusliŋ lgutani tilil manda papla. ⁴ Ka ghudzaku tsa sludziha ta nghan tsa kulu ya da zləj. Ka zlambutá həj manda gwal nda rwa.

⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsa mi'aha ya mantasa: «Kaghuni, ma zləj kaghuni ta zləj. Nda sna yu kazlay: Tsa Yesu si zləjaf lu ta udzu ya ta zbə kuni kə'a. ⁶ Ta had hadna wa, sli'agapsli'a ma mtaku manda va ya si mna tsi. Sawa nghanatá vli si hanana lu 6a. ⁷ Ka dza'a kuni misimmisim da mnanatá duhwalhani kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma kulu, wa a ta kzla kaghuni ma luwa Galili† kə'a. Hada dza'a gmakwa kuni nda tsi. Tsaya skwi mnaghuna yu,» ka'a.

⁸ Ka gi sli'aftha tsa mi'aha ya ta kulu nda zləj nda zləj, nda rfu nda rfu guli, ka laghu nda hwaya nda hwaya mnay ŋa duhwalha Yesu. ⁹ Ka gi lagha Yesu da guyaku nda həj. «Zguwa tsa!» ka'a nda həj. Ka gavadaghatá tsa mi'aha ya tavatani, ka njananatá səlahani, ka tsəlu ta kəmani. ¹⁰ Ka Yesu nda həj mantasa: «Ma zləj kuni ta zləj! Lawala da mnanata zwanama dá, ka dza'a həj da luwa Galili, hada dza'a gmakwa ŋni nda həj,» ka'a.

Rusay la sludzi ta skwi ta maguta nda mbla Yesu

¹¹ Tata tvi tsa mi'aha ya, ta sli'amthá sanlaha ma tsa gwal si ta nghan kulu ya da luwa, ka laghu da rusay ŋa la mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta inda skwi ta maguta. ¹² Ka tskavatá la mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ka dzraftá həj ta klafta tse di dəmblək ka vlanjtá tsa la sludzi ya. ¹³ Ka həj nda həj mantasa: «"Duhwalhani ta sagha ghalaghatá girvidik ta hani‡ aŋni ná, ki6a" ka kuni dza'azlay, ka həj. ¹⁴ Ka snanaghasna tsa gwada ya ta ŋumna ya, dza'a nda sna aŋni ta skwi ŋa mnanata, had sana skwi dza'a ksaghunata wu,» ka həj. ¹⁵ Ka zlgthafá tsa la sludzi ya ta tsa tse di ya, ka laghwi magata manda ya mnanaf lu ta həj. Ka tutá tsa gwada ya mataba la Yahuda, ta mnə həj ha gita.

Maravata Yesu da duhwalhani ta ghwá

Mak 16:14-18, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁶ Ka sli'aftha tsa duhwalha Yesu ghwanpda nden ya ka laghwi da luwa Galili ta ghwá ya

§ 27:63 Nghan ta 16:21, 17:23, 20:19.

* 28:1 Nghan ta 27:56.

† 28:7 Nghan ta 26:32.

‡ 28:13 Nghan ta 27:64.

§ 28:16 Nghan ta 26:32.

mnanaf^S Yesu ta həŋ. ¹⁷ Na gi nghay taŋ ta Yesu, ka tsəlbatá həŋ ta kəmani. Ama ta dga ghəŋ sanlaha. ¹⁸ Ka gavadaghatá Yesu, ka'a nda həŋ mantsa: «Inda mbraku ta luwa nda ya ta hadik tani ná, vlihavla lu. ¹⁹ Lawala ta ghəŋa hadik demdem, ka nanafta kuni ta mnduha ka duhwalha* da, ka maganafta kuni ta batem ta həŋ ma hga Da, ma hga Zwaŋ, nda ya ma hga Sulkum nda ghuḁa. ²⁰ Ka taghanafta kuni ta həŋ ta snatá inda skwiha ya mnaghunaf yu. Ya wana yu kawadaga nda kaghuni ha kdavakta ghəŋa hadik,» ka'a.

* **28:19** Ngha ta Sina gwal ghunay 1:8.

Gwada ta sabi da Markus

Slna Yuhwana mnda maga batem

Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Zlrafta Lfida Gwada ta ghonja Yesu Kristi Zwanja Lazglafta. ² Nda nza manda ya nda vinda ta ghonjani ma deftera anabi Isaya kazlay:

I'i Lazglafta, wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha karaku, ña dza'a fadaghatá tvi. ³ Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta hagaku ma mtak kazlay: Payanawa paya ta tvi ña Mgham ka lele'anata* kuni kə'a.

⁴ Mantsa tama, ka zlagaptá Yuhwana, mnda maga Batem ma mtak, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni,» ka'a. ⁵ Ka sli'aktá inda gwal ma luwa Ursalima, nduk nda inda hamata gwal ta hadika Zudiya, ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maniginjá hən̄j ta dmakuha tan̄j, ka maganaftá Yuhwana ta batem ta hən̄j ma imi ma ghwa ta hgu lu ka Zurdeñ. ⁶ Tsa Yuhwana ya ná, gatá swida ñalibwa ta kəl tsi ta vgha nda hbatá banava huta misti.† Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁷ Wya kə'a ta mnay guli: «Mamu sana mndu ta sagha nda hula dá, mal ñani mbraku ka ña dá, slaf a i'i dektek dər ña bukwa data ka plaptá zu'a bašah ma səlani wa. ⁸ I'i ná, magaghunaftá batem nda imi ña dá. Tsatsi, nda Sulkum nda ghuša dza'a magaghunafta tsi.»

Maganaftá batem ta Yesu ma imi

Mat 3:13–4:11, Luk 3:21-22, 4:1-12

⁹ Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ma luwa Nazaret ta hadika Galili ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maganaftá Yuhwana ta batem ta Yesu ma ghwa Zurdeñ. ¹⁰ Ta sabə Yesu ma imi manda kdaku ta maganaftá, ka nghadaftá tsi ta luwa, gi ka nghanjá tsi ta gunatá luwa buwan̄j, ka saha Sulkum nda ghuša manda ghərbu' ta ghonjani. ¹¹ Ka gi snaku Iwa Lazglafta daga ta luwa kazlay: «Kagha zwanja dá ta d̄vu yu, ma hyahya ñudufa dá,‡» ka'a.

Dzəghanja halaway ta Yesu ma mtak

¹² Tahula tsa, ka gi tinwaghatá Sulkum nda ghuša ta Yesu da mtak. ¹³ Ka zatá tsi ta fitik fwad mbsak hada ta dzəghaydzəghay halaway. Ma tsa mtak ya, mataba nimitak ta nzakwa tsi, ta katay katay duhwalha Lazglafta.

Tanjanja hgya Yesu ta duhwalhani

Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11

¹⁴ Ma sana fitik, ka ksaghatá lu ta Yuhwana tsamta ma gamak,§ ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta hadika Galili da mna Lfida Gwada Lazglafta. ¹⁵ Ka'a ta mnay mantsa: «Nda maga fitik, ndusa ga mghama Lazglafta, mbədanafwa nzakwa ghuni, ka zlaghafta kuni ta Lfida Gwada,» ka'a. ¹⁶ Ta labə tsi nda ta wa drəfa Galili, ka nghanjá tsi ta i Simun̄j nda zwanjamani Andre ta wda kadəña tan̄j da drəf ña tuma klipi, kabga tuma klipi slna tan̄j. ¹⁷ Ka Yesu nda hən̄j mantsa: «Saghawasa, mbađwa mista dá, dza'a naghunafna yu ka gwal hlaktá mnduha,» ka'a. ¹⁸ Gi sdək zlanavazla hən̄j ta kadəña tan̄j, ka laghu mistani. ¹⁹ Manda zadapta tan̄j daw', ka lagha hən̄j slanaghatá zwana Zebedi, i Yakubu nda zwanjamani Yuhwana ta paya kadəña tan̄j guli ma kwambalu. ²⁰ Ka hgaftá tsi ta hən̄j, «mbađwa mista dá,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsahaya guli ka laghwi mistani, ka zlanavatá da tan̄j Zebedi ma kwambalu kawadaga nda gwal ksanatá slna ta hən̄j.

Ghziginjá Yesu ta ghwadaka sulkum ma sana mndu

Luk 4:31-37

²¹ Tahula tsa, ka ghadaghatá hən̄j da luwa Kafarnahum. Na gi sagha sabat, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi ña mnduha ma tsa həga ya. ²² Ka ndərmim hən̄j nda ndərmima ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa ñani tagha skwi ya. Nza a manda ña gwal tagha zlahu Musa ña mnduha wa. ²³ Ka gi zlagaptá sana mndu ksu ghwadaka sulkum mataba tan̄j ta lami da tsa həga tagha skwa tan̄j ya. Ka sli'aftá tsi nda lili, ka'a mantsa: ²⁴ «Yesu zwanja la Nazaret, nu gwada gha nda an̄ni, sagha ka da zada an̄ni? Wya nda sna ñni kazlay: Mndu nda ghuša daga da Lazglafta kagha kə'a na?» ka'a. ²⁵ «Haf wa gha! Sabsa ma na mndu na,» ka Yesu dvanaghata. ²⁶ Lagha tsa ghwadaka sulkuma ya ka ghudzanaftá tsa mndu ya katakata, ka lilatá tsi, ka saghu tsi mida. ²⁷ Ka tsutá ñudufa mnduha demdem ma tsa vli ya, ha ka dadawu hən̄j mataba tan̄j, ka hən̄j mantsa: «Nu mndərga nana ma skwi? Aa! Lfida skwi ta zlagaptá mndərga nana! Na dvanaghatani ta dər halaway tsi ná, ta snanasna hən̄j,» ka hən̄j. ²⁸ Ka tutá gwada ta ghonja Yesu wdid ta hadika Galili.

Mbanafta Yesu ta midza Simun̄j

Mat 8:14-17, Luk 4:38-41

²⁹ Tahula sli'agabta tan̄j ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka gwaghatá hən̄j ta vgha nda i Yakubu nda Yuhwana da i

* 1:3 Ngha ta Isaya 40:3. † 1:6 Ngha ta 2 Mghamha 1:8 ta sura 6:17.

‡ 1:11 Gray nda Zabura 2:7, Isaya 42:1. § 1:14 Ngha

Simuñ nda Andre. ³⁰ Tata lamə nda la həñ da həga, ka gi mnə lu ɲa Yesu ta gwada ta midza Simuñ ta hani ta ɓasa ɲudidar. ³¹ Ka gavadaghatá Yesu tavatani ka ɲanata ta dzvu, ka sli'anafta. Na tsa gi sli'anaftani ya, gi kwandlanj mbatani tsa. Ka sli'aftá tsa marakw ya maganata skwa zay ta həñ.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku

Luk 4:42-44

³² Tahula dadata fitik bađu va tsaya, ka hladaghatá lu ta inda gwal kul dughwanaku da Yesu, kulam nda gwal ta tsuta ka halaway tani. ³³ Ka ts kavatá inda mnduha ma luwa ɲərbisl ta watgha tsa həga ya. ³⁴ Ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma danwaha tanj kavghakavgha, ghazliginjha ta ndəghata duhwalha halaway guli ma mnduha. Vlanj a ta tvi ta tsa duhwalha halaway ya ɲa gwada guli wu, kabga nda sna hahəñ guli ta nzakwa Yesu.

Sli'apta Yesu ma luwa Kafarnahum

³⁵ Na tsadakwa vli ta tsughbura sərɗək, ka sli'aftá Yesu, ka laghwi da mtak. Ka ndəbu tsi ta dzvu hada. ³⁶ Ka sli'aftá i Simuñ nda sanlaha ma mnduha ka laghwi da naghay. ³⁷ Ka naghə həñ, ka slaftá həñ tida. «Ta paha kagha inda mnduha,» ka həñ nda tsi. ³⁸ «Mbadma da sana vliha ndusa ndusa, ka dza'a yu mnanañtá gwada Lazglafta ta tsahaya guli, kabga tsaya kal yu ka sagha,» ka'a nda həñ. ³⁹ Ka laghu tsi da mna gwada Lazglafta ma həgaha tagha skwa la Yahuda ta inda hadika Galili, ghazliginjha ta duhwalha halaway ma mnduha.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rda mndu tida

Mat 8:1-4, Luk 5:12-16

⁴⁰ Ma sana fitik, ka lagha sana mndu nda rda mndu tida tsalɓata ta kəma Yesu. Ka'a mantsa: «Nda zdakatahuda gha, lavinlava ka ta mbidifta,» ka'a. ⁴¹ Ka ksanjta tsi ta Yesu ka hidahida. Ka kapañtá tsi ta dzvani ka ksanjta. «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a nda tsi. ⁴² Gi hadahada, hlets mbatani tsa, kləwəd vghani. ⁴³ «La tama,» ka Yesu vriñta. ⁴⁴ Ka'a nda tsi guli mantsa: «Yahayaha ka da walanjta mnanañtá mndu, ka dza'a ka da maranañtá vgha gha ta mnda dra skwi ɲa Lazglafta. Ka plata ka ta ghəñ manda ya vindaf Musa, ɲa marañtá ghuəbatá kagha, ka da grafta mnduha ta mbatá kagha,» ka'a. ⁴⁵ Ama ka sli'aftá tsatsi, ka laghwi tay ma luwa, ka tutá tsi wdid. Kabga tsa, ka pyaftá tsa gwada ya ta Yesu ka lamə da luwa banluwa. Ama ka nzaghutá tsi ta wa mazawa. Kulam nda tsa, ka sli'adaghatá mnduha dər ndiga ndiga da slanaghata hada.

2

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani

Mat 9:1-8, Luk 5:17-26

¹ Tsɓakw fitik tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka vradaghatá da luwa Kafarnahum. Manda snanjta lu kazlay: Vragaghavra Yesu dzagha kə'a, ² ka sli'adaghatá mnduha ɲərbisl ndaghaganaptá vli nduk ta dabitgha, had vli ɲa nzaku wu, ta mna Lfida Gwada Yesu ɲa tanj. ³ Ka tsukwadanaghatá mnduha fwad mataba mnduha ta sli'adaghatá da tsi ta sana mndu nda rwa səlani. ⁴ Zbay tanj ta tvi ɲa ɓhanavatá Yesu ná, trid mutsaf a həñ wa. Ka ɲladafá həñ ta ghəñ tsa dzuguvu nzamə Yesu mida ya. Ka gunapá həñ ta ghəñani, ka hbaftá həñ ta tsa mndu ya ta tsa skwa hanani ya ka fadatá həñ nda ta tsa ghurum ya. ⁵ Nghananta Yesu ta tsa zlgħay nda ɲudufa tanj ya ná, «nda pla dmakwa gha sagəñ,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ⁶ Ta nzaku sanlaha ma gwal tagha zlahá Musa ɲa mnduha ma tsa vli ya, ka həñ ma ghəñja tanj mantsa: ⁷ «Nu ta kəl na mndu na ka kwarakwara mandana na! Wa ta lavinjta* pla dmakwa mndu ta ghəñja Lazglafta turtukwani na?» ka həñ. ⁸ Snanjta Yesu ta tsa skwi ta mnə həñ ma ghəñja tanj ya nda ma sulkuma vghani, ka'a nda həñ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka ndanu mandana na? ⁹ Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ɲa na mndu nda rwa səlani na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari mal blakwa mnay ɲani kazlay: Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a na? ¹⁰ Ndana tama, kada snanjta kuni kazlay: Mamu Zwanja mndu nda mbrakwa plinjta dmakwa mndu ta ghəñja hadik kə'a ná, wya tsi: ¹¹ Ka i'i ta mnaghata gra wa, «Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ¹² Gi brahwat kə'a sli'afta, zləñjal klaftá skwa hanani, ka sabə tsi nzərəm ta nghay inda mnduha. Ka ndərmim həñ nda ndərmima, ka zləzlvu həñ ta Lazglafta. Ka həñ mantsa: «Ka yawu ka yawu, ta maga a skwi manda na wu,» ka həñ.

Hgafsta Yesu ta Levi mnda tska dzumna

Mat 9:9-13, Luk 5:27-32

¹³ Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka vrəglaghata nda ta wa drəfa Galili. Ka sli'adaghatá mnduha dlvivis slanaghata hada, ka taghə tsi ta skwi ɲa tanj. ¹⁴ Tata gra mbada Yesu, ka nghanjta tsi ta Levi mnda tska dzumna, ta nzakway ka zwanja Alfe, ta nzaku ta watgha həga ksa slnani. «Mbadá mista da,» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Levi ka laghwi mistani.

Za skwa zay ma həga ga Levi

* 1:44 Ngha ta Zlahu 14:2-32.

* 2:7 Gray nda Zlahu 24:16, Ngha ta Zabura 103:3, Isaya 43:25.

¹⁵ Tahula tsa, ka tskavatá i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda gwal tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha, kabga nda ndəgha mndarga tsa mnduha ya ta dza'a mistani tazlay. Ka tskavatá hən̄j ka za skwi ma həga ga Levi.[†] ¹⁶ Kə'a, ká gwal tagha zlahá Musa n̄j mnduha ta nzakway mataba la Farisa ná, ta za skwi Yesu kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma tsa ghwadaka mnduha[‡] ya. Ka hən̄j nda duhwalha Yesu mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwi kawadaga nda na mnduha na 6a?» ka hən̄j. ¹⁷ Slrew, lamla tsa gwada ya da sləmən̄ja Yesu. Ka'a mantsa: «Gwal kul dughwanaku yeya ta psa duhtur, psa a gwal dughwana wa. Sagha da psa gwal dmaku i'i, sagha a yu da psa gwal ta mnay zaklay: Tudukwa an̄ji kə'a wa,» ka'a nda hən̄j.

Gwada Yesu ta ghənjə suma
Mat 9:14-17, Luk 5:33-39

¹⁸ Tata suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ma sana fitik guli, ka sli'aktá mnduha dawan̄ja da Yesu. Ka hən̄j mantsa: «Ya wya ta suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ní, kabgawu ta kwal n̄j gha ma duhwalha suma ka na?» ka hən̄j nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda hən̄j mantsa: «Ka ta kawadaga graha zwan̄ja midzi nda tsa zwan̄ja midzi ya katsi ná, ta sumay hən̄j ta suma ra? Ka ta kawadaga hən̄j katsi ná, had' hən̄j ta suma wa. ²⁰ Dza'a saghasa fitik, n̄j klaghutá zwan̄ja midzi. Bađu tsaya tama, dza'a sumay hən̄j ta suma. ²¹ Mantsa guli, had' lu ta tsaktá lfida gərzan̄, ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantsa tsi katsi ná, dza'a kđinjka tsa lfida gərzan̄ ya ta mđukinjá tsa halata lgut ya. ²² Had' lu ta d̄ihamtá ima inabi ta ka nuni ma halata zliba huta guli wa, ba ma lfidani ta d̄ihanta lu. Kabga tawaftani dza'azlay ná, dza'a zlukigin̄z lukwa ta tsa halata huta ya, n̄j tiñtani. N̄j nzakwani lpay lu ma ya, lpay lu ma ya,» ka'a.

Yesu mgham ta ghənjə sabat
Mat 12:1-8, Luk 6:1-5

²³ Bađu sana sabat ta labla i Yesu nda duhwalhani ta tvi[§] ma vwaha nimaya, ka bala'atá tsa duhwalhani ya ta tsa nimaya ya. ²⁴ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ngha 6a gra ta skwi, kabgawu ta kəl duhwalha gha ka maga skwi pyaf lu ta magay bađu sabat* na?» ka hən̄j. ²⁵ Ka Yesu nda hən̄j mantsa: «Ta dzan̄jaf a kuni ta skwi maga Dawuda[†] ma fitika kuzlanafata maya ta hən̄j nda gwal kawadaga nda tsi tani ra? ²⁶ Ma fitika nzakwa Abiyatar ka mali ta ghənjə inda gwal ta dra skwi n̄j Lazglafta ná, ka

lamə tsi da həga Lazglafta, ka zutá skwa zay ya fana lu ta Lazglafta pđar tsi ta skwi n̄j zan̄ja, tsatsanafha guli ta gwal kawadaga nda tsi. Tsa skwa zay[‡] ya ná, had' hamata mndu ta zay wa, ba tsa gwal ta dra skwi yeya kwen̄kwen̄j ta zay, ama ka zutá Dawuda tsatsanafha ta grahani guli,» ka'a. ²⁷ Ka Yesu nda hən̄j guli mantsa: «Kabga n̄j kata mndu fata lu ta sabat, fa a lu ta mndu n̄j sabat wa. ²⁸ Tsaya kəl Zwan̄ja mndu ka nzaku ka mgham ta ghənjə sabat,» ka'a.

3

Mbanafata Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Luk 6:6-11

¹ Mbadaka Yesu ka ləglami da həga tagha skwa la Yahuda, ka slaftá tsi ta sana mndu nda mta dzvani ta nzaku hada. ² Ka dza'a mbanafar mbanaf a tsi ta na mndu na bađu sabat, ká mnduha nzata ka ngha Yesu tiritiri, kabga n̄j mutsafatá rutsak tida. ³ «Sli'afsl'i'a gra, ka sagha ka sladata ta kəma mnduha,» ka Yesu nda tsa mndu nda mta dzvani ya. ⁴ Ka'a nda hən̄j tama mantsa: «Nu skwi nda ra n̄j magay bađu sabat na? Maga skwi dina re, ari maga ghwadaka skwi a na? Mbanafatá mndu skwi ta raku re, ari dzatá mnda a skwi ta raku?» ka'a nda hən̄j. Tsitsrid, ka hən̄j nzata. ⁵ Ka kuzlanafatá tsi ta Yesu ta n̄j duf manda waftani ta hən̄j, kabga tsa tan̄ja ta ghənjə tan̄j ya. Huf safi ta n̄j dufata Yesu, «tdaptá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka tdapta tsi ta dzvani, gi kundlin̄j mbatani tsa. ⁶ Ka gazlagabta la Farisa dzibil, gi ka laghi hən̄j dzrəku kawadaga nda mnduha mghama Hirus^{*} n̄j zba tva dzatá Yesu.

Sli'adaghata mnduha slanaghatá Yesu ta wa drəf

⁷ Ka sli'aptá i Yesu nda duhwalhani mataba tan̄j, ka laghi ta wa drəfa Galili. Snañta mnduha ta tsa skwi ta magə Yesu ya, ka sli'akta hən̄j daga ta hadika Galili, nda ya ma Zudiya, ⁸ nda pđakwa gwal ta hadika Ursalima, nda gwal ta hadika Idume, nda gwal ta 6la ghwa Zurdən, nda gwal ta waftá luwa Tir nda Sidun̄j tani. ⁹ Ka mnanatá Yesu ta duhwalhani n̄j payanatá kwambalu, kabga yaha mnduha da 6isla i'i kə'a, ¹⁰ kabga nda ndəgha mnduha mbambanaf tsi, kəl inda gwal dan̄jwa ka sli'adaghata. ¹¹ Ghur ka gwal kasaf ghwadaka sulkum ta hən̄j ngha Yesu guli ná, ka sli'adaghata hən̄j da tsaləu ma ghuvani ka wahu. «Kagha Zwan̄ja Lazglafta!» ka hən̄j nda tsi. ¹² Ka

[†] 2:15 Ngha ta Lukwa 5:29. [‡] 2:16 Ngha ta Lukwa 15:1-2.

[§] 2:23 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26.

* 2:24 Ngha

ta Sabi 34:21. [†] 2:25 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7. [‡] 2:26 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, 2 Samuyel 15:35 nda Zlahu 24:9.

* 3:6 Hirusus An̄tipas.

davanaghatá Yesu ta hən̄j ka n̄dandá. «Ma mnan̄j kuni ta i'i» ka'a nda hən̄j.

Dagabta Yesu ta duhwalhani ghwan̄pda his

Mat 10:1-4, Luk 6:12-16

¹³ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta kudun̄ur. Ka haga'atá tsi ta gwal kuman̄j tsi, ka sli'adaghatá hən̄j slanaghatá. ¹⁴ Ka daga'atá tsi ta gwal ghwan̄pda his n̄j n̄zaku tavatani, n̄j ghunayni guli ta hən̄j mna Ggwada Lazglafta. ¹⁵ Vlan̄ja ta mbrakwa ghazliginjá duhwalha halaway ma mnduha ta hən̄j. ¹⁶ Wya hga tsa gwal ghwan̄pda his dagab tsi ya: Simun̄j tsanaf tsi ta hgan̄i ka Piyer†, ¹⁷ nda i Yakubu nda zwanamani Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi, Bwarneges kə'a tsanaftá hga tan̄j, manda mnay kazlay: Zwana n̄zla luwa‡ kə'a ya, ¹⁸ nda Andre, Filip, Barlelemi, Mata, Tuma, Yakubu zwan̄ja Alfe, Tade, Simun̄j mnda la Kananit, ¹⁹ nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Razanaftá Sulkum nda ghuba

²⁰ Tahula tsa, ka sli'aftá hən̄j ka laghwi dzagha. Ka sli'igeldaghatá mnduha dlivis slanaghatá hən̄j, ha ka trapta i Yesu nda duhwalhani ta mutsafaftá fitik n̄j zanjá skwa zay. ²¹ Snan̄ja la tan̄j ma Yesu ta skwi ta mnə lu kazlay: Nda hwada ghunislakani kə'a ya, ka sagha hən̄j da klay.

Zlgħawa Yesu ta ghənjə razay ta razu lu
Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10

²² Ka gwal tagha zlahá Musa n̄j mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima ta mnay guli mantsa: «Nda ksa na mndu na da Belzebul§, kabga nda mbrakwa halaway ta ghazliginjá tsi ta duhwalha halaway ma mnduha,» ka hən̄j. ²³ Ka hagamftá Yesu ta hən̄j ka mnay n̄j tan̄j nda mahdihdi. Ka'a nda hən̄j mantsa: «Waka halaway dza'a ghazliginjá halaway na? ²⁴ Ka tavaptá luwa turtuk ná, dza'a nzakway tsa luwa ya tdukwa ra? ²⁵ Ka dgavapdga həga mndu his ná, ta dza'a nzəglanza tsa həga ya ra? ²⁶ Ka kuranavatá ghənjani halaway katsi ná, nda dga his nda tsa tama, sladglata a nda tsa tama guli wu, kdavakta n̄jani tsa. ²⁷ Ka ta habaf a mndu ta mndu nda mbra wu katsi ná, lavinjá a ta lami da həga ga tan̄j ka hlugudunustá hulzani wa. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Inda dmakuha dza'a magata mnduha, dza'a plinispla Lazglafta ta hən̄j nda inda rarazuha dza'a hən̄j rarazay tani. ²⁹ Ama inda mndu dza'a razanaftá Sulkum nda ghuba, plinista a lu ta dmakwani dekdek wa. Dza'a nzakway dmakwani ta ghənjani n̄j kdekederj,» ka'a nda hən̄j. ³⁰ kabga «nda ghwadaka sulkum ma vghani,» ka hən̄j ta

mnay ta Yesu, kəl Yesu ka mna tsa gwada ya n̄j tan̄j.

I wa vərda zwanamani ma Yesu?

Mat 12:46-50, Luk 8:19-21

³¹ Tahula tsa, ka bhadaghatá i mani nda zwanamani ma Yesu, ka sladaghuta ma bli. Ka ghunadamtá hən̄j ta mndu da həga n̄j hgagaptá Yesu. ³² Tizlik tskatá mnduha tavata Yesu ta lagha lu da mnay n̄jani kazlay: Wa'a i ma gha nda zwanama gha ta hga kagha ma bli kə'a. ³³ «I wa ma da nda zwanama da na?» ka'a zlgħaftá wani. ³⁴ Ka n̄ghadaptá tsi ka tsa mnduha ta nzaku ta wanafata ya, ka'a mantsa: «Wana i ma da nda zwanama da, ³⁵ kabga inda mndu ta maga skwi manda ya ta kumə Lazglafta, tsaya zwanama da, tsaya mukuma da, tsaya ma da,» ka'a.

4

Mahdihdi nda mnda wutsa hulfa

Mat 13:1-9, Luk 8:4-8

¹ Ma sana fitik, ka nzəglatá Yesu ka tagha skwi n̄j mnduha ta wa drəfa Galili. Ka tskadaghatá mnduha ta vgha n̄jəbisl tavatani, kəl tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta wa tsa drəf ya, ta nzatá inda tsa mnduha ya rpa' ta wani. ² Ka taghə tsi ta ndaghatá skwi n̄j tan̄j nda mahdihdi. Wya ka'a nda hən̄j ma tsa tagha skwani ya: ³ «Snawa ka mnaghunata yu ba! Mbadaka sana mndu ka sli'aftá ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. ⁴ Tata wut-saywutsay mantsa, ka rkatá sanlaha ta tvi ka sli'adaghatá dyakha da daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misimimis kabga sira a hadik ta ghənjani wa. ⁶ Na safa fitik dzafta tida, ka zlgħutá tsi haw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrənj mistani wa. ⁷ Ma teki sanlaha, ka glanaghatá teki ka raghwana pghaf a ta ghənj wa. ⁸ Ta gənək sanlaha, ka dayafta tsahaya, ka galafata, ka pghaftá ghənj ka zwan̄j dze'dze'. Midida ghənjə sanlaha, se-lela ghənjə sanlaha, bərzləzla ghənjə sanlaha. ⁹ Mndu nda sləmən̄ja snay, ka sna tsi,» ka'a nda hən̄j.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gwada nda mahdihdi na?

Mat 13:10-17, Luk 8:9-10

¹⁰ Manda dgaghuta i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda sanlaha ma mnduha ta vgha, ka dawan̄jta hən̄j ta ghənjə tsa mahdihdi ya da tsi. ¹¹ «Kaghumi, vlaghunavla lu ta snanjá difa ta gwada ta ghənjə ga mghama Lazglafta, ama n̄j sanlaha ná, ba nda mahdihdi dza'a mnananjta lu ta hən̄j, ¹² kabga n̄j n̄ghay tan̄j, n̄ghan̄ja a hən̄j

† 3:16 Piyer: Manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. Gray nda Mata 16:16-18, Yuhwana 1:42. ‡ 3:17 Gray nda Lukwa 9:54. § 3:22 N̄gha ta Mata 10:25.

wa. N̄a snay taŋ, snaŋta a h̄əŋ d̄ekd̄ek wa. Ka má nda sna h̄əŋ k̄atsi ná, má dza'a mb̄əd̄akmb̄əd̄a h̄əŋ ta v̄gha da Lazglafta ŋa plinistani ta dmakuha taŋ,*» ka'a nda h̄əŋ.

*Klatá gh̄əŋa tsa mahdihdi ya
Mat 13:18-23, Luk 8:11-15*

¹³ Tahula tsa, ka'a nda h̄əŋ guli mantsa: «Sna a kuni ta tsa mahdihdi ya ra? Ka sna a kuni ta tsaya wu k̄atsi ná, wa ka kuni dza'a snaŋta'nda mahdihdi tama? ¹⁴ Tsa hulfa ta wutsə tsa mndu mn̄ə yu ya ná, gwad̄a Lazglafta ya ta wutsə tsi. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida nzakwa taŋ. Na gi snaŋta taŋ ta gwad̄a Lazglafta ma ŋudufa taŋ, ndadaghata hal-away hlugudunustá h̄əŋ, manda d̄agay ta d̄aguta d̄yak ta hulfa ta tvi. ¹⁶ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh wutsaf lu ta hulfa tida h̄əŋ. Ka snaŋsna h̄əŋ ta gwad̄a Lazglafta gi misimmisim ka h̄əŋ ta tsu'af̄ta nda rfu, ¹⁷ ama had̄ h̄əŋ ta zlan̄ta vli ŋa dzugwamta tsa gwad̄a ya ta slr̄əŋ ma ŋudufa taŋ wa. Ka grungra ghuya d̄əŋwa nda giri ta h̄əŋ kabga tsa gwad̄a ya k̄atsi, gi suwak zlanavata taŋ ta zlḡhay nda ŋudufa taŋ. ¹⁸ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda vli ma teki rkam hulfa mida h̄əŋ. Snaŋsna h̄əŋ ta gwad̄a Lazglafta ¹⁹ ama ta laghula h̄əŋ da ndana nzaku ma gh̄əŋa had̄ik, nda ndana zba gadgh̄əl, nda ndana sana skwiha ta hara'uwa iri. Mantsa tama, mb̄əd̄a tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwad̄a ya, ka niŋtá h̄əŋ ka ksuban̄. ²⁰ Sanlaha ma mnduha ná, manda had̄ik ka ḡəŋək h̄əŋ. Ta snaŋsna h̄əŋ ta gwad̄a Lazglafta, ta zlḡhafzlḡha h̄əŋ nda ŋudufa taŋ, ta magay h̄əŋ ta skwi ta kumə Lazglafta. Sanlaha ma tsa mnduha ya ná, ki'a ki'a magata h̄əŋ, ka gratani magata sanlaha, Sanlaha ma mnduha guli ná, wa ŋulum ŋulum magatá ŋa taŋ,» ka'a.

*Mahdihdi graf lu nda pitir̄la
Luk 8:16-18*

²¹ Ka Yesu nda h̄əŋ guli: «Ta klafkla lu ta pitir̄la ŋa dzub̄amta ma tughuba ra? Ari ta klafkla a lu ŋa fiŋta mista gh̄zl̄əŋ na? Ta klafta ŋa fafta ta val̄ tskala' lu kasi' ki'e. ²² Had̄ skwi nda d̄ifa dza'a kwal kul sabi ta da6i wa. Had̄ skwi kd̄ekkd̄ek dza'a kwal kul maravata ban̄luwa guli wa. ²³ Mndu nda sl̄əm̄əŋa snay ka sna tsi,» ka'a. ²⁴ Ka'a nda h̄əŋ guli: «Daswa ka kuni nda skwi ta snaŋta kuni. Nda tsa daram ta k̄əl kuni ka gra skwi ya, nda tsi guli dza'a graghunafta Lazglafta ta ŋa ghuni, ŋa sgaghunaghatá ŋa ghuni guli. ²⁵ Tsaya tama, mndu ta fata sl̄əm̄əŋani d̄ina ka sna gwad̄a ná, dza'a sganaghassa Lazglafta ta snaŋtani.

Ama mndu ta d̄ərzlaftá sl̄əm̄əŋani ná, dza'a sganaghassa ta d̄ərzlanaf̄ta guli,» ka Yesu.

Hulfa ma had̄ik graf lu nda ga mghama Lazglafta

²⁶ Ka'a nda h̄əŋ guli: «Ka gragra nda hulfa ta pghamta mndu da had̄ik ya ga mghama Lazglafta. ²⁷ D̄ər ta han̄ə ta hanani tsa mndu ya girvid̄ik, d̄ər ta vagh̄ə ta nzakwani tsi gi-fitik, ta d̄yutá d̄yakwani, ka glakwani hulfa sna a k̄ə'a ta magaku wa. ²⁸ Had̄ik ta d̄yginḡtá hulfa ŋa nzakwani ka kuzur̄. Tahula tsa, ŋa pghaftani ta gh̄əŋ ŋa ksayni ta zwan̄. ²⁹ Ka nda nd̄əha tsi v̄ərzl̄əŋ tama, nda maga fitik ŋa tsay, sagha fitika kla v̄d̄u ŋa tsay' tsa,» ka'a.

Ga mghama Lazglafta graf lu nda h̄ya kramasa

Mat 13:31-32,34, Luk 13:18-19

³⁰ Wya ka'a nda h̄əŋ guli: «Ndaw dza'a gra mu ta ga mghama Lazglafta, nda wati ma skwi dza'a grafta mu? ³¹ Tsa ga mghama Lazglafta ya ná, dza'a gray lu nda h̄ya kramasa. Tsa h̄ya kramasa ya ná, ndərzikw nzakwani mataba hulfaha ta gh̄əŋa had̄ik, ama ka sl̄əgam sl̄əga lu, ³² ta glafgla gdiz ka malaghutá hamata sluhwaha nid̄ali. Ta pghay ta slama dagala ha ka laviŋta d̄yakha ta baba h̄əga taŋ tida,» ka'a.

³³ Nda nd̄əghata mnd̄ərga tsa mahdihdiha ya mnanan̄ta tsi ta gwad̄a ta h̄əŋ pr̄ək ka snaŋta taŋ. ³⁴ In̄da ŋani ma gwad̄a nda h̄əŋ ná, ba nda mahdihdi. Ama nzata taŋ nda gh̄əŋa taŋ nda duhwalhani ya ná, tsislanap-tani ta h̄əŋ.

*L̄əbanata Yesu ta mativirau'
Mat 8:23-27, Luk 8:22-25*

³⁵ Gahawu bađu wa tsa, «mbad̄ina ta a 6lu a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³⁶ Ka sli'af̄ta h̄əŋ ka zlanavata' tskata mnduha, ka lam̄ə h̄əŋ da tsa kwambalu nzam̄ə Yesu mida ya ka laghwi, kawadaga nda sanlaha ma kwambalu guli mistani. ³⁷ Tata ndr̄ə h̄əŋ ma kwambalu, ka sli'af̄ta mghama mativirau', ka kapatsa'uwaku imi ka lami ka kuma nd̄əghanaf̄ta kwambalu. ³⁸ Ta hanani Yesu ma mnd̄əra kwambalu, nda fatá gh̄əŋani ta skwa fa gh̄əŋ. Ka sli'anaf̄ta h̄əŋ. «Mghama dá! Ndana a kagha ta na zwad̄uta dza'a zwad̄uta mu na ra?» ka h̄əŋ nda tsi. ³⁹ Sli'avatani mantsa, ka dvanaghatá tsi ta falak. «L̄əl̄əfa ka nzata ka t̄əkw!» ka'a nda dr̄əf. Ka l̄əbatá falak, ka nzatá vli t̄əkw. ⁴⁰ Ka mb̄əd̄avatá tsi tv̄ə duhwalhani. Ka'a nda h̄əŋ mantsa: «Nu ta k̄əl kuni ka zl̄əŋ mandana na, kulam ndana, had̄ zlḡhay nda ŋuduf da kaghuni d̄ekd̄ek katak ra?» ka'a nda h̄əŋ. ⁴¹ Ka ksaf̄tá zl̄əŋ ta h̄əŋ katakata. «Wa va na ma mndu

* 4:12 Ngha ta Isaya 6:9, 10. † 4:21 Gray nda Mata 5:15 Lukwa 11:33. ‡ 4:29 Zuwel 4:13. § 4:41 Gray nda Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32.

katak na? Nduk nda falak nda dræf tani ta snanatá gwada![§]» ka hæj.

5

*Mbanafra Yesu ta mndu ksu halaway
Mat 8:28-34, Luk 8:26-39*

¹ Manda laba tanj ta tsa sana 6la dræfa Galili ta hadika Geraseni* ya, ² tata sabæ nda sa Yesu ma kwambalu, ka gi ndadaghatá sana mndu ksu halaway, ta sabi mataba kuluha da guyay. ³ Mataba kuluha si ta nzakwa tsa mndu ya. Had mndu ta lavinjá ksafta nja habafta dær nda zidá wu, ⁴ kabga si ta tsamtsa lu ma tsuhwal, habawuha lu ta dzvuhani nda zidá, ama ta ratsinj ratsa tsatsi ta tsa zidaha ya, ta 6aliñ 6ala ta tsa tsuhwalha ya. Had mndu ta lavinjá zla-hafta wa. ⁵ Inda fitik ta vaghæ nda vagma, ta hanæ nda hana ta wawaku mataba kuluha nda ya ta ghwá, ka lili ka kwaha vghani nda pala. ⁶ Na tsa Nghanjani ta Yesu manda a ya ná, ka hwayaftá tsi ka lagha tsælbata ta kæmani, ⁷ ka wahu nda lwi dagala. «Yesu Zwanja Lazglafta ta luwa: Nya mataba dá nda kagha na? Ta ndæ6a dzvu yu da kagha nda hæga Lazglafta, ma ghuyidp ka ta dæjwa,» ka'a. ⁸ Kæl tsi ka mna tsaya ná, kabga mnanamna Yesu kazlay: Ghwadaka sulkum! Sabsa ma na mndu na kæ'a. ⁹ Ka dæwanjá tsi da tsi. «Wa hga gha na?» ka'a nda tsi. «Dæ6a'» hga dá, kabga nda tska nni. ¹⁰ Kdækkdæk, ma ghziñnis ka ma luwa, ka'a ndi'ata ka ndanjá nda tsi.

¹¹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu bra ghuvazuha† ta zbu ta skwa zay tanj tavata ghwá. ¹² Ka tsa ghwadaka sulkum ya mantsa: «Kdækkdæk, ghuna ta anji da a ghuvazuha a, ka sli'amta nni da hæj,» ka hæj nda tsi. ¹³ «Lawala!» Ka'a nda hæj. Ka sli'agaptá hæj ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da dræf. Ta magay mbsaka tanj ta dæmbu' his ta zadamta ma tsa dræf ya. ¹⁴ Na tsa gwal si ta ngha tsa ghuvazuha ya, ka sli'afra hæj nda hwaya ka laghu mnay ma luwa nduk tahula luwa. Ka sli'adaghatá mnduha da ngha tsa skwi ta maguta ya. ¹⁵ Manda sli'adaghatá tanj tavata Yesu, ka nghanjá hæj ta tsa mndu si sli'amæ ghwadaka sulkumha dida ya ta nzakwani kwandlanj nda sudatá lgut ta vgha. Ka ghudzaku tsa mnduha ya da zlæn. ¹⁶ Ka rusu tsa gwal si hada ya ta skwi ta maguta nda tsa mndu si ksu halaway ya, nda skwi ta maguta nda tsa ghuvazuha ya, nja tanj. ¹⁷ Tahula tsa, «kdækkdæk, sli'apsli'a ma hadika nni,» ka hæj nda Yesu. ¹⁸ Ta dza'a dza'a Yesu da kwambalu tama, «wya dzvu, ka la yu mista gha,» ka tsa mndu si

ksu halaway ya nda tsi. ¹⁹ Ama ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagha gha, ka dza'a ka slanaaghatá la ga ghuni. Ka rusanafra ka ta inda skwi maga gha Mgham Lazglafta, nda ya kæ'a tawatá hidáhida ta kagha,» ka'a. ²⁰ Ka sli'afra tsi ka laghuwi da manay ma kuraghuta hadika Dekapwalus ta inda skwi magana Yesu. Ka ndærmim inda tanj nda ndærmima.

Mbatá sana marakw ta paghaku, nda vramta hafu ma makwa Zayrus

Mat 9:18-26, Luk 8:40-56

²¹ Manda vradaghatá Yesu nda kwambalu ka lagha ta sana 6la dræf, ka sli'adaghatá mnduha njeróisl slanaaghatá hada. Ta sladu Yesu ta wa tsa dræf ya. ²² Ka lagha sana mndu tekw mataba maliha ma hæga tagha skwa la Yahuda slanaaghatá. Zayrus hga tsa mndu ya. Na gi nghanjani ta Yesu, ka gi zlæmbatá tsi ma ghuvani. ²³ Ka njavatá tsi ka ndæ6a dzvu da tsi, ka'a mantsa: «Wa a makwa dá ta kala ghæn ta dza'a mtaku. Kdækkdæk, sawi ksantá nda dzvu ka mbafta tsi, ka nzakwa tsi nda hafu,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka sli'afra Yesu ka dza'a kawadaga nda tsi. Mbadá mnduha ka sli'i rutututa mistani, ka bislay.

²⁵ Mamu sana marakw mataba tanj ta maga vaku ghwanjdæ his ta paghaku. ²⁶ Ghuyghuya tsa marakw ya ta dæjwa katakata ta dza'a da takay da duhturha. Zadiñzadá ta inda skwihani demdem, nduk nda tsa, had lavaghwani wu, tata sgaku nda sga tsa dæjwani ya. ²⁷ Na snanja tsa marakw ya ka lu ta gwada ta Yesu, ka kdikadamtá tsi mataba mnduha, ka lagha ksantá lguta Yesu nda ga mahulhul, ²⁸ kabga wya ka'a ma ghænani: «Tsa ksæn yu ta dær lgutani tada ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²⁹ Na tsa gi ksantani ya, gi tærsiu' l6ata tsa paghakwani ya tsa. Ta snu tsi ma vghani ná, wdær nda mba. ³⁰ Gi ta snæ Yesu ma nani ma vgha guli ná, mamu mbraku ta savaghuta. Ka sladata tsi, ka mbædavata mataba tskata mnduha. Ka'a mantsa: «Wa na mndu ta ksantá lgutha dá na na?» ka'a. ³¹ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Nda ngha ka ta tskatá mnduha ta 6isla kagha ná, wa ta kshihata na» ka ka? ka hæj nda tsi. ³² Ka nanaghaku tsi ka zba tsa mndu ta ksantá ya. ³³ Na tsa marakw ya, ka ghudzaku da zlæn, kabga nda sna ta skwi maga tsi. Ka zlæmbatá tsi ma ghuva Yesu, ka mnananjá kahwathwata. ³⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda mba ka makwa dá, kabga zlghafta gha ta i'i nda ndudufa gha. La nda vgha ta zdaku, ka nzata ka kwandlanj,» ka'a.

³⁵ Tata gwada Yesu, ka sagha gwal ga Zayrus da mnay nja Zayrus kazlay: Kdækwa

* 5:1 Gray nda Mata 8:28. † 5:11 Ngha ta Zlahu 11:7 nda Vrafta ta Zlahu 14:8.

tša makwa gha ya tša, ŋa danwazlgelta gha ŋaw ta mgham na? ka hən, ³⁶ Klaf a Yesu ta tša gwada tan ja ka gwada wa. «Ma zlanj ka, fafta kagha ta ghəŋa gha ta i'i kwenkwenj ŋa gha,» ka'a nda Zayrus. ³⁷ Ka sli'afat tsi ka dza'a. Ka pyanata tsi ta mnduha ta dza'a mistani, ka hgana'atā tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana zwanamani ma Yakubu ŋa dza'a mistani. ³⁸ Ka ghadaghatā hən da tša Zayrus mali ma həga tagha skwa la Yahuda ya. Ka slanaghatā Yesu ta mnduha ta kitsiwiraku, ta wawahaku, ta dzada lubaluba. ³⁹ Ka lamə tsi da həga. «Kabgawu ta kəl kuni ka hlawi, ta kəl kuni ka taw? Ya wana ta mta a zwanj wu, hani ta hani tsi,» ka'a nda hən. ⁴⁰ Ka ghuəbasu hən ta Yesu. Lagha Yesu ka ghzlagaptā inda mndu ma həga. Ka hgana'atā tsi ta i dani nda mani ma tša zwanj ya, nda tša gwal lagha hən kawadaga ya, ka lamə hən da tša dzuguvu nda zwanj mida ya. ⁴¹ Ka ŋanata tsi ta dzvu, ka'a mantsa: «Talitakum,» ka'a. Manda mnay kazlay: Makwa da, sli'afslī'a, i'i ya ta gwada nda kagha ka'a ya.

⁴² Gi hləbəts ka tša makwa ya sli'afat ka gi mbada. A', ghwanpda his ima tša makwa ya. Ka nzata hən ndandrakawa ka ndərmimay. ⁴³ Mbadaka Yesu ka zlahanaghatā hən ka ŋdanja kazlay: Yahayaha kuni da mnay dər ŋa wa tsi, ka'a. Ka'a nda hən guli mantsa: «Vlanjwa skwa zay ta na makwa na,» ka'a.

6

Kwalaghuta gwal ma Nazaret ta zlgafat Yesu

Mat 13:53-58, Luk 4:16-30

¹ Ka sli'afat Yesu ka zlanjta tša vli ya ka laghu da luwa ta glakwani.* Ka laghu duhwalhani mistani. ² Badu sabat, ka lamə Yesu da tagha skwi ŋa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. Kaka nda ndəghata mnduha hada ta sna tša skwi ta taghə tsi ya. Ka ndərmim hən nda ndərmimə: «Wa ta taghanaftā mndərga nana ma skwi? Wa ta vlanjta mndərga nana ma difil ta kəl tsi ka maga nana ma mazəmzəmha na? ³ Tša mnda fidi ta nzakway ka zwanj Mari† ya a na mndu na kay ra? Zwanamani ma i Yakubu nda Yuses, nda Yuda, nda Simunj a tsi kay ra? Mataba mu a kwagha mani kay guli ra?» ka hən. Ka nzaku Yesu ka skwa tuthun da hən. ⁴ Ka Yesu nda hən tama mantsa: «Ta vlay lu ta glaku ŋa anabi ma sana vliha, ama ma luwani, nda ya mataba la tanj nduk nda ya ma həga ga tanj‡ ná, hadlu ta vla glaku ŋani wa,» ka'a. ⁵ Tsaya kəl Yesu ka kwal kul maganjta mazəmzəm hada. Ka

laghu tsi ksanja nda dzvu ta sanlaha ma mnduha kul dughwanaku, ka mbambanaftā tsi ta hən. ⁶ Ka ndərmim Yesu nda ndərmimə ta tša kwala tanj kul zlgafat tsatsi nda ŋduf ya.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwanpda his

Mat 10:5-15, Luk 9:1-6

Tahula tša, ka sli'afat Yesu ka laghwi da ra zwana luwa ta hula Nazaret. Ka tatagha skwi ŋa mnduha. ⁷ Ka hagamta tsi ta duhwalhani ghwanpda his ŋa ghwanaftani ta hən his his his da luwaha. Ka valanjta tsi ta mbraku ta hən ŋa ghazliginjta ghwadaka sulkum. ⁸ Ka zlahanaghatā tsi ta hən ka'a mantsa: «Ta sli'i kuni ya, dafa kwenkwenj dza'a kuni klafta ma dzva ghuni, yaha kuni klafta skwa zay, nda dər zliba ghuya, yaha kuni klafta tse di m zlibi. ⁹ Yaha kuni klafta mahisa lgut. ¹⁰ Ka lamla kuni da luwa kati, ka nzata kuni ga mndu ya ta tsu'afat kaghuni, ha ka sagha fitik dza'a kəl kuni ka sli'afat ma tša vli ya. ¹¹ Ka mamu gwal ma sana vli dza'a kwal kul tsu'afat kaghuni ta kwalaghutā sna gwada ghuni kati, ka sli'apta kuni ma tša vli ya, ka tukwinjta kuni ta rgitika tša luwa ya ta səla ghuni. Tsaya dza'a maranjta nza-kwa dmakwa tanj ta ghəŋa tanj,» ka'a nda hən. ¹² Ka sli'afat hən ka laghwi da mnay ŋa mnduha, ka hən mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mniginjta kuni ta dmakwa ghuni,» ka hən. ¹³ Ka ghazliginjta hən ta ghwadaka sulkum ma mnduha, mbambanafha hən ta ndəghata gwal kul dughwanaku nda masanavata rdī ta hən§.

Mtakwa Yuhwana mnda maga Batem

Mat 14:1-12, Luk 9:7-9

¹⁴ Mantsa, ka snanaghatā tša gwada ta gwada lu ta Yesu ya ta mgham Hiridus, kabga laghula hgani da zərwa. Ka lu ta mnay tida na: «Tša Yuhwana mnda maga batem ya kay ya ta sli'agabta ma mtaku, tša ta kəl tsi ka maga mazəmzəmha,» ka lu. ¹⁵ «Iliya ya tane,» ka hən. «Sana anabi ta gara vgha nda sani mataba anabiha ghalya ya,» ka sanlaha nda ŋa tanj. ¹⁶ Ama manda kdakwa Hiridus ta snanjta tsahaya: «Tša Yuhwana tsaghu yu ta ghəŋani ya kay ya ta sli'agabta nda hafu,» ka'a. ¹⁷ Kəl Hiridus ka mnata ksafat Yuhwana ná, kabga gwada ta Hiridiya ta nzakway ka markwa zwanamani Filip* klu tsi ka marakw, ¹⁸ si kəl Yuhwana ka mnay ŋa Hiridus kazlay: Ra a ka klay gha ta markwa zwanjama gha wu,† ka'a nda tsi. Kəl Hiridus ka ghunaftā sludzani ksafat Yuhwana ka tsamta na zida. ¹⁹ Tifin

* 6:1 Ngha ta Mata 13:54. † 6:3 Gray nda Yuhwana 6:42. ‡ 6:4 Gray nda Lukwa 4:24, Yuhwana 4:44. § 6:13

Gray nda Yakubu 5:14. * 6:17 Ngha ta 8:27. † 6:18 Ngha ta Zlahu 18:16, 20:21.

6asanava 6asa Hiridiya ta nɔɔuf ta Yuhwana kabga tsa gwada ya, ka zbɛ tsi ta tvi ɲa dzata ama trid traptra ta tvani. ²⁰ Vɛrda dɛr Hiridus nɛ, ta zɛɲay ta Yuhwana. Nda sna guli kazlay: Mndu nda ghu6a Yuhwana, ɲɛrma mndu ya kɛ'a ka katɛ tsi. Inda nzata Hiridus ka sna gwada ta gwada Yuhwana ya nɛ, ta dɛwir nda dwira ta ghɛɲani dɛr mɛ dvafɛva tsi ta snay. ²¹ Ma sana fitik tama, ka mutsafta tsa Hiridiya ya ta tvi ɲa dzatɛ Yuhwana. Tsa fitik ya nɛ, baɔu fata Hiridus ta skala havakta fitika yakwani ya. Baɔu tsaya, ka hagafɛ Hiridus ta mnduha. Tsa mnduha hagaf tsi ya, gwal dagaladagala ta wanafta, nda mghamha ta ghɛɲa sludziha, nda gwal klu lu ta hadika Galili ya. ²² Baɔu va tsaya tama, ka lamɛ makwa tsa Hiridiya ya ka skalu ta kama tsa mnduha ta tskavata ya. Ka zdanaftɛ tsa skalani ya ta nɔɔufa Hiridus nda tsa gwal hagaf tsi ya tani. Ka Hiridus nda tsa makwa ya mantsa: «Ka nu dza'a kumafta maya gha ya, dawihɛ dawa dza'a vlaghavlɛ ya,» ka'a. ²³ Ka wadanatɛ tsi. Ka'a mantsa: «Skwi ya dza'a dawɛɲta kagha da i'i nɛ, dza'a vlaghavlɛ ya, dɛr mɛ slɛahwa luwa da tsi,» ka'a. ²⁴ Ka ndagaptɛ tsa makwa ya ka laghwɛ mɛɲay ɲa mani. Tahula mnanatani, ka dawu tsi da mani. Ka'a mantsa: «Nu dza'a yu daway tama?» ka'a. Ka mani zlgahftɛ wani mantsa: «Dawa ta ghɛɲa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka gi vrɛglaghutɛ tsi slanaghatɛ mgham ka daway da tsi: «Ta kumay yu ta vlihatta gha ndana ndana ta kwambleh ta ghɛɲa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁶ Su'anak kɛ mgham nzata. Lavgliɲ a ta sdanafɛ wu, kabga nda ghada wadanatani ta kɛma tsa gwal hagaf tsi ya. ²⁷ Ka gi ghu-naftɛ tsi ta sludzi turtuk mataba gwal ta nghay ka'a nda tsi mantsa: «La ka tsagaghata ka ta ghɛɲa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁸ Ka sli'afɛ tsa sludzi ya ka laghwɛ da gamak, ka tsagaghata ghɛɲa Yuhwana mnda maga batem ta kwemlehh. ²⁹ Manda snɛɲta duhwalha Yuhwana ta tsa skwi ya, ka lagha hɛɲ klaghata mblani ka laghwɛ padamta.

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dɛmbu' hutaf

Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

³⁰ Mbadɛ tsa duhwalha si ghwanagha Yesu ya ka varakta. Ka tskavatɛ hɛɲ tavata Yesu, ka rusa skwi si maga hɛɲ, nda skwi ya si ta tagh hɛɲ ɲa mnduha. ³¹ Ka Yesu nda hɛɲ mantsa: «Mbadɛma ta wa mazawa, ka nzata kuni ka hlaptɛ hafu hada,» ka'a. Had fitika tan ɲa mutsaftɛ dɛr zanɲa dɛr skwa zay wu, kabga ndaghatɛ mnduha ta zazavadaku katakata hada. ³² Ka sli'afɛ hahɛɲ hahɛɲ

ka dza'a ma kwambalu da sana vli ta wa mazawa. ³³ Ta sli'i hɛɲ, nda ndagha mnduha ta nghɛɲtɛ hɛɲ, ka tsɛmaftɛ hɛɲ. Ka gazlatɛ inda mnduha ma luwa, ka dza'a nda sɛla da tsa vli ta dza'a i Yesu nda duhwalhani ya, ka tirlaghutɛ hɛɲ ta ghadaghatɛ, kabga nda nza nda hwaya hahɛɲ. ³⁴ Manda ghadaghatɛ Yesu, ka sabɛ tsi ma kwambalu. Kɛ'a kɛ'a nɛ, tizlik tskata mnduha, ka ksantɛ hɛɲ katakata ta Yesu ka hidahidɛ, kabga nda nza hɛɲ manda tuwakha kul had mnda nghaɛ hɛɲ, ka gi nzatɛ tsi ka tagha skwiha ɲa tan. ³⁵ Manda ya nda ghada laghwa fitik, ka lagha duhwalhani mɛɲay ɲani. Ka hɛɲ mantsa: «Wana ma mtak lu hadna, laghula fitik guli, ³⁶ mnanamna ta na mnduha na, ka sli'a hɛɲ da luwa, nda ya da zwana luwaha ta wafta na vli na, ka dza'a hɛɲ skwa skwiha ɲa zay tan,» ka hɛɲ. ³⁷ Ama ka Yesu nda hɛɲ mantsa: «Vlaghwavlɛ kaghuni 6a ta skwa zay ta hɛɲ,» ka'a. Ama ka hɛɲ nda tsi mantsa: «ɲa sli'a ɲni da dzawaktɛ buradi prɛk ka tseda vagha mnduha his dɛrmɛk ta maga sɛna[§], ka valantɛ hɛɲ ɲa zay tan rki?» ka hɛɲ. ³⁸ Ka'a nda hɛɲ mantsa: «Kidaghi buradi da kaghuni na? Naghawa naghɛ» ka'a. Naghanata tan, ka hɛɲ mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his ya,» ka hɛɲ. ³⁹ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Mnanawamna ta mnduha ka nzanzata hɛɲ ka ghu6u ka ghu6u ta kuzunwa mkwenek,» ka'a. ⁴⁰ Ka tsakavatɛ mnduha, ka nzanzata dɛrmɛk dɛrmɛk ma ya vli, hutaf mbsak hutaf mbsak ma ya vli. ⁴¹ Ka hlaftɛ Yesu ta tsa buradi hutaf, nda tsulhwa klipi his ya. Ka nghadaftɛ tsi nda ta luwa ka rfanaghatɛ Lazglafɛ. Tahula tsa mantsa, ka 6alanaptɛ tsi ta tsa buradi ya, ka valantɛ duhwalhani, ɲa daganafɛ tsa mnduha ya. Mantsa guli, ka daganafɛ tsi ta tsa tsulhwa klipi his ya ta hɛɲ. ⁴² Inda tan demdem ka zazutɛ hɛɲ, ka babaghawtɛ hɛɲ. ⁴³ Ka tskafɛ lu ta padakwa tsa buradiha nda klipiha ya ka ghwanak ghwanɔɔ^{*} his. ⁴⁴ Gwal ta za tsa buradi ya nɛ, mnduha dɛmbu' hutaf ya.

Mbaday Yesu ta mbadɛ ta drɛf

Mat 14:22-33, Yuh 6:15-21

⁴⁵ Tahula tsa, gi ka mblafta Yesu ta duhwalhani ka lamɛ da kwambalu ɲa dza'a tan ta sana 6la drɛf nda tvɛ luwa Betsayda, ta kdɛ tsatsi ta vriɲtɛ dɛmga ɲa laba tsatsi nda hul nda hul slanaghatɛ hɛɲ. ⁴⁶ Manda dgatani ta vgha nda tsa mnduha ya, ka sli'afɛ tsi ka laghwɛ ta ghwɛ da maga du'a. ⁴⁷ Lama vli da rvidik ya nɛ, 6hatɛ tsa duhwalha Yesu ya tsa nda kwambalu ma takataka drɛf. Tata hadik Yesu turtukwani. ⁴⁸ Kɛ'a ka Yesu nghadapta nɛ, ta takadaku duhwalhani ka swa kwambalu,

§ 6:34 Gray nda Mbsak 27:17, 1 Mghamha 22:17, Azekiyel 34:5-6. Mghamha 4:42-44.

§ 6:37 Ngha ta Mata 20:2. *

* 6:43 Gray nda 2

kabga mamu falak ta vra hən. Wər ta tsughbura sərđək vli, ka sli'äftá tsi ka mbada ta drəf nda sala, ɲa dza'a nda da hən, ka kumə tsi ta klatá wa tan. ⁴⁹ Kə'a ka hən ná, mamu skwi ta mbada ta imi, zlah halalay ya, ka hən ka wahu. ⁵⁰ Nda ngha inda tan demdem, ka ghudzaku hən ta ghudzaku da zləj. Ka gi gwadganatá Yesu ta hən. Ka'a nda hən mantsa: «Ma wahu kuni ta wahu, i'i ya, ma zləj kuni ta zləj!» ka'a nda hən. ⁵¹ Ka lagha tsi, ka lamə da tsa kwambalu ya nzata tavata hən. Ka gi lóata tsa falak ya tšekw. Ka laghu tsa duhwalhani ya da ndərmimay katakata. ⁵² Ma ɲa snajta tan ta mbrakwa Yesu nda mazəmzəm maga tsi nda buradi ya ná, lanamə a ta hən wu, kabga tənɲə ghəɲa tan.

Mbambanafta Yesu ta mnduha ma Genazaret

Mat 14:34-36

⁵³ Tahula tsughwadapta tan ta drəf, 6hadaghar hən ta hadika Genazaret, ka hbanata hən ta kwambala tan ta wa drəf hada. ⁵⁴ Manda saba tan ma kwambalu, ka tsəmafta mnduha ta Yesu. ⁵⁵ Tsəmafta tan, ka sli'äftá hən nda hwaya da mnay ma inda vliha. Ka tsakwə hən nda ghzłəɲa tan nda ghzłəɲa tan ta gwal kul dughwanaku, da inda vli snaj hən kazlay: Hada Yesu kə'a. ⁵⁶ Ma inda dər wati ma vli tsi ta lagha Yesu, dər ma zwana luwa tsi, dər ma huda luwa tsi, ka dər tahula luwa a tsi, ta hlədaghahla lu ta gwal kul dughwanaku ka pghata ta dabi. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi, ɲa ksarjta dər wa lgutani tsi kwenkwenj. Inda gwal ta ksarjta ná, nda mbamba hən.

7

Gwada i Yesu nda la Farisa ta ghəɲa tagha skwa dzidzi

Mat 15:1-9

¹ Ka sli'agata tsa la Farisa nda sanlaha ma gwal tagha zlahu ɲa mnduha ya ma Ursalima, ka ts kavata tavatá Yesu. ² Ka nghanjta hən ta sanlaha ma duhwalha Yesu ta za skwa zay nda ɲratá dzvu, mbazinj a hən manda ya taghanaf dzidziha tan ta hən wa. ³ Tsaw la Farisa nda sanlaha ma la Yahuda ya ná, had hən ta za skwa zay ka ta mbaza a dzva tan tsuwedek dina, manda ya taghanaf dzidziha tan ta hən wa.* ⁴ Ka vra-gaghavra hən ta luma, had hən ta za skwa zay ka ta mbazaghu a hən ta mbaza wa. Mamu ndəghata sana skwiha guli taghanaf dzidziha tan ta hən ta magə hən manda: Tva mbazapta dina ta kuwa, nda bəzleghwa, nda siga kufur. ⁵ Mbadá la Farisa nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha ka dawanjta da Yesu.

Ka hən mantsa: «Nu kul had duhwalha gha ta maga skwi taghaf lu da dzidziha, ta kəl hən ka za skwa zay kul mbazinjta dzvu na?» ka hən. ⁶ Ka Yesu nda hən mantsa: «Tsa madgwirmađwira ghuni ya. A ta ɲa Isaya ta mnay ta ghəɲa ghuni, manda ya nda vinda mnə na Lazglafta kazlay:

nana mnduha na ná, ta wubisim ta wubisim ta zləzłva hən ta i'i. Ma ɲudufa tan ná, dva a hən ta i'i wa. ⁷ Zləzłva i'i ta zləzłvu hən ná, ka bətbət. Ma ɲa taghay tan ta zlahu da ɲa mnduha ná, ka laghu hən da ɲanatá zlahu mnduha†,» kə'a ya.

⁸ Zlanava zla kuni ta zlahu Lazglafta, ka laghu kuni da sna skwi ya ta taghu mnduha. ⁹ «Nda hida kuni kahwata ta wudinjta zlahu Lazglafta, ka ɲanatá ɲa ghuni ma skwa dzidzi. ¹⁰ Wya ka Musa: «Vla ta glaku ɲa i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a guli na: «Mndu ta razanaftá i dani nda mani, dza'a dzadza‡ lu,» ka'a. ¹¹ Ama ka kaghuni ta mnay ɲa mnduha ná, lavinjla mndu ta mnay ɲa i dani nda mani kazlay: Si má ta kumay yu ta vlaghatá skwi ɲa kataghata, daw lavinj a yu wu, kabga qarwanj ya manda mnay kazlay: Dza'a vlanjta Lazglafta yu kə'a. ¹² Mantsa ya tama ta mbla kuni ta tsa mndu ya, ɲa kwal kul katanjta i dani nda mani. ¹³ Ma tsa magay ghuni mantsa ya tama ná, ta mbəđinjmbəđi kuni ta gwada Lazglafta, nda mndərga tsa tagha skwa ghuni ya ɲa mnduha. Nda ndəgha mndərga sana skwiha ta magə kuni manda daslakwa tsahaya.»

Skwi ya ta ɲriɲta mndu

Mat 15:10-20

¹⁴ Tahula tsa, ka hagəglaktá Yesu ta dəmga da tsi. Ka'a nda hən mantsa: «Gunawa guna ta sləməɲa ghuni dina, ka mnaghunata yu. ¹⁵ Had skwi ta zadata mndu nda za ta ɲriɲta mndu wa, ba skwi ta sabə nda sa ma ɲudufa mndu ta ɲriɲta mndu,» ka'a. ¹⁶ [Ka mamu mndu nda sləməɲa snay ka sna tsi.] ¹⁷ Manda sli'äfta Yesu ka laghi da həga dgarə tsi ta vgha nda dəmga, ka dawanjta duhwalhani da tsi ta ghəɲa tsa gray graf tsi ya. ¹⁸ Ka'a nda hən mantsa: «A'a, had difil ma ghəɲa kaghuni guli ra? Sna a kaghuni guli kazlay: Had skwi ta zadata mndu nda za ta lavinjta ɲriɲta mndu wu kə'a ra? ¹⁹ Had tsa skwi ta zadata mndu nda za ya ta dza'a da ɲudufa mndu wu, da huđi ta dza'a tsi ɲa dza'a thidinjta ma dra,» ka'a. Tsa gwada Yesu ya ná, ta kumay ta mnay kazlay: Nda ghuəa inda skwa zay§ kə'a. ²⁰ «Skwi ta sabə nda sa ma ɲudufa mndu ná, tsaya ta ɲriɲta mndu, ²¹ kabga

* 7:3 Gray nda Lukwa 11:38. † 7:7 Ngha ta Isaya 29:13. ‡ 7:10 Ngha ta Sabi 20:12 nda Vrafta ta Zlahu 5:16 nda Sabi 21:17 nda Zlahu 20:9. § 7:19 Gray nda Slna gwal ghunay 10:9-16.

ma ɲuɖufa mndu ta sli'agabta ghwadaka ndanuha, nda sli'ɲsli'ɲ, nda ghali, nda psla mnduha, ²² nda hliri, nda hara'u tiri, nda sidi, nda nanɔa mndu, nda kakranjaku, nda ghudzaku, nda vza rutsak ta mndu, nda gɔla ghɔɲ, nda ga rgha. ²³ Inda tsa ghwadaka skwiha ta sli'agapta ma ɲuɖufa mndu ya ta ɲɲɲɲta mndu,» ka'a nda hɔɲ.

*Zlghay nda ɲuɖufa sana marakw
Mat 15:21-28*

²⁴ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwi ta hadika Tir nda Siduɲ. Ka lamɔ tsi da sana hɔga. Va a si ta snanɲta mndu kazlay: Wa'a hadya kɔ'a wa, ama laviɲ a ta difaghuta wa. ²⁵ Mamu sana marakw ksu halaway ta makwani, ka snanɲtá tsi ta mna gwada ta Yesu. Ka gi sli'aftá tsi ka lagha zlambatá ma ghuva Yesu. ²⁶ Ka ndɔbu tsi ta dzvu da tsi ɲa ghzliginɲtá tsa duhwala halaway ya ma tsa makwani ya. Tsa marakw ya ná, makwa la Grek ma luwa Finusi, ya lu ta hadika Siri ya. ²⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Zlanɲta ta zwani karaku ka baghafta hɔɲ. Dina a ka klastá duvula zwani ka vlanɲtá zwana kriha wa,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantsa nzakwani mndani mghama da, ama ta dagay zwana kriha ta wiwsa tsa skwa zay ta rkadata ta hadik ma vɔl zay zwani ya guli,» ka tsa marakw ya. ²⁹ Ka'a nda tsi mantsa: «Kabga tsa gwada gha ya, la makwa da dzagha gha, wa'a saghusa tsa duhwala halaway ya ma makwa gha» ka'a nda tsa marakw ya. ³⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi dzaghani. Bhadaghatani dzagha ka lamɔ tsi da hɔga, ka slanaghatá tsi ta tsa makwani ya ta hani ta ghzlan. Ta had tsa duhwala halaway ya mida wa.

*Mbanafu Yesu ta sana rgha kul snanɲta
zlamɔɲ*

³¹ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ta hadika Tir, ka laghwi nda ma luwa Siduɲ, ka zlagaghatá tsi nda ma Dekapwalus ɲa vru nda tvɔ drɔfa Galili. ³² Bhadaghatani da hada, ka klanaktá lu ta sana mndu ka rgha, sna a ta slamɔɲ wu, sna a ta gwada guli wa. Ka ndɔbu lu ta dzvu da tsi ɲa ksantá nda dzvu ka mbafta tsi. ³³ Ka klaghatá Yesu ta tsa mndu ya turtukwani, di'ɲ nda mnduha. Ka dzadzaghatá Yesu ta ndɔfiɲa dzvuhani da sləmɔɲha tsa mndu ya, danafha ta sɔrdakani ta ghanik. ³⁴ Ka nghadaftá Yesu nda ta luwa, ka hlafta tsi ta hafu. «Efasla,» ka'a. Manda mnay kazlay: Gunaguna kɔ'a ya, nda gwada luwa tanɲ. ³⁵ Gi wuzlanɲ guna guna sləmɔɲha tsa mndu ya, gi wuted' plata ghanikani tsa, ka gwadɔ tsi ta gwada tsalɔɲ. ³⁶ Ka dvanaghatá Yesu ta mnduha yaha hɔɲ da mnay dɔr ɲa wati ma mndu tsi. Ka dvu Yesu ta hɔɲ ya ná, ka sɔɔ hahɔɲ ta mna tsa skwi maga Yesu ya. ³⁷ Ka ndɔrmim hɔɲ katakata, ka hɔɲ mantsa: «Inda skwi ta

magɔ na mndu na na, dina. Nduk nda rgha tani ná, ka gwananatani ta sləmɔɲhani, ka gwadayni ta gwada. Kay! Skwi dina ta magɔ na mndu na,» ka hɔɲ.

8

*Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha
dambu' fwad
Mat 15:32-39*

¹ Ma tsa fitik ya, ka tskɔglavata ndɔghata mnduha da Yesu, had skwa zay ɲa zay tanɲ wa. Ka hgantá Yesu ta duhwalhani, ² «Ta ksita ka hidahida na mnduha na, kabga ma hkɔna fitika tanɲ na ta nzaku kawadaga nda i'i, had skwi mutsaf hɔɲ ɲa zay guli wa. ³ Ka lawala dzagha ghuni nda maya nda maya ka yu nda hɔɲ katsi, mutsafta a hɔɲ ta mbraku ɲa mbada ta tvi wa. Wya sli'af ma vli di'ɲ sanlaha mataba tanɲ guli,» ka'a nda hɔɲ. ⁴ «Ga dza'a mutsafta lu ta skwa zay ma na mtak na, ɲa vlanɲtá na mnduha na ɲa baghanafá hɔɲ na?» ka duhwalhani nda tsi. ⁵ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka'a nda hɔɲ. «Ndɔfɔɲ hɔɲ,» ka hɔɲ nda tsi. ⁶ Mantsa tama, «nzawanza rɔp ta hadik,» ka Yesu nda tsa mnduha ya. Ka nzatá hɔɲ. Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ndɔfɔɲ ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta. Tahula tsa, ka balanaptá tsi, ka vlanɲtá duhwalhani, ɲa daganafá tsa mnduha ya. Ka daganafá hahɔɲ ta tsa mnduha ya. ⁷ Mamu zwana klipi ki'a guli da hɔɲ, ka rfanaghatá Yesu ta Lazglafta ta ghɔɲa tsa klipi ya, ka vlanɲtá tsi ta duhwalhani. «Daganafwa daga ta mnduha,» ka'a. ⁸ Ka zutá mnduha, ka baghaftá hɔɲ. Ka tskafá lu ta pɔakwani ma vɔl zay tanɲ, ka ghwanak ndɔfɔɲ. ⁹ Tsa mnduha ya na, ta magay hɔɲ ta dambu' fwad. Mantsa tama, ka vriɲtá Yesu ta hɔɲ dzagha tanɲ. ¹⁰ Gi tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lamɔ da kwambalu nda duhwalhani, ka laghu hɔɲ ta hadika Dalmanuta.

*Dawu la Farisa ta mazɔmzɔm da Yesu
Mat 16:1-4*

¹¹ Manda bhadaghatá tanɲ, ka sli'adaghatá la Farisa slanaghatá, ka zlarɔ hɔɲ ta skwiha nda tsi, kabga ta kumay hɔɲ ta mutsaftá ghurum ɲa ksafá Yesu, ka hɔɲ nda tsi mantsa: «Maganamaga maga ta mazɔmzɔm ɲa maranɲta kazlay: Da Lazglafta ta mutsa kagha ta ɲa gha ma mbraku kɔ'a,» ka hɔɲ. ¹² Ka hlaftá Yesu ta hafu, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kɔl mnduha ta na zamana na, ka dawa magatá mazɔmzɔm katɔk na? Kahwathwata ta mnaghunata yu, had sana mazɔmzɔm dza'a maranɲta lu ta mnduha ta na zamana na wa,» ka'a nda hɔɲ. ¹³ Ka sli'aptá tsi mataba tsa la Farisa ya ka laghwi da kwambalu ɲa dza'a ta sana bla tsa drɔf ya.

Zanapta duhwalha Yesu ta skwi maga Yesu

Mat 16:5-12

¹⁴ Ma tsa sli'a tan ya, ka zanaptá duhwalhani ta klaftá buradi, turtuktuk yeya buradi da hən ja kwambalu. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghəŋa ghuni da isa la Farisa nda Hiridus,» ka Yesu zlahanaghatá hən. ¹⁶ Ka wuwisaku tsa duhwalhani ya mataba tan. «Zlah na kwala buradi kul haf da amu na yeya,» ka hən. ¹⁷ Fslek ka tsa gwaɗa ya lam da sləməŋa Yesu. Ka'a nda hən mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndanu, kabga kwala buradi kul haf da kaghuni na? Ha gita, haf mahizl ma ghəŋa ghuni ra? Təŋtəŋani ghəŋa ghuni katak ra? ¹⁸ Ya wana mamu ira ghuni ni, nu kul nghanťa kuni ta vli? Wana mamu sləməŋa ghuni, nu kul snanťa kuni ta sləməŋ*? Had kaghuni ta havaktá skwi katak ra? ¹⁹ Ma fitika daganafťa ɗa ta buradi hutaf ta mnduha dambu' hutaf, kidaghi ndaghanafťa kuni ta ghwanak nda padakwa vəl zay mnduha na?» ka'a nda hən. «Ghwanpɗa his hən,» ka hən.† ²⁰ «A ki ma fitika daganafťa ɗa ta buradi ndəfəŋ ta mnduha dambu' fwaɗ, kidaghi ndaghanafťa kuni ta tughuba nda padakwa vəl zay mnduha guli?» ka'a nda hən. «Ndəfəŋ hən,» ka hən.‡ ²¹ «Ka si mantsa tsi, nu kwal kuni snanťa tama?» ka'a nda hən.

Mbanafťa Yesu ta mndu nda ghulpa ma Betsayda

²² Mantsa tama ka ɓhadaghatá i Yesu nda duhwalhani da luwa Betsayda. Ka kladaghatá mnduha ta ghulpata mndu da Yesu. Ka ndəɓu lu ta dzvu da tsi ŋa ksanťa. ²³ Ka ksaftá Yesu ta tsa mndu nda ghulpa ya ta dzvu, ka klaghata tahula luwa. Ka tfanafťa tsi ta sərɗək ta iri, ka pghanafťa dzvu, ka ɗaw tsi da tsi kazlay: Nda nghan ka ta skwi ra? kə'a. ²⁴ Ka gunanťa tsa ghulpa ta mndu ya ta iri. «Nda nghan ya ta mnduha ta wawaku mndani ná, ama manda fu manda fu ta nghan ya ta hən,» ka'a. ²⁵ Ka pghəglafťa Yesu ta dzvuhani ta iriha tsa mndu ya guli, ka nghanťa tsa mndu ya ta vli tsuwadək. Nda mba tama, nda nghan ta dagatá skwiha. ²⁶ Mantsa tama, «Yaha ka lami da huɗa luwa,» ka'a nda tsi, ka ghuniŋta dzaghani.

Kagha ná, Kristi ka, ka Piyer nda Yesu

Mat 16:13-20, Luk 9:18-21

²⁷ Tahula tsa, ka sli'afťa Yesu kawadaga nda duhwalhani ka dza'a da sana luwaha ndusa ndusa ma luwa Sezare Filip. Ta labə hən ja tvi, ka ɗaw tsi da duhwalhani. Ka'a mantsa: «Wa i'i, ka mnduha ta mnay na?» ka'a nda hən. ²⁸ Ka hən mantsa: «Yuhwana

mnda maga batem ya ka sanlaha, Iliya ya ka sanlaha, sana mndu mataba la anabi ya ka sanlaha ta mnay nda kagha.» ²⁹ «Kinawu ka kaghuni, wa ya ka kaghuni ta mnay nda i'i?» ka'a kay guli. Ka Piyer mantsa: «Kagha na: Kristi[§] ka,» ka'a nda tsi. ³⁰ Ka zlahanaghatá Yesu ta hən ka nɗanɗa. Ka'a nda hən mantsa: «Yahayaha kuni da walanťa mnay mantsa ŋa mndu,» ka'a.

Mnay Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:21-28, Luk 9:22-27

³¹ Mantsa tama, ka zraftá Yesu ta taghay ŋa duhwalhani kazlay: Dza'a ghuyapə ghuya Zwanja mndu ta ɗanwa katakata. Dza'a wuɗiɗiŋ wuda la galata mnduha, nda maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani. Dza'a dzadza lu, baɗu mahkən, ŋa sli'agaptani nda hafu, ka'a. ³² Ka mnə tsi ta tsa gwadaha ya banluwa. Ka ksaghutá Piyer ta Yesu ta slərpa vli ka davanaghatá. ³³ Ka mbəɗavatá Yesu, ka nghan duhwalhani. Ka ŋruhanaghatá tsi ta Piyer, ka'a nda tsi mantsa: «Laghula gha tavata i'i halawaya skwi na. Haf'ka ta ndanu manda ya ta kumə Lazglafta wa. Manda ndana mnduha ká ka ta ndanu,» ka'a nda tsi.

Fata duhwalha ta ghəŋa tan manda ŋa Yesu

³⁴ Ka hagaktá Yesu ta mnduha, nda duhwalhani tani, ka mnay ŋa tan. Ka'a mantsa: «Ka ta kumay mndu ta nzaku kawadaga nda i'i katsi, ba vzinťani ta ghəŋani, ka klanyi ta udza zləŋayni, ka dza'ani mista ɗa. ³⁵ Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa ɗa ka mndu katsi ná, dza'a zadinťaɗa tsa mndu ya ta hafani. Mndu dza'a zadinťa hafani kabga i'i, nda ya kabga Lfiɗa Gwada ná, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ³⁶ Nu dza'a ghzlanata mutsafta mndu ta na ghəŋa hadik na tender, ka nda zaɗa hafani na? ³⁷ Nu dza'a vlata mndu ŋa vara hafani na? ³⁸ Ya wana ka dmaku mnduha ta na zamana na, ka sli'ij ka sli'ij hən da Lazglafta. Ka kwalaghukwala mndu ta mnanťa hga ɗa nda gwada ɗa guli ta kəma tsa mnduha ya katsi, i'i Zwanja mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala yu ta mnanťa tsa mndu ya baɗu vragata ɗa kawadaga nda duhwalha nda ghuɓa ta luwa ma glakwa Lazglafta.»

9

¹ Ka'a nda hən guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna, dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta nda mbraku, ŋa nghanťa tan nda ira tan,» ka'a.

* 8:18 Gray nda Irmiya 5:21, Azekiyel 12:2. † 8:19 Nghan ta 6:35-44. ‡ 8:20 Nghan ta 8:1-9. § 8:29 Kristi: Tsaya Almasihu.

*Mbədavafta Yesu**Mat 17:1-13, Luk 9:28-36*

² Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu, nda Yuhwana mistani, ka nlaghatá hən̄j ta sana ghwá nda slra. Lafa tan̄j ta tsa ghwá ya, ka mbədavaftá tsi ta kama tan̄j. ³ Ka wudaku lughani tilil katakata. Had̄ mndu ta na ghə̄nja had̄ik na dza'a laviñtá ghubaptá skwi n̄a bənafta n̄a laf ta6 ta tsaya wa.* ⁴ Ta wa ira tsa duhwalhani ya, ka zlagaptá i Iliya nda Musa, ka ghwa yiva nda Yesu. ⁵⁻⁶ Ka ksafata zlə̄ñj ta tsa duhwalha ya katakata. Sna a Piyer ta skwi n̄a mnay wa. Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Maləma da, dina ka nzata mu hadna. Magafmamaga ta hə̄gaha tumpul hkan. Pal n̄a gha, pal n̄a Musa, pal n̄a Iliya guli,» ka'a. ⁷ Ka saha kusay tđik bukwamtá hən̄j. Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantsa: «Nana na zwan̄ja da ta đvu yu nda n̄udufa da. Snawa ta gwada da tsi,†» ka'a. ⁸ Gi zləwaf zləwaf zləwaf, ka duhwalhani ka nanagha vli ta wanaftá hən̄j. Kə'a ka hən̄j ná, Yesu turtukwani yeya nghan̄ hən̄j kawadaga nda hən̄j. ⁹ Ka sli'aftá hən̄j ka saha ta tsa ghwá ya. Ta saha hən̄j, ka zlahanaghatá Yesu ta tsa duhwalha ya. Ka'a mantsa: «Yahayaha kuni da mnantá skwi nghan̄ kuni n̄a mndu ha ka sagha fitik ya dza'a sli'agabta Zwan̄ja mndu mataba gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁰ Ka snatá hən̄j ta tsa gwada ya, ama ka laghu hən̄j da dadawaku mataba tan̄j «nahgani sli'agabta mataba gwal nda rwa?» ka hən̄j. ¹¹ Mantsa tama, ka dawan̄tá duhwalhani da Yesu. Ka hən̄j mantsa: «Kabgawu ta kəl gwal tagha zlahu n̄a mnduha ka mnay kazlay: Tin̄əl Iliya dza'a saha karaku‡ kə'a na?» ka hən̄j. ¹² Ka Yesu nda hən̄j mantsa: «An̄j, dza'a tin̄laghutin̄la Iliya ta saha n̄a payanata inda skwiha. Ama kabgawu vindafata lu ta ghə̄nja Zwan̄ja mndu kazlay: Dza'a ghuyay ta dan̄wa katakata, đvəta a lu wu kə'a? ¹³ Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta saha ka ghuyanaptá hən̄j ta dan̄wa manda ya kuman̄ hən̄j. Mantsa ya ka gwada Lazglafata mnata ta ghə̄jani,» ka'a nda hən̄j.

*Mbanafata Yesu ta sana zwan̄j ksu seteni**Mat 17:14-21, Luk 9:37-43*

¹⁴ Manda vradaghata i Yesu tavata tsa duhwalhani si zлана hən̄j ya, ka nghan̄tá hən̄j ta tskata mnduha ta wanaftá tsa duhwalha ya nda gwal tagha zlahu n̄a mnduha ta zlərdutawi nda hən̄j. ¹⁵ Na ghur, nghan̄y tsa tskatá mnduha ya ta Yesu ná, nda ghada ndusadaghatani da hən̄j. Ka sli'afta hən̄j nda hwaya ka dza'a ga zgu n̄ani. ¹⁶ Ka Yesu dawan̄ta da hən̄j mantsa: «Ta ghə̄nja wu ta zlərdá kuni ta wi nda hən̄j na?» ka'a.

¹⁷ Ka sana mndu mataba tsa mnduha ya zlghanaftawi mantsa: «Maləma da, zwan̄ja da ksu seteni, vlan̄j a ta tva gwada wu kəl yu ka klagaghata da kagha. ¹⁸ Ka ta kumay tsa skwi ya ta slanapta katsi, gi slanatani ta had̄ik. Gi pghay tsa zwan̄j ya ta mahupak ma wi, dzislayni ta sli'ñj ka hpaday, gi dzə̄ñ vghani. Tsaya kəl yu ka ndə̄əa dzvu da duhwalha gha, kambəl ka ghzligin̄tá hən̄j ta tsa seteni ya ma tsa zwan̄ja da ya mazlay, ama ka traptá hən̄j,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda hən̄j mantsa: «Ghwadaka mndə̄əa mnduha kul had̄ zlghay nda n̄uduf da hən̄j! N̄a kulam yawu dza'a nzata yu tavata kaghuni? N̄a kulam yawu dza'a nzata yu ka su'uwaghunata? Klagidighawa tsa zwan̄j ya,» ka'a nda hən̄j. Ka klədanaghatá lu. ²⁰ Gi ghur nghan̄y tsa zwan̄j ya ta Yesu ná, ka gi slanaptá tsa seteni ya nda mbraku, ka slanata ta had̄ik, ka kwatambal tsi ta vgha ta had̄ik, ka pgha mahupak ma wi. ²¹ Ka dawan̄tá Yesu da dani ma tsa zwan̄j ya: «Daga Yawu zlafata na skwi na ta na zwan̄j na na?» ka'a nda tsi. «Daga ma ga zwan̄jani ksafata tsi. ²² Badu ma sani, klaftani wudamta da vu, đar da imi tsi, gi wudamtani ma n̄a dzatani, kə'a ta magay tazlay. Ka laviñlava ka, kdəkkdək katan̄na kata, tawa ta hidahida ta an̄ni!» ka tsa mndu ya. ²³ «Ka laviñlava ka ri waka ka? Nu dza'a kwal lu laviñta magata ka zlg hafzlgħa mndu nda n̄uduf na?» ka Yesu nda tsi. ²⁴ Gi ka kapantá dani ma tsa zwan̄j ya ta lwi, «Zlg hafzlgħa yu, sawi katihata ma hta ta zlgħay da,» ka'a nda tsi. ²⁵ Nghan̄y Yesu ta gazladaghata mnduha nda hwaya, ka davanaghatá tsi ta tsa seteni ya. «Ghwadaka Sulkum ta pya mndu ka gwada nda ya ka snantá sləmən̄j. Sabsa ma na zwan̄j na, ka yu ta mnaghata. Yaha ka vrəgladamta dekdek dida,» ka'a. ²⁶ Ka wahata tsa seteni ya ka ghudzanaftá tsa zwan̄j ya nda mbraku, ka sabə tsi mida. Ka niñtá tsi ta tsa zwan̄j ya gzəmbła' manda mndu nda mta, ha ka mnay ndaghata mnduha kazlay: Nda mta kə'a. ²⁷ Ama ka n̄anata Yesu ta dzvu, ka sli'anafta, ka sli'aftá tsi ka sladata. ²⁸ Manda lama Yesu kawadaga nda duhwalhani da hə̄ga nda ghə̄nja tan̄j, ka daw hən̄j da tsi. Ka hən̄j mantsa: «Kabgawu kəl an̄ni ka traptá ghzligin̄tá tsa seteni ya katək na?» ka hən̄j. ²⁹ «Mndə̄əga tsa Sulkum ya ná, ba nda maga du'a kada saba tsi,» ka'a nda hən̄j.

*Mnə̄glan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani**Mat 17:22-23, Luk 9:43-45*

³⁰ Ka sli'aftá hən̄j hada ka taghatá had̄ika Galili. Va a Yesu si ta nghan̄tá mndu wu, ³¹ kabga ta tagha skwi n̄a duhwalhani. Wya skwi ta mnə tsi n̄a tan̄j: «Dza'a ksafksa lu

* 9:3 Gray nda 2 Piyer 1:16-18. † 9:7 Ngha ta 1:11. ‡ 9:11 Gray nda Malatsi 3:23.

ta Zwanja mndu ka vlata ma dzva mnduha
 ŋa dzata tan. Badu mahkən, ŋa sli'aftani
 nda hafu.»³² Ama sna a duhwalhani ta tsa
 gwada ya wa. Ta zlej hən guli nda dawanta
 da tsi.

Wa dza'a nzakw ka mali

Mat 18:1-5, Luk 9:46-48

³³ Ka 6hadaghat hən da luwa Kafar-
 nahum. Ta nzaku hən ma həga, ka dawanta
 Yesu da hən: «Nahgani tsa skwi ta uwa'uwal
 kaghuni ta tvi ya na?» ka'a nda hən. ³⁴ Sriw
 nzanza hən, pslaf a hən ta wa tan wa, kabga
 si ta zba snanta mali mataba tan hən, na
 skwi si ta uwa'uwal hən ta tvi. ³⁵ Ka nza-
 datá Yesu, «saghawasa» ka'a nda hən. «Ka ta
 kumay mndu ta nzaku ka mali ta wa ira
 Lazglafta katsi, vraganatani ta ghəjani ka
 sagəj gudzekw mista lamndu, ka nzakwani
 ka kwalva tan guli.»³⁶ Ka hgaftá tsi ta sana
 zwan kwitikw, ka sladanata mataba tan.
 Ka tskwafá tsi ma ghuvani, ka'a nda hən
 mantsa: ³⁷ «Dər wati ma mndu ta tsu'afá
 sani turtuk mataba na zwanina na, kabga
 i'i, vərda i'i tsu'af tsa mndu ya nda tsa. Dər
 wati ma mndu ta tsu'afá i'i guli, vərda i'i a
 tsu'af tsi wa, ama mndu ya ta ghunighata
 tsu'af tsi,» ka'a.

Mndu ta vla zdaku ŋa amu ná, ŋa amu tsa
Luk 9:49-50

³⁸ Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Maləma
 da, nda naha ŋni ta sana mndu ta ghzla duh-
 walha halaway ma mndu. Ka tsa mndu ya
 na: "Yesu ta vlihatá mbraku," ka'a. Ka lmə
 ŋni, kabga had' ta dza'a mista amu wu,» ka'a.
³⁹ Ka Yesu mantsa: «Ma lmə kuni ta mndu,
 kabga had' mndu ta maga mazəməm nda
 hga da, dza'a vza rutsak ta i'i wa. ⁴⁰ Mndu
 kul had' ta raza amu guli ná, ŋa amu tsa
 mndu ya. ⁴¹ Dər wati ma mndu ta taghu-
 naftá imi rau' ŋa say, kabga nzakwa ghuni
 ka ŋa Kristi, kahwathwata ka yu ta mnaghun-
 nata, had' nisəla tsa mndu ya dza'a zwaduta
 dekdək wu,» ka Yesu.

Daswa ka mndu nda vzamta mndu ma
dmaku

Mat 18:6-9, Luk 17:1-2

⁴² «Ka vzamvza mndu ta sani turtuk
 mataba na zwanina ta zlglafta i'i na
 ma dmaku katsi, dza'a ghuyay ta danwa
 katakata da Lazglafta. Ta dər má ya
 hbanam lu ta dughura buna dagala ma
 ŋurzlun, ka vzaghata da drəf, ka'a. ⁴³ Ka
 si dzva gha ta famta kagha kəl ka ka
 zləmbamta ma dmaku katsi, tsinjtsa gha
 ta tsa dzvu ya. Ta dər mutsafta gha
 ta hafu nda dzva gha ka bufudun, ka
 lama gha nda dzvuha gha yipa' his his
 da həga vu kul had' ta mtavata dekdək.

⁴⁴ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma
 vgha nədəmets, rwava a hən wa. Had' tsa
 vu ya ta mtaku dekdək guli wa.] ⁴⁵ Ka səla
 gha ta famta kagha kəl ka zləmbamta ma
 dmaku katsi, tsinjtsa ta tsa səla ya. Ta dər
 mutsafta gha ta hafu nda səla gha slun
 turtuk, ka nzakwa gha nda səlahə gha yipa'
 his his, ŋa wudamta kagha da həga vu.
⁴⁶ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma
 vgha nədəmets, rwava a hən wa. Had' tsa
 vu ya ta mtaku dekdək guli wa.] ⁴⁷ Ka ira gha
 turtuk, ta famta kagha kəl ka ka dədəmta
 da dmaku katsi, tsakwaslin tsakwasla ta tsa
 iri ya. Ta dər lama ka nda ira gha guzlin
 turtuk da ga mghama Lazglafta, ka nzakwa
 gha nda ira gha his his, ŋa wudamta kagha
 da həga vu. ⁴⁸ Hada, mamu mtarakha
 ta yamta ma vgha nədəmets, rwava a hən
 wa. Had' tsa vu ya ta mtaku dekdək guli
 wa. ⁴⁹ Inda mndu dza'a nəmanaf nəma
 vu manda slughul. [Inda skwi ta drə lu
 ŋa Lazglafta ta kuktaf kukta lu ta slughul
 tida] ⁵⁰ Slughul ná, skwi dina ya, ama ka
 ta had' zdaku mida dekdək wu katsi, nu
 dza'a magəglamta kuni mida ŋa vranamta
 si tsa nəmatani ya na? Mamu ka slughul
 ma kaghuni. Nzawanza nda zdaku mataba
 ghuni, sanlahə nda sanlahə,» ka'a.

10

Tagha skwi ta ghəjə ghzlinjta marakw
Mat 19:1-12, Luk 16:18

¹ Tahula tsa, ka sli'afá i Yesu nda duh-
 walhani hada ka laghwí ta hadika Zudiya
 nda tvə drəfa Zurdən. Ka tskəgladaghatá
 mnduha ta vgha tavatani. Ka nzəglatá tsi
 ka tagha skwi ŋa tan manda ya snu tsi.
² Ka gavadaghatá la Farisa tavata Yesu ŋa
 hla səlani. Ka dawanta hən da tsi, ka hən
 mantsa: «Mamu re had' wa a tvi ŋa gh-
 zlinjta mndu ta markwa tan na?» ka hən.
³ Ka'a nda hən mantsa: «Wa ka Musa vin-
 daghunaf na?» ka'a. ⁴ «Ka Musa ná, ka
 ta kumay mndu ta ghzlinjta markwa tan
 katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzlu,
 ka ghzlinjani* ka'a,» ka hən. ⁵ Ka Yesu
 nda hən mantsa: «Təŋa ta ghəjə ghuni kəl
 Musa ka vindaghunafá tsa gwada zlahu
 ya mantsa. ⁶ Ama ma zraaftani, manda
 kdinjta Lazglafta ta magafá inda skwi, "ka
 tsafá tsi ta i zə'al nda marakw.†" ⁷ Tsa
 dza'a kəl zgun ka zlanjta dani nda mani,
 ka ndi'anavatá vgha ta markwa tan, ⁸ ŋa
 nzakwa tsa hahən his ya ka slu'uvgha tur-
 tuk‡. Mantsa tama, nzəgla a hən ka m-
 duha his wu, ama ka slu'uvgha turtuk nza-
 kwa tan.» ⁹ Skwi ndi'anaf Lazglafta ná,
 yahayaha mndu dganata, ka'a. ¹⁰ Manda
 vrakta tan, ka lamə hən nzata ma həga,

§ 9:48 Ngha ta Isaya 66:24. * 10:4 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. † 10:6 Ngha ta Zrafta 2:24. ‡ 10:8 Ngha ta Zrafta 1:27 nda 2:24.

ka dawanta duhwalhani da tsi ta għeja tsa gwada ya. ¹¹ Ka'a nda hej mantsa: «Ka ghziinghzi mndu ta markwa tan, ka klafta sana marakw kati, ta hliri tsa mndu ya, maganamaga tsa mndu ya ta ghwadaka skwi ta tsa tanjana markwa tan ya. ¹² Mantsa guli, ka sli'afsi'a marakw ka laghu da wumata sana za'al kati, ta hliri tsa marakw ya nda tsa.»

Hlakta mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu

Mat 19:13-15, Luk 18:15-17

¹³ Mbadaka mnduha ka va hlakta zwani kwitikw kwitikw da Yesu na tfanaghatawi ta hej, nda ma fanaghata ta dzvu ta hej. Ama ka ghzi duhwalha Yesu ta hej. ¹⁴ Ka nge Yesu ta tsa skwi ta maga hej ya na, zedgana a wu, ka kuzlanafata tsi ta nuduf. «Zlanwazla ta zwaniha kwitikw kwitikw ka sagha hej da i'i, ma pye kuni ta hej, kabga na gwal ta gara vgha nda hej na ga mghama Lazglafta. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dar wati ma mndu dza'a gi kwal kul tsu'afata ga mghama Lazglafta manda zwan kwitikw, lamta a tsa mndu ya dekedek wa,» ka'a nda hej. ¹⁶ Ka hlantata tsi ta tsa zwaniha ya da ghuvani, ka pghanaghata dzvu ta hej, ka tfanaghatawi ta hej.

I Yesu nda sana mnda gadghal

Mat 19:16-30, Luk 18:18-30

¹⁷ Manda sli'afata Yesu ka mbada ta tvi, ka sli'afata sana mndu ka hwayakta tsalata ma ghuvani, ka daway da tsi: «Ari narma mgham, nu dza'a maga yu na mutsafta da ta hafu na kdekedzej na?» ka'a nda tsi. ¹⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kal ka ka hga i'i ka narma na? Had sana narma tafta Lazglafta wa. ¹⁹ Nda sna ka ta zlahuha ta mnay kazlay: Yaha ka da dzata mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavata gwada ta mndu, yaha ka da nenba mndu, ka vla ka ta glaku na i da gha nda ma gha* ka'a. ²⁰ «Mghama da, snasna yu ta inda tsa skwiha ya daga ma ga zwanja da,» ka'a nda tsi. ²¹ Tsamesl, ka Yesu nghanavata tsa mndu ya, ka dvuta tsi, ka'a nda tsi mantsa: «Ta turtuk skwi ta pdugudughusta. La ka dzawapta ka ta inda skwa gha, ka daganafata ka ta gwal ka pdu, mantsa dza'a mutsay ka ta gadghal ta luwa. Magata gha ta tsaya, ka sagha ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a nda tsi. ²² Na snanta tsa mndu ya ta tsa gwada ya, ka laghu tsi nda basata nuduf, kabga gadghal ya. ²³ Ka wafta Yesu ta duhwalhani ta wanafata. «Kay! Dza'a nda bla ka lama gwal gadghal da ga mghama Lazglafta!» ka'a. ²⁴ Ka ndarmim duhwalhani nda ndarmima ta tsa gwada ya. Ka vraglianta Yesu ta mnay

guli, «Zwana da, nda bla ka lama gwal ta fafta gheja tan ta gadghal da ga mghama Lazglafta! ²⁵ Ta dar laba nalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mnda gadghal da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Ka va ndarmingalta duhwalhani, ka hej mataba tan mantsa: «Ka si mantsa tsi kati na, wa dza'a mutsafta mbaku tama?» ka hej. ²⁷ Ka nghanavata Yesu ta hej, ka'a mantsa: «Had mndu dza'a lavinta mbanafata ghejani wa, ama lavinjawa Lazglafta ta mbanafata mndu, kabga lavinjawa ta maga inda skwi.» ²⁸ «A'a! Wana anji, zlanavazla ni ta inda skwiha ni, ka dza'a mista gha,» ka Piyer. ²⁹ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had mndu ta sli'afata ka zlanata hgan, nda zwanamani, nda kwaghamani, nda mani, nda dani, nda zwanani, nda hadikhani, kabga i'i nda ya kabga Lfida Gwada Lazglafta, ³⁰ dza'a kwal kul mutsafta farta ta sgavaghatani daga ta na zamana mida mu na wa. Dza'a mutsay ta haghaha, nda zwanama, nda kwaghama, nda mamaha, nda zwani, nda hadikha tani, ama dza'a ghuyay ta danja guli. Ma zamana ta sagha guli, na mutsayni ta hafu na kdekedzej da Lazglafta. ³¹ Nda ndagha gwal si ta kama, dza'a nzakway nda hul. Nda ndagha gwal si nda hul guli, dza'a nzakway ka gwal ta kama,» ka Yesu nda hej.

Mahkana mnanta Yesu ta mtakwani nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Luk 18:31-34

³² Ta mbada hej ta tvi na nju ka dza'a da Ursalima, ka labo Yesu ta kama tan. Hluha zlej ta duhwalhani, nda gwal ta dza'a mista tan tani. Ka tsaglanata Yesu ta tsa duhwalhani ghwanpda his ya tavatani, ka zrafta tsi ta mnay na tan ta skwi dza'a slanaghata. ³³ «Snawasna ba! Wana mu ta dza'a da Ursalima. Hada dza'a ksafata lu ta Zwanja mndu, na vlantata maliha ta gheja gwal ta dra skwi na Lazglafta, nda gwal tagha zlahu na mnduha, na tsanaghata tan ta guma na dzata, na vlantata tan ta gwal kul nzakway ka la Yahuda. ³⁴ Na ganapta tsahaya tiri, na tafay tan ta dzadak tida, na slaway tan nda krupihana, na sarta tan, ama badu mahkan, na sli'agaptani nda hafu.»

Dawuta vla i Yakubu nda Yuhwana da Yesu

Mat 20:20-28

³⁵ Tahula tsa, ka gavadaghatata i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi tavata Yesu. «Mghama da, ta kumay ni ta magananta gha ta skwi dza'a dawanta ni da kagha,» ka hej nda tsi. ³⁶ «Nahani ta kuma kuni ta magaghunata da na?» ka'a nda hej. ³⁷ «Badu lama gha da glakwa gha ya

ná, ka pghata ka ta anjini, sani nda ga zeghwa gha, sani guli nda ga zlaḅa gha ná, kiḅa,» ka ṛni. ³⁸ Ka Yesu zlgħanaftawani ta həj mantsa: «Sna a kuni ta skwi ta dawə kuni wa. Dza'a lavinjɔwa kuni ta sa leghwa tsa ghuya ḁanjwa dza'a yu say ya ra? Ari dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya ḁanjwa dza'a ghuydipta lu ya?» ka'a nda həj. ³⁹ «Arji, dza'a lavinjɔwa ṛni,» ka həj. Ka Yesu nda həj mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta leghwa ghuya ḁanjwa dza'a yu say, dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya ḁanjwa dza'a lu ghuydipta ya†. ⁴⁰ Ama ta ghəja skwi ta nghananjá tsa nzaku nda ga zeghwa ḁa nda ya nda ga zlaḅa ḁa ya ná, nghidigha a tsa ya wa. Nda nza tsa vliha ya ka ṛa gwal payanaf Lazglafta ta həj,» ka'a nda həj. ⁴¹ Na snaṛta tsa pḁakwa duhwalha ghwanj ya ta tsa gwaḁa ya, ka ḅasanavata həj ta ṛuduf ta i Yakubu nda Yuhwana. ⁴² «Saghawasa,» ka Yesu nda həj. «Nda sna kuni ta gwal ta nghə lu manda mghamha ta ghəja mndəra mnduha ná, ta gay həj ta ma mgham mghama tanj. Gwal kulanj lu guli, ta maray hahəj ta mbrakwa tanj ta ghəja tanj. ⁴³ Ama mantsa a nzakwani mataba kaghuni wa. Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali mataba ghuni katsi, ka nzata tsi ka kwalva ghuni. ⁴⁴ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta nzaku ta kəma katsi, ka nzata tsi ka kwalva inda mnduha. ⁴⁵ Wya tsi, sa a Zwanja mndu kabga ṛa maganata lu ta slna wa, ama ṛa nzaku ka kwalva mnduha, vlaha ta hafani ṛa vara ndəghata mnduha guli,» ka Yesu zlgħanaftawani ta həj.

Gunanata Yesu ta ira Bartime

Mat 20:29-34, Luk 18:35-43

⁴⁶ Ka ḅhadaghatá həj da luwa Yeriku. Ta sabə i Yesu nda duhwalhani, nda tskata sanlaha ma mnduha ma tsa luwa ya, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ka gatá skwi. Bartime hga tsa mndu ya, ta nzakway ka zwanja Time. ⁴⁷ Manda snaṛtani kazlay: Yesu zwanja la Nazaret ya ta sagha ka'a, ka dzatá tsi ta lawlaw, ka'a mantsa: «Yesu zwanja Dawuda, tawa ta hidahida ta i!» ka'a. ⁴⁸ Mbaḁa mnduha ka ṛurhway. «Ma gwadaḁa ka,» ka həj. Ama ka sganaghatá tsi ta dza lawlaw ka ṛḁanjḁa: «Zwanja Dawuda, tawa ta hidahida ta i!» ka'a. ⁴⁹ Ka sladata Yesu, ka'a mantsa: «Hgagaghawa hga,» ka'a. Ka hgaktá həj ta tsa ghulpa ta mndu ya. Ka həj nda tsi mantsa: «ṛwanja ka sli'afṛta ka, wya ta hga kagha,» ka həj. ⁵⁰ Ka slurtidijá tsa ghulpa ta mndu ya ta lgutani, ka valavata ka labə nda tvə Yesu. ⁵¹ Ka ḁawanjta Yesu da tsi. Ka'a mantsa: «Nu ta kumə ka

ta magaghata ḁa na?» ka'a. «Maləma ḁa, ka nghəglanjta yu ta vli,» ka'a. ⁵² «La, nda mba ka, kabga zlgħafta gha ta i' i nda ṛudufa gha,» ka'a nda tsi. Ka gi nghəglanjta tsa mndu ya ta vli, ka ksə tsi ta tvi ka dza'a mista Yesu.

11

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Taghwanj a həj ka ḅhadaghatá da luwa Ursalima wu, ka labə həj nda mista ghwa zaytun, ndusa nda sana luwaha ta hgu lu ka Beslaze nda Betani. Ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² «Lawala ḁa na luwa ta kəma ghuni na. Ka ḅhadaghaḁa kuni, dza'a slanaghasla kuni ta zwanja kḁih hbanə lu ta kul walanja mndu ta laf tida. Ka plata kuni, ka klagaghata kuni. ³ Ka «ṛaw kuni ta tsa na» ka mndu ḁawanja da kaghuni katsi, «Mgham ta kumay,» ka kuni ḁazlay. Gi dza'a zlgħunanjla həj ṛa klaktá ghuni da hadna,» ka'a nda həj. ⁴ Ka sli'afṛta həj ka labə, ka slanaghatá həj ta zwanja kḁih ta hba ma bli ta watgha ga mndu ndusa nda wa tvi, ka platá həj. ⁵ Ka gwal ma tsa vli ya nda həj mantsa: «Nu tsa ta magə kuni na? Ta plə ṛaw kuni ta tsa zwanja kḁih ya na?» ka həj. ⁶ Ka zlgħanaftá həj ta wa tanj manda ya mnanaf Yesu ta həj. Ka zlanjta lu ta həj, ka laghu həj. ⁷ Ka kləḁanaghatá həj ta tsa zwanja kḁih ya ta Yesu, ka pghaftá həj ta lguṛta tanj, ka ṛladafṛta Yesu nzafta tida.* ⁸ Ka linjta mnduha ta zlazlatá lguṛta tanj ta tvi, sləhwa fuha ṛa sanlaha ta ḅalakta ma vwah† ka pghay ṛa tsu'ay. ⁹ Mbaḁaka gwal ta dza'a ta kəma Yesu nda gwal ta dza'a nda hulani tani ka hla wi. «ṛa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hgani. ¹⁰ Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta ga mgham ta sagha, ga mghama Dawuda ta nzakway ka da ṛni! Glaku ṛa Lazglafta ta luwa!‡» ka həj. ¹¹ Ka ḅhadaghatá Yesu da luwa Ursalima, ka lamə tsi da həga Lazglafta. Tahula naghanatani ta inda skwiha, ka sli'afṛta tsi ka vraghuta da Betani kawadaga nda duhwalhani ghwanjḁa his, kabga nda ghada laghwa fitik.

Ksi'afṛta Yesu ta fwa ghuraf

Mat 21:18-19

¹² Gamahtsimani, ta sabə həj ma tsa luwa Betani ya ka vru da luwa Ursalima, ka kuzlanafṛta maya ta Yesu. ¹³ Ka nghanjta tsi ta sana ghuraf manda a nda sləhwa tbukw tida. Ka labə tsi nghanata, ka dza'a slanaghar slanagha a wa yu ta zwanj tida kə'a. Laghani tavata tsa fu ya, kə'a kə'a ná, sləhwa yeya tida, kabga ta fitika yakwa

† **10:39** Gray nda Slna gwal ghunay 12:2. ‡ **10:45** Gray nda Slna gwal ghunay 14:24 nda 1 Timute 2:6. * **11:7** Gray nda Zakari 9:9. † **11:8** Manda ya ma 2 Mghamha 9:13, zlatá skwi ṛa vla glaku ya. ‡ **11:10** Gray nda Zabura 118:25-26 nda Mata 21:9.

ghuraf a wa. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa ghuraf ya mantsa: «Walgaŋta a mndu ta tsagatá yaku ta kagha ŋa zay wa,» ka'a. Ta snaysnay duhwalhani.

Ghazlagatá gwal dzawa skwi ma hāga Lazglafta

Mat 21:12-17, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹⁵ Tahula tsa, ka 6hadaghatá hēŋ da luwa Ursalima, ka lamə Yesu da da6a hēga Lazglafta. Ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa skwi nda sakwa skwi hada. Ka liŋtá tsi ta ghzligiŋtá hēŋ dzibil, ka zlabidiŋtá tsi ta tabēlha gwal ta mbəɗ, nda vla nzakwa gwal ta dzawa ghərbu' tani. ¹⁶ Zlana a ta mndu dər turtuk ŋa tsughwadadapta nda ma tsa da6a hēga Lazglafta ya nda skwi wa. ¹⁷ Ka mnə tsi ŋa taŋ. Ka'a mantsa: «Vinda a ma gwada Lazglafta kazlay: Hēga dá ná, dza'a nzakway ŋa hēga maga du'a mndəra mnduha demdem kə'a ra? Ama mbaɗa kaghuni ka niŋta ka galigha gwal gəndaŋ,» ka'a. ¹⁸ Manda snanŋa la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tsa skwi ya, ka zbə hēŋ ta tvi ŋa dzatá Yesu. Ama ta zləŋ hēŋ guli, kabga ksaŋksa tsa skwi ta taghə tsi ya ta hamata inda mnduha. ¹⁹ Manda dəɗata fitik, ka sabə i Yesu nda duhwalhani ma tsa luwa ya ka laghwa taŋ.

Maga du'a kul had dga ghəŋ
Mat 21:20-22

²⁰ Ga sərɗək ta labə hēŋ ta tvi ka vru da Ursalima, kə'a ka duhwalha Yesu ná, dzunŋŋ nda ghwala tsa ghuraf ksi'af tsi ya kay, nduk nda slrəŋhani tani. ²¹ Ka havaktá Piyer ta ghəŋa skwi ta luta. «Maləma dá, ngha ta ghwala ta na ghuraf ksi'af ka na kay 6a!» ka'a nda Yesu. ²² Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Fafwa ghəŋa ghuni ta Lazglafta! ²³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər ya ghwá ya mnə mndu kazlay: Sli'afslí'a ka vzamta ka ta vgha da drəŋ! ka'a nda tsi katsi, ka dgarŋ a tsi ta ghəŋ ta ghəŋani wu, faffa ta ghəŋani ta skwi ya mna tsi ŋa magakwani katsi, dza'a maganamaga Lazglafta ta tsa skwi ya. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Inda skwi dza'a kuni dawanŋa nda maga du'a ná, fafwafa ta ghəŋa ghuni tida manda skwi nda ghada mutsatani, dza'a nghay kuni ta magata tsa skwi ya. ²⁵ Ka ta maga du'a kuni katsi, ka waya ka'a mamu dgun ma nuɗufa ghuni nda sana mndu katsi, pliniswapla ta dmakwa tsa mndu ya, kada plighunista Da ghuni Lazglafta ta luwa ta dmakuha kaghuni guli. ²⁶ [Ama, ka had kaghuni ta plinistá dmakwa mndu wa katsi, had Da ghuni Lazglafta ta luwa dza'a

plighunistá dmakwa kaghuni guli wa]» ka Yesu nda hēŋ.

Ga mutsa Yesu ta glaku
Mat 21:23-27, Luk 20:1-8

²⁷ Ta mbada hēŋ, ka vrəgladaghatá hēŋ da luwa Ursalima. Ta wawakwani Yesu ma hēga Lazglafta, ka sli'adaghatá la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu guli slanaghata. ²⁸ «Nda mbrakwa wa ta maga ka ta na skwiha na, wa ta vlaghatá tvi ŋa magay?» ka hēŋ nda tsi. ²⁹ «I'i guli, ka dawanɗawa yu ta skwi turtuk da kaghuni, ka zlgħidifzlgħa kaghuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya,» ka Yesu nda hēŋ. ³⁰ «Wya tsa daway dá ya: Lazglafta ta ghunafta Yuhwana maga batem' re, ari mnduha a na? Zlgħidifwa zlgħa ta wani,» ka'a nda hēŋ. ³¹ Ka laghu hēŋ zlərɗay mataba taŋ. «Waka mu dza'a zlgħa wani. Ka Lazglafta ya ta ghunafta ka mu, kabgawu kwal kuni kul zlgħafta 6a,» ka'a dza'azlay nda amu. ³² «Ka mnduha ta ghunafta» ka mu katsi, lava a mantsa guli wu, ka hēŋ, kabga nda sna mnduha ta Yuhwana kahwathwata kazlay: Vərdə anabi ya kə'a. Tsaya tama, ta zləŋay hēŋ ta skwi dza'a magə mnduha. ³³ Mantsa tama: «Sna a aŋni ta mndu ta ghunakta wu,» ka hēŋ. Ka Yesu nda hēŋ tama mantsa: «Mantsa i'i guli, had yu dza'a mnaghunata, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya wu,» ka'a.

12

Sana ghwadaka mnda vwaha inabi
Mat 21:33-46, Luk 20:9-19

¹ Mantsa, ka nzatá Yesu ka mna gwada ŋa taŋ nda mahdihi, ka'a mantsa: «Mamu sana mndu ta sli'af ta ka laghwi da ŋabafatá fuha inabi ndər ndər ndər ma vwahani, ka ŋamtá tsi ma dzugur. Ka laptá tsi ta vli ŋa ditsa yakwani. Ka bamtá tsi nduk nda dumbi nda slra tani mida ŋa nzakwa mnda nghay*. Tahula kdĩntani ta payanata tsa vwahani ya dīna, ka fanamtá tsi ma dzvu ta gwal hvay. Ka sli'afatá tsi ka laghwi dista luwa. ² Sagha fitika daga yakwani, ka ghunadaghatá tsi ta sana kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hvay ya ŋa mutsanaf taŋ ta ŋani ma yakwa tsa inabi ya. ³ Laghani, dīŋ ksafksa hēŋ ka dgaptá, ka vriŋta kul vlaŋta. ⁴ Ka ghungladaghatá tsi ta sana kwalva slanaghatá hēŋ guli, ka tatanaghatá hēŋ ta ghəŋ ka rarazata. ⁵ Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta mahkəna kwalva, ka dzatá hēŋ nda dza ta tsaya. Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah

§ 11:17 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11. * 11:26 Ngha ta Mata 6:15. † 11:30 Ngha ta 1:4-5. * 12:1 Gray nda Isaya 5:1-2.

ya ta sanlaha ma kwalvaha guli, ka dǵaptá hēj nda dǵa ta sanlaha, ka pslatá hēj nda psala ta sanlaha. ⁶ Ga va tsa mndu ya, mamu pdákwa zwanjani turtuktuk ta dǵu tsi ma hya ɲudufani, ka kdǵntá tsi ta ghunadapta da tsa mnduha ya kazlay: Dza'a hulay hēj tahula ta na zwanja da na kə'a. ⁷ Ka sli'afata tsa zwanj ya ka lagha slanaghatá hēj. "Ya wana tsa mndu dza'a za hēga ya kaya! Sawa ka dzatá mu, ɲa zay amu ta tsa hēga ya!" Ka tsa gwal ta hva tsa vwah ya mataba tanj. ⁸ Diɲ ksafksa hēj ka dzata, ka vzdǵntá hēj ta mblani di'in nda tsa fuha inabi ya.

⁹ «Ndana tama, nu dza'a magə dani ma tsa vwaha fuha inabi ya? Dza'a laghala, ɲa zadanatani ta tsa mnduha ta hva ma tsa vwah ya, ɲa vlanjani ta tsa fuha inabi ya ta sanlaha ma mnduha. ¹⁰ Ta dzanaf a kaghuni ta vindatani ma deftera Lazglafta manda ya kə'a ta mnay ra? "Tsa pala wudidɲ gwal ta ba hēga ya, tsaya ta nuta ka vərda palaka tughwa hēga. ¹¹ Tsaya ná, Lazglafta ta dǵaftá nzakwa tsa pala ya ka vərda palaka tughwa hēga. Skwa ndərmimay nzakwani ta wa ira amu!"» ka'a.

¹² Tsatsafta tsa maliha ya ná, ta ghəɲa tanj ta gwada Yesu ta tsa gwada ya. Ka zbə hēj ta tva ksafata, ama ka zlanatá hēj ka laghwa tanj kabga zlanja gwada da mnduha.

Gwada ta ghəɲa pla dzumna
Mat 22:15-22, Luk 20:20-26

¹³ Ka ghunafata hēj ta sanlaha mataba la Farisa nda mnduha Hiridus,[‡] ɲa dza'a gwada nda Yesu, kada dákwatsafta lu ta gwada ma wani ɲa ksafata. ¹⁴ Wya ka hēj lagha mnay ɲani: «Maləma da, nda sna ɲni kazlay: Dar gwada ta mnə kagha kə'a, had kagha ta zlanja ira mnduha wu, kabga had ghuya gha nda mndu ta gherbakwani wa. Vərda nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ta tagha kagha. Ta kumay ɲni ta dawanjta gwada da kagha: Ma zlahu Lazglafta ná, nda ra re, ra a wa ka pla dzumna ɲa mgham dagala ma Ruma na? Dza'a plər pla a wa ɲni na?» ka hēj. ¹⁵ «Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na?» Ka Yesu zlgahanafata ta hēj, kabga nda sna ta tsa madgwirmadgwira tanj ya. «Klagaghawakla ta tsa kwaɓu ya ka ngəhanata yu.» ka'a. ¹⁶ Ka klanaktá hēj turtuk. Ka dawanjta Yesu da hēj. Ka'a mantsa: «Nda wa grafta lu ta na skwi tsaf lu tida na na? ɲa wa na hgu tida na guli?» ka'a nda hēj. «ɲa mgham Sezar ya.» ka hēj. ¹⁷ Ka Yesu nda hēj mantsa: «Vlanjwa mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ɲa mgham Sezar, vlanjwa Lazglafta ta ya ta nzakway ka ɲa Lazglafta.» ka'a nda hēj. Ka ndərmim hēj katakata ta tsa zlgəhawani ya.

Daway ta ghəɲa sli'agabta ma mtaku nda hafu

Mat 22:23-33, Luk 20:27-40

¹⁸ Ka sli'adaghatá la Sadukiya slanaghata Yesu guli. Hahəɲ ná, gwal ta mnay kazlay: Had sli'agabta mndu ma mtaku wu[§] kə'a ya hēj. Ka dawanjta hēj da tsi, ka hēj nda tsi mantsa: ¹⁹ «Maləma da, wya ka Musa vindanafata: "Ka mamu mndu mtu zwanjamani ka zlanjta markwa tanj, ya a ta zwanj nda tsa marakw ya wu katsi, wunanaghata tsa zwanjamani ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ɲa yanatani ta zivir ta tsa zwanjamani ta mtuta ya,"* ka'a.

²⁰ «Tsay ghalya, si mamu zwanama ndafán hēj ma da tanj. Si ka klaftá zumali ma hēj ta marakw, ka mtutá tsa mndu ya ta yana a lu ta zwanj wa, ²¹ ka wunanaghata tsa mahisa zwanj ya ta tsa wadgu ya, ka mtutá tsaya guli, yana a lu ta zwanj wa. Mantsa ya tsa mahkəna zwanj ya guli. ²² Inda tsa zwaniha ya ndafán ndafán, ka raftá hēj ta tsa marakw ya, kul had ya ta yatá zwanj nda tsi. Tahula rwuta tsa zwaniha ya ndafán ndafán, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²³ Mantsa tama ní, badu sli'agabta ma mtaku nda hafu ní, ɲa wa ɲa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya mataba tanj badu tsaya tama, ya wya klafkla hēj demdem ta tsa marakw ya ka markwa tanj?» ka hēj nda tsi. ²⁴ Ka Yesu zlgahanafawani ta hēj mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəɲ. Kabgawu kəl yu ka mnay mantsa? Sna a kuni ta skwi nda vinda ma gwada Lazglafta wu, sna a kuni ta mbrakwa Lazglafta guli wa. ²⁵ Tahula sli'agabta ma mtaku nda hafu ná, ta had klutá vgha i marakw nda zə'al wu, dza'a nzanza hēj manda duhwalha Lazglafta ta luwa. ²⁶ Ta ghəɲa gwada ta vragapta ma mtaku nda hafu ya ná, ta dzanaf a kuni ta tsa vli ta ghəɲa mubuk nda vu tida ma deftera Musa ya ra? Ka Lazglafta nda Musa hada na: "Ii Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu," ka'a. ²⁷ Hahəɲ ná, ta nda hafu hēj, kabga Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, ama Lazglafta gwal nda hafu ya. Ta nanay kuni ta ghəɲa ghuni katakata.» ka Yesu nda hēj.

Daway ta ghəɲa mali mataba zlahu

Mat 22:34-40, Luk 10:25-28

²⁸ Ma tsa vli ya, mamu sana mndu mataba gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta sna tsa skwi ta zlərdə i Yesu nda la Sadukiya ya. Ngəhayni ná, dina tsa zlgəhatá wa Yesu ɲa tanj ya. Ka sli'afata tsi ka gavadaghata tavata Yesu da dawanjta. Ka'a mantsa: «Wati mali ma inda zlahuha na?» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda

† 12:11 Ngha ta Zabura 118:22-23. ‡ 12:13 Ngha ta Mata 3:6. § 12:18 Gray nda Slna gwa ghunay 23:8. * 12:19 Ngha ta Sabi 20:1-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:6-22, 25:5-10 nda Zlrafta 38:8. † 12:26 Ngha ta Sabi 3:2, nda 3:6, 15-16.

tsi mantsa: «Wya mali mida: Snawa 6a la Isra'ila! Mgham ta nzakway ka Lazglafta ná, tsatsi turtuktuk Mgham. ³⁰ Mantsa tama, ka dvuta ka ta Mgham ta nzakway ka Lazglafta gha nda hyahya nɔdɔfa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana gha, nda inda mbrakwa gha. ³¹ Wya mahisani: “Ka dvuta ka ta mnda sɛla manda va dvuta gha ta ghɛɛa gha.” Mataba inda zlahuha ná, had zlahu ta malaghatá tsahaya wa,» ka'a.

³² Ka tsa mndu ta tagha zlahu ɲa mnduha ya nda tsi mantsa: «Zda tsa mghama da. Kahwathwata tsa mnɛ ka kazlay: Turtuktuk Lazglafta kɛ'a ya, had sani dɛkɛkɛ ta ghɛɛa tsatsi* wa. ³³ Had tafta dvuta mndu ta Lazglaftani nda hyahya nɔdɔfani, nda inda ndanani, nda inda mbrakwani, nda dvutani ta mnda sɛla manda va dvutani ta ghɛɛani wa. Malaghumala tsaya ta ghɛɛa skwi nda sɛla ta drafta lu tsuhtuh ta gwir. Malaghumala guli ta planatá ghɛɛɲ ta plu lu nda hamata skwiha nda ya nda rini† ta vɛɲta lu manda ya dawɲ zlahu,» ka tsa mndu ya. ³⁴ Nghanata Yesu ta tsa zlgħawani ya ná, mamu difil mida. Ka'a nda tsi mantsa: «Di'ingħu a ka nda ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. Had mndu ta dɛrglaftá nɔdɔf ka dawgɛltá vli da tsi tahula tsa wa.

Zwanɲa Dawuda Kristi ra?

Mat 22:41-46, Luk 20:41-44

³⁵ Ka kdɛ Yesu ta tagha skwi ɲa mnduha ma hɛga Lazglafta. Wya ka'a ta mnay: «Kurki gwal tagha zlahu ɲa mnduha ta mnay kazlay: Kristi ná, zwanɲa Dawuda ya ka'a na? ³⁶ Ya wya ka vɛrdá Dawuda pghafar Sulkum nda għuɛa mnata: “Ka Mgham Lazglafta mnanatá Mghama da na:

Nzanza gha nda ga zegħwa da ha ka sagħa fituk dza'a niɲta

yu ta għumaha għa ka skwa diɲlay għa,‡ ” ka'a.

³⁷ Ya “Mghama da ka,” ka vɛrdá Dawuda ta hɛay ní, wa kɛ'a nzɛglaku ka zwanɲani tama?» ka'a guli. Tsa skwi ta tagħɛ Yesu ya na, zɛɛganazda ta tsa dɛmga ta snay ya.

Planaghatá vu ta gwal tagħa zlahu

Mat 23:1-36, Luk 20:45-47

³⁸ Wya ka'a nda hɛɲ ma tsa skwi ta tagħɛ tsi ya. «Daswa ka kuni nda gwal tagħa zlahu ɲa mnduha! Hahɛɲ ná, nda lgutha zutu-tuta zɛɛganata wawaku ta hɛɲ. Zɛɛganazda ganaghatá zgu ta hɛɲ ta luma. ³⁹ Ta zbay hɛɲ ta vɛɲ nzaku ta kɛma ma hɛga ta kɛl lu ka tagħa skwa la Yahuda. Vɛɲa nzaku dina ta zbɛ hahɛɲ ma vɛɲa za skwa zay guli. ⁴⁰ Hahɛɲ gwal ta dghwadɛgudunɲá skwa la wadgu. Zɛɛganazda slriɲtá maga du'a ta hɛɲ

ta kɛma mnduha ɲa għubantá hɛɲ. Dza'a tsanagħatsa lu ta guma ta hɛɲ katakata,» ka'a.

Vɛɲa skwa markwa wadgu ka pɔdu

Luk 21:1-4

⁴¹ Tahula tsa, ka nzatá Yesu mbɛɲ nda akwata pgha tseɲi ma hɛga Lazglafta, ka nghay ka mnduha ta pgha tseɲi dida. Nda ndɛgha la gadghɛɲ ta va pghadatá tseɲi. ⁴² Ka lagħa sana markwa wadgu ka pɔdu guli, ka pghadatá tsi ta aneni his kul slagħuta ka sana skwi. ⁴³ Mantsa tama, ka hɛɲantá Yesu ta duhwalhani, ka'a nda hɛɲ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnagħunata, tseɲi pghada ya markwa wadgu ya da ya skwi ya ná, mal ɲani ka ɲa pɔakwa mnduha, ⁴⁴ kabga sanlaha ná, ma fɛrta tani da hɛɲ kla'ata hɛɲ ka pghadata. Ama tsa marakw ya ná, kdavakta skwi ma ɲa zayni ga tan klaf tsatsi ka pghadata,» ka'a.

13

Tasiɲtá hɛga Lazglafta

Mat 24:1-2, Luk 21:5-6

¹ Ma fitika saba i Yesu ma hɛga Lazglafta, ka sani mataba duhwalhani nda tsi mantsa: «Mghama da, ngha ta glakwa na pala na 6a! Nghanana ka ta glakwa bata na hɛga na 6a!» ka'a. ² Ka Yesu nda hɛɲ mantsa: «Nda ngha ka ta glakwa batá na hɛga na ki'e, had nzugwatá pala dɛr turtuk dza'a pɔata wa, dza'a tasiɲtasa lu tesne'» ka Yesu nda tsi.

Skwiha dza'a magaku ma kdɛ kdakwa ghɛɛa hadik sagħa

Mat 24:3-14, Luk 21:7-19

³ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka lagħwi nzata ta għwá zaytun, ta nzakway mbɛɲ nda hɛga Lazglafta, ka ksagħutá i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana nda Andre nda ghɛɛa tan ɲa Yesu ka dawɲta da tsi. ⁴ «Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, ɲizla wu dza'a marantá magakwa inda tsa skwiha ya na? Mna gwanɲana mna,» ka hɛɲ nda tsi. ⁵ Ka zɛɛraftá Yesu ta mnay ɲa tan, ka'a nda hɛɲ mantsa: «Daswa ka kuni yaha mndu da nanagħunafta. ⁶ Kabga nda ndɛgha mnduha dza'a sli'akta ka klaftá hɛga da kazlay: “Ti Kristi,” ka inda tan dza'a mnay, ɲa nanagħata tan ta ndɛghata mnduha. ⁷ Dza'a nda sana kuni ta mna gwada ta lmu ndusa nda ya di'ingħu, yaha nɔdɔfa ghuni tɔdu, kabga dza'a magaku tsa skwiha ya, ama kdavakta kdakwa ghɛɛa hadik a tsa wa. ⁸ Dza'a lmay sana hadik ta lmu nda sana hadik, mantsa sana luwa nda sana luwa guli. Dza'a ghudzavafghudza hadik ma vliha kavghakavgha. Dza'a slaku maya ta hadik. Nda tsahaya dza'a zɛɲa ghɛɛa

‡ 12:30 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:4, 5. § 12:31 Ngha ta Levi 19:18.

* 12:32 Gray nda Vrafta ta Zlahu 4:35.

† 12:33 Gray nda Huseya 6:6. ‡ 12:36 Ngha ta Zabura 110:1.

hadik ta basay manda marakw ta basa yaku.
⁹ Kaghuni, daswa ka kuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da vla guma, dza'a d'gay lu ta kaghuni nda sarak ma hoga tagha skwa la Yahuda. Dza'a hladaghunagha hla lu ta koma la numna nda mghamha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha da. Hada dza'a maranta kuni ta nzakwa ghuni ka maslamsaka da ta koma tan. ¹⁰ Wya skwi dza'a magaku karaku: Dza'a nzakway tkwe' ka mnananta mnduha ta ghona hadik tender ta Lfida Gwada Lazglafta, kada kuduta ghona hadik. ¹¹ Hlafta lu ta kaghuni ka hlaghata da vla guma ya, yaha kuni da laghwi da ndana skwi dza'a kuni mnay hada kazlay: Nu dza'a mu mnay tama, ka'a. Ka nu dza'a sagha da ghona ghuni ma tsa fitik ya, tsaya dza'a kuni mnay, kabga kaghuni a dza'a gwaday wa. Dza'a sagha da Sulkum nda ghu'a skwi dza'a kuni gwaday. ¹² Ma tsa fitik ya na, zwanamani dza'a vlatá zwanamani na dzata, zwanani na da dza'a vlatá na dzata, ta mbadavata zwani tvá dadaha tan nda mamaha tan na vlatá høn na psleta.* ¹³ Dza'a husanhusa kuni ta inda mnduha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha da, ama mndu ya dza'a kdanakta su'afra dza'a mbaku,» ka'a.

Manzakdawaya skwi

Mat 24:15-28, Luk 21:20-24

¹⁴ «Ma sana fitik dza'azlay, dza'a nda ngha kuni ta manzakdawaya ta nrinta† skwa Lazglafta dza'a nzata ma vli má si kul raku. Ka havapta mndu nda sna ta dza'na. Mantsa guli, ka nda ngha gwal hadna ma Zudiya ta tsa skwi ya katsi, ka hwaya høn ta ghwa. ¹⁵ Ka ta nzaku mndu ta b'ama hoga, yaha da ndana valagata na vru da hoga‡ kabga na klafta sana skwi, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁶ Mndu ya ma vwah guli, yaha da ndana vrakta dzagha na klafta l'gutani. ¹⁷ Ghuya danwa dza'a slanaghatá mi'aha nda hudí nda gwal nda zwani ta ghuva tan ma tsa fitik ya! ¹⁸ Ndabawa dzvu da Lazglafta, kabga yaha tsa skwiha ya slata givya. ¹⁹ Ka yawu tsatá ghona hadik ka sagha ta gita, ta sla a mnderga tsa ghuya danwa dza'a slata ma tsa fitik ya wu, slaglata a vani guli wa. § ²⁰ Ka má fa a Lazglafta ta htanakta tsa fitik ya wu katsi, ma had mndu dza'a mbafta wa. Ama dza'a htanaghuhta ta tsa fitik ya, kabga gwal dagap tsi na nzaku ka nani. ²¹ Ka “wana Kristi hadna,” “a' wa'a Kristi hada a,” ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da snay, ²² kabga dza'a sli'agaghasli' a ghwadaka la krista nda ghwadaka anabiha. Dza'a magay høn ta njizla sana skwiha nda mazamzama

na nana dagatá mnduha Lazglafta, ka má ta magaku tsi. ²³ Kaghuni, daswa ka kuni. Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa ta inda skwi dza'a magaku demdem.

Vragata Kristi

Mat 24:29-31, Luk 21:25-28

²⁴ «Tsa fitik dza'a sagha tahula ghuyapta lu ta tsa danwa ya, dza'a mtumta fitik, had tili dza'a b'oglafta wa. ²⁵ Dza'a rkaga rka tek-watsa ta luwa, ta dza'a ghudzavafghudza mbrakwa sana skwiha ta luwa.* ²⁶ Ma tsaya tama, dza'a nghanja lu ta saha Zwanja mndu nda mbraku ma ghwayak, ta wudaku katakata ma glakwani ta saha tsi dza'azlay. ²⁷ Ghwanafna ta duhwalha Lazglafta, na sli'a tan ta kdavakta ghona hadik tender,† kulam ta slonja luwa, na tsakakta mnduhani dagab tsi.

Tagha skwi ta ghona ghuraf

Mat 24:32-35, Luk 21:29-33

²⁸ «Nghawa skwi ta magaku nda ghuraf ba! Ka nda ngha kuni ta ghuraf ta daku katsi na, gi nda sna kuni kazlay: Ndusa dawin tama k'a. ²⁹ Mantsa ya guli, ka nda ngha kuni ta tsa skwiha ya ta magaku katsi na, ka snanta kuni kazlay: Ta tvi sela Zwanja mndu ka saha tama k'a. ³⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha ta na zamana gita na dza'a kuduta dekdok kul slata tsa skwiha ya wa. ³¹ Luwa nda hadik na, dza'a kdu kda. Ama gwada da na, had dza'a kuduta wa. Nzawanza hzlenja, yaha kuni hani.

Lazglafta yeya nda sna ta kdakwa ghona hadik

Mat 24:36-44

³² «Ta ghona gwada ta tsa fitik ya na, had mndu nda sna ka ta wati luwa tsi wa. Dar duhwalha Lazglafta ta luwa, dar zwanani, sna a høn wa. Ba Da turtukwani yeya nda sna ta tsa fitik ya. ³³ Daswa ka kuni! ka nzata kuni hzlenja nda fatá ghona ghuni, sna a kuni ka yawu dza'a sagha tsa fitik ya wa. ³⁴ Tsa skwi ya na, dza'a nzakway manda z'ala hoga ta vrakta ta za wliwani. Ma sli'ani, ka zlanja tsi ta hoganani ma dzva gwal ksanata slani, daganafna ta slna tan ta høn. Ka ngha ka ta hoga, ka'a nda mnda ngha hoga, ka nzata ka hzlenja, ka'a guli. Ka sli'afra tsi ka laghwi. ³⁵ Kaghuni guli, hzlenja fata ghona ghuni kabga snanta a kuni ka ta wani luwa dza'a sagha z'ala hoga wa. Ka gahawu tsi, ka ma takala tsi, ka ta waha vazak tsi, ka gasardak a dza'a sagha tsi, had mndu nda sna wa. ³⁶ Daswa ka kuni da sagha tsi dluk slaghunaghatá pslapsla hani ta kaghuni. ³⁷ Manda va na ta mnø yu na

* **13:12** Gray nda Mika 7:6. † **13:14** Ngha ta Daniyel 9:27, 11:31, 12:11. ‡ **13:15** Ngha ta Mata 24:17. § **13:19**

Gray nda Daniyel 12:1. * **13:25** Gray nda Isaya 13:10, 34:4, Azekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. † **13:27** Gray nda Vraffa ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10 Nehemi 1:9.

ghuni na ná, mantsa ya ta mna yu ña inda mnduha kazlay: HZlenja ka kuni fata ghəñ,» ka'a.

14

Dzra skwi ña ksafita Yesu ña dzata
Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Ta his fitik ka sagha fitika skala Pak, nda skala buradi kul hađ is mida,* ka zbu gwal dra skwi ña Lazglafta nda gwal tagha Zlahu ña mnduha ta hidaku ña ksafita Yesu ma kdek ma kdek ña klay dzata. ² «Yaha da nzakway bađu tsa fitika skala Pak ya tama, kabga ka bađu tsa ka mu ksay katsi ná, ka waya ka skwi da sli'anaftá mnduha ta hwanzaábaku,» ka həñ.

Pghay sana marakw ta urdi ta ghəñ ña Yesu

Mat 26:6-13, Yuh 12:1-8

³ Ma luwa Betani Yesu ta nzaku ka za skwa zay ma həga ga Simuñ si nda rda mndu tida ya, ka lamə sana marakw slanaghata nda klatá hwaraka Albastra ndəghamə tsi ta urda sana fu ta hgu lu ka Nar. Nda bla dzva tsa urdi ya katakata. Ka 6laghutá tsi ta wa tsa hwarak ya, ka bərzlaganata tsa urdi ya ma ghəñ ta Yesu. ⁴ Ka kuzlanafatá tsi ta sanlaha ta ñuduf, ka ruruñwaku həñ ta ruruñwaku. Ka həñ mantsa: «Kabgawu ta kəl lu ka badza urdi ka bətbət na? ⁵ Ta skwi má ña klafta ka skwapta ña mutsafitá suley hkən dərmək', ka daganafatá gwal pdu ná,» ka həñ ka 6asanavatá ñuduf ta tsa marakw ya, ka davay. ⁶ Ama ka Yesu nda həñ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya danwa ña tsa marakw ya? Zlanawa zla, ñərma skwi tsa skwi ya magiha tsi. ⁷ Gwal ka pduha ná, kawadaga həñ nda kaghuni inda fitik,‡ laviñlava kuni ta vla skwi ña tanj dər yawu tsi manda ya ta kumə kuni. I'i ná, gđavata a yu tavata kaghuni wa. ⁸ Kđavakta ñərma skwi kura tsi, maga tsi. Rđi má ña masadıvata bađu dza'a da da hađik, tsaya na masadıva tsi na. ⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda vli dza'a mnə lu ta Lfida Gwada Lazglafta ma ghəñja hađik tender, dza'a rusay lu ta skwi maga na marakw na, ña hava na marakw na.»

Skwapta Zudas Iskaryut ta Yesu

Mat 26:14-16, Luk 22:3-6

¹⁰ Ka sli'afatá Zudas Iskaryut. Tsatsi ná, tekw mataba duhwalha ghwanjpdə his, Ka laghu tsi da slanaghatá gwal dra skwi ña Lazglafta. «Dza'a vlaghunavla yu ta Yesu ma dzva ghuni,» ka'a nda həñ. ¹¹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta həñ, ka rfu həñ ta rfu. «Dza'a vlaghavla añni ta tseđi guli,» ka həñ nda tsi. «Yaw,» ka Zudas. Tahula tsa

tama, ka ñavata Zudas ka psa tvi dza'a kəl tsi ka vlanjta Yesu ta həñ.

Zay Yesu ta skwa zay ña skala Pak

Mat 26:17-25, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹² Bađu tsa tanjtanja fitika skala skwa zay kul hađ is mida ya, bađu tsaya ta hna lu ta tuwak ña maga tsa skala Pak ya. Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payafita mu ta vli ña maga skala Pak na?» ka həñ. ¹³ Ka ghunafatá tsi ta gwal his mataba duhwalhani. Ka'a nda həñ mantsa: Lawala da huđa luwa, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani. ¹⁴ Ka dza'a lamə da həga ga tsi ya ná, ka mnanatá kuni ta za'alá həga ma tsa həga ya kazlay: Ga tsa vli dza'a kəl yu ka za skwa zay ña skala Pak kawadaga nda duhwalha da ya na? ka mghama ñni, ka kuni dazlay nda tsi, ña maraghunatani. ¹⁵ Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvu ta ghəñja sana həga nda payatá inda huzlaha mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwi ña za skwa zay ña skala Pak, ka'a. ¹⁶ Ka sli'afita tsa duhwalha ya, ka laghwi da hudluwa, ka slafita həñ ta inda tsa skwiha ya, manda va ya mnanaf Yesu ta həñ. Ka datá həñ ta skwa zaya skala Pak hada.

Sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

¹⁷ Gahawu tama, ka lagha tsi kawadaga nda duhwalhani ghwanjpdə his. ¹⁸ Nda nza nzakwa tanj tama ta za skwa zay həñ, ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, mamu mndu turtuk mataba ghuni ta zə mu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha[§],» ka'a. ¹⁹ Rəmasas ka vgha tanj. «I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na?» ka həñ turtuk turtuk nda tsi. ²⁰ «Mndu turtuk mataba na kaghuni ghwanjpdə his ta zə mu ta skwa zay ma hliba turtuk* na tsa mndu ya. ²¹ Wya te'uwa, Zwanja mndu ná, dza'a mtaku manda ya nda ghada vindatani ma gwada Lazglafta.† Ama danwa ña mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzva mnduha ña dzata. Dər ya má kwal lu yatá tsa mndu ya,» ka'a nda həñ.

Tahanata Yesu ta za skwa zay nda ghuba

Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²² Ta zə həñ ta skwa zay, ka klaftá Yesu ta tsa buradi ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka 6alanafatá tsi ta həñ. Ka'a nda həñ mantsa: Nanana ná, slu'uvgha da ya, zlghawazlgħa, ka'a. ²³ Tahula tsa, ka klaftá tsi ta legħwa ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka vlanjta tsi ta

* 14:1 Ngha ta Sabi 12:1-27. † 14:5 Ngha ta Markus 6:37. ‡ 14:7 Gray nda Vrafta ta Zlahu 15:11. § 14:18 Gray nda Zabura 41:10. * 14:20 Ngha ta Zabura 41:10. † 14:21 Ngha ta Zabura 22:2-19 nda Isaya 53.

həŋ. Ka zlgħaftá həŋ ka ŋəŋa'ata demdem.
²⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nanana na usa dá ya. Nana usa dá ná, dza'a pghupgha ŋa slər6a zughu mataba mnduha demdem nda Lazglafta.»²⁵ Kahwathwata ta mnaghunata yu, had yu dza'a səŋlaŋtá ima yakwa fwa inabi ha ka labə ta fitik dza'a kəl yu ka sa lfidani ma ga mghama Lazglafta wa,» ka'a nda həŋ.

²⁶ Ka fafanaftá həŋ ta laha[§] zləzlvə Lazglafta, ka sli'aftá həŋ ka dza'a ta ghwá zaytunj.

Sna a yu ta kagha wu, ka Piyer nda Yesu
Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-

38

²⁷ Ta labə həŋ ta tvi, ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a hwahwayaghu hwahwaya kuni ka zlidivata,*» ka'a nda həŋ. Wya te'uwa nda vinda da Lazglafta kazlay: Dza'a dzadza yu ta mnda ngha tuwak, ŋa gazlaghuta tuwakka kə'a[†].

²⁸ «Dza'a dzadza lu ta i'i, ama tahula sli'agabta dá, dza'a tinlaghutinjla yu ta 6hadaghata da Galili ka kaghuni,» ka'a.
²⁹ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər hwahwayaghuta lamndu ka zlavaghata, i'i, zlavaghata a yu dekdek wa,» ka'a.
³⁰ Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata wa, ta vana rvidik gita u ná, ma kdaku vazak ka wahata kamahis, dza'a mnamna vərda kagha hkən səla kazlay: Sna a yu ta mndu na wu kə'a.»
³¹ Ama ka Piyer vrəglinjá zlgħanaftawi nda mbraku nda mbraku mantsa: «Dər má ŋa dzatá i'i kawadaga nda kagha tsi, had yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka'a nda tsi. Manda va tsaya, ka pdákwa sanlaha nda tsi guli.

Nd6a dzva Yesu ma Getsemani
Mat 26:36-46, Luk 22:39-46

³² Ka 6hadaghatá həŋ da sana vli ta hgu lu ka Getsemene.[‡] Lagha tanj da tsa vli ya, «nzawanza hadna ta dza'a yu da maga du'a,» ka Yesu nda duhwalhani.
³³ Ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana kawadaga nda tsi. Ta mbədap a həŋ ta səla wu ná, ka ksaftá zləŋ ta Yesu ka ghuyay ma vgha.
³⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: Tdatá ŋudufa dá katakata ta kuma dzihata, nza-wanza hadna ndiri, ka'a nda həŋ.
³⁵ Tahula tsa ka mbədaptá tsi ta səla dau' manda a, ka zləmbatá tsi ta hadik, ka ndə6ə tsi ta dzvu da Lazglafta: Ka má ta magaku tsi katsi ná, ka laghula na ghuya danwa na ta ghəŋa dá, ka'a.
³⁶ Ka'a guli: «Aba, Da, had skwi kul lavinjta ka ta magay wa, klinjla ta na gruma dza'a yu say na! Nziyanza

tsi tama, manda ya ta kumə i'i a wa, ama ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a.
³⁷ Ka sli'aftá tsi ka vrakta slanaghatá duhwalhani, ka slanaghatá tsi ta həŋ ta hani. Ka'a nda Piyer mantsa: «Simunj, ta hani ka ra? Lavinj a ka ta nzdavata ta nzaku ndiri dər ka ki'a ra!»
³⁸ Nzawanza ndiri, ka ndə6a kuni ta dzvu yaha kuni da zləmbamta ma ghwadaka skwi dza'a dzghaghunata,» ka'a nda Piyer: «Nda sna yu ta kumay ŋudufa ghuni ta maga skwi dina, ama had mbrakwa slu'uvgha wa,» ka'a nda həŋ.
³⁹ Ka vrəglaghatá tsi da maga du'a manda va tsa ya kay guli.
⁴⁰ Ka sli'iglaftá tsi ka vrəglakta slanaghatá həŋ. Ta vraktá tsi ná, ta zurjura hani həŋ kay guli. Ka sli'anaftá tsi ta həŋ. Trid traptra həŋ ta skwi ŋa mnanata, kabga nda ghuya həŋ da hani. Ka vrəglaghatá tsi.
⁴¹ Ka vrəglaktá tsi ŋa mahkəna səla, ka'a nda həŋ mantsa: «Tata hani kuni ka mbi'a vgha ghuni tama 6a? Nda kda, nda maga fitikani tama. Wana vlayvla lu ta Zwanja mndu ma dzvu ta gwal dmaku.
⁴² Sli'afwasli'a, mbadma guya həŋ, wya ndusakta tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva tanj ya,» ka'a nda həŋ.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴³ Tata tsa gwada ya Yesu, ta lagha Zudas ta nzakway tekw mataba duhwalha ghwanjpdə his. Ka lagha tsi kawadaga nda tskatá mnduha, nda huzla lmu da həŋ da slanaghatá Yesu. Tsa mnduha ya ná, ghunatá mnduha mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu ya.
⁴⁴ Tsa Zudas ya ná, tsatsi ta vlanjta həŋ. Tinlaghutinjla ta mnanatá həŋ kazlay: Ka nda ngha kuni ta tsa mndu dza'a lagha yu da brusata ya ná, ya vani tsaya. Ka gi ksafta kuni, ka kla kuni, yaha kuni da walanja zlinjta, ka'a nda həŋ.
⁴⁵ Bhadaghatani, ka gavadaghatá tsi tavata Yesu. «Zgu tsa Malama dá,» ka'a ganaghatá zgu ka brusay.
⁴⁶ Ka gi sli'adaghatá tsa mnduha ya ksaftá Yesu.
⁴⁷ Ka gi tshagaptá sana mndu tavata Yesu ta kafayani, ka gi tsaghatá sləməŋa[§] sani ma kwalva tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya.
⁴⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nya ta maguta kəl kuni ka sli'agaghata nda huzla lmu da ksa i'i, gənda yu ra?»
⁴⁹ Ya wya kawadaga yu nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta[‡] zlay, hada kaghuni, kabgawu kwal kuni ksaftá i'i? Wya nana skwi ta magaku na ná, ŋa nzakwani manda ya mna gwada Lazglafta ya,» ka'a.
⁵⁰ Ka hwahwayaghutá* duhwalha Yesu ka zlanavata.
⁵¹ Ka sli'aftá sana gala6ay ka mbada mistani, nda tsatá gwada ta vghani, ka kumə lu ta

[‡] 14:24 Gray nda Sabi 24:8, Irmiya 31:31-34.

[§] 14:26 Ngha ta Zabura 113-118.

* 14:27 Ngha ta Zakari 13:7.

[†] 14:27 Ngha ta Zakari 13:7. [‡] 14:32 Ngha ta Mata 26:36.

[§] 14:47 Ngha ta Yuhwana 18:26.

* 14:50 Gray nda

ksafta, ⁵² ama ka slurtinjá tsi ta lgutani ka hwayaghuta ka fardi'u.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵³ Ka klaghatá hən̄j ta Yesu da mala gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Hada, ka tskavatá inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu tani, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani, ka tskavatá hən̄j. ⁵⁴ Ta klə hən̄j ya, mbadaka Piyer ka mbađa ta hulani ta hulani, ha ka lamə tsi da dađa tsa həga ga mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka nzatá tsi hada ka slina vu kawadaga nda kwalvaha. ⁵⁵ Mbađa maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tsa guma, ka zba skwi dza'a kəl lu ka mutsaftá rutsak nda inda tsakalawi ta ghəŋa Yesu, kabga ŋa mutsaftá dzata, trid mutsaf a hən̄j wa. ⁵⁶ Nda ndəgha gwal ta vaza rutsak ta Yesu† mndani, ama la a tsa gwada tan̄j ya ta tva turtuk wa. ⁵⁷ Ka sli'anafá sanlaha ta gwada ta ghəŋani. Ka'a nda hən̄j mantsa: ⁵⁸ Sniŋsna ŋni ta mnayni kazlay: «Dza'a tasiŋtá na həga Lazglafta baf lu nda dzvu na yu, ka vranafá da ta bafta bađu mahkən kul ksantá mndu.‡» ka'a. ⁵⁹ Kulam nda tsaya tani, la a tsa gwada tan̄j ya ta tva turtuk wa. ⁶⁰ Ka sli'afá mal ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba tsa tskatá vgha mnduha ya. Ka'a nda Yesu mantsa: «Nu kul zlgħə kagha ta wa na skwi ta mnə mnduha ta kagha na katək na? Ari sna a wa a kagha na?» ⁶¹ Tsəridá, ka Yesu nzata, zlgħa a ta wani wa. Ka dawuglan̄tá tsa mal ta ghəŋa gwal dra skwi ya da tsi. «Kagha Kristi ta nzakway ka Zwanə Lazglafta nda tfawi ta ghəŋani ya ra?» ka'a nda tsi. ⁶² Ka Yesu zlgħanafá mantsa: «Anj, i'i ya. Dza'a nda ngha kuni ta i'i Zwanə mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra. Dza'a nghay kuni ta saha da ma kusay ta luwa§ guli.» ka'a. ⁶³ Na snan̄ta tsa mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya ta tsa gwada ya, ka kwahinjá tsi ta lgutani. Ka'a nda hən̄j mantsa: «Nu tata zbəglta mu?» ⁶⁴ Nda sna kuni ta tsa ŋaslani ya ki'e, kinawu ka kaghuni ta ghəŋani?» ka'a. Prək ka dzatá na mndu* na, ka hən̄j demdem. ⁶⁵ Ka gi tafə sanlaha ta sərđək tida, ka hbanamtá hən̄j ta patak ma kuma, ka dənəzlay. Ka hən̄j nda tsi mantsa: Tsatsaf tsatsa ta tsa mndu ta dzughusta ya, ka hən̄j nda tsi. Ka vlan̄tá hən̄j ta la kwalvaha, ka dghar† tsahaya guli.

Hkən mnay Piyer kazlay sna a yu ta Yesu

† 14:56 Gray nda Zabura 27:12, 35:11. ‡ 14:58 Ngha ta Yuhwana 2:19. § 14:62 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 14:64 Ngha ta Zlahu 24:16. † 14:65 Gray nda Isaya 50:6. ‡ 14:72 Ngha ta 14:30. * 15:2 Ngha ta Mata 27:11.

wu kə'a

Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18,25-27

⁶⁶ Tata nzaku Piyer ndagahadik ma dađa həga, ka sagha sana marakw ta nzakway tekw mataba kwalvaha ka mi'aha ga mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. ⁶⁷ Ka nghan̄tá tsi ta Piyer ta slina vu. Ka vits tsi, «Si kawadaga kagha nda tsa Yesu la Nazaret ya.» ka'a nda tsi. ⁶⁸ «Kay! Sna a yu ta na skwi ta mnə ka na wu, sna a yu ta va na mndu ta mnə ka na guli wu.» ka'a. Ka gi sli'afá tsi ka laghwi da dzuguva watgha. [Ka wahatá vazak.] ⁶⁹ Ka nghan̄tá ya tsa marakw ya. Tekw nana mndu na mataba tsa mnduha ya, ka'a nda tsa mnduha ma tsa vli ya kay guli. ⁷⁰ «Kay! I'i a wu.» ka'a kay guli. Bats nzda, ka tsa gwal ta nzaku hada ya nda Piyer kay guli mantsa: «Dər ki tsi, vara a kagha mataba tsa mnduha ya wu, kagha ná, mnda la Galili ka.» ka hən̄j nda tsi. ⁷¹ Ka zltraftá Piyer ta ksi'a ghəŋani ka wadu. Ka'a mantsa: «Sna a yu ta na mndu ta mnə kuni na dəkđək wu.» ka'a. ⁷² Ka gi wahatá vazak ka mahis. Snan̄ta Piyer ta tsa wahata vazak ka mahis ya, hizl sagha tsa gwada mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ka mahis ná, dza'a mnay ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a ya tsa da ghəŋani. Ka gi sli'afá tsi ka laghwi da hərbə taw.‡

15

Kladaghata Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Tsadakwa vli, ka gi tskavatá maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ka dzrəku kawadaga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda gwal tsa guma demdem. Ka habaftá hən̄j ta Yesu. Ka klaftá hən̄j ka laghwi vlan̄tá Pilat ka ŋumna. ² Tahula kladaghata tan̄j ta Yesu da Pilatus, ka dawan̄tá Pilat da tsi. Ka'a mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a nda tsi. Manda ya mna ka,* ka Yesu nda tsi. ³ Ka vazə maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta rutsakha kavghakavgha ta Yesu. ⁴ Ka dawuglan̄tá Pilat da Yesu, «Mbađa a ka ra, ari sna a wa a ka ta na skwiha ta mnə hən̄j ta kagha na na?» ka'a nda tsi. ⁵ Tsərid' nzanza Yesu kul mbədanaghata dər ka turtuk. Ka vlan̄tá tsi ta ndanu ta Pilat.

Tsanaghatá guma mtaku ta Yesu

Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16

⁶ Tsaw inda fitika skala Pak ya ná, ta snusna Pilat ta zlinistá mndu turtuk ma gamak ta hən̄j. Mndu dawan̄j hən̄j ta zlinista

tsi ta hən, ⁷Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ta hgu lu ka Barabas, ksaf lu ka famta ma gamak kawadaga nda sanlaha ma mnduha, kabga dzata tan ta mndu ma vla zlərdawi nda nɔmma. ⁸Mbadā dəmga ka sli'adaghata da Pilatus, «Zliɔniszla ta mndu turtuk manda ya snu ka ta maganata,» ka hən. ⁹«Ta kumay kuni ta zlighunista da ta mghama la Yahuda ra?» ka Pilat nda hən, ¹⁰kabga nda sna ka mnay kazlay: Ka draku kladaghata maliha ta ghəɔja gwal dra skwi ɔja Lazglafta ta Yesu ka'a. ¹¹Ama mbadā maliha ta ghəɔja gwal dra skwi ɔja Lazglafta ka ɔjavata, ka bara mnduha ɔja mnay tan kazlay: Zliɔnis Barabas, zliɔnis Barabas, ka'a nda Pilatus. ¹²Ka vrəgliɔntā Pilat ta daway da hən: «Ka si mantsa tsi, nu ta kumə kuni ta magay da nda na mndu ta hgu kuni ka mghama la Yahuda na?» ka'a nda hən. ¹³Ka hləglaftā hən ta wi: «Zləɔfzləɔja ta udzu, ka hən nda tsi.» ¹⁴Ka Pilat nda hən guli mantsa: «Kabgawu, nahgani va ghwadaka skwi maga tsi? Ka hləglaftā hən ta wi nda mbraku, Zləɔfzləɔja ta udzu!» ka hən nda tsi. ¹⁵Tsa Pilat ya, ta kumay ta zdanafta ɔjuf ta dəmga. Mantsa, ka zlinistā tsi ta Barabas ta hən, ta vlantā tsi ta Yesu ma dzvu ta la sludzi ɔja slvanapta. Tahula tsa, ka zlanantā tsi ta hən ɔja zləɔfta ta udzu.

Gagay sludziha ta Yesu

Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3

¹⁶Ka zlgħaghutā sludziha ta Yesu ma dzva Pilatus, ka kladamtā hən, ta daɔi ma həga ma vla nzakwa Pilatus, ka hagadaghata hən ta inda sludziha demdem, ka tskavata hada. ¹⁷Ka sudanavatā hən ta lguta ma mgham mgham ka dva. Ka daftā hən ta teki ka wanamta ma ghəɔja manda zewzewa. ¹⁸Ka gə hən ta zgu ɔjani: «Zgu tsa mghama la Yahuda,» ka hən nda tsi. ¹⁹Mbadāka hən ka dzay ta ghəɔja nda sarak guli, ka tafa sərɔk tida. Ka tsələbu hən ta tsələbu ta kəmani, manda skwi ɔja vla glaku ɔjani. ²⁰Tahula hərfuta tan ta gagay, ka sudaghutā hən ta tsa lguta dva mā mgham mgham tida ya, ka sudglanavatā hən ta vərda ɔjani. Ka klagapta ka klaghata ɔja zləɔɔja ta udzu.

Dalafta la sludziha ta Yesu ta udzu

Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

²¹Ta labə hən ta tvi, ka guyatā hən nda sana mnda la Sireɔja ta hgu lu ka Simuɔja, dani ma i Alegzandra nda Rufus[†] ta vrakta ta wawakwani. Ka mblanaftā hən ta kla tsa udza zləɔja Yesu ya. ²²Ka klaghatā hən ta Yesu da Gwalgwata. Tsa Gwalgwata ya na, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghəɔja

ka'a ya. ²³Bhadaghata tan da hada, ka kumə hən ta sunustā ima inabi laɔanaf lu nda sana skwi ta hgu lu ka mur, ɔja htanaghutā kuzlakwa tsa ghuya daɔwa ya, ama ka kwalaghutā Yesu ta say. ²⁴⁻²⁵Nzemndi təmbay vli ta zləɔftā hən ta udza zləɔɔja, ka vzə hən ta vindima[‡] ɔja daguvustā lguthani. ²⁶Vindafha lu nda ta ghəɔjani, ta ghəɔja skwi kəl lu ka tsanaghatā guma kazlay: Mghama la Yahuda ka'a. ²⁷Ka zləɔftā hən ta gəndaha his ta sana udzuha tavatani, pal nda ga zəghwani, pal nda ga zləɔani. ²⁸[Mantsa ya kdavakta skwi mnə gwadā Lazglafta kazlay: Nda mbadā mataba mbsaka gwal ta maga ghwadaka skwi,[§] ka'a. ²⁹Mbadā mnduha ta labə nda ta tsa tvi ya, ka gigda ghəɔja ka rarazay, «Yawa a wa! Dza'a tasiɔtasa yu ta həga Lazglafta ka bafta da ma fitik hkən^{*} a ka ka kay ra. ³⁰Mbanaf mba ta ghəɔja gha kagha ka ghəɔja gha, ka saha ka ta na udza zləɔɔja na!» ka hən nda tsi. ³¹Mbadā maliha ta ghəɔja gwal dra skwi ɔja Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɔja mnduha ka manay guli: «Mbanafha ta sanlaha ná, ama trid lavɔɔja a ta mbanaftā ghəɔjani wu.» ka hən mataba tan. ³²«Ka sasa Kristi Mghama la Isra'ila ta na udza zləɔɔja na ndana tama, ka ngha ɔjani, kada zlgħafta ɔjani nda ɔjufu ɔjani!» ka hən, Mbadā tsa gwal zləɔɔja lu kawadaga nda tsi ya guli ka razay.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

³³Lafa fitik dək da ghəɔja, ka nutā vli tɔik ka grusl ta hadik demdem, ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawa. ³⁴Manda magatā nzemndi hkən, ka hgatā Yesu nda mbraku, ka'a mantsa: «Eluhi, Eluhi, lama sabaktani?» ka'a. Manda mnay kazlay: Lazglafta da, Lazglafta da, kabgawu zlidivata[†] ka na? ka'a ya. ³⁵Snanɔja sanlaha mataba tsa gwal hada ya ta tsa skwi mna tsi ya ná, ka hən mantsa: «Wya ta hga Iliya mnda Lazglafta ghalya,» ka hən. ³⁶Ka gi sli'aftā sani mataba tan ka hwayadapta klaftā susu, ka hbunɔja ta wa sarak. Ka tsughumamtā tsi ma ima inabi mastalan, ka tsghədanaftā tsi ta Yesu ɔja sayni.[‡] Ta tsghə tsi ya, «Swidwa! Nghama ngha ka dza'a sasa Iliya da klagata ta na udza zləɔɔja na tsi, kaki tsi,» ka hən. ³⁷Ama ka wahatā Yesu nda mbraku, ka sabə hafu mida. ³⁸Ma va tsa fitik ya, ka tavaptā zlala ta watgha lamə da vli nda ghuɔa ma həga[§] Lazglafta kuyar daga ta luwa dikw ta hadik. ³⁹Ma tsa vli zləɔɔja lu ta Yesu ya, mamu sana mghama sludza la Ruma ta sladakta mbəɔja nda tsi. Manda nghanɔtani ta mndəɔja tsa

[†] 15:21 Gray nda Ruma 16:13. [‡] 15:24-25 Ngha ta Zabura 22:19. [§] 15:28 Ngha ta Lukwa 22:37 nda Isaya 53:12.

^{*} 15:29 Ngha ta 14:58 nda Zabura 22:8 nda Yuhwana 2:19. [†] 15:34 Ngha ta Zabura 22:2. [‡] 15:36 Gray nda Zabura 69:22. [§] 15:38 Ngha ta Sabi 26:31-33.

klay Yesu ta hafu ya, ka'a mantsa: «Kah-wathwata, na mndu na ná, Zwaŋa Lazglafta ya,» ka'a. ⁴⁰ Mamu sana mi'aha ta sladakta di'ij ka ngha tsa skwiha ta magaku ya guli. Mataba tsa mi'aha ya, mamu i Mari makwa ta Magdala, nda Salume, nda Mari mani ma i Yuses nda Yakubu ta tsne'uwa ya. ⁴¹ Ma fitika si nzakwa Yesu ta ma luwa Galili karaku ná, si ta dza'a mistani tsa mi'aha ya ŋa maganata slna. Si nda ndagha sanlaha ma mi'aha ta sli'adafta mistani da luwa Uرسالima guli.

Paɗamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁴² Baɗu luma Madagala tsa fitik ya, ta kəl lu ka papaya skwiha, kabga dza'a lamla lu da sabat, ka nda daɗa fitik. ⁴³ Ka lagha Yusufu mnda luwa Arimate*. Tsa mndu ya ná, ta mnay ta tughwa gwadaha. Tsatsi guli ná, ta kzla ga mghama Lazglafta. Ka draftá tsi ta ŋuɗuf, ka lagha slanaghatá Pilat ŋa ɗawaftá tvi ŋa dza'a kla mbala Yesu. ⁴⁴ Ka ndərmim Pilat ta tsa gi saba hafu ma Yesu misimmisim ya. Ka hganɗá tsi ta tsa mghama sludziha ya, ka ɗawaŋta da tsi kazlay: Nda kɗa fitika saba hafu mida ra? kə'a. ⁴⁵ Manda snanamta tsa mghama sludzi ya, ka zlananɗá tsi ta tvi ta Yusufu ŋa dza'a kla mbala Yesu. ⁴⁶ Ka skwatá Yusufu ta lguta wupay, ka klagata mbala Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamta mida. Ka klawá tsi ka laghwi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh. Ka tarwalaktá mghama klam, ka hunɗa ta wa tsa kulu ya. ⁴⁷ Ta nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda Mari mani ma Yuses, ka ngha vli dza'a kəl lu ka famta.

16

Sli'agabta Yesu nda hafu ma mtaku

Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Manda luta sabat, ka sli'aftá i Mari makwa ta Magdala nda Salume nda Mari mani ma Yakubu dzawatá rɗa urdi ŋa dza'a masay ta mbala Yesu. ² Ka sli'afta hən, ka ɓhadaghatá hən mbessa vzlazlan ta kulu gasərdək baɗu damas. ³ Ta labə hən ta tvi, ka hən mantsa: Wa dza'a tarwalaghutá tsa klam ta wa tsa kulu ya tama? ka hən. ⁴ Ndusadaghata tar, kə'a ka hən ná, tarwalaghutatarwala lu ta tsa mghama klam ya di'ij nda wa tsa kulu ya. ⁵ Ka gi lamə hən da tsa kulu ya. Ka slanaghatá hən ta sana duhwal ta nzaku hada nda ga zeghwi, nda sudatá ta lguta ŋusliŋ zutut ta vghani. Nghanɗa tar, mbaɗaka hən ka ghudzafɗa da zləŋ. ⁶ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ, nda sna yu kazlay: Yesu mnda la Nazaret si zləŋaf lu ya ta psə kuni» kə'a. Ta haɗ hadna wa. Sli'afslí'a

nda hafu ka laghwi. Wana tsa vli si kəl lu ka fatá mbalani ya. ⁷ Lawala da mnanatá i Piyer nda sanlaha ma duhwalhani kazlay: Tiŋəl tsatsi dza'a ɓhata ma Galili. Hada dza'a nghanɗa kuni manda ya si mnaghuna tsi,* ka tsa duhwal ya nda hən. ⁸ Ka ndagaptá tsa mi'aha ya ma kulu, ka hwaya. Ta ghudzaku hən da zləŋ. Ka kwalaghutá hən ta mna tsa gwada ya ŋa mndu, kabga nda ksa hən da zləŋ.

Maranɗa Yesu ta vghani da Mari Magdala

Mat 28:9-10, Yuh 20:11-18

⁹ [Manda sli'agabta Yesu gasərdək baɗu ɗamas, tiŋəl Mari makwa ta Magdala, ya ghzliŋ tsi ta duhwalha halaway ndəfán mida ya, marava tsi da tsi. ¹⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi da mnay ŋa gwal si kawadaga nda Yesu, ta nzaku hən sasgama ka taw. ¹¹ Wa a Yesu nda hafu, nda ngha i'i nda ira ɗa, ka'a nda hən. Ka kwalaghutá hən ta zlgahftá tsa gwada ya.

Maravata Yesu da sana duhwalhani his
Luk 24:13-35

¹² Tahula tsa, ka maravatá Yesu ka sani ma mndu tsəm da duhwalhani his ta mbaɗa ta tvi ta dza'a tahula luwa. ¹³ Ka vraktá hən da Uرسالima, ka rusu hən ŋa sanlaha. Ama ka kwalaghutá tsahaya ta zlgahftá tsa gwada ya guli.

Maravata Yesu da duhwalhani ghwanɗə
nden

Mat 28:16-20, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁴ Tahula tsa guli, ka maravatá tsi ta kəma duhwalhani ghwanɗə nden ta zə hən ta skwa zay. Ka davanaghatá tsi ta hən: Nu kul zlgahftá kuni ta gwada tsa gwal ta nghanɗá i'i ta sli'agapta ya, tarɗanɗa ghənɗa ghuni, ka'a nda hən. ¹⁵ Ka'a nda hən tama mantsa: Lawala ta ghənɗa haɗik tender, ka mna kuni ta Lfiɗa Gwada Lazglafta ŋa inda mnduha.† ¹⁶ Inda mndu dza'a zlgahfta nda ŋuɗuf, ka maganaftá lu ta batem, dza'a mbaku. Ama mndu dza'a kwal kul zlgahfta, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma. ¹⁷ Wya ŋizla dza'a maranɗa gwal ta zlgahftá i'i: Nda hga ɗa, dza'a ghazlay hən ta duhwalha halaway ma mnduha, dza'a gwadaɗ hən ta sana Lfiɗa Gwada. ¹⁸ Dər ksafna hən ta nahadik nda dzvu, dər suha hən ta gruma, haɗ sana skwi dza'a maganata tsi ta hən wa. Dza'a fafanaghafafa hən ta dzvu ta gwal kul ɗughwanaku, ŋa mbambafta tar, ka Yesu nda hən.

Vraghuta Yesu ta luwa
Luk 24:50-53, Slg 1:9-11

* 15:43 Ngha ta Mata 27:57. † 16:7 Ngha ta 14:28. ‡ 16:19 Slna gwal ghunay 1:8. § 16:19 Gray nda Slna gwal ghunay 1:9-11.

¹⁹ Tahula mnanata Mgham Yesu ta tsa gwada ya ta hən, ka klaghatá Lazglafita ta luwa, ka nzanatá tsi nda ga zeghwani.[‡]
²⁰ Hahən guli, ka sli'aftá hən ka laghwi da mna tsa Lfida Gwada Lazglafita ya ma inda vli. Ka katu Mgham Yesu ta hən ma mna tsa gwada ya, nlanaghaha ta tsa gwada ya ta hən nda ma magay tan ta mazəmzəm.]

33 Dza'a gay ta mgham ta ghəŋa la Isra'ila ŋa kəkəkədzen, kdāvakta a tsa ga mghamani ya wu,» ka'a. 34 Ka Mari nda tsa duhwala Lazglafta ya mantsa: «Kinawu ka skwi dza'a magaku mantsa, ya wya ta sna a yu ta zgūn wu?» ka Mari. 35 «Sulkum nda ghu6a dza'a saha ta ghəŋa gha. Mbrakwa Lazglafta ta luwa dza'a bukwaghamta. Tsaya dza'a kəl lu ka hga tsa zwanj nda ghu6a dza'a yata ka ya ka Zwanj Lazglafta. 36 Ngha a ka ta zba gha Elizabet si kul faftá lu ta ghəŋ ta yayni ta zwanj ná, wa'a nda hudí ndana, mamku' a tilani na nda va tsa halatani ya tani ra. 37 Haď sana skwi ta tranaghatá Lazglafta wa,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. 38 Yaw, «kwalva Lazglafta i'i, ka maga Lazglafta manda ya mniha ka,» ka Mari. Ka sli'afat duhwala Lazglafta tavatani ka laghwi.

Laghwa Mari nghanaghatá Elizabet

39 Ma va tsa fitik ya, ka sli'afatá Mari misimmisim ka laghwi da sana luwa ta ghwá ma hadika Yahuda da nghanaghatá Elizabet. 40 Ka lamə tsi da həga ga Zakari ka ganaghatá tsi ta zgu ta Elizabet. 41 Na gi snanja Elizabet ta ga zgwa Mari, gi ka skalavafatá zwanj ma hudani. Ka ndəghanaftá Sulkum nda ghu6a ta Elizabet. 42 Ka klanjta tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantasa: «Kagha, nda tfawi ta ghəŋa kagha mataba mi'aha. Na zwanj ma huda gha na guli, nda tfawi ta ghəŋani. 43 Waka yu mutsa nana ma zdaku kəl mani ma mghama da ka sagha da ini na? 44 Nda sna ka ná, ma fitika lama tsa ga zgwa gha ya tsərah da sləmənja da, ka skalavafatá na zwanj ma huda da na da rfu. 45 Nda tfawi ta ghəŋa kagha, kagha ta zlgħaftá skwiha mna gha lu ta dza'a magaku kahwathwata daga da Mgham Lazglafta ya.»

Fa laha Mari

46 Ka Mari mantsa:
«Ta zləzlvay yu ta Lazglafta.
47 Ta taku ŋudufa da da rfu ta ghəŋa tsatsi mnda mba i'i,
48 kabga dʋafdʋa ta nghapta ka kwalvani nda hta. Wana daga ndana, nda tfawi ta ghəŋani ka inda zivra mnduha dza'azlay nda i'i,
49 kabga dagala ŋərma skwiha magiha Lazglafta nda mbra.
Nda ghu6a həga Lazglafta.
50 Tawa hidahidani ná, nda nza ŋa dekdek ta ghəŋa gwal ta zləŋaj.
51 Nda dzvani maranja tsi ta mbrakwani, ka ghzliŋtá tsi ta gwal ta gla ghəŋ, nda ghər6aku ma ŋudufa tanj.
52 Ka slisliŋwiŋtá tsi ta sanlaha ma gwal dagaladagala ta dughurukwa dasu, ka kapanafatá tsi ta gwal nda hta,

53 ka baghanaftá tsi ta gwal ma maya nda skwiha zdadzda, ka ghzliŋtá tsi ta gwal gadghəl bɔdadar.

54 Manda ya tanaf tsi ta imi ta sləmən ta dzidziha mu, ka katanjta tsi ta la Isra'ila mnda maganata' slna,

55 ka havaptá tsi ka tawa hidahidani ŋa Abraham nda inda zivrani tani ŋa dekdek,» ka'a.

56 Ka nzatá Mari kawadaga nda Elizabet ta kla tili hkən, tahula tsa ka vraghutá tsi dzaghani.

Yagatá Yuhwana

57 Mantasa, ka sagha fitika dgakwa Elizabet, ka yatá tsi ta zwanj zgūn. 58 Ka snanja sləvdahani nda la tanj ta tsa ŋərma zdaku magana Lazglafta ya, ka sli'adaghatá hən gwaftá rfu kawadaga nda tsi. 59 Baďu matghasa fitik manda dgatani, ka sli'adaghatá hən ŋa tsanatá fafadá zwanj. Ka kumə hən ta tsanaftá hgni ka Zakari manda va hga dani. 60 «Mantasa a dza'a hga lu wu, Yuhwana hgani,» ka mani. 61 «Haď mndu mataba mndəra ghuni tsanaf lu ta mndərga tsa hgu ya wu,» ka hən nda tsi. 62 Ka dawanjta hən nda dzvu da dani: «Waka ka ta kuma tsanaftá hgu na?» ka hən nda tsi. 63 Klagidighawa aluha, ka Zakari nda dzvu. «Yuhwana hgani,» ka'a vindafatá hga tsa zwanj ya. Inda tanj demdem ka ndərmim hən.

64 Gi hadahada, ka zləŋglafatá Zakari ta gwaďa tsəŋ, ka zləzlvay Lazglafta. 65 Ka ksaftá tsi ka zləŋ ta inda sləvdahani. Ka rusu lu ta inda tsa skwiha ya ma inda vli ta ghwá ma hadika Zudiya. 66 Inda mndu ta snanja tsa gwaďa ya, ta ndanu ta ghəŋani kazlay: Kinawu dza'a nzakwa tsa zwanj ya tama kə'a? «Zlah dza'a nzakway ka mndu dagala, kabga kawadaga Lazglafta nda tsa zwanj ya,» ka hən.

Zləzlvay Zakari ta zdakwa Lazglafta

67 Tsa Zakari dani ma tsa zwanj ya kay, ka ndaghanafatá Sulkum nda ghu6a, ka zlraftá tsi ta mna skwi dza'a magaku: 68 «Zləzlvama Mgham Lazglafta la Isra'ila kabga saghani da katanjta mnduhani, ka varatá tsi ta hən.

69 Ka sladamatá tsi ta mnda mba mndu nda mbra ta sabi ma zivra Dawuda ta nzakway ka kwalvani, 70 manda ya mnigij tsi nda ma wa la anabi daga ghalya kazlay:

71 Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghumaha ghuni, nda ya da gwal ta dra kaghuni kə'a.

72 Mantasa ya, marananmara ta tsa tva hidahidani ya ta dzidziha mu, ka havaktá tsi ka tsa dzratá wani nda ghu6a ya, \$

⁷³ manda ya wađana tsi ta dzidza mu Abraham,

⁷⁴ “Dza’a mbaghunafmba yu ma dzva ghuma ghuni, kada laviŋta kuni ta ksanatá slna kul had zlej,

⁷⁵ ɲa nzata ghuni ka gwal nda ghuḅa, gwal tđukwa ta kəmani ma inda kdavakta hafa mu.”

⁷⁶ Kagha zwanja dá, anaba Lazglafta ta luwa dza’a hga lu ta kagha.

Kagha dza’a tinlaghuta ka mgham ɲa fađanatá tvi,

⁷⁷ ɲa snanamtá mnduhani kazlay: dza’a mbay ta həj ma platá dmakwa tanj kə’a.

⁷⁸ Dagala tawa hidahida nda zdaku da Lazglafta mu kəl tsi ka vlagatá tsuwađakani manda fitik ta safi gavzlazlanj, ka sagha da amu daga ta luwa,

⁷⁹ ɲa tsuwađakaku ta ghəja gwal ta nzaku ma grusl,

nda gwal ta nzaku ta wa hđak ma sulkuma mtaku,

nda ya ɲa pgha səla mu ta tva zdaku,» ka’a.

⁸⁰ Mbadá tsa zwanj ya ka glaku, ka sgaku mbrakwani ma Sulkum, ka nzatá tsi ma mtak ha ka sagha fitik kəl tsi ka maranjta nzakwani banjuwa da la Isra’ila.

2

Yagatá Yesu

Mat 1:18-25

¹ Ma tsa fitik ya, ka mnaftá mgham Sezar Agustus ta zlahu kazlay: Vindaftá mbsaka inda mnduha ma dzva Ruma kə’a. ² Ma fitika nzakwa Kiriniyus ka ɲumna ta hadika Siri zrafta tsa tanjanja mbədaftá mbsaka mnduha ya. ³ Inda mnduha ka sli’i həj da vinda hga tanj ma luwa tanj. ⁴ Ka sli’ifta Yusufu ma luwa Nazaret ta hadika Galili, ka ɲladaftá tsi da luwa Batlehem ma hadika Zudiya ta nzakway ka luwa kəl lu ka yatá mgham Dawuda. Lafla da hada kabga sabə ma mndəra Dawuda tsatsi. ⁵ Ka laf tsi kawadaga nda makumidzani Mari nda huđi ya, da vinda hga tanj. ⁶ Manda 6hadaghata tanj da hada, ka sagha fitika dgakwa Mari. ⁷ Ka yatá tsi ta zumalani ka zwanja zgun, ka mbsamtá tsi ma lgut ka hananamta ma tsu’anj, kabga mutsaf a həj ta həga nzakwa matbay wa.

Mnay duhwala Lazglafta ta Lfida Gwada ɲa gwal ngha rini

⁸ Tsaw ma va tsa luwa ya mamu gwal ta ngha rini, ta hani ma mtak ta ngha rina tanj. ⁹ Ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kəma tanj, ka wanaftá tsuwađaka glakwa Lazglafta ta həj. Ka ksafatá zlej ta həj

katakata. ¹⁰ «Ma zlej kuni ta zlej, kabga Lfida Gwada dza’a nzakway ka skwa rfu dagala da inda mnduha sagha yu da mnaghunata. ¹¹ Gita yagaghunata lu ta mnda mba mndu ta nzakway ka Kristi ma luwa Dawuda. ¹² Wya ɲizla dza’a kəl kuni ka tsəmafta: Dza’a slanaghasla kuni ta vzi’uwa mbsam lu ma lgut ka hananamta ma tsu’anj,» ka duhwala Lazglafta nda həj. ¹³ Ka gi sli’agatá ndaghata sanlaha ma duhwala Lazglafta ta luwa ɲərḅisl slanaghatá tsa turtukya. Ka zlezlvu həj ta Lazglafta. Ka həj mantša:

¹⁴ «Glaku ɲa Lazglafta ta luwa, zdaku ta ghəja hadik mataba mnduha đvu tsi.»

Sli’a gwal ngha rini da luwa Batlehem

¹⁵ Manda vraghuta tsa duhwala Lazglafta ya ta luwa, ka tsa gwal ngha rini ya mataba tanj mantša: «Mbadma da luwa Batlehem ka nghanata mu ta tsa skwi ta maguta mnama lu ya,» ka həj. ¹⁶ Ka sli’ifta həj ka laghwi misimmisim, ka slanaghatá həj ta i Mari nda Yusufu nda tsa zwanja vzi’uwa ya hananam lu ma tsu’anj*. ¹⁷ Tahula nghanja tanj, ka rusu həj ta skwi mnana lu ta həj ta ghəj tsa vzi’uwa ya. ¹⁸ Ka ndərmim inda gwal ta sna tsa skwi ta mnə gwal ngha rini ɲa tanj ya nda ndərmima. ¹⁹ Ka ɲanatá Mari ta inda tsa skwiha ya ma ghəjani ka ndanu ta ghəjani. ²⁰ Ka vraghutá tsa gwal ngha rini ya dzagha tanj nda vla glaku nda zlezlvu ɲa Lazglafta ta ghəja inda skwi snanj həj, ka nghanja həj manda va skwi ya mnana lu ta həj ya. ²¹ Ta matghasa fitik ɲa tsanatá fafada tsa zwanj ya, ka tsanaftá lu ta hgu ka Yesu, tsa hgu mna duhwala Lazglafta ma kdaku mani ka zlglaftá hudani ya.

Maranjta Yesu ma həga Lazglafta

²² Kdatá tsa fitika ghuḅata Mari manda ya ta mnə zlahu Musa ya, ka klaghatá i Mari nda Yusufu ta tsa zwanj ya da Ursalima ɲa vlanja Lazglafta. ²³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Inda zumali ka zwanja zgun† ná, ɲa Lazglafta ya kə’a ya. ²⁴ Ka dranaftá həj ta Lazglafta ɲa pla ghəj ta «kukuha his ka zwana gharbu’ ‡ his a tsi» manda ya nda vinda ma zlahu Mgham Lazglafta.

Rfay Saminu ta Lazglafta

²⁵ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ma Ursalima Simeyuna hgani. Tsa mndu ya ná, tđukwa mndu ya, ta snay ta gwada da Lazglafta. Ta kzlaykzlay ta mnda mba la Isra’ila. Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda tsi guli. ²⁶ Si mnanaɲmna Sulkum nda ghuḅa kazlay: Had dza’a mtuta karaku ka ta ngha

* 2:16 Ngha ta Lukwa 2:7. † 2:23 Ngha ta Sabi 13:2, 12, 15 nda Mbsak 18:15-16. ‡ 2:24 Ngha ta Zlahu 12:8.

a tsi ta ghunatá mnda Lazglafta ta nzakway ka Kristi wu kə'a. ²⁷ Ka ghunafá Sulkum nda ghu6a da həga Lazglafta, ta kladaghatá i dani nda mani ta Yesu ŋa kdiŋta magatá skwi manda ya mna zlahu ŋa magay. ²⁸ Ka tsi'afá tsatsi ta tsa zwanj ya ma dzvani, ka rfu tsi ta Lazglafta. Ka'a mantša:

²⁹ «Ndana tama mghama dá, nda k6a magatá slna gha, zlanzla ta kwalva gha,

ka 6hata tsi nda vghata zdáku manda ya mna ka,

³⁰ kabga nda ngha yu nda ira dá ta mbaku vla ka,

³¹ mbaku ya payaf ka ŋa inda mnduha dem-dem.

³² Tsuwadak ya ŋa inda mndəra mndu.

Tsatsi dza'a klaktá glaku ŋa mnduha gha la Isra'ila.»

³³ Ka va ndərmim i dani nda mani ta skwi ta gwadə lu ta ghəŋa tsa zwanj ya. ³⁴ Ka tfanaghatá Simeyuna ta wi ta həŋ. Ka'a nda Mari mantša: «Nana zwanj na ná, dza'a klakkla ta zləmbaku, nda sli'afá ŋa ndəghata sanlaha ma mnduha ma la Isra'ila. Dza'a nzakway ka ŋizla daga da Lazglafta, ŋa husanŋani ta sanlaha ma mnduha. ³⁵ Dza'a tuzigiŋ tuza ta skwi ma ŋudufa mnduha. Vərdá kagha guli ŋa nza-kwa ŋudufa gha manda skwi sligla lu nda kafay,» ka'a nda Mari mani ma tsa zwanj ya.

Rfay Ana ta Lazglafta ta ghəŋa Yesu

³⁶ Mamu sana marakw ka anabi nda hala katakata, Ana hgni, makwa Fanuwal ma mndəra la Asira. Ndafəŋ yeya vaku maga tsi nda zə'al manda laghani da mndu, ³⁷ ka nzaku tsi ka wadgu. Tghasmbak fwad mida imani. Ma həga Lazglafta ta nza-kwa tsi ta ksanatá slna nda fitik tani nda rvidik tani, nda ma maga du'a nda suma. ³⁸ Bhadaghatá tsatsi guli, ma va tsa fitik ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta, ka mnə tsi ta gwadə ta Yesu ŋa inda gwal ta kzla mbakwa Ursalima.

Glakwa Yesu ma luwa Nazaret

³⁹ Tahula kdiŋta i Yusufu nda Mari ta maga skwi ya mnə zlahu Lazglafta, ka vraghutá həŋ da luwa tanj ma Nazaret ta hadika Galili. ⁴⁰ Ka glaku tsa zwanj ya, ka sifaku tsi, dagala difil ma ghəŋani, kawadaga zdákwa Lazglafta guli nda tsi.

Yesu ma həga Lazglafta ma Ursalima

⁴¹ Inda vaku i dani nda mani ma Yesu ta dza'a da skala Pak ma Ursalima. ⁴² Magatá ima tsa zwanj ya ghwanjpdə his, ka ŋlaghatá tsi kawadaga nda i dani nda mani da Ursalima da tsa skala Pak ya manda ya snu həŋ ta magay. ⁴³ Tahula kdatá tsa skalu ya ta vru həŋ dzagha, ta tsaghutá Yesu ta

vgha nda həŋ ka nzaghuta ma Ursalima kul snanŋá i dani nda mani. ⁴⁴ Ba ta mbadá həŋ kawadaga nda grahani ka həŋ sizlay. Tekulemes vagha tanj ta mbadá, ka zbə həŋ mataba mndəra tanj nda grahani, lay ngha a həŋ wa. ⁴⁵ Trapta tanj ta pahay, ka vraghutá həŋ pahay ma Ursalima. ⁴⁶ Badu mahkəna fitik, ka slanaghatá həŋ ma həga Lazglafta ta nzaku mataba gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ta sna skwi ta mnə həŋ, ta dza'a nda dawanŋa da həŋ guli. ⁴⁷ Faflara, ka tsa gwal ta sna tsa zlgħawi ta zlgħə tsi nda tsa snanŋá skwani ya. ⁴⁸ Na ghur nghanŋá i dani nda mani, ka ndrə'u həŋ nda ndrə'uwa. «Sagəŋ, nu kəl ka ka maganŋatá skwi mandana? Hərfə ta anŋi nda da gha na təklək ta psa kagha,» ka mani nda tsi. ⁴⁹ «ŋaw kaghuni ta i' ta psay na? Sna a kuni kazlay: Dza'a nza ma həga da dá yu ta nzaku kə'a ra?» ka'a nda həŋ. ⁵⁰ Tsərif, sna a həŋ ta tsa skwi ta mnə tsi ŋa tanj ya wa. ⁵¹ Mantša tama, ka snatá tsi ta gwadə tanj, ka sli'afá tsi kawadaga nda həŋ, ka valaghata da Nazaret. Ka ŋanatá mani ta inda tsa skwiha ya ma ghəŋani. ⁵² Ka glaku Yesu, ka sgaku difilani, ka zdəganatá nzakwani ta Lazglafta nda mnduha tani.

3

Mbədananafwa mbədə ta nzakwa ghuni ka Yuhwana nda mnduha

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Yuh 1:19-28

¹ Ta Maghwanjpdə hutafa vakwa Tiber Sezar ta pala, ta nzakwə Pwanjəs Pilat ka ŋumna ta hadika Zudiya, ta gə Hiridus ta mgham ta hadika Galili, ta gə zwanjmani Filip guli ta mgham ta hadika Iture nda hadika Trakunita, ta gə Lisaniya guli ta hadika Abilena. ² Ma tsa fitik ya guli, i Hana nda Kayifa mali ta ghəŋ gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sagha gwadə Lazglafta da ghəŋa Yuhwana zwanj Zakari ma mtak. ³ Ka sli'afá Yuhwana ka laghwí da ra inda luwa ta wanafá ghwa Zurdeŋ nda hagaku, ka'a mantša: «Mbədananafwa mbədə ta nza-kwa ghuni, ka magaghunafu lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakwa ghuni,» ka'a.

⁴ Manda ya nda vinda ma deftera anabi Isaya kazlay:

«Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta gugudaku ma mtak kazlay:

payanawa paya ta tvi ŋa Mgham, ka lele'anata kuni kə'a.

⁵ Ka sanjanta lu ta inda vli ka didiŋa, ka tasiŋta lu ta inda ghwá nda kuđunurha, ka dayapta lu ta skwi ka ghulunjud,

ka payanata lu ta hura6asl ta tvi,

⁶ ŋa nghanŋa inda mnda səla ta mbaku da Lazglafta*.»

* 3:6 Ngha ta Isaya 40:3-5.

⁷ Ka mn̄ə tsi ŋa tsa mnduha ta sli' adaghata rutututa da maga batem da tsi ya. Ka'a mantsa: «Mndəra la mupuhwa, wa ta mnaghunata kazlay: Hwayawahwaya ta ɓasa ŋuduf ta sagha ta kəma kə'a na?»
⁸ Magawamaga ta slna ya ta maran̄ta mbədatá nzakwa ghuni, ka zlan̄ta kuni ta mnay ma ghəŋa ghuni kazlay: Abraham ná, dzidza ŋni ya, kə'a. Ka yu ta mnaghunata ná, lavin̄lava Lazglafta ta nanaftá ya palaha ya ka zwana Abraham. ⁹ Daswa ka kuni! Nda ghada kapatá slpada ŋa tsinjá fu daga ta slrəŋ. Inda fu ya kul zɗaku yakwani, dza'a tsinjta lu ka vzamta ma vu,» ka'a.

¹⁰ Ka dəmga nda Yuhwana mantsa: «Nu ta raku ŋa magay ŋni tama?» ka hən̄. ¹¹ Ka'a nda hən̄ mantsa: «Mndu ya his lɗut da tsi, ka dganapɗa tsi nda mndu ya kul haɗ tsi da tsi. Mndu ya mamu skwa zay da tsi guli, ka maga tsi mantsa ya,» ka'a.

¹² Ka sli' adaghatá gwal ta tska dzumna guli, ŋa maganafta Yuhwana ta batem ta hən̄, ka dawə hən̄ da tsi: «Maləm, nu ta raku ŋa magay aŋni guli?» ka hən̄. ¹³ Ka'a nda hən̄ mantsa: «Ma daw kuni ta skwi da mndu ka malaghutá ya tsaf lu,» ka'a nda hən̄. ¹⁴ «A ki aŋni, nu ta raku ŋa magay ŋni?» ka La sludzi dawəŋta guli da tsi. Ka'a nda hən̄ mantsa: «Ma mbrəh kuni ta mndu ŋa vlaghunata skwi, rfawa ta rfu nda kuraghuta skwi ta plaghunata lu,» ka'a.

Mndu ta malaghuta ka Yuhwana

¹⁵ «Zlah Kristi a na mndu na ri,» ka mnduha nda Yuhwana, kabga nda fa ghəŋa tan̄ ka kzla saghani. ¹⁶ Ka'a nda hən̄ mantsa: «I'í ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem, ama mamu mndu ta sagha ta malaghutá i'í nda mbraku. Slaghu a i'í ka plinjá zu'a ɓaɓahani wa. Tsatsi, dza'a magaghunaf-maga ta batem nda Sulkum nda ghuɓa nda ya nda vu. ¹⁷ Nda ŋatá kuwatavihi ma dz-vani, dza'a vihapviha ta hyani, ŋa tskam-tani ma gvurani, ŋa driŋtani ta sabatbat nda vu kul mtavata,» ka'a nda hən̄ dem-dem. ¹⁸ Mantsa ya ka Yuhwana ta mna Lfiɗa Gwada ŋa mnduha, ka dza'a nda vla ndaghata hidakuha ŋa tan̄.

Tsamta Hirudus An̄tipas ta Yuhwana ma gamak

¹⁹ Ka dvanaghatá Yuhwana ta mgham Hiridus ta ghəŋa klugudunustani ta Hiridiya markwa zwanamani Filip, nda ya ta ghəŋa ndəghata sanlaha ma ghwadaka skwi ta magə tsi. ²⁰ Ka ksamtá tsi ta Yuhwana da gamak, ka sganaghata ta ghəŋa tsa ghwadaka skwi ta magə tsi ya.

Maganaftá batem ta Yesu *Mat 3:13-17, Mak 1:9-11*

²¹ Manda ya ta maganafta Yuhwana ta batem ta mnduha, ka lagha Yesu ka maganaftá lu ta batem guli. Ta ndəɓu tsi ta dzvu, ka gunatá luwa buwan̄, ²² ka saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋani manda ghərɓu' ta nghə mnduha. Mantsa, ka snaku lwa Lazglafta daga ta luwa ta mnay kazlay: Kagha Zwan̄a da dvu yu ma hyahya ŋudufa da†, ka'a.

Mndəra la tan̄ ma Yesu *Mat 1:1-17*

²³ Ta magay ima Yesu ta hkən mbsak ta zltraftá tsi ta ksa slnani. Manda va ya ta ndanu mnduha kazlay: Zwan̄a Yusufu ya kə'a ya, wya mndəra tan̄: Yusufu, Yusufu Heli, ²⁴ Hela Matat, Matata Levi, Levi Malki, Malki Zanay, Zanaya Yusufu, ²⁵ Yusufu Matatiyas, Matatiyasa Amus, Amusa Nahum, Nahuma Hesəla, Hesəla Nagay, ²⁶ Nagaya Mahat, Mahata Matatiyas, Matatiyasa Samayin̄, Samayin̄a Yusek, Yuseka Yuda, ²⁷ Yuda Yuwana, Yuwana Resa, Resa Zwarubabel, Zerubabela Salatiyel, Salatiyela Neri, ²⁸ Nera Malki, Malki Adi, Adi Kasam, Kasama Elmadama, Elmadama Yera, ²⁹ Yera Dzesuwa, Dzesuwa Eliyezer, Eliyezera Yurima, Yurima Matat, Matata Levi, ³⁰ Leva Simeyuna, Simeyuna Yudah, Yudahu Yusufu, Yusufu Yunam, Yunama Iliyakim, ³¹ Iliyakima Meleya, Meleya Mena, Mena Matat, Matata Natan̄, Natan̄a Dawuda, ³² Dawuda Yesay, Yesaya Ubed, Ubeda Buwaz, Buwaz Sala, Sala Nasun̄, ³³ Nasun̄a Aminadap, Aminadapa Admin, Admina Arni, Arni Hesərur, Hesruma Fares, Faresa Yuda, ³⁴ Yuda Yakubu, Yakubu Izak, Izaka Abraham, Abraham Tera, Tera Nahur, ³⁵ Nahura Seruk, Serukwa Ragaw, Ragawa Falek, Faleka Eber, Ebera Sala, ³⁶ Sala Kayinam, Kayinama Afaksad, Afaksada Sema, Sema Nuhu, Nuhwa Lamek, ³⁷ Lameka Matusalah, Matusalaha Inuk, Inukwa Yered, Yereda Maleleyel, Maleleyela Kayinan, ³⁸ Kayinana Inus, Inusa Set, Seta Adamu, Adamu ya Zwan̄a Lazglafta.

4

Dzəghanjta halaway ta Yesu *Mat 4:1-11, Mak 1:12-13*

¹ Ta vragaptá Yesu ma ghwa Zurden, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuɓa. Ka wawu tsa Sulkum ya ma mtak, ² fitik fwaɗ mbsak zan̄ a ta skwa zay wa. Ka dzəghanjta halaway. Tahula luta tsa fitikha ya, ka kuzlanafatá maya. ³ Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka Zwan̄a Lazglafta ka katsi, mnanamna ta na pala na, ka navapta tsi ka buradi,» ka'a. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda skwa zay

† 3:22 Ngha ta Zabura 2:7 nda Isaya 42:1.

* 4:4 Ngha ta vrafta ta Zlahu 8:3.

kwenjkenj yeya a ta nzakwa mndu ta nzaku nda hafu wu kə'a,» ka Yesu.*⁵ Ka kladaftá halaway ta Yesu ta wa lilwa, ka gi maranátá tsi ta inda za mgham ma ghəŋja hadík.⁶ Ka'a nda tsi mantsa: «Dza'a vlaghavla yu ta inda na mbraku nda glaku ma na ghəŋja hadík na, kabga klafkla lu ka vlihatá ma dzva dá. Lavinjlava yu ta vlanťá mndu ya ta đvu yu guli.⁷ Ka tsələ tsələ ka ma ghuva dá, ta vlaghavla yu,» ka'a.⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma ghuva Mgham Lazglafta gha dza'a tsələ ka ta tsələu, ka maganátá slnani turtukwani†,» ka'a.⁹ Ka kləglaghatá halaway ta Yesu da Ursalima, ka kladafta ta bđama həga Lazglafta ka sladanata. Ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwanja Lazglafta ka katsi, vzada vgha gha hadna, kabga nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ¹⁰ Dza'a mnanamna ta duhwalhani ta luwa ŋa ng-hapta ka kagha kə'a.¹¹ Ka'a guli na: "Ŋa tsu'afťa tanj ta kagha ma dzva tanj, yagha pala dá dzughusta ta səla"» ka'a‡.¹² Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma dzaghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha đekđek kə'a,» ka'a.¹³ Kđakwa halaway ta dzəghanjta nda inda tsa skwiha kavghakavgha ya, ka zlanavatá tsi ka laghwi ŋa bađu ma sani guli.

Kwalaghutá Yesu ma Nazaret
Mat 4:12-17, Mak 1:14-15

¹⁴ Ta sli'afťá Yesu ka laghwi ta hadika Galili nda ndəgha nda mbrakwa Sulkum nda ghuəa. Ka tuta hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya.¹⁵ Ka tataghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda, ka ghubu mnduha.

Zrafta Yesu ta slnani ma Galili
Mat 13:53-58, Mak 6:1-6

¹⁶ Ka sli'afťá tsi ka Laghwi da Nazaret, luwa ta glakwani. Ka lamə tsi da həga tagha skwa la Yahuda bađu sabat* manda ya snu tsi. Ka sli'afťá tsi ŋa dzanafťá skwi ma defteri.¹⁷ Ka klaftá lu ta deftera anabi Isaya ka vlanťa. Ka planťá tsi, ka slanaghatá tsi ta vli vindaf lu kazlay:

¹⁸ «Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda i'i ŋa vlihatá mbraku.

Zbapzba Lazglafta ta i'i ka tfiđaghatawi ŋa mnanatá Lfiđa Gwada ta gwal ka pđu, ghunafghuna ta i'i ŋa mnanatá gwal habaf lu kazlay: Palaghunisipala lu kə'a,

ŋa gwaninjťa ira gwal nda ghulpa, ŋa zlu'agapta dá ta gwal raghwana lu,¹⁹ ŋa snanamta dá ta mnduha ta vaku dza'a sagha zđakwa Lazglafta† kə'a.

²⁰ Manda kđinjani ta dzanafťa, ka mbsaftá tsi ka vlanťá kwalva ma tsa həga ya, ka nzadatá tsi. Ka pghaftá inda tsa mnduha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya ta iri tida:
²¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nana gwada Lazglafta snaj kuni nda sləmənja ghuni gita na ná, nda kđa magatani ka ŋa ghuni,» ka'a.
²² Inda tsa hahəŋ ma tsa vli ya ka zđəganatá tsi ta həŋ, ka ndərmim həŋ ta tsa gwada zđaku ta sabə ma wani ya. Ka həŋ mantsa: «Zwanja Yusufu a na mndu na kay tsawa,» ka həŋ.
²³ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda sna yu dza'a mnay kuni ta mahdiđi ta ghəŋja i'i kazlay: Ka duhtur ka katsi ná, mbanafmba ta ghəŋja gha kagha ka ghəŋja gha kə'a. Ka kuni dza'azlay nda i'i guli, "magamaga hadna ma luwa gha ta tsa skwiha snaj ŋni ta magə ka ma Kafarnahum ya"» kə'a.
²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had lu ta tsu'afťa hmətəť ta dər wati ma anabi ma luwani wa, ka Yesu sganaghatá həŋ.
²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma fitika nzakwa anabi Iliya, si nda ndəgha wadguha ma Isra'ila, ka ghwalutá luwa ka vaku hkan nda tili mku', ka slatá maya dagala ta hadika Yahuda,
²⁶ Má ŋa ghunafťa lu ta Iliya ŋa katanťa ya dər turtuk ma tsa wadguha la Yahuda ya, ka ghunafťá lu katanťá sana markwa wadga ma luwa Sarepta ta hadika Sidun.
²⁷ Ma fitika nzakwa anabi Alisa guli, si nda ndəgha gwal nda rđa mndu ta həŋ ma Isra'ila, had ya mbanaf lu dər turtuk mataba tanj wu, Na'ama mnda la Siri‡ yeya mbanaf lu.»

²⁸ Ka 6asafťá həŋ ta juđuf demdem ma tsa həga tagha skwa La Yahuda ya, manda snanjta tanj ta tsa gwada ya.
²⁹ Ka sli'afťá həŋ, ka ksagaptá Yesu ma huda luwa, ka kladapta ta wa lilwa tsa ghwá baf həŋ ta luwa tanj tida ya, ma ŋa sliŋwidinjta,
³⁰ ka tsəhaptá Yesu ta vghani mataba tanj ka laghwani.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ksa da duhwala halaway
Mak 1:21-28

³¹ Ka laha tsi da luwa Kafarnahum ta hadika Galili. Bađu sabat, ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha.
³² Ka ndərmim lu ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa gwadani ya.
³³ Ma tsa həga tagha skwa tanj ya, mamu sana mndu ksu duhwala halaway mataba tanj. Ka sli'afťá tsi nda lili.
³⁴ «Aya! Yesu zwanja la Nazaret, nu gwadá gha nda anji sagha ka da zada anji? Wya nda sna yu mndu nda ghuəa daga da Lazglafta kagha kə'a, ka'a»
³⁵ «Haf wa gha, sapsa ma na mndu na!» ka Yesu dvanaghata. Gi ka slanatá tsa duhwala halaway ya ta tsa mndu ya mataba

† 4:8 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:13-14. ‡ 4:11 Ngha ta zabura 91:11-12. § 4:12 Vrafta ta Zlahu 6:16. * 4:16 Ngha ta Sabi 20:10. † 4:19 Ngha ta Isaya 61:1-2. ‡ 4:27 Ngha ta 2 Mghamha 5:1-14.

tskatá mnduha, ka saghu tsi mida kul bal-anata. ³⁶ Ka tsutá njudufa mnduha dem-dem, ha ka dadawu hən mataba tan kazlay: Nu mndərga nana ma skwi? Na gi dvanaghatani nda sgit nda mbraku ta duhwala halaway ná, gi saghwa tan, ka hən. ³⁷ Ka tutá hgani ma inda vli ta wanafá tsa vli ya.

*Mbanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku
Mat 8:14-17, Mak 1:29-34*

³⁸ Manda sli'agapta tan ma həga tagha skwa la Yahuda, ka laghu hən da Simuj. Ta lagha hən ta 6asa njudidar midza Simuj katakata. Ka ndə6u lu ta dzvu da Yesu nja katanjá tsa marakw ya. ³⁹ Ka 6ukudanaghatá tsi ta tsa marakw ya, «zlinzla!» ka'a nda njudidar, ka zlinjá tsi. Gi hadahada ka sli'afá tsa marakw ya ka maganata skwa zay ta hən.

⁴⁰ Manda dədəta fitik, ka hladağhatá gwal nda mnduha tan kul dughwanaku da danwaha kavghakavgha ta hən da Yesu, ka fafanaghatá tsi ta dzvu ta hən, ka mbambanaftá hən. ⁴¹ Ka sli'agapta duhwala halaway guli nda lili ma ndaghatá mnduha. Ta sli'agapta hən, ka hən mantsa: «kagha ná, Zwanja Lazglafta ka,» ka hən nda tsi. Ka davanaghatá Yesu ta hən, nja hanafá wi ta hən, kabga nda sna hahən kazlay: Tsatsi Kristi kə'a.

*Sli'a Yesu da mna Lfida Gwada ma luwa
Zudiya*

Mak 1:35-39

⁴² Na tsadakwa vli, ka sabə Yesu ka laghwi da mtak. Ka sli'afá mnduha ka zbay, ka slanaghatá hən, ka kumə hən ta njanata yaha lavaghwi tavata hən. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Dina guli ka mnananjta da ta Lfida Gwada ta ghənja ga mghama Lazglafta ta sana luwaha, kabga tsaya kal Lazglafta ka ghunigihata,» ka'a nda hən. ⁴⁴ Ka sli'afá tsi ka laghwi. Ka va rə tsi ta vli ta mna tsa Lfida Gwada ya ma inda həga tagha skwa la Zudiya.

5

Hgafata Yesu ta tanjana duhwalhani

Mat 4:18-22, Mak 1:16-20

¹ Ma sana fitik ta nzaku Yesu ta wa drəf ma Genezaret, ka va sli'adaghatá dənga ddivis slanaghatá nja sna gwada Lazglafta da tsi. ² Ka nghanjá tsi ta kwambaluha his ta wa tsa drəf ya, sli'agaghu gwal tuma klipi mida ka laghu ghwa6a kadənja tan. ³ Ka sli'afá Yesu ka lamə da sani ma tsa kwambaluha ya, ta nzakway ka nja Simuj. «Gavadanam gava kwitkw nda ma hudá drəf,» ka'a nda Piyer. Ka nzagaptá tsi mida ka tagha skwi nja mnduha.

⁴ Manda kdakwani ta gwada, «Gavadanamwa gava ta kwambalu da takataka drəf, ka wudadata kuni nda graha

gha ta kadənja ghuni nja tuma klipi,» ka'a nda Simuj. ⁵ Ka Piyer mantsa: «Mghama da, kurzlinj hana nni ta tumay, lay mutsaf a nni wa. Yaw, dza'a vzadavza nni tama ta gwada gha» ka'a nda tsi. ⁶ Ka vzadatá hən, ka waftá tsi ta ndaghatá klipiha ta malaghatá mbraku ka kuma ratsinjá kadənja tan. ⁷ Ka kaməts hən ta sanlaha ma graha tan ma sana kwambalu nja sagha katanjá hən. Ka sagha tsahaya, ka ndaghanafá hən ta tsa kwambaluha tan ya his his, ha ka kumə tsa kwambaluha tan ya ta zamta da imi. ⁸ «Mghama da! laghula gha tavata i'i kabga mnda dmaku yu,» ka Simuj Piyer tsəbata ma ghuva Yesu nğər tsi ta tsa skwi ya. ⁹ Tsaw si hlulha zləj ta i Piyer nda grahani ta ghənja tsa mandərmima tuma klipi maga hən ya. ¹⁰ Mantsa ya hluta tsi ta i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi ta gwaftá vgha nda i Simuj ya guli. Ama ka Yesu nda Simuj mantsa: «Ma zləj ka, daga ndanana, mnduha dza'a ka hlakta,» ka'a nda tsi. ¹¹ Manda vranakta tan ta tsa kwambaluha ya ta wa sgam, sdak zlanavazla hən ta inda skwiha tan ka laghwi mista Yesu.

*Mbanafta Yesu ta sani mndu nda rda
mndu tida*

Mat 8:1-4, Mak 1:40-45

¹² Ma sana fitik ma nzakwa Yesu ma sana luwa, ka lagha sana mndu ksu rda mndu. Na gi nghanjani ta Yesu, ka zləmbatá tsi zlumbruh ma ghuvani ka ndə6a dzvu. «Mghama da, ka ta kumay ka lavinjlava ka ta mbidifta ka nzakwa yu nda ghu6a,» ka'a. ¹³ Ka fadapta Yesu ta dzvani ka ksarjta. Ka Yesu mantsa: «Ta kumay yu ta mbafta gha, mbafmba gha,» ka'a. Gi hlets mbafta ka nzaku tsi nda ghu6a. ¹⁴ Tahula tsa ka'a nda tsi mantsa: «Yahayaha ka da walanjá mnananjá mndu, la da marananjá vgha gha ta mndu ta dra skwi nja Lazglafta karaku, ka vlata ka ta skwi manda ya vindaf Musa nja grafta mnduha ta mbatá kagha,» ka'a nda tsi.

¹⁵ Ka va sgaku dza'a hga Yesu da zərwa, ka sli'aktá dənga da sna gwada da tsi nda ya nja mutsafá mbaku ma danwaha tan guli. ¹⁶ Ama ta gdata Yesu ta laghwi da mtak da maga du'a.

*Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa
səlahani*

Mat 9:1-8, Mak 2:1-12

¹⁷ Ma sana fitik ta tagha skwi Yesu nja dənga, ta nzaku la Farisa nda gwal tagha zlahu nja mnduha hada ta sli'akta ma inda luwa ta hadika Galili nda ya ma luwa Ursalima, nda pdakwa gwal ma hadika Zudiya. Ka va sgaku maravata mbrakwa Mgham Lazglafta nda ma mbambay Yesu ta mnduha ma danwaha tan. ¹⁸ Ka sli'adaghatá

mnduha, ka tsukwadanaghatá sanlaha ta sana mndu nda rwa səlani. Ka zbə həj ta ǧhadanamta da həga fata ta kəma Yesu. ¹⁹ Ka traptá həj ta tvi ŋa lami, kabga hiəa ta mnduha. Ka kladaftá həj nda ta bəǧma həga, ka gunaptá həj ta ǧhəŋa tsa həga ya, ka fadatá həj sruh fata ta kəma Yesu nda ta tsa ǧhurum ya nda ǧhzləŋani nda ǧhzləŋani mataba tskata mnduha. ²⁰ Nghanata Yesu ta zlgəy nda ŋudufa taŋ ná, «nda pla dmakwa ǧha sagəŋ,» ka'a nda tsi. ²¹ «Wana ma mndu ta kwarakwara ǧa? Wa ta laviŋtá pla dmakwa mndu ta ǧhəŋa Lazglafta tur-tukwani na?» ka tsa gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa ya ta ndanay ma ǧhəŋa taŋ. ²² «Ndanawu mndəra na ta ndanu kuni ǧa! ka Yesu nda həj, kabga nda sna tsatsi ta ndana taŋ. ²³ Ta ǧrə kuni ná, mal blakwa mnay ŋa na mndu na kazlay: Nda pla dmakwa ǧha kə'a re? Ari mal blakwa mnay kazlay: Sli'afslí'a ka mbada ka ta mbada kə'a na? ²⁴ Ala, ka da ǧrafta kuni kazlay: Mamu Zwanja mndu nda mbrakwa plintá dmakwa mndu ta ǧhəŋa hadik» kə'a, ka yu ta mnaghatá gra wa, «sli'afslí'a, kla ta skwa hana ǧha, la dzagha ǧha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya.

²⁵ Gi hadahada brahwat sli'afsta tsa mndu ya tsa ta nǧhay mnduha demdem, zləŋal klaftá skwa hanani, ka dza'a dzaghani nda zləzlvá Lazglafta. ²⁶ Ka ndərmim inda mnduha nda ndərmima, ka zləzlvu həj ta Lazglafta. «Nda nǧha ŋni ta skwa mandərmimi ǧita,» ka həj nda zləŋ nda zləŋ.

Hgafsta Yesu ta Levi ŋa dza'a mistani
Mat 9:9-13, Mak 2:13-17

²⁷ Tahula tsa, ka sabə Yesu ka nǧhanjta tsi ta sana mnda tska dzumna Levi ǧgani, ta nzaku ma həga ksa slnani. «Mbadá mista da,» ka'a nda tsi. ²⁸ Ka sli'afstá Levi ka zlanavatá inda tsa skwiha ta magə tsi ya ka laghwí mistani. ²⁹ Lagha Levi ka maganata skwa zay ǧa taŋ. Ka nzata həj ka zay kawadaga nda ndəǧhata mnduha, nda sanlaha ma gwal tska dzumna guli mataba taŋ. ³⁰ Ka rurunwaku la Farisa nda mnduha taŋ ta tagha zlahu ŋa mnduha ta rurunwaku. Ka həj mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka za skwi nda sa skwi kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma ǧhwadaka mnduha na?» ka həj nda duhwalha Yesu. ³¹ Ka Yesu nda həj mantsa: «Had' gwal dughwanu ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ³² Sagha a yu da ǧagaktá gwal ta mnay kazlay: Tudukwa aŋni kə'a wu, sa da haga gwal ta snaŋta kazlay: Gwal dmaku aŋni kə'a yu, ŋa mbədanafsta taŋ ta nzakwa taŋ,» ka'a nda həj.

Mnay Yesu ta gwada ta suma

Mat 9:14-17, Mak 2:18-22

³³ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ta sumay i duhwalha Yuhwana nda duhwalha aŋni ta suma ka maga du'a tazlay, za skwa zay taŋ nda sa skwa say taŋ ŋa duhwalha kagha,» ka həj. ³⁴ Ka Yesu nda həj mantsa: «Dza'a laviŋlava kuni ta mnay kazlay: Tkwe' sumawa suma ta suma kə'a nda ǧraha zwanja midzi ka ta kawadaga zwanja midzi nda həj badu kla makwa ra? ³⁵ Dza'a saghasa fitik ŋa kləǧadanaghutá zwanja midzi ta həj. Ma tsa fitikha ya dza'a suma həj ta suma,» ka'a nda həj. ³⁶ Ka'a nda həj nda mahdihi guli mantsa: «Had' mndu ta kuhwa'atá lfida lgut ŋa tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ala ka kuhwa a kuhwa lu ta tsa lfida lgut ya ka tsamtá halatani nda tsi katsi, rəta a nǧha tsatá tsa halata lgut ya wa. ³⁷ Had' mndu dza'a pǧhamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka pǧhampǧha lu kalsi, dza'a tiŋta ta tsa zlibi ya, ŋa mbəzutani ta bəǧhutá lu ma zliba huta. ³⁸ Ma zliba huta ta ka lfida ta pǧhamta lu ta ima inabi ta ka nuni. ³⁹ Had' mndu ta sutá ima inabi nda tawa dza'a zba səǧaltá ima inabi ta ka nuni guli wa. "Mal zdakwa ya nda tawa" ka lu ta mnay,» ka'a.

6

Zwanja mndu mǧham ta ǧhəŋa sabat
Mat 12:1-8, Mak 2:23-28

¹ Badu sana fitika sabat, ta lap Yesu ta tvi ma takataka vwaha alkama kawadaga nda duhwalhani, ka ǧala'atá duhwalhani ta ǧhəŋani. Ka vərdə həj ma dzvu ka dǧhaday. ² Mamu sanlaha ma la Farisa ta nǧhanjta həj. Ka'a nda həj nda həj mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka maga skwi ya pyaf lu ta magay badu sabat na?» ka həj. ³ Ka Yesu nda həj mantsa: «Ta dzanaf a kuni ta skwi maga Dawuda* ma sana fitik kuzlanafər maya kawadaga nda gwal ta dza'a mistani tani ra? ⁴ Ka sli'afstá tsi ka lami da həga Lazglafta, ka klaftá tsi ta buradi fana lu ta Lazglafta ka zuta, daganafna ta tsa gwal mistani ya guli, aŋ mndani za a hamata mndu ta tsa skwi ta fanata lu ta Lazglafta ya wa, ba gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta yeya ta zay.» ⁵ «Zwanja mndu ná, tsatsi mǧham ta ǧhəŋa sabat,» ka'a nda həj.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Mak 3:1-6

⁶ Ma sana sabat guli, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi. Mamu sana mndu nda mta dzva zeghwani hada. ⁷ Ma tsa vli ya guli, mamu gwal tagha zlahu ŋa mnduha[‡] nda la Farisa,

* 6:3 Nǧha ta 1 Samuyel 21:2-7. † 6:4 Nǧha ta 1 Samuyel 26:6. ‡ 6:7 Nǧha ta Irmija 36:4 nda Izra 8:1.

ta kuma mutsáftá rutsak ta Yesu ña razay. Ka nzatá hēj ka ngha Yesu ta iri ta iri ña nghay ka dza'a mber mba a wa tsi ta mndu badu sabat, ka hēj. ⁸ Tsaw nda sna Yesu ta ndana tan. Ka'a mantsa: «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta nghay mnduha,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka sli'áftá tsa mndu ya ka sladata. ⁹ Ka Yesu nda hēj mantsa: «Nu skwi mna zlahá mu ña magay badu sabat na? Maga skwi dína ta raku re, ari maga skwi kul dína a na? Mbanáftá hafu skwi nda ra re, ari klaptá hafu mida a guli?» ka Yesu dáwanja da tsa gwal tagha zlahu ña mnduha ya, nda tsa la Farisa ya. ¹⁰ Ka waftá Yesu ta hēj turtuk turtuk. Ka'a mantsa: «Dáptá da dza gha gra,» ka'a nda tsa mndu ya. Ka dáptá tsi ta tsa dzvani ya, ka vravaftá tsi yamad. ¹¹ Ka kuzlanáftá tsi ta hēj ta ñuduf, ka laghu hēj dzadzarkaku mataba tan ña zba maganátá ghwadaka skwi ta Yesu.

Zabafta Yesu ta duhwalhani ghwánpdá his

Mat 10:1-4, Mak 3:13-19

¹² Ma tsa fitik ya, ka sli'áftá Yesu ka laghwi tavata ghwá da maga du'a. Ka hani tsi kurzlin nda iri ta maga du'a da Lazglafta. ¹³ Tsadakwa vlani, ka hagadaghatá Yesu ta duhwalhani tavatani, ka sli'adaghatá hēj. Ka zaba'atá tsi ta mnduha ghwánpdá his mataba tan, ka tsanáftá tsi ta hgu ta hēj ka gwal ghunay. ¹⁴ Wya hga tsa mnduha ghwánpdá his zaba a tsi ya: Mamu Simun tsanaf tsi ta hgani ka Piyer, nda Andre zwanamani ma Simun, nda Yakubu, nda Yuhwana, nda Filip, nda Barthelemi, ¹⁵ nda Mata, nda Tuma nda Yakubu zwanja Alfe, nda Simun ta hgá lu ka mnda zlu'a ghwa, ¹⁶ nda Yuda zwanja Yakubu, nda Zudas Iskariyut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Sli'akta dāmgá sna gwada da Yesu
Mat 4:23-25

¹⁷ Tahula tsa, ka saha hēj kawadaga, ka sladavatá hēj ta sana vli ka dandar tskava ñeddemata sanlaha ma duhwalhani, nda ndaghatá mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima, nda sanlaha ta hadika Zudiya, nda sanlaha guli ta wa dráf ta nzakway ka luwa Tir nda Sidun. ¹⁸ Inda tsa mnduha ya ná, sli'agagha da sna gwada da Yesu hēj, nda ya ña mutsa mbaku ma danja tan. Ka mbambanáftá tsi ta inda gwal kasu ghwadaka sulkum ta hēj. ¹⁹ Inda mndu ta zba tvi ña ksanja dər ndəhed, kabga mamu mbraku ta sabə ma tsatsi ka mbamba hēj.

Nda zđakwani nda kuzlakwani
Mat 5:1-12

²⁰ Mantsa, ka waftá Yesu ta duhwalhani, ka'a mantsa: «Rfawarfa ta rfu, kaghuni gwal ka pdu,

kabga ña ghuni ga mghama Lazglafta.

²¹ Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta kuzlanja maya ndanana, kabga dza'a baghaku kuni.

Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta taw ndanana,

kabga dza'a ghuḅasay kuni ta ghuḅasu.

²² Rfawarfa ta rfu ka ta husanḅusa kuni ta mnduha,

ka ta vzighunisvza hēj,

ka ta razay hēj ta kaghuni,

ka ta vazay hēj ta rutsak ta kaghuni kabga vəl zlgħafta ghuni ta Zwanja mndu.

²³ Rfawarfa ta rfu,

ka vavalakwa kuni da rfu badu slaghu-naghata tsa skwiha ya,

kabga dza'a mutsay kuni ta nisəla dagala ta luwa.

Mantsa ya si ta ghuya dzidziha tan ña la anabiha ghalya.

²⁴ Danja ña ghuni kaghuni gwal ka gadghəl, kabga nda ghada mutsuta ghuni ta ña ghuni zdaku.

²⁵ Danja ña ghuni!

Kaghuni gwal nda bagha,

kabga dza'a dzay maya ta kaghuni.

Danja ña ghuni!

Kaghuni gwal ta ghuḅasu ndanana,

kabga dza'a taway kuni ta taw nda ima taw.

²⁶ Danja ña ghuni!

ka ta mnay inda mnduha ta zdaku ta kaghuni,

kabga mantsa si ta mna dzidziha tan ña ghəña la ghwadaka anabiha ghalya.»

Dvuwadva ta ghumaha ghuni

Mat 5:38-48, 7:12a

²⁷ «Ka'i'nda kaghuni gwal ta sna gwada da ná, dvuwadva ta ghumaha ghuni, magawa zdaku ña gwal ta husanja kuni. ²⁸ Dawawa tfawi ta ghəña gwal ta ksi'a kaghuni.

Ndəbawa dzvu ta ghəña gwal ta giri ña ghuni. ²⁹ Ka dzughunus dza mndu ma lagəñ katsi, mbədanawa sana lagəñ guli. Ka kləgadaghawkla mndu ta lguta huda gha katsi, ma pyə ka ta kləgadaghawta dawra gha. ³⁰ Vlanjvla ta skwi ta mndu ta dáwanja da kagha. Ka kləgadaghaw kla mndu ta skwa gha ña ñani katsi, ma dawugəl ka da tsi. ³¹ Ka nu skwi dína ta kuma ka ghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga manda va tsaya ta hahəñ guli. ³² Ka gwal ta dvutá kaghuni yeya ka kaghuni ta dvuta katsi, mndera wati ma nisəla ta kzləgəlta kaghuni tama ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli, gwal ta dvutá hahəñ ta dvuta həñ? ³³ Ka ña gwal ta magaghunatá zdaku yeya ka kaghuni maga zdaku katsi, mndera wati ma nisəla ta kzləgəlta kaghuni ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli? ³⁴ Ka ña gwal ta ndanu kuni dza'a plaghunamta yeya ka kuni 6la nzawa katsi ní, mndera

wati ma nisæla ta kzlægæлта kuni guli ya mantsa ya ta 6la gwal dmaku ta nzawa ña gwal dmaku guli, ña planamta hæn manda va tsaya? ³⁵ Kaghuni ya ná, dñuwadva ta ghumaha ghuni, magawamaga ta zdaku ña tan. Bawa nzawa ña mnduha, ma faf kuni ta ghæn ta vraghanamta, dza'a mamu nisæla ghuni dagala, dza'a nzakway kuni ka zwana Lazglafta ta luwa, kabga tsatsi ná, zda ghænani nda mnduha kul had ta rfa mndu, nda gwal ta sidi tani.»

Ma tsæ kuni ta guma ta sanlaha
Mat 7:1-5

³⁶ «Tawawa tawa ta hidahida ta mndu, manda ya ta taw Da ghuni ta hidahida ta mndu ya. ³⁷ Ma tsanagha kuni ta guma ta mndu. Had Lazglafta dza'a tsaghunaghatá guma guli wa. Ma ñam kuni ta mndu ma ñuduf, had Lazglafta dza'a ñamta kaghuni ma ñuduf guli wa. Pliniswa dmakwa mnduha, dza'a plighunispla Lazglafta ta ña ghuni guli. ³⁸ Wlawa vla ta skwi ña mndu, dza'a vlay Lazglafta ña ghuni guli, ña ndæghaghunamta ta wa lguta ghuni, ka gægzanata, ka va tsihwaghunamta, ka ndæghanafata ha ka paghakwani. Ta tsa skwi ta kæl kaghuni ka gra skwi ña mndu ya dza'a gra Lazglafta ña ghuni guli,» ka'a.

³⁹ Wya ka Yesu nda hæn nda mahdihdi guli: «Dza'a ksay mndu nda ghulpa ta mndu nda ghulpa ka mbada ta tvi ra? Had hæn dza'a rkaghata his his da ghurum ra? ⁴⁰ Had zwan ta taghæ lu ta skwi ñani malaghutá Malamani wu, ba ka nda tagha skwa tsa zwan ya dza'a kæl tsi ka nzakway manda Malamani kasi'i.

⁴¹ «Kabgawu ta kæl kagha ka laghwi ngha hiwir ma ira zwanama gha, kul had kagha ta nghapta ka dughusl ma ña gha iri na? ⁴² Waka kagha ta mnay ña zwanama gha kazlay: Yaha ka klighista yu ta hiwir ma ira gha kæ'a, ya ngha a kagha ta dughusl ma ña gha iri na? Mndæra wani ma madgwir madgwir tsa? Kligin kla karaku ta dughusl ma ña gha iri, kada nghanja ka ta vli ña lavinjta kliginjta hiwir ma ira zwanama gha.»

Ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu
Mat 7:16-20, 12:33-35

⁴³ «Had yakwa fu zda ta yaku ta fu kul zdaku yakwani wa. Had yakwa fu kul zdaku yakwani ta yaku ta fu zda yakwani guli wa. ⁴⁴ Ta yakwani ta tsatsafta lu ta inda fu. Had lu ta mutsafa mana ta hul'uwa wa. Had lu ta daga yakwa ghuku ta madzæfdzæf wa. ⁴⁵ Mantsa ya guli, mataba ndæghata skwiha dinadina ma ñudufani ta mniginja ñerma mndu ta skwi. Mataba ndæghata ghwadaka skwiha ma ñudufani ta mniginja ghwadaka mndu ta ñani guli, kabga skwi ma ñudufani ma mndu ta mniginja wubisim.»

Hægaha his

Mat 7:24-27

⁴⁶ «“Mghama da! Mghama da!” ka kuni ta hga i'i, kabgawu tama? wya had kuni ta maga skwi ta mnaghunata yu wu na? ⁴⁷ Ka mnaghunamna yu ta nzakwa mndu ta sagha da i'i 6a. Tsa mndu ya ná, ta snænsna ta gwada da, ka ksa slna nda tsi. ⁴⁸ Ka guram tsa mndu ya nda mndu ta bafta hægani. Ma zlayni ta bay, ka ladatá tsi ta mndærani, ka thagafta ta kutumba. Ma sagha zala vlundud dista tsa hæga ya ma ña zlijta, trið, traptá zlijta kabga nda diha mndærani. ⁴⁹ Mndu ya ta snæntá gwada da, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka guram tsa mndu ya nda mndu ta bafta hægani ta hadik, kul ladatá mndærani da hadik. Ma saha zala vlundud dista tsa hæga ya, gi krip zluta tesne' dekdæk,» ka'a.

7

Mbanafata Yesu ta kwalva mnda la Ruma
Mat 8:5-13

¹ Tahula kdinjta Yesu ta mna inda tsa gwada ya ña tsa ndæghata mnduha ta sna tsa gwadani ya, ka sli'afatá tsi ka lami da luwa Kafarnahum. ² Hada, mamu sana mghama sludza la Ruma kul dughwanaku kwalvani ya dñu tsi katakata, ta dza'a mtaku. ³ Manda snænta tsa mghama sludzi ya ta mna gwada ta Yesu, ka ghunadapta tsi ta la galata mndu ta ghæn la Yahuda, ña guyata nda Yesu, ña ndæbanatá dzvu ña sagha mbanafatá tsa kwalvani ya. ⁴ Ka sli'afatá hæn ka lagha slanaghatá Yesu, ka ndæbanatá hæn ta dzvu katakata. Ka hæn mantsa: «Kædkædkæ nda ra katanjta gha ta tsa mndu ya. ⁵ Tsa mndu ya ná, ta dñvay ta mndæra amu, tsatsi ta banafatá hæga tagha skwi,» ka hæn. ⁶ Ka sli'afatá Yesu ka dza'a kawadaga nda hæn. Ndusa Yesu ka ndædaghata tama ta ghungladapta tsa mghama sludzi ya ta grahani ña mnanatá Yesu. Ka hæn mantsa: «Mghama da, yaha lu da danwazlaghafa, ra a yu ka ñlata gha ga iri wa. ⁷ Tsaya dær kæl yu ka mnay kazlay: La a værdá i'i da guya kuma nda tsi wu kæ'a. Ka sabsa gwada ma wa gha ya ná, præk mbanafatá kwalva da tsa. ⁸ I'i guli ná, mista gwal dagaladagala nzinjta yu, mamu sludziha ta ksa slna mista i'i guli. Ka “la,” ka yu nda sani ná, gi sli'ani. Ka “saghasa,” ka yu nda sani guli ná, gi saghani. Ka “magamaga ta ya skwi ya,” ka yu nda kwalva da, gi magatani,» ka'a.

⁹ Na snanata Yesu ta tsa gwada ya, ka ndrau' tsi nda ndrau'uwa ta tsa mghama sludzi ya. Ka mbædavatá tsi tvæ tsa ndæghata mnduha ta dza'a mistani ya. «Ka yu ta mnaghunata ná, dær mataba la Isra'ila, ta slanagha a yu ta mndærga nana ma zlghay nda ñuduf wu,» ka'a.

¹⁰ Ta vradaghatá tsa mnduha si ghunagha tsa mghama sludzi ya dzagha, ka slanaghatá hən̄j ta mbatá tsa kwalva si kul dughwanaku ya.

Vranamta Yesu ta hafu ma zwan̄a sana wadgu

¹¹ Tahula tsa ka sli'áftá Yesu ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Nayina. Ka sli'áftá duhwalhani nda dəmga guli mistani. ¹² Ndusa ka lami ta watgha tsa luwa ya, ka guyatá tsi nda mnduha ta kla mbli n̄a paday. Tsa mbli ya, kdakwakdakwa zwan̄a sana markwa wadgu ya. Nda tska mnduha tsa luwa ya ta dza'a mista tsa marakw ya. ¹³ Na nghan̄ta Yesu ta tsa marakw ya, ka ksaftá tsi ka hidahida. «Ma taw ka» ka'a nda tsi. ¹⁴ Ka gavadaghatá Yesu tavata tsa kativin̄j ta kəl lu ta mbli tida ya, ka ksant̄a. Ka sladavatá tsa mnduha ta kla mbli ya. «I'i ya ta gwadā nda kagha galaḅay da, sli'afsi' a gha!» ka'a. ¹⁵ Ka sli'áftá tsa mbli ya ka nzata, ka gwadə tsi ta gwada. «Wya zwan̄a gha makwa da,» ka Yesu nda tsa mani ya. ¹⁶ Ka ksutá tsi ta inda tan̄j ka zləj. Ka zlazlvu hən̄j ta Lazglafta guli. «Nda zlaga mghama anabi mataba mu, saghasa Lazglafta nghanaghatá mnduhani,» ka hən̄j. ¹⁷ Ta ghən̄ja tsa skwi ya, ka tuta gwadā wdíd ta ghən̄ja Yesu ta inda hadika Zudiya, nda ya ma inda luwaha ta wanafta.

*Daway Yuhwana mnda maga batem
Mat 11:2-19*

¹⁸ Ka snanamtá duhwalhani ma Yuhwana, ta inda tsa skwiha ta maguta ya ta Yuhwana. ¹⁹ Ka hgaftá Yuhwana ta gwal his mataba duhwalhani, ka ghunaftá hən̄j da Mgham Yesu. Ka'a nda hən̄j mantsa: «Lawala dawan̄ta! Kagha tsa mndu snə n̄ni dza'a sagha ya re, ari ka kzla n̄ni ta sana mndu a na?» ka kuni nda tsi. ²⁰ Ka sli'áftá hən̄j ka ḅhadaghatá da Yesu. Ka hən̄j mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ta ghunagan̄naghatá da kagha kazlay: Kagha tsa mndu snə n̄ni dza'a sagha ya re, ari ka kzla n̄ni ta sana mndu a na kə'a?» ka hən̄j.

²¹ Ma va tsa fitik ya, ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma dan̄jwa tan̄j, nda gwal nda raghwa, nda gwal kasaf ghwadaka sulkum, gwananaha ta iri ta gwal si nda ghulpa. ²² Ka'a nda hən̄j mantsa: «Lawala mnanata Yuhwana ta inda skwiha nghan̄j kuni, nda inda skwiha sanan̄j kuni. Gwal si nda ghulpa nda ngha hən̄j ta vli, ta mbaḅá gwal si nda raghwa səla tan̄j, kwandlan̄jkwandlan̄j mbambatá gwal si nda rdá mndu ta hən̄j, nda gwana sləmən̄ja gwal si ka rgħa si kul snant̄á sləmən̄j. Gwal si nda rwa, varamvara hən̄j nda hafu. Man-anamana lu ta Lfidá Gwada ta gwal ka pdu.

²³ Rfu da mndu ta kwal kul zlan̄tá zlgħay nda ndudufani ta i'i,» ka'a nda hən̄j.

Mnay Yesu ta gwada ta Yuhwana

²⁴ Manda vraghuta tsa mnduha si ghunadap Yuhwana ya, ka zltraftá Yesu ta mna gwadā ta ghən̄ja Yuhwana n̄a tsa ndaghatá mnduha ta ts kavata ya. Ka'a mantsa: «Ma tsa laghwa ghuni da mtak ya ní, nahgani laghu kuni nghay? Sana mndu ta tatamaku manda sulam ta gigdu falak rki laghu kuni da nghay? ²⁵ Ka tsa a tsi wu, nahgani laghu kuni nghay ḅa? Sana mndu nda sudatá lgut ta wudaku ta vghani rki laghu kuni da nghay? Ya wya gwal ta kla lgut nda bla dzvani ná, ta za mghama tan̄j hən̄j ka nzaku ma həga ma mgham mgham. ²⁶ Wa va mndu laghu kuni da nghay tama na kula? Sana anabi rki laghu kuni da nghay? An̄j mantsa nzakwani, malaghumala tsa mndu ya ta mbrakwa anabi. ²⁷ Ta ghən̄ja tsa Yuhwana ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay: I'i Lazglafta wana yu ta tin̄jlaghutá ghunaftá mndu ka kagha

n̄a dza'a fadaghatá tvi* kə'a ya.

²⁸ Ka yu nda kaghuni wa, mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, had̄ ya ta malaghutá Yuhwana wa. Tsaw tama, mndu ta nzakway kwitikw ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta Yuhwana. ²⁹ Tsaw inda hamata mnduha nduk nda gwal tska dzumna tani, snant̄a tan̄j ta gwada Yuhwana, ka hən̄j mantsa: «Ta kumay Lazglafta ta mbamafta,» ka hən̄j. Ka dawu hən̄j ta maganaftá batema Yuhwana ta hən̄j. ³⁰ Kuraghuta la Farisa nda gwal tagha zlahu n̄a mnduha ya, ka kwalaghuta hən̄j ta tsu'áftá skwi ta kumə Lazglafta ta magay n̄a tan̄j. Ka kwalaghutá hən̄j ta tsa batem ta maga Yuhwana ya.»

³¹ «Ndaw dza'a gra yu ta mnduha ta na fitik na? Yakwa wa hən̄j? ³² Ka guram nda zwani ta kurḅut ta mnay mataba tan̄j kazlay: Vyanafna n̄ni ta sijlak skala a kuni wu, fanafna n̄ni ta laha ta taw, tawan̄j a kuni ta taw wu kə'a ya hən̄j. ³³ Tsaya ná, nzakwani manda sagha Yuhwana mnda maga batem, ka kwalaghuta tsi ta za buradi nda sa ima inabi, «a' nda ksa da halaway» ka kuni. ³⁴ Saghaha Zwan̄a mndu guli, ka zay ka say, «a' dagala mahahaw'ani, dagala sasakwani, gra gwal tsəka dzumna nda la ghwadaka mnduha ya,» ka kuni. ³⁵ Inda gwal nda difil ma ghən̄ja tan̄j ná, tsatsaftatsa hahən̄j ta vərḅaka difla Lazglafta,» ka'a.

Yesu ma həga ga Simun̄j mnda la Farisa

³⁶ Ka hgaftá sana la Farisa ta Yesu n̄a za skwa zay ga tan̄j. Ka lagha Yesu da tsa mndu ya, ka lamə tsi da həga ka zə tsi ta skwi. ³⁷ Mamu sana ghwadaka marakw ma tsa

* 7:27 Ngha ta Malatsi 3:1 nda Sabi 23:20.

luwa ya, ka snanjta tsi kazlay: Wa'a Yesu ta za skwa zay ga tsa la Farisa ya k'a, ka klawta tsi ta hwaraka Alabastra ndaghatani nda urdi nda bla dzvani, ka kladaghata. ³⁸ Ka lagha tsi tavata sela Yesu nda ga mahulhulani, ka mbaza ima taw ta sela Yesu, ka ksafat tsi ta swidani ka takaday nda tsi, ka habwa'aku ta selani, ka pgha tsa urdi ya ta sela Yesu. ³⁹ Na nghanjta tsa mnda la Farisa ta hgadaghatá Yesu ya ta tsa skwi ya, ka'a ma ghəjani mantsa: «Ka ma vərda anabi na mndu na ná, ma dza'a tsatsafatsa ta mndərga na marakw ta ksanjta na. Ma dza'a nda sna kazlay: Ghwadaka marakw ya k'a.» ⁴⁰ Ka Yesu zlawta gwada nda tsa mnda la Farisa ya mantsa: «Ari Simuj, mamu gwada ta kumə yu ta mnaghata,» ka'a. «Anji Mghama da mna,» ka'a zlgahanatá wi. ⁴¹ «Mamu sana mndu ta balanafatá nzawa ta sana mnduha his. Prək ka tseda vagma mnduha hutaf dərək k'a vlanjta sani, prək ka tseda vagma mnduha hutaf mbsak k'a vlanjta sani guli. ⁴² Ka traptá hən ta palata kabga had skwi da hən prək ka palata tanj wa. Ka zlananjta tsi ta tsa dməj ya ta hən his his. Wati mataba tsa mnduha ya dza'a malaghuta dvutá tsa mndu ya, ka kagha ta gray na?» ka'a. ⁴³ «Mataba tsa mnduha ya ra! Ta graftá yu ná, tsa mndu zlananj lu ta njani dagala ya ya,» ka Simuj. «Ta njə gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁴ Ka mbədavata Yesu tva tsa marakw ya, ka mnə tsi njə Simuj: «Nda ngra ka ta na marakw na ki'e? Samsa yu da həga ga ghuni, walanj a ka ta tidiftá imi njə mbaza sela da manda ya snu lu wu, ka mbazihatá na marakw na nda ima tawani, ka takadihata nda swidani. ⁴⁵ Brusa a ka ta i'i ma sagha da manda ya snu lu wa. Tsatsi, ka yawu sama da ta zlana a ta brusa selaha da wa. ⁴⁶ Walanj a ka ta pghigihatá rdí ma ghəj mandá ya snu lu wu, tsatsi, pghidif pgha tsatsi ta rdí ta selaha da. ⁴⁷ Ka yu ka mnaghata na: Nda pla inda dmakwa na marakw na. Tsaya kəl tsi ka maranjta dvutani ta i'i dagala. Ka ki'a planata lu ta dmakwa mndu ya, ki'a dvu maranj tsa mndu ya guli.» ⁴⁸ «Nda pla inda dmakwa gha makwa da» ka Yesu nda tsa marakw ya. ⁴⁹ Ka sana mnduha ta za skwi kawadaga nda tsi mantsa: «Wa va na mndu na katək na? Ta uwala pla dmaku na?» ka hən. ⁵⁰ «Zlgəhəy nda njudufa gha ta mbaghafat makwa da, la nda vghata zdakwa gha,» ka Yesu nda tsa marakw ya.

8

Sana mi'aha ta pgha Yesu

¹ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka laghwi Yesu da ra luwaha dagaladagala nda luwaha

kwitikw kwitikw, ka tuza Lfida Gwada ta ghəja ga mghama Lazglafta, ka mna gwada ta ghəjani ² nda sanlaha ma mi'aha ya ghazliginj lu ta ghwadaka sulkumha ma hən, ka mbambanafatá hən ma danjwaha tanj. Tekw i Mari makwa ta Magdala sli'agap ghwadaka sulkumha ndəfaj midá, ³ nda Yuwana markwa Kuza. Tsa Kuza ya, mndu ya fanam mgham Hiridus ta inda skwi ma həgani ma dzvani ya. Mamu Suzana, nda ndaghatá sanlaha ma mi'aha guli mataba tanj. Inda tsa mi'aha ya ná, katanjkata hən ta i Yesu nda duhwalhani nda skwi ma dzva tanj.

Gwada ta ghəja sana mndu ta wutsa hul-fani

Mat 13:1-9, Mak 4:1-9

⁴ Ka sli'aktá mnduha ma luwaha kavghakavgha ka tskavata tizlik tavata Yesu. Mantsa tama, ka zlawta Yesu ta mna mahdihi:

⁵ «Mbadá sana mndu ka sli'afat ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. Tata wutsay-wutsay, ka rkata sanlaha ma tsa hulfa ya ta tvi, ka dinjaku lu tida, ka sli'adaghata dyakha da daguta. ⁶ Ka rkatá sanlaha ta kluluh: Na tsa gi dyafatani ya, ka ghwalutá tsi kabga had nasa mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka dyafat tsi, ka glanaghatá teki ka raghwana. ⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək. Tsahaya, ka dayafat hən, ka glafta ka pghafat ghəj ghərməbət ghərməbət. Ka mamu mndu nda sləməja snay, ka sna tsi,» ka Yesu sganaghata nda lwi dagala.

Garay Yesu nda gara ta gwadani

Mat 13:10-17, Mak 4:10-12

⁹ «Nu klatá ghəja tsa mahdihi ya na?» ka duhwalhani dawanjta da tsi. ¹⁰ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta snanjta difatá gwada ta ghəja ga mghama Lazglafta. Njə sanlaha ya, ba nda mahdihi dza'a mnananjta lu ta hən kabga

“ta ngray hən, trid ngra a hən wu, ta snay hən, sew sna a hən wa.*”»

Gwada ta ghəja mndu ta wutsa hulfa

Mat 13:18-23, Mak 4:13-20

¹¹ «Wya klatá ghəja tsa mahdihi ya: Tsa hulfa ya ná, gwada Lazglafta ya. ¹² Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida hən. Hahən ná, gi snanjta tanj ta gwada Lazglafta, gi ndadaghata halaway klugudunustá hən yaha hən da zlgafat ma njudufa tanj da mbafat hən. ¹³ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh rkaf hulfa tida hən, snanjta tanj ta gwada Lazglafta, gi zlgafat tanj nda rfu, ama had hən ta zlanjta vli njə dzugwamta tsa gwada ya ta slraj ma njudufa tanj wa. Ka dzghanjdzgha skwi ta hən, gi suwak zlanjta tanj ta zlgəhəy nda

* 8:10 Ngra ta Isaya 6:9, 10.

ɲudufa tanɲ. ¹⁴ Sanlaha ma mnduha guli nã, manda hulfa ta rkamta da teki ya hɛɲ, snanɲa tanɲ ta gwada Lazglafta ka laghu hɛɲ da ndana nzaku ma ghɛɲa hadik nda zba gadghal nda ndana zba skwi ta hara'uwa iri, mantsa tama, mbada tsa skwina ya ka raghwa tsa gwada ya, ka ninɲa hɛɲ ka ksubanɲ. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha guli, manda gɛnɛk hɛɲ, snanɲa tanɲ ta gwada Lazglafta, ka zlgħaftã hɛɲ nda ɲuduf turtuk, ka ɲanatã hɛɲ ka ksa slna nda tsi ka dihavata mida.»

*Daswa ka kuni nda sna skwi ta snu kuni
Mak 4:21-25*

¹⁶ «Ka mnaghunamna yu 6a! Had mndu ta tsamta vu ma pitirila ka dzuɓamta ma tughuba wu, had ta finɲa mista ghzlɛɲ guli wu, ta fagata ta vli tskala, kada ngħanɲa gwal ta lamã da dzuguvi ta tsuwadak. ¹⁷ Inda skwi nda difa nã, dza'a maravamara. Inda skwi nda bukwa guli dza'a snanɲa lu, ɲa zlagaptani bɔɲanɲa ta daɓi. ¹⁸ Dasuwa ka kuni nda tva snanɲa skwi ta snanɲa kuni, kabga ɲa mndu nda guna slɛmɛɲani ɲa sna skwi dza'a sganaghata lu ta snanamta. Ama ka had tsi da mndu wu, dza'a klɛgadanaghu kla lu ta va tsa mã si ta ndanu tsi ta mutsay ya.»

*Vɔɔda zwanamani ma Yesu
Mat 12:46-50, Mak 3:31-35*

¹⁹ Ka lagha i mani nda zwanamani ma Yesu slanaghata, ama trid traptra hɛɲ ta bħanavata, tsksutka mnduha. ²⁰ «Wa a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta gɔvala kagha,» ka lu nda tsi. ²¹ «Gwal ta sna gwada Lazglafta ka maga slna nda tsi, tsaha ya i ma da nda zwanama da,» ka'a.

*Lbanata Yesu ta mativirau' ta ghɛɲa imi
Mat 8:23-27, Mak 4:35-41*

²² Ma sana fitik, «mbadma ta a sana ɓla drɛf a,» ka Yesu nda duhwalha, ka sli'afɛta hɛɲ kla lamã da kwambalu ka sli'i. ²³ Tata ndɔru hɛɲ, ka dzata hani ta Yesu, ka sli'avafɛta mativirau' ta ghɛɲa drɛf, ka dza'a imi ndɛghanafɛta kwambalu. Ta wa hɔɔak hɛɲ. ²⁴ Ka lagha hɛɲ sli'a Yesu, «Malɛm! Malɛm! Nda zadã mu!» ka hɛɲ nda tsi. Ka sli'avafɛta Yesu ka davanaghafɛta tsi ta falak, nda tsa vavalakwa imi ya. Ka lɓatã vli ka nzata tɛkw. ²⁵ «Nu ta kal kuni ka zlɛɲ mantsa? Kulam ndana had zlgħay nda ɲuduf da kaghuni dɛkɔɔk katɛk ra?» kɔ'a mbɔɔɔavata tvɔ duhwalhani. Ka ksaftã zlɛɲ ta hɛɲ, ka ndrã'u hɛɲ. «Wa na mndu na katɛk na? Na dvanagħatani ta dɛr falak nda imi nã, gi ka snanata tanɲ?» ka hɛɲ mataba tanɲ.

Mbanafɛta Yesu ta sana mndu nda duhwalha halaway mida

Mat 8:28-34, Mak 5:1-20

²⁶ Ka bħadaghata i Yesu nda duhwalhani ta hadika Gerasen i nzakway mbɛɲ ya mbɛɲ ya nda luwa Galili. ²⁷ Nda fagata Yesu ta sala ta hadik ta sabɔ tsi ma kwambalu, ka sagha sana mnda tsa luwa ya da guway. Tsa mndu ya nã, ksksa duhwalha halaway. Nda kɔɔa fitikani kul sudgaltã lgut dɛkɔɔk, had ta nzɛglata mintgħa wu, mataba kuluha kɔ'a ta nzaku. ²⁸ Na ghur nghayni ta Yesu, ka wahatã tsi ka zlɛmbatã ma ghuvani. Ka'a mantsa: «Yesu Zwanɲa Lazglafta ta luwa, Nya mataba u nda kagħa? Kɔɔkɔɔk, wya dzvu, yaha ka ghuyɔptã dɛɲwa,» ka'a wahata nda lwi dagala. ²⁹ Kɔl tsi ka mna tsaya na: Sabsa ma na mndu na ka Yesu dvanagħtã tsa duhwalha halaway ya. Tsa mndu ya nã, nda kɔɔa fitika ksafta tsa duhwalha halaway ya. Ma tsa fitika ksaftani ya, si ta habafħaba mnduha nda zidã, ka tsamtã salahani ma tsuhwal, ma ɲa habanata. Ka raratsinɲã tsi ka ɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ. Ka klagħatã tsa duhwalha halaway ya ka lagħwi ra vli ma mtak. ³⁰ «Wa hga għa na?» ka Yesu nda tsi. «Dɔɔa' hga dã,» ka'a zlgħanafɛta wi. Kɔl tsi ka mna tsaya nã, kabga nda ndɛgħa duhwalha halaway ta sli'amta dida. ³¹ «Kɔɔkɔɔk, yaha ka da ghuna anɲi da gudzuvruɲwa vu,» ka tsa duhwalha halaway ya ndi'ata, ka ndɔɔa dzvu da Yesu.

³² Ndusa nda tsa vli ya, mamu sana bra ghuvazu ta zbutã skwa zay tanɲ tavata ghwã. «Kɔɔkɔɔk vlanɲa tvi, ka sli'amta ɲni da a ghuvazuha a,» ka hɛɲ nda Yesu. «Ara,» ka Yesu vlanɲã tvi ta hɛɲ. ³³ Ka gi sli'agaptã tsa duhwalha halaway ya ma tsa mndu ya, ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatã tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwã ya ka rkagħata da drɛf ka rwuta.

³⁴ Nghay tsa mnduha ta ngha tsa ghuvazuha ya ta tsa skwi ta magata ya, ka hwayafɛta hɛɲ ka lagħwi tay ma luwa nduk ma zwana luwaha ta tsa skwi ta maguta ya. ³⁵ Ka sli'afɛta mnduha ka lagħwi da ngha tsa skwi ta maguta ya. Ka lagħa hɛɲ slanaghafɛta Yesu, ka slafɛta hɛɲ ta tsa mndu sli'agap duhwalha halaway mida ya ta nzaku kurevesa tavatã sala Yesu nda sudatã lgut ta vgha, nda mbatani kwandlanɲ. Nghanɲa tanɲ, ka ksutã tsi ta hɛɲ ka zlɛɲ. ³⁶ Mbada tsa gwal si ta nghay ta magaku tsa skwi ya, ka rusay ɲa tanɲ kã tsa mndu si ksaft duhwalha halaway ya mbafta. ³⁷ Ka hɛɲ mantsa: «Kɔɔkɔɔk sli'apsli'a ma hadika ɲni,» ka inda mnduha ma hadika Gerasen i nda Yesu, kabga nda ksa hɛɲ da zlɛɲ katakata. Ka sli'afɛta Yesu ka lamã da kwambalu ɲa vru. ³⁸ «Wya dzvu, kla ta i' ta sala għa,» ka tsa mndu sli'agap duhwalha halaway mida ya nda Yesu. ³⁹ «Vra dzagħa għa, ka dza'a ka rusa inda skwi maga għa Lazglafta,» ka Yesu pyafɛta ka

dza'a mistani. Ka sli'äftá tsi ka laghwi tay ma inda luwa ta inda skwi magana Yesu.

Mbanafra Yesu ta sani marakw, nda sana zwanja makwa

Mat 9:18-26, Mak 5:21-43

⁴⁰ Ta vrəgladaprtá Yesu ta sana 6la drəf, ka slanaghatá tsi ta ndəghata mnduha guli ta kzlay hada ŋa zlgħafta. ⁴¹ Mbadaka sana mndu ta hga lu ka Zayrus ta nzakway tek w mataba la mali ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda, ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. Ka'a mantsa: «Kdəkəkək mbada da ini,» ka'a nda tsi, ⁴² kabga mamu kdəkəkəkəkw makwani ta kla imi ghwanpda his kul dughwanaku ta kala ghəŋ. Ka sli'äftá Yesu ka dza'a mistani. Ta mbada Yesu ka dza'a mataba tskata mnduha, had tva mbədayni ta vgha wa. ⁴³ Mamu sana marakw mataba tan Maghwanpda hisa vakwani tsa ta paghaku. Kđŋkda ta inda skwi ma dzvani ŋa la duhtur. Had ya ka dər turtuk mataba tan ta mbanafra wa.

⁴⁴ Ka lagha tsa marakw ya nda ga mahulhula Yesu ka ksantá wa lgutani. Na tsa gi ksantani ya, gi hle' sladata tsa paghaku ya tsa. ⁴⁵ Ka Yesu mantsa: «Wa tsa ta ksita ya na?» ka'a. «Andaw! Andaw! Andaw!» ka mnduha. Ka Piyer mantsa: «Maləma da! Mataba ndəghata mnduha mandana ta wagħafta, had tva mbəda vgha gha ná, wa ta ksihata na, ka ka?» ka'a nda tsi. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Mamu mndu ta ksihata! Nda sna yu ta mbraku ta savaghuta ma i'i,» ka'a. ⁴⁷ Snay tsa marakw ya ta tsa gwada ya ná, a nda tsatsa yu, ka'a. Ka lagha tsi nda ghudzatani da zləŋ zləmbatá ma ghuva Yesu, ka mnə tsi ta kəma inda mnduha ta skwi kabgawu kəl tsi ka ksantá nda ya kə'a mbafta ma va tsa fitik ya. ⁴⁸ Ka Yesu mantsa: «Makwa da, zlgħay nda ŋudufa gha ta mbagħafta, la nda vgha ta zdakwa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁹ Tata tsa gwada ya Yesu, ka lagha sana mndu ta sli'äfta ga Zayrus da mnay ŋa Zayrus: Ka'a mantsa: «Kdəkəkw tsa makwa gha ya tsa, ta ŋa danwazlgəta gha ŋaw ta Maləma na,» ka'a. ⁵⁰ Ka Yesu mantsa: «Ma tdu ŋudufa gha, fata gha ta ghəŋa gha yeya ŋa gha, dza'a mbaku,» ka Yesu nda Zayrus snaŋer tsi ta tsa gwada ya. ⁵¹ Manda 6hadagħata tan da tan, ka pyaftá Yesu ta mnduha ta lami da həga mistani, ka hla'atá tsi ta i Piyer nda Yuhwana, nda Yakubu nda dani nda mani ma tsa makwa ya ŋa lamə mistani. ⁵² Ta lama həŋ, ta wahu inda gwal ma həga ka tawa ghəŋ ta ghəŋa tsa makwa ya. Ka həŋ mantsa: «Ma taw kuni, mta a wu, hani ta hani tsi,» ka'a. ⁵³ «Ta mndu nda mta ná, mta a wu ka'a,» ka həŋ ka ghubasay. ⁵⁴ Ka lagha Yesu ksafatá tsa makwa ya ta dzvu. «Sli'afslí'a gha makwana!» ka'a. ⁵⁵ Ka vramtá tsa

makwa ya, ka gi sli'äfta. «Vlanwawla ta skwa zay,» ka Yesu nda həŋ. ⁵⁶ Ndrakau' ká i dani nda mani ma tsa makwa ya nzata ka ndrəmimay. «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu ta skwi ta maguta,» ka Yesu zlahanagħatá həŋ.

9

Ghunafta Yesu ta duhwalha ghwanpda his

Mat 10:5-15, Mak 6:7-13

¹ Lagha Yesu ka tskanatá duhwalhani ghwanpda his, ka vlantá tsi ta həŋ ta mbrakwa mbranagħatá inda duhwal halaway, nda mbrakwa mbambanafatá danwaha. ² Ka ghunaftá tsi ta həŋ tuza gwada ta ghəŋa ga mghama Lazgħafta, nda mbambanafatá gwal kul dughwanaku. ³ Ma kdaku həŋ sli'äfta, ka'a nda həŋ mantsa: «Yaha kuni klaftá sana skwi dekdek ŋa dza'a da wawaku, dər dafa, dər zlibi, dər skwa zay, dər tseidi, turtuk turtuk ka kuni da klaftá lgut. ⁴ Dər ma wati həga da tsu'äfta lu ta kaghuni ya, nzata ghuni hada ha ka sagha fitika sli'apta ghuni ma tsa vli ya. ⁵ Ala, dər ga vli dza'a kwal lu tsu'äftá kaghuni ya, wya dzva ŋni wya dzva ŋni ka kuni dazlay ka zlanavata kuni ta tsa luwa ya, tsaya dza'a maranantá həŋ ta 6asa ŋudufa Lazgħafta ta ghəŋa tan,» ka'a nda həŋ.

⁶ Ka sli'äftá həŋ ka laghwi da ra luwaha, ka mna Lfidá Gwada, ka mbamba gwal kul dughwanaku ma inda vli.

Wa Yesu na ka Hiridus Antipas

Mat 14:1-12, Mak 6:14-29

⁷ Na snaŋta tsa Hiridus Tetrak ta nzakway ka mgham ta hadika Galili ya, ta mna gwada ta inda skwiha ta magaku. Ka traptá tsi ta skwi ŋa ndanay. «A', Yuhwana ya ta sli'agapta nda hafu,» ka sanlaha ta mnay. ⁸ «A', anabi Iliya ya ta zlagapta,» ka sanlaha. «A', sani mataba la anabiha għalya ya ta sli'agapta,» ka sanlaha. ⁹ «Ya wya tsaghwa tsa ta ghəŋa Yuhwana ka yu, ka tsagħutá lu ní, wa na mndu na ta mnə lu ta mndərga na skwiha ta snə yu na ta ghəŋani tama?» ka Hiridus, ka psə tsi ta tva nghanatá Yesu.

Zunja Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Yuh 6:1-14

¹⁰ Ka varaktá tsa gwal ghunay ya. Manda varakta tan, ka rusu həŋ ŋa Yesu ta inda skwi maga həŋ. Ka hlagħatá Yesu ta həŋ mistani, ka laghu həŋ nda tvə sana luwa ta hga lu ka Betsayda nda ghəŋa tan. ¹¹ Snaŋta dəma kazlay: Laghula həŋ kə'a, ka sli'äftá həŋ zbintá həŋ. Ka lagha həŋ slanagħatá həŋ, ka zlgħaftá Yesu ta həŋ, ka mnə tsi ta gwada ta ga mghama Lazgħafta ŋa tan. Ka mbambanafatá tsi ta gwal ta kuma mbambanafatá həŋ ma danwa tan.

¹² Ta fitik hawu, ka gavadaghatá duhwalhani tavatani, ka mnay njani: «Mnanamna ta na mnduha na, ka dza'a hən̄j da luwa dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw ta waftá na vli na, n̄a dza'a tan̄j zba skwa zay nda vli n̄a hana tan̄j, kabga ma mtak mu hadna,» ka hən̄j. ¹³ Ka Yesu nda hən̄j mantsa: «Vlan̄javla kaghuni 6a ta skwi n̄a zay ta hən̄j,» ka'a. Ka duhwalhani mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu, n̄a dza'a njni da dzawagaghatá skwa zay n̄a zun̄tá inda na mnduha na rki?» ka hən̄j nda tsi. ¹⁴ [Tsaw ta magay mnduha* ta dambu' hutaf ma tsa vli ya.] «Mnanawa mna ta hən̄j ka tsakavata hən̄j hutaf mbsak hutaf mbsak,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹⁵ «Aray!» ka hən̄j ka tsakanatá hən̄j ta mnduha. ¹⁶ Ka hlafatá Yesu ta tsa buradiha hutaf ya, nda tsa tsulhwa klipi his ya, ka n̄ghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghən̄jani, ka balanaptá tsi ka valantá duhwalhani n̄a daganaftá mnduha. ¹⁷ Ka zə inda tsa mnduha ya, ka babaghawtá hən̄j. Ka tskafatá lu ta padakwani ka ghwanak ghwan̄jpdə his.

Yesu ná, Kristi ya ka Piyer

Mat 16:13-19, Mak 8:27-29

¹⁸ Ma sana fitik ta nzaku Yesu turtukwani ka maga du'a, ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka'a dawan̄ta da hən̄j mantsa: «Wa i'i ka dəmga ta mnay na?» ka'a. ¹⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya, ka sanlaha. Iliya ya, ka sanlaha. Sani mataba la anabi ghalya ya ta sli'agapta nda hafu, ka sanlaha,» ka hən̄j nda tsi. ²⁰ Ka'a nda hən̄j guli mantsa: «A ki kaghuni, waya ka kaghuni ta mnay nda i'i na?» ka'a. Ka Piyer mantsa: «Kagha ná, Kristi ka,» ka'a.

Mnan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:20-28, Mak 8:30-31

²¹ Ka Yesu zlahanaghatá hən̄j ka n̄dan̄jda mantsa: «Yaha kuni da mnay dər n̄a wati ma mndu tsi,» ka'a. ²² Ka'a sganaghata guli na, «dza'a ghuyay Zwan̄ja mndu ta dən̄jwa katakata, dza'a wd̄injwda la galata mndu nda gwal mali ta ghən̄ja gwal dra skwi n̄a Lazglafta, nda gwal tagha zlahu n̄a mnduha. Dza'a dzadza lu, n̄a sli'agaptani nda hafu badu mahkən,» ka'a.

²³ Wya ka'a nda hən̄j demdem: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista da katsi, ba zlan̄tani ta ndanu ta ghən̄ja ghən̄jani, ka vlatani ta ghən̄jani ka kla udza zlan̄jayni † inda fitik, ka dza'a mista da,» ka'a.

Kinawu ta dza'a lu mista Yesu?

²⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka dza'a mbanafmba ya ta hafa da ka mndu katsi, dza'a Zadin̄zada tsa mndu ya ta hafani. Ala ka dza'a

Zadin̄zada mndu ta hafani ta ghən̄ja i'i katsi, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani.

²⁵ Nu dza'a katan̄ta mutsافتa mndu ta inda na ghən̄ja hadik na ka njani ka Zadin̄zada tsi ta hafani, ka ghən̄jani a tsi na? ²⁶ Ka ta 6asa zlan̄j mndu ka mnan̄tá hga da, nda duhwalda da guli katsi, i'i Zwan̄ja mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala i'i guli ta mnan̄tá tsa mndu ya badu sagha dza'a sagha yu ma glakwa da, nda ya ma glakwa Da da nda duhwalhani nda ghu6a, ta luwa. ²⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta, dza'a nda ngha hən̄j nda ira tan̄j,» ka'a.

Mbədavafta Yesu

Mat 17:1-8, Mak 9:2-8

²⁸ Ta magay fitik tghas manda mnutani ta tsa gwada ya, ka hlafatá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana nda Yakubu, ka n̄laghatá hən̄j ta ghwa da maga du'a. ²⁹ Ta magə Yesu ta du'a, ka mbədavaftá kumani tskəm, mbədavafna lgutani ka wudaku tilil ka n̄uslin̄j. ³⁰ Gi wya mnduha his ta ghwa yiva nda tsi. I Musa nda Iliya tsa mnduha ya, ³¹ ta zlagapta ta wudaku tili ma glakwa Lazglafta ta luwa, ta gwada nda Yesu kinawu kə'a dza'a kd̄injta magata skwi ta kumə Lazglafta nda ma mtakwani ma Ursalima.

³² Ma tsa fitik ya, nda ghər6a i Piyer nda grahani da hani, sli'avata tan̄j, ka n̄ghan̄tá hən̄j ta glakwa Yesu nda tsa mnduha his ya tavatani. ³³ Ma fitika dgay tsa mnduha ya ta vgha nda Yesu, ka Piyer nda Yesu mantsa: «Maləma da! Dina ka nzakwa mu hadna, ka magafmaga njni ta həga tumpul hkən. Pal n̄a gha, pal n̄a Musa, pal n̄a Iliya!» ka'a. Tsaw, snəgla a Piyer ta skwi ta mnə tsi wa.

³⁴ Tata mna tsa gwada ya tsatsi, ka saha kusay bukwamtá hən̄j, ka ksafatá zlan̄j ta tsa duhwalha ya nghər hən̄j ta saha tsa kusay ya bukwamtá hən̄j. ³⁵ Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantsa: «Nanana zwan̄ja da ya zbpap yu, snawasna ta gwada da tsi!» ka'a ³⁶ Tahula gwadata tsa lwi ya, Yesu yeya ta nghə lu turtukwani, sriw nzan̄za tsa duhwalha ya ma tsa fitik ya, had mndu ya mnanan̄j hən̄j ta tsa gwada ya wa.

Mbanafna Yesu ta sana zwan̄j nda ghwadaka sulkum mida

Mat 17:14-18, Mak 9:14-27

³⁷ Gamahtsimani ka saha hən̄j ta ghwa, ka sli'afatá ndəghata dəmga ka sagha da guya Yesu. ³⁸ Ka wahatá sana mndu mataba mnduha: «Maləma da! Ta ndə6a dzvu yu da kagha, nghanava na zwan̄ja da na 6a! kd̄akwakdakwa zwan̄ja da na. ³⁹ Ghwadaka sulkum ta ksafat. Na ksafatani, gi wahayni ta wahu, ka ghudzay nda mbraku, ka pgha

* 9:14 Ngha ta Mata 14:21. † 9:23 Ngha ta Lukwa 14:27, Markus 8:34.

mahupak ka giri njani, zlah kə'a ta zliŋta.⁴⁰ Ka ndəbu yu ta dzvu da duhwalha gha ma ŋa ghzligiŋtá mida ná, trid traptra hən,» ka'a nda tsi.⁴¹ Ka Yesu mantsa: «Gwal tənŋəŋa ghəŋa tən kul had zlgħay nda ŋuduf da hən, kulam ŋa yawu dza'a nzavaghunata yu? Kulam ŋa yawu dza'a nzata yu ka su'aghunata? Klak tsa zwanja gha ya da hadna,» ka Yesu nda tsa mndu ya.⁴² Ta gavadaghatá tsa zwanj ya, ka slanatá tsa ghwadaka sulkum ya ta hadik, ka ghudzay nda mbraku. Ka davanaghatá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya, ka mbanaftá tsi ta tsa zwanj ya, ka vlatá tsi ta tsa dani ya.⁴³ Ka ndərmim mnduha ta glakwa mbrakwa Lazglafta.

Mnəglaŋta Yesu mtakwani nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Mak 9:30-32

Ta laghu mnduha da ndərmima inda tsa skwi maga Yesu ya, ka Yesu nda duhwalhani mantsa:

⁴⁴ «Fawafa ta sləmənŋ dīna, ka sna na skwi dza'a yu mnaghunata na. Dza'a ksafksa lu ta Zwanja mndu, ka vlata ma dzva mnduha,» ka'a.⁴⁵ Sna a tsa duhwalha ya ta tsa gwada ya wa, tsala a tsa gwada ya da hən wa. Nda difa klata ghəŋa tsa gwada ya da hən, kabga ŋa kwala tən kul snanŋa. Ta zləŋay hən ta dawantá tsa gwada ya guli da tsi.

Nahgani skwi ka ŋərmani na?

Mat 18:1-5, Mak 9:33-37

⁴⁶ Ka sagha sana ndanu da ghəŋ tən, ka zlərdə hən mataba tən. Ka hən mantsa: «Wa mali mataba mu na?» ka hən.⁴⁷ Daslafta Yesu ta tsa ndana tən ya, ka hgaftá tsi ta zwanj kwitikw ka sladanata tavatani.⁴⁸ Ka'a nda hən mantsa: «Dər wa ta tsu'aftá na zwanj kwitikw na nda hga da, vardá i' tsu'af tsi. Dər wa ta tsu'aftá i' guli, tsu'afsu'a ta tsa mndu ta ghunigihata ya. Tsa mndu ta niŋtá ghəŋani ka zwanj gudzekw dekdek mataba ghuni ya ná, tsa mndu ya ta nzakway ka mali,» ka'a.

Mndu kul had kuni ta husanŋa ná, kaghuni tsa

Mak 9:38-40

⁴⁹ Ka gi tsu'aghutá Yuhwana ta gwada, ka'a mantsa: «Maləma da! Nda nŋa ŋni ta sana mndu ta ghzla duhwalha halaway nda hga gha, ka lmaftá ŋni kabga had tsatsi mataba mu wu,» ka'a.⁵⁰ «ŋaw! Ma pyə kuni! Ka had gwada mndu nda kaghuni wu, mista ghuni tsa mndu ya,» ka Yesu nda tsi.

Ksəy Yesu ta tvi ka dza'a da Ursalima

⁵¹ Manda ndusakta fitik dza'a kəl Yesu ka zlanŋtá ghəŋa hadik, ka klaftá tsi ta ghəŋani ŋa dza'a bhata ma Ursalima.⁵² Ka ghunaghatá tsi ta sana mnduha ŋa dza'a ta kəma ta kəma. Ka sli'aftá tsaha ya ka ksafká tvi,

ka bhadaghatá hən da sana zwanja luwa la Samari ŋa payanaftá vli.⁵³ Ka kwalagħuta mnduha ma tsa luwa ya ta tsu'af, kabga nzakwani ta dza'a da Ursalima.⁵⁴ Snanŋa gwal his mataba tsa duhwalha ya, i Yakubu nda Yuhwana ta tsa gwada ya, «Maləma da! Va a ka ta dawantá ŋni da Lazglafta ŋa zligiŋtani ta vu ta luwa, ka zadánata tsi ta hən ra?» ka hən.⁵⁵ Ka mbədavatá Yesu ka davanaghatá hən: «[Sna a kuni ka mndəra wani ma sulkum ta klaghunaktá mndərga tsaya ma ndanu wu! Sagha a Zwanja mndu da zadánatá mndu wu, saghasa ŋa mbanaftá hən,]» ka'a.⁵⁶ Ka sli'af, hən ka lagħwi da sana zwanja luwa.

Zlanŋtá inda skwi demdem ka dza'a mista Yesu

Mat 8:19-22

⁵⁷ Ta mbada hən ta tvi, ka sana mndu mantsa: «Dər dza'a diga ka, ta dza'a yu mista gha,» ka'a.⁵⁸ Ka Yesu mantsa: «Mamu ghuruma gərharŋa, mamu həga dyakha, Zwanja mndu ná, had vli ŋa fatadani ta ghəŋani wa,» ka'a.⁵⁹ Ka'a nda sana mndu guli mantsa: «Mbada mista da!» ka'a nda tsi. «Mghama da! Zliħazla ka dza'a yu padamtá da da karaku,» ka tsaya zlgħanaftá wi.⁶⁰ «Zlanŋla ta gwal nda rwa ka pada hən ta ghəŋa tən, sli'afsi'a kagha ka dza'a ka da mna gwada ta ga mghama Lazglafta,» ka'a nda tsi.⁶¹ Ka sana mndu guli mantsa: «Ta dza'a yu mista gha mghama da. Nziya nza tsi tama ná, ka la yu mnanatá la ga ini nda sli'asli'a da ka'a.»⁶² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka nda ghada sli'af, mndu ka dza'a mista da, ka lagħaghani nŋa vli nda ga muhul hul katsi, tsa mndu ya ná, had hay-hayani dekdek ŋa magaftá slna ga mghama Lazglafta wa,» ka Yesu nda tsi.

10

Għunafta Yesu ta duhwalha ndəfəŋ mb-sak his mida

¹ Tahula tsa ka zabəglaptá Mgham Yesu ta sanlaha ma duhwalha ndəfəŋ mbsak his mida, ka ghunaftá tsi ta hən his his his ta kəma ta kəma da inda vli ya má dza'a bhata tsatsi.² Ka'a nda hən mantsa: «Dagala skwiha ŋa tsəky ta vwah, tsaw slaghwa a mnduha ŋa magay wa. Ndəbawa dzvu da mnda vwah ka sganaghata tsi ta mnduha nda ndəgha ŋa tsakanata.³ Lawala, ta ghuna kaghuni yu manda zwana tuwak da taba kramtakha.⁴ Yaha kuni klaftá tsi, dər zliħi, dər bəbəh. Yaha kuni lagħwi da gaga zgu ŋa mnduha.

⁵ «Dər da wa dza'a lagħa kuni, "ka nza zdakwa Lazglafta ta ghəŋa na həga na," ka kuni dza'azlay karaku.⁶ Ka mamu mnda zdaku ma tsa həga ya katsi, dza'a nzaku tsa zdakwa ghuni ya nda tsi. Ka

had tsi wu dza'a vragaghuvra tsa zdakwa ghuni ya da kaghuni. ⁷ Ka tsu'afsu'a lu ta kaghuni, ka nzata kuni ma tsa hoga ya, ka za kuni, ka sa kuni ta inda skwi dza'a vlaghunata lu, kabga nda ra ka tsu'ay mndu ta maga slna ta niselani. Yaha kuni dza'a da ra hoga. ⁸ Ka lamla kuni da luwa ka tsu'afu'a lu ta kaghuni, tsu'awatsu'a ka za kuni ta skwi dza'a vlaghunata lu. ⁹ Ka mbambanafta kuni ta gwal kul dughwanaku dza'a slanaghata kuni ma tsa luwa ya. "Ndana na, ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta," ka kuni dza'azlay nda høn, ¹⁰ Dær da wati ma luwa dza'a lama kuni, ka kwalaghutá lu ta tsu'afu'a kaghuni, lawala ta tvi ta tvi ma tsa luwa ya, ka kuni dza'azlay nda høn na: ¹¹ "Wana ñni ta tukwaghunata nduk nda rgitika na luwa ghuni ta ndi'afu'a ta sœla ñni na, kada grafta kuni si ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta kœ'a." ¹² Ka yu ta mnaghunata na: Badu tsa fitik dza'a tsœ Lazglafta ta guma ta ghœja mnduha ya ná, ta læŋlœja ña luwa Suduma* ka ña tsa luwa ya,» ka'a nda høn.

Luwaha ta kwalaghutá zlglafta nda ñuduf

Mat 11:20-24

¹³ «Dærwa ña gha luwa Kurazinj! Dærwa ña gha luwa Betsayda! Ka má magam-aga lu ta mndœrga tsa mazœmzœm maga lu mataba kaghuni ya ma luwa Tir nda luwa Sidunj katsi ná, má nda kœa fitika mbœdanaftá tanj ta nzakwa tanj, ka zlanavatá maga ghwadaka skwiha, ka pghavatá buhu ta vgha nda hutidif ma ghœj ¹⁴ Tsaya dza'a kœl tsi ka nzakway badu tsa fitika guma Lazglafta ya, dza'a malaghumala kafatá guma ta ghœja luwa Tir nda luwa Sidunj ka ña ghuni.

¹⁵ «Kagha luwa Kafarnahum, dza'a kapidif kapa lu ta luwa ka kagha ra? Siga! Dza'a vradaghavra lu ha da vla gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu guli nda duhwalhani mantsa: «Mndu ta snatá gwada ghuni, gwada da sna tsi. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'afu'a kaghuni, i'i kwalaghu tsi ta tsu'afu'a. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'afu'a i'i, kwalaghukwala ta tsu'afu'a mndu ta ghunighata,» ka'a.

Varakta tsa duhwalha ndœfœnj mbsak his mida ya

¹⁷ Manda laghwa tsa gwal ndœfœnj mbsak his mida ya, ka varaktá høn nda rfu katakata. «Mgham da! Nduk nda duhwalha halaway tani ná, snasna høn ta gwada davanaghar ñni ta høn nda hga gha,» ka høn nda Yesu. ¹⁸ Ka Yesu nda høn mantsa: «Nda ngha yu ta halaway ta dœdagata ta luwa manda wudakwa luwa. ¹⁹ Snawa

œa! Vlaghunavla yu ta mbrakwa dinlanaptá nahadikha nda rdaha, nda ya ta ghœja inda mbrakwa ghuma, had sana skwi dza'a balaghunata wa. ²⁰ Kulam nda tsa, ma rfu kuni ta rfu kabga snaghunata ghwadaka sulkumha ta gwada, rfawa ta rfu ta ghœja vindatá hga ghuni ta luwa,» ka'a nda høn.

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Mat 11:25-27, 13:16-17

²¹ Ma va tsa fitik ya ka zdanaftá Sulkum nda ghuœa ta ñuduf ta Yesu, ka'a mantsa: «œŋka'a Da, Mgham ta luwa nda ya ta hadik, ta ghœja difanata gha ta tsa skwiha ya da gwal nda difil ma ghœja tanj, nda ya da gwal nda mahizl ma ghœja tanj, ka maranantá ka ta gwal kul snantá skwi. Kahwathwata mantsa nzakwani Da, ta rfa kagha yu ta ghœja dœafta gha mantsa, ka'a.

²² «Inda skwiha vlihavla Da da, had mndu nda sna ta tsa Zwan ya wa, Da yeya nda sna. Had mndu nda sna ta tsa Da ya guli wa, Zwan yeya nda sna nda mndu ya ta kumœ zwan ta marananta,» ka'a. ²³ Ka mbœdavatá Yesu tvœ duhwalhani, ka mnyay ña tanj nda ghœja tanj kazlay: Rfu ña ghuni, kaghuni gwal ta nghanjá skwi ya nghanj kuni kœ'a. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata na: «Nda ndœgha la anabiha nda mghamha si ta kuma nghanjá skwi ya nghanj kaghuni, trid'ngaha høn wa. Si ta kumay høn ta snanta, sew, sna a høn wa,» ka'a nda høn.

Dvuœva ta Lazglafta, œvuœva ta slœvda gha guli

²⁵ Lagha sana mnda tagha zlahu ña mnduha ka sli'afu'a kabga ña dzœghanjá Yesu, ka'a mantsa: «Malœma da, nu dza'a yu magata ña mutsafta da ta hafu ña kœkœdœzœj na?» ka'a nda Yesu. ²⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Waka lu vindafu ma deftera zlahu na? Nu dzœnjaf ka mida na?» ka'a. ²⁷ «Ka œvuta ka ta Mgham Lazglafta gha nda kœavakta ñudufa gha, nda kœavakta hafa gha, nda kœavakta mbrakwa gha, nda kœavakta ndana gha guli, ka œvuta ka ta slœvda gha manda va ghœja gha' kœ'a,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantsa ya nzakwani, la magay mantsa dza'a mutsay ka ta hafu,» ka Yesu nda tsi.

²⁹ Ka'a nda Yesu mantsa: «Wa ya ta nza-kway ka slœvda da na?» Ka tsa mnda tagha zlahu ya kabga ta kumay ta nza-kwa gwada ta ñani. ³⁰ Ka Yesu mantsa: «Mbada sana mndu ka sli'afu'a ma Ursalima ka valu da Yeriku. Ta laha tsi, ka dœdamtá tsi mataba la gœnda, ka zlu'atá høn ta tsa mndu ya ka dgata ka pœanamtá hafu hafu, ka laghwa tanj. ³¹ Ta lala sana mnda dra

* 10:12 Ngha ta Zlrafta 19:1-29. † 10:27 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5 nda Levitik 19:18.

skwi ŋa Lazglafta ta va tsa tvi ya, ka dukwaftá tsi ta tsa mndu ya, ka tsaghutá tsi ta warawara ka laghwani. ³² Ka lagha sana mnda la Levi dukwafta tida guli, ka tsaghutá tsaya ta warawara guli ka laghwani. ³³ Mataba tsa ka lagha sana mnda la Samari ta dza'a wawakwani dukwafta tida. Ghur ka'a ná, ka ksanjá tsi ka hidáhida. ³⁴ Ka gavadaghatá tsi, ka maganaftá tsi ta rdí nda ghwani ta lukhani, ka habanafta. Ka tsukwaftá tsi ka fafta ta kdihani. Ka klaghata da hëga tsu'a matbay, ka zughulay hada. ³⁵ Gamahntsimani, ka klaftá tsi ta tseada vagma mndu his ta maga slna ka vlanjá mndu nda tsa hëga ya, ka'a nda tsi mantsa: "A'a, ka nghapta ka ka na mndu na, ka kidaghi dza'a sgavaghata ta ghëjani ya, ŋa mnihata gha vragaghar yu, ŋa plaghata da," ka'a nda tsi. ³⁶ «Wati mataba tsa duhwalha hkæn ya, ta nzakway ka sløvda tsa mndu ta dëdamta mataba la gënda ya, ka kagha ta gray na?» ka'a nda tsi. ³⁷ «Tsa mndu ta tawatá hidáhida tida ya ya,» ka tsa mnda tagha zlahu ya. «La, ka maga kagha mantsa,» ka Yesu nda tsi.

Tsu'afra i Marta nda Mari ta Yesu

³⁸ Tata mbača i Yesu nda duhwalhani, ka 6hadaghatá hëj da sana luwa. Ka tsu'afra sana marakw ta hgë lu ka Marta ta Yesu ga taŋ. ³⁹ Mamu mukumani ta hgë lu ka Mari guli, ka nzatá tsi tavata Yesu, ka sna skwiha ta gwadë tsi, ⁴⁰ ta ksaghutá slna rmba ta Marta. Ka sap tsi mnay ŋa Yesu, ka'a mantsa: «Mghama dá! Tha a kagha ta na zlidínta mukuma dá ta slna na katëk ra? mnanamna 6a ka katihata tsi,» ka'a. ⁴¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marta! Marta! Ma ghuyë ka ta ghëja gha, ma laghu ka da ndandanaku ta ghëja ndëghata skwiha. ⁴² Turtuk skwi ta raku. Ka zbaptá Mari ta vërdani ya dza'a kwal lu klugudunusta dekdëk,» ka Mgham Yesu nda tsi.

11

Taghay Yesu ta maga du'a ŋa duhwalhani *Mat 6:9-13, 7:7-11*

¹ Ma sana fitik ka magë Yesu ta du'a ma sana vli. Manda kdakwani ta maga tsa du'a ya, Ka dawanjá sani mataba duhwalhani da tsi, ka'a mantsa: «Mghama dá! Taghanaf tagha ka lu ta maga du'a manda ya taghanaf Yuhwana ta duhwalhani ya,» ka'a. ² Ka Yesu nda hëj mantsa: «Ta magë kuni ta du'a, wya ka kuni da mnay: "Da ŋni ya ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghu6a, ka saghasa ga mghama gha.

³ Vlanjavla ta skwa zay præk zay ŋni inda fitik,

⁴ planjavla ta dmakwa ŋni,

manda ya ta plinista anji ta dmakuha gwal ta maganjata guli.
Ma zlanja ka tawa skwi dza'a dzaghanata,» ka'a.

Dawawadawa, dza'a mutsay kuni

⁵ Ka Yesu nda hëj guli mantsa: «Ka wya ka skwi mamu sana mndu mataba ghuni mamu grani, ka sli'afra tsa mndu ya ma takala, ka laghwi slanaghatá tsa grani ya. "Zwanjama dá, katihakata nda kanaya buradi hkæn. ⁶ Mamu sani mataba graha dá si ta wawakwani ta dukwata ga ini, tsaw had skwa zay ŋa vlanjta da wu," ka'a. ⁷ Ka wya ka skwi ka gwadagaptá tsa grani ya ma hëga, ka'a mantsa: "Ma gërzlë ka ta i'i gra, nda ghada hatá tgha dá, nda ghada ŋni ta ghzljëj nda zwana dá, lavglij a yu ta sli'afra ŋa vlaghatá buradi wu," ka'a. ⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, dër má lavinjta a tsi ta sli'iglafta ŋa vlanjta skwi ya ta dawu tsi, kabga dër má nzakwani ka grani wu, má dza'a sli'afra'li' ka vlanjta inda skwi ta kumë tsi kada kwala tsi ta gërzlëgälta.

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata ná, dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni, dzawadza ta tgha ta gunaghunaguna lu. ¹⁰ Ka dër wa ta dawanjta ta mutsay, ka dër wa ta zbantja ta slafsla tida, ka dzanjda mndu ta tgha, ta gunanaguna lu. ¹¹ Wati ya mataba ghuni dza'a klaftá pala ka vlanjta zwanjani, dawanjër tsi ta buradi na? Ari ka klipi a dawanj tsi, ŋa klaftani ta nahadik ka vlanjta ka zlanjá klipi na? ¹² Ari ka slislik a dawanj tsi ná, ŋa klaftani ta rda ka vlanjta na? ¹³ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha ya, nda sna kuni ta vla skwi dina ŋa zwana ghuni ya ní, Da ya ta nzakway ta luwa yeya dza'a kwal kul vlanjta Sulkum ta mndu ta dawanjta rki na?» ka'a.

Ghizlay Yesu ta duhwalha halaway

Mat 12:22-30, Mak 3:22-27

¹⁴ Ma sana fitik ka ghzliginjá Yesu ta duhwalha halaway ta tsa mndu ka rgha ma sana mndu. Manda saghwa tsa duhwalha halaway ya ma tsa mndu ya, ka zla'raftá tsa mndu ya ta gwadë tsëlen, ka va ndërmim dëmga. ¹⁵ Ka sanlaha mataba tsa dëmga ya mantsa: «A' nda mbrakwa belzebul mgham ta ghëja duhwalha halaway ta ghazla tsi ta tsa duhwalha halaway ya!» ka hëj. ¹⁶ «Maganamaga ta mazëmzëm dza'a maranjta kazlay: Sa daga da Lazglafta mbrakwa gha ka'a,» ka sanlaha nda tsi ŋa dzghay. ¹⁷ Tsatsafta Yesu ta ndana taŋ, ka'a mantsa: «Ka tavaptá ga mgham turtuk his katsi ní, nda zla tsa ga mgham ya ŋa zlazlakwa hëga sani ta sani. ¹⁸ Ka si dgavapdga halaway his katsi ní, wa ka tsa ga mghamani ya dza'a gдавата tama, "ya nda mbrakwa belzebul ta ghazla tsi ta duhwalha halaway" ka kaghuni nda

i'i? ¹⁹ Ka si i'i, nda mbrakwa halaway ta ghazla yu ta duhwalha halaway katsi ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Hahəj dza'a tsaghunatá gumani. ²⁰ I'i, nda mbrakwa Lazglafta ta ghazla yu ta duhwalha halaway, tsaya ta marantá ghadata sagha ga Mgham Lazglafta da taba ghuni.

²¹ «Ka hbafhba mndu nda mbra ta vghani ka ngha həgani ka tsi ná, had' skwi dza'a ksan'tá skwihani wa. ²² Ala, tsa lagha sana mndu ta malaghutá mbrakwani ka lagha habafta tsehwetsehwew ka hləgadanaghutá huzla lmani ya faf tsi ta ghanjani tida ya katsi, ta had' mbrakwani wa. Nja hlafta tsa mndu ya ta tsa huzla zlu'a tsi ya ka dgingta.

²³ «Mndu ya kul had' mista dá ná, nda i'i gwadani. Mndu kul had' ta katihata ka tskanata ná, kwizinjá njani,» ka'a.

Vramta ghwadaka sulkum da vli sabá tsi
Mat 12:43-45

²⁴ «Ka sabasa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, nja dza'ani da ra vli tuhwayanj tuhwayanja, nja zba vli nja mbi'a vghani, ka tri'd mutsaf a tsi ta tsa vli nja mbi'a vghani ya wu katsi, ka'a dza'azlay na: "Ka vra yu da tsa həga dá ma vəl sabi yu ya gra," ka'a, nja sli'aftani ka vradaghata. ²⁵ Ka ta vradaghatá tsi da tsa həga ya, nda tsukwa vli mida nda paya dina katsi, ²⁶ yawa da kə'a dza'azlay nja vraghutani, nja hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfənj ta malaghutá tsatsi nda sidi, nja lama tanj da tsa həga ya ka nzamta mida. Tsaya dza'a kəl nzakwa tsa mndu ya ka bwadzuta ka malaghutá nzakwani tantanj,» ka'a.

Tfawi ta ghəja gwal ta sna gwada
Lazglafta

²⁷ Tata gwada tsa gwada ya Yesu, «rfu da tsa marakw ta klaftá kagha ma hudí ka sughustá u'a ya!» ka sana marakw klan'tá lwi mataba tskata mnduha. ²⁸ «Katək ná, rfu da mndu ta fata sləməj ka sna gwada Lazglafta, ka ksa sina nda tsi,» ka Yesu nda tsi.

Zlghawa Yesu nja gwal ta dáwa
mazəmzəm da tsi

Mat 12:38-42

²⁹ Ta tskakutskaku mnduha tavata Yesu, ka'a mantsa: «Ghwadək mnduha ma na fitik na, má maganjmagala lu ta mazəmzəm ta saha daga da Lazglafta, ka həj ta dáway. Had' sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta həj, ka mndərga nja anabi Yunusa a tsi wa.

³⁰ Manda va ya nza anabi Yunusa* ka njizla nja gwal ma luwa Niniva ya, manda va tsaya dza'a nzakwa Zwanja mndu, nja gwal ma na fitik na. ³¹ Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'ij ta hadíka Seba

ka lagha da sna dífil da Salumuñ. Wana mamu mndu ta malaghutá Salumuñ hadna, bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghəja mnduha, nja ghuni dmaku ka tsa marakw ya dza'a sli'afta mnanatá mnduha ma na fitik na. ³² Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna həj ta gwada anabi Yunas, ka mbədanaftá həj ta nzakwa tanj. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghəja mnduha, nja ghuni dmaku ka gwal ma luwa Ninive dza'a sli'afta mnay nja mnduha ma na fitik na,» ka'a.

Nzaku ma tsuwadək

Mat 5:15, 6:22-23

³³ «Had' mndu ta tsamtá vu ma pitirla nja fata ma lwa vli ka k dzuəamta ma tughba a tsi wu ta vli tskala ta fagata tsi nja nghanja mnduha ta lami da həga ta tsuwadək. ³⁴ Ira gha ná, pitirla vgha gha ya. Ka ta dínadina ira gha, ma tsuwadək vgha gha. Ka nda bədzá ira gha, ma grum vgha gha. ³⁵ Dasuwa ká ka, yaha tsa tsuwadək ma kagha ya da nuta ka grum. ³⁶ Ka si má tsuwadək inda vgha gha, had' pəakwa sana vli ma gruma wu katsi, inda vgha gha dza'a nzata ma tsuwadək manda tsuwadaka pitirla ta tsuwadaka vli ya,» ka'a.

Manay Yesu ta maliha ta ghəja dina

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

³⁷ Manda kdakwa Yesu ta gwada, ka hgaghatá sana la Farisa nja dza'a za skwi ga tanj. Ka lamə tsi da hga, ka nzatá tsi ka za skwi. ³⁸ Ka nzatá tsa la Farisa ya ka ndərmima kwala Yesu kul mbazinjá dzvu kada za skwi. ³⁹ Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «Kaghuni la Farisa, hula leghwa nda hula hliba yeya nja ghuni ta mbazinjá, ama ma njudufa ghuni ta kumay kuni ta ghalatá sanlaha, ta sidi kuni guli. ⁴⁰ Rghaha! Tsa mndu ta magaftá hulani ya a ta magaftá hudani guli ra? ⁴¹ Klawa skwi ma leghwa ghuni nda ya ma hliba ghuni, ka vli kuni nja gwal ka pdu, tsaya dza'a kəl inda skwi ka nzaku tsuwadaka da kaghuni.

⁴² «Dəjwa nja ghuni la Farisa! Ta laghula kuni vli skwi turtuk ma ghwanj ta nzakway mataba nidali ta mutsafta kuni ma vwah, nda masu'ataha ta hvata kuni nda hva ka vlay nja Lazglafta, ka zlan'tá nzaku tdukwa, nda dvutá Lazglafta. Tsaya skwi má nja magay nda kwal kul zanaptá sana skwiha.

⁴³ «Dəjwa nja ghuni la Farisa! Ta laghula kuni dvəftá tantanja vli nzaku ma həga tagha skwa la Yahuda, ta kumay kuni ta gagay mnduha ta zgu nja ghuni ta dawadawa. ⁴⁴ Dəjwa nja ghuni! Manda kulu ta zwaduta ta mbədə mnduha ta mbədə tida kul snanjá ya kuni.»

* 11:30 Ngha ta Yunusa sura 1-4.

⁴⁵ «Mghama da, anjani ta razə ka ndana gwada gha na,» ka sana mnda ta tagha zlahu ŋa mnduha nda tsi. ⁴⁶ «Danjwa ŋa ghuni guli, gwal tagha zlahu! Kərtawa ndəgaku ka kaghuni nda mnduha, va a kaghuni ta hiŋtá dər ndəfiŋa dzva ghuni ŋa katarjta həŋ ka klay wa.

⁴⁷ «Danjwa ŋa ghuni! Kula anabiha psła dzidziha ghuni ghalya ŋa ghuni ta babay. ⁴⁸ Ma tsa babay ghuni mantsa ya ná, ta maray kuni kazlay: Zdəgaghunazda tsa skwi maga dzidziha ghuni ya kə'a. Pslapsła hahəŋ ta la anabiha, baba kuluha taŋ ŋa ghuni. ⁴⁹ Tsaya kəl Lazglafta ma difilani ka mnay kazlay: Dza'a ghunədaghuŋa ghuna yu ta la anabi nda gwal ghunay ta həŋ, dza'a psłapsła həŋ ta sanlaha, dza'a ganapga həŋ tiri ta sanlaha kə'a. ⁵⁰ Ta ghəŋa tsaya dza'a kəl lu ka ghuzlanarjta iri ta gwal ta na fitik na kabga psłata taŋ ta inda la anabiha daga zrafta ghəŋa hadik, ⁵¹ na zrafta ta Abel, ka sagha ta Zakari dza lu ma takataka gwir nda vli nda ghu6a ma həga Lazglafta ya. Mantsa tsaya, dza'a ghuzlananghuzla lu ta iri ta gwal ma na fitik na ta ghəŋa vəl psłata taŋ ta tsa mnduha ya.

⁵² «Danjwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu! Nu'af nu'a kuni ta watgha snarjta skwi, lamə a vərda kaghuni wu, pyafpya kuni ta sanlaha ta kuma lami guli,» ka'a.

⁵³ Manda zlanjta Yesu ta tsa vli ya, ka zrafta gwal tagha zlahu nda la Farisa ta zlurgwa gwada kavghakavgha da tsi. ⁵⁴ Ka dakwats həŋ ŋa ksafita nda gwada dza'a sabi fətes ma wani, ŋa fanamta t6anj ma lwi.

12

Gwada banjuwa
Mat 10:26-27

¹ Mataba tsaya, ka tskadaghatá mnduha ta vgha nədđəm tavata Yesu ka 6isla vgha sani tavata sani. Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Dasuwa ka kuni nda Isa la Farisa ta nzakway ka madgwirmadgwir ta magə həŋ ya. ² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta da6i wa. Had skwi kdekdek dza'a kwal kul snavata guli wa. ³ Tsaya dza'a kəl inda skwi dza'a kuni mnay ma grum ka snaku ta da6i. Skwi dza'a kuni mnay ma sləməŋ ma sləməŋ ma dzuguy dza'a tuta wdíd ta da6i.»

Fafwa ghəŋ ta Lazglafta
Mat 10:28-31

⁴ «Wya ka yu ta mnaghunata kaghuni ta nzakway ka graha da: Ma zlanj kuni ta gwal dza'a dzatá slu'uvgha ghuni kwenkwenj, kul lavinjta həŋ ta magəglatá sana skwi tahula tsa. ⁵ Ka maraghunamara yu ta mndu dza'a kuni zlanj. Zlanjawa zlanj ta Lazglafta. Tsatsi ta lavinjta dzatá slu'uvgha ghuni, mamu guli nda mbrakwa klafta kaghuni ka

vzamta da vu. Mantsa ya nzakwani, tsatsi dza'a kuni zlanj, ka yu ta mnaghunata.

⁶ «Had lu ta skwaptá tiytiha hutaf ta aneni his ra? Kulam nda tsa, Zanap a Lazglafta ta ya dər turtuk ma həŋ wa. ⁷ Mbədaf mbəda lu nduk nda swidi ma ghəŋa ghuni tani, ma zlanj kuni ta zlanj dekdek. Malaghumala kuni piw ta tiyti,» ka'a.

Mnarjta Yesu banjuwa
Mat 10:32-33, 12:32, 10:19-20

⁸ «Ka yu ta mnaghunata na, mndu dza'a mararjta ghəŋani ta da6i ka mnay: «Ŋa Yesu i'i» ka'a ná, ka Zwanj mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: «Ŋa da na mndu na,» ka'a dza'azlay. ⁹ Ama Mndu dza'a mnay ta kəma mnduha: «Ŋa Yesu a i'i wu» ka'a, ka Zwanj mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: «Ŋa da a na mndu na wu,» ka'a. ¹⁰ Mndu dza'a vaza ŋazlu ta ghəŋa Zwanj mndu, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ka Sulkum nda ghu6a dza'a razanafta mndu katsi, had lu dza'a plinistá dmakwani dekdek wa.

¹¹ «Ka kladaghunaghakla lu da həga tagha skwa la Yahuda, ka tsaghunaghatá guma, ka dər da gwal tsa guma nda gwal ŋumma a tsi, yaha kuni da ndana skwi dza'a kuni magay ŋa kata ghəŋa ghuni, nda ya dza'a kuni mnay guli. ¹² Sulkum nda ghu6a dza'a mnaghunata ma tsa fitik ya ta skwi ŋa mnay ghuni.»

Ma zbə kuni ta tsagana

¹³ Ka sana mndu mataba dəmga nda Yesu mantsa: «Maləma da, mnanamna ta zwanjama da kada dganapta ŋni ta skwa za hga ŋni,» ka'a. ¹⁴ «Ari gra! Wa ta famtá i'i ŋa tsaghunata guma, ari wa ta famtá i'i ŋa dgaghunaptá skwa za hga na?» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda tsagana. Vəl nzakwa skwa mndu mamu ka nutá tsi ka gadghəl a kəl tsi ka nzata nda hafu wu, ka Yesu kay guli nda inda mnduha.»

¹⁶ Ka'a nda həŋ nda mahdihi mantsa: «Lagha sana mndu ka gadghəl ka hvatá hva dagala. ¹⁷ «Waka yu dza'a maga na skwi ná, wana had vli ŋa pgha na nimaya da na wu?» ka'a ma ghəŋani. ¹⁸ «Yawa! Wya skwi dza'a yu magay: Dza'a dza6injta guvurha da yu, ka tahanaghata ŋa tskamta da ta inda nimaya da, nda hamata skwiha da mida. ¹⁹ Wana mamu skwi dər ŋa vaku kidaghi tsi. Mbi'a ta vgha gha, za, sa, rfa ta rfu tama, ka yu dza'azlay nda vgha da,» ka'a. ²⁰ «Rghargha vgha na, kudəŋ hafa gha ta na rvidik gita u na, ŋa wa inda na skwiha papayaf ka na tama?» ka Lazglafta nda tsi.

²¹ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya skwi ta magaku nda mndu ta tskanata skwi ta ghəŋani, ka zlanjta tskanata skwi ta ghəŋani da Lazglafta,» ka'a.

Zbawazba ta ga mgham Lazglafta karaku

Mat 6:25-34

²² Tahula tsa, ka Yesu nda duhwalhani guli: «Tsay a ta kæl yu ka mnay ña ghuni kazlay: Ma mnə kuni ta «He», a nu dza'a yu zay ni, a nu da fə yu ta vgha ni.» kə'a. ²³ Mal hafu ka skwa zay, mal vgha ka lgut. ²⁴ Nghawa zarakataghuvu 6a, had ta sləgu dar tska skwi ta vwah wu, had wbani wu, had guvurani guli wu, Lazglafta ta zuntá skwi. Malaghumala a kaghuni piw ta dyakha ra? ²⁵ Waya mataba ghuni dza'a laviñtá sganaghata dər kwitikw ta fitik ta ghəñə hafani kabga vəl mnayni ta he' na?

²⁶ «Ka si laviñ a kuni ta magatá skwi dər ka ki'a wu, nu ta kæl kuni ka mna he' nda pdákwani tama. ²⁷ Nghawa vzlizla ma vwah 6a, had həñ ta maga slna wu, had həñ ta ga lgut wa. Ka yu ta mnaghunata ná, dər Salumuñ, kulam nda tsa nzakwani ka gadghəl ya tani, ta fava a ta lgut manda ña sani ma tsa vzlizlaha ya wa. ²⁸ Ka gita u na ka Lazglafta pghanavatá rka ta kuzun ma vwah ná, gi gamahtsimani ña drijnta nda vu. Kaghuni yeya dza'a kwal tsi sudavaghunatá lgut tama rki? Nahgani ta htijntá zlghey nda ñudufa ghuni? Nu kul laviñtá kuni ta faftá ghəñ? ²⁹ Ma laghu kuni da ndana skwi dza'a kuni zay nda skwi dza'a kuni say. ³⁰ Gwal kul snantá Lazglafta ma ghəñə hadik ta laghu da zba tsahaya. Kaghuni ná, nda sna da ghuni kazlay: Ta dvyay kuni ta tsa skwiha ya kə'a. ³¹ Dzawadza ta vgha ka zba ga mgham Lazglafta karaku, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta pdákwani.» ka'a.

Gwal ka gadghəl ta luwa

Mat 6:19-21

³² «Ma zləñ kuni ta zləñ kaghuni gwal ta nzakway ka ña da manda zwanja bra. Zdəganazdá ta Da ghuni Lazglafta na vlaghunatani ta ga mghamani. ³³ Dzawinwa dzawa ta skwiha ghuni, ka dginja kuni ña gwal ka pdu ta tshedani. Tskawa tse da ghuni ma vəl dza'a kwal kul badzavata ta nzakway ta luwa. Hada, ksanja a ghali wu, ksanja a hzay guli wa. ³⁴ Ka ga vla tskatá gadghəla gha ya ná, hada ñudufa gha guli.» ka'a.

Fawafa ta vgha ka kzla saha Zwanja mndu

³⁵ «Hbawahba ta vgha ña maga slna, tsamwa vu ma pitirla ghuni, ³⁶ nzawanza manda duhwalha ta kzla dzanjta danjahəga tanj ta watgha vrank tsi ma vla kla makwa ña gunanata tanj. ³⁷ Rfu da tsa kwalvaha dza'a sagha danjahəga tanj slanaghata həñ ndiri ya! Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a habafhaba ta vgha, ña nzanatani ta həñ ma vla za skwi, ña saghani vlanjtá skwa zay ta həñ. ³⁸ Rfu da

tsa kwalvaha ya ka slanaghasla tsi ta həñ ndiri ma takala dər nda dga a vli ya!

³⁹ «Fawafa ta sləməñ dīna. Ka má nda sna zə'ala hga ta fitik dza'a lagha ghali da tanj katsi, má dza'a nzanza ndiri má zlanja a ka zlratanani ta hgani wa. ⁴⁰ Kaghuni guli, habafwa vgha, kabga ma fitik kul ndananjtá kuni dza'a sagha Zwanja mndu.» ka'a.

Ñərma kwalva nda sna ta skwi

Mat 24:45-51

⁴¹ Ka Piyer dawanja mantsa: «Mghama da! ña anji nda ghəñə ñni re, ari ña inda mndu demdem a ta mna ka ta na mahdihdi na na.» ka'a nda tsi. ⁴² «Wa na mndu ddukwa nda mahizl ma ghəñani na na? Tsaya a mndu dza'a danjahəgani mnay ñani: «Ta vlaghavla yu ta slna, ka vla ka ta skwa zay ña gwal ta magihatá slna nda fitikani,» ka'a ya ra. ⁴³ Rfu da tsa mndu dza'a sagha danjahəga slanaghata ta magay mantsa ya! ⁴⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Dza'a fanaghafa ta tsa mndu ya ta ghəñə inda tsa skwihani ya. ⁴⁵ Ala ka tsa kwalva ya ma ghəñani mantsa: «Wana nda gərda mghama da katək na,» ka'a ka linjtá psala sanlaha ma kwalva nda kwalva mi'aha, ka laghwi da zaku nda sasaku ka ghuyaku katsi, ⁴⁶ dza'a saghasa mghama tsa kwalva ya dluk ma vaghu kul graftá tsatsi ta fitik ya kul snantá tsi, ña ghuyaghunaptani ta danja katakata, ña tsanaghatani ta guma kawadaga nda gwal ta maga ghwadaka skwiha.

⁴⁷ «Tsa kwalva nda sna ta skwi ta kumə mghamani ka kwalaghutá tsi ta payavata ka magay ya, dza'a dgapdga lu kwərdək. ⁴⁸ Kwalva ya kul snantá skwi ta kumə mghamani, ka magatá tsi ta skwiha prak ka dgapta, ki'a yeya dza'a dgunja lu. Ka dagala vlanja lu ta mndu katsi, dagala dza'a dawa lu da tsi guli. Ka si fərta tani vlanj lu ta mndu katsi, fərta tani dza'a dawu lu da tsi guli,» ka'a.

Hwazlaḅa ta mnduha ta gwada ta Yesu

Mat 10:34-36

⁴⁹ «Sagha da vzatá vu yu ta hadik, ta kumay yu ta gi kbaftani misimmisim. ⁵⁰ Dza'a lamla yu da ghuya danja manda ya ta lamə mndu da imi ma maga batem. Ya ta kzlə nda imi ma kulun yu ta magatani. ⁵¹ Zdəku klagagha yu ta ghəñə hadik ka kaghuni ta gray ra? Si ga! Daga vgha klagagha yu. ⁵² Daga ndanana, dzrafta a mnduha hutaf ma hga ta wi wa. Dzrafta a gwal hkən ta wi nda gwal his wa. Dzrafta a gwal his ta wi nda gwal hkən guli wa. ⁵³ Dza'a nda dma i da nda zwanj, dza'a nda dma i zwanj nda dani. Dza'a nda dma i ma nda makwani, dza'a nda dma i makwa nda mani. Dza'a nda dma i midzi nda ghwa'alani, dza'a nda dma i ghwa'ali nda midzani,» ka'a.

Nghawangha ta skwi ta magaku ndana
Mat 16:2-3

⁵⁴ Ka Yesu guli nda ndəghata dəmga na: «Nghay ghuni ta nətá ghwayak nda ga mazu ná, “dza’a saghasa imi” ka kuni ta mnay, gi nja magatani mantsa. ⁵⁵ Nghay ghuni ta vyakwa falaka Sud ná, “dza’a mamu vis gita,” ka kuni ta mnay, gi nja magatani mantsa. ⁵⁶ Tsa madgwirmadgwir madəgwira ghuni ya! Nda sna kuni ta dganatá skwiha ta magaku ta hadik nda ya ta luwa, waka kuni traptá snantá dganatá skwiha ta magaku ma na fitik na tama?» ka’a.

Dzraftá skwi nda ghuma
Mat 5:25-26

⁵⁷ «Waka kaghuni ka ghəŋa ghuni traptá tsatsaftá maga skwi dına? ⁵⁸ Ka wlawla mndu ta kagha, ka sli’afta kuni ka dza’a da guma katsi, njanja ka dzray nda tsi ma kdaku kuni ka 6hadaghata da tsa vla guma ya, da lamə ka da dzva mnda tsa guma, da klaftá tsi ta kagha ka vlata ma dzva la sludzihá, da klaftá tsahaya ta kagha guli ka vzamta ma gamak. ⁵⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, “had’ ka dza’a walantá sabi hada ka ta kdin a ka ta platá kdavakta anena tsa mndu ta vlaghata ya wu,” ka’a.

13

Mbədanafwambəda ta nzakwa ghuni,
yaha kuni da rwuta

¹ Ma va tsa fitik ya, ka sli’adaghatá sanlaha ma mnduha mnay nja Yesu ta skwi ta slanaghatá gwal ma Galili psła Pilat ma fitika dray tan ta skwi nja Lazglafta. ² Ka Yesu nda hən mantsa: «Mal nja tsa la Galili psła lu ya glakwa dmaku ka nja pdakwa sanlaha ma gwal ma Galili, kəl hən ka ghuytá tsa danja ya, ka kaghuni ta gray ra? ³ Malaghumala a nja tanj wa. Ka mbədanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza’a rwurwa kuni demdem manda hahən. ⁴ Ari tsa mnduha ghwanjpdə tghas ta rwuta ma fitika zləmbanaghata sana həga dagala ma Silwe ta hən ya ná, mal nja tanj glakwa dmaku ka pdakwa sanlaha ma mnduha ma Ursalima a ka kaghuni ta gray na? ⁵ Malaghumala a nja tanj wa. Ka mbədanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza’a rwurwa kaghuni manda hahən guli.» ka’a.

Fu ya kul had’ ta yaku

⁶ Wya ka’a nda hən nda mahdihdi guli: «Mamu sana mndu dyaf fwa ghuraf ma vwaha inabani. Ka sli’aftá tsa mndu ya ka lagha da daga yakwani. Ta lagha tsi ná, lay yaf a dekdek wa. ⁷ Ka’a nda tsa mndu ta ngha tsa vwaha inabi ya mantsa: “ngha 6a ta na ghuraf na, mahkəna vakwa da na ta

sagha da daga yakwani, lay had’ ta yafta wa. Njan nja zlənutani ta vli ka batbat na, tsinjtsal” ka’a nda tsi. ⁸ “Mghama da! Ka va va tsi karaku, ka lapta yu ta vli mistani, ka pghinjta yu ta rgwa distani. ⁹ Ka waya ka skwi dza’a yafya kdaghalam. Ka yəglafa a tsi wu katsi nja tsinjta gha,” ka tsa mndu ta nghay ya.

Mbanafta Yesu ta sana marakw kul
dughwanaku badu sabat

¹⁰ Badu sana sabat, ka taghə Yesu ta skwi nja mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Hada, mamu sana marakw kul dughwanaku ta maga vaku ghwanjpdə tghas njin sulkuma halaway kutsuvud, lavinj a ta sladata ndədap wa. ¹² Nghanja Yesu ta tsa marakw ya, ka hganjta tsi. «Nda mba ka ma danja gha makwa da,» ka’a nda tsi. ¹³ Ka faftá tsi ta dzvu tida, gi hadahada ka sladatá tsi ndədap, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ¹⁴ Ka kuzlanaftá tsi ta njufuf ta mgham ta ghəŋa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, kabga tsa mbanafta Yesu ta mndu badu sabat ya. «Mamu fitik mku’ nja maga slna sagha ghuni da mbamba vgha ghuni ma tsa fitikha ya, badu sabat a wu.» ka’a nda tsa tsakatá vgha mnduha ya. ¹⁵ «Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Had’ inda kaghuni ta pla slani ka kdihani a tsi ta wa guduk* ka klay da vla sa imi badu sabat wu ra? ¹⁶ Wana na marakw na ta sabə ma mndəra la Abraham Maghwanjpdə tghasa vakwani na manda hbuta halaway, ra a ka plinjta tsəna marakw na ma tsa zida ya badu sabat wu ra?» ¹⁷ Ka ksutá tsa zlfhawa Yesu ya ta ghumahani ka hula. Ka rfu hamata sanlaha ma mnduha ta rfu ta ghəŋa inda njanja slna ta magə Yesu.

Ndaw dza’a gra lu ta ga Mgham
Lazglafta

Mat 13:31-32, Mak 4:30-32

¹⁸ Ka Yesu guli mantsa: «Ndaw dza’a gra lu ta ga mghama Lazglafta na? Ndaw dza’a gra yu? ¹⁹ Ka guram nda hya kramasa klaf sana mndu ka sləgamta ma gam, ka dyaftá tsi ka glafta gədz, ka babaftá dyakha ta hga tanj ta zligamahani nzakwani,» ka’a.

Gwada ta ghəŋa is

Mat 13:33

²⁰ Ka Yesu guli mantsa: «Ndaw dza’a gra yu ta ga mghama Lazglafta na? ²¹ Ka guram nda is klaf sana marakw ka labanamta ma gratá darama hupu hkən nja njanafta inda tsa hupu ya nzakwani,» ka’a.

Wa dza’a lami da ga mghama Lazglafta?

Mat 7:13-14, 21-23

²² Ka tadaptá Yesu ta zwana luwa nda luwaha dagala dagala, ta sli’i tsi da luwa Ursalima, ka dza’a nda tagha skwi nja mnduha. ²³ Ka lagha sana mndu dawanja da tsi: «Mgham da! Ki’a yeya mnduha dza’a mbafta

* 13:15 Ngha ta Lukwa 2:7.

rki na?» ka'a. Ka Yesu nda həj mantsa: ²⁴ «Ŋawawaŋa ka lami nda ta watgha slrehwa. Ka yu ta mnaghunata na: Nda ndəgha gwal dza'a zba lami nda tida, trid ŋa trapra tanj.

²⁵ «Ka sli'afsl'i'a danjəhəga ka nərzlaftá watgha ta ma bli kaghuni katsi, ŋa kuduslafta kaghuni ta dza watgha kazlay: Mghama dá! Mghama dá! Gunəŋnaguna ta watgha kə'a. «Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu!» ka'a dza'azlay nda kaghuni. ²⁶ «Taw kay Mghama dá! Ta va aŋni si ta za skwi, ka sa skwi, ka tatagha ka ta skwi ŋa mnduha ta inda pazlala ma luwa ŋni kay ra!» ka kuni dza'azlay nda tsi. ²⁷ «Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu, laghwala demdem tavata i'i, kaghuni gwal ta maga ghwadaka skwi,» ka'a dza'azlay nda kaghuni kay guli. ²⁸ Hada, dza'a waha kuni ta wahu nda hpađa sli'ij nghanjər kuni ta i Abraham nda Izak, nda Yakubu, nda inda anabiha ta nzaku ma ga mghama Lazglafta, wđiŋwđa lu ta kaghuni ma bli. ²⁹ Dza'a sli'aksl'i'a mnduha nda ta slərpa luwa fwađ, ŋa nzata tanj ka za skwi ma ga Mgham Lazglafta. ³⁰ Nda tsaya tama, gwal nda hul ndanana guli, dza'a nzakway həj ta kəma. Gwal ta kəma ndanana, dza'a nzakway həj nda hul,» ka'a.

Yesu nda Ursalima

Mat 23:37-39

³¹ Ma va tsa fitik ya, ka lagha sanlaha ma la Farisa slanaghatá Yesu, ka həj mantsa: «Ta psa kagha Hiridus ŋa dzata, sli'afsl'i'a hadna ka laghwa ka da sana vli,» ka həj.

³² «Lawa mnanatá tsa gərhanj ya kazlay: Ta ghazla duhwala halaway yu, ta mbamba gwal ma danjwa yu gita nda ya mahtsim, ta mahkəna fitik ŋa kđiŋta da ta slna da, ka'a nda həj. ³³ Ka kda yu ta mbađa da gita, nda ya mahtsim, nda ya bađima. Ra a ka mtuta anabi ma sana vli, ka zlanjta mtuta ma Ursalima wa.

³⁴ «Luwa Ursalima! Luwa Ursalima! Kagha ta rwanatá anabiha. Ghunəgagha gha Lazglafta ta mnduha ná, rwana ka, ka pslatá həj nda pala. Kumanjuma yu ta tskanatá mnduha gha tavata i'i, manda mana ghatalakw ta tskanatá nduđukhani ma zlabakani, ka kwalaghutá kuni. ³⁵ Wana lu dza'a zlaghunanjta həga ghuni. Had kuni dza'a nghanjantá i'i dekdek ha ka sagha fitik dza'a mnə kuni kazlay: Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wa ta mndu ya ta sagha ma hga Mgham kə'a,» ka'a nda həj.

14

Mbanafta Yesu ta mndu bađu sabat

¹ Bađu sana sabat, ka sli'aftá Yesu ka lami da həga ga sana mali mataba la Farisa da za skwa zay. Ka pghaftá gwal hada ta iri tida ka nghanj ndeezla. ² Mamu sani mndu kul dughwanaku nda hasla vghani ta

nzaku hada. ³ «Mamu tvi ŋa mba mndu bađu Sabat re had wa a na?» ka Yesu dawanja da gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa. ⁴ Tsitsirid nzanza həj kul zlgahanaftá wi. Ka lagha Yesu ksanjta tsa mndu kul dughwanaku ya ka mbanaftha, ka ghuniŋta dzaghani. ⁵ Ka'a nda həj tama mantsa: «Wa mataba ghuni ka dədaghadəda zwanjani, ka slani a tsi da vəvrəm bađu Sabat dza'a kwala kul tđiginja misimmisim na?» ⁶ Trid, trapra həj ta skwi ŋa zlgahanaftá wani.

Dasuwa kaka nda vli ŋa nzata gha

⁷ Na nghanj Yesu ta gwal hagaf lu ta zba vla nzaku dinadina, ka'a nda həj nda mahdiđi mantsa: ⁸ «Ka hgaf hga mndu ta kagha da vla za skwa zay, ma gi la ka da nzata ma vli dina, ka waya ka skwi mamu sana mndu ta malaghutá kagha hgaf lu ŋa da tsa vli ya. ⁹ Da lagha tsa mndu ta hgaftá kaghuni ya, da mnay ŋa gha kazlay: Sli'afsl'i'a, zlanjzla ta na vli na ta na mndu na kə'a, ŋa ksutani ta kagha ka hula ta dza'a nzaglata ma hamata vla nzaku. ¹⁰ Skwi ta raku ná, ka hgaf hga lu ta kagha da vla za skwa zay katsi, nzanza gha ma hamata vla nzaku karaku. Kə'a ka tsa mndu ta hgaftá kagha ya ná, «6ay gra! sli'afsl'i'a, sawi da nzata hadya,» ka'a dza'azlay. Mantsa tama nda tsafara vgha gha da gwal dza'a za skwi kawadaga nda kagha. ¹¹ Inda mndu ta glanaftá ghəjani, dza'a vraganavra lu, inda mndu ta vraganatađ vghəjani dza'a kapanafkapa lu,» ka'a nda həj.

Hagafá gwal ka pđu ŋa za skwa zay

¹² Ka'a nda tsa mndu ta hgafta ya mantsa: «Ka magamaga ka ta skwa zay ŋa badawa ka vaghu dər skwa zay ka hani a tsi ŋa mnduha, ma laghu ka hagay ta gra gha ta gra gha, ta zwanjama gha ta zwanjama gha, ta laghuni ta laghuni, nda ya ta sləvdaha gha ka gadghəl ka gadghəl, da hgaftá həj ta kagha ŋa plaghamta manava tsaya bađu ya ga tanj guli. ¹³ Ka magamaga ka ta skwa zay ŋa badawa katsi, haga ta la ka pđu, nda la ka marghum, nda la nda rwa səlahu tanj, nda gwal nda ghulpa, ŋa zay. ¹⁴ Dza'a nzanza ka nda rfu kabga had fitik dza'a plaghamta həj manda va tsaya wa. Lazglafta dza'a plaghamta bađu fitik dza'a sli'agapta tđukwa mnduha nda hafu,» ka'a.

Skwa zay dagala

Mat 22:1-10

¹⁵ Tahula snanata sana mndu mataba tsa gwal ta za skwa zay ya tsa gwada ya, ka'a nda Yesu mantsa: «Rfu da mndu dza'a za skwa zayni ma ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Lagha sana mndu ka magatá skwa zay dagala, ka haganjta tsi ta mnduha nda ndəgha. ¹⁷ Ndu sakwa skwa zay, ka ghunafá tsa mndu ya ta duhwalani

da mnanatá tsa mnduha hagarj tsi ya ka-zlay: Saghawasa nda maga fitikani kə'a. ¹⁸ Lagha tsa mnduha ya ka mbahanafá wi ta tva turtuk. "Mamu vwah skwa yu ná, tsaw nda nza tkwe' ka dza'a dá nghanata ná, kíba, wya dzvu," ka sani tanjan nda tsi. ¹⁹ "Mamu slaha hva dzawa yu ghwanj dza'a yu dzaghanta" ná, kíba, wya dzvu, ka sani. ²⁰ "Klafta dá yeya ta makwa ta ga maghurbi yu tsaya dza'a kwal yu ghata," ka sani nda nani. ²¹ Ka vragaghatá tsa duhwál ya dzagha, ka rusanafá tsi ta mghamani. Ka basafá tsa danahagani ya ta nuduf. Ka'a nda tsa duhwalani ya mantsa: "La misim-misim ta badawaha nda ya ta pazlalaha ma luwa, ka hagakta ka ta la ka pdu, nda la marughumha, nda ghulpata mnduha, nda la nda rwa səlahá tanj," ka'a. ²² Tahula magatani, ka vradaghatá tsi. "Mghama dá, nda maga tsa skwiha mna ka ya kay, tsaw ta teke'a vla nzakuha, ka'a." ²³ "La ta tvi ta tvi nda ya ma vla nanatá gam, ka hlakta ka ta inda mnduha dza'a slanaghata ka, ka da ndaghagapta vli ma hga ga ini, ka tsa danahaga ya nda duhwalani. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, had mndu mataba tsa gwal hagarj lu ya dza'a danjá skwa zaya dá wa," ka'a.

Dina zlanja duhwalha Yesu ta inda skwi
Mat 10:37-38

²⁵ Ma sana fitik ta mbada mnduha rutututa ta tvi mista Yesu, ka mbədavata Yesu, ka'a nda hən mantša: ²⁶ «Ka sagha da i'i mndu katsi, ba malaghutani ta dvtutá i'i ka i dani nda mani, nda markwa tanj, nda zwanani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nduk nda vərda ghəjani tani, kada nzakwa tsi ka duhwala dá. ²⁷ Dər wa tsi ta kwalaghutá kla udza zlanjani*, ka kwalaghutá dza'a mista dá, lavinj a ta nzakway ka duhwala dá wa. ²⁸ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta baftá həga dagala katsi ní, had ta nzata ka mbədafá mbsaka skwi dza'a zadinjta tsi karaku nja nghanjani ka mamu re had wa a tsedani prək ka kdinjta tsa slna ya ra? ²⁹ Ka mantsa a tsi wu, ka laghani ka thaftá mndəra tsa həga ya ka kwal kdinjta bafta katsi, inda gwal dza'a nghanavata ná, dza'a ghubasay hən. ³⁰ "Ngha ta na mndu na ta thaftá mndəra hga ka traptá kdinjta," ka hən dza'azlay. ³¹ Mantsa guli, ka ta kumay sana mgham ta vulu nda sana mgham katsi, had ta nzata karaku ka ndanapta ka dza'a lavinjərlavinj a wa a tsi ta guyata nda ghumani ta dza'a sagha guyata nda tsi nda mnduha dambu' hisamsak wu ra? Tsaw tsatsi, dambu' ghwanj yeya nani ma mnduha. ³² Ka kə'a kə'a nghanapta lavinjta a tsi wu, ta ghunafghuna ta mndani da tsa sana mgham ya ta kul hhadaghatá tsi ndusa,

nja dawa tva dzrafta nda tsi. ³³ Mantsa tama, had mndu dza'a lavinjta nzata ka duhwala dá mataba ghuni, ka zlinj a tsi ta inda skwihani wu.» ka Yesu sganaghata.

Slughul kul had zdaku mida

Mat 5:13, Mak 9:50

³⁴ «Wya zda slughul, ka nda kda zdaku mida katsi, ndaw dza'a vraglanamta lu ta zdakwani na? ³⁵ Zdagla a nja pghafta ta vwah dər nja rgwa wu, dza'a pghidinjgha lu ta hadik. Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi,» ka'a.

15

Slafta sana mndu ta tuwakani nda zada

Mat 18:12-14

¹ Ma sana fitik, ka gavadaghata gwal ta tska dzumna da sna gwada da Yesu. ² Mbada la Farisa ndaw gwal tagha zlahu ka runjwaku. «Nijnə na mndu na ta ghəjani ka gra gwal dmaku, wana ta za skwi kawadaga nda hən,» ka hən. ³ Ka mnə Yesu nja tanj nda mahdihdi hdi: ⁴ «Waya mataba ghuni, ka dərəkə tuwakhani, ka zadavaghuta ya turtuk mataba tanj, dza'a kwal kul zlanavatá tsa pdakuha tanj təmbaymbsak təmbay mida ya ma mtak, ka laghwi da zba tsa turtuk ta zwaduta ya, ha ka nghanjani na? ⁵ Manda nghanjani, ka rfu tsi ta rfu, ka tsukwaftá tsi ta badzagani. ⁶ Manda vraktani dzagha, ka haganjta tsi ta grahani nda sləvdahani. "Sawa ka rfa mu ta rfu, wana nda ngha yu ta tuwaka dá si ta zwaduta kay," ka'a nda hən. ⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu ta luwa ta ghəja mnda dmaku turtuk ta mbədanafá nzakwani, ka nja tdukwa mnduha təmbaymbsak təmbay mida ta kwalaghutá mbədanafá nzakwa tanj,» ka'a.

Slafta sana marakw ta kwabani si ta zwaduta

⁸ «Ari wati marakw ya, ta mutsafá suley ghwanj, ka zwadugudunustá suley turtuk matabani, dza'a kwal kul tsamtá vu ma pitirila, ka tsukwa həga ka psay dasuwa ha ka nghanjani na? ⁹ Manda nghanjani, nja haganjani ta magrahani nda sləvdahani. "Sawa, rfama ta rfu, wana nda ngha yu ta suley dá si ta zwaduta kay, ka'a." ¹⁰ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu da duhwalha Lazglafta ta ghəja mnda dmaku turtuk ta mbədanafá nzakwani,» ka'a.

Dukwafta dani ta zwanjani si ta zwaduta

¹¹ Wya ka'a guli: «Mamu sana mndu his zwanani. ¹² "Ari da! Vlihavla ta njada ma skwa za həga má dza'a yu mutsay," ka sagəj nda dani. Aray, ka da tanj. Ka dganaptá tsi ta gadghəlani ta hən. ¹³ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka dzawinjta tsa sagəj ya ta nani

* 14:27 Ngha ta Lukwa 9:23.

demdem, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta sana hadik di'ij. Hada, ka 6adziñtá tsi ta skwani ma maga sli'ijñli'ij. ¹⁴ Manda kuđuta tsa skwani ya demdem, ka slatá maya ta tsa hadik ya. Lay, ta had' skwi dekdék da tsi wa. ¹⁵ Ka laghu tsi vzatá ghəñani ɲa maga slna ga sana mndu ma tsa hadik ya. Ka ghunaghatá tsa mndu ya da ngha ghuvazuha ma vwa-hani. ¹⁶ Ka dzə maya. Ta kumay si má ta za tsa skwa zaya ghuvazuha ya, lay had' mndu ta vlanja wa. ¹⁷ Ka zltraftá tsi ta ndanu: "Kidaghi gwal ta ksa slna ga da da, ta za skwi ka haslay, wana i'i hadna ta mtaku da maya! ¹⁸ Dza'a vru yu da da da. Vradaghata da ya, da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku guli, ¹⁹ rglá a yu ka hgay ka zwanja gha wu, fafa ta i'i manda mndu tekwa mataba gwal magaghatá slna," ka yu dza'azlay nda tsi, ka'a. ²⁰ Ka sli'aftá tsi ka vraghuta da dani.

«Ta ghwa a ka 6hadaghata dzagha wu, ka nghanjtá dani. Ka ksaftá tsi ta dani ka hidahida, ka sli'aftá tsi nda hwaya, ka lagha tsi habwa' tida, ka brusay. ²¹ «Ari Da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku ta kagha guli, rglá a yu ka hgəgalta ka zwanja gha wu," ka tsa zwanj ya nda tsi. ²² «Klagapwa kla misimmisim ta tsa lgut dīna katakata ya, ka sudanavata kuni, fanaf kuni ta halagar ta dzvu, sudanam kuni ta 6a6ah ma sala. ²³ Ksagaghawaksa ta mamakwa sla nda uwasla, ka hnata kuni, ka za mu, ka rfa mu ta rfu. ²⁴ Nana zwanja da wana tsi na ná, manda skwi si nda mta, wana vrakta nda hafu, si nda zađa ka nghavatá tsi," ka dani nda kwalvahani. Ka zltraftá həj ta rfu.

²⁵ «Tsaw ma vwah zumala tsa mndu ya ta tsa fitik ya. Ta vraktá tsa zumali ya dzagha, laghani ndusa nda həga, ka snantá tsi ta ghudzaga dewdew nda skalu ga tanj. ²⁶ Ka hganjtá tsi ta sani ma kwalva tanj, ka dawantja da tsi ta skwi ta magaku. ²⁷ «Zwanjama gha ya ta vrakta, ka dzatá da gha ta mamakwa sla nda uwasla, kabga nghanjani ta dughwana," ka tsa kwalva ya nda tsi. ²⁸ Ka 6asaftá tsi ta ɲuđuf, ka kwalaghutá dza'a da həga. Ka sabə dani gatay ɲa lamani da həga. ²⁹ «Má kidagha wakwa da na ta magaghatá slna, ta kwalaghu a yu dekdék ta snatá skwi ta mnihata ka wa. Ta ksaf a ka ta dər 6iza6iza gu ka vlihata ɲa hnata da, ka rfay ɲni ta rfu nda graha da wa. ³⁰ Na vrakta zwanja gha ya ta zadánatá gadghəla gha ɲa gwal ta hliri ná, ɲani ta hna yu ta mamakwa sla nda uwasla ka ka," ka'a nda dani. ³¹ «Sagəj, kawadaga kagha nda i'i inda fitik. Inda skwa da ná, ɲa gha ya. ³² Nda ra ka magatá skwa skalu, ka rfay mu ta rfu. Nana zwanjama gha wana tsi na ná, si nda mta, ka vraktá tsi nda hafu. Si nda zađa, ka nghanvatá tsi,"» ka dani nda tsi.

16

Ñərma kwalva

¹ Ka Yesu nda duhwalhani guli mantša: «Mamu sana mnda gadghəl ta hlaftá huzlani ka pghanamtá sana mndu ma dzvu ɲa nghanata. Ka lagha lu da mnanata kazlay: Wa'a tsa mndu ya ta badza huzla gha kə'a. ² Ka hganjtá tsi. Ka'a nda tsi mantša: «Waka ka ta magay ka lu ta snə yu ya na? Mnihamna kaka ta maga slna gha. Ndanana na, nzəglanaghata a ka ta ghəja huzla da wa," ka'a nda tsi. ³ Ka tsa mndu si ma dzvani tsa huzlaha ya mantša: «Waka yu dza'a magay tama? Wana hlaghuhla danjahəga da ta inda huzlaha ma dzva da? Ka la yu da hva ka yu, had' mbrakwa da wu. Ka la yu da gatá skwi ka yu, dza'a ksay ta i'i ka hula. ⁴ Ala, nda sna yu ta skwi dza'a yu magay dza'a kəl mnduha ka tsu'aftá i'i ghzlədsrə lu dzalay," ka'a. ⁵ Tahula tsa tama ka hagaftá tsi ta gwal nda huzla danjahəgani da həj. «Kidaghi skbsak ta dza'a ka vlay ɲa danjahəga da na?" ka'a nda tanjanja mndu. ⁶ «Garwa rdi dərək ya," ka'a nda tsi. «Klafkla ta delewera gha, nzanza misimmisim ka vindafinda ka ta huta fmbsak," ka'a nda tsi. ⁷ «Ki da kagha, ta kidaghi ɲa gha ɲa vlay?" ka'a nda sani guli. «Buhwa hya dərək ya," ka'a nda tsi. «Klafkla ta delewera gha, vindafinda ta Tghasmbak," ka'a nda tsi. ⁸ Hwidhwida na mndu na, ka tsa danjahəga ya ka ghuba tsa ghwadaka mndu ya. Tsaw mal hidata mnduha ma na ghəja hadik na nzakwa tanj mataba tanj, ka zwana tsuwadak,» ka'a.

Lavinj a mndu ta gwaftá danjahəga his wa

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata na: Hlawə na ghwadaka skwa gadghəl ta na ghəja hadik na, ka kasa kuni ta gra nda tsi. Bađu kdaghutani da kaghuni ya, ɲa tsu'ay Lazglafta ta kaghuni ma həgani ɲa kdėkedzenj. ¹⁰ Ka nda sna mndu ta ɲanatá skwi kwitikw, nda sna guli ta ɲanatá skwi dagala. Ka sna a mndu ta ɲanatá skwi kwitikw wu katsi, sna a guli ta ɲanatá skwi dagala wa. ¹¹ Ka lavinj a kuni ta ɲanatá ghwadaka skwa gadghəla na ghəja hadik na wu katsi, wa dza'a mnyaz kazlay: Zlgħa ta vərda skwa gadghəl kə'a? ¹² Ka lavinj a kuni ta ɲanatá skwa gadghəl wu ní, wa dza'a vlaghatá vərda ɲa gha ma skwi tama.

¹³ «Lavinj a kwalva turtuk ta ga kwalva danjahəga his wa. Nda husantja sani turtuk, nda dvtutani ta sani. Ka mantša a tsi wu, dza'a ndi'anava ndi'a ta vgha ta sani, ɲa husantja tsa sani ya. Lavinj a kuni ta nza-kway ka kwalva Lazglafta kuni guli na, ka kwalva tseđi kuni guli wa,» ka Yesu.

*Nzakwa la Farisa nda guma Lazglafta
Mat 11:12-13, 5:31-32, Mak 10:11-12*

¹⁴ Ka ghubasu la Farisa ta sna inda tsa gwada ya ta Yesu, kabga dʋudʋa hahəj ta tsemi. ¹⁵ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ka tɔkwa mndu anji ka kaghuni ta mara ghəja ghuni ta kəma mnduha. Tsaw nda sna Lazglafta ta nɔdɔfa ghuni. Tsa skwi ta ghubu mnduha nda ghuba ya nā, ka manzakdaway nzakwani ta wa ira Lazglafta.

¹⁶ «Daga ghalya ta zlafta lu ta mna gwada ta ghəja skwi vindaf lu ma deftera zlah Musa, nda ya ma deftera anabiha, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga Batem. Ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga batem tama, ka zlafta lu ta mna gwada ta ghəja Lfida Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka zlu'u mnduha ta vgha ŋa lami. ¹⁷ Tsaw mal ndəkweɔda hərduta luwa nda hadik ka dəɔvaghuta thata skwi turtuk ma zlahu,» ka'a.

Tagha skwi ta ghəja ghzla marakw

¹⁸ «Mndu ta ghziŋta markwa tan ka klafta sani nā, hliri ta hlu tsa mndu ya. Mndu ta klafta marakw ghziŋ zə'ala tan guli nā, hliri ta hlu tsa mndu ya,» ka'a.

I sana mnda gadghəl nda Lazar

¹⁹ «Mamu sana mndu ghalya ka gadghəl, lɔut kulefedəda nda bla dzvani ta sudə tsi ta vgha. Inda fitik, skwi dzəɔda ta zə lu ga tan. ²⁰ Mamu sana mndu guli Lazar hani, ka pɔu, ka lku vghani dze'dze', ta zi'aku, ta hani ta watgha ga tsa mnda gadghəl ya. ²¹ Ta kumay si ta baghaftani nda wiwisa dafa ta rkata ma vlə zay tsa mnda gadghəl ya, sew mutsaf a wa. Ama kriha yeya katak ta sli'adaghata da ni'a tsa lkuhani ya. ²² Ka mtuta tsa mndu ka pɔu ya, ka tsukwaghata duhwalha Lazglafta fata tavata Abraham. Ka mtuta tsa mnda gadghəl ya guli, ka padamta lu. ²³ Ka ghuyə tsi ta danwa katakata ma vla nzakwa gwal nda rwa. Kə'a kə'a klanjta ghəj nā, ka nghanjta tsi ta Abraham di'ŋ kawadaga nda Lazar. ²⁴ «Da da Abraham! Tawatā hidahida ta i'i! Ghunafghuna ta Lazar ka tsughumamta tsi ta ndafiŋa dzvani ma imi, ka didifta tsi ta ghanik ləŋləŋləŋ, kabga ta ghuya danwa yu katakata ma na vu na,» ka'a dzatā lawlaw. ²⁵ Ka Abraham nda tsi mantsa: «Sagəŋ! Havaphava ka za mghama gha si ta zə ka ma nzakwa gha nda iri ta ghəja hadik, ta ghuyə Lazar ta danwani ya. Ndana tama nda ləa nɔdɔfa tsatsi, ta ghuyə kagha ta danwa gha. ²⁶ Zlanja lu ta tsa, mamu mghama gudzuvrŋj ta dgamata. Dər mā ta kumay mnduha ta sli'aftha hadna da anji ŋa dza'a da kaghuni nā, laviŋ a hən wa. Laviŋ a lu ta tsughwadagapta da kaghuni ka sagha da anji guli wu,» ka'a. ²⁷ «Ka si mantsa tsi, wya dzvu, ghunata Lazar da la ga da da, ²⁸ kabga ta mamu zwanama da hutaf. Ka dza'a tsi da snanamta hən, da sagha hahən guli da

ghuya danwa ma na vla ghuya danwa na,» ka tsa mnda gadghəl ya. ²⁹ «Mamu vindatā deftera zlah Musa nda vindatā gwada la anabiha da zwanama gha, ka snasna hən,» ka Abraham nda tsi. ³⁰ «Slaghwa a tsaya da da Abraham wu, ka sli'af hadna mndu da gwal nda rwa, ka lagha slanaghatā hən ka tsi nā, hadahada hən dza'a mbəɔanaftā nza-kwa tan,» ka tsa mnda gadghəl ya. ³¹ «Ka va a hən ta sna tsa zlah Musa nda tsa gwadaha la anabi ya wu katsi, dər ki sli'aftha mndu da gwal nda rwa ka lagha slanaghatā hən, had fitik dza'a snata hən wu, ka Abraham nda tsi,» ka'a.

17

Hidaku vla Yesu

Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42

¹ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha dza'a dziŋta mnduha ka tuthun. Ama danwani ma mndu ta zləmbiŋta sani. ² Ta dran ya ma hbanam lu ta buna ma lwi ka vzaghata da drəf, ka vzamtani ta sanlaha nda hta da dmaku. ³ Nghawa ghəja ghuni!

«Ka gaga zwanama gha ta dmaku, mnananmna dar. Ka mbəɔanaf mbəɔa tsi ta nzakwani, planapla ta dmakwani. ⁴ Ka dər ndafəŋ səla gaghata tsi ta dmaku ta fitika turtuk ka va sagha tsi mnaghanja kazlay: Bgadəya kə'a, plinispla,» ka'a.

Gwadata zlgħay nda nɔdɔf

⁵ Ka gwal ghunay nda Mgham Yesu mantsa: «Sgaiŋnagha zlgħay nda nɔdɔf,» ka hən. ⁶ Ka Yesu tsu'anaftā wani ta hən mantsa: «Ka mamu zlgħay nda nɔdɔfa ghuni taɔta hya kramasa katsi, dza'a mnay kuni ŋa ya babala ya kazlay: Tdāftā da vgha gha ka dza'a ka vzamtā vgha ma drəf kə'a, ŋa snaghunatani.»

Vəɔda kwalva

⁷ «Ka mamu ya mataba ghuni ta hvanatahva ta mndu, ka ta nghanatā rini a tsi, na gi nghanja tsa mndu ya ta saghani ma vvh nā, «sawi misimmisim da za skwa zay» ka'a dza'azlay nda tsi ra? ⁸ Skwi dza'a tsi mnay nā, «diha skwa zay, ka mbəɔadapta ka ta lɔut ŋa vla skwi ŋa da, ta zə yu. Tahula tsa, ŋa zay gha ta ŋa gha kə'a.» ⁹ Dza'a rfay ta tsa kwalva ya kabga magatani ta tsa skwi mnana tsi ya ra?

¹⁰ «Mantsa ya kaghuni guli, ka magamaga kuni ta skwi mnaghuna Lazglafta ŋa magay katsi, «nu hayhaya kwalva ma anji 6a, skwi ya laviŋ ŋni ta magata maga ŋni, ka kuni mnay,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu ksu rda mndu

¹¹ Ta dza'a Yesu da luwa Ursalima, ka labə tsi ma takataka hadika Samari nda Galili.

12 Tata lamə nda la Yesu da sana luwa, ka sagha gwal ghwanj hlu rda mndu ta həj guyaku nda tsi. Ka nzagaghatá həj kətsau'.
 13 «Mgham Yesu, tawatá hidahidá ta anjani,» ka həj kapanjá lwi. 14 Na gi pghafta irani ta həj, «lawá la maranajta vgha ghuni ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta,» ka'a nda həj. Tata mbada həj ka dza'a, gi kləwəf nda mbamba həj. 15 Na gi nghanjá sani turtuk mataba taj ta tsa mbatani ya, ka vraktá tsi nda zləzlvá Lazglafta nda lwi dagala dagala, 16 ka lagha tsi zləmbatá ma ghuvá Yesu, ka rfay. Tsaw mnda la Samari tsa mndu ya. 17 Ka Yesu mantsa: «Ghwanj a həj ta mbambafata kay ra? Ga tsaha təmbay ya katək na? 18 Nana mndu ka matbay na yeya kweŋkweŋ ta vragaghata da rfanaghatá Lazglafta ra?» ka Yesu ta ghənjani. 19 «Sli'afslí'a gha ka dza'a ka, zlghay nda ŋudufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi.

Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta

Mat 24:23-28,37-41

20 Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Yawu dza'a sagha fitika ga mghama Lazglafta na?» ka həj. Ka'a nda həj mantsa: «Ghur a dza'a nghanja lu ta sagha ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. 21 «Had lu dza'a mnay kazlay: A! "Wana tsi," a! "Wa'a tsi" kə'a wa. Dina ka sanajta ghuni kazlay: Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta kə'a,» ka Yesu nda həj.

Fitik dza'a sagha Zwanja mndu

22 Ka'a nda duhwalhani guli mantsa: «Dza'a saghasa fitik ŋa kumanja ghuni ta nghanjá fitika Zwanja mndu dar turtuk səla tsi, nghanja a kuni wa. 23 Ka lu dza'azlay nda kaghuni na: "A! Wa a hada a," "a! Wana hadna," yaha kuni da dza'a, yaha kuni da slaslamaku. 24 Manda daslakwa wuda luwa ta sli'afsta ta sana sləpu ka labə da sana vli ya ná, mantsa ya dza'a sagha Zwanja mndu badu ŋani fitik. 25 Ma kdə tsaya, dza'a ghuyapə ghuya ta danjwa katakata ŋa vzinjta na mnduha ta na fitik na. 26 Tsa skwi ta maguta ma fitika Nuhu* ya ná, mantsa ya dza'a magakwa tsi ma fitika Zwanja mndu guli. 27 Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka hla mi'i, ka vla kwagha taj ŋa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lami da kwambalu, ka sagha imi vlunduf zadánatá həj. 28 Ka guran nda skwi ta magata ta fitika Ludu dza'a magakwa tsi. Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka sakway, ka dzawapta, ka ŋabəy, ka babay, 29 vagim badu saghwa Ludu ma Suduma† ya, ka zlagatá drəfa vu zadánatá həj tenderzlele'. 30 Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi badu tsa fitik dza'a zlagapta Zwanja mndu ya.

31 «Badu tsaya, ka ta nzaku mndu ta dadəmatá ghəja haga, dər ma mamu huzlani ma huda həga, yaha tsi da saha da hlay, ka hwayaghuta tsi. Mantsa mndu ma vwah guli, yaha vru dzaghani. 32 Havakwa markwa Ludu‡ 6a! 33 Mndu ta kuma mbanafatá hafani ka ghənjani ná, dza'a zadinjadá. Ama mndu ya ta zadintá hafani dza'a mutsafmutsa. 34 Ka yu ta mnaghunata ná, ma tsa rvidik ya, gwal his ta hani ta ghzləŋa turtuk, ŋa klaghutá sani, ka zlanavatá sani. 35 Mi'aha his ta hu'u ka skwa turtuk, ŋa klaghutá sani ka zlanavatá sani. 36 [Mnduha his ma vwah, ŋa klaghutá sani ka zlanavatá sani,]» ka'a nda həj. 37 Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a magakwa tsa skwiha ya ní Mghama dá?» ka həj. «Ka ga mbala skwi ya ná, hada ta tska gugzlum ta vgha,» ka'a nda həj.

18

Sana ghwadaka mnda tsa guma

1 Ka mnə Yesu ta mahdihdi ŋa taj, ŋa gdavata taj nda maga du'a, yaha malandugwa taj da rwaku, da zlanatá həj. 2 Ka'a mantsa: «Mamu sana mnda tsa guma ma sana luwa kul zləŋa Lazglafta, had ghuyani nda mnda səla wa. 3 Mamu sana markwa wadgu ma va tsa luwa ya guli, ta va gdata ta lagha da mnay ŋani kazlay: Dganja guma mataba ŋni nda ghuma dá, ka'a tazlay. 4 Nda kda fitika kwalaghutani ta tsanatá tsa gumani ya. Tahula tsa, ka'a ma ghənjani mantsa: "Dər ma zləŋa a yu ta Lazglafta wu, had ghuya dá nda mnda səla guli wu, 5 tsaw wana na wadgu na ta ghuya i'i, dər tsanata dá ta na gumani na, yaha da gdata ta sagha da ghuya ghəja dá,» ka'a. 6 «Fawa slaməŋ ka sna kuni ta skwi mnə tsa ghwadaka mnda tsa guma ya 6a! 7 Lazglafta yeya dza'a kwal kul maganatá zdaku ta mnduhani ta wahu da tsi giftik nda rvidik tani ŋa gərda həj rki na? 8 Ka i'i ta mnaghunata, dza'a gi maganamaga ta zdaku ta həj gi hadahada. Nziya nza tsi, badu vragata dza'a vragata Zwanja mndu ní, dza'a slanaghasla ta gwal ta zlghafta nda ŋuduf rki na?»

Mnda la Farisa nda sana mnda tska dzumna

9 Ka mnə Yesu ta sana mahdihdi guli kabga sanlaha ta ngha ghəja taj ka gwal tdukwa ta kəma Lazglafta ka ghubasa sanlaha. 10 Ka'a mantsa: «Mamu sana mnduha his ta ŋladafata da həga Lazglafta da maga du'a. La Farisa sani, mnda tska dzumna sani. 11 Ka sladatá tsa la Farisa ya ka maga du'a ma ghənjani. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, ta rfay yu ta kagha, kabga nza a i'i manda sanlaha ma mnduha, gwal ghali, ka

* 17:26 Ngha ta Zlrafta 6:5-12 nda 7:6-23. † 17:29 Ngha ta Lukwa 10:12. ‡ 17:32 Ngha ta Zlrafta 19:26.

ghwadak mnduha, nda gwal hliri wa. Nza a yu manda ya mnda tska dzumna ya wa. ¹² Fitik his ta fata yu ka suma ma luma, ta vlay yu ta skwi turtuk ŋa gha ma skwiha da ghwanj ka'a. ¹³ Na tsa mnda tska dzumna ya kay ka nzagaghata katsau', walaŋ a ta kapaŋtá ghəŋ nda ta luwa wa. Mbađa kə'a ka wuslikay dzvu, ka dza ghuva. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, tawa ta hidahida ta i'i ta nzakway ka mnda dmaku na," ka'a. ¹⁴ Ka i'i ta mnaghunata, ta lagha tsa mndu ya dzaghani, nda dzra ŋani nda Lazglafta. Mantsa a nzakwa ŋa tsa la Farisa ya wa. Nzakwani ná, dər wa ta kapaŋaftá ghəŋani, dza'a gwitsaganagwitsa lu. Ka hananahana mndu ta ghəŋani, dza'a kapaŋafkapa lu,» ka'a.

Na gwal ta gara vgha nda zwani, ga mghama Lazglafta

Mat 19:13-15, Mak 10:13-15

¹⁵ Mbađa mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ŋa tfanaghatani ta wi ta həŋ guli, Na nghanja duhwalhani ta tsa hladağhatá zwani ya, ka ghzlə həŋ ta həŋ. ¹⁶ Ka hganjta Yesu ta həŋ, ka'a mantsa: «Zlaŋwazla ta zwani ka sagha həŋ da i'i! Ma pyə kuni ta həŋ. Nda nza ga mghama Lazglafta ka ŋa gwal ta gara vgha nda həŋ. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wa ta kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwanj kwitikw ná, haď dza'a walaŋta lami dida dekdek wu,» ka'a.

Sana mnda gadghal

Mat 19:16-30, Mak 10:17-31

¹⁸ Ka dawaŋtá sana mghama la Yahuda da Yesu ka'a mantsa: «Ŋərma mgham, nu da a yu magay ka da mutsafta yu ta hafu ŋa kdekdekzen na?» ka'a.

¹⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu ta kəl ka hga i'i ka ŋərma na? Lazglafta turtukwani ŋərma. ²⁰ Nda sna ka, ka zlahu ta mnay: "Ma hlu ka tiri, ma dza ka ta mndu, ma ghali ka ta ghali, ma tsanava ka ta gwada ta mndu, vlatá glaku ŋa i da gha nda ma gha", ka'a,» ka'a. ²¹ «A! Sna a i'i ta tsaha ya daga ma ga zwanja da ra,» ka'a. ²² Na snaŋta Yesu ta tsaya, ka'a mantsa: «Turtuk skwi ta pđəgədaghawta. La dzawaŋtá skwiha gha, ka daganafka ka ta tsedani ta la ka pdu, dza'a mutsay ka ta gadghal ta luwa, ka vrakta ka, ka dza'a ka mista da,» ka'a. ²³ Na snaŋtani ta tsa gwada ya, su'anak kumani kabga gadghal ya katakata.

²⁴ Nghanata Yesu ta tsa su'anaka ta ŋudufani ya, ka'a mantsa: «E! Nda bla ka lama gadghal da ga mghama Lazglafta. ²⁵ Ta dran lama ŋalibwa nda ta ghuruma lipir,

ka lama gadghal da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ «Ka si mantsa tsi, waya dza'a mbafta 6a?» ka tsa gwal ta sna skwi ta mnə tsi ya. ²⁷ «Tsa skwi nda bla nzakwani da mnda sela ya ná, bla a da Lazglafta wu,» ka Yesu zlgħanaftawa taŋ. ²⁸ Ka Piyer mantsa: «A! Wana aŋni ta zlaŋtá inda skwa ŋni, ka dza'a mista gha,» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlaŋzla mndu kabga ga mghama Lazglafta, ta hgani, ka markwa taŋ a tsi, ka zwanamani a tsi, ka i dani nda mani a tsi, ka zwanani a tsi, ³⁰ dza'a kwal kul mutsaftá skwi dagala ma na zamana na, ŋa mutsaftani ta hafu ŋa kdekdekzen dazlay wu,» ka'a.

Mnəgłta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Mak 10:32-34

³¹ Ka hgađaghatá Yesu ta duhwalhani ghwanjpdə his da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Wana mu ta dza'a da Ursalima hada dza'a kđafta skwi vindaf la anabi ta ghəŋa Zwanja mndu. ³² Dza'a vlanjla lu ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ŋa gagay taŋ, ŋa rarazay taŋ, ŋa tafay taŋ ta sərdək tida. ³³ Tahula sləvapta taŋ nda krupi, ŋa dzata. Ta mahkəna fitik, ŋa sli'agaptani.» ³⁴ Sna a duhwalhani ta tsa skwi ta mnə tsi ya wa. Gwada nda difa ya ta snə hahəŋ, sna a həŋ ta klatá ghəŋani wa.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ghulpa

Mat 20:29-34, Mak 10:46-52

³⁵ Nduśadaghata Yesu tavata luwa Yeriku, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ta gatá skwi. ³⁶ Snaŋtani ta dəmga ta sli'adaghatá, ka dawaŋtá tsi ta skwi ta magaku. ³⁷ Ka mnanatá lu kazlay, Yesu mnda la Nazaret ya ta labə kə'a. ³⁸ Ka'a mantsa: «Yesu zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i,» ka'a dzatá lawlaw. ³⁹ Lagha tsa gwal ta kəma ya ka davay, ka mbəl ŋa hanafá wi. «Zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i!» ka'a sganaghatá lwi dagala dagala. ⁴⁰ Ka sladavatá Yesu. «Klakwakla,» ka'a mnanatá mnduha. Manda gavadanaghata, ⁴¹ «nu ta kumə ka ta magaghata da na?» ka Yesu dawaŋta da tsi. «Maləma da, ka nghəglanja yu ta vli,» ka'a nda tsi. ⁴² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nghəglan ŋgha gha, zlgħay nda ŋudufa gha ta mbaghafata,» ka Yesu nda tsi. ⁴³ Gi hadahada, nzuwidid irani, ka sli'aftá tsi ka dza'a mista Yesu nda zləzlvə Lazglafta. Inda mndu ta nghanja ka zləzlvu tsi ta Lazglafta.

19

I Yesu nda Zakayus

* 18:20 Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

¹ Ka 6hadamtá Yesu da luwa Yeriku, ka labæ nda mida. ² Mamu sana mndu ta hɔa lu ka Zakayus, mali ta ghɔɔja gwal tska dzumna, gadghal ya guli. ³ Ka zba tsi ta tva gmata nda Yesu, ka wa tsi ya. Tsaw laviɔ a ta nghanɔa wa. Ka dekweri nzakwani tskutska mnduha guli ⁴ Ka hwayaghatá tsi nda ta kɔma, ka njadafata ta sana fwa babala, ɔa nghanɔa Yesu ta labæ nda ta tsa tvi ya. ⁵ Manda 6hadaghata Yesu da tsa vli ya, ka kapanɔtá tsi ta ghɔɔj, ka nghanadafata. Ka'a mantsa: «Zakayus, sasa gha misimmisim da ghuni ta dza'a yu gita,» ka'a. ⁶ Ka gi saha Zakayus, ka laghu hɔɔj da tan, ka tsu'afá tsi ta Yesu nda rfu. ⁷ Nghanɔa mnduha ta tsaya, mbaɔa hɔɔj ka ruruɔwaku. «Wa a laghwa tsa mndu ya da mnda dmaku,» ka hɔɔj. ⁸ Ka sladata Zakayus, ka'anda Mgham Yesu mantsa: «Sna 6a Mghama dá! Dza'a daganafá slághwa gadghála da yu ta la ka pdu. Ka mamu mndu si hulgudunus yu ta skwani, fwaɔ' sala dza'a planamta yu ta va tsa skwani ya guli,» ka'a. ⁹ Ka Yesu mantsa: «Samsa mbaku da na hɔga na gita, kabga zivra Abraham tsatsi guli. ¹⁰ Tsaya ná, sa psa gwal nda zada ɔa mbambanafá hɔɔj Zwanɔa mndu,» ka'a.

Kwalvaha hkɔn
Mat 25:14-30

¹¹ Tata snaysnay hɔɔj ta tsa skwi ya, ka sganaghatá Yesu ta mahdiɔi kabga ndusanavatanani ta luwa Ursalima. Guli ná, zlah gi dza'a zlagapzлага ga mgham Lazglafta, ka mnduha ta ndanay. ¹² Wya tsa skwi ta mnɔ tsi ya: «Mamu sana mndu ka ktsala mndɔra tan ta laghwi ta sana hadik di'ɔɔj, ɔa famta ka mgham, kada vrakta tsi. ¹³ Ma kɔa tsi kada laghwi, ka haga'atá tsi ta gwal ksanatá slna ghwan ka daganafá tsaɔa dasu* pal pal pal ta hɔɔj. «Ka tsakala kuni ta tsakala nda tsi ta vraktá yu,» ka'a nda hɔɔj. ¹⁴ Tsa mndu ya ná, ta husanɔhusa ta tsa mnduha ta tsa hadik ya. Ka ghunafá hɔɔj ta mnduha ta hulani kazlay: Va a ɔni ta gayni ta mgham ta ghɔɔja anɔi wu kɔ'a. ¹⁵ Kulam nda tsa, ka famtá lu ma mgham, ka vraktá tsi ta hadikani. Ka hagaktá tsi ta tsa gwal daganaf tsi ta tsaɔa tsi, ɔa dawarɔa da hɔɔj ta skwi mutsanagha hɔɔj. ¹⁶ Ka lagha sani tanɔa. Ka'a mantsa: «Mghama dá! Ghwan mutsanaghatá yu ta ghɔɔja tsa vliha ka ya kay,» ka'a nda tsi. ¹⁷ «Dina tsa, vɔɔda kwalva ka. Fitika tsa nzata gha ka vɔɔda mndu ma skwi ki'a ya, ka ɔnumna ta ghɔɔja luwaha ghwan ta famta yu ta kagha,» ka tsa mgham ya nda tsi. ¹⁸ Ka lagha mahis. «Mghama dá! Hutaf mutsanaghatá yu ta ghɔɔja tsa vliha ka ya kay,» ka'a nda tsi. ¹⁹ «Kagha guli, ka ɔnumna ta ghɔɔja luwaha hutaf ta fanaghatá yu ta kagha, ka'a.» ²⁰ Ka sagha sani. Ka'a

mansta: «Mghama dá! A'a tsaɔa dasa gha. Ma lgut si mbsamta yu. ²¹ Zlanɔafzlanɔa yu ta kagha, nda bla gwada ta kagha, ta klay ka ta skwi kul fata ka, ta ts kay ka ta skwi ta vwah ya kul slagafá ka,» ka'a nda tsi. ²² «Ghwadaka kwalva ka. Ta gwada gha ta tsaghaghata yu ta guma. Nda sna kagha kazlay: Nda bla gwada ta i'i, ta klay yu ta skwi kul fata yu, ta ts kay yu ta skwi ta vwah kul slagafá yu kɔ'a a tsa wa. ²³ Kabgawu kwal ka kul famta ta tsa tsaɔa da ya ma banɔi? Ma na vrakta da na ná, ma ɔa klagapta da nda zwanɔa ta ghɔɔjani?» ²⁴ Ka mgham nda tsa gwal hada ya mantsa: «Klagadanagha tsa tsaɔa dasu ya ka gwanaghatá kuni ta tsa ghwan ɔni ya,» ka'a. ²⁵ Ka hɔɔj nda tsi mantsa: «A'a! Ghwan a ɔni tsa mghama da wa!» ka hɔɔj nda tsi. ²⁶ «Ka i'i ta mnaghunata wa, ka mamu skwi da mndu katsi, ɔni ta sganaghatá lu. Ala ka had' skwi da mndu wu katsi, klagadanaghatá wa tsa ki'atani ta fɔ tsi ta ghɔɔj tida ya, ka'anda zlgahanafawani ta hɔɔj. ²⁷ Tsa hamata gwal kul kuma nzakwa da ka ga mgham ta ghɔɔja tan ya, hlagaghawahla ta hɔɔj ka psalta kuni ta hɔɔj tawa ira da, ka'a nda hɔɔj,» ka Yesu. ²⁸ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, Ka sli'afá tsi ta mbaɔa ta kama tan ɔa dza'a da Ursalima.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Yuh 12:12-19

²⁹ Manda ndusanavatanani ta luwa Beslaze, nda luwa Betani ta nzakway ndusa nda ghwa Zaytun ya, ka ghunafá tsi ta duhwalhani his. Ka'a nda hɔɔj mantsa: ³⁰ «Lawala da na luwa ta kama mu na. Bhadaghata ghuni ya, dza'a slanaghasla kuni ta zwanɔa kɔiɔa ta hba, ta kul walantá mndu ta lafi tida. Ka plata kuni ka klaktá kuni. ³¹ «Ka ɔaw ta pla kuni na?» ka mndu nda kaghuni ya, «Mgham ta psay?» ka kuni dazlay nda tsi, ka'a.

³² Ka laghu tsa gwal ghunagha lu ya, ka slanaghatá hɔɔj manda va ya mnana Yesu ta hɔɔj. ³³ Tata playplay hɔɔj, «ɔaw kuni ta zwanɔa kɔiɔa na?» ka tsa gwal nda kɔiɔa tan ya. ³⁴ «Mgham ta psay,» ka hɔɔj zlgahanafawani ta hɔɔj. ³⁵ Ka klanaktá hɔɔj ta tsa zwanɔa kɔiɔa ya ta Yesu. Ka pghaftá hɔɔj ta lgutha tan tida. Ka faftá Yesu tida. ³⁶ Ka gavu hɔɔj ya ná, ka zlazlatæ mnduha ta lgutha tan ta tvi. ³⁷ Ndasadaghatani nda Ursalima, nda ta tsa tvi ta saha nda tvæ ghwa Zaytun ya, mbaɔa inda tskata duhwalhani ka rfu, ka zlazlva Lazglafta nda lwi dagaladagala ta ghɔɔja inda mazæmzæm ya nghanɔj hɔɔj. ³⁸ «Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mgham ta sagha ma hgani. Zɔaku ta luwa, glaku ɔa Lazglafta ta luwa nda gaftæk,» ka hɔɔj. ³⁹ «Lma ta na duhwalha na 6a, ka lɔata hɔɔj,» ka sanlaha ma la Farisa ta lami da taba

* 19:13 Tseda vagha mndu turtuk turtuk ya.

dəmga. ⁴⁰ «Ka i'i nda kaghuni wa, ka hafha hən̄j ta wa taŋ ná, pala dza'a wahay,» ka'a nda hən̄j.

Taway Yesu ta luwa Ursalima

⁴¹ Ndu sadaghatani dəkdek nda luwa, ka nghanavata tsi, ka taw tsi ta taw ta ghəŋani. ⁴² Ka'a mantsa: «Ka má nda sna kagha Ursalima káka má da zba zďakwa gha gita! Ndana tama, zadagħagħazada nğhəglan̄ta a ka wa. ⁴³ Dza'a sagħasa fitika ksagħagħata, ŋa dzəbaf̄ta ghumaha gha ka wagħafta, ka ŋamta kagħa hesl dər ndiga. ⁴⁴ Na zadagħata nda mnduha gha tani. Zlanata a hən̄j ta nzugwatá pala ta ghəŋa sani wu, kabga tsatsafa a kagha ta tsa fitika sagħa Lazglafta da kata kagha ya wu,» ka'a.

Għzlay Yesu ta gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Yuh 2:13-22
⁴⁵ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta, ka zraftá tsi ta għzlagaptá gwal ta tsakala. ⁴⁶ Ka'a mantsa: «Vinda a ma deftera Lazglafta kazlay: Həga dá ná, həga maga du'a ya kə'a ra? Na kaghuni ná, ka niŋta ka galigha la ghali'?» ka'a nda hən̄j. ⁴⁷ Ka tagħ Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta inda fitik. Mbada gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagħa zlahu, nda la mali ta ghəŋa mnduha ka psa dzatá Yesu. ⁴⁸ Ama sna a hən̄j ta tvi ka hən̄j dza'a dhanavata wu, kabga dar fata mnduha ta vgha ka sna gwadani.

20

Wa ta vlan̄ta tvi ta Yesu ŋa magay mantsa na?

Mat 21:23-27, Mak 11:27-33

¹ Ma sana fitik, ma tsa fitika tataghay Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta, ka mna Lfida Gwada ya, ka sli'adagħatá la mali mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagħa zlahu, nda la galata mndu slanaghata. ² Ka hən̄j mantsa: «Mnaŋnamna, ka wa ta mnagħatá maga na skwiha na, ka wa ta vlagħatá mbrakwa magay?» ka hən̄j nda tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ka dawaghuna dawa i'i guli. ⁴ Lazglafta ta ghunagatá Yuhwana da maga batem re, ari mnduha a na? mnihana mna,» ka'a nda hən̄j. ⁵ Ka nzatá hən̄j ka dzrəkay mataba taŋ. «'Ka Lazglafta ya ta ghunagata' ka mu, 'nu kul zlgħaftá kuni ta gwadani ba,» ka'a dza'azlay nda amu. ⁶ «Ka mnduha ya» ka mu guli, dza'a zlrətsaku mu nda pala da inda mnduha ŋa pslatá amu, kabga nda sna inda taŋ kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ⁷ «Sna a aŋni ka wa ta ghunagagħata wu,» ka hən̄j nda tsi. ⁸ Ka Yesu mantsa: «Ahaa! I'i guli ná, had̄ yu ta mnaghunata ka wa ta vliħatá mbrakwa maga tsa skwiha ya wu,» ka'a nda hən̄j.

Sana mnda vwaha inabi ta sidi

Mat 21:33-46, Mak 12:1-12

⁹ Tahula tsa, ka zraftá Yesu ta mna mahdihi ŋa mnduha, ka'a mantsa: «Lagha sana mndu ka ŋəbatá fuha inabi ma vwa-hani. Ka sli'af̄ta tsi ka lagħwi distaluwa ŋa nzdavata. ¹⁰ Magatá fitika daga yakwa fwa inabi, ka ghunaf̄ta tsa mndu ya ta kwalvani slanagħatá tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya, ŋa hlanaf̄ta mayaka ŋani ma yakwa fu. Ka mbədanatá tsa gwal ta hva tsa vvaħ ya ta tsa kwalva ya nda dzə kul klanaf̄ta. ¹¹ Ka ghunglaf̄ta tsi ta sana kwalvani, ka rəħaptá hən̄j ta tsaya guli, ka rarazata, ka vrin̄ta kul klanaf̄ta. ¹² Ka ghungladaptá tsi ta mahkəna kwalvani, ka balanatá hən̄j ta tsaya guli ka vzidiŋta. ¹³ Ka dani ma tsa vvaħ inabi ya mantsa: "Waka yu dza'a magay? dza'a ghuna zwan̄a da d̄vu yu, yu. Tsatsi yeya dza'a vla hən̄j ta glaku ŋani," ka'a. ¹⁴ Na għur nğhay tsa gwal ta hva vvaħ tsa inabi ya ta lagħa tsa zwan̄ ya, gi ka hən̄j mantsa: "Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya tane, dzamadza, ka nzakwa na fuha inabi na ka ŋa mu," ka hən̄j. ¹⁵ Ka tsəħagħatá hən̄j di'ŋ nda tsa vvaħ inabi ya, ka dzata.» Ka Yesu mantsa: «Mantsa tama ní, nu dza'a maganata dani ma vvaħ inabi ta hən̄j? ¹⁶ Dza'a lagħala slanagħatá tsa gwal ta hva tsa vvaħ inabi ya, ka pslatá hən̄j. Na klaftani ta tsa fwa inabi ya, ka fanamta ma dzvu ta sanlaha ma mnduha,» ka'a nda hən̄j. «Had̄ tsaya dza'a magaku mantsa wu,» ka tsa mnduha ta sna gwada Yesu ya hlaftawi.

¹⁷ Ka naghadamta Yesu da kuma taŋ, ka'a mantsa: «Nu klatá ghəŋa tsa gwada vindaf̄lu ma deftera Lazglafta kazlay:

Tsa pala wuđidiŋ gwal ta ba həga ya,

ta nuta ka palaka tughwa həga* kə'a ya?

¹⁸ Inda mndu dza'a nzegħwaf̄ta ta tsa pala ya, dza'a huru6u huru6a. Ka tsa pala ya ta dədanagħatá tsa mndu ya katsi guli, dza'a hu'anap hu'a nərdək,» ka'a.

Nda ra ka pla dzumna ŋa mghama Ruma ra?

Mat 22:15-22, Mak 12:13-17

¹⁹ Ma va tsa fitik ya, ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagħa zlahu, ta tva ksaf̄ta Yesu, kabga nda sna hən̄j kazlay: Ta ghəŋa taŋ ta mna Yesu ta tsa mahdihi ya kə'a, ama ka zləŋaf̄ta hən̄j ta mnduha.

²⁰ Ka va dəkwa ts hən̄j ta Yesu, ka ghunadagħatá hən̄j ta sana mnduha ta nzakway manda va ya nərma mnduha ya, da dawa gwada da Yesu, ŋa dakwatsa gwada da tsi, ŋa ksaf̄ta ka vlan̄ta ŋumna. ²¹ Ka dawar̄ntá hən̄j da tsi: «Mghama dá! Nda sna ŋni ta gwada ta gwadə ka, nda skwi

ta taghə ka tdukwa nzakwani kə'a. Had ka ta gala mndu wu, tva nzaku kahwathwata manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə ka,» ka həj. ²² «Mnaŋnamna, nda ra re ra a wa a ka play mu ta dzumna ŋa mgham Sezar na?» ka ga ŋni. ²³ Tsatsafta Yesu ta tsa madgwirmadgwira tan ja, ka'a nda həj mantsa: ²⁴ «Yahawa ka nghanata yu ta tsa kwaβu† ya. Fuwata wa nda hga wa na thaf lu tida na na?» ka'a. «ŋa mgham Sezar ya,» ka həj. ²⁵ «Ala plawa ŋa mgham Sezar ta ya ta nghanatá mgham Sezar. Plawa ŋa Lazglafta ta ya ta nghanatá Lazglafta,» ka'a. ²⁶ Trid traptra həj ta ksafá krughuvani ma skwi ya ta mnə tsi ta kəma mnduha. Tsa zlghawani yeya ta vlanjá ndərmimay ta həj katak, ka nzatá həj faflara.

Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ra?

Mat 22:23-33, Mak 12:18-27

²⁷ Ka gavadaghatá sanlaha ma la Sadukiya guli tavatá Yesu. Tsa la Sadukiya ya gwal ta mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku nda hafu wu kə'a ya. Ka dawanjá həj da Yesu. ²⁸ «Mghama dá! Ka Musa vindanəfta na: "Ka mamu sana mndu nda zwanamani ta klaftá marakw ka mtuta kul yatá zwan katsi, ka kla tsa mndu ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ŋa yanatani ta zivir ta zwanamani," ka'a. ²⁹ Tsaw mamu la zwanama ndəfán həj. Ka klaftá zumali ta marakw ka mtuta kul yatá zwan. ³⁰ Ka klutá mahis ta tsa wadgu ya, ³¹ mantsa ya mahkan, ka raftá həj ndəfán ndəfán tida ka rwuta həj, had ya ta yatá zwan nda tsi wa. ³² Mantsa ya guli ka mtanaghatá tsa marakw ya. ³³ Mantsa tama ní, ŋa wa ŋa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya badu sli'agapta ma mtaku nda hafu, ya wya klukla tsa mnduha ya ndəfán ndəfán ka markwa tan na?» ka həj nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda həj mantsa: «Ta kluvustá vgha zgwana nda mi'aha ma na ghəja hadik na, ³⁵ ama zgwana nda mi'aha gwal nghanap Lazglafta kazlay: Nda ra həj ka vragapta ma mtaku nda hafu, ŋa nzaku nda hafu ma mbəđakwa luwa dazlay kə'a ya, had həj dza'a kluvustá vgha wa. ³⁶ Had həj dza'a mtəgəltá mtaku wu, kabga nda nza həj manda duhwalha Lazglafta. Nda nza həj ka zwana Lazglafta, kabga sli'agapsli'a həj ma mtaku, ka nzata nda hafu. ³⁷ Kđiŋkđa Musa ta mnata kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ŋa nzaku nda hafu kə'a. Ma vla gwada ta ghəja mubukw ta zlgahau, ka hgo tsi ta Mgham, "ka Lazglafta Abraham, ka Lazglafta Izak, ka Lazglafta Yakubu[§]." ³⁸ Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wa, Lazglafta gwal ndiri ya, kabga inda tan demdem ŋani ta nzakwa həj nda hafu.»

³⁹ Rkau' tsu'uwaghu tsu'a sanlaha ma gwal tagha zlahu ta gwada, ka həj mantsa: «Zda tsa gwada gha ya Mghama dá,» ka həj, ⁴⁰ Walglan a həj ta dawglanjá sana skwi da tsi wa.

Kristi ná, Mghama Dawuda ya

Mat 22:41-46, Mak 12:35-37

⁴¹ Ka Yesu mantsa: «Kura ki lu ta mnay kazlay: Kristi ná, zwanja Dawuda ya kə'a na? ⁴² Wya mnamna vərda Dawuda ma deftera Zabura kazlay:

"Ka Mgham Lazglafta nda mghama dá ná, nzanza nda ga zeghwa dá,

⁴³ ta nanaftá yu ta ghumaha gha ka skwa ta diŋlay səla gha*» kə'a.

⁴⁴ Waka Kristi dza'a nzaku ka zwanja Dawuda, ya wya "Mgham" ka Dawuda ta hgya?» ka'a.

Yaha kuni maga skwi manda gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

⁴⁵ Tata sna tsa gwada ta mnə tsi ya mnduha, ka Yesu nda duhwalhani mantsa: ⁴⁶ «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu zdəgana wawaku ta həj nda lgut zutututa ta kuma gagay lu ta zgu ŋa tan ja dawadawa ya. Vla nzaku ta kəma ŋa tan ja zbay ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma vla za skwa zay. ⁴⁷ Hahəj gwal ta tsugudunustá skwa mi'a wadgu. Ta slriŋslra həj ta maga du'a ŋa ghubu. Dza'a tsanaghatu lu ta guma ta həj katakata,» ka'a.

21

Sana markwa wadgu ka pdu

Mak 12:41-44

¹ Kə'a ka Yesu fatá iri ná, ta pgha tsemi gwal gadghəl da akwata pgha tsemi ma haga Lazglafta. ² Ka nghanjá tsi guli ta sana markwa wadgu ka pdu ta pgha aneni his dida. ³ Ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, mal ya markwa wadgu ka pdu ya ta pghadata tsemi ka inda sanlaha. ⁴ Tsa tsemi pghada sanlaha ya ná, ma farta tani da həj kła'ata həj ka pghadata da tsa akwati tsemi ya. Ya marakw ya ná, kđavakta skwi ma ŋa zayni pghada tsatsi,» ka'a.

Dza'a tasiŋtasa lu ta həga Lazglafta, ka Yesu

Mat 24:1-2, Mak 13:1-23

⁵ Mbadá sana mnduha ka mna gwada ta ghəja dinakwa həga Lazglafta nda rkatarkani nda pala nda skwiha ta vlə lu ŋa Lazglafta. Ka Yesu nda həj mantsa: ⁶ «Tsəna skwi ta nghə kuni na ná, dza'a saghasa fitik ŋa kwal kul nghəglanjá nzugwatá pala ta sani, dza'a tasiŋtasa lu,» ka'a.

† 20:24 Ngha ta Lukwa 15:8. ‡ 20:28 Ngha ta Zlrafta 38:8 nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6. § 20:37 Ngha ta Sabi 3:2, 6.

* 20:43 Ngha ta Zabura 110:1.

Skwi dza'a magaku ma kɔɔakwa ghɔɔja hadik

Mat 24:1-2, Mak 13:3-13

⁷ «Mghama ɔa! Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, mndɔra wati njizla dza'a kɔl lu ka snaɔta magakwa tsa skwiha ya tama?» ka hɔɔj nda tsi. ⁸ «Daswa ka kuni da nanaghunafta lu, kabga nda ndgha gwal dza'a sagha ka klafta hga ɔa ka mnay kazlay: "Ti Kristi, ndusakndusa fitik," ka hɔɔj dza'azlay. Yaha kuni da dza'a mista tanj. ⁹ Baɔu da snaɔta kuni ta mna gwada ta wulu ta wulu lu, nda ghazenzenj ta ghazenzenj lu ya, yaha njufu ghuni da tɔu, ya kɔɔakwa ghɔɔja hadik a tsaya karaku wa. Tkwe' ka tinlaghuta tsa skwiha ya ta slata,» ka'a. ¹⁰ «Dza'a vulay mndɔra sana mnduha ta wulu nda mndɔra sana mnduha. Dza'a vulay sana mgham ta wulu nda sana mgham. ¹¹ Dza'a ghudzavafghudza hadik katakata. Dza'a mamu ɔanjwaha, nda maya guli ma vliha kavghakavgha. Dza'a mamu skwiha ta gaga zlej, nda njizlaha dagaladagala dza'a saha ta luwa, ka'a.

Skwi dza'a slanaghatɔ duhwalha Yesu

¹² «Ma kɔɔaku tsa skwiha ya magaku dza'a kasay lu ta kaghuni, dza'a ghuyay lu ta ɔanjwa ɔa ghuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da hɔga tagha skwa la Yahuda, ɔa tsaghunaghatɔ guma, dza'a tsatsam tsatsa lu ta kaghuni ma gamak, dza'a hlay lu ta kaghuni ta kɔma mghamha nda njumnaha, kabga nza-kwa ghuni ka ɔa ɔa. ¹³ Dza'a slaghunaghasla tsa skwiha ya, ɔa maraɔta ghuni ta nzakwa ghuni ka maslɔmtsa ka ɔa. ¹⁴ Wya skwi ɔa famta ghuni ma ghɔɔj: Yaha kuni laghwi da ndanay ka kuni dza'a waraɔta ghɔɔja ghuni. ¹⁵ Ti, dza'a ndanaghunaktɔ tva gwadaha nda difil ɔa ɔarapta ghuni ta ghumaha ghuni, ɔa trapta tanj ta skwi ɔa mbɔɔɔay. ¹⁶ Kulam nda dadaha ghuni tani, nda mamaha ghuni tani, nda zwanama ghuni tani, nda zbɔha ghuni tani, nda graha ghuni guli tani, dza'a vlatɔ kaghuni ɔa pslanaghatɔ sanlaha mataba ghuni. ¹⁷ Dza'a husanjhusa kuni ta hɔɔj demdem, kabga nzakwa ghuni ka ɔa ɔa. ¹⁸ Ama ɔar turtuk had ɔa dza'a dɔɔavaghuta ma swida ghɔɔja ghuni wa. ¹⁹ Druka ka kuni da nzata, ya tsaya dza'a kɔl kuni ka kataftɔ htsinjɔ ghuni,» ka'a.

Skwi dza'a slanaghatɔ luwa Ursalima

Mat 24:15-21, Mak 13:14-19

²⁰ «Baɔu da nghanjta kuni ta wanafta sludzihɔ ta luwa Ursalima ya, ya ndusa kɔɔakwa gwada tida nda tsa. ²¹ Ka mantsa tsi katsi, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta ghwa. Ka sli'apta gwal ma luwa Ursalima guli. Yagha gwal tahula luwa da sagha ka lami da huda luwa. ²² Mantsa ya dza'a tsanaghatɔ Lazglafta ta guma ta mnduhani, ɔa hɔanamta ghɔɔja skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta. ²³ ɔanjwa ɔa mi'aha nda

huɔi dza'azlay, nda gwal nda zwanj ta ghuya tanj ma tsa fitik ya, kabga dza'a mamu ghuya ɔanjwa dagala ma tsa fitik ya. Dza'a marananjara Lazglafta ta basɔ njufufani ta tsa mnduha ya. ²⁴ Dza'a hslapsla lu ta hɔɔj nda kafay nda za, dza'a hlaghahla lu ta hɔɔj da ga vu'a mataba mndɔra sana mnduha. Dza'a tasiɔtasa gwal kul snaɔta Lazglafta ta luwa Ursalima, ha ka kɔɔaghuta fitika gay tanj ta mgham.»

Dza'a vragavra Zwanj mndu

Mat 24:29-31, Mak 13:24-27

²⁵ «Dza'a nghaku njizla ta fitik nda tili nda tekwatsa. Ta ghɔɔja hadik guli, dza'a ghudzaga drɔf, ɔa vavalakwa imi, ɔa ksutani ta mnduha ka zlej katakata, snaɔta a hɔɔj ta skwi ɔa magay wa. ²⁶ Dza'a rwaku mnduha da zlejɔa vɔl ndana skwi dza'a magaku ta ghɔɔja hadik, kabga dza'a ghudzavafghudza skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ²⁷ Ma tsaya dza'a nghanjta lu ta Zwanj mndu ta saha ma mbrakwani nda glakwani dagala ma kusay. ²⁸ Ka zlafzla tsa skwiha ya ta magaku katsi, ka payavata kuni, ka kapaɔta kuni ta ghɔɔj ya ndusakwa fitika mbakwa ghuni tsa,» ka'a.

Gwada ta ghɔɔj ghuraf

Mat 24:32-35, Mak 13:28-31

²⁹ Wya ka'a granaftɔ hɔɔj guli: «Ng-hawangha ta ghuraf nda inda fuha ɔa. ³⁰ Ka nda ngha kuni ta zlafta tanj ta ɔaku, gi nda sna kuni ndusa dɔwɔɔj ka'a. ³¹ Mantsa ya, ka nda ngha kuni ta magakwa tsa skwiha ya, ka snaɔta kuni ndusakndusa fitika ga mghama Lazglafta ka'a. ³² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha gitana na dza'a rwuta demdem, makɔaku inda tsa skwiha ya ka magaku wa. ³³ Dza'a lula luwa nda hadik, gwada ɔa na lula a dekdɔk wu,» ka'a.

Daswa ka kuni yaha kuni da hani

³⁴ «Daswa ka kuni da laghu kuni dzamtɔ ghɔɔj ma skwi ɔa zay nda za, nda skwi ɔa say nda sa, nda ndana nzaku ma ghɔɔja hadik, da sagha tsa fitika sagha Zwanj mndu ya ksaghunaghatɔ dluk. ³⁵ Manda vza kaɔanj ya dza'a sagha tsi ta ghɔɔja inda mnduha ta ghɔɔja hadik tender. ³⁶ Hzlejɔa ka kuni nzata, ka va maga kuni ta du'a dar ta wati luwa tsi, kada mutsafta kuni ta ndapta ma inda tsa skwiha dza'a magaku ya, ɔa sladata ghuni ta kɔma Zwanj mndu,» ka'a.

³⁷ Giftik giftik ya, ta tatagha skwi Yesu ma hɔga Lazglafta. Gahawu gahawu ya guli, laghwani hanɔ ta sana ghwa ta hɔɔ lu ka ghwa zaytuɔ. ³⁸ Tsadakwa vli gasɔrdɔk ya, sli'adaghatɔ inda mnduha da sna gwada ta mnɔ tsi ma hɔga Lazglafta.

22

Kurata Zudas ta skwaptá Yesu

Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Yuh 11:45-53

¹ Ka ndusagaghatá fitika za buradi kul had is mida ta hḡ lu ka skala Pak. ² Ka zbə la mali ta ghəṇa gwal dra skwi ṇa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ṇa mnduha ta tvi ṇa ksafá Yesu ṇa dzata. Kəl həṇ ka psa tvi nda psa ná, kabga ta zləṇay həṇ ta mnduha.

³ Tsaw ka lami halaway da Zudas ta hḡ lu ka Iskaryut ta nzakway mataba mbsaka gwal ghwanṇpḡ his. ⁴ Ka sli'afá Zudas ka laghwí dzrafta nda la mali ta ghəṇa gwal dra skwi ṇa Lazglafta, nda la mali ta ghəṇa gwal ta nḡha hḡga Lazglafta kə'a dza'á lavinṭá ksanaftá həṇ ta Yesu. ⁵ Ka rfu tsahaya ta rfu. Dza'a vlaghavla anṇi guli ta tseḡi, ka həṇ nda tsi. ⁶ Tahula dzrafta taṇ, ka zbə tsi ta fitik ya dza'a kəl tsi ka vlanṭá həṇ ta Yesu kul snanṭá mnduha.

Payay Yesu ta gwada ta skwa skala Pak

Mat 26:17-25, Mak 14:12-21, Yuh 13:21-30

⁷ Ka sagha tsa fitika za buradi kul had is mida ya. Tsa fitik ya ta kəl lu ka dzaḡa manḡzak ṇa za skala Pak. ⁸ Ka ghunaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana: «Lawala ka dza'a kuni payamaftá skwa zaya Pak,» ka'a nda həṇ. ⁹ «Ga ta kuma ka ta dza'a ṇni payamafta na?» ka həṇ nda tsi. ¹⁰ Ka'a nda həṇ mantsa: «Wya tsi, na lama ghuni da luwa ya, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani da tsa hḡga dza'a lami tsi ya. ¹¹ «Ga tsa vli ṇa zay ṇni ta skwa zay ṇa skala Pak kawadaga nda duhwalha dá ya na ka Mgham nda kagha?» ka kuni dazlay nda zə'ala hḡga ma tsa hḡga ya. ¹² Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi dagala ta ghəṇa sana hḡga, nda payatá inda huzla mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwa zay ṇa skala Pak,» ka'a nda həṇ. ¹³ Ka sli'afá həṇ ka laghwí, ka slanaghatá həṇ ta tsa skwiha ya manda ya mnanaf tsi ta həṇ. Ka payaftá həṇ ta skwa zay ṇa skala Pak hada.

Kwanaha zay Yesu ta skwi nda duhwalhani

Mat 26:26-30, Mak 14:22-26, 1Kwa 11:23-25

¹⁴ Na sagha tsa fitik ya, ka nzatá tsi ka za skwa zay kawadaga nda gwal ghunay. ¹⁵ Ka'a nda həṇ mantsa: «Ndadá a kumafta yu ta zay dá ta na skwa zaya skala Pak na kawadaga nda kaghuni ma kdaku yu ghuya ḡanḡwa wa. ¹⁶ Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, had' yu dza'a zəḡlanṭá na skwa zay na dekdek ha ka sagha fitika dzatá ghəṇani ma ga mghama Lazglafta wu,» ka'a.

¹⁷ Ka kapaṇtá tsi ta leghwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka'a mantsa: «Zlghawa ta na leghwa na, ka rafta kuni tida, ka'a. ¹⁸ Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, kwanaha say dá nana ta ima yakwa inabi dekdek, ha ka sagha fitika ga mghama Lazglafta.»

¹⁹ Ka kapaftá tsi ta buradi, tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka ḡlanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, sluvgha dá ya vla lu ṇa ghuni, ka maga kuni manda nana ṇa havay ghuni ta i'i,» kə'a ka vlanṭá tsi ta həṇ.

²⁰ Tahula zuta taṇ ta skwa zay, ka kapaftá tsi ta leghwa manda tsaya guli, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, slərḡbatá zughu mataba mnduha nda Lazglafta ya nda ma usa dá ta pghuta ṇa ghuni. ²¹ Nghawa 6a! Nana mndu ta skwaptá i'i na ná, wana ta za skwi zay kawadaga nda i'i. ²² Wya te'uwa dza'a mtaku Zwanḡ mndu manda ya ghada Lazglafta ta mnata, ama ḡanḡwani ma mndu dza'a vlatá Zwanḡ mndu ma dzva mnduha ṇa dzata!» ka'a.

²³ Ka zlráftá tsa duhwalha ya ta ḡḡaway da sani nda sani ta tsa mndu mataba taṇ dza'a magatá tsa skwi ya.

Wa mali na?

²⁴ Ka sli'avafá gwada duk mataba tsa gwal ghunay ya. Wa ta nzakway ka mali mataba mu na? ka həṇ zləḡdanafá. ²⁵ Ka Yesu nda həṇ mantsa: «Ta ga má mgham mghama taṇ mghamha kul snanṭá Lazglafta ta ghəṇa mnduha taṇ. “Nərma mnduha,” ká lu má hḡa anṇi, ka tsa gwal ta ga mgham ta ghəṇa taṇ ya. ²⁶ Yaha ṇa ghuni da nzakway manda tsaya. Katak ná, ka nzanza tsa mndu ka mali mataba ghuni ya manda zwanḡ kwitikw. Tsa mndu ta kla kəma ya guli, ka nzanza tsi manda mndu ta dga skwi ṇa mndu. ²⁷ Wa mali katak na, mndu ta nzata ka zay zay re? Ari mndu ta ḡayḡgay a na? mndu ta nzata ka zay zay mali kasi'i ki'e? Ala, wana i'i mataba ghuni manda mndu ta ḡayḡgay. ²⁸ Kaghuni, wana ḡḡavagḡa kuni kawadaga nda i'i ma ḡanḡwaha ghuyə yu. ²⁹ Manda ya payana Da dá ta vla ga mghamani ṇa dá ya, manda tsaya ta payaghunata i'i guli ta kaghuni. ³⁰ ṇa nzata ghuni ka zay nda say ma ga mghama dá, ṇa nzanzafta ghuni ta dughurukwa má mgham mgham, ṇa tsay ghuni ta guma ta ghəṇa mndəra la Isra'ila ghwanṇpḡ his.»

Mnay Yesu ta krughuwa Simuṇ Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Yuh 13:36-38

³¹ «Simuṇ! Simuṇ! Nda sna ka ra? ḡawafḡdawa halaway ta mbraku ṇa ktsida

* 22:31 Nḡha ta Lukwa 3:17.

kaghuni manda hya ma dzelela*.³² Tsaw magamaga yu ta du'a ta ghəŋja gha, kada kwala zlgħay nda ŋudufa gha htuta dekdek. Badu vragaghuta gha da i'i ya, ka mba ka ta zwanama gha,» ka Yesu.³³ «Mghama da, dər dza'a tsamta ma gamak lu ta kagha, dər dza'a dzata nda dza lu ta kagha, nda fa vgha i'i ŋa dza'a mista gha,» ka Piyer nda tsi.³⁴ «Piyer! ka yu ta mnaghata ná, makdaku vazak ka wahata gita'una ná, hkan səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu.

Payawawa paya ŋa lmay

³⁵ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Ma fitika ghwanaghata da ta kaghuni da vəl di'ŋ da mna gwada, kul had tsemi, kul had zlibi, kul had 6abəh ya kay ni, mamu skwi pəa kuni ra?» ka'a. «Had wa,» ka həŋ zlgħanaftá wi.³⁶ «Ndana tama, ka mamu tsemi mndu, ka klafta tsi, ka mamu zliba mndu, ka klafta tsi guli, ka had kafay da mndu wu kati, ka skwapta tsi ta lguta hudani ŋa skwata.³⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, nana gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Tekw tsatsi mataba gwal psalatá mnduha[†] kə'a ya, ka nza tsi ta ghəŋja i'i manda tsa. Ndanana, wana tsa skwi mnaf lu ta i'i ya dza'a magaku,» ka'a.³⁸ «Mghama da, wana kafayha his,» ka həŋ. «Prək tsa tsa,» ka Yesu nda həŋ.

Magay Yesu ta du'a

Mat 26:36-46, Mak 14:32-42

³⁹ Ka sli'aftá Yesu ka sabi, ka laghwi ta ghwa zaytun manda ya snu tsi ta magay, ka laghu duhwalhani mistani guli.⁴⁰ Manda 6hadaghatani da tsa vli ya, «maga-wamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzaghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ.⁴¹ Ka tsaghutá tsi ta vgha ta vata həŋ ka zaptá mtak prək ka mtaka wudadapta pala. Ka tsələbatá tsi ka maga du'a.⁴² «Da! Ka má ta kumay ka, klaghukla ta na ghuya danwa na ta ghəŋja dá! Tsaw yaha da nzakw manda ya ta kumə i'i, ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. [⁴³ Ka gi saha duhwalha Lazglafta daga ta luwa da vlarntá mbraku.⁴⁴ Ma tsa tdáta ŋudufani ka ghuyay ya, ka ŋavatá tsi ka maga du'a, ka nuta visani manda palaka us, ka tadaku ta hadik.]

⁴⁵ Manda kdakwani ta maga du'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá duhwalhani ta hani kabga nda gurdá ŋudufa tan katakata.⁴⁶ «Kabgawu ta kəl kuni ka hani na? Sli'afwasli'a, magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzaghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Yuh 18:3-11

⁴⁷ Tata tsa gwada ya Yesu, nda sli'adaghata mnduha vlundud slanaghata. Tsa mndu ta hgə lu ka Zudas tekw mataba duhwalha ghwanpda his ya kay ta kəma tan. Ka lagha tsi tavata Yesu da brusay.⁴⁸ «Ari Zudas! Nda ma brusay dza'a vlata ka ta Zwanja mndu ra?» ka Yesu nda tsi.⁴⁹ Nghay tsa gwal kawadaga nda Yesu ya ta skwi dza'a magaku ná, ka həŋ mantsa: «Mghama dá! Ka tsa ŋni ta həŋ nda kafay ra?» ka həŋ.⁵⁰ Ka gi tsanamtá sani mataba tan ta kwalva mali ta ghəŋja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləmənja zeghwani.⁵¹ «Zlanjwazla prək tsal!» ka Yesu nda həŋ. Ka ksanjá tsi ta sləmənja tsa mndu ya, ka mbanafata.

⁵² Ka Yesu nda tsa la mali ta ghəŋja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋja gwal ngha həga Lazglafta, nda la galata mndu ta sli'adaghata da ksay ya mantsa: «Nya kəl kuni ka sli'akta nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak na, gənda yu ra?»⁵³ Inda fitik yu si kawadaga nda kaghuni ma həga Lazglafta, zbanj a kuni ta ksaftá i'i wu, ŋa ghuni nda mghama na grusl ná, na fitik na gita tama,» ka'a nda həŋ.

Hkan sala Piyer ta mnay sna a yu ta na mndu na wu kə'a

Mat 26:57-58,69-75, Mak 14:53-54,66-72, Yuh 18:12-18,25-27

⁵⁴ Tahula ksafta tan ta Yesu, ka klaghatá həŋ da həga ga mali ta ghəŋja gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sli'i Piyer tahula tan tahula tan.⁵⁵ Vanagha va lu ta vu ma takataka daba həga, ka lagha Piyer nzata ka slinay mataba gwal ta nzaku ta slinayslinay.

⁵⁶ Ka'a ka sana kwalva ka marakw ná, ta nzaku Piyer ka slina vu, ka faftá tsi ta iri tida ka vitsay. «Si kawadaga na mndu na guli nda tsa mndu ya,» ka'a.⁵⁷ «Makwana, sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka Piyer ka waday.⁵⁸ Bats nzda, ka nghanjá sana mndu guli ta Piyer. «Tekw kagha mataba tan tani,» ka'a nda tsi. «Gra! Nu gwada gha nda i'i tagha,» ka Piyer.⁵⁹ Va rəats nzda tahula tsa guli, «kahwathwata kawadaga na mndu na nda tsi, mnda la Galili ya,» ka sana mndu nda tsi nda mbraku nda mbraku.⁶⁰ «Sna a yu ta na skwi ta kumə kagha ta mnay na gra wu,» ka Piyer. Tata tsa gwada ya Piyer, ma va tsa fitik ya, ka wahatá vazak.⁶¹ Ka mbədavatá Mgham Yesu nghanapta ka Piyer ma kuma. Ka havaktá Piyer ta gwada mnana Yesu kazlay: Makdaku vazak wahata gita u nana, hkan səla dza'a wadata ka kazlay: Sana a yu ta na mndu na wu kə'a nda i'i kə'a ya.⁶² Ka saghu Piyer dzibil ka laghu hərəba taw.

Dzay mnduha ta Yesu ka rarazay

Mat 26:67-68, Mak 14:65

⁶³ Mbadá tsa mnduha ta ŋanatá Yesu ya ka gagay, ka dənəzlay.⁶⁴ Ka hbanamtá həŋ ta

[†] 22:37 Ngha ta Isaya 53:12.

patak ma kuma. «Tsatsaf tsatsa ta mndu ta dɔŋzlughusta,» ka hɔŋ ka daway da tsi. ⁶⁵ Ka vavaza hɔŋ ta rutsak tida ka rarazay.

Yesu ta kɔma guma

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Yuh 18:19-

24

⁶⁶ Tsadɔkwa vli, ka tskavatɔ la galata mnduha mataba la Yahuda, nda mali ta ghɔŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ka klaghatɔ hɔŋ ta Yesu da vla tsa guma tanj. ⁶⁷ Ka hɔŋ mantsa: «Kagha Kristi ra? Mnɔŋŋan mna,» ka hɔŋ. Ka Yesu mantsa: «Dɔr ki mnaghunata yu, zlghta a kuni wa. ⁶⁸ Dɔr ki dawaghunata yu, tsu'uta a kuni ta wani wa. ⁶⁹ Daga ndanana, dza'a nzanza Zwanja mndu nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra.» Ka Yesu zlgahanafawani ta hɔŋ. ⁷⁰ «Zwanja Lazglafta kagha nda yeya tama rke?» ka hɔŋ hlafɔta wi. «Manda tsa nzakwani manda ya mna kuni,» ka'a nda hɔŋ. ⁷¹ «Mndara wati gwada tata zbɔgalta mu, ya wya mnamamna vɔrda tsatsi nda wubisimani, nda sna slɔmɔŋa amu?» ka hɔŋ.

23

Yesu ta kɔma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Yuh 18:28-

38

¹ Ka sli'afɔta hɔŋ demdem, ka klaghatɔ Yesu da Pilat ta nzakway ka ŋumna. ² «Wana na mndu na, slanagha ŋni ta hwazlaɔa mnduha ŋni. Ma plɔ kuni ta dzumna ŋa mgham Sezar, i'i Kristi ta nzakway ka mgham, ka'a,» ka hɔŋ ka vaza rutsak tida. ³ Ka Pilat mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a dawanta da tsi. «Manda tsa mna ka ya nzakwani,» ka Yesu zlgahanafɔta wani. ⁴ Ka Pilat mantsa: «Ksaf a i'i ta skwi prɔk ka tsanaghata da ta guma ta na mndu na wu,» ka'a nda tsa la mali ta ghɔŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda ya nda tsa dɔmga ya. ⁵ «Ta hwazlaɔa mndu na mndu na nda skwi ta taghɔ tsi. Wa a zlrafta tsi ta hadika Galili, ka raganafɔta inda hadika Zudiya, ha ka sagha da hadna,» ka hɔŋ ndi'ata ka mnay. ⁶ «La Galili na mndu na ra?» Ka Pilat dawanta snɔr tsi ta kulafɔta Galili. ⁷ Snafɔta Pilat kazlay: Sli'af ma luwa ta gɔ Hiridus ta mgham na Yesu ka'a, ka vrinjɔta tsi ta Yesu da mgham Hiridus, kabga ma luwa Ursalima Hiridus ma tsa fitik ya.

Yesu ta kɔma Hiridus Anjpas

⁸ Manda vradanaghata, ka rfu Hiridus ta rfu nghɔr tsi ta Yesu, kabga nda kɔa fitika zbanyi ta nghanja, ta ghɔŋa skwiha ta snɔ tsi ta mnay tida. Dza'a nghanjnga yu ta maga sana mazɔmzɔm su'u na, ka'a sizlay. ⁹ Ka va dadawu tsi ta skwiha kavghakavgha da Yesu. Sew had sana skwi zlgahanaf tsi ta wani wa. ¹⁰ Hada la mali ta ghɔŋa gwal dra

skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka va ŋavatɔ hɔŋ ka vaza rutsak tida. ¹¹ Mbadɔ i Hiridus nda sludzihani ka dulay, ka gagay. Ka sudanavatɔ hɔŋ ta lgut kaka nda dinakwani, ka vrinjɔta da Pilat ta nzakway ka ŋumna. ¹² Daga badu tsa, ksatɔ gra i Pilat nda Hiridus tsa kabga si manda la ghuma nzakwa tanj.

Habafɔta Yesu ŋa dzata

Mat 27:15-26, Mak 15:6-15, Yuh 18:39-

19:16

¹³ Manda tsakanata Pilat ta la mali ta ghɔŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tsa guma nda dɔmga tani, ka'a nda hɔŋ mantsa: ¹⁴ «Wana na mndu na ta hwazlaɔa mnduha,» ka'a. [¹⁷ Tsaw inda skala Pak ya na, ta zlinisla tkwe' ta vu'a turtuk ma gamak ta hɔŋ.] ¹⁸ Ka hɔŋ mantsa: «Dzadza ta na mndu na ka zlinjista ka ta Barabas,» ka hɔŋ hlafɔta wi demdem ka skwa turtuk. ¹⁹ Tsaw tsa Barabas ya, tsamtsa lu ma gamak kabga vɔl dzatɔ mndu ma sli'avafɔta hwazlaɔaku nda ŋumna. ²⁰ Ta kumay Pilat mɔ ta zlinjɔta Yesu, ka gwadgɔlganata tsi ta hɔŋ. ²¹ Ka hɔŋ mantsa: «Zlɔŋafzɔŋa ta udzu! Zlɔŋafzɔŋa ta udzu!» ka hɔŋ hlafɔta wi. ²² Ka Pilat nda hɔŋ ka mahknɔ mantsa: «Nu va na ghwadaka skwi na maga tsi na? Ya wana slanagha a i'i ta dmaku maga tsi prɔk ka dzata wa. Ala, wana yu dza'a silvapta nda krupi, ŋa zlinjɔta da,» ka'a. ²³ «Zlɔŋafɔta Yesu ta udzu,» ka hɔŋ va sganaghata hlawi. Ka ŋraptɔ tsa hlawa tanj ya ta Pilatus. ²⁴ Ka maganata Pilat ta hɔŋ ta tsa skwi kumar hɔŋ ya. ²⁵ Ka zlinjɔta tsi ta tsa mndu si tsam lu ma gamak ta ghɔŋa vɔl dzatɔ mndu ma hwazlaɔaku nda ŋumna, ta dawu hɔŋ ya. Ka vlanjɔta tsi ta hɔŋ ta Yesu manda ya kumar hɔŋ.

Kla Yesu ŋa dzata

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Yuh 19:17-

27

²⁶ Ta klayklay hɔŋ ta Yesu ka guyatɔ hɔŋ nda Simun mnda la Sireŋ ta vrakta ma vwah. Ka ŋanatɔ hɔŋ, ka fanaghata tsa udza zlɔŋay ya ŋa klayni mista Yesu. ²⁷ Ka sli'i mnduha rutututa mistani, ta dza'a mi'aha nda taw ka ŋada ghɔŋ guli. ²⁸ Ka mbɔdavata Yesu tvɔ tsa mi'aha ya, ka'a nda hɔŋ mantsa: «Ma taw kuni ta i'i kwagha Ursalima, tawawa tawa ta ghɔŋa ghuni nda zwana ghuni. ²⁹ Wya dza'a saghasa fitik dza'a kɔl lu ka mnay kazlay: Rfu da gwal

ka dzəghəŋ, kul tatá mndəŋ, kul sanjá wəŋ ta u'a tanj kə'a. ³⁰ "Zlagawazla ta ghəŋa aŋni," ka mnduha dza'azlay nda ghwáha, "bukwanəwabu kwu," ka hən dza'azlay nda kuđunurha! ³¹ Ka si manda nana maganata lu ta udza mkwenek ya ní, kighkigh dza'a slanaghata tsi ta ghwalatá udzu?" ka'a.

³² Mamu sanlaha ma ghwadaka mndu his guli ta hlu lu ŋa dza'a pslatá hən kawadaga nda Yesu.

Dalafá Yesu ta udza zləŋay

³³ Bhadaghata tanj da tsa vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghəŋ» ya, ka zləŋaftá hən hada, kawadaga nda tsa ghwadaka mnduha his ya kay. Pal sani nda ga zeghwani, pal sani nda ga zlaβani. ³⁴ Ka Yesu mantsa: «Dal planapla ta dmakwa tanj, kabga sna a hən ta skwi ta magə hən wu.» ka'a. Ka vzə hən ta vindima ŋa daguvustá lguthani. ³⁵ Ka nzatá mnduha hada ka nghan. «Mbambanaf a tsi ta sanlaha kay ra? Ka si Kristi zbatá ŋa Lazglafta tsi katək ya ní, ka mbanafmba tsi ta ghəŋani tama 6a?» ka gwal dagaladagala ta ghəŋa la Yahuda ka ghúβasa Yesu. ³⁶ Ka kladaghata la sludzi guli ta imi masmasa ka vlay ŋani, ka ghúβasu hən. ³⁷ «Ka mghama la Yahuda ka katsi, mbanafmba ta ghəŋa gha, ka ghəŋa gha.» ka hən. ³⁸ «Nana na mghama la Yahuda,» ka lu vindafta skwi ka fagata nda ta ghəŋani.

³⁹ «Kristi a kagha kay ra? mbanafmba ta ghəŋa gha ka ghəŋa gha, ka mbanafmba ka,» ka sani ma tsa ghwadaka mnduha zlanfaj lu ya, ka razay. ⁴⁰ Ka sani dvanaghata mantsa: «Wana kagha ta ghuyay ghuyay manda tsatsi, zləŋa a kagha ta Lazglafta ra? ⁴¹ Ŋa u ná, rakwani tsa'uwaghata guma, kabga nisəla slna u maga u ŋu u ta mutsafta. Tsatsi, had skwi ga tsi wu.» ka'a. ⁴² Ka'a ta hula tsa guli mantsa: «Ka havapta ka ka i'i badu saghar ka da ga mgham,» ka'a nda Yesu. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata na, gita u na dza'a kawadaga ka nda i'i ma luwa da,» ka'a.

Saba hafu ma Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Yuh 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Dək fitik ma ghəŋ, ka haftá skwi ta wa ira fitik, ka nutá vli ka grum ta inda tsa hadik ya, ha ka lagha ta fitik hawu. Ka tavaptá tsa zlala tamə lu ma hoga Lazglafta ya tsəra' ma takataka. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Da! Ma dzva gha ta vlaghata yu ta hafa dá*» ka'a wahata nda lwi dagala. Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka sabi hafu mida. ⁴⁷ «Kahwathwata si nərma mndu na mndu na,» ka mghama sludzi la Ruma nghan tsi ta tsa skwi ta magata ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ⁴⁸ Tahula nghanja tanj ta tsa skwi

ta magata ya, ka vraghutá inda tsa gwal si ta lagha nghan ya nda wuwuslika dzvu. ⁴⁹ Ka nzaktá inda graha Yesu, nda tsa mi'aha ta safi mistani daga ma Galili ya, ka nghan tsa skwi ta magaku ya.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Yuh 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Mamu sana nərma mndu tđukwa nzakwani, ta hgə lu ka Yusufu. Mnda la Arimate ya, sana luwa ta nzakway ta hadika la Yahuda. Ta kzlaykzlay tsatsi ta sagha fitika ga mghama Lazglafta. Tekw tsatsi mataba gwal dagaladagala ta vla hidaku. Tsu'af a tsatsi ta tsa skwi tsinj lu ta ghəŋani ma guma ŋa magay, ka magata lu ya wa. ⁵² Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da Pilat ta nzakway ka ŋumna da dawaftá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu. ⁵³ Ka laghu tsi klagatá mbla Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamtá tsi ma wupay, ka laghu tsi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh ta kul famtá lu ta mbli mida karaku. ⁵⁴ Badu luma madagala tsa fitik ya, ta ghwanj a lu ka lami da Sabat wa.

⁵⁵ Ka sli'aftá tsa mi'aha si ta safi mista Yesu daga ma Galili ya mista Yusufu. Ka nghanatá hən ta vla tsa kulu ya, nda ya ka lu hananamtá Yesu mida. ⁵⁶ Ka vraghata hən da luwa. Ka payaftá hən ta rdí nda urdi ŋa masay ta mbla Yesu. Ka nzaptá hən badu Sabat manda ya ta mnə zlahu.

24

Sli'agapta Yesu ma kulu

Mat 28:1-10, Mak 16:1-8, Yuh 20:1-10

¹ Wrək tgha gasərdək badu dəmas, ka klaftá tsa mi'aha ya ta tsa rdí nda urdi payaf hən ya kay, ka sli'aftha ka laghwi ta tsa. ² Kə'a ká hən ná, tanjwalaghutəwala lu ta tsa klam ká lu ka hunja ya. ³ Ka lami hən dida, nghan a hən ta mbla Mgham Yesu mida wa. ⁴ Trid, traptra hən ta skwi ŋa ndanay. Gi ka zlagaptá duhwalha Lazglafta his ta kəma tanj nda sudatá lgut ta wudaku tilil ta vgha tanj. ⁵ Ka ksaftá zləŋ ta hən katakata, ka dzadzata hən ta ghəŋa tanj nda ta hadik. Ka tsa duhwalha Lazglafta ya nda hən mantsa: «Ta zbə ŋaw kuni ta mndu ndiri mataba gwal nda rwa na? ⁶ Ta had hadna wa, sli'apsli' tsatsi nda hafu. Havakwahava ta skwi mnaghuna tsi ma fitika nzakwani ta ma Galili. ⁷ Ka'a mnata na: "Nda nza tkwe' ka klaftá Zwanja mndu ka fanamtá gwal dmaku ma dzvu, ŋa dzata ta udza zləŋay, ŋa sli'agaptani nda hafu ma mtaku badu mahkana fitik kə'a ya."»

⁸ Ka havaktá tsa mi'aha ya ta skwi ya si mnana Yesu ta hən. ⁹ Sli'aftha tanj ta kulu, ka laghu hən da rusanaftha inda tsa skwiha ya ta tsa duhwalha ghwanjpdə nden ya nda

* 23:46 Nghan ta Zabura 31:6.

pdákwa sanlaha. ¹⁰ Tsa mi'aha ta mna tsa gwada ya nja gwal ghunay ya ná, i Mari makwata Magdala, nda Yuwana, nda Mari mani ma Yakubu, nda sanlaha ma mi'aha ta dza'a mista tanj ya hən. ¹¹ Ta nghə ka tsabaku hən ta tsa gwada ya, zlghaf a hən ta gwada tsa mi'aha ya wa. ¹² Piyer ya tani, sli'aftá tsatsi nda hwaya ka laghwi ta kulu, ka bukwardatá tsi, kə'a kə'a ná, wupay yeya nghanj tsi nufuk ta hadik, ka vraghatá tsi dza-ghani nda ndərmima tsa skwi ta magaku ya.

*Yesu ta tva dza'a da luwa Imayus
Mak 16:12-13*

¹³ Badu va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana duhwalha his, ka dza'a da sani luwa ta hgə lu ka Imayus. Ta magay meli ghwanpdə ndenj matakataka tanj nda luwa Ursalima. ¹⁴ Ka dza'a hən nda ghwa yiva ta ghənja skwi ta maguta. ¹⁵ Tata dza'a nda ghwa yiva ta ghənja tsa skwi ta maguta ya hən, ka ksafatá Yesu ta hən ka mbada kawadaga nda hən. ¹⁶ Ka hanaftá skwi ta iri ta hən, tsəmaf a hən wa. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ta ghənja wu ta dza'a kuni nda ghwa yiva na?» ka'a nda hən. Gagərdzək sladaslada hən, ka nzata sasgama. ¹⁸ Ka sani mataba tanj ta hgə lu ka Kliyupas nda tsi mantsa: «Si laghu diga kagha ta magaku skwi ma Ursalima ma na fitik na na?» ka'a. Ka Yesu mantsa: «Nya ta magaku na?» ka'a nda hən. ¹⁹ Ka hən nda tsi mantsa: «Sna a ka ta skwi ta maguta nda Yesu mnda la Nazaret ta nzakway ka anabi dagala, nda sgit ma gwadani, ta magata skwa mandərmimi ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma inda mnduha, ²⁰ klaf la mali ta ghənja gwal dra skwi nja Lazglafta nda gwal tsamatá guma, ka vlatá hən nja dzata, ka zlənjafatá hən ta udza zlənjay ra?» ²¹ Tsatsi dza'a mbanaftá la Isra'ila ka nani sizlay, kulam nda tsa, hkən gita manda luta tsa skwiha ya. ²² Anj mndani, ta ndərmimi nda ndərmima nni ta gwada sana mi'aha mataba nni ta sli'afta wrək tgha, ka laghu ta kulu. ²³ Ta lagha hən, slanagha a hən ta mblani wu, ka vraktá hən da mnay: «Maravamara duhwalha Lazglafta ta wa ira nni, ka mnə hən njanj kazlay: Sli'afsl'i'a nda hafu kə'a.» ²⁴ Ka sli'aftá sanlaha mataba nni guli ka laghu ta kulu, ka slanaghatá hən ta tsa skwi ya manda va tsa mnə tsa mi'aha ya. Tsatsi, ngha a hən wu,» ka'a. ²⁵ Ka Yesu nda hən mantsa: «Mnduha kul had mahizl ma ghənja tanj, ta daramay nda darama ta zlgha inda skwi mna la anabi! ²⁶ Nza a tkwe' ka ghuyay Kristi ta tsa danjwaha ya makdaku tsi ka lami da glakwani ra?» ka'a nda hən. ²⁷ Ka zlaftá Yesu ta rusa gwada ta ghəjani manda ya mna i Musa nda inda la anabi ma deftera Lazglafta.

²⁸ Ndusadaghata tanj nda tsa luwa ta dza'a hən ya, mbada Yesu ka kda mbada manda mndu ta kuma dza'a da vla di'inj. ²⁹ «Nawanawa, nzanza kawadaga nda anj, nda hləma fitik, ndusa rvidik,» ka hən nzafta tida, ka njanata, ka lamə tsi da həga ka nzata kawadaga nda hən. ³⁰ Ta zə tsi ta skwa zay kawadaga nda hən, ka klaftá tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta, ka lanaptá tsi*, ka valantá tsi ta hən. ³¹ Nzidid, tsalatsala ira tanj ka tsəmaftá hən, gi lay nghəgla a hən tavata hən wa. ³² «Burburbur a njudufa u ma fitika mnayni ta gwada ta rusu tsi ta skwi ma deftera Lazglafta nja u ta tvi kay ra?» ka hən mataba tanj.

³³ Tahula tsa, gi ka sli'aftá hən ka vraghuta da Ursalima. Bhadaghata tanj, ka slanaghatá hən ta tskata vgha tsa duhwalha ghwanpdə ndenj ya, kawadaga nda gwal si ta dza'a mista tanj, ³⁴ ta mnaymnay kazlay: Kahwathwata sli'agapsli'a Mgham Yesu nda hafu. Nda ngha Piyer kə'a. ³⁵ Ka rusu tsahaya guli ta skwi ta maguta ta tvi nda ya ka hən tsəmaftá Yesu, ma fitika bananaptani ta buradi.

Maravata Yesu da duhwalhani

Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

³⁶ Tata rusa tsa gwada ya hən, ka gi maravata vardaka Yesu mataba tanj, ka'a mantsa: «Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdaku» ka'a ganaghatá zgu ta hən. ³⁷ Ka ksafatá tsi ta hən ka zlən, ka ghudzaku hən katakata, ba glamglam ya ka hən sizlay. ³⁸ Ka Yesu nda hən mantsa: «Nya ta ghudza kaghuni na? Nya ta kəl kuni ka dga ghən?» ³⁹ Nghawangha ta dzvuha da nda salaha da 6a, va tsa i'i yeya. Ksihawaksa, ka vitsidivata kuni. Had slu'uvgha nda ghudzif ma glamglam manda tsa ta ndanu kaghuni ta ghənja i'i ya wu,» ka'a. ⁴⁰ Ta mnə tsi ta tsaya ná, ta marə tsi ta dzvuhani nda səlahani nja tanj. ⁴¹ Ta graf a hən karaku wu, ta rfu hən katakata ka ndərmimay. Ka Yesu mantsa: «Mamu skwa zay da kaghuni hadna ra?» ka'a nda hən. ⁴² Ka vlantá hən ta sulatá klipi ki'a. ⁴³ Ka zlghaftá tsi ka zay ta wa ira tanj.

⁴⁴ Ka'a nda hən mantsa: «Wana na skwi si ta mnə yu nja ghuni ma fitika nzakwa da kawadaga nda kaghuni kazlay: «Inda skwi ya vindaf lu ta ghənja i'i ma deftera Musa nda ya ma deftera la anabi, nda ya ma Zabura ná, dza'a magaku kə'a ya kay,» ka'a nda hən. ⁴⁵ Ka gunanantá tsi ta mahizl ta hən nja snantá skwi vindaf lu ma gwada Lazglafta. ⁴⁶ Ka'a nda hən guli mantsa: «Wya ka lu vindaf ta: Dza'a ghuyay Kristi ta danjwa, nja sli'agaptani ma mtaku nda hafu badu mahkən. ⁴⁷ Dza'a mnay lu tkwe' nda hgani nja inda mndəra mnduha ka mbədanafta

* 24:30 Ngha ta Lukwa 22:19.

həŋ ta nzakwa taŋ, ŋa planata Lazglafta ta dmakwa taŋ. Tinəl ma luwa Ursalima dza'a zrafta lu ta mnay. ⁴⁸ Kaghuni ta nzakway ka masləmtsəka tsa skwiha ya kə'a ya. ⁴⁹ Wya yu dza'a ghungaghunatá tsa skwi taghunaf Da dá ta imi ta sləməŋ ya. Kaghuni, ka nzata kuni ma huđa luwa ha ka saha mbraku daga ta luwa da mbraghunafta,» ka'a nda həŋ.

Sli'a Yesu ka zlaŋtá duhwalhani

Mak 16:19-20, Slg 1:9-11

⁵⁰ Ka hlaftá Yesu ta həŋ ma huđa luwa, ka laghu həŋ nda tvə luwa Betani. Bhadaghata taŋ da hada, ka kapaftá tsi ta dzvu ka tfanaghatawi ta həŋ. ⁵¹ Tata tfaytfay ta wi ta ghəŋa taŋ, ka dgaghutá tsi ta vgha nda həŋ, ka klaghatá lu ta luwa. ⁵² Hahəŋ, manda kđakwa taŋ ta tsələfanatá tsəlbu, ka vraghatá həŋ da Ursalima nda rfu katakata. ⁵³ Ka gdatá həŋ ta lagha da nzaku ma həga Lazglafta ka zləzlvay.

Gwada ta sabi da Yuhwana

Yesu Kristi na, gwada Lazglafta ya

¹ Daga tayan mamu gwada*. Kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. Tsa gwada ya ta nzakway ka Lazglafta. ² Daga tayan, kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. ³ Nda tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwiha. Had skwi magaf Lazglafta kul had tsatsi wa. ⁴ Ma tsatsi zrafta hafu. Tsa hafu ya ta nzakway ka tsuwadaka mnduha. ⁵ Tsa tsuwadaku ya ta tsuwadaku ma grusl, walan a grusl ta ksafata dekkek wa.

⁶ Ka zlagaptana sana mndu ta hgə lu ka Yuhwana ghunaf Lazglafta. ⁷ Ka sagha tsi na nzaku ka maslamsaka tsuwadaku, kada zlglafta inda mnduha nda ma tsatsi. ⁸ Tsatsi a tsa tsuwadaku ya wu, zlagap na ga maslamsaka tsuwadaku tsatsi.

⁹ Tsa tsuwadaku ya na, vərda tsuwadaku ya. Ma saghani ta ghəna hadik ka tsuwadaku tsi ta mnda səla.

¹⁰ Tsaw tsa gwada ya na, nda ghada nza-kwani ma ghəna hadik, kabga nda tsatsi magafta lu ta ghəna hadik. Nziya nza tsi tsatsaf a mnduha wa. ¹¹ Saghani da mnduha, ka kwalaghuta mnduha ta tsu'afata. ¹² Lagha gwal ta tsu'afata, ka zlglafta hgani. Na tsahaya, ka vlantana tsi ta han ta mbrakwa nzaku ka zwana Lazglafta. ¹³ Nza a han ka zwanani manda ya ta yagata mnda səla, manda ya ta kumə mndu a wu, ama sagha da Lazglafta manda ya ta kumə tsatsi. ¹⁴ Tsa gwada mnə lu ya kay na, ka mbədavafata tsi ka mndu, ka nzata mataba mu. Nda ndəgha nda zɗakatahudi, nda kahwathwata. Nda nghan mu ta glakwani, glakwa zwan tur-tuktuk ghunaf Da ya. Zɗakatahudani nda kahwathwatani katakata ya.

¹⁵ Ka gwadana Yuhwana ta nzakway ka maslamsakani banluwa. «Wana tsa mndu mnə yu kazlay: Tsa mndu ta sagha nda hula da ya na, malaghumala ta i'i, kabga mamu tsatsi ma kɗaku lu ka yatana i'i kə'a ya kay.» ¹⁶ Dagala zɗakatahudani katakata, tfamaghatfa ta wi demdem, ta gdagda ta vlamatana zɗakatahudani. ¹⁷ Nda ma dzva Musa vlata Lazglafta ta zlahu, ka sagha zɗakatahudi nda kahwathwata nda da Yesu Kristi. ¹⁸ Had mndu ta kɗə walanana nghanana Lazglafta wa. Tsa zwan tur-tuktuk ya ta nzakway ka Lazglafta, ta nzaku ma ghuva Da ya, tsatsi ta mnanana nzakwa Lazglafta.

Gwada Yuhwana

Mak 3:1-12, Mak 1:1-8, Luk 3:1-18

¹⁹ Wya gwada mna Yuhwana ma ghunadaghata gwal dagaladagala ma la Yahuda ma Ursalima ta gwal dra skwi na Lazglafta, nda la Levi. Ka lagha han da dawanta da tsi: «Wa kagha na?» ka han. ²⁰ Ka mnana Yuhwana ta kahwathwata, manana a ta han wa. «Kristi a i'i wu,» ka a klinistana ghəjani ta han. ²¹ «Tsa wa kagha ba? Iliya ka rki?» ka han nda tsi. «Vani a i'i wu,» ka Yuhwana nda han. «Anabi ka rki?» «Vani a i'i wa.» ²² «Wa kagha ka nni dza'azlay nda gwal ta ghunaganaghata ba? Wa i'i ka va kagha na?» ka han nda tsi kay guli. ²³ «I'i na,

«Iwi ta gugudaku ma mtak yu, lele'anawa tvi na mghan»²⁴ ka a nda han, manda ya mnə anabi Isaya. ²⁴ Mataba tsa mnduha ghunadap lu da Yuhwana ya, mamu la Farisa. ²⁵ Ka dawlanana han da Yuhwana, «Wana Kristi a i'i wu ka ka, ta Iliya a yu wu ka ka, anabi a yu wu ka ka guli, nawa ta maga ka ta batem ba?» ka han nda tsi. ²⁶ «I'i na, nda imi ta magə yu ta batem. Mamu sana mndu mataba ghuni kul snanana kuni. Tsatsi ta sagha nda hula da. ²⁷ Ra a yu ka plaptana zu'a baahani wu,» ka a nda han. ²⁸ Ma Betani maguta tsa skwiha ya, ta bla ghwa Zurden, ma vla magay Yuhwana ta batem.

Yesu Kristi na, Zwanana Lazglafta ya

²⁹ Gamahtsimani ka nghan Yuhwana ta Yesu ta sagha da tsi. «Wana zwanana tuwaka Lazglafta ta klaghuta dmakwa mnduha. ³⁰ Tsatsi tsa mndu mnə yu kazlay: Mamu sana mndu ta sagha nda hula da ta malaghuta i'i, mamu tsatsi ma kɗə lu ka yatana i'i kə'a ya kay. ³¹ I'i guli na, si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. Nana saghasagha yu da maga batem ma imi na na, na snanamta la Isra'ila nzakwani,» ka a. ³² Ka Yuhwana guli mantana: «Nda nghan yu ta Sulkum ta saha daga ta luwa manda ghərbu, ka nzafta tida. ³³ Si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wu, ka mnihatana Lazglafta ta ghunafata i'i na maga batem ma imi ya kazlay: Tsa mndu dza'a nghanana ka ta saha Sulkum ka nzafta tida ya, tsatsi ta dza'a maga batem nda Sulkum nda ghuba, ka a. ³⁴ Ka nghanana yu manda va tsaya. Nana mndu na na, Zwanana Lazglafta ya, ka yu ta ghəjani.»

Tayanana duhwalha Yesu

³⁵ Gamahtsimani, ka vradaghata Yuhwana kawadaga nda gwal his mataba duhwalhani da va tsa vli ya. ³⁶ Nghanana ta Yesu ta labə mantana: «Wa a zwanana tuwaka Lazglafta,» ka a. ³⁷ Snanana tsa duhwalha his ya ta tsa gwada Yuhwana ya, ka laghu han mista Yesu. ³⁸ Kə'a ka Yesu mbədavata, ta nghan tsi na, ta dza'a mistani han. «Nu ta zbə kuni ba?» ka a nda han. «Maləma

* 1:1 Nghan ta aya 14. † 1:23 Nghan ta Isaya 40:3.

da! Ga ta nzakwa ka na?» ka hən̄ nda tsi.³⁹ «Saghawasa ka nghanata kuni 6a!» ka'a nda hən̄. Ka laghu hən̄ mistani, ka nghanatá hən̄ ta vla nzakwani. Ta fitik hawu ta nzem-ndi fwaď vli nda tsa. Ka kďinjá hən̄ ta vaghay kawadaga nda tsi.

⁴⁰ Mataba tsa mnduha his ta snanjá gwada Yuhwana ka laghu mista Yesu ya ná, tekw Andre ta nzakway ka zwanamani ma Simun̄ Piyer. ⁴¹ Tin̄jəl̄ n̄a zwanamani Simun̄ sli'af̄ta tsi ka laghwi da mnay. Ka'a mantsa: «Slafsla n̄ni ta Almasihu,» ka'a. Tsaya ta nzakway ka «Kristi.» ⁴² Ka kladaghatá tsi da Yesu, na ghur nghan̄a Yesu, ka'a nda tsi mantsa: «Simun̄! Zwan̄a Yuhwana ka, Kefas dza'a hga lu ta kagha,» manda mnay kazlay: Pala ka'a ya. ⁴³ Gamah̄tsimani, dza'a da Galili yu, ka Yesu. Ka guyatá tsi nda Filip, «mbada mista da,» ka'a nda tsi. ⁴⁴ Tsa Filip ya ná, mnda luwa Betsayda luwa i Andre nda Piyer ya. ⁴⁵ Tahula tsa, ka guyatá Filip nda Natanayel guli. «Slanaghasla n̄ni ta tsa mndu vindaf Musa ta gwada ta ghənjani ma deftera zlahu nda ya ta mnə la anabi ta gwada ta ghənjani ya kay. Yesu zwan̄a Yusufu mnda la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁴⁶ «Mndərga wati skwi ya đina dza'a sabi ma luwa Nazaret na?» ka Natanayel nda tsi. «Sawi ka nghanata ka 6a!» ka Filip. Ka sli'af̄ta tsi ka lagha. ⁴⁷ Nghay Yesu ta laghani, «wana vərđa mnda la Isra'ila kul had sana skwi n̄a tsanavata,» ka Yesu nda Natanayel. ⁴⁸ «Ga snanjá ka ta i'i na?» ka Natanayel nda tsi. «A'a! Ngha a yu ta kagha ta nzaku mista ghuraf ma kdə Filip ka hga kagha ya ra!» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ «Maləma da! Kagha ná, Zwan̄a Lazglafta ka, mghama la Isra'ila ka,» ka Natanayel nda Yesu. ⁵⁰ «Zlray kagha ta zlḡhay tsa 6a, kabga mnay da kazlay: Nda ngha yu ta kagha mista ghuraf kə'a? dza'a nda ngha ka ta skwiha ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ⁵¹ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghu-nata, dza'a nda ngha kuni ta gunatá luwa buwan̄ n̄a n̄la duhwalha Lazglafta, n̄a saha tan̄ ta ghənjā Zwan̄a mndu,» ka'a.

2

Kla makwa ma Kana

¹ Ta mahkəna fitik, ka slatá skala kla makwa ma luwa Kana ta hadika Galili. Tsaw laghala mani ma Yesu da tsa vla skala kla makwa ya. ² Hgadagha hga lu ta i Yesu nda duhwalhani guli da tsa vla skala kla makwa ya. ³ Ka kďutá ima inabi. Ka mani nda Yesu mantsa: «Nda kdā ima inabi da hən̄,» ka'a. ⁴ «Nahgani n̄a gha nda i'i katek ní a ma! Ta maga a fitika da wu,» ka Yesu nda tsi. ⁵ «Ka maga kuni ta inda skwi dza'a mnaghunata tsi,» ka mani ma Yesu nda

kwalvaha. ⁶ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wudaha tsatsaf lu nda palaha ta za litir tghas mbsak tghas mbsak sanlaha, dər̄mæk nda hisamsak hisamsak sanlaha, ta kəl la Yahuda ka ghu6a salaha tan̄. ⁷ «Ndaghanafwa ndagha ta ya wudaha ya nda imi,» ka Yesu nda hən̄. Ka ndaghanaf̄ta hən̄ te'te'. ⁸ «Ndana tama, tan̄watá ta mndu ta wa skwa zay,» ka Yesu nda hən̄, ka tan̄tá hən̄. ⁹ Tapanata tsa mndu ta wa skwa zay ya ta tsa imi mbədanaf lu ka ima inabi ya ná, zďakwa skwi a va tsa wu, sna a guli ka sagha ga tsa ima inabi ya wa. Taghənjā tsa gwal ta zakamtá tsa imi yeya nda sna. Ka hgan̄tá tsi ta zə'ala makwa. ¹⁰ Ka'a nda tsi mantsa: «Tin̄jəl̄ ima inabi ya zďa ta dgə lu n̄a mnduha, kada vla ya leghlegha tahula baghuta tan̄ ná, ka laghwa kagha đifanata ya zďa, ka zlrā klagapta ndana?» ka'a nda tsi. ¹¹ Tsaya tan̄tanjā mazəməm maga Yesu ma luwa Kana ta hadika Galili. Mantsa ya maranjá tsi ta glakwani. Ka faftá duhwalhani ta ghənj tida. ¹² Tahula tsa, ka sli'af̄ta tsi ka lagha da luwa Kafarnahum kawadaga nda i mani nda zwanamani, nda duhwalhani tani, ka zatá hən̄ ta fitik tsə6akw hada.

Gh̄zlay Yesu ta gwal ta dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-13, Mak 11:15-17, Luk 19:45-

46

¹³ Nduşagaghata fitika skalay la Yahuda ta Pak, ka lafi Yesu da Ursalima. ¹⁴ Bhadaghatani, ka lamə tsi da da6a həga Lazglafta ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa slaha nda tuwakha, nda ghər̄bu'ha, nda gwal mbada tseđi ta nzaku tavata tabəla tan̄ hada. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta t6an̄ n̄a krupi, ka gh̄zlagaptá tsi ta mnduha demdem ma tsa da6a həga Lazglafta ya, nda tuwakha tani, nda slaha tani. Ka wutsidinjá tsi ta tseđa gwal mbədu, ka zlbmbidinjá tabəla tan̄. ¹⁶ «Hliŋwa na skwiha na hadna, ma niŋ kuni ta həga Da da ka həga mbəda dzvu,» ka'a nda gwal dzawa ghər̄bu'ha. ¹⁷ Ka havaktá duhwalhani ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta tazlay: «Đvafđva* yu ta həga gha, manda vu ta dra tsi ta i'i,» ka'a ya ¹⁸ «Mndərga wati ma mazəməm dza'a ka magata, n̄a maranjá skwi kəl ka ka maga mndəra skwi mandana na?» ka la Yahuda zlraftá gwada nda tsi. ¹⁹ «Tasiŋwatasa ta na həga Lazglafta na, dza'a bəglafba yu ma fitik hkan,» ka Yesu nda hən̄. ²⁰ «Ta skwi vaku fwaď mbsak mku' mida za lu ta ba na həga Lazglafta na ná, ma fitik hkən̄ dza'a bafta yu ri wa kə'a?» ka la Yahuda nda tsi. ²¹ Tsaw tsa həga ta gwada Yesu ya ná, ta gwada ta ghənjā ghənjani tsatsi. ²² Tsaya kəl duhwalhani tahula sli'agaptani ma mtaku, ka havaktá skwi ya mna tsi. Ka zlḡhaftá hən̄

* 2:17 Ngha ta Zabura 69:10.

ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta, nda gwada Yesu ta mnata tani.

Nda sna Yesu ta skwi ma nudufa mnduha

²³ Ma fitika nzakwa Yesu ma Ursalima ta skala Pak, nda ndøgha gwal ta zlghafta nghør hørj ta mazømzømha ta magø tsi. ²⁴ Lamø a tsaya da følma Yesu wu, kabga nda sna ta hørj tsidid. ²⁵ Psa a ta mnanata mndu ta gwada ta ghøja nzakwa sana mndu wu, kabga nda sna tsatsi ta skwi ma nudufa mndu.

3

I Yesu nda Nikwademu

¹ Mamu sana mndu mataba la Farisa ta hgø lu ka Nikwademu tekwa mataba gwal dagaladagala mataba la Yahuda. ² Ka sli'äftá tsi nda rvidik ka lagha slanaghatá Yesu. Ka'a nda tsi mantsa: «Maløma dá! Nda sna ñni kazlay: Mnda tagha skwi ta saha daga da Lazglafta kagha kø'a, kabga had mndu ta laviñta maga tsa mazømzømha ta magø kagha ya, ka had Lazglafta kawadaga nda tsi wu,» ka'a. ³ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu ka mahis wu katsi, laviñ a ta nghanjta ga mghama Lazglafta wu,» ka Yesu nda tsi. ⁴ «Waka lu dza'a yøglagatá mndu nda ghada halatani, dza'a vrøgladaf vra da huda mani, ña yøglagata ra?» ka Nikwademu nda tsi. ⁵ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu nda imi nda Sulkum wu katsi, laviñ a ta walanjta lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁶ Ya yaga mndu ná, mnda sèla tsaya. Ya yaga Sulkum ya ná, ña Sulkum tsa ya. ⁷ Ma ndermim ka nda ndermima kabga mnaghata dá: "Tkwe' ka yagatá kaghuni ka mahis" kø'a. ⁸ Nda ta tvi ta kumø tsi ta vyakwa falak. Ta snay ka ta ghudzagani, sna a ka ka ga sli'äfta tsi wu, sna a ka ka ga ta dza'a tsi wa. Mantsa ya nzakwa inda mndu yaga lu ma Sulkum,» ka Yesu nda tsi. ⁹ «Waka skwi mantsa dza'a magaku?» ka Nikwademu nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kagha mndu ta tagha skwi ña la Isra'ila ná, sna a ka ta tsa ra? ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, skwi snay ñni ta mna ñni, skwi nghanj ira ñni ta gwadø ñni, tsaw tsu'a a kuni ta skwi ta mnø ñni wa. ¹² Gwaday dá ta skwi ta magaku ta hadik ña ghuni, zlgha a kuni wu, waka kuni dza'a zlghaftá skwi ta magaku ta luwa dza'a mnaghunata yu tama? ¹³ Had mndu ta kdø lafi ta luwa, ka mndu ta saha daga ta luwa a tsi wa. Ba Zwanja mndu yeya ta saha daga ta luwa. ¹⁴ Manda va ya kapadaf Musa ta nahadika ghuvatili ta udzu ma mtak ya, manda va tsaya dza'a kapadaf lu ta Zwanja mndu, ¹⁵ kada mutsafta dør wa ta zlghaftá hafu ña kdøkedzej.

¹⁶ «Dvuðva Lazglafta ta ghøja hadik, køl tsi ka vlatá Zwanjani turtuktuk, dør wa ta zlghafta, zwaðuta a wu, mutsafmutsa ta hafu ña kdøkedzej. ¹⁷ Ghunaga a Lazglafta ta zwanjani ña tsanaghatá guma ta mnduha ta ghøja hadik wu, ama ña mutsafta mnduha ma ghøja hadik ta mbaku nda ma tsatsi, køl Lazglafta ka ghunagatá Zwanjani ta ghøja hadik. ¹⁸ Mndu ta zlghaftá Zwanja Lazglafta, had guma ta ghøjani wa. Mndu kul zlghafta, nda ghada tsatá guma ta ghøjani, kabga kwalani kul zlghaftá Zwanja Lazglafta turtuktuk.

¹⁹ «Wya ghøja tsa guma ya: Ma saha tsuwadak ta ghøja hadik, ka zlanavatá mndu ta tsuwadak ka laghwi dvatá grusl, kabga slna ha tarj kul dinaku. ²⁰ Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, husanhusa tsuwadak. Had tsa mndu ya dza'a walanjta sagha da tsuwadak wu da maravata slnani duway ta daði. ²¹ Ka ñermani nzakwa mndu kahwathwata katsi ná, dza'a saghana da tsuwadak kada nghavata inda slnani ta magø tsi tsidid kazlay: Skwi ta magø tsi, zdøganazda ta Lazglafta kø'a.»

Yuhwana mnda maga batem nda Yesu

²² Tahula tsa, ka sli'äftá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka laghwi ta hadika Zudiya. Ka nzdavata tsi tsøbakw fitik kawadaga nda hørj hada. Ka magø tsi ta batem ña mnduha. ²³ Ta magø Yuhwana ta batem guli ña mnduha ma sana vli ta hgø lu ka Inuñ, ndusa nda sani vli ta hgø lu ka Salima, kabga dagala imi hada. Ka va sli'adaghatá mnduha ña maganaftá batem ta hørj. ²⁴ Ma tsa fitik ya, ta la a lu ksaghatá Yuhwana da gamak karaku wa.

²⁵ Ka sli'anafatá duhwalha Yuhwana ta zlerødutawi nda sana mnda la Yahuda ta ghøja gwada ta ghuða sèla. ²⁶ Ka sli'äftá hørj ka lagha da mnay ña Yuhwana kazlay: Maløma dá! Tsa mndu si kawadaga nda kagha ta ðla ghwa Zurderj si ta mnø ka ta gwada ta ghøjani ya kay ná, wa'a ta maga batem ña mnduha. Ta sli'i inda mnduha da tsi, ka hørj. ²⁷ Ka Yuhwana mantsa: «Had mndu dza'a mutsaftá sana skwi ka Lazglafta a ta vlanjta wa. ²⁸ Nda sna kaghuni nda slmønja ghuni ta mnø yu tazlay "Kristi a i'i wu" kø'a. Ghunidik ghuna lu ma kdaku tsatsi ka sagha. ²⁹ Ña zwanja midzi ta kla lu ta makwa, gra zwanja midzi ya guli ná, tavatani ta nzata tsi ka sna lwa gwada ta gwadagapta zwanja midzi. Snanñani ta gwada ta gwadagapta tsi ya, rfayni ta rfu. Manda tsaya ta rfa i'i ta rfu guli. Ndanana ná, rfu ña dá ta rfay. ³⁰ Ka ñla tsatsi nda ñla, ka htakwa i'i nda hta.

³¹ «Mndu ya ta saha daga ta luwa ná, nzanaghanza tsatsi ta ghøja inda skwi demdem. Mndu ya ta ghøja hadik guli

ná, ña ghəŋa hadík tsatsi. Gwada ta ghəŋa skwi ta ghəŋa hadík ñani ta gwaday. Mndu ta saha daga ta luwa ná, [ta ghəŋa inda skwi nzanaghata tsatsi].³² Gwada ta ghəŋa skwi nghanj tsi nda ya snaj tsi ta gwada tsi. Had mndu ta tsu'aftá gwadani wa.³³ Mndu ta tsu'aftá gwadani ná, grafgra tsa mndu ya ta Lazglafta kazlay: Kahwathwata ya kə'a.³⁴ Mndu ghunaga Lazglafta ná, gwada Lazglafta ta gwada tsi, kabga zwakuzwakwa Sulkum vlanj Lazglafta mida.

³⁵ «Dvudva Da ta Zwanj, ka fanamtá tsi ta inda skwi ma dzvani.³⁶ Mndu ta zlghaftá tsa Zwanj ya mutsafmutsa ta hafu. Mndu ta kwalaghutá zlghaftá tsa zwanj ya mutsafta a ta tsa hafu ya wa. Ta ghəŋa basá ñudufa Lazglafta yeya ta nzaku ta ghəŋani,» ka'a.

4

I Yesu nda markwa la Samari

¹ Ka snanjta la Farisa ta mnay kazlay: Mal mnduha ta sli'i da maga batem da Yesu ka ya da Yuhwana kə'a.² Ka kahwathwatani ka lu mnay katsi ná, Yesu a ta maga batem ña mndu wu, duhwalhani zlananj tsi ta magay. Snanjta Yesu ta tsa gwada ta mnə lu ya,³ ka sli'aftá tsi ta hadíka Zudiya ña vrə ta hadíka Galili.⁴ Wya nda ma hadíka Samari ta laba tsi ya,⁵ ka bhadaghatá tsi da sana vli ta hgə lu ka Sikar ndusa nda vwaha Yakubu ta vlanjta zwanjani Yusufu bamma, ta hadíka Samari.⁶ Ma tsa vli ya, mamu vavrəma Yakubu. Manda hərfatá Yesu ta mbađa, ka nzatá tsi ta wa tsa vavrəm ya, wər ma ghəŋ fitik nda tsa.

⁷ Ka lagha sana markwa la Samari da ta imi. «Tidifta ta imi ka sa'ata yu,» ka Yesu nda tsi.⁸ Ma tsa fitik ya, laghula duhwalhani da luwa da skwa skwa zay.⁹ «Waka kagha ta nzakway ka mnda la Yahuda, ta dawā imi ña say da i'i ta nzakway ka markwa la Samari na?» ka tsa marakw ya nda tsi. Tsaw had' la Yahuda ta guya vgha nda la Samari wa.¹⁰ Ka Yesu mantsa: «Ka má nda sna ka ta skwi ta kumə Lazglafta ta vlaghata, nda mndu ya ta dawā imi ña say da kagha katsi ná, má kagha má dza'a dawā imi ña say, má ña vlaghatani ta imi ta vla hafu,» ka'a nda tsi.¹¹ Ka tsa marakw ya nda tsi mantsa: «Mghama dá! wana had' skwi ña tagafta da kagha wu, nda la na vavrəm na guli, ga dza'a mutsa ka ta tsa imi ta vla hafu ya na?»¹² Mal kagha ka dzidza ñni Yakubu si ta sa ima na vavrəm na nda zwanani, nda rinani tani, ka zlananjta tsi na ra?» ka'a.¹³ Ka Yesu nda tsi Mantsa: «Dər wati ma mndu ta sa na imi na ná, ta dza'a kuzlanj kuzla ndala,¹⁴ ama mndu dza'a sa na imi dza'a vlanjta yu na ná, walglanjta a ndala ta kuzlanjta wa. Tsa imi dza'a vlanjta yu ya ná, dza'a nuna ka dzuəay, ña

mbəzagapta hafu ña kdekedzej mida,» ka Yesu nda tsi.¹⁵ «Mghama dá! Vlihavla ta tsa imi ya tsa, kada kwala ndala ta kuzliglihata, ka kwala yu ta səglagha da ta imi hadna,» ka tsa marakw ya nda tsi.¹⁶ «La hgaktá zə'ala ghuni, ka sagha kuni da hadna,» ka Yesu nda tsa marakw ya.¹⁷ «Had' zə'ala da wu,» ka tsa marakw ya nda tsi. Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ta ña gha ta mnay kazlay: Hadu zə'ala da wu kə'a,¹⁸ kabga hutaf zə'ala gha. Nana ga tanj ka ndanana guli, zə'ala ghuni a wu, raghatani mnay gha mantsa ya,» ka Yesu nda tsi.¹⁹ «Mghama dá! Anabi ka ta grə yu nda na skwi na.²⁰ Dzidziha ñni la Samari ná, ta na ghwá na si ta maga həŋ ta du'a ña Lazglafta. Ka kaghuni la Yahuda ná, ma Ursalima vla maga du'a ña Lazglafta, ka kaghuni,» ka tsa marakw ya.²¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marakw na, zlghafzlgħa ta i'i. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal kuni maga du'a ña Da ta na ghwá na, dər ma Ursalima.²² Kaghuni la Samari, ña skwi kul snanjta kuni ta maga kuni ta du'a. Anjani la Yahuda, ña skwi snanj ñni ta maga ñni ta du'a, kabga da la Yahuda sagha mbaku.²³ Dza'a saghasa fitik, nda maga vani ndanana. Ma Sulkum nda ya ma kahwathwata dza'a kəl mnduha ka maga du'a, ña tsəəay tanj ta tsəəlu ña Da, kabga mndərga tsa mnduha ta tsəəa tsa tsəəlu ya ta zbə Da.²⁴ Lazglafta ná, Sulkum ya. Tsa mnduha ta maga du'a ñani ya, ma Sulkum nda ya ma kahwathwata ta maga həŋ,» ka Yesu nda tsi.²⁵ «Nda sna yu kazlay: Dza'a saghasa Almasihu, ta hgə lu ka Kristi ya, kə'a. Ka saghasa tsi, dza'a mnanjamna ta inda skwi,» ka tsa marakw ya nda tsi.²⁶ «Tsa mndu ta mnə kagha ya na i'i ta gwada nda kagha na,» ka Yesu nda tsi.

²⁷ Tata gwada həŋ, ka vraktá duhwalhani. Ka ndermimi duhwalhani ta tsa nzatani ka gwada nda tsa marakw ya. Tsitsirid, nzanza həŋ, had' ya ta pslanafawu, ka dawanjta da tsi kazlay: Nu ta daw ka da tsi, ari nu ta gwada ka nda tsi na kə'a wa.

²⁸ Ka gi zlanatá tsa marakw ya ta bzleghwani hada ka laghwi da luwa da mnay ña mnduha.²⁹ Ka'a mantsa: «Sawa ñgha mndu ta mnihatá inda skwiha maga yu 6a, zlah Kristi na mndu na?» ka'a.³⁰ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa, ka lagha slanaghatá Yesu.³¹ «Maləma dá! Kwa za ta skwa zay misimmisim,» ka duhwalhani nda Yesu, ma tsa fitik ya.³² «Mamu skwa zaya dá kul snanjta kaghuni,» ka Yesu nda həŋ.³³ «Mamu mndu ta klanaktá skwa zay ra?» ka duhwalhani mataba tanj.³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Maga skwi ta zdəganatá mndu ya ta ghunigihata ka kdinistá snani, skwa zaya dá.³⁵ «Ta fwad' pdakwa tili ka tska nimaya ta vwah' a ka kaghuni ndanana wu ra? ka i'i nda kaghuni wa, nghanapwanga ta ndəhatá nimaya ta vwah 6a, ta

ghwanj a lu ka tsokay wa. ³⁶ Mndu ta tska nimaya ta vwah ná, ta mutsay ta niselani, na tskanatanani ta hulfani na hafu na kákedzej. Mantsa ya, na rfay mndu ta slégafta nda mndu ta tskata ta rfu kawadaga. ³⁷ Tsa mahdihi mnə lu kazlay: Slgadatá slgayslgay na sani, tsakatá tsokaytkey na sani kə'a ya ná, kahwathwata nzakwani. ³⁸ Da vli kul magatá kuni ta slna ghunaghunafu ya. Ghuyghuya sanlaha ta danwa ma slna, ka lagha kaghuni da natsa ndela tsa slna tanj ya.» ka'a. ³⁹ Nda ndəgha la Samari ma tsa luwa tanj ya ta zlghaftá Yesu ta ghəja tsa gwada mna tsa marakw ya ta mnay kazlay: Ka mnihatá tsi ta inda skwiha maga yu kə'a ya. ⁴⁰ Ma lagha la Samari da slanaghatá Yesu, ka ndəbə hən j ta dzvu da tsi nja nzatani kawadaga nda hən. Ka nzatá tsi ka zatá fitik his hada da hən. ⁴¹ Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlghaftá Yesu, kabga Yesu ka ghəjani ta mna gwadani na tanj. ⁴² «Zlghafzlgha anjani ndanana tama makwana, kabga gwada gha mna ka yeya a wa. Nda sna vərda anjani nda sləmənə njani. Grafgra njani kahwathwata kazlay: Na mndu na ná, mnda mba mnduha ta ghəja hadik ya kə'a.»

Mbanafta Yesu ta zwanja sana mnda ksa slna njumna

⁴³ Tahula tsa fitik his ya, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwi ta hadika Galili. ⁴⁴ Tsaw si wya ka Yesu mnata: «Had lu ta vla glaku na anabi ta hadikani wu» kə'a. ⁴⁵ Bhadaghatani ta hadika Galili, ka tsu'aftá gwal hada. Tsa gwal ta tsu'afta ya ná, gwal ta nghanjta inda skwi maga Yesu ma Ursalima ma fitika skala Pak ya, kabga si labla hahən guli da vla tsa skalu ya.

⁴⁶ Ka vraghatá tsi tama da luwa Kana ta hadika Galili, ma vla mbədanafani ta imi ka ima inabi ya kə'a. Tsaw mamu sana mndu dagala ma slna njumna, ta maga slna ga mgham ma luwa Kafarnahum, kul dughwanaku zwanjani ta kala ghəj. ⁴⁷ Snanjani kazlay: Sli'afslia Yesu ta hadika Zudiya, ka sagha ta hadika Galili kə'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghata. Ka'a nda tsi mantsa: «Kəkkəkkə, mbada mbanafatá zwanja da kul dughwanaku, ta kala ghəj.» ka'a. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta ngha a kaghuni ta mazəmzəm nda skwa ndermimay wu ná, zlgha a kaghuni kay tama wa!» ka'a. ⁴⁹ Ka tsa mndu ta maga slna ga mgham ya nda tsi mantsa: «Mghama da! Mbadá ma kdaku zwanja da mtuta.» ka nda tsi. ⁵⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagha! Wa a zwanja gha wdərwdər;» ka'a.

Ka zlghaftá tsa mndu ya ta tsa gwada mnana Yesu ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. ⁵¹ Ta laha tsi ta tvi ta dza'a dzagha, ka guyatá tsi nda kwalvahani ta njlu da mnay nani kazlay: Wa'a nda mba zwanja gha

wdər kə'a. ⁵² Ka tsa mndu ya mantsa: «Ta wati luwa lenjavata tsi na?» ka'a dawanjta da hən. «Ki'a hdzikata fitik ma ghəj dahawu, ta lavaghutá tsa njudidarani ya,» ka hən nda tsi. ⁵³ Ka graftá tsa dani ya, ta tsa luwa ya mna Yesu nani kazlay: Wdərwdər zwanja gha kə'a ya. Daga badu tsa ka zlghaftá tsatsi nda gwal ga tanj tani ta Yesu.

⁵⁴ Tsaya mahisa mazəmzəm maga Yesu ta hadika Galili manda zlanjani ta hadika Zudiya.

5

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda raghwa salani

¹ Tahula tsaya, ka slatá skala la Yahuda ma Ursalima. Ka laf Yesu da hada. ² Tsaw ma Ursalima, mamu sana ghwa tsap lu ndusa nda watgha saba tuwakha. Betsayda ta hga lu ta tsa ghwa ya nda gwada Hebrú. Ta wa tsa ghwa ya mamu glakamha hutaf. ³ Ma tsa glakamha ya, mamu ndəghata gwal kul dughwanaku mida, manda gwal nda ghulpa, nda gwal ta dzəgidí, nda gwal nda rwa səla tanj nda dzva tanj ta kzla gigdavata imi. ⁴ Tsaw ta sasa duhwala Lazglafta tazlay da tsa imi ya na gigdanafu. Ka gigdavagigda tsa imi ya, ka tinjəl wa ta gi laha dida tahula gigdavaftani ya, nda mba tsa mndu ya dər kinawu tsa danjwani ya. ⁵ Hkənmbsak tghas mida vakwa sana mndu ma danjwani ta nzaku hada. ⁶ Kə'a ka Yesu ná, ta hani tsa mndu ya. Nda sna guli kazlay: Nda kda fitikani ta basa tsa danjwa ya kə'a. «Ta kumay ka ta mbafta gha ra?» ka'a nda tsi. ⁷ «Mghama da! Had mnda da na fadihata da imi gigdavaftər tsi wa. Ka dza'a yu, ka yu ya ná, gi tinjlaghuta sani ta laha ka i'i,» ka tsa mndu kul dughwanaku ya nda tsi. ⁸ «Sli'afslia gha kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya, sləjad klaftá skwa hanani, ka sli'i. Tsaw, badu Sabat magakwa tsa skwi ya. ¹⁰ Ka la mali ma la Yahuda nda tsa mndu mbanaf lu ya mantsa: «Sabat a vli gita kay ra? Wa ta mnaghatá kla skwa hana gha na?» ka hən. ¹¹ «Kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka» ka tsa mndu ta mbafta ya nda i'i,» ka'a nda hən. ¹² «Wa tsa mndu ta mnaghata kazlay: Kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a ya na?» ka hən dawanjta da tsi. ¹³ Tsaw sna a tsa mndu mbanaf lu ya ta tsa mndu ta mbanafu ya wu, kabga zadamzadá Yesu mataba tskata mnduha ma tsa vli ya. ¹⁴ Bats nzda, ka guyaftá Yesu ta vgha nda tsa mndu ya ma daba həga Lazglafta. «Wana nda mba ka ndana tama, yaha ka walglanjta maga dmaku da slaghaghatá ya katakata ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ Ka sli'aftá tsa mndu ya, ka laghwi da mnay na la mali ma la Yahuda kazlay: Yesu tsa

mndu ta mbidifta ya kay kə'a. ¹⁶ Tsaya kəl la mali ma la Yahuda ka zba htsiņa Yesu, kabga magatani ta tsa skwi ya bađu Sabat.

¹⁷ Ka Yesu nda həj mantsa: «Tata maga slna Da da kulam ndanana, mantsa i'i guli, tata maga slna yu kulam ndanana,» ka'a. ¹⁸ Ta ghəņa tsa gwada gwada tsi ya, ka zbagalta la mali mataba la Yahuda ta Yesu ŋa dzata. Ta ghəņa vəl blanaptani ta zlahab Sabat kwenkwen a ta zba həj wu, kabga mnayni kazlay: Vərda Lazglafta na Da da kə'a ta gra ghəjani nda Lazglafta guli ya.

Vlanja dani ta inda mbrakwani ta zwanjani

¹⁹ Ka Yesu vrəglintá gwadani nda həj mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, laviŋ a zwanj ta magatá skwi gaghəj gaghəjani, ka nŋha a tsi ta skwi ta magə Da wa. Ka kinawu ta maga Da ta inda skwi ya, ka gragra mantsa ya ta maga zwanj guli. ²⁰ Ta dvay Da ta zwanj. Tsaya ta kəl tsi ka maranantá inda skwi ta magə tsi, ŋa maranantani ta slnaha ta malaghutá nana, kada nŋhanja kuni ta skwa ndərmimay. ²¹ Manda ya ta sli'aganapta Da ta gwal nda rwa nda hafu ya, mantsa ya ta vlanja zwanj ta hafu ŋa mndu ta kumə tsi. ²² Tsa a Da ta guma ta ghəņa mndu wu, ma dzva zwanj fanamta tsi ta inda guma ŋa gumay, ²³ kada vla inda mndu ta glaku ŋa zwanj, manda ya ta vlə həj ta glaku ŋa Da ya. Ka vla a mndu ta glaku ŋa zwanj wu katsi, had tsa mndu ya ta vla glaku ŋa Da ta ghunagatá tsa zwanj ya wa.

²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta sna gwada da, ka zlghaftá tsi ta mndu ta ghunighatá, mamu hafu ŋa kdekedzeŋ ma tsa mndu ya. Had lu dza'a tsanaghatá guma ta tsa mndu ya wa. Nda ghada Pak tsa mndu ya ta mtaku ka laghwida hafu. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a saghasa fitik, nda ghada va saghani, dza'a kəl gwal nda rwa ka snantá lwa Zwanja Lazglafta. Tsa gwal dza'a snantá ya dza'a nzakway nda hafu. ²⁶ Manda daslakwa hafu ta nzaku ma Da ya, manda tsaya vlanja tsi ta zwanj ŋa mutsakwa hafu ma tsatsi guli. ²⁷ Ka vlanjta tsi ta mbrakwa tsa guma, kabga nzakwani ka Zwanja mndu. ²⁸ Tsaya a skwi ŋa ndərmimay ghuni wu, dza'a saghasa fitik dza'a kəl inda gwal ma kulu ka snantá lwani ²⁹ ŋa sli'agapta tanj. Gwal ta maga skwi dina ya, dza'a sli'agapta ŋa nzata nda hafu hahəj. Gwal ta maga skwi kul dinaku ya guli, dza'a sli'agapta ŋa tsanaghatá guma ta həj hahəj.»

Nzakwa Zwanj ka masləmtsək

³⁰ Ka Yesu mantsa: «Had sana skwi dza'a magata i'i gaghəj gaghəņa da wa. Manda ya mniha Lazglafta ta tsa yu ta guma. Nda tvani ta tsa yu ta guma kabga zba a yu

ta skwi ta kumə ghəņa da wu, skwi ta zdəganatá mndu ta ghunighata ta zbə yu.

³¹ «Ka i'i katsi mnatá gwada ta ghəņa da katsi ná, had hayhaya tsa gwada da ya nda tsa wa. ³² Ka sana mndu katsi mna gwada ta ghəņa i'i katsi, nda sna yu kazlay: Tsa gwada ta mnə tsi ta ghəņa i'i ya ná, kahwathwata nzakwani kə'a. ³³ Ghunaf ghuna kuni ta mnduha da Yuhwana ka mnaghunatá tsi ta kahwathwata. ³⁴ I'i tada ná, zbanj a yu ta mndu ŋa mna gwada ta ghəņa da wa. Tsaya kwenkwenj mnaghuna yu ŋa mutsay ghuni ta hafu. ³⁵ Yuhwana ná, pitirla ta zlghaku ka tsuwadaka vli ya. Kumanjuma kuni ta nzdavata nda rfu ma tsuwadakani.

³⁶ «I'i, mamu ŋa da ma gwada ta ghəņa da ta malaghutá ŋa Yuhwana. Tsa gwada ya ná, slnaha vliha Da ŋa kdánafta da ta magay ya. Tsa slnaha ta kdə yu ta magay ya, ta maranja tsidid kazlay: Da ya ta ghunighata kə'a. ³⁷ Tsa Da ta ghunighata ya, ta mnanjta gwada ta ghəņa da. Anj mndani ta walanj a kuni ta snantá lwani wa. Ta walanj a kuni ta nŋhanjta kumani guli wa. ³⁸ Nza a gwadani ma ŋudufa ghuni wu kabga zlghaf a kuni ta mndu ya ghunaga tsi wa.

³⁹ «Ta ndi'andi'a kuni ka tagha skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta kabga mida dza'a mutsa ŋni ta hafu ŋa kdekedzeŋ ka kuni. Tsa gwada Lazglafta nda vinda ya ná, ta ghəņa i'i ta gwada tsi. ⁴⁰ Sew va a kuni ta sagha da i'i ŋa mutsa vərda hafu wa.

⁴¹ «Da mnda səla a ta mutsa i'i ta glakwa da wa. ⁴² Tsaw nda sna i'i ta kaghuni tsidid kazlay: Dvu a kuni ta Lazglafta wu kə'a. ⁴³ Da da ta ghunighata, ka kwalaghutá kuni ta tsu'aftá i'i. Ka ma sana mndu ta klaftá ghəjani ka ghəjani ka sagha katsi ná, má tsu'afstu'a kuni. ⁴⁴ Kaghuni gwal ta dva glaku da sani nda sani, ka kwalaghutá zba glaku daga da Lazglafta turtukwani, waka kuni má dza'a zlghafta na?

⁴⁵ «Yaha kuni da uwalay kazlay: Dza'a wlay yu ta kaghuni da Lazglafta kə'a. Tsa Musa faf kaghuni ta ghəj tida ya dza'a wla kaghuni. ⁴⁶ Ka má zlghafzlgha kuni ta Musa katsi ná, má zlghafzlgha kuni ta i'i guli, kabga vindaf ta ghəņa i'i tsatsi ta gwada. ⁴⁷ Ka si zlghaf a kaghuni ta skwi vindaf tsatsi ya wu ni, waka kuni dza'a zlghaftá gwada da na?» ka'a.

6

Zunja Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Luk 9:10-17

¹ Tahula tsaya, ka sli'aftá Yesu ka laghwida ta sana bla tsa ghwa Galili ta hgə lu ka Tiberyad ya guli. ² Ka sli'aftá dəmgə rutut mistani nŋhər həj ta mazəmzəm, ka mbamba gwal kul dughwanaku. ³ Ka ŋlaghatá Yesu ta ghwá ka nzagata hada

kawadaga nda duhwalhani. ⁴ Tsaw ndusa fitika skala Pak ta nzakway ka skala la Yahuda. ⁵ Kə'a ka Yesu klanťá ghəj ka nğhadapta ná, rutututa dəmgá ta lagha da tsi. Ka'a mantsa: «Ga dza'a skwakta mu ta buradi ŋa zunustá na ndəghata mnduha na?» ka Yesu nda Filip. ⁶ Ŋa tsakwasla gwada da tsi kəl tsi ka mnanata mantsa, kabga nda sna tsatsi ta skwi dza'a tsi magay. ⁷ Ka Filip nda tsi mantsa: «Dər tseada vagma mnduha his dərək* ta maga slna klaf lu ŋa dzawaktá buradi nda tsi ná, slaghu a dər ŋa valanťá həj ki'a ki'a wu,» ka'a nda tsi. ⁸ Ka sani mataba duhwalhani ta nzakway ka Andre zwanjamani ma Simuŋ Piyer nda tsi mantsa: ⁹ «Mamu sana zwanj hadna nda buradi hutaf nda tsulhwa zwana klipi his da tsi, tsaw ŋa slafta kawu mataba ndəghata mnduha mandana na?» ka'a. ¹⁰ Ka Yesu mantsa: «Mnanawa mna ta həj ka nanzata həj nda nzanza,» ka'a. Tsaw mamu dyatá kuzuŋ ksif ma tsa vli ya, ka nzanzaftá mnduha ta maga dəmbu' hutaf tida. ¹¹ Ka hlafťá Yesu ta tsa buradiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəjani, ka daganafťá tsi ta tsa mnduha ta nzaku ya. Ka daganafťá tsi ta tsa klipiha ya ta həj guli manda ya ta kumə həj. ¹² Manda babaghawta mnduha, «Tskafwa padakwani yaha da badzuta,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹³ Ka tskaftá həj, ka ndaghanaftá həj ta ghwanak ghwanpədə his nda pđakwa tsa buradi hutaf ya, tahula babaghawta tan demdem. ¹⁴ «Nana mndu na vərda anabi dza'a sagha ta ghəja hadik mne lu kay ya,» ka tsa mnduha ta nghanťá mazəmzəm maga Yesu ya.

¹⁵ Tsatsafta Yesu kazlay: Dza'a saghasa lu da ksafita nda mbraku ŋa nzakwani ka mgham kə'a, ka kdinťa Yesu ta ŋəlglaghata ta ghwá.

Mbaday Yesu ta mbada ta imi

Mat 14:22-33, Mak 6:45-52

¹⁶ Magatá hawu, ka sli'agatá duhwalhani ta wa drəf. ¹⁷ Ka sli'adamťá həj da kwambalu ŋa tsughwada drəf ŋa dza'a da luwa Kafarnahum. Nda ghada kuzatá vli, ta vradagha a Yesu slanaghatá həj wa. ¹⁸ Tata ndrə həj, ka sli'avafťá falak dagala katakata, ka kapatsa'uwaku drəf. ¹⁹ Swadap swa duhwalha Yesu ta kwambalu ta maga meli hutaf ka mku' a tsi, ka nghanťá həj ta Yesu ta mbada ta drəf ta ndusadaghata tavata kwambalu, ka ksafitá zləj ta həj. ²⁰ «I'i ya tane! Ma zləj kuni ta zləj!» ka Yesu nda həj. ²¹ Si ta kumay həj ta klamta da kwambalu sizlay, gi nda bhadaghata kwambalu da tsa vli ta dza'a həj ya.

Zbay dəmgá ta Yesu

²² Gamahtsimani, ka havaktá tsa mnduha ta nzaku ta wa drəf ya kazlay: Turtuktuk kwambalu si ta lagha da tsa vli ya kə'a. Grafgra həj guli kazlay: Lamə a Yesu kawadaga nda duhwalhani dida wu kə'a. Nda ghəja tanj laghwa duhwalhani. ²³ Ma wa tsa fitik ya, ka sli'afťá sana kwambaluha ma luwa Tiberiya, ka bhadaghata həj ndusa nda tsa vli kəl Mgham Yesu ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəja buradi, ka zutá mnduha ya kay. ²⁴ Nghanj mnduha ná, had'Yesu hada wu, had' duhwalhani hada guli wu, ka sli'adamťá həj da tsa kwambalu ya ka laghwí da luwa Kafarnahum da zba Yesu.

Yesu ná, dafa hafu ya

²⁵ Ka bhadaghata həj ka zbə həj, ka slanaghatá həj ta wa sana bla tsa drəf ya. «Maləma da! Yawu saghwa ka da hadna kay?» ka həj nda tsi. ²⁶ Ka Yesu nda həj mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta zbə kabga vəl nghanťa ghuni ta mazəmzəm a kuni ta i'i wa. Ta zbə kabga zuta ghuni ta buradi, ka baghaftá kuni, kuni ta i'i. ²⁷ Ma ksə kuni ta slna ŋa skwa zay dza'a badzuta. Nəvawəja ka maga slna ŋa skwa zay ta nzdavata dza'a vlaghunatá hafu ŋa kdekedzerj. Tsa skwa zay ya ná, Zwanj mndu dza'a vlaghunata, kabga ta tsatsi thafta Da ta ŋizla vlanťani ta mbraku,» ka'a nda həj. ²⁸ Ka həj nda tsi mantsa: «Nahgani dza'a anji magay ŋa kdinťá magatá slna Lazglafta na?» ka həj. ²⁹ Ka Yesu nda həj mantsa: «Zlghafta ghuni ta mndu ya ghunaga tsi, na slna ya ta kzlə Lazglafta ta maganata ghuni,» ka'a. ³⁰ Ka həj mantsa: «Mndərga wati mazəmzəm lavin ka ta maganata ŋa nghanťa ŋni, kada zlghafta ŋni ta kagha na? Wati slna dza'a ka magata na? ³¹ Zuzá dzidzila ŋni ta Mana ma mtak. Manda ya nda vinda na: "vlagavla ta buradi daga ta luwa† ŋa tanj, ŋa zay tanj,» ka həj nda tsi. ³² Ka Yesu nda həj mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, Musa a ta vlaghunatá buradi ta saha ta luwa wa, Da da ta vlatá buradi ta saha ta luwa. ³³ Tsa Buradi vlagá Lazglafta ya ná, tsa ta saha ta luwa ta vli hafu ŋa mnduha ta ghəja hadik yeya,» ka'a nda həj. ³⁴ Ka həj mantsa: «Mghama da! gdəgdá ta vlanťnatá mndərga tsa buradi ya,» ka həj.

³⁵ Ka Yesu nda həj mantsa: «I'i buradi ta vli hafu. Ka saghasa mndu da i'i, walganťa a maya ta kuzlanťa wa. Ka zlghafzlgħa mndu ta i'i, walganťa a ndala ta kuzlanťa wa. ³⁶ Wya mnaghunamna yu, nda nghanťa kuni ta i'i, ka kwalaghutá kuni ta zlghaftá i'i. ³⁷ Inda gwal vliha Da, dza'a saghasa həj da i'i. Had' i'i guli dza'a zlanťá mndu ya ta sagha da i'i ma bli wa. ³⁸ Sa a i'i ta luwa ŋa maga skwi ta kumə yu wa. Sasa i'i ŋa

* 6:7 Nghanťa ta Mata 20:2. † 6:31 Nghanťa ta Sabi 16:13-15, 31.

maga skwi ta kumə mndu ta ghunighata. ³⁹ Skwi ta kumə mndu ta ghunighata ná, kwala dá kul zlanaghutá inda gwal vliha tsi, na sli'aganapta dá ta hən badu kdakwa ghəna hadik. ⁴⁰ Wya skwi ta kumə Da dá, dər wati ma mndu ta nghanjá zwan ka zlgħaftá tsi, nda mutsa hafani na kdekedzen. Dza'a sli'aganapsli'a yu badu kdakwa ghəna hadik,» ka'a.

⁴¹ Ka ruruŋwaku la Yahuda ta ghəjani, kabga mnayni kazlay: I'i buradi ta saha daga ta luwa kə'a. ⁴² «Tsatsi a Yesu zwanja Yusufu kay wu ra? Tsatsi a na snan amu ta i dani nda mani na ra? Ta ghəna wu ta mna tsi kazlay: Sa daga ta luwa yu kə'a 6a?» ka hən. ⁴³ Ka Yesu nda hən mantasa: «Zlanawazla ta ruruŋwaku mataba ghuni, ⁴⁴ had mndu dza'a laviŋtá sagha da i'i, ka ghunagaha a Da ta ghunighata da i'i wa. I'i, dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya badu kdakwa ghəna hadik. ⁴⁵ Wya skwi vindaf la anabi: "Dza'a taghanaftagha Lazglafta[‡] ta skwiha ta hən." Dər wa ta snay, ka zlgħaftá tsa skwi ta taghə Lazglafta ya, dza'a saghasa tsa mndu ya da i'i. ⁴⁶ Va a tsaya ta mnay kazlay: Nda nghan tsa mndu ya ta Da nda irani kə'a wu, ba mndu ta saha da Lazglafta yeya nda nghan ta Da nda irani. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlgħaftá i'i, nda mutsa hafani na kdekedzen. ⁴⁸ I'i buradi ta vla hafu. ⁴⁹ Zuza dzidziha ghuni ta mana ma mtak, kulam nda tsa, rwurwa inda tan. ⁵⁰ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Mndu ta zay, mtəta a wa. ⁵¹ I'i buradi ta vla hafu ta saha daga ta luwa. Kata zay mndu ta tsa buradi ya, dza'a nzaku tsa mndu ya nda hafu na kdekedzen. Tsa buradi ta vla yu ya ná, slu'uvgha dá ya. Dza'a vlay yu, kada nzakwa mnduha ta ghəna hadik nda hafu,» ka Yesu nda hən.

⁵² Ka hən mantasa: «Waka na mndu na dza'a vlamatá slu'uvghani na zay na?» ka la Yahuda zlgħanafta ta ghəjani. ⁵³ Ka Yesu nda hən mantasa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka za a kuni ta slu'uvgha Zwanja mndu, sa a kuni ta usani wu katsi, had hafu dekdek ma kaghuni wa. ⁵⁴ Mndu ta za slu'uvgha dá, ta sa usa dá, mamu hafu na kdekedzen ma tsa mndu ya. Dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya badu kdakwa ghəna hadik. ⁵⁵ Vərda skwa zay ná, slu'uvgha dá ya. Vərda skwa say guli ná, usa dá ya. ⁵⁶ Mndu ta za slu'uvgha dá, ta sa usa dá ná, ma i'i ta nzamta tsa mndu ya, ma tsa mndu ya nzamta i'i guli. ⁵⁷ Tsa Da ta ghunighata ya ná, nda hafu mida. Nda tsatsi ta nzakwa i'i nda hafu. Mantasa ya guli ka ta zay mndu ta i'i, dza'a nzanza nda hafu. ⁵⁸ Wana buradi ta saha daga ta luwa

hadna. Nza a manda na dzidziha ghuni ta zutá mana ka rwutá hən ya wa. Mndu ta za na buradi na ná, dza'a nzanza nda hafu na kdekedzen,» ka Yesu nda hən. ⁵⁹ Ta taghə tsi ta skwi ma həga taghə skwa la Yahuda ma Kafarnahum, mna Yesu ta tsa gwada ya.

Zlanavata sanlaha ma duhwalhani ta Yesu

⁶⁰ Ka sanlaha mataba duhwalhani snanər hən ta tsa gwada ya mantasa: «Dukdukwa na gwada na, wa dza'a laviŋtá snay na?» ka hən. ⁶¹ Daslafa Yesu ma vghani kazlay: Ta ruruŋwaku duhwalhani ta ghəna tsa taghə skwi ya kə'a, «nda nra nudufa kaghuni guli ra? ⁶² A ka tsa nghan kuni ta Zwanja mndu ta nlu da vli si hada tsi ghalya, waka nudufa ghuni dza'a magay tama? ⁶³ Sulkuma Lazglafta ta vla hafu, had sana skwi laviŋ mnda səla ta magata wa. Na gwada mnaghuna yu na ná, Sulkum nda hafu ya. ⁶⁴ Tsaw mataba ghuni ná, mamu sanlaha kul zlgħafta dekdek,» ka Yesu nda hən. Tsaw nda sna Yesu daga zraftani ta gwal kul zlgħafta dekdek, nda mndu ya dza'a skwapta tani. ⁶⁵ Ka Yesu sganaghata mantasa: «Tsaya kəl yu ka mnay na ghuni kazlay: Had mndu dza'a laviŋtá sagha da i'i, ka ghunak a Da wu kə'a ya,» ka'a.

⁶⁶ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, nda ndəgha sanlaha ma duhwalhani ta vraghuta, ka wəl kul dza'agəla mistani. ⁶⁷ Ka Yesu mantasa: «Ki kaghuni, sli'a a kaghuni guli ra?» ka'a nda tsa gwal ghwanpədə his ya. ⁶⁸ Ka Simuŋ Piyer mantasa: «Mghama dá! Da wa ta dza'a ŋni? Ya wana mamu gwada hafu na kdekedzen da kagha. ⁶⁹ Zlgħafzlgħa ŋni, nda sna ŋni guli kazlay: Kristi mndu nda ghuba ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Ka Yesu mantasa: «I'i a ta dagaptá na kaghuni ghwanpədə his na ra? Nziya nza tsi ná, ka halaway ya turtuk mataba ghuni,» ka'a nda hən. ⁷¹ Ta ghəna Zudas Iskaryut zwanja Simuŋ ta mna tsi ta tsaya kabga tsatsi mndu dza'a skwapta, dər má tek w tsatsi mataba tsa gwal ghwanpədə his ya.

7

Kwalaghuta zwanamani ta zlgħaftá Yesu

¹ Tahula tsa, mbadá Yesu ka ra hadika Galili. Va a ta dza'a ta hadika Zudiya wu, kabga ta dakwatsay dakwatsay mal- iha ta ghəna la Yahuda hada na dzata. ² Tsaw ndusakndusa fitika skala dumbi da la Yahuda. ³ «Sli'afsl'a gha ka dza'a ka ta hadika Zudiya kada nghanja duhwalha gha guli ta slna ta magə ka, ⁴ had mndu ta kuma maranťa ghəjani ta difa ghəjani wa. Ya wya mamu skwiha ta magə ka ya, maranmara ta

‡ 6:45 Nghan ta Isaya 54:13.

ghəŋja gha banluwa ŋa nghanja inda mnduha ta kagha,» ka zwanamani nda tsi. ⁵ Tsaw ta zlgħaf a zwanamani ta tsatsi wa. ⁶ Ka Yesu nda həj mantsa: «Ta sagha a fitika da wa. Ŋa kaghuni ya nā, dər ta wati luwa tsi, nda maga fitik, ka kaghuni. ⁷ Had kaghuni ta husanjta mnduha wa. I'i nā, husanjhusa yu ta mnduha, kabga ta mnananjma yu ta slna tarj kul dīnaku ta həj. ⁸ Lawala kaghuni! La a i'i wu, kabga ta kda a sagha fitika da karaku wu,» ka Yesu nda həj. ⁹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta həj, ka nza-ghutā tsatsi ma Galili.

¹⁰ Manda lagħwa zwanamani da vla skalu, ka sli'aftā tsatsi ka ghəŋjani ka lafi ma dīfa ma dīfa, kul maranjta ghəŋjani banluwa.

Tagħay Yesu ta skwi ma həga Lazglafta

¹¹ Ka la Yahuda mantsa: «Ga tsatsi tama!» ka həj ka zba Yesu ma vla skalu. ¹² Ka sli'avaftā zlerdūtawi ka ŋdanja ta ghəŋja tsatsi mataba mnduha kazlay: Ŋərma mndu ya, ka sanlaha, mnduha ta zadinja tsi, ka sanlaha. ¹³ Ma va tsaya nā, had mndu ta klanjta lwi ka gwada ta ghəŋja Yesu wu, kabga zləŋja la mali ta ghəŋja la Yahuda.

¹⁴ Dəgatā tsa fitikha ŋa skalu ya ka gra-gra ya nā, ka sli'aftā Yesu ka lamə da həga Lazglafta. Ka tagħə tsi ta skwi ŋa mnduha mida. ¹⁵ Ka la Yahuda mantsa: «Tagħaf ga na mndu na ta na ŋani ma skwi na na? Ya wya ta lagħa a da vla tagħaftā skwi wu, waka a snanjta skwi ma gwada Lazglafta mandana na?» ka həj ka ndərmimay. ¹⁶ Ka Yesu nda həj mantsa: «Ta sagha da mndu ta ghunighatā skwi ta tagħə yu, ta sabə da i'i a wa. ¹⁷ Ka fafa mndu ta ghəŋjani ka maga skwi ta kumə Lazglafta, dza'a nda sna ka ta sagha da Lazglafta na skwi ta tagħə yu na tsi, ka ta kla'ata ma ghəŋja da a yu. ¹⁸ Mndu ta mna gwada ta ghəŋja ghəŋjani nā, ghəŋjani ta ghubu tsi. Mndu ta zba vlanjta glaku ta mndu ya ta ghunafta, vərda mndu tsa mndu ya, ghwadaka mndu a wa. ¹⁹ Musa a ta vlaghunata zlahu wu ra? had ya mataba ghuni ta maga slna nda tsa zlahu ya wa. Ta zbə ŋaw kuni ta i'i ŋa dzata tama?» ka Yesu nda həj. ²⁰ Ka həj mantsa: «Nda ksa ka da halaway, wa ta zba kagha ŋa dzata na?» ka həj nda tsi.

²¹ Ka Yesu nda həj mantsa: «Turtuktuk yeya slna magan yu, ka ndərmim kuni nda ndərmima demdem. ²² Vlaghunavla Musa ta zlahu ŋa datsa fafa, anj mndani Musa a ta zlrafta wa. Daga ta dzidzi ta zlrafta lu. Ta datsay a kuni ta fafada zwani bađu sabat rke? ²³ Ka si lavinjla kuni ta tsa fafada zwan bađu Sabat, kabga yaha lu da blanaptā zlahu Musa ya ni, kabgawu ta 6asa kuni ta ŋuduf ta ghəŋja i'i, kabga vəl mbanafatā da ta mndu dzahuma' bađu sabat tama? ²⁴ Ma

tsə kuni ta guma wa iri, tsawa tsa ta guma manda ya ta raku,» ka Yesu nda həj.

Kristi nā, Almasihu ya

²⁵ Ka sanlaha ma mnduha la Ursalima mantsa: «Nana mndu na a ta zbə həj ŋa dzata kay ra? ka həj. ²⁶ Ŋgha 6a ta platā vghani ta gwada, gwadanaf a lu wa. Ari tsatsaftsatsa a maliha mu kazlay: Kristi na mndu na kə'a kana? ²⁷ Anj mndani nda sna mu ta vli sabə tsi. Wya ka sagħasa Kristi tani nā, had mndu nda sna ta vli dza'a sabə tsi wu,» ka sanlaha ma mnduha la Ursalima guli.

²⁸ Ma tsa tagħa skwi ta tagħə Yesu ma da6a həga Lazglafta ya, ka klanjta tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Nda sna kaghuni ta i'i nda vli sabə yu dardar guli ra? Gaghəj gaghəŋja da a sagħa yu wa. Vərda mndu tsa mndu ta ghunidikta ya. Tsaw sna a kaghuni tama ta tsa mndu ya wa. ²⁹ I'i, nda sna yu, kabga sagħa da tsatsi i'i. Tsatsi ta ghunidikta,» ka Yesu. ³⁰ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksay. Sew had ya ta faftā dzvu tida wu, kabga ta sagħa a fitikani karaku wa. ³¹ «Bađu sagħar Kristi ni, dza'a magay ta mazəməm ka malagħutā ŋa na mndu na ri?» ka ndəghata sanlaha ma mnduha mataba tsa dəmga ya.

Ghunafta la Farisa ta mnduha ŋa ksaftā Yesu

³² Ka sninjta la Farisa ta tsa skwi ta mne mnduha makdekmafdək ta ghəŋja Yesu ya. Ka ghunaftā la mali ta ghəŋja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta gwal ŋgha həga Lazglafta da ksa Yesu. ³³ Ka Yesu mantsa: «Ta teke'a nzda da kwitikw da kaghuni, kada vra yu da mndu ta ghunidikta. ³⁴ Dza'a zbay kuni ta i'i, slafat a kuni ta i'i wu, lavinja a kuni ta 6hata ma vli ta dza'a yu guli wu,» ka Yesu nda həj. ³⁵ Ka la Yahuda mantsa: «Dza'a lagħu diga ŋa kwala mu kul slanaghata na? Dza'a lagħu da taba la Yahuda ta widamta vgha ma səla la Grek, ka tagħa skwi ŋa la Grek rki na? ³⁶ Dza'a zbay kuni ta i'i, sladighata a kuni wu, lavinja a kuni ta 6hata da vli ta dza'a yu guli wu, ka'a nā, nu klatā ghəŋja tsa gwadani ya na?» ka həj ta ghəŋjani.

Mnay Yesu ta gwada ta Sulkum nda ghuba

³⁷ Bađu kdāvakta fitika tsa skalu ta nzakway ka mghama fitik ya, ka sli'aftā Yesu ka sladata, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantsa: «Ka ta kuzlanjula ndala ta mndu, ka sawi tsi da i'i da sa imi. ³⁸ «Ka zlgħafzlgħa mndu ta i'i katsi, dza'a mbəzagapmbəza dzu6ay ma ŋudufani.» Tsa imi ya ta vla hafu. Mantsa ya vindatani ma gwada Lazglafta,» ka Yesu. ³⁹ Tsaya nā, ta gwada

ta ghəŋa Sulkum dza'a tsu'u gwal dza'a zlgħaftá tsatsi ta tsa gwada ya. Ta vla a lu ta Sulkum karaku ma tsa fitik ya wu, kabga ta kapanaf a lu karaku ta Yesu ma glakwani wa.

Kwala Yesu kul had ma fəlma mnduha

⁴⁰ Ka sanlaha mataba tsa dəmga ya snanəŋ hən̄j ta tsa gwada ya mantsa: «Vərdá anabi na mndu na,» ka hən̄j. ⁴¹ «Kristi ya,» ka sanlaha. «Tsaw ma Galili dza'a saba Kristi rki? ⁴² «Ma zivra Dawuda ma luwa Batlehem ta nzakway ka luwa Dawuda*» a dza'a saba Kristi, ka vindatani ma gwada Lazglafta kay ra?» ka sanlaha. ⁴³ Kidaghi gamndəŋ ka tsa ndəghata mnduha ya dagavapta ta ghəŋa gwada ta Yesu. ⁴⁴ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksaf, sew had ya ta faftá dzvu tida wa.

Ga rgha maliha la Yahuda

⁴⁵ Ka vrəghutá tsa gwal ngha həga Lazglafta ya da slanaghatá tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la Farisa ya. Ka hən̄j mantsa: «Nya kwal kuni ksakta na?» ka tsaha ya nda hən̄j. ⁴⁶ Ka hən̄j mantsa: «Kay! Had mndu ta kdə walan̄tá gwadaftá mndərga tsa gwada tsa gwada tsa mndu ya wu,» ka hən̄j nda tsa la Farisa ya. ⁴⁷ Ka la Farisa mantsa: «Nu! Nanafnana lu ta kaghuni guli 6a? ⁴⁸ Mamu mndu dər turtuk mataba la mali mali, nda ya mataba la Farisa ta zlgħaftá tsa mndu ya ta nghə kaghuni ra? ⁴⁹ Tsa ndəghata mnduha ta zlgħafta ta nghə kaghuni ya ná, sna a hən̄j ta zlahá Musa wu, gwal nda ksi'a hən̄j!» ka la Farisa nda hən̄j.

⁵⁰ Ka Nikwademu ta nzakway mataba tan̄j si ta sli'af̄ta girvidik ka lagha slanaghatá Yesu ya kay nda hən̄j mantsa: ⁵¹ «Ka ta dawap a lu ta gwada da mndu, ka snan̄tá skwi maga tsi wu ná, ta gi tsanaghatsa zlahá mu ta guma ta ghəŋani ra?» ka'a. ⁵² Ka hən̄j mantsa: «Tekw kagha mataba la Galili guli ra? Dzan̄ja ta gwada Lazglafta 6a ka ngha ka, ka dza'a slanaghasla ka ta vli ta mna saba anabi ma Galili,» ka hən̄j nda tsi. [⁵³ Tahula tsa, ka gazlaghutá hən̄j dzagha tan̄j.]

8

Marakw ksaf lu ta hliri

¹ Ka sli'af̄ta Yesu ka laghwi ta ghwá Zaytun̄j. ² Wrək tgha ka vragatá tsi, ka lamə tsi da daba həga Lazglafta, ka sli'adaghatá inda mnduha da tsi. Ka nzatá tsi nda nza ka tagha skwi ŋa tan̄j. ³ Mbadá gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa ka ksadaghatá sana marakw ksaf lu ta hliri. Ka kladamta da taba mnduha ka sladanata ta kəma Yesu. ⁴ Ka hən̄j mantsa: «Mghama dá! Wana na

marakw na ksaf lu ta hliri. ⁵ Mndərga na marakw na ná, zlabata nda pala, ka zlahá Musa mnan̄nata. Waka kagha nda ŋa gha na?» ka hən̄j nda Yesu.

⁶ Tsaw ŋa tsanamtá matsavada, kada mutsafa hən̄j ta rutsak tida lagha hən̄j mna tsa gwada ya ŋani. Lagha Yesu ka dzamtá ghən̄j ka vinda skwi ta hadik nda ndəfina dzvu. ⁷ Ka gdavatá hən̄j ka va daway da tsi. Ka Yesu mantsa: «Ka waya mataba ghuni kul walan̄ta gatá dmaku ya, ka zlafzla tsi ta wudá na marakw na nda pala,» ka'a kapan̄tá ghən̄j. ⁸ Ka dzəglamtá tsi ta ghən̄j ka vindgaltá skwi ta hadik. ⁹ Tahula snan̄ta tan̄j ta tsa gwada Yesu ya, ka gazlaghatá hən̄j turtuk turtuk, zlafta ta la galata mnduha ha ka saha ta zwani. Ka zlan̄tá hən̄j ta Yesu turtukwani nda tsa marakw ya ta sladu ta kəmani. ¹⁰ Kə'a ka Yesu kaplan̄tá ghən̄j ná, tsa marakw yeya nghan̄j tsi. Ka Yesu mantsa: «A', gazlagha diga hən̄j kay ní makwa na? Had mndu ta tsaghagha ta guma kay ra?» ka'a nda tsi. ¹¹ Ka tsa marakw ya mantsa: «Had mghama dá wa,» ka'a. Ka Yesu mantsa: «Tsa a i'i ta guma ta ghəŋa kagha guli wa. Lal! Yaha ka magəgaltá dmaku,» ka'a nda tsi.

Yesu tsuwadaka ghəŋa hadik

¹² Ka Yesu nda hən̄j guli mantsa: «i' tsuwadaka ghəŋa hadik, mndu ta dza'a mista dá ná, had dza'a mbadá ma grusl wu, dza'a mutsay ta tsuwadaka hafu,» ka'a. ¹³ Ka la Farisa mantsa: «Ghuba ghəŋa gha ta ghubu ka, vərda gwada a na gwada gha na wu,» ka hən̄j ta ghəŋani. ¹⁴ Ka Yesu nda hən̄j mantsa: «Dər má ghuba ghəŋa da ta ghubu yu ná, vərda gwada ya ta mnə yu, kabga nda sna yu ta vli sagha yu nda vli ta dza'a yu. Tsaw kaghuni ya ná, sna a kuni ta vli sagha yu, nda vli ta dza'a yu wa. ¹⁵ Kaghuni ná, guma wa iri ta tsə kuni. i', tsa a yu ta guma ta ghəŋa mndu wa. ¹⁶ Ala ka tsatsa yu ta guma katsi, vərda guma na guma dá, kabga turtukwa dá a yu wu kawadaga ŋni nda Da ta ghunigihata. ¹⁷ Nda vinda ma zlahá ghuni kazlay: Ka nda guya gwada mnduha his ta va tsa skwa turtuk ya katsi ná, kahwathwata nzakwa tsa gwada ya* kə'a. ¹⁸ Ghuba ghəŋa da ta ghubu yu mndani, ta ghuba i'i Da dá ta ghunidikta guli,» ka'a nda hən̄j. ¹⁹ «Ga Da gha na?» ka hən̄j nda tsi. Ka Yesu mantsa: «Sna a kuni ta i' i wu, sna a kuni ta Da dá guli wa. Ka má nda sna kuni ta i' i ná, má nda sna kuni ta Da dá guli,» ka'a nda hən̄j.

²⁰ Ta tagha skwi ma daba həga Lazglafta mna tsi ta tsa gwadaha ya, ta nzaku ndusa nda vla pgha tsedi. Sew had mndu ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani wa.

* 7:42 Ngha ta 2 Samuyel 7:12, Zabura 89:4-5, Irmia 23:5, Mika 5:1.

* 8:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 17:6, 19:15.

Mnanjta Yesu ta sli'ani da dani

²¹ Ka Yesu mantasa: «Dza'a laghula yu, dza'a zbay kuni ta i'i. Dza'a rwaku kuni ma dmaku, laviñta a kuni ta ghata ma tsa vli ta dza'a yu ya wu,» ka'a nda hən̄j guli. ²² Ka la Yahuda mantasa: «Vghani rki dza'a tsi dzuvta kal tsi ka mnay kazlay: Laviñta a kuni ta ghata da tsa vli ta dza'a yu ya wu kə'a na?» ka hən̄j ta ghə̃na tsa gwadani ya. ²³ Ka Yesu mantasa: «Gwal ta ghə̃na hadik kaghuni, la ta luwa i'i, ŋa gwal ta ghə̃na hadik kaghuni, ŋa na ghə̃na hadik na a i'i wa. ²⁴ Tsaya tsa kal yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni kə'a ya. Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni ka si zlgha a kuni kazlay: "Ti ná, i'i ya kə'a ya wu,"» ka'a nda hən̄j. ²⁵ Ka hən̄j nda tsi mantasa: «Wa kagha katak na?» ka hən̄j. Ka Yesu nda hən̄j mantasa: «Tsa i'i mnaghuna yu daga tan̄tan̄ ya, ya. ²⁶ Ta traku skwiha ŋa mnay da ta kaghuni, ka tsaghunaghatá guma. Tsa mndu ta ghunighata ya ná, vərda mndu ya. Skwi snay yu da tsi ta mna yu ŋa mnduha ta ghə̃na hadik,» ka'a nda hən̄j.

²⁷ Sew sna a hən̄j kazlay: Ta gwadə ta Da na Yesu ta tsa gwada ya kə'a wa. ²⁸ Ka Yesu nda hən̄j mantasa: «Badu kapadafta ghuni ta Zwan̄a mndu ya, badu tsaya dza'a snan̄ta kuni "ta i'i." Badu tsaya guli dza'a snan̄ta kuni kazlay: Gaghə̃ngaghə̃na da a ta maga yu ta skwi wu, manda ya taghadif Da ta mna yu ta gwada da† kə'a. ²⁹ Tsa mndu ta ghunidikta ya ná, kawadaga ŋni nda tsi. Turtukwa da a zlihata tsi wu, kabga ta maganamaga yu ta skwi ta zdəganata inda fitik,» ka'a. ³⁰ Ta gwadə Yesu ta tsa gwadaha ya ná, nda ndəgha gwal ta zlghafta.

Da Lazglafta ta sagha kahwathwata

³¹ Ka Yesu nda tsa la Yahuda ta zlghafta ya mantasa: «Ka gdavagda kuni ma skwi ta taghə̃ yu ŋa ghuni katsi, nda nza kuni ka vərda duhwalha da. ³² Dza'a nda sna kuni ta kahwathwata, ŋa vlaghunata tsa kahwathwata ya ta nzaku nda platá gha,» ka'a ³³ Ka la Yahuda mantasa: «Zivra Abraham an̄ni, ta walan̄ a an̄ni ta nzata ka vu'a mndu wa. Ta wu ŋa mnay gha kazlay: Dza'a plaku vgha ghuni kə'a na?» ka hən̄j nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda hən̄j mantasa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, inda mndu ta ga dmaku ná, nda nza ka vu'a dmaku. ³⁵ Had'vu'a ta gdavata ma haga ga mndu wu, zwan̄ yeya ta gdavata ŋa dəkdek. ³⁶ Ka zwan̄ ta plighunista katsi ná, falau' vgha ghuni kahwathwata. ³⁷ Nda sna yu kazlay: Zivra Abraham kuni kə'a, ama wana kuni ta psa i'i ŋa dzata, kabga tsu'a a kuni ta gwada da wa. ³⁸ Skwi nghan̄ yu da Da da ta mna yu. Kaghuni, skwi taghaghunaf da ghuni ŋa ghuni ta magay,» ka'a ³⁹ Ka hən̄j nda tsi mantasa: «Abraham da ŋni ta

an̄ni,» ka hən̄j. Ka Yesu nda hən̄j mantasa: «Ka má vərda zwana Abraham kuni katsi ná, má mndərga slna Abraham ta magə̃ kuni. ⁴⁰ Wana ndanana ná, ta zba dzata i'i ta mnaghunatá kahwathwata skwi ya snan̄ yu da Lazglafta kuni. Ta walan̄ a Abraham ta magatá mndərga tsaya wa. ⁴¹ Kaghuni ná, slna da ghuni ta magə̃ kuni,» ka'a nda hən̄j. Ka hən̄j mantasa: «Masagwa a an̄ni wa. Turtuktuk Da ŋni ta nzakway ka Lazglafta,» ka hən̄j. ⁴² Ka Yesu nda hən̄j mantasa: «Ka si Lazglafta vərda da ghuni katsi ná, má dza'a d̄vudva kuni ta i'i. Sli'af da Lazglafta i'i ka sagha, gaghə̃ngaghə̃na da a sagha yu wa. Tsatsi ta ghunigidaghata. ⁴³ Laviñ a kuni ta snan̄ta gwada da wu, kabga kwala ghuni kul fatá sləmən̄j ka sna skwi ta mnaghunata yu. ⁴⁴ Da ghuni ná, halaway ya. Ta kumay kuni ta maganatá skwi ta zdəganata. Nda nza tsatsi ka mnda dzata mndu daga ma zlafta. Ta walan̄ a ta sladafta ta kahwathwata wu, kabga had' kahwathwata da tsi wa. Vərda ŋani ma gwada ta gwadagapta ná, tsakalawi ya, kabga tsakalawi tsatá fwa tsatsi. Dani ma tsakalawi tsatsi guli. ⁴⁵ I'i, tsu'a a kuni ta i'i, kabga mnay da ta kahwathwata wa. ⁴⁶ Waya mataba ghuni dza'a mnihata kazlay: Ta b magamaga ka ta dmaku dər turtuk səla kə'a nda i'i na? Ka si kahwathwata ta mnə̃ yu, kabga wu kwal kuni zlghay na? ⁴⁷ Mndu ya nda nza ka ŋa Lazglafta ná, ta snay ta gwada Lazglafta. Kaghuni, sna a kuni ta gwada Lazglafta wu, kabga nza a kuni ka ŋani wu,» ka Yesu nda hən̄j.

I Yesu nda Abraham

⁴⁸ Ka la Yahuda mantasa: «Ta ŋan̄ni a ta mnay kazlay: Mnda la Samari kagha, nda ksa ka da halaway kə'a kay rke?» ka hən̄j nda tsi. ⁴⁹ Ka Yesu mantasa: «Ksa a yu da halaway wa. Glaku ŋa da ta vlay ŋa Da da, ka mbidata kaghuni ta i'i. ⁵⁰ Zba vlan̄ta glaku ta ghə̃na da a ta zbə̃ yu wa. Turtuk tsa mndu ta zba tsa glaku ya ŋa da, tsatsi ta tsa guma guli. ⁵¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta snatá skwi ta taghə̃ yu, had' dza'a mtuta dəkdek wa,» ka'a nda hən̄j.

⁵² Ka la Yahuda nda tsi mantasa: «Ndanana grafta ŋni kazlay: Nda ksa ka da halaway kə'a. Mtumta Abraham, rwurwa la anabi guli. "Ka snasna mndu ta skwi ta taghə̃ yu ná, had' dza'a mtuta dəkdek wu," ka ka ná, ⁵³ mal kagha ka tsa da ŋni Abraham ta mtuta ya ra? Ari mal kagha a ka tsa anabiha ta rwuta ya na? Wa i'i ka kagha ta gray na?» ka hən̄j. ⁵⁴ Ka Yesu nda hən̄j mantasa: «Ka vla glaku ta vla yu ŋa ghə̃na da katsi ná, bə̃tbat tsa glakwa da ya. Da da ta vlihatá glaku, tsa ta mnə̃ kaghuni kazlay: Má Lazglafta ŋni ya kə'a ⁵⁵ kul snan̄ta kuni ya. I'i nda sna yu ta tsatsi. Ka má sna a yu wu ka yu

† 8:28 Ngha ta Yuhwana 3:14.

mazlay katsi ná, má dza'a nzakway yu ka guram nda kaghuni ta tsakalawi ya. Tsaw nda sna i'i ta tsatsi, ta snay yu ta gwadani guli. ⁵⁶ Harharhar ghəŋa Abraham ta ghəŋa vəl ndanayni ta dza'ani nghanjta fitika da. Ka nghanjta tsi, ka tuta tsi da rfu,» ka Yesu nda hən. ⁵⁷ Ka la Yahuda mantsa: «Ta maga a ima gha hutaf mbsak ná, gi nda ngha yu ta Abraham ka ka?» ka hən nda tsi. ⁵⁸ Ka Yesu mantsa: «“Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, makəf lu ka Yatá Abraham ná, mamu i'i.”» ka'a nda hən. ⁵⁹ Na mnatani ta tsaya, ka hlaftá hən ta pala ŋa zlərtsay. Ka difaghutá Yesu, ka saghu tsi da daʒa həga Lazglafta.

9

Mbanafita Yesu ta sana ghulpata mndu

¹ Ta labə Yesu ta tvi, ka nghanjta tsi ta sana mndu nda ghulpa daga ta yagata lu. ² «Maləma dá! Wana nda ghulpa na mndu na daga ta yagata lu. Tsatsi re, dadahani a ta gatá dmaku katak na?» ka duhwalhani dawanja da tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ta ghəŋa dmakwani a ghulpata tsi wu, ta ghəŋa dmakwa dadahani a guli wa. Ghulpgulpa ŋa maravata slna Lazglafta nda ma tsatsi. ⁴ Ta ka fitik vəl na ná, magamamaga ta slna mndu ya ta ghunigihata. Wana vli dza'a kuzuta ŋa kwal kul lavinjta ksəgəltá slna. ⁵ Tata ghəŋa hadik na yu karaku ná, i'i tsuwadaka ghəŋa hadik,» ka Yesu.

⁶ Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka tfatá tsi ta serdək, ka hwada'atá hadik nda tsi, ka masanafta ta kwapaya irihani. ⁷ Manda kdijntani ta masanafta, ka'a nda tsi mantsa: «La mbazinjta kuma gha ma ima Silwe,» ka'a. Tsa «Silwe» ya ná, manda mnay kazlay: Ghunay kə'a ya.

Ka sli'afťá tsi ka laghwi mbazinjta kumani. Mbazinjntani, tsidid irani, ka sli'afťá tsi ka laghu dzaghani. ⁸ «Na mndu ta nzata ka gatá skwi da mnduha ya a na mndu na kay ra?» ka sləvdahani si ta gdata na nghanjta ta gatá skwi ya. ⁹ «Tsatsi ya» ka sanlaha. «Tsatsi a wu, sana mndu ya ta gara vgha nda tsatsi,» ka sanlaha guli. Ka tsa mndu ya mantsa: «Aŋ! vada ya,» ka'a. ¹⁰ «Waka ka magay kəl ka ka nghanjta vli 6a?» ka hən nda tsi. ¹¹ «Sana mndu ya ta hgə lu ka Yesu, ta hwada'atá hadik, ka masadiftá tsi ta kwapaya iriha da. “La mbazinjta kuma gha ma ima Silwe,» ka'a nda i'i, ka sli'afťá yu ka laghwi yu mbazinjta, kəl yu ka nghanjta vli,» ka'a. ¹² «Ga tsa mndu ya ndana?» ka hən nda tsi. «Sna a i'i wa,» ka'a nda hən.

Dawutá vla la Farisa da tsa mndu si nda ghulpa ya

¹³ Ka klaftá hən ta tsa mndu si nda ghulpa ya, ka klaghata da la Farisa. ¹⁴ Tsaw bađu Sabat hwada'ata Yesu ta tsa hadik ya, ka

masanaftá tsa mndu ya ta kwapaya irihani ka mbanafita ya. ¹⁵ Ka dawgəltá la Farisa da tsi kə'a magaku kəl tsi ka nghanjta vli. Ka'a mantsa: «Hadik hwada a tsi, ka masadifta ta kwapaya iriha da. Ka mbazinjta yu ta kuma da, kəl yu ka nghanjta vli,» ka'a nda hən. ¹⁶ Ka dgavaptá la Farisa his gamndər. «Mnda Lazglafta a tsa mndu ya wu kabga sna a ta skwi ta mnə zlahá sabat wu,» ka sanlaha. «Waka mnda dmaku dza'a maga mndərga tsahaya ma mazəzmə na?» ka sanlaha, ka hən ta ghəŋani. ¹⁷ Ka hən nda tsa mndu ya mantsa: «Wa tsa mndu ta mbaghafita ya ka kagha ta gray na?» ka hən ka mahis nda tsi. «Anabi ya,» ka'a nda hən.

¹⁸ Ta lanaf a ta la mali ta ghəŋa la Yahuda na mnay kazlay: Si nda ghulpa tsa mndu ya, ka nghanjta tsi ta vli kə'a wa. Ka laghu hən hgaktá dadaha tsa mndu ya. Ka sagha hən. ¹⁹ Manda sagha tan, «zwanja ghuni na mndu na ra? Grafra kuni kazlay: Nda ghulpa ta yagata kuni kə'a ra? Waka a magaku kəl tsi ka nghanjta vli ndana 6a?» ka hən nda hən. ²⁰ Ka dadahani mantsa: «Nda sna aŋni kazlay: Zwanja ŋni ya kə'a. Ta yagata ŋni guli ná, nda ghulpa. ²¹ Tsaw sna a aŋni kə'a magaku kəl tsi ka nghanjta vli wa. Dawawadawa da tsi, nda gla tsatsi prak ka zlgəhawani tsatsi ka ghəŋani,» ka hən. ²² Ta zləŋay tsa dadahani ya ta la maliha ta ghəŋa la Yahuda, kəl hən ka mnay mantsa. Tsaw la mali ta ghəŋa la Yahuda ya ná, nda ghada dzrafta tan. Mndu ta mnay kazlay: Yesu ná Kristi ya kə'a ná, dza'a talinjta lu ta tsa mndu ya ma həga tagha skwa mu kə'a. ²³ Tsaya kəl dadahani ka mnay kazlay: Nda gla tsatsi, prak tsatsi ka ghəŋani ka zlgəhawani kə'a ya.

²⁴ Ka hgəglanjta la Farisa ta tsa mndu ya kamahis. Ka hən nda tsi mantsa: «Mna kagha ta kahwathwata ta kama Lazglafta. Aŋni ná, nda sna aŋni kazlay: Mnda dmaku tsa mndu ya kə'a,» ka hən. ²⁵ Ka tsa mndu ya mantsa: «Ka mnda dmaku tsi, ka mnda dmaku a tsi wu, sna a i'i wa. Skwi turtuk ya snəŋ i'i ná, si nda ghulpa yu, ndanana nda ngha yu ta vli tsidid,» ka'a nda hən. ²⁶ «Waka a magaghata kəl ka ka nghanjta vli ka ka?» ka hən nda tsi. ²⁷ «Ghadaghada yu ta mnaghunata, va a kuni ta snay wu. Nu ta kumə kuni ta mnəglaghunata da tama, ari ta kumay a kaghuni ta nzakway ka duhwalhani guli na?» ka'a nda hən. ²⁸ Ka rarazə hən. Ka hən mantsa: «Ba kagha ta nzakway ka duhwalani wala, aŋni ná, duhwalha Musa aŋni. ²⁹ Nda sna amu kazlay: Gwadgana gwada Lazglafta ta Musa kə'a. Tsa mndu ya, sna a aŋni ka sagha ga tsi wu,» ka hən. ³⁰ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wanawa mandərmimi kay tama! Sna a kuni ta vli ka ga sagha tsi wu? Wana gunihaguna ta ira i'i tada tsa. ³¹ Skwi ya snəŋ amu ná, zlgə a Lazglafta ta wa skwi ta dawu mnda dmaku wa. Mndu

ya ta vla glaku nani, ta snanata nani, ta zlghe tsi ta wani. ³² Ka yawu ta sna a lu ta mnay kazlay: Mamu mndu ta gunanata ira mndu yaga lu nda ghulpa ka'a wa. ³³ Ka si nza a tsa mndu ya ka mnda Lazglafta wu na, ma had sana skwi laviñ tsi ta magata wa.» ka'a nda hən. ³⁴ Ka hən nda tsi mantsa: «Kagha yaga lu ka dmaku dze'dze' guli na, ka taghəgəltá skwi nən,» ka hən, ka ghzlagapta ma həga tagha skwa tanj.

Vərđaka ghulpata mndu

³⁵ Manda snanəta Yesu kazlay: Ghzlagap ghzla lu ma həga tagha skwa la Yahuda ka'a, ka lagha tsi slanaghata. Ka'a mantsa: «Zlgəhfzlgəha ka ta Zwanəta mndu ra?» ka'a nda tsi. ³⁶ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wayə ní mghama dá! Mnihamna ka zlgəhəfta yu,» ka'a nda tsi. ³⁷ «Vani na ta ngəka ka, ta gwada nda kagha na,» ka Yesu nda tsi. ³⁸ «Zlgəhfzlgəha yu mghama dá,» ka'a tsəlbəta ka ndəba dzvu nani. ³⁹ Ka Yesu mantsa: «Sasa yu ta na ghəŋə hadik na nə dganatá nzakwa mnduha. Nə nghanəta gwal ngəhanəta vli, ta vli. Ta ghulpəta gwal nda ngəha ta vli,» ka'a. ⁴⁰ Ka sanlaha ma la Farisa hada mantsa: «Dza'a ghulpgəhulpa ənñi guli ra?» ka hən nda tsi manda snanəta tanj ta tsa gwadaha ya. ⁴¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ka má ghulpgəhulpa kuni katsi ná, má had dmaku ta kaghuni wa. Tsaw "nda ngəha ənñi ta vli," ka kuni ndanana ya, tsaya kəl dmakwa ghuni ka gđavata,» ka'a nda hən.

10

Yesu vərđa mnda ngəha tuwak

¹ Ka Yesu mantsa: «Kəhwəthwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta kwal kul lami nda ta watgəha gamaka tuwakəha, ka valadata nda ta muhul ná, ghali tsa mndu ya, gənda tsa mndu ya guli. ² Ala ka lami nda ta watgəha tsa mndu ya katsi, mnda ngəha tuwakəha tsa mndu ya. ³ Dza'a gunanaguna mnda ngəha tsa həga ya ta watgəha, dza'a nda sna tuwakəha ta lwani, nə hgəyñi ta tuwakəhani nda hga tanj nda hga tanj. Nə zligiñtani ta hən dzibil. ⁴ Zligiñtani ta inda tuwakəha ta nzakway ka nani ya, nə dza'ani ta kəma tanj, ta dza'a hahəŋ mistani. Ta dza'a tuwakəhani mistani, kabga nda sna hahəŋ ta lwani. ⁵ La a hən mista mndu kul snanəta hən wu, dza'a hwayaghuhwayə hən di'ñ nda tsi, kabga tsatsaf a hən ta lwani wa.»

⁶ Mantsa ya ka Yesu mnanatá mahdiñdi ta hən, sew sna a tsa mnduha ta snay ya ta ghəŋə tsa skwi ta mnə tsi ya wa.

Yesu vərđa mnda ngəha tuwak

⁷ Ka Yesu nda hən guli mantsa: «Kəhwəthwata ka yu ta mnaghunata, i'i watgəha gamaka tuwakəha. ⁸ Inda gwal ta sagəha ka tiñlaghutá i'i, ghali tsaha ya, gənda hən guli. Ama ka kwalaghutá tuwakəha ta sna

lwa tanj. ⁹ I'i watgəha gamaka tuwak, ka lamla mndu nda ta i'i, dza'a mbaku. Dza'a laviñlava ta lami ka sabi, nə mutsəftani ta skwa zayni. ¹⁰ Mndu ta ghali ná, ghali nani ta sagəha da ghəlay, nə dzata, nə zadanata. I'i ná, sagəhasa yu nə mutsəfta mnduha ta hafu ka haslay, nə nzakwa tanj kul had sana skwi ta pđugudunustá hən. ¹¹ I'i vərđa mnda ngəha tuwak, vərđa mnda ngəha tuwak ná, nda fa vghani nə tuwakəhani. ¹² Mndu ta ngəha tuwak ta plə lu nda pla nani ná, nani a tuwakəha wu na, ngəyñi ta kramtak mtak ta sagəha ya ná, hwayəghutani ka zlanəvatá tuwakəha, nə valafta kramtak mtak ta tuwakəha, ka kwitanatá hən. ¹³ Tsaya skwi ta magə mndu ta magə slna nə tseđi, had đanwani nda tuwakəha wa. ¹⁴ I'i ná, vərđa mnda ngəha tuwak yu, nda sna yu ta tuwakəha dá, hahən guli nda sna hahən ta i'i, ¹⁵ manda va ya snanə Da ta i'i ya, i'i guli ná, nda sna yu ta Da, nda fa vgha dá guli nə tuwakəha dá. ¹⁶ Mamu sanlaha ma tuwakəha dá guli, kul had ma na gamak na. Dza'a nda sna hən ta lwa dá, nə hlaktá dá ta hən, nə nzata tanj tuts, turtuk mndu ta ngəha hən. ¹⁷ Dvudva Da ta i'i, kabga fəfa yu ta vgha dá nə mtuta, nə mutsəglafta dá. ¹⁸ Had mndu ta laviñtá klaptá hafu ma i'i wu, i'i ka ghəŋə da ta vlata. Laviñlava yu ta vlata, laviñlava yu ta mutsəglafta. Tsaya skwi dza'a ka magay ka Da dá nda i'i.»

¹⁹ Ka dagəglavaptá la Yahuda kidagəhi gamndər ta ghəŋə tsa gwada ya. ²⁰ Ka sanlaha ma hən mantsa: «Mamu duhwala halaway ma na mndu na, nda ksa da halaway, nəw ta sna kuni ta gwada ta gwadə tsi na?» ka hən. ²¹ «Had mndu nda ksa da halaway ta gwada manda tsaya wu, laviñlava duhwala halaway ta gunana ta iri ta mnduha ra?» ka sanlaha guli.

Zlgəhəfa sanlaha ta Yesu wa

²² Ma fitika mazlam, ka skalə lu ta skala havaktá guna həga Lazglafta ma Ursalima. ²³ Mbadə Yesu ka wawaku ma rmak ta wa tsa həga Lazglafta ta hga lu ka rmaka Salumuñ ya. ²⁴ Ka lagha la Yahuda wanafta dliwis. Ka hən nda tsi mantsa: «Ŋə kulam yawu dza'a zlanənata ka ma dga ghəŋ ta dgə nni na? Ka kagəha ta nzakway ka Kristi ya kay, mnanəna ka dardar 6a?» ka hən nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda hən mantsa: «Mnaghunama yu, zlgəha a kuni wa. Na slnəha ta magə yu nda hga Da dá na ta mnanəta i'i, ²⁶ zlgəha a kuni wu kabga had kuni mataba tuwakəha dá wa. ²⁷ Nda sna tuwakəha dá ta lwa dá. I'i nda sna yu ta hahən, ta dza'a hən mista dá guli. ²⁸ Ta vlanəla yu ta hafu nə kđekedzən ta hən. Had hən dza'a walanəta zwaduta wu, had mndu dza'a hlaptá hən ma dzva dá guli wa. ²⁹ Tsa Da dá ta vliha ta hən ya, malaghumala ta inda sanlaha. Had mndu

dza'a laviñtá hlaptá hən ma dzva Da dá wa.
³⁰ Anñi nda Da dá ná, ka skwa turtuk nñi,»
 ka'a nda hən.

³¹ Lagha la Yahuda ka hləgləftá pala nja zlərtsay. ³² Ka Yesu nda hən mantsa: «Wya nda ndəgha slna dīnadīna si da Da dá magaghuna yu, ta ghəña wati ta kuma kuni ta zlərtsa i'i na?» ka'a nda hən. ³³ Ka hən mantsa: «Ta ghəña magata gha ta skwi dīna a ta zlərtsa nñi ta kagha wu, ta ghəña vəl kwarakwara gha. Kagha ta nzakway ka mnda sēla ná, ta gra ghəña gha ka nda Lazgləfta,» ka la Yahuda nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Vinda a ma deftera zlahā ghuni ma vla mnay Lazgləfta kazlay: Kaghuni ná, "lazgləftaha" kuni* kə'a kay ra?» ³⁵ Nda sna mu kazlay: Had' mndu dza'a laviñtá hərəñta skwi nda vinda ma deftera Lazgləfta wu kə'a. Tsaw lazgləftaha kuni ka Lazgləfta tsanaftá hgu ta mnduha ta mnə tsi ta gwadani nja tan. ³⁶ I'i, Da ta zbaptá i'i, ka ghunighata ta ghəña hadik, waka kuni dza'a mnay kazlay: Ta kwarakwara ka kə'a kabga mnay dá kazlay: Zwanja Lazgləfta yu kə'a? ³⁷ Ka slna Da dá a ta maga yu ta ngə kuni wu, ma zlgəhf kuni ta i'i. ³⁸ Ala ka si vani tsi ta magə yu katsi, dər má zlgəhf a kuni ta i'i wu, zlgəhfawzlgəh a ka tsa slnaha ya, kada grafta kuni, nja sənənta ghuni kazlay: Da ta nzaku ma i'i, i'i ma Da guli kə'a,» ka Yesu nda hən. ³⁹ Ta ghəña tsaya ka zbəgəltá hən ta ksafat, ka zadənaghatá tsi rək ta hən. ⁴⁰ Ka vrəgləghutá Yesu ta śla ghwa Zurden, ma vla tanənta magay Yuhwana ta batem nja mnduha, ka nzatá tsi hada. ⁴¹ «Had' mazəmzəm dər turtuk maga Yuhwana wa. Tsaw inda skwi ya mna Yuhwana ta ghəña na mndu na ná, manda va tsaya nzakwani, ka ndəghata mnduha ta sli'adaghata da tsi ta mnay.» ⁴² Ma tsa vli ya, nda ndəgha gwal ta zlgəftá Yesu.

11

Mtakwa Lazar

¹ Mamu sana mndu ma luwa Betani Lazar hgani ksaf dənja. Ma tsa luwa ya ta nza-kwa kwaghamani ta nzakway ka i Mari nda Marta. ² Tsa Mari ya tsa ta pghanəftá urdi ta sēla ta Mgham Yesu ka takadáy nda swida ghəñani ya. Zwanjani tsa Lazar kul dughwanaku ya guli. ³ Ka tsghaghatá tsa kwaghamani ya ta lwi nja Yesu kazlay: Mghama dá, dughwana a tsa gra gha ya kay wu kə'a. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Dzata a tsa dənja ya ta Lazar wa. Nja marantá glakwa mbrakwa Lazgləfta tsa dənjan ya, kada maravata glakwa Zwanja Lazgləfta guli,» ka'a manda sənəntani ta tsa gwada ya.

⁵ Tsaw ta dāvay Yesu ta i Marta nda mukumani nda Lazar. ⁶ Tahula tsa sənənta Yesu

kazlay: dughwana a Lazar wu kə'a ya, ka magaglatá tsi ta fitik his, ma tsa vli hada tsi ya. ⁷ Tahula tsa, «vramavra ta hadika Zudiya,» ka'a nda duhwalhani. ⁸ «Maləma dá, kdakwa la Yahuda tsa ta kuma zlərtsa ta kagha nda pala nja dzata ná, vramavra ta hadika Zudiya ka ka?» ka duhwalhani nda tsi. ⁹ Ka Yesu mantsa: «Ghwanjpdə his a nzmndi ma vaghu ra. Ka ta mbadə giftik mndu ta mbada ná, had' tuthun, ta dzadzay wu, kabga tsuwadək vli ta wa irani giftik. ¹⁰ Ala ka girvidik ta mbada mndu ta mbada katsi, ta dzadzay tuthun, kabga ngəh a ta vli girvidik wu,» ka Yesu nda hən. ¹¹ «Wa a dzadza hani ta gra mu Lazar, ka la yu da sli'anəfta,» ka'a nda hən tahula mnatani ta tsa gwada ya. ¹² «Mghama dá! ka si hani ta dzata ya ni, had' dza'a mbafra ra?» ka duhwalhani nda tsi. ¹³ Ba va hani ta dzata kahwathwata ka hahən sizlay nda nja tan. Tsaw ta ghəña mtatani mna Yesu ta nñi. ¹⁴ Ka Yesu klinistá ghəñani ta hən mantsa: «Nda mta Lazar tane! ¹⁵ Ta rfu yu ta ghəña kwala da kul had' hada. Dina tsaya ka nja ghuni, nja fafta ghuni ta ghən ta i'i. Mbadma slanaghata ndana tama,» ka'a nda hən. ¹⁶ «Mbadma amu guli, ka dza'a mu rwuta kawadaga nda tsi,» ka Tuma ta hgə lu ka mbuhwali nda pdakwa duhwalha.

Yesu hafu

¹⁷ Ta lagha Yesu ná, mafwada fitika Lazar tsa ma hadik manda padamta. ¹⁸ Tsa luwa Betani ya, malaghumala a ka meli hkən nzakwani nda luwa Ursalima wa. ¹⁹ Nda ndəgha la Yahuda ta sli'adaghata da zgwantá i Marta nda Mari, ta ghəña mtatá zwanjama tan. ²⁰ Manda sənənta Marta kazlay: Wa'a Yesu ta sagha kə'a, ka labə tsi da guyya ta tvi, ta nzutá nzakwani Mari mintgha. ²¹ Ka Marta nda Yesu mantsa: «Mghama dá! Ka má hadna ka katsi ná, má mta a zwanjama dá wa. ²² Tsaw dər nda vanana ná, nda sna yu kazlay: Inda skwi dza'a ka dawanja da Lazgləfta ná, dza'a tsu'aghaf tsu'a Lazgləfta ta wani kə'a,» ka Marta nda Yesu. ²³ Ka Yesu mantsa: «Dza'a sli'agapsli'a zwanjama gha ma mtaku,» ka'a nda tsi. ²⁴ «Nda sna yu mantsa kazlay: Dza'a sli'agapsli'a ma mtaku bađu kdakwa ghəña hadik kə'a,» ka Marta nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda tsi mantsa: «I'i tsa mndu ta sli'aganəptá gwal nda rwa nja nzəglata tan nda hafu ya. Mndu ta zlgəftá i'i dər mtumta tsi, dza'a nzanza nda hafu. ²⁶ Dər wati ma mndu ka ta ndiri tsi ta zlgəftá i'i had' dza'a mtuta dekdek wa. Zlgəfzlgəh ka ta tsa?» ka Yesu nda tsi. ²⁷ Ka Marta nda tsi mantsa: «Anñi mghama dá, zlgəfzlgəh yu kazlay: Kagha ná, Kristi Zwanja Lazgləfta ya dza'a saha ta ghəña hadik ka,» ka'a nda tsi.

* 10:34 Ngəh ta Zabura 82:6.

Tawa Yesu ta ghəŋa mta ta Lazar

²⁸ Mnatani ta tsa gwada ya, ka sli'äfta tsi ka laghwi mnanatá mukumani Mari makékmakédek kazlay: Wa'a tsa mndu ta taghamatá skwi ya kay hadna ta gvala kagha, ka'a. ²⁹ Na gi snaŋta Mari mantasa ya, gi brahwat sli'äfta, ka hwaya slanaghatá Yesu. ³⁰ Tsaw ta lamə a Yesu da luwa karaku wu, tata nzaku ma tsa vla guyakwa taŋ nda Marta ya. ³¹ Nghay tsa la Yahuda ta nzaku ma həga ta ləa ŋuduf ŋa Mari ta tsa gi sli'äftani brahwat ka sli'i dzibil ya, ka həŋ mantsa: Ya sli'ani da taw ta kulu tsa, ka həŋ ka sabi mistani. ³² «Mghama dá! Ka má hadna ka ná, má mta a zwanjama dá wu,» Ka Mari zlambatá ma ghuva Yesu nghanjər tsi manda ɣhadaghatani da tsa vli nda tsi ya. ³³ Nghay Yesu ta Mari ta taw, nda tsa la Yahuda ta labə mistani ya tani, ka lagha tsi ta ŋudufa Yesu ka kəanafta. ³⁴ «Ga padamta kuni na?» ka'a nda həŋ. «Mghama dá! Sawi nghanata 6a,» ka həŋ nda tsi. ³⁵ Ka mbəzə Yesu ta ima taw. ³⁶ «Nghawa kə'a ta dʒvay 6a!» ka la Yahuda ta ghəŋani. ³⁷ «Tsatsi ta mbanafatá ghulpata mndu kay guli ná, laviŋ a ta pyaftá Lazar má ŋa kwal kul mtuta ra,» ka sanlaha mataba taŋ.

Vranamta Yesu ta hafu ma Lazar

³⁸ Ka laglagha tsi ta ŋudufa Yesu. Ka sli'äfta tsi ka lagha ta kulu. Sana galigha ya fuŋ lu ta klam ta wani. ³⁹ «Tajwalaghwa ya klam ta wani ya,» ka Yesu. «Mghama dá! Nda ghada zi'atani, kabga ma fwadɔ fitikani na manda padamta,» ka Marta, mukumani ma tsa mndu nda mta ya. ⁴⁰ «Mnagha a yu kazlay: Ka zlg hafzlg ha ka ná, dza'a nda nghan ka ta mbrakwa Lazglafta kə'a kay ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴¹ Ka taŋwalaghatá həŋ ta tsa klam ya. Ka nghanadafá Yesu nda ta luwa, ka'a mantsa: «Da! Ta rfay yu ta kagha, kabga ta zlg hafzlg ha ka tawa dá. ⁴² Nda sna yu kazlay: Ta gɔadgɔ ka ta zlg hidiftawa dá kə'a. Nziya nza tsi ná, ŋa na mnduha ta widifta na ta mna yu, kada zlg hafta həŋ,» ka'a. ⁴³ Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Lazar! Sabsa,» ka'a. ⁴⁴ Ka sabə tsa Lazar si nda mta ya nda slahwatá səlahani nda dzvuhani, nda patak ma kuma. «Paliŋwapala, ka mbada tsi ta mbada,» ka Yesu nda həŋ.

*Baray mghamha ta vgha ŋa dzatá Yesu
Mat 26:1-5, Mak 14:1-2, Luk 22:1-2*

⁴⁵ Mataba tsa la Yahuda si ta lagha da zgwa Mari ya ná, nda ndagha sanlaha ta zlg haftá Yesu nghanjər həŋ ta skwi maga tsi. ⁴⁶ Ka sli'äfta sanlaha mataba taŋ, ka laghwi slanaghatá la Farisa, ka rusanafatá skwi maga Yesu ta həŋ. ⁴⁷ Lagha la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la Farisa, ka tskanatá gwal tsa guma. Ka

həŋ mantsa: «Dagala mazəməzə ma magə tsa mndu ya, waka mu dza'a magay na? ⁴⁸ Ka zlanazla mu ka va magayni katsi ná, dza'a sli'aghuslia mnduha da zlg haftá tsatsi, ŋa sagha la Ruma da zadanatá həga Lazglafta nda mndəra amu tani,» ka həŋ. ⁴⁹ Ka Kayifa ta nzakway tek w mataba la mali ta ghəŋa la Yahuda, ya zbap lu ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ma tsa vaku ya, nda həŋ mantsa: «Kaghuni wa, had skwi snaŋ kuni wa. ⁵⁰ Had kuni ta ndanu ra? Draj mtuta mndu turtuk da manaka mnduha, kaya dza'a zadanatá lu ta mndəra mndu nekwnek w,» ka'a.

⁵¹ Tsaw tsa gwada mnə tsi ya ná, nda dʒvayni a wa. Ma vl tsa nzakwani ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya ná, ka mnutá tsi kazlay: Dza'a mtumta Yesu da mnaka la Yahuda kə'a. ⁵² ŋa la Yahuda nda ghəŋa taŋ a wu, nda nza guli ŋa tskanatá inda zwana Lazglafta ta widatá vgha.

⁵³ Daga badu tsa ka dzraftá həŋ ta wi ŋa dzata Yesu. ⁵⁴ Tsaya kwal Yesu margəltá vghani banjuwa mataba la Yahuda. Ka sli'äfta tsi ka laghwi da sana luwa ta həŋ lu ka lfrayim ndusa nda wa mtak. Ka nzatá tsi hada kawadaga nda duhwalhani.

⁵⁵ Ka ndusaktá fitika skalay la Yahuda ta Pak. Ma kdaku tsa fitika skalu ya, ka sli'adaghatá ndəghata mnduha tsa hadik ya da luwa Ursalima, ŋa ghuɔiŋtá vgha taŋ. ⁵⁶ «Ta ndana kuni ná, dza'a saghasa da vla skalu re, ari saghata a wa na?» ka həŋ mataba taŋ, ka zba Yesu. ⁵⁷ Tsaw si mnumna la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la Farisa kazlay: Ka wa mndu da snaŋtá vli hada tsi ya ná, ka mna tsi ŋa ksafatá, ka həŋ.

12*Pghafta Mari ta urdi ta səla Yesu**Mat 26:6-13, Mak 14:3-9*

¹ Ta pdakwa fitik mku' ka maga skala Pak, ka Lagha Yesu da luwa Betani, ma tsa luwa ta nzaku Lazar, tsa mndu sli'aganap tsi ma mtaku ya kay. ² Ka danatá lu ta skwa zay hada, ka dgə Marta. Tekw tsa Lazar ya mataba tsa mnduha ta nzata ŋa za skwa zay kawadaga nda Yesu ya. ³ Ka klaftá Mari ta hwaraka urda sana fu ta həŋ lu ka Nar, nda bla dzvani, ka rita litir. Ka pghə tsi ta səla Yesu, ka takaday nda swida ghəŋani. Ka vətikanafatá tsa urdi ya ta vli ma inda tsa həga ya. ⁴ Ka Zudas Iskaryut zwana Simun, ta nzakway tek w mataba duhwalha Yesu ta dza'a skwapta ya mantsa: ⁵ «Had lu si ta skwaptá na Urdi na ka tseda vagha mnduha hkən dərmək* ka daganafatá gwal ka pdu ra?» ka'a. ⁶ Vərdá gwada ta la pdu a gwadə tsi wa. Vərdá tsatsi ná, ghali ya kabga ta dza'a

* 12:5 Ngha ta Yuhwana 6:7.

tsatsi nda kla'atá tsa skwi ta tska lu ma zlibi da tsi ya. ⁷ Ama ka Yesu mantša: «Zlanazlal Ka fata tsi ŋa bađu pađa i'i. ⁸ Gwal pđu ná, tavata kaghuni hahəŋ. I'i, nzata a yu tavata kaghuni ŋa dekdək wu.» ka'a.

Mal dzatá Lazar; ka gwal dra skwi ŋa Lazglafta

⁹ Snaŋta ndəghata la Yahuda kazlay: Wa'a Yesu ma Betani kə'a, ka sli'adaghatá həŋ. Tsa sli'adaghatá sli'adagha həŋ ya ná, ta ghəŋja gwada ta Yesu nda ghəŋani a wu, ta kumay həŋ ta nghanjta tsa Lazar sli'aganap Yesu mataba gwal nda rwa ya guli. ¹⁰ «Dzatá Lazar guli!» ka la mali ta ghəŋja gwal dra skwi ŋa Lazglafta kurata, ¹¹ kabga nda ndəgha la Yahuda ta sli'apta mataba tanj ka laghwí da zlgħaftá Yesu ta ghəŋja gwada ta Lazar.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40

¹² Gamahtsimani, ka snaŋta dəmga ta sli'adaghatá da tsa vla skalu ya kazlay: Wa'a Yesu ta sagha da Ursalima kə'a. ¹³ Ka 6al həŋ ta sluhwa zlizlam ka dza'a da guyyay ta tvi. Ka həŋ mantša: «Ŋa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha nda hga Mgham. Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mghama la Isra'ila.» ka həŋ ka hla wi. ¹⁴ Manda ya nda vinda, ka mutsaftá Yesu ta zwanja kdih, ka laf tsi tida. ¹⁵ «Ma zləŋ kuni ta zləŋ mnduha ma luwa Ursalima,

wa'a Mghama ghuni ta sagha ta zwanja kdih¹» ka'a.

¹⁶ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ta sna a duhwalhani ta klatá ghəŋani karaku wa. Tahula kapanafta lu ta Yesu ma glakwani, ka havaktá həŋ kazlay: Ta ghəŋja tsatsi vindafta lu ta tsa skwi ya kə'a, ka sagha tsa skwi mna lu ma gwada Lazglafta ya magata manda va tsaya guli, ta ghəŋja Yesu. ¹⁷ Ka rusu inda tsa mnduha si kawadaga nda Yesu ya ta skwi nghanj həŋ, ma fitika sli'aganaptani ta Lazar ma kulu, mataba gwal nda rwa ya. ¹⁸ Tsaya kəl mnduha ka sli'adaghatá da guyyay kabga snaŋta tanj ta tsa mazəmzəm maga tsi ya. ¹⁹ «A had sana skwi dza'a magata mu ya na! Nghawa 6a ta inda mnduha ta dza'a mistani,» ka la Farisa mataba tanj.

Maganatá slna ta Yesu, ka dza'a mistani

²⁰ Mamu la Grek² mataba tsa gwal ta sli'adaghatá da Ursalima ŋa tsəl6u da Lazglafta ma tsa fitika skalu ya. ²¹ Ka həŋ mantša: «Mghama dá! Ta kumay ŋni ta guyyaya nda Yesu,» ka həŋ nda Filip ta nzakway ka mnda luwa Betsayda ta hadika Galili. ²² Ka laghu Filip mnanatá Andre, ka sli'aftá həŋ kawadaga ka laghwí mnanatá

Yesu. ²³ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Nda maga fitik dza'a kəl lu ka kapanaftá Zwanja mndu ma glakwani. ²⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ndleŋw manda va tsaya ta nzata hya nimaya ka dədəm a tsi da hadik ka rwutani. Ka rwurwa tsi, dza'a yaf ya dagala. ²⁵ Mndu ta dva ghəŋani ná, dza'a zadinjzadá. Ala, ka malaghumala dvafta tsa mndu ya ta Lazglafta ka skwiha ma ghəŋja hadik katsi, dza'a nzulananzula tsa mndu ya ta hafani ŋa kədəkedzəŋ. ²⁶ Kata kumay mndu ta magihatá slna ná, ka sawi tsi mista dá, ma tsa vli dza'a nzata i'i ya, hada dza'a nzata tsa mndu ta magihatá slna dá ya guli. Ka ta magihamaga mndu ta slna, dza'a ŋlanafŋla Da dá ta tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ.

Mnay Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku

²⁷ Ka Yesu mantša: «Ndanana ná, wana nda tsa ŋudufa dá. Sna a yu ta skwi ŋa mnay dá wa. Da! Klapkla ta i'i ma na ghuya danjwa na ka yu, tsaw ta ghəŋja tsa ghuya danjwa ya klə yu ka saha ta ghəŋja hadik da ghuyay kay guli. ²⁸ Da! Maranjmara ta glakwa gha,» ka'a. «Ghadaghadá yu ta maranjta glakwa dá, dza'a kdəy yu ta maray guli,» ka lwi gwadagata daga ta luwa. ²⁹ «Luwa ya ta ŋəzlatá,» ka dəmga ta snay. «Duhwalha Lazglafta ya ta gwadganata,» ka sanlaha. ³⁰ Ama ka Yesu mantša: «Tsa lwi ta gwadagata ya ná, ka ŋa dá a wa, ka ŋa ghuni gwadagata tsi. ³¹ Ndanana tama, nda maga fitika tsanaghatá guma ta na ghəŋja hadik na. Ndanana dza'a wudidinjta lu ta mghama na ghəŋja hadik na. ³² I'i, bađu kapadifta³ lu ta na ghəŋja hadik ya, dza'a tďaktďak yu ta inda mnduha da i'i,» ka'a. ³³ Tvi kə'a dza'a mtaku ta mne tsi ma tsa gwadani ya. ³⁴ «Dza'a nzata ŋa kədəkedzəŋ Kristi, ka anjni tagħafta ma deftera zlahu ná, waka kagha tama ta mnay kazlay: Dza'a kapanafkapa lu ta Zwanja mndu kə'a. Wa tsa Zwanja mndu ya?» ka tsa dəmga ya. ³⁵ Ka Yesu mantša: «Ta 6ats nzda tsuwadək karaku mataba ghuni. Tatake'a tsuwadək na ná, Mbadawambada ta mbada ma tsuwadək, yaha vli da kuzaghunaghata. Mndu ta mbada ma grum ná, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ³⁶ Zlgħafwazlgħa ta tsuwadək ta da kaghuni tsi na, kada nzakwa kuni ka zwana tsuwadək,» ka'a nda həŋ. Gwadata Yesu ta tsa gwada ya, ka laghu tsi ka zagħuta di'ij nda həŋ, ka difaghuta.

Kwalaghuta la Yahuda ta zlgħaftá Yesu

³⁷ Kulam nda tsa mazəmzəmha mamaga tsi ta wa ira tanj, ka kwalagħutá həŋ ta zlgħafta. ³⁸ Mantša ya dza'a kəl tsi ka nzakway ta6 ta gwada manda ya mna anabi Isaya kazlay:

† 12:15 Ngha ta Zakari 9:9. ‡ 12:20 Ngha ta Yuhwana 7:35. § 12:32 Ngha ta Yuhwana 3:14.

«Mghama da, wa ta zlgħaftá gwada ya gwada ḡni?»

Wa maranan Mgham Lazglafta ta mbrak-wani*?»

³⁹ Skwi kwal hən zlgħafta ná, wya tsi ka Isaya mnata guli:

⁴⁰ «Lazglafta ta ghulpintá ira tan, ka tənanaftá ghəḡa tan, ḡa kwala tan nghanḡa nda ira tan, ḡa kwala tan tsatsafta da mbədadaktá hən ta vgha tvə i'i

ḡa mbanafta da ta hən† kə'a,» ka Lazglafta.

⁴¹ Ma tsa fitika nghanḡa Isaya ta glakwa Yesu ka mnə tsi ta gwada ta ghəḡani³ ya, mnata tsi ta tsa gwada ya. ⁴² Ma va tsaya ná, mamu ndəghata la mali ta ghəḡa la Yahuda ta zlgħaftá Yesu. Ama ka kwalaghutá hən ta maranḡá ghəḡa tan, kabga zləḡa gwada da la Farisa, da talinḡa lu ta hən ma həga tagha skwa tan. ⁴³ Malaghumala dvafta tan ta ghubu da mnduha ka ya da Lazglafta.

Yesu ná, tsuwadək ya

⁴⁴ Ka Yesu klanḡa lwi manta: «Mndu ta zlgħaftá i'i, i'i a zlgħaf tsi wu, tsa mndu ta ghunigihata ya zlgħaf tsi. ⁴⁵ Mndu nda nghanḡa ta i'i, nda nghanḡa ta mndu ta ghunigihata. ⁴⁶ I'i ná, tsuwadək ya, ka saha ya ta ghəḡa hadik kada kwala mndu ta zlgħaftá i'i da nzata ma grum. ⁴⁷ Ka nda sna mndu ta gwada mna ya, ka kwalaghutá tsi ta maga slna nda tsi kati, i'i a dza'a tsa guma ta ghəḡani wu, kabga sa a ya ta ghəḡa hadik ḡa tsa guma wu, sasa ya ḡa mba mnduha ta ghəḡa hadik. ⁴⁸ Mndu ta vzidta ka kwalaghutá tsi ta zlgħaftá gwada da, dza'a tsanaghatsa lu ta guma. Tsa gwadaha gwada ya dza'a tsanaghatá guma baḡu kdakwa ghəḡa hadik. ⁴⁹ I'i ná, gaghən gaghəḡa da a ta gwada ya ta gwada wa. Tsa Da ta ghunigihata ya ta mnihatá gwada ḡa gwadáy da, nda ya ḡa ta taghay da ḡa mnduha. ⁵⁰ Nda sna ya kazlay: Skwi ta mnə tsi ná, ta vlay ta hafu ḡa kdəkeden kə'a. Ina skwiha ta mnə ya ná, manda va skwi mniha Da da ta mna ya,» ka'a.

13

Mbazanata Yesu ta səla duhwalhani

¹ Ta kdavakta fitik lu, gamahtsimani dza'a skala lu ta skala Pak. Nda sna Yesu kazlay: Saghasa fitik dza'a kal tsi ka zlanatá na ghəḡa hadik na, ka laghu da Da kə'a. Dvudva tsatsi ta gwal ta zlgħafta ma na ghəḡa hadik na, had kdavakta dvutani ta hən wa. ² Ka zə Yesu ta skwa zay nda duhwalhani gahawu. Nziya nza tsi, ghadaghada halaway ta hbutá Zudas zwanḡa Simuḡ Iskaryut ḡa skwaptá Yesu. ³ Nda sna Yesu ka ghəḡani kazlay: Sa daga da Lazglafta ya, dza'a vru da Lazglafta

ya kə'a. Nda sna guli kazlay: Fanamfa Lazglafta ta inda skwi ma dzvani kə'a. ⁴ Ka sli'avatá tsi ma tsa vla za skwi ya, ka sudatá tsi ta lgutani, ka klaftá tsi ta ira gwada ka hbivta misti. ⁵ Ka tamtá tsi ta imi ma glifin, ka mbambaza tsi ta sala duhwalhani. Ka ta takad tsi nda tsa ira gwada hbiv tsi misti ya kay. ⁶ Ka lagha tsi ta Simuḡ Piyer. Ka Simuḡ Piyer manta: «Mghama da! Kaha ná, ḡa mbaza səla da!» ka'a nda tsi. ⁷ «Ta kdá a sanḡa gha ta na skwi ta magə ya na karaku wu, dza'a nda sna ka dadlay,» ka Yesu nda tsi. ⁸ «Kadzenkadzen, had ka ta walanḡa mbaza səla da wu,» ka Piyer nda tsi. «Ka mbazagha a ya ta səla gha wu, had ima gha ma i'i wu,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Ka'a manta: «Mghama da! Salaha da kwenkwen a dza'a ka mbazihata tama wu, nda dzvuha da nda ghəḡa da tani,» ka Simuḡ Piyer nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu manta: «Ka nda mbazambaza mndu, had ta zbəgəltá mbaza wa. Ba səlahə kwenkwen dza'a mbabazanaghuta tsi, kabga tsuwedaka vghani. Tsuwedaka vgha ghuni, tsaw kaghuni demdem a wu,» ka Yesu nda tsi. ¹¹ Nda sna Yesu ta mndu dza'a skwapta, tsaya kal tsi ka mny kazlay: Kaghuni demdem a tsuwedaka wu kə'a ya.

¹² Tahula mbabazanatani ta səlahə tan, ka sudglavatá tsi ta lgutani, ka nzəgladatá ka zəgəltá skwi. Ka'a nda hən manta: «Nda sna kuni ta tsa skwi magə ya ḡa ghuni ya ra? ¹³ "Mndu ta tagha skwi" ḡaḡni ka, "mghama ḡni" ka, ka kuni ta hga i'i. Ta ḡa ghuni tsaya, manda va tsaya ya. ¹⁴ Ka si i'i ta nzakway ka mgham, mndu ta tagha skwi ḡa mndu, mbaza ghuna mbaza ya ta səla ya ní, kaghuni guli ḡa mbazay ghuni manta ta ḡa sani nda sani. ¹⁵ Maraghnatá tsaya maraghuna ya, ḡa magay kaghuni guli manda tsa magaghuna ya ya. ¹⁶ Kahwathwata ka ya ta mnaghunata, had kwala ta malaghatá mghamani wu, had mndu ghunay guli ta malaghatá mndu ta ghunafta wa. ¹⁷ Ka nda sna kuni ta tsaya, dza'a rfu kuni kata magay kuni ta slna nda tsi. ¹⁸ Nda kaghuni demdem a ta gwada ya ta tsa gwada ya wu, nda sna ya ta gwal zabap ya. Tsa gwada nda vinda ma defteri ya ná, dina ka magatani manta. "Mndu ta zə ḡni ta skwa zay kawadaga nda tsi ta lidista.*" ¹⁹ Ka ya ta mnaghunata daga ndanana ma kdaku skwi ka slata. Manta tama ka slasla skwi ya, ḡa zlgħafta ghuni kazlay: "I'i ná, i'i ya" kə'a. ²⁰ Kahwathwata ka ya ta mnaghunata, ka tsu'afstu'a mndu ta mndu dza'a ghunafta ya kati ná, i'i tsu'af tsi. Ka tsu'afstu'a tsi ta i'i, tsu'afstu'a guli ta mndu ta ghunigihata,» ka'a.

* 12:38 Nghanḡa ta Isaya 53:1. † 12:40 Nghanḡa ta Isaya 6:9-10. ‡ 12:41 Nghanḡa ta Isaya 6:1.

* 13:18 Nghanḡa ta Zabura 41:10.

*Sli'a Zudas skwaptá Yesu**Mat 26:20-25, Mak 14:17-21, Luk 22:21-*

23

²¹ Tahula kdiŋta Yesu ta mana tsa gwaɗaha ya, ka ghudzawaftá ɲuɗufani, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i,» ka'a mnananŋta haŋ baz. ²² Ghurghurghur, ka duhwalhani ka nanagha vgha taŋ. Sew sna a haŋ ka ta wa ta mna tsi wa. ²³ Tsaw sani turtuk mataba duhwalhani, tsa ta mamə Yesu ya, tavata Yesu nzanavata tsi. ²⁴ «Wa na mndu ta gwaɗa ka ta ghəŋani na na? ka ka ɗawanŋa da tsi 6a?» ka Simuŋ Piyer nda tsi nda dzvu. ²⁵ Mantsa ya tama, «Wayá ní mghama ɗa,» ka tsa duhwal ya fadaghatá ghəŋi da ghuvá Yesu ka ɗaway. ²⁶ Ka Yesu mantsa: «Tsa mndu dza'a ni'agafta yu ta ndurzla ɗafa ka vlaŋta ya ná, vani tsaya,» ka'a nda tsi. Ka ni'agaftá tsi ta ndurzla ɗafa ka vlaŋta Zudas zwanŋa Simuŋ Iskaryut. ²⁷ Na gi tsa zlghafta Zudas ta tsa ndurzla ɗafa ya, gi lama halaway dida tsa. «Maga misimmisim ta skwi ta kumə ka ta magay,» ka Yesu nda tsi. ²⁸ Haɗ mndu ɗər ka turtuk mataba tsa gwal ta nzata ka za skwi ya nda sna ka kabgawu kəl tsi ka mnay ɲani mantsa wa. ²⁹ Zlah la skwaktá skwi ɲa za skalu, ka la valaŋtá skwi ta gwal ka pɗu a ka Yesu nda tsi, ka sanlaha ta ndanay, kabga da Zudas zliba tska skwa taŋ. ³⁰ Na zlghafta Zudas ta tsa ndurzla ɗafa ya, ka gi sabə tsi dzibil. Rvidik vli ta tsa luwa ya.

Dvuwaɗva ta vgha ghuni

³¹ Tahula saghwa Zudas dzibil, ka Yesu mantsa: «Ndana na ɲlanafata lu ta Zwanŋa mndu. Ka ɲlanafata lu ta Lazglafta guli nda ma tsatsi. ³² Ka nda ma tsatsi zlagiŋta Lazglafta ta glakwani ya, dza'a marigiŋmara ma vərɗa tsatsi ta glakwa zwanŋ guli, dza'a gi magay ndana ndana. ³³ Zwana ɗa, ta ɓats yeya nzɗa ɗa kawadaga nda kaghuni, dza'a zbay kuni ta i'i. Manda ya ya mnana yu ta la Yahuda kazlay: Lavinŋ a kuni ta ɓhata ma vli ta dza'a yu wu kə'a ya, manda tsaya ta mnaghunanta yu ta kaghuni guli ndana. ³⁴ Wana lfida zlahu ta vlaghunata yu. Dvuwaɗva ta vgha ghuni sani nda sani. Manda ya ya ɗvu i'i ta kaghuni ya, ɗvuwaɗva kaghuni guli ta vgha ghuni sani nda sani. ³⁵ Ka ta ɗvuɗva kuni ta vgha ghuni sani nda sani katsi, ta tsaya dza'a snaŋta mnduha kazlay: Duhwalha ɗa kuni kə'a,» ka'a.

*Mnay Yesu ta krughuva Piyer**Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Luk 22:31-*

34

³⁶ Ka Piyer mantsa: «Mghama ɗa! dza'a diga ka na?» ka'a nda tsi. «Lavinŋ a ka ta ɓhata da tsa vli ta dza'a yu ya ndanana wu,

ɗazlay ya, dza'a ɓhaɓha ka mista ɗa,» ka Yesu nda tsi. ³⁷ Ka Piyer mantsa: «Mghama ɗa! kabgawu dza'a kwal yu laviŋtá ɓhata mista gha ndana na? Ɗər ɲa dzatá i'i tsi, fafa yu ta vgha ɗa ka ɲa gha,» ka'a nda tsi. ³⁸ Ka Yesu mantsa: «Va kahwathwata, fafa ka ta vgha gha ɲa ɗa ra? Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma kɗaku vazak wahata ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu, kə'a nda i'i,» ka'a.

14*Nda ma Yesu tva dza'a da Da*

¹ Ka Yesu nda duhwalhani kay guli mantsa: «Yaha ɲuɗufa ghuni da tɗu, fafwafa ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta faf kuni guli ta ghəŋa ghuni ta i'i. ² Nda ndəgha vla nzaku ma həga ga Da ɗa, ka má haɗ tsi mantsa wu, má mnaghunamna yu. Dza'a nda sli'a yu da payaghunata vli. ³ Tahula laghwa ɗa ka payaghunata vli, dza'a vragavra yu, ɲa hlay ɗa ta kaghuni tavata i'i. Ɗa mutsafta kaghuni guli ta nzaku ma vli dza'a nzata i'i, ka'a. ⁴ Wya nda sna kaghuni ta vli ta dza'a yu, nda sna kuni ta tvi guli,» ka'a. ⁵ Ka Tuma mantsa: «Mghama ɗa, sna a ɲni ta vli ta dza'a ka wu, waka anŋi dza'a snaŋta tvi?» ka'a nda tsi. ⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «I'i tvi, i'i kahwathwata, i'i hafu. Haɗ mndu dza'a laviŋtá lami ɗa haga ga Da, ka nza a tsi nda tvə i'i wa. ⁷ Ka nda sna kuni ta i'i dza'a nda sna kuni guli ta Da ɗa. Ndanana ná, nda sna kuni, nda nga kaghuni guli,» ka'a nda tsi.

⁸ Ka Filip mantsa: «Mghama ɗa! Maranŋamara ta tsa Da ya, ka zɗafta ɲuɗufa ɲni,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda kɗa fitika ɗa kawadaga nda kaghuni Filip ná, ta sna a ka ta i'i ra? Ka nda nga mndu ta i'i ná, nda nga ta Da. Waka ka dza'a mnay kazlay: Maranŋamara ta Da kə'a na? ¹⁰ Zlghaf a ka kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ra? Nana gwadaha ta mnaghunata yu na ná, ma ghəŋa ɗa a ta kla'ata yu wa. Tsa Da ta nzaku ma i'i ya ta maga tsa slnaha ya. ¹¹ Fafwa fa ta ghəŋa ghuni ta skwi ta mnaghunata yu kazlay: I'i ta nzaku ma Da, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ya. Fafwafa ta ghəŋa ghuni ɗər ta ghəŋa tsa slnaha yeya tsi. ¹² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlghaftá i'i, dza'a magay tsatsi guli ta slna ta magə yu. Dza'a magay ka malaghuta kabga nda sli'a i'i da Da ɗa. ¹³ Mantsa tama, inda skwi dza'a kuni ɗawanŋa nda hga ɗa, dza'a magay yu, kada maranŋa Da ta glakwani nda ma zwanŋ. ¹⁴ Ka ɗawanɗawa kuni ta sana skwi nda hga ɗa, dza'a magay yu,» ka'a.

Dza'a ghunaga ghuna Da ta Sulkum nda ghuɓa

¹⁵ «Ka ɗvuɗva kuni ta i'i, dza'a snasna kuni ta zlahuha ɗa. ¹⁶ I'i, dza'a ɗaway yu da

Da ta sana mndu na ghunəgaghunatani na nzatani na dekdək kawadaga na kaghuni na kata kaghuni. ¹⁷ Tsa mndu ya ná, Sulkuma kliginjá kahwathwata ya. Lavinj a mndu ma ghəna hadik ta tsu'afu wa. Lavinj a hən ta snanja guli wa. Kaghuni na sna kaghuni, kabga ta gđata kawadaga na kaghuni, dza'a gđavagđa na dekdək ma nđufu ghuni. ¹⁸ I'i, zlaghunata a yu manda zwana tawakri wu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni. ¹⁹ Ta bəts nza da, nghanja a mnduha ma ghəna hadik ta i'i wa. Kaghuni ya, dza'a na nga kuni ta i'i, kabga ta nzakw na hafu i'i, dza'a nzata na hafu kaghuni guli. ²⁰ Bađu tsaya dza'a snanja kuni kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, ta nzaku ma i'i kaghuni, i'i guli ta nzaku ma kaghuni yu kə'a.

²¹ «Ka nananja mndu ta zlahuha da ka snata, tsaya mndu ta đvutá i'i. Dza'a đvudva Da da ta tsa mndu ta đvutá i'i ya. I'i guli dza'a đvudva yu na marananta da ta nzakwa da,» ka'a.

²² «Kinawu ka kagha dza'a maravata da anji, kul maravata ka da mnduha ta ghəna hadik na?» ka Zuda, Zudas Iskaryut ya a wa. ²³ Ka Yesu na tsi mantsa: «Ka đvudva mndu ta i'i, dza'a nananja ta gwada da, dza'a đvudva Da da ta tsatsi guli. Na sagha nni na Da da tani na nzakwa nni ga tanj. ²⁴ Ka đvu a mndu ta i'i wu katsi, nana a ta gwada da wu, nana gwada ta mnaghunata yu ta snə kuni na ná, kla a ma ghəna da a yu wu, tsa Da da ta ghunighata ya ta mniyata.

²⁵ «Mnaghunamna yu ta tsaya ta wana yu kawadaga na kaghuni na. ²⁶ Tsa mnda kata mndu dza'a saha ya, Sulkum na ghuđa ya dza'a ghunagata Da na hga da. Tsatsi dza'a taghaghunafu inda skwi, na havaghunaktá inda gwada managhuna yu.

²⁷ «Zđaku ya ta zlaghunanta yu* . Zđaku da ya ta vləghunata yu. Vla a yu na ghuni manda ya ta vlə mnduha ma ghəna hadik wa. Yaha nđufu ghuni da tđu, yaha kuni da zlənj. ²⁸ Nda sna kuni ta gwada mnaghuna yu kay, "nda sli'a yu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni." Ka ta đvay kuni ta i'i katsi ná, dza'a rfay kuni ta rfu ta ghəna má snanja ghuni kazlay: Nda sli'a yu da Da kə'a, kabga mal Da ka i'i. ²⁹ Wana yu ta mnaghunata tsa skwiha yu ndanana ma kđaku hən ka slata, kada zlgħafta kuni ta skwi ta mnaghunata yu, slarə tsi. ³⁰ Haf gwada ta dagala ta na mnaghunata da wu, kabga wya tsa ghwadaka mghama na ghəna hadik na ya ta sagha. Tsaw lavinj a ta nřaptá i'i wa. ³¹ Dina ka snanja mnduha ta ghəna hadik kazlay: Đvudva yu ta Da kə'a. Inda skwiha ta maga yu guli ná, manda ya ya mniha Da ta maga yu. Sli'afwasli'a hadna mbađma,» ka'a.

* 14:27 Ngha ta Isaya 9:5.

15

Yesu vərđa fwa Inabi

¹ «I'i vərđa fwa inabi, Da da mnda hvay. ² Inda dzva fu ta dzuslafa ta i'i, kul had ta yaku ná, ta tsintsə. Inda dzva fu ta dzuslafa ta i'i ta yaku guli na, ta sladaflada na sgəglavaghata yakwani. ³ Ghadaghada tsa gwada ta mnaghunata yu ya ta sladaftá kaghuni. ⁴ Gđavawagđa na ndi'atá vgha ta i'i manda ndi'atá i'i na kaghuni ya. Lavinj a dzva fu ta nafta ka ndi'a a tsi ta dughwanj wa. Mantsa kaghuni guli, lavinj a kuni ta magatá sana skwi ka gđava a ndi'atá kaghuni ta i'i wa. ⁵ I'i fwa inabi, kaghuni dzvuhani, mndu ta gđavata ndi'atani ta i'i manda i'i na tsatsi ya, dza'a yaf ya tsatsi rgədzəb. Ka had i'i wu, lavinj a kuni ta magatá sana skwi wa. ⁶ Ka gđava a ndi'atá mndu ta i'i ná, dza'a wudidiñ wuda lu manda dzva fu na ghwalutani, na hlaftá tsa dzvuhani ya, ka pghamta ma vu, na drutani. ⁷ Ka gđavagđa ndi'atá kaghuni ta i'i, ka gđavagđa gwada da guli ma kaghuni katsi, dawawadawa ta inda skwi ta kumə kuni, dza'a mutsay kuni. ⁸ Ka rgədzəb ta yafta kuni ta maray kuni kazlay: Duhwalhani anji kə'a, tsaya dza'a marananta glakwa Da da. ⁹ Đvudva i'i ta kaghuni manda va ya đvu Da da ta i'i ya. Gđavawagđa ma đvutá mnda da. ¹⁰ Ka ta snasna kuni ta zlahu da, dza'a gđavagđa kuni ma đvutá mnda da. Manda tsaya snata i'i ta zlahu Da da, kəl i'i ka gđavata ma đvutá mndani.

¹¹ «Mnaghunamna yu manda va tsaya kada yifafta rfa da ma kaghuni, na ndəghafta rfa kaghuni guli. ¹² Wya zlahu da ta mnaghunata yu, đvuwadva ta vgha ghuni sani na sani manda va ya đvu i'i ta kaghuni ya. ¹³ Haf sana đvutá mndu ta malaghuta ta ghəna vlata mndu ta hafani na grahani wa. ¹⁴ Ka ta magay kuni ta skwi ta mnaghunata yu ná, na nza kuni ka graha da. ¹⁵ Hgəgla a yu ta kaghuni ka kwalvaha wu, kabga sna a kwalva ta skwi ta magə danahəgani wa. Graha da ta hga i'i ta kaghuni, kabga inda skwi taghaf yu da Da da ná, snaghunamsna yu. ¹⁶ Kaghuni a ta zbaptá i'i wu, i'i ta zbaptá kaghuni, ka faghunaghatá slna na magay, na yafta ghuni, na gđavata tsa yakwa ghuni ya. Mantsa tama, dza'a vlaghunavla Da da ta inda skwi dza'a kuni dawanta na hga da. ¹⁷ Skwi ta mnaghunata yu ná, ka đvuta kuni ta vgha ghuni sani na sani,» ka'a.

Kwalaghuta ghəna hadik ta i Yesu na duhwalhani

¹⁸ Ka Yesu mantsa: «Ka ta husanjhusa kuni ta mnduha ta na ghəna hadik na katsi, tinəl i'i ta husanjta hən ka kaghuni. ¹⁹ Ka má na na ghəna hadik na ka ghuni katsi,

má dza'a d'vaf'dva mnduha ta na ghəŋa hadik na ta kaghuni, kabga ŋa tan kuni mazlay. Zabapzaba yu ta kaghuni, ka hligintá kaghuni mataba mnduha ta ghəŋa hadik. Ta ka ŋa mnduha ta ghəŋa hadik a kaghuni wu, kəl kuni ka husantá hən. ²⁰ Havakwahava ta gwađa mnaghuna yu. "Malaghumala a kwalva ka Maləmani wa." Ka si ghuyd'ipghuya mnduha ta dənwa, dza'a ghuyay hən ŋa kaghuni guli. Ka si snasna hən ta gwađa da, dza'a snay hən ta ŋa ghuni guli. ²¹ Ta gwađa ta i'i dza'a maga hən ta tsaya ŋa ghuni, kabga sna a hən ta mndu ta ghunigihata wa. ²² Ka má sna a yu wu, ka má had'gwađa walan' yu ta mnanatá hən wu, má had' dmakwa tan wa. Ndanana tama, lavglin a hən ta mnay kazlay: Had' dmakwa ŋni wu kə'a wa. ²³ Ka ta husan'husa yu ta mndu, ta husan'husa Da da ta tsa mndu ya guli. ²⁴ Ka má maga a yu mataba tan ta slnaha ya kul walan'tá sani ma mndu ta magata wu katsi, má had' dmakwa tan wa. Ndanana, nda n'gha hən ta slnaha da, ka husantá yu ta hən nda Da da tani. ²⁵ Tsaw slasla tsaya mantsa ya, ŋa nzakwa tsa gwađa nda vinda ma deftera zlahá tan ta mnay kazlay: Ka bətbət husan'ta* yu ta hən kə'a ya, manda va tsaya nzakwani.

²⁶ «Tsa mnda kata kaghuni dza'a saha ya, Sulkum ta kligintá kahwathwata ya dza'a saha daga da Da. Dza'a mnay ta gwađa ta i'i. ²⁷ Kaghuni guli, dza'a mnay kuni ta gwađa ta i'i, kabga kawadaga kuni nda i'i, daga ka yawu zrafta mu ta nzaku.» ka'a.

16

¹ Ka Yesu mantsa: «Managhuna mana yu ta tsa skwiha ya, kada kwalu kuni zlanavatá zlg'ha nda ŋudufa ghuni. ² Dza'a talintala lu ta kaghuni ma həga tagha skwa la Yahuda. Tsaya ya a vani wu, ta saghasa fitik dza'a kəl mnduha dza'a pslatá kaghuni ka ndanay kazlay: Na skwi maga mu na ná, magamaga mu ta skwi ta zdəganatá Lazglafta kə'a. ³ Mantsa ya dza'a maga hən, kabga sna a hən ta dər Da, dər i'i wu.» ka'a.

Dza'a sasa Sulkum nda ghuḅa

⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka saghasa tsa fitik ya, dza'a havakhava kuni ta skwiha managhuna yu. Tsaya kəl yu ka managhunatá tsahaya. Ta kawadaga yu nda kaghuni kwal yu ka mnaghunata daga tan'tan. ⁵ Ndanana dza'a da mndu ta ghunigihata yu. Sew had' ya mataba ghuni ta daway kazlay: Dza'a da wa ka na kə'a wa. ⁶ Ama ma mnaghunan'ta da, ka gurdutá ŋudufa ghuni. ⁷ Kahwathwata na skwi ta mnaghunata yu na. Mal ma na laghwí dza'a laghu yu na kata ta kaghuni. Ka laghu a yu wu, sata a tsa mndu dza'a kata kaghuni ya da kaghuni wa. Ka laghula yu,

dza'a ghunəgaghuna ghuna yu. ⁸ Ka sasa tsi, dza'a mnanamna ta mnduha ta ghəŋa hadik ta krughuva tan ta ghəŋa skwi ka dmaku nda ya ta ghəŋa skwi tdukwa, nda ya ta ghəŋa skwi ka guma. ⁹ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tan ta ghəŋa skwi ka dmaku, kabga kwala tan kul zlg'haftá i'i. ¹⁰ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tan ta ghəŋa skwi tdukwa, kabga nda sli'a i'i da Da, n'ghəglan'ta a kuni ta i'i wa. ¹¹ Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tan ta ghəŋa skwi ka guma, kabga nda ghada tsanaghatá guma ta ghwadaka mghama na ghəŋa hadik na.

¹² «Ta dagala skwi má ŋa managhunata da, tsaw lavint'a kuni ta ŋafta ndana wa. ¹³ Ka sasa tsa Sulkum ta mnigintá kahwathwata ya, dza'a snaghunamsna ta inda kahwathwata. Gwađa ma ghəŋani a dza'a klu'af'ta tsi ka mnay wa. Inda skwi dza'a snan'ta tsi, dza'a tsi mnay, ŋa mnaghunatani ta skwi dza'a slaku ta kəma. ¹⁴ Tsatsi dza'a maran'tá glakwa da, kabga skwi da i'i dza'a tsu'af'ta tsi ŋa mnay ŋa ghuni. ¹⁵ Inda skwa Da da ná, ŋa da ya. Tsaya kəl yu ka mnaghunata kazlay: Skwi da i'i dza'a klafta tsi ŋa mnay ŋa ghuni kə'a ya,» ka'a.

Dza'a mbədavafmbəda taw ka ghubasu

¹⁶ Ka'a guli mantsa: «Ta bəts nzda, n'ghəglan'ta a kuni ta i'i wa. Bəts nzda guli, dza'a n'ghəglan'gha kuni ta i'i [kabga nda sli'a yu da Da,]» ka'a. ¹⁷ Ka sanlaha ma duhwalhani mataba hahən hahən mantsa: «"Ta bəts nzda n'ghəglan'ta a kuni ta i'i wu, bəts nzda guli ná, dza'a n'ghəglan'gha kuni i'i guli. Nda sli'a yu da Da," ka'a ná, gwađa wu tsa gwađa ya ta gwadamata tsi na?" ¹⁸ «"Ta bəts nzda" ka'a ya ní, nu ghən tsaya ma gwađa tama? Sana a amu ta skwi ta kumə tsi ta mnay wu,» ka hən. ¹⁹ Daslafta Yesu ta skwi ta kumə hən ta daway da tsi, ka'a nda hən mantsa: «Ta d'adawavustá kuni mataba ghuni ta ghəŋa skwi mnə yu kazlay: Ta bəts nzda n'ghan'ta a kuni ta i'i wu, bəts nzda guli, dza'a n'ghəglan'gha kuni ta i'i kə'a ya ra? ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a taway kuni ta taw, dza'a ŋad'ay kuni ta ghən, ta rfu mnduha ta ghəŋa hadik ta rfu. Dza'a gurdaku ŋudufa ghuni, ŋa nutá tsa gurdatá ŋudufa ghuni ya ka rfu. ²¹ Ka saghasa fitika dgakwa marakw ná, ta ghuyay ta dənwa ta basay. Na gi yatani ta tsa zwan' ya, gi zanaptani ta tsa ghuya dənwan' ya. Ta rfay ta rfu katakata, kabga n'ghan'tani ta mnda səla ta saha ta ghəŋa hadik. ²² Mantsa ya ta basə kaghuni ndanana guli. Tsaw ta dza'a guyakū amu, ŋa rfay ghuni ta rfu. Had' mndu dza'a lavintá klaghutá tsa rfu ya da kaghuni wa.

* 15:25 N'gha ta Zabura 35:19, 69:5.

²³ «Ka saghasa tsa fitik ya, had' kaghuni dza'a dawañta skwi nda dawa da i'i wa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vlaghunavla Da ta inda skwi. Dza'a kuni dawañta nda hga da. ²⁴ Kulam gwatna had' sana skwi ta kdə dawañta kuni nda hga da wa. Dawawadawa dza'a mutsay kuni, kada ndəghafta ndūfata ghuni da rfu,» ka'a.

Ghubasapta Yesu ta ghəja hadik

²⁵ Ka'a guli mantsa: «Ka mahdihdi mnaghunata yu ta tsa gwada ya. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal yu mnəgelta mantsa ŋa ghuni, ŋa mnaghunanta da ta skwi tsidid' ta ghəja Da. ²⁶ Ma tsa fitik ya, kaghuni ka ghəja ghuni dza'a dawa skwi da Da nda hga da, dər maga a i'i ta du'a da tsi ŋa ghuni. ²⁷ Vərda Da kaghəjani ná, ta dvay ta kaghuni kabga ta dvay kaghuni ta i'i. Grafra kaghuni guli kazlay: I'i ná, sa daga da Lazglafta yu kə'a. ²⁸ Sli'af daga da Da i'i ka saha ta ghəja hadik. Ndanana guli, wana yu ta sli'af ta ghəja hadik ka vru da Da,» ka'a. ²⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Had' mahdihdi ma na tama wa. Wya zlra ka ta kliginjta ghəja gwada. ³⁰ Ndanana tama, nda sna ŋni kazlay: Nda sna ka ta inda skwi kə'a. Ma kdaku mndu ka dawañta skwi da kagha, nda sna kagha ta skwi ta kumə tsi ta daway. Tsaya kəl anji ka zlglafta kazlay: Sa daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka hən nda tsi. ³¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ndanana zlra kaghuni ta zlglafta 6a? ³² Wya fitik ta sagha, nda ghada va saghani katək ŋa wutsata ghuni ta vgha, ta ksə ya ta tvani ta ksə ya ta tvani, ŋa zlidivata ghuni turtukwa da. Tsaw kahwathwata ná, turtukwa da a yu wu, kabga kawadaga ŋni nda Da. ³³ Managhunamana yu ta inda tsaha ya, kabga ŋa mutsafta ghuni ta zdaku ma nzakwa guyata vgha ghuni nda i'i. Dza'a ghuyay mnduha ta ghəja hadik ta danwa ŋa ghuni. Ka nzata kuni drusa. I'i, ghubasapghuḅasa yu ta mbrakwa na ghəja hadik na,» ka'a.

17

Ndəbay Yesu ta dzvu ta ghəja duhwalhani

¹ Tahula gwadata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka nghadafta tsi nda ta luwa. Ka'a mantsa: «Da, nda maga fitik! Maranjmara ta glakwa zwanja gha ŋa maranjta zwanja gha guli ta glakwa gha. ² Vlanjla ka ta mbraku ta ghəja inda mnda səla, ŋa vlanjani ta hafu ŋa kdəkedzen ta gwal pgham ka ta hən ma dzvani. ³ Hafu ŋa kdəkedzen ná, tsaya sanjta tanj ta kagha. Kagha vərda Lazglafta turtuk, nda sanjta tanj ta mndu ya ghunaga ka ta nzakway ka Yesu Kristi. ⁴ Maranjmara yu ta glakwa gha ta ghəja hadik, kdinjka yu ta magatá slna ya vliha ka ŋa magay.

⁵ Ndanana tama Da ná, ŋlidif ŋla da kagha manda nzatá nzakwa da si ta kul zltraftá ghəja hadik ya. ⁶ Snanamsna yu ta hga gha ta gwal hliginj ka ma ghəja hadik ka vlihata ya. Si ka ŋa gha hən, ka hlaftá ka ta hən ka vlihata. Ka snatá hən ta gwada gha. ⁷ Ndanana ná, nda sna hən kazlay: Inda skwi ya vliha ka ná, sagha da kagha kə'a. ⁸ Mnanamna yu ta hən ta gwada ya mniha ka, tsu'afts'u'a hən. Nda sna hən dar kazlay: Daga da kagha sagha yu kə'a, zlglafta ghəja hən guli kazlay: Kagha ta ghunighata kə'a.

⁹ «Ta ghəja hahən ta maga yu ta du'a, maga a yu ta du'a ta ghəja pdakwa mnduha ma ghəja hadik wa. Ta ghəja hahən ta maga yu ta du'a, kabga ŋa gha hən. ¹⁰ Inda tsaha ta nzakway ka ŋada ya ná, ŋa gha hən. Inda tsaha ta nzakway ka ŋa gha yu guli ná, ŋa da hən. Ta maravamara glakwa da ma hən.

¹¹ «Ta had' i'i ma ghəja hadik wa. Hahən ná, tata ghəja hadik hən. Ta dza'a da kagha i'i. Da da, kagha ta nzakway nda ghuba, ŋanaja ta hən nda mbrakwa gha. Nda mndərga tsa mbraku vliha ka ya, kada nzakwa hən ka mndu turtuk manda nzakwa u ka mnda turtuk ya. ¹² Ma tsá nzakwa da kawadaga nda hən ma ghəja hadik ya ná, si ta nghay yu ta hən nda mbrakwa gha ya vliha ka. ŋanaja yu ta hən, had' ya ta zadavaghuta wu, ba ya ta nzakway nda fa ŋa zwaduta, ŋa kdinjta skwi ya nda vinda ma defteri yeya ta zadapta. ¹³ Ndanana dza'a da kagha yu. Manda tsaya ta mna yu ma na nzakwa da tata ghəja hadik na, kada ndəghafta rfa da ma hən. ¹⁴ Mnanamna yu ta gwada gha ta hən. Tsaya kəl hən ka husanjta mnduha ma ghəja hadik, manda nzakwa i'i kul had' ka ŋa ghəja hadik ya. ¹⁵ Ndəba a yu ta dzvu da kagha ŋa hlaptá hən ma ghəja hadik wa. Ama nghay yeya dza'a ka nga hən da katkata tsa ghwadak ya. ¹⁶ Manda nzakwa i'i kul had' ka ŋa ghəja hadik ya ná, manda tsaya nzatá nzakwa hahən, nza a hən ka ŋa ghəja hadik wa. ¹⁷ Niŋna ta hən ka ŋa gha, nda ma kahwathwata. Gwada gha ná, kahwathwata nzakwani. ¹⁸ Manda ya ghunaga kagha ta i'i ta ghəja hadik ya, i'i guli, ta ghunay yu ta hahən ta ghəja hadik. ¹⁹ I'i faghafa yu ta ghəja da ka ŋa tanj, kada nzakwa hahən guli ka ŋa gha kahwathwata.

²⁰ «Ta ghəja na hahən na yeya a ta maga yu ta du'a wu, ta magay yu ta du'a guli ta ghəja gwal dza'a zlglafta i'i nda ma gwada tanj, ²¹ kada nzakwa hən demdem ka mnda turtuk. Da! Ka nza hən ka yakwa u manda guyatá u, kagha ma i'i, i'i ma kagha ya. Ka nza hən ka mnda turtuk ŋa mnyay mnduha ma ghəja hadik kazlay: Kagha ta ghunighata kə'a.

²² «I'i, ŋlanafŋla yu ta hən, manda tsa ŋlidifta kagha ya, kada nzakwa hən ka

mndu turtuk, manda nzakwa u ka mndu turtuk, ²³ i'i ma hahəŋ, kagha ma i'i ya. Manda tsaya dza'a kəl həŋ ka nzakway kah-wathwata ka mndu turtuk, kada snəŋta mnduha ma ghəŋa hadik kazlay: Kagha ta ghunighata, dʋudʋa kagha ta həŋ manda ya dʋu kagha ta i'i guli ya kə'a. ²⁴ Da! Tsəna mnduha vliha ka na ná, ta kumay yu ta nzakwa taŋ ma vli ya nza i'i, ŋa nghay taŋ ta glakwa da ya vliha kagha, kabga dʋudʋa ka ta i'i daga ta kul ziraftá ghəŋa hadik. ²⁵ Da da! Tudukwa nzakwa kagha, tsaw sna a mnduha ma ghəŋa hadik ta kagha wa. I'i, nda sna yu ta kagha, na hana guli, tsatsaft-satsa həŋ kazlay: Kagha ta ghunighata kə'a. ²⁶ Snanamsna yu ta kagha ta həŋ, ta dza'a snəglanamsna yu ta həŋ, kada nzamta tsa dʋu dʋaf ka ta i'i ya ma həŋ, ŋa nzamta i'i ma həŋ guli,» ka'a.

18

Ksafta sludziha ta Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Luk 22:47-53

¹ Tahula kəŋŋta Yesu ta tsa gwadaha ya, ka sli'af'tá tsi nda duhwalhani ka laghwi ta óla lika Sedruŋ. Mamu sana kwambalu mantasa vli ya, ka lamə tsi dida kawadaga nda həŋ. ² Nda sna tsa Zudas ta dza'a skwapta ya guli ta tsa vli ya, kabga snusna Yesu ta lagha da tsa vli ya kawadaga nda həŋ. ³ Ka hlanaf'tá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta sludziha, nda gwal ta nga həga Lazglafta, ta Zudas. Ka sli'af'tá həŋ nda huzla vulu nda huzla vulu, nda pelapela nda pelapela, nda pinatá yu nda pinatá vu. Ka lagha həŋ da tsa gam ya. ⁴ Manda ya nda sna Yesu ta skwi dza'a slanaghata, ka sli'af'tá tsi da gəma həŋ. Ka'a mantasa: «Wa ta zbə kuni na?» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka həŋ mantasa: «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ nda tsi. «I'i nana,» ka'a nda həŋ. Ta sladu tsa Zudas ta dza'a skwapta ya kay tavata həŋ. ⁶ Na tsa mnay Yesu nda həŋ kazlay: I'i nana kə'a ya, dəm turtuk ka həŋ vraghuta nda ga muhul hul, ka zlambutá həŋ siy ta hadik. ⁷ «Wa ta zbə kuni ka kuni ka na?» ka'a dawglarŋta da həŋ. «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ. ⁸ «Vada nana a ka yu nda kaghuni kay ra! Ka si i'i ta zbə kuni ya ní, zlanawa nanaha na tsa, ka laghwa hahəŋ,» ka Yesu nda həŋ.

⁹ Kəl tsi ka mnay mantasa ya ná, ŋa nzakwani manda va tsa gwada mnə tsi kazlay: Had' ya dər turtuk zadanaghu yu mataba gwal ya vliha ka wu kə'a ya, ya. ¹⁰ Mamu kafay da Simuŋ Piyer, ka tsahagaptá tsi ka tsanam'tá sani ma kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləməŋani nda ga zeghwi. Malkus hga tsa

kwalva ya. ¹¹ Ka Yesu mantasa: «Vranamvra ta kafaya gha da kupakani. Ra a ka say dá ta leghwa ghuya dan'wa ya vliha Da da wu ka ka rki na?» ka'a nda Piyer.

Kladaghata la sludzi ta Yesu da Hana

¹² Lagha tsa tsakatá sludziha ya nda mghamha taŋ tani, nda la Yahuda ta nga həga Lazglafta ya, ka ksaftá Yesu, ka habaghutá həŋ ta dzvuhani. ¹³ Ka klaghatá karaku da Hana ta nzakway ka dzidza Kayifa. Tsa Kayifa ya ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ma tsa vaku ya. ¹⁴ Tsa Kayifa ya tsa ta vlan'tá hidaku ta la Yahuda kazlay: Draŋ mtuta mndu turtuk da mnaka mnduha, ka ya da zadanata lu ta inda mndəra mndu* kə'a ya kay.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer

Mat 26:69-70, Mak 14:66-68, Luk 22:55-

57

¹⁵ Ka sli'af'tá i Piyer nda sna duhwal, ka dza'a ta hula Yesu ta hula Yesu. Tsa sana duhwal ya ná, nda sna tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka lamə tsi mista Yesu da dabi ma huda həga ga tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, ¹⁶ ta sladaghutá Piyer ma bli ta watgħa. Ka vragaptá va tsa duhwal snəŋ mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, da gwadganatá tsa marakw ta nga watgħa ya. Ka hgadam'tá tsi ta Piyer. ¹⁷ Ka'a nda tsi mantasa: «Tekw a kagha mataba duhwalha tsəna mndu na guli wu ri?» ka tsa marakw ka kwalva ta nga watgħa ya nda Piyer. «Tekw a i'i mataba taŋ wu,» ka Piyer.

¹⁸ Ka vanaghatá kwalvaha nda gwal ta nga həga Lazglafta ta vu, ka sli'nə həŋ, kabga mtasl vli. Ka lagha Piyer guli da slinganatá həŋ.

Daway Hana ta gwada da Yesu

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Luk 22:66-

71

¹⁹ Ka'a nda tsi mantasa: «I wa duhwalha gha na? Nahgani ta taghə ka ŋa mnduha na?» ka tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, nda Yesu. ²⁰ Ka Yesu nda tsi mantasa: «Ban'luwa si ta mna yu ta gwada ŋa inda mndu ma həga tagħa skwa la Yahuda nda ya ma həga Lazglafta. Ma vli ta tska-vata inda la Yahuda si ta gđata yu ta tagħa skwiha. Had' sana skwi mna yu kđekđek wa. ²¹ Kabgawu ta kəl kagha ka daway da i'i na? Dawa da gwal si ta sna tsa skwi ta mnə yu ŋa taŋ ya ba. Nda sna hahəŋ dīnadīna ta skwi mnana yu ta həŋ,» ka'a nda tsi. ²² Na tsa mnata Yesu mantasa ya, ka sli'af'tá sani mataba tsa gwal ta nga həga Lazglafta ya, ka lagha dgharun'tá Yesu. «Mantasa ta zlgħa ka ta wi ŋa mali ta ghəŋa gwal dra skwi

* 18:14 Nga ta Yuhwana 11:49.

ña Lazglafta ra?» ka'a nda tsi. ²³ Ka Yesu mantsa: «Ka mamu ghwadaka skwi mna yu ya kay, mnamanmna. Ala ka si tdukwa gwada mna yu, kabgawu ta kel lu ka dza i'i na?» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka ghunafta Hana nda va tsa habata dzvuhani ya da tsa Kayifa ta nzakway ka mali ta ghonja gwal dra skwi ña Lazglafta ya.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer kay guli
Mat 26:71-75, Mak 14:69-72, Luk 22:58-62

²⁵ Ma tsa fitik ya, hada Simun Piyer ta slinuta vwani. «Tekw a kagha mataba duhwalha tsena mndu na guli wu ri?» ka lu nda tsi. «Siga! had'i'i mataba tan wu,» ka Piyer ka waduta vli. ²⁶ «Nga a yu ta kagha kawadaga nda tsena mndu na ma gam ra?» ka sani mataba kwalvaha tsa mali ta ghonja gwal dra skwi ña Lazglafta ya. Tsatsi na, la tan ma tsa mndu tsanaghu Piyer ta slomanani ya, ya. ²⁷ «Siga yu, i'i a wu!» ka Piyer ka waduta vli kay guli. Ka gi wahata vazak.

Daway Pilat ta gwada da Yesu

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Luk 23:1-5

²⁸ Gasardak, ka klafta han ta Yesu ga Kayifa, ka klaghata da hoga dagala ga numna la Ruma. Lamə va varda hahon da tsa hoga ya wu, da nrinja han ta vgha tan makad han ka za skala Pak. ²⁹ Tsaya kel Pilat numna la Ruma ka sabi dzibil da slanaghatan han. Ka'a nda han mantsa: «Nu va ghwadaka skwi maga na mndu na ka kuni ka na?» ka'a. ³⁰ Ka han mantsa: «Ka ma nza a tsi ka mndu ta magatan dmaku wu katsi na, ma klaghak a ñni wu,» ka han nda tsi. ³¹ «Klawakla va kaghuni, ka dza'a kuni da tsanaghatan guma manda ya mna zlahu ghuni,» ka Pilat nda han ta ghonani. «Vlanja a lu ta tva dzatan mndu wu,» ka la Yahuda zlgahanafawani.

³² Mantsa ya dza'a magakwa skwiha na ya gwada Yesu ta ghonani ka'a dza'a mtaku ya. ³³ Ka vraghata Pilat da daba hoga, ka hgadamtan tsi ta Yesu. «Mghama la Yahuda kagha ra?» ka'a dawanta da tsi. ³⁴ Ka Yesu mantsa: «Kagha ta ndanapta ma ghonja gha re, ari sanlaha a ta mnaghatan i'i na?» ka'a nda tsi. ³⁵ «I'i! La Yahuda yu ra? Laghuni, nda maliha ta ghonja gwal dra skwi ña Lazglafta ta klaktan kagha da i'i, nahgani maga ka ya katək na?» ka Pilat nda tsi. ³⁶ Ka Yesu mantsa: «Ga mghama da na, ña na ghonja hadik na a wa. Ka ma ña na ghonja hadik na tsi katsi, ma lmalma kwalvaha da, ma ña kwala lu klagaghatan i'i da gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Tsaw ña na ghonja hadik na a ga mghama da wu,» ka Yesu. ³⁷ «Tsaw va mgham kagha rke?» ka Pilat nda tsi. «Manda va tsa mna ka ya, Mgham yu. Yaya lu ta i'i ña sagha mnantat kahwathwata ma na ghonja hadik na. Ina mndu ta nzakway ka ña kahwathwata na,

ta snay ta gwada da,» ka Yesu. ³⁸ «Nahgani kahwathwata na?» ka Pilat nda tsi.

Guma dzatan Yesu

Mat 27:15-31, Mak 15:6-20, Luk 23:13-25

Tahula tsa, ka saglap tsi dzibil slanaghatan la Yahuda. Ka'a mantsa: «Slanagha a yu ta skwi prak ña dzatan tsena mndu na wa. ³⁹ Ya wya ta snusna yu ta gdata ta zlgahunistan mndu turtuk ma gamak ma fitika skala Pak ya, ta kumay kuni ta slighunista da ta mghama la Yahuda ra?» ka'a nda han. ⁴⁰ Ka han mantsa: «Tsatsi a ña zlinja wa, Barabas katsi,» ka han hlaglaftawi. Tsaw tsa Barabas ya na, ganda ya.

19

¹ Tahula tsa, klagaghawa tsa Yesu ya ka slavapta kuni nda krupi, ka Pilat. ² Lagha la sludzi ka dafat teki, ka fanamta ma ghon manda zewzewa, ka sudanavatan han ta lguta ma mgham mgham ka dva guli. ³ «Zgutsa ña gha mghama la Yahuda,» ka han gavadaghata tavatani, ka dadgharay.

⁴ «Ndana tama wana yu dza'a klagaghunapta dzibil, kada grafta kuni kazlay: Slanagha a yu ta sana skwi prak ka dzatan na mndu na wu ka'a,» ka Pilat saglap dzibil slanaghatan la Yahuda. ⁵ Ka sabə Yesu nda zewzewa teki ma ghon, nda sudatan lguta ma mgham mgham ta vgha. «Wana tsa mndu ya,» ka Pilat nda han. ⁶ Na gi nghay la mali ta ghonja gwal dra skwi ña Lazglafta, nda gwal ta nga hoga Lazglafta, «zlanafat! zlanafat!» ka han hlaftawi. «Klawakla kaghuni ka zlanafat kuni, kabga slanagha a yu ta skwi dekdek prak ka dzata wu,» ka Pilat nda han. ⁷ «Mamu zlahu ñni. Ka tsa zlahu ya na, dzata! ka'a, kabga Lazglafta yu ka'a fatan ghonani,» ka la Yahuda zlgahanafawani. ⁸ Snanja Pilat ta tsa gwada ya, ka ksaglaftan zlan katakata, ⁹ Ka lamə tsi da daba hoga. «Sagha ga ka na?» ka'a dawanta da Yesu. Sew zlgahanaf a Yesu ta wani wa. ¹⁰ «Zlgha a ka ta wa da wu? sana a ka kazlay: Lavinlava yu ta zlgahista, lavinlava yu ta zlanafat kagha ka'a wu ra?» ka Pilat nda tsi. ¹¹ «Had sana skwi lavin ka ta ghonja i'i, ka ya vlagha Lazglafta a tsi wa. Tsaya kel dmakwa tsa mndu ta vlatan i'i ma dzva gha ya, ka malaghatan ña gha dmaku,» ka Yesu nda tsi.

¹² Hada tama, ka zbə Pilat ta tvi ña zlinja. «Ka zlinzla ka ta tsena mndu na na, gra Sezar a ka wa. Ka mgham a i'i ra, ka mndu guli na, ghuma mgham Sezar tsa mndu ya,» ka la Yahuda. ¹³ Snanja Pilat ta tsa gwada ya, «kladapwakla ta Yesu dzibil,» ka'a. Ka nzafat tsi ta vla tsa guma ma sana vli ta hgə lu ka Pave. Tsa Pave ya, Gabasla ta hga lu nda gwada Hebru. ¹⁴ Mahtsim skala Pak ka lu, ta ghwanə a fitik ma ghon wu, ka Pilat nda

la Yahuda mantsa: «Wyawa mghama ghuni,» ka'a. ¹⁵ «Ŋa dzatá! Ŋa dzatá! Zlɔɔɔfta ta udzu» ka hɔɔɔ hlaftá wi. «Ka zlɔɔɔɔghunafta yu ta mghama ghuni ta udzu?» ka Pilat nda hɔɔɔ. «Had sana mghama ŋni ta ghɔɔɔ Sezar wu, ka la mali ta ghɔɔɔ gwal dra skwi ŋa Lazglafata.» ¹⁶ Lagha Pilat ka vlanjtá hɔɔɔ ta Yesu ŋa zlɔɔɔfta ta udzu.

Dalafta la sludzi ta Yesu ta udza zlɔɔɔɔ

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43

Ka tsu'uwaghutá hɔɔɔ ka klaghata. ¹⁷ Ka klɔɔ Yesu ta udzu ŋa zlɔɔɔ ghɔɔɔani, ka sabi ma huda luwa ŋa dza'a da sana vli ta hgɔɔ lu ka «vla ghudzifa ghɔɔɔ.» «Gwalgwata» ta hga lu ta tsa vli ya nda gwada Hebru. ¹⁸ Ma tsa vli ya zlɔɔɔfta hɔɔɔ ta Yesu ta udzu. Ka zlanavata hɔɔɔ ta sanlaha ma mnduha his guli tavata Yesu, ma takataka ka hɔɔɔ zlanamta Yesu. ¹⁹ Vindafwa vinda ta skwi ka fagata kuni ta ghɔɔɔ tsa udzu ya, ka Pilat. «Yesu mnda la Nazaret mghama la Yahuda,» ka lu vindafata. ²⁰ Nda ndɔɔgha la Yahuda ta dzanajftá tsa skwi vindaf lu ya, kabga ndusa nda luwa tsa vli zlanaf lu ta Yesu ya. Nda gwada Hebru, nda gwada Lateɔɔ, nda gwada Grek vivindafata lu ta tsa skwi ya. ²¹ «Má vinda a ka kazlay: Mghama la Yahuda ka'a wa. "Ŋi mghama la Yahuda" ka'a, ka ka má vindafata,» ka la mali ta ghɔɔɔ gwal dra skwi ŋa Lazglafata mataba la Yahuda nda Pilat. ²² «Skwi ghada Ŋi ta vindafata ná, nda vinda,» ka Pilat zlganaftawani ta hɔɔɔ.

²³ Tahula zlanafata la sludzi ta Yesu ta udzu, ka hlaftá hɔɔɔ ta lguthani, ka daganapta fwaɔ ta hɔɔɔ ta hɔɔɔ. Ka klaftá hɔɔɔ ta dzampani ya gaf lu mantasa daga ta ghɔɔɔ dikw ta hadik kul had iri tida ya guli. ²⁴ «Ma kwahanap mu ta na dzampa na, vzamavza ta vindima ŋa nga mndu dza'a zuta,» ka la sludzi mataba hahɔɔ hahɔɔ. Tsa skwi maga la sludzi ya ná, magamaga hɔɔɔ manda skwi nda vinda ma defteri kazlay:

Ka daganapta hɔɔɔ ta lgutha da,

ka vzɔ hɔɔɔ ta vindima ta ghɔɔɔ dzampa* da ka'a ya,
tsaya skwi maga la sludzi.

²⁵ Ndusa nda tsa vli zlanaf lu ta Yesu ya, ka sladaktá i mani, nda mukumani ma mani, nda Mari markwa Klupas, nda Mari makwata luwa Magdala. ²⁶ Nghan Yesu ta mani, ka'a ka'a ná, wya tsa duhwal ta dvu tsi ya ta sladu tavatani. Ka'a mantasa: «Ma! Wya zwanja gha,» ka'a. ²⁷ «Wya ma gha!» ka'a nda tsa duhwal ya guli. Daga ma tsa fitik ya, ka klaghatá tsa duhwal ya da tanj.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49

²⁸ Tahula tsa, manda sanjta Yesu kazlay: Nda kfa inda skwi tama ka'a, «ndala ta kuzlihata†!» ka'a, ŋa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri. ²⁹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wuda ima inabi masmasa. Ka sli'aftá sana sludzi ka klaftá susu, ka tsughumamta ma tsa ima inabi masmasa ya, ka hbuɔta ta wa dafa, ka tsghadafta funjta ta wa wubisima Yesu. ³⁰ «Nda dza ghɔɔɔ inda skwi tama,» ka Yesu tapanar tsi ta tsa ima inabi masmasa ya. Ka dzagatá tsi ta ghɔɔɔ, ka saba hafu mida.

Sliglatá Yesu

³¹ Baɔu luma madagala ŋa gi lamɔ da Sabat magakwa tsa skwi ya. Va a la mali mataba la Yahuda ta slanaghata Sabat ta tsa mnduha ya ta udzu wa. Tsa Sabat ya ná, sana mghama fitik ya. Ka sli'aftá hɔɔɔ ka laghwi da dawaya da Pilat ŋa balanapta salaha tanj ŋa hliɔɔɔ hɔɔɔ ta udzu. ³² Ka lagha la sludzi da balanapta salaha tsa mnduha his zlanavata lu tavata Yesu ya. ³³ Ta lagha hɔɔɔ ta Yesu, ka'a ka hɔɔɔ ná, nda ghada mtatani. Ka zlanjta hɔɔɔ ta balanapta salahani. ³⁴ Ka sliglanavata sani ma tsa sludziha ya ma ŋwazli6 nda gupani, ka gi mbazagaptá us nda imi. ³⁵ Tsana mndu ta vinda na skwiha ta maguta na ná, nda nghan tsatsi nda irani. Kahwathwata gwadani guli. Nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata ta mnɔ tsatsi ka'a. Mnay ta mnɔ tsi ná, kada zlgahata kaghuni guli. ³⁶ Magamaga tsa skwiha ya mantasa, ŋa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri kazlay: Had ghudzifani dza'a balanapta‡ lu dar turtuk wu ka'a ya. ³⁷ Ka lu vindafata ma sana vli guli ná, «dza'a nghanavanga hɔɔɔ ta tsa mndu sliglanava§ hɔɔɔ nda gupa ya» ka'a.

Padamta Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Luk 23:50-56

³⁸ Tahula tsa, mamu sana mnda la Ari-mate ta hgɔɔ lu ka Yusufu, ta nzakway ka duhwala Yesu makdek makdek kabga zlanja la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi dawafatá mbla Yesu da Pilatus. Ka zlanajftá Pilat ta tvi, ka lagha tsi klaghatá tsa mbla Yesu ya. ³⁹ Ka lagha Nikwademu, tsa mndu si ta lagha da slanaghata Yesu girvidik ya kay. Ka lagha tsi nda klatá laɔatá urdi ka hpuppu ta hgɔɔ lu ka Mir nda Alwes. ⁴⁰ Ka klaftá hɔɔɔ ta mbla Yesu, ka masanavata rdi ka urdi, ka mbsamta hɔɔɔ ma wupay manda ya snu la Yahuda ta magay ta padɔ hɔɔɔ ta mnda tanj. ⁴¹ Tsaw ma tsa vli kɔɔ lu ka zlanafata ya, mamu

* 19:24 Nghan ta Zabura 22:19. † 19:28 Nghan ta Zabura 22:16, 69:22. ‡ 19:36 Nghan ta Sabi 12:46, Mbsak 9:12, Zabura 34:21. § 19:37 Nghan ta Zakari 12:10.

sana gam. Ma tsa gam ya, mamu kulu ta ka lfid ta kul walanja lu ta padamta mndu mida. ⁴² Ndusa nana, ka hən ka padamta Yesu ma tsa klu ya, kabga tsaya fitik ta kəl la Yahuda ka paya vgha nja lami da Sabat.

20

Ta had Yesu ma kulu wa

Mat 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12

¹ Wrək tgha gasərdək badu dəmas, ta kzau'kzau' a vli, ka lagha Mari makwa ta Magdala ta kulu. Kə'a kə'a ná, tanwalaghutənjwala lu ta klam ta wa tsa kulu ya. ² Ka sli'äfta tsi nda hwaya ka laghwi slanaghatá i Simuŋ Piyer nda tsa sana duhwal ta dvu Yesu ya. «Klapkla lu ta mbla Mghama mu ma kulu, sna a nji ta vli fam lu wu,» ka'a. ³ Ka sli'äfta i Piyer nda tsa sana duhwal ya, ka laghwi ta kulu. ⁴ Ka sli'äfta hən his his nda hwaya. Tsaw mal tsa sana duhwal ya ta hwaya ka Piyer, ka tinlaghutá tsi ta bhadaghata ta kulu. ⁵ Bhadaghatani má nja lamani, lamə a wa. Ka bukwatá tsi ka nghə dida. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta hadik. ⁶ Ka bhadaghatá Simuŋ Piyer nda hul nda hul, ka lamə tsi da tsa kulu ya. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta hadik, ⁷ nda tsa patak si wanam lu ta Yesu ma ghən ya. Tsa patak ya ná, ma sana vli tsaya njsafa guli kawadaga nda tsa wupay ya a wa. ⁸ Ka lamə tsa duhwal si ta bhadaghata tanjan ya kay guli. Ka nghanatá tsatsi guli, ka zlghaftá tsi. ⁹ Tsaw si ta graf a hən ta skwi mna defteri kazlay: Dza'a sli'agapsli'a Yesu mataba gwal nda rwa kə'a wa. ¹⁰ Ka vraghutá tsa duhwalha his ya dzagha tanj.

Maranja Yesu ta ghəjani da Mari makwa ta Magdala

Mat 28:9-10, Mak 16:9-11

¹¹ Ka nzaghutá Mari ma bli ta wa tsa kulu ya ka taw. Ta taw tsi ta taw ya ná, ta bukwatá tsi ka nghə da tsa kulu ya. ¹² Ka nghanjá tsi ta duhwalha Lazglafta his, ta nzaku ma tsa vli si fatá mbla Yesu ya. Sani nda tvə ghən, sani nda tvə səla. ¹³ «Nya ta taw ka ní makwa na?» ka hən nda tsi. «Mghama da ya klagha lu, sna a yu ta vli fam lu wu,» ka'a nda hən. ¹⁴ Ta mnə tsi ta tsaya, ka mbədavátá tsi. Ka nghanjá tsi ta sana mndu ta sladu hada. Tsatsaf a tsatsi kazlay: Yesu ya kə'a wa. ¹⁵ «Nya ta taw ka ní makwa na? Wa ta zbə ka na?» ka Yesu nda tsi. Na mndu nda na gam na ya ka tsatsi sizlay. «Mghama da, ka si kagha ta klaghata, mnihamna ta vli fam ka, ka dza'a yu da klay» ka'a. ¹⁶ «Mari!» ka Yesu hganja, ka mbədavátá tsi. «Rabum!» ka'a nda tsi. Manda mnay kazlay: Mnda taghadiftá skwi kə'a ya nda gwada Hebru. ¹⁷ «Ma jiha ka, ta laf a yu da Da da karaku wu, la da mnay nja zwanama da kazlay: Ta dza'a da Da da ta nzakway ka Da ghuni yu, da

Lazglafta ta nzakway ka Lazglafta ghuni ya yu guli,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Nda ngha yu ta Mgham Yesu,» ka Mari makwata Magdala sli'äfta ka laghwi da mnay nja duhwalha. Ka rusu tsi nja tanj ta skwi mnana tsi.

Maranja Yesu ta ghəjani da duhwalhani

Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Luk 24:36-49

¹⁹ Gahawu badu va tsa dəmas ya, ka tsakatá tsa duhwalha ya ma həga. Ka nərzlaftá hən ta watgha kabga ta zlanja hən ta la mali mataba la Yahuda. «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni,» ka Yesu lami da taba tanj. ²⁰ Mnatanani mantsa ya, ka marananta tsi ta dzvuhani nda njawzlibani ta hən. Ka rfu tsa duhwalha ya ta rfu nghanjər hən ta Mgham Yesu. ²¹ «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni. Manda ya ghunaf Da ta i'i ya, mantsa ya ta ghuna i'i ta kaghuni guli,» ka Yesu nda hən guli. ²² Tahula mnatanani ta tsaya, «tsu'uwawatsu'uwa ta Sulkum nda ghuba,» kə'a vusludanaghatá hən. ²³ «Gwal dza'a planata kuni ta dmakuha tanj, dza'a planapla lu ta dmakuha tanj. Gwal dza'a kwalaghuta kuni ta planatá dmakuha tanj, had'lu dza'a planatá dmakuha tanj guli wa,» ka'a.

Maranja Yesu ta ghəjani da Tuma

²⁴ Tsaw had Tuma ta nzakway ka mbuhwali tekwa mataba tsa duhwalha ya hada ta lagha Yesu wa. ²⁵ «Nda ngha nji ta Mghama mu Yesu,» ka tsa pdakwa duhwalha ya nda tsi. «Ka ngha a yu ta mivida pusa ta dzvuhani, ka ksarja da nda ndəfiŋa da ta vla tsa pusaha ya, ksarja yu guli nda dzva da ta njawzlibani wu, had'yu ta zlghafta dekkekwala,» ka Tuma nda hən.

²⁶ Tghas fitik tahula tsa, ka nzəglatá duhwalha Yesu ma həga, kawadaga Tuma nda hən badu tsa. Ka njawzlaftá hən ta watgha. Ka lamə Yesu da taba tanj. «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni,» ka'a nda hən. ²⁷ «Wya dzvuhu da ksanksa nda ndəfiŋa gha, wya njawzliba da guli, ksanksa nda dzva gha, ka zlanja ka ta dga ghən, ka zlghafta ka nda nuduf,» ka'a nda Tuma. ²⁸ «Kagha ta nzakway ka Mghama da, kagha ta nzakway ka Lazglafta da guli,» ka Tuma zlgahanafawi. ²⁹ «Zlray gha ta zlghaftá tsa ba kabga nghanja gha ta i'i? Rfu da gwal ta zlghaftá i'i, kul nghanjá hən ta i'i,» ka Yesu nda tsi.

Kabgawu kəl lu ka vindaftá na defteri na?

³⁰ Ta traku mazəmzəm magəgla Yesu ta kəma duhwalhani kul vindaku ma na defteri na. ³¹ Nana vinda a lu na ná, vinda a vinda lu nja zlghafta ghuni kazlay: Yesu ná, Kristi ya, Zwanja Lazglafta ya guli kə'a. Ka zlghafzlgaha kuni ta tsatsi, dza'a mutsay kuni ta hafu nda ma tsatsi.

21

Maran̄ta Yesu ta ghənjani da duhwalhani

¹ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka marglavatá Yesu da duhwalhani ta wa drəfa Tiberyad. Wya kə'a maravata: ² Ta nzaku i Simun̄ Piyer nda Tuma ta hgə lu ka mbuhwali ya, nda Natanayel mnda luwa la Kana ta hadika Galili, nda zwana Zebedi, nda sanlaha ma duhwalhani his, ka skwa turtuk. ³ «Dza'a tuma klipa da yu,» ka Simun̄ Piyer nda hənj. «Nda sli'a an̄ni mista gha guli,» ka hahənj guli nda tsi. Ka sli' aftá hənj ka laghwí, ka lamə hənj da kwambalu. Kurzliñ hana tan̄ ndiri badu tsa, ksaf a hənj ta klipi dər ka turtuk wa. ⁴ Tsadakwa vli gasərdək, ka lagha Yesu sladata ta wa tsa drəf ya. Tsəmaf a duhwalhani kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. ⁵ «Mamu klipi ksaf kuni ri zwani?» ka Yesu nda hənj. «Had wu,» ka hənj nda tsi. ⁶ «Wudadawa kadənja ghuni ta slərpa kwambalu nda ga zeghwí ya, dza'a mutsay kuni,» ka'a nda hənj. Ka wudadatá hənj. Ka traptá hənj ta tdagafat kabga ndəghatani nda klipi. ⁷ «Mgham Yesu ya tane, ka tsa duhwal ta đvu Yesu ya,» nda Piyer. Na tsa gi snan̄ta Simun̄ Piyer kazlay: Mgham Yesu ya kə'a ya, ka favatá tsi ta lgutani kabga si sudĩnsudá ka tuma klipi, ka vzadatá tsi ta vgha da drəf. ⁸ Ka vragaghutá tsa sanlaha ma tsa duhwalha ya ma kwambalu, nda tda tsa kadənj nda ndəghatani nda klipi ya. Si di'ijaghú a hənj katakata wa. Ka mitir dərmaq yeya ri kaki nzakwa tan̄ nda wa sgam. ⁹ Ta sli'agaptá hənj ma kwambalu, kə'a ka hənj ná, mamu tsatá vu hada nda klipi tida nda buradi. ¹⁰ «Kligiswakla ta tsa klipiha kasaf kuni ya,» ka Yesu nda hənj. ¹¹ Ka lamə Simun̄ Piyer da kwambalu, ka tdagaptá tsi dzibil ta tsa kadənj nda ndəghatani nda klipi bərlzəzla ya. Dərmək nda hutaf mbsak hkən̄ mida gwagwatani. Kulam nda va tsa nzakwani mantsa ya ná, ratsanap a ta tsa kadənj ya wa. ¹² «Sawa da za skwa zay!» ka Yesu nda hənj. Had ya mataba tsa duhwalha ya ta walan̄tá dawan̄ta kazlay: Wa kagha na kə'a wu, kabga nda sna hən̄ kazlay: Mgham Yesu ya kə'a. ¹³ Ka lagha Yesu klastá tsa buradi ya, ka daganafatá hənj, daganafha ta klipi ta hənj guli. ¹⁴ Mahkəna maravata Yesu tsaya da duhwalhani manda sli'agaptani nda hafu mataba gwal nda rwa.

I Yesu nda Piyer

¹⁵ Tahula zuta tan̄ ta skwa zay, ka Yesu mantsa: «Simun̄ zwan̄ja Yuhwana! Đvuđva ka ta i'i, ka malaghutá n̄a nanaha na ra?» ka'a dawan̄ta da Simun̄ Piyer. «An̄i Mghama da, nda sna kagha kazlay: Ta đvay yu ta kagha kə'a,» ka'a zlgahanafat wani. «Ka n̄gha ka ta zwana tuwakha da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁶ «Simun̄ zwan̄ja Yuhwana! Đvuđva ka ta i'i?» ka Yesu nda tsi kamahis. «An̄i Mghama

da! Nda sna kagha kazlay: Ta đvay yu ta kagha» kə'a, ka Piyer nda tsi. «Ka n̄gha ka ta tuwakha da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁷ «Simun̄ zwan̄ja Yuhwana! Ta đvay ka ta i'i?» ka'a nda tsi ka mahkən̄. Ka kuzlanafat tsi ta Piyer ta n̄uduf na tsa daway Yesu ka mahkən̄ kazlay: Ta đvay ka ta i'i ra kə'a ya. «Mghama da, nda sna kagha ta inda skwi, nda sna kagha guli kazlay: Ta đvay yu ta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. «Ka n̄gha ka ta tuwakha da,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma fitika nzakwa gha ka duhwal, kagha ka ghənja gha ta hba banava gha misti, ka dza'a gha da vli ta kumə ka. Ka hwaluhwala ka, dza'a pghapgha ka ta dzvuha gha n̄a nzdaghafta sana mndu ta banava gha, ka kla kagha da vli kul kumə ka ta dza'a,» ka'a. ¹⁹ Tsa gwadaha mnə tsi ya, tvi ka Piyer dza'a mtaku n̄a vli glaku n̄a Lazglafat ya mnə tsi. «Mbada mista da,» ka'a nda tsi tahula tsa.

I Yesu nda sana duhwal ya đvu tsi

²⁰ Kə'a ka Piyer mbədavata ná, ta saghasa tsa duhwal đvu Yesu ya mista tan̄. Tsatsi tsa duhwal ta fadaghatá ghənj da ghuva Yesu, ma fitika nzata tan̄ ka za skwa zay, ka daw tsi kazlay: Mghama da! Wa va na mndu dza'a skwaptá kagha na na? kə'a yeya. ²¹ «A ki na duhwal na tama Mghama da, nahgani dza'a slanaghatá tsatsi?» ka Simun̄ Piyer nda Yesu, n̄ghər tsi ta sagha tsa duhwal ya. ²² «Ka nzanza nda hafu ha ka vrakta da, ka yu nda tsi ní, nu ta n̄ghaghata mida na? Sli'a kagha mista da n̄a gha ba,» ka Yesu nda tsi. ²³ Ka tutá tsa gwada ya mataba gwal zlgay nda n̄uduf kazlay: Mtəta a tsa duhwal ya wu kə'a. Mtəta a wa a mna Yesu n̄a Piyer wa. Wya kə'a mnay: «Ka nzanza nda hafu ta vragatá yu, a ka ka yu nda tsi ní, nu ta n̄ghaghata mida na» kə'a skwi mna tsi.

²⁴ Va na duhwal ta mna na gwadaha na ta vindafat. Nda sna mu guli kazlay: Kahwathwata gwadani kə'a.

Dzatá ghənja gwada

²⁵ Nda ndəgha sanlaha ma skwiha magagla Yesu. Ka má ka vivindaf vivinda lu ta indani ká lu katsi ná, graf a yu kazlay: Má dza'a n̄afn̄ja ghənja hadik ta tsa defteriha má dza'a vivindafta lu ya kə'a wa.

Slna gwal ghunay

¹ Ari Nərma da Tawfilus,

Ma tanɗa deftera da ná, rusagha rusa ya ta inɗa skwi ya maga Yesu, nda skwi ya si ta tataghe tsi ɗa mnduha daga ma zraffani, ² ha ka sagha ta fitik kɛl lu ka klaghata ta luwa. Ma kɗaku tsi ka ɗlaghata ta luwa na, vɗanɗa ta zlahuhani nda mbrakwa Sulkum nda ghuɗa ta mnduha ya zabap tsi ka gwal ghunay. ³ Tahula mtutani, ka marɛ tsi ta vgha ɗa tan ɗa tvi kavghakavgha. Ta traku skwiha maranaj tsi ta hɛɗ ɗa granafɗa hɛɗ kazlay: Nda hafu yu kɛ'a. Fwadmbusak fitikani ta mamaranajɗa vgha ta hɛɗ, ka mna gwada ta ghɛɗa ga mghama Lazglafta. ⁴ «Yaha kuni zaghuta di'ij nda Ursalima. Ka nzata kuni hada ka kzla skwi ya taghunaf Lazglafta ta imi ta slɛmɛɗ, manda ya snaj kuni ma wa da,» ka'a vɗanɗa zlahu ta hɛɗ ma sana fitik ta zɛ hɛɗ ta skwa zay. ⁵ «Nda imi si ta maga Yuhwana ta batem. Ma fitik kwitikw, kaghuni ná, dza'a magaghunaf-maga lu ta batem nda Sulkum nda ghuɗa,» ka'a nda hɛɗ.

⁶ «Mghama da, ma na fitik na dza'a sladanafɗa ka ta ga mghama la Isra'ila ra?» ka tsa gwal ghunay ta tskavata tavatani ya dawarɗa da tsi.

⁷ «Nghaghunanɗa a snajɗa ka ta wati luwa, nda ya ka ta wati fitik tsafɗa Da ta ga mgham ya ta nghanata wa. ⁸ Kaghuni, dza'a mutsay kuni ta mbraku sarɛ Sulkum nda ghuɗa ta ghɛɗa ghuni. ɗa nzakwa ghuni ka maslɛmtsaka da ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Samari, nda ya ta kɗavakta ghɛɗa hadik demdem,» ka Yesu nda hɛɗ. ⁹ Tahula mnata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka kapɛ tsi ta vgha, ka zaghuta ta luwa, ta nghaynghay hahɛɗ demdem, ka zamɗa tsi ma ghwayak ta wa ira tan. ¹⁰ Ta tsa fitika pghata tan ta iri ka ngha sli'ani ta luwa ya, gi ka zlagaptɗa sana mnduha his tavata hɛɗ nda sudata lguta ɗusliɗ ta vgha tan. ¹¹ Ka hɛɗ nda hɛɗ mantsa: «Mnduha la Galili, kabgawu ta kɛl kuni ka pgha iri ta luwa na? Tsa Yesu klap lu mataba ghuni, ka klaghata ta luwa ya ná, dza'a vragavra manda wa tsa nghay nghɛ kuni ta sli'ani ta luwa ya,» ka hɛɗ.

¹² Ka sli'afɗa tsa gwal ghunay ya ta ghwa ta hgɛ lu ka Ghwa Zaytun ya, ka vraghuta da luwa Ursalima. Tsa ghwa ya ná, ndusa nzakwani nda Ursalima. Minti hkɛnmbusak ta magata lu ta mbada manda sli'afɗa hada. ¹³ Bhadaghata tan ɗa Ursalima, ka ɗlaghatɗa hɛɗ da sana dzuguvɗi banagha lu ta ghɛɗa sana hɛga, ma vli sunɛ hɛɗ ta tska vgha.

Wya tsa hahɛɗ ya: I Piyer, nda Yuhwana, nda Yakubu, nda Andre, nda Filip, nda Tuma, nda Bartelemi, nda Mata, nda Yakubu zwanɗa Alfe, nda Simun mnda zlu'a ghwa, nda Yuda zwanɗa Yakubu, na hɛɗ. ¹⁴ Hahɛɗ demdem, ta tskay hɛɗ ta vgha inɗa fitik ɗa maga du'a. Kawadaga hɛɗ nda sanlaha ma mi'aha, nda i Mari mani ma Yesu, nda zwanamani ma Yesu tani.

¹⁵ Baɗu sana fitik, ma tsa fitik ta tskɛ hɛɗ ta vgha ya, ka tskavatɗa gwal zlgay nda ɗuɗuf ta magay hɛɗ ta darmak nda hisambusak. Ka Piyer sli'avata mataba tan mantsa: ¹⁶ «Zwanama da, nda ra ka magakwa skwi ya mna Sulkum nda ghuɗa ma defteri nda ma wa Dawuda ta ghɛɗa Zudas, ta nuta ka mnda kla kama ɗa mnduha ya ta ksafɗa Yesu ya. ¹⁷ Si tekwa tsatsi mataba amu, si mamu slnani mataba va tsa slna ta magɛ amu ya guli. ¹⁸ Nda tsa tseɗi plana lu ma vɛl dzatani ta mndu ya, ka skwata tsi ta vwah. Ka daɗagatɗa tsi nda ga ma ghɛɗghɛɗ ka pslutɗa hudani pɗah. Mbɛlaɓaɓ, ka harani saghwi ta daɓi. ¹⁹ Ka snanaghatɗa tsi ta inɗa mnduha ma Ursalima, kɛl hɛɗ ka tsanafɗa hgu ta tsa vwah ya nda gwada tan ka «Hakaldama,» manda mɗay kazlay: Vwaha nasa kɛ'a ya.

²⁰ Wya skwi ta dzanɛ lu ma deftera Zabura: «Dza'a nuna hɛgani ka kufik, had mndu dza'a nzamta mida wa.» Ka'a guli na:

«Sana mndu dza'a klafta slnani* kɛ'a,» na skwi nda vinda ma defteri.†

²¹⁻²² Tsaya tama, ɗina ka sganaghatɗa sana mndu tavata amu, ɗa nzakway ka maslɛmtsaka sli'agapta ya sli'agap Mghama mu Yesu. Tsa mndu ya ná, nda nza ka tsi ka mndu ya si ta gɗata ta dza'a mista mu ta inɗa hadikha ya ranaf mu kawadaga nda Mghama mu Yesu, zraffa ta fitika maganafta Yuhwana ta batem, ha ka sagha ta fitik kɛl lu ka klagadamaghuta ka laghu ta luwa,» ka'a.

²³ Mantsa tama, ka pghatɗa lu ta mnduha his. Tsa mnduha ya ná, i Yusufu ta hgɛ lu ka Barsaba, ta hgay lu guli ka Yustus, nda Matiyas hɛɗ. ²⁴ Ka ndɛɓɛ hɛɗ ta dzvu, ka hɛɗ mantsa: «Mghama da, nda sna kagha ta ɗuɗufa inɗa mnduha. Maranɗamara ta ya zbap kagha mataba na mnduha his na, ²⁵ ɗa maga slna mnda ghunay ta nzakway ka vɛl Zudas, ta zlanavata ka laghu da ksa tvi ya kumanɗ tsi ya,» ka hɛɗ. ²⁶ Ka vzɛ hɛɗ ta vindima. Ka kluta vindima ta Matiyas. Ka gwafta tsi ta vgha kawadaga nda tsa gwal ghunay ghwanɗpɗa ndenɗa ya.

2

Saha Sulkum nda ghuɗa

* 1:20 Ngha ta Zabura 69:26 nda 109:8. † 1:20 Ngha ta Zabura 69:26, 118:8.

¹ Ta sagha fitika Pentekwat ná, nda tska vgha inda gwal ña ghunay tets ma vlaka turtuk. ² Gi ka saha skwi ta luwa manda ghudzaga falak ta vyaku dididida ya, ka ndəghamtá vgha ma tsa həga nzamə hən̄j ya. ³ Ka zlagaptá skwi manda ghanika vu, ka dagavapta, ka nanzafata ta ghəña tan̄j turtuk. ⁴ Ka ndaghaftá hən̄j demdem nda Sulkum nda ghuḅa. Ka gi gwadə hən̄j ta gwadə nda sanlaha ma gwadaha manda ya vlan̄j Sulkum ta hən̄j ña gwadáy.

⁵ Tsaw ma Ursalima ma tsa fitik ya ná, ta nzaku gwal ta ndi'amta ma dina la Yahuda ta sli'akta ta inda hadikha ta ghəña hadik. ⁶ Snan̄ta tan̄j ta ghudzaga tsa skwi ya, ka sli'adaghatá hən̄j ñərḅisl, ka ndərmim hən̄j katakata, kabga inda tan̄j ta sna skwi ta gwadə gwal zlgəy nda ñuduf nda gwadə tan̄j ya ta gwadə hən̄j. ⁷ Ka ndərmim hən̄j nda ndərmima ka nutá manda rgha. Ka hən̄j mant̄sa: «Inda na mnduha ta gwadə na gwadə na ná, la Galili a hən̄j kay ra? ⁸ Wa kə'a magaku ta kəl inda amu ka snan̄tá skwi ta gwadə hən̄j nda vərda ña mu ma gwadə 6a? ⁹ Wana mataba mu ná, mamu gwal ta sli'akta ta hadika Partes, nda ya ta hadika Medi, nda ya ta hadika Elam. Mamu gwal ta sli'akta ta hadika Mezaputami, nda hadika Zudiya, nda Kapadwas, nda Pun̄j, nda hadika Asiya tani. ¹⁰ Mamu gwal ta hadika Frizi, nda Pamfali, nda Masar, nda gwal ta wanafatá Sirej, nda Libiya tani. Mamu gwal ta sli'afata daga ta hadika Ruma guli. ¹¹ Mamu gwal ta hadika Kret nda Arabi. Zivra la Yahuda sanlaha. Dina la Yahuda ta nanafatá sanlaha. Nda inda tsa gwadaha mu kavghakavgha ya ta sna mu ta skwi ta mnə hən̄j ta ghəña glakwa slna Lazglafta ta magata,» ka hən̄j. ¹² Ka ndərmim hən̄j katakata, snəgla a hən̄j ta skwi ña magay wa. «Nu mndəra nana ma skwi manda na na?» ka hən̄j mataba tan̄j. ¹³ «Nda ghuya hən̄j,» ka sanlaha ka ghuḅasa hən̄j.

Mna gwadə Piyer

¹⁴ Ka sli'afatá Piyer kawadaga nda tsa gwal ghwan̄jndə nden̄j ya, ka klan̄tá tsi ta lwi. Ka'a nda hən̄j mant̄sa: «Kaghuni la Yahuda, nda inda kaghuni ta nzakway ma Ursalima! Fawa slman̄j ka sna skwi dza'a mnaghunata yu, ka sna kuni dina ta skwi ta magaku. ¹⁵ Na mnduha na ná, ghuya a hən̄j manda tsa ta grə kuni ya wu, kabga ta ka vzlazlan̄j vli. ¹⁶ Gwada anabi Yuwel ta mnata ya kay nana ta magaku ndanana: Wya ka'a mnata:

¹⁷ «Ma kdavakta fitik ná, wya skwi dza'a magaku, ka Lazglafta:

Dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma dá ta ghəña inda mnda səla, ña nuta zwana zgwana ghuni

nda kwagha ghuni ka anabiha.

Ka mazəmzəm dza'a gwadə yu ta gwadə ña duhwalha ghuni.

Nda ma suni dza'a gwadə yu ta gwadə ña la halata mnduha ghuni.

¹⁸ Mant̄sa ya nzakwani, dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma dá ta ghəña kwalvaha dá ka zgwana nda la ka mi'aha tani.

Ma tsa fitik ya, dza'a nzakway hən̄j ka la anabi.

¹⁹ Dza'a magay yu ta skwa mandərmimi ma ghuvan̄jata luwa, nda ñizla mazəmzəmha ta hadik.

Dza'a mamu us, dza'a mamu vu nda dukwakwa dín̄j,

²⁰ tđik dza'a mbədavafta fitik.

Ma kdaku fitik dagala ta nzakway ka fitika Mgham Yesu ka sagha, ghaw manda us dza'a mbədavafta tili.

²¹ Mant̄sa tama, inda mndu ta hga hga Mgham Yesu nda fatá ghən̄j tida ná,

dza'a mbaku*, » ka'a.

²² «Mnduha la Isra'ila, snawa ta skwi dza'a mnaghunata yu: Yesu mnda la Nazaret na tsa mndu maraghunan̄j Lazglafta ta ga Mghamani, ma magayni ta mandərmimi, nda ñizla mazəmzəmha kavghakavgha mataba ghuni, manda va ya snan̄j vərda kaghuni ya. ²³ Vlaghunavla lu ta tsa mndu ya ma dzva ghuni. Nda sna Lazglafta manda va tsaya dza'a nzakwa tsi kə'a, ta kuratá tsi. Ka zləñaftá kuni ta Yesu. Ma zləñafta ghuni nda ma dzva gwal kul zləña Lazglafta. ²⁴ Ka sli'aganaptá Lazglafta, ka kliginjta ma ghuya dan̄ja mtaku, kabga had mbrakwa mtaku ña ñanata wa. ²⁵ Wya ka Dawuda mnuta ta ghəñani:

«Ta nghay yu ta Mgham inda fitik ta kəma dá, ta nzaku nda ga zeghwa dá.

²⁶ Tsaya ta ghunanafatá ñudufa dá, kəl yu ka fa laha rfu.

Dər má nda nza yu ka mndu dza'a mtaku ná, dza'a mbi'ay yu ta vgha nda fatá ghən̄j,

²⁷ kabga zlanata a ka ta hafa dá ma vla gwal nda rwa wu,

zlan̄ta a ka ta i'i ta nzakway ka ñərma mnda gha ña rwuta ma kulu wu,

²⁸ kagha ta marihatá tva hafu.

Dza'a ndəghidifndəgha ka nda rfu ma nzakwa gha tavata i'i'» kə'a, ka'a.

²⁹ Ka Piyer sganaghata mant̄sa: «Zwanama dá, mutsafmutsa yu ta na fitik na ña mnaghunata tsidid ta gwada ta dzidza mu Dawuda. Tsatsi ná, mtumta ka padamta lu. Ta teke'a kulani dər gitana. ³⁰ Tsatsi ná, anabi ya. Nda sna guli kazlay: Dzrafdzra Lazglafta ta wi nda tsatsi nda wadana kazlay:

* 2:21 Yuwel 3:1-5. † 2:28 Ngha ta Zabura 16:8-11. ‡ 2:30 Ngha ta Zabura 132:11.

Dza'a fafa ta sana mndu mataba zivrani ta palaka ga mgham manda nzakwa tsatsi[‡] ya ka'a.

³¹ «Ka tsatsaftá Dawuda ta skwi dza'a magaku. Tsaya kál tsi ka mna gwadá ta ghəŋa sli'agapta Kristi kazlay:

Zlana a lu ma vla nzakwa gwal nda rwa wu, rwu a sluvghani ma kulu wu[§] ka'a ya.

³² «Tsa Yesu gwadə yu ya ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Nda nza anji demdem ka maslámstəkani. ³³ Ka kapaftá Lazglafta ka nzanata nda ga zeghwani. Ka zlglafta tsi da Da ta tsa Sulkum nda ghu6a tamaf lu ta imi ta zlaməŋ ya, ka pghəŋnaghatá tsi. Tsaya skwi ta nghə kuni nda ya ta snə kuni ndanana ya. ³⁴ Dawuda ka ghəŋani a ta lafi ta luwa mndani wa. Tsaw wya skwi mna tsi:

«Ka Mgham Lazglafta nda Mghama dá ná, sawi nzata nda ga zeghwa da,

³⁵ ha ka nanafta dá ta ghumaha gha

ka skwa ta diŋlay səla gha,* » ka'a.

³⁶ «Ka snəŋsna la Isra'ila kahwathwata kazlay, tsa Yesu dalaf kuni ta udzu ya kay ná, tsatsi fa Lazglafta ka Mgham, ka Kristi ka'a guli,» ka'a.

Sgavaghata mnduha Kristi ka dambu' hkan

³⁷ Na snəŋta tsa mnduha ya ta tsa gwadaha gwadá Piyer ya ná, ka k6anaftá tsi ta həŋ. «Zwanama, nu ka ŋni dza'a magay tama?» ka həŋ nda i Piyer nda sanlaha ma gwal ghunay. ³⁸ Ka Piyer nda həŋ mantsa: «Mbədānafwambədə ta tva nzakwa ghuni, ka magafta inda kaghuni ta batem ma hga Yesu Kristi, ŋa plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni, ŋa vlaghunatani ta Sulkum nda ghu6a. ³⁹ Tsa ta ta imi ta sləməŋ taghunaf Lazglafta ya ná, ŋa kaghuni nda zwana ghuni, nda gwal di'ŋdi'ŋ, nda ndəghata mbsaka gwal dza'a hagakta Mgham Lazglafta tani ya,» ka'a.

⁴⁰ Ndada a sanlaha ma gwadaha manəŋ Piyer, ka vla hidaku nda mbraku ŋa tanj wa. «Tsu'afwatsu'a ta mbaku ka sli'apta kuni mataba gwal nda zadá,» ka'a nda həŋ.

⁴¹ Nda ndəgha gwal ta zlglaftá tsa gwadá Piyer badu tsa ya. Ka maganaftá lu ta batem ta həŋ. Tsa mnduha ta sgavaghata ta ghəŋa gwal zlglaftay nda ŋuduf badu tsaya ná, ta magay həŋ ta dambu' hkan.

Nzakwa gwal zlglaftay nda ŋuduf

⁴² Inda tsa mnduha ya ná, ta gdata ta ŋavata ka sna skwi ta taghə gwal ghunay həŋ. Ta ŋavanja həŋ ka guya vgha nda zwanama. Ta ŋavanja həŋ guli ka guya ghəŋ ta ghəŋa skwa zay[†], nda ya ma vla maga du'a. ⁴³ Ka zləŋ inda mnduha ta

zləŋ, kabga nda ndəgha mandərmimi nda mazəzməzma ta magata Lazglafta nda ma gwal ghunay. ⁴⁴ Inda gwal zlglaftay nda ŋuduf ná, tets ka skwa turtuk guya ta ghəŋa tanj. Inda skwa tanj guli ná, ka skwa turtuk ta dguvusta həŋ ta vgha tanj. ⁴⁵ Ta dzawap dzawa həŋ ta skwiha tanj ŋa daguvusta tanj ta tsedani, ta6 ta dāŋwa dər wa mataba tanj. ⁴⁶ Inda fitik həŋ ta tskavata ma həga Lazglafta. Ka skwa turtuk ta nzata həŋ ka za skwa zay ma watgha tanj. Nda rfu nda rfu, nda ŋuduf turtuk ta za həŋ. ⁴⁷ Ta zləzlvay həŋ ta Lazglafta, ta mamay inda mnduha ta həŋ. Inda fitik Mgham Lazglafta ta sganaghatá gwal ta mbanafta tsi ta ghəŋa ghu6a tanj.

3

Mbanaftá sana mndu nda raghwa səlani

¹ Ma sana fitik, ka sli'aftá i Piyer nda Yuhwana ka dza'a da həga Lazglafta da maga du'a ta nzemndi hkan ta fitik hawu. ² Ndusa nda watgha tsa həga Lazglafta ta hge lu ka «watgha dīna» ya, mamu sana mndu nda raghwa daga yagata, ta nzaku hada. Inda fitik lu ta tsukwadaghata ka nzanata hada, ŋa gatá skwi da gwal ta lami da tsa həga Lazglafta ya. ³ Ka nghanja tsi ta i Piyer nda Yuhwana ta lami da tsa həga ya. Ka gatə tsi ta skwi da həŋ. ⁴ «Ngha ta anji!» Ka i Piyer nda Yuhwana pghafta iri tida. ⁵ Ka nzatá tsi ka ngha həŋ, dza'a mutsay yu kasi'i ta skwi da həŋ, ka'a ma ghəŋani. ⁶ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər tseidi, dər dasu, had da i'i wa. Skwi ta nzakway da i'i ná, tsaya dza'a vlaghata yu. Nda hga Yesu Kristi mnda la Nazaret, sli'afslī'a gha, ka mbada ka ta mbada!» ⁷ Ka'a ka ksafata ta dzva zeghwi, ka sli'anafta. Gi hadahada, mutsafa səla tsa mndu ya tsa ta mbraku. ⁸ Gi vdúk, sli'aftani tsa ka sladata. Ka mbadə tsi ta mbada. Ka lamə həŋ kawadaga da həga Lazglafta, ka dza'a tsatsi nda valaku, nda zləzlvā Lazglafta. ⁹ Inda mndu ná, nda ngha ta mbadayni ta mbada, ka dza'a nda zləzlvā Lazglafta. ¹⁰ Tsəmafta tanj kazlay: Tsa mndu ta gdata ta nzaku ka gatá skwi tawa tsa watgha həga Lazglafta ta nzakway dīna yeya ka'a, ka hluta zləŋ ta həŋ, ka ndərmim həŋ nda ndərmima ta skwi ta slata nda tsa mndu ya.

Piyer ta mna gwadá ma həga Lazglafta

¹¹ Tsaw tsa mndu mbanaf lu ya ná, lavaghu a tsatsi tavata i Piyer nda Yuhwana wa. Ka gazladaghata inda mnduha wanafata həŋ ma rmak, ta hge lu ka «Rmaka Salumuŋ.» Ka ndərmim həŋ nda ndərmima demdem. ¹² Na nghanj Piyer ta tsaya, ka'a nda tsa mnduha ta tskadaghatá vgha ya

mantsa: «Ari wa la Isra'ila, kabgawu ta kəl kuni ka ndarmima mbatá na mndu na mandana ná? Kabgawu ta kəl kuni ka vu'a anjɪ, manda skwi anjɪ ta mbanafá na mndu na nda mbrakwa ɲni? Ndi'a ta vgha ɲni nda Lazglafta ta mbanafá na mndu na ra? ¹³ Tsaya a wa. Lazglafta i Abraham, nda Izak, nda Yakubu, nda dzidziha mu ta maranɔa glakwa vu'ani Yesu Kristi, ya klaf kaghuni ka ghəɲa ghuni ka mblanafá gwal dagaladagala yeya ma mnay Pilat kazlay: Zliɲwa na mndu na kə'a ya. ¹⁴ Kaghuni, vziɲvza kuni ta mndu ya nda ghu6a, mndu ya tɔkwa, ka laghu kuni dawafá zlighunista mndu ya ta pslatá mnduha. ¹⁵ Ka dzatá kuni ta mndu ya nda hafu da tsi. Tahula dzata ghuni, ka sli'aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. Ma tsa sli'agapta sli'agap tsi ya ná, nda nza anjɪ ka maslɛmɛsəkani. ¹⁶ Ma fatá ghəɲa ɲni ta Yesu, kəl mbrakwa tsa Yesu ya ka sli'anafá na mndu ta nghə kuni snajɪ kuni ta sladu na. Mantsa, ma fatá ghəɲ ta Yesu kəl na mndu na ka mutsafta mbaku guzlindilij, manda ya ta nghə kuni demdem ya.

¹⁷ «Tsay tama zwanama, tsa skwi magana kaghuni ta Yesu kawadaga nda gwal dagaladagala ya ná, nda kwala ghuni kul snajɪ magata kuni. ¹⁸ Mantsa ya dzanaghata Lazglafta ta ghəɲa skwi ya mna tsi manda ghalya nda ma wa inda la anabi kazlay: Dza'a ghuyay Kristi ta dajwa kə'a. ¹⁹ Mbədanafwa nzakwa ghuni, ka mbədavata kuni tvə Lazglafta, ka plighunista tsi ta dmakwa ghuni. ²⁰ Mantsa ya dza'a kəl Lazglafta ka vlighunatá fitika hlaptá hafu, ɲa ghunəgaghuna ta Yesu, ta nzakway ka Kristi zbaghunap tsi daga manda ghalya ya. ²¹ Ndanana karaku, nda ra nzaghuta Yesu Kristi ta luwa ka kzla mbədavafá inda skwi manda ya ghada Lazglafta ta mnata daga manda ghalya nda ma wa la anabi nda ghu6a. ²² Ka Musa na: "Dza'a ghunəgaghuna ghuna Lazglafta ghuni ta anabi manda i'i, mataba zivra ghuni dza'a sabi tsi, ɲa snajɪ ghuni ta inda skwi dza'a tsi mnaghunata. ²³ Inda mndu dza'a kwal kul sna gwada tsa anabi ya, dza'a ghzlap ghzla lu mataba mnduha Lazglafta, dza'a dzadza lu* guli," ka'a. ²⁴ Kahwathwata ná, mnaɲnamna inda la anabi, zraftani ta Samuyel, ha ka sabi ta sanlaha ta zlagapta tahula tsatsi, ta gwada ta na fitika amu gitana na. ²⁵ Ka ɲa ghuni taghunafá Lazglafta ta imi ta sləməɲ nda ma wa la anabi. Ka ɲaghuni dzrafta Lazglafta ta wi nda dzidza mu Abraham kazlay: Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mnduha nda ma

zivra gha† kə'a ya. ²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka maraghunanɔa kaghuni ta kwalvani karaku, ma ghunagaghatani da kaghuni ɲa tfaghunaghatawi, ka mbədaghunafá ɲa zlanɔa ghwadaka skwi ta magə kuni,» ka Piyer.

4

¹ Tata gwada i Piyer nda mnduha, nda sli'adaghata la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, nda la Sadukiya. ² Ta kuzlanɔa ta ɲudufa tanɔ tsa skwi ta tagha i Piyer nda Yuhwana ɲa mnduha kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma mtaku, manda tsaya dza'a sli'agapta mnduha guli ma mtaku kə'a ya. ³ Ka hlaftá həɲ ta i Piyer, ka pghamta ma gamak ɲa hanay hada, kabga nda kuza vli. ⁴ Tsaw mataba tsa gwal ta snajɔa tsa gwada gwal ghunay ya, nda ndəgha həɲ ta zlglafta. Ta magay mbsaka tanɔ ta dəmbu' hutaf.

⁵ Gamahtsimani, ka tskavata gwal dagaladagala mataba la Yahuda, nda la galata mndu, nda gwal ta tagha zlahu ɲa mnduha ma luwa Ursalima. ⁶ Mataba tanɔ, hada i Hana, ta nzakway ka mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda Kayifa, nda Yuhwana, nda Alegzandra, nda inda hamata mndəra gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta. ⁷ Ka hlagaptá həɲ ta i Piyer nda Yuhwana ma gamak ka hladaghata ta kəma tanɔ. Ka həɲ mantsa: «Nda mbrakwa wa, nda hga wa, magata kuni ta tsa skwi ya na?» ka həɲ dawanɔa. ⁸ Piyer ya tani, nda ndəgha tsatsi nda Sulkum nda ghu6a. Ka'a nda həɲ mantsa: «Ari wa gwal dagaladagala ta ghəɲa mnduha, nda la galata mndu! ⁹ Wana gita, ta daway lu da anjɪ ta ghəɲa skwi dina magana ɲni ta mndu si nda raghwa. Ta daway lu da anjɪ ka waka ya mndu ya magay kəl tsi ka mbafá. ¹⁰ Mantsa nzakwani, dina ka snaghunamta, mantsa ya ɲa inda la Isra'ila guli. Na mndu ta sladu ta kəma ghuni na ná, nda mbrakwa hga Yesu Kristi, mnda la Nazaret, ya dza kuni ta udza zlanɔa, ka sli'aganaptá Lazglafta ma mtaku ya, mbafá tsi. ¹¹ Ta tsa Yesu ta mnə defteri kazlay:

Pala ya wufidij kaghuni gwal ba həga ta nzakway ka palaka tughwa həga* kə'a ya. ¹² Ma tsatsi ta mutsakwa hafu, kabga had sana mndu ta ghəɲa tsatsi vlaga Lazglafta ta ghəɲa hadik tender ɲa mba amu wu,» ka'a.

¹³ Ka ndarmim tsa gwal dagaladagala ta tskavata ya ta tatá us ta ira i Piyer nda Yuhwana. Ka nghə həɲ guli ná, má si ka gratá mndu həɲ, dzanɔa a dzanɔa tanɔ wa. Gwal tani ta dza'a mista Yesu ya ka hahəɲ ta gray. ¹⁴ Ta nghə həɲ guli ná, wya tsa mndu nda mba ya ta sladu ta kəma tanɔ, had sana skwi lavij

* 3:23 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15, 18-19. † 3:25 Ngha ta Zrafta 22:18, 26:4.

* 4:11 Ngha ta Zabura 118:22.

həj ta mbəday wa. ¹⁵ Ka ghunigintá həj dzibil ta i Piyer nda Yuhwana ma tsa həga dzra gwada ya, ka nzatá hahəj hahəj ka dzra gwada ta ghəja tanj. ¹⁶ Ka həj mantsa: «Waka mu dza'a magay nda na mnduha na na? Wana nda sna inda mnduha ma Ursalima kahwathwata kazlay: Hahəj ta magatá tsa mazəmzəm ya kə'a, laviŋ a amu ta waday guli wa. ¹⁷ Kada kwala na skwi na ta tuta katakata da mnduha ná, dvanaghamadva ta həj, yaha həj walglanjta gwada ta tsa Yesu ya dər ŋa wa,» ka həj.

¹⁸ Ka hgəgladamtá həj ta i Piyer; ka davanaghata həj. Ka həj mantsa: «Yaha kuni walglanjta gwadaŋtá gwada ta Yesu, dər ka tagha skwi ŋa mnduha nda hgani,» ka həj nda həj. ¹⁹ Ama ka i Piyer nda Yuhwana mantsa: «Mal sna ŋaghuni ka zlanja ŋa Lazglafta skwi ta raku re, ari mal sna ŋa Lazglafta a na? Tsawa tsa kaghuni ka ghəja ghuni ta gumani. ²⁰ Anji ta ŋni, laviŋ a anji ta hafta wi kul had ta gwada ta ghəja skwi ya nghanj anji nda ira ŋni, nda ya snanj anji nda sləməŋa ŋni wu,» ka həj. ²¹ Ka dvəglanaghatá tsa mnduha ya ta həj ka zliŋtá həj, had skwi mutsaf həj prək ka hamtá həj ta ghəja skwi maga həj wa. ²² Tsa mndu mbanaf lu nda mazəmzəm ya ná, ta malay imani ta fwaď mbsak.

Du'a gwal zlgħay nda ŋuduf

²³ Tahula zliŋtá i Piyer nda Yuhwana, ka sli'aftá həj ka laghu slanaghatá graha tanj ma ghu6a tanj. Ka rusanaftá həj ta inda skwi mnana la mali ta ghəja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ta həj. ²⁴ Na snanjta tsahaya ta tsa skwi ya rusanaf lu ta həj ya, ka gwaftá həj ta wi ka maga du'a da Lazglafta. Ka həj mantsa: «Mghama da, kagha ta zlaganaptá luwa nda hadik, nda drəf, nda inda skwiha ma həj. ²⁵ Kagha ta gwadagapta nda mbrakwa Sulkum nda ghu6a, nda ma wa dzidza ŋni Dawuda, vu'a gha kazlay:

“kabgawu ta kəl na mnduha na ka baruvtá vgha?

Kabgawu ta kəl həj ka ndandanaku ka bətbət?

²⁶ Hbafnba mghamha ta ghəja hadik ta vgha ŋa vulu.

Guyafguya gwal nda mbra ta wi ta ghəja Mgham Lazglafta nda ya ta ghəja Mgham tfanagha tsi ta wi[†] kə'a ya.

²⁷ Mantsa ya guli ná, guyaf guya i Hiridus nda Pwanəs Pilat ta wi ma na luwa na kawadaga nda sanlaha ma mndəra mnduha, nda la Isra'ila ta ghəja kwalwa gha ya nda ghu6a, ta nzakway ka Yesu, mndu ya tfanagha ka ta wi. ²⁸ Skwi ya kumanj ka, ghada ka ta fata nda mbrakwa gha maga həj. ²⁹ Ndanana Mghama da, ngha ka həj

ta lma anji 6a. Vlanjla ta mbraku ta vu'aha gha ŋa mna gwada gha nda tatá us ta iri. ³⁰ Maranj mbrakwa gha, mbamba ta gwal kul dughwanaku, maga ta mazəmzəmha, nda mandərmimi nda hga Yesu kwalwa gha ya nda ghu6a,» ka həj. ³¹ Manda kdakwa tanj ta ndəbatá tsa dzvu ya, ka ghudzavafatá tsa vli tskava həj ya. Ka ndəghaftá həj demdem nda Sulkum nda ghu6a, ka mnə həj ta gwada Lazglafta nda tatá us ta iri.

Dəguvta gwal zlgħay nda ŋuduf ta skwa tanj

³² Inda tsa gwal zlgħay nda ŋuduf ya, ka skwa turtuk ŋudufa tanj, ka skwa turtuk ndana tanj guli. Had mndu ya ta mnay kazlay: Ŋa da yeya kə'a wa. Tuts ka skwa turtuk skwa tanj. ³³ Nda kuzla nda kuzla ta gwada gwal ghunay ta gwada ta sli'agapta Mgham Yesu. Ka tfa Lazglafta ta wi ta ghəja tanj demdem. ³⁴ Mataba tanj, had ya ta pdata skwa dzvu wa. Tsaw inda gwal nda vwah da həj, nda həga da həj mataba tanj ya ná, ta dzawiŋ dzawa həj ka hlaktá tseda skwi ya dzawiŋ həj ³⁵ ka vlanjta gwal ghunay. Mbadá lu ka dgay ŋa inda mndu tafta skwi ya dvanj mndu ŋa maga slnani nda tsi. ³⁶ Manda Yusufu, ta nzakway tekwa ka mnda la Levi, ya ya lu ma luwa Kiprus, tsanaf gwal ghunay ta hgani ka Barnabas, manda mnay kazlay, «zwanja ufa vgha» kə'a ya: ³⁷ Ka skwaptá tsatsi ta ŋani vwah, ka klaktá tsedani ka vlanjta gwal ghunay.

5

I Hananiya nda Safira

¹ Mamu sana mndu guli ta hgə lu ka Hananiya nda markwa tanj Safira. Ka skwaptá hahəj ta vwaha tanj guli.

² Ka dzraftá həj nda markwa tanj, ka difanaghutá tsa tseŋi ya, ka klaktá pdakwani, ka vlanjta gwal ghunay. ³ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ari Hananiya, kabgawu kəl ká ka zlananjta ŋudufa gha ta halaway, ka tsakalanatá wi ta Sulkum nda ghu6a, ka difanaghutá tseda tsa vwah skwap ka ya na? ⁴ Ta kul skwaptá ka ná, ka ŋa gha a nzakwani ra? Tahula skwapta gha guli, ka ŋa gha a tsedani guli ra? Waka ka kurata magatá skwi mandana na? ŋa mnduha a tsakalanata ka ta wi wu, ŋa Lazglafta,» ka'a. ⁵ Na mnata lu ta tsa gwada ya, ka zləmbatá Hananiya, ka mnta. Ka hlutá zləŋ ta inda gwal ta snanjta tsa skwi ya. ⁶ Ka sli'aftá duhwalha, ka dāhamta, ka klaghata padamta.

⁷ Tahula luta awa hkən manda padamta, ka lamə markwa tanj, sna a tsatsi ta skwi ta slata wa. ⁸ Ka piyer nda tsi mantsa: «Ari makwana, mniha mna, mandana na tseda tsa vwah skwap kuni ya ra?»

† 4:26 Ngha ta Zabura 2:1-2.

ka'a. «Anji, mantsa ya skwapta nni,» ka tsa marakw ya. ⁹ Ka Piyer mantsa «Waka kaghuni dzrafta kawadaga ta dzəgha Sulkuma Mgham Lazglafta na? Wya tsa gwal ta padamta zə'ala ghuni ya ta watgha, dzə'a tsukwaghatá kagha guli,» ka'a. ¹⁰ Gi hadahada, ka zləmbatá tsi ta kəma Piyer ka mtuta. Ta lamə tsa duhwalha ya ná, nda mta. Ka tsukwaghatá hən, ka laghwi da padamta tavata zə'ala tan. ¹¹ Ka ksaftá tsi ka zləh ta gwal zlgħay nda nɔdɔf, nda hamata sanlaha ta snan̄tá tsa skwi ya.

Mazəmzəmha kavghakavgha

¹² Nda ndəgha mazəmzəm nda mandərmimi maga gwal ghunay mataba mnduha. Snusna gwal zlgħay nda nɔdɔf ta tskavata kawadaga ma rmaka həga Lazglafta ta hgə lu ka rmaka Salumu. ¹³ Had' sana mndu ta guya vgha nda hən wa. Kulam nda va tsa, ta ghubay lu ta hən. ¹⁴ Ta sgaku nda sga ndəghata zgwana nda mi'aha ta zlgħa Mgham Yesu ta sgavaghata ta ghəna tan. ¹⁵ Ta hlakħla lu ta gwal kul dughwanaku, ka pghatá hən ta wa tvi ta kativin̄ nda ya ta pəta, n̄a lanaghata dər sulkuma Piyer yeya tsi ta sanlaha ma hən ta labə' tsi ta tvi. ¹⁶ Nda ndəgha gwal ta gazlakta ma luwaha ta wanaftá Ursalima ta hlakta gwal kul dughwanaku, nda gwal nda kasa da ghwadaka sulkum, ka mbambafta hən demdem.

Giri n̄a gwal ghunay

¹⁷ Mbadá mali ta ghəna gwal dra skwi n̄a Lazglafta, nda gwal tavatani, ta nzakway ka la Sadukiya, ka dra gwal ghunay. ¹⁸ Ka sli'aftá hən ka hlafatá gwal ghunay, ka pghamtá hən ma gamak. ¹⁹ Girvidik, ka gwanin̄tá duhwala Mgham Lazglafta ta watgha tsa gamak ya ka hligin̄tá gwal ghunay mida. ²⁰ Ka'a nda hən mantsa: «Lawala da həga Lazglafta ka mna kuni ta gwada ta ghəna tsa lfida hafu ya n̄a mnduha,» ka'a. ²¹ Ka snatá tsa gwal ghunay ya ta tsa gwada ya ka sli'aftá hən bit tgha ka laghwi da həga Lazglafta ka tagha skwi n̄a mnduha hada.

Ka tskavata i mali ta ghəna gwal dra skwi n̄a Lazglafta nda gwal tavatani, nda la galata mndu mataba la Yahuda, n̄a dzra gwada. Ka ghunaftá hən ta mnduha n̄a dza'a hlagaptá tsa gwal ghunay ya kay, ma gamak. ²² Ta lagha tsa gwal ghunaf lu ya ná, kudatan̄ had' hən ma tsa gamak ya wa. Ka vradaghata hən da mnay n̄a tan. ²³ Ka hən mantsa: «Ta lagha an̄ni kay ná, tdetsa nda ha watgha gamak manda va vlani, ta hada tsa gwal ta nghay ya guli ma vla tan. Buts ka n̄ni gunatá tgha ná, kudatan̄, had' mndu mida wu,» ka hən. ²⁴ Na snan̄ta tan ta tsa gwada ya ná, nda ndarkawa ka i mghama ngha həga Lazglafta nda la mali ta ghəna gwal dra skwi n̄a Lazglafta, nzata. Snəgla

a hən ta skwi n̄a mnay wa. Ka hən mantsa: «Nu ta magaku nda tsa gwal ghunay ya,» ka hən dadawavusta. ²⁵ Tata tsa ndana ya hən, ka sagha sana mndu da mnay n̄a tan. Ka'a mantsa: «wa'a tsa mnduha si ham kuni ma gamak ya kay ma həga Lazglafta ta tagha skwi n̄a mnduha,» ka'a nda hən.

²⁶ Ka sli'afta tsa mali ta ghəna gwal ngha həga Lazglafta ya kawadaga nda sludzihani, n̄a hlakta hən. Ka mbraku mbrakwa a hlakta hən ta hən tama wu, kabga ta zləhəy hən ta zləzərtsata mnduha ta hən. ²⁷ Hlakta tan ta hən, ka hladaghata hən ta hən ta kəma tsa gwal dagaladagala ya. Ka mali ta ghəna gwal dra skwi n̄a Lazglafta mantsa: ²⁸ «Lmaf a n̄ni ta kaghuni ka taghəgaltá skwi n̄a mnduha nda hga tsa mndu ya kay ra? Wana ndanana, tin̄tá kuni ta tagha skwa ghuni ma luwa Ursalima. Ta kumay kuni ta vzan̄namtá tban̄ ma lwi ta gwada ta mtakwa tsa mndu ya,» ka'a nda hən. ²⁹ Ka i Piyer kawadaga nda sanlaha ma gwal ghunay nda tsi mantsa: «Mal sna gwada da Lazglafta ka ya da mnduha. ³⁰ Lazglafta dzidziha mu ta sli'aganaptá Yesu si dza kuni ma zləhəfta ghuni ta udzu ya. ³¹ Tsatsi kapanaf Lazglafta ka Mgham ka fata nda ga zəghwani, ka mnda mba mndu, n̄a vla tvi n̄a mnduha la Isra'ila n̄a mbədanafatā tan ta nza-kwa tan, n̄a mutsafta tan ta platá dmakwa tan. ³² An̄ni, kawadaga nda Sulkum nda ghuəa, ya ta vlə Lazglafta n̄a gwal ta sna gwadani ya ná, masləm̄tsaka tsa skwi ya an̄ni,» ka hən.

³³ Ka kuzlanafatá tsi ta nɔdɔf ta tsa gwal dagaladagala ya. Ta kumay hən má ta zadananatá tsa gwal ghunay ya. ³⁴ Ka sli'avata sana la Farisa mataba tskatá mndu, Gamaliyel hgani, mndu ta tagha zlahu n̄a mnduha ya, ta tsatsi ta fa mnduha ta irti. Ka'a mantsa: «Ka labla na mnduha na dzibil,» ka'a. ³⁵ Ka'a nda tsa tskata mnduha ya tama mantsa: «Mnduha la Isra'ila, daswa ka kuni nda skwi dza'a kuni da magay n̄a na mnduha na. ³⁶ Di'in̄aghu a fitikani manda zlagapta sana mndu ta hgə lu ka Tewdas ta mnay kazlay: Had' mndu tafatá i'i wu kə'a. Ta magay mnduha ta fwad' dər̄mək ta laghwi mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi, ka gazlatá tsa gwal si ta dza'a mistani ya. Ta had' lu tata gwada tida wa. ³⁷ Tahula tsa, ka zlagaptá sana mndu ta fitika vinda hga mnduha, Zudas mnda la Galili. Ka waghatá tsi ta ndəghata mnduha mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi guli, ka gazlatá tsa gwal ta laghwi mistani ya. ³⁸ Skwi ya ta mnaghunata yu ndanana tama, ma magar kuni ta sana skwi nda na mnduha na. Ka tsa a nda tsa hən ta na skwi na katsi, mamu kdavaktani. ³⁹ Ala, ka sagha da Lazglafta tsi katsi ná, lavin̄ta a kuni ta lənanata wa. Daswa ka kuni nda lmu

dza'a kuni lmay nda Lazglafta,» ka'a nda hən.

Ka snanată tsa mnduha ya ta tsa gwadani ya. ⁴⁰ Ka hgəgladamtá hən ta tsa gwal ghunay ya da həga, ka dğaptá hən. «Yahayaha kuni walğlanța gwadantá gwada nda hga Yesu,» ka hən nda i Piyer. ⁴¹ Ka sli'aftá tsa-haya ka laghwí nda rfu, nda mnay kazlay: Nda ra kuni ka ghuya dənwa ta ghənja Yesu, ka Lazglafta nda anni, ka hən. ⁴² Inda fitik tama, zлана a hən ta tagha skwi nja mnduha, nda mna gwadá ta ghənja Lfidá Gwadá ta ghənja Yesu Kristi ma həga Lazglafta nda ya ma həga ga mnduha wa.

6

Zabaptá mnduha ndəfəŋ nja katanťá gwal ghunay

¹ Ma tsa fitik ya, ta sgaku nda sga gwal ta zlglafta. Ka nəd la Grek ta ghən ta ghənja la Hebru, kabga inda fitika dga skwa zay, ta zazanap zaza lu ta wadgaha tan. ² Ka hğaftá tsa gwal ghwanpədə his ya ta inda gwal zlgħay nda nđuf. Ka hən mantsa: «Ra a ka zlanata anni ta mna gwada Lazglafta ka laghwí da dga skwa zay wa. ³ Tsaya tama zwanama, mal zabapta ghuni ta mnduha ndəfəŋ mataba ghuni, gwal nda difil ma ghənja tan, ka zlananta nni ta tsa slna ya ta hən. ⁴ Anni ya, ka dihavata nni ka maga du'a nda mna gwada Lazglafta,» ka hən. ⁵ Ka zdəganatá tsa gwada ya ta inda mnduha. Ka zabaptá hən ta i Atiyen, ta nzakway ka vərđá mnda zlgħay nda nđuf, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuđa ya guli, nda Filip, nda Prukur, nda Nikamur, nda Timan, nda Permenas, nda Nikwala mnda luwa Anťakiya si ta tsu'aftá dina la Yahuda ya. ⁶ Ka hlaktá hən ta hən maranantá gwal ghunay. Ka maganaghatá tsaha ya guli ta du'a ta ghənja tan nda fanaghatá dzvu ta hən.

⁷ Ka sgavaghatá tuta gwada Lazglafta. Ka sgavaghatá gwal zlgħay nda nđuf ma luwa Ursalima. Nda ndəgha gwal dra skwi nja Lazglafta katakata ta faftá ghənja tan ta Yesu guli.

Ksaftá Atiyen

⁸ Ka zdanantá Lazglafta ta huđi ta Atiyen, ka vlanťá mbraku, ka magə tsi ta mazəməmha nda skwiha ka mandərmimi mataba mnduha. ⁹ Ka sli'avafťá sana mnduha, ka zlərdawi nda Atiyen. Tsa mnduha ya ná, gwal ta nzakway ma həga tagha skwa la Yahuda hən. «Gwal hlap lu ma ga vu'a,» i la Siren, nda la Alegzandri, nda la Silisi, nda la Asiya, hən. ¹⁰ Tsaw lavin a hən ta nrapta nda gwada wu, kabga vlanvla Sulkum nda ghuđa ta difil ta Atiyen. ¹¹ Ka barafťá hən ta sanlaha ma mnduha, nja

mnay tan kazlay: Nda sna anni ta razayni ta i Musa nda Lazglafta kə'a. ¹² Mantsa ya, ka sli'anaftá hən ta ghən ta dəmga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu. Tahula tsa, ka valafťá hən ta Atiyen, ka ksaghatá da vla tska vgha tan. ¹³ Ka hlaftá hən ta tsakalawi. Ka hən mantsa: «Had na mndu na ta zlanťá raza həga Lazglafta mu nda ghuđa, nda zlahu Musa tani wa. ¹⁴ Nda sna nni ta mnayni kazlay: Dza'a dzađinđzađa tsa Yesu mnda la Nazaret ya ta həga Lazglafta, ka mbədanaftá nzaku ya snu mu mida vlama Musa ya guli kə'a,» ka hən. ¹⁵ Ka pğhaftá inda tsa gwal ma tsa həga ya ta iri ta Atiyen, ka nğhay. Tata nğhaynğhay hən, ka mbədavafťá kumani mandá nja duhwala Lazglafta.

7

Rusay Atiyen ta gwada Lazglafta

¹ Ka mali ta ghənja gwal dra skwi nja Lazglafta nda tsi mantsa: «Tsaw mantsa na skwi ta gwadə lu ta kagha na rki na?» ka'a nda tsi. ² Ka Atiyen mantsa: «Zwanama da nda dadaha da, marananjara Lazglafta dagala ta ghənani ta dzidza mu Abraham ta tsa fitika nzakwani ta hadika Mezaputami ya, ma kdə tsi ka laghwí da nzata ma luwa Haran. ³ Ka'a nda tsi mantsa: "Zlanzla ta hadika gha, nda la ghuni tani, ka dza'a ka ta hadik ya dza'a maraghata yu*," ka'a. ⁴ Mantsa ya, ka sli'aftá tsi ka zlanťá hadika Kaldiya ka laghwí da nzata ma luwa Haran. Tahula mtatá dani ka sli'aftá tsi ka laghwí da nzata ma na hadik ta nzaku kaghuni mida gitana na. ⁵ Ma tsa fitik ya, had vli vlan Lazglafta ka nani dər ka kwitikw wa. Ama ka tanaftá Lazglafta ta imi ta sləmən kazlay: Dza'a vlaghavlá yu ta na hadik na, nja nzakwani ka nja gha, nda ya nja zivra gha tani kə'a. Ma tsa fitik ya, ta mutsaf a Abraham ta zwan karaku wa. ⁶ Ka'a nda tsi guli mantsa: "Dza'a laghula zivra gha da nzapta ta sana hadik ma mayam, nja dulay lu ta hən, ka ga vu'a nja tan hada ka vaku waf dərək. ⁷ I dza'a ganap ta iri ta tsa gwal ta dula hən ya guli. Tahula tsa, nja sli'afta tan ka saghwí da tsələu ma ghuya da ma na vli na," ka'a. ⁸ Ka dzraftá Lazglafta ta wi nda Abraham. Tsiťá fafad, na nizla tsa dzratawi ya. Tsaya kəl Abraham ka tsanată fafadá zwanani Izak badu matghasa fitik manda yagata. Mantsa ya Isiyaku, ka tsanată tsi ta nja Yakubu. Yakubu guli, ka datsanată tsi ta nja zwanani ghwanpədə his, ta nzakway ka dzidzihá mu ya.

⁹ «Ka drə dzidzihá mu ta Yusufu, ka skwaptá hən. Ka klaghatá lu da ga vu'a ma luwa Masar. Nziya nza tsi, kawadaga

* 7:3 Nğha ta Zlrafta 12:1. † 7:7 Nğha ta Zlrafta 15:13-14 nda Sabi 3:12.

Lazglafta nda tsi. ¹⁰ Ka klaptá tsi ma danjwani, ka vlantá difil nja gwada nda Fir'awna ta nzakway ka mghama Masar. Ka zdaganatá tsi ta tsa mgham ya. Ka fatá mgham ka njamna hadika Masar, ka zwirani kə'a fata guli. ¹¹ Ka slatá maya ta inda hadika Masar nda ya ta hadika Kan'ana. Ghuyaj ghuya lu katakata. Ka traptá dzidziha mu ta skwi nja zanja. ¹² Ka snanjá Yakubu kazlay, mamu skwa zay ta hadika Masar kə'a. Ka ghunadaptá tsi ta dzidziha mu nda tantanja sala tanj. ¹³ Ka læglap hən nda mahisa sala, ka mnananjá Yusufu ta ghənjani ta zwanamani. Ka snanjá Fir'awna ta mndəra tanj guli. ¹⁴ Ka tsghaftá Yusufu ta lwi, nja hlagaghutá i dani Yakubu nda la ga tanj tani. Ta magay mbsaka tanj ta ndafəj mbsak hutaf mida. ¹⁵ Ka laha Yakubu da luwa Masar. Hada mtuta tsi. Mantsa ya dzidziha mu guli. ¹⁶ Ka hlaftá lu ta mbla tanj ka hlakta da luwa Sikem. Ka papadamtá hən hada, ma vli ya skwa Abraham nda tsemi da zwana Hamur ma luwa Sikem.

¹⁷ «Manda ndusakta tsa fitik nja magakwa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta Abraham ya, ka sgavaghatá yavafat mndəra amu ma luwa Masar. ¹⁸ Ka laf sana mgham ta pala ma luwa Masar, sna a tsatsi ta Yusufu wa. ¹⁹ Ka nənəbaptá tsi ta mndəra amu. Ka dulu tsi ta dzidziha mu, nja vlata tanj ta zwana tanj tkwe' nja rwanatá hən. ²⁰ Ma tsa fitik ya, ka yatá lu ta Musa. Káka nda dinakwani, zdəganazda ta Lazglafta guli. Ka zatá tsi ta tili hkən ta glaku ma həga ga dani. ²¹ Manda kdakwa dadahani ta klafta ka laghwi difanata, ka slafta makwa Fir'awna tida ka klaftá tsi ka klaghata glanafta ka zwanjani. ²² Mantsa, ka taghanaftá lu ta Musa ta difla la Masar, ka nzaku tsi ka mndu ta laviptá gwada, nda mbra guli ma slnani. ²³ Ka kumafá Musa ta dza'a nghanaghatá la tanj la Isra'ila magafər imani ta fwaď mbsak. ²⁴ Ka nghanjá tsi ta sana mnda la Masar ta ghuya danja nja sana mnda la Isra'ila. Ka lagha tsi katanja. Ka dzatá tsi ta tsa mnda la Masar ya nja play. ²⁵ Ba dza'a nda sna zwanama da kazlay: I'i fa Lazglafta nja mbanafat hən kə'a, ka tsatsi si ta ndanay, tsaw sna a hahəj wa. ²⁶ Gamahtsimani, ka lagha Musa guyamtá ma lmu ta lmə gwal his mataba la Isra'ila. Si ka kumə tsi ta dzranafat hən. Ka'a nda hən mantsa: "Graha da! La zwanama kuni ná, kabgawu ta kal kuni ka lmu na?" ka'a. ²⁷ Ka tsa mndu ta zbaftá zwanjamani nda lmu ya slinwidinjá Musa mantsa: "Wa ta faghamta ka mghama nni nja tsa guma ta anji na? ²⁸ Ari ta kumay ka ta dzihata manda tsa dzata gha ta mnda la Masar dahawu ya a kay na?" ka'a nda tsi. ²⁹ Na snanjá Musa

ta tsa gwada ya, ka hwayaftá tsi ka laghwi ta hadika Madiyan. Ka yayatá tsi ta zwana zgwana his hada.

³⁰ «Tahula zatani ta vaku fwaď mbsak hada, ka marananjá duhwala Lazglafta ta ghənjani ma vu ta mubuk ma mtak tavata ghwá Sinay. ³¹ Ka tsutá Musa ka nghanj, nghanj tsi ta tsa skwi ya. Ka gavadaghatá tsi nja tsəmanavata. Ta gavadaghatá tsi, ka snanjá tsi ta lwa Mgham Lazglafta. Ka'a mantsa: ³² "I'i Lazglafta dzidziha gha, ta nzakway ka Lazglafta Abraham, nda Izak, nda Yakubu ya, ka'a. Ka ghudzaku Musa ta ghudzaku da zləj, Walglanj a ta nghanj wa. ³³ Ka Mgham Lazglafta nda tsi mantsa: Hlaphla ta 6abəh ma sala gha, kabga na vli slada ka na ná, hadik nda ghuba ya. ³⁴ Nghanap nghanj yu ta ghuya danja nja mnduha da ta ghuyə lu ma hadika Masar. Snidigha sna njadá ghəja tanj, kəl yu ka saha da hlaptá hən mida. Ndanana na, sawi ka ghuna yu ta kagha da luwa Masar;" ka'a nda tsi.

³⁵ «Va tsa Musa si vzinj la Isra'ila kazlay, wa ta famtá kagha ka mgham, nja tsa guma ta ghəja anji na? ka'a ya kay, va tsa tsatsi ya ghunaf Lazglafta nja nzakay ka mgham, nja mbanafat mnduhani. Nda ma wa duhwala Lazglafta nghanj Musa ma vu ta mubuk ya, mnanata Lazglafta ta tsa gwada ya ta Musa. ³⁶ Tsa Musa ya ta hlagaptá zwana la Isra'ila, nda maga mazəməm nda skwa ndərmimay ma hadika Masar, nda ya ma drafa Dva, nda ya ma mtak, ka zatá hən ta vaku fwaď mbsak ta tvi ma mtak. ³⁷ Tsa Musa ya ta mnay nda zwana la Isra'ila guli kazlay: Dza'a ghungaghunaghuna Lazglafta ta sana anabi manda va i'i ta nzakway mataba mndəra ghuni§ ya kə'a. ³⁸ Ma fitika tska-vata zwana la Isra'ila ma zivak, tsa Musa ya ta nzakway ma takataka dzidziha mu, nda duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi, ta ghwá Sinay ya. Hada tsu'amafta tsi ta gwada hafu ka klamakta. ³⁹ Ka kwalaghutá dzidziha mu ta snanata, ka vzinjá hən, ka kuma vru da Masar. ⁴⁰ «Maganjafmaga ta Lazglafta nja mbada ta kəma nni, kabga sna a nni ta skwi ta slanaghatá* nana Musa ta hlaganjapta ma Masar na wu," ka hən nda Haruna. ⁴¹ Mantsa fitik ya, ka tsaftá hən ta skwi manda zwanja sla ka pla ghəj nani, ka skalu nja skwi ya tsaf hahən nda dzva tanj. ⁴² Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta hən, ka zlijntá hən nja tsəlbu nja tekwatsaha ta luwa manda ya nda vinda ma deftera la anabi ta mnay kazlay: Ari la Isra'ila, nja da plihata kuni ta ghəj ma zata ghuni ta vaku fwaď mbsak ma mtak ya ra?

‡ 7:34 Aya 27-34: Ngha ta Sabi 2:14–3:10.

§ 7:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15.

* 7:40 Ngha ta Sabi 32:1, 23.

⁴³ Na da a wa. Nja hëga tumpula Mulku, nda fwata tekwatsa Refañ hlaf kuni ka pghata ka Lazglafta ghuni a tsi kay ra.

Tsaya dza'a kæl yu ka hlaftá kaghuni ka tshugwadaghunaptá hadíka Babila†, ka'a.

⁴⁴ «Ma nzakwa dzidzíha mu ma mtak ná, mamu si hëga tumpul pgham lu ta hu-zla dzratawi nda Lazglafta mida, da hëj. Manda va ya mnanaf Lazglafta ta Musa nja magaftani ya, ka magaftá tsi manda va ya nghanj tsi. ⁴⁵ Tahula tsa, ka zlghaftá dzidzíha mu guli da dadaha tanj. Ka pghaftá Dzesuwa ta hëj ka hładamta da tsa hadík ghzlaf Lazglafta ta mnduha mida ta kəma tanj ya, kawadaga nda tsa hëga tumpul ya. Ka nzaku tsi ha ka sagha ta fitika Dawuda. ⁴⁶ Tsatsi zđananj Lazglafta ta hudí, ka dawanjá da Lazglafta nja vlanjá tvi, nja banaftá hëga nda ghuḅa, ta tsatsi Lazglafta Yakubu. ⁴⁷ Nziya nza tsi tama, Salumuñ ta baftá tsa hëga ya. ⁴⁸ Tsaw had Lazglafta ta luwa ta nzaku ma hëga baf mnda səla manda va ya mna Anabi kazlay:

⁴⁹ Ta luwa vla nzakwa da, vla fa səla da ya guli ná, hadík ya. Mndəra wati hëga ya dza'a kuni bidifta na? Wati vli ya prək ka lama da dida na?

⁵⁰ I'i a ta magaftá tsa skwiha ya ra kə'a ya‡.»

⁵¹ Ka Atiyen guli mantsa: «Kaghuni ná, tənəŋa ghəŋa ghuni. Ta hgə Lazglafta ta kaghuni ná, duduzla ka kuni nzata, va a kuni ta sna gwada da Sulkum nda ghuḅa manda va tsa nzakwa dzidzíha ghuni ya wa. ⁵² Wati ma anabi ya kul ganaptá dzidzíha ghuni ta iri na? Ta pslapsla hëj ta gwal ya ta mna gwada ta ghəŋa mndu ta nzakway tdukwa. Ta na fitik na guli, ka skwaptá kaghuni ta tsa mndu tdukwa ya ka dzata. ⁵³ Kaghuni ka ghəŋa ghuni ta tsu'aftá zlahu nda ma dzva duhwala Lazglafta, ka kwalaghutá kuni ta snatá tsa zlahu ya guli,» ka'a.

Mtakwa Atiyen

⁵⁴ Na snay tanj ta tsa gwada ya, ka sli'avaftá hëj manda binzaunj ta ghəŋa Atiyen, ka hi'idə hëj ta dzvu ka wuslikay. ⁵⁵ Ama ka nghadaftá Atiyen, mndu ya nda ndəgha nda Sulkum nda ghuḅa, ta luwa. Ka nghanjá tsi ta glakwa Lazglafta nda Yesu ta sladu nda ga zəghwa Lazglafta. ⁵⁶ Ka'a nda hëj kay guli mantsa: «Wana nda ngha yu ta gunatá luwa. Wa'a Zwanja mndu ta sladu nda ga zəghwa Lazglafta,» ka'a. ⁵⁷ Ka hlaftá hëj ta wi katakata, ka dzadzamtá dzvu ma slaməŋ, ka vavalaftá hëj tida. ⁵⁸ Ka tsəhlaftá hëj ka klaghata tahula luwa, ka zlərtsay nda pala nja dzata. Ka pghatá la ka masləmtəsəka tsa skwi ya ta lguta tanj da sana

galaḅay, Sawulu hgani. ⁵⁹ Ta zlərtsə hëj ta Atiyen nda pala ya, ta magə tsatsi ta du'a da Lazglafta. Ka'a mantsa: «Mgham Yesu, tsu'a ta hafa da,» ka'a. ⁶⁰ Ka tsəlbatá tsi, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantsa: «Mghama da, ma mbədanaf ka ta hëj ta na dmaku na,» ka'a. Tahula mnatani ta tsaya, ka sabə hafu sref mida.

8

¹ Ka zdəganatá tsa dzatá Atiyen ya ta Sawulu.

Zlraftá ghuya danwa nja gwal zlghay nda njuduf

Baḁu tsa fitik ya zlrafta ghuya danwa katakata ta slanaghatá gwal zlghay nda njuduf ma luwa Ursalima. Ka gazlaghutá inda gwal zlghay nda njuduf da sana vliha ta hadíka Zudiya, nda ya ta hadíka Samari. Gwal ghunay yeya ta pdata hada. ² Mamu sana mnduha ta zləŋa Lazglafta, ka padamtá hëj ta Atiyen, ka tawamtá hëj katakata.

³ Na Sawulu ya tani, kuma zadanatá gwal zlghay nda njuduf nani. Ka dza'a tsi da hëga da hëga kasa zgwana nda mi'aha, ka pgha hëj da gamak.

Mnay Filip ta Lfida Gwada ma luwa Samari

⁴ Tsa gwal ta gazlaghuta ya ná, ra luwa nja tanj ta magay ka mna gwada ta ghəŋa Lfida Gwada. ⁵ Ka laha Filip da luwa Samari, ka mnə tsi ta gwada ta Kristi nja mnduha hada. ⁶ Zdəganazda tsa gwada ta mnə Filip ya ta hëj. Tets ka skwa turtuk ndəghata dəmga ta sna tsa gwada ta mnə tsi ya, nda ya ta ngha tsa mazəzməma ta maga tsi ya guli, ⁷ kabga ta sli'agapsli'a ghwadaka sulkumha nda dza lili ma ndəghata mnduha. Nda ndəgha gwal nda raghwa, nda gwal matavaghu səla tanj ta mbambafta. ⁸ Tsaya tama, ma rfu tsa luwa ya katakata.

⁹ Tsaw mamu sana mndu ta hgu lu ka Simuñ ma tsa luwa ya. Nda kda fitikani ma tsa luwa ya ta ksa slna nda zava. Ta zləŋ nda zləŋa mnduha ma luwa Samari. Ka mndu dagala klafta tsi ta ghəŋani. ¹⁰ Nda zwani tani, nda galata mnduha tani demdem, zdəganazda tsa mndu ya ta hëj. «Nana mndu na ná, mbrakwa Lazglafta ya ta hgə lu "ka mbraku dagala yeya," ka hëj tazlay. ¹¹ Zdəganazda tsa mndu ya ta hëj, kabga nda kda fitikani ta maganatá slna ta hëj nda tsa zavani ya. ¹² Tahula zlghafta tanj ta tsa gwada Filip ta mnay nja tanj ta ghəŋa Mgham Lazglafta, nda ya ta ghəŋa hga Yesu Kristi ya, ka maganaftá lu ta batem ta hëj, nda zgwana tani, nda mi'aha tani. ¹³ Va tsa Simuñ ya guli, ka Zlghaftá tsatsi, ka maganaftá lu ta batem. Ka ndi'anavatá tsi ta vgha

ta Filip, ka nghē tsi ta mandərmimiha nda mazəməmha ta magə Filip ya, ka ndərmim tsi.

¹⁴ Snaŋta gwal ghunay ta nzakway ma Ursalima kazlay: Zlghafzlgħa gwal ma luwa Samari ta gwada Lazglafta kə'a, ka ghunadaptə həŋ ta i Piyer nda Yuhwana, da həŋ. ¹⁵ Lagħa tsahaya da həŋ, ka magə həŋ ta du'a ta ghəŋa taŋ, kada mutsafta həŋ ta Sulkum nda ghu6a. ¹⁶ Tsaw si ta sa a Sulkum nda ghu6a ta ghəŋa ya dər ka turtuk ma həŋ wa. Batem kwenkwen yeya maganaf lu ta həŋ ma hga Mgham Yesu. ¹⁷ Lagħa i Piyer nda Yuhwana ka fanaghata dzvu ta həŋ, ka mutsaftə həŋ ta Sulkum nda ghu6a. ¹⁸ Na nghanay Simuŋ ta tsa vla Sulkum nda ghu6a ŋa mnduha ma fanaghata gwal ghunay ta dzvu ta həŋ ya, ka klaftə tsi ta tse di ka vlay ŋa taŋ. ¹⁹ Ka'a mantsa: «Vlihawavla ta tsa mbraku ya ta i'i guli, ŋa mutsafta mndu dza'a fanaghata i'i guli ta dzvu, ta Sulkum nda ghu6a,» ka'a nda həŋ. ²⁰ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ka zadə tse di gha nda kagħa tani, ka si nda tse di ta mutsa lu ta skwa mbalay da Lazglafta ka ka ta gray ya. ²¹ Had' ŋa għa ma na skwi na wu, had' ima għa mida guli wu, kabga slada a ŋudufa għa dar ta kəma Lazglafta wa. ²² Vziŋvza ta tsa ghwadaka ndana għa ya, ka dawa ka da Mgham ta plighistani ta dmakwa tsa ndanagħa ya, ka dza'a magaku tsi. ²³ Ta nghanadaptə yu nā, ksuxsa ghwadaka skwi ta kagħa, ma gamaka dmaku ka,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka tsa Simuŋ ya nda həŋ mantsa: «Kdakkwadək, magawa vərda kaghuni ta du'a ta ghəŋa dā, kada kwala tsa skwiha mna kuni ya da slidghata,» ka'a.

²⁵ Tahula mnanŋta taŋ ta gwada ta ghəŋa Yesu Kristi nda gwadani tani, ka vraghata həŋ da luwa Ursalima ka dza'a nda mna gwada ma ndəghata sana luwaha ta hadika Samari.

Filip nda mnda luwa Itiyupi

²⁶ Ka duhwala Lazglafta nda Filip mantsa: «Sli'afslī'a ka dza'a ka nda Sud, ka dza'a ka da tsa vli ta saha ma Ursalima ŋa dza'a da luwa Gaza ya, ya ka mtak tsa vli ya,» ka'a. ²⁷ Ka sli'afstə tsi ka lagħwi. Tsaw mamu sana mnda la Itiyupi si ta lagħwi da maga du'a da Lazglafta ma luwa Ursalima. Tsa mndu ya nā, ka ku6itik nzakwani. Mndu dagala ya ma slna, ma dzvani inda gadghəla sana marakw, Kandes hga tsa marakw ya ta nzakway ka Mghama la Itiyupi. ²⁸ Ta vru tsi dzaghani, ka nzamtə tsi ma mwata plisani, ka dza'a nda dzaŋa deftera anabi Isaya. ²⁹ «Gavadaghagava tavata ya mwata plis ya,» ka Sulkum nda Filip. ³⁰ Ka ndadagħatə Filip. Ta snə tsi nā, ta dzaŋa deftera anabi Isaya tsa mnda la Itiyupi ya. Ka'a nda tsi

mansta: «Nda sna ka ta na skwi ta dzaŋ ka na ra?» ka'a. ³¹ Ka tsa mndu ya mansta: «Waka yu dza'a snaŋta ka mni6if a mndu na?» ka'a zlghaftə wani. Ka hgadaftə tsi ta Filip nzanavata. ³² Wya tsa vli ta dzaŋ tsi ya: «Manda kla tuwak da vla hnay klagħata lu. Manda nzatə nzakwa zwanja tuwak kul had' ta gwadafta ta kwitsə lu ta swidani ya kə'a nzata, pslaf a ta wani wa.

³³ Ma hanaganatani ta ghəŋani, ka tsanagħatə lu ta guma, ka dzata. Had' mndu dza'a kulanŋta mndəra taŋ wu,

kabga zadanazada ta hafani ta ghəŋa hadik*,» ka'a.

³⁴ Ka tsa mnda la Itiyupi ya dawanŋa da Filip mantsa: «Kdakkdək, mnihamna ka ta ghəŋa wa ta gwada na anabi na ta na gwada na! Ta ghəŋa ghəŋani re, ari ta ghəŋa sana mnda a na?» ka'a. ³⁵ Ka zltraftə Filip ta gwada ta ghəŋa tsa vli dzaŋaf tsi ya, ka mnanantə tsi ta Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu. ³⁶ Tata mbada həŋ ta tvi, ka lagħa həŋ slafta ta imi ma ghwa. Ka tsa mnda la Itiyupi ya nda tsi mantsa: «Ya wana imi na nī, nu dza'a pyafta magadiftə batem na?» ka'a. [³⁷ «Ka zlghafzlgħa ka nda ŋudufa għa, ta magaku,» ka Filip. «Mantsa nzakwani, zlghafzlgħa yu nda ŋudufa dā kazlay: Yesu Kristi nā, Zwanja Lazglafta ya kə'a,» ka tsa mndu ya nda tsi.] ³⁸ Ka sladanatə tsi ta tsa mwata plisani ya. Ka saha həŋ nda Filip mida ka lamə həŋ da imi, ka maganaftə Filip ta batem. ³⁹ Manda kdakwa taŋ ta sabi ma tsa imi ya, ka klagħatə Sulkuma Mgham Lazglafta ta filip, gi kudatanŋ nghəgla a tsa mnda la Itiyupi ya wa. Ka kdə tsatsi ta ksa tvani, ka dza'a nda rfu. ⁴⁰ Ka zlagaptə Filip ma luwa Azutu. Ka rə tsi ta luwaha ka dza'a nda mna Lfida Gwada, ka lagħwi trezekw da luwa Sezare.

9

Hgafsta Yesu ta Sawulu

¹ Ma tsa fitik ya, zlanava a Sawulu ta ghuyanaptə dāŋwa nda rwanatə duhwalha Mgham Yesu wa. Ka sli'afstə tsi ka lagħa slanagħatə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ² ŋa dawaftə dēlewer ŋa dza'ani vlanŋtə la maliha ma həga tagħa skwa la Yahuda ma luwa Damas. Tsa dēlewer ya dza'a vlanŋtə tvi, ka slanagħasla tsi ta gwal zlghay nda ŋuduf hada, ŋa kasaftani ta həŋ ka hlakta da luwa Ursalima. ³ Tata mbada həŋ ta tvi, ndusadagħa ndusa həŋ nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadək wanaftə Sawulu. ⁴ Ka zləmbagatə tsi ta hadik, ka snə tsi ta sana lwi ta hgay, ka'a mantsa: «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa dā na?» ka'a. ⁵ «Wa kagħa nī Mghama dā?»

* 8:33 Aya 32-33: Ngha ta Isaya 53:7-8.

Ka Sawulu nda tsi. «I'i Yesu ta gə ka tiri ɲa da yeya, ⁶ Sli'afsl'i'a gha, ka dza'a ka da huɗa luwa Damas. Hada dza'a mnaghata lu ta skwi ɲa magay gha,» ka'a nda tsi. ⁷ Ndandrakawa, ka tsa gwal ta pgha Sawulu ya nzata. Nda sna hən ta lwi mndani, ama nɣha a hən ta tsa mndu ta gwada ya wa. ⁸ Ka sli'afsta Sawulu ta hadik. Kə'a ka nɣha yu ta vli kə'a, nɣha a ta vli wa. Ka ksafsta lu ta dzvu ka klaghata da luwa Damas. ⁹ Ka zata tsi ta fitik hkən, nɣha a ta vli wu, zan a ta skwi wu, san a ta imi guli wa.

¹⁰ Tsaw ma tsa Damas ya, mamu sana mndu zlgħay nda ɲuduf ta hɣə lu ka Hananiya. Ka Mgham Yesu nda tsi manda skwi ma suni mantsa: «Hananiya!» ka'a. «Wana yu Mghama da,» ka Hananiya. ¹¹ «Sli'afsl'i'a ka dza'a ka ta tvi, ta tsa tvi ta hɣə lu ka tvi nda ga zegħwi ya, ka dawanta ka ta sana mnda la Tarsus, ta hɣə lu ka Sawulu, wa'a ma hɣa ga Yuda ya. ¹² Ya wa'a ta maga du'a ndanana. Ka nɣhanatá tsi manda skwi ma suni ta sana mndu ta hɣə lu ka Hananiya ta lami ka fa dzvu ta ghəɲani, kada nɣhəɲlantá tsi ta vli,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka Hananiya mantsa: «Mghama da, nda ndəgha mnduha ta mnihatá gwada ta ghəɲa tsa mndu ya, ka rusiftá hən ta inda ghwadaka skwi magana tsi ta mnduha gha ma Ursalima. ¹⁴ Ka sagħa tsi da hadna nda mbraku ya mutsaf tsi da maliha ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, ɲa kasa inda gwal ta hənɲatá hga gha,» ka'a. ¹⁵ Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «La! I'i ta zbaptá tsa mndu ya ɲa ghunay da, ɲa mnanantá hga dá ta sanlaha ma mnduha, nda ya ɲa mɣhamha, mantsa ya guli ɲa mnduha la Isra'ila. ¹⁶ Dza'a maranawmara i'i ka ghəɲa da, ta inda ghuya dənɲa ya tkwe' dza'a tsi ghuyay ta ghəɲa hga da,» ka'a. ¹⁷ Ka sli'afstá Hananiya tama ka lagħwi. Ka lamə tsi da tsa hɣa ya. Ka fanagħatá tsi ta dzvu ta Sawulu. Ka'a nda tsi mantsa: «Sawulu! Zwanama da ka. Tsa Mgham Yesu ta maragħantá ghəɲani ta tvi ya, ta ghuniɗikta ɲa nɣhəɲlantá gha ta vli, nda ya ɲa ndəghagħafta nda Sulkum nda ghuɗa,» ka'a. ¹⁸ Ka gi sli'agata skwiha manda ɲulanɲ manda ɲulanɲ ta ira Sawulu, ka nɣhəɲlantá tsi ta vli. Ka sli'afstá tsi, ka maganaftá lu ta batem. ¹⁹ Ka zutá tsi ta skwa zay, ka vrvaktá mbrakwani.

Zrafta Sawulu ta mna Lfida Gwada ma luwa Damas

Ka ndəvatá tsi tsəbakw fitik kawadaga nda gwal zlgħay nda ɲuduf ma Damas. ²⁰ Ka gi sli'afstá tsi ka mnyay ma hɣa tagħa skwa la Yahuda, ka'a mantsa: «Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya,» ka'a. ²¹ Ka ndərmim inda gwal ta snay nda ndərmima. Ka hən mantsa: «Nana mndu na a ta ganaptá iri katakata ta gwal ta hga hga Yesu ma luwa

Ursalima kay ra? Sagħa da kasa hən ɲa hlanɲá la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta a tsi kay ra?» ka hən. ²² Ka gɗavatá Sawulu ka mnyay: «Yesu ná, Kristi ya,» ka'a. Ka kəbanafstá tsi ta la Yahuda ta nzakway ma luwa Damas. Sna a hən ta skwi ɲa zlgħanaftawi wa.

²³ Labla fitik mida tama, ka dzraftá la Yahuda ta wi ɲa zba dzatá Sawulu. ²⁴ Ka nzatá hən ta watgha luwa nda rvidik tani, nda fitik tani ka ɗakwatsay ɲa dzata. Ka slramtá tsa skwi dzraf hən ya da sləmənja Sawulu. ²⁵ Ta sana rvidik tama, ka famtá gwal zlgħay nda ɲuduf ta Sawulu ma gwadzegwer ka tsghiginta nda ta ghurum ta muhula luwa.

Nzakwa Sawulu ma luwa Ursalima

²⁶ Bhadagħatani da luwa Ursalima, ka zbə tsi ta guyaftá vgha nda gwal zlgħay nda ɲuduf. Ka zləɲə hən nda zləɲa, kabga graf a hən kazlay, vərda mnda zlgħay nda ɲuduf ya kə'a wa. ²⁷ Ama ka klaftá Barnabas, ka pghadagħata slanagħatá gwal ghunay. Ka rusanafstá Barnabas ta hən ka Sawulu nɣhanatá Mgham Yesu ma tvi, nda ya ka Mgham Yesu gwadganata. Rusanafsta ta hən guli, kinawu ka Sawulu fatá ghəɲani ka mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma luwa Damas. ²⁸ Daga baɗu tsa ya, ka ksafstá tsi ta nzaku nda hən. Ta labla hən, ta vrvakra hən ta mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma Ursalima. ²⁹ Ta gwadgana gwada ta la Yahuda nda sna ta gwada Grek, ta zlərday ta gwadaha nda hən. ɲa tan tani, zba htsinani ɲa dzata ɲa tan. ³⁰ Snanɲa zwanama, ka pghagħatá hən da luwa Sezare. Hada, ka ghunagħatá hən da luwa Tarsus.

³¹ Ma tsa fitik ya, lefɗekw nzata nzakwa guyaftá ghəɲa gwal zlgħay nda ɲuduf ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Galili, nda ya ta hadika Samari. Ta mbray hən ta vgha ka nzaku nda hanatá ghəɲ hən mista Mgham Yesu. Ta sgaku nda sga hən nda zɗakatahuɗa Sulkum nda ghuɗa.

Mbanafsta Piyer ta Ayniya

³² Piyer ya ná, ra inda vli ka naganagħatá gwal zlgħay nda ɲuduf ɲani. Ma sana fitik, ka laha tsi nghanagħatá gwal zlgħay nda ɲuduf ma luwa Lida. ³³ Ka slaftá tsi sana mndu ta hɣə lu ka Ayniya ta hani ta ghzləɲ. Ma tghasa vakwani tsa manda ragħwatani. ³⁴ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ayniya! Yesu Kristi ta mba kagħa. Sli'afsl'i'a ka payanata ka ta ghzləɲa gha,» ka'a. Ka gi sli'afstá Ayniya. ³⁵ Nɣhanɲa inda gwal ma luwa Lida, nda gwal ma ɗabi ma luwa Sirunɲ ta tsa mndu ya ná, ka zlgħaftá hən ta Mgham Yesu.

Vranamta Piyer ta hafu ma Tabita

³⁶ Mamu sana marakw ma luwa Yafa ta hgə lu ka Tabita mataba gwal zlgħay nda ṅuduf. Tsaya «Durkas» nda gwada Grek, manda mnay kazlay: Madva kə'a ya. Daga- gala ṅerma skwi maga tsi, ta katay ta gwal ka pdu. ³⁷ Ma tsa fitikha ya, ka ksafat dāṅya ka mtutá tsi. Tahula mbazata, ka klaftá lu ka famta ma dzuguvi ta ghəṅa sana həga. ³⁸ Tsaw ndusa tsa luwa Yafa ya nda luwa Lida. Ka snantá tsa gwal zlgħay nda ṅuduf ma Yafa ya kazlay, wa'a Piyer ma luwa Lida kə'a. Ka ghunadaptá həṅj ta mnduha his da tsi. Ka həṅj nda Piyer mantsa: «Kdakkdák sawi misimmisim da aṅni,» ka həṅj. ³⁹ Ka sli'afatá Piyer ka labə kawadaga nda tsa mnduha ya. Manda ḡhadagħatani, ka kladaftá lu da tsa dzuguvi ta ghəṅa sana həga ya. Ka sli'afatá inda mi'a wadgu wamta ka taw, ka maray ṅani ta lgut nda dzampa ya maganaf Tabita ta həṅj ma nzakwani ta nda iri. ⁴⁰ Ka Piyer nda inda mndu ma həga mantsa: «Labwala la dzibil,» ka'a. Ka saghu həṅj. Tahula tsa, ka tsəlótá Piyer ka maga du'a. Ka mbədavata tsi tvə mbli. Ka'a mantsa: «Tabita, Sli'afslí'a!» ka'a. Ka gwanatá Tabita ta iri. Nghanṅani ta Piyer, ka sli'avatá tsi ka nzata nda nza. ⁴¹ Ka ṅanatá Piyer ta dzvu, ka sli'anafta ka sladata. Ka hgadamtá tsi ta gwal zlgħay nda ṅuduf, nda tsa la wadguha ya, ka maranantá həṅj ta nzakwani nda hafu. ⁴² Ka snanagħatá tsi ta inda gwal ma Yafa. Ka zlgħaftá ndəghata mnduha ta Mgham Yesu. ⁴³ Ka nzatá Piyer ka nzdavata ma Yafa ga sana mnda kəa huta, Simuṅ ḡgani.

10

Maravata duhwala Lazglafta da Kwarney

¹ Mamu sana mndu ta hgə lu ka Kwarney ma luwa Sezare. Tsatsi mali ta ghəṅa sana ghuḡa la sludza la Ruma ta hgə lu ka «ghuḡa la Italiya.» ² Nərma mndu tsa mndu ya nda gwal ga tanj tani. Ta zləṅj ta Lazglafta, daga- lala mnduha la Yahuda mbaha tsi. Ta magay ta du'a da Lazglafta inda fitik. ³ Ma sana fitik ta nzemndi hkan tama, ka slanagħatá sana mazəməzəm. Ka nghanṅá tsi ta duhwala Lazglafta ta lamə da həga ga tanj ka ḡganṅa. «Kwarney!» ka'a nda tsi. ⁴ Ka ngə tsi ta tsa duhwala Lazglafta ya nda zləṅj nda zləṅj. Ka'a mantsa: «Nya ni Mghama dá!» ka'a. «Bhadafḡha tsa maga du'a ta maga ka ya, nda tsa mbaha mnduha ta mbah ka ya da Lazglafta, kəl tsi ka havapta ka kagha. ⁵ Ghuna nda va nana ta mnduha da luwa Yafa da mnanatá Simuṅ ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi. ⁶ Ya wa'a ga sana mnda kəa huta Simuṅ ḡgani tawa draf ḡga tanj ya,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ⁷ Na gi lagħwa tsa duhwala Lazglafta ta gwada

nda tsi ya, ka hgaftá tsi ta kwalvahani his nda ṅerma sludzani turtuk ta ksanatá slina manda ghalya. ⁸ Tahula rusanaftani ta həṅj ta inda tsa skwi ta luta ya, ka ghunagħatá tsi ta həṅj da luwa Yafa.

Mnananṅa Sulkum nda ghuḡa ta gwada ta Piyer

⁹ Gamahtsimani ta labə tsa mnduha ya ta tvi, ndusa həṅj ka lamə da tsa luwa Yafa ya, ka laf Piyer ta dədəmatá ghəṅa həga da maga du'a. Ta ḡwanṅj a fitik ma ghəṅj nda tsaya wa. ¹⁰ Ka kuzlanafatá maya ta Piyer, ta kumay ma ta skwi ṅa zay. Tata də nda da lu ta skwi zay ṅani. Ka slanagħatá sana mazəməzəm. ¹¹ Ka ngə tsi ta gunata luwa, ka saha sana skwi manda gatá gwada habuṅ lu ta wani ta wani, ka saha ta hadik. ¹² Inda nimitak fwaḡ sala mistani, nda skwiha ta mbada nda hudí ta hadik, nda zarakha tani mida. ¹³ «Sli'afslí'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka,» ka sana lwi gwadganata. ¹⁴ Ka Piyer mantsa: «Va a yu Mghama dá wa. Had skwa mbida nda skwi kul raku ka zay ta kdə walaṅṅa lami da wa da wu,» ka'a. ¹⁵ «Ka nda ra tsa skwi ya ka zay ka Lazglafta ya ná, ma ngə kagha ka skwi kul raku ka zay,» ka tsa lwi ya ka mahis nda tsi. ¹⁶ Hkən vranafṅani mantsa ya, ka vriṅṅá tsi ta tsa skwi ya ta luwa.

¹⁷ «Nu mndəra tsaya ma skwi tama,» ka Piyer ta ndana klatá ghəṅa tsa mazəməzəm ta slanagħata ya, nda ḡhadagħata tsa gwal ghunaf Kwarney ya ta watgha manda kdakwa tanj ta dawanṅá vla həga la Simuṅ. ¹⁸ «Hadna ta nzakwa Simuṅ ta hgə lu ka Piyer ya ra?» Ka həṅj gwadata nda lwi kuzlahkuzlah. ¹⁹ Tata ndana skwi ta ghəṅa tsa mazəməzəm ya Piyer kay ná, «Wya mnduha hkən ta psa kagha, ²⁰ sli'afslí'a ka laha ka, ṅa dza'a gha kawadaga nda həṅj. Yaha ka da dga ghəṅj, kabga i'i ta ghunagħatá həṅj,» ka Sulkum nda ghuḡa nda tsi. ²¹ Ka sli'afatá Piyer ka saha slanagħatá tsa mnduha ya. «Wana yu, i'i tsa mndu ta psə kuni ya. Nya ta klagaghunagħata na?» ka'a nda həṅj. ²² «Kwarney ka mali ta ghəṅa ghuḡa sludzi, ta nzakway ka nərma mndu, ta zləṅj Lazglafta, ta ghubu inda la Yahuda ya ta ḡhananṅakta. Duhwala Lazglafta ta mnanata ṅa hgadaptá kagha da tanj ṅa sna skwi dza'a ka mnanata,» ka həṅj nda tsi. ²³ Ka hladamtá Piyer ta həṅj, ka hanə həṅj hada.

Sli'afṅa Piyer ka lagħwi da Kwarney

Gamahtsimani, ka sli'afatá tsi ka lagħu mista tanj. Ka sli'afatá sanlaha ma zwanama ma luwa Yafa ka pghagħatá həṅj. ²⁴ Ka ḡhadagħatá həṅj da luwa Sezare. Gamahtsi- mani, ta kzlaykzlay Kwarney nda la ga tanj tani, nda hduhuda grahani gwal hagaf tsi

ya, ta hən̄. ²⁵ Manda 6hadaghata Piyer, ka lagha Kwarney da guyya, ka zləmbatá tsi ma ghuvani ka ga zgu njani. ²⁶ «Sli'afslí'a, mndu i'i guli,» ka Piyer ka sli'anafita. ²⁷ Tata dza'a nda ghwa yiva hən̄ nda Kwarney, ka lamə tsi da həga. Ka slanaghata tsi ta hiátá mnduha hada. ²⁸ Ka'a nda hən̄ mantsa: «Nda sna kuni ná, pyafpya lu ta guyya mnda la Zudiya ta vgha nda la mayəm, balavakata lamə da həga ga tan̄. Tsaw had mnda səla ya n̄a mnay kazlay: Nda ghuḅa yeya, ghuḅa a yeya ka guya vgha nda tsi wu kə'a wu, ka Lazglafta marihata. ²⁹ Tsaya kwal yu kul dgan̄tá ghən̄j ka sagha hgan̄ar ka ta i'i. Ta kumay yu tama ta snan̄tá ghən̄ja skwi kəl kuni ka hgaktá i'i,» ka'a. ³⁰ Ka Kwarney mantsa: Ma fwada fitik na, manda va na luwa, ta maga du'a yu ma həga ḁa ta nzəmndi hkən̄, ka gi sagha sana mndu nda sudatá lguta n̄usliŋ tilil ta vghani ta kəma ḁa. ³¹ Ka'a nda i'i mantsa: «Kwarney, snasna Lazglafta ta du'a gha, havaphava guli ka mbaha mnduha ta mbah ka. ³² Ghuna tama ta mnduha da luwa Yafa da hgaghaktá Simun̄j ta hḡe lu ka Piyer ta nzaku ga sana mndu, Simun̄j hgani, mnda kḡa huta, ta wa drəf hgani ya,» ka'a. ³³ «Gi kəl yu ka ghunadaptá mnduha da kagha. Dina na sagha sagha ka na. Ndanana, wana an̄ni demdem ta kəma gha n̄a sna skwi ya mnagha Mgham n̄a mnan̄nata,» ka'a.

Piyer ta gwada ga Kwarney

³⁴ Mbaḁa Piyer ka zlraftá gwada. Wya ka'a: «Kahwathwata, ndanana grafta yu kazlay: Had Lazglafta ta gala mndu wu kə'a. ³⁵ Inda mndu der má ma mndəra la wa tsi ta zlənja hgani, ka maga skwi tḁukwa ná, zḁəganazḁa. ³⁶ Ghunafghuna Lazglafta ta gwadani n̄a zwana la Isra'ila ma mnanan̄tá Lfidá Gwada ta nzaku nda ma Yesu Kristi, ta nzakway ka Mghama inda mnduha, ta hən̄. ³⁷ Nda sna kuni ta skwi ta zlrafta ta hadika Galili, ka zlu'utá tsi ta vli ta hadika Zudiya demdem, tahula kḁakwa Yuhwana ta mna gwada, nda ya ta maga batem. ³⁸ Nda sna kuni ka Lazglafta pghəganaghata mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta Yesu Kristi mnda la Nazaret. Nda sna kuni guli ka Yesu ranafita inda vli ka maga zḁaku, ka mbamba gwal ghurgana halaway ta hən̄, kabga kawadaga Lazglafta nda tsi. ³⁹ An̄j, nda nza an̄ni ka masləmtsəka inda skwi maga tsi ta hadika la Yahuda nda Ursalima. Ka dzatá lu nda ma zlən̄afta ta udzu. ⁴⁰ Ka sli'aganaptá Lazglafta nda hafu baḁu mahkən̄. Ka vlan̄tá tsi ta tva maran̄tá ghən̄jani. ⁴¹ N̄a tsa an̄ni tin̄laghu Lazglafta ta zbapta n̄a nzakway ka masləmtsəkani ya. N̄a tsa an̄ni si ta za skwi, ka sa skwi kawadaga nda tsi ya maran̄ta tsi ta ghən̄jani, tahula sli'agaptani ma taba

gwal nda rwa ya. N̄a inda mnduha demdem a maran̄ta tsi ta ghən̄jani wa. ⁴² Tsatsi ta mnan̄nata, ka mna kuni n̄a mnduha, ka sladanafita kuni kazlay: Tsatsi sladana Lazglafta ka mnda tsa guma ta ghən̄ja gwal nda hafu, nda ya ta ghən̄ja gwal nda rwa kə'a. ⁴³ Inda la anabi ná, mnamna hən̄j ta ghən̄jani kazlay: Dər wati ma mndu ta zlgħafta dza'a mutsay ta planatá dmakwani, nda ma mbrakwa hgani,» ka'a.

Saha Sulkum nda ghuḅa ta ghən̄ja gwal kul nzakway ka la Yahuda

⁴⁴ Tata mna tsa gwadaha ya Piyer, ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghən̄ja inda tsa gwal ta sna tsa gwada ya. ⁴⁵ Ka ndərmim inda tsa gwal zlgħay nda n̄uduf nda tsa fafada tan̄ ta labə mista Piyer ya kay, ta vlagata Lazglafta ta Sulkum nda ghuḅa ta ghən̄ja inda tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ⁴⁶ Ka snə hən̄j ta gwadaj tsa mnduha ya ta gwada nda sanlaha ma gwada. Ka zləzlvu hən̄j ta glakwa Lazglafta. Ka Piyer mantsa: ⁴⁷ «Dza'a pyafpya lu ta maganaftá batem nda imi ta na mnduha na, ya wana mutsafmutsa hən̄j ta Sulkum nda ghuḅa manda va amu na ra?» ka'a. ⁴⁸ Ka Piyer guli mantsa: «Maganafitá batem ta hən̄j nda hga Mgham Yesu Kristi,» ka'a. Tahula tsa, ka ndəbanata hən̄j ta dzvu n̄a nzḁavatani tsəbakw fitik da hən̄j.

11

Rusay Piyer ta skwi ta maguta ma Ursalima

¹ Ka snan̄tá gwal ghunay nda zwanama ta nzakway ma hadika Zudiya kazlay: Zlgħafzlgħa gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwada Lazglafta guli kə'a. ² Manda vradaghata Piyer da luwa Ursalima, tus gwal zlgħay nda n̄uduf nda datsa fafada tan̄ nda gwada nda Piyer. ³ «Lamla ka da həga ga gwal kul datsaku fafada tan̄, ka za skwa zay kawadaga nda hən̄j,» ka hən̄j nda tsi. ⁴ Ka zlraftá Piyer ta rusay n̄a tan̄ turtuk turtuk tsa skwi ya luta. ⁵ Ka'a mantsa: «Ma nzakwa ḁa ma luwa Yafa, ta maga du'a yu tama, ka sladiḡhatá sana mazəmzəm. Ka nghan̄tá yu ta sana skwi dagala manda gatá gwada nzakwani n̄an̄ana lu ta wa kuzibidimani ta wa kuzibidimani ta saha daga ta luwa, ka ndusaḁivata. ⁶ Ka faftá yu ta iri tida ka vit-say, ka nghan̄tá yu ta skwiha fwad fwad səla mista tan̄, nda nimitak, nda skwiha ta mbaḁa nda huḁi, nda zarakha mida. ⁷ «Sli'afslí'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka ta hən̄j,» ka sana lwi gwadgihata. ⁸ «Va a yu Mghama ḁa wa, had skwa mbida nda skwi kul raku ta kḁə lami da wa ḁa wu,» ka yu. ⁹ «Ka nda ra, ka Lazglafta ya ná, ma nghə ka ka skwi kul raku,» ka tsa lwi ya gwadglagata ta luwa ka mahis. ¹⁰ Hkən̄ kə'a vrəglanafita

manda va tsaya. Ka vriñtá lu ta tsa skwi ya ta luwa. ¹¹ Ta va tsa luwa ya, nda 6hadaghata sana mnduha hkən ghunaf lu ta hən daga ma luwa Sezare, ɲa slidighata ma tsa həga ta nzaku yu ya. ¹² “Ka dza’a ka mista tan, yaha ka da dga ghən,” ka Sulkum nda ghu6a nda i’i. Ka pghaftá na mnduha wana hən hadna na ta i’i da luwa Sezare, ka lamə ɲni demdem da həga ga Kwarney. ¹³ Ka rusanñaftá tsa mndu ya kə’a nghanťá duhwala Lazglafta ta sladu ma həga ga tan. Ka’a nda tsi mantsa: “Ghuna ta mndu da luwa Yafa ɲa hgaktá Simun, ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi, ¹⁴ ɲa mnaghunatani ta gwadaha ya dza’a klaghaktá mbaku, ɲa kagha nda həga gha tani demdem,” ka’a. ¹⁵ Ta zlrayzray yu ta gwada tama ná, ka saha Sulkum nda ghu6a ta ghəɲa tan manda va ya ta magaku nda amu tanťan ya. ¹⁶ Ka havaktá yu ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Yuhwana ná, nda imi maga tsatsi ta batem, kaghuni ya, nda Sulkum nda ghu6a dza’a magaghunafta lu ta batem kə’a ya. ¹⁷ Ka si Lazglafta ta vlanťá tsa Sulkum nda ghu6a ya ta tsa mnduha ya, manda va ya vlama lu ta amu ma zlglafta mu ta Mgham Yesu Kristi ya ní, wa i’i tama ɲa dzanamtá wi ta Lazglafta?» ka’a. ¹⁸ Tahula snanťa tan ta tsa gwada ya, ka lóatá hən demdem, ka zlezlvu hən ta Lazglafta «ta vlanťá tva mbədanəftá nzakwa tan ta gwal kul nza-kway ka la Yahuda kada mutsafta hən ta vərda hafu tama,» ka hən.

¹⁹ Tsa ghuya danwa ta slata ma kdə fitika dzatá Atiyen sagha ya, ta wutsanatá gwal zlgħay nda ɲuduf. Ka sli’aftá sanlaha ka lagħwi dikw da luwa Finisi, ta lagħu sanlaha da Kiprus, ta lagħu sanlaha da Anťakiya. Ka mnə hən ta gwada Lazglafta ɲa la Yahuda ka zlanťá mnay ɲa sanlaha ma mnduha. ²⁰ Mbada sanlaha ma gwal zlgħay nda ɲuduf ta nzakway ka mnduha la Kiprus nda la Sireɲ, ka sli’afta ka lagħu da luwa Anťakiya, tvə la Grek. Ka mnə hən guli ta Lfida Gwada Mgham Yesu ɲa tan. ²¹ Kawadaga mbrakwa Mgham Yesu nda hən, kəl ndəghata mnduha ka zlgħafta, ka mbədagħutá vgha tvə Mgham Yesu. ²² Ka snanaghata tsi ta Igliz ma luwa Ursalima. Ka ghunaftá hən ta Barnabas da luwa Anťakiya. ²³ Manda 6hadagħatani, ka nghanťá tsi ta zďakatahuda Lazglafta, ka rfu tsi ta rfu. Ka vlanťá tsi ta mbraku ta hən ɲa gdavata tan nda fatá ɲudufa tan ta Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw tsa Barnabas ya ná, ɲerma mndu ya, mnda zlgħay nda ɲuduf ya ndəghu ndəgha nda Sulkum nda ghu6a. Ka sgavagħatá ndəghata mnduha ta zlgħaftá Mgham Yesu.

²⁵ Ka sli’aftá Barnabas ka lagħwi da luwa Tarsus, da zba Sawulu. ²⁶ Manda slaftani tida, ka klagagħatá tsi da luwa Anťakiya. Tən

vakwa tan hada kawadaga ta ksa slna ma Igliz. Ka tagħa hən ta skwi ɲa ndəghata mnduha guli. Ma luwa Anťakiya zlräfta lu ta hga gwal zlgħay nda ɲuduf, ka la krīsta. ²⁷ Ma tsa fitik ya, ka sli’aftá la anabi ma luwa Ursalima ka laha da luwa Anťakiya. ²⁸ Mamu sani mataba tan ta hgə lu ka Agabus. Ka’a mantsa: «Dza’a slaku maya ta ghəɲa hadik demdem,» ka’a manda ya mnana Sulkum nda ghu6a. Ka slatá tsi tama ma fitika gay Klawdi ta mgham. ²⁹ Ka gwal zlgħay nda ɲuduf sladanata mantsa: «Inda mndu, ka vla tsi ta skwi ya lavin tsi ta vlay ɲa tsəghay ɲa kata zwanama ta nzaku ma hadika Zudiya,» ka hən. ³⁰ Ka tsakftá hən, ka vlanťá i Barnabas nda Sawulu, ɲa klanťá la galata mnduha ma hadika Zudiya.

12

¹ Ma va tsa fitik ya, ka zlräftá mgham Hiridus ta ghuya danwa ɲa Igliz. ² Ka dzatá tsi nda kafay ta Yakubu, zwanamani ma Yuhwana. ³ Ta nghə tsi ná, zďaganazda tsa skwi ya ta la Yahuda. Ka ksaftá tsi ta Piyer guli ma fitika skala buradi kul had is mida ya. ⁴ Tahula ksaftani, ka tsamtá tsi ma gamak. Ka pghatá tsi ta ghu6a sludzi fwad fwad ɲa mbaday tan ta vgha ta nghay. Tahula kdata ma skala Pak ta ndana tsi ta tsanaghata guma banluwa. ⁵ Ma tsa ɲatá Piyer ma gamak ya tama, ka ɲavata Igliz ka maga du’a ka ɲdanťa ta ghəɲani.

Zliñťá Piyer

⁶ Ta tsa rvidik ɲa tsadakwa vlani ya ta ndana Hiridus ta tsanaghata guma. Ta hani Piyer nda tsatani ma tsuhwalha his ma takataka sludziha his. Ta nzaku gwal nga watgha guli nda tvə watgha. ⁷ Gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ka tsuwadakanəftá vli ma tsa dzuguvi ya. Ka nduhudəntá tsi ta Piyer ma ɲwazli6. «Sli’afslī’a misimmisim,» ka’a nda tsi. Gi stak saha tsa tsuhwalha ya tsa ta dzvani. ⁸ «Hbana 6anava gha ka sudamta ka ta 6a6aha gha,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. Ka magatá tsi mantsa. «Fava lguta gha, sawi mista 6a,» ka’a nda tsi. ⁹ Ka sagħu Piyer ma gamak mista tsa duhwala Lazglafta ya. Zban ɲa tsatsi kazlay: Kahwathwata na skwi ta magə duhwala Lazglafta na re ari ki na kə’a wa. Zlah suni na skwi na ta fidagħata, ka tsatsi ta ndanay. ¹⁰ Ka tsughwadagaptá hən ta tanťana ghu6a tsa gwal ta nga mnduha ya, tsughwadapha hən ta mahisani. Ka lagħa hən tavata sana watgha haf lu nda kufur ta tva lami da huda luwa. Ka gunutá tsa watgha ya ka ghəɲani ta wa ira tan. Ka sabə hən, ka ksaftá hən ta tvi, gi ka zlanatá duhwala Lazglafta hada.

¹¹ Ma tsa fitik ya zlräfta Piyer ta snanťá skwi ta magaku. «Ndanana, grafted yu dar kazlay: Mgham Yesu ta ghunagatá duhwalan

klaptá i'i ma dzva Hiridus nda ya ma inda ghwadaka skwi si ta kumə la Yahuda ta sladfighatani,» ka'a.

¹² Na snanṭani kazlay: Manda va tsaya nzakwani kə'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi da Mari mani ma Yuhwana, ta hǝ lu ka Markus ya. Hada, nda hiəa tskatá vgha mnduha ta maga du'a. ¹³ Ka lagha Piyer dzanṭá watgha lamə da hǝga. Ka gavadaghatá sana marakw ka kwalva, ta hǝ lu ka Ruda, da sna lwani. ¹⁴ Ka tsatsaftá tsi ta lwa Piyer, ka rfu tsi ta rfu. Ma ṅa gunatani ta tsa watgha ya ná, ka hwayaghatá tsi da huda hǝga da mnay kazlay: Wa'a Piyer ma bli kə'a. ¹⁵ «Nda ksa ka da skwi ra!» ka hǝṅ nda tsi. «Kahwathwata ta mna yu,» ka'a ta ghəṅjani. «Ba sulkumani ya,» ka hǝṅ. ¹⁶ Mbada Piyer ka dǝavata ta dza watgha. Manda gunata tanṭa ta watgha ka nghanṭá hǝṅ ta Piyer. Ka ndarmim hǝṅ. ¹⁷ Kǝkǝdǝkǝ, ka Piyer nda dzvu ka lǝanata hǝṅ. Ka rusanaftá tsi ta hǝṅ ka Mgham Yesu kligiṅta ma gamak. «Ka dza'a kuni da rusanaftá i Yakubu nda sanlaha ma zwanama,» ka'a nda hǝṅ guli. Ka gi saba tsi ka laghwi da sana vli. ¹⁸ Tsadákwa vlani, ka kǝutá la sludzi katakata. «Ka wu nuta na Piyer na tama?» ka hǝṅ. ¹⁹ «Psawa manda va psay,» ka Hiridus. Lay, ngha a wa. Laghani ka dǝawanaptá vli ta tsa gwal si ta nghay ya. Ka vlatá tsi ta tvi, ṅa psalatá hǝṅ. Tahula tsa, ka sli'aftá Hiridus ma Zudiya ka laha da luwa Sezare, ṅa nzdavata ka fitik tsəbəkwa hada.

²⁰ Ka ǝsauftá mgham Hiridus ta ṅuduf katakata ta ghəṅja gwal ma luwa Tir nda Sidun. Ka dzraftá tsahaya ta wi ka skwa turtuk ṅa lagha ta kamani. Ka sutá hǝṅ ta ghəṅja Blastus ta nzakway ka zwira mgham ya. Ka lagha hǝṅ dǝawa dzrafta nda mgham, kabga ma hadika tsa mgham ya ta saba skwi ṅa zay tanṭ. ²¹ Baḍu tsa fitik tsaf hǝṅ ya, ka sudavatá Hiridus ta lguta ma mgham mghamani, ka nzafta ta dughurukwani, ka ṅəzlatá tsi banjuwa. ²² «Lazglafta ta gwada, mndu a wu,» ka mnduha hlaftá wi. ²³ Gi hadahada, ka dzunṭá duhwala Lazglafta ta Hiridus, kabga kwalani kul vlanṭá glaku ta Lazglafta. Ka dughwadutá mtarak, ka mtutá tsi.

²⁴ Mbada gwada Lazglafta ka ta vgha, ka sgaku mbsaka gwal zlgħay nda ṅuduf nda sga. ²⁵ Manda kdṅṅta i Barnabas nda Sawulu ta slna ya ghunaf lu ta hǝṅ da Ursalima, ka vraghutá hǝṅ. Ka klinṭá hǝṅ ta Yuhwana, ta hǝ lu ka Markus ya, mista tanṭ.

13

Zabaptá i Barnabas nda Pwal ṅa dza'a mna Lfida Gwada

¹ Ma Igliza luwa Anṭakiya ná, mamu la anabiha nda gwal ta tagha skwiha ṅa mnduha.

Hahəṅ na i Barnabas, nda Simeyuna ta hgu lu ka mnda ṅra ya, nda Lukiyus mnda la Sireṅ, nda Manahəṅ ta glafta kawadaga nda Hiridus, ya si ta ga mgham ta hadika Galili ya, nda Sawulu. ² Ma sana fitik, ka tskavatá hǝṅ ka maga du'a nda sumay. «Hlapwa i Barnabas nda Sawulu ya mataba ghuni, ṅa maga slna ya hǝṅ yu ta hǝṅ,» ka Sulkum nda ghuəa, nda hǝṅ. ³ Tahula kdṅṅta tanṭ ta tsa suma nda maga du'a ya, ka fanaghatá hǝṅ ta dzvu ta hǝṅ ka zlinṭá hǝṅ.

I Barnabas nda Pwal ma luwa Kiprus

⁴ Ka sli'aftá i Barnabas nda Sawulu, ghunafər Sulkum nda ghuəa ta hǝṅ, ka laghu hǝṅ da luwa Selusi. Hada ṅlafta hǝṅ ta kwambalu, ka laghwi ta hadika Kiprus, ta tsavata ma drǝf. ⁵ Manda ǝhadagħata tanṭ da luwa Salamina, ka mnə hǝṅ ta gwada Lazglafta ma hǝga tagha skwa la Yahuda. Kawadaga Yuhwana Markus nda hǝṅ ṅa zlgħanṭá hǝṅ. ⁶ Ka tadaptá hǝṅ ta tsa hadik ya ka ǝhadagħata da luwa Pafus. Ka slanaghatá hǝṅ ta sana dǝgha, ta hgu lu ka Baryusuwa, sana mnda la Yahuda ya ta niṅṭá ghəṅjani ka anabi. ⁷ Tavata ṅumna tsa hadik ta tsavata ma drǝf ya ta nzakwa tsi. Tsa ṅumna ya ná, Sergiyus Palus, mndu nda ghunizlak ma ghəṅjani ya. Ka hǝaftá tsi ta i Barnabas nda Sawulu, kabga ta kumay ta snanata gwada Lazglafta. ⁸ Lagha tsa dǝgha ta hgu lu ka Alimas nda gwada Grek ya, ka dzadza wa tanṭ ka zba mbǝḍiṅṭá zlgħay nda ṅudufa tsa ṅumna ya. ⁹ Mbada Sawulu, ta hgu lu ka Pwal ya, nda ndǝghatani nda Sulkum nda ghuəa, ka vlazlaftá iri tida. ¹⁰ «Kuslemberbera magakwa gha, dagala nana mnda gha, zwanja halaway ka, ghuma inda skwi tdúkwa ka. Yawu dza'a zlanṭa kagha ta mbǝḍiṅṭá tva Lazglafta ta nzakway ka tdúkwanina? ¹¹ Kzla tama, wya Mgham dza'a dzughusta, ṅa ghulpəta gha. Dza'a nzdavanzda ka, had' ka dza'a nghanṭá fitik wu,» ka'a. Gi hadahada tdik vli ta wa ira Alimas manda vli girvidik. Ka tatam tsi ta tatamaku ka zba mndu ṅa ksay ta dzvu. ¹² Nghanata ṅumna ta tsa skwi ta maguta ya ná, ka zlgħaftá tsi nda ṅudufani. Lanafu tsa skwi ta taghə lu ta ghəṅja Mgham Yesu ya katakata.

I Pwal nda Barnabas ma luwa Anṭakiya

¹³ Ka sli'aftá i Pwal nda grahani ka lami da kwambalu ma luwa Pafus, ka laghwi da Perge ta hadika Pamfali. Ka dgatá Yuhwana Markus ta vgha nda hǝṅ, ka vraghuta da luwa Ursalima. ¹⁴ Ka sli'iglaftá hǝṅ ma luwa Perge, ka laghwi da luwa Anṭakiya ta hadika Pisisi. Baḍu Sabat, ka lamə hǝṅ nzata ma hǝga tagha skwa la Yahuda. ¹⁵ Tahula dzadzanafu lu ta vli ma deftera zlahu Musa, nda ya ma deftera anabiha, ka maliha ma tsa hǝga tagha skwa la Yahuda ya nda hǝṅ

mantsa: «Zwanama dá, ka mamu gwada da kaghuni ña vlanjá mbraku ta mnduha, laviñlava kuni ta gwadañ ndana,» ka hən. ¹⁶ Ka sli'aftá Pwal, ka'a nda dzvu nda dzvu mantsa: Snewasna la Isra'ila nda inda gwal ta tsə́lbu ta kəma Lazglafta! ¹⁷ Lazglafta mnduha la Isra'ila ta zbaptá dzidziha mu ña ñlanáftá hən, ma fitika nzakwa tanj ta hadika Masar. Ka hligintá tsi ta hən ma tsa hadik ya nda mbrakwani. ¹⁸ Ta klay ta vaku fwađ mbsak maga tsi ta su'a nzaku nda hən ma mtak. ¹⁹ Tahula tsa, ka zadánatá tsi ta mndəra mnduha ndəfán ta hadika Kan'ana, ka vlanjá tsi ta tsa hadik ya ta hən, ña ñatanj. ²⁰ Inda tsa nzakwagapta tanj ya ná, ta klay ta vaku fwađ dərmađ nda hutafmbsak.

«Ka vlanjá tsi ta gwal ña tsanantá guma ta hən, ha ka sagha ta fitika anabi Samuyel. ²¹ Ka dawu hən ta fanamtá mghama tanj ta hən. Ka fanamtá Lazglafta ta hən ta Sawulu zwanja Kis, ta sabi ma mndəra la Benzamenj. Fwađ mbsak vakwani ta ga mgham ta ghəña tanj.

²² «Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta Sawulu, ka mbədanamtá ga mgham ta Dawuda ta ghəña tanj. «Slafsa yu ta Dawuda, zwanja Yesay. Zəđgihazda, dza'a magay ta inda skwi ya ta kumə yu,» ka'a. ²³ Nda ma zivra Dawuda kləganaghata Lazglafta ta la Isra'ila, ta mnda mba mndu, ta nzakway ka Yesu, manda ya tamaf tsi ta imi ta sləmən yu. ²⁴ Ma kdaku Yesu ka saha, mnanamna Yuhwana ta inda la Isra'ila kazlay: Mbədanafwambəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem guli kə'a. ²⁵ Ndu sakwa fitika kdəyni ta slnani, ka'a mantsa: «Dunja wa ya ka kaghuni nda i'i na? Ya tsa mndu ta kzlə kaghuni ya a i'i wa. Wa a tsatsi ta sagha nda hula dá, slaghwa a yu dər ka plaptá zu'a baəah ma səlani wa,» ka'a.

²⁶ «Zwanama dá, kaghuni ta nzakway ka zivra Abraham, nda kaghuni ta zləña Lazglafta tani, ña amu tsghagamaghata lu ta na gwada ta mbaku na. ²⁷ Tsaw tama, tsatsaf a mnduha ma Ursalima nda mghamha tani ta Yesu wa. Sna a hən ta tsa gwada la anabi ta dzanə lu inda sabat ya guli wa. Ka dzanaghata hən ta ghəña skwi mna la anabi, nda ma dzata tanj ta Yesu. ²⁸ Dər ma slanagha a hən ta skwi prak ka dzata ma mndani wu, dzadza ta na mndu na, ka hən nda Pilat. ²⁹ Tahula kdinjta magatá skwi manda ya nda vinda ta ghəñani ma deftera Lazglafta, ka klaghatá hən dzata ta udza zləñay. Ka klagatá hən ka famta ma kulu. ³⁰ Ama ka sli'aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. ³¹ Nda ndəgha fitikani ta mara vgha ña gwal ta sli'afta ma Galili kawadaga nda tsi, ka lafi

da Ursalima. Tsa mnduha ya ta nzakway ndanana, ka masləmtəkani da mnduha la Isra'ila. ³² Vərda anj, tsa Lfiđá Gwada ya ta mnaghunata anj. Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta zləmən yu ta dzidziha mu ya ná, ³³ magama ta amu, ta nzakway ka zivra tanj ya Lazglafta, ma sli'aganaptani ta Yesu ma mtaku. Wya skwi nda vinda ma Zabura his: «Zwanja dá ka,

gita yata yu ta kagha,»* ka'a.

³⁴ Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Yesu ma mtaku, walglanja a ta mtuta ña fəgladamtá mblani da kulu ña rwutani wa.

«Tsayə kəl Lazglafta ka mnay kazlay: Dza'a vlaghunavla yu ta tfawi nda ghuəa, nda fa ghəñ tida, ya tanaf yu ta imi ta sləmən yu ta Dawuda† kə'a ya.»

³⁵ Ka'a ma sana vli guli na:

«Had ka dza'a zlanatá mnda gha ña rwutani ma kulu wu,»‡ ka'a.

³⁶ Ma fitika nzakwa Dawuda nda hafu ná, mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya. Maga-namaga ta skwi ta kumə tsi. Ka mtutá tsi, ka lamtá lu tavata dzidzihani, ka rwuta tsi.

³⁷ Ama tsa mndu sli'aganap Lazglafta nda hafu ya, walan a rwaku ta ksanjá tsatsi wa.

³⁸ Mantsa tama zwanama, dina ka snanja ghuni kazlay: Əñka'a ka tsa Yesu ya kəl lu ka mnaghunanja nda pla dmakwa ghuni kə'a. Trapra zlahə Musa ta klaptá kaghuni ma tsa dmakwa ghuni ya. ³⁹ Ama inda mndu ta zlgħaftá Yesu ná, falau' vghani. ⁴⁰ Daswa ka kuni tama, da slaghunaghata skwi mnə la anabi kazlay:

⁴¹ «Kaghuni gwal ta mna mbrəs nda Lazglafta,

ngħawangħa, ndərmima wa ndərmima, ka zwađutá kuni, magda dza'a magay yu ta fitika ghuni ta mandərmimi, ya dər ma kinawu rusaghunafta lu ná, grafta a kuni dekdek wu kə'a ya§».

⁴² Manda saba i Pwal nda Barnabas ma həga tagħa skwi, «Kdəkwakdək, ka vrakta kuni bađu sana Sabat da mnəglanjatá na gwada na,» ka lu nda hən. ⁴³ Tahula gazlata mnduha, ka sli'aftá ndaghata la Yahuda nda gwal ta lami nda la da dina la Yahuda mista i Pwal nda Barnabas. Ka ghu hən ta yiva. Ka vlə i Pwal nda Barnabas ta mbraku ña tanj. «Dihawawa diha ma zđakatahuda Lazglafta,» ka hən nda hən.

⁴⁴ Sagħa tsa sana Sabat ya, ka ts kavatá wər mnduha ma tsa luwa ya demdem ña sna gwada Lazglafta. ⁴⁵ Ngħay la Yahuda ta tsa tskata mnduha ya, ka lamə hən nda draku, ka dzadzə hən ta wa i Pwal, ka raraza hən. ⁴⁶ Zləñanə a i Pwal nda Barnabas ta hən yu. Ka hən mantsa: «Nda ra má ka

* 13:33 Ngħa ta Zabura 2:7. † 13:34 Ngħa ta Isaya 55:3. ‡ 13:35 Ngħa ta Zabura 16:10. § 13:41 Habakuk 1:5.

tinlaghutá mna gwada Lazglafta ña kaghuni mazlay, ka kwalaghutá kaghuni. Ra a anñi ka mutsa hafu ña kdekedzen wu ka kuni ya, dza'a mbadaghutá vgha ñni nda tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda ndana tama. ⁴⁷ Wya skwi mnanña Mgham Lazglafta:

“Fafa yu ta kagha ka tsuwadaka gwal kul nzakway ka la Yahuda,

ña mnay gha ta gwada ta mbaku* ta ghəña hadik tender;” ka'a.

⁴⁸ Snay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa gwada ya ná, ka rfu hən ta rfu, ka zləzlvu hən ta Lazglafta. Ka zlgħaftá inda gwal thanaf lu ta hafu ña kdekedzen, ta hən.

⁴⁹ Ka tutá gwada Mgham Lazglafta ma tsa luwa ya demdem. ⁵⁰ Ka sli'amtá la Yahuda da gagaftá gwal dagaladagala ta zləña Lazglafta, nda gwal dagaladagala ma luwa tani. Ka ganaktá hən ta giri ña i Pwal nda Barnabas, ña ñawaftá hən ma hadika tanj. ⁵¹ Ka tukwanatá i Pwal nda Barnabas ta rgitika səla tanj ta hən, ka lagħwa tanj da luwa Ikwaniya. ⁵² Ta ndagħutá ñudufa gwal zlgħay nda ñuduf ma luwa Anjakiya da rfu, nda ya nda Sulkum nda għuəa tani guli.

14

I Pwal nda Barnabas ma Ikwaniya

¹ Manda għadagħata i Pwal nda Barnabas da luwa Ikwaniya, ka lamə hən da həga tagħa skwa la Yahuda, ka mnə hən ta gwada Lazglafta. Ma tsa mnay tanj ya, ndada a ndagħatá la Yahuda nda la Grek ta zlgħafta nda ñuduf wa. ² Ama mbađá tsa la Yahuda kul zlgħafta nda ñuduf ya, ka gagaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ña gwaftawi nda hən ka zba gwada da zwanama. ³ Kulam nda tsa, ka nzđavatá i Pwal nda Barnabas ma tsa luwa Ikwaniya ya. Ka mnə hən ta gwada Lazglafta ka ñđanđa nda fatá ghən dar ta Mgham Lazglafta. Vərdá gwada tsa gwada ya, ka Mgham Lazglafta nda hən nda ma vlanjani ta mbrakwa maga mazəmzəm, nda mandərmimi ta hən. ⁴ Ka dgavaptá mnduha his gamndər ma tsa luwa ya. Gəts ya laha mista la Yahuda, gəts ya laha mista gwal ghunay. ⁵ Ka dzraftá la Yahuda, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda, nda maliha tanj ta wi, ña linjta i Pwal nda Barnabas nda pala ña pslatá hən. ⁶ Ka snanagħatá tsi ta i Pwal nda Barnabas. Ka lagħu hən da đidifa vgha ma luwa Listra, nda ya ma luwa Derba ta hadika Ikwaniya, nda ya ma luwaha ta wanafta. ⁷ Ka mnə hən ta Lfidá Gwada ma tsa vliha ya guli.

I Pwal nda Barnabas ma Listra

⁸ Ma tsa Listra ya guli, mamu sana mndu nda rwa selani ta kul walanja mbađanjta mbađá daga yagata, ta nzakwani hada. ⁹ Ka

fatá tsi ta sləmən ħa sna tsa gwada ta mnə Pwal ya. Ka faftá Pwal ta iri tida. Ta ngħə tsi ná, mamu zlgħay nda ñuduf da tsi prək ka mbanafat. ¹⁰ Ka Pwal nda tsi mantsa: «Sli'afslí'a ka sladata ka nda səla għa,» ka'a nda tsi nda lwi dagala dagala. Gi vđuk kə'a valavata, ka mbađə tsi ta mbađa.

¹¹ Nghanata tsa tskata mnduha ya ta tsa skwi maga Pwal ya, ka hlaftá hən ta wi nda gwada Ikwaniya ta nzakway ka gwada tanj. «Wana sli'agata lazglaftaha manda mnda səla tsakwam tsakwam da slamagħata*,» ka hən. ¹² «Zeyus» nana, ka hən nda Barnabas. «Hesmes» nana, ka hən guli nda Pwal, kabga tsatsi ta gwada. ¹³ Ka ksagagħatá mndu ta pla tsa Zeyus banaf lu ta həgani ta tva lami da tsa luwa ya ta lghəñħa rkanaf tsi ta rka ta watgha tsa həga ya. Ta kumay tsatsi nda tsa tskata mnduha ya tani, ta planatá ghən ta i Barnabas nda Pwal. ¹⁴ Snanja tsa gwal ghunay ta nzakway ka i Barnabas nda Pwal ya ta tsa skwi ya, ka kwahinjta hən ta lğut ta vgha tanj, ka ndadamta da taba tsa tskata mnduha. Ka hən mantsa: ¹⁵ «Nawawanawa zwanama, nahgani na dza'a kuni magay na? Mndu anñi manda va kaghuni tane. Lfidá Gwada ña anñi ta kləgagħunagħata, ka zlanja kuni ta skwa wuyayħa ka mbəđakta kuni ta vgha tvə Lazglafta ya nda hafu mida, ya ta magaftá luwa nda hadik, nda inda skwiħa mida tani. ¹⁶ Ghalya ná, zlinisla ta tvi ta mnduha ña ksa tvi ya ta kumə hən. ¹⁷ Anj mndani, ta kwalagħu a Lazglafta ta maranjta ghəñani nda maga zđaku wa. Ta nzəgagħunanza ta imi daga ta luwa, ta magaku skwi ma vwaha ghuni, ta hasl nda hasla kuni ta skwa zay, ta taku ñudufa ghuni da rfu,» ka hən. ¹⁸ Kulam nda va tsa mnay tanj mantsa ña tanj ya, zlahzlah ka hən pyaftá hən ta dza'a pla ghən ña tanj.

¹⁹ Ta ma tsa gwada ya hən, ka sli'adagħatá la Yahuda ma luwa Anjakiya nda gwal ma luwa Ikwaniya, da baraftá tsa tskata mnduha ya. Ka zləzłertə lu ta Pwal ma ña dzata. Zlah nda mta tama ka lu ka tsəhidinjta tahula luwa ta wa mazawa. ²⁰ Ama ka lagħa gwal zlgħay nda ñuduf wanagħatá vgha, ka sli'aftá tsi ka lami da ħudá luwa.

Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi kawadaga nda Barnabas ka lagħwi da luwa Derba.

Vragħata da Anjakiya ta hadika Siri

²¹ Ka mnə hən ta Lfidá Gwada ma tsa luwa ya. Ka mutsaftá hən ta ndəghata gwal ta zlgħafta nda ñuduf. Tahula tsa, ka vragħatá hən da luwa Listra, nda ya da luwa Ikwaniya, nda ya da luwa Anjakiya ta nzakway ta hadika Pisidi ya. ²² Ka vlanjta hən ta mbraku ta tsa gwal zlgħay nda ñuduf ya, ña dihavata tanj ma zlgħay nda ñudufa

* 13:47 Ngha ta Isaya 49:6. * 14:11 Ngha ta Slna gwal ghunay 28:6.

tanj. «Nda ma ghuya danjwa kavghakavgha dza'a lama lu da ga mghama Lazglafta,» ka hən, nda hən. ²³ Ka paghanamtá hən ta gwal ɲa nɣha mnduha ta hən ma inda vla guya ta ghəɲa mnduha Lazglafta. Tahula ndəbata tanj ta dzvu kawadaga nda suma, ka fanamtá hən ta tsa mnduha ya ma dzvu ta Lazglafta, ya zlg haf hən.

²⁴ Ka sli'aftá hən ka laghwí nda ta hadíka Pisidi, ka ɓhadaghatá hən ta hadíka Pamfali. ²⁵ Ka mnə hən ta gwaɗa Lazglafta ma luwa Perge. Ka sli'aftá hən ka laha da luwa Atali. ²⁶ Ka sli'aftá hən nda kwambalu hada guli, ka laghwí da luwa Anɲakiya ta nzakway ta hadíka Siri ya. Ma tsa luwa ya mutsafta hən ta dzakatahuda Lazglafta ɲa maganató slna ya kɗa hən ta magay. ²⁷ Manda ɓhadaghatá tanj, ka tskanató hən ta Igliz, ka rusu hən ɲa tanj ta inda skwi ya magə Lazglafta nda hən, nda ya ka'a guninistá tva zlg hay nda ɲuɗuf ta gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²⁸ Ka hanavatá i Pwal nda Barnabas katakata ma luwa Anɲakiya kawadaga nda gwal zlg hay nda ɲuɗuf.

15

Tskata vgha ma Ursalima

¹ Mamu sana mnduha ta sli'afta ta hadíka Zudiya, ka lagha da Anɲakiya da taghay ɲa zwanama kazlay: «Ka tsa a kuni ta fafaɗa ghuni manda ya mna zlahá Musa wu katsi ná, mbaf a kuni wa» kə'a. ² Zɗəgana a tsa tagha skwa tanj ya ta i Pwal nda Branabas wa. Ka zləɗa hən ta wi nda hən ta ghəɲani ka ɲɗanɗa. Ka lu tama mantsa: Ka la i Pwal nda Barnabas nda sanlaha mataba mu da Ursalima slanaghatá gwal ghunay, nda la galata mndu, ka tsinjta hən ta gwaɗa ta ghəɲani, ka hən. ³ Ka klaftá gwal zlg hay nda ɲuɗuf ta skwi ɲa mbaɗa tanj. Ka ksaftá hən ta tvi nda ma Finisi nda ya nda ma hadíka Samari, ka dza'a nda rusay, ka gwal kul nzakway ka la Yahuda zlg haftá Mgham Yesu. Ka rfu inda zwanama ta rfu katakata ta ghəɲani. ⁴ ɓhadaghatá tanj da Ursalima, ka tsu'aftá Igliz, nda gwal ghunay, nda la galata mndu, ta hən. Ka rusu hən ɲa tanj ta skwi magə Lazglafta nda hən. ⁵ Mbaɗa sanlaha mataba la Farisa ta zlg haftá Yesu, ka sli'avaf ta. «Dat-say gwal kul nzakway ka la Yahuda ta fafaɗ, ka maga hən ta skwi ya mna zlahá Musa guli,» ka hən. ⁶ Ka tskavatá gwal ghunay nda la galata mndu, ɲa nɣha gwaɗa ta ghəɲani. ⁷ Ka gwadánaghatá hən ta gwaɗa katakata ta ghəɲani. Ka sli'aftá Piyer, ka'a mantsa: «Zwanama, nda sna kuni manda ghalya kazlay: Mataba ghuni zbapta Lazglafta ta i'ɲa nmanantá Lfida Gwaɗa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada snanjta hən ɲa zlg haftá tanj kə'a. ⁸ Ka maranjá Lazglafta ya

nda sna ta ɲuɗufa inda mndu, ka tsu'aftá hən nda ma vlanjani ta Sulkum nda ghuɗa ta hən manda ya vlama tsi ta amu ya guli. ⁹ Had sana skwi dgana Lazglafta ta amu nda hahən manda ghuɓinjani ta ɲuɗufa tanj, ma zlg haftá tanj wa. ¹⁰ Ndanana tama ní, kabgawu ta kəl kuni ka zlurga Lazglafta nda fanaghatá gwal zlg hay nda ɲuɗuf ta ndəgaku ya trap dzidziha mu nda amu tani guli ta kərtay na? ¹¹ Nda ma dzakatahuda Mghama mu Yesu Kristi fatá ghəɲa amu ta mbaku manda va hahən guli,» ka'a.

¹² Sew, ka tsa tsakatá vgha ya nzata. Ka zlráftá i Barnabas nda Pwal ta rusa mazəmzəmha nda skwa mandərmimi maga Lazglafta nda ma hahən mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. ¹³ Kɗakwa tanj ta gwaɗa ta gwaɗa, ka zlráftá Yakubu ta gwaɗa, ka'a mantsa: «Zwanama, swidwa! ¹⁴ Rusamaf rusa Simun ká Lazglafta zlráftá nɣhaptá ka gwal kul nzakway ka la Yahuda, ka zabaptá tsi mataba tanj ta gwal ɲa nzata ka ɲani. ¹⁵ Ka guram nda tsaya gwaɗata la anabi ta gwaɗa tanj, manda ya nda vinda kazlay:

¹⁶ «Tahula tsaya dza'a vragavra yu, ɲa baglafta da ta haga Dawuda ta zluta ya.

ɲa payafta da ta tsa ɓadzatani ya,

ka sladanaf ta.*

¹⁷ Mantsa ya dza'a kəl hamata mnduha, ka tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda hagaf yu ɲa nzakway ka ɲa da ya ka psa i'i, ka Mgham Lazglafta ta maga tsa skwiha ya ¹⁸ mnata daga manda ghalya.»

¹⁹ Ka kɗə Yakubu ta mna gwaɗani. Ma vlanj lu ta ghuya danjwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta mbəɗaktá vgha da Lazglafta, ka i'ɲa nda ɲa da. ²⁰ Skwi ɲa vindanaf ta hən na: Zlanjta tanj ta wuya skwi, nda hliri, nda za skwi ɓərtá lu nda ɓərtá, nda za us, kabga ²¹ daga ma nzakwagaptá, mamu mnduha ta mna gwaɗa Musa ma inda luwa. Ta dzadzanay lu guli inda fitika Sabat ma haga tagha skwa la Yahuda,» ka'a.

Tsgha ta lwi ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda

²² Mantsa tama, ka ndanató gwal ghunay nda la galata mndu, nda gwal zlg hay nda ɲuɗuf, ta pasaptá mnduha mataba tanj ɲa ghunay da Anɲakiya kawadaga nda i Pwal nda Barnabas. Ka psaptá hən ta i Yuda ta hgu lu ka Barsaba ya, nda Silas. Nda sgít ta hən his his mataba zwanama. ²³ Wya ka hən vindanamta ɗelewer ta hən ma dzvu:

«Anjni gwal ghunay nda la galata mndu ya ta ga zgu ɲa ghuni zwanama ta nzakway mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda ma luwa la Anɲakiya, ta hadíka Siri nda ya ta hadíka Silisi. ²⁴ Snanjagha sna gwaɗa ta

* 15:16 Ngha ta Amus 9:11-12. † 15:20 Ngha ta Levitik 18:6-18 nda Levitik 17:10-16.

ghəŋja sanlaha ma mndu ta sli'af ta da aŋni, ka lafi da k6aghunafta kawadaga nda graha ɲni i Barnabas nda Pwal. ²⁵ Ka nzanaghatá ɲni demdem ta ghəŋani, ka dgaptá hya mida. Ka zabaptá ɲni ta mnduha ɲa ghundaghunafta kawadaga nda graha ɲni i Barnabas nda Pwal. ²⁶ Hahəŋ gwal ta vlatá hafa taŋ ɲa maganató slna ta Mghama mu Yesu Kristi. ²⁷ I Yuda nda Silas ta ghunədaghunafta ɲni mista taŋ, ɲa rusaghunafta taŋ nda wubisima taŋ ta va na skwi vindaghunaf ɲni na. ²⁸ Skwi ta zdəganatá Sulkum nda ghu6a nda aŋni tani ná, va a ɲni ta faghunaghatá ndagaku, ka malaghutá ya ta raku tkwe' ka magay wa. Wya skwi ɲa magay ghuni: ²⁹ Yaha kuni za slu'a skwa wuyay, yaha kuni za us, yaha kuni da za slu'a skwi 6erta lu nda 6erta, yaha kuni hliri*. Ka zlanzla kuni ta maga tsa skwiha ya katsi ná, magamaga kuni ta skwi dina. Ləŋləŋ ka kuni nzata,» ka həŋ.

³⁰ Ka zlanjtá i Pwal nda Barnabas nda Yuda nda Silas ta həŋ ka laghwi da Aŋtakiya. Ka tskanató həŋ ta gwal zlgħay nda ɲuduf, ka vlanjtá həŋ ta tsa skwi vindanaf lu ya ta həŋ. ³¹ Tahula dzarəfta, ka rfu həŋ demdem ta rfu nda mbraku ya vlanj lu ta həŋ. ³² I Yuda nda Silas ta nzakway ka la anabi ya, ka nzdavata həŋ ta mna gwada ɲa taŋ ɲa l6a ɲuduf ɲa taŋ, ka mbra həŋ ma zlgħay nda ɲuduf. ³³ Tahula nzdavata taŋ tsə6akw fitik hada, «ka 6hata kuni dughwana tama zwanama!» ka gwal zlgħay nda ɲuduf nda həŋ, ɲa vra taŋ slanaghatá gwal ta ghunaftá həŋ. [³⁴ Sli'af a yu wu, ka Silas ka nzaghuta hada.] ³⁵ Ka nzatá i Pwal nda Barnabas ma luwa Aŋtakiya. Ka taghə həŋ ta skwi ɲa mnduha, ka mnə həŋ ta gwada Mgham Lazglafta kawadaga nda sanlaha ma mnduha.

Dga vgha i Pwal nda Barnabas

³⁶ Tsə6akw fitik tahula tsa, «vru u vra da inda vli mana u ta gwada Mgham Lazglafta, ka dza'a u naghanaghatá zwanama, ka kinawu nzakwa taŋ,» ka Pwal nda Barnabas. ³⁷ Si ta kumay Barnabas ta klinjtá Yuhwana ta hgu lu ka Markus ya, mista taŋ. ³⁸ Lanaf a tsa dza'ani mista taŋ ya ta Pwal wu, kabga daga ta hadika Pamfali ta tsaghutá tsi ta vgha ka kwalaghutá kda dza'a maga slna kawadaga nda həŋ. ³⁹ Ka zlərdanaftá həŋ katakata, ka dɡatá həŋ ta vgha. Ka klaghatá Barnabas ta Markus mistani, ka ɲlaftá həŋ ta kwambalu ka laghwi ta hadika Kiprus. ⁴⁰ Ta zba'atá Pwal ta Silas. «Mista gha ka Lazglafta!» ka zwanama nda Pwal, ka sli'af tsi ka laghwi. ⁴¹ Ka rə tsi ta hadika Siri nda hadika Silisi, ka luva mbraku ɲa Igliz.

* 15:29 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

16

Pghafta Timute ta i Pwal nda Silas

¹ Ka 6hadaghatá Pwal da luwa Derba, nda ya da luwa Lистра guli. Mamu sana mnda Zlgħay nda ɲuduf hada, Timute hgani. Makwa la Yahuda ta nuta ka mnda zlgħay nda ɲuduf ta yata. Mndəra la Grek dani. ² Ta ghubay tsa zwanama ta nzakway ma luwa Lистра nda ya ma luwa lkwaniya ya ta Timute. ³ Ka kumaftá Pwal ta klay ta səlani, ka klə tsi. Ka tsanató tsi ta fafad, yaha gwada da la Yahuda ta nzakway ma tsa vli ya, kabga nda sna həŋ demdem kazlay: Mndəra la Grek dani kə'a. ⁴ Ma inda luwa ta 6hadaghatá həŋ, ta mnay həŋ ɲa inda gwal zlgħay nda ɲuduf ta skwi ya tsɲɲ gwal zlgħay nda luwa la galata mndu ta ghəŋani ma Ursalima. Tsaya skwi ɲa snata ghuni ka həŋ ta mnay ɲa taŋ. ⁵ Ka mbrə Igliz ta vgha ma zlgħay nda ɲuduf, ka sgaku mbsaka taŋ inda fitik.

Fanaghata suni ta Pwal ma Truwas

⁶ Ka pyaftá Sulkum nda ghu6a ta i Pwal nda Silas, ka mna gwada Lazglafta ta hadika Asiya. Ka sli'af tsi həŋ ka laghwi nda ta hadika Frizi nda ya ta hadika Galat. ⁷ Ndu sadaghatá taŋ ta hadika Misiya, ka kumə həŋ ta dza'a ta hadika Bitani, ama vlanj a Sulkuma Yesu ta tvi ta həŋ wa. ⁸ Ka kďanjtá həŋ ta dza'a nda ta hadika Misiya, ka 6hadaghatá həŋ da luwa Truwas. ⁹ Hada, ka nghanjtá Pwal ta sana mnda la Mekaduniya ta sladu ta kəmani ma suni, ta mnay ɲani kazlay: «Sawi da Mekaduniya da kata aŋni kə'a.» ¹⁰ Tahula fanaghata tsa suni ya ta Pwal, ka gi psə ɲni ta tva dza'a da Mekaduniya, kabga grafgra ɲni kazlay: Ta hga aŋni Lazglafta ɲa kla Lfidá Gwada da hada kə'a.

Zlgħafta Lidiya ta Yesu ma luwa Filipiya

¹¹ Ka lamə ɲni da kwambalu ma luwa Truwas, ka ksaf tsi ɲni ta tva dza'a da luwa Samutra ta tsavata ma drəf ya. Gamahtsimani, ka laghu ɲni da luwa Nyapolis. ¹² Ka sli'af tsi ɲni hada ka laghu ɲni da luwa Filipiya. Tsaya luwa dagala ta tsa hadika Mekaduniya ta nzakway ma dzva la Ruma ya. Tsə6akw fitika ɲni geger ma tsa luwa ya. ¹³ Baďu fitika Sabat, ka saghu ɲni ma huda luwa ka laghwi tawa ghwa, dza'a slafsla ɲni ta vla ndə6a dzva la Yahuda hada ka ɲni sizlay. Ka slaf tsi ɲni ta tskata mi'aha. Ka mnə ɲni ta gwada ɲa taŋ. ¹⁴ Lidiya hga sana marakw mataba taŋ, makwa luwa Tiyatir ya. Lɡuta dva ya nda bla nda bla dzvani ta dzawə tsi. Ta zləŋay ta Lazglafta guli. Ka fatá tsi ta sləməŋ ka sna gwada ɲni. Ka gunanajtá Lazglafta ta ɲudufani, ɲa tsu'a tsa gwada ta gwada Pwal ya. ¹⁵ Ka maganafta lu ta batem nduk nda la ga taŋ

tani. «Ka grafgra kuni kazlay: Zlghafzlgħa yu ta Mgham Yesu kə'a, sawa da ini» ka'a ka mbladaghatá aṅni da taṅ.

Nzaku ma gamak ma luwa Filip

¹⁶ Ta dza'a ṅni da vla maga du'a ma sana fitik, ka gəmatá ṅni nda sana makwa ka kwalva ksu ghwadaka sulkum ta vlanṭá mna skwi dza'a magaku ta kəma. Dagala tsemi ta tsanakta tsi ta danahəgani, nda tsa ma slayanṣlayanani ya. ¹⁷ Ka gi mbaḍə tsi mista ṅni nda i Pwal. «Nana mnduha na ná, gwal ksanatá slna ta Lazglafta ta luwa ya, tva mbaku ta mnaghunata həṅ!» ka'a ta dza'a nda guguday. ¹⁸ Nda za fitikhani ta mna tsa gwada ya tama, ka psanaghatá tsi ta Pwal. «Nda hga Yesu Kristi, sabsa ma na makwa na,» ka'a nda tsa ghwadaka sulkum mida ya. Ka gi sabə tsi mida hadahada. ¹⁹ Nghay la danahəgani ma tsa makwa ya ta kwala taṅ kul fəglafṭá ghəṅ ta mutsa tsemi, ka hlafṭá həṅ ta i Pwal nda Silas, ka hlaghatá ta dawadawa ta kəma gwal dagala dagala. ²⁰ Ka hladaḡhatá həṅ ta həṅ da mnda tsa guma la Ruma. Ka həṅ mantsa: «Gwada ṅa kətsidá mnduha kləməṅ nana mnduha la Yahuda na. ²¹ Ka taghamatá nzaku kul ngəhamata, kul ramata tsu'ay mu, kul ramata ksay mu ta slna nda tsi, na amu ta nzakway ka la Ruma na,» ka həṅ.

²² Ka pghafṭá dəmga ta vgha ta həṅ. Ka susudaghuṭá gwal guma ta lguta i Pwal nda Silas. «Sləvwawa həṅ nda krupi,» ka həṅ. ²³ Tahula sləvafṭá həṅ, ka hlaghatá lu ta həṅ da gamak. «Ka nḡha ka ta həṅ dīna,» ka lu nda mnda nḡha gamak. ²⁴ Na mnanata lu ta tsa gwada ya ta mnda nḡha gamak, ka hlaghatá tsi ta həṅ da huda həga. Ka tsat-samṭá tsi ta səlaha taṅ ma udzu. ²⁵ Ma takala tama, ka magə i Pwal nda Silas ta du'a, ka falaha nda zləzlvə Lazglafta. Ta snaysnay hamata la vu'a. ²⁶ Gi ka ghuḡzavafṭá hadik, ka gigdəvafṭá tughwa tsa gamak ya. Gi ka gwanutá inda watgha tida, ka pwalutá zidá ta inda la vu'a. ²⁷ Ka sli'avatá tsa mndu ta nḡha həṅ ya. Kə'a kə'a ná, nda gwana tsa gamak ya. Ka tsəhagafṭá tsi ta budgwani ṅa dzuvṭá vghani, ba sli'aghushia inda la vu'a kə'a sizlay. ²⁸ «Ma dzuv ka ta vgha gha, wana ṅni demdem hadna,» ka Pwal gugudata. ²⁹ «Pinifwa vu ya,» ka tsa mnda nḡha vu'a ya, ka ndadamṭá tsi zləmbatá ta kəma i Pwal nda Silas, ta ghudzaku vghani da zləṅ. ³⁰ Tahula tsa ka hliḡiṅṭá tsi ta həṅ. Ka'a nda həṅ mantsa: «Mghamha dá, nu dza'a yu magata ka da mbafta yu na?» ka'a. ³¹ Ka Pwal nda Silas mantsa: «Zlghafzlgħa ta Mgham Yesu Kristi, ka mbafta ka, kagha nda la ga ghuni tani,» ka həṅ. ³² Ka mnanatá həṅ ta gwada Mgham Lazglafta, ṅa tsatsi nda la ga taṅ tani demdem. ³³ Ka hlaghatá tsi ta həṅ ta va tsa rvidik ya ka laghwi

ghuḡinistá lkuha taṅ. Ka gi maganaftá lu ta batem ta tsa mndu ya nda la ga taṅ tani demdem. ³⁴ Ka klaghatá tsi ta i Pwal nda Silas da taṅ, ka zunustá skwi ta həṅ. Ka rfu tsa mndu ya nda la ga taṅ tani ta rfu, kabga zlghafṭa taṅ ta Lazglafta.

³⁵ Tsadakwa vli, ka ghunaftá gwal tsa guma ta mnduha da tsa mnda nḡha vu'a ya kazlay: Zliṅzla ta həṅ kə'a. ³⁶ Ka mnda nḡha vu'a lami mnanatá Pwal mantsa: «Zliṅzla ta həṅ, ka gwal tsa guma tsghadikṭá lwi, sabwasa, ka dza'a kuni nda zdaku,» ka'a. ³⁷ Ka Pwal nda tsa gwal ghunadagħa lu ya mantsa: «Tsəṅnagħa a lu ta guma wu, ka gi slvafṭá lu ta aṅni ta kəma mnduha, ka pghamtá aṅni ma gamak, ta aṅni ta nzakway ka mnduha la Ruma ná, gi ndanana ná, sabwa sa kəḡekkəḡ ka lu nda aṅni ra? Magava a tsaya mantsa wa! Sagħa hahəṅ kaghəṅ taṅ zliṅnistá,» ka'a. ³⁸ Ka sli'afṭá tsa gwal ghunadagħa lu ya rusanaftá gwal tsa guma. Ka ksaftá zləṅ ta həṅ, snəṅəṅ həṅ kazlay: Mnduha la Ruma i Pwal nda Silas kə'a. ³⁹ Ka lagħa həṅ da ndəḡa dzvu, ka həṅ mantsa: «Ga ghunaga ṅni ta dmaku,» ka həṅ. Ka hliḡiṅṭá həṅ ta həṅ ma gamak. Ka ndəḡanatá həṅ ta dzvu ta həṅ ṅa sli'apta taṅ ma tsa luwa ya. ⁴⁰ Saba i Pwal nda Silas ma gamak, ka lagħu həṅ da Lidiya. Tahula nghanagħata taṅ ta zwanama, ka vlanṭá mbraku ta həṅ ka sli'afṭá həṅ ka laghwi.

17

I Pwal nda Silas ma luwa Tesalunik

¹ Ka ksaghatá həṅ ta tvi nda ma luwa Amfipulis ka zlagagħata nda ma luwa Apuliniya, ka ḡhagħata həṅ da luwa Tesalunik. Hada, mamu həga tagħa skwa la Yahuda. ² Hkəṅ Sabata Pwal ta lami ta ghəṅ ta ghəṅ manda ya snu tsi. Ka zləṛḡə tsi nda həṅ ta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta. ³ Ka paslay ṅa taṅ, ka mnay kazlay: Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta danwa, dza'a sli'agapsli'a nda hafu mataba gwal nda rwa kə'a. «Tsəna Yesu ta mnə yu ṅa ghuni na ná, tsaya tsa Kristi ya,» ka'a. ⁴ Ka tdəghata tsa gwada ya ta ghunisłaka sanłaha ma la Yahuda ta snay, ka lagħu həṅ mista i Pwal nda Silas. Mantsa ya ndəghata la Grek ta zləṅa Lazglafta, nda ndəghata sanłaha ma mi'aha dagaladagala guli. ⁵ Ka ndəghanaftá draku ta ṅudufa sanłaha ma la Yahuda, ka hlafṭa həṅ ta la tanda ma luwa, ka sli'anafṭa həṅ ta ṅudufa mnduha. Ka sli'adagħata həṅ da Yasuṅ, ka zbə həṅ ta i Pwal nda Silas ṅa hla həṅ ta kəma mnduha, ⁶ slanagħa a həṅ ta həṅ wa. Ka ksaghatá həṅ ta Yasuṅ nda sanłaha ma zwanama ta kəma gwal ta tsa guma ma luwa. Ka həṅ mantsa: «Nana mnduha na ta kətsidanaftá mnduha ta ghəṅa hadik, ka sagħa həṅ da

amu ndanana, ⁷ ka tsu'aftha Yasurj ta hən̄j ga tan̄j. Had̄ hən̄j ta sna zlahu ya ta fata mgham Sezar wa. Mamu sana Mgham ta hgə lu ka Yesu, ka hən̄j ta mnay,» ka hən̄j. ⁸ Snañta mnduha ma tsa luwa ya nda gwal ta tsa guma ta tsa gwada ya, ka sli'avafthā hən̄j. ⁹ Ka platā i Yasurj nda tsa sanlaha ma zwanama ya ta bika kada zliñta gwal ta tsa guma ta hən̄j.

I Pwal nda Silas ma luwa Bere

¹⁰ Girvidik tama, ka kdikintā gwal zlgħay nda ñuduf ta i Pwal nda Silas da luwa Bere. Bhadaghata tan̄j da hada, ka lamə hən̄j da həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Mal la Yahuda ma Bere zdakwa ghəña tan̄j ka gwal ma luwa Tesalunik, kabga fafa hahən̄j ta ghəña tan̄j kahwathwata ka sna gwada Lazglafta. Inda fitik hən̄j ta vitsa vindatā skwi ma deftera Lazglafta ña nghan̄j ka manda va tsaya tsi re, ka manda va tsaya a wa a tsa skwi ta mnə Pwal ña tan̄j ya. ¹² Nda ndəgha la Yahuda ta zlgħafta nda ñudufa tan̄j. Mantsa ya ndəghata mi'aha dagaladagala mataba la Grek nda zgwana tan̄j tani. ¹³ Snañta tsa la Yahuda ma luwa Tesalunik ya kazlay: Wa'a Pwal ta mna gwada Lazglafta ma luwa Bere kay guli kə'a, ka sli'adaghata hən̄j da tsa luwa ya sli'anafthā ñudufa mnduha. ¹⁴ Ka gi kdikintā zwanama ta Pwal nda ta wa drəf, ta nzaghuta i Silas nda Timute ma luwa Bere. ¹⁵ Ka klaghatā gwal pghay ta Pwal, tep da luwa Atina. Ma sli'a tan̄j ka vru, ka mnanatā Pwal ta hən̄j kazlay: Ka sagha i Silas nda Timute slidghata misimmisim ya kə'a.

Pwal ma luwa Atina

¹⁶ Ma tsa nzakwa Pwal ta kzla i Silas nda Timute ma luwa Atina ya, ka nanaghan̄tā tsi ta skwa wuyayha ma tsa luwa ya, ka kuzlanafthā tsi ta ñuduf katakata. ¹⁷ Mantsa tama, ka ghu tsi ta yiva nda la Yahuda, nda ya nda gwal ta zləña Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Mantsa ya guli nda inda mndu ta guyatā tsi nda hən̄j ta dawadawa vli inda fitik. ¹⁸ Mamu gwal ta tagha dzan̄ja tva mbađā gwada ta hgə lu ka la Ipikuri, nda Situyikiya ta mbađā gwada nda tsi guli. «Nu ta yə na mndu na katək na?» ka sanlaha. «Gwada ta sana Lazglafta kul had̄ hadna ta gwadə tsi.» Ka sanlaha, kabga snay tan̄j ta mnay Pwal ta gwada ta Yesu nda sli'agapta ya sli'agap tsi mataba gwal nda rwa. ¹⁹ Ka klaghatā hən̄j ta Pwal mista tan̄j, ka kladaghata ta kəma gwal dzra gwada ta sana kudun̄jur ta hgə lu ka Ariyupas. «Dza'a snañnamsna ka ta na lfida skwi ta taghə ka na rki na? ²⁰ Nana gwada ta mnə ka na na ná, ka lfidani nzakwani da añni. Ta kumay ñni ta snañta klatā ghəñani,» ka hən̄j nda tsi. ²¹ Inda la Atina nda la matbayha ma tsa luwa ya, tsa lfida skwi yeya ta gwagwadu lu, ta snə lu kwenjkenj. ²² Ka sladatā Pwal ta

kəma tsa gwal dzra gwada ya, ka'a mantsa: «Kaghuni mnduha la Atina, ta nghan̄daptā yu dər ndigandiga ná, ñanañja kuni ta dina. ²³ Ma fitika ranafthā da ta vliha ma na luwa ghuni na ná, ka slaslanaghata yu ta skwiha ta ndəbu kuni ta dzvu ña tan̄j. Ka slafthā yu ta gwir vindaf lu ta skwi tida kazlay: Ña Lazglafta kul snañta lu kə'a. Mantsa nzakwani, tsa skwi ta ndəbu kuni ta dzvu ñani kul snañta kuni ya ná, tsaya sagha yu da mnaghunata. ²⁴ Tsaya Lazglafta ta magafthā hadik nda inda skwi tida tani. Tsatsi Mgham ta ghəña luwa nda hadik. Had̄ ta walan̄ja nzaku ma həga ya baf mndu nda dzvani wa. ²⁵ Psañja ta katu da mnda səla ña vlan̄tā skwi wa. Had̄ skwi pda tsatsi guli wa. Tsatsi ta famta hafu ma inda mndu ta kəl mndu ka hafu. Tsatsi guli ta vlata inda hamata skwi. ²⁶ Nda ma mndu turtuk zlagagin̄ta tsi ta inda mnduha, ka pghata hən̄j təbsa' ta ghəña hadik demdem. Ka daganatā fitika inda skwi, kwakwaranaha ta inda tan̄j ta hadik ña nzakwa tan̄j. ²⁷ Mantsa ya kə'a magafthā, kabga ña zbay tan̄j ta Mgham Lazglafta, ma tatamay tan̄j ta zbay. An̄ mndani, di'ñaghu a nda amu wa. ²⁸ Əñka'a ka tsatsi ta kəl mu ka nzaku nda hafu, dər ta kəl mu ka gigdavata, dər ta kəl mu ka nzaku.

Mantsa ya mnata gwal fa laha mataba ghuni guli: «Kahwathwata mndəra tan̄j amu guli,» ka hən̄j.

²⁹ Ka si mndəra tan̄j ma Lazglafta amu ya, ra a ka ndanay mu ta granafthā Lazglafta nda tsa skwa wuyayha tsatsaf lu nda dasu, nda ya nda kufur, nda ya nda pala tsana a mnda sala ka ghəñani ta magafthā ya wa. ³⁰ Ñaw lu 6a, ka Lazglafta nda mnduha daga manda ghalya, kabga kwala tan̄j kul snañta. Ndanana tama, ta hga mnduha Lazglafta ma inda vli ka mbədanafthā hən̄j ta nzakwa tan̄j, ³¹ kabga fafa ta fitik ña tsanaghata guma nda tvani ta inda ghəña hadik. Zbapzba Lazglafta ta mndu ña maga tsaya ka sli'aganapthā tsi mataba gwal nda rwa. Manda tsaya maranantā Lazglafta ta inda mndu kazlay: Tsatsi vardā mnda tsa guma zbap yu,» ka'a.

³² Na tsa snañta tan̄j ta mnay Pwal ta gwada ta sli'agapta mataba gwal nda rwa ya, ka ghuəbasu sanlaha nda ghuəbasa ta Pwal. «Ña snəglanavata ñni bađu ma sani ta tsa gwada ta mnə ka ya,» ka sanlaha.

³³ Ka sli'afthā Pwal mataba tan̄j ka laghwi. ³⁴ Mataba va tsaya ná, mamu sanlaha ta zlgħafta, ka laghu hən̄j mistani. Mataba tan̄j, mamu Deniz, ta nzakway tekw tsatsi mataba gwal ta dzra gwada ma Ariyupas, nda sana marakw Damaris hğani, nda sanlaha guli kawadaga nda hən̄j.

Pwal ma luwa la Kwareñt

¹ Tahula tsa, ka sli'äftá Pwal ma luwa Atina, ka laghwi da luwa Kwareñt. ² Hada, ka guyatá tsi nda sana mnda la Yahuda ta hgu lu ka Akilas, ya lu ta hadika Punj. Sli'äftani yeya ta hadika Italiya kawadaga nda markwa tanj Priskila, kabga ka sli'apsli'a inda la Yahuda ta hadika Ruma ka mgham Klawdi mnata. Ka guyaftá Pwal ta vgha nda hñj. ³ Ka skwa turtuk slna ta magə hñj. Həga tumpul ta dadah hñj. Tsaya kəl Pwal ka gwaftá vgha nda hñj. ⁴ Inda fitika Sabat Pwal ta zlərdá gwada ma həga tagha skwa la Yahuda, nda la Yahuda nda ya nda la Grek, kabga ta kumay ta tdaktá hñj nja zlgħaftá gwada Lazglafta.

⁵ Manda zlanja i Silas nda Timute ta hadika Mekaduniya, ka lagha slanagħatá Pwal, ka vzatá Pwal ta ghəñani ka mna gwada. Ka paslə tsi nja la Yahuda kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a. ⁶ Ka grunjtá la Yahuda ka rarazay. Mbadá Pwal ka tukwanatá rgi-tika lgutani ta hñj. Ka'a nda hñj mantsa: «Ta ghəña ghuni ka skwa ghuni, daga ndana nda sli'a yu tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda,» ka'a. ⁷ Ka sli'äftá tsi hada ka lagha da sana mndu, Tirtiyus Yustus hgani. Ta zləñay tsa mndu ya ta Lazglafta. Tavata həga tagha skwa la Yahuda həga tanj. ⁸ Ka zlgħaftá Krispus ta nzakway ka mgham ta ghəña həga tagha skwa la Yahuda ta Mgham Yesu, mantsa ya la ga tanj guli. Nda ndəgha gwal ma Kwareñt guli ta snanjtá gwada Pwal, ka zlgħaftá hñj, ka maganaftá lu ta batem ta hñj.

⁹ Ta sana rvidik, ka gwadganatá Lazglafta ta Pwal nda ma suni. Ka'a mantsa: «Yaha zləñ da ksafatá kagha da haftá ka ta wi Pwal, kdəñ gwadaj. ¹⁰ Kawadaga yu nda kagha, had mndu dza'a walarjta faftá dzvu ta kagha nja ghuya danwa nja gha wa. Nda ndəgha mnduha da ta ma na luwa na,» ka'a. ¹¹ Ka zata pwal ta vaku nda tili mku' ma tsa luwa ya, ta taghanaftá mnduha ta gwada Lazglafta.

¹² Ma fitika nzakwa Galiyuna ka numna ta hadika Akaya tama, ka gwaftá la Yahuda ta wi ka grunjtá Pwal. Ka kladaptá hñj da vla tsa guma. ¹³ Ka hñj mantsa: «Nana mndu na ta bara mnduha nja tsələbu ta kəma Lazglafta, ka zluñtá skwi mna zlahu,» ka hñj. ¹⁴ Ta dza'a dza'a Pwal da gwada mantsa, ama ka gi tsu'äftá Galiyuna ta gwada nda la Yahuda. Ka'a mantsa: «Ka had mndu dza lu wu katsi, had sana dmaku ta bluta wu katsi, had yu ta snaghunata, a la Yahuda wa. ¹⁵ Ka si ta ghəña zwana gwadaha, nda ya ta ghəña hgu, nda ya ta ghəña zlahu ghuni ta zlərdá kuni ya, dzik nda kaghumi tsa. Va a yu ta tsa guma ta ghəña tsa skwiha ya wu,» ka'a. ¹⁶ Ka ghzlaftá tsi ta hñj ma vla tsa guma. ¹⁷ Ka

gwaftá hñj ta wi ta Sustene, ta nzakway ka mgham ta ghəña tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka ksafatá, ka dgapta ta wa tsa vla tsa guma ya, gvalanə Galiyuna wa.

Vraghata Pwal da luwa Anťakiya

¹⁸ Ka nzdəglavatá Pwal tsəbakw fitik ma Kwareñt. Tahula tsa, ka sli'äftá tsi kawadaga nda i Priskila nda Akilas, ka zlanjtá zwanama, ka lami da kwambalu, ka laghwi ta hadika Siri. Ma kdə tsi ka lami da kwambalu, ka htsatá tsi ta ghəñani ma luwa Sanjre, si wadana tsi ta Lazglafta. ¹⁹ Ka bhadagħatá hñj da luwa Afisus, ka zlanatá Pwal ta i Priskila nda Akilas. Ka sli'äftá tsi ka lami da həga tagha skwa la Yahuda, ka ghwa yiva nda la Yahuda hada. ²⁰ Ka ndəbə hñj ta dzvu da tsi, má nja nzdavatanani da hñj, ama dvaf a Pwal wa. ²¹ «Ta dza'a vragaghavra yu ka ta dvay Lazglafta,» ka'a nda hñj.

Ka njaftá tsi ta kwambalu ma Afisus ka laghwi. ²² Ka bhadagħatá tsi da luwa Sezare. Ka sli'äftá tsi hada guli ka laghwi da luwa Ursalima da ganagħatá zgu ta Igliz karaku, ma kdaku tsi ka laghwi da luwa Anťakiya. ²³ Tahula nzdavatanani gerger ma luwa Anťakiya ta hadika Siri, ka sli'äftá tsi ka laghwi da ranafatá hadika Galat, nda hadika Frizi, ka vla mbraku nja inda gwal zlgħay nda juđuf.

Apwalus ma luwa Afisus nda ya ma Kwareñt

²⁴ Mamu sana mnda la Yahuda, Apwalus hgani, ma luwa Alegzandri yata lu. Ka lagha tsi da luwa Afisus. Mnda gwada ya, nda sna ta vindata skwiha ma defteri. ²⁵ Tagħaf tagħa ta skwi ta tva Mgham Yesu. Ká ka nda warakatani. Ta tagħay ta skwi ta ghəña Yesu nda tvani nja mnduha. Anj mndani, maga batema Yuhwana yeya snanj tsi. ²⁶ Ka mnə tsi ta gwada nda tsafaratá vgha ma həga tagha skwa la Yahuda. Snay i Priskila nda Akilas ta skwi ta mnə tsi, ka hgagħatá hñj nja sganagħata taghanaftá skwi nda tvani ta ghəña gwada Lazglafta. ²⁷ Tahula tsa, ka kumafatá Apwalus ta dza'a ta hadika Akaya*. Ka sganagħatá zwanama ta mbraku, ka vindanaftá hñj ta delewer ta gwal ta tsa hadik ya nja tsu'äfta tanj nda rfu. Bhadagħatani da hada, ka katanjtá tsi nda zdaku ya vlanj Lazglafta ta gwal ta ghadatá zlgħafta. ²⁸ Ka gwadə tsi ta gwada banluwa nda la Yahuda, ka traptá hñj ta skwi nja nrapta. Ka marananjtá tsi ta hñj ta skwi nda vinda ma defteri kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a.

19*Pwal ma luwa Afisus*

* 18:27 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

slanaghatá həŋ, ama ka pyaftá gwal zlgħay nda ɲuɖuf. ³¹ Mamu sanlaha ma gwal ksa slna ɲuma ta hadíka Asiya ta nzakway ka graha Pwal. «Yaha ka da dza'a da tsa vla katskatsu ya,» ka həŋ tsgħadanaghatá lwi ta Pwal. ³² Ta tsa luwa ya, nda ghuya ghəŋa mnduha. Ka nu ɲa ya laha ta gugɖay, ka nu ɲa ya laha ta gugɖay. Mal gwal mataba taŋ kul snaŋtá skwi ta tskanata həŋ. ³³ Ka snanamtá sana mnduha ta tsa gwada ya ta sana mndu ta hgu lu ka Alegzandra ta klə la Yahuda ta kəma. Ka Alegzandra tama mantsa: «Swidwa! Swidwa!» kə'a kapaŋtá dzvu, ka kuma gwada ɲa mnananŋtá mnduha. ³⁴ Manda snaŋta taŋ kazlay: Mnda la Yahuda na mndu na kə'a, ka hlaftá həŋ ta wi ka skwa turtuk ka zatá awa his. Ka həŋ mantsa: «Dagala gwada ta Dayes Artimis la Afisus!» ka həŋ hlaftá wi.

³⁵ Ka ləbanatá mnda vindi ma tsa luwa ya ta mnduha zlahzlah. Ka'a mantsa: «Ari wa la Afisus, wa ya kul snaŋta kazlay: Luwa Afisus ta ɲanata tsa həga Dayes Artimis dagala ya, nda tsa tsatani ta saha ta luwa ya kə'a na? ³⁶ Had' mndu dza'a zlərday wa. Ləbanatá ɲuɖufka dzatá ghəŋ skwi ɲa magay. ³⁷ Na mnduha hlagagha kuni da hadna na ná, had' sana rutsak vzaf həŋ ta həga skwa wuyay, ka razatá Diyesa mu wa. ³⁸ Ka mamu skwi mataba Dematriyus kawadaga nda gwal ksanatá slna nda sana mndu katsi, mamu vla tsa guma, ka kla həŋ da gwal tsa guma, ka dza'a həŋ dganata hada. ³⁹ Ka mamu sna gwada ta kumə kuni ta mnyay katsi guli, dza'a dzray mu ta tsaya ma vla dzrəka mu. ⁴⁰ Ta ghəŋa na skwi ta magaku gita na ná, laviŋlava lu ta tsaftá badza ta amu ka gwal zlərdawi, kabga had' skwi prək ka tskamata mandana ná, ɲa mnyay mu kazlay: Ta ghəŋa ya skwi ya tskavata mu kə'a wa,» ka'a. Kdawkani ta gwada, «gazlawagazla,» ka'a nda mnduha.

20

Sli'a Pwal ta hadíka Mekaduniya nda ya ta hadíka Akaya

¹ Tahula ləfatá tsa sli'avaf sli'avaf lu ya, ka tskanatá Pwal ta gwal zlgħay nda ɲuɖuf, ka vlaŋtá mbraku ta həŋ. Ka dɡatá tsi ta vgha nda həŋ, ka lagħwi ta hadíka Mekaduniya. ² Tahula ranaftani ta tsa hadíka ya, ka vlaŋtá tsi ta mbraku katakata ta gwal zlgħay nda ɲuɖuf, ka ɓhadaghatá tsi ta hadíka Gres. ³ Ka zatá tsi ta tili hkən hada. Ta dza'a dza'a lami da kwambalu ɲa dza'a ta hadíka Siri tama, ka snaŋtá tsi ta dzray ta dzrə la Yahuda ta wi ta ghəŋani ɲa pghanatá buɖukwa. Ka ksəglaghatá tsi

ta tvi nda ta hadíka Mekaduniya. ⁴ Ka sli'afatá i Supater zwaŋa Pirhus mnda luwa Beriya, nda Aristarkus nda Sekundus mnda la Tesalunik, nda Gayus mnda luwa Derba, nda Timute, nda Tisik, nda Trufim mnduha hadíka Asiya, mistani. ⁵ Ka lagħu tsahaya ta kəma kzla aŋni ma luwa Truwas. ⁶ Aŋni ya, ka lamə ɲni da kwambalu ma luwa Filipiya, tahula zutá skala buradi kul had' is mida ya. Ta mahutafa fitik, ka lagħa ɲni slanaghatá həŋ ma luwa Truwas, ka zatá ɲni ta luma hada.

Kwanaha lagħa Pwal da luwa Truwas

⁷ Gahawu badu luma gwasi, ka tskavata ɲni ɲa za skwa zaya* Mgham Yesu, ka zlrəftá Pwal ta gwada ta kəma gwal zlgħay nda ɲuɖuf, ka nzɖavatá tsi ta gwada ha ka lami da takala, kabga dza'a nda sli'a tsadəkwar vli. ⁸ Ma dzuguvu ma həga ta ghəŋa həga tskavata ɲni. Mamu ndəghata pitirlaha ma tsa dzuguvu ta ghəŋa həga tskava ɲni ya. ⁹ Tsaw mamu sana zwaŋ ta hgu lu ka Fewtikus ta nzurŋta tawa finitir. Ka dzinŋtá hani ma tsa nzɖavata Pwal ta mna gwada ya. Na tsa ghəbanafta hani ya, ka dəɖagatá tsi ta tsa mahkəna həga ta ghəŋa həga ya ta hadik. Kə'a ka lu ka sli'ay ná, nda mta. ¹⁰ Ka saha Pwal, ka ndadagħata tsukwafta. «Ma tɖ ɲuɖufa ghuni, ta teke'a hafu mida,» ka'a. ¹¹ Ka vradaftá Pwal ka ɓla'atá tsi ta buradi ka zay. Ka kdə tsi ta gwada petsuwed vli. Tahula tsa, ka sli'afatá tsi ka lagħwi. ¹² Nda hafu ma tsa galaɓay ya ta klagħatá lu dzagħa. Ka rfu həŋ ta rfu katakata.

Sli'a Pwal da luwa Truwas nda ya da luwa Mitelej

¹³ Ka sli'afatá ɲni ka lagħwi ta kəma ta kəma da ɲlaftá kwambalu ɲa kla aŋni da luwa Asus. ɲa dza'a ɲni kla Pwal hada, kabga ta dza'a nda səla i'i, ka'a. ¹⁴ Manda lagħani slanaghatá ma Asus, ka klamtá ɲni da kwambalu, ka lagħu ɲni da luwa Mitelej. ¹⁵ Ka sli'afatá ɲni hada nda kwambalu, ka ɓhadaghatá ɲni gamahtsimani mbəŋ nda luwa Kiyus. Gamahtsimani, ka ɓhadaghatá ɲni da luwa Samus, gamahtsima tsaya guli, ka ɓhadaghatá ɲni da luwa Miletus. ¹⁶ Ka Pwal mnuta na: «Had' yu dza'a sladavata ma luwa Afisus wu, da zutá lu ta fitik ma hadíka Asiya, ka má ta magaku tsi katsi ná, misimmisim ta kuma yu ta ɓhadagħata da Ursalima, ka ma kdə fitika skala Pentakwat† ka sagħa a tsi,» ka'a.

Gwada Pwal nda la galata mndu ma Afisus

¹⁷ Ma tsa Miletus ya tama, ka ghunaftá Pwal ta mnduha da Afisus ɲa hgaktá gwal

* **20:7** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42. † **20:16** Pentakwat: Tsaya fitika skalu dagala ta fitika tska skwi ta vwah da la Yahuda. Ma tsa fitik ya saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa duhwalha Yesu ta ma hutafmbsaka fitik tahula Pak. Ngha Zlahu 23:16.

ngha Igliz. ¹⁸ Manda ḡhadaghata tanḡ da slanaghata, ka Pwal nda hənḡ mantsa: «Daga baḡu lagha ḡa ta hadika Asiya ná, nda sna kuni ka yu nzata kawadaga nda kaghuni. ¹⁹ Nda leḡtekwta ta ghənḡ mataba ghuya ḡanḡa da sanlaha ma la Yahuda ta pghihatá buḡukwa, ksanata yu ta slna ta Mgham Yesu. ²⁰ Nda sna kuni guli kazlay: Had sana skwi prək ka katá kaghuni ḡifaghuna yu wu kə'a. Mnaghnamna yu ta indani, ka taghaghunafta banḡluwa nda ya dzagha dzagha. ²¹ Ka gvalanḡa yu ta la Yahuda nda la Grek, ḡa mbəḡavata tvə Lazglafta ḡa zlgħafta tanḡ ta Mghama mu Yesu Kristi. ²² Ndanana, nda sli'a yu da Ursalima. Sulkum nda ghuḡa ta tinḡwa i'i ḡa dza'a. Sna a yu ta skwi dza'a slidighata hada wa. ²³ Skwi ya ta mndiḡḡta Sulkum nda ghuḡa kwenḡkwenḡ ná, dza'a sladiḡhasla ghuya ḡanḡwa, dza'a vzidimvza lu da gamak. ²⁴ I'i ná, ndana a yu ta gwada ta hafa ḡa, ḡar má kinawu ḡinutani ka ḡa ḡa wa. Dza'a kḡanaktá tsa ḡərma slna vliha Mgham Yesu ḡa magay, ta nzakway ka mna Lfida Gwada ta ghənḡa zḡakatahuda Lazglafta ya skwi ta zḡəḡhata.

²⁵ «Ndanana ná, nda sna yu kazlay: Nghəḡlanḡa a inda na kaghuni ragħunaf yu, ka mnaghunataḡ gwada ta ga mghama Lazglafta ná, ta həḡa kuma ḡa ḡekḡek wa. ²⁶ Tsaya ta kel yu ka mnaghunata dar gita kazlay: Magaghunamaga yu ta inda skwi ya laviḡ yu ta magay nda inda kḡavakta mbrakwa ḡa. Ka dza'a zluḡzla kuni ta skwi ya taghaghunaf yu, ta had i'i mida wu, ²⁷ kabga mnaghunamna yu ta inda skwi mna Lazglafta, had' ya difanagħu yu wa. ²⁸ Nghawangħa ta ghənḡa ghuni, ngħawa ta inda bra ya vlaghuna Sulkum nda ghuḡa ḡa ngħay guli. Nghawangħa ta Igliza Lazglafta ya mutsanak tsi ta ghənḡani nda usa zwanjani. ²⁹ Tahula lagħwa ḡa ná, nda sna yu kazlay: Dza'a sli'adamsli'a mnduha ta sidi manda mandundiha ḡa taba ghuni, had' hənḡ dza'a zlanḡa tsa bra ya wu kə'a. ³⁰ Ḋər mataba kaghuni guli ná, dza'a sli'afsl'i'a sanlaha ḡa tsakalawi, ḡa baraghata tanḡ ta sanlaha ma duħwalha mista tanḡ. ³¹ Ka nzata kuni hzlenḡa. Havapwahava kazlay: Hkən vakwa ḡa ta ḡavata nda ima taw ta iri, nda rvidik tani, nda fitik tani, ta vla hidaku ḡa inda kaghuni kə'a.

³² «Ndana tama, ma dzva Lazglafta nda gwada ta zḡakatahudani tani ta famta yu ta kaghuni. Tsa gwada ya dza'a ḡla kaghuni, ḡa zay ghuni ta həḡa kawadaga nda inda gwal nda ghuḡa. ³³ Ma nzakwa ḡa ná, gvalanḡ a yu ta ḡar tseḡa mndu, ḡar dzindara mndu, ḡar lḡuta mndu wa. ³⁴ Nda sna vərḡa kaghuni kazlay: Nda dzva ḡa si ta maga yu ta slna ḡa

kata ghənḡa ḡa, nda ya ḡa kata gwal ta dza'a mista ḡa tani kə'a. ³⁵ Inda tsa slnaha magə yu mantsa ya ná, ḡa maraghunata kazlay: Mantsa ya ta maga lu ta slna ḡa katanḡa gwal ka pḡu kə'a. ḡa havaghunakta guli ta gwada Mgham Yesu ta mnyay kazlay: Mal mndu ta vlay ta rfu, ka mndu ta zlgħay kə'a ya,» ka'a.

³⁶ Ta kḡaku Pwal ta mna tsa gwada ya, ka tsəḡbata tsi ka maga du'a nda hahənḡ tani demdem. ³⁷ Rəḡ hənḡ demdem nda taw, ka lagħa tekweḡe' ta Pwal. ³⁸ Tsa mnyayni kazlay: Nghəḡlanḡa a kuni ta həḡa kuma ḡa wu kə'a ya na skwi ta ganafḡa taw ta hənḡ. Ka sli'afḡa hənḡ ka pghaghataḡ Pwal ḡa vla kwambalu.

21

Lagħa Pwal da luwa Ursalima

¹ Tahula ḡgata ḡni ta vgha nda hənḡ, ka lamə ḡni da kwambalu. Ka sli'afḡa ḡni ka lagħwi tur da luwa Kus. Gamahtsimani, ka sli'afḡa ḡni ka lagħwi da luwa Rudes. Ka ḡi sli'afḡa ḡni hada guli ka lagħwi da luwa Patara. ² Hada, ka slafta ḡni ta sana kwambalu ta sli'i da luwa Finisi, ka lamə ḡni dida, ka lagħu ḡni. ³ Ngħay ḡni ta luwa Kiprus manda a, hadik ya tsavata ma ḡrəf, ka zluḡḡa ḡni nda ga zlaḡa ḡni ka lagħu ḡni nda tvə hadika Siri. Ka ḡhadaghataḡ ḡni da luwa Tir ma vla pghay kwambalu ta huzla. ⁴ Hada, ka pghaghataḡ ḡni ta gwal zlgħay nda ḡuḡuf, ka zata ḡni ta fitik ndəḡanḡ ḡa hənḡ. «Ma laf ka ḡa luwa Ursalima,» ka hənḡ nda Pwal, manda kḡakwa Sulkum nda ghuḡa ta mnananḡa hənḡ. ⁵ Ma kḡavakta tsa mandəḡanḡa fitik ya, ka sli'afḡa ḡni ka sli'i. Ka pghafta hənḡ demdem ta anḡi, nda mi'a tanḡ, nda zwana tanḡ tani, ha ka zluḡḡa huḡa luwa. Bħadaghata ḡni ta wa ghwa, ka tsəḡḡata ḡni, ka magatá du'a. ⁶ Manda ḡgata ḡni ta vgha nda hənḡ, ka ḡlaftá anḡi ta kwambalu, ta vraghuta hahənḡ dzagħa tanḡ.

⁷ Ka kḡinḡa ḡni ta mbadaḡ ḡni nda kwambalu. Sli'afḡa ma luwa Tir ka ḡhadaghata da luwa Tulemayis. Hada, ka guguvta ḡni ta zḡu nda zwanama. Ka zata ḡni ta fitik turtuk kawadaga nda hənḡ. ⁸ Ka sli'afḡa ḡni gamahtsimani ka dza'a, ka ḡhadaghata ḡni da luwa Sezare. Ka sli'afḡa ḡni guli ka lagħa da Filip ta hgə lu ka mnda mna gwada Lazglafta, ta nzakway ka mndu ya tekw mataba tsa gwal ndəḡanḡ ya kay*. Ka lamə ḡni da həḡa ga tanḡ ka hanay ga tanḡ. ⁹ Mamu kwaghani fwad ka dagħali ka dagħali ta klaktá Iwa Lazglafta. ¹⁰ Nda za fitika ḡni ḡulum hada tama, ka sli'afḡa sana anabi ta hgə lu ka Agabus daga ta hadika Zudiya, ¹¹ ka sagħa da slarḡaghata. Ka klaftá tsi ta ḡanava Pwal, ka habanataḡ tsi ta səlahani nda dzvuhani. Ka'a mantsa:

* 21:8 Ngħa ta Slna gwal ghunay 6:5. Nda 8:5-40.

«Wya skwi mna Sulkum nda ghuḅa: Ka ṅa wa nana ḅanava na ná, manda va yeya dza'a habafta la Yahuda ta tsa mndu ya ma Ursalima, ṅa klafta taṅ ka fanamta gwal kul nzakway ka la Yahuda ma dzva taṅ,» ka'a.

¹² Na snaṅta ṅni ta tsa gwada ya, nda aṅni tani, nda gwal ma tsa vli ya tani, ka ndəḅə ṅni ta dzvu ṅa Pwal ṅa kwalani kul lafi da Ursalima. ¹³ Ka Pwal nda aṅni mantsa: «Ta ghəṅa wu ta tawa kuni ta taw. Ta kumay kuni ta gidiftá zləṅ ra? I'i ta dá ná, ṅa habaftá i'i yeya a wu, dər má ṅa dza ta i'i ma Ursalima ta ghəṅa hga Mgham Yesu tsi, nda fa vḅa da,» ka'a. ¹⁴ Na tsa trapta ṅni mida ya ná, ṅəvḅḅaṅ a aṅni guli wa. «Ka maga Mgham Yesu ta skwi ya kumanṅ tsi,» ka aṅni ta ghəṅani.

¹⁵ Tahula luta tsa fitik ya tama, ka hbaftá ṅni ta vgha, ka ṅlaghatá da luwa Ursalima. ¹⁶ Ka sli'áftá sanlaha ma gwal zlgḅay nda ṅuduf ma luwa Sezare guli mista ṅni. Ka pghadaghatá həṅ ta aṅni da vli ya dza'a hani ṅni ta hani ga sana mndu ta hḅə lu ka Menasuṅ, mnda sana luwa ta tsavata ma dráf, ta hḅə lu ka Kiprus. Nda kda fitika tsa mndu ya ma zlgḅay nda ṅuduf.

Nghanaghata Pwal ta Yakubu

¹⁷ Bhadaghatá ṅni da Ursalima, ka tsu'áfta zwanama ta aṅni nda rfu. ¹⁸ Ga mahtsimani, ka sli'áftá Pwal kawadaga nda aṅni ka lagha da Yakubu. Ka lagha gwal Igliz ts kavata demdem hada. ¹⁹ Tahula ganaghata Pwal ta zgu ta həṅ, ka rusu tsi turtuk turtuk ta skwi maga Lazglafta mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma slnani. ²⁰ Snanata taṅ ta tsa skwi rusanaf Pwal ta həṅ ya, ka zləzlvu həṅ ta Lazglafta. Ka həṅ nda tsi mantsa: «Zwanama, nda ngha ka ta dambu' a ta la Yahuda ta zlgḅafta ya ki'e, ta ṅavanṅa həṅ ka sna zlahu Musa. ²¹ Ka lu nda həṅ nda gwada ta kagha ná, ma snə kuni ta zlahu Musa, ma dátsə kuni ta fafaḅa zwana ghuni, ma taghə kuni ta nzakwa la Yahuda, ká ka ta taghay ṅa inda la Yahuda ta nzaku ma səla hamata sanlaha ma mnduha, ka lu ta mnay. ²² Waka lu dza'a magay? Ya wya dza'a nda sna həṅ kahwathwata kazlay: Hadna ka kə'a, dza'a sli'agaghasli'a həṅ. ²³ Ka si mantsa tsi, ka maga ka ta na skwi dza'a ṅni mnaghata na. Mamu sana mnduha fwad mataba mu ta wadana ta wadu ta Lazglafta. ²⁴ Hla ta həṅ ka dza'a ka da tsalapta ghəṅa gha kawadaga nda həṅ. Ka plata ka ta skwi ma dza'a hahəṅ da play. Tahula tsa, ṅa htsiṅta taṅ ta ghəṅa taṅ. Ka magamaga lu mantsa katsi, dza'a nda sna inda mnduha kazlay, tsa skwi ta snə mu ta mnay ta Pwal ya kay ná, tsakala wi ya kə'a. Ma tsaya dza'a kəl lu ka snaṅta kazlay: Ta snay kagha ta zlahu guli kə'a. ²⁵ ṅa gwal kul

had ka la Yahuda ya, tsiṅtsa mu ta ghəṅani ka vindanafta mu ta həṅ kazlay: Yaha həṅ da za slu'a skwa wuyay, yaha həṅ da za us, yaha həṅ da za skwi ḅarta lu nda ḅarta, yaha həṅ da maga sli'ṅsli'ṅṅ' kə'a,» ka həṅ.

²⁶ Mantsa tama, ka sli'áfta Pwal kawadaga nda tsa mnduha fwad ya ka tsalapta tsi ta ghəṅani. Gamahtsimani, ka lamə tsi da həḅa Lazglafta, ṅa mnata fitika dzata ghəṅa tsa tsalatá ghəṅ, nda vlata skwa pla ghəṅ dza'a vlə lu ta həṅ ta həṅ ya.

Ksaftá Pwal ma həḅa Lazglafta

²⁷ Badu kdavakta tsa mandafəṅa fitik ya, ka nghanṅta la Yahuda ta sagha ta hadika Asiya ta Pwal ma həḅa Lazglafta. Ka gagaftá həṅ ta dəmga, ka ksafta həṅ ta Pwal. ²⁸ Ka dzata həṅ ta lawlaw: «Ari mnduha la Isra'ila! Kudiḅwa! Ya wana tsa mndu ta ra inda vli ka raraza mnduha mu, nda zlahu Musa, nda na həḅa Lazglafta na tani ya kay. Laghani guli ná, ka hladamtá la Grek da na həḅa Lazglafta na, ka ṅriṅtá na vli nda ghuḅa na,» ka həṅ. ²⁹ Tsaw si nghiṅṅgha həṅ ta sana mndu ta hḅə lu ka Trufim, mnda la Afisus kawadaga nda tsi ma luwa. Zlah si kladamkla Pwal ta tsa mndu ya da həḅa Lazglafta ka həṅ si ta gray.

³⁰ Kdúkuts sli'avafsl'i'a vli ma luwa, ka g-zladaghatá mnduha ma inda vli. Ka ksafta həṅ ta Pwal ma həḅa Lazglafta, ka ksigiṅta dzibil, ka gi hahuṅta tghaha. ³¹ Ta naghay naghay həṅ ta tva dzatá Pwal ta lagha lu da mnay ṅa mghama sludzi kazlay: ya nda ḅadza vli ma luwa Ursalima kə'a. ³² Ka gi hlaftá tsi ta sludziha nda maliha ta ghəṅa la sludziha, ka sli'áfta həṅ ka ndadaghatá slanaghata həṅ. Nghay taṅ ta mghama la sludzi nda la sludzi tani, ka gi zlanṅta həṅ ta dza Pwal. ³³ Ka gavadaghatá mghama la sludzi ka ṅanatá Pwal, ka tsatsanaftá zidaha his. «Wa va kagha, nahgani maga ka?» ka'nda tsi. ³⁴ Ka nu ṅa ya ta gwaday, ka nu ṅa ya ta gwaday, ka tsa tskata ghəṅa mnduha ya. Trid, trap ta mghama sludzi ta ksafta ghəṅa gwada, ka'a mantsa: «Klawakla ta na Pwal na da vla nzakwa la sludzi,» ka'a. ³⁵ Ndusadaghatá Pwal tavata dzatá tva ṅlu da həḅa, ka gi tsukwaghatá la sludzi, kabga nda ga sida mnduha. ³⁶ «Dzata! Dzata, dzata!» ka tsa ṅəḅḅəma ta mnduha ta mbada mistani ya, ka dza'a nda hla wi.

Waday Pwal ta ghəṅani

³⁷ Ta ghwan a lu ka kladamta Pwal da vla nzakwa la sludzi tama wu, «dza'a tsu'ay ka, ka mnaghəṅta yu ta gwada da ra?» Ka Pwal nda tsa mghama sludzi ya. «Nda sna ka ta gwada la Grek ra?» ³⁸ Ka gha a na mnda la Masar ta sli'anaftá zlərdawi ka ma taṅ, ka hlghatá gandaha dambu' fwad da

mtak ya wu ra?» ka'a nda Pwal. ³⁹ Ka Pwal mantsa: «Mnda la Yahuda i'i, ya lu ma luwa Tarsus ta hadika Silisi, zwanja sana luwa ta klu lu ya yu. Kdakkdak, vihavla ta tvi ka gwadganata yu ta mnduha,» ka'a. ⁴⁰ Ka vlanja tsa mghama la sludzi ya ta tvi. Ka sladatá Pwal ta tsa dzatá tva dza'a da hoga ya. Ma hla kuni ta wi, ka'a nda dzvu nda mnduha. Sriw, nzanza mnduha. Ka zlraftá Pwal ta gwada nda hnj nda gwada Hebru.

22

¹ «Zwanama nda dadaha, snawasna ka mnagunata yu ndanana ta skwi ta mag-aku, nj wadapta gha ja da,» ka'a. ² Na tsa snay tan ja zlraftani ta gwada nda gwada Hebru ya, ka sganaghata hnj ta nzata sriw. Ka Pwal mantsa: ³ «I'i ná, la Yahuda yu, ya ma luwa Tarsus ta hadika Silisi lu ta i'i, ama ma na luwa na glafta yu. Gamaliyel ta dzanadifta ta dzanja, ka taghadifta snanjta zlahá dzidziha mu nda tvani manda ya ta raku. Nawanja i'i guli ka sna nj Lazglafta manda va na ta magá kaghuni demdem gita na. ⁴ Ganap ga yu ta iri ta gwal ta ksa na tvi na ha ka psalatá hnj. Hahabaf hababa yu ta zgwana nda mi'aha tani ka pghamtá hnj da gamak. ⁵ Maslámstaka da na la mali ta ghnja gwal ta dra skwi nj Lazglafta, nda la galata mndu na guli. Da hahnj zlghafta yu ta delewer nj klanja zwanama mu la Yahuda ma luwa Damas, nj dza'a da kasa gwal zlghay nda njuduf ma tsa luwa ya, nj hlaktá hnj da luwa Ursalima, nj tsanaghata guma ta hnj.»

Mnay Pwal ta tva zlghaftani ta Yesu Slg 9:1-19, 26:12-18

⁶ «Tata mbada yu ta tvi, wur ma ghnj fitik, ndusa yu nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadák katakata daga ta luwa ka tsuwadakanafá vli ta widifta. ⁷ Ka zlambadata yu ta hadik. «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kál ka ka giri nj da na?» ka sana lwi nda i'i ta sné yu. ⁸ «Wa kagha ní Mghama da!» ka yu nda tsi. «Ti Yesu mnda la Nazaret, ta gá ka ta iri njani ya yu,» ka'a nda i'i. ⁹ Nda ngha gwal kawadaga nda i'i ta tsa tsuwadák ya, ama sna a hahnj ta lwa tsa mndu ta gwada nda i'i ya wa. ¹⁰ «Nu skwi nj magay da ní Mghama da?» ka yu nda tsi. «Sli'afslí'a, la da tsa luwa Damas ya, dza'a mnagha mna lu ta inda skwi nj magay gha hada,» ka Mgham Yesu nda i'i. ¹¹ Ghulpidghulpa wudakwa tsa tsuwadák ya kay, nghagla a yu ta vli wa. Ka ksá tsa gwal kawadaga nda i'i ya ta i'i ta dzvu, ka 6hididighata da luwa Damas.

¹² «Hada, mamu sana mndu ta hgo lu ka Hananiya. Ta zlanja ta Lazglafta, ta snay guli ta zlahá Musa. Ta ghubay inda mnduha la Yahuda ma tsa luwa Damas ya. ¹³ Ka sagha tsi slidighata, ka'a nda i'i mantsa:

«Zwanama da Sawulu, nghaglangha ta vli,» ka'a. Gi hadahada, gi ka gwanatá iriha da, ka nghanja yu ta vli. ¹⁴ Ka Hananiya nda i'i guli mantsa: «Zbuzba Lazglafta dzidziha mu ta kagha daga ghalya nj snanjta skwi ta kumá tsi, nj nghanja gha ta tsa tdukwa mndu ya, nj snanja gha ta gwada varda tsatsi nda wani. ¹⁵ Kagha dza'a nzakway ka maslámstakani da inda mnduha ta ghnja skwiha ya snanj ka da tsi. ¹⁶ Ndanana, had sana skwi nj kzlágelta gha wa. Sli'afslí'a, sawi ka magaghafata lu ta batem, ka ghuáata dmakwa gha nda ma hganja gha ta Mgham Yesu,» ka'a.

Ya ka lu ghunafá Pwal da sana mnduha

¹⁷ «Tahula tsa, ka vraghutá yu da Ursalima. Ma sana fitik ta maga du'a yu ma hoga Lazglafta, ka maridijta Mgham Yesu ta ghnjani. ¹⁸ Na tsa nghanja da ya, ka'a nda i'i mantsa: «Sli'apslí'a misimmsim ma luwa Ursalima, kabga tsu'afata a hnj ta skwi dza'a ka mnay ta i'i wu,» ka'a. ¹⁹ «Mghama da, nda sna varda hahnj kazlay: Si ta ray yu ta hoga tagha skwa la Yahuda ka hla gwal ta zlghaftá kagha, ka hla hnj da gamak, ka sláva hnj nda krupi ka'a. ²⁰ Ta dzatá lu ta Atiyen ta nzakway ka maslámstaka gha ya ná, hada varda i'i. Zdigihazda tsa dzata dza hnj ya. I'i ta njanatá lguta tsa gwal ta dzata ya,» ka yu nda tsi. ²¹ «Sli'afslí'a, la! Ta ghuná da vli di'inyu ta kagha da gwal kul nzakway ka la Yahuda,» ka'a.

Pwal nda mali ta ghnja sludza la Ruma

²² Ka fata hnj ta slámnj ka sna gwada ta gwadagapta Pwal ha ka mnagaptani ta tsa gwadaha ya. Na gi snanja tan ja tsa gwadaha ya, «zadintá mndérga nana ma mndu ta ghnja hadik, dzawa dza! Ra a ka zlanja nda hafu wul!» ka hnj hlafá wi. ²³ Ka kwahu hnj ta wi ka vaza lguta tan ja ta luwa, ka tsada hadik nda ta luwa. ²⁴ Tsaya kál mghama sludzi ka mnay kazlay: Klaghawakla ta Pwal da hoga, ka dawanapta kuni ta vli nda slávu, kada snanja lu ta skwi ta kál na mnduha na ka hla wi mandana na ta ghjanani na, ka'a. ²⁵ Manda habafta lu nj slávay tama, ka Pwal nda mali ta ghnja la sludzi ta sladu hada mantsa: «Vlaghunavla lu ta tvi nj sláva mnda la Ruma nda krupi ta kul tsanaghata lu ta guma katék ra?» ka'a nda tsi. ²⁶ Snanja tsa la mali ta ghnja la sludzi ya ta tsa gwada ya, ka sli'afata tsi ka laghwi da mnanata mghama tan. «Waka ka dza'a magay? Nana mndu na ná, mnda la Ruma ya,» ka'a nda tsi. ²⁷ Ka gi sli'afá tsa mghama la sludzi ya ka lami slanaghatá Pwal. «Mnihamna, mnda la Ruma ka kahwathwata ra?» ka'a nda tsi. «Anji!» ka Pwal nda tsi. ²⁸ «I'i ná, nda tsedi dagala skwata yu ta nzakwa da, kada nzata yu ka mnda la Ruma,» ka tsa mghama la sludzi ya nda tsi. «I'i na, ka

mnda la Ruma yata lu ta i'i buzul,» ka Pwal nda tsi.

²⁹ Damkwál vraghuvra tsa gwal si dza'a sláva Pwal ya nda hul, ña sagha nda sa ðawanaptá vli. Na tsa snañta tsa mghama la sludzi ya kazlay: Mnda la Ruma Pwal kə'a ya, ka ksuta tsa habafta habaf tsi ya ka zləñ.

Pwal ta kəma gwal guma

³⁰ Gamahtsimani, ka zbə tsa mghama la sludzi ya ta vərðaka skwi kəl la Yahuda ka ksafatá Pwal. Ka paliñtá tsi ta tsa habafta habaf tsi ta Pwal ya. Ka hagaktá tsi ta la mali ta ghəña gwal dra skwi ña Lazglafta, nda gwal ta tsa guma, ña ts kavata. Ka kladaghata tsi ta Pwal ka sladanata ta kəma tan.

23

Pwal ta kəma ñumna Festus

¹ Ka vazlanamtá Pwal ta iri ta gwal tsa guma. Ka'a mantsa: «Zwanama ða, hað sana skwi ðamanaf yu ta Lazglafta ha gita wa. Hað sana skwi guli ña tsadivata wu,» ka'a. ² «Dzuñwazda ta wubisim,» ka mali ta ghəña gwal dra skwi ña Lazglafta ta nzakway ka Hananiya ya, nda gwal ndusa nda Pwal. ³ «Dza'a dzay Lazglafta ta kagha ghwadaka vata həga 6ap lu nda 6a* na. Nza ña tsa guma ta ghəña i'i manta ya ta mnə zlahu kagha, ama ka zlunťa ka ta zlahu, ka laghwi da mnay kazlay: Dzuñwa dza kə'a,» ka Pwal nda tsi. ⁴ «Waka ka ta raza mali ta ghəña gwal dra skwi ta nzakway ka mnda Lazglafta na?» ka tsa gwal ndusa nda tsi ya. ⁵ «Sna a yu kazlay: Mali ta ghəña gwal dra skwi ña Lazglafta ya kə'a zwanama wu, kabga nda vinda guli kazlay: Haðu ka dza'a raza mgham ta ghəña mnduha gha wu† kə'a,» ka Pwal.

⁶ Tsaw nda sna kazlay: Nana gwal tsa guma na ná, lafatani nda la Sadukiya, nda la Farisa ya kə'a, kəl tsi ka gwadata nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Zwanama ða, i'i ná, mnda la Farisa i'i, zwanə mnda la Farisa yu guli. Ta ghəña fafta ða ta ghəña ða, nda ya ta ghəña sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku, ta kəl lu ka tsa guma ta ghəñ i'i,» ka Pwal. ⁷ Na tsa mnatani ta tsaya, ka zlráftá zlrəðutawi mataba la Farisa nda la Sadukiya. Ka dgavaptá tsa tskata vgha ya his. ⁸ Hað gwal nda rwa dza'a walañta sli'agapta wu, hað duhwalha Lazglafta wu, hað Sulkum guli wu, ka la Sadukiya nda ña tan. Mamu tsahaya demdem, ka la Farisa nda ña tan. ⁹ Ka sli'afatá inda mnduha nda gugudaku. Ka sli'avata sanlaha mataba gwal ta tagha zlahu ña mnduha ta nzakway mataba la Farisa gwadata nda lwi dagala dagala: «Mutsaf a añni ta sana ghwadaka

skwi maga na mndu na wa. Ka sana Sulkum tsi, ka sana duhwalha Lazglafta tsi, ka kitsi ta gwadganata,» ka həñ. ¹⁰ Ka sgavaghata zlrəðuta wi katakata. Dujwa həñ da ðatsanaptá Pwal na! ka mghama sludzi zləñafatá zləñ kəl tsi ka ghunaftá la sludzi ña klaptá Pwal mataba tan, ka klaghata da həga la sludzi. ¹¹ Girvidikani, ka Mgham Yesu maravata da Pwal mantsa: «Tatá us ta iri! Manda wa tsa ga masləmtsək gə ka ta ghəña i'i ma luwa Ursalima ya ná, manda wa tsaya guli dza'a ga ka ta tsa masləmtsək ya ma luwa Ruma,» ka'a nda tsi.

Dzrawi ta ghəña Pwal

¹² Gamahtsimani, ka dzraftá sanlaha ma la Yahuda ta wi ña dza'a dzatá Pwal. Ka wadatá həñ ka mnay kazlay: Hað mu dza'a zañtá skwi nda za, nda sañtá skwi nda sa, ka ta dza a mu ta Pwal wu, ka həñ. ¹³ Ta malay gwal ta dzraftá tsa wi ya ta fwað mbsak. ¹⁴ Ka sli'afatá həñ ka laghwi da slanaghata la mali ta ghəña gwal dra skwi ña Lazglafta, nda la galata mndu. Ka həñ mantsa: «Wadawada ñni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Hað ñni dza'a walañta zañtá skwi nda za, ka ta dza a ñni ta Pwal wu. ¹⁵ Ndanana tama, gwafwagwa kaghuni ta wi nda gwal ta tsa guma. Ta kumay ñni ta dagapta hya ma na gwada na kahwathwata, ka kuni ðazlay nda mghama sludzi ya ná, ña klaghunakta lu ta Pwal ta kəma ghuni. Ta sagha tsi ya, nda paya vgha añni ña gi dzata,» ka həñ.

¹⁶ Snañta zwanə mukumani ma Pwal ta tsa pghanatá buðukwa dza'a pghanata lu ta Pwal ya, ka sli'afatá tsi ka laghwi mnanatá Pwal ma həga la sludzi. ¹⁷ Ka hgaftá Pwal ta sana mali ma la sludzi. «Kla ta na duhwal na da mghama la sludzi, ya mamu gwada dza'a mnanata tsi,» ka'a nda tsi.

¹⁸ Ka klaftá tsa mali ta ghəña la sludzi ya ta tsa duhwal ya, ka klaghata da tsa mghama la sludzi ya. Ka'a mantsa: «Tsa Pwal tsam lu ma gamak ya ta hgaftá i'i. Kðakkdək, kla ta na duhwal na da tsi, mamu gwada dza'a tsi mnanata, ka'a nda i'i, kəl yu ka klakta,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka ksafatá tsa mghama sludzi ya ta tsa duhwal ya ta dzvu, ka laghwi ta slərpa vli. «Nu ta kumə ka ta mnihata na?» ka'a nda tsi. ²⁰ Ka'a nda tsi mantsa: «Dzrafdzra sanlaha ma la Yahuda ta sagha da ndəbaghata dzvu, ña kladaghata Pwal ta kəma gwal ta tsa guma mahtsim. Ta kumay ñni ta dagapta hya ma tsa gwada ya kahwathwata ka həñ dza'azlay nda kagha. Tsaw mantsa ya nzakwani wa. ²¹ Yaha ka da snana ta həñ. Ya mamu gwal ta malay ta fwað mbsak dza'a pghatá buðukwa. Wada nda wada həñ kazlay: Hað ñni dza'a walañta zañtá skwi nda za, hað ñni dza'a sañtá skwi

* 23:3 Ngha ta Mata 23:27. † 23:5 Ngha ta Sabi 22:27.

nda sa, ka ta dza a nni ta Pwal wu kə'a. Ndanana, nda paya vgha tan, ya gwada da kagha kwenkwenj ta kzlə hən,» ka'a nda tsi. ²² Ka tsa mghama sludzi ya mantsa: «Nana gwada mniđin ka na ná, yaha ka walanja mnananta sana mndu,» ka'a, ka ghunintá tsa duhwal ya.

Ghunaftá Pwal da nnumna Feliks

²³ Tahula tsa, ka hagaftá mghama la sludzi ta maliha his ta ghəna sludziha. Ka'a nda hən mantsa: «Hbawa vgha, dza'a nda sli'a kuni da luwa Sezare ta nzemndi təmbay girvidik, kawadaga nda sludziha his dərək, nda sludziha ndəfáj mbsak ta nja plis, nda sludziha his dərək nda huzla vulu da hən. ²⁴ Mutsaf kuni guli ta plis nja kla Pwal, nja 6hadanaghata dughwana da nnumna ta nzakway ka Feliks,» ka'a. ²⁵ Wya ka tsa mghama sludzi ya vindanaftá delewer guli:

²⁶ «i' Klawdi Lisiyas, ta ga zgu nja mghamani nnumna ta nzakway ka Feliks. ²⁷ Ya mndu ta ghunədaghapta yu ya ná, la Yahuda ta ksafita ka dza'a dzata. Ka lagha yu nda la sludza da ka zlu'agapta ma dzva tan snəj yu kazlay: Mnda la Ruma ya kə'a. ²⁸ Na zba snəntá ghəna skwi ya kəl hən ka razay ná, ka kladaghatá yu ta kama gwal ta tsanata guma ta hən. ²⁹ Ka slanaghatá yu ná, ta razu ta ghəj skwi ta ksantá zlahá tan hən. Ama had skwi ga tsi prək ka dzata, dər prək ka hbamta ma gamak wa. ³⁰ Ka sagha lu snadimta kazlay: Ta pgha buđukwa hən nani kə'a, kəl yu ka ghunədaghapta tsa mndu ya nja lagha hahən ka ghəna tan da mna dmakuha ya maga tsa mndu ya ta kəma gha. Lənjən ká ka nzata mghama da,» ka'a.

³¹ Ka klaftá tsa la sludzi ya ta Pwal girvidik manda va ya mnanaf lu ta hən, ka klaghata da luwa Antipatris. ³² Gamahtsimani, ka vragaghutá hamata la sludzi da vla nza-kwa tan, ka kdə gwal nda plis nda plis ta kla Pwal da luwa Kaysariya. ³³ Bhadaghata tsa la sludziha ta plis ya da luwa Sezare, ka klaftá hən ta tsa delewer ya ka vlantá nnumna, zlanənja hən guli ta Pwal ma dzvani. ³⁴ Tahula dzañaftá nnumna ta tsa delewer ya, ka'a mantsa: «Ta wati hadik kagha na?» ka'a dawanja da Pwal. Snəntani kazlay: Mnda hadika Silisi ya kə'a, ³⁵ «nja sna yu ta gwada gha saghar tsa mnduha ta raza kagha ya,» ka'a nda tsi. Klaghawakla, ka dza'a kuni da nghan ma tsa həga baf Hiridus ya, ka tsa nnumna ya nda mnduha.

24

Tsanavatá gwada ta Pwal

¹ Tahula luta fitik hutaf, ka 6hadaghatá i mali ta ghəna gwal dra skwi nja Lazglafta ta nzakway ka Hananiya, nda la galata mndu, nda sana mndu ta hğə lu ka Tertulus ya,

nda vifa ma gwada. Ka lagha hən da wlata Pwal da nnumna. ² Ka hgadaghata lu ta Pwal. Ka zlaftá Tertulus ta rusa skwi ya maga Pwal, kəl hən ka wlata. Ka'a mantsa: «Mghama da, ənjka'a ka kagha kəl nni ka nzata nda zdaku. Snənta gha ta dzra nzaku kəl mnduha nni ka nzakway dughwana. ³ Ta rfay mnduha nni dər ndigandiga ta kagha katakata Feliks. ⁴ Mghama da! Yaha nni da gərdaghata. Kdəkkdək, kabga zdakwa gha, fanja fa ta zləmən ka sna ka ta zwanja gwada nni dza'a mnaghata nni. ⁵ Nana mndu na ná, ghwadaka mndu ya slanagha nni ta hwada ghəna la Yahuda dər ndigandiga ta ghəna hadik. Tsatsi mghama dina la Nazaret* ta nzakway ka gwal ta dza'a mista Yesu ya. ⁶ Ka kumə tsi ta maga sana skwiha dza'a kwal kul vlantá sgit ta həga Lazglafta nni, kəl nni ka ksafita. [Ka kumə nni ta tsanaghatá guma manda ya ta mnə zlahá nni. ⁷ Ama ka lagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas da zlu'aghuta ma dzva nni nda mbraku, ⁸ nja sagha nni da kuma gha da wlata, ka Lisiyas nda anji.] Ka dawanjdawa vərda kagha da tsi, dza'a nda sna ka kazlay: Tsakalawí a na skwi ta mnə nni tida na wu kə'a,» ka'a. ⁹ «Manda va tsaya nzakwani,» ka la Yahuda ta ghəjani.

Waday Pwal ta ghəjani ta kəma Feliks

¹⁰ Manda mnanata nnumna nda dzvu ta Pwal kazlay: Gwada ta gwada kə'a. Ka Pwal mantsa: «Nda sna yu kazlay: Gitagita a vakwa kagha ta tsa guma ta ghəna mnduha nni wu kə'a. Nda rfu dza'a wada yu ta ghəna da ta kəma gha. ¹¹ Ka psanpsa ka katsi ná, malapə a fitik ghwanpdə his manda lafa da da luwa Ursalima da tsəlu ta kəma Lazglafta wa. ¹² Had mndu ta slidighata ta zlərdawi nda mndu, ta hwazla6a ghəna mnduha, dər ma həga Lazglafta, dər ma həga tagha skwa la Yahuda, dər ma luwa wa. ¹³ Nana skwi mnə hahən ta i'i ndanana ná, graghafita a vərda hahən wa. ¹⁴ Skwi ya graf i'i ná, ta maganata slna yu ta Lazglafta dzidziha nni nda ta tsa tvi mnə hahən kazlay: Dina ghwadaka tvi ya kə'a ya. Zlg hafzlgħa yu ta inda skwi ya nda vinda ma zlahá Musa, nda ya ma deftera la anabi. ¹⁵ Faffa i'i guli ta ghəj ta Lazglafta manda va nja hahən ta mnay kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta tđukwa mnduha nda ghwadaka mnduha tani kə'a ya. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka njavata ka nzaku manda ya ta raku ta kəma Lazglafta nda ya ta kama mnduha.

¹⁷ «Nda kdə fitika da manda dgata da ta vgha nda Ursalima, kəl yu ka vradaghata, ka kladanaghata nda tseđi nja katanjta mnduha da, nda ya nja planatá ghəj ta Lazglafta. ¹⁸ Tsaya skwi ta magə yu ta sladighatá sanlaha ma la Yahuda si ta hadika Asiya.

* 24:5 Ngha ta Mata 2:23.

Kđakwa da ta tsala ghəŋa da tsa, ta had tskata mnduha hada wu, hwazlaβanaf a yu ta ghəŋa mnduha guli wa. ¹⁹ Ka má mamu sana skwi gana yu ta həŋ katsi ná, má wərdá la Yahuda ta hadika Asiya ta sagha wlatá i'i da kagha tama. ²⁰ Ka mantasa a tsi wu, ma mnanəŋna nana mnduha na ta dmaku ya ksaf həŋ ta i'i nda tsi ma fitika lagha da ta kəma gwal ta tsa guma. ²¹ Ta kəma gwal ta tsa guma, gwadagwada yu nda mbraku kazlay: Grafgra yu, "dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta gwal nda rwa kə'a. Ta ghəŋa tsaya ta tsa lu ta guma ta ghəŋa da gita," ka'a.

²² Feliks ná, nda sna tsatsi ta skwiha katakata ta ghəŋa tva Kristi kəl tsi ka dzanamtá wi ta həŋ. Ka'a mantasa: «Sagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas ya ná, nghan da ta na gwada ghuni na tsa,» ka'a nda həŋ. ²³ Ka mnanata tsi guli ta mali ta ghəŋa la sludzi kazlay: Hamha ta Pwal ma gamak, yaha ka da hbanata nda hba. Ka ta saghasa grahani da katanja katsi, yaha da pya həŋ, ka'a.

Pwal ta kəma i Feliks nda Drusil

²⁴ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka sagha Feliks kawadaga nda markwa tanj Drusil, ta nza-kway ka makwa la Yahuda. Ka hgagaptá tsi ta Pwal, ka snə tsi ta gwada ta ghəŋa zlghaftá Yesu Kristi da tsi. ²⁵ Ka zlräftá Pwal ta zwa gwada ta ghəŋa nzaku ya ta zdəganatá Lazglafta, nda gwada ta nghan mndu ta ghəŋani, nda gwada ta ghəŋa ya ka Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha. Ka Feliks ksar tsi ka zləŋ mantasa: «La tama, badu mutsafər yu ta fitik ya guli ná, hgəgəlta da ta kagha tsa,» ka'a. ²⁶ Dza'a mutsay yu kasi i ta tse di da Pwal ka nəmna Filiks sizlay, ta kəl tsi gdáta ta hgagaptá Pwal tazlay ka ghwa yiva nda tsi.

²⁷ Səd səd his ka vaku luta ta magay mantasa. Tahula tsa vaku his ya, ka mbədapta Purkiyus Festus ta Filiks. Kambəl zdəganata tsi ta la Yahuda ka Feliks ná, ka zlanja tsi ta Pwal ma gamak.

25

Lagha Pwal ta kəma Festus

¹ Tahula fitik hkən manda klafta Festus ta slna nzanaghatá hadikani, ka sli'afsta tsi ma luwa Sezare ka lafi da luwa Ursalima. ² Ka sli'adaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa la Yahuda slanaghata hada. Ka wlatá həŋ ta Pwal da tsi. ³ «Kdəkkdək, kləganəgha kla ta Pwal da na luwa Ursalima na,» ka həŋ ndi'ata ka ŋdandá nda tsi. Mataba tsaya ná, nda dzra wa tanj ŋa pghata buđukwa ŋa dzata ma tvi ta laf tsi. ⁴ Ama ka Festus nda həŋ mantasa: «Wa a Pwal ma gamak ma luwa Sezare. Wərdá i'i guli ná, nzđavata a yu

wa, dza'a gi vru yu. ⁵ Ka sli'afsl'i'a sanlaha mataba la maliha ghuni mista da ka dza'a ŋni da slanaghata hada ma luwa Kaysariya. Ka mamu skwi maga tsi kul dínaku katsi, ŋa wlatá tanj,» ka Festus nda həŋ.

⁶ Ka tghas tsi, ka ghwanj a fitik za Festus ma luwa Ursalima, ka laha tsi da luwa Sezare. Gamahtsimani, ka sli'afstá tsi, ka lagha da vla tsa guma. «Klagapwakla ta Pwal ya,» ka'a. ⁷ Ka lagha Pwal. Ka sli'adaghatá tsa la maliha la Yahuda ta sli'adata ma Ursalima ya dliwis da wamtá Pwal. Ka mnə həŋ ta gwadaha ta kuzlaku ta kuzlaku, ka tsat-sanavatá Pwal, ama had hya gwada kligin həŋ wa. ⁸ Ka Pwal mantasa: «Had sana dmaku maga yu wu, dər tvə zlahá la Yahuda, dər tvə həga Lazglafta, dər tvə mgham Sezar wu,» ka'a wadapta ghəŋani.

⁹ «Ta đvay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsatá na guma na ta kəma tanj ra?» Ka Festus nda Pwal ŋa zdánafta ŋuduf ta la maliha ta ghəŋa la Yahuda. ¹⁰ Ka Pwal mantasa: «Wana yu ma vla tsa guma mgham Sezar. Hadna guli rakwa tsadighatá guma. Had dmaku gana yu ta la Yahuda wu, nda sna wərdá kagha ka ghəŋa gha. ¹¹ Ka mamu dmaku gə yu, magamaga yu ta skwi prak ka dzata i'i katsi, ma dza lu ta i'i a ka yu wa. Ama ka had hyahya skwi ma na gwadaha ta mnə həŋ ta i'i na wu katsi, laviŋ a mndu ta vlanja i'i ta həŋ wa. Ta ndəba dzvu yu da kagha, ka la na guma na ta kəma mghama Ruma,» ka'a. ¹² «Manda tsa zbanja gha ta dza'a na guma na ta kəma mgham ya, dza'a dza'a ka ta kəma mgham Sezar,» ka Festus nda Pwal tahula gwaduvustani nda gwal ta vlanja hidaku.

Lagha Pwal ta kəma i Agripa nda Beranis

¹³ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka lagha mgham Agripa nda Beranis da luwa Sezare da nghanaghatá nūma Festus. ¹⁴ Ka zata həŋ ta fitik tsəbakw hada. Ka rusanafstá nūma Festus ta gwada ta ghəŋa Pwal ta tsa mgham ya. Ka'a mantasa: «Mamu sana mndu zlidin Feliks hadna ma gamak. ¹⁵ Ma fitika laha da da luwa Ursalima, ka sli'adaghatá maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu mataba la Yahuda sliđighata. Ka wlatá həŋ. Kdəkkdək, tsanəna tsa ta guma ta na mndu na, ka həŋ nda i'i. ¹⁶ Ta snu a anj la Ruma ta gi tsanaghatá guma ta mndu mantasa ya wa. Tinəl ta guyanata nda guya lu ta tsa mndu ya nda tsa gwal ta wlatá ya, ŋa zlanəna tvi ŋa wadəyni ta ghəŋani ta kəma tsa gwal ta wlatá ya karaku, ka yu nda həŋ. ¹⁷ Ka saha həŋ da hadna mista da. Gardava a yu guli wu, ka gi nzata ŋni ma vla tsa guma gamahtsimani. Hgagaghawa hga ta tsa mndu ya ka yu, ka hgaktá lu. ¹⁸ Ba wa wana na mnduha ta wlatá na dza'a mna ghwadaka skwi maga

tsi, ka yu ná, sew had tókwa skwi mna hən̄j wa. ¹⁹ Ta ghənjə zlərdə gwada ta dina tan̄j nda gwada ta sana mndu ta hğə lu ka Yesu ta mtuta, ama ta nda hafu ka Pwal nda njani ta mnay yeya. ²⁰ Trapta da ta tsa ghənjə mndərga skwi mantsa ya, ka yu nda Pwal mantsa: Ta kumay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsa na guma gha na hada ra? ka yu nda tsi. ²¹ Ama ka dawan̄ta Pwal ta tsanata mgham Sezar ta gumani, kəl yu ka njanata ma gamak dasudasu ma kdə yu ka ghunay da mgham Sezar,» ka'a. ²² Ka mgham Agripa nda njumna Festus mantsa: «Ta kumay i'i ka ghənjə da ta snanata gwada ma wa tsa mndu ya guli,» ka'a. Ka njumna Festus mantsa: «Dza'a nda sna ka mahtsim,» ka'a nda tsi.

²³ Gamahtsimani tama, ka lagha i mgham Agripa nda Beranis nda hbatá vgha má mgham mgham ka lamə hən̄j da həga tsa guma kawadaga nda mghamha la sludzi, nda gwal dagaladagala ma tsa luwa ya. «Klagaghawakla ta Pwal,» ka njumna Festus. Ka kladaghatá lu. ²⁴ Ka njumna Festus mantsa: «Mgham Agripa, nda nda gwal ta tskavata hadna ma na vlə na kawadaga nda an̄ni. Wana na mndu sli'adagha inda la Yahuda da wlata da i'i ma luwa Ursalima, nduk hadna tani ya kay: "Ra a ka zlan̄tá na mndu na nda hafu wu," ka hən̄j hlaftá wi. ²⁵ Ama i'i, ngha a yu ta skwi prək ka dzata wa. Ka si klawakla ta guma da ta kəma Sezar ka'a ya, tsaya dza'a kəl yu ka ghunay. ²⁶ Nziya nza tsi ná, mutsaf a yu ta vərda gwada ya njə vindanaftá mghama Ruma ta ghənjani wa. Tsaya kəl yu ka klagaghata na mndu na ta kəma ghuni, katkatatani ta kəma gha mgham Agripa, njə dawanaptá vli, kada snan̄ta yu ta skwi njə vinday. ²⁷ Mndu ya tsam lu ma gamak, ka klafta lu ka ghunay kul snan̄tá lu ta vərda skwi kəl lu ka ksaf̄ta ná, tsabaku tsaya ta nghadaptá yu,» ka'a.

26

Waday Pwal ta ghənjani ta kəma Agripa

¹ «Njagha gwada tama Pwal, gwada ta gwada njə wadaptá gha ta ghənjə gha,» ka mgham Agripa nda tsi. Ka kapaf̄tá Pwal ta dzvu, ka zlaftá tsi ta gwada. Ka'a mantsa: ² «Ta rfu yu katakata gita, a mgham Agripa, nda mutsafta da ta tvi njə mnan̄ta gwada ta kəma gha njə wadaptá ghənjə da ma inda skwiha ya tsatsadiva la Yahuda. ³ Kəl tsi ka vlihata rfu katakata ná, nda sna kagha tsidid ta nzakwa la Yahuda nda ghənjə skwi ya ta zlərdə hən̄j tani. Kdəkkdək, ka ksa ka ta njuduf, njə fihata gha ta sləmən̄j ka sna na gwada da na.

⁴ «Daga ma ga zwan̄a da, nda sna la Yahuda ta nzakwa da. Nda sna hən̄j ka yu nzakwagapta daga tan̄tan̄j mataba la ini nda ya ma

Ursalima. ⁵ Nda sna hahən̄j ta i'i daga manda ghalya. Ka ta kumay hən̄j katsi, lavinjəlava hahən̄j ta mnay kazlay: Tekw i'i mataba gwal ta fikaghuta si ta ghənjə dina njni ta nzakway ka njə la Farisa kə'a. ⁶ Ndanana, wana yu ma guma ta ghənjə fafta da ta ghənjə da ta tatá imi ta sləmən̄j ya tanaf Lazglafta ta dzidziha mu. ⁷ Tsa mndara amu ghwan̄pdə his ya guli ná, nda fa ghənjə tan̄j njə nghan̄ta magatá tsa tatá imi ta sləmən̄j ya. Tsaya ta kəl hən̄j ka njavata nda fitik tani, nda rvidik tani, ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ya. Ta ghənjə tsa fafta da ta ghənjə ya tama, ta kəl la Yahuda ka tsatsafta gwada ta i'i, a mgham Agripa. ⁸ Ari la Yahuda, kabgawu ta kəl kaghuni ka nghan̄y manda skwi lavinjə a Lazglafta ta sli'aganaptá gwal nda rwa wu kə'a na? ⁹ Vərda i'i guli ná, si magan̄maga yu kahwathwata ta kdavakta inda skwi njə zadanatá na hğə Yesu mnda la Nazaret na. ¹⁰ Tsaya skwi magə yu ma Ursalima guli. Da la mali ta ghənjə gwal ta gra skwi njə Lazglafta mutsafta yu ta mbraku, kəl yu ka hla ndəghata gwal zlgħay nda njuduf ka pghay da gamak. Tsaya dīna, ka i'i guli ta psu lu ta hən̄j. ¹¹ Ma fitika ray da ta haga tagha skwa la Yahuda tazlay, si ta gay yu tiri njə gwal zlgħay nda njuduf katakata ka mbel raza hən̄j ta hğə Yesu. Tsa gatá sida da ya ná, nda nza njə zbin̄ta hən̄j nduk ma sana luwaha ta sana hadik sizlay.»

Gwadata zlgħafta Pwal ta Yesu Slg 9:1-19, 22:6-16

¹² «Tsaya tama, kəl yu ka sli'af̄ta ma sana fitik ka dza'a da luwa Damas nda tsa mbraku vliha gwal dra skwi njə Lazglafta njə dza'a kasa gwal zlgħay nda njuduf ya. ¹³ Ta labla yu ta tvi, wər dək fitik ma ghənjə tama a mgham Agripa, ka nghan̄ta yu ta saha tsuwadək daga ta luwa wamtá i'i, nda gwal ta dza'a mista da tani. Malaghumala wudəkwa tsa tsuwadək ya katakata ka njə fitik. ¹⁴ Ka zləmbutá njni demdem ta hadik. Ka snan̄tá yu ta sana lwi ta gwadgihata nda gwada Hebru: "Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri njə da na? Ghuya dan̄jwa njə ghənjə gha na pgha ghənjə ta pghə ka nda i'i na," ka'a. ¹⁵ «Wa kagha ní mghama da,» ka yu nda tsi. Ka Mgham Yesu nda i'i mantsa: "Ti tsa Yesu ta gə ka ta iri njani ya. ¹⁶ Sli'af̄sli'a ka sladata ka. Kəl yu ka maraghan̄ta ghənjə da ná, zbpzba yu ta kagha njə magihata slna da, njə nzakwa gha ka maslamsaka da, njə mnay gha kinawu ká ka nghan̄tá i'i gita, njə mnay gha ta skwi dza'a maraghan̄ta yu dza'azlay guli. ¹⁷ Da la ghuni nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda ta ghuna yu ta kagha, dza'a katay yu ta kagha guli. ¹⁸ Njə gwananata gha ta iri ta hən̄j. Njə sli'agapta tan̄j ma grusl ka lamə da tsuwadək, njə kwala halaway ka gəgəltə mgham ta ghənjə tan̄j.

Lazglafta ta dza'a ga mgham ta ghəŋa taŋ. Mantsa ya dza'a kəl hən̄j ka mutsafta planata dmakwa taŋ, ŋa mutsafta taŋ ta vla nzaku kawadaga nda gwal ta zlghaftá Lazglafta,» ka'a.

Mnay Pwal ta slnani

¹⁹ «Mantsa ya tama a mgham Agripa, kwalaghu a yu ta sna gwada tsa mndu ng-hən̄j i'i ta saha daga da Lazglafta ya wa. ²⁰ Katek ná, «mbədanaf wa mbəda ta nza-kwa ghuni, ka mbədafta kuni ta vgha da Lazglafta. Magawamaga ta nərma slna ŋa maran̄ta tsa mbədata nzakwa ghuni ya,» ka yu zrafta mnay karaku ma luwa Damas, nda ya ma luwa Ursalima. Tahula tsa, ka mnanata yu ta inda gwal ta hadika Zudiya, nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²¹ Ta ghəŋa tsaya kəl la Yahuda ka ksafá i'i ma nzakwa dá ma həga Lazglafta má ŋa dzihata. ²² Ama ka katagadiptá Lazglafta. Ha gita, tata kdən̄kda yu ta nzakw ka masləmtsəkani ta kəma inda mnduha, nda zwan̄ tani, nda glata mndu tani. Had skwi dza'a mnəglata i'i ka malaghuta ya mnəla anabi, nda i Musa ta ghəŋa skwi dza'a magaku, mna hən̄j kazlay: ²³ Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta dən̄wa, tsatsi ta nzakway ka tan̄tan̄a mndu ta dza'a sl'agapta mataba gwal nda rwa ŋa mnanan̄tani ta tsuwadək ta mnduha mu, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.»

Zlghafzlgħa ta Yesu ka Pwal nda Agripa

²⁴ Tata mna tsa gwada ŋa wadapá ghəŋani ya Pwal, ka Festus nda tsi nda lwi dagaladagala mantsa: «Pwal! Halaway ka ra? Tsaghis ka halaway na dzan̄a ta dzan̄a gha na ra?» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka Pwal mantsa: «Mghama dá, halaway a i'i wa. Vərdaka gwada ŋa ndanay ta gwadə yu. ²⁶ Nda ghada snan̄ta mgham Agripa ta inda tsa skwiha ya. Tsaya ta kəl yu ka gwada na gwada na kul had dzudzukway ta kəmani. Grafgra yu kazlay: Nda sna tsatsi ta inda tsa skwiha ya kə'a, kabga had ya magə lu ma difa ma difa wa. ²⁷ Mgham Agripa, grafgra ka kazlay: Mantsa ya tsa gwada mana la anabi ya kə'a ra? Nda sna yu kazlay: Na, grafgra ka kə'a,» ka Pwal ²⁸ Ka mgham Agripa nda Pwal mantsa: «Va gi ndukud dza'a nidista ka, ka krista ka kagha ra?» ka'a. ²⁹ Ka Pwal mantsa: «Dər ma ndukud fitikani, dər ma di'ŋ tsi, manda ya kuman̄j Lazglafta, kagha nda ghəŋa gha yeya a wu, ŋa inda na kaghuni demdem hadna na nzakwani, ka nuta kuni manda va i'i. Ama má ma tsam lu nda tsa ta kaghuni tani,» ka Pwal.

³⁰ Ka sl'af̄ta i mgham Agripa nda ŋumna Festus, nda Beranis, nda gwal kawadaga nda hən̄j. ³¹ Tahula saghwa taŋ ma vla tsa guma, ka hən̄j mantsa: «Had sana skwi maga na mndu na prək ka dzata, dər ka tsamta ma

gamak wu,» ka hən̄j. ³² Ka mgham Agripa nda ŋumna Festus guli mantsa: «Ka má zban̄j a na mndu na ta kla na gumani na ta kəma mgham Sezar wu katsi ná, ma dza'a zlinzla lu ta na mndu na,» ka'a.

27

Klaghatá Pwal da luwa Ruma

¹ Ka mnaftá lu kazlay: Dza'a sl'i mu ŋa dza'a ta hadika Italiya kə'a. Ka klaftá lu ta i Pwal, nda sanlaha ma vu'aha, ka fanamta ma dzvu ta sana mali ta ghəŋa la sludzi ta hgə lu ka Zuliyus. «Tekw tsatsi mataba maliha ta ghəŋa la sludza Agustus.» ² Ka lamə ŋni da kwambala luwa Adramit ta sl'i' ka dza'a da sana luwaha nda ma slərpha hadika Asiya. Ta sl'i'af̄ta ŋni, kawadaga Aristarkus, sana mnda la Tesalunik ta nzakway ta hadika Mekaduniya nda aŋni. ³ Gamahtsimani, ka ḡhadaghata ŋni da luwa Siduŋ. Ka maganatá Zuliyus ta zdaku ta Pwal. Ka slin̄jtá tsi ŋa dza'a naghanaghatá grahani, ŋa katan̄tá hən̄j. ⁴ Tahula tsa, ka sl'i'af̄ta ŋni hada nda kwambalu, ka vru falak ta aŋni. Ka mbədaghatá ŋni ta vgha nda tahula Kiprus. ⁵ Manda tsughwadapta ŋni ta draf ta nzakway ndusa nda hadika Silisi, nda ya nda hadika Pamfali, ka ḡhadaghata ŋni da luwa Mira ta hadika Likiya. ⁶ Ka mutsaftá tsa mghama sludzi ya ta kwambala luwa Alegzandri ta sl'i' ka dza'a nda ta hadika Italiya. Ka pghamta tsi ta aŋni mida. ⁷ Tsəbakw fitika ŋni ta ndəru dasuwa. Zlahzlah ka ŋni ḡhadaghata ndusa nda luwa Snida. Kulam nda tsa, ka pyaftá falak ta aŋni hada ta dza'a nda ta tsa, ka mbədaghata ŋni ta vgha nda ma sana vli ta tsavata ma draf ta hgə lu ka Kret ndusa nda luwa Salmune. ⁸ Zlahzlah ka ŋni labə hada, ka ḡhadaghata ŋni da sana vli ta hgə lu ka Nərma vla slada kwambalu ndusa nda luwa Laziya.

⁹ Zuza mu ta fitik katakata kay guli, his nda htsin̄j na mbaďa na guli, lula fitika suma guli. Tsaya tama kəl Pwal ka mnay ŋa taŋ: ¹⁰ Ka'a mantsa: «Zwana amu, ta ng-hadapá yu ná, his nda htsin̄j na mbaďa mu na, dagala skwi dza'a zlamaghata. Dza'a ḡadzaku huzlaha mu nda kwambalu tani. Tsahaya yeya a wu, nda htsin̄j mu tani,» ka'a. ¹¹ Ka kwalaghtá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta sna tsa gwada Pwal ya, ka laghwi da sna ŋa dani ma Kwambalu, nda ŋa mndu ta sway. ¹² Tsaw hada ya guli ná, dina a tsa vli ya ka slada kwambalu gufwak wu, kəl ndəghata gwal ma kwambalu ka mnay kazlay: Mbadma, ka wayaka skwi ḡhadaghaha mu da Finiks ma vla slada kwambalu ma luwa Kret, ka dza'a mu za fwak hada, ka hən̄j. Tsa Finiks ya ná, zur nda zlaďa dəďakwa fitik nzakwani.

Mghama falak ta drəf

¹³ Fedfedfed falaka Sud vyavata. «Zlah dza'a mbadaku na mbada mu na, ka mnduha ma kwambalu.» Ka tsukwafatə hən̄j ta kufur ta kəl lu ka slada kwambalu ya, ka kladapta hən̄j vzadata nda tvə Kret, luwa ta tsavata ma drəf ya. ¹⁴ Ta nzdava a lu kay ná, ka vyagafatə falak nda mbraku nda mbraku nda ga «zeghwa safa fitik,» nda ma tsa luwa Kret ta tsavata ma drəf ya. ¹⁵ Ka zlagun̄ta tsi ta tsa kwambalu ya, ka trapta tsi ta n̄afta, ka nzata an̄ni tama ka kzla skwi dza'a magaku ta tin̄ju tsa falak ya ta an̄ni. ¹⁶ Ka tin̄waghata an̄ni nda tahula sana zwan̄ja vli ta tsavata ma drəf ta h̄gə lu ka Kawda. Ka hlaptə n̄ni ta hafu hada. Zlahzlah ka n̄ni katsakta sana zwan̄ja kwambalu tavata n̄a n̄ni. ¹⁷ Tahula t̄dakta tan̄j ta tsa zwan̄ja kwambalu ya ka famta ma tsa dagala ya, ka habafta hən̄j nda t̄ban̄j ta tsa kwambalu dagala ya, n̄a katay yaha hwan̄zub̄ta. Ka zlan̄jafatə hən̄j ta traku dza'a trata hən̄j ta dab̄a wutak ndusa nda Libiya. Ka zlin̄jtə hən̄j ta wupay ta tin̄ju kwambalu. Ma tsaya tama, ka tin̄ju falak. ¹⁸ Gamahtsimani, ka klambar̄ tsa falak ya ta an̄ni katakata. Ka zraftə n̄ni ta hlapta huzla ma tsa kwambalu ya ka pghay da drəf. ¹⁹ Badu ma hkəna fitik, ka hlaftə hahən̄j nda dzva tan̄j ta huzla ksa slna ma kwambalu ka pghaghata da drəf. ²⁰ Kidaghi fitika n̄ni, nghava a fitik wu, nghava a tekwaatsa wa. Fərtufərtə tsa falak ya katakata. Ta had̄ m̄nay kazlay: Ta dza'a mbaku n̄ni kə'a ma ghən̄ja n̄ni wa.

²¹ Nda kd̄a fitika n̄ni zan̄j a n̄ni ta skwa zay wa. Ka sli'afatə Pwal ma takataka tan̄j, ka'a nda hən̄j mantsa: «Zwana amu, ka má ta snatə kuni ta gwad̄a d̄a ta m̄nay kazlay: Ma sli'af mu ma Kret kə'a kay ná, ma grumus a na falak na wa. ²² Skwi ta mnaghunata yu ndanana ná, drawa n̄duf, had̄ ya dza'a zadavaghuta d̄er turtuk mataba ghuni wu, kwambalu yeya dza'a zwaduta. ²³ Ta na rvidik gita ná, ghunigiha ghuna Lazglafta ta duhwalhani. Tsa Lazglafta nza yu ka n̄ni, nda ya ta maganata yu ta slna ya. ²⁴ Ka'a nda i'i ná, "ma zlan̄j ka ta zlan̄j Pwal, dza'a laghala ka sladata ta kəma mgham Sezar. Wya guli zdaghan̄zda Lazglafta ta hud̄i, dza'a zlan̄zla ta na gwal kawadaga nda kagha na nda hafu," ka'a. ²⁵ Drama ta n̄duf zwanama, nda fa ghən̄ja d̄a ta Lazglafta. Tsa skwi mniha tsi ya, grafgra yu kazlay: Dza'a magaku manda va tsaya ka'a. ²⁶ Nziya nza tsi ná, dza'a zlan̄batə tavata sana hadik ta tsavata ma drəf mu,» ka'a.

²⁷ Ta ma ghwan̄jpd̄ə fwađa rvidik, ka va klambar tsa falak ya ta an̄ni ta ghən̄ja drəfa Madeterane. «Zlah ndusa mu nda hadik tama,» ka tsa gwal ta swa kwambalu ya

lamər vli da takala. ²⁸ Ka hbafta hən̄j ta skwi ta ndəgaku ta zu'i ka vzadata da tsa drəf ya n̄a dzəgha latani. Ka graftə hən̄j ka mitir hkənmbsak ndəfənj mida. Zadapta lu dau' guli, ka vzəgladata hən̄j, ka grəglafatə hən̄j ka mitir hisamsbak tghas mida. ²⁹ Yaha kwambalu da grun̄jtə palaha ka hən̄j zlan̄jafatə zlan̄j, ka vazadatə hən̄j ta skwa sladanatə kwambalu fwađ nda ga mahulhulani n̄a sladanatə tsa kwambalu ya. Ka kzla hən̄j ta tsadakwa vli nda mndər. ³⁰ Ka zbə tsa gwal swa kwambalu ya ta tva hwayaghuta, ka fagata hən̄j ta tsa zwan̄ja kwambalu ya, manda gwal ta zba dza'a pghadata skwa slada kwambalu nda ta kəma kwambalu, ka hən̄j magay. ³¹ Ka Pwal nda tsa mali ta ghən̄ja la sludzi, nda tsa la sludzi ya tani mantsa: «Ka nzamə a na mnduha na ma na kwambalu na wu katsi ná, katafta a kuni ta vgha wu,» ka'a. ³² Na tsa snan̄ja tan̄j mantsa ya ná, ka ratsin̄jtə hən̄j ta tsa t̄ban̄ja tsa zwan̄ja kwambalu ya ka zlin̄jtə ta drəf.

³³ Ta ghwan̄j a vli ka tsadakwa tama wu, ka Pwal mantsa: «Kd̄əkwakd̄ə, tsuwatsa ta skwa zay, ma ghwan̄jpd̄ə fwađa fitika ghuni na ta fa ghən̄j mazlay, ta d̄an̄j a kuni ta skwa zay wa. ³⁴ Kd̄əkwakd̄ə, tsuwatsa ta skwa zay n̄a n̄aghunatə ta n̄duf. Had̄ ya ma kaghuni dza'a d̄ədavaghuta swidani d̄er ka turtuk wu,» ka'a. ³⁵ Kd̄akwani ta tsa gwad̄a ya, ka klafta tsi ta buradi, ka rfanaghatə Lazglafta ta ghən̄jani ta kəma tan̄j demdem, ka balanaptə tsi*, ka zay. ³⁶ Ka draftə sanlaha ta n̄duf, ka zə hahən̄j guli. ³⁷ His d̄ərmək nda ndəfənj mbsak mku' mida n̄ni ma tsa kwambalu ya. ³⁸ Manda baghafta tan̄j, ka hlaftə hən̄j ta alkama ka pghaghata da drəf n̄a htanaghutə ndəgaku ma kwambalu.

Badzuta kwambalu

³⁹ Tsadakwa vli, sew tsatsafa a gwal swa kwambalu ta vli ka ga hən̄j wu, ama ka nghan̄ja hən̄j ta sana maslin̄jitsa vli ka wutak. Ka ma da magaku tsi ná, ka hən̄j ka kla tsa kwambalu ya nda ta tsa wutak ya. ⁴⁰ Ka ratsidin̄jtə hən̄j da drəf ta tsa skwiha ta kəl lu ka sladanatə kwambalu ya. Ma va tsaya guli, ka palidin̄jtə hən̄j ta zu'a skwa swa kwambalu. Ka sli'anafatə hən̄j ta wupay nda ta kəma kwambalu nda ta tvi n̄a tin̄ju falak, ka kla hən̄j nda tvə sgam ya. ⁴¹ Ka lagha hən̄j grun̄jtə duvruhwa ta wutak. Ka laghu ghən̄ja tsa kwambalu ya tes dida, lavglin̄j a ta gigdavata n̄a sabə wa. Ka lagha gamtsa'uwakwa drəf blidin̄jtə tsa kwambalu ya nda tvə mndərani. ⁴² Ka kumə la sludzi ta pslidin̄jta la vu'a, kabga yaha ya d̄er turtuk da ndapta mataba tan̄j nda bibin̄ja. ⁴³ Ka pyafatə tsa mali ta ghən̄ja la sludzi ya ta hən̄j ta dza'a magay, kabga va a ta slanaghatta skwi

* 27:35 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

ta Pwal wa. Ka'a mnata mantsa: «Inda gwal nda sna ta hlimi ya ná, ka vala hən̄j ta drəf, ka dza'a hən̄j ta 6lu. ⁴⁴ Sanlaha ya, ka la hən̄j ta kataku, ka ta na sl6ahwa na kwambalu na a tsi,» ka'a. Mantsa ya magata hən̄j, kəl hahən̄j ka katagaptá vgha demdem ka labə ta 6la ghwa.

28

Pwal ma Malta

¹ Tahula katagapta ɲni ta vgha, Malta hga tsa vli ta tsavata ma drəf ya, ka ɲni zlra snan̄ta. ² Mnduha ma tsa luwa ya ná, ɲerma mnduha hən̄j, ka tsu'aftá hən̄j ta aɲni. Ka van̄naghata hən̄j ta vu gik, kabga ta nzaku imi, káka nda mtasl guli. ³ Ka hlafta Pwal ta nivi ka pghay ta ghəɲa tsa vu ya, tsaw mamu mupuha mida. Snayni ta hurfukwa vu, gi takwatsak lafi ta dzva Pwal. ⁴ Nghay gwal ma tsa luwa ya ta tsa mupuha ya kzəghəla ta dzva Pwal, ka hən̄j mataba tan̄ mantsa: «Ta psla mndu na mndu na kah-wathwata. Zlahzlah katagapta tsi ta vgha ma drəf kay guli ná, ta zlighisa a yu wu, ba va ta dzaghata dá ka guma Lazglafta nda tsi,» ka hən̄j. ⁵ Ka wuslikidiɲtá Pwal ta tsa mupuha ya da vu. Had sana skwi ta ghunan̄ta dekdək wa. ⁶ Kzla ghuyanaftani ta Pwal ka gi zləmbatani ka mtutani a tsi, ɲa lamndu si ta kzlay. Ka nzakw hən̄j ná, had sana skwi magana tsi wa. «Sana Lazglafta na mndu ná,» ka hən̄j mbəɟglavata.

⁷ Ndusa nda tsa vli ya, mamu vla sana mali ta ghəɲa tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. Publiyu hga tsa mndu ya. Tsatsi ta tsu'aftá aɲni, ka payan̄natá vli dīna, ka zatá ɲni ta fitik hkən ga tan̄. ⁸ Tsaw ta hani dani ma Publiyu ta ghzɲən̄ ta 6asa ɲudidar nda klu tani. Ka lagha Pwal da nghanaghata, ka fanaghata tsi ta dzvu, ka maga du'a da Lazglafta ta ghəɲani, ka mbanaftá tsi. ⁹ Manda mbanafta Pwal ta tsa mndu ya, ka sli'adaghatá gwal kul dughwanaku ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya slanaghata, ka mbambanaftá tsi ta hən̄j. ¹⁰ Ka va vlə hən̄j ta skwi kavghakavgha ɲa ɲni. Ta sli'i ɲni ka dza'a da kwambalu guli, ka tsakan̄nafta hən̄j ta inda skwi dza'a kata aɲni ma mbada ɲni.

Bhadaghata Pwal da luwa Ruma

¹¹ Tahula tili hkən, ka sli'aftá ɲni ka lami da kwambala luwa Alegzandri, ta hgə lu ka «lazglafta la mbuhwali,» ta zagaptá vyani ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. ¹² Bhadaghata ɲni da luwa Sirikuz, ka zata ɲni ta fitik hkən hada. ¹³ Ka sli'aftá ɲni hada ka 6hadaghata da luwa Regiyu. Gamahtsimani, ka saf falaka Sud, ka 6hadaghata ɲni da luwa Puzul baɟu mahis. ¹⁴ Hada, ka slafta ɲni ta zwanama ma zlghay nda ɲuduf. Ka hən̄j mantsa: «Kdəkwaɟdək, za-waza ta luma kawadaga nda aɲni,» ka hən̄j

nda aɲni. Mantsa ya ka ɲni 6hadaghata da luwa Ruma. ¹⁵ Ka snan̄ta zwanama ma zlghay nda ɲuduf ta nzakway ma luwa Ruma kazlay: Wa'a hən̄j ta sabi kə'a, ka sli'aftá hən̄j ka sagha da guya aɲni ha ta luma Apyus nda ya ma sana vli ta hgə lu ka vla hani hkən ya. Nghay Pwal ta hən̄j, ka rfu tsi ta Lazglafta, ka ufəglavaftha vghani. ¹⁶ Bhadaghata ɲni da luwa Ruma, ka zlanan̄tá lu ta tvi ta Pwal ɲa dza'ani nzaku ma ɲani dzuguvu nda ghəɲani, kawadaga nda sludzi ta nghay.

Mna gwada Pwal ma luwa Ruma

¹⁷ Baɟu mahkəna fitik, ka hagaftá Pwal ta gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Ka'a nda hən̄j tsavar hən̄j mantsa: «Zwanama dá, had sana skwi magana yu ta la amu wa. Dmanaf a yu ta tva nzakwa dzidziha mu wu, ama ka ksafthá lu ta i'i ka vu'a ma luwa Ursalima. Daga hada, ka lamə yu da dzva la Ruma. ¹⁸ Dawadipta tsahaya ta vli, ka kumə hən̄j ta zlidista, kabga had sana skwi ksidiɟ hən̄j nda tsi prək ka dzatá i'i wa. ¹⁹ Tsaw va a aɲni ta zliɲta wu, ka la Yahuda. Ka si mantsa tsi ná, nda nza tkwe' tama ka kla na guma dá na ta kama mgham Sezar, ka yu. Aɲ mndani, ka wla yu ta la'ini a ka yu wa. ²⁰ Tsaya tama kəl yu ka zba nghan̄ta kaghuni ka gwadaɲta mu ta tsa gwada ya. Ta ghəɲa tsa skwi faf la Isra'ila ta ghəɲ tida ya tsamta lu ta i'i ma zida,» ka'a. ²¹ Ka hən̄j nda tsi mantsa: «Had sana delewer vindaf lu ta kagha mutsaf aɲni da la Zudiya wa. Had ya dər turtuk mataba zwana amu ta sagha da mnaftá gwada ta kagha dər ka vzaftá rutsak ta kagha wa. ²² Ta kumay aɲni ta snan̄tá skwi ta ndanu kagha ka ghəɲa gha nda ma wa gha. Skwi ya snan̄ aɲni ná, nda ndəgha gwal ta pgha rutsak ta na lifida dina ghuni na,» ka hən̄j.

²³ Ka tsafthá hən̄j ta sana fitik tama ɲa gwayavata tan̄. Baɟu tsa fitik ya, ka sli'aftá ndaghata hən̄j ka lagha slanaghata Pwal ma vla nzakwani. Ka zlráftá Pwal ta paslay, ka mnay ɲa tan̄ ta gwada ta ga mgham Lazglafta, daga gasərdək, ha tekulemes fitik, ɲa tdakta ghunislaka tan̄ ta ghəɲa gwada ta Yesu. Ka mnə tsi ta gwada ma deftera zlahna Musa, nda ya ma deftera la anabi, ɲa tan̄. ²⁴ Ka ksafthá fəlma sanlaha ta tsa gwada ta mnə tsi ya, ta kwalaghutá sanlaha ta tsu'afta dekdək. ²⁵ Ka traptá hən̄j ta dzraftawi ka skwa turtuk, ka gazla hən̄j. Ka Pwal nda hən̄j mantsa: «A ta ɲa Sulkum nda ghu6a ta mnay ɲa dzidziha ghuni nda ma wa anabi Isaya kazlay:

²⁶ «La da slanaghata na mnduha na, ka ka nda hən̄j na:

Dza'a nda sna kuni nda sləmən̄a ghuni, ama tsatsafta a kuni dekdək wa.

Dza'a nda ngha kuni nda ira ghuni, ama tsəmafta a kuni dekdək guli wa.

27 Nana mnduha na ná,
 tən̄tə̄ŋa ghə̄ŋa tən̄.
 Də̄rzl̄j̄dər̄zla hən̄ ta sləm̄ə̄ŋa tən̄,
 hahafhaha hən̄ ta ira tən̄,
 kabga va'a hən̄ ta nghan̄ta nda ira tən̄ wu,
 va a hən̄ ta snan̄ta nda sləm̄ə̄ŋa tən̄ guli wu,
 da lamə̄ tsi da ŋudufa tən̄,
 da mbədaktá hən̄ ta vgha tvə̄ i'i,
 da mbanaf̄ta* yu ta hən̄ kə̄'a ya kay."

28 Ala wya tsi tama, ghunafghuna Lazglafta
 ta na Lfida Gwada na da gwal kul nzakway
 ka la Yahuda. Hahən̄, dza'a snay hən̄,» ka'a.

[29 Kdakwa Pwal ta mnatá tsa gwada
 ya, ka gazlaghutá la Yahuda nda zlə̄rd̄ay
 mataba tən̄.]

30 Ka zatá Pwal ta vaku rən̄ rən̄ his ma tsa
 hə̄ga ta plə̄ tsi nda pla ya. Ta tsu'ay ta inda
 mndu ta lagha slanaghata hada guli. 31 Pyaf
 a lu wu, ka mnə̄ tsi ta gwada ta ghə̄ŋa ga
 mghama Lazglafta. Ka taghə̄ tsi ta skwi ta
 ghə̄ŋa Mgham Yesu Kristi, had sana skwi ta
 gurtsan̄ta wa.

* 28:27 Ngha ta Isaya 6:9-10.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Ruma

Ga zgwa Pwal

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi ta vindaftá na delewer na. Lazglafta ta hgaftá i'i ŋa nzakwa dá ka mnda ghunayni. Tsatsi ta zbaptá i'i ŋa dza'a dá mna Lfida Gwadani ŋa mnduha.

² Tsa Lfida Gwada ya ná, nda kda fitika tamafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta ghəŋani tvə la anabi ghalya, ka vindaftá həŋ ta gwada ta ghəŋani ma deftera Lazglafta.

³ Ta ghəŋa zwanjani ya ka mnda səla yaga lu ma zivra mgham Dawuda tsa gwada ya.

⁴ Ma sli'agaptani ma mtaku, ka kliginjá Lazglafta ta ghəŋa nzakwani ka zwanjani nda mbrakwani ta tsa Yesu Kristi Mghama mu ya. Ka mutsafa tsi ta inda mbrakwa Sulkum nda ghu6a. ⁵ Nda ma Yesu Kristi zidiŋta Lazglafta ta hudi, ka nidifta ka mnda ghunay ŋa dza'a dá mna gwadani ŋa inda mndəra mnduha kavghakavgha, ŋa zlgħafta taŋ ka snata taŋ. Mantsa dza'a kəl həŋ ka vlaŋtá glaku ta Yesu Kristi. ⁶ Kaghuni guli ná, tekw kuni mataba tsa mnduha ya, kabga hagafhaga Yesu Kristi ta kaghuni ŋa nzakway ka ŋani.

⁷ Inda kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma, dɔvudva Lazglafta ta kaghuni, ka hgaftá tsi ta kaghuni ŋa nzakway ka ŋani. Ka nza zdakatahuda Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəŋa ghuni.

Mamay Pwal ta nghanaghatá gwal zlgħay nda ŋuduf ma luwa Ruma

⁸ Karaku ná, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta dá nda ma Yesu Kristi ta ghəŋa kaghuni demdem, kabga ta kulay lu ta zlgħay nda ŋudufa ghuni ma inda vli ta ghəŋa hadik. ⁹ Nda sna Lazglafta ya ta maganata yu ta slna nda ŋudufa dá turtuk ma mnay dá ta Lfida Gwada ta ghəŋa Zwanjani, ta skwi dza'a yu mnay. Nda sna kazlay: Ma inda fitika ndəbay dá ta dzvu ná, ta kulay yu ta kaghuni kə'a. ¹⁰ Inda fitik yu ta maga du'a dá Lazglafta ŋa gi vlihatani ta tvi ka ta kumay tsi ŋa bhadaghata dá da kaghuni sizlay, ¹¹ kabga ta mamay yu katakata ta nghanjá kaghuni. Ta kumay yu ta dɔvusta mu ta skwi ya vliha Sulkum ŋa sghanaghatá mbraku ta tva Lazglafta. ¹² Skwi ta ndanu yu ná, ta kumay yu ta vluvusta mu ta mbraku, ta vlaghunatá i'i ta mbraku nda ŋa dá ma zlgħay nda ŋuduf, ta vlihatá kaghuni ta mbraku nda ŋa ghuni ma zlgħay nda ŋuduf.

¹³ Zwanama dá, ta kumay yu ta snanŋa ghuni kazlay: Nda kda fitika dá ta zba

bhadaghata da kaghuni kə'a, ama kulam gita ta mutsaf a yu ta fitik wa. Ta kumay yu ta bhadaghata dá ŋa maga slna mataba ghuni, ya dza'a kla kaghuni ta kəma ta kəma manda ya ta magə yu mataba sanlaha ma mnduha ta sana hadikha ya. ¹⁴ Dɔvuta ghəŋa dá ka mnanata dá ta Lfida Gwada ta inda mnduha, ŋa la Grek, ŋa gwal nda hida nda ya ŋa gwal kul hidaku tani. ŋa gwal nda guna sləməŋa taŋ nda ya ŋa gwal kul gunaku sləməŋa taŋ tani. ¹⁵ Tsaya tama ta kəl yu ka kuma bhadaghata dá da kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma guli ŋa mnaghunatá Lfida Gwada.

Mbrakwa Lfida Gwada

¹⁶ Ksa a hula ta i'i ka mna Lfida Gwada ŋa mnduha wa. Tsa Lfida Gwada ya ná, mamu mbrakwa Lazglafta mida ŋa mba inda mndu ta zlgħafta. ŋa zrafta nda la Yahuda karaku, tahula tsa ŋa kday nda la Grek. ¹⁷ Tsa Lfida Gwada ya ta maray kinawu ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tdukwa tawa irani zlgħafər həŋ. Had sana tvi wu, ta ghəŋa tsa zlgħay nda ŋuduf ya kwenkwen. Nda nza manda ya nda vinda ma deftera kazlay: Mndu ta zlgħafta Lazglafta ná, tsaya mndu tdukwa tawa ira Lazglafta, tsa mndu ya guli dza'a nzata nda hafu* kə'a.

Gwal dmaku mnduha ta ghəŋa hadik demdem

¹⁸ Daga ta luwa ta margamata Lazglafta kazlay: Nda basa ŋudufani ta ghəŋa inda dmakuha ta magə mnduha, nda kwala tan kul had ta vla glaku ŋani kə'a. Dza'a tsanaghatasa ta guma ta həŋ, kabga ghwadaka skwi ya ta magə həŋ ná, ta hawuha ta kahwathwata. ¹⁹ Skwi má ŋa snanŋa ta ghəŋa Lazglafta ná, difaghu a wu, dəday ta da6i nzakwani, kabga marananmara Lazglafta ta həŋ. ²⁰ Nzakwa Lazglafta kaghəŋani nda mbrakwani ya ŋa kdekedzen ná, skwi ya kul laviŋtá lu ta nghanja ya. Ama daga ka yawu zrafta ghəŋa hadik, laviŋlava lu ta nghanja nda ta tva skwiha ya maga tsi. Ta had mndu nda pslaftawi da tsi wa. ²¹ Anj mndani, nda sna mnduha kazlay: Mamu Lazglafta kə'a kulam nda tsa, had həŋ ta vla glaku ŋani wu, had həŋ ta rfanaghatata guli wa. Katək ná, zwaduta zwadu həŋ ma ndanu. Ka nzamtá həŋ ma grusl, sna a həŋ ta skwi tdukwa wa. ²² Gwal nda hida anŋi ka hahəŋ ta gray, tsaw ka rgha həŋ. ²³ Má ŋa tsə6ay taŋ ta tsə6u ka vla glaku ŋa Lazglafta ya ta nzaku nda hafu ŋa kdekedzen ya ná, ka laghu həŋ da tsə6u ŋa skwa wuyay tsaf lu manda mndu kul had hafu mida. Sanlaha ma tsa skwa wuyay ya ná, manda tsatá zarak həŋ, manda nimitak

* 1:17 Ngha ta Habakuk 2:4.

fwad səla mista tanj tsatá sanlaha, manda tsatá nahadik sanlaha.

²⁴ Tsaya kəl Lazglafta ka zlijtá mnduha ŋa maga skwi ya kumanj maya tanj. Mantsa tama ka magə hən ta skwa hula nda vgha tanj mataba tanj. ²⁵ Ka zlijtá hən ta kahwathwata Lazglafta ka laghwi sna tsakalawi. Ka laghwi hən da tsəlbú ŋa skwiha ya tsatsaf Lazglafta, ka maga slna ŋa tanj, ka kwalaghutá tsəlbú ŋa Lazglafta ta tsatsaftá inda skwi. Tsatsi ya ranj zləzlvay ŋa kdekedzenj. Amin.

²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka zlijtá hən ŋa maga skwa hula. Zlanzla mi'aha ta guya vgha nda zgwana, ka laghwi da guya vgha nda mi'aha manda hahən, skwi ya kul raku magay kadzenkadzenj. ²⁷ Manda tsaya zgwana guli, zlanzla hən ta guya vgha nda mi'aha, ka kakə hara'uwa sani nda sani ta hən, ka laghwi hən guya vgha zgun nda zgun, skwi ya kul raku magay kadzenkadzenj. Ka tđanaktá hən ta ghəŋa tanj ta guma ya prək nda ghwadaka skwi ya maga hən.

²⁸ Manda va ya kwalaghu hən ta snanátá Lazglafta ya, ka zlijtá Lazglafta guli ta hən mista tsa ghwadaka ndana tanj ya. Ka magə hən ta skwi kul raku. ²⁹ Ndəghundəgha ghwadaka skwiha kavghakavgha ta magə hən: Ta ŋaslu hən, ta tsagana hən, ta sidi hən, ta draku hən, ta psla mndu hən, ta zlərdawi hən, ta tsaghutá mndu hən, ka matsajwaslay hən, ta tsa mndəra mndu hən, ³⁰ ta vza rutsak hən ta mndu, ghuma Lazglafta hən, ta ghazenzenj hən, ta gla ghəŋ hən, ta ghərbaku hən. Me' ka hən ta dzatá vgha ŋa maga ghwadaka skwi. Sna a hən ta gwada da dadaha tanj wa. ³¹ Had ghəŋ da hən wu, maga a hən ta skwi ta mnata hən wu, dva a hən ta mndu wu, tawa a hən ta hidahida ta mndu wa. ³² Mataba tsa guli ná, ta nda sna hən kazlay: Inda gwal ta nzakwa mndərga tsa nzakuha ya ná, mtaku skwi ta ranjtá hən kə'a. Magay ta magə hən ta tsa skwiha ya kwenkwey yeya a wu, ta ghubay hən ta gwal ta maga tsa skwiha ya guli.

2

Guma Lazglafta

¹ Kaha mndu ya ta nzakway ta tha mndu, dər wa ka, had'ka nda psłaftawi badu guma wu, kabga ma tsa tsay ta tsə kagha ta guma ta sanlaha ya ná, ta tsə ta ghəŋa gha ka. Tsa kagha ta tsanaghatá guma ta mndu ya ná, ta magay kagha ta va tsa skwiha ya. ² Nda sna amu kazlay: Ta tvani tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsa ya kə'a. ³ Kaha mndu ya ta tsanaghatá guma ta ghəŋa gwal ta

maga skwiha mantsaya, wya ta magaymagay kagha kay guli. Ta grə ka ná, dza'a ndapnda ka ma guma Lazglafta rki na?

⁴ Lazglafta ná, dagala zdaku da tsi, dagala ksa ŋuduf da tsi, ghudza a nda ghudza ta skwi wa. Ta gagə nda gaga kagha tama rki? Ari sna a wa kagha kazlay: Tsa zdakwa Lazglafta ya ta tinjwa kagha ŋa mbədanaftha gha ta nzakwa gha kə'a ka na? ⁵ Ma tsa tənətá ghəŋa gha ya, ka kwalaghutá ka ta mbədanaftha nzakwa gha ya ná, guma basatá ŋudufa Lazglafta ta tđanakta ka ta ghəŋa gha. Dza'a ksafksa guma ta kagha, badu basaftha Lazglafta ta ŋuduf ta ghəŋa mnduha, ŋa tsanaghatani ta guma nda tvani ta inda mndu. ⁶ «Ŋa vlanjtani ta nislə inda mndu tafta slani maga* tsi.» ⁷ Ŋa gwal ta gđata ta maga skwiha dínadina ŋa mutsa glaku nda sgit, nda hafu ŋa kdekedzenj ya, dza'a vlanjvla Lazglafta ta nzaku nda hafu ŋa kdekedzenj ta hən. ⁸ Ŋa gwal ta ga sidi nda Lazglafta, ka kwalaghutá sna kahwathwata ka laghwi da maga ghwadaka skwiha ya ná, dza'a ghuzlananghuzla Lazglafta tiri ta hən. ⁹ Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, dza'a ghuzlananghuzla Lazglafta tiri. Ŋa złrafta ta la Yahuda karaku, ka da sagha ta la Grek. ¹⁰ Ama ŋa gwal ta maga skwiha dínadina ya, dza'a vlanjvla Lazglafta ta glaku nda sgit nda zdaku ta hən. Ŋa złrafta ta la Yahuda karaku, kada sagha ta la Grek guli. ¹¹ Mantsa ya ná, had' Lazglafta ta gala mndu wa.

¹² Inda gwal ta maga dmaku kul had'złaha Musa da hən, dza'a rwaku hən dər má had' tsa złahu ya da hən. Inda gwal ta maga dmaku, mamu tsa złahu ya da hən guli, nda tsa złahu ya dza'a tsanaghatu lu ta guma ta hən. ¹³ Gwal ta snatá tsa złaha Musa ya a gwal ta nzakway tđukwa da Lazglafta wu, ama gwal ta nzakway ta ksa slna manda ya kumə tsa złahu ya gwal ta nzakway tđukwa da Lazglafta. ¹⁴ Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, sna a hən ta złaha Musa wu, tsaw badu sani, ta magay hən ta skwi manda ya ta kumə tsa złahu ya. Had' złahu da hən wu, vərđa hahən ta nzakway ka tsa złahu ya. ¹⁵ Tsaya tama ná, slna tanj ta maranja kazlay: Tsa skwi ta kumə złahu ta magay lu ya ná, nda vinda ma ŋudufa tanj guli manda tsaya ŋa tanj. Ta ndanay hən badu masani kazlay: Skwi dína maga yu, skwi dína a maga yu wu kə'a. ¹⁶ Tsaya tama, mandana Lfida Gwada ta mnə yu na, manda tsaya dza'a nzakwa tsi badu dza'a ghunagata Lazglafta ta Yesu Kristi ŋa tsanaghatá guma ta ghəŋa inda skwi nda difa ma ŋudufa mnduha ya.

Kwalaghuta la Yahuda ta snatá złahu

¹⁷ Kaha ta mnay kazlay: La Yahuda i'i kə'a ta dihaftá vgha ta złaha Musa, ta

* 2:6 Ngha ta Zabura 62:13, nda Mahdihi 24:12.

gher̄baku ta Lazglafta, ¹⁸ nda sna yu ta skwi ta kumə Lazglafta ka ka, nda sna yu ta skwi dina ma snanjta da ta zlahu Musa ka ka, ¹⁹ nda fa ghəŋa gha kazlay: Prək i'i ka dzugwa gwal nda ghulpa kə'a. Tsuwadaka gwal ma grusl yu ka ka ta ndanay, ²⁰ mnda tagha skwi ŋa gwal kul snanjta skwi yu ka ka, mnda taghanafatā skwi ta zwani yu, kabga taghadif tagha Zlahu Musa ta inda skwi nda kahwathwata tani ka ka. ²¹ Mantsa nzakwani, ta tagha skwi yu ŋa sanlaha ka ka, tagha a ka ŋa ghəŋa gha rki? Dina a ghali wu ka kagha ta mnay, tata ghali kagha kay guli. ²² Dina a hliri wu ka kagha ta mnay, tata hliri kagha kay guli. Husihahusa skwa wuyay ka ka, tata ghalay kagha ta skwi ma həga skwa wuyay. ²³ Ta gher̄baku kagha ta nzakwa zlahu Musa mamu da kagha, ta maga a kagha ta tsa skwi ta kumə zlahu ya kay guli wa. Razanaf a ka ta Lazglafta nda tsa ra? ²⁴ Tsaya kəl lu ka vindafatā ma deftera Lazglafta kazlay: Ta gwada ta kaghuni ta kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka raza Lazglafta kə'a†.

²⁵ Mantsa nzakwani, ka ta magay kuni ta skwi ta kumə zlahu katsi, ta tvani tsa tsatā fafada ghuni ya. Ala ka si nda tsa fafada gha, ta maga a ka ta skwi ta kumə zlahu wu katsi, nda nza ka manda mndu kul tsaku fafadani. ²⁶ Lagha mndu kul tsaku fafadani ka maga skwi ta kumə zlahu Lazglafta ní, had Lazglafta dza'a ŋha tsa mndu ya manda mndu nda tsa fafadani ra? ²⁷ Ya wya tsa mndu ya ná, had lu ta tsa fafad ma nzakwa mndəra tanj wu, ama ta magay ta skwi ta kumə zlahu. Had tsa mndu ya dza'a tsaghaghatā guma ta kagha mndu ta kwalaghutā maga skwi ta kumə zlahu ya ra? Ta wya kay guli, mamu vindatā zlahu Musa da kagha, nda tsa fafada gha guli. ²⁸ Vərdā mnda la Yahuda ná, tsa ta ŋhaku tsakwam ya a wa. Vərdā tsatā fafad guli ná, tsa tsa lu ta ŋhaku mividani ya a wa. ²⁹ Vərdā mnda la Yahuda ná, ma ŋuduf nzakwani. Vərdā tsatā fafad guli ná, ma ŋuduf. Skwi ta vlata Sulkum ná, zlahu ya vindaf lu nda vinda a wa. Vərdā mnda la Yahuda ná, da Lazglafta ta mutsa tsatsi ta ghubaku, da mndu a wa.

3

Had mndu ta nzakway tdukwa wa

¹ Ndaw malaghuta la Yahuda ka lamndu? Nu hayhaya tsatā fafad na? ² Ndada a nzakwani ta ŋhadaptā lu ta ŋhayŋghay wu, kabga tinəl ŋa tanj vlagata Lazglafta ta gwadani. ³ Ka si kwalaghukwala sanlaha ma hən ta zlglafta ná, dza'a pyafpya tsa slna palamapalama tanj ya ta nzakwa Lazglafta ka ŋərma ra? ⁴ Pyaf a wu! Dər má ta

tsakalawi inda mnduha ná, kahwathwata ŋa Lazglafta ta mnay, manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

«kagha Lazglafta,

ka gwadagwada ka ta gwada ná, nda sna lu kazlay:

tdukwa tsa gwada gha ya kə'a.

Dər má tsafha lu ta rutsak ta kagha,

fləwəd dza'a saba ka ma gumani.»*

⁵ Ka si tsa ghwadaka skwi ta magə amu ya dza'a maranjta nzakwa Lazglafta tdukwa katsi ná, nu ka mu dza'a mnay tama? Dza'a mnay mu kazlay: Tdukwa a Lazglafta wu kə'a tsamaghar tsi ta guma rki? Ma tsa vli ya ná, manda va ya gwadə lamndu gwadata yu ta tsa gwada ya. ⁶ Mantsa a wu! Ka tdukwa a Lazglafta wu katsi ná, wa ka'a dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha na?

⁷ Ka si tsa tsakalawa da ya ta malaghutā kliginjta kahwathwata Lazglafta, ka nzaku tsi ŋa vlanjta glaku katsi, kabgawu dza'a kəl lu ka tsadighatā guma kazlay: Mnda dmaku ka kə'a tama? ⁸ Ka si mantsa ya tsi ní, nu kwal lu kul mnay kazlay: Magama dmaku kada saba skwi dina kə'a? Nu kul magə lu manda ya ta tsarŋavata sanlaha ta gwada kazlay: Mantsa ya ta mna hən kə'a nda aŋni ya na? Nda ra ka tsanaghata Lazglafta ta guma ta tsa mnduha ya.

Gaga inda mnduha ta dmaku

⁹ Kinawu nzakwani tama! Malaghumala amu la Yahuda ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda rki? Malaghumala a amu wa. Ka yu mnata kay ná, nda la Yahuda tani, nda la Grek tani, hahən demdem nzanaghanza dmaku ta hən. ¹⁰ Nda nza manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

«had mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta wu, dər turtuk had wa.

¹¹ Had mndu nda sna ta skwi wu, had ya ta psa Lazglafta wa.

¹² Inda tanj mbədanambəda hən ta hul ta Lazglafta,

nda zada hən demdem. Had ya dər turtuk ta maga skwi dina wu,

dər turtuk had wa.

¹³ Wa tanj ná, manda gunatā kulu nzakwani. Nda ghanika tanj ta nana hən ta mnduha.

Ghwana mupuhwa ma huta ta wa tanj.

¹⁴ Dagala ksi'i nda ŋaslu ma wa tanj.

¹⁵ Nda tsəra səla tanj ŋa dza'a dzata mndu.

¹⁶ Inda tvi labə hahən ná, nda hwanzaa6a inda vli,

ta wahu inda mnduha.

¹⁷ Sna a hən ta tva zdaku wa.

¹⁸ Had zləŋa Lazglafta† da hən dəkdek wa.»

† 2:24 Ŋha ta Izekiyel 36:20, Isaya 52:5. * 3:4 Ŋha ta Zabura 51:6. † 3:18 Ŋha ta Zabura 14:1-3 nda 53:2-4 nda 5:10 nda 140:4 nda 10:7 nda Isaya 59:8 nda Zabura 36 2.

¹⁹ Anj mndani, nda sna amu ka kazlay: Inda skwi ta gwadē zlahu ná, ŋa gwal vla Lazglafta ta tsa zlahu ya ŋa tanj ta gwadā tsi kə'a. Tsaya tama ná, had' mndu nda pslaftawi ta kama Lazglafta wu, kada snaŋta inda mndu kazlay: Gaga hən ta dmaku ta kəmani kə'a. ²⁰ Tsaya tama, had' mndu dza'a nza kway ka mndu tdukwa ta kəmani Lazglafta ta ghəŋa vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu wa. Zlahu ná, nda nza ŋa snanamtá mnduha kazlay: Gaga kuni ta dmaku kə'a.

Zlghay nda ŋuduf ta nanaftá mndu ka mndu tdukwa

²¹ Ndana tama, maranəŋmara Lazglafta ta tvi ta mnduha dza'a kəl hən ka nza kway ka tdukwa mnduha ta kəmani. Tsa nza kway tdukwa ya ná, nda ma zlahu a ta nza kway lu wa. Mnaŋma zlahu Musa nda la anabi guli ta gwadā ta ghəŋani. ²² Tsaya tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tdukwa ta kəmani ya nda nza nda ma zlghafta dər wa ta Yesu Kristi. Had' ya galap Lazglafta, dər la Yahuda dər gwal kul nza kway ka la Yahuda wa. ²³ Inda tanj gaga hən ta dmaku traptra hən ma snaŋta sgita Lazglafta. ²⁴ Ka zdənanjta Lazglafta ta huđi ta hən ka mbalay, ka nanaftá hən ka gwal tdukwa ta kəmani nda ma Yesu Kristi ta pligintá hən ma dmaku. ²⁵ Tsa Yesu Kristi ya vla Lazglafta ŋa mtutani ta ghəŋa inda mnduha ka planatá dmakuwa tanj nda usani nda ma zlghafta tanj ta Yesu Kristi ŋa maranjta kazlay: Tudukwa tsatsi kə'a. Tsa dmaku si ta magə mnduha ghalya ya ná, ka nzata Lazglafta manda skwi kul nghanjta, ²⁶ ksana ksa ta ŋudufani. Manda va tsaya ta mara Lazglafta ndana guli kazlay: Tudukwa tsatsi kə'a. Tsatsi, tdukwa tsatsi. Ta kumay guli ta nanafta ka gwal tdukwa ta gwal ta zlghaftá Yesu.

²⁷ Ka si mantsa tsi tama ní, ta mamu skwa ghuba ghəŋ nda tsa tama rki? Had' wa. Kabgawu? Kabga zlghay nda ŋuduf ŋərma skwi, snanatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁸ Nda sna amu kazlay: Nda ma zlghay nda ŋuduf mutsafta mnduha ta nzata ka gwal tdukwa ta kəmani Lazglafta kə'a, nda ma snatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁹ Lazglafta ná, ŋa la Yahuda nda ghəŋa tanj ra? Lazglafta gwal kul nza kway ka la Yahuda a guli ra? Mantsa nza kway, Lazglafta gwal kul nza kway ka la Yahuda ya guli, ³⁰ kabga turtuk-tuk Lazglafta. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal nda tsa fafadá tanj nda ma zlghay nda ŋudufa tanj. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal kul nza kway ka la Yahuda nda ma zlghay nda ŋudufa tanj guli. ³¹ Ma tsa zlghafta zlghaf mu ya tama guli

ná, hərđiŋhərđa mu ta zlahu ra? Hərđiŋ amu wu, katək ná, ŋlanafta ŋlanaf mu ta zlahu.

4

Grafta nda nza kway Abraham

¹ Ndana tama, nu dza'a mu mnay taghəŋa Abraham ta nza kway ka dzidza mu? Nah-gani mutsaf tsi ma nza kway? ² Ka si má ma slnani maga tsi mutsafta Abraham ta nza kway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta kati ná, ma ranjra ghubayni ta ghəŋani, ama ta wa ira Lazglafta a tama wa. ³ Waka deftera Lazglafta ta mnay na? Ka lu ta mnay ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzlgħa Abraham ta Lazglafta, tsaya* kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani» kə'a.

⁴ Ka magamaga mndu ta slna ná, ta planapla lu ta nisəlani. Tsa skwi plana lu ya ná, mbəhay a mbəha lu wu, skwi ta ranjta ya. ⁵ Ama ka lagha mndu ka zlghaftá Lazglafta nda ŋudufani klaf a ta ghəŋani ka mndu tdukwa ta kama Lazglafta ta ghəŋa tsa slnani ta magə tsi ya wu kati, dza'a klafkla Lazglafta ta tsa mndu ya ka mndu tdukwa ta wa irani. Mndərga tsa mndu ya guli ná, nda sna kazlay: Mamu tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá gwal dmaku ka gwal tdukwa ta wa irani kə'a. ⁶ Manda va tsaya ka mgham Dawuda guli ta fay ma lahani ta ghəŋa gwal ya klaf Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani dər má maga a hən ta skwi dīna. Tsa mnduha ya ná, mamu rfu da hən, ka'a.

⁷ «Rfu da gwal plana Lazglafta ta dmakuha tanj, ga hən.

Rfu da gwal hərđiŋ Lazglafta ta dmakuha tanj

⁸ Rfu da mndu kul had' Mgham Lazglafta ta mbəda dmakwani†.»

⁹ Tsa rfu mnə mgham Dawuda ya ná, ta ghəŋa gwal nda dātsa fafadá tanj re, ari nda gwal kul dātsaku fafadá tanj guli a na? Ka mu kay na: «Zlghafzlgħa Abraham ta Lazglafta kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka mu.» ¹⁰ Yawu mutsafta Abraham ta nza kway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta na? Daga ta kul tsaku fafadani re, ari tahula tsanatá fafad a na? Daga ta kul tsaku fafadani. ¹¹ Ma fitika nza kway ta kul tsaku fafadani, ka klaftá Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlghaftani. Tahula tsa ka tsatá tsi ta fafad. Ka nza kway tsa tsatá fafadani ya, ka ŋizla maranjta nza kway tdukwa ta wa ira Lazglafta. Abraham ná, dani ma inda gwal kul tsaku fafadani ya, ama ka zlghaftá hən ta Lazglafta, ka klaftá Lazglafta ta hən ka gwal tdukwa ta wa irani, manda ŋa Abraham ya. ¹² Nda nza ka dani ma gwal nda tsa fafadá tanj guli, ka ksafksa hən ta sadá zlghay nda ŋudufa da

* 4:3 Ngha ta Zlrafta 15:6. † 4:8 Ngha ta Zabura 32:1-2.

mu Abraham ta zlgħaftá Lazglafta daga ta kul tsaku fafadáni ya.

Tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄j ta gwal ta zlgħafta

¹³ Tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄j ta Abraham nda zivrani tani kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta ghəña hadik̄ kə'a. Tanaf a Lazglafta ta imi ta sləmən̄j kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu, ama kabga vəl klafta Lazglafta ka mndu tdukwa ma zlgħaftani. ¹⁴ Ka si gwal ta maga skwi ta kumə zlahu dza'a mutsa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄j ta mndu ya katsi ná, bətbət tsa zlgħafta zlgħaf lu ya, had hayhaya tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən̄j ta mndu ya nda tsa tama wa. ¹⁵ Zlahu ná, ta klakkla ta 6asa ɲudufa Lazglafta, ama ka had zlahu wu katsi, had sana skwi ɲa 6lanapta wa.

¹⁶ Tsaya tama ná, ma zlgħafta nda ɲuduf kəl Lazglafta ka vlatá tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən̄j ta mndu ya. Ka mbalay vlata tsi guli. Nda nza tsa skwi taf tsi ta imi ta sləmən̄j ya ɲa inda zivra Abraham. Nza a ka ɲa gwal ta sna skwi ta kumə zlahu kwenkwen wu. Nda nza guli ka ɲa inda gwal ta zlgħafta nda ɲuduf manda ɲa Abraham ta nzakway ka Da mu demdē ya. ¹⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Fafa yu ta kagha ka dani ma inda mndəra mndu[§] kə'a. Nda nza Abraham ka Da mu da Lazglafta ya zlgħaf tsi nda ɲuduf. Tsa Lazglafta ya ta vranamtá hafu ma gwal nda rwa. Tsatsi nda mbrakwa hgagaptá skwi kul had ɲa nzakwani mamu. ¹⁸ Fəglaf a lu ta ghəñ sizlay wu, tsaw mataba tsaya ná, nda fa ghəñj Abraham, zlgħafzlgħa ta Lazglafta kəl tsi ka nzata ka dani ma inda mndəra mnduha*, manda ya mnana Lazglafta kazlay: Dza'a nda ndəgha zivra gha kə'a ya. ¹⁹ Ta mnanatá Lazglafta ta tsa gwada ya ta Abraham ná, ta ghwan̄j a imani ka hda dərɲək wa. Nda sna guli kazlay: Nda ghada halata i'i kə'a. Guli ná, lula fitika yay markwa tan̄j ta nzakway ka Sara ta zwan̄j. ²⁰ Dgan̄j a ta ghəñ dekdək ta ghəña skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄j wu. Katek ná, zlgħay nda ɲudufani ta vlantá mbraku, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ²¹ Grafgra guli kazlay: Tsa skwi tidif Lazglafta ta imi ta sləmən̄j ya ná, mamu nda mbraku ɲa magata guli kə'a. ²² Tsaya tama kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa† tawa irani. ²³ Ka klafkla Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani ka deftera Lazglafta mnata ya ná, ta ghəña Abraham ndaghəñjani a nzakwa tsa gwada ya wu, ²⁴ nda nza guli ta ghəña amu, ka zlgħafzlgħa mu ta Lazglafta ta sli'aganaptá mghama mu Yesu ma mtaku ya. Dza'a klafkla ta amu guli ka gwal tdukwa ta wa irani. ²⁵ Lazglafta ta vlatá tsa Yesu ya ma

dzva mnduha ɲa dzata ta ghəña dmakwa mu. Ka sli'aganaptá tsi guli ma mtaku ɲa nzakwa mu ka gwal tdukwa ta wa irani.

5

Slər6aptá ta zughu nda Lazglafta

¹ Ndana tama, nda nza mu ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta ma zlgħafta mu nda ɲuduf. Mamu zdaku mataba mu nda tsi nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ² Nda ma tsa Yesu Kristi ya mutsafta mu ta zɲakatahuda Lazglafta nda ma zlgħafta mu nda ɲuduf. Ta tsa zɲakatahudi ya sladafta amu ka rfu, kabga nda fa ghəña mu ta gwata Lazglafta nda amu ma glakwani. ³ Ta ghəña tsaya guli ná, ta rfu mu nda ghuya ɲan̄wa ta ghuyə mu, kabga nda sna amu kazlay: Ta taghay ghuya ɲan̄wa ta ksa ɲuduf kə'a. ⁴ Ksa ɲuduf ta klaktá ghu6asaptá ghuya ɲan̄wa. Tsa ghu6asaptá ghuya ɲan̄wa ya guli ta klaktá faftá ghəñj ta Lazglafta. ⁵ Ka faffa mu ta ghəñj ta Lazglafta ná, nzata a ka bətbət wu, kabga maraman̄jara Lazglafta ma ɲudufa mu kə'a ɲvutá amu nda ma Sulkumani ya vlama tsi.

⁶ Mantsa nzakwani, ta ma fitika nzakwa mu kul had mbrakwa mu ná, ka saha Yesu Kristi mtuta ta ghəña gwal dmaku ma fitik ya kuman̄j Lazglafta. ⁷ Nda bla ka fata mndu ta ghəñjani ɲa mtuta ta ghəña mndu ta nza-kway tdukwa. Ka waya ka skwi ba dza'a lavin̄lava ta fata ghəñjani ɲa mtuta ta ghəña mndu ta maga skwi ya ɲina. ⁸ Ka Lazglafta maraman̄jta ɲvutani ta amu na: Ta ma fitika nzakwa mu ta ma dmaku ta saha Yesu Kristi mtuta ta ghəña amu. ⁹ Ma tsa mtuta mtu Yesu Kristi ta ghəña amu ya, ka klaftá Lazglafta ta amu ka gwal tdukwa ta wa irani. Mantsa tama ná, nda fa ghəña amu kazlay: Dza'a mbamafmba Yesu Kristi ma 6asa ɲudufa Lazglafta kə'a. ¹⁰ Ma fitika nzakwa mu ka ghuma Lazglafta ná, ka slər6aptá tsi ta zughu mataba mu nda tsi nda ma mtuta mtu zwan̄jani. Mantsa tama guli ná, ya nda slər6a zughu mataba mu nda tsi ya, nda fa ghəña mu guli kazlay: Dza'a mbamafmba nda ma hafa zwan̄jani kə'a. ¹¹ Tsaya kwenkwen yeya a wu, ta ghər6aku mu ta Lazglafta nda ma Yesu Kristi ta slər6aptá zughu ndanana mataba mu nda Lazglafta ya.

Gwada ta ghəña i Adamu nda Kristi

¹² Samsa dmaku da ghəña hadik̄ nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Adamu. Ka klaktá dmaku ta mtaku, kəl mtaku ka lanaghatá inda mndu, kabga gaga inda mndu ta dmaku. ¹³ Ma kdaku Lazglafta ka vlantá zlahu ta Musa ná, mamu dmaku ma ghəña hadik̄. Ma fitika nzakwani ta kul

‡ 4:13 Ngha ta Zlrafta 12:2-3, 17:4-6, 22:15-18. § 4:17 Zlrafta 17:5. * 4:18 Zlrafta 15:5. † 4:22 Ngha ta Zlrafta 15:6.

had' zlahu ná, had' lu ta kulaftá dmaku wa. ¹⁴ Kulam nda tsa, daga ta Adamu ka sagha ta Musa ná, ta ga mghamani mtaku ta ghəŋa mndu, nduk ta ghəŋa gwal kul gatá dmaku manda ŋa Adamu.

Adamu ná, ta grə nda tsa mndu dza'a sagha nda sa ya lu. ¹⁵ Nda dga katakata na nzakwa mbalay vla Lazglafta nda nzakwa Adamu. Mantsa nzakwani, ta ghəŋa dmakwa mndu turtuk ta nzakway ka Adamu ná, dagala mnduha ta rwuta. Ama malaghumala tsa mbalaya Lazglafta ta vlata ya. Tsa mbalayani vla tsi nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi ya ná, klanakkla ta zdaku ta ndəghata mnduha katakata guli. ¹⁶ Tsa mbalay vla Lazglafta ya ná, skwi dina ŋani ta magata ka ŋa tsa mndu turtuk ta gatá dmaku ya. Manda gatá tsa mndu turtuk ya ta dmaku ná, ka ksutá guma Lazglafta ta inda mnda sala. Ama tahula vlanja Lazglafta ta zdakatahudani ta mnduha dər má dagala dmaku maga həŋ mndani, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tdúkwa ta wa irani. ¹⁷ Nda ma dmaku ga mndu turtuk lanaghata mtaku ta inda mndu. Ama nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi mutsafta mnduha ta zdakatahudi katakata da Lazglafta. Ka mbalay vlanja tsi ta tsa zdakatahudani ya ta həŋ, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tdúkwa ta wa irani nda ma Yesu Kristi, ŋa mutsafta tanj ta hafu ŋa kdėkedzen, ŋa zay tanj ta mgham kawadaga nda tsi guli.

¹⁸ Mantsa tama, manda va nzakwa dmakwa mndu turtuk ta klakta kəl guma ka hbutá inda mndu ya, manda va tsaya guli ná, slna tdúkwa maga mndu turtuk ta nanaftá inda mndu ka gwal tdúkwa guli, ka plinjá tsi ta inda mndu ma guma, ka mutsaftá həŋ ta hafu ŋa kdėkedzen. ¹⁹ Manda va nzakwa mndu turtuk ta kwalaghutá snanatá gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nuta ka gwal dmaku ya, manda va tsaya guli ná, mndu turtuk ta snanatá gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nzakway ka tdúkwa mnduha ta wa ira Lazglafta.

²⁰ Ma sagha zlahu Musa, ka sgavaghata saba dmaku ta dađi. Ma vli sgavagha dmaku ya ná, malaghumala sgəglavaghata zdakatahuda Lazglafta guli. ²¹ Manda va nzakwa gay dmaku ta mgham nda ma mtaku ya ná, manda va tsaya ta ga zdakatahuda Lazglafta ta mgham nda ma nzaku tdúkwa ŋa mutsa hafu ŋa kdėkedzen nda ma Yesu Kristi Mghama mu.

6

Gwal nda ndi'a vgha tanj nda Yesu ná, mamu hafu da həŋ

¹ Nu ka mu dza'a magay tama ndana? Ka gdavata mu ma dmaku kada sgavaghata zdakatahuda Lazglafta re, ari ki? ² Mantsa a dekdek wa! Mtugudunj mta amu ta dmaku, wa ka amu dza'a gdəglamta ma dmaku na? ³ Sna a kuni kazlay: Ma magamatá batem ná, nda ndi'a mu nda Yesu Kristi, mtumta mu kawadaga nda tsi nda tsa kə'a ra? ⁴ Ma magamatá batem ná, nda gwa mu nda tsi ma mtakwani, padampada lu ta amu kawadaga nda tsi. Ka sli'aganaptá mbrakwa glakwa Da ta Yesu Kristi ŋa nzakwa amu guli nda lfida hafu.

⁵ Anji, nda ndi'a amu kahwathwata nda tsi ma fitika mtuta mtu mu kawadaga nda tsi. Manda va tsaya guli ná, sli'agapsli'a mu ma mtaku manda va ya sli'agap tsatsi ŋa nzakwa mu nda lfida hafu. ⁶ Dina ka snanja mu kazlay: Tsa nzaku si ta nzaku mu ghalya ya ná, zləŋaf zləŋa lu ta udza zləŋay kawadaga nda Kristi kə'a, kabga ŋa zadanatá tsa mbrakwa dmaku ma vgha mu ya. Yaha mu kdəntá nzaku ka vu'a dmaku ka lu, kəl lu ka magata manda tsaya. ⁷ Mndu ya ta mtuta ná, falau' vghani da dmaku.

⁸ Ka lagha mu ka mtuta kawadaga nda Kristi katsi ná, nda fa ghəŋa mu guli kazlay: Dza'a nzaku mu nda hafu kawadaga nda tsi kə'a.

⁹ Nda sna amu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi ma mtaku, mtugəlta a guli wu kə'a. Ta had' mtaku nda mbraku ta ghəŋani wa. ¹⁰ Tsa mtuta mtu tsi ya ná, turtuktuk mtuta tsi ta ghəŋa dmakwa mnduha. Ndanana ná, nda hafu tsatsi. Ka ŋa Lazglafta ta nzakwa tsi ta nzakwani. ¹¹ Manda tsaya kaghuni guli, dina ka snanja ghuni kazlay: Nda mta kuni, nda dga vgha ghuni nda dmaku kə'a. Ta nzaku kuni nda hafu ŋa Lazglafta, kabga nda ndi'a vgha ghuni nda Yesu Kristi.

¹² Mantsa tama, yaha dmaku gəgəltá mgham ta ghəŋa na slu'uvgha ghuni ta mtaku na. Yaha kuni snanatá skwi ya ta kumə tsi. ¹³ Ma zlananj kuni ta dmaku ta fawayha ghuni ŋa maga dmaku. Katək ná, vlanjavla ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta, kabga nda nza kuni ka gwal nda hafu ta sli'agapta ma mtaku. Zlananjwa fawayha ghuni ta Lazglafta, ka maga tsi ta skwiha ya tdúkwa nda həŋ. ¹⁴ Mantsa tama, ta had' dmaku nda ga mgham ta ghəŋa kaghuni wu, kabga ta mista zlahu a kuni wu, mista zdakatahuda Lazglafta kuni.

Vu'a dmaku mu re, vu'a Lazglafta a mu na?

¹⁵ Kinawu nzakwani tama! Ka maga mu ta dmaku kabga kwala mu ta kul had' mista zlahu, laghula mu dista zdakatahuda Lazglafta rki? Mantsa a dekdek wa! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Ka fafa kuni ta ghəŋa ghuni manda vu'a mndu ka snanatá gwadani ná, nda nza kuni ka vu'a tsa mndu ta snu kuni ta

gwadani ya kə'a ra? Lavinjlava ka ta nzakway ka vu'a dmaku, ɲa klay dmaku ta kagha da mtaku. Lavinjlava ka ta snanata ɲa Lazglafta, ɲa naghafta Lazglafta ka mndu tɔukwa ta ghɛɲa vɛl snanata gha ta gwadani. ¹⁷ Rfama ta Lazglafta! Ghalya si nda nza kuni ka vu'a dmaku. Ndanana, snasna kuni nda inda ɲudufa ghuni ta dughwanɛ skwi ya ta taghu lu ɲa inda mnduha demdem, ka taghafta kuni. ¹⁸ Manda plighunista ma dmaku, ka nuta kuni ka vu'a maga skwi tɔukwa. ¹⁹ Manda va ya ta gwadɛ mnda sɛla ta gwadaghunata yu ta na gwada na, kabga pɛrdaf a kuni ta snanɛ wa. Ghalya nɛ, si zlinzla kuni ta fawayha ghuni ka vu'a maga ɲɛdaka skwiha, nda dmakuha ɲa kwal kul sna gwada da Lazglafta. Ndanana tama nɛ, zlanwazla ta fawayha ghuni ka vu'a maga skwi tɔukwa ɲa nzakway ka gwal ta snanata ɲa Lazglafta.

²⁰ Ma nzakwa ghuni ka vu'a dmaku nɛ, Zɔɔgaghuna a maga skwi tɔukwa wa. ²¹ Slɛnawu tsa maga kuni tama? Wya ka skwa hula tsa skwiha ya ndana, kabga mtaku kdavakta tsa skwiha ya. ²² Ndana tama guli nɛ, plighunispla lu ma dmaku ka nuta kuni ka kwalva Lazglafta ka mutsafta kuni ta nzata nda ghuɛa ma nzakwa ghuni, ɲa mutsay ghuni ta hafu ɲa kdakedzɛɲ ma kdavaktani. ²³ Manda va tsaya nɛ, ka ta ga dmaku mndu, nisɛlani nɛ mtaku ya. Ama skwi ka mbalay ta mutsu lu da Lazglafta nɛ, hafu ɲa kdakedzɛɲ ya ma ndi'ata vgha mu nda Yesu Kristi Mghama mu.

7

Grafta nda nzakwa i marakw nda zɛ'al

¹ Zwanama da, nda sna kaghuni ta zlahu. ɲa kaghuni nda sna ta zlahu ya, ta mna yu ta na gwada na kazlay: Ta ma nzakwa mndu ta ndiri ta ga zlahu ta mgham ta ghɛɲa mndu kɛ'a. ² Ka graghunaf gra yu 6a! Marakw ga mndu nɛ, hbaɲhba zlahu ta zɛ'ala taɲ ka ta ndiri zɛ'ala taɲ. Ala, ka mtumta zɛ'ala taɲ katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ta hbafta ta zɛ'ala taɲ ya. ³ Ka ta ndiri zɛ'ala taɲ, ka sli'afɛ tsi ka laghwi da sana mndu katsi, hliri ta magɛ tsa marakw ya nda tsa. Ala ka mtumta zɛ'ala taɲ katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ya, dɛr sli'afɛ tsi ka laghu wuma ta sana mndu nɛ, hla a ta iri nda tsa wa. ⁴ Manda va tsaya nzakwani nda kaghuni guli zwanama. Ma mtuta Kristi ta udza zlanɛy nɛ, mtumta kaghuni guli kawadaga nda tsi, nda dga vgha ghuni nda zlahu. Nda nza kuni ka ɲa sana mndu, ka ɲa tsa mndu ta sli'agapta ma mtaku ya, ɲa magay mu ta skwi dina ɲa Lazglafta. ⁵ Ghalya, ma fitika nzakwa mu ta maga skwi ta kumɛ maya mu

nɛ, dmaku tsa skwi ya ka zlahu ta mnay ɲa mu. Na tsa snanɛ mu mantɛaya, ka mamafta mu ta maga tsa skwi lmaf lu ya. Ka kɛ'a tsa ghwadaka skwiha ya ta slna ma amu, ka kla amu da mtaku. ⁶ Ndanana tama nɛ, falau' vgha mu da zlahu, mtuguduɲmta mu ta tsa zlahu ya si ta hbamata ya. Lavinjlava mu ta maganata slna ta Lazglafta ma lfiɛa nzaku ta maramanɛta Sulkum. Manda tsa vindaf lu ma zlahu ghalya ya a ta magɛgɛlta mu wa.

Nzakwa zlahu nda dmaku

⁷ Nu ɲa mnay tama? Zlahu nɛ, dmaku ya ra? Dmaku a wa. Ama ka ma had ka zlahu wu nɛ, ma sna a yu ta dmaku wa. Ka ma mniha a zlahu kazlay: Ma hara'u ka ta iri ta skwa mndu kɛ'a nɛ, ma sna a yu kazlay: Dmaku* ya kɛ'a wa. ⁸ Mantɛa ya tama, ka mutsafta dmaku ta gaganafɛta inda hara'uwa skwiha ma i'i nda ma zlahu. Ka ma had ka zlahu wu nɛ, gratɛ skwi nda mta na dmaku. ⁹ Ghalya, ma kwala da ta kul snanɛta zlahu nɛ, ta nzuta nzakwa da yu. Manda snanɛta da ta zlahu, ka nzata dmaku nda hafu, ¹⁰ ta mtuta i'i. Lazglafta nɛ, vlavla tsatsi ta zlahu ɲa mutsa hafu, ama ka klaghata tsi ta i'i da dmaku. ¹¹ Mutsafmutsa dmaku ta tvi, ka klafta tsi ta zlahu ɲa nana i'i ka ga dmaku, ka dzihata.

¹² Tsaw zlahu nɛ, sagha daga da Lazglafta. Inda gwada ya mna tsi nɛ, nda ghuɛa, tɔukwa nzakwani, dina guli. ¹³ Tsaya tama ni, lavinjlava skwi dina ta dzihata ra? Lavinj a wu, dmaku katak ta dzihata. Tsa dmaku ya ta klafta tsa ɲɛrma skwi ya, ka dzihata nda tsi, kabga ɲa snanɛta kdavakta nzakwa dmaku. Nda ma zlahu saba dmaku daɛday ta daɛi, nda kdavakta ɛadzatani tani.

Mnda sɛla nɛ, ɲurdika dmaku ya

¹⁴ Nda sna amu kazlay: Sagha daga da Lazglafta na zlahu kɛ'a. Tsaw i'i nɛ, mnda sɛla yu habu dmaku. ¹⁵ Kahwathwata nɛ, sna a yu ta skwi ta magɛ yu wu, had yu ta maga skwi ta kumɛ yu wu, tsa skwi ta husihata ya katak ta magɛ yu. ¹⁶ Tsaw ka tsa skwi kul kumɛ yu ya ta magɛ yu katsi, tsaya kɛl yu ka grafta kazlay: Skwi dina zlahu kɛ'a. ¹⁷ Tsa ghwadaka skwi ta magɛ yu ya nɛ, i'i a ta gay wa, tsa dmaku ma i'i ya ta gay. ¹⁸ Nda sna yu kazlay: Had skwi dina ma i'i, ma na slu'uvgha i'i na wu kɛ'a, na skwi ta kumɛ yu ta mnay. Ta kumay yu ma ta maga skwi dina, trid lavinj a yu wa. ¹⁹ Had yu ta maga skwi dina ma ta kumɛ yu wu, skwi kul dinaku kul kumɛ yu, ta magɛ yu. ²⁰ Ka ta magay yu ta skwi kul kumɛ yu katsi nɛ, i'i a ta gay wu, tsa dmaku ma i'i ya ta gay.

²¹ Wya skwi ta tafafta yu tazlay ma vgha da: Ka maga yu ta skwi dina ka yu ya nɛ,

* 7:7 Ngha ta Sabi 20:17 nda Vrafta ta Zlahu 5:21.

gi ka ghwadaka skwi kə'a ta nuta. ²² Ma hyahya nudufa da ya ná, zdigihazda zlaha Lazglafta. ²³ Ama ma vgha da, ta tapaf tapa yu ta sana ghwadaka skwi ta lmu nda varda skwi dina ya ta ndanu yu. Tsa ghwadaka skwi ma i'i ya, ta na i'i ka vu'a dmaku. ²⁴ Danwa da na da gra! Wa dza'a dgihata nda na vgha ta kla i'i da dmaku na na? ²⁵ Ta rfay yu katakata ta Lazglafta ta mbidifta nda ma Yesu Kristi.

Tsaya tama ná, ma ghəna da ya ná, ta kumay yu ta sna zlaha Lazglafta, ama ma vgha da ya, zlaha dmaku ta laghu yu da snay.

8

Nzakway nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa

¹ Ndanana tama, tsanaghata a Lazglafta ta guma ta gwal nda ndi'a vgha tan nda Yesu Kristi wu, ² kabga mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta vlamatá hafu nda ma Yesu Kristi ta ga mgham ta ghəna i'i. Mbrakwa tsa Sulkum nda ghuḅa ya ta klapá i'i ma mbrakwa dmaku nda na mtaku tani. ³ Traptra zlaha Musa ta maga tsa sna ya, kabga hta ta mbrakwa mnda səla ta pyafta ka magata. Ama ka magatá Lazglafta ma ghunagatani ta zwanani turtuktuk ma slu'uvgha manda na gwal dmaku, na klagamapta ma dmaku. Nda tsaya tsanaghata Lazglafta ta guma ta dmaku ta magə mnda səla. ⁴ Kada lavinjta mu ta nzaku manda ya ta kumə zlahu kə'a kal tsi ka magata mantsa ya, na nzay mu ta nzaku manda ya ta kumay Sulkum, manda ya ta kumə slu'uvgha a wa. ⁵ Gwal ta nzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ná, tsa na slu'uvgha ya ta laghu hən da snay. Gwal ta nzaku manda ya ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa ya guli, tsa na Sulkum nda ghuḅa ya ta laghu hahən da snay. ⁶ Ka laghula lu da snanatá ta na skwi ta zdəganatá slu'uvgha katsi ná, kla ghən da mtaku tsa. Ka laghula lu da sna skwi ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa katsi guli ná, kla ghən da hafu nda ya da zdaku tsa guli. ⁷ Gwal ta laghwi da snanatá na skwi ta zdəganatá slu'uvgha ná, ghuma Lazglafta hən, kabga had hən ta sna zlaha Lazglafta wu, traptra hən ta snata. ⁸ Gwal ta maga skwi ta zdəganatá slu'uvgha ná, lavinj a hən ta maga skwi ta zdəganatá Lazglafta wa.

⁹ Ama kaghuni, had kuni ta maga skwi manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa, manda ya ta zdəganatá Sulkuma Lazglafta ta nzaku ma kaghuni ta nzakwa kuni ta nzaku. Ka had Sulkuma Kristi ma mndu wu ná, na Kristi a tsa mndu ya wa. ¹⁰ Ka si mamu Kristi ma kaghuni katsi, ta vlaghunavla Sulkumani ta hafu, kabga

naghunafna Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani. An mndani dza'a mtumta kuni ta ghəna vəl magata ghuni ta dmaku. ¹¹ Ka si ta nzaku Sulkuma tsa mndu ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya ma kaghuni katsi, va tsa mndu ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku ya, dza'a vranamtá hafu ma tsa slu'uvgha ghuni ta mtuta nda ma tsa Sulkumani ta nzaku ma kaghuni ya.

¹² Ka si mantsa tsi tama zwanama, ka dmən tsa nzaku ya ta amu. Dəmənənzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha a wa. Had amu ta nzay manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa. ¹³ Ka manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ka kuni nzaku katsi ná, dza'a mtaku kuni. Ala, ka zlananjla kuni ta ghəna ghuni ta Sulkum ka dzata tsi ta skwiha ta zdəganatá slu'uvgha ghuni katsi, dza'a nzakway kuni nda hafu. ¹⁴ Inda gwal ta pghə Sulkuma Lazglafta ná, nda nza hən ka zwana Lazglafta. ¹⁵ Tsa Sulkum vlaghuna Lazglafta ya ná, had ta nighunista ka vu'a na zlanəglay ghuni ta zlanə wa. Tsa Sulkum ya ná, naghunafna ka zwana Lazglafta. Nda ma tsa Sulkum ya ta hga mu ta Lazglafta ka «Aba, Da!» kə'a. ¹⁶ Tsa Sulkuma Lazglafta ya ta mnay na sulkuma vgha mu kazlay: Zwana Lazglafta amu kə'a. ¹⁷ Ka si nda nza mu ka zwanani, dza'a mutsay mu ta skwi ya payamaf tsi. Nda amu tani, nda Yesu Kristi tani, kawadaga mu dza'a mutsa tsa skwi payamaf tsi ya, kabga kawadaga mu ta ghuya danwa, kawadaga mu guli nda tsi dza'a mutsa tsa glaku ya.

Nərma skwi ya fafmu ta ghən tida

¹⁸ Grafra yu kazlay: Nana ghuya danwa ta ghuyə mu na ná, had lu dza'a walanja gray nda tsa glaku dza'a maramanta Lazglafta ya wu kə'a. ¹⁹ Inda skwi zlagəgin Lazglafta ná, nda mndar ta kzla hən ta tsa fitik dza'a maranta Lazglafta ta zwanani ya. ²⁰ Tsaw tsa skwiha zlagəgin Lazglafta ya ná, nuna hən ka skwa bətbət, nda dvay tan a nuta hən mantsaya guli wu, Lazglafta ta dvafatá nzata tan mantsa* ya. Tsaw ta nda fa ghəjani ta skwi dza'a tsi magay dazlay, ²¹ kabga mamu fitik ya dza'a plinjta tsi ta nda skwi ya zlagiginj tsi, ma ga vu'a rwaku. Na mutsay tan ta glaku manda na zwana Lazglafta, na nzakwa tan flau' vgha tan. ²² Nda sna amu kulam gwatna, ta njizi inda skwiha zlagiginj Lazglafta, ta basə vghə hən manda marakw ta basə yaku. ²³ Hahən ndaghəna tan yeya a wu, nda amu tinlaghu Lazglafta ta vlamatá Sulkumani ya tani, ta basay basay amu guli ma vgha mu, ka kzla fitik varda nzakwa mu ka zwana Lazglafta, na nzata mu nda vardaka falau'wa ta vgha mu. ²⁴ Ma fatá ghəna mu mbamafna Lazglafta. Ka nda ghada nghanja skwi ya faflu ta ghən tida ná,

* 8:20 Ngha ta Zlrafta 3:17.

fægla a lu ta ghøj tida wa. Tata fay lu ta ghøj ta skwi ya ghada lu ta nghanja ra? ²⁵ Ala, ka nda fa ghøjja mu ta skwi ta kul nghanja mu katsi ná, nda ksata ñdúf ta kzla mu ta tsa skwi ya.

²⁶ Manda tsaya guli ná, ta katay Sulkum nda ghu6a ta amu guli ma hta ta mbrakwa mu. Sna a amu ta maga du'a manda ya ta raku wu, ama ka ndó6u Sulkum kaghøjani ta dzvu da Lazglafta da manaka amu nda ñizi, kul laviñta lu ta mnay nda wi.

²⁷ Lazglafta ná, nda sna tsatsi ta kdavakta skwi ma ñdúfa mndu. Nda sna ta skwi ta kumə Sulkum ta daway, kabga manda ya ta kumə Lazglafta ta daway Sulkum da tsi ta skwi ña gwal ta nzakway ka ñani.

²⁸ Nda sna amu guli kazlay: Ña ñinakwa tan mida ta maga Lazglafta ta inda skwi ña gwal ta ñvuta, tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga tanjan ya. ²⁹ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga tanjan ya, ghadughada ta nanafá høj ña gara vgha nda zwanani, ña nzakwa tsa zwanani ya ka zumali mataba ndaghata zwanama. ³⁰ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta ya, tsa hahøj ya hagaf tsi guli. Tsa gwal hagaf tsi ya guli, hahøj nanaf tsi ka gwal tdukwa ta wa irani. Tsa hahøj nanaf tsi ka gwal tdukwa ta wa irani ya, tsa hahøj ya vñan tsi ta glaku ta høj.

Dvudva Lazglafta ta amu

³¹ Ka si mantsa tsi, nu ta ña mnay mu ta ghøjja tsaya tama? Ka si ña mu Lazglafta ya ní, wa dza'a dzanjá kəma nda amu na?

³² Lazglafta ná, pyaghu a ta zwanani wa. Vlagavla ka mtuta tsi da manaka amu demdem. Wa kə'a dza'a kwal kul vlamatá inda skwi kawadaga nda tsatsi tama? ³³ Wa dza'a tsafá skwi ta gwal zabap Lazglafta na? Had' mndu wa. Lazglafta ta hlafá høj ka gwal tdukwa ta wa irani. ³⁴ Wa ya dza'a laviñta ksutá høj ma guma na? Yesu Kristi ná, mtumta. Ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta maga du'a da manaka amu.

³⁵ Wa dza'a dgamata nda ñvuta ya ñvu Kristi ta amu na? Ghuya ñanjwa re, skwi ta malaghutá mbrakwa mu re, giri re, maya re, pda lgut re, nzaku ta wa hđak re, budugwa a dza'a dgamata na? ³⁶ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ta ghøjja gwada ta kagha ta kəl ñni ka nzakway ta wa hđak inda fitik.

«Ta kal lu ka ngha anji manda tuwakha ta klə lu ta tumbła† kə'a.»

³⁷ Ma inda tsa skwiha ya ná, fərtapfəta amu ma zatá ghwa, nda ma mndu ya ta ñvutá amu. ³⁸ Manda wa tsaya nzakwani, nda sna ya kazlay: Dər má mtaku tsi, dər má nzata nda hafu tsi, dər má duhwalha Lazglafta tsi, dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta

luwa tsi, dər má nzaku ndanana tsi, dər má nzaku ta kama a tsi, ³⁹ dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta ghøjja hadik a tsi, dər má skwi kighkigh zaghutani ta ghudzifa luwa tsi, dər ma skwi kighkigh zaghutani da ghuvata hadik tsi, had' sana skwi zlaganap Lazglafta nda zliga dza'a dgamata nda tsa ñvu ya ñvu Lazglafta ta amu, maraman tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu ya wu kə'a.

9

Lazglafta ta zbaptá la Isra'ila

¹ Kahwathwata na gwada dza'a yu mnay na, ma hga Yesu Kristi, tsakalawa da a wa. Manda tsaya ka nzakwani ka ndana da guli ta mñihata Sulkum nda ghu6a. ² Ta kuzliha kuzla ta ñdúfa da katakata, nda ñra ñdúfa da inda fitik, ³ ta ghøjja zwanama da ta nzakway ka mndəra ini. Ta dər ma Ksi'afá Lazglafta ta i'i, ka dgihata nda Kristi, ta mbanafá tsi ta hahøj, ka yu. ⁴ La Isra'ila høj. Hahøj nanaf Lazglafta ka zwanani, hahøj maranan tsi ta sgitan, nda hahøj dzrafá tsi ta wi, hahøj vñan tsi ta zlahu, hahøj maranan tsi ta tvi ká høj da tsəlu ta kamani, hahøj tanaf lu ta imi ta sləmøj, ⁵ dzidziha tan gwal kulan lu, nda tvi slu'uvgha guli ná, ma mndəra tan saba Kristi. Tsatsi ta hemanatá inda skwi demdem. Zləzlvama ña dekdek ta Lazglafta. Ka nza tsi mantsa.

⁶ Vraghu nda wani a tsa gwada Lazglafta ta mnata ya wu, kabga inda gwal ta nzakway yagap lu ma la Isra'ila a ta nzakway ka vərda la Isra'ila wa. ⁷ Guli ná, inda gwal ta nzakway yagap lu ma mndəra Abraham a ta nzakway ka vərda zivirha Abraham wa. Ka Lazglafta nda Abraham na: «Nda ma Izak* dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ⁸ Ghøjja tsa gwada ya na: Zivir ya yagap lu nda ma slu'uvgha a gwal ta nzakway ka zwana Lazglafta wa. Ama zwani ya yagap lu nda ta tva dzratarawa Lazglafta nda Abraham, zwana zivir. ⁹ Wya tsa gwada ta ta ta imi ta sləmøj mnə Lazglafta ya: «Ta vraktá yu kdəghalam mandana luwa ná, nda zwan† ta ghuva Sara,» ka'a.

¹⁰ Manda wa tsaya luta tsi nda Rabika markwa dzidza mu Izak, ka yanatá tsi ta mbuhwali. ¹¹⁻¹² Ma kdə lu ka yatá tsa zwaniha ya, ka Lazglafta nda Rabika mantsa: «Mali dza'a ndə6a dzvu da sagan,» ka'a. Ta la a tsa zwaniha ya saha ta hadik, ka snanjá tan ta skwi ñina nda ya kul ñinaku nda tsa ta luta tsa gwada ya wa. Nanza tsa skwi ya mantsa kada nzakwa skwi ta kumə Lazglafta manda ya tha tsi. Tsa zbañ lu ya ná, ña nzakwani manda ya ta kumə Lazglafta hgafta lu, ta vəl magatani ta slna

† 8:36 Ngha ta Zabura 44:23.

* 9:7 Ngha ta Zlrafta 21:12.

† 9:9 Ngha ta Zlrafta 18:10-14.

‡ 9:13 Ngha ta

Zlrafta 25:23, nda Malatsi 1:2-3.

a wa. ¹³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Zbuzba ya ta Yakubu ka zlanťa Isuwa[†],» ka'a ¹⁴ Kinawu ka mu dza'a mnay tama? Tufukwa a Lazglafta nda tsa tama wu rki na? Mantsa ya a dekdex wa. ¹⁵ Ka Lazglafta nda Musa na: «Ta maganamaga ya ta skwi đina ta mndu ya ta kumə ya ta maganata skwi đina. Ta taway ya ta hidahida ta mndu ya ta kumə ya ta tawata hidahida tida[§] guli,» ka'a. ¹⁶ Tsaya tama, ka zbať zba Lazglafta ta mndu ná, ta vəl kumafta maya tsa mndu ya a wu, ta vəl magatani ta slna a guli wa. Lazglafta tani ta đvafťa maganata skwi đina, ka'a. ¹⁷ Wya ka Lazglafta mnanata Fir'awna, ka vindafta lu ma defteri: «Faffa ya ta kagha ka mgham ņa maravata mbrakwa đa ta kagha, nda ya ņa tĩnta hga đa ta ghəņa hadik* demdem.» ¹⁸ Mantsa ya tama ná, ta magay Lazglafta ta skwi đina ņa mndu ya kumaņ tsi, ta təņay ta ņudufa mndu ya kumaņ tsi guli.

Manda ya kumaņ tsi ta maga Lazglafta ta slnani

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka ņa đa kazlay: Ka si mantsa ya tsi, kabgawu ta kəl Lazglafta ka mnay, magamaga kuni ta dmaku ka'a nda mnduha tama ba? Tsaw waya dza'a laviņťa kwalaghutá skwi ya kumaņ Lazglafta na? ²⁰ Kagha mnda səla, wa hga gha ņa zlərdá ya kumaņ Lazglafta na? Ta mnay skwi tsaf lu nda rəisł ņa mndu ya ta tsafťa kazlay: Kabgawu kəl ka ka tsafťa i'i mandana na ka'a ra? ²¹ Tsa mnda tsafťa huzla ya a ta laviņťa maga skwi ya kumaņ tsi nda tsa rəisł ya ra? Nda va tsa rəisla turtuk ya, laviņłava ta tsafťa huzla ya ņa maga slna nda tsi bađu gwada, nda ya ņa maga slnaha bađu walaya fitikha.

²² Ka manda tsaya kumaņta Lazglafta ta maraņťa basata ņudufani, nda maraņťani ta mbrakwani ma su'ayni nda ksafťa ņuduf katakata ta ghəņa gwal nda fa ņa zwaduta ma basata ņudufani ya ní, nu ņa gha mida tama na? ²³ Mantsa ya kumaņta Lazglafta ta sņaņťa mnduha ta glakwa sgítani ņa gwal tawa tsi ta hidahida ta həņ, tsa gwal ya thanaf tsi ņa lami da sgítani ya. ²⁴ Ama tsa gwal hagaf tsi ya, mataba la Yahuda yeya a wu, kulam mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.

²⁵ Tsaya skwi ya mna tsi ma deftera Huseya:

«Mnduha đa kuni, ka yu dza'a hga gwal kul had'ka mnduha đa. Gwal đvu yu kuni, dza'a hga yu ta gwal si kul đvuta yu.

²⁶ Ma vli ya mnana lu ta həņ,

“mnduha đa a kuni wu” kə'a ya, ma tsa vli ya dza'a hga lu ta həņ ka Zwana Lazglafta nda hafu[†].»

²⁷ Ka Isaya nda ņani klanťa lwi nda zwana la Isra'ila guli na: «Đər manda wutak ta wa ghwa yatá zwana la Isra'ila ná, mtsel yeya gwal dza'a mba'ata mataba taņ. ²⁸ Dza'a sasa Mgham Lazglafta tsanaghatá guma ta ghəņa hadik demdem, had' dza'a laghwi da gərdaku wu[‡],» ka'a. ²⁹ Manda ya mna Isaya ghalya guli na:

«Ka má pdama a Lazglafta ta Mbruta ta zivir wu katsi ná,

má nda nza mu manda luwa Suduma, má nuna mu manda luwa Gwamura[§] guli,» ka'a.

La Isra'ila nda tva mbaku ma zlgħay nda ņuduf

³⁰ Kinawu tsa tama? Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, zbaņ a hahəņ ta nzakway ka gwal tđukwa ta wa ira Lazglafta wu, ka mutsafťa həņ ta nzakway ka gwal tđukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgħay nda ņuduf. ³¹ La Isra'ila ya guli ná, zbaņzba hahəņ ta magatá skwi ta kumə zlahu, ņa nzakway ka gwal tđukwa ta wa ira Lazglafta, trid' traptra həņ ta magatá tsa skwi kumaņ zlahu ya. ³² Kabgawu kəl la Isra'ila ka trapta na? Kabga zbaņ a həņ nda ma zlgħay nda ņuduf wu, nda ma magatá skwi kumaņ zlahu dza'a mutsakwa tsi ka hahəņ. Ka dzunťa tuthun ta həņ «ta palaka tuthun.» ³³ Manda ya nda vinda ma defteri kazlay:

Wana yu ta fatá palaka tuthun ma luwa Siyuna,

pala ya dza'a zľambanaptá mnduha.

Mndu dza'a zlgħafta ná,

had' dza'a pghanaghatá hula wu* kə'a ya.

10

Turtuktuk Lazglafta ņa inda mndu

¹ Zwanama đa, skwi ta kumə ya ma ņudufa đa ná, ta kumay yu ta mutsafťa la Isra'ila ta mbaku. Tsaya skwi ta magə ya lu du'a ta ghəņa taņ da Lazglafta. ² Nda sna yu kazlay: Ta zbaņ həņ ta Lazglafta nda ņudufa taņ kə'a, ama sna a həņ ta vərdá tvi wa. ³ Sna a həņ ta tvi ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tđukwa ta wa irani wa. ņa taņ ņa taņ ma zba tva nzaku tđukwa ta wa ira Lazglafta ta magə həņ, ka kwalaghutá həņ ta tsu'afťa tsa tvi ta kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tđukwa ta wa irani ya. ⁴ Tsaya tama ná, kďanakkďa Kristi ta zlahu. Inda gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi ná, nanaf na Lazglafta ta həņ ka gwal tđukwa ta wa irani.

§ 9:15 Ngha ta Sabi 33:19. * 9:17 Ngha ta Sabi 9:16.

Isaya 10:22-23. § 9:29 Ngha ta Isaya 1:9 nda 19:23-28.

† 9:26 Ngha ta Huseya 2:1-3 nda 2:25. ‡ 9:28 Ngha ta

* 9:33 Ngha ta Isaya 28:16.

Inda mndu ta zlgħafta nda mba

⁵ Ka varda Musa vindafata ta ghəŋa tva nzaku ka mndu tđukwa nda ma zlahu na: «Inda mndu ta kđanaktá inda skwi manda ya ta kumə zlahu* ná, dza'a mbaku nda mida» ka'a. ⁶ Ama wya ka gwada Lazglafta ta mnay ta ghəŋa tva nzaku tđukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgħay nda ŋuduf: «Wa dza'a lafi ta luwa da klagatá Kristi na?» ka ka mndu ná, ghadaghada Kristi ta saha! ⁷ Ma mnə ka guli kazlay: «Wa dza'a laha da ghuvata hadik da klagafatá Kristi na kə'a guli,» ghadaghada Kristi ta sli'agapta. ⁸ Tsaw wya ka Musa mnata ma deftera Lazglafta ta ghəŋa tva nzakw tđukwa ta wa ira Lazglafta: Tavata kagha gwada Lazglafta, ma wubisima gha nzakwani, nda ya ma ŋudufa gha† guli. Tsa gwada ya ná, gwada ta zlgħay nda ŋuduf ya ta mnə ŋni ŋa mnduha. ⁹ Ka mnanmna ka nda wa gha kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a, zlgħafzlgħa ka guli ma ŋudufa gha kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ma mtaku kə'a, dza'a mbaku ka. ¹⁰ Ma zlgħafta nda ŋuduf ta nuta lu ka mndu tđukwa ta wa ira Lazglafta. Ma mniginta nda ma wubisim guli ta mutsafta lu ta mbaku. ¹¹ Ka lu vindafata ma deftera Lazglafta na: «Inda mndu ta zlgħafta ná, ta had hula ta ghəŋani wu» ka'a. ¹² Tsaya tama ná, ta had dgəvgha mndu kazlay: La Yahuda yeya, la Grek yeya kə'a wa. Inda tan demdem, Mgham turtuk Mghama tan, ta vla zdaku katakata ŋa inda gwal ta hwayanavata. ¹³ Nda vinda guli ma deftera Lazglafta kazlay: Inda mndu ta hwayanavatá Mgham ná, dza'a mbaku§ kə'a.

¹⁴ Ka zlgħaf a həŋ wu, kinawu ka həŋ dza'a hwayanavata tama, kinawu ka həŋ dza'a zlgħaftá mndu kul snanŋa həŋ ta gwada ta ghəŋani? Kinawu ka həŋ dza'a snanŋa gwada ta ghəŋani guli ka had mndu ta mnananŋá həŋ? ¹⁵ Kinawu ka gwal ta mnay dza'a mnanŋa ka ghunaf a lu ta həŋ guli? Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Ngha 6a ta wadahata vgha mndu ta ghəŋa gwal ta kladanaghatá Lfida Gwada* ta həŋ kə'a. ¹⁶ Tsaw inda tan a ta snatá tsa Lfida Gwada ya wa. Ka Isaya mnata guli na: Mghama dá! Wa ta zlgħaftá tsa gwada mna ŋni† ya? ka'a. ¹⁷ Mantsa ya ná, ma snanŋa gwada ta kəl lu ka nuta ka mnda zlgħay nda ŋuduf. Tsa gwada snan lu ya guli ná, gwada Kristi ya.

¹⁸ Tsaw snan a tama rki 6a? ka yu. Mantsa ya a guli wa. Ka lu vindafata ma deftera Lazglafta guli na:

* **10:5** Levitik 18:5. † **10:8** Vrafta ta Zlahu 30:12-14. Isaya 52:7. † **10:16** Isaya 53:1. ‡ **10:18** Zabura 19:5. † **10:21** Isaya 65:2. * **11:3** 1 Mghamha 19:10, 14. † **11:4** Aya 3-4: Ngha ta 1 Mghamha 19:10, 18. ‡ **11:8** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:3 nda Isaya 6:10.

«Snavasna hga tan ta inda ghəŋa hadik, 6ha6ha lwa tan guli ta slrəŋa luwa‡,» ka'a.

¹⁹ Ta sna a la Isra'ila rki? ka yu guli. Ka Musa ghadata mnata guli na:

«Dza'a famfa yu ta kaghuni da dra gwal kul nzakway ka la Yahuda,

dza'a famfa yu ta kaghuni da 6asa ŋuduf nda gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snanŋá sana skwi§ ya,» ka'a.

²⁰ Ka Isaya mnatá sana gwada kul raku ka mnayni guli na:

«Slafsla gwal kul psanŋá i'i, ta i'i, maravamara yu da gwal kul dawantá i'i guli,

ka Lazglafta*,» ka'a.

²¹ Tsaw ka'a mnata ta ghəŋa la Isra'ila guli na:

«Pghapgha yu ta dzva da ŋa tsu'a gwal kwisa ghəŋa tan,

sna a həŋ ta gwada da mndu ya wu†,» ka'a.

11

¹ Vziŋvza Lazglafta ta mnduhani tama rki na? ka yu guli. Mantsa ya a guli wa. I'i guli ná, la Isra'ila yu, zivra Abraham. Sabə nda ma mndəra la Benzamen yu guli.

² Vziŋ a Lazglafta ta mnduhani ya zbu tsi daga ghalya wa. Havakwahava ta skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta ta ghəŋa lliya, ma fitika tawayni ta taw da Lazglafta ta ghəŋa la Isra'ila, ka'a na: ³ «Mghama dá! Pslapsla həŋ ta la anabi, ka zlazliŋtá həŋ ta gwirha gha. I'i turtukwa dá ta pdata, ta psa i'i həŋ guli ŋa dzata*,» ka'a ya. ⁴ Ama waka Lazglafta zlgħanaftawani? «Ta teke'a mnduha da dəmbu' ndəfəŋ pghaghu yu, gwal kul walaŋta tsəlbata ta kəma ba'al†,» ka'a. ⁵ Ndanana guli ná, teke'a pdakwa mnduha hutsekw zabap Lazglafta ma zdakatahudani. ⁶ Ka si nda ma zdakatahudi tsi, nda ma magatá slna a tsa tama wa. Ka má mantsa a tsi wu, ma nza a tsa zdakatahudi ya, ka zdakatahudi wa.

⁷ Nu klatá ghəŋa tsa gwada ya tama? Tsa ta psə la Isra'ila ya ná, mutsaf a həŋ wu, ama gwal dagap Lazglafta ná, mutsafmutsa hahəŋ. Təŋanaftəŋa sanlaha ta ghəŋa tan. ⁸ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Niŋna Lazglafta ta həŋ dlufur, ka razliŋtá ira tan, ka dərziŋtá sləmənə‡ tan kulam gitana kə'a. ⁹ Ka mgham Dawuda guli mantsa:

«Ka nza skwa zaya magwalgalaya tan ka də6la tan,

ka kadəŋ ŋa tan,

ka tuthun ŋa tan nda ya ŋa ghuzla iri ŋa tan.

‡ **10:11** Isaya 28:16. § **10:13** Yuwel 3:5. * **10:15** § **10:19** Vrafta ta Zlahu 32:21. * **10:20** Isaya 65:1.

¹⁰ Ka għulpgħulpa ira tañ ña kwala tañ ngħantá vli,

ka gđavata həñ nda ñatá huiš!» ka'a.

¹¹ Ña dekdek zlambuta həñ tama rki? ka yu guli. Mantsa ya a wa. Ma tsa zlambuta zlambuta həñ ya kal gwal kul nzakway ka la Yahuda ka mutsaftá mbaku, ña gagaftá həñ da draku. ¹² Ka si klanakkla tsa zlambuta tañ ya ta skwi đina ta ghəña hadik, klanakkla tsa hta ta həñ ya guli ta skwi đina ta gwal kul nzakway ka la Yahuda katsi, kighkigh dza'a nzakwa tsi bađu vravaker inda la Isra'ila tama?

Tva mbakwa gwal kul had'ka la Yahuda

¹³ Ndanana, nda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwada yu. Lazglafta ta ghunafá i'i da kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ta ghərǎku yu ta tsa slna da ya, ¹⁴ ña sli'anaftá ñudufa zwanama da ña draku ka má ta magaku tsi ña mbanafá sanlaha mataba tañ. ¹⁵ Ma tsa wuđinta Lazglafta ta həñ ya, slərǎapta Lazglafta ta zughu matabani nda hamata mnduha ta ghəña hadik. Ka si mantsa ya tsi, kinawu kə'a dza'a magaku bađu tsu'uglafta Lazglafta ta həñ? Sabə ma mtaku ka nzata nda hafu a tsa ra?

¹⁶ Ka tanjana tsa'atá skwa zay, vlanjta Lazglafta lu ná, pdákwani guli* ná, ñani ya. Ka ña Lazglafta slrəña fu ná, ñani zligimaha tsa fu ya guli. ¹⁷ Ka đatsanagħutá lu ta zligimaha fwa zaytuñ ya ta hvə lu nda hva, ka tsaktá ya ma mtak ndi'afá tida. Kagma mndu kul nzakway ka la Yahuda ná, manda fwa zaytuñ ma mtak ka. Kagma tsa ndi'af lu ta dughwanjani ta nzakway ka la Yahuda ya. Ndanana tama ná, ima slrəña tsa fu ya ta mutsə kagma. ¹⁸ Ka si mantsa tsi tama, ma ghərǎ kagma ta ghərǎku ta ghəña tsa zligimaha ya. Ka ta ghərǎku ka katsi, đina ka snanja għa ta kagma a slrəñani wu, ta tsa slrəñ ya nzafá kagma kə'a.

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka kazlay: Datsiñ nda đatsa a lu ta zligimahani, ka ndi'afá i'i ra kə'a? ²⁰ Anj mndani, manda tsaya nzakwani. Ta ghəña kwala tañ kul zlgħafta nda ñuduf, đatsiñta lu ta hahəñ, ama kagma, ma zlgħay nda ñuduf għa nzafá kagma nda ndi'atá vgha tida. Ma lagħu ka da ghərǎku, zləña ta Lazglafta. ²¹ Ka si zlaná a Lazglafta ta zligimaha fu ya ta hvə lu nda hva ya wu katsi ní, kagma yeya dza'a zlgħata tsi ka zlgħaf a ka rki? ²² Hada tama ná, grafgra kazlay: Dagala zdáku da Lazglafta, dagala sidi da tsi guli kə'a. Ta sidi nda gwal ta zlambuta, ama nda kagma ná, mamu zdákwani ka dihavadiha ka ma tsa

zdákwani ya. Ka mantsa ya a tsi wu, dza'a tsiñtsa lu ta kagma guli.

²³ Manda va tsaya hahəñ guli, ka gđava a həñ ma tsa kwala tañ kul zlgħafta nda ñuduf ya wu ná, mamu Lazglafta nda mbrakwa ndi'iglanafá həñ ta vla tañ. ²⁴ Ka si kagma, nzakwa fwa zaytuñ ma mtak ta tsagaghata lu ka ndi'anafta ta fwa zaytuñ ya ta hvə lu nda hva ka katsi ya ní, hahəñ ta nzakway ka fwa zaytuñ ta hvə lu nda hva nzakwa tañ yeya, dza'a kwal lu kul ndi'iglanafá ta va tsa dughwanjani ya rki?

Dza'a mbaku inda la Isra'ila

²⁵ Zwanama da, va a yu ta nzakwa ghuni kul snanja difatá skwa Lazglafta wu, da klaftá kuni ta ghəña ghuni ka gwal nda đifil ma ghəña tañ. Gđavagda sanlaha ma la Isra'ila nda tanjatá ghəñ, ha ka sli'adaghata nekwata gwal kul nzakway ka la Yahuda da Lazglafta. ²⁶ Manda va tsaya ná, dza'a mbanafmba lu ta inda la Isra'ila. Manda ya nda vinda na:

«Dza'a sagħasa mnda mba mndu daga ma Siyuna,

ñan hlinjani ta kwal kul sna gwada ma ñudufa mndara la Yakubu.

²⁷ Dza'a klagħukla yu ta dmakwa tañ, tsaya dza'a nzakway ka dzratawa da nda hən'» ka'a.

²⁸ Ta ghəña skwi ta nghanata Lfida Gwada, nda nza həñ ka ghuma ta gwada ta kaghuni. Ama ta ghəña gwada ta zabatani, đvudva lu ta həñ ta gwada ta dzidziha tañ. ²⁹ Skwi ya vla Lazglafta, nda hgu ya hgf tsi ná, had' ta mbəđglanafta wa. ³⁰ Ghalya ná, manda va tsaya kaghuni guli. Si kwalaghukwala kuni ta sna gwada da Lazglafta. Ndana ná, tawa tawa Lazglafta ta hidahida ta kaghuni nda ma kwalaghuta tañ ta snatá gwada Lazglafta. ³¹ Manda va tsaya ndana ná, kwalaghukwala hahəñ ta snatá gwada, ka nzaku tsi ka skwi ña mutsafta tañ ta tawa hidahida nda ma tsa tawa hidahida Lazglafta ta tawata ta kaghuni ya. ³² Hamha Lazglafta ta inda mnduha ma kwal kul sna gwada, kada tawata tsi ta hidahida ta həñ demdem.

Di'ij gwada ta Lazglafta

³³ Di'ij gwada ta Lazglafta! La ta difilani nda snanja skwani ná, lavin a lu ta slinja wa. Wa dza'a lavinjta tsi slaptá skwi ya kura Lazglafta na? Malagħumala skwi ya ta magə tsi ta mbraku. Ka deftera Lazglafta ta mnay na:

³⁴ «Wa ya ta lavinjta snanja ndana Lazglafta na?

Wati ma mndu ya ta vla hidaku ñani na#?

§ 11:10 Zabura 69:23-24. * 11:16 Ngha ta Mbsak 15:19-21. † 11:27 Isaya 59:20-21. ‡ 11:34 Isaya 40:13.

§ 11:35 Ngha ta Ayuba 41:3.

³⁵ Wati ma mndu ya ta vlarjta skwi ta Lazglafta,

ña faftani ta ghøj ta vranamta naš?» ka'a.

³⁶ Sagha da tsatsi inda skwi, nda ma tsatsi nzata inda skwi, ka ñani inda skwi. Ña Lazglafta glaku ña kðekedzeñ. Amin!

12

Lfiða hafu ma Kristi

¹ Zwanama da, dagala tawa hidahida Lazglafta ta amu. Tsaya tama ta kəl yu ka ndəba għunata dzvu. Vlarjwavl ta ghøj għuni tsuhtsuh ta Lazglafta manda skwa pla ghøj nda hafu mida, nda għuə ta zðəganata. Tsaya vərðaka tva tsəlbay għuni ta tsəlbə ñani. ² Ma ksə kuni ta sadə mnduha ma na ghøjna hadik na, zlanwa Lazglafta ka mbəðaghunafta tsi ta ndana għuni ka lfið, kada lavinjta kuni ta tsatsafta skwi ta kumə Lazglafta, skwi ya ta ðinuta, ta zðəganata, ta payuta.

³ Nda ma tsa zðakatahudi zðidij Lazglafta ka fimta ma slnani ya, ka yu ta mnay ña inda kaghuni ná, ma klaf ðər wa ta ghøjani ka sana skwi. Manda ya ta raku, ka ðər wa ka klafkla tsi ta ghøjani, ka gray nda slna zlgħay nda ñuduf ya vlarj Lazglafta. ⁴ Inda mndu ná, tsuhmbura vgha turtuk nzakwani, tsa vgha ya guli ná, nda ndəgha fawayha tida. Ka skwa turtuk a slna tsa fawayha ya guli wa. ⁵ Manda tsaya guli ná, nana ndəghata amu na ná, tsuhmbura vgha turtuk mu ma Kristi. Ka faway ka faway nzakwa inda na amu na guli. ⁶ Zðazðə Lazglafta ta huð ka dagamafta slna ña magay mu manda ya kumarj tsi. Ka kla lwa gwada Lazglafta vlarj Lazglafta ta mndu ya, ka kla tsi ta tsa lwi ya manda ya vlarj Lazglafta ta mbrakwa magay. ⁷ Ka hgaf ña maganata slna ta mndu Lazglafta ta mndu ya, ka ndi'andi'a tsi ka magay. Ka tagha skwi ña mndu vlarj Lazglafta ta mbrakwa magay ta mndu ya, ka tagha tsi ña tanj. ⁸ Ka vla mbraku ña mnduha vlarj Lazglafta ta mbrakwani ta sani ya, ka vla tsi ta tsa mbraku ya ña tanj. Ka muvla vlarj Lazglafta ta mndu ya, ka vla tsi nda kwal kul tha madər mistani. Ka nzaku ka mali ta ghøjna sanlaha vlarj Lazglafta ta mndu ya, ka nza tsi kwatskwats ma slnani. Ka tawa hidahida ta mndu vlarj Lazglafta ta sani ya, ka maga tsi nda rfu.

⁹ Hmətət ka kuni ðvuvustə vgha għuni, ma magə kuni ta madəwirmadəwir. Ka husaghunahusa inda ghwadaka skwi. Nafwa vgha ta skwi ðina. ¹⁰ Manda zwanama ka kuni ðvuvustə vgha għuni mataba għuni. Navawanja ta tinlaghuta vlarjta glaku ta sani ta ghøjna għuni. ¹¹ Kwatskwats

ka kuni, ma yaði kuni ta yaði, ufa ka vgha għuni ka maga slna Mgham Yesu. ¹² Nzawanza nda rfu ma fata ghøjna għuni. Ksawaksa ta ñuduf ma ghuya ðanjwa. Ndi'awandi'a ka maga du'a ma zlanj kuni. ¹³ Dgususwa dga ta skwa għuni nda gwal zlgħay nda ñuduf ta pðay. Tsu'awatsu a ta mathbay.

¹⁴ Dawawa tfawi ta ghøjna gwal ta giri ña għuni. Dawawa tfawi ta ghøjna tanj, ma ksi'i kuni ta hən. ¹⁵ Rfawarfa ta rfu kawadaga nda gwal ta rfu. Tawawatawa ta taw kawadaga nda gwal ta taw guli. ¹⁶ Hmətət ka kuni nzaku mataba għuni sani nda sani. Ma zbə kuni ta gla ghøj. Magawamaga ta skwi ya ta nghə lu kul hað hayhayani. Ma klaf kuni ta ghøjna għuni ka gwal nda sna ta inda skwi.

¹⁷ Ma vranam kuni ta ñaslu nda ñaslu ta mndu. Zbawa maga skwi ðina ta wa ira inda mnduha. ¹⁸ Ka ta magaku tsi ña nzata nda zðaku nda inda mndu ná, magawamaga ta kðavakta mbrakwa għuni. ¹⁹ Zwanama da, ma planam kaghuni ka ghøjna għuni ta ñasla mndu, zlananjwazla ta basa ñudufa Lazglafta. Ka lu vindafuta ma deftera Lazglafta na: «I'i dza'a planamta mndu, i'i dza'a vranamta*,» ka Mgham Lazglafta mnata. ²⁰ Katək na, «ka ta kuzlanjkuzla maya ta ghuma gha katsi, vlarjvla ta skwi ña zay, vlarjvla ta imi ña say. Ma tsa maganata gha mantsa ya ná, nda nza manda skwi ta hanzanagħatə lanzəña vu ka ta bðəmani†.» ²¹ Ma zлана ka ta ghøjna gha ka gay ñaslu ta mgham ta ghøjani. Katək ná, maga kagha ta skwi ðina ña ñraptə ñaslu.

13

Sna gwada da ñumna

¹ Ka haniñhana inda mndu ta ghøj mista ñumna, kabga inda mndu ta ga mgham ná, Lazglafta ta vlarjta hən, Lazglafta ta fata ñumna. ² Tsaya tama, mndu ta pgha ghøj nda ñumna ná, tənanaftəña ta ghøj ta ghøjna zlahu ya fa Lazglafta. Mndu ta tənanaftə ghøjani guli ná, dza'a klanakkla ta ðanjwa ta ghøjani. ³ Hað gwal ta maga skwi ðina ta zlanja ñumna wu, gwal ta maga ghwadaka skwi yeya ta zlanj. Ta kumay ka ta kwal kul zlanja ñumna ki'e? Ala maga ta skwi ðina, dza'a rfaghagha rfa. ⁴ Nda nza mnda ñumna ka mnda maganata slna ta Lazglafta ña kata kagha. Ala, ka ghwadaka skwi ta magə ka katsi, zlanja, kabga ka bətbət a ta kla tsi ta budgwani wa. Ma tsa nzakwani ka mnda ksanata slna ta Lazglafta ya ná, nda nza tsatsi ña maranjta bəsa ñudufa Lazglafta ña planamta inda gwal ta maga ghwadaka skwi. ⁵ Tsaya tama ná, nda ra ka hanaganata ghøj mistani. Ta ghøjna zlanja ghuya

* 12:19 Vrafta ta Zlahu 32:35. † 12:20 Ngha ta Mahdihi 25:21-22.

dānɔa yeya a wu, ta daslay dər amu ma ghəŋa mu.

⁶ Tsaya ta kəl dər kaghuni ka pla dzumna. Tsa gwal ta ts kay ya guli ná, Lazglafta ta pghatá həŋ ɲa magay tan ta tsa slna ya dīna. ⁷ Vlanɔwawla ta inda tsa mnduha ya ta skwi ta ranɔta həŋ: Plawa dzumna ɲa gwal ta tska dzumna, plawa dzumna huzla ɲa gwal ta tska dzumna huzla. Zlənawazlənɔa ta gwal ta raku ka zlanɔy ghuni, vlanɔwawla ta glaku ta gwal ta raku ka vlanɔta ghuni ta glaku ta həŋ.

Dva mnda səla

⁸ Ma nzaf dməŋa mndu ta kaghuni. Ba dməŋa dʋutá sani nda sani yeya katsi gđavata. Mndu ta dʋutá mnduha ná, snasna ta inda zlahu. ⁹ Tsa zlahuha ya na: Yaha da hliri, yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da ghali, yaha ka da hara'utiri, nda inda pđakwa sanlaha ya ná, nda gwagwa həŋ ma tsa gwadá ta mnay kazlay: Dvudva ta mnda səla manda va ghəŋa gha* kə'a ya. ¹⁰ Had dʋu ta maga ghwadáka skwi ɲa mndu wa. Dvu ta dzanaghata ghəŋa zlahu.

Nzata hzleŋa ka kzla sagha Kristi

¹¹ Njavawəŋa, kabga nda sna kaghuni ta na fitik midá lu gitana na. Fitika sli'afɔta ghuni ta hani nana. Kəl yu ka mnay mantsa ya na: Mal ndanana ndusavamata mbaku, ka ya ma fitika zlghafta mu. ¹² Nda dga rvidik, ndusa tsadákwa vli. Slurɔɔmaslurta ta slna grusl, ka pghavata mu ta huzla vulu ta ng-hanatá tsuwadák. ¹³ Nzamanza ta nzaku ya ta raku manda skwi gifitik. Zluɔmazla ta mblitá skwi nda ghuyaku. Zluɔmazla ta sli'ɔnsl'ɔn nda hliri. Zluɔmazla ta zlerđawi nda draku. ¹⁴ Sudavawa suda ta Mgham Yesu Kristi. Ma laghu kuni hamta ghəŋ ka maga skwi ta zdəganata sluvgha.

14

Ma laghu kuni tsa guma ta mndu

¹ Tsu'awatsu'a ta mndu ya nda hta mbrakwani ma zlghay nda ɲuduf, ma vžə kuni ta rutsak ta skwi ya ta ndanu tsi. ² Inda skwi, ta zay yu, ka sani ma ɲani ma zlghay nda ɲuduf. Ama mndu ya nda hta zlghay nda ɲudufani ya guli ná, masu'ata yeya ɲani ta zay. ³ Ma thə mndu ta za inda skwi kazlay: Wa kagha na kə'a nda mndu kul had ta zay. Ma tsə mndu kul zay ta guma ta ghəŋa mndu ta zay guli, kabga tsu'afɔtsu'a Lazglafta. ⁴ Wa kagha ɲa tsay kagha ta guma ta kwalva sana mndu? Ka nda slada tsa mndu ya, ka nda zləmba a tsi, nghanatá danəhəgani tsaya. Zləmbuta a wu, kabga mamu Mgham Yesu nda mbrakwa hinistá dzvu.

⁵ Mal ya fitik ya ka hamata sana fitikha, ka sani ta ndanay. Ka skwa turtuk həŋ,

ka sani nda ɲani. Dina ka snanɔta dər wa ta graftá skwi ya ta ndanu tsi. ⁶ Ma tsa mndu ta daganaptá ya má, ɲa Mgham Yesu ta maga tsi. Tsa mndu ta za inda skwi ya, ɲa Mgham Yesu ta maga tsi, kabga ta rfanagharfa ta Lazglafta ta ghəŋani. Mndu kul za inda tsa skwiha ya, ɲa Mgham Yesu ta maga tsatsi guli, ta rfay tsatsi guli ta Lazglafta. ⁷ Had mndu mataba amu ta nzaku nda hafu ka ɲa ghəŋani wa, had mndu ta mtaku ka ɲa ghəŋani guli wa. ⁸ Ka ta nzaku mu nda hafu ná, ka ɲa Mgham Yesu ta nzakwa mu. Ka ta mtaku mu, ka ɲa Mgham Yesu ta mtakwa mu. Dər tata nzaku mu nda hafu, dər mtumta mu, ɲa Mgham Yesu mu. ⁹ Kristi ná, mtumta ka vragaptá tsi nda hafu ɲa nzanaghata ta ghəŋa gwal nda rwa nda gwal nda hafu tani. ¹⁰ Kagha tama, kabgawu ta kəl kagha ka tsa guma ta ghəŋa zwanjama gha? Kagha guli! Kabgawu ta kəl kagha ka mnay i wa kagha na, ka'a nda zwanjama gha na? Wya dza'a laghala inda amu demdem ta kəma Lazglafta ɲa tsamaghatani ta guma. ¹¹ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ka i'i Lazglafta hafu ta mnaghunata, dza'a saghasa inda mndu tsələbata ta kəma dá.

Inda tan dza'a mnay həŋ nda wa tan kazlay:

I'i Lazglafta* kə'a.»

¹² Mantsa ya tama ná, inda amu dza'a mnay mu nda wa mu ta skwi ya maga mu ɲa Lazglafta.

Dina a zləmbiɔntá zwanjama wa

¹³ Ma tsaglə mu ta guma ta ghəŋa sani nda sani mataba mu. Katək ná, dīna ka ndanay dər wa kazlay: Yaha yu da nzakway ka skwa tuthun da zləmbiɔntá yu ta zwanjama dá kə'a. ¹⁴ Ma ndi'atá vgha dá nda Yesu Kristi ná, nda sna yu tsidid kazlay: Had sana skwi kul ghuḅaku wu kə'a. Ama nda nza tsa skwi ya kul ghuḅaku ka ɲa mndu ta klafta ka skwi kul ghuḅaku. ¹⁵ Ala, ka ma skwa zay ta zə ka dəmanafɔta ka ta ɲudufa zwanjama gha katsi, dʋu a ka nda tsa wa. Ma zləmbiɔn ka ta zwanjama gha nda ma skwa zay ya ta zə ka, kabga mtumta Kristi ta ghəŋa tsatsi guli. ¹⁶ Yaha tsa skwi klaf kagha ka skwi dīna da kagha ya da ndakway ka skwi ɲa raza kagha. ¹⁷ Tsaya ná, nza a ga mghama Lazglafta ka gwadá ta skwi ɲa zay nda za, nda gwadá ta skwi ɲa say nda sa wa. Nda nza ɲa gwadá ta nzaku tdukwa, nda zdaku, nda ya nda nzaku nda rfu nda ma Sulkum nda ghuḅa. ¹⁸ Ka mantsa ya ka mndu maga slna Yesu Kristi katsi ná, dza'a zdəganadzá ta Lazglafta, dza'a rfay mnduha guli.

¹⁹ Mantsa ya tama ná, ɲavamaɲa ka zba skwi ya dza'a klaktá zdaku nda ya ɲa ɲla

* 13:9 Ngha ta Sabi 20:13-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:17-21 nda Zlahu 19:18.

* 14:11 Ngha ta Isaya 45:23.

guyatá ghəṇa mu. ²⁰ Ma badziṇ ka ta mag-atá slna Lazglafta nda gwada ta skwa zay. Kahwathwatani ná, had sana skwi ṇa zay nda za kul ghuḅaku wa. Ala, ka si dza'a zləmbinṇzləmba tsa skwa zay ya ta zwanama gha katsi. Zlanṇzla, ma za ka. ²¹ Skwi ta raku ná, zlanṇzla ta maga skwi ya dza'a zləmbinṇtá zwanama gha. Dər za slu'i tsi, dər sa ima inabi tsi, ka dər nahgani tsi. ²² Inda skwi ya graf kagha, ṇamṇa gha ma ghəṇa gha, mataba kagha nda Lazglafta gha tsa. Mndu ya ta kuratá maga skwi dina kul dganṇtá ghəṇ ta ghəṇani ná, rfu da tsa mndu ya. ²³ Ama mndu ta dga ghəṇ ta ghəṇa skwi ya ta zə tsi ná, ksuxsa guma Lazglafta ta tsa mndu ya, kabga sladaf a ta skwi ya snaṇ tsi wa. Inda skwi ya ta magə lu nda dga ghəṇ ná, dmaku ta maga lu.

15

Ksa sada Kristi

¹ Na amu nda mbra ma zlgħay nda ṇuduf na ná, katarṇa kata ta gwal nda hta mbrakwa taṇ. Ma laghu mu da zba skwi ta zdəgamata. ² Magamamaga ta skwi ta zdəganatá mnda səla ṇa katantá həṇ ṇa ṇlakwa taṇ ma zlgħay nda ṇuduf. ³ Kristi ná, zbanṇ a tsatsi ta skwi ya ta zdəganata wa. Ama manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Tsa razu ta razu mnduha ta kagha ya ná, ta i'i dədəfta tsi*,» ka'a. ⁴ Tsaw inda skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta manda ghalya ná, vindafvinda lu ṇa gunamatá sləməṇ, kada nzakwa mu nda fata ghəṇ ta Lazglafta, ma ləa ṇuduf nda ksa ṇuduf ya ta mnamata gwada Lazglafta. ⁵ Ka vlaghunavla Lazglafta ləa ṇuduf ṇa mndu nda ksa ṇuduf ṇa mndu ta nzaku nda dzratawi mataba ghuni nda ma ksay ghuni ta sada Yesu Kristi. ⁶ Mantsa ya, ṇa zləzlvay ghuni nda ṇuduf turtuk, nda lwi turtuk guli, ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi.

ṇa inda mndu na Lfida Gwada

⁷ Kasuvuswakasa ta vgha tama sani nda sani, ṇa vlanṇtá glaku ta Lazglafta, manda ya kasuvə Kristi ta vgha nda kaghuni ya. ⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, sasa Yesu Kristi maganata slna ta la Yahuda ṇa maranantá həṇ kazlay: Tdukwa Lazglafta kə'a, ṇa dzanaghatá ghəṇa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməṇ ta dzidzihə taṇ. ⁹ Sasa guli ṇa zləzlvay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta Lazglafta ta ghəṇa tawa hidahidani manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: tsaya dza'a kəl yu ka zləzlvə hga gha mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda,

ṇa fay da ta laha vla glaku ṇa hga gha[†] kə'a ya.

¹⁰ Ka gwada Lazglafta mnata guli na:

«Kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda, gwafwagwa ta rfu kawadaga nda mnduha Lazglafta*,» ka'a.

¹¹ Ka'a mnata guli na:

«Inda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda,

zləzlvəwa Mgham Lazglafta.

Ka zləzlvə inda mndəra mndu ta Lazglafta[§],» ka'a.

¹² Ka anabi Isaya nda ṇani guli na:

«Dza'a sabsa zivham ma mndəra Yesay,

ṇa gayni ta Mgham ta ghəṇa la Grek,

ṇa nzakwa la Grek nda fatá ghəṇ tida*,» ka'a.

¹³ Lazglafta ná, Lazglafta ta vla faftá ghəṇ ya. Ka vlaghunavla tsi ta rfu nda zdəaku ma zlgħay ghuni nda ṇuduf, kada nzata kuni nda fata ghəṇ nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuḅa.

Pwal ná, kwalva Kristi ya

¹⁴ Zwanama da, grafgra i'i kaghəṇa da kazlay: Nda fa vgha ghuni ṇa maga skwi dina, nda sna kuni ta inda skwi ya nda ra ka snaṇta, nda sna kuni ta tva vluvta hidaku kə'a. ¹⁵ Anṇ mndani, ma na defteri vindaghunaf yu na ná, dvaghunagha dva yu ma sana vliha taghəṇa sana skwiha ṇa havakta ghuni. Kəl yu ka mnaghunata mantsa ya ná, kabga zdidṇzda Lazglafta ta huḁi, ¹⁶ ka faftá i'i ka kwalva Yesu Kristi mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka faghutá tsi ta i'i ṇa mna Lfida Gwadani, ṇa nuta gwal kul nzakway ka la Yahuda ka skwi vlanṇ lu ta zdəganatá Lazglafta. Sulkum nda ghuḅa ta nanaftá tsa skwi ya vla lu ya ka skwi ta ranṇa Lazglafta. ¹⁷ Tsaya tama ná, ta ghubay yu ta ghəṇa da ma Yesu Kristi, ta ghəṇa slna Lazglafta ya maga yu. ¹⁸ Had yu ta walanṇtá mna sana skwi, ka ya maga Kristi nda ma i'i a tsi wa. Nda ma i'i hlakta tsi ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ṇa nzakwa taṇ ka gwal snanata gwada ta Lazglafta. Nda nza nda ma gwada da, nda nza nda ma slnaha da. ¹⁹ Nda ya nda ma mazəməṇma nda mandərmimiha, nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta magata tsi. Zlraf ma luwa Ursalima yu ta tuza tsa Lfida Gwada ta Kristi ya ka laghwī dikw ta hadika liiri. ²⁰ Ma vli ya ta kul snaṇtá mnduha ta gwada ta Kristi yeya kumta maya da ta mna Lfida Gwada kada kwala yu ta magay ta thatá ṇa sana mndu ta magata. ²¹ Mantsa ya vindaf lu ma deftera Lazglafta kazlay: «Dza'a nghanṇgha gwal ta kul walanṇa lu ta mnanantá gwada tida ta həṇ.

* 15:3 Ngha ta Zabura 69:10. † 15:9 Ngha ta 2 Samuyel 22:50 nda Zabura 18:50. ‡ 15:10 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 32:43. § 15:11 Ngha ta Zabura 117:1. * 15:12 Ngha ta Isaya 11:10. † 15:21 Ngha ta Isaya 52:15.

Dza'a snaɲsna gwal ta kul walaɲta lu ta snanamtá† həɲ guli kə'a.»

Gwada Pwal ta ghəɲa sli'ani da Ruma

²² Tsaya skwi ta pyaftá i'i ka labə da kaghuni. ²³ Ndanana tama ná, kdiɲkda yu ta slna da ma tsa luwaha ya. Nda kda fitika dɔvafɔta da ta lagha da kaghuni. ²⁴ Ta labə yu ka dza'a ta hadika Ispay ya ná, dza'a laghala yu da ndavavata da kaghuni, ɲa sli'afɔta da hada ka dza'a, ɲa katihata ghuni. ²⁵ Ndanana karaku ná, nda sli'a yu da luwa Ursalima. Ta klanɲta katu ya katanɲ lu ta mnduha Lazglafta hada yu, ²⁶ kabga gwal zlgħay nda ɲuduf ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya ná, kurakura hahəɲ kaghəɲa tanɲ ta tskaftá skwi ɲa katanɲta gwal ka pɔu mataba mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima. ²⁷ Hahəɲ kaghəɲa tanɲ ta kurata katanɲta həɲ. Anɲ mndani, ka dməɲ nzakwani má ta həɲ kabga katanɲkata la Yahuda ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda mutsaftá tfawi ma Sulkuma Lazglafta. Mantsa ya guli ná, nda ra ka katanɲta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta hahəɲ nda skwiha ma ghəɲa hadik ta htaghuta da həɲ. ²⁸ Dgata da ta vgha nda tsa skwi ya, grafgra yu kazlay: Lamla tsa skwi tsghanaf lu ta həɲ ya da dzva tanɲ kə'a ya, sli'afɔta da tsa ka dza'a ta hadika Ispay, ɲa lagha da nda da kaghuni. ²⁹ Nda sna yu kazlay: Ma tsa lagha dza'a lagha yu da kaghuni ya ná, dza'a lagha nda tfatawa Kristi katakata yu da kaghuni kə'a.

³⁰ Zwanama da, ma nzakwa ndi'atá vgha mu ma Yesu Kristi nda ya ma dɔvu ya ta vlamata Sulkum ná, ta ndəbá dzvu yu da kaghuni ɲavawa ɲa kawadaga nda i'i ma maga du'a da Lazglafta ɲa katihata. ³¹ Magawa du'a da Lazglafta kada ndapta yu ma dzva gwal kul snanɲta Yesu ta hadika Zudiya, nda ya ɲa tsu'afɔta mnduha ma Ursalima nda rfu ta na katu ta klə yu ɲa tanɲ na. ³² Mantsa ya tama, kata kumay Lazglafta, dza'a bhadaghaɔha yu nda rfu da kaghuni, ɲa mbi'apta da ta vgha da kaghuni. ³³ Ka nza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni demdem. Ka nza tsi mantsa ya.

16

Ga zgwa Pwal

¹ Ta kumay yu ta snaɲta ghuni ta mukuma mu Fabe. Slna Lazglafta ta magə tsi ma luwa Saɲkre. ² Ka bhadaghaɔha tsi da kaghuni, ka tsu'afɔta kuni manda ya ta ranɲa mnduha Lazglafta. Ka katanɲta kuni ma skwi ya zbanɲ tsi ta katanɲta ghuni. Tsatsi guli ná, dagala mnduha katana tsi, katihakata ta vərda i'i kaghəɲa da guli.

³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Priskila nda Akilas ta nzakway ka gwal ta ksə ɲni ta slna Yesu Kristi kawadaga nda həɲ ya. ⁴ Kərdakərda htsiɲa tanɲ mista da, ɲa

mbadiftá i'i. I'i nda ghəɲa da yeya a ta rfa həɲ wu, nduk nda inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ta nzakway ka Igliz ta rfa həɲ. ⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Igliz ta tska vgha ga tanɲ ka maga du'a ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ipayneta gra da tegeɔ tegeɔ. Tsatsi tanɲtaɲa mndu ta zlgħaftá Kristi ta hadika Asiya. ⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Mari ta dzata vghani ka maga slna ɲa ghuni ya. ⁷ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Adranikus nda Zuniyas, ta nzakway ka la ini. Si kawadaga ɲni nda həɲ ma gamak. Mal tsa hahəɲ ya snaɲ lu mataba gwal ghunay. Tinəl hahəɲ ta zlgħaftá Kristi ka i'i.

⁸ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ampliyas, gra da tegeɔtegeɔ ma ndi'atá vgha nda Mghama mu. ⁹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Urbeɲ gratá ksa slna mu ma Kristi nda Stasis gra da tegeɔtegeɔ guli. ¹⁰ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Apeles ta maranɲta ndi'atá vghani ta Kristi. Ka ganaghata kuni ta zgu ta gwal ma həga ga Aristabul. ¹¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Hirudiyən la ini, ganagha kuni guli ta zgu ta mnduha Lazglafta ga Narsis. ¹² Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Trifene nda Trifwaz, ta fata ghəɲa tanɲ tərdehw ka maga slna Lazglafta ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Persida magra da tegeɔ tegeɔ, ta ɲavata tərdehw ka maga slna Lazglafta guli ya. ¹³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Rufus ta nzakway ka mndu snava hganí ma gwada Lazglafta ya. Ganagha kuni guli ta zgu ta mani ta klaftá i'i manda zwanani ya. ¹⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Asinɲkita nda Fligwana, nda Hermes, nda Patrubas, nda Hermas, nda pɔakwa zwanama kawadaga nda həɲ ya. ¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Faluluka nda Zuliya, nda i Nere nda mukumani, nda Ulimpa, nda inda mnduha Lazglafta kawadaga nda həɲ ya.

¹⁶ Ka gaguvta kuni ta zgu va hudukhuduk ta həɲ. Ta ga zgu inda Igliz ma Kristi ɲa ghuni guli.

Dasuwa ka kuni, ka Pwal

¹⁷ Zwanama da, wyawa dzvu, daswa ka kuni nda gwal ta kladamtá daga vgha da taba ghuni ya, nda nza həɲ ka tuthuf, ta irna həɲ nda tsa tagha skwi taghaf kuni ya, tsaghwa vgha nda həɲ. ¹⁸ Mndərga tsa mnduha ya ná, maganatá slna ta Kristi Mghama mu a ta magə həɲ dəkdek wu, ɲa hudá tanɲ ta maga həɲ ta slna. Hlemem ka həɲ ta magaku. Ta gatutawi, ka nana gwal kul snanɲta dgata skwi dīna nda ya kul dīnaku həɲ. ¹⁹ Kaghuni ná, nda sna inda gwal zlgħay nda ɲuduf ya ka kuni snatá gwada Mghama mu. Ta rfu yu katakata ta ghəɲa kaghuni nda tsaya. Ta kumay yu ta nzakwa ghuni nda difla maga skwi dīna. Ka nzata kuni sudek kul maga ghwadaka skwi. ²⁰ Lazglafta ná, tsatsi ta vla zdaku, dza'a gi

hu'anaphu'a ta halaway, ɲa vlaghunatani ta mbraku ta ghəɲani. Ka nza zɔakatahuda Mghama mu Yesu kawadaga nda kaghuni.

²¹ Ta ga zgu Timute gra ta ksa slna da guli ɲa ghuni. Ta ga zgu la ini, i Lukiyus nda Yasuɲ nda Susipata guli ɲa ghuni.

²² Ta ga zgu i'i Tirtiyus ta vindafta na defteri na guli ɲa ghuni ma hga Mghama mu.

²³ Ta ga zgu Gayus ta nzaku yu ga tan ya ɲa ghuni. Ta tska ga tan inda Igliz guli ta vgha. Ta ga zgu Irasta mnda ɲanatá tseda luwa ɲa ghuni. Ta gay zwanama mu Kartus guli ta zgu ɲa ghuni.

[²⁴ Ka nza zɔakatahuda Mghama mu Yesu Kristi nda inda kaghuni demdem.]

Ŋa Lazglafta turtukwani glaku

²⁵ Ŋa Lazglafta glaku! Lavinlava ta dihaghunata manda va ya ta mnə Lfida Gwada, ya ta mnə yu ta ghəɲa Yesu Kristi ya. Tsa Lfida Gwada ya na, skwi si nda difa ya daga ghalya, zlagigin lu. ²⁶ Ndanana na, sabsa ta daɓi nda ma vindi ya vindaf la anabi, manda va ya mna Lazglafta ɲa kdekedzen guli, ka snanamtá lu ta inda mndəra mndu ɲa snata tan ta gwadani ma zlglafta tan.

²⁷ Ŋa Lazglafta glaku! Da tsatsi turtukwani difil nda ma Yesu Kristi, ɲa kdekedzen! Amin.

Tanjan tsghatá lwa Pwal nja 1 La Kwarentj

Gazgu

¹ I'i Pwal, hgaf Lazglafta manda ya kumaf tsi nja nzakway ka mnda ghunay Yesu Kristi. Kawadaga nji nda zwanama mu Sustene, ² ta vindi yu ta na delewer na nja mnduha Lazglafta ma luwa Kwarentj, kaghuni ta nzakway ka nja Lazglafta nda zdakatahuda Yesu Kristi, hagafhaga ta kaghuni nja nzakwa ghuni ka nani. Hagafhaga guli ta inda gwal ta nzakway ma sana vliha kavghakavgha ta maga du'a da Mghama mu Yesu Kristi. Tsatsi ná, Mghama mu ya demdem. ³ Ka nza zdakatahuda i Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. Mista ghuni ka zdakwa tanj guli.

Vlamavla Lazglafta ta zdakwani nda ma Yesu Kristi

⁴ Ta va rfay yu ta Lazglafta dá ta ghonja kaghuni ma vól zdantani ta hudi ma guyaghunaftani nda Yesu Kristi, Zwanja Lazglafta. ⁵ Manda va tsaya nzakwani. Ma tsa guyatá vgha ghuni nda tsi ya ná, vlaghunavla ta inda skwiha. Tsaya kál kuni ka laviñtá gwada nda snanja mnigintá varda skwiha guli. ⁶ Ma mnaghunata nji ta gwada Yesu Kristi ná, ka dihavatá tsa gwada ya ma ndufa ghuni. ⁷ Tsaya kwal kuni pdatá inda skwiha ta vlá Lazglafta nja mnduhani, na tsa kaghuni ta kzla fitika nghelanjta mu ta Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁸ Lazglafta dza'a vla mbraku nja ghuni ha ka sagha tsa fitikya, nja kwala lu vzaftá rutsak ta kaghuni badu tsa sagha Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa Lazglafta ta hagaftá kaghuni ka guyaghunafta nda Yesu Kristi ta nzakway ka Mghama mu ya ná, had ta tsakalawi wa.

Daga vgha ma Igliz ma Kwarentj

¹⁰ Zwanama dá! Kdákwardék, ta ndóbay yu ta dzvu nja ghuni nda hga Mghama mu Yesu Kristi. Dzərawadzəra ta wí, ma dagə kuni ta vgha ghuni, ka skwa turtuk ka kuni nzaku. ¹¹ Kál yu ka mnay mantsa zwanama dá ná, slí'afslí'a gwal ga Kluwe ka sagha da mnihata kazlay: Ta zlərdawí kuni ma vgha ghuni kə'a. ¹² Dagavapdaga kuni mataba ghuni. Wya tsa skwi ta mnə kuni ya: «nja Pwal anji» ka sanlaha, «nja Apwalus anji» ka sanlaha, «nja Kefas anji» ka sanlaha, «nja Kristi anji.» ka sanlaha guli, na skwi ta mnə kuni. ¹³ Kidaghi gamndər daga ta Kristi na? Pwal ta mtuta ta udza zlənjay ta ghonja kaghuni ra? Ari nda hga Pwal a magaghunafta lu ta batem na? ¹⁴ Ta rfay yu ta Lazglafta dá kabga had ya maganaf yu ta batem mataba ghuni, ka nza a tsi ka

i Krispus nda Gayus wa. ¹⁵ Mantsa tama, had ya dza'a mnay kazlay: Nda hga Pwal magidifta lu ta batem kə'a wa. ¹⁶ Aya! Si zanapta dá tsa: Maganafmaga yu ta batem ta la ga Stefanas. Ta graftá yu ná, had sana mndu magəglanaf yu ta batem ta ghonja tsaha ya wa. ¹⁷ La ka dza'a ka maga batem nja mnduha a ka Kristi nda i'i wu, la ka dza'a ka da mna Lfida Gwada nja mnduha, ka'a nda i'i. Ka dza'a ka kla'atá difla ghonja gha ka mnay a ka'a nda i'i guli wa. Ka má si skwi ma ghonja dá ka yu kla'ata ka mnay katsi ná, má dza'a nzakway mtatá Kristi ta udza zlənjay ka skwa bətbət.

Yesu Kristi ná, mbraku nda difla Lazglafta ya

¹⁸ Anj mndani, gwada ta mtatá Kristi ta udza zlənjay ná, nda nza ka tsabaku da gwal ta zadaku. Tsaw da amu gwal ta tva mbaku ya, nda sna amu kazlay: Mamu mbrakwa Lazglafta mida kə'a.

¹⁹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Dza'a zadanazada yu ta difla ghonja mnda səla, dza'a hərdiñhərdə yu ta mahizla ghonja mnda səla,» ka'a.

²⁰ Ka si mantsa ka Lazglafta mnata ya ní, ga gwada ta difla mnda səla tama? Ga gwada ta gwal ta mnay kazlay: Nda sna anji ta zlahu kə'a tama? Ga gwada ta gwal ta zlərdutawi ma na ghonja hadik na guli? Had gwada ta hən dekdék wa. Niñna Lazglafta ta difla mnduha ma na ghonja hadik ná, ka skwi ka bətbət.

²¹ Nda nja tanj ma difil ná, traptra mnduha ma ghonja hadik ta tsatsaftá skwi maga Lazglafta nda nani ma difil. Ka klaftá Lazglafta ta tsa gwada ta mnə mu, niñ hahəñ ka gwada tsabaku ya, nja mbanafatá mnduha ta zlgħafta. ²² Má maranjamara lu ta skwi ka mazəməzəm, kada grafta nji ka la Yahuda nda nja tanj. Tsa skwi mnanja difla nji ya nja anji ta snay, ka la Grek nda nja tanj. ²³ Anji, gwada ta zlənjatá Yesu Kristi ta udza zlənjay nja anji ta mnay. Ka zadintá tsa gwada ya ta la Yahuda. Tsabaku tsa gwada ya ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda guli ta mnay. ²⁴ Ka gwal hagaf Lazglafta nja nzakway ka nani, dər má la Yahuda tsi, dər má hamata Grek a tsi ta mnay na: Kristi mbrakwa Lazglafta nda difla Lazglafta ya, ka hahəñ. ²⁵ Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ta nghə mnduha manda tsabaku ya ná, malaghumala ta difla mnduha. Ka ka mbegi Lazglafta ká mnduha ta gray ya guli ná, tsa nzakwani ka mbegi ta grə mnduha ya guli ná, malaghumala ta mbrakwa tanj.

²⁶ Zwanama dá daslawa nzakwa ghuni na tsa kaghuni hagaf Lazglafta ya, ka mndəra wati ma mnduha kuni? Sira a gwal nda

sna ta skwi mataba ghuni ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik wa. Sira a gwal dagaladagala mataba ghuni wa. Sira a gwal ta za mgham mataba ghuni guli wa. ²⁷ Lazglafta ka ghəŋani ta zabaftá tsa gwal ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ka rgha ya, ɲa pghanaghatá hula ta tsa gwal nda difla ghəŋa hadik ma ghəŋa taŋ ya. Tsatsi ta zabaftá gwal ka mbegi ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya ɲa pghanaghatá hula ta gwal nda mbra. ²⁸ Tsatsi ta zabaptá gwal ta nghə lu ka mnduha tsa lu, htuha həŋ katakata ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya, ɲa ɲwisaganatá deghre' ta gwal dagala dagala. ²⁹ Zabapzaba Lazglafta ta mnduha mantša ya, kada kwala mndu ta ghərɓaku ta kəmani. ³⁰ Lazglafta ta ndi'aghunaftá nda Yesu Kristi, ka famatá tsi ta Yesu Kristi ka mnda vlamatá difil. Nda ma Yesu namafta Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka fatá amu ka mnduhani, ka varagaptá tsi ta amu ma dmaku. ³¹ Tsaya tama, «ka ta kumay mndu ta ghərɓaku katsi, ka ghərɓa tsi ta ghəŋa skwi kɔŋ Mgham* ta magata,» manda ya nda vinda ma defteri.

2

Mnay Pwal ta gwada ta zləŋatá Kristi ta udza zləŋay

¹ Vərdá i'i ná, ma fitika lagha dá da kaghuni da mna difatá skwa Lazglafta ta zlagamapta ná, had' gwada nda la mnaghuna yu wa, nda sna yu ta skwi a ka yu guli wa. ² Ta sli'afatá yu ka lagha da kaghuni ná, had' sana skwi ta ndanə yu ma ghəŋa dá ɲa mnaghunata ka ta ghəŋa Yesu Kristi, tsa Yesu zləŋaf lu ta udza zləŋay ya tsi wa. ³ Ma tsa nzakwa dá da kaghuni ya ná, kulembet nzakwa dá, ta zləŋ yu, ta ghudzaku yu. ⁴ Ma tsa fitika mnay dá ta gwada Lazglafta ka tagha skwi ɲa ghuni ya ná, maraghunaŋta hidaku ka ghubaptá kaghuni a si ta magə yu wa. Sulkuma Lazglafta nda mbrakwani ta maraghunata kazlay: Kahwathwata tsa gwada mnə yu ya kə'a. ⁵ Tsaya tama, ta mbrakwa Lazglafta dihafta kaghuni ta zlgħay nda ɲudufa ghuni ta hidakwa mnduha a wa.

Difila Lazglafta

⁶ Ta mnə ɲni ta gwada ɲa gwal nda sifa ma zlgħay nda ɲuduf ná, vərda difil taghə ɲni, hidakwa gwal dagaladagala ma na ghəŋa hadik ta dza'a zwaduta na a wa. ⁷ Tsa difil mnə yu ya ná, difla Lazglafta ya ta nzakway ka skwi si nda difa kul nghanjta mnduha si ghalya ya. Ma kdaku lu ka zlagəŋjta ghəŋa hadik ná, fafa Lazglafta ɲa mba amu, ɲa ɲlamafta. ⁸ Had' ya dər turtuk ma gwal dagaladagala ma na ghəŋa hadik na, nda

sna ta tsa difil ya wa. Ka má nda sna həŋ katsi, má zləŋaf a həŋ ka dzata ta udza zləŋay ta Mghama glaku wa. ⁹ Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ya ná, nda nza manda ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:

Skwi ya ta kul nghanjta ira mnduha, nda ya ta kul snaŋtá mnduha nda sləməŋa taŋ,

nda ya ta kul ndananjta mnduha ma ghəŋa taŋ ya,

skwi payaf Lazglafta ɲa gwal ta dɔvuta* kə'a. ¹⁰ ɲa aŋni maraŋnaŋta Lazglafta ta tsa skwi ya nda ma Sulkumani. Sulkum ná, nda sna ta inda skwi, nduk nda kdavakta skwi ma ndana Lazglafta. ¹¹ Mnda səla ná, sulkumani yeya nda sna ta kdavakta skwi ma tsatsi. Manda tsaya Sulkuma Lazglafta guli ná, tsatsi yeya nda sna ta kdavakta skwi ta nghanatá Lazglafta. ¹² Amu ná, Sulkuma na ghəŋa hadik na a mutsaf amu wu, Sulkum daga dá Lazglafta ɲa amu ta mutsafta. Vlamavla Lazglafta ɲa snaŋta mu ta inda skwiha vlama tsi nda zdkatahudani. ¹³ Ta mnə aŋni ta tsa skwiha ya ɲa mnduha ná, nda difla mnduha ma ghəŋa hadik a wu, nda difil ya ta taghə Sulkuma Lazglafta ta tagha aŋni. Mantša ya kəl ɲni ka tsislanaptá inda skwiha ta sagha da Sulkum ɲa gwal nda tsa Sulkum ya.

¹⁴ Mndu ya kul had' Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, tsu'a a ta skwiha ya ta taghə tsa Sulkum ya wa. Manda tsaɓaku ta sna tsatsi ta tsaha ya, laviŋ a vani ta snaŋta wu kabga nda Sulkuma Lazglafta ta laviŋta lu ta galay. ¹⁵ Mndu nda Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, laviŋlava ta gala inda skwi. Tsatsi ya tama, had' sana mnduha dza'a laviŋta galaptá tsatsi wa. ¹⁶ Manda va ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:

Waya nda sna ta ndana Mgham na?

Waya ta laviŋta vlanjta hidaku† na kə'a ya.

Ama aŋni, ndanu manda ɲa Kristi ɲa aŋni ta ndanay.

3

Kwalva Lazglafta aŋni

¹ Ka vərđani ka lu mnay katsi zwanama dá ná, ma tsa fitika nzakwa dá da kaghuni ya ná, manda mna gwada ɲa gwal nda Sulkuma Lazglafta ma həŋ a mna yu ta gwada ɲa ghuni wu, manda mna gwada ɲa mnduha ma ghəŋa hadik mna yu, kabga si ta ka zwani kuni ma zlgħafta ghuni ta Kristi nda ɲuduf. ² U'a ya vlaghuna yu, dáfa a wu, kabga laviŋ a kuni ta ɲafta wa. Dər ndanana na ná, laviŋ a kuni ta ɲafta wu, ³ kabga manda nzakwa mnduha ma ghəŋa hadik tata nzakwa kuni ta nzaku. Ka si tata draku kuni, tata zlərdawi kuni mataba

* 1:31 Ngha ta Irmija 9:22-23. * 2:9 Ngha ta Isaya 64:3. † 2:16 Ngha ta Isaya 40:13.

ghuni katsi ya ní, nzaku manda nja mnduha ma ghə́nja hadik a ta nzaku kuni nda tsa ra? Manda nja tanj tata nzakwa kuni. ⁴ Ka si «nja Pwal aɲni,» ka sanlaha, «nja Apwalus aɲni,» ka sanlaha ka kuni ta mnay mataba ghuni ya ní, ta manda nzakwa hamata mnduha a kuni nda tsa ra?

⁵ Wa Apwalus, wa Pwal na? gwal ksanatá slna ta Lazglafta ɲni his his, ghunaf tsi nja mnaghunatá gwada nja zlglafta ghuni ta Kristi. Ta magay dər wati ma aɲni ta slna Mgham Yesu manda ya vlaɲna tsi. ⁶ Sləgafsləga i'i, ka tintá Apwalus ta imi distani. Lazglafta ta dyaɣ ka gəlay. ⁷ Daga mndu ta sləgay tani, daga mndu ta ta imi distani tani, sana skwi a hahəɲ wa. Lazglafta turtukwani ta dyaɣ ka gəlay. ⁸ Ka skwa turtuk mndu ta sləglafta nda mndu ta tatiɲtá imi. Dər wa dza'a mutsay ta nisəlani taɓta slna ya maga tsi da Lazglafta. ⁹ Nda gwa aɲni ma slna Lazglafta. Nda nza kaghuni manda vwaha Lazglafta.

Manda həga Lazglafta nzakwa ghuni guli. ¹⁰ Zidiɲzida Lazglafta ta hudi ka thatá yu ta tughwani manda vərda mnda ba həga, ka lagha sani bay ta ghəɲani. Daswa ka mndu dza'a bay ta ghəɲani tama. ¹¹ Ya nda ghada thatá tughwani ya. Tsa dughwanjani ya ná, Yesu Kristi ya, had sana tughwa həga dza'a thəglafta lu wa. ¹² Ta tsa tughwa həga ya ná, ta bə nda dzindar sanlaha, nda kufur nja sanlaha, nda pala nja sanlaha, nda udzu nja sanlaha, nda slaka nja sanlaha, nda dzuma nja sanlaha. ¹³ Baɗu tsay Lazglafta ta guma dza'a saba dər wa ta daɓi kabga vu dza'a galay. ¹⁴ Ka drinj a vu ta slna tsa mndu ta tughwani ya wu katsi, dza'a mutsay ta nisəlani. ¹⁵ Ka drinjdra vu ta slna tsa mndu ya, mutsafta a ta nisəla wa. Tsatsi, dza'a mbafimba nja nzakwani manda sumbun.

¹⁶ Sna a kuni ka mnay kazlay: Həga Lazglafta ta nzaku Sulsuma Lazglafta mida kuni kə'a ra? ¹⁷ Ka ɓadziɲɓadza mndu ta həga Lazglafta ná, dza'a ɓadziɲ ɓadza Lazglafta ta tsatsi guli, kabga nda ghuɓa həga Lazglafta. Tsa həga ya ná, kaghuni ya.

¹⁸ Ma nanə mndu ta ghəɲani. Ka mamu difil ma ghəɲa da manda daslakwa nja ghəɲa hadik ka mndu, ka niɲna tsi ta ghəɲani ka rgha kada nzata tsi ka vərda mndu nda difla daga da Lazglafta. ¹⁹ Kal yu ka mna tsaya ná, na difla mnduha ma ghəɲa hadik na ná, ga rgha ya ta kəma Lazglafta. Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda tsa nja tanj ma hidaku* ya ta ksa Lazglafta ta həɲ, ²⁰ Ka'a guli na: «Nda sna Mgham Lazglafta ta ndana gwal nda hida, nda sna kazlay: Had hayhayani wu» kə'a†. ²¹ Mantsa ya, ma ghubu kuni ta mnduha. Indani demdem ka

nja ghuni nzakwani. ²² Dər Pwal, dər Apwalus, dər Kefas, dər ghəɲa hadik, dər hafu, dər mtaku, dər skwiha ndanana, dər skwiha dza'a sagha nda sa, ka nja ghuni nzakwani. ²³ Kaghuni ya, ka nja Kristi kuni, Kristi guli, nja Lazglafta ya.

4

Ghunata mnduha Kristi aɲni

¹ Mantsa tama, nghawa aɲni ka gwal ksanatá slna ta Kristi. Nghawa aɲni guli ka gwal fanam Lazglafta ta difatá skwani ma dzvu. ² Vərda skwi ya ta psə lu da mndu ya fanam lu ta skwi ma dzvu ná, nzakwani ka nərma mndu. ³ Da i'i tada, dər má ta tsa mndəra da kuni, dər má tsadighaha mnda səla ta guma, had gwada da wa. I'i ná, tsa a yu ta guma ta ghəɲa da wa. ⁴ Had sana skwi maga yu ta grə yu wa. Nərma mndu yu a ka yu guli wu, Mgham Lazglafta dza'a tsadighatá guma, mndu a wa. ⁵ Tsa tama ná, ma gi tsə kuni ta guma ta ghəɲa mndu ta kul sagha fitikani. Kzlawwa, ta hway da wa kuni na! Baɗu sagha Mgham ná, dza'a kligiɲkla ta daɓi ta skwi nda difa. Nja kligiɲtani duway ta daɓi ta skwi ta ndanə mnduha. Baɗu tsa tama, dər wa dza'a mutsa rfani da Lazglafta manda ya ta ranja.

⁶ Zwanama da, tsa skwiha garaghunaf yu ta ghəɲa aɲni nda Apwalus ya ná, ka tagha kuni ta skwi mida nzakwani: «Da zwaɗutá kuni ma tvi ka zluɲtá skwi nda vinda.» Da laghu kuni da ghərɓaku kazlay: Mal tsa nja da mndu ya ka nja sani kə'a. ⁷ Wa ta mnay nja gha kazlay: Mal kagha ka sanlaha kə'a na? Lazglafta a ta vlaghatá inda skwi ra? Ka si Lazglafta ta vlaghata ya ní, kabgawu ta kal ka ka ghərɓaku manda skwi vlagha nda vla a lu wu ɓa?

⁸ Mantsa a nzakwani wu ki! Nya pda kuni na? Wya nda na kuni ka gadghəl katəɣ, ta za mghama ghuni kaghuni, ta ghuya ɗanwa ɲni aɲni. Ta kumay yu má ta zay ghuni ta tsa mgham ya katəɣ, má ka gwa mu ta vgha ka skwa turtuk nda kaghuni. ⁹ Ta grə yu ná, nana aɲni gwal ghunay na ná, nda hul faghuta Lazglafta ta aɲni. Manda gwal tsanagha lu ta guma, pgha lu nja pslatá həɲ ya aɲni. Nda nza ɲni ka skwa katskatsu, nja nghay mnduha ma ghəɲa hadik nda duhwalha Lazglafta tani. ¹⁰ Nda nza aɲni ka rgha, ta ghəɲa gwada ta Kristi. Kaghuni ya, nda hida aɲni ka kaghuni, kabga nzugwatá kaghuni nda Kristi. Kaghuni yeya nda mbra, mbra a aɲni wa. Kaghuni yeya gwal ka mndu, had mndu ta kulafatá aɲni ka mndu wa. ¹¹ Dər nda ya nana ná, ta dzay dzay maya nda ndala tani ta aɲni. Lgut tdukwa a ta vgha ɲni wu, ta gdata ta dga aɲni lu. Ta tvi

* 3:19 Ayuba 5:23, 13. † 3:20 Zabura 94:11. * 4:12 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:3.

ta tvi sêla ñni. ¹² Añni ta hêrfaku ka maga* skwi ña fadamta ñni da wa ñni. Razañnafha mndu, má tahula gha ka Lazglafta, ka ñni. Dêr ki lu ta dula añni ya ná, mersu' ká ñni ta su'ay guli. ¹³ Dêr kinawu ká mnduha ta raraza añni ya ná, slededa ka añni ta gwada nda hêj. Ka maghdzêka tan ká mnduha ma na ghêja hadik na fatá añni. Manda ñedák ká hêj ta ngha añni.

Zwana da ta ðvu yu katakata kaghuni

¹⁴ Na pghaghunaghatá hula a ta vindaghunafu ya ta na skwi na wu, ña hur-zlghunaptá slámêj ta vindaghunafu ya, kabga zwana ta ðvu yu kuni. ¹⁵ Dêr má dambu' kidaghi mnduha ta tagha skwi ta ghêja Yesu Kristi ña ghuni, turtuktuk da ghuni. I'i tsa da ghuni ya kabga tinêl i'i ta mnaghunatá Lfida Gwada, ka zlghaftá kuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Kdêkwakdêk! Ksawaksa ta ghazama da. ¹⁷ Tsaya tama, ghunafghuna yu ta Timute ta nzakway ka zwanja da ya ðvu yu. Nêrma mndu ya ta tva Mgham Yesu. Ta tvi sêlani ña lagha havglaghunaktá tva nzakwa da ma Yesu Kristi, nda ya ka yu ta taghay ña Iglizha ma inda vli.

¹⁸ Sêglaghata a Pwal wu ka sanlaha ta gray mataba ghuni, ka ghêrbaku. ¹⁹ Ka ta ðvay Lazglafta katsi ná, ndusa yu ka labê da kaghuni. Ka mamu sana skwi laviñ tsa gwal ta ghêrbaku ya ta magatá tsi, ka gwadînta nda wi a tsi ya, dza'a snay yu baðu tsa. ²⁰ Gwada ta ga mghama Lazglafta ná, gwadînta nda wi yeya a wu, ta maravamara mbrakwani. ²¹ Ka lagha yu slaghunaghatata nda sarak re, ari ka lagha yu slaghunaghatata nda zdákwa ghêja da, nda ya nda ðva kaghuni a na? Zba a wa zba ta ya ta kumê kuni mida.

5

Dêr nu tsi ka gwal zlghay nda ñuduf ta magay nda vgha tan

¹ Ka lu ta mnay ta snê yu ma luwa ná, mamu hliri mataba ghuni. Dêr gwal kul snanťa Lazglafta ná, had' hêj ta nzaku manda tsaya wa. Ta hani sana mndu nda markwa dani, ka lu. ² Ma ña dzata ghuni ta ghêj ka taw, ka ghzlinťa tsa mndu ya mataba ghuni ná, ghêrbaku ña ghuni ta ghêrbay ta ghêja tsa. ³ Dêr má di'ñ nzatanzakwa da nda kaghuni ná, kawadaga yu nda kaghuni ma sulkuma vgha da. Nda ghada tsanaghata da ta guma ta mndêrga mndu ta magatá skwi manda tsaya, manda skwi hada yu kawadaga nda kaghuni. ⁴ Tsatsa yu ta tsa guma ya nda hga Mghama mu Yesu. Skwi ta mnaghunata yu ná, ts kavawatska. Ka ts kavatska kuni katsi, ya kawadaga sulkuma vgha da nda

kaghuni. Kawadaga mbrakwa Mghama mu Yesu guli nda kaghuni. ⁵ Ka vlanťa kuni ta tsa mndu ya ta halaway, ña ðadziñťa sluvghani, kada mbanafu Lazglafta ta hafani baðu vragata Mghama mu Yesu.

⁶ Ngha a i'i ta skwi ña ghêrbay kaghuni ta ghêrbaku wa. Sna a kuni kazlay: Kuseta ta is ná, ta ñlanafña ta inda hwaðatá hupa buradi kê'a ra? ⁷ Klijwa kla ta tsa dmaku ta nza-kway manda is ya mataba ghuni, dza'a kêl kuni ka nzata hezle' manda hwaðatá hupa buradi kul had' is mida. Añ mndani, nda sna yu kazlay: Ghuêighunis ghuêa Lazglafta hezle' nda ma mta ta Yesu Kristi kê'a. Tsatsi ná, nda nza manda Zwanja Tuwak ta hnê lu ña za skala Pak* ya. ⁸ Ma zê mu ta tsa skala Pak nda buradi nda is ña ghalya mida ya. Tsa is ya ná, maga ghwaðaka skwi ya. Zama za nda buradi kul had' is mida ta nzakway ka vêrdani dze'dze' ya. Nda ñuduf ya nda ghuêa, tdúkwa†.

⁹ Ma tsa ðelewera da vindaghunaf yu ghalya ya ná, mnaghunamna yu kazlay: Yaha kuni da ksa nzaku nda gwal ta hliri kê'a. ¹⁰ Tsa mnay mnê yu ya ná, ta mnê ta ghêja gwal ma ghêja hadik, ta hliri, ta tsagana, ta ghali, ta wuya skwi a yu wa. Ka má mantsa tsi katsi ná, má sli'agapsli'a kuni tkwe' ma ghêja hadik. ¹¹ Skwi mnê yu ña ghuni ná, ma kse kuni ta nzaku nda mndu ta mnay kazlay: Krista i'i kê'a ta mataba tsa ná, ta hliri, ta tsagana, ta wuya skwi, ta kuslemberaku, ta ghuyaku, ta ghali. Yaha kuni walanťa tsghê da hliiba turtuk kawadaga nda mndêrga tsa mndu ya.

¹²⁻¹³ Nu gwada i'i nda gwal kul sagha zlghaftá Kristi ná, Lazglafta a dza'a tsa guma ta ghêja tsaha ya ra. Gwal mataba kaghuni ña ghuni dza'a tsa guma ta ghêja tan. Ka ðeferi na: «Ghzlapwaghzlap ta mndu ta maga ghwaðaka skwi mataba ghuni‡,» ka'a.

6

Tsapťa guma mataba gwal zlghay nda ñuduf

¹ Ka sli'afsl'i'a skwi mataba sani nda sani mataba ghuni katsi, waka sani dza'a walanťa dza'a kla tsa gwada ya da gwal guma kul snanťa Lazglafta, ka zluñťa mnduha Lazglafta na? ² Sna a kaghuni kazlay: Mnduha Lazglafta dza'a tsa guma ta ghêja mnduha ghêja hadik kê'a ra? Ka si kaghuni dza'a tsa guma ta ghêja mnduha ghêja hadik ya ní, slaghu a kaghuni ka tsatá guma zwana skwiha ki'a ki'a ra? ³ Sna a kaghuni kazlay: Amu dza'a tsa guma ta ghêja duhwalha Lazglafta kê'a ra? Skwi mataba nzakwa mu yeya dza'a trapta mu tama rki! ⁴ Ka mamu skwiha mantsa ya

* 5:7 Ngha ta Sabi 13:7, 12:21. † 5:8 Ngha ta Sabi 12:15-20, Vrafta ta zlahu 16:3. ‡ 5:12-13 Vrafta ta zlahu 17:7.

ta slata mataba ghuni katsi, ka klafta kuni ka klaghata da gwal guma kul haɗ ghzliwa taɗ da Igliza Lazglafta ná, ⁵ aya hula! Ka i'i nda kaghuni. Nwaya ki mndu ɗar turtuk nda difil ma ghɛnani prak ka dzraghunafá skwi mataba ghuni na? ⁶ Ra a ka klay ghuni ta gwada mataba kaghuni gwal zlgħay nda ɗuɗuf ha ka klay ghuni da gwal guma kul snanɗá Lazglafta wa.

⁷ Nda nza tsa wlwvusta ta wlwvusta kuni ta vgha mataba ghuni ya ka ɓadzaku. Ka gagha ga mndu ta gwada, ksay gha ta ɗuɗuf. Ka ghala ghala mndu ta kagha, zlanata gha. ⁸ Nda va tsaya ya ná, tsa kaghuni ya ta ganatá sani. Va tsa kaghuni ya ta ghwal-gudunɗá skwa sani, kulam nda va tsa nza-kwa ghuni ka zwanama ya. ⁹ Sna a kaghuni kazlay: Haɗ vla gwal ta ga dmaku ma ga mghama Lazglafta wu kɛ'a ra? Ma nanɛ kuni ta ghɛna ghuni. Dina ka snanɗa ghuni kazlay: Gwal ta ga sli'iɗsli'iɗ, nda gwal ta wuya skwi, nda gwal ta hliri, nda gwal ta hani zgun nda zgun, marakw nda marakw, ¹⁰ Nda gwal ta ghali, nda gwal ta hara'u ta iri nda gwal ghuyaku, nda gwal ta kuslemberaku, nda gwal ta zla'uwa mndu ná, haɗ hɛɗ dza'a lami da ga mghama Lazglafta wu kɛ'a ra? ¹¹ Manda tsaya si nzatá nzakwa sanlaha mataba ghuni ghalya. Ndana tama, Sulkuma Lazglafta mu ta ghuɓaghunata, ka nzatá kuni hezle', ka naghunafta ka ɗerma mndu kabga zlgħafta ghuni ta Mghama mu Yesu Kristi.

Vlanɗa glaku ta Lazglafta nda vgha ghuni

¹² «Haɗ skwi piyɗif lu ta ghɛnani wu,» ka sanlaha mataba ghuni ta ndanay. Tsaw inda skwi a nda ra wu. «Lavinɗa yu ta maga inda skwi guli,» ka sanlaha. Tsaw haɗ i'i dza'a ga vu'a sana skwi wa. ¹³ «Skwa zay ná, ɗa huɗi a ra? Huɗi guli ná, ɗa skwa zay a ra?» ka kuni ta mnay guli. Tsaw nda skwa zay tani, nda huɗi tani, dza'a ɓadziɗɓadza Lazglafta ta hɛɗ his his. Slu'uvgha ná, magaf a Lazglafta ɗa maga sli'iɗsli'iɗ nda tsi wa. Nda nza slu'uvgha ɗa Mgham Yesu, ta nzata Mgham Yesu ka ɗa slu'uvgha. ¹⁴ Ma mtuta Mghama mu Yesu ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Tsatsi dza'a sli'agamapta ma mtaku nda mbrakwani guli.

¹⁵ Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, fawaya vgha Kristi ya kɛ'a ra? Dza'a nda ra ka klafta ɗa ta fawaya vgha Kristi ka ndi'anafta nda slu'uvgha karwa rki? Magava a wu! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Mndu ta ndi'afá vghani nda karwa ná, ka skwa turtuk vgha taɗ nda tsi kɛ'a ra? Tsa mnduha his ya dza'a nzata ka slu'uvgha turtuk*, ka defteri ta ghɛnani. ¹⁷ Mndu ta zlananɗá

ghɛnani ta Mgham Yesu ná, ka skwa turtuk ndana taɗ nda Mgham Yesu.

¹⁸ Tsaya tama, zlanɗa sli'iɗsli'iɗ. Hamata dmakuha ta magɛ lu ná, ta ɓla vgha ta maga'ata lu. Mndu ta fatá sli'iɗsli'iɗ ka slnani, ɗa varda slu'uvghani ta ga tsi ta dmaku. ¹⁹ Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, hɛga Sulkum nda ghuɓa ya kɛ'a ra? Lazglafta ta vlaghunata ɗa nzaku ma kaghuni, ta ka ɗa ghuni a vgha ghuni tama wa. ²⁰ Vara vara Lazglafta ta kaghuni nda skwi nda ɓla. Tsaya tama, vlanɗa glaku ta Lazglafta ma skwi ta magɛ kuni nda slu'uvgha ghuni.

7

Zlgħa wa Pwal ta ghɛna gwada ta klwvustá vgha

¹ Ndanana tama, wana yu ta zlgħaghunaftá wa skwiha ya vindidif kuni: Dina ka nzata mndu kul kla marakw. ² Tsaw tama ná, ɗa wara hliri ná, ɗina ka klafta mndu ta marakw, ta dza'a marakw guli da zɛ'al. ³ Ka vla zɛ'al ta vghani ɗa markwa taɗ. Ka vla marakw guli ta vghani ɗa zɛ'ala taɗ. ⁴ Vgha marakw ná, ɗani a wu ɗa zɛ'ala taɗ ya. Vgha zɛ'al guli ná, ɗani a wu ɗa markwa taɗ ya. ⁵ Ka dzraf nda dzra a kuni ɗa fitik rets kabga ɗa maga du'a wu katsi ná, yaha sani da kwalagħutá vla vghani ɗa sani. Tahula tsaya, ka vrɛglanafta kuni ta guya vgha ghuni manda va ya snu kuni, da traptá kuni ta ɗafta ghudzaku ma vgha ghuni, da mutsaftá halaway ta ghurum ɗa ɗraptá kaghuni.

⁶ Hidaku ɗa i'i ta vlaghunata, ka nzata tsi ka tkwe'a ka yu nda kaghuni wa. ⁷ Ka má manda ndana i'i tsi ná, má manda ɗa da ka mnduha nzata, ka i'i. Tsaw ɗar wa nda ɗani ma zɗakatahuɗi vlag Lazglafta. Yeya ɗa gha, ka'a nda ya, yeya ɗa gha ka'a nda sani.

⁸ Skwi mnɛ i'i ná, ta mnay yu ɗa gwal kul haɗ markwa taɗ nda mi'a wadguha ná, ɗina ka kɗay ghuni ta nzakwa ghuni turtukwa ghuni manda i'i na. ⁹ Ala ka si laviɗ a kuni ta ɗafta wu katsi, klwvwakla ta vgha. ɗar klwvtá vgha ka nzata ka su'ay.

¹⁰ Wya zlahu ta mnanata yu ta gwal ta klwvtá vgha taɗ, i'i a ta mnay guli wu, mgham ta mnata kazlay: Yaha marakw da dgata vgha nda zɛ'ala taɗ kɛ'a. ¹¹ Ala ka dgadga tsi ta vgha nda zɛ'ala taɗ ya, nzatani mantsa, yaha tsi klɛgaltá sana zɛ'al. Ka mantsa a tsi wu dzrɛglafani nda zɛ'ala taɗ. Yaha zɛ'al da ghzliɗtá markwa taɗ guli.

¹² Wya skwi ta mnɛ i'i ka ghɛna ɗa ɗa sanlaha, Mgham a ta mnay wa. Ka mamu mnda zlgħay nda ɗuɗuf kul zlgħaftá markwa taɗ ta Yesu Kristi katsi, tsaw ta kumay tsa marakw ya ta kɗa nzakwani nda tsa zɛ'ala

* 6:16 Ngha ta Zlrafta 2:24.

tanj ya katsi, yaha tsa mndu ya da ghziintá tsa markwa ya. ¹³ Manda va tsaya guli, ka mamu marakw ta zlgħaftá Yesu Kristi nda zə'ala tanj kul zlgħaftá Yesu katsi, tsaw ta kumay tsa mndu ya ta kda' nza kwani nda tsa marakw ya katsi, yaha tsa marakw ya laghu ga tanj. ¹⁴ Kal yu ka mnay manda tsaya ná, kabga nda ghu'ba tsa guyatá vgha tsa mndu kul zlgħaftá Kristi ya nda markwa tanj ta zlgħafta ya. Mantsa ya guli, nda ghu'ba tsa guyata vgha marakw kul zlgħaftá Kristi nda zə'ala tanj ta zlgħafta ya. Ka má nza a tsi mantsa ná, má dza'a nza kwani zwana tanj manda zwana gwal kul snajta Lazglafta. Wya kahwathwata guli ná, nda ghu'ba nza kwani tanj da Lazglafta. ¹⁵ Ka ta had' yu nda kagha wu, ka tsa kul zlgħafta Kristi ya ná, dgagħutani ta vghani. Ma tsaya tama, dər zə'al tsi, ka dər marakw a tsi ma zlgħay nda njuduf, flau' nza kwani kabga hganj hga Lazglafta ta kaghuni nja nza kwani nda zdaku. ¹⁶ Kagha marakw ta zlgħaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta zə'ala ini kə'a ra? Kagha zə'al ta zlgħaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta markwa ini kə'a guli ra?

Mndərga nza kwani ta zə'aganatá Lazglafta

¹⁷ Ka mantsa a tsi wu ná, ka nza dər wa ta nza kwani manda ya vlanj Lazglafta. Ka nza dər wa ta nza kwani manda ya hganj Lazglafta guli. Tsaya ta mnə yu nja inda Igliz. ¹⁸ Ka nda tsa fada'nda mndu ta hgafta Lazglafta katsi, ma thəgal tsi kazlay: Madər teke'a fada'nda kə'a. Ka ta nda fada'ndani mndu ta hgafta Lazglafta guli, ma thə tsi guli kazlay: Ka tsintsya yu kə'a. ¹⁹ Dər tsanagħu lu, had' skwi tsanagħa tsi wu, dər tsanagħu a lu wu, had' skwi tsanagħa tsi wu, snata zlahā Lazglafta malani. ²⁰ Ka kinawu nza kwani mndu ta hgafta Lazglafta ya ná, nza kwani manda va tsaya. ²¹ Ka si ka vu'a ka ta hgafta Lazglafta ta kagha, ma ndanu ka. Ala ka mamu tva mutsafta għa ta nza kwani falau' vgha katsi ya, mutsumutsa katək. ²² Ka dər ka vu'a mndu ta hgafta mgham Lazglafta katsi, nda pla vgha tsa mndu ya da Mgham Lazglafta. Manda tsaya, mndu kul had' ka vu'a ta hgafta Lazglafta ná, ka vu'a Kristi tsatsi guli. ²³ Nda bla varata lu ta kaghuni, ma nij kuni ta ghənja ghuni ka vu'a mnda sela. ²⁴ Ka kinawu nza kwani mndu ta hgafta lu ya zwanama, nza kwani mantsa ta kəma Lazglafta.

Gwada ta ghənja gwal ta kul klaftá marakw

²⁵ Ta ghənja gwal kul kluvta vgha tanj ya, skwi ta ndanu yu dza'a yu mnay, ya snaj yu da Mgham Yesu a wa. Dza'a snay kuni ta gwada da kabga mndu ta fa lu ta ghənj tida yu.

²⁶ Ta ghənja na blakwa nza kwani na ná, wya skwi ta ndanu yu: Dina ka nza kwani mndu mantsa. ²⁷ Ka klafkla ka ta marakw katsi, ma zbagəl ka ta dga'ta vgha nda tsi. Ka klaf a ka ta marakw wu, ma zba ka ta marakw. ²⁸ Ka klafkla ka ta marakw, ga a ka ta dmaku wa. Ka lagħula makwa da mndu guli, ga a ta dmaku wa. Nziya nza tsi ná, dza'a ghuyay ta dərwa ma slu'uvgha. Ta kumay yu ta klaghunapta ma tsa ghuya dərwa ya.

²⁹ Wya skwi ta kumə yu ta mnay zwanama: Ta sira a fitik wu, daga ndanana, ka nza gwal nda marakw mista tanj, manda gwal kul had' nda marakw. ³⁰ Ka nza gwal ta taw, manda gwal kul had' ta taw. Gwal ta rfu guli, manda gwal kul had' ta rfu. Gwal ta dzawatá skwiha guli, manda gwal kul had' skwi da hən. ³¹ Ka nza gwal ta za mgham ma ghənja hadik, manda gwal kul had' ta za mgham, kabga ndusa na ghənja hadik na ka kdaku.

³² Ta kumay yu ta nza kwani ghuni kul had' ma ndanu. Mndu kul klafta marakw ná, ta ghənja tva skwiha ta zə'aganatá Lazglafta yeya ta ndanə tsi. ³³ Ama mndu ta klaftá marakw, ta ndanay ta skwiha ma ghənja hadik nja zba tva zə'aganatani ta markwa tanj. ³⁴ Tsaya tama, his skwi ta ndanə tsi. Mantsa marakw kul had' zə'alani nda makwa ta həga guli. Ta ghənja tva skwiha ta zə'aganatá Mgham Yesu yeya ta ndanə hən. Tva skwiha ta zə'aganatá Mgham Yesu yeya ta ndanə hən, kabga fafa hən ta njudufa tanj, nda ghənja tanj tani, nja Lazglafta. Marakw ga zə'al ná, ta ndanay ta skwiha ma ghənja hadik nja zba tva zə'aganatani ta zə'ala tanj.

³⁵ Nja kata kaghuni tsa skwi ta mnə yu ya, nja tsaghunamtá matsavada a wa. Ta kumay yu ta magay ghuni ta skwiha ta raku, ka ndi'af'ta kuni ta vgha nda Mgham Yesu kul had' sana ndanu.

³⁶ Ka lagħa duhwal nda makumidzani mantsa: Kla a yu ta kagha wu ka'a, tahula tsa, ka ndanuglaptá tsi kazlay: Dmaku tsa skwi ya magana yu kə'a, tsaw tata tdu njudufani tida ta kumay ta klay katsi, ka kla tsi. Maga a ta dmaku wa. ³⁷ Ka lagħa duhwal ka kurata kazlay: Kla a yu ta marakw wu kə'a, grafgra guli kazlay: Mantsa ya nza kwani kə'a ma njudufani mndu a ta pyafta wu kə'a katsi, dina tsaya. ³⁸ Tsaya tama, ka klafkla mndu ta marakw ná, dina tsaya. Ka kla a yu ta marakw wu, ka mndu guli ná, mal tsaya dinakwani.

³⁹ Ka ta ndiri zə'ala marakw katsi ná, yaha wala'nta dza'a mista sana zə'al. Ala ka nda mta zə'ala tanj katsi, lavi'lava ta dza'a mista sana zə'al ta kumə tsi. Nziya nza tsi, mista mnda zlgħay nda njuduf katsi. ⁴⁰ Ka má manda ndana i'i tsi, mal ma nzatani mantsa ya dza'a mutsafta tsi ta rfu, ka ya dza'a

laghu tsi mista sana zə'al. Nda sna yu guli kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta da i'i kə'a.

8

Za slu'a skwa wuyay

¹ Skwi ya dza'a yu gwadaɗ ndana, dza'a gwadaɗ yu ta ghəɗja slu'a skwa wuyay. Manda va ya mnə kuni kazlay: Nda sna mu ta inda skwi kə'a ya ná, manda va tsaya nzakwani. Ama tsa snaɗta skwa mu ya ná, ta vlamata gla ghəɗ. Dvuvusta vgha skwi dza'a kla amu ta kəma ta kəma. ² Ka nda sna i'i ta skwi ka mndu ta ndanay katsi ná, ta sna a tsa mndu ya ta skwi manda ya ta raku ka snaɗtani wa. ³ Ka dɗuɗva mndu ta Lazglafta katsi, tsa mndu ya ná, nda sna Lazglafta ta tsatsi.

⁴ Taghəɗja skwi ta nghanatá za slu'a skwa wuyay, wya tsi: nda sna amu skwi ka bətbət na skwa wuyay ma ghəɗja hadik kə'a. Turtuktuk Lazglafta guli. ⁵ Anɗ mndani, mamu skwiha ta garə mnduha nda Lazglafta. Manda va tsaya ná, nda ndəgha «lazglaftaha» nda ndəgha «mghamha» guli. ⁶ Dər ma mantsa tsi, ɗa amu ná, turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka Da mu, ta zlaganapta inda skwi ma ghəɗja hadik. Nani amu guli. Turtuktuk mghama mu guli, tsaya Yesu Kristi zlaganap Lazglafta ta inda skwiha nda ma tsatsi ya, ma tsatsi nzata amu nda hafu guli.

⁷ Dər nda sna amu kazlay: Had hafu ma skwa wuyay wu kə'a ná, sna a sanlaha mantsa ya wa. Ta zə hənɗ ta slu'a skwa wuyay ná, manda va skwi mamu hafu ma tsa skwa wuyay ya ka hənɗ ta ndanay, kabga snusna hənɗ nda skwa wuyay. Ta mutsa a mbrakwa taɗ ma zlgħay nda ɗuɗuf wu, ɗriɗnisɗra na slu'i zu ɗni na ka hənɗ ta ndanay. ⁸ Skwa zay a dza'a kladamaghata da Lazglafta wa. Dər má ta zay mu, dər má za a mu wu, had skwi tsamagħa tsi wu, had skwi hta magħu tsi guli wa.

⁹ Anɗ mndani, laviɗlava kuni ta za inda skwi ta kumə kuni, ama dasuwa ka kuni da nzaku kuni ka skwa tuthun da gwal nda hta mbrakwa taɗ ma zlgħay nda ɗuɗuf nghər hənɗ ta kaghuni. ¹⁰ Tsa lagħa mndu kul mbraku ma zlgħay nda ɗuɗuf ka nghanɗta kagħa nda «sna ta skwi» ya kay, ta nzaku ma həga skwa wuyay ta za slu'a skwa wuyay katsi ni, had tsatsi dza'a mnay: Ka za i'i guli kə'a ra? ¹¹ Tsaya tama, tsa skwi maga kagħa ta mnay kazlay: Nda «sna i'i ta skwi» kə'a ya ta zadɗɗta tsa zwanama kul had mbrakwani mtu Kristi ta ghəɗja tsatsi ya guli. ¹² Ma tsa magay ghuni ta dmaku ka zlabiɗta zwanama ma ndanu kul had mbrakwa taɗ ya, maganata vərda Kristi kaghuni ta tsa dmaku ya. ¹³ Tsaya tama, ka si skwa zay

dza'a zləmbiɗta zwanama da katsi ná, had yu dza'a walglaɗta za slu'i dekdək wu, kada kwala yu zləmbiɗta zwanama da.

9

Mnay Pwal ta Lfida Gwada

¹ Laviɗ a yu ta maga inda skwi wu ra? Ghunata mnda Yesu Kristi a yu wu ra? Ngha a yu ta Mgham Yesu nda ira da wu ra? Pəghatá ghəɗja slna da ma Mgham Yesu a kaghuni ra? ² Dər má fa a sanlaha ta i'i ka ghunata mnda Mgham Yesu wu ná, ka ɗa kaghuni ná, nda nza yu kabga i'i ta mnaghunata Lfida Gwada kəl kuni ka nzakway ka gwal zlgħay nda ɗuɗuf.

³ Wya skwi ta kəl yu ka huzla gwada da gwal ta mana i'i: ⁴ Má ra a ka mutsay ɗni ta skwi ɗa zay, nda ya ɗa say ɗni ma slna ta maga ɗni ra? ⁵ Laviɗ a anɗi guli má ta kliɗta mukuma ma zlgħay nda ɗuɗuf ta nzakway ka markwa ɗni manda ɗa sanlaha ma gwal ghunay, nda i zwanamani ma Mgham Yesu, nda Kefas wu ra? ⁶ Ari anɗi nda Barnabas yeya a ɗa maga slna ka mbalay na? ⁷ Ta kdə snaɗta kaghuni ta sludzi ta maga slna, tsatsi guli ta zuɗta ghəɗjani ra? Mamu mndu ta ɗəbata fu ná, kul za yakwani ra? Ari mamu a mndu ta ngha rini ná, kul sa u tsa rini ya na?

⁸ Mnda səla yeya ta ndana tsa skwiha mnə yu ya ra? Dər zlahā Lazglafta guli ná, ta mnay mantsa. ⁹ Wya ka Musa vindafta ma zlahā Lazglafta: «Ma fanam ka ta budzar ma wi ta sla. Ta dɗə tsi ta hya*,» ka'a. Ta ghəɗja sla yeya ta ndana Lazglafta ta tsaya ra? ¹⁰ Ari ta ghəɗja amu a ta gwada Lazglafta kahwathwata katak na? Mantsa ya nzakwani, ta ghəɗja amu vindafta tsi ta tsa mnay kazlay: Ta hvə mndu ta hva ná, nda fata ghəɗjani ɗa mutsa nisəlani katsi, ta dɗə mndu ta hya guli ná, nda fa ta ghəɗjani ɗa mutsa nisəlani katsi kə'a ya. ¹¹ Ka si anɗi ta sləgamta hulfa Sulkum ma kaghuni ya ní, ra a ka tsu'ay ɗni ta skwa wa dzvu da kaghuni guli ra? ¹² Ka ta zayzay sanlaha ta kaghuni ya ní, mal anɗi a má dza'a zay katak wu ra?

Ta dawanɗ a anɗi ta skwi da kaghuni wa. Ta su'ay anɗi ta inda ghuya dɗɗwa ta slanaghata, kabga yaha ɗni nzata ka gwal ta pyaftá sli'a gwada ta ghəɗja Kristi ta kəma ta kəma. ¹³ Sna a kuni kazlay: Gwal ta ksa slna ma həga Lazglafta ná, hada ta za hənɗ ta skwa zaya taɗ kə'a ra? Gwal ta vla skwi ta gwir guli ná, mida ta mutsa hahənɗ ta ɗa taɗ guli kə'a ra? ¹⁴ Ta ghəɗja gwal ta mna Lfida Gwada guli ná, mnamna Mgham Yesu kazlay: Ma tsa mna Lfida Gwada ya dza'a za hahənɗ ta ɗa taɗ guli† kə'a.

* 9:9 Vrafta ta zlahu. 25:4. † 9:14 Ngha ta Mata 10:10, Lukwa 10:7.

¹⁵ I'i ná, dawan̄ a yu ta skwi da kaghuni wa. Ka vlihata kuni a ka yu kəl yu ka vindaghunafta guli wa. Ta dər mtakwa da, ka ya dza'a klagədadusta lu ta skwa għər6akwa da. ¹⁶ Tsa mna Lfida Gwada ta mnə yu ya guli ná, nza a ka skwa għər6ay da ta għər6aku nda tsi wu, kabga tkwe' fidaghata lu ta mnay. Ka mnay a yu wu ná, dan̄wa ɲa da. ¹⁷ Ka má i'i ta kuratá magay katsi ná, ma dza'a play lu ɲa da. Tsaw i'i a ta kurata wu, ta magay yu kabga tkwe' fidaghata lu ta magay. ¹⁸ Nu ta mutsə yu mida tama? Skwi ta mutsə yu mida ná, mnay da ka mbalay ta Lfida Gwada kul dawa nisəla vəl mnay da ta tsa Lfida Gwada yeya.

¹⁹ I'i ta kwara ghəɲa da, tsaw ka niɲtá yu ta ghəɲa da ka vu'a inda mnduha ɲa katan̄ta inda mnduha kada mutsanakta yu ta Mgham Yesu ta ndəghata mnduha. ²⁰ Ka mataba la Yahuda yu, manda hahəɲ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həɲ. Ka mataba gwal ta ksa zlaha Musa yu ya, manda hahəɲ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həɲ, dər má nghadigha a gwada ta zlahu. ²¹ Ka mataba gwal kul snaɲtá zlaha Musa yu ya, manda hahəɲ ka yu ta nzaku kada mutsanakta yu ta həɲ. Va a tsaya ta mnay kazlay: Sna a yu ta zlaha Lazglafta wu kə'a wu, ta snay yu ta zlaha Kristi. ²² Ka mataba gwal nda hta mbrakwa tan̄ ma zlgħay nda ɲuduf yu ya, manda hahəɲ ka yu ta nzaku, kada mbranafta yu ta həɲ. Mantsa ya fata i'i ta ghəɲa da, ka nzaku tavata dər wati ma mndu tsi ka maga inda kdavakta hidakwa da ɲa mba'atá sanlaha. ²³ Kada dza'a Lfida Gwada ta kəma ta kəma, nda ya ɲa nzakwa i'i tek wu mida guli, ka yu ta kəl yu ka maga tsa skwiha ya.

Dzəgha vgha nda hwaya

²⁴ Sna a kuni kazlay: pda' pghatá vgha mnduha ta hwaya ta da6i ná, turtuk ya dza'a zata kə'a ra? Hwayawahwaya ta vərda hwaya kada zata kuni. ²⁵ Inda mndu ta tsa hwaya ya ná, ta zlahafzlahā ta vghani ma taghayni, ɲa zatani. Tsa skwi dza'a zata tsi ya ná, dza'a 6wadzu 6wadza misim-misim. Na amu ya, had ta 6adzaku dekdek wa. ²⁶ Hwayiɲtahwaya ka bətbət a ta hway yu wa. Dzidiɲtá dembi ka dakwal a ta dzə yu guli wa. ²⁷ Ta zlahay yu ta ghəɲa da ka ghuya dan̄wa ɲani, kada kwala vərda i'i ta dədaghuta nda hul tahula mnanata i'i ta Lfida Gwada ta sanlaha.

10

Yaha kuni nda skwa wuyay

¹ Zwanama da, ta kumay yu ta havaghu-naktá skwi ta slanaghata dzidzliha mu ta

fitika Musa. Demdem həɲ nda bukwa ma ghwayak. Demdem həɲ ta tughwadaptá drəfa dva*. ² Demdem həɲ ta magaftá batem ma drəf ma nzakwa tan̄ ma ghwayak ma guyatá vgha tan̄ nda Musa. ³ Demdem həɲ ta zutá skwa zay ta saha daga ta luwa. ⁴ Demdem həɲ ta sutá imi ta sabi ma kutumba. Lazglafta ta vlan̄tá tsa kutumba ya ta həɲ. Tsa kutumba ya ná, Kristi ya ta mbada† kawadaga nda həɲ. ⁵ Tsaw tama ná, mal gwal ta maga skwi kul zdəganatá Lazglafta ndəghatani mataba tan̄ kəl həɲ ka rwuta ma mtak†.

⁶ Tsa skwiha ta luta ya ná, nda nza ɲa snamta ɲa kwala amu kul maga ghwadaka skwiha manda tsa maga hahəɲ§ ya. ⁷ Ma nza kuni ka gwal ta wuya skwi manda sanlaha mataba tan̄, vindaf lu ta ghəɲa tan̄ kazlay: Ka nzatá mnduha ka za skwi ka sa skwi, ka sli'aftha həɲ ka gatsuwa* kə'a ya. ⁸ Ma hlə kuni tiri manda ya magə sanlaha mataba tan̄, kəl həɲ ka rwuta dəmbu† hisamsak hkn̄ mida ta fitika turtuk† ya. ⁹ Ma dzəghə mu ta Kristi manda ya dzəghəɲ sanlaha mataba tan̄, kəl nahadikha ka zadanatá həɲ ya. ¹⁰ Ma ruruɲwaku kuni ta ruruɲwaku manda ya magə sanlaha mataba tan̄, kəl duhwalha Lazglafta ya ta rwa mndu ka zadanatá həɲ ya.

¹¹ Magumaga tsa skwiha ya nda həɲ ɲa snanamtá sanlaha. Ka vindaf tsi lu ma defteri ɲa gunaman̄tá sləməɲ ta amu gwal ta ndusakta nda kdakwa na ghəɲa hadik na. ¹² Tsaya tama, ka nda sladaslada da, ka mndu ná, daswa katsi tama da zləmbutá tsi. ¹³ Inda tsa dzəghuha ta grughunusta ya ná, dzəghuha ta ran̄tá mnda səla ya. Lazglafta ná, ɲərma mndu ya. Had dza'a zlan̄tá dzəghə ɲa dzəghaghunata ka malaghutá mbrakwa ghuni, da traptá kuni ta spafta wa.

Ma lə kuni da vla skala vla glaku ɲa skwa wuyay

¹⁴ Zwanama da gwal ta dvu yu, ka si mantsa tsi, dgaghwa vgha nda skwa wuyay. ¹⁵ Nda sna yu kazlay: Ta mnə ɲa kaghuni nda guna ghəɲa ghuni ya yu kə'a. Ka gala kaghuni ka ghəɲa ghuni ta na skwi ta mnə yu na. ¹⁶ Tsa leghwa tfawi ta sə mu, ka rfa Lazglafta ta ghəɲani ya ni, nza a ka guyatá amu nda Kristi nda ma usani ra? Tsa buradi ta dguvusta‡ mu ya guli ni, nza'a ka guyatá amu nda Kristi nda ma slu'uvghani guli ra? ¹⁷ Turtuktuk buradi mndani, ama nda ndəgha amu ta zay. Tsaya a ta maran̄ta kazlay: Nda guya mu ma slu'uvgha turtuk

* **10:1** Ngha ta Sabi 13:21-22, 14:22-29. † **10:4** Ngha ta Sabi 16:4-35, Vrafta ta Zlahu 8:3, Mbsak 20:8-11. ‡ **10:5** Mbsak 14:16, 23, 29-30. § **10:6** Mbsak 11:4, 34. * **10:7** Sabi 32:6. † **10:8** Mbsak 25:1-9. ‡ **10:16** Ngha ta Lukwa 22:19, nda 1 La Kwarejɛt 11:23-26.

nda ma dguvusta mu ta tsa buradi turtuk ya kə'a ra?

¹⁸ Ngha wa zwana la Isra'ila 6a. Tsa gwal ta za skwi vla lu ŋa pla ghəŋ ta gwir ya ní, guya a həŋ nda Lazglafta mida ra? ¹⁹ Nu ta kumə yu ta mnay? Ta kumay yu ta mnay sana skwi tsa slu'i plana lu ta ghəŋ ta skwa wuyay ya kə'a ra? Ari sana skwi a na tsa skwa wuyay ya na? Sana skwi a dəkdek wa. ²⁰ Skwi kumə yu ta mnay ná, pla ghəŋ ta plə gwal kul snan̄ta Lazglafta ná, ŋa duhwalha halaway ta planata həŋ ta ghəŋ, ŋa Lazglafta a wa. Va a yu ta guyatá vgha ghuni nda duhwalha halaway wa. ²¹ Lavin̄ a kuni ta sa skwi ta leghwa Mgham Yesu, ta saysay kuni ta leghwa duhwalha halaway wa. Lavin̄ a kuni ta za skwa Mgham Yesu, ta zayzay kuni guli ta ŋa duhwalha halaway wa. ²² Ta kumay mu ta ganaf̄ta sidi ta Mgham Yesu ra? Ari mal amu a mbratani ka tsatsi na?

Magawa inda skwi ŋa vla glaku ŋa Lazglafta

²³ Lavin̄lava mndu ta «maga inda skwi,» ka kuni. Manda tsaya nzakwani, tsaw inda skwi a dina wa. Lavin̄lava mndu ta «maga inda skwi,» tsaw inda skwi a ta ŋla mndu guli wa. ²⁴ Ma laghu kuni ngha skwi ta dza'a kata kaghuni, nghawa skwi ta dza'a katan̄ta sana mndu.

²⁵ Zawaza ta inda skwi ta skwapta lu ta luma, ma dawu kuni ta vli ta ghəŋani, ma lagha sana ndanu ta wa ghəŋa ghuni, ²⁶ kabga ka gwada Lazglafta na: «ŋa Mgham Lazglafta hadik nda inda skwi mida § dem-dem,» ka'a.

²⁷ Ka hgaghunahga mndu kul snan̄ta Lazglafta ŋa za skwi, ka snata kuni katsi, zawaza ta inda skwi dza'a vlaghunata tsi, ma walan̄ kuni ta dawutá vli ta ghəŋani, ma ndananahga kuni ta sana ndanu ta ghəŋani. ²⁸ Ka «slu'a pla ghəŋ ŋa skwa wuyay ya,» ka ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da zay da famta kuni ta tsa mndu ta mnaghunata ya ma ndanu. ²⁹ Ndana kaghuni a mnə yu wu, ndana tsa sana mndu ya.

I'i ná, lavin̄lava yu ta za inda skwiha. «Kab-gawu tama ŋa mnay kazlay: Ma zə ka, yaha ka famtá sana mndu ma ndanu kə'a?» ³⁰ Ka si rfanagharfa yu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi zu yu ní, nu dza'a kəl lu ka mana i'i ta ghəŋa skwa zay rfanahga yu ta Lazglafta ta ghəŋani na?

³¹ Dər nu ta zə kuni, dər nu ta sə kuni, dər nu sana skwi ta magə kuni, magawa indani ŋa vlan̄ta glaku ta Lazglafta. ³² Ma nza kuni ka tuthun dər ka ŋa la Yahuda, dər ka ŋa la Grek, dər ka ŋa Igliza Lazglafta. ³³ Magawamaga manda ŋa da ta maga inda skwi ŋa zdəganatá inda mndu ya. Zba a i'i ta

maga skwiha dza'a katihatá wu, skwiha ya dza'a katan̄ta ndəghata sanlaha ta magə yu, ŋa mutsafta tan̄ ta mbaku.

11

¹ Ksawaksa ta sada da, manda ya ta ksə i'i ta sada Kristi ya.

Nzakwa zgwana nda mi'aha, ma həga Lazglafta

² Ta rfay yu ta kaghuni nda havapta ta havapta kuni ka i'i ma inda skwi, nda ya ka kuni ta ŋanatá skwiha ta taghaghunaf̄ta yu ya. ³ Ndana tama, ta kumay yu ta snan̄ta ghuni kazlay: Ghəŋ ta ghəŋa inda zgun ná, Kristi ya. Ghəŋ ta ghəŋa inda marakw ná, zgun ya. Ghəŋ ta ghəŋa Kristi guli ná, Lazglafta ya kə'a. ⁴ Ka ta maga du'a inda zgun da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snan̄ tsi da Lazglafta a tsi katsi nda bukwa tá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa Mghamani. ⁵ Ka ta maga du'a inda marakw da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snan̄ tsi da Lazglafta a tsi katsi kul bukwaftá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa mghamani. Nda nza manda skwi nda htsa ghəŋani nda tsa. ⁶ Ka si bukwa a yu ta ghəŋ wu ka marakw ya ná, htsintani guli 6a! Ala ka si nda nza tsi ka skwa hula da marakw na gatsatani ta ghəŋani, ka htsintani a tsi ya, bukwaftani tama!

⁷ Ma buk w zgun ta ghəŋ, kabga tsatsi ta gara vgha nda Lazglafta nda glakwani tani. Marakw ya ná, maravata glakwa zgun tsatsi, ⁸ kabga zgun ná, tsagap ma marakw a lu wu, marakw ya tsagap lu ma zgun. ⁹ Zlaganap a lu ta zgun ŋa marakw wu, marakw yeya zlaganap lu ŋa zgun. ¹⁰ Tsaya dza'a kəl marakw ka kla ŋizla mghamani ta ghəŋani, kabga gwada ta duhwalha Lazglafta. ¹¹ Dər má mantsa nzakwani ma guyatá vgha nda Mgham Yesu ná, lava a ma marakw ka had zgun wu, lava a ma zgun guli ka had marakw wa. ¹² Manda va ya tsagap lu ta marakw ma zgun ya, marakw ta ya zgun guli. Da Lazglafta sagha indani*.

¹³ Galawa kaghuni 6a! Nda ra ka ndəbay marakw ta dzvu da Lazglafta kul bukwanatá tsi ta ghəŋani ra? ¹⁴ Daga nzakwagapta ná, nda sna mnduha kazlay: Skwa hula zlan̄ta zgun ta swida ghəŋani zəmbək kə'a. ¹⁵ Marakw ya ná, ka skwa rka nza-kwani da tsatsi, kabga vlan̄vla lu ta swidi zəmbək manda skwi ŋa bukwa ghəŋani ta tsatsi. ¹⁶ Ka mamu mndu dza'a zlerday katsi, dina ka snan̄tani kazlay: Snəgla a an̄ni, nda Iglizha Lazglafta ta sana tva nzaku ta ghəŋa tsaya wa kə'a.

Guya vgha ŋa zay nda sa usa Mgham Yesu

Mat 26:26-29, Mak 14:22-25, Luk 22:15-20

¹⁷ Wya sana skwi ta magaku da kaghuni kul haɗ yu ta rfa kaghuni. Ta tskavata kuni má ŋa magay ghuni ta skwi ŋa dza'a ta kəma ta kəma ya ná, vər nda hul ŋa kaghuni. ¹⁸ Karaku ná, ta tskavata kuni, kaghuni gwal zlgħay nda ŋuɗuf tazlay ná, mamu daga vgha mataba ghuni ka lu ta snə yu. Zlah mantsa ya nzakwani ka yu ta gray. ¹⁹ Dina va tsa daga vgha ya mantsa mataba ghuni katək, kada grafta lu ta vərɗa ŋərma mnduha mataba ghuni. ²⁰ Tsa tskavata ta tskavata kuni ya ná, ŋa za skwa zaya Mgham† Yesu a ta tskavata kuni wa. ²¹ Ta tskavata kuni ka za skwa zay ná, dər wa ta ŋavata ka za ŋani, ka kuni ta magay. Ta dza maya ta sanlaha, nda ghwaya nda ghwaya sanlaha. ²² Ari haɗ wa a həga ghuni, ŋa zay ghuni nda ya ŋa say ghuni ta skwa ghuni na? Ta kumay kuni ta ghuɓasa Igliza Lazglafta ra? Ari hula a ta pghə kuni ŋa gwal kul haɗ skwa tan na? Nu dza'a yu mney ŋa ghuni? Dza'a rɗay yu ta kaghuni ka kaghuni ra? Ta ghəŋa tsaya ná, rfa a yu ta kaghuni wa.

²³ Wya skwi tsu'af yu da Mgham Yesu, ka taghaghunafta yu: Ta tsa rvidik kəl lu ka vlatá Mgham Yesu ya ná, ka klaftá tsi ta buradi, ²⁴ ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani, ka ɓlanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha ɗa ya ŋa ghuni, ka maga kuni ta na skwi na ŋa havay ghuni ta 'i,» ka'a. ²⁵ Mantsa guli kɗakwa tan ta zutá skwa zay, ka klaftá tsi ta leghwa, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, lfiɗa slərɓa ta zughu ya zlərɓap Lazglafta nda usa ɗa. Inda say dza'a sə kuni dazlay ya ná, ka maga kuni ŋa havay ghuni ta 'i,» ka'a. ²⁶ Tsaya tama, inda nzata ghuni ka za na buradi na, ka sa skwi ma na leghwa na ná, mna nzakwa Mgham Yesu ha ka saghani ta mnə kuni nda tsa.

²⁷ Mantsa ya, ta zə mndu ta na buradi ná, ta sə mndu ta skwi ma na leghwa ná, ngha a ka sana skwi wu katsi, gaga ta dmaku, kabga ngha a ta slu'uvgha Mgham Yesu ka sana skwi wa. ²⁸ Ka gala mndu ma ghəŋani ta nzakwani karaku ma kɗə tsi ka za na buradi na, nda ya ma kɗə tsi ka sa skwi ma na leghwa na. ²⁹ Mndu ta zay, ta say kul snaŋtá guyata vgha tan nda Mgham Yesu ná, tɗanaktá ta ghəŋani ta guma Lazglafta, ma tsa zay ta zə tsi nda tsa say ta sə tsi ya. ³⁰ Tsaya kəl ndəghata sanlaha ka nzata kul ɗughwanaku mataba ghuni, nda ragħwa sanlaha, ta rwutá sanlaha. ³¹ Ka si amu kaghəŋa mu ta galaptá nzakwa mu katsi ná, haɗ Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa

amu wa. ³² Ala ka tsamagħa tsa Lazglafta ta guma ka zlahu amu nda tsi ya, nda nza ŋa kwalani kul tsamagħatá guma kawadaga nda gwal ma ghəŋa haɗik.

³³ Tsaya tama zwanama, ka tsakavatsaka kuni ka za skwi katsi, kazlafwa vgha ghuni karaku. ³⁴ Ka si maya ta kuzlanɗá mndu katsi, zutani ta skwa zayni mintghani, da nzaku tsa tska vgha ghuni ya ka kla ghəŋa ghuni da guma Lazglafta. Pɗakwa hamata skwiha ya ná, dza'a payafta baɗu laba ɗa da kaghuni yu.

12

Skwi ta vlə Sulkum nda ghuɓa

¹ Zwanama ɗa, ta ghəŋa mbraku ta vlə Sulkum nda ghuɓa ná, va a yu ta nzakwa ghuni kul tsalaku mida wa.

² Nda sna kuni kazlay: Ma fitika nzakwa ghuni ta kul snaŋta kuni ta gwada Lazglafta ná, ta tsəlɓu ta kəma skwa wuyayha ta nzaku duduguma kuni ta tsəlɓu, hahəŋ ta tinwa kaghuni guli. ³ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Haɗ mndu ta mna gwada nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta kazlay: Nda ksi'a Yesu kə'a wa. Ka nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa a tsi wu katsi, haɗ mndu dza'a lavinɗá mney kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a guli wa.

⁴ Ta traku mbaku kavghakavgha ta dgə Sulkum, ama va tsa Sulkum turtuk ya ta dgay. ⁵ Ta traku slnaha kavghakavgha ta magə lu, ama ŋa va tsa mgham turtuk ya ta maga lu. ⁶ Ta traku tva magay mnduha ta slnaha kavghakavgha, ama va tsa Lazglafta turtuk ta maga indani ma inda mndu. ⁷ Nda tvi kavghakavgha ta mara Lazglafta ta mbrakwa Sulkumani nda ghuɓa ma inda mndani, ŋa katuvtá vgha nda tsi. ⁸ Mbrakwa gwada nda difil vlay Sulkum ta sani. Midala gwada vlay va tsa Sulkum ya ta sani. ⁹ Mbrakwa zlgħay nda ŋuɗuf vlay tsa Sulkum ya ta sani. Mbrakwa mbamba mnduha vlay va tsa Sulkum ya ta sani. ¹⁰ Mbrakwa maga mazəməmha vlay tsi ta sani. Mbrakwa kla lwa Lazglafta vlay tsi ta sani. Mbrakwa galaptá sulkumha vlay tsi ta sani. Mbrakwa lavinɗá gwada nda sana gwadaha vlay tsi ta sani. Mbrakwa snaŋtá tva mbəɗiginɗá tsa gwadaha ya vlay tsi ta sani. ¹¹ Indani ná, tsa Sulkum turtuk ya ta magay. Tsatsi turtukwani ta dgay ŋa inda mndu manda ya ta kumə tsi.

Gwata kaghuni demdem, vgha Kristi kuni

¹² Nghama tsatá vgha mu ya 6a: Manda nzakwa tsuhmbura vgha mndu nda ndəgha fawayha tida dər ma kinawu ndəghatani ya, vgha turtuk ya, mantsa ya nzakwa Kristi

† 11:20 Skwa zaya Mgham: Ngha ta aya 23-26 nda 1 La Kwareŋt 10:16.

guli. ¹³ Amu demdem, dər la Yahuda tsi, dər la Grek a tsi, dər mndu ka vu'a tsi, dər mndu kul hađ ka vu'a a tsi, magamafmaga lu ta batem ŋa nzaku ka slu'uvgha turtuk ma Sulkum turtuk. Ka mutsaftá mu demdem ta va tsa Sulkum turtuk ya, manda skwi sava mu nda sa.

¹⁴ Tsaya tama ná, nza a tsuhmbura vgha ka faway turtuk wu, gwagwatá fawayha ya. ¹⁵ Ka «dzvu a i'i wu, nza a yu ka faway vgha wu,» ka ka səla katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka faway vgha ra? ¹⁶ «Iri a i'i wu, nza a yu ka vgha wu,» ka ka sləməŋ katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka faway vgha ra? ¹⁷ Ka má iri vgha demdem katsi, ma ndaw dza'a snaŋta lu ta sləməŋ? Ka má sləməŋ tsi demdem, ma ndaw dza'a zi'a lu ta skwi? ¹⁸ Tsatsaf tsatsa Lazglafta ta inda fawayha ta vgha, ka fafata ma vlani ma vlani manda ya ta kumə tsi. ¹⁹ Ka má faway turtuk yeya vgha katsi ná, ma mamu vgha ra? ²⁰ Tsaw nda ndəgha fawayha ta vgha ta gwaftá vgha ka vgha turtuk.

²¹ Laviŋ a iri ta mnay ŋa dzvu kazlay: Hađ gwada da nda kagha wu kə'a wa. Mna a ghəŋ guli ŋa səlahi kazlay: Hađ gwada da nda kaghuni wu kə'a wa. ²² Katək na: Tsa fawayha má ta nghə lu kul hađ rga taŋ ya ná, tsahaya ŋərməni. ²³ Tsaha má ta ndanu amu kazlay: Hađ ghzliwa taŋ wu kə'a ya ná, tsahaya ta vlə mu ta glaku ŋa taŋ. Tsa fawayha kul dínaku nghay ya, mal tsaha ya ta laghu mu da payay. ²⁴ Tsaha dínadina ngha ya katək na, hađ lu ta payay wa. Magafmaga Lazglafta ta vgha ka nanaftá tsa fawayha kul hađ ghzliwa taŋ ya, ka ŋərməni, ²⁵ kada kwala daga vgha kul hađ ma vgha, ŋa nghapta fawayha ka skwa turtuk ka sani nda sani. ²⁶ Ka ta ghuya danwa faway turtuk ná, inda fawayha ta ghuyay kawadaga nda tsi. Ka ta rfu faway turtuk ná, inda fawayha ta rfu kawadaga nda tsi.

²⁷ Kaghuni ná, vgha Kristi kuni, ka fawayhani nzakwa ghuni turtuk turtuk. ²⁸ Mataba guyatá ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf ná, taŋ gwal ghunay pgha Lazglafta, ka fiŋtá la anabi kamahis, ka fiŋtá gwal tagha gwadani ka mahkan. Tahula tsa ka pghatá tsi ta gwal valaŋ lu ta mbrakwa maga mazəməm, nda gwal nda mbrakwa mbamba mnduha, nda gwal katá mnduha, nda gwal ta nghapta ka slna mnduha, nda gwal ta gwada sanlaha ma gwada. ²⁹ Ka gwal ghunay həŋ demdem ra? Ka la anabi həŋ demdem ra? Ka gwal ta tagha gwadani həŋ demdem ra? Inda taŋ demdem ta maga mazəməm ra? ³⁰ Inda taŋ demdem ta mbamba mnduha ra? Inda taŋ demdem ta gwada sanlaha ma gwada ha ra? Inda taŋ demdem ta mbədigiŋtá gwada ra? ³¹ Hmətət ka kuni dvtuta mbrakuha ya ta vlata lu ta malaghuta.

Wana yu dza'a maraghunata guli ta tvi ya ta hemanata.

13

Dvu ta hemanatá inda skwi

¹ Dər má nda sna yu ta gwada inda gwada sanlaha ma gwada ta gwada mnduha nda duhwalha Lazglafta tani, ka hađ yu ta dvtutá mndu wu katsi, nda nza yu manda ghudzaga gwanŋwan, ka manda ghudzaga hutsaŋ a tsi. ² Dər má mutsafmutsa yu ta mbrakwa kla lwa Lazglafta, dər má nda sna yu ta inda skwi nda difatá skwa Lazglafta tani, dər má mamu zlgħay nda ŋuduf da i'i ŋa sli'anafatá ghwáha, ka hađ yu ta dvtutá mndu wu katsi, skwi bətbət yu. ³ Dər má hlafha yu ta inda skwa da ka daganafatá gwal ka pdu, dər má vlaha yu ta ghəŋa da ŋa pla ghəŋ, ka hađ yu ta dvtutá mndu wu katsi, hađ sana skwi dza'a katadifita tsaya wa.

⁴ Mamu ksa ŋuduf da mndu ta dvtutá mndu, dagala zdaku da tsi. Hađ mndu ta dvtutá mndu ta draku wu, hađ mndu ta dvtutá mndu ta ghərbaku wu, hađ ta gla ghəŋ wa. ⁵ Hađ ta maga skwa hula wu, hađ ta tsagana wa. Hađ ta basa ŋuduf wu, hađ ta zlanŋtá dugun ma ŋudufani wa. ⁶ Hađ ta rfu ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi wu, ta ghəŋa magatá vərda skwi ta rfa tsi ta rfu. ⁷ Naw lu, ka'a nda inda skwi. Ta Lazglafta fatá ghəŋani ma inda skwi. Nda fa ŋudufani ta payakwa inda skwi. Ta su'ay ta inda skwi.

⁸ Hađ dvtutá mndu ta kdaghuta dekdək wa. Dza'a kdaghukda kla lwa Lazglafta, dza'a kdaghukda gwada sanlaha ma gwada, dza'a kdaghukda snaŋtá skwi guli. ⁹ Ki'a nda ki'a skwi snaŋ mu, ki'a nda ki'a lwa Lazglafta mna a mu. ¹⁰ Ama bađu zlagapta tsa vərđani ya ná, dza'a kdaghukda tsaha kul kdaku ya.

¹¹ Ma ga zwanja da ná, ka zwanzani ka yu ta gwada, ka zwanzani ka yu ta ndanu, ka zwanzani ka yu ta magaku. Ma glata i'i, ka pghinŋtá yu ta má zwanzani. ¹² Ndanana ná, manda ngha vli ma dalagar zwətzwət ya ta ngha mu, ta kəma dazlay, mbəŋ ya mbəŋ ya dza'a nghanŋa mu. Ndanana ná, ki'aki'a snaŋta yu ta skwi, ta kəma dazlay, dza'a nda sna yu ta inda skwi nekwnekw manda snaŋta Lazglafta ta i'i ya.

¹³ Ndanana ná, mamu skwiha hkəŋ ta gdavata: Mamu zlgħay nda ŋuduf, nda faftá ghəŋ, nda dvtu, ama ya ta hemanatá tsa skwiha ya ná, dvtu ya.

14

Ŋa dgay nda inda mndu, skwi ta vlə Sulkum

¹ Navawəŋa ka zba dvtutá mndu, mamawa mbraku ya ta vlə Sulkum guli. Katkatani ta ghəŋa kla lwa Lazglafta. ² Mndu ta mna

gwadaŋa nda sanlaha ma gwadaŋa ná, ŋa mnduha a ta mna tsi wu, ŋa Lazglafta. Had mndu nda sna wu, kabga nda mbrakwa Sulkum ta mna tsi ta tsa difatá skwiha Lazglafta ya.³ Mndu ya ta kla lwa Lazglafta ná, nda mnduha ta gwadaŋa tsatsi, ka vla mbraku ŋa taŋ, ka ksa ŋuɖuf ŋa taŋ, ka ŋla hɔŋ.⁴ Mndu ta mna gwadaŋa nda sanlaha ma gwadaŋa ná, ŋla ghɔŋani ta ŋlɛ tsatsi, ama mndu ta kla lwa Lazglafta, Igliz ŋani ta ŋlay.

⁵ Ta kumay i'i ta gwadaŋa kaghuni demdem ta sanlaha ma gwadaŋa, ama malaghumala kumay dá ta klay ghuni ta lwa Lazglafta. Malaghumala mndu ta kla lwa Lazglafta ka mndu ta mna gwadaŋa nda sanlaha ma gwadaŋa, ka mantsa a tsi wu, ba mamu ka mndu ta mbɔday dza'a kál Igliz ka mutsaftá ŋlaku.⁶ Zwanama dá, ka sna a kuni ta skwi snaghunam yu, ka sna a kuni ka lwa Lazglafta klɛdaghunagha yu, ka sna a kuni ta skwi taghaghunaf yu wu, nu dza'a kataghunafta lagha dá da kaghuni, ka mnay dá ta gwadaŋa nda kaghuni nda sanlaha ma gwadaŋa, ka sna a kuni ta kligiŋta dá ta difatá skwa Lazglafta na?

⁷ Ka gragra nzakwani nda hamata skwiha ta kál lu ka skalu: Manda sinjak nda htimbil. Ka sabɔ a lwani nda tvani ná, waka lu dza'a snaŋta kazlay: Mndɛrga ya skwi ya tsa vyagap lu, ka dzagap lu a tsi kɔ'a na?⁸ Ka vya a mndu ta duli ŋa dza'a da vla vulu nda tvani ná, wa dza'a sli'afra na?⁹ Manda tsaya kaghuni guli, ka nda sana gwadaŋa kul snaŋta lu ka kuni gwadaŋa katsi, waka lu dza'a snaŋta skwi ta mnɛ kuni na? Walaya gwadaŋa tsa gwadiŋ kuni.¹⁰ Ta traku gwadaŋa kavghakavgha ma ghɔŋa hadik, inda taŋ ná, mamu klatá ghɔŋani.¹¹ Ama, ka sna a yu ta tsa gwadaŋa ta gwadaŋa lu ya wu katsi, ka matbay yu ma tsa mndu ta gwadaŋa tsa gwadaŋa ya, ka matbay tsa mndu ta gwadaŋa tsa gwadaŋa ya ma i'i guli.¹² Kaghuni, ya ta mama mutsaftá mbraku ta vlɛ Sulkum kuni ya, ŋavawajja ka zba mutsaftá ya dza'a malaghuta ŋlanaftá Igliz.

¹³ Tsaya tama, mndu ya ta gwadaŋa nda sana gwadaŋa ná, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ŋa mutsanaftá mbrakwa mbɛdiŋiŋta.¹⁴ Ka ta magay yu ta du'a nda sanlaha ma gwadaŋa kul snaŋta lu katsi, ta magɔ ma sulkuma vgha dá yu ma ghunislaka dá a wa.¹⁵ Kinawu ka yu dza'a magay tama? Dza'a magay yu ta du'a ma sulkuma vgha dá, dza'a ndɔɔy yu nduk ma ghunislaka dá guli. Dza'a fay yu ta laha ma sulkuma dá, dza'a fay yu nduk ma sulkuma dá guli.¹⁶ Ka mantsa a tsi wu, ka ta rfay ka ta Lazglafta ma sulkuma gha kwenkwen, waka hamata mndu ta snay kul snaŋta tsa gwadaŋa ya, dza'a mna «amin» ta ghɔŋa tsa rfu

rfa ka ya, ka sna a tsi ta tsa skwi mna ka ya na?¹⁷ Anj mndani rfanagharfa kagha ta Lazglafta kahwathwata, ama ŋlanaf a ta tsa mndu ta snay ya wa.

¹⁸ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga mal i'i ta mna gwadaŋa nda sanlaha ma gwadaŋa ka kaghuni demdem.¹⁹ Ama malaghumala dɔvafra dá ta mnatá gwadaŋa hutaf ma ghunis-laka dá mataba Igliz ŋa ŋlanaftá sanlaha, ka ya da mnata yu ta gwadaŋa dɔmbu' ghwanj nda sanlaha ma gwadaŋa kul snaŋta lu.

²⁰ Zwanama dá, ma nza ndana ghuni manda ŋa zwani. Ka tvɔ ghwadaka skwi tsi katsi, manda zwani kwitikwkwitikw ka kuni nzata, ama ndana mndɛrha ka kuni ndanay.²¹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Nda ma mndɛra sana mnduha ta gwadaŋa sana gwadaŋa, nda ya nda ma huta wa la mayɔm dza'a gwadganaŋa yu ta na mnduha na,

tsaw kulam nda tsa snaŋta a hɔŋ ta gwadaŋa* dá wu,» ka Mgham Lazglafta.

²² Mna gwadaŋa nda sanlaha ma gwadaŋa ná, ŋizla guma ya ŋa gwal kul zlgħafta, mantsa ya a da gwal zlgħay nda ŋuɖuf wa. Kla lwa Lazglafta ná, ŋizla zdaku ya ŋa gwal zlgħay nda ŋuɖuf, mantsa ya a da gwal kul zlgħafta wa.

²³ Ka lagha Iglizha ka tskavata demdem ka mna gwadaŋa, ta gwadaŋa ya ta ŋani, ta gwadaŋa ya ta ŋani, ka hɔŋ nda sanlaha ma gwadaŋa katsi, ka sli'afra hamata mnduha, ka gwal kul zlgħafta a tsi, ka lami da taba taŋ, had hɔŋ dza'a mnay kazlay: Nda ksa kuni da halaway kɔ'a ra?²⁴ Ala ka lagha taŋ demdem ka kla lwa Lazglafta katsi, ka sli'afra mndu kul zlgħafta, ka hamata mndu a tsi ka lami da taba taŋ, had tsa gwadaŋa ya dza'a ksanaŋta ŋa zbayni ta pla dmaku ra?

²⁵ Dza'a sabsa skwi ma ŋuɖufani ta daɓi ŋa zlɛmatani zlumburh ka tsɛlbu ta kɔma Lazglafta ŋa mnayni kazlay: Mataba ghuni Lazglafta kahwathwata kɔ'a.

Gwadaŋa ta ghɔŋa tska vgha ma guyata ghaj

²⁶ Zwanama dá, nu ta raku ŋa magay tama? Ka ta tska vgha kuni, ta falaha sanlaha, ta tagha skwi ŋa mndu sanlaha, kligiŋta difata skwa Lazglafta ŋa sanlaha, mna gwadaŋa nda sanlaha ma gwadaŋa ŋa sanlaha, mbɛdiŋiŋta ŋa sanlaha, ŋa ŋlaku ká indani demdem.²⁷ Ka mamu mndu ta mna gwadaŋa nda sanlaha ma gwadaŋa katsi, ma malaghumala hɔŋ ta mndu his ka hkan a tsi ta gwadaŋa, mnaha ya ta ŋani, mnaha ya ta ŋani ka hɔŋ da gwadaŋa, mamu ka mndu ŋa mbɔday katsi guli.²⁸ Ka had mndu ŋa mbɔday wu katsi, hafta tsa ya ta wani mataba Igliz, ka gwadayni

* 14:21 Ngha ta Isaya 28:11-12.

maghəŋmaghəŋ nda ya ŋa Lazglafta. ²⁹ Ŋa gwal ta kla lwa Lazglafta ya ná, his nda hkən ka mndu ŋa gwada. Psaptá tsa gwada ya ŋa sanlaha. ³⁰ Ka vlayvla Lazglafta ta sana mndu ta nzaku ta kliginjá difatá skwa Lazglafta katsi, nzaghuta tsa mndu tanɲaŋ ya tsərid. ³¹ Inda kaghuni, turtukturtuk ná, lavinjlava kuni ta kla lwa Lazglafta, ŋa taghafta inda kaghuni ta skwi, ŋa mutsafta inda kaghuni ta mbraku. ³² Tsa gwal ta kla lwa Lazglafta ya ná, ma dzva tanɲ tsa mbraku vlay Lazglafta ta həŋ ya. ³³ Nza a Lazglafta ka Lazglafta hwazlaɓaku wa, Lazglafta zdaku ya.

Manda va ya ta magə mi'aha ma Igliz nda ghuɓa ya, ³⁴ Seftekw ka mi'a ghuni nzata ma tskatá vgha, kabga vlay a lu ta tvi ta həŋ ŋa gwada wa. Nda hanatá ghəŋ ka həŋ nzata manda ya ta mnə deftera Lazglafta guli. ³⁵ Ka mamu sana skwi ta kumə həŋ ta snaŋta katsi, daway tanɲ da za'alha tanɲ mintgha tanɲ. Ka skwa hula gwaday marakw ta gwada mataba Igliz†.

³⁶ Da kaghuni saba gwada Lazglafta re, ari ŋa ghuni ndaghəŋa ghuni a vlaghunata lu katək na? ³⁷ I'i ná, anabi yu, mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i ka ka mndu katsi, dina ka snaŋtani kazlay: Nana skwi vindaghunaf yu na ná, Mgham Lazglafta ta mnata kə'a. ³⁸ Ka sna a yu ta tsa skwi ya wu, ka mndu katsi, sna a Lazglafta ta tsatsi guli wa.

³⁹ Mantsa ya tama zwanama, ŋavawa ŋa ka zba mbrakwa kla lwa Lazglafta. Mndu ta mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, ma pyu kuni. ⁴⁰ Manda ya ta raku ka kuni maga inda skwi, nda tvani katsi guli.

15

Sli'agapta Kristi ma mtaku

¹ Zwanama dá, ka havaghunak hava yu ta tsa Lfida Gwada mnaghuna yu, ka tsu'aftá kuni, ka ŋavatá kuni mida ya. ² Tsa Lfida Gwada ya ta mbaghunafta, ka ŋanaŋa kuni manda va ya mnaghuna yu. Ka mantsa a tsi wu, ka bətbət tsa zlgħafta zlgħaf kuni ya.

³ Tsa ŋərma skwi tinlaghu yu ta taghaghunafta ya, tsaya zlgħaf i'i kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa dmakwa mu kə'a, manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁴ Ka padamtá lu, ka sli'agaptá tsi nda hafu baɗu mahkən, manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁵ Ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta Kefas, tahula tsa ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta gwal ghwanɲdə his. ⁶ Tahula tsa guli, ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta zwanama ta malaghutá hutaf dərmaək ta fitik turtuk. Ta mal gwal ta ndiri ndanana mataba tanɲ, rwavaghu rwa sanlaha. ⁷ Maranaŋmara guli ta ghəŋani ta Yakubu, maranaŋha ta inda gwal ghunay.

⁸ Tahula maranaŋtani ta ghəŋani ta tsaha ya demdem, ka maridinjá tsi ta ghəŋani ta i'i guli, i'i ta nzakway manda ɓazaku ma tsa fitik ya. ⁹ Manda va tsaya ná, i'i sagəŋ gudzekw mataba gwal ghunay. Ra a yu má ka hgy ka mnda ghunay wu, kabga ganapga yu tiri ta mnduha ta zlgħaftá Lazglafta. ¹⁰ Nda zdakatahuda Lazglafta ná, nda nza yu manda va na nzakwa dá na. Nza a tsa zdakatahudaŋi ŋa dá ya ka skwi bətbət wa. Katək ná, mal i'i ta magatá slna ka hahəŋ demdem. Nziya nza tsi, i'i a ta magata wu, tsa zdakatahuda Lazglafta ma i'i ya ta magata. ¹¹ Tsaya tama, dər má i'i tsi, dər má hahəŋ a tsi ná, tsaya skwi ta mnə ŋni, tsaya skwi zlgħaf kaghuni guli.

Dza'a sli'agamap sli'a Kristi ma mtaku

¹² Ka si ta mnay lu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi kə'a ya ní, kabgawu ta kəl sanlaha mataba ghuni ka mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku wu kə'a na? ¹³ Ka si had sli'agapta ma mtaku ya ná, ba va sli'agap a Kristi guli wa. ¹⁴ Ka si sli'agap a Kristi ya guli wu, ka bətbət na gwada ta mnə ŋni na nda tsa tama, ba ka bətbət zlgħay nda ŋudufa kaghuni guli. ¹⁵ Ta sakalawi kuni ta Lazglafta ka lu nda aŋni nda tsa mnay ŋni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Kristi ma mtaku kə'a ya. Ka si had sli'agapta mnduha ma mtaku ya wu, walaŋ a ta sli'agapta nda tsaya wa. ¹⁶ Ka si walaŋta a gwal nda rwa ta sli'agapta wu katsi, ba sli'agap a Kristi nda tsa guli wa. ¹⁷ Ka si sli'agap a Kristi ya wu, ka bətbət tsa sləghafta zlgħaf kuni ya. Ta ma dmakwa ghuni kaghuni ha gita. ¹⁸ Ka mantsa ya tsi guli, gwal ta rwuta ma Kristi ná, nda zadá həŋ. ¹⁹ Ka ŋa na nzakwa amu ndanana kwenkwen fata mu ta ghəŋ ma Kristi katsi ná, nda nza mu ka gwal ta ksaku ka hidahida katakata mataba inda mnduha.

²⁰ Na ŋa kahwathwata ná, sli'agapsli'a Kristi mataba gwal nda rwa, tsatsi tanɲaŋa mndu ta sli'agapta. Tsaya ta maraŋta kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa guli kə'a. ²¹ Manda ya sagha mtaku nda ma mndu turtuk ya, manda tsaya guli ná, nda ma mndu turtuk sagha sli'agapta ma mtaku. ²² Ta mtay inda mndu ta mtaku, kabga sabə ma zivra Adamu həŋ. Manda tsaya guli ná, dza'a vramvra hafu da inda gwal ta ndi'aftá vgha nda Kristi. ²³ Nda fitikani nda fitikani ta magakwa tsa fitika sli'agapta ya. Kristi tanɲaŋani, ŋa sagha fitika ŋa gwal ta nzakway ka ŋa Kristi baɗu sagha dza'a sagha tsi. ²⁴ Ŋa zadanata Kristi ta mbrakwa inda ghwadaka sulkumha nda mghamha tanɲ tani, nda ŋa inda gwal dagaladagala ma ghəŋa hadik. Tahula kdinjani ta zadanata, ŋa vranavatani ta ga mgham

† 14:35 Ngha ta 1 La Kwarentj 11:5.

ta Lazglafta ta nzakway ka Da. ²⁵ Nda nza tkwe' ka gay Kristi ta mgham ha ka sagha fitik dza'a kal Lazglafta ka nanafɛta ghumani ka skwa ta diɲlay sɛlani. ²⁶ Ghuma dza'a lu zadanaɛta ɲa dza ghɛɲani nɛ, mtaku ya. ²⁷ Wya ka lu vindafɛta ma deftera Lazglafta: «Dza'a niɲna Lazglafta ta inda skwi ka skwa ta diɲlay sɛlani*.» Tsa mnay mnɛ lu kazlay: Dza'a niɲna ta «inda skwi» ka skwa ta diɲlay sɛlani kɛ'a ya nɛ, nda tsala. Haɛ tsa mndu ta vlaɲta mbraku ta ghɛɲa inda skwi ya mida wa. ²⁸ Tahula niɲta Lazglafta Da ta inda skwi ka skwa ta diɲlay sɛlani, hanaganata zwanɛ ta ghɛɲ mista tsa mndu ta vlaɲta tsa mbraku ta ghɛɲa inda skwi ya, kada nzakwa Lazglafta Da ta ghɛɲa inda skwi nekwnekw, nda mndu tani.

²⁹ Ka mantsa a tsi wu, nu ta psɛ gwal ta magafɛta batem da mnaka gwal nda rwa na? Ka si walanta a gwal nda rwa ta sli'agapta ya wu katsi, ɲaw ta maga hɛɲ ta batem da mnaka taɲ na? ³⁰ Ka sli'agapta a mnduha ma mtaku wu katsi ni, ɲaw ta dza'a aɲni tawa haɛ inda fitik? ³¹ Gita re mahtsim a na, mtaku ta kzla i'i. Kahwathwata ta mnaghunata yu zwanama, ta gherɛaku yu ta kaghuni ta ghɛɲa slna maga mghama mu Yesu Kristi. ³² Ka tsa wudawudɛ yu nda nimitakha ma luwa Afisus ya, ka nghanatɛ mnda sɛla tsi kwerɲkwerɲ katsi ni, nahgani kataf tsi ta i'i na? Ka si haɛ sli'agapta ma mtaku wu katsi, manda va ya ta mnɛ sanlaha nɛ, «zamaza, samasa, ya wya dza'a rwurwa† mu mahtsim ya,» ka hɛɲ. ³³ Dasuwa ka kuni, ma nanɛ kuni ta ghɛɲa ghuni, ya «ksa nzaku nda ghwadaka mnduha nɛ, ta baɛzay ta mndu.» ³⁴ Vraganaghawa vra ta ghɛɲa ghuni manda ya ta raku. Ma walaj kuni ta maga dmaku, ya sna a sanlaha mataba ghuni ta Lazglafta wa. Aya hula ka i'i tafa!

Kinawu ka gwal nda rwa dza'a sli'agapta?

³⁵ «Ka waya ka skwi dza'a daway sani ma mndu kazlay: Waka gwal ta rwuta dza'a sli'agapta na? Nda wani ma slu'uvgha dza'a sli'agapta hɛɲ na kɛ'a?» ³⁶ Rghargha vgha na! Sna a ka kazlay: Haɛ skwi ta slɛgadata ka ta dyafta ka ta rwa a tsi wu kɛ'a ra? ³⁷ Skwi ta slgadata ka nɛ, kuzunani a wa, hyani ya, dɛr mɛ hya tsi dɛr mɛ sana hulfa a tsi. ³⁸ ɲa vlaɲta Lazglafta manda ya ta kumay tsi ta kuzun ɲa dɛr wati ma skwi slɛgada ka. Kuzun ya ta ksanavata ta vlaɲta tsi.

³⁹ Inda skwi ta hafu nɛ, ndaghɛɲani ndaghɛɲani slu'u vgha taɲ: Ndaghɛɲani slu'u vgha mndu, ndaghɛɲani slu'u vgha skwiha

fwad fwad sɛla mista taɲ. Ndaghɛɲani ɲa zarakha, ndaghɛɲani ɲa klipɛha.

⁴⁰ Ndaghɛɲani tsatsatɛ skwiha ta luwa, ndaghɛɲani tsatsatɛ skwiha ta haɛɛk. Ndaghɛɲani wɛakwa skwiha ta luwa, ndaghɛɲani wɛakwa skwiha ta haɛɛk. ⁴¹ Ndaghɛɲani wɛakwa fitik, ndaghɛɲani wɛakwa tili. Ndaghɛɲani wɛakwa tekwaɛta. Ta dgavadga wɛakwa sana tekwaɛta nda sani guli.

⁴² Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda gwal dza'a sli'agapta ma mtaku guli. Slu'uvgha lamɛ lu da haɛɛk nɛ, ɲa rwutani. Slu'uvgha dza'a sli'agapta nɛ rwavata a wa. ⁴³ Ka ghwadaka skwi vzadata lu da haɛɛk, sli'agaptani ya nɛ, nda glaku tida. Nda raghwa ta vzadatɛ lu, ta sli'agaptɛ tsi nɛ, mbrumbra katakata. ⁴⁴ Ka slu'uvgha mnda sɛla nzakwani ta lamtɛ lu, ma sli'agaptani mbɛdanafɛmbɛda Sulkum ta vghani. Ka si mamu slu'uvgha mnda sɛla ya nɛ, mamu slu'uvgha ta vla Sulkum ya guli. ⁴⁵ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Adamu taɲtaɲa mnda sɛla vuslanam Lazglafta ta hafu». Mahisa Adamu ta nzakway ka Kristi ya nɛ, ta luwa saha tsatsi, tsatsi ta vla hafu‡ ɲa mnduha. ⁴⁶ Tsa ka Sulkum ya a taɲtaɲani wu, tsa ka mnda sɛla yeya, kada saha tsa ka Sulkum ya. ⁴⁷ Tsa taɲtaɲa mndu tsagap lu ma haɛɛk ya nɛ, ɲa haɛɛk tsa, sa ta luwa tsa ka mahis ya. ⁴⁸ Manda nzakwa tsaya ka haɛɛk ya nɛ, ɲa haɛɛk tsaha ya guli. Manda nzakwa tsaya ka ɲa luwa ya nɛ, ɲa luwa tsaha ya guli. ⁴⁹ Manda tsa klafta mu ta yakwa tsa ɲa haɛɛk ya nɛ, manda va tsaya dza'a klafta mu ta yakwa tsa ta luwa ya guli.

⁵⁰ Zwanama da, nana skwi ta mnɛ yu na nɛ, haɛ slu'uvgha nda us dza'a laviɲta lami da ga Mgham Lazglafta wa. Haɛ ya ta rwuta dza'a za haɛa ya kul rwuta guli wa.

⁵¹ Wana yu dza'a maraghunatɛ difatɛ skwi maridɛɲ Lazglafta. Demdem a mu dza'a rwuta wu, ama demdem mu dza'a mbɛdavafta. ⁵² Gi hadahada dza'a mbɛdavafta mu manda kulitsa iri vyar lu ta kdavakta vyatɛ duli. Vyata lu ta tsa duli ya nɛ, gi sli'agapta gwal nda rwa tsa nda slu'uvgha ya kul rwavata, ta mbɛdavaftɛ amu guli. ⁵³ Manda va tsaya nɛ, nda nza tkwe' ka mbɛdapta na slu'uvgha mu ta rwaku na, nda ya kul rwavata, ɲa mbɛdaptɛ na ta mtaku na, nda ya kul mtavata. ⁵⁴ Tahula mbɛdapta lu ta na vgha ta rwaku na nda ya kul rwavata, mbɛdapha lu ta na ta mtaku na nda ya kul mtavata ya, tsaya dzatɛ ghɛɲa skwi nda vinda ma gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Ndunda lu ta mtaku, zaza lu ta ghwa tida kɛ'a ya.

* 15:27 Ngha ta Zabura 110:1. † 15:32 Ngha ta Isaya 22:13. ‡ 15:45 Ngha ta Zlrafta 2:7. § 15:55 Ngha ta Isaya 25:8, Huseya 13:14.

⁵⁵ «Wura! Ga zatá ghwa gha kay tama mtaku? Wura!

Ga gurma gha kay tama mtaku?»

⁵⁶ Dmaku ná, gurma mtaku ya. Fatá zlahu ta vlanjta mbraku ta dmaku. ⁵⁷ Rfamarfata Lazglafta ta vlamatá za ghwa nda ma Mghama mu Yesu Kristi!

⁵⁸ Mantsa tama zwanama dá gwal ta dvu yu, dihavawa diha, ma gigdáva kuni, lawala ta kəma ta kəma nda slna Mgham Lazglafta, ya had' visa ghuni dza' a nzata ka mbalay da Mgham Lazglafta wa.

16

Tskaftá tsemi na zwanama ma Ursalima

¹ Taghəna skwi ta nghaghanaghatá tska skwi na vlay na mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima ya, magawamaga kaghuni guli manda va ya mnanaf yu ta Igliz ta hadika Galat. ² Inda dəmas, ka faghuta inda kaghuni ta tsemi mintgha ghuni tafta skwi ya ta mutsafta kuni, da laghu lu kzla i'i kada tskay. ³ Lagha dá dazlay ya, na vivindafta dá ta delewer na ghunafta dá ta mnduha dza' a zabapta kaghuni na kla tsa skwi dza' a tskafta kuni ya da luwa Ursalima. ⁴ Ala ka nda nza tsi na dza' a vərda i'i katək má, gway tanj ta vgha tsa kawadaga nda i'.

Skwi ta kumə Pwal ta magay

⁵ Dza' a labla yu ta hadika Mekaduniya, hada dza' a sli' afta yu ka labə da nghaghunaghata. ⁶ Kawaka skwi ná, dza' a hanavahana yu da kaghuni, ka dza' a zə hada a yu ta fwak, na pghay ghuni ta i' i da inda vli ta dza' a yu. ⁷ Va a yu ta nghadaghata zekw da kaghuni dazlay wa. Ta kumay yu ta hanavata tsəbakw da kaghuni ta graftá yu, ka nda dvay Mgham Lazglafta tsi.

⁸ Ama dza' a nzata hadna yu ma luwa Afisus har ka sagha fitika Pentekwat*, ⁹ kabga gunihaguna Lazglafta ta watgha buwanj na magatá nərma slna, anj mndani nda ndəgha ghumaha ta lmu nda i'.

¹⁰ Ka bhadaghađha Timute da kaghuni katsi, ka tsafaranafta kuni ta vgha yaha nzata nda zləj mataba ghuni, kabga ta magay ta slna Mgham Lazglafta manda na dá.

¹¹ Yaha dər wa da hərtətata, ka pghafta kuni nda zdaku ka sagha tsi da i' i, kabga ta kzlaykzlay nni hadna nda zwanama.

¹² Ya manda zwanama mu Apwalus ya ná, ndəbanandəba yu ta dzvu katakata má na laba tanj nda zwanama da nghaghunaghata, ama ndanana a kumafta maya tsatsi ta labə wu, dza' a labla ma fitik ya da mutsafta tsi.

Vlatá hidaku nda ga zgu

¹³ Nzawanza hzleja, ka dihavata kuni ma zlgħay nda njuduf, yaha kuni da zləj, ka

mbra kuni ta vgha. ¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni, ka maga kuni nda dvutá kuni.

¹⁵ Zwanama dá, nda sna kaghuni ta Stefanas nda gwal ga tanj tani, hahəj tanjana gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi ta hadika Akaya, ka fata həj ta ghəja tanj na maganatá slna ta mnduha Lazglafta. Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: ¹⁶ Snavasna ta gwada da mndərga tsa mnduha ya, nda ya da inda gwal ta maga mndərga tsa nani slna ya kə'a.

¹⁷ Ta rfu yu katakata nda sagha i Stefanas nda Fwartunatus nda Akaykus da nghadighata. Nghay dá ta həj ná, manda skwi kaghuni demdəm ya ka yu ta nghay, ¹⁸ kabga ləihaləba həj ta njudufa dá nda na ghuni tani. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, dina vla glaku na tanj.

¹⁹ Ta ga zgu Igliz ta hadika Asiya na ghuni. Ta ga zgu i Akilas nda Priskila nda Igliz ma həga ga tanj tani na ghuni katakata, ma hga Mgham Yesu. ²⁰ Ta ga zgu inda zwanama na ghuni.

Ka gaguvta kuni ta zgu hmətət mataba ghuni sani nda sani.

²¹ I' i Pwal ta vindaghunaftá na ga zgu na nda dzva dá.

²² Inda mndu kul dva Mgham Yesu ná, ka nza tsi ka mndu nda ksi' a.

Maranata![†] (Mghama nni ta sagha!)

²³ Ka nza zdakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni.

²⁴ Dvudva yu ta kaghuni demdəm nda njudufa dá ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi.

* 16:8 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:1. † 16:22 Maranata: Manda mnay kazlay: Mghama nni ta sagha kə'a ya, nda gwada Grek.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ña 2 La Kwarent

Gazgu

¹ I'i Pwal zbp Lazglafta ña nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi ta vindaghunaftá na delewer na. Kawadaga ñni nda zwanama Timute. Ta ga zgu ñni ña kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Kwarent, nda ya ña inda gwal zlgħay nda ñuduf ta kuraghuta kwakwara hadika Akaya tani.

² Ka vlaghunavla Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani nda zdakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Rfamarfa ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Dagala tawa hidahida da tsa Lazglafta ya. Tsa Lazglafta ta gdata* ta l6a ñuduf ña mu ya. ⁴ Tsatsi ta l6a ñuduf ñanji ma inda ghuya ñanji. Nda tsa l6a ñuduf ta vlanjata tsi ya, ta laviñta anji ta l6anata ñuduf ta sanlaha ta ghuya ñanji guli.

⁵ Manda va tsa ghuyta Kristi ta ñanji kataka ya ta ghuya anji guli. Lazglafta guli ná, ta l6anata l6a ta ñuduf kataka nda ma Kristi. ⁶ Ka ta ghuyay anji ta ñanji kati ná, ña l6aghunata ñuduf, nda ya ña mbakwa ghuni nzakwani. Ka si vlanjavla Lazglafta ta l6a ñuduf ta anji ná, nda nza ña l6aghunata ñuduf ta kaghuni guli, dza'a kál kuni ka mutsaftá mbrakwa su'a ghuya ñanji mnderga va tsa ña anji ta ghuyay ya ⁷ Grafgra anji kazlay: Nda diha kuni ta tva Lazglafta k'a. Nda gwa mu ma ghuya ñanji waha. Ka l6aghuna l6a Lazglafta ta ñuduf manda ya ta l6anata tsi ta ña anji ya guli.

⁸ Anji zwanama, va ta anji ta kwalaghuni kul snanña ghuya ñanji ghuyá ñni kataka ta hadika Asiya wa. Fartufarta tsa ghuya ñanji ya ka malaghuta mbrakwa ñni. Graf a anji kazlay: Si ta dza'a nzanza ñni da hafu k'a wa.† ⁹ Manda va tsaya ná, nda fa anji ña rwinña ka anji sizlay. Tsaw Lazglafta ta fata mantsa ña maranña kazlay: Ta mbrakwa ñni a fafta ñni ta ghanna ñni wu k'a. Ta Lazglafta ta sli'aganaptá mndu ma mtaku fafta ñni ta ghann. ¹⁰ Tsatsi ta klaptá anji ma mnderga tsa ghwadaka mtaku ya. Tsatsi dza'a klannapta mida guli. Ta tsatsi fatá ghanna ñni ña klaptá anji dazlay guli. ¹¹ Ka kata kuni ta anji nda maga du'a. Ka nda ndagha gwal ta maga du'a da Lazglafta ta ghanna anji kati ná, dza'a nda ndagha gwal dza'a rfu ta ghannani guli tsu'afar Lazglafta ta tsa du'a tan ya.

Mbadapta Pwal ta vli si dza'a sli'i tsi

¹² Skwi ya ta vlanjata tsafara vgha ná, nzuvusna ñni ta nzaku dina nda inda mnduha ka ñni ta daslay ma ghanna ñni. Katkatani mataba nzaku ya nzuvus mu nda kaghuni. Nzunza ñni ta tsa nzaku ya nda'ets nda hanatá ghann manda ya vlanña Lazglafta. Manda ya ta kumá dífla sluvgha a nza ñni ta tsa nzaku ya wu, ama Lazglafta ta katanjata nda zdakatahudani. ¹³⁻¹⁴ Skwi ta vindaghunafta anji ná, skwi ya ña dzanajta ghuni ña snanña ghuni ya. Ki'a nda ki'a yeya skwi snan kuni ndanana mndani, ta graftá ñni ná, dza'a nda sna kuni ta inda skwi dazlay. Skwa tsafarakwa ghuni anji, manda ya dza'a nzaku kaghuni ka skwa tsafarakwa anji badu vragata dza'a vragata Mgham Yesu.

¹⁵ Grafgra yu mantsa ya nzakwani k'a, kál yu ka kuma si lagha da kaghuni karaku, ña mutsaghunaftá zdaku his sála. ¹⁶ Nda da kaghuni má dza'a laba yu ta sli'i yu ka dza'a ta hadika Mekaduniya, má ña vragapta da nda da kaghuni guli ta sabá yu. Má ña katihata nda dza'a ta hadika Zudiya, sew labá a yu wa. ¹⁷ Mataba tsaya ná, sna a yu ta skwi ta ndanu yu wu ka kaghuni ra? Ari tsa ndanó ndana yu ya ná, ndana sluvgha ya a ka kaghuni ta gray, ña mnay dá kazlay: Anji, a' mantsa a kay guli wu k'a nda va tsa skwa turtuk ya na? ¹⁸ Manda va tsa nzakwa Lazglafta ka mndu tdukwa ya ná, manda va tsaya tsa gwada mnaghuna anji ya. Nza a tsa gwada mna ghuna anji ya ka «anji,» a' «mantsa a kay guli wu» k'a ta va tsa skwa turtuk ya wu, ¹⁹ kabga ma mnaghuna ñni, i Silas nda Timute nda varda i'i ta gwada ta Yesu Kristi Zwanña Lazglafta ná, mnay kazlay: Anji, a' mantsa a kay guli wu k'a ta va tsa skwa turtuk ya a mnó anji wa. Anji, ña tsatsi ta mnay inda fitik. ²⁰ Nda ma tsatsi ta mna Lazglafta ta «anji» nda inda skwi tamaf tsi ta imi ta sloman. Tsaya ta kál amu ka mnay nda ma Yesu Kristi kazlay: Mantsa ya nzakwani k'a, ña vlanjata glaku ta Lazglafta. ²¹ Tsatsi ta dihanjata nda kaghuni tani ma Yesu Kristi, tsatsi ta zabaptá amu, ²² ka tahamaftá tsi ta njiza ña maranña kazlay: Nani amu k'a. Tsaya ta nzakway ka Sulkum nda ghuá famam tsi ma ñudufa mu ña gramaftá skwiha dinadina dza'a tsi magay ña mu dazlay.

²³ Takma Lazglafta ta mnaghunata yu. Yaha yu da gurdaghunaftá ñudufa ghuni ka yu kwal yu kul vrágladapta da luwa Kwarent. ²⁴ Kumay ñni ta faghunaghatá zlabak ta ghanna zlgħay nda ñudufa ghuni a wu, ta maga slna mu ka skwa turtuk, ña zdavafta ñudufa ghuni, kabga nda diha kuni ma zlgħay nda ñuduf.

* 1:3 Isaya 40:1 nda Zabura 94:19. † 1:8 Gray nda 1 La Kwarent 15:32. ‡ 1:16 Ngha ta Slna gwal ghunay 19:21.

2

¹ Skwi kura yu ná, haɗ yu dza'a vrəgladapta da kaghuni, da gurdəglaghunafta yu ta ɲudufa ghuni wa. ² Ka gurdaghunafgurda yu ta ɲudufa ghuni ya ní, wa dza'a zɗidiftá ɲuduf ta i'i tama, tsa kaghuni má dza'a ɲraghunafta yu ta ɲuduf ya a wu ra? ³ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá tsa ɗelewer ya ná, va a yu ta laba ɗa slanaghatá mnduha má dza'a zɗidiftá ɲuduf mazlay ná, ɲa ɲeridiftá ɲuduf wa. Grafgra yu kazlay: Ka ta rfu yu ná, dza'a rfu inda kaghuni guli kə'a. ⁴ Ta vində yu ta tsa ɗelewer ya ɲa ghuni ná, nda ghuya ghəɲa ɗa, gurdə gurda ɲudufa ɗa katakata, ima taw ta ira ɗa. ɲa ɲraghunaftá ɲudufa ghuni a vindaghunafta yu wa. ɗina ka snaɲta ghuni ta ɗva kaghuni ya ɗvaf yu kahwathwata.

Plinista Pwal ta dmakwa mndu ya ta razanafta

⁵ ɲranafta mndu ta ɲuduf ta mnduha ná, i'i a ɲridif tsi wu, kaghuni demdem ya, ɗar má kaghuni demdem a tsi. Tsaw wa a yu ta fartiɲtá gwada ta ghəɲani wa. ⁶ Tsa dvanaghata dvanagha ndəghata sanlaha mataba ghuni ta tsa mndu ya ná, prak tsaya. ⁷ Ndanana, pliniswapla ta dmakwani, ka vla kuni ta mbraku ɲani, yaha ɲudufani da ɲruta ka malaghutá mbrakwani. ⁸ Wyawa dzvu maranawamara ta ɗvu kahwathwata. ⁹ ɲa dzəgha kaghuni vindaghunafta yu ta na ɗelewer na guli, kabga ta kumay yu ta snaɲta, ka ta snərsna a kuni ta inda skwi ta mnaghunata yu. ¹⁰ Ka plinispla kuni ta dmakwa mndu ná, i'i guli ná, plinispla yu. ɗəmakwa mndu ya plinis yu, ka si mamu dmaku ɲa play ná, plinispla yu kabga kaghuni, nda ngha Kristi guli. ¹¹ kada kwala halaway zata ghwa ta amu, kabga nda sna amu ɗinadina ta hidakwani.

Nzakwa Pwal ma luwa Truwas

¹² Sli'afslí'a yu ka laghwí da luwa Truwas da mna Lfida Gwada ta ghəɲa Yesu Kristi. Manda ɓhadaghata ɗa, kə'a ka yu ná, məɗ tadípta Mgham Yesu ta tvi ɗinadina ɲa mna gwada hada. ¹³ Nziya nza tsi, tsə'amma ghəɲa ɗa, kabga slanagha a yu ta zwanama ɗa Titus hada wu, kəl yu ka mnay ka nzata kuni ɗughwana kə'a nda hən, ka sli'afsta ka zlanɲta gwal ma luwa Truwas ka laghu yu ta hadika Mekaduniya.

Zatá ghwa Yesu Kristi

¹⁴ Rfu da Lazglafta! Tsatsi ta vlanɲatá za ghwa inda fitik ma Kristi. Klafkla ta aɲni ɲa mnanɲta Kristi ma inda vli. Nda nza aɲni manda urdi zɗa vɛrtikika ta pusata lu. ¹⁵ Manda va tsaya, nda nza aɲni manda urdi zɗa vɛrtikatani klaf Kristi ka vlanɲatá

Lazglafta. Tsa urdi ya ná, nda nza ka ɲa gwal ta mutsa mbaku, nda gwal ta zadɲntá ghəɲa taɲ tani. ¹⁶ Ka ɲa gwal ta mutsa mbaku ná, zɗa tsa vɛrtikatani ya, ta vlanɲla Lazglafta ta hafu ta hən. Ka ɲa gwal ta zadɲntá ghəɲa taɲ guli ná, zɗa a tsa vɛrtikatani ya wu, ta klanakkla ta mtaku ta hən. Wa ya prak ka magaftá tsa slna ya tama? ¹⁷ Aɲni ná, nza a aɲni manda hamata sanlaha ta za huda taɲ ta gwada Lazglafta wa. Lazglafta ta ghunafta aɲni, kahwathwata ta mnə aɲni ma Kristi ta kəma Lazglafta.

3

Gwal maga slna ma lfida dzratawi

¹ Ta dza'a zlrə nda zlrə ɲni ta ghuba ghəɲa ɲni ra? ɗelewera lagha maranɲta ghəɲa ɲni da kaghuni ta zbə ɲni re, ari mamu a ɗelewer ta zbə ɲni da kaghuni ɲa mara ghəɲa ɲni manda ya ta magə sanlaha na? ² Vəɗɗa kaghuni tsa ɗelewer maranɲta ghəɲa ɲni ya vindam Kristi ma ɲudufa ɲni, snaɲ lu, ta dzanə inda mnduha. ³ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni tsa ɗelewer vindam Kristi ka tsghafta nda ma dzva ɲni ya. Nda ima vindi a vindafta tsi wu, nda Sulkuma Lazglafta nda hafu mida vindafta tsi. Ta klam* a vindafta tsi guli wu, ma ɲudufa mnda səla vindamta tsi.

⁴ Kəl ɲni ka mnay kazlay: Vindata ɗelewera Kristi kuni kə'a ná, kabga Yesu Kristi ta gramafta mantsa ya nzakwani kə'a ta kəma Lazglafta. ⁵ Nda sna aɲni kazlay: Slaghu a aɲni ka ghəɲa ɲni ka maga tsa slna ya wu kə'a. Lazglafta ta vlanɲatá mbrakwa magay. ⁶ Tsatsi ta vlanɲatá mbrakwa nzaku ka gwal maganatá slna ɲa mnay ɲa mnduha ta Lfida dzratawi dzraf tsi. Tsa lfida dzratawi ya ná, sladaf a ta zlahu vindaf lu ghalya ya wa. Ta Sulkum nda ghuɓa sladafta tsi. Tsa vindata zlahu ghalya ya ná, ta hla mnduha da mtaku. Sulkum nda ghuɓa ya ná, ta hla mnduha da hafu.

⁷ Ghalya, ta klam vindafta lu ta tsa zlahu ya, ka magə Musa ta slna tsa zlahu ta kla mndu da mtaku ya. Kulam nda tsaya ná, ta vlanɲla tsa slna ya ta glaku. Lavin a la Isra'ila ta nghu† da kumani wu, kabga ta wudaku kumani katakata. Tsaw, ɲa nzɗavata a tsa wudakwani ya wa. ⁸ Haɗ slna Sulkum nda ghuɓa dza'a malaghutá glaku ka tsaya tama rki? ⁹ Ka si tsa slna zlahu ta hla mnduha da mtaku ya, mamu glakwani ya ní, tsa slna Sulkum ta nanaftá mndu tɗukwa ya guli, malaghumala ɲani glaku piyw! ¹⁰ Tsaya tama ná, da na glaku ta malaghuta piyw ndanana ná, haɗ tsa glaku ghalya ya ta mnaku wa. ¹¹ Ka si

* 3:3 Ngha ta Sabi 24:12. Ngha ta Irmia 31:33, nda Izekiyel 11:19, 36:26-27. † 3:7 Ngha ta Sabi 34:29-35.

tša dza'a kwal kul nzɔvavata ya mamu glakwani ya, malaghumala ŋa na dza'a nzaku ŋa kɛkedzeŋ na tama.

¹² Had' sana skwi dza'a ŋni difay ma tsa gwadaha ya wu, kabga nda sna aŋni kazlay: Manda tsaya nzakwa tsa skwiha ya kɛ'a.

¹³ Manda Musa ta bukwanaghutá kuma nda lgut yaha la Isra'ila nghanťá htakwa tsa glaku ya ma kumani ya a aŋni wa.

¹⁴ Tunťun'ŋwa ghɛŋa la Isra'ila. Ha gita, laviŋ a hɛŋ ta snanťa tsa kahwathwata ya ta dzan'ɔ hɛŋ ta tsa dzratawi ŋa ghalya ya wa. Ta kliŋ a lu ta tsa lgut ya wu kabga laviŋ a lu wu, ba mndu nda ndi'atá vghani nda Kristi kwen'kweŋ.

¹⁵ Kulam gita, ta dzan'ɔ hɛŋ ta tsa zlahá Musa ya ná, manda skwi bukwanaf tsa lgut ya ta ŋuduf ta hɛŋ ya hɛŋ.

¹⁶ Ama manda skwi ya nda vinda: «Inda mbɛdaghuta mndu ta vgha tvə Mgham Yesu ya ná, dɛdaghuta tsa lgut† ya.»

¹⁷ Mgham Yesu ná, Sulkum ya. Ma vɛl hada Sulkuma Mgham Yesu guli ná, nda pla vgha mnduha. ¹⁸ Amu demdem, bukwa a kuma mu wa. Manda dalagar ya ta wudakwa glakwa Mgham Yesu ta amu. Mgham Yesu ta nzakway ka Sulkum ya ta mbɛdানাfta ka nanafta manda wa tsatsi, ka kla amu ta kɛma ta kɛma ma tsa glakwani ta malaghuta ya.

4

Ghuyama dan'wa kawadaga nda Kristi

¹ Lazglafta ta faŋnamťa tsa slna ya ma zɔakwani, tsaya ta kwal ŋni kul rwa malandugu. ² Had' ta ŋana vgha nda ghwadaka skwiha ta magɔ lu ma difa ma difa, ta pgha hula ŋa mndu wa. Nana a aŋni ta mndu wu, had' aŋni ta mbadanaftá gwada Lazglafta wa. Katɛk ná, kahwathwatani ŋa aŋni ta mnigŋnta ban'luwa. Mantsa ya dza'a kɛl inda mndu ka dɛsla kahwathwata ŋni ma ŋudufani ta kɛma Lazglafta. ³ Ka nda difa na Lfidá Gwada ta mnɛ ŋni na katsi ná, da gwal ta zadŋntá ghɛŋa tan' nzakwa tsi nda difa. ⁴ Sna a hɛŋ ta na Lfidá Gwada ta mnɛ aŋni na wu, kabga hanafha Lazglafta na ghɛŋa hadik na ta ŋudufa tan', ŋa kwala tan' kul nghanťá tsa tsuwadak ta tsuwadaka hɛŋ, ta sabi ma Lfidá Gwada ta ghɛŋa glakwa Yesu Kristi ya. Tsa Yesu Kristi ya ná, ka guram nda Lazglafta. ⁵ Ta mnɛ aŋni ta tsa Lfidá Gwada ya ná, gwada ta ghɛŋa aŋni a ta mnɛ ŋni wa. Gwada ta Kristi ta nza-kway ka Mgham ŋa aŋni ta mnay. Aŋni, gwal ksaghunatá slna aŋni, kabga nzakwa ŋni mista Yesu. ⁶ Ka Lazglafta mnata ma fitika zlaganaptani ta ghɛŋa hadik na: «Ka tsuwadaka tsuwadak ta vli ma grusl*,» ka'a. Va tsa Lazglafta ya ta tsuwadakanafťa vli ma

ŋudufa ŋni ŋa tsuwadaka mnduha, ŋa snanťa tan' ta glakwa Lazglafta nda ma kuma Yesu Kristi.

⁷ Bɛzleghwa tsaf lu nda rɛisil aŋni, ta kla tsa ŋɛrma skwa gadghɛl ya. Kɛl tsi ka nzakway mantsa ya ná, Lazglafta ta mbranaghatá maga inda skwi, aŋni a wa.

⁸ Dagala dan'wa ta ghuyannapta lu, kulam nda tsaya, kdan'na a wa. Dɛgan'ha ŋni ta ghɛŋ badu masani, ta hla a ghɛŋa ŋni tida wa.

⁹ Gan'napha lu ta iri, ta zlan'na a Lazglafta wa. Njunusha lu ta ima zgi, ta klap a lu ta hafu ma aŋni wa. ¹⁰ Ta wa hdak ŋni inda fitik manda wa tsa maganatá Yesu ya, kada maravata nzakwa Yesu guli ma vgha ŋni.

¹¹ Ma inda ŋa aŋni ma nzaku ná, ta wa hdak ŋni ta ghɛŋa gwada ta Yesu, kada maravata nzakwa Yesu ma na ŋan'ni ma slu'uvgha ta mtaku na. ¹² Mantsa ya ná, nzaku ta wa hdak ŋa aŋni, nzakwa ghuni nda hafu ŋa kaghuni.

¹³ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzlgħa yu ta gwada ta ghɛŋa Lazglafta kɛl yu ka gwaday†.» Aŋni guli na, zlghafzlgħa aŋni ta Lazglafta manda wa tsaya, ta kɛl aŋni guli ka mna gwadani. ¹⁴ Nda sna aŋni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Mgham Yesu ma mtaku kɛ'a. Tsatsi guli dza'a sli'aganapta ma mtaku, kabga nda ndi'a vgha ŋni nda Yesu. ŋa hladam-aghataŋi demdem ta kɛmani. ¹⁵ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ŋa kata kaghuni nzakwani, ŋa sga sli'adamta mnduha mut-saftá zɔakatahuda Lazglafta. Mantsa tama, dza'a nda ndɛgha mnduha ŋa rfa Lazglafta nda ya ŋa zlɛzlvay guli.

Faftá ghɛŋyeya skwi ma ghɛŋa mu

¹⁶ Tsaya ta kwal malandugwa ŋni rwavata. Dɛr má ta htaku nda hta vgha mu ma ki'a ma ki'a mndani ná, ta lfidaku nda lfidá vgha mu inda fitik ma Sulkum. ¹⁷ Skwi ta kumɛ yu ta mnay ná, ki'a yeya na ghuya dan'wa ta ghuyɛ mu ndanana ka tsa glaku dagala ŋa kɛkedzeŋ ta payamata tsa ghuya dan'wa ya ta tvi ŋa mutsay ya. ¹⁸ Fafta skwi kul nghanťá iri amu ta ghɛŋ, ta skwi ya nghan' iri a wu. Skwi ya ta ngha iri ná, had' ta gɔavata wu, skwi kul nghanťá iri yeya ta gɔavata ŋa kɛkedzeŋ.

5

¹ Nda sna mu kazlay: Ka zlin'zla lu ta na dumbi ta nzaku mu mida na katsi ná, dza'a bamaf ba Lazglafta ta sana hɛga ta luwa kɛ'a. Ta ghɛŋa vgha mu dza'a vlamata Lazglafta ŋa kɛkedzeŋ ta luwa ya ta gwada yu ta tsa gwada ya. ² Ta na ghɛŋa hadik ná, ta ksamata ka mamay katakata na tsa hɛga mu ta luwa, ka vgha mu dza'a nzakway ka lfid ya. Ta gama ta ŋadá ghɛŋ nda taw nda

‡ 3:16 Ngha ta Sabi 34:34.

* 4:6 Zlrafta 1:3.

† 4:13 Ngha ta Zabura 116:10.

taw. Ta dər má súdídíva Lazglafta 6a, ka mu ta mnay. ³ Ka súdávamasudá lu katsi ná, had' sulkuma vgha mu dza'a nzaku manda skwi ka fardi'u wa. ⁴ Ka tata nzaku mu ma na dumbi mida mu ta na ghəja hadik na katsi ná, tata njadá ghəj mu manda skwi famagha lu ta skwa ndəgaku. Kumay mu ta dgamata nda na vgha mu ta ghəja hadik na a wu, ama ka súdávamata lu nda tsa ta luwa ya, ka bukwa mta tsa nda hafu nja kdəkedze nja ya ta tsa ta mtaku ya. ⁵ Lazglafta kaghəjani ta payaftá amu nja mbədámáfta mantsa ya. Vlamavla ta Sulkumani guli nja gramafá skwiha dza'a tsi magay ta kəma.

⁶ Tsaya tama, ta kəl mu ka nzata nda fata ghəj inda fitik. Anj mndani nda sna mu kazlay: Ka ta ma na vgha mu ta na ghəja hadik na mu katsi ná, ta di'ij mu nda həga mu ya da Mgham Yesu kə'a. ⁷ Ta ngha a mu nda iri karaku wa, nzakwa zlgħay nda njuduf ta nzə mu. ⁸ Manda va tsaya ná, nda fa ghəja mu dar. Ta kumay mu ta sli'apta ma na sl'u'vgha na ka nzata kawadaga nda Mgham Yesu. ⁹ Dər má tata ghəja hadik mu, dər má ta luwa a mu ná, zdəganata mu skwi kumaf maya amu. ¹⁰ Inda amu demdem ná, dza'a lagħala mu ta kəma Kristi nja tsamaghatá guma, nja zlgħay inda mndu ta nisəla slnani ya maga tsi ma nzakwani ta ghəja hadik. Ka dīna slnani maga tsi, dza'a zlgħay ta nisəlani, ka dīna a slnani maga tsi wu dza'a zlgħay ta nisəlani guli.

Nda ma Kristi slərbapta Lazglafta ta zughu nda amu

¹¹ Ya wya nda sna amu ta skwi ta hgə lu ka zləja Mgham Yesu ya, tsaya ta kəl anji ka njavata ka kasaktá ghəja mnduha. Nda sna Lazglafta ta anji dar, ta grafta anji guli ná, nda sna kaghuni ma njudufa ghuni ta anji. ¹² Ghubargəltá ghəja nji a nja anji ta ghubargəltá da kaghuni wa. Maragħunatá tvi dza'a kəl kuni ka għuba anji nja anji ta maragħunata, nja snanja ghuni ta hanafatwi ta gwal għubaku nda skwa wa iri, ka zlanja ya ma njuduf. ¹³ Rgha həj ka kaghuni mantsa ta mnə sanlaha ya ra? Dər má mantsa tsi, nja vla glaku nja Lazglafta nzakwani. Ka mantsa a tsi katək wu má, nja kata kaghuni nzakwani. ¹⁴ Inda skwi ta magə anji ná, ta magay anji kabga nda sna anji ta dnu ya dnu Kristi ta anji. Tsaya ta tinja anji guli ta kəma ta kəma. Grafgra anji guli kazlay: Mtumta Kristi ta ghəja inda mndu kə'a. Inda mndu guli mtumta kawadaga nda tsatsi. ¹⁵ Mtumta ta ghəja inda mndu, kabga yaha gwalt ta nda hafu da nzaku gaghəngaghəja tanj, nja nzay tanj ta nzaku ya ta zdəganata. Ka nja tanj mtuta tsi, ka sli'aganaptá Lazglafta.

¹⁶ Ndanana tama ná, nghəgla a amu ta mndu manda hamata mnda səla wa. Dər má manda hamata mnda səla si ta ngha mu ta Kristi mndani ná, ndanana tama, nghəgla a amu manda tsaya wa. ¹⁷ Tsaya tama, ka si nda ndi'a vgha mndu nda Kristi katsi, nda nza ka lfidá mndu. Lula tva nzaku ya si ta nzaku tsi ghalya, mbədávafmbədə ka lfidani. ¹⁸ Inda tsahaya ná, Lazglafta ta magata. Ka ghunagatá tsi ta Kristi mtuta nja slərbaptá zughu mataba mu nda tsatsi. Ka vlanjatá tsi ta slna dza'a mnanatá mnduha nja sagha tanj slərbaptá zughu mataba tanj nda tsatsi. ¹⁹ Skwi ta mnə anji ná, Lazglafta ta magatá slnani nda ma Kristi nja slərbaptá zughu matabani nda inda mndu. Nəvngla a ta dmakwa mnduha wa. Kəl tsi ka ghunafá anji nja dza'a mnay nja mnduha kazlay: Ta kumay yu ta slərbapta da ta zughu nda həj kə'a.

²⁰ Kristi ta ghunafá anji nja kla lwa gwadani. Lazglafta kaghəjani ta haga mnduha nda ma wa nji. Ma hga Kristi, ta ndəba dzvu yu nji nja ghuni, slərbapwa slərbə ta zughu nda Lazglafta. ²¹ Wala nja Yesu Kristi ta gatá dmaku wu, ka nanaftá Lazglafta ka dmaku ta ghəja gwadata amu, nja nzakwa mu ma ndi'atá vgha mu nda tsi, ka gwal tdukwa ta wa irani.

6

¹ Ndanana ná, ta ksa slna anji nda Lazglafta. Kdəkwakdək ta ndəba dzvu nji nja ghuni, ma ganava kuni ta masfa ta zdakatahuda Lazglafta ya zlgħaf kuni. ² Ka Lazglafta nda mnduhani na:

«Ma fitikani snagħata yu ta tawa għa.

Ma fitik nja mbagħafta, katagħakata yu *»
ka'a.

Wana tsa fitik ya tama ndanana, wana tsa fitika mbaku ya tama guli ndanana.

³ Va a nji ta ksafata mndu ta anji nda dmaku ma slna ta magə nji wu, tsaya ta kəl nji ka njavata ka maga skwi nja kwal kul zləmbinjá mndu. ⁴ Katək ná, ta maray nji ta nzakwa nji ka gwal maganatá slna ta Lazglafta ma inda skwi ta magə nji. Dər ta gay lu ta iri njanji, dər ta ghuyay lu ta danja njanji, dər ta gigray lu ta anji, ta ksay nji ta njuduf mida. ⁵ Ta dgyay lu ta anji, ta pghay lu ta anji da gamak, ta sli'anafslia lu ta zlərdawi ka gi dza anji, ta ghuyay nji ta danja ta maga slna, had' nji ta faftá hani ta iri badu ma sani wu, had' nji ta danja skwa zay guli wa. ⁶ Ta maray nji ta nzakwa nji ka gwal kul had' sana skwi nja tsanavata, ka gwal nda sna ta skwa Lazglafta, ka gwal ksa njuduf, ka gwal maga zdaku, ka gwal nda Sulkum nda għuəa ma həj, ka gwal ta dvtutá mndu nda njuduf turtuk. ⁷ Ka gwal ta mna vərdá gwada, ka gwal nda

* 6:2 Isaya 49:8.

mbakwa Lazglafta ma hən. Huzla vula ɲni ma zlaɓa nda zeghwi ná, tsaya kahwathwata. ⁸ Vlanɲatá glaku ɲa sanlaha, hertətátá aɲni ɲa sanlaha. Zlazlɔva aɲni ɲa sanlaha, raza aɲni ɲa sanlaha. Ka gwal tsakalawi ta fata mnduha ta aɲni, tsaw nda kahwathwata ɲa aɲni ta mnay. ⁹ Manda gwal kul snanɲá lu ta hən ka lu ta nga aɲni, tsaw va nda sna lu ta aɲni dɪnadina. Mbli a yaha ya ra, ka lu ta nda aɲni, tsaw nda ndəgha mnduha ta nanaftá aɲni ka gadghəl. Mamu skwa tan ra, ka lu nda aɲni, tsaw ɲa ɲni inda skwi demdem.

¹¹ Kaghuni gwal ma Kwarentj, had sana skwi dɪfaghuna aɲni wa, dɪvudva aɲni ta kaghuni katakata. ¹² Aɲni a ta kwal kul dɪvaftá kaghuni wu, kaghuni ta tsukwaghutá vgha ghuni tavata aɲni. ¹³ Manda gwadá da ɲa zwanɲani ya gwadá yu ta na gwadá na ɲa ghuni, maranɲawamara ta dɪvafta kaghuni ta aɲni ma ɲudufa ghuni guli.

Had skwi ta guyanaftá tsuwadak nda gusrul wa

¹⁴ Ma guyə kuni ta ghən kawadaga nda gwal kul zlghaftá Lazglafta. Nu ta guyanafta mndu tɪkwa nda mndu ta maga ghwadaka skwi na? Nu ta guyanaftá tsuwadak nda gusrul na? ¹⁵ Ta ghənɲa wu dza'a dzrafta i Kristi nda Halaway na? Nu ta guyanaftá mnda zlghay nda ɲuduf nda mndu kul zlghafta na? ¹⁶ Nu ta guyanaftá həga Lazglafta nda həga skwa wuyay na? Amu ná, həga Lazglafta nda hafu amu, manda ya mna tsi kazlay:

Mataba tan dza'a nzamta yu ka wawaku kawadaga nda hən.

Ka Lazglafta tan dza'a nzata yu, ka mnduha da hahən guli kə'a.

¹⁷ Tsaya kəl Lazglafta ka mnay ɲa mnduhani kazlay:

Sli'apwa sli'a mataba tan, ka dgaghuta kuni ta vgha nda hən,

ma ksən kuni ta skwi kul raku,

tsaya dza'a kəl yu ka dzrafta nda kaghuni.

¹⁸ Dza'a nzakway yu ka Da ghuni, ɲa nzakwa kaghuni ka zwana da nda kwagha da' guli,

ka Mgham Lazglafta nda mbra kə'a ya.

7

¹ Zwanama da, ya mantsa ya ka lu tamaftá imi ta sləmənɲa ya ná, sudapma ghənɲa mu ma skwi dza'a ɲriɲtá vgha mu nda ɲudufa mu.

Ka kdanakta mu ta nzakwa mu hezle' ma zləɲa Lazglafta.

Rfay Pwal ta rfu

² Gunanɲawa guna ta ɲudufa ghuni. Had ya mataba ghuni magana ɲni ta ghwadaka skwi wu, had ya hləghu ɲni ta səlani wu, had ya tsaghu ɲni guli wa. ³ Tsaghunaghatá guma a ta tsaghunaghata ɲni wa. Manda va tsa mnə ɲni ya ná, dɪvudva aɲni ta kaghuni. Dər má ɲa mtuta tsi, dər má ɲa nzaku nda hafu a tsi ná, had skwi dza'a dgamata wa. ⁴ Had yu nda mahulhula ndanu ta ghənɲa kaghuni wa. Ta gharbaku yu ta kaghuni. Dər má ghuyghuya yu ta dənɲa ná, nda ləa ɲudufa da, ta rfu yu.

⁵ Dər ma fitika bhadaghata ɲni da luwa Mekaduniya ná, had vgha mbi'aɲni wa. Ghuya dənɲa dər ndiga ndiga yeya ta slanɲaghata. Gruɲnus gra mnduha, ta zləɲ ɲni ma ɲuduf. ⁶ Mbada Lazglafta ya ta ləa ɲudufa gwal nda kəa ka ləanɲatá ɲudufa ɲni ma bhadaghata Titus. ⁷ Tsa bħakta Titus yeya a ta ləanɲatá ɲudufa ɲni wu, mnanɲamna guli ká kuni ləanɲatá ɲudufani. Rusanɲaf rusa ká kuni ta kuma nghəglanɲtá i'i, ká kuni ta haga madər, ká kuni ta lmiha ta lmu kəl yu ka va rfu katakata.

⁸ Nda sna yu kazlay: Nda gurda ɲudufa ghuni ta ghənɲa tsa delewer vindaghunaf yu ya kə'a mndani, haga a yu ta madər ta ghənɲani wa*. An mndani, haganɲhaga yu ta madər ma fitik rets, nghadapər yu ta gurdatá ɲudufa ghuni ta ghənɲa tsa delewer ya. ⁹ Ndanana ná, ta rfu yu ta ghənɲa tsa delewer vindaghunaf yu ya. Taghənɲa vəl gurdaghunaf ɲuduf a ta rfa yu ta rfu wa. Ta rfu yu, kabga tsa gurdatá ɲudufa ghuni ya ta klaghunaktá mbədanaf ɲudufa ghuni ka paya tva ghuni. Har tsa gurdatá ɲudufa ghuni ya ma ghənɲa Lazglafta. Tsaya tama, had sana dmaku magaghuna ɲni dekdek wa. ¹⁰ Gurdatá ɲuduf manda ya ta kumə Lazglafta ná, ta mbədanafmbəda ta ɲuduf ɲa mbafta, ɲa kwala lu kul haga madər. Gurdatá ɲuduf manda ɲa gwal ma ghənɲa hadik ná, mtaku ta klakta tsi.

¹¹ Nghawangha ta skwi klaghunak tsa gurdatá ɲuduf manda ya ta zdəganatá Lazglafta ya 6a, nghawangha ká kuni ta ɲavata ka payanatá nzaku, ka tsalapá ghənɲa ghuni mida kə'a ta husaghunata, ká kuni ta zləɲay, ká kuni ta mama nghanɲtá i'i, ká kuni ta kuma maga skwi ta zdəganatá Lazglafta, ká kuni ta fata ghənɲa ghuni ka zlahə mnda dmaku. Ma maga inda tsa skwiha ya maranɲa kuni kazlay: Ta had kuni ma tsa skwiha ya wu kə'a.

† 6:18 Ngha ta Zlahu 26:12, nda Izekiyel 37:27, Isaya 52:11, Irmiya 31:9 nda Izekiyel 20:34, 2 Samuyel 7:14, Isaya 43:6 nda Huseya 2:1. * 7:8 Ngha ta 2 La Kwarentj 2:3.

¹² Tsa delewer vindaghunaf yu ya ná, vindaghunaf yu ta ghəŋja mndu ta gatá dmaku dər ta ghəŋja ya gana lu ta dmaku wa. Kəl yu ka vindaghunaf ná, vindaghunafvinda yu, kabga ŋa maraŋta ghuni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Nda fa vgha ghuni ka ŋaŋni kə'a. Tsaya skwi ta ksaŋnamtá ŋuduf. ¹³ Ta ghəŋja tsa skwi ta ləaŋnatá ŋuduf ya guli ná, ta rfu ŋni katakata nghər ŋni ta rfa Titus, kabga zdənafta kaghuni demdem ta ŋuduf. ¹⁴ Ghubəŋghuba yu ta ghubakwa dā ta kaghuni ta kəmani. Ndanana tama ná, sabsa yu ma hula má dza'a ksutá i'i. Gwada ta gdata aŋni ta mnaghunata ná, kahwathwata nzakwani. Manda va tsaya guli ná, tsa ghubay ghubu ŋni ta kaghuni ta kəma Titus ya guli ná, kahwathwata nzakwani. ¹⁵ Havaptani ka tsa zləŋata zləŋja kuni, ka slavaptá kuni ka tsu'afatá nda ya ka kuni fata ghəŋja ghuni ka snanatá gwadani ya ná, ta sganaghaska ta yifatá kaghuni ma ŋudufani. ¹⁶ Ta rfu yu, nda fa ghəŋja dā ta kaghuni ma inda skwi.

8

Katəŋtá gwal zlgħay nda ŋudufma Ursalima

¹ Zwanama dā, ta kumay ŋni ta mnaghunata skwi maga zdəkatahuda Lazglafta mataba Igliz ta hadika Mekaduniya. ² Ma ghuya dāŋwa ya ta ghuyə həŋ katakata, ka rfu həŋ ta rfu katakata, kulam nda nzakwa taŋ dgər ka pđu, ka vlatá həŋ ta skwi dagala ŋa katəŋtá sanlaha. ³ Ka i'i ta mnaghunata ná, vlavla həŋ ka ghəŋja taŋ ta skwi manda ya klaf mbrakwa taŋ. Ka vlatá həŋ ha ka malaghuta. Ka ghəŋja taŋ sagha həŋ ⁴ da daway da aŋni ka ŋdāŋdā kazlay: Ta kumay aŋni ta nzakway tekw mataba gwal ta katəŋtá gwal zlgħay nda ŋuduf ta hadika Yahuda kə'a. ⁵ Tsa skwi vla həŋ ya ná, vlavla həŋ ka malaghutá skwi ya má si ta ndanu aŋni. Tinəl ghəŋja taŋ vlar həŋ ta Mgham Yesu karaku, tahula tsa guli ka tsu'afatá həŋ ta maga skwi ya ta mnanata ŋni ta həŋ, manda ya ta kuma Lazglafta. ⁶ Tsaya kəl ŋni ka ndəbanatá dzvu ta Titus ŋa labə da kđiŋtá tska tsa skwi ya da kaghuni kabga tsatsi ta zlafta. ⁷ Ma inda skwi ná, galipi kaghuni ka sanlaha. Galipi kuni ma zlgħay nda ŋuduf, ma mna gwada Lazglafta nda tvani, ma snaŋtá kahwathwata, ma ŋavata ghuni ka maga slna Lazglafta, ma dvtutá ya dvu kuni ta aŋni. Ya mantsa ya tsi ya tama, magawamaga ta tsa ŋərma slna ya nda ŋuduf turtuk.

⁸ Mbli kaghuni a ta mbli yu wu, snaghunamta snaghunam yu ya ka sanlaha ta ŋavata ka vlay. Ma tsaya guli dza'a kəl kaghuni ka maraŋta kazlay: Dvudva

kaghuni kahwathwata guli ta katəŋtá sanlaha kə'a. ⁹ Nda sna kaghuni ta zdəkatahuda Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ná, galipi ya, ka niŋtá tsi ta ghəŋjani ka pđu ŋa naghunaftá kaghuni ka gadghəl nda ma tsa pđani ya.

¹⁰ Wya skwi ta raghunata ta ndanu yu: Kdā ná, tinəl kaghuni ta kuratá katəŋtá gwal zlgħay nda ŋuduf ta hadika Yahuda, gi ka vlatá kuni. ¹¹ Ndanana guli ná, dīna ka kđiŋta ghuni ta tsa zdəkwa ghuni ya kura kuni ta vlay daga taŋtaŋ ya. Ka vla kuni manda ya klaf mbrakwa ghuni. ¹² Ka nda ŋuduf turtuk klafta ka ta skwi klaf mbrakwa gha ka vlata katsi ná, zdəganazda ta Lazglafta. Dawa a ta skwi kul had' da kagha wa.

¹³ Nza a kazlay: Ka klaghuta kaghuni ta ndəgaku ta ghəŋja sanlaha, ta ghuyə kaghuni ta dāŋwa kə'a wa. Ka guram ka lu, ka i'i. ¹⁴ Ndanana ná, ta mamu skwi ma dzvu da kaghuni, dīna ka katəŋta ghuni ta gwal kul had' skwi ma dzvu da həŋ. Badu pđay kaghuni ya guli, ka mamu tsi da hahəŋ ya, ŋa katay taŋ ta kaghuni. Mantsa tama, ka guram kuni. ¹⁵ Ka gwada Lazglafta na: «Fərtu a ŋa mndu ta tskanata dagala wu, htu a ŋa mndu ta tskanata kwitilkw guli wu*,» ka'a.

I Titus nda grahani

¹⁶ Ta rfaŋ ŋni ta Lazglafta ta vlarəŋtá ndanu ta Titus, ka fatá tsi ta ghəŋjani ŋa katəghunata manda va ŋaŋni. ¹⁷ Tsu'aftsu'a Titus ta ndəba dzva ŋni ya ndəbana ŋni ŋa labə da kaghuni. Makdaku aŋni ka gwadganata ná, fufa tsatsi ta ghəŋjani, yifuyifa ma ŋudufani, kabga dvtudva ta katəghunata. ¹⁸ Wya ŋni ta ghunadaptá sana zwaŋama kawadaga nda tsi. Tsa mndu ya ná, ta ghubay inda Igliz, kabga snaŋtani ta mnay nda tvani ta Lfidā Gwada. ¹⁹ Tsaya yeya a ta kəl ŋni ka ghunay wu, ghunafghuna Igliz guli mista ŋni, ŋa magəŋaŋnatá na slna ŋa kata mnduha Lazglafta na. Tsəna slna ná, ta vlay ta glaku ŋa Mghama mu Yesu. Ta maray guli kazlay: Ta kumay ŋni ta katəŋtá mnduha kə'a.

²⁰ Nana katu dagala ta vlata mnduha na ná, ta kumay ŋni ta ŋanata dīna ŋa wara hlawa mnduha ta ghəŋja aŋni ta ksa slna nda tsi. ²¹ Skwi dīna ta kuma aŋni ta magay. Ta wa ira Mgham Yesu yeya a wu, nduk nda ya ta wa ira mnduha tani.

²² Wana ŋni ta ghunafatá sana zwaŋama guli kawadaga nda həŋ. Nda kdā fitika ŋni ta dzəghaŋta ma slnaha kavghakavgha. Ka nghadaptá ŋni ná nda fa ghəŋjani ŋa maga slna. Ndanana manda snaŋtani ta ghuba kaghuni ta ghubu lu ná, ka fəglatá tsi ta ghəŋjani. ²³ Titus ná, gratá ksa slna dā ya. Kawadaga nda tsi ta maga ŋni ta slna kata

* 8:15 Ngha ta: Sabi 16:18.

kaghuni. Yeya zwanamaha his kawadaga nda Titus ya guli, Igliz ta zabaptá hən, ka ghunafá hən da kaghuni. Ta vlay slna tanj ta glaku nja Kristi. ²⁴ Maranəwə mara ta hən ká kuni dvtutá hən kahwathwata, nja snanaghatani ta inda Igliz, dza'a kəl hən ka snənta kazlay: Kahwathwata tsa ghubay ta ghubu nni ta kaghuni ya kə'a.

9

Ta dvay Lazglafta ta mndu ta vla skwi nda rfu

¹ Ta ghəna gwada ta katu nja gwal zlgħay nda nđuf nā, ² Dər má vindaghunaf a yu wu ná, nda sna yu nda fa ghəna ghuni kə'a. «Daga kda ta fata gwal zlgħay nda nđuf ta hadika Akaya* ta vgha tanj ka vla tsa katu ya,» ka i'i ghubutá ghubakwa da ta kaghuni da gwal ta hadika Mekaduniya. Na tsa kulənta da mantsa ta gwada ta kaghuni ya ná, ka sli'anafá tsi ta wər inda tanj, ka vlay. ³ Dər má mantsa tsi, wya yu ta ghunadapta tsa zwanamaha ya nja kataghunata. Ka tskanata kuni ta tsa nja ghuni katu ya manda ya mna yu, yaha tsa ghubughaba nni ta kaghuni ta ghəni ya da nzata ka bətbət. ⁴ Ka waya ka skwi ka bhadaghata nni da kaghuni kawadaga nda la Mekaduniya, ta tska a nja ghuni wu katsi, dza'a ksuxsa ta anji ka hula, kabga nda ghada mnanata nni ta hən kazlay: Nda fa vgha kaghuni kə'a. Mal kaghuni dza'a 6asa hulani guli. ⁵ Tsaya kəl yu ka ndanapta kazlay: dīna ka ghunadapta da ta tsa zwanamaha ya ta kəma ta kama da kaghuni makdaku yu labə kə'a, nja kataghunata ka tsakanatá tsa nja ghuni katu ghada kuni ta taftá imi ta sləmən, ya, nja slanaghata da ta tskatani. Tsaya dza'a marənta kazlay: Nda nđuf turtuk vlata kuni, mblaf nda mbla a lu ta kaghuni wu kə'a.

⁶ Wya skwi nja havapta ghuni: Ka sira a pghamta mndu ta hulfa ma vwah wu ná, sira a dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli wa. Ka dagala pghamta mndu ta hulfa ma vwah ná, dagala dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli. ⁷ Tsa katu ya ná, ka vla mndu manda ya ndanap tsi ma nđufani. Nda mtsiriu' a wu, tkwe' a guli wa. Lazglafta ná, ta dvay ta mndu ta vlay nda rfu. ⁸ Mamu Lazglafta nda mbrakwa faghunaghatá gasifa nja gdata ghuni ta mutsa inda skwiha nja maga nja ghuni ma slna, nja pəkawani nja maga inda nərma slnaha guli nda tsi. ⁹ Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay:

«Ta vliđin vla ta skwiha nja gwal ka pđu, ta gđavagda zdakwani† kə'a.»

¹⁰ Lazglafta ta vlanťá hulfa ta mndu nja sləgay, tsatsi guli ta vlanťá skwi nja zay.

Tsatsi guli dza'a vlaghunatá inda hulfa ta kumə kuni, nja tfaghunaghatani ta wi ta ghəni nja sgakwa dza'a ghuni ta kəma ta kəma ma maga zdaku. ¹¹ Nja gdatani ta tfaghunaghatani ma inda skwi, nja nzakwa ghuni ka gwal ta mndu inda fitik. Nja rfay ndəghata mnduha ta Lazglafta ta ghəna katuha ya ta vlata hən nda ma dzva nni. ¹² Tsəna katu ta vlata kuni na ná, katəntá gwal zlgħay nda nđuf yeya a ta magu tsi wu, ta sli'anafsi'a ta mnduha nja va rfay tanj ta Lazglafta. ¹³ Tsa slna dza'a kuni magata ya dza'a marəntá nzakwa ghuni, nja zləzlvay tanj ta Lazglafta ta ghəna snata ghuni ta Lfida Gwada Kristi. Dza'a zləzlvay hən guli kabga vəl dgay ghuni ta skwa ghuni nda hən, ta vlay kuni guli nja sanlaha. ¹⁴ Dza'a magay hən ta du'a da Lazglafta ta ghəna kaghuni, nja mamay tanj ta kaghuni kabga tsa zdaku ta malaghutá mbraku magaghuna Lazglafta ya. ¹⁵ Rfamərfa ta Lazglafta ta ghəna mbəhu ya mbəhama tsi kul mnavata nda wi ya.

10

Katay Pwal ta ghəni da gwal ta tsaftá gwada tida

¹ I'i Pwal kaghəna da, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, nda hanatá ghəni nda zdaku manda nja Kristi. Ka lu ta mnay ta i'i ná, ka mataba ghuni yu ya ná, lebtekwa yu, ka had yu mataba ghuni ya guli ná, ta sidi yu, ka lu. ² Ta ndəbaghunandəba yu ta dzvu, yaha kuni gidiftá sidi bhadaghar yu da kaghuni, kabga dza'a a gaj yu kahwathwata ta sidi nda tsa gwal ta ncha anjni kazlay: Slna slu'uvgha ta magə hən kə'a ya.

³ Anj mndani, mnda səla anji, tsaw vulu manda nja mnda səla a ta vulu anji wa. ⁴ Huzla ta kəl anji ka vula tsa vulu ya ná, huzla ta kəl mnda səla ka vulu a wa. Lazglafta ta vlanťatá tsa njanji huzla nda mbra ta zadanatá vla dīfa ghumaha Lazglafta ya. Ta zadanazadá nni ta ghwadaka ndanu ta ndanu mnduha. ⁵ Ta njarənjara nni ta inda ghwadaka ndanuha ta ndanata gwal ta gla ghəni ta pya snəntá Lazglafta. Ta gwaday anji ta gwada nja ksanaktá ndana mnduha nja sna gwada Kristi. ⁶ Ka snasna kaghuni katsi ná, nda fa vgha anji nja dvanaghatá gwal kul snay mataba ghuni.

⁷ Nghwangha ta skwi ta magaku 6a! I'i ná, nja Kristi yu, ka ká mndu, ka vrinjvra tsi ta ndanu katsi ná, dza'a nda ncha kazlay: Nja Kristi anji guli kə'a. ⁸ Vlihavla Mgham Yesu ta glaku nja sladaghunaf, nja zlabighunista a wa. Ghuban ghuba yu ta ghubakwa da nda tsaya, had tsaya dza'a ksa i'i ka hula wa. ⁹ Ma ndana da ná, zba gagaghunafá zləj a ta zbu yu nda tsa delewera da ya wa. ¹⁰ Anj mndani, ka sanlaha ta mnay na:

* 9:2 Ncha ta 2 La Kwarentj 1:1. † 9:9 Ncha ta Zabura 112:9.

«Vinday Pwal ta delewer ŋa mu ya ná, tsəna skwi nda bla magay na kə'a ta vinday, nda sidi nda sidi kay guli. Saghani da taba mu kay guli ná, haɗ ta gwada nda mbraku wu, had hayhaya gwada ta gwadanta tsi kay guli wu.» ka həŋ. ¹¹ Dina ka snaŋta tsa mndu ta mnay mantša ya kazlay: Ka nu vindam ŋni ma delewer ŋni ma nzakwa ŋni di'ŋŋ nda kaghuni ya ná, manda va tsaya dza'a maga ŋni ta slna ŋni laghar ŋni da kaghuni kə'a.

¹² Blubla aŋni ka hahəŋ! Si wa aŋni ŋa gara vgha nda həŋ na! Hahəŋ ka ghəŋa taŋ ta klaftá ghəŋa taŋ ka gara ghəŋa taŋ. La rghaha! ¹³ Ghuba a aŋni ta ghəŋa ŋni ka malaghutá ya ta raku wa. Ma kuraghuta vli graŋnaf Lazglafta ta maga aŋni ta slna ŋni. Kuraghwa tsa vli graŋnaf Lazglafta ya tsa kəl aŋni ka labə da kaghuni ya. ¹⁴ Ma laba ŋni da kaghuni ná, tsughwadaghu a ŋni ta kuraghuta tsa vliha kurəŋna tsi ya wa. Tiŋəl aŋni ta klədaghunaghata gwada Kristi. ¹⁵ Had aŋni ta Pak kuraghuta vli vlanŋa lu, ka ghərəbaku ta ghəŋa magatá slna sanlaha wa. Skwi faf aŋni ta ghəŋ tida ná, má ka sgavaghatsa zlgħay nda ŋudufa ghuni, ka sgavaghata slna ŋni mataba ghuni manda ya kuraŋna* Lazglafta, ¹⁶ ŋa dza'a ŋni mna Lfida Gwada ma sana hadikha di'ŋŋ nda kaghuni. Va a ŋni ta dza'a maga slna ma vla ksa slna sanlaha, ŋa ghərəbay ŋni ta ghərəbaku ta ghəŋa slnaha ghada hahəŋ ta magata wa.

¹⁷ «Ka ta kumay mndu ta ghərəbaku katsi ná, ka ghərəba tsi ta ghərəbakwani ta Mgham Yesu†» ka lu ta mnay. ¹⁸ Mndu ta ghuba ghəŋani a ta rfu lu wa, mndu ta ghubu Lazglafta ya.

11

I Pwal nda ghwadaka gwal ghunay

¹ Ka ksa kuni ta ŋuduf nda i'i, wana ya dza'a gwada ka rghargha. Manda va tsaya ná, ka ksa kuni ta ŋuduf. ² Ta draku yu ta ghəŋa kaghuni manda ŋa Lazglafta. Kristi zə'ala dzugwa ghuni, ka yu ka vlaghunata. Ta kumay yu tama ta nzata ghuni nda ghuba, ŋa vlata da ta kaghuni manda ya ta vlə lu ta makwata patsapatsa ŋa zə'al dzugwani ya. ³ Skwi ta zləŋ yu kweŋkweŋ ná, duŋwa lu da baraghatá kaghuni, da tsaghutá kuni ta tsa vərda ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya, da nzaku tsi manda ŋa Hawa lagha nahadik da barafata nda hidakwani ya na, ka yu. ⁴ Zləŋa da guli ná, kabga dər wati ma mndu ta lagha tagha skwi ta ghəŋa Yesu tskəm nda tsa ŋaŋni taghaghunaf ŋni ya ná, gi ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada ta ghəŋa Sulkum tskəm nda ya zlgħaf kuni, ta tsu'ay kuni.

Mnaghunaha ta gwada tskəm nda Lfida Gwada ya zlgħaf kuni guli, ta tsu'ay kuni.

⁵ Ka mghama gwal ghunay ta ŋgha kaghuni ta tsa mnduha ya, ama grafgra i'i kazlay: Waləŋ a həŋ ta malaghutá i'i wu kə'a. ⁶ Aŋ mndani, pərda a yu ta snaŋtá gwada wu, ama nda sna yu ta skwi ta gwadə yu. Ma inda skwi magə ŋni ná, maraghunamara ŋni dər nda ta tva wati ma skwi tsi.

⁷ Ma fitika mnay da ta Lfida Gwada Lazglafta ŋa ghuni ná, ka mbalay si ta mnaghunata yu. Ka vraganata yu ta ghəŋ, kabga ŋa ŋlaghunafta. Nda nza tsa ka dmaku ra? ⁸ Ma tsa fitika magay da ta slna ŋa ghuni ya ná, sanlaha ma Igliz si ta nghapta ka i'i. ŋa taŋ ma skwi tskəgudunus yu ta həŋ ka maga slna ŋa ghuni. ⁹ Ma tsa nzakwa da da kaghuni ya, ta pdatá yu ta skwi ná, haɗ yu ta daway da kaghuni wa. Zwanama ta sabi ta hadika Mekaduniya ta klidikta skwi ta pdatá yu. Ma tsa fitik ya, faghunagha lu ta ndəgaku wa. Manda va tsaya guli dza'a kdəŋta yu ta kwal kul dawutá vli da kaghuni. ¹⁰ Ta ghubakwa da yu nda tsaya, had mndu ta inda hadika Akaya* dza'a pyaftá i'i wa. Na skwi ta mnə yu na ná, kahwathwata da ta mna yu ma hga Kristi ta nzakway ma i'i. ¹¹ Kabgawu kəl yu ka mnay mantša na? Kwala da kul dvtutá kaghuni ra? Nda sna Lazglafta kazlay: Dvudva yu ta kaghuni kə'a.

¹² Manda va na kwala da kul tsu'aftá skwi da kaghuni na ná, manda va tsaya dza'a kdəŋta yu, kabga yaha tsa ghwadaka gwal ghunay ya da mutsafatá ghurum ŋa ghərəbaku kazlay: Manda va ŋaŋni ta maga tsi ta slna kə'a. ¹³ Vərda gwal ghunay a tsa mnduha ya wa. Slna nana mndu ta magə həŋ. Manda gwal ghunay Kristi ka həŋ ta klaftá ghəŋa taŋ. ¹⁴ Skwa ndərmimay a tsaya wa! Halaway ka ghəŋani guli ná, ta klafkla ta ghəŋani ka niŋta manda duhwala Lazglafta ta wudaku. ¹⁵ Skwa ndərmimay a klafta tsa gwal ta maganata slna ya ta ghəŋa taŋ ka niŋta manda gwal ta tagha vərda skwi ŋa mnduha wa. Ma kdavaktani ná, dza'a mutsay həŋ ta nisəla taŋ ka gragra nda slna taŋ ya maga həŋ.

Ghuya daŋwa Pwal

¹⁶ Ka yu ta vragliŋtá mnay ná, ma fa kuni ta i'i manda rgha. Ka si fafa kuni ta i'i manda tsaya, ka nza yu ka tsa rgha ya, ŋa laviŋta i'i ta ghərəŋta ghərəbaku da guli. ¹⁷ Na gwada dza'a yu mnay na ná, dza'a gwada manda ya ta zdəganatá Mgham Yesu a yu wu, manda va ŋa mndu ka rgha dza'a gwada yu. Grafgra yu ta skwi dza'a ghərəbə yu ta ghərəbaku tida guli. ¹⁸ Tsəhala

* 10:15 Ngha ta Ruma 15:17-21. †

10:17 Ngha ta Irmiya 9:23, 1 La Kwareŋt. 1:31.

* 11:10 Akaya: Ngha ta 2 La

nda ndəgha mnduha ta għerbaku manda ŋa slu'uvgha ya nī, i'i guli ná, dza'a għerbay yu mantsa ya. ¹⁹ Nda hiḍa kaghuni kahwata, ta ksanatá ŋuduf ka tsu'áftá la ka rgha nda rfu. ²⁰ Ta rfu kuni nda fata mndu ta kaghuni ka vu'a taŋ. Ta rfu kuni nda zata mndu ta kaghuni. Ta rfu kuni nda ksamta taŋ ta kaghuni ma dzva taŋ. Ta rfu kuni nda nzaghunaghata taŋ. Ta rfu kuni nda dzuḅaghunata taŋ. Ta ksay kuni ta ŋuduf ta ghəŋa indani. ²¹ Ta ksə ka hula mnay ta aŋni, traptra aŋni ta magay manda tsaya. Ndanana ná, dza'a gwadaŋ yu ta gwadaŋ manda ŋa rgha.

Ka si ta għerbaku sanlaha ya ná, dza'a għerbay i'i guli ta għerbaku. ²² Ka la Hebru hahəŋ, mantsa ya i'i guli. Ka la Isra'ila hahəŋ, mantsa ya i'i guli. Ka zivra Abraham hahəŋ, mantsa ya i'i guli. ²³ Ka gwal ksanatá slna ta Kristi hahəŋ, wana yu dza'a gwadaŋ manda mndu nda ksa da halaway: Malaghumala yu ta hahəŋ dekdək. Ma vəl hərfaku tsi, ndada a hərfuta yu wa. Ma lama da gamak tsi, ndada a lama yu wa. Ma mutsaftá dzu tsi, malghumala ŋa da ka ŋa taŋ. Lagha ta wa hḍak tsi, mbəḍava a ŋa da wa. ²⁴ Hutaf səla da ta mutsaftá sləvu† fwadmbusak haḍ turtuk wu, da la Yahuda. ²⁵ Hkən səla lu ta ḍgaptá i'i, turtuk səla lu ta zləzłartsatá i'i, hkən ḍəḍaghata da drəf nda kwambalu. Vagha vagha yu turtuk nda hani tani ta mghama drəf. ²⁶ Ma wawakwa da nda səla tazlay ná, dagala ghuya ḍaŋwa su'u yu ma zalaha, dagala ghuya ḍaŋwa su'u yu da la gənda, dagala ghuya ḍaŋwa su'u yu da la ini, dagala ghuya ḍaŋwa su'u yu da gwal kul snanṭá Lazglafta. Dagala ghuya ḍaŋwa su'u yu ma luwaha nda ya tahula luwaha. Dagala ghuya ḍaŋwa su'u yu, ta drəf. Dagala ghuya ḍaŋwa su'u yu da zwanamaha ka ghwadak. ²⁷ Tazlay ná, ta hərfuhərfa yu, ta dudu vgha da ta maga slna, haḍ yu ta faftá hani ta iri baḍu ma sani wu, baḍu ma sani ta dzay maya nda ndala ta i'i, haḍ yu ta mutsaftá skwa zay baḍu ma sani wu, ta dzay mtaŋ ta i'i, ta pdapda yu ta lgut ŋa fafta ta vgha. ²⁸ Zlanḡha lu ta hamatani, mala skwi ma ghəŋa da ná, ta ndanay yu ta inda Igliz inda fitik. ²⁹ Htuta mbrakwa mndu ya ná, manda skwi i'i ya kaghəŋa ḍa. Zləmbamtá mndu ma dmaku, ndada a kə'a ta dra i'i ta wa ŋuduf wa.

³⁰ Ka skwi ŋa għerbay ḍa tsi katsi ná, hta ta mbrakwa ḍa skwi ŋa għerbay ḍa. ³¹ Nda sna Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu ta zləzlvu lu ŋa kḍekedzen yu kazlay: Tsakala a yu ta wi wu kə'a. ³² Ma fitika nzakwa da ma luwa Damas ná, mbadaka ŋumna ya ta ksa slna mista mgham dagala ta hgu lu ka Aritas, ka pghatá mnduha ta watgha luwa

Damas ŋa ḍakwatsa i'i. ³³ Ama, ka habaftá lu ta tḅaŋ ta tughuba ka famta i'i mida, ka fagihata nda ta sana ghurum ta muhula luwa. Mantsa ya ndapta‡ yu ma dzvani.

12

Ta rfu Pwal nda ghuyayni ta ḍaŋwa ta ghəŋa Kristi

¹ Nda nza tkwe' ka għerbay ḍa ta għerbaku ḍər ra a tsi. Ndanana tama, dza'a gwadaŋ yu ta ghəŋa skwi maridṭiŋ Mgham ka snadimta. ² Mamu sana mnda zlgħay nda ŋuduf klagħa Lazglafta ta mahkəna luwa. Ta magay na ta ghwanṭpḍə fwaḍa vakwani. Ka va klagħa tsakwam tsi tama, sna a yu wa. Ka va maranəŋ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ³ Manda va tsaya ná, klagħakla Lazglafta ta tsa mndu ya da luwani. Ka va klagħa tsakwam tsi tama sna a yu wu, ka va maranəŋ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ⁴ Ma tsa lafani da hada ya, ka snanṭá tsi ta gwadaŋa ya kul lavinṭá lu ta rusay. Vlan a lu ta tvi ta mnda səla ŋa vrinṭa mnay guli wa. ⁵ Tsa mndu ya ŋa da má dza'a ghubay. I'i tada, htatá i'i ŋa da ta dza'a ghubay kwenkwen. ⁶ Ka má ta kumay yu ta ghuba ghəŋa ḍa ná, ma nza a yu ka rgha wu, kahwathwata má dza'a yu mnay. Ta warə nda wara yu ta ghuba ghəŋa ḍa kabga yaha lu da klaftá i'i ka malaghuta ka skwi ya ta nghanṭa lu ta i'i ta magay, ka skwi ta snanṭa lu ta sabi ma wa ḍa a tsi.

⁷ Kada kwala yu ta għerbaku ta ghəŋa tsa skwa ndərmimay katakata mariha Lazglafta ya ná, ka faḍimta lu ta mbrax ma vgha ta nzakway manda duhwala halaway ghunaf lu ŋa dzadzudusta, ŋa pyaftá i'i ka għerbaku. ⁸ Hkən səla da ta maga du'a má ŋa klinṭa Lazglafta ta tsa ḍaŋwa ya. ⁹ «Vlagħavla yu ta zḍakatahuda ḍa, prək ka nda tsa, ma hta ta ŋa gha ma mbraku ta maravata ŋa ḍa ma mbraku,» ka'a nda i'i. Mantsa tama, mal għerbay ḍa ta għerbaku ta ghəŋa hta ta mbrakwa ḍa kada bukwaṃta mbrakwa Kristi ta i'i. ¹⁰ Tsaya tama ta kal yu ka rfu nda hta ta mbrakwa ḍa, nda raraza i'i ta rarazə lu, nda giri ta gə lu ŋa ḍa, nda ghuya ḍaŋwa ta ghuyə lu ŋa ḍa, nda skwiha ya ta dza i'i ma vgha ta gwada ta Kristi. Ma tsa hta ta i'i ya ta mutsafta yu ta mbraku.

Ndana Pwal ta ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf ma Kwareŋt

¹¹ Manda mndu nda ksa da halaway gwadaŋa yu ta tsa gwadaŋa ya. Kaghuni ta mblaftá i'i guli. Kaghuni a ma dza'a ghuba i'i ra? Haḍ skwi htaŋ i'i ka tsa gwal ghunay ghuni dagaladagala ma kaghuni ya, ḍər má haḍ hayhaya ḍa wa. ¹² Nizla ta maranṭá

† 11:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 25:3.

‡ 11:33 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23-25.

nzakwa da ka mnda ghunay ná, nda ngha kuni ta ksa ņuduf ksə́ yu, nda ngha kuni ta mandərmimi nda mazəməm nda ndəghata sanlaha ma skwi ma fitika nzakwa da da kaghuni. ¹³ Nahgani laghu yu maganata sanlaha ma Igliz, kul magaghunata yu ta kaghuni na? Aya! Mamu skwi kul magaghunata yu, dawaj a yu ta katihata ghuni wa. Plihawapla ta dmakwa da ta ghəja tsaya.

¹⁴ Nda fa vgha da ņa labə da kaghuni ņa mahkana sala. Ka labla yu, skwa ghuni a ta psə́ yu wa, vərda kaghuni ta psə́ yu. Tazlay ná, zwani a ta tskanatá skwi ta dadaha wu, dadaha ta tskanatá zwani. ¹⁵ I'i ná, nda rfu dza'a vlaghunata yu ta inda skwa da nda ghəja da tani ņa kata kaghuni. Dza'a htanaghuta nda hta kaghuni ta đvutá i'i kabga đvuta da ta kaghuni ra?

¹⁶ Nda sna kaghuni kazlay: Dawa a yu ta katihata ghuni wu kə́'a. Ama ka sanlaha mataba ghuni ta mnay ná, hiduhida Pwal, nənəpənəbá ta amu, ka həj. ¹⁷ Kinawu nənəpəpta yu ta kaghuni tama? Ari mamu ya mataba tsa mnduha ghunadap yu da kaghuni ya, ta gataftá skwa ghuni ka klafikta na? ¹⁸ Ndəbana ndəba yu ta dzvu ta Titus ka labə da kaghuni, ka ghunaftá yu ta sana zwanama guli mistani*. Ma tsa laba Titus da kaghuni ya ná, mamu skwa ghuni gatugadughunus tsi ra? Ta tva turtuk a mbađa ņni ta mbađa nda Titus ra?

¹⁹ Ka waya ka skwi nda kďa fitika ghuni ta ndanay kazlay: Ta zba wadapťa ghəja ņni da kaghuni ņni kə́'a. Mantsa a wu! Ta kəma Lazglafta ta gwada ņni ta gwada manda ya ta kumə Kristi. Graha da ya ta đvu yu, inda tsa skwiha ta magə ņni ya ná, ņa ņla kaghuni ta kəma ta kəma, ta maga ņni. ²⁰ Skwi ta zləj yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ná, dujwa yu da kwal kul slafta ta kaghuni mantsa ta kumə yu ya, ta slaftá kaghuni ta i'i mantsa kul kumə kaghuni ya ná, ka yu. Ta zləj yu ta slanaghata da mataba ghuni ta zlərdá wi, nda draku, nda gufwatá ņuduf, nda đvutá ghəj, nda tsanavatá gwada ta mndu, nda tsa mndəra mndu, nda gla ghəj, nda hwazlađaku. ²¹ Sana skwi ta zləj yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ya guli ná, dujwa yu da nzata ma hula ta kaghuni, ta kəma Lazglafta da ná, ka yu. Zləja da ná, da slanaghatá yu ta gwal ta maga dmaku manda va ya snu həj ta kwalaghutá paya tva tan ta ghəja hliri ta hlə həj, nda maga sli'ņsl'ņj ta magə həj, nda sanlaha ma mndərga tsa ghwadaka skwiha ya.

13

Kďavakta vlata Pwal ta hidaku

¹ Mahkana sala da na ta dza'a labə yu da kaghuni na. Ka labla yu, dza'a tsanaghatsa mu ta guma ta gwal ta magata ghwadaka skwi. «Kada laba skwi nda tvani, mamu ka masləmťakha his ka hkə́* a tsi,» manda ya nda vinda. ² Ma mahisa sala da ta labə da kaghuni, zlahanaghazlaha yu ta gwal ta magatá dmaku nda pďakwa inda sanlaha. Ndanana, dər má di'ņj yu nda kaghuni ná, ta vrafvra yu ta va tsa gwada da mnə́ yu ma tsa fitik ya kazlay: Ka vradapvra yu da kaghuni, had'ya dza'a zlanja yu dər turtuk wa. ³ Tshala ta kuma graftá skwi kuni kazlay: Ta gwada Kristi nda ma wa da kuni ya, dza'a nda sna kuni. Hətu a mbrakwa Kristi mataba ghuni wa, ta maraņmara ta mbrakwani mataba ghuni. ⁴ Aņj mndani, ma fitika zləjafťa Kristi ta udza zləjay, htu hta mbrakwani, ama ka nzatá tsi nda hafu nda mbrakwa Lazglafta. Aņni guli, nda hta mbrakwa aņni ma guyata vgha ņni nda tsatsi. Ama dza'a maraghunanj mara ņni kazlay: Nda hafu ņni kawadaga nda tsatsi ma mbrakwa Lazglafta kə́'a.

⁵ Ndanawandana kaghuni ka ghəja ghuni ta ghəja ghuni, ņa grafta ghuni ka ma zlgħay nda ņuduf kuni tsi, ka kitsi. Ndanawandana kaghuni ba ka ghəja ghuni, tsatsaf a kuni kazlay: Mamu Yesu Kristi ma kaghuni kə́'a ra? Ba tsatsaf a kuni tďukwa kasi' i wa. ⁶ Aņni tani, tsatsafťatsa aņni, ta graftá ņni guli ná, dza'a nda sna kaghuni. ⁷ Ta maga du'a ņni da Lazglafta yaha kuni magəgaltá ghwadaka skwi. Va a ņni ta mnay kazlay, kďanakkda aņni ta inda skwi kə́'a wa. Skwi đina kwenkwenj maga kuni, ka aņni nda kaghuni dər má nda hta aņni ká mnduha ta nghay. ⁸ Had' sana skwi lavij aņni ta maganavatá kahwathwata wu, slna tsa kahwathwata ya ņa aņni ta magay. ⁹ Ka nda mbra kaghuni ta tva Lazglafta dər nda hta mbrakwa aņni, ta rfu aņni. Du'a aņni da Lazglafta ná, má tsidid ká kuni nzatá, ņa aņni. ¹⁰ Skwi kəl yu ka vindagħunaftá na đelewer na, ta di'ņj yu nda kaghuni na na, kabga va a yu ta dava kaghuni đhadagħar yu da kaghuni wa. Vliħavla Mgham ta mbraku ņa ņla kaghuni ta kəma ta kəma, ņa badzighunista a wa.

¹¹ Zwanama da, đughwana ka kuni nzata, ka nzata kuni nda rfu, zbawazba ta nzata tsidid, brusuvuswa vgha ghuni, nda dzratawi ka kuni nzata, nzawanza nda zďaku mataba ghuni. Mantsa ya ná, dza'a nzanza Lazglafta ya ta đvutá mnduha, ta vla zďaku ņa mnduha nda kaghuni.

¹² Gaguvuswa zgu nda brusa vgha.

* 12:18 Ngha ta 2 La Kwareņt 8:22.

* 13:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15, Mata 18:16, 1 Timute 5:19, Hebru 10:28.

Ta ga zgu inda gwal zlg hay nda nɗuf ɗa
ghuni.

¹³ Ka nza zɗakatahuda Mgham Yesu
Kristi, nda ɗvuta mnda Lazglafa, nda
guyata vgha ma Sulkum nda ghuɗa nda
kaghuni demdem.

Tsgħa ta lwa Pwal ɲa La Galat

Ga zgu

¹ Nana delewer na ná, i'i Pwal ta nza-kway ka mnda ghunay ta vindaghunafta. Daga da mnduha a sagħa tsa nzakwa da ka mnda ghunay ya wu, sana mndu a guli ta kladiktá lwani wa. I Yesu Kristi nda Lazglafta Da ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya, ta ghunaftá i'i. ² Ta ga zgu inda zwanama ta nzaku kawadaga nda i'i hadna, ɲa inda kaghuni gwal zlgħay nda ɲuduf ta hadika Galat*. ³ Ka nza zdakatahudi nda zdakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. ⁴ Værdá Yesu kaghɲani ta vlatá ghɲani ɲa mbamafta ma dmakwa mu. Ka hlagamaptá ma na ghwadaka nzaku ta na zamana ná, manda ya kumaɲ Da mu Lazglafta. ⁵ ɲa Lazglafta glaku ɲa kðekedzeɲ. Amin.

Turtuktuk Lfida Gwada

⁶ Ta ndærmim nda ndærmima yu, ka kuni gi mbædanatá hul ta Lazglafta ya ta hgantá kaghuni ma zdakatahuda Yesu Kristi, ka lagħwi da sna sana gwada. ⁷ Ka kah-wathwatani ka lu gwaday na, had sana Lfida Gwada wa. Kæl yu ka mna tsaya ná, mamu sanlaha ma mnduha ta mbaða ghɲɲ ghuni, ta kuma mbædanaftá Lfida Gwada† Kristi. ⁸ Ka i'i nda kaghuni wal Ka lagħa sana mndu, dar va na aɲni na tsi, dær duhwala Lazglafta ta luwa tsi, ka mna sana gwada tskæm nda ya mnaghuna aɲni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a. ⁹ Mnumna yu má mndani, wana yu ta vræglintá mnæglaghunata ndanana. Ka mnaghunamna sana mndu ta sana gwada tskæm nda ya snaɲ kuni da aɲni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a.

¹⁰ Vani tama ná, ka zdæganata yu ta mnduha ka yu ta kæl yu ka mnay manda nana re, ari ka zdæganata yu ta Lazglafta a na? Zdæganata da ta mnduha ta psæ yu ra? Ka zdæganata da ta mnduha ta psæ yu katsi ná, nza a yu ka mnda ksanatá slna ta Kristi nda tsa wa.

Zbapzba Lazglafta ta Pwal ka mnda ghunay

¹¹ Zwanama da, ta snaghunamsna yu ka-zlay: Nana Lfida Gwada ta mnaghunata yu na ná, sabi da mnda sæla a wu kə'a. ¹² Manda va tsaya ná, snaɲ da mndu a yu wu, mndu a

guli ta taghadifta wa. Yesu Kristi ka ghɲani ta gunidintá.

¹³ Nda sna kaghuni ta nzakwa da ghalya ma nzakwa da ma dina la Yahuda. Ma tsa fitik ya ná, si ta gay yu tiri ɲa Igliza Lazglafta, si ta kumay yu ta zadanatá hɲɲ. ¹⁴ Mataba kamtagħuha da ná, mal i'i si ta ɲavata ka ksa dina la Yahuda. Hamħa yu ta ghɲa da ka ksa dina dzidziha‡ da.

¹⁵ Kulam nda tsa, zbuzba Lazglafta ta i'i daga ma nzakwa da ma huda ma da. Ka zdidintá tsi ta hudi ka hgaftá i'i, ɲa ksa slnani. ¹⁶ Ka snidimta tsi ta zwanani ɲa dza'a da mna gwada ta ghɲani ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma tsa fitika snidimtani ya, gi sli'af a yu ka lagħwi dawanatá hidaku da mndu§ wa. ¹⁷ Sli'af a yu guli ka lafi da luwa Ursalima da guyafatá vgha nda gwal ta tinlagħutá nzakway ka gwal ghunay, ka i'i wa. Ka sli'afatá yu ka lagħwi ta hadika Arabiya. Tahula tsa, ka vragaptá yu ka lagħwi da luwa Damas. ¹⁸ Tahula vaku hkæn tama, ka sli'afatá yu ka lafi da Ursalima ɲa snaɲtá Kefas, ka magatá yu ta fitik ghwanpðæ hutaf* ga taɲ. ¹⁹ Had sanlaha ma gwal ghunay guyaf yu ta vgha nda hɲɲ wu, ta ghɲa Yakubu zwanamani ma Mgham† Yesu yeya guyaf ɲni ta vgha nda tsi. ²⁰ Nana skwi ta vindí yu ɲa ghuni ná, tsakalawi a wu, kahwathwata ya, ta kæma Lazglafta ta gwada yu.

²¹ Manda sli'afatá da ma luwa Ursalima, ka lagħu yu ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. ²² Ma tsa fitik ya, had yu nda sna ta i'i mataba Igliz ta hadika Zudiya wa. ²³ Gwada ta mnæ lu ta ghɲa da yeya snaɲ hɲɲ kazlay: Tsa mndu si ta giri ɲa amu ghalya ya kay ta mbædavafatá ndana, ka mna gwada ta ghɲa tsa Lfida Gwada si ta kumæ tsi ta zadanata ya, ka hɲɲ. ²⁴ Manda snaɲtá taɲ kazlay: Nda mbæda nzakwa da kə'a, ka zlæzlvu hɲɲ ta Lazglafta ta ghɲa da.

2

Pwal ma Ursalima

¹ Vaku ghwanpðæ fwad tahula tsa, ka vrægladaftá yu da luwa Ursalima kawadaga nda Barnabas, ka kladanaftá Titus ta sæla da*. ² Kæl yu ka vrægladafta ná, Lazglafta ta gunidintá tvi kazlay: La kə'a. Manda lafa da, ka nzata yu kawadaga nda gwal ta nghæ lu ka la mali ta ghɲa gwal zlgħay nda ɲuduf. Ka mnanantá yu ta hɲɲ ta gwada ta ghɲa Lfida Gwada ya ta mnæ yu ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada kwala tsafaratá vgha da, nda ɲavata ya ta

* 1:2 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:6. † 1:7 Ngha ta 2:3-5, aya 12-14. ‡ 1:14 Slna gwal ghunay 8:3, 22:3-5, 26:9-11.

§ 1:16 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18. Aya 15: gray nda Isaya 49:1, Irimiya 1:5. * 1:18 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:26-30, nda Yuhwana 1:42. † 1:19 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:9, nda 15:13. * 2:1 Slna gwal ghunay 11:30, 15:2.

ɲavata yu ma tsa slna ya nzata ka bətbət.
³Titus gratá wawakwa dá ná, mnda la Grek ya. Had mndu ta walanṭá mnanata kazlay: Ba tsaghatá fafad kə'a nda tsi wa. ⁴Sabsa gwada ta tsa fafad kabga mamu sanlaha ma zwanama† ka ghwadak ta kđkadamta nzamta mataba ɲni, ɲa bədzá tsa fala'uwata vgha ɲni ma Yesu Kristi ya. Ta kumay hən ta niɲnista ka vu'a zlahá Musa. ⁵Walan a ɲni ta zlanṭá tvi dər ka ki'a ta hən wu, kada ɲaghnata ɲni ta kahwathwata Lfida Gwada.

⁶Ama tsa gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəɲa gwal zlgħay nda ɲuduf ya ná, had sana skwi sganagha hən ta ghəɲa tsa skwi ta taghu yu ya wa. Da i'í tada, dər má wa hən, kaskwa turtuk hən da i'í, kabga had Lazglafta ta gala mndu‡ wa. ⁷Nziya nza tsi ná, grafgra hahən kazlay: Vlihavla Lazglafta ta slna dza'a mna Lfida Gwada ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda, manda va ya mnana tsi ta Piyer ɲa dza'a da mnay ɲa la Yahuda ya kə'a. ⁸Tsa Lazglafta ta ksa slna ma Piyer ta ghunafta da la Yahuda ya ná, va tsa Lazglafta ya ta ksa slna ma i'í, ta ghunaftá i'í guli da gwal kul nzakway ka la Yahuda. ⁹Grafta i Yakubu nda Kefas nda Yuhwana ta nzakway ka gugudí mataba Igliz ta tsa zdakatahudi zdídiɲ Lazglafta ya, ka zgwanṭatá hən nda Barnabas ɲa maranṭá guyatá wa tan nda aɲni. ɲa dza'a aɲni tvə la Grek, ta dza'a hahən tvə la Yahuda. ¹⁰Ka havapta kuni ka gwal ka pdu, ka hən yeya skwi mnanə hən. Ka magə§ yu guli ta tsa slna ya.

Dvanaghata Pwal ta Kefas

¹¹Manda lagha Kefas da luwa Aɲtakiya*, ka dvanaghatá yu ta kəma mnduha ta ghəɲa bədzaku ya maga tsi. ¹²Skwi ta magay ná, ta tanṭan, ta zay Piyer ta skwi kawadaga nda gwal zlgħay nda ɲuduf ka gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma sana fitik tama, ka ghunadaptá Yakubu ta sana mnduha da aɲni. Manda bhadaghata sa mnduha ya, ka tsaghutá Piyer ta vgha, kabga zlanə gwada da la Yahuda. ¹³Ka tsaghutá sanlaha ma la Yahuda ta nzakway ka gwal zlgħay nda ɲuduf ta vgha guli manda tsa ɲa Piyer ya. Ka dədamṭá Barnabas guli da tsa ghwadaka ndana tan ya. ¹⁴Nghay dá ná, had tsa magakwa tan ya ta gra vgha nda Lfida Gwada wu, kəl yu ka dvanaghatá Kefas ta kəma mnduha kazlay: Ka si kagha ta nzakway ka la Yahuda, manda ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda ka ka ta nzaku, nzakwa a ka manda ɲa la Yahuda wu, kabgawu ta kəl ka ka mbla gwal kul nzakway ka la Yahuda ɲa nzaku manda ɲa la Yahuda na? ka yu.

Nda mba dər wa ta zlgħafta

¹⁵Aɲni ná, la Yahuda buzul ɲni. Nza a aɲni ka gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snanṭá Lazglafta wa. ¹⁶Dər má mantsa tsi, nda sna amu kazlay: Mndu ya ta nzakway tdukwa ta wa ira Lazglafta ná, tsaya mndu ta zlgħaftá Yesu Kristi, mndu ta maga skwi ta kumə zlahá Musa a wu kə'a. Tsaya tama kəl aɲni ka zlgħaftá Yesu Kristi ɲa nzakwa ɲni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta†. Taghəɲa vəl magay ɲni ta skwi ta kumə zlahá Musa a wu, kabga had mndu dza'a nzata ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta ma magayni ta skwi ta kumə zlahá Musa wa. ¹⁷Aɲni ta nzakway ka la Yahuda, ta zbay ɲni ta nzakway ka gwal tdukwa ta ira Lazglafta nda ma zlgħafta ɲni ta Kristi. Tsa slanəɲagha lu ka gwal dmaku ní, nu ká lu dza'a mnay? Dza'a maray tsaya kazlay: Ta vla mbraku ɲa dmaku Kristi nda tsa kə'a ra? Dər nek, had tsaya mantsa wa. ¹⁸Wya tsi, ka mbədgɲavambada yu ka vrafta ta zlahuha ya si zlanava yu ghalya katsi ná, ksuxsa yu ta ghəɲa dá nda tsa. ¹⁹Zlahu ta dzatá i'í, kəl yu ka zlanṭá zlahu ɲa nzakwa dá nda hafu da Lazglafta. Ma zlanəftá Kristi ta udza zlanəɲay ná, kawadaga mtuta yu nda tsi. ²⁰I'í, kata hafay yu ta hafu katsi, i'í a ta hafay wa. Tsa Kristi ta nzakway ma i'í yeya. Ka ta nzaku yu nda hafu ma slu'uvgha dá ndanana guli katsi, ta nzaku yu nda hafu ma zlgħay nda ɲuduf ma Zwanə Lazglafta ta dvtutá i'í ka vlatá tsi ta ghəɲani ta gwada ta i'í. ²¹Va a yu ta vziṭá zdakatahuda Lazglafta wa. Ala ka lavinlava lu ta nzakway ka mndu tdukwa tawa ira Lazglafta nda ma maga skwi ta kumə zlahá Musa ya katsi, had hayhaya mtuta mtu Kristi nda tsa tama wa.

3

Ka maga skwi ta kumə zlahu tsi, ka zlgħafta nda ɲuduf a tsi

¹Aya la Galat ksu skwi! Nya sughunus lu na? Ya wya maraghunamara yu tsidíd ta Yesu Kristi ta mtuta ta udza zlanəɲay. ²Ndanana ná, turtuk skwi ta dawənṭa yu da kaghuni: Nda ma magata ghuni ta skwi ta kumə zlahá Musa mutsafta kuni ta Sulkum nda ghuəa re, ari ma snanṭa ghuni, ka zlgħaftá kuni ta Lfida Gwada ta mnə lu a na? ³Nu ta ksutá kaghuni! Wya tinəl nda Sulkum nda ghuəa zlrafta kuni, ndanana tama ná, ta kumay kuni ta kđiṭa nda slna slu'uvgha rki? ⁴Tsaw inda tsa skwiha ta slaghunaghata ya ná, ka bətbət nzakwa tsi ra? Graf a yu kazlay: Ka bətbət nzakwani kə'a wa. ⁵Tsa Lazglafta ta vlaghunatá Sulkum ta maga mazəmzəmha mataba

† 2:4 Ngha ta Slna gwal ghunay 1:7. Gray nda 1:6. ‡ 2:6 Gray nda Vrafta ta Zlahu 10:17. § 2:10 Slna gwal ghunay 11:29-30. * 2:11 Ngha ta Slna gwal ghunay 11:19-26. † 2:16 Ngha ta Ruma 1:17, Zabura 143:2, Ruma 3:20, 22.

ghuni ya ná, vél magata ghuni ta skwi ta kumə zlahu Musa kəl tsi ka magaghunata re, ari vél snarŋa ghuni ka zlghaftá kuni ta Lfidá Gwada a na?

Abraham ná, mndu ta zlghafta nda ɲuduf ya

⁶ Havakwahava ta nzakwa Abraham 6a! Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay: Ta Lazglafta fafta Abraham ta ghəŋ kəl tsi ka nzakw ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta kə'a. ⁷ Nda tsaya tama na, dina ka snaŋta ghuni kazlay: Tsa gwal ta zlghaftá Lazglafta kahwathwata ya ta nzakway ka zwana Abraham kə'a. ⁸ Ka gwada Lazglafta ghada ta mnata ná, Lazglafta dza'a nanafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ka gwal tdukwa ta wa irani ma zlghafta tanj nda ɲuduf, ka'a. Ka Lazglafta ghada ta mnanatá Abraham guli na: «Dza'a tfanaghatfa ya ta wi ta inda mndəra mndu nda ma kagha*,» ka'a. ⁹ Mantsa tama, tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta gwal ta zlghaftá Lazglafta manda Abraham ta zlghafta ya.

¹⁰ Inda gwal ta faftá ghəŋa tanj ta maga skwi mna zlahu ná, nda ksi'a həŋ. Mantsa ya ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda ksi'a inda mndu kul kdanaftá inda skwiha ya nda vinda ma deftera zlahu kə'a. ¹¹ Nda tsala kazlay: Had mndu dza'a nzata ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta kabga vél magayni ta skwi ta kumə zlahu wu kə'a. Mantsa ya guli ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Mndu ta nzakway ka mndu tdukwa ma zlghay nda ɲudufani, dza'a nzata nda hafu kə'a. ¹² Had skwi ta guyanaftá zlahu nda zlghay nda ɲuduf wa. Ka zlahu katek na: «Inda mndu ta ksatá inda tsa zlahuha ya ná, nda tsi dza'a nzata tsi nda hafu†» ka'a.

¹³ Kristi ta varagamapta ma tsa ksi'a zlahu ya, kabga niŋna lu ka ksi'atá mndu ɲa da manaka amu. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Inda mndu zləŋaf lu ta udzu‡ ná, nda ksi'a,» ka'a. ¹⁴ Mantsa ya maguta tsi, kada mutsafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa tfawi tfanava lu ta Abraham ya nda ma Yesu Kristi. Tsaya tama dza'a kəl amu ka mutsafta nda ma zlghay nda ɲuduf ta Sulkum tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya.

Ta ta imi ta sləməŋ nda zlahu

¹⁵ Zwanama da, ka graghunaf gra yu nda va skwi ta magaku da mnduha 6a: Ka lagha mnduha his ka dzraftawi ka thaftá dzvu tanj tida katsi ná, had wa sana mndu ka badziŋta dər ka sganaghata ta ghəŋa tsa dzratawa tanj

ya guli wa. ¹⁶ Manda va tsaya nzakwani da Lazglafta guli. ɲa Abraham nda zivrani tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ. Vindaf a lu kazlay: ɲa Abraham nda zivirhani§ kə'a manda skwi nda ndəgha həŋ wa. «Nda zivrani ka lu,» tsaya ta nzakway turtuk, ka Kristi. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mny ná, dzraftzra Lazglafta ta wi nda Abraham. Ka zatá lu ta vaku fwad dərmaq nda hkən mbsak. Tahula* tsa kada sabi gwada ta zlahu. Tsaya tama na, laviŋ a tsa zlahu ya ta badziŋtá tsa dzratawi dzraf Lazglafta nda Abraham ya wa. Laviŋ a ta badziŋtá tsa imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ya guli wa. ¹⁸ Ka si dza'a vlay Lazglafta ta za həga ɲa mndu, kabga vél magatani ta skwi ta kumə zlahu katsi ná, mutsuglavata a ma ta ta imi ta sləməŋ ɲa mndu wa. Tsaw tama ná, ma tsa tanafta tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham ya mutsafta tsi ta tfa wi.

¹⁹ Ka si mantsa tsi tama, kabgawu kəl Lazglafta ka vlatá zlahu? Vlanavla, kabga ɲa snaŋta ɲni ta skwiha ya kul zdəganata. ɲa fitik kwitikw vlanata tsi ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl tsa zivir dza'a sabi ma Abraham, tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ya ka sagha. Duhwalha Lazglafta ta klləktá tsa zlahuha ya nda ma sana mndu ta nzakway mataba† mnduha nda Lazglafta. ²⁰ Mataba mnduha his ta nzakwa mndu matabu tazlay, ama had mndu ta nzakway matabu ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ‡ ta Abraham wa.

Nu ta magə lu nda zlahu

²¹ Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ya ná, zdəgana a ta zlahu nda tsa tama rki na? Mantsa ya a dekdek wa! Ka si má mamu zlahu ta laviŋta vlatá hafu ta mnduha katsi ná, ma laviŋlava ta nanaftá mnduha ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta guli. ²² Má ɲa nzakwani mantsaya na: «ksamksa dmaku ta inda mnduha ma dzvani,» ka lu vindafta ma gwada Lazglafta. Nda nza mantsa ya, kada vlatá Lazglafta ta tsa ta ta imi ta sləməŋ taf tsi ta sləməŋ ya ɲa gwal ta zlghaftá Yesu Kristi. Ta ghəŋa vél zlghafta tanj kwenkwen dza'a kəl tsi ka vlatá həŋ.

²³ Ta kul sagha gwada ta zlghay nda ɲuduf ná, nda nza zlahuha manda gwal ta ngha aŋni tsam tsi. Zlahu ta ngha aŋni ha ka sagha fitika gunanŋta Lazglafta ta tva gwadata zlghay nda ɲuduf. ²⁴ Mantsa ya ná, zlahu ta nzakway ta ngha aŋni ha ka sagha Kristi, kada nzakwa ɲni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlghay nda ɲuduf. ²⁵ Ndanana manda sagha gwada ta zlghay

* 3:8 Ngha ta Zlrafta 15:6, Ruma 4:3, aya 7: Ruma 4:16, aya 8: Zlrafta 12:3. † 3:12 Ngha ta Vrafta ta zlahu 27:26, Habakuk 2:4, gray nda Ruma 1:17, aya 12: ngha ta Zlahu 18:5, Ruma 10:5. ‡ 3:13 Ngha ta vrafta ta Zlahu 21:23.

§ 3:16 Ngha ta Zlrafta 12:7. * 3:17 Ngha ta Sabi 12:40. † 3:19 Ngha ta Sina gwal ghunay 7:53. ‡ 3:20 Gray nda Vrafta ta Zlahu 6:4.

nda ndufuf, ta had walglan̄ta n̄ni ta nzata mista zlahu wa.

²⁶ Kaghuni demdem, nda nza kuni ka zwana Lazglafta ma zlglafta ghuni ta Yesu Kristi. ²⁷ Kaghuni demdem, magaghunaf-maga lu ta batem ma ndi'atá vgha ghuni nda Kristi, kada klaftá kuni ta sadani. ²⁸ Ma tsaya tama, ta had skwi ta dganatá la Yahuda nda la Grek wu, had skwi ta dganatá vu'a nda mndu kul nzakway ka vu'a wu, had skwi ta dganatá zgun nda marakw wa. Kaghuni demdem, kaskwa turtuk kuni ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi. ²⁹ Kaghuni, ka si nda ndi'a vgha ghuni nda Kristi, nda nza kuni ka zivra Abraham nda tsa, mutsafmutsa kuni ta za hōga ya tanaf Lazglafta ta imi ta slēmōj[§].

4

Vu'a a wu, Zwan̄ja Lazglafta ya

¹ Wya skwi ta kumə yu ta mnay: Ka ta ka zwan̄j mndu dza'a za tsa hōga ya, had skwi ta dganata nda vu'a dər mā n̄ani inda skwi wa. ² Ma tsa nzakwani ta ka zwan̄j ya ná, ta snanasna ta n̄ja gwal ta nghapta ka tsatsi, nda n̄ja gwal ta nghapta ka tsa huzlahani ya tani, ha ka lagha ta tsa fitik tsaf dani ya. ³ Manda va tsaya nzakwani ta amu guli. Ma fitika nzakwa amu ka zwani ta kul sagha gwada ta Kristi ná, ta ga vu'a skwiha ta ga mgham ma na ghōja hadik* na amu. ⁴ Ama magatá tsa fitik ya, ka ghunagata Lazglafta ta zwan̄jani. Marakw ta yagata ma saghani, ka nziñtá tsi mista zlahu Musa, ⁵ kada varagapta tsi ta gwal ta ga vu'a mista tsa zlahu ya, kada nuta n̄ni ka zwana Lazglafta.

⁶ N̄ja maranjta kazlay: Zwanani kuni kə'a, ka ghunagatá Lazglafta ta Sulkuma zwan̄jani da ndufufa mu. Tsa Sulkum ya ta mnay kazlay: Aba! Da†! kə'a. ⁷ Tsaya tama ná, nza a ka ka vu'a wu, zwan̄jani ka. Ka nda nza ka ka zwan̄jani, nda nza ka ka mnda za hōga ma zdakatahuda Lazglafta.

Dasuwa ka la Galat da nzaglaku hōj ka vu'a

⁸ Ghalya ma fitika kwala ghuni kul snanjtá Lazglafta, vu'a skwa wuyay kul nzakway ka vərda‡ Lazglafta si ta gə kuni. ⁹ Ndanana tama, manda snanjta ghuni ta Lazglafta, ta snanjtá Lazglafta ta kaghuni ná, waka kuni ta vrēglaghuta mista sana skwiha kul had mbrakwa[§] tan̄j, kul had rəga tan̄j, kul had hayhaya ta na? ¹⁰ Ta fafa kuni ta ghōja ghuni ka wara sana vaghuha, nda sana tiliha, nda sana fitikha, nda sana vakuha*! ¹¹ Ta vlihatá zlēj skwi ta magə kuni. Manda

skwi ka bətbət tsa slna da magaghuna yu ya, ka yu.

¹² Zwanama da, wyawa dzvu, nzawanza manda i'i, manda ya nza i'i manda kaghuni ya. Had dmaku giha kuni wa. ¹³ Nda sna kaghuni, ma zrafta da ta mnaghunatá Lfida Gwada ná, ma dan̄ja yu. ¹⁴ An̄j mndani, tsa dan̄ja da ya ná, ghwadaka dan̄ja ya. Nduk nda tsa, mbida a kuni ta i'i wu, vzid a kuni wa. Katək ná, manda tsu'a duhwala Lazglafta tsu'afta kuni ta i'i, manda tsu'a Yesu Kristi ka kuni tsu'aftá i'i. ¹⁵ Ga tsa rfu si ta rfu kuni ghalya ya? Nu ta magay ndanana kul had kuni ta rfu? Grafra yu kazlay: Ma tsa fitik ya, ka má si ta magaku tsi ná, má tsatsakwaslap tsakwasla kuni ta ira ghuni ka vlihatá kə'a. ¹⁶ Nda nza yu ka ghuma ghuni ndana, kabga vəl mnaghunata da ta kahwathwata rki?

¹⁷ Tsa mnduha ya ná, ta n̄javan̄ja hōj ka n̄jaghunata, ama nda tvani a wa. Ta kumay hōj ta dgaghunata nda i'i, kabga n̄ja n̄javata ghuni mista tan̄j. ¹⁸ Dina n̄javata, ka nda tvani tsi. Inda fitik katsi tama guli, ma kzlə lu ta nzakwa da mataba ghuni kada magay.

¹⁹ Zwana da, ta basəgaltá vgha yu ta ghōja kaghuni manda marakw ta basa yaku, ha ka nghavata Kristi dar ma kaghuni. ²⁰ Ndanana ná, ta kumay yu ta nzavaghunata kada snanjta yu ta skwi n̄ja mnaghunata, kabga kōidifk6a kuni katakata.

Nzakwa i Hadzara nda Sara

²¹ Na kaghuni ta kuma nzaku mista zlahu ná, mnihawaa mna, sna a kuni ta skwi ta mnə tsa deftera zlahu ya rki na? ²² Ká lu vin-dafta ta ghōja Abraham na: Mutsafmutsa ta zwani his, pal nda marakw ka vu'a, pal nda marakw kul had ka vu'a. ²³ Tsa zwan̄ja tsa marakw ka vu'a ya ná, nda ndana slu'uvgha tsaya. Tsa zwan̄j ya tsa marakw kul had ka vu'a ya guli ná, manda ya tanaf Lazglafta† ta imi ta slēmōj tsaya. ²⁴ Ma tsa skwi ta luta ya ná, mamu klatá ghōja skwiha his mida, kabga tsa mi'aha his ya ná, dzratawi his ya. Tan̄jan̄ja dzratawi ná, ta ghwá Sinay. Ka vu'a ta ya tsatsi ta zwani. Tsaya ta nzakway ka Hadzara. ²⁵ Tsa Hadzara ya ta nzakway ka ghwá Sinay ta hadika Arabiya. Nda luwa Ursalima‡ gitana ta gra lu, kabga tsatsi nda zwanani tani vu'a hōj. ²⁶ Ursalima ya ta luwa ná, nza a ka vu'a wu, tsaya ta nzakway ka mamu ta amu. ²⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

Rfa ta rfu, kagha dzəghōj ta kul yanaghutá zwan̄j!

§ 3:29 Gray nda Ruma 4:13. * 4:3 Ngha ta 4:9, Kwalasuha 2:8, 20. † 4:6 Ngha ta Markus 14:36, Ruma 8:15, gray nda aya 5-7 Ruma 8:15-17. ‡ 4:8 Ngha ta 1 La Kwareñj: 8:4-6. § 4:9 Ngha ta 4:3. * 4:10 Ruma 14:5, Kwalasuha 2:16-23. † 4:23 Zrafta 16:15, 21:2. Aya 23: Zrafta 17:16, Ruma 9:7-9. ‡ 4:25 Gray nda Mata 23:37, Lukwa 13:34.

Rfa ta rfu, ka hayaya ka ta hayayə, kagha ta kul walaŋta basa yaku ya, kabga mal ndəghata zwana marakw vzin zə'ala[§] tanj, ka ŋa marakw ya ta nzaku nda zə'ala tanj kə'a ya.

²⁸ Zwanama da, kaghuni zwana ta ta imi ta sləmənɲ manda nzakwa Izak ya. ²⁹ Ma tsa fitik ya, tsa zwanj ya lu ma ndana slu'uvgha ya si ta giri ŋa tsa zwanj ya lu manda ya kumaf Sulkum ya. Ta manda tsaya nzakwani kulam gita. ³⁰ Tsaw ká lu vindafita ma deftera Lazglafta na: Ghzlinghzla ta tsa marakw ka vu'a ya nda zwanjani tani, kabga had zwanja marakw ka vu'a dza'a za həga nda zwanja marakw kul nzakway ka vu'a* wu kə'a. ³¹ Mantsa tama zwanama, nza a amu ka zwana marakw ka vu'a wu, zwana marakw kul nzakway ka vu'a amu.

5

Plimispla Kristi

¹ Plimispla Kristi, ŋa kwala mu nzəglaku ka vu'a mista zlahu Musa. Mantsa tama, dihawawadiha, yaha lu nglighunista ka vu'a. ² Ka i'i Pwal ta mnaghunata ná, ka tsanjata fafad ta kumə ŋni ka kuni katsi ná, had sana skwi ghzlaghuna Kristi nda tsaya tama wa. ³ Ka yu tata mnəgelta ŋa inda mndu ta kuma tsanata lu ná, nda fa vghani ŋa maga inda skwi ta kumə zlahu guli nda tsa. ⁴ Inda tsa kaghuni ta zba nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlahu ya, tsaghu tsa kuni ta vgha nda Kristi, bəghapbəgha kuni ma zdakatahuda Lazglafta. ⁵ Anji ná, nda fa ghəŋa anji kazlay: Namafna Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlgħafta mu ta Kristi nda ŋuduf kə'a. Tsaya skwi ta kzlə amu nda ma mbrakwa Sulkum. ⁶ Ka nda ndi'a mndu nda Yesu Kristi katsi, dər nda tsa fafadani, dar tsa a tsi wu, had ghzliwani wa. Zlgħafta nda ŋuduf, ka mara tsa zlgħay ya nda ma dvtutá sanlaha vərda skwi.

⁷ Ya si ta dza'a ta kəma ta kəma kuni ní, wa ta pyaftá kaghuni ka snatá ŋa kahwathwata ná? ⁸ Tsa nana kaghuni nanaf lu ya ná, da Lazglafta ta hgafatá kaghuni a sagha tsi wa. ⁹ «Ksita ta is ta ŋlanafatá hupu* demdem.» ¹⁰ Nda sna yu kazlay: Had fitik dza'a dganata kaghuni ta ŋa ghuni ndanu nda ŋa da wu kə'a, kabga nda guya mu ma Kristi. Nda sna yu guli kazlay: Tsa mndu ta kladamtá hwazlaɓaku da taba ghuni ya, dər má kinawu nzakwa tsa mndu ya, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma kə'a.

¹¹ Zwanama da, i'i, ka si tata gdata ta mnay kazlay: dīna tsatá fafad kə'a yu katsi ya ní,

kabgawu ta kəl mnduha ka giri ŋa da tama? Had tsa mtuta mtu Kristi ta udza zləŋay ya dza'a nzakway ka tuthun wa. ¹² Inda tsa gwal ta hwazlaɓa kaghuni ya ná, ka hərđiŋhərda həŋ ta vgha tanj, ka nzakwa həŋ daghəra'!

¹³ Zwanama da, hgaghunahga Lazglafta ŋa kwala ghuni nzakway ka vu'a zlahu. Ala ka si mantsa tsi, ma klaf kuni ta tsa plata vgha ghuni ya ka skwi ŋa dza'a ghuni maga skwi ta kumə slu'uvgha. Katək ná, dvtuvuswadva ta vgha ghuni, ka katuvusta kuni ta vgha ghuni mataba ghuni. ¹⁴ Inda zlahu ná, ma gwada turtuk gwamta tsi ta vgha, ta mnə lu kazlay: Dvtudva ta mnda səla manda va ya ta dvtuta ka ta ghəŋa gha[†]kə'a ya. ¹⁵ Ama ka si ta hihi'iduvtá vgha, ka kwahuvustá vgha kuni mataba ghuni manda ŋa nimitak katsi ná, daswa ká kuni da zadanata kuni ta ghəŋa ghuni.

Zlanawa Sulkum ka pgha tsi ta kaghuni ma nzakwa ghuni

¹⁶ Skwi ta mnaghunata yu ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta kumə Sulkum. Ka mantsa ka kuni nzaku, had kuni dza'a walganja laghu maga skwi ta kumə slu'uvgha wu, ¹⁷ kabga va a slu'uvgha ta skwi ta kumə Sulkum ta magay wu, va a Sulkum ta skwi ta kumə slu'uvgha ta magay guli wa. Ta zlərdawi həŋ ma vgha tanj. Tsaya kwal kuni kul laviŋtá maga skwi ya ta kumə[‡] kuni ta magay. ¹⁸ Ka Sulkum ta pgha kaghuni katsi, ta had kuni mista zlahu Musa wa.

¹⁹ Ma dīfa a skwiha zdəgana magay ta slu'uvgha wu, wya həŋ: Maga sli'insli'ij, hliri, maga skwa hula, ²⁰ wuya skwi, maga mndu nda ghwani, nzaku ka ghuma, zlərdawi, draku, basa ŋuduf, dva ghəŋ, daga vgha, kwal kul guya ghəŋ, ²¹ hara'utiri, ghuyaku, nda hambala vgha ŋa ghuyaku ka maga sli'insli'ij, nda pdakwa sanlaha ma skwiha manda tsaha ya. Ka yu ta mnəglaghunata manda va ya ghada yu ta mnuta ná, had mnderga gwal ta maga tsa skwiha ya dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa.

²² Ama, wya skwiha ta yaganapta Sulkum nda ghuɓa: Dvtutá mndu, nzata nda rfu, nzata nda zdaku, nzata nda ksa ŋuduf, nzaku ka nərma mndu, maga skwi dīna, nzaku tdukwa, ²³ nzaku leɓtekwa, wara ghəŋ. Had zlahu nda gwada ta ghəŋa tsaha ya wa. ²⁴ Gwal ta nzakway ka ŋa Yesu Kristi ná, dzadza hahəŋ ta udza zləŋay ta skwiha ta kumə slu'uvgha, nda ghwadaka skwiha kavghakavgha ta mamə həŋ. ²⁵ Ka si Sulkum ta vlamata hafu katsi, zlanama Sulkum ka pgha tsi ta amu guli. ²⁶ Ma glə mu

§ 4:27 Isaya 54:1. * 4:30 Aya 29: gray nda Zlrafta 21:9, aya 30: Ngha ta Zlrafta 21:10. † 5:9 Gray nda 1 La Kwareŋt 5:6. † 5:14 Zlahu 19:18. ‡ 5:17 Gray nda Ruma 7:14-23.

ta ghənj! Ma zbə mu ta gwada da mndu, ma drə mu ta draku guli.

6

Skwi sləgaf mndu, tsaya dza'a tsi tskay ta vwah

¹ Zwanama da, ka nda nga kuni ta mndu ta maga skwi kul dinaku katsi, kaghuni ta pghu Sulkum ya, vranakwavra ta vərda tvi, ama dasuwa ka kuni magay. Dasuwa ka vərda kagha guli da ksutá tsi ta kagha. ² Katuvuswa vgha ma kərta ndəgaku sani nda sani. Ma magay ghuni mantša ya, dza'a nzakwa kuni ka gwal snatá zlahá Kristi. ³ Ka had mndu taβta i'i wu, ka mndu tsaw ta slaf a ka sana skwi kay guli wu ná, nana ghənjani ta nanə tsi. ⁴ Kinawu nzakwa ŋa da ma slna ná, ká inda mndu nga slnani. Tsaya dza'a kəl tsa mndu ya ka rfa ghənjani, nda sanlaha a dza'a laghwa tsi gray wa. ⁵ Ŋa ghənjani ta maga mndu ta inda skwi.

⁶ Ka kla a kla mndu ta taghanata lu ta gwada Lazglafta, ta skwi mataba inda skwihani, ka vlay ŋa mndu ta taghanata.

⁷ Yaha kuni nanətá ghəŋa ghuni. Had Lazglafta ta zlanťá mndu ta nənəy wa. Ka nu sləga* mndu ya ná, tsaya dza'a tsi tskay guli. ⁸ Ka ŋa slu'uvgha sləga mndu katsi, ŋa slu'uvgha dza'a tskə tsi, ŋa zadamtani mida. Ala ka ŋa Sulkum sləga mndu, ŋa Sulkum dza'a tsi tskay, ta nzakway ka hafu ŋa kədəkedzen. ⁹ Ma zlan mu ta maga skwi dina, ma rwu mu ta vgha, kabga dza'a tskay mu saghar fitikani. ¹⁰ Mantša tama, ta tseke'luwa ná, magama maga ta skwi dinadina ŋa inda mndu. Katkatatani ŋa zwanama mu ma zlgħay nda ŋuduf.

Ga zgu

¹¹ Nghawa ndandaghula'atá na vindi na 6a! Nda dzva da vindafta yu. ¹² Tsa mnduha ta kuma mblaftá kaghuni ka tsa fafad' ya ná, ta kumay həŋ ta ghubay mnduha ta həŋ. Skwi kəl həŋ ka magay mantša ya ná, wara ghuyay tan ta danwa ta gwada ta udza zləŋay Kristi ya. ¹³ Vərda tsa gwal nda datsa fafada tan ya ná, had həŋ ta maga skwi ta kumə zlahu wa. Ta kumay həŋ ta datsata ghuni ta fafad, ŋa ghubay tan ta ghubakwa tan ta ghəŋa datsatá fafada ghuni. ¹⁴ I'i tada, ta ghəŋa mtuta mtu Mgham Yesu Kristi ta udza zləŋay yeya ta ghubə yu ta ghubakwa da. Ma tsa mtutani ta udza zləŋay ya, mtuta skwi ta kumə slu'uvgha ma i'i, ta mtugudunja i'i guli ta skwi ta kumə slu'uvgha. ¹⁵ Tsatá fafad ná, sana skwi a wu, kwal kul tsatá guli ná, sana skwi a wa. Nzata mndu nda hafu vlama Lazglafta, na mali ma skwi. ¹⁶ Ka nza zdakwa Lazglafta nda tawa hidahidani ta ghəŋa inda gwal ta snatá na skwi ta taghə yu

na. Mantša ya guli ta ghəŋa gwal ta nzakway ka vərda Isra'ila Lazglafta.

¹⁷ Ta hula tsa tama, yaha mndu walglanťa didiptá vgha, kabga miviđ ya ta vgha da ta maray kazlay: Ŋa Yesu Kristi yu kə'a.

¹⁸ Zwanama da, ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni! Amin.

* 6:7 Ngha ta Ayuba 4:8, Mahdihdi 22:8, Huseya 8:7.

Tsgha ta lwa Pwal ɲa La Afisus

Gazgu

¹ I'i Pwal, zɓap Lazglafta ɲa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi, ta vinda na delewer na ɲa kaghuni gwal ma luwa Afisus ta nzakway ka ɲa Lazglafta, ɲa kaghuni ta zlgħaftá Yesu Kristi ka nzaku kuni ka ɲani ya, ta vindaghunafta yu.

² Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɗakatahudani nda zɗakwani tani.

Vlamavla Lazglafta ta zɗakwani ma Yesu Kristi

³ Zlɛzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ta tfamaghatawi ma vlamatani ta inda skwi ɗinaɗina daga ta luwa ɲa katanjta sulkuma mu. Nda ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi magamata tsi. ⁴ Ma kɗaku Lazglafta zlaganaptá ghɛɲa haɗik, zabapzaba ta amu ɲa nzaku ka mnduhani, ka guyamafta nda Yesu, kada nzakwa mu hezle' ɲa nzakwa mu kul haɗ ghwaɗaka skwi ta amu. ⁵ Dvuɗva ta amu daga manda ghalya, ka psaptá tsi ta amu ka nimista ka zwanani nda ma Yesu Kristi. Manda tsaya ɗvuta tsi ma zɗakwani. ⁶ Manda tsaya magata tsi ɲa zlɛzlvay mu ta glakwa zɗakatahudani. Katakata vlamata tsi ta zɗakatahudani ya nda ma slna Zwanani ɗvu tsi.

⁷ Nda usani varata tsi ta amu, amu gwal nda ndi'a nda tsi, ka plimistá* tsi ta dmakuha mu. Mantsa ya maramanjta Lazglafta ta glakwa zɗakatahudani. ⁸ Ka ndəghamaftá tsi nda tsa zɗakatahudani ya, ka vlamatá inda difil nda mahizl ya ta ramata. ⁹ Ka maramanjta tsi ta skwi ɲa magay ya nda ɗifa daga manda ghalya si kul snanjta mnduha. Tsa skwi kumaf tsi ta magay ya ná, nda nza nda ma slna Yesu Kristi. ¹⁰ Wya tsa skwi ya: Ka nda maga fitik, dza'a tskanatska ta inda skwiha nda ya ta luwa tani, nda ya ta haɗik tani, ɲa nzanaghata Yesu Kristi ka mgham ta ghɛɲa tanj demdem.

¹¹ Zabapzaba Lazglafta ta amu ɲa nza-kway ka mnduhani ma guyamaftani nda Kristi. Magamaga manda tsaya, kabga tamafta ta imi ta sləmənɲ+ daga manda ghalya. Ka mnaftá tsi ta magakwa inda skwi manda ya kumarj tsi, ¹² kada zlɛzlvama mnduha ta glakwani ma anji ta faftá ghɛɲa ɲi ta Yesu Kristi daga tanjan ya.

¹³ Mantsa ya kaghuni guli nda ndi'a kuni nda tsi ma snanjta ghuni ta vərɗa gwada

ya kəl Lazglafta ka mbaghunafta, ma vlata ghuni ta ghɛɲa ghuni ɲa Yesu Kristi. Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, ka vlaghunatá Lazglafta ta Sulkum nda ghuɓa ya tamaf tsi ta imi ta sləmənɲ ya. Tsa Sulkum ya ná, ɲizla nzakwa mu ka mnduha Lazglafta ya. ¹⁴ ɲa ɗasudasu vlamata tsi ta tsa Sulkum ya, ɲa maranjta ká Lazglafta dza'a vlamatá inda pɗakwa skwiha ɗinaɗina dazlay, manda ya mna tsi. Ma tsa fitik dza'a mba-mafta Lazglafta ɲa ɗəkɗək ya dza'a tsu'a mu. Zlɛzlvama glakwa Lazglafta.

Nɗəba dzva Pwal ta ghɛɲa gwal zlgħay nda ɲuɗufma Afisus

¹⁵ Tsaya ta kəl yu ka rfa Lazglafta ta ghɛɲa kaghuni. Manda snanjta ɗa kazlay: Zlgħaf-zlgħa kuni ta Yesu Kristi, ɗvuɗva kuni ta mnduha Lazglafta guli kə'a, ¹⁶ haɗ yu ta zlanatá maga du'a ta ghɛɲa kaghuni wu, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta. ¹⁷ Tsatsi ná, Da dagala ya. ɲani ta maganata Mghama mu Yesu Kristi ta slna. Da tsi ta ndəba yu ta dzvu ka vlaghunata tsi ta difil dza'a kəl kuni ka lavinjta snanjta vərɗa tsatsi. ¹⁸ Ta ndəbay yu ta dzvu da tsi guli ka tsalaghunapta tsi ta ndana ghuni ɗina, kada snanjta kuni ta tsa ɲərma skwi kəl tsi ka hgaghunata kazlay: Dza'a mutsay kuni kə'a ya. Ta ndəbay yu ta dzvu guli dza'a kəl kuni ka snanjta glakwa tsa skwa za həga faghuna tsi nda inda gwal ta nzakway ka ɲani ya tani. ¹⁹ Ta kumay yu ta snanjta ghuni kazlay: Malaghumala mbrakwani ta inda skwi, nda ya kə'a ta kata amu gwal ta zlgħafta kə'a. Katakata tsa mbrakwani ya. ²⁰ Nda tsa mbrakwani ya sli'aganapta tsi ta Kristi ma mtaku ka nzanata nda ga zeghwani ta luwa ɲa vlanjta glaku. ²¹ Hada ta ga Kristi ta mgham ta ghɛɲa inda sulkumha dagaladagala, kabga malaghumala ta mbrakwa tanj. Malaghumala mbrakwani ta inda mbraku ya vlanj lu ta mndu ɲa ga mgham S. Ta ghɛɲa gwal vlanj lu ta ga mgham ndanana yeya a wu, nda gwal dza'a gay ta kəma tani. ²² Ka vlanjta* Lazglafta ta ga mgham ta ghɛɲa inda skwi. Ma tsa nzakwani ka mali ta ghɛɲa inda skwiha ya, ka fata tsi guli ɲa nzaku ka ghɛɲ ta ghɛɲa Igliz. ²³ Kristi ná, ghɛɲ ta ghɛɲa Igliz ya, ta nzakway ka vghani. Ma tsa guyatá vgha mnduhani ya nzamta Kristi. Ma tsatsi nizatá nzakwa Lazglafta ka mara vgha nda ma tsatsi guli.

2

Sli'agamapsli'a Lazglafta ma mtaku kawadaga nda Yesu Kristi

¹ Ghalya si nda rwa kaghuni ta wa ira Lazglafta, kabga ghwaɗaka skwiha si ta

* 1:7 Gra nda vli ma Kwalasuha 1:14. † 1:11 Ngha ta Yesuwa 13:19. ‡ 1:20 Ngha ta Zabura 110:1. § 1:21 Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindinj lu mistani ɲa ɲanata. * 1:22 Ngha ta Zabura 8:7.

magə kuni. ² Si ta gdata ta ksa sada mnduha ma na ghəŋa hadik na kuni. Gwada halaway ta ga mgham ta ghəŋa ghwadaka sulkumha, ta nzaku ma ghuvanata luwa si sna kuni. Kulam ndana tsa ghwadaka sulkum ya ta gdata ta ksa slna ma nudufa mnduha ta kwalaghuta sna gwada Lazglafta. ³ Amu demdem guli, manda tsa nzakwa hahəŋ ya si amu ghalya. Ghwadaka skwiha ta kumə nudufa mu, nda ghwadaka ndanuha ta ndanu mu, si ta magə mu. Ma tsa nzatā nzakwa mu manda tsaya nā, ma dza'a dadamdada amu guli da basa nudufa Lazglafta, ka guram nda va ŋa tsa mnduha ta maga ghwadaka skwiha ya.

⁴ Tsaw Lazglafta nā, dagala tawa hidahidani, dʋudʋa ta amu. ⁵ Kulam nda va tsa rwatā amu, kabga vəl magata mu ta ghwadaka skwiha ya nā, ka dʋaftā tsi ta amu ka vramamta nda hafu kawadaga nda Kristi. Zdakatahudani Lazglafta kəl kuni ka mbafta. ⁶ Ma tsa ndi'atā amu nda Kristi ya, ka sli'agamaptā Lazglafta mataba gwal nda rwa kawadaga nda Yesu Kristi ka pghatā amu ta luwa, ka nzamata ka ga mgham kawadaga nda Yesu Kristi. ⁷ Mantsa ya maraman̄ta tsi ta zdakatahudani nda ma Yesu Kristi, ŋa nghan̄ta mnduha dza'a yayə lu ta kama ta nzakwa glakwa tsa zdakatahudani ta malaghutā inda skwi ya. ⁸ Zdakatahudani tani kəl Lazglafta ka mbaghunafta nda ma zlghafta ghuni ta Kristi. Mbaghunaf a ta ghəŋa vəl magata ghuni ta skwiha dīnadina wu, ka mbalay mbaghunafta tsi. ⁹ Mbaghunaf a Lazglafta ta ghəŋa vəl magata ghuni ta sana slna wu, da ghərə mndu ta ghərəaku. ¹⁰ Magatā slna Lazglafta na amu na. Vlamavla ta hafu ka lfid ma ndi'atā amu nda Yesu Kristi ŋa gdata mu ta maga slnaha dīnadina. Nda ghada payafta Lazglafta manda tsaya, ŋa magay mu.

Ka mndu turtuk lu ma Kristi

¹¹ Ka yu ta mnaghunata wa, mndəra la Yahuda a kaghuni wa. Havakwahava 6a ta nzakwa ghuni ghalya ta kul zlghaftā kuni ta Kristi. Gwal kul tsaku fafada tan̄ ka hən̄ ta hga kaghuni. Kəl hən̄ ka hga kaghuni manda tsaya na: Mnduha Lazglafta an̄ni ka hahən̄, kabga datsatā fafada tan̄. Tsaw tsa tsatā fafada tan̄ ya nā, skwi ta nghanan̄tā slū'uvgha ya datsa mnduha nda dzva tan̄. ¹² Havakwahava kazlay: Ma tsa fitik ya nā, sna a kuni ta Kristi wu kə'a. Nza a kuni tek w mataba mnduha ta hadika Isra'ila wa. Tek w a kaghuni mataba gwal dzraf Lazglafta ta wi nda hən̄ ka tanafatā imi ta sləmən̄j ta hən̄ ya wa. Ma nzakwa ghuni ma na ghəŋa hadik na nā, had' skwi faf kuni ta ghəŋ tida wu, sna a kuni ta Lazglafta guli

wa. ¹³ Ghalya, si di'ŋ kuni nda Lazglafta. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Yesu Kristi ma pghin̄tani ta usani ta gwada ta kaghuni ma mtutani. Tsaya ta ndusaghunakta nda Lazglafta. ¹⁴ Manda bata dzugur si nzatā nzakwa ghuma mataba mu, ka sagha tsi psliŋta, ka namafta ka mndəra mndu turtuk. Əŋka'a ka tsatsi ta famta zdaku mataba mu. ¹⁵ Ka hliŋtā tsi ta inda tsa zlahuha ta mnə la Yahuda ya nda ma mtutani, kabga ŋa gyanafatā mndəra la Yahuda nda sanlaha ma mndəra mndu ŋa nzakwa tan̄ ka sana lfid mndəra mndu turtuk. Ma tsa magatani mantsa ya famta tsi ta zdaku mataba tan̄. ¹⁶ Ma tsa mtutani ta udza zlən̄ay ya gyanafatā tsi ta tsa mndəra mnduha his ya ka mndəra mndu turtuk, ka slərəbaptā zughu mataba tan̄ nda Lazglafta. Ma tsa mtutani ya kwala sani kul husan̄tā sani nda sani mataba tan̄. ¹⁷ Sasa Kristi ta ghəŋa hadik da mna lfid Gwada ta ghəŋa zdaku ŋa kaghuni gwal si di'ŋ nda Lazglafta, nda ya ŋa an̄ni gwal si ta ndusanavatā* Lazglafta ya. ¹⁸ Əŋka'a ka Kristi kəl amu demdem, kaghuni nda an̄ni tani, ka lavin̄ta ndusanavatā Lazglafta ta nzakway ka Da, nda ma tsa Sulkum nda ghu6a turtuk ya.

¹⁹ Tsaya tama nā, nza a kuni ka mayəm wu, nza a kuni ka matbay guli tama wa. Nda nza kuni ndanana tama ka mnda luwa kawadaga nda sanlaha ma mnduha Lazglafta. Nda nza kuni ka mnda hu6a həga. ²⁰ Nda nza kuni manda palaha ta bə lu ta həga nda tsi. Gwal ghunay nda la anabi na tughwa tsa həga ya. Yesu Kristi tsa pala dihaf tsa həga ya ta vgha tida ya. ²¹ Əŋka'a ka tsatsi kəl tsa həga ya ka sladata, ka ŋlaku, ka nuta ka həga nda ghu6a ka ŋa Lazglafta ya. ²² Ma tsa ndi'atā kaghuni nda Kristi ya, guyaghunafguya nda sanlaha ma gwal zlghay nda nuduf guli, kada nuta mu ka tsa həga ta nzaku Lazglafta nda ma Sulkum ya.

3

Mnay Pwal ta difatā skwa Lazglafta

¹ Tsaya kəl i' Pwal hbam lu ma gamak ka maga du'a ta ghəŋa kaghuni. Hbamhba lu ta i' ta ghəŋa vəl maganata da ta slna ta Yesu Kristi ŋa kata kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ² Nda sna kuni kahwathwata kazlay: Zdadā Lazglafta ta hud' ka vlihatā slna ŋa magay da ŋa ghuni kə'a. ³ Tsatsi ta gunid̄ntā ghunislaka da, kəl yu ka snan̄tā difata skwani manda ya vindaghunaf yu ned' ya kay. ⁴ Ka dzanafdzan̄a kuni katsi nā, dza'a nda sna kuni kazlay: Nda sna yu ta difatā skwa Lazglafta ta nza-kway ka Kristi kə'a. ⁵ Tsa difatā skwani ya nā, maranan̄ a Lazglafta ta mnduha ghalya wa. Ndanana tama, ka marigin̄tā tsi

* 2:17 Gray nda Isaya 57:19.

nda ma Sulkum nda ghu6a, ka maranan7a tsi ta mnduhani zabap tsi 7a nzakway ka gwal ghunay nda la anabi. ⁶ Wya tsa skwa Lazglafta ta difanata ya: Dza'a zay gwal kul had ka mndera la Yahuda ta zlghafta ta za mgham ta val Lazglafta kawadaga nda mndera la Yahuda gwal ta zlghafta. Nda kaghuni tani, nda varda la Yahuda tani, nda na kuni ka mndera mndu turtuk. Tsa imi tanaf Lazglafta ta slam7a ta gwal ta ndi'afta vgha nda Yesu Kristi ya na, dza'a vlamavla, ka Lfida Gwada ta mnay.

⁷ Zdidinj7a Lazglafta ta hudi ka nidifta ka Kwalvani 7a mna tsa Lfida Gwada ya 7a mnduha nda ma mbrakwani ya vliha tsi.

⁸ Mal i'i hta tani mataba mnduha* Lazglafta mndani, kulam nda va tsa, ka zdan7a tsi ta hudi ka vlihat7a tsa slna mnanan7a gwal kul nzakway ka la Yahuda ya, ta tsa zdaku ta mutsu lu da Kristi ya. Tsa zdaku ya na, dagala katakata, lavi7a a mnduha ta kd'anakt7a snan7a wa. ⁹ Ka zdidinj7a Lazglafta ta hudi guli 7a tsislanapta da ta anda mndu, ka Lazglafta fata daga manda ghalya ta tsa difata skwi dza'a tsi magay ya. Zlaganap-zlaga Lazglafta ta inda skwiha. Si nda difa da Lazglafta ta wa ira mnduha daga ghalya[†]. Ndana tama, ka kliginj7a tsi ta dabi.

¹⁰ Ndanana ka zlaganap7a Lazglafta nda ma mnduhani 7a nghan7a gwal dagaladagala nda gwal nda mbra nda mbra[‡] ta luwa ta guyat7a vgha mnduhani, 7a snan7a tan7a ta nzakwa difla Lazglafta kavghakavgha. ¹¹ Nda kda fitika fata Lazglafta daga ta kul magaf7a tsi ta gh7a hadik. Ndanana ka magat7a tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu. ¹² Nda ma zlghafta mu ta Yesu Kristi ka ndi'afta vgha nda tsi, kel mu ka ndusanavata Lazglafta kul had zlon7. ¹³ Tsaya tama ta kel yu ka nda6a dzvu 7a ghuni, ma rwaghuna tsi ta vgha, kabga snan7a ghuni ta ghuya dan7a da ta gh7a val mnaghunata da ta Lfida Gwada. Ka ufa tsa ghuya dan7a da ta gh7a ghuni ya, ta vgha 7a ghuni.

Dva mnda Kristi

¹⁴ Ta gh7a tsaya ta kel yu ka tsal6ata ka maga du'a ta gh7a kaghuni da Lazglafta ta nzakway ka Da. ¹⁵ Tsatsi varda ka Da ta tsaft7a hgu ta mndera gwal ta hadik nda gwal ta luwa tani. ¹⁶ Tsaya ta kel yu ka nda6a dzvu da tsi ka ksa tsi ta slna nda tsa mbrakwani dagala ya ma 7udufa ghuni, ka vlaghunata tsi ta mbraku kahwathwata nda ma Sulkumani. ¹⁷ Ta daway yu da tsi guli ta gdavata Kristi ma 7udufa ghuni ma zlghafta ya zlghaf kuni. Ta nda6ay yu ta dzvu da tsi guli, ka 7avata kuni ka dvuvust7a vgha ghuni sani nda sani. Ka ta dvuvusdva kuni ta vgha

ghuni kahwathwata katsi na, dza'a nzakway kuni manda dihat7a fu laghu slr7an7ani da ghuvata hadik. Dza'a nzakway kuni guli manda dihata h7a thaf lu ta mndarani ta val tan7an7a. ¹⁸ Ma tsaya dza'a kel kaghuni nda inda sanlaha ma mnduha Lazglafta ka snan7a kdavakta dvu ya dvu Kristi ta amu. Had varvra kdavakta dvuta ta dvuta tsi ta amu wa. ¹⁹ An7 mndani, had mndu ta lavi7an7a snan7a varvra dvuta dvu Kristi ta amu mndani wu, dar ma mantsa tsi, ta daway yu da Lazglafta 7a lavi7an7a ghuni ta snan7a, kada ksaf7a nzakwa ghuni ta sada Lazglafta.

²⁰ Lazglafta ta lavi7an7a maga inda skwi demdem. Nda tsa mbrakwani ta maga slna ma amu ya, ta lavi7an7a tsi ta maga inda skwiha ka malaghut7a skwiha ya ta dawu mu nda skwiha ta ndanu mu tani. ²¹ Zlazlvama Lazglafta ta gh7a 7erna skwiha maga tsi nda ma mnduha ta zlghafta, nda ya nda ma Yesu Kristi. Zlazlvama zlazlva 7a kd'ekedze7a! Mantsa ya katsi.

4

Nzaku turtuk ma Kristi

¹ Ta gh7a tsaya tama ta kel i'i tsam lu ma gamak ta gh7a val maganata da ta slna ta Mgham Yesu Kristi, ka nda6a dzvu da kaghuni kazlay: Nzawanza ta nzaku tdukwa manda ya ta ran7a mnduha Lazglafta, kabga hgaghunahga Lazglafta 7a nzaku ka 7ani ka'a ya. ² Ma inda skwi ta mag7a kuni, nda hana ka gh7a ghuni, le6tekwa ka nzakwa ghuni, ta ksay ka kuni ta 7uduf. Su'uwawa ta skwi ta magaghunata sanlaha, ka dvuta kuni ta h7a. ³ Sulkum nda ghu6a ta guayaghunata, 7avawan7a ka nzakwa kuni ta nzaku nda zdaku, kada nzakwa kuni ka gwal nda guya gh7a tan7. ⁴ Gwal zlghay nda 7uduf na, manda slu'uvgha* Kristi turtuktuk ya nzakwani. Turtuktuk Sulkum nda ghu6a guli, turtuktuk skwi ya faf kuni ta gh7a tida hga ghuna Lazglafta 7a zlghay. ⁵ Turtuktuk Mghama mu, turtuktuk tva zlghay nda 7udufa mu, nda hga mndu turtuktuk magamafta lu ta batem. ⁶ Turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka dani ma inda mndu, ta ga mgham ta gh7a inda mndu, ta ksa slna nda inda mndu, ta nzaku ma inda mndu.

⁷ Inda amu dagamaft daga Kristi ta zdakatahudani prak nda amu 7a maga slnani, kabga mantsa ya kumafta tsi ta dagamafta. ⁸ Wya ka deftera Lazglafta mnata:

«Tahula ghu6asaptani ta ghumahani, ka 7laghat7a tsi ta luwa, ka hlin7a tsi ta kasat7a vu'ahani,» ka'a.

* **3:8** Gray nda 1 La Kwarent 15:9. † **3:9** Gray nda Ruma 16:25. 26. ‡ **3:10** Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi

ya vindinj lu mistani 7a 7anata. * **4:4** Slu'uvgha turtuk: Gray nda sura 2:16, Ruma 12:5, 1 La Kwarent 12:12. † **4:8** Ngha ta Zabura 68:19.

Ka daganafá tsi ta slna kavghakavgha† ta mnduha ta ghəŋa hadík.

⁹ «Ka ŋlaghatá tsi ta luwa,» ka defteri ya ní, nu klatá ghəŋa tsa gwada ya na? Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga tɪŋəl ta na ghəŋa hadík na saha tsi karaku. ¹⁰ Tsa mndu ta saha ta ghəŋa hadík ya ná, va tsa mndu ya tsa ta ŋlaghatá ta luwa ka zaghuta trezekw, ŋa gayni ta mgham ta ghəŋa inda skwi nda Sulkumani. ¹¹ Tsatsi ta daganafá slnaha kavghakavgha ta mnduha. Ka gwal ghunay sanlaha, ka la anabi sanlaha, Ka gwal mna Lfida Gwada sanlaha, Ka gwal ngha gwal zlgħay nda ŋuduf ka tagha skwiha‡ ŋa tan sanlaha. ¹² Manda tsaya kə'a daganata ŋa katay tan ta mnduha Lazglafta ŋa maganata slnani, kada mutsafta mnduha Lazglafta ta nzakway ka slu'uvgha Kristi ta ŋlaku ta kəma ta kəma. ¹³ Manda tsaya dza'a nza-gwafta mu demdem ta vgha ŋa nzaku ka mndu turtuk nda ma fafta mu ta ghəŋ ta Zwanja Lazglafta, ŋa snaŋta mu, ŋa nzakwa mu ka gwal nda ndəha manda Kristi kul had sana skwi tida ya. ¹⁴ Nda tsaya tama ná, nzata a mu manda zwani wa. Nanglafta a gwal tsakalawi ta amu nda tsa ghwadaka skwa tan ta taghə həŋ ya ŋa zadimista ma tvi, manda kwambalu ta klambaraku ta ghəŋa draf wa. ¹⁵ Nzata a mantsa ya wu, kahwathwata skwi ta nghanatá Lazglafta dza'a mnuvusta mu ma dvuvusta mu ta vgha mu, ŋa glakwa mu ma inda skwi ma ndi'atá amu nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ta ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf ya. ¹⁶ Manda mala ta nzagwanatá vgha mndu ya ná, manda tsaya nzagwanata Kristi ta mnduhani. Ka ta ksa slna inda fawayha ta vgha mndu manda ya ta raku katsi, dina ta glakwa tsa mndu ya ta glaku. Manda tsaya nzakwa gwal zlgħay nda ŋuduf guli. Ka ta dvuvusdva mnduha Lazglafta ta vgha tan, ta magay dər wa ta slnani ya vlanj lu katsi, dza'a glaku həŋ ta kəma ta kəma nda mbrakwa Kristi.

Nzawanza ta nzaku ka lfid ma Kristi

¹⁷ Wya skwi ta mnaghunata yu. Ka ŋdanja ta mnaghunata yu guli ma hga Mgham. Yaha kuni nzakugəltá nzaku manda gwal kul snaŋtá Lazglafta, ta ndana skwi dza'a kwal kul katanjta həŋ ya. ¹⁸ Nda dərzla sləməŋa tan, had lfidá hafu ta vlə Lazglafta ya da həŋ wu, kabga təŋtəŋa ghəŋa tan, sna a həŋ ta Lazglafta wa. ¹⁹ Ksa a hula ta həŋ dər kinawu magata həŋ ta ghwadaka skwi wa. Skwi ta kumə slu'uvgha ta magay fa hahəŋ ta ghəŋa tan ŋa magay. Si'insli'ŋ yeya ŋa tan ta magay, zla a həŋ guli wa.

²⁰ Kaghuni, manda zlgħafta ghuni ta Kristi ná, manda tsaya a taghaghunaf lu ta tva nzaku wa. ²¹ Grafgra yu kazlay: Nda sna kuni ta gwadani ka zlgħaftá kuni kə'a. Ma ndi'aftha ghuni ta vgha nda tsi, taghaghunaf tagha lu ta kahwathwata ma Yesu. ²² Skwi taghaghunaf lu ná, zlanjta ghuni ta tsa tva nzaku si ta nzakw kuni ghalya ya. Tsa tva nzaku si ta nzaku kuni ghalya ya si ta badza kaghuni, kabga si ta hara'uway kuni ta inda ghwadaka skwi ta nana kaghuni. ²³ Zlanjwa tvi ta Lazglafta ka mbədanafá tsi ta ŋudufa ghuni, ka ndana kuni ta vərda ndanu. ²⁴ Vlaghunavla Lazglafta ta lfidá nzaku ta gara vgha nda ŋani§. Favawa fa tama ta tsa lfidá nzaku ta zdəganata ya. Tudukwa tsa tva nzaku ta zdəganata ya, nda ghuəa nzakwani guli manda ya ta taghə kahwathwata Lazglafta.

²⁵ Mantsa tama, yaha kuni tsakalgəltawi, mnuvuswa kahwathwata mataba ghuni*, kabga nda guya mu demdem ma slu'uvgha turtuk. ²⁶ Ka gafga kuni ta sidi, dasuwa ká kuni da magata kuni ta ghwadaka skwi†. Ma dədaghunagha fitik nda basatá ŋuduf, ²⁷ da mutsaftá halaway ta tvi ŋa klamtá kaghuni da ga dmaku. ²⁸ Ka si ta ghali mndu katsi, yaha tsi da ghalgəltá ghali, ka maga tsi ta slna nda dzvani ŋa kata ghəŋani, nda ya ŋa mutsaftani ta skwi ŋa katanjta la ka pdu. ²⁹ Yaha ŋaslu da sabi ma wa ghuni. Gwada vla mbraku ma zlgħay nda ŋuduf ŋa sanlaha katsi sabi ma wa ghuni. Gwada ksay sləməŋ ka kuni gwaday, ŋa katanjta sanlaha. ³⁰ Yaha kuni ŋranaftá ŋuduf ta Sulkum‡ nda ghuəa ya vlaghuna Lazglafta. Tsa Sulkum nda ghuəa ya ná, ŋizla nzakwa ghuni ka ŋa Lazglafta ya. Ta nzata tavata kaghuni tsa Sulkum ya ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl Lazglafta ka varatá kaghuni dekdek ya. ³¹ Hliŋwa dgun ma ŋudufa ghuni, zlanjwa basa ŋuduf, zlanjwa sidi, ma zlerdə kuni ta wi nda mndu, ma razə kuni ta mndu, yaha kuni da maga dər mndəra wati ma ghwadaka skwi. ³² Nərma skwi ká kuni magay mataba ghuni, nzawanza nda tawa hidahida, pluvuswa dmakuha ghuni, manda va ya plaghuna Lazglafta ta dmakuha ghuni nda ma Kristi§ ya.

5

Nzaku ma tsuwadək

¹ Ndana tama, zwana Lazglafta ya dvu tsi katakata kuni, ksawaksa ta sadani*. ² Ma slnaha ghuni ta magə kuni inda fitik, maranjwamara ta dvu ŋa sanlaha. Mantsa

‡ 4:11 Gray nda 1 La Kwarentj 12:28. § 4:24 Gray nda Zlrafta 1:26. 27. * 4:25 Ngha ta Zakari 8:16. † 4:26 Ta gra vgha nda Zabura 4:5 ka ta nghay lu ta gwada Grek ŋa ghalya. ‡ 4:30 Gray nda Isaya 63:10. § 4:32 Gray nda Mata 6:12, 14. Ka plaghunatá tsi, ma sanlaha ná, ka plamatá həŋ. * 5:1 Gray nda Levitik 19:2, Mata 5:48.

ya dʋuta Kristi ta amu ma mtutani ɲa mba-mafta. Tsa skwi maga tsi ya ná, zɔ́ɔ́ganazɔ́da ta Lazglafta† manda skwa pla ghɔ́ɲ ta vlanɲa lu.

³Ya nda nza kuni ka ɲa Lazglafta ya, yaha kuni walantá hliri, yaha kuni maga skwa hula, yaha kuni tsagana, yaha mndu da razaghunafta ta ghɔ́ɲa tsa skwiha ya. ⁴Ra a guli ka saba skwa hula, nda tsaɓaku, nda ɓla vgha ma wa ghuni wa. Skwi ta raku ka sabi ma wa ghuni ná, rfay ghuni ta Lazglafta ta ghɔ́ɲa inda skwiha magaghuna tsi. ⁵Wya skwi ɲa snanɲa ghuni: Haɗ gwal ta hliri, nda gwal ta maga skwa hula, nda gwal ta tsagana, dza'a mutsaftá skwa za mgham ma luwa ga mghama i Lazglafta nda Kristi wa. Tsa gwal malaghumala dʋafta tan ta tsagana ka Lazglafta ya ná, ka guram nda wuya skwi tsaya.

⁶Yaha mnduha da nanaghatá kaghuni nda tsakalawa tan. Ta ghɔ́ɲa tsa ghwadaka skwiha ya ta ɓasa Lazglafta ta ɲuduf dza'a kɛ́l tsi ka tsanaghatá guma ta gwal ta maga tsa ghwadaka skwiha ya. ⁷Ma guyɔ́ kuni ta vgha nda tsa gwal ta maga mndɔ́rga tsa ghwadaka skwiha ya. ⁸Si ma grusl nzatá nzakwa ghuni ghalya. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Mgham Yesu, ma tsuwadak‡ nzatá nzakwa ghuni, nzawanza tama ta nzakwa ghuni manda gwal ta nzaku ma tsuwadak. ⁹Kɛ́l yu ka mnay mantsa ya ná, ta sli'agapta ma tsuwadak§ na skwiha dɪnadɪna, nda skwiha tɔ́kwatɔ́dukwa, nda kahwathwata. ¹⁰Navawana ka tsɛ́maptá skwi ta zɔ́ɔ́ganatá Mgham, ka maga kuni. ¹¹Ma fam kuni ta ghɔ́ɲa ghuni da ghwadaka skwiha ta magɔ́ gwal ma grusl*, haɗ hay-hayani wa. «Na skwi ta magɔ́ kuni na ná,» dɪna a wu, ka kuni mnananɲa hɔ́ɲ banɲuwa katak. ¹²Ta ksaku ka hula dɛ́r gwadaw ma wi ta tsa skwi ta magɔ́ hɔ́ɲ ma dɪfa madɪfa ya. ¹³Ka kliginɲla lu ta ghɔ́ɲa tsa skwiha ya ta daɓi katsi ná, dza'a nzakway tsuwadaka. ¹⁴Ka nda ghada saba skwi ta daɓi katsi ná, gi tsuwadak nzakwani. Tsaya ta kɛ́l lu ka mnay kazlay:

«Kagha mndu ta hani, sli'afslɪ'a ta hani. Sli'afslɪ'a mataba gwal nda rwa, ka tsuwadakaghafta Kristi» kɛ́'a ya.

¹⁵Mantsa tama, dásuwa ka kuni nda nzaku ta nzaku kuni. Ma nzaku kuni manda la rgha, nzawanza manda gwal nda mahizl ma ghɔ́ɲa tan. ¹⁶Inda fitika mutsafta ghuni ta maga skwi dɪna ya ná, gi magawamaga, kabga ndadá a ghwadaka skwiha ta magɔ́ mnduha ta na fitik na wa. ¹⁷Tsaya tama ná, ma nza kuni manda la

rgha, ɲavawana ka sna skwi ta mnaghunata Mgham ɲa magay ghuni.

¹⁸Ma ghuyaf kuni nda ima inabi, ya ta ɓadzay ta nzakwa mndu, Sulkum nda ghuɓa katsi mbutá kaghuni. ¹⁹Wadahanafta vgha sani nda sani mataba ghuni, nda inda mndara lahaha ya ta vlaghunata Sulkum. Zlɛ́zlvawa Lazglafta ma hyahya ɲudufa† ghuni nda lahaha. ²⁰Rfawarfa ta Lazglafta ta nzakway ka Da inda fitik ta ghɔ́ɲa inda skwi ta maga ghunata tsi nda ma Yesu Kristi.

Nzakwa i zɛ́'al nda marakw

²¹Hanaganawa hana ta ghɔ́ɲa ghuni mista sani nda sani, kabga ta zlanɲay kaghuni ta Kristi.

²²Kaghuni mi'aha, ka hanaganahana dɛ́r wati ma marakw ta ghɔ́ɲ mista zɛ́'ala tan. Manda tsaya dza'a maranɲa kuni ta hanatá ghɔ́ɲa ghuni mista Mgham Yesu. ²³Zɛ́'al ná, ghɔ́ɲa markwa tan ya, manda nzakwa Kristi ka ghɔ́ɲ ta ghɔ́ɲa Igliz ya. Kristi ta mba tsa gwal zlgghay nda ɲuduf ta nzakway ka slu'uvghani ya guli. ²⁴Mantsa ya guli, inda mi'aha, ka hanaganahana dɛ́r wati ta ghɔ́ɲani mista zɛ́'ala tan ma inda skwi, manda ya ta hanaganata Igliz ta ghɔ́ɲ mista Kristi ya.

²⁵Kaghuni zɛ́'alha, ka dʋuta dɛ́r wati ma zgun ta markwa tan manda ya ta dʋu Kristi ta Igliz, ka mtutá tsi kabgani ya. ²⁶Mtumta ta ghɔ́ɲani, ka ghuɓɪntá tsi nda imi‡ nda ma gwadani kada nzakwa tsi hezle'. ²⁷Ta kumay ta fatá Igliz ka makwatarka ta wa irani. Va a ta nzatani nda rdak wu, va a ta razu tida wu, va a ta dɛ́r wati ma ɓɛ́dzaku tida wa. Ta kumay ta nzakwani dɪna kul haɗ sana skwi tida. ²⁸Manda tsaya guli, ka dʋuta zɛ́'al ta markwa tan, manda va ya ta dʋuta tsi ta slu'uvghani. Mndu ta dʋa markwa tan ná, ghɔ́ɲani ta dʋu tsi. ²⁹Haɗ mndu ta husanɲa slu'uvghani wu, ta zuɲ za ta skwa zay, kelkelkel kɛ́'a ta nghay, manda ya ta zɛ́ Kristi ta skwi ɲa Igliz, ka nghay kelkelkel ya, ³⁰kabga inda amu slu'uvghani mu. ³¹«Tsaya ta kɛ́l zgun ka zlanɲa dani nda mani, ka laghwɪ ndi'afstá vgha nda markwa tan, ka nzakwa tan ka slu'uvgha turtuktuk§, ka defteri mnata. ³²Tsa gwada ya ná, nda la skwi mida. Ka i'i ta mnaghunata ná, ta ghɔ́ɲa i Kristi nda Igliz ta mna tsi ta tsa gwada ya. ³³Tsaw nghaghunagha ngha tsa gwada ya ta kaghuni guli. Inda mndu ka dʋuta tsi ta markwa tan manda ya ta dʋuta tsi ta ghɔ́ɲani. Inda marakw guli, ka sna tsi ta gwada da zɛ́'ala tan.

† 5:2 Gray nda Sabi 29:18. Ta dʋaftá amu: Ta dʋaftá kaghuni, ka sanlaha. ‡ 5:8 Gray nda Isaya 60:1. 3. § 5:9

Tsuwadak: Sulkum, ka sanlaha (gray nda Galat. 5:22). * 5:11 Gray nda Ruma. 13:12. † 5:19 Gray nda Zabura

33:1. 3. ‡ 5:26 Nda imi: Tsaya ima batem (Gray nda Titus 3:5). § 5:31 Zlrafta 2:24.

6

Nzakwa zwani nda dadaha taj

¹ Kaghuni zwani, snawasna ta gwada da dadaha ghuni, kabga tsaya skwi ta zdaganata Mghama mu, tsaya skwi tdukwa guli. ² «Sna ta gwada da i da gha nda ma gha,» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta. Tsaya tanjana zlahu fanava Lazglafta nda tata imi ta slomaj tavatani. ³ Wya tsa tata imi ta slomaj ya: Ka ta snay ka ta gwada da dadaha gha, «dza'a zda nzakwa gha, dza'a slraku hafa gha ta ghonja hadik*» ka'a.

⁴ Kaghuni dadaha, ma ganaf kuni ta basa nuduf ta zwana ghuni. Galawagala ta hanj, taghawatagha ta skwiha na taj, zlahawazlaha ta hanj manda ya ta kumə Mghama mu.

Nzakwa kwalvaha nda danahaga taj

⁵ Kaghuni la kwalva, snawasna ta gwada da danahaga ghuni ma na ghonja hadik na. Zlanawa zlanja ta hanj, ka vla kuni ta glaku na taj nda nudufa ghuni turtuk, manda skwi na Kristi ta maga kuni. ⁶ Ta wa ira taj kwenkwenj yeya a dza'a maga kuni manda gwal ta zba rfanaghata mnduha ta hanj wa. Magawamaga ta inda slna ghuni nda nuduf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta, kabga kwalva Kristi kaghuni. ⁷ Maganawamaga ta slna ta hanj nda zdakwa nudufa ghuni manda skwi ta magə kuni na Kristi, na mnduha yeya a wa. ⁸ Dər má ka Kwalva ka, dər má ka kwalva a ka wu, ka magamaga ka ta slna dina, dza'a mutsay ka ta nisəla gha da Mgham.

⁹ Kaghuni danahagaha guli, manda tsaya ka kaghuni magay na kwalvaha ghuni. Ma nrühə kuni ta hanj. Dina ka sanja ghuni kazlay: Nda kaghuni tani nda hahəj tani, danahaga turtuk ta nzakway ta luwa danahaga ghuni kə'a. Had tsatsi ta gala mndu† wa.

Huzla vulu ya ta vlə Lazglafta

¹⁰ Wya kdavakta gwada da ta mnaghunata yu: Mbrawa vgha ma guyata vgha ghuni nda Kristi, nda tsa mbrakwani dagala ya. ¹¹ Vlaghunavla Lazglafta ta inda huzla vulu na vulu nda halaway. Hlawahla demdem, na dihavata ghuni ta lagha halaway da dzagha kaghuni. ¹² Ta vulu nda mnda səla a amu ta vulu wa. Ta vulu nda ghwadaka sulkumha nda mghamha taj ta ga mgham ta maga ghwadaka skwi ta na ghonja hadik na amu, nda ya nda ghwadaka sulkumha nda mbra nda mbra ma ghuvanata luwa mu guli. ¹³ Tsaya tama, hlawahla ta inda tsa huzla vulu ta vlaghunata Lazglafta ya,

da hwayafta kuni saghar ghuya danja, na dihavata ghuni ka ndanja ka ghzlafta, ta darra kaghuni.

¹⁴ Hbafwa vgha! Ka nza kahwathwata da kaghuni manda hbatá huđi nda banava. Magawa tdukwa skwi, kabga maga skwi tdukwa ná, manda suđa ta gudum na kata vgha ya nzakwani. ¹⁵ Dza'a da mna Lfida Gwada ta vla zdaku ná, nda nza manda suđatá baḅah ma səla na dza'a da vulu. ¹⁶ Ma inda skwi demdem ta magə kuni ná, fafwa ghonja ghuni ta Yesu Kristi. Zlghay nda nudufa ghuni ná, nda nza manda zalam na huzla hava ka vu ghandand ta pghu halaway ta kaghuni. ¹⁷ Grafwa gra kazlay: Mbaghunaf mba Lazglafta kə'a, tsaya dza'a nzakway manda takazak ta famta kuni ma ghəj na kata ghonja ghuni ya. Nanawana ta gwada Lazglafta, tsaya ta nzakway manda budugwa faghunam Sulkum nda ghuḅa‡ ma dzvu. ¹⁸ Ma inda tsa skwiha ta magə kuni ya, magawamaga ta du'a da Lazglafta, dawawadawa ta kataghunatani inda fitik manda ya dza'a pghə Sulkum nda ghuḅa ta kaghuni. Nzawanza ndiri, yaha kuni walanta zlanja maga du'a. Magawa du'a inda fitik ta ghonja mnduha Lazglafta. ¹⁹ Magawa du'a ta ghonja i'i guli, ka saba gwada tdukwa ma wa da ta gunafta yu ta wi ka mna gwada Kristi, kada nzata yu wadāh na tsiplanapta mnduha ta skwi nda difa ma Lfida Gwada. ²⁰ Yesu Kristi ta zbaptá i'i na ghunayni da mna Lfida Gwada. Ta ghonja tsaya kəl lu ka tsamtá i'i ma gamak ndanana. Magawa du'a da Lazglafta ta ghonja i'i ka nzata yu wahwah ka mna gwadani manda ya ta raku.

Ga zgu

²¹ Ta kumay yu guli ta sanja kaghuni ta nzakwa da nda skwi ta magə yu tani. Dza'a mnaghunamna Tisik§ ta inda skwi ta ghonja da. Tsatsi ná, zwanama mu ma zlghay nda nuduf ya ta dvu mu ta maganatani ta slna ta Mghama mu ya. ²² Wya yu ta ghunadapta da kaghuni na mnaghunanta nzakwa nni, na ksaghunamtá nuduf.

²³ Inda kaghuni zwanama, ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdaku, nda tva dvuvustá vgha sani nda sani, ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda zlghay ya zlghaf kuni ta Kristi. ²⁴ Ka vlagvla Lazglafta ta zdakatahudani ta inda gwal ta dvutá Mghama mu Yesu Kristi nda dvu ya kul had ta kdaku.

* 6:3 Aya 2:3. Sabi 20:12. Vrafta ta zlahu 5:16. † 6:9 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17. ‡ 6:17 Vliha na gra aya 14 ka labə ta 17: Aya 14: na gray nda Isaya 11:5, 59:17. Aya 15: Na gray nda Isaya 52:7. Aya 16: Ghwadak tsaya nzakw ka mnda maga ghwadaka skwi, (Mata 6:13, Yuhwana 17:15). Aya 17: Gray nda Isaya 59:17, 49:2. § 6:21 Tisik: gha ta slna gwal ghunay 20:4.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa La Filipiya

Gazgu

¹ I'i Pwal kawadaga nda Timute, kwalva Yesu Kristi ŋni. Ta ga zgu ŋni ŋa ghuni inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi, ma luwa Filipiya. Nda gwal ta nga kaghuni, nda gwal ta ksaghunatá slna tani.

² Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɔakatahudani nda zɔakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Inda fitika ndananta dá ta kaghuni ya ná, ta rfanagharfa yu ta Da dá Lazglafta. ⁴ Inda fitika magay dá ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni ya ná, wadāh ŋudufa dá. ⁵ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga daga ma fitika zrafta* ghuni ta nzaku ka gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi nda ŋuduf, ha ka sagha ta gita, nda guya kuni kawadaga nda i'i ma slna mna gwada Lazglafta. ⁶ Grafgra yu kazlay: Zlrafzlrá Lazglafta ta maga ŋərma slna ma ŋudufa ghuni kə'a. Dza'a kɔɔŋkɔɔ dá magay ŋa kɔɔŋtani baɔu vragata Yesu Kristi†. ⁷ Tsa ndanu ta ndanu yu ta ghəŋa ghuni ya ná, tɔukwa nzakwani, grafgra yu, kabga laghula kuni da ŋudufa dá. Kaghuni dem-dem kawadaga kuni nda i'i. Nda guya mu ma zɔakatahuda Lazglafta, ma na nzakwa dá ma gamak ná, nda ya ma ŋavata ta ŋavata yu ka mnigɔŋtá gwada Lazglafta kahwath-wata ka dihavata ka zlrɔɔɔtá Lfida Gwada. ⁸ Nda sna Lazglafta kazlay: Ta ɔvuɔva yu ta kaghuni katakata kə'a. ɔvuɔva yu ta kaghuni ma kɔavakta hyahya ŋudufa dá ma Yesu Kristi.

⁹ Wya skwi ta magə yu ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa ghuni: Ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda ɔvutá sani nda sani. Tsaya dza'a kəl kuni ka snantá skwi ɔina, ŋa snantá ghuni ta dganatá ŋərma skwi nda skwi kul ɔinaku, ¹⁰ ŋa snantá ghuni ta zbaptá skwi ɔina ŋa magay ghuni ta slna nda tsi. Kada nzakwa kuni ka gwal tɔukwa kul haɔ rutsak ta kaghuni ha baɔu vragata Kristi. ¹¹ ŋa nzakwa ghuni ka gwal maga skwi tɔukwa nda mbrakwa Yesu Kristi. Na nghanɔta mnduha ta tsa ŋərma skwi ta magə kuni ya, ŋa zləzlvay tan ta Lazglafta, ŋa vlay tan ta glaku ŋani guli.

Takwa Lfida gwada ma luwaha

¹² Zwanama dá, wya skwi ta kumə yu ta snantá ghuni: Nana ghuya ɔɔŋwa ta slidighata hadna na ná, hlana a ta mna gwada Lazglafta wa. Katək ná, ta kəma ta

kəma ta kla tsi. ¹³ Skwi kəl yu ka mnay mantsa na: Inda gwal ta nga həga ŋumna la Ruma, nda inda hamata sanlaha ma mnduha ná, nda sna həŋ kazlay: Nda tsa yu ma gamak kə'a ta ghəŋa magay dá ta slna ŋa Kristi‡. ¹⁴ Sana skwi guli ná, nana nzakwa tsatá i'i ma gamak na ná, zəghər gwal sganagha tsi ta mbrakwa faftá ghəŋ ta Mgham Yesu na həŋ mataba gwal zlgħay nda ŋuduf. Nda ta us tira tan ka dza'a ta kəma ta kəma ma mna gwada Lazglafta ŋa mnduha.

¹⁵ An mndani! Ka draku ta mna sanlaha ta gwada ta Kristi. Sanlaha ya, nda ŋuduf turtuk ta mna hahəŋ. ¹⁶ Tsa hahəŋ ya, ta mnay həŋ kabga ɔvuɔva həŋ ta i'i. Nda sna hahəŋ kazlay: Lazglafta ta ghunaktá i'i da hadna ŋa dihavata dá ka zlrɔɔɔtá Lfida Gwada ŋa mnduha kə'a. ¹⁷ Tsa gwal draku ya ná, ta mnay hahəŋ ta gwada ta Kristi, kabga ta kumay hahəŋ ta malaghuta ka i'i. Nda ŋudufa tan a ta mna həŋ ta tsa gwada ya wa. Ta kumay həŋ ta sgidighatá ghuya ɔɔŋwa ma na gamak na.

¹⁸ Kuzliha a tsaya ta i'i wa! Dər makləwmakləw ta mna həŋ, mnamna həŋ ta gwada Kristi, ta rfu yu ta ghəŋani tada. Manda va tsaya, ta kəma ta kəma ta dza'a i'i nda rfay. ¹⁹ Nda sna i'i kazlay: Dza'a mbaku yu ma tsa ghuya ɔɔŋwaha ya, kabga du'a ghuni. Ta katay Sulkum nda ghua ma Yesu Kristi ya ta i'i guli kə'a. ²⁰ Skwi ya ma ŋudufa dá faf i'i ta ghəŋa dá tida ná, haɔ yu dza'a walaŋta magatá skwi dza'a pghidaghatá hula wa. Má vlihata skwi ta mbrakwa su'ay yeya katsi. Skwi kumaf maya dá ndanana, dər má yawu tsi, ka dər ta ndiri yu, ka dər mtaku a ta slidighata, ka zləzlvá mnduha ta Yesu Kristi nda ma nzakwa dá, ŋa dá. ²¹ ŋa i'i tada, ka tata hafu yu ná, Yesu Kristi na ŋərma skwa dá. Ala ka nda mta yu ya guli, ndela dá tsa. ²² Ka tata nzaku yu nda hafu katsi, dza'a magay yu ta slna ŋa katanɔta mnduha. Ka mantsa tsi katsi tama ná, sna a yu ta skwi ŋa psa'ata dá wa. ²³ Ta tada i'i tsa skwiha ya his his. Mtuta dá má si ta zɔɔghata ŋa dza'a dá nghanɔta Yesu Kristi, si má mal tsaya yu. ²⁴ ŋa kataghunata guli ya, ɔina nzata dá nda hafu. ²⁵ Mantsa ya nzakwani grafgra yu. Ta dza'a nzanza yu nda hafu, ŋa nzata dá kawadaga nda inda kaghuni, ŋa kataghunata ma dza'a ta kəma ta kəma nda rfu ta tva Lazglafta ma zlgħay ghuni nda ŋuduf. ²⁶ Mantsa, dza'a sgavaghasga ghubaray ghuni ta Yesu Kristi, kabga nghanɔta ghuni ta i'i, vrəgladaghar yu da kaghuni dza'azlay.

ŋavata ka ŋa Lfida gwada

* 1:5 Nga ta Slna gwal ghunay 16:13-15. † 1:6 Gray nda 1:10, 1 La Kwareŋt 1:8. ‡ 1:13 Gray nda Slna gwal ghunay 28:30, Afisus 3:1, 4:1.

²⁷ Skwi ná, nzawanza ta nzaku ya ta raku na nghanja mnduha kazlay: Gwal ta maga skwi manda ya ta mnə gwada Kristi kuni kə'a. Skwi ta kumə yu ta snanja ná, ta nzaku ka kuni manda ya ta raku. Dər má labla ya da kaghuni, dər má labə a yu da kaghuni wu, nda guya ka ghəŋa ghuni. Ta nvanja ka kuni nda nduf turtuk ka dza'a ta kəma ta kəma nda mna gwada Lazglafta. ²⁸ Yaha kuni zəŋa ghumaha ghuni. Ka zəŋaf a kuni ta hən wu katsi, tsaya dza'a kəl hən ka snanja kazlay: Dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma ta hən kə'a, ta mbaghu-naftá tsi ta kaghuni. Da Lazglafta tsaya. ²⁹ Zdəghunanəzda Lazglafta ta hudi nda ma Yesu Kristi kəl kuni ka zlgħafta. Zlgħafta ghuni kwenkwen yeya a wu, ta ghuyay kuni ta dənja ka nani guli. ³⁰ Nda nga kuni ta wdawdəs yu. Ndanana, nda sna kuni kazlay: Tata wdaywday yu kə'a, ka lamə kaghuni guli dida.

2

Nzaku nda dzratawi

¹ Tsa ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya a ta vlaghunatá dra nduf ra? Tsa dnuvuf tsi ta kaghuni ya a ta mbra kaghuni ra? Nda sulkum nda ghuə a guyatá vgha ghuni ra? Ta dnuvustá vgha a kuni sani nda sani mataba ghuni ra? Ta tawa hidahida a kuni sani nda sani mataba ghuni guli ra? ² Ka si mantsa tsi, kada zdidifta kuni ta ndufa dá ná, nzawanza nda dzratawi. Ka dva kuni ta sani nda sani. Ka skwa turtuk ka ndufa ghuni, ka ndana turtuk ka ndana ghuni guli. ³ Ma dagə kuni ta vgha ka gla ghən, lebtekwə ka kuni nzata. Ka mali ta ghəŋa kaghuni ka kuni nga mnduha. ⁴ Inda kaghuni, ma laghu kuni nghutá ghəŋa ghuni, nghapwa nga ka sanlaha. Mantsa ya dza'a kəl kuni ka zdidiftá ndufa dá.

Nzakwa Yesu ka kwalva

⁵ Magawamaga ta skwi ya nda ra, ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi. ⁶ Kulam nda nzakwa tsatsi ka mnda turtuk nda Lazglafta, zban a ta nzaku ka guram nda Lazglafta* wa. ⁷ Ka zlanjta tsi ta tsa vli ya ka nintá ghəŋani ka kwalva†, ka nzaku tsi manda mndu. Ma tsa nzakwani manda mndu ya, ⁸ ka hanaganatá tsi ta ghəŋani, ka snatá tsi ta na Lazglafta, ka mtutá tsi. Tsa mtakwani ya ná, ta udza zəŋay mtakwa tsi. ⁹ Tsaya kəl Lazglafta ka kapanafta ka vlanjta glaku, ka vlanjta hgu ya ta malaghutá nga inda skwi demdem. ¹⁰ Na nghanja

gha Yesu ya, inda gwal ta luwa, nda gwal ta hadik, nda gwal ma hadik, ta tsəlu ta kəmani.

¹¹ Inda mndu dza'a mnay nda wani kazlay: Yesu Kristi Mgham‡ ka'a, na zləzlvay tanj ta Lazglafta ta nzakway ka Da.

Nzakway ka tsuwadak ma ghəŋa hadik

¹² Zwanama dá gwal ta dnu yu nda ndufa dá, ya wya nda sna kuni ka Yesu hanaganatá ghəŋani mista Lazglafta ya, hanaganawahana kaghuni guli ta ghəŋa ghuni mistani. Ma fitika nzakwa mu kawadaga ná, si ta snay kuni ta gwadani. Magawamaga manda va tsaya daga ndanana dər had yu kawadaga nda kaghuni. Kawadaga nda zəŋa Lazglafta, magawamaga kaghuni guli ta slna nda tsa mbaku vlaghuna lu ya. ¹³ Lazglafta kaghəŋani ta maga slnani ma kaghuni, dza'a kəl kuni ka dvaftá skwi ya ta zdəganata na magay ghuni ta slna nda tsi guli.

¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni ya, ma ruruŋwaku kuni ta ruruŋwaku, ma zlərdə kuni ta wi. ¹⁵ Kada nzakwa kuni kul had rutsak ta kaghuni, nda ghuəa. Kada nzakwa kuni ka varda zwana Lazglafta kul had maslvinza ta kaghuni mataba mnduha nda badza ta maga bədzaku ta na ghəŋa hadik§ na. Nzawanza ta wdaku mataba tanj manda gumbəzla, ¹⁶ ka vlanjta kuni ta gwada hafu ta hən. Ka magamaga kuni mantsa, dza'a rfu yu badu vragata Yesu Kristi, kabga nzata a tsa slna nava yu ta magata ya ka bətbə wa.

¹⁷ Tsa zlgħay zlgħaf kuni ta Yesu ya ná, nda nza manda planatá ghən ta Lazglafta*. Ka waya ka skwi dza'a dzadza hən ta i', dza'a nzakway usa da ka skwi dza'a tđanaghata yu ta ghəŋa na ghuni. Ka mantsa tsi katsi, dza'a mamu yu nda rfu, dza'a rfay yu ta rfu kawadaga nda kaghuni. ¹⁸ Kaghuni guli ka nzata mndu nda rfu. Ka rfa kuni ta rfu kawadaga nda i'.

I Timute nda Ipafrudita

¹⁹ Nda mbrakwa Mghama mu Yesu, nda fa ghəŋa dá ta ghunadaptá Timute da kaghuni dazlay na vlaghunatá mbraku, na vragaptani da rusidiftá tva nzakwa ghuni, na vli-hatá mbraku ta i' guli. ²⁰ Tsatsi yeya nda ndanu manda na dá mana vəl na, Ndadá a ta ndana tsi ta kaghuni wa. ²¹ Inda hamata sanlaha ná, skwi ta zdəganatá ghəŋa tanj yeya ta ndanu hən, had hən ta ndana skwi ta zdəganatá Yesu Kristi wa. ²² Kaghuni, nda sna kuni kazlay: Njerna mndu Timute kə'a, ksagapksa nni ta slna mna gwada Lazglafta kawadaga nda tsi. Katihakata ma slna manda zwanj ta kata dani ma slna. ²³ Tama

§ 1:30 Nghan ta Slna gwal ghunay 16:19-40. * 2:6 Gray nda Zlrafta 3:5. † 2:7 Gray nda Isaya 52:13-53, Mata 20:28.

‡ 2:11 Aya 10-11: Ta gray ta vgha nda Isaya 45:23.

§ 2:15 Ta gra vgha nda Vrafta ta zlahu 32:5, ka ta nghan lu ta gwada Grek na ghalya. * 2:17 Gray nda Timute 4:6.

ná, kđĩnta tanj ta dgiñtá gwada ta i'i ya, dza'a gi ghuñadapghuna yu da kaghuni. ²⁴ I'i guli nda fa ghəña dá ta Mghama mu, dza'a gi labla yu da kaghuni dazlay.

²⁵ Dina ka ghuñadaghunapta dá ta zwanama dá Ipafrudita†, gra ta ksa slna dá ta wudə ɲni ta slna kawadaga nda tsi. Tsatsi mndu ya si ghuñagap kuni nda skwi ɲa katihata. ²⁶ Si ta ndanay ta labə da nghaghunaghata manda snanani kazlay: Snaghunaghaska si kwalani kul dughwanaku kə'a. Nda sli'a ghəñani ɲa labə. ²⁷ Kahwathwata, si nda ksa da tsa dānwa ya, wə ghatalakw ta psaghutá hadik ta ghəñani, əjka'a ka Lazglafta ta tawatá hidahida tida. Tsatsi nda ghəñani yeya a tawa tsi ta hidahida tida wu, nda i'i tani. Yaha ɲuduf dzaghata kə'a nda i'i kəl tsi ka mbanapta. ²⁸ Zdigihazda tsa ghuñadaghunapta dá ya, ɲa nghanja kaghuni nda ira ghuni, ɲa rfay ghuni ta rfu, wutsanj ndana i'i dza'azlay guli. ²⁹ Ka ɓhadapɓha tsi ya, ka zlgħafta kuni dina, ka rfa kuni ta rfu, kabga zwanama kuni ta tva Mghama mu Yesu. Vlanjwa glaku ta mndərga tsaha ya ma mndu. ³⁰ Pərdá ka mtuta ta ghəña slna Kristi, fafa ta ghəñani ɲa kata i'i da manaka kaghuni.

3

Fafta Pwal ta ghəñani ta Yesu

¹ Kđavakta gwada dá zwanama ná, rfawarfa ta rfu kabga ndi'atá vgha ghuni nda Mgham Yesu. Va tsa gwada si vindaghunaf yu ya tata vrafta yu tida, hərfava a yu ma vəl vindgəlta wu, dina tsaya ɲa haghunamta ma ghəñ ɲa kata kaghuni. ² Mantsa tama, dasuwa ka kuni nda gwal ta maga ghwadaka slna, tsa la kriha* ta ndana datsinjá fafad'ya. ³ Katək ná, amu vərda gwal ta tsa fafad, ta maga du'a da Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa, ta ghərbaku ta Yesu Kristi. Had'amu ta walañta faftá ghəña mu ta skwi ta maga'ata mnda səla wa.

⁴ Ka si ɲərma skwi, skwi ta maga'ata mnda sala katsi ná, ma dihafdiha i'i guli ta vgha dá tida. Ka si mamu mndu ta mñay kazlay: Ta skwi ta maga'ata mnda səla ta fafta yu ta ghəña dá kə'a katsi ná, má mal i'i tama. ⁵ Kəl yu ka mñay mantsa na: Buzula la Hebru i'i, zivra la Isra'ila, mndəra la Benzamen. Ta má tghasa fitik manda yata lu ta i'i tsihata lu ta fafada dá. Tvə zlaha la Yahuda guli ná, tekw i'i mataba la Farisa. ⁶ His his dzvu ɲanata yu ta tva nzakwa la Yahuda ha ka ghuyay dá ta dānwa ɲa gwal zlgħay nda ɲuduf†. Had' zlaha la Yahuda zlanaghu yu dər turtuk wa. Had' sana skwi dza'a tsadivata lu wa. ⁷ Mamu ndela dá

mida ka yu sizlay, tsaw nda nza tsa skwiha ya ka skwi bətbət, kada ɲatsafta yu ta Kristi katək. ⁸ Mantsa ya nzakwani, ka skwi bətbət inda tsa skwiha ya da i'i, kabga nda sna yu ta Yesu Kristi Mghama dá. Malaghumala tsatsi ta ghəña inda skwi, kəl yu ka pghinjá inda hamata skwi. Manda ɲədək ta nghan yu ta tsa skwiha ya, kada ndi'aftha yu ta vgha nda Yesu Kristi, ⁹ ɲa nzakwa dá dekdek ka ɲani. Walglañta a i'i ta mñay kazlay: Tudukwa mndu yu kə'a ta kəma Lazglafta, kabga snata dá ta zlaha la Yahuda wa. Skwi ta nidiftha ka mndu tdukwa ta kəmani ná, vəl zlgħafta dá ta Yesu Kristi ya. Lazglafta ta nidiftha ka mndu tdukwa, kabga zlgħafta dá. ¹⁰ Skwi turtuk ta kumə i'i ná, snanja dá ta Kristi nda mbrakwani ya kəl tsi ka sli'agapta ma mtaku. Ta kumay i'i guli ta ghuzlanja dá ta iri manda ɲani, ɲa nuta dá manda tsatsi ma fitika mtakwani ya, ¹¹ ɲa lavinjta i'i guli ta sli'agapta ma mtaku manda ɲani.

Hwaya ɲa kđanakta

¹² Mna a i'i kazlay: Nda ghada kđanakta dá kə'a wa. Mna a i'i kazlay: Slafsla i'i kə'a guli wa. Ta ghəña ɲavata ka dza'a ta kəma ta kəma kada kđanakta yu ta ksamta da dzva dá yeya ɲa dá ta magay, kabga nda na yu ka ɲa Yesu Kristi. ¹³ Mantsa ya nzakwani zwanama, mna a i'i kazlay: Ksamksa yu ta tsa skwiha ya ma dzva dá kə'a wa. Kđavakta skwi ta magə i'i ná, zanaptá skwiha ta luta, ka ɲavata ka dza'a ta kəma ta kəma ɲa ksaktá tsa skwi ta kəma ya ɲa dá. ¹⁴ ɲavata ka dza'a ta kəma ta kəma ɲa kđanakta, ɲa mutsa nisəla vəl hgafta hgaf Lazglafta ta amu, ɲa dá. Tsa nisəla ya ná, nzata dá ta luwa kawadaga nda tsi nda ma Yesu Kristi ya.

¹⁵ Mantsa ya skwi ɲa ndanay amu gwal nda ndəha ta tva Lazglafta. Ka had'kuni ta nzaku manda tsaya wu, dza'a tsalaghunapt-sala Lazglafta. ¹⁶ Mali ma skwi na kđanjta mu ta ksa na tvi ksaf mu na nzakwani.

¹⁷ Kaghuni demdem zwanama dá, ksawaksa ta sadá dá, fafwa ira ghuni ta gwal dina mbada tanj manda ya ta nghan kuni ta mbada anji ya. ¹⁸ Nda ndəgha gwal ta nzakway ka ghuma mtatá Kristi ta udza zləñay, ka yu si ta gdata ta mñay ɲa ghuni. Tata kđanjka yu ta mñay guli ɲa ghuni ta nda va nana nda taw nda taw. ¹⁹ Kđavaktani ná, dza'a zwađu zwađu həñ, kabga fafa həñ ta hudá tanj ka Lazglafta tanj. Dər skwa hula‡ ta magə həñ ná, rfa tanj ɲa tanj. Ta ghəña skwa ghəña hadik yeya ɲa tanj ta ndanay. ²⁰ Amu ná, ta luwa vla nzakwa mu. Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu dza'a saha ta luwa da slamaghatá ɲa amu ɲa kzlay. ²¹ Sahani dza'azlay ná,

† 2:25 Nghan ta 4:18. * 3:2 Nghan ta Mata 7:6. † 3:6 Nghan ta Slna gwal ghunay 8:3, 22:4, 26:9-11. ‡ 3:19 Huda tanj: (gray nda Ruma 16:18, Kwalasuha 2:16, 20-21.) Pəghanaghatá hula ta həñ: Nghanaghatá tsa fafad (gray nda Galat 6:13, 15).

ɲa mbəɗanaftani ta na vgha mu kul had hayhayani na, ka ɲlanafɗa manda ɲani, nda mbraku ya kəl tsi ka nzanaghatá inda skwi, dza'a maga tsi.

4

Vla hidaku

¹ Zwanama dá gwal dɗu yu nda ɲudufa dá, mamaya ghuni ta kshihata, ta kumay yu ta nghaglanɗá kaghuni. Ta kaghuni ta gharɓa yu ta gharɓaku, ta kaghuni ta rka yu ta rka. Ka si mantsa tsi tama zwanama, nzafwanza ta Mgham manda va ya taghaghunaf yu.

² I Ivudi nda Sintika, wyawa dzvu, nza-wanza nda dzratá ghəɲ, kabga nda guya kuni ta Mgham turtuk. ³ Ka yu ta mnaghatá kagha guli gra ta ksa slna dá ná, wya dzvu, katanɗkata ta tsa mi'aha ya. Nda tsa mi'aha ya, nda Kliman, nda hamata gwal ta ksa slna kawadaga nda i'i, dagala slna maga həɲ kawadaga nda i'i, ghuyghuya ɲni ta ɗanɗa nda həɲ ta mna gwada Lazglafta ɲa mnduha. Hahəɲ ná, vindafvinda Lazglafta ta hga tan ma defteri ta vindi tsi ta hga gwal ta mutsa hafu*.

⁴ Rfawa ta rfu ma nzatá nzakwa ghuni ma Mgham Yesu. Rfawa ta rfu ka yu ta vrəɗliɲɗá mnaghunata.

⁵ Nda zdaku ka kuni nzata nda inda mnda sɛla, ndusa Mgham Yesu ka saha. ⁶ Yaha kuni ndana sana skwi†. Ka mamu skwi ta ndanə kuni ya, dawawadawa da Lazglafta nda maga du'a, nda rfanaghata guli. ⁷ Ka mantsa ya ka kuni magay katsi, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta zdaku, zdaku ya ta malaghutá mbrakwa mnda sɛla, ɲa ksaghunamtani ta ɲudufa ghuni nda ndana ghuni guli ma Yesu Kristi.

⁸ Zwanama dá, wya kdavakta gwada dá: skwi ɲa ɲanata ghuni ná, ɲanawa ɲa ta inda kahwathwata, nda inda skwi ɗina ta ghubu lu, nda inda skwi tɗukwa, nda inda skwi nda tsala, nda inda skwi ta raku ka mamay, nda inda skwi ta raku, nda inda skwi ta ɗinuta, nda inda skwi ta raku ka zɛzlvay. Tsaha ya skwiha ɲa ɲanata ghuni ma ghəɲa ghuni. ⁹ Magawamaga ta skwiha taghaghunaf yu, nda skwiha mutsaf kuni ta snanɗa da i'i, nda skwiha ya nghaɲ kuni ta i'i ta magay guli. Tsaha ya skwi ɲa magay ghuni, dza'a nzanza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni.

Rfanaghatá la Filip ta ghəɲa skwi vla həɲ

¹⁰ Yaw, ta rfu yu katakata da Mgham Yesu kabga ta nghapngaha kuni ka i'i. Kahwathwata ta ndanay kuni ta i'i, fitika ghuni kul had ya kəl tsi ka zagaptá fitik. ¹¹ Htaghuta

skwi da i'i a kəl yu ka mnay mantsa guli wa. Dər má kinawu nzakwa dá, mamu skwi da i'i, had skwi da i'i katək wu, taghaftagha yu ta tva nzaku nda rfu. ¹² Ka had skwi ya ná, nda sna yu ka yu ta zay. Baɗu mutsatani ya guli, nda sna yu ka yu ta zay. Dər nda bagha yu dər nda maya yu, dər mamu skwi, dər had tsi katək wu, taghaf tagha yu, nda sna yu ka yu ta nzaku mida. ¹³ Lavinɗlava yu ta ɲaftá tsa skwiha ya nda mbrakwa Yesu Kristi ta vlihata. ¹⁴ Dər má mantsa ya nzakwani mndani, ɗina na skwi maga kuni, ka katihata ma ghuya ɗanɗa dá na.

¹⁵ Nda sna kaghuni ka ghəɲa ghuni la Filipiya kazlay: Ma fitika zrafta dá ta mna gwada Lazglafta ma hadika Mekaduniya ná, had sana Igliz vluvus‡ ɲni ta skwi nda həɲ wu kə'a. Kaghuni yeya ta katihata ta sli'aftá yu ma Mekaduniya. ¹⁶ Ma fitika nzakwa dá ma Tesalunik guli, si ta taghay kuni ta skwi§ ɲa dá. ¹⁷ Gatá skwa ghuni a ta gatə yu wu, ta rfu yu katək kabga nda sna yu ta dza'a tfaghunaghatfa Lazglafta ta wi ta ghəɲa skwi vla kuni kə'a. ¹⁸ Zghafzlgaha yu ta tsa zdakatahuda ghuni tsghaf kuni ta Ipafrudita ya. Had skwi ta pəɗəɗalta yu wu, hwaslu hwasla katakata. Tsa skwi vla kuni ya ná, manda skwi dranaf lu ta Lazglafta ta zdəganata* katakata ya nzakwani. ¹⁹ Ma inda skwi htaghu kuni ya ná, Lazglafta dá dza'a tfaghunamta, dza'a magay nda glakwa gadghəlani ma Yesu Kristi. ²⁰ ɲa Lazglafta glaku ɲa kdəkedzen. Amin!

Ga zgu

²¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi. Ta ga zgu gwal kawadaga nda i'i guli ɲa ghuni. ²² Ta ga zgu pɗakwa mnduha Lazglafta ɲa ghuni, katkatatani gwal ma həga ga Sezar† la Ruma.

²³ Ka tfaghunaghatfa Mgham Yesu Kristi ta wi.

* 4:3 Gray nda Suna Yuhwana 3:5. † 4:6 Gray nda Mata 6:25-34. ‡ 4:15 Mekaduniya: Ngha ta 2 La Kwareɲt 1:16. § 4:16 Aya 15-16: Ngha ta Slna gwal ghunay 17:1, 2 La Kwareɲt 11:9. * 4:18 Gray nda Sabi 29:18, Afisus 5:2. † 4:22 Gray nda 1:13.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa La Kwalus

Ga zgu

¹ I'i Pwal, ta nzakway ka ghunata mnda Yesu Kristi nda d'wafta Lazglafta, kawadaga ŋni nda Timute zwanjama mu ta vinday ŋa ghuni.

² Mnduha Lazglafta ma luwa Kwalus, ta nzakway ka ŋerma zwanama ŋni ma Kristi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka Da mu ta zdakatahudi nda zdaku.

Rfanaghata Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi, ta magə yu ta du'a da tsi ta ghəŋa kaghuni inda fitik. ⁴ Snaŋnagha sna ya ká kuni zlglafta Yesu Kristi, nda ya ká kuni ta d'vutá inda mnduha Lazglafta. ⁵ Kəl kuni ka maga tsaha ya ná, nda fa ghəŋa ghuni ta ŋerma skwi payaghunaf Lazglafta ta luwa. Tsaya zdakwa gwada ya mna ghuna lu daga tanjan, ta nzakway ka Lfida Gwada kahwathwata snaŋ kuni, ka faftá kuni ta ghəŋ tida*. ⁶ Manda va ya ɸhadagha tsa Lfida Gwada ya da kaghuni ya ná, mantsa ya tata tsi ta ghəŋa hadik demdem. Ndada a tfawi ta klakta tsi wa. Mantsa ya nzakwani guli da kaghuni daga badu tsu'afra ghuni ka snaŋta kuni ta zdakatahuda Lazglafta kahwathwata. ⁷ Ipafras ta nzakway ka ŋerma gra ta ksa slna ŋni, ta taghaghunaftá tsaya. Tsatsi ná, ŋerma mnda ksanatá slna ta Kristi† ya tavata kaghuni. ⁸ Tsatsi ta mnaŋnaŋtá gwada ta d'vu faghunamə Sulkuma Lazglafta ya.

⁹ Tsaya tama, manda kdakwa ŋni ta snaŋtá gwada ta kaghuni, zlana a ŋni ta maga du'a ta ghəŋa kaghuni, ŋa ndəghaghunaftani nda hidaku, nda difil ya ta vlə Sulkum wa. Tsaya dza'a kəl kuni ka snaŋta ta skwi ya ta kumə tsatsi, ¹⁰ ŋa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Mgham Yesu, ka maga skwi ya ta zdəganata, ŋa gdata ghuni ta maga skwi dinadina, ŋa sgakwa snaŋta ghuni ta Lazglafta. ¹¹ Dza'a mbray Lazglafta ta kaghuni nda mbrakwani dagala dar ma wati ma skwi, ŋa laviŋta ghuni ta sladata his his sala ka su'a inda skwi nda rfu. ¹² Rfawarfa ta Dada. Tsatsi ta vlaghunatá mbrakwa mutsa skwiha dinadina ya payanaf tsi ta mnduhani ma ga mghama tsuwadak. ¹³ Tsatsi ta hlaptá amu ma dzva mbrakwa grusl‡, ka hladamamta da ga mghama zwanjani ya d'vu tsi. ¹⁴ Ma

ndi'atá vgha mu nda tsa Zwanj ya mutsafata mu ta fala'uwatá vgha, kabga mutsafmutsa mu ta platá dmakwa mu§.

¹⁵ Tsa Kristi ta maramaŋtá Lazglafta kul nghaná lu ya, tsatsi tanjanja yaku ta ghəŋa inda skwi zlaganap* lu. ¹⁶ Ma tsatsi zlaganapta Lazglafta ta inda skwi ta luwa nda ya ta hadik, skwiha nghanj lu nda ya kul nghaná lu, gwal nda mbra nda mbra nda gwal ga mgham†, nda gwal dagala dagala. Inda tsahaya ná, nda tsatsi tsafra lu, ŋani tsafra lu guli. ¹⁷ Ma kdə inda skwi demdem ná, mamu Kristi. Nda nza inda skwi demdem, nda ma tsatsi. ¹⁸ Tsatsi ghəŋ ta ghəŋa Igliz. Tsatsi zraftani, ta nzakway ka tanjanja sli'agapta ma mtaku, ŋa nzakwani ka tanjanjani ma inda skwi demdem, ¹⁹ kabga kurakura Lazglafta ta nzamta dar ma tsatsi. ²⁰ Tsatsi ta kuratá slərbaptá zughu nda inda skwi nda usa zwanjani. Ka famtá tsi ta zdaku matabani nda inda skwiha ta hadik, nda ya ta luwa nda ma pghuta usa zwanjani ta udzu.

²¹ Kaghuni ghalya ná, ka mayəm, nda ghuma Lazglafta si nzakwa ghuni, ta tva ndana ghuni, nda ghwadaka slna ta magə kuni. ²² Ndana, slərbapslərbə Lazglafta ta zughu nda kaghuni, nda ma mtakwa zwanjani ya ta ghuyaptá danja ma slu'uvgha. Mantsa ya magata tsi ŋa ghuɸaghunata hezle', ŋa hladaghunaghata ta kəma Lazglafta, kul had sana rutsak, nda ghwadaka skwi ta kaghuni. ²³ Gd'avawagda ma zlghay nda nduf, dihavawadiha ma gigdava kuni. Ma dgaghu kuni ta vgha nda Lfida Gwada. Tida fatá ghəŋa mu, ka lu mnamata. Tsa Lfida Gwada ya ná, ŋa inda mndu ta ghəŋa hadik ta mna lu. Nana i'i Pwal na ná, mna tsa Lfida Gwada ya slna da.

Ghuya danja Pwal ta ghəŋa slna Lazglafta

²⁴ Ndanana, ta rfu yu nda ghuya danja ta ghuyə yu ta ghəŋa kaghuni. Ghuya danja Kristi ma slu'uvghani ta nzakway ta ghəŋa Igliz ya ta kdanta yu ta ghuyay ma slu'uvgha da. ²⁵ ŋa Igliz ta ksanata yu ta slna, manda ya fidigha Lazglafta ŋa magaghunata. Fidighafa ta tsa slna ya, ŋa mnaghunata vərda gwada Lazglafta. ²⁶ Tsa gwada ya ná, difatá gwada ya ta difaghuta daga manda ghalya ya. Ndanana tama, ka zlaganaptá Lazglafta ta mnduhani. ²⁷ Ta kumay ta snaŋta tanj ta glakwa tsa gadghalani nda difa ta wudaku, ya payana tsi ŋa inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. Tsa difatá skwi ya ná, Kristi ya ma ndufu ghuni. Nda ma tsatsi fafta kuni ta ghəŋa nzata

* 1:5 Gray nda 1 La Kwareŋt 13:13. † 1:7 Ipafras: Gray nda 4:12. ŋa ghuni: ŋa amu, ka sanlah. ‡ 1:13 Mbrakwa grusl: Gray nda Lukwa 22:53. § 1:14 Gray nda Ifesus 1:7. * 1:15 Gray nda Mahdihi 8:32-36, Yuhwana 1:1-3. † 1:16 Gray nda Galat 4:3.

kawadaga nda tsi ma glakwa Lazglafta. ²⁸ Tsa Kristi ya ta mnə ɲni ta gwada ta ghəɲani, ka vla hidaku ɲa inda mndu, nda tagha skwi nda difil ya laviɲ lu ya, ɲa nuta inda mndu ka mndəra mnduha ma Kristi. ²⁹ Tsaya ta kəl yu ka wuda maga slna nda mbrakwa Kristi, ya ta maga slna nda mbraku ma i'i ya.

2

¹ Ta kumay yu ta snaghunamta kazlay: Nda bla na slna ta magə yu ɲa ghuni, nda ya ɲa gwal ma luwa Lawdikiya*, nda sanlaha ta kul pghaftá ira taɲ ta i'i na kə'a. ² Ta kumay yu ta nzata taɲ nda hbatá ɲuduf, ka nzəvuvusta həɲ ta vgha ma dvu, ka ndəghafta həɲ nda vərda hidaku ɲa snarɲta difatá skwa Lazglafta, ta nzakway ka snarɲta Kristi ya. ³ Inda gadghala difil nda ghunizlak ná, ma Yesu Kristi difaghuta həɲ. ⁴ Kəl yu ka mna tsaya ná, yaha mndu da nanaghunafna nda gwadaha ka bətbət. ⁵ Dər má di'ɲ yu ma sli'uvgha nda kaghuni má mndani, kawadaga yu nda kaghuni ma ndana da. Zda ɲudufa da ka nda sna yu ta dza'a inda skwi nda tvani da kaghuni, nda diha zlghey nda ɲudufa ghuni ta Kristi kə'a.

Kristi turtukwani ta vla hafu

⁶ Zlg hafzlg ha kuni ta Yesu Kristi ka nzakw tsi ka Mghama ghuni. Ndi'anavawandi'a tavatani ndi'ets. ⁷ Dihavawadiha tida manda dihatá fu ta hadik nda slrəɲhani ya. Mbranafwa zlg hay nda ɲuduf manda va ya taghaghunaf lu. Ka rfa kuni ta Lazglafta kabhawthwata.

⁸ Daswa ka kuni, da nanaghata mnduha ta kaghuni nda ndana ghəɲa hadik, ka nda baru ta sabi ma ndana ghəɲa mnduha ta sladafata ta mbrakwa ghəɲa hadik†, kul had Kristi ya a tsi. ⁹ Inda glakwa Lazglafta ná, nzama ma Kristi. ¹⁰ Nda ndi'a vgha kaghuni guli dardar nda Kristi, tsatsi ta nzakway ka Mghama mbraku ta ghəɲa inda mbrakuha nda gwal ta nzanaghata mnduha ya.

¹¹ Ma tsatsi mutsafta kaghuni ta tsatá fafad. Nda dzva mnda səla a tsata lu wu, Kristi kaghəɲani ta tsata. Nda nza tsa tsatá fafad ya, manda kliɲta dmaku ta ga mgham ta ghəɲa ghuni ya. ¹² Ma magaghunafá batem fadata lu ta kaghuni kawadaga nda Kristi da kulu, ka sli'agaptá kuni kawadaga nda tsi guli nda ma zlg haft a ghuni ta mbrakwa Lazglafta ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku‡ya. ¹³ Kaghuni, si nda rwa kuni ta kəma Lazglafta, kabga dmakwa ghuni, nda kwala fafad a ghuni kul tsaku guli. Ka vraghunamtá Lazglafta nda hafu kawadaga nda tsi, ka plamatá inda dmakwa

mu. ¹⁴ Ka hərđiɲtá tsi ta batá dməɲ ya ta hbütá amu, ta raghwa amu ya. Ka hərđiɲta tsi ma zləɲafta ta udza zləɲay. ¹⁵ Mantsa ya hləgadanaghuta Lazglafta ta mbraku ta ghwadaka sulkum ta nzanaghata mnduha nda ga mgham ta ghəɲa taɲ. Ka pghanaghata tsi ta hula ta həɲ ta kəma inda mnduha, ma hlafá həɲ ka vu'a zatá ghwa zwanjani ta udza zləɲay.

¹⁶ Tsaya tama, yaha mndu da kəba kaghuni ta ghəɲa skwi ɲa zay nda za, nda ya ɲa say nda sa, ka ta ghəɲa sanlaha ma fitika skalu a tsi, nda ya ta ghəɲa nghakwa tili, nda ya ta ghəɲa fitika Sabat§. ¹⁷ Inda tsahaya ná, nda nza ka sulkuma skwi dza'a sagha nda sa. Vərdani tama ná, Kristi ya. ¹⁸ Yaha kuni zlanarɲta ghəɲa ghuni ta sanlaha ma mnduha, tsa gwal ta tsəlbu ta kəma duhwalha Lazglafta ta mna gwada ta ghəɲa mazəməmha nghan həɲ manda skwi ma suni ya, da ɲraptá həɲ ta kaghuni. Tsa mnduha ya ná, ndana mnda səla ma ghəɲa taɲ, ¹⁹ ndi'a a vgha taɲ nda Kristi ta nzakway ka ghəɲ ya wa. Əɲka'a ka Kristi ta kəl vgha ka baghaku. Tsatsi ta gwayanafá vla nzugu nda malaha tani ta kəl tsi ka glaku manda ya ta kumə Lazglafta ya.

Mtuta ɲa nzakw kawadaga nda Kristi

²⁰ Wya mtumta kuni kawadaga nda Kristi, ta had mbrakwa na ghəɲa hadik* na ta ga mgham ta ghəɲa kaghuni wa. Kabgawu tama ta kəl kuni ka gdata ta magaku manda ɲa gwal ma ghəɲa hadik na? Kabgawu ta kəl kuni ka sna na zlahuha taɲ ta mnay kazlay: ²¹ «Ma kapan ka ta yeya, ma tapana ka ta yeya, ma ksar ka ta yeya,» kə'a ya na. ²² Had sana skwi ta magata tsa zlahuha ya ksar lu wa. Mnda səla tani ta tsa'ata fatá tsa zlahuha ya ka taghay mantsa ya. ²³ Ka nda ghada klafta mndu ta tsa zlahuha ya ka sana skwi ná, ta dzadza ta vghani ka tsəlbu ɲa tsa mbrakuha ta nzanaghata ya, ka va magayni ta tsa slnaha ya, ka va zlahafta vghani. Kulam nda tsa, had dza'a katarɲta ɲa dzatá ghudzaku ma vghani wa.

3

¹ Kawadaga nda Kristi sli'agapta kuni ma mtaku. Zabawazaba tama ta skwiha ya ta luwa, ma vli ya nza Kristi nda ga zəghwa Lazglafta* ya. ² Ta luwa ká fatá ghəɲa ghuni, ma nza tsi ta hadik, ³ kabga mtumta kuni, nda nzula hafa ghuni kawadaga nda Kristi da Lazglafta. ⁴ Vərda hafa ghuni ná,

* 2:1 Ngha ta 4:13. † 2:8 Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindin lu mistani ɲa ɲanata. ‡ 2:12 Gray nda Ruma 6:4.

§ 2:16 Gray nda Ruma 14:1-6. * 2:20 Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindin lu mistani ɲa ɲanata. * 3:1 Ngha ta Zabura 110:1.

Kristi ya. Baɗu da zlagaper tsi, dza'a zlagaku kaghuni guli kawadaga nda tsi. Tekw kaghuni ma glakwani dza'azlay.

Halata hafu nda lfidani

⁵ Zadanawa zada ta na gheɗa hadik ma kaghuni ta nzakway ka: Sli'iɗsli'iɗ, ghurduɗaku, hliri, hara'utiri, tsagana, ka guram tsa tsagana ya nda wuya skwi. ⁶ Ta gheɗa tsa skwiha ya dza'a kaɓa ɓasa ɗudufa Lazglafta ka lanaghatá gwal ta kwalaghuta snanata gwadani. ⁷ Mantsa ya si nzakwa kaghuni guli si ghalya ma fitika nzakwa ghuni ta ma dmaku.

⁸ Ndanana tama, zlanwazla ta inda tsahaya: Daga dugun, ɓasa ɗuduf, sidi, yaha razu nda ɗruhu tani sabi ma wa ghuni. ⁹ Ma tsanawa kuni ta gwada ta mndu, kabga sabsa kaghuni sudek ma halata nzaku, sudɗusuda kuni ta ghwadaka nzaku. ¹⁰ Sudava suda kuni ta lfiɗa nzaku, ka nuta kuni ka lfiɗa mndu, ta naku ka lfiɗ ka lfiɗ vgha ghuni ka gra vgha nda mndu ta tsafta†. Mantsa ya dza'a kaɓ kuni ka snanɗa Lazglafta dardar. ¹¹ Ndanana tama, ta had mnay kazlay: La Grek yehaya, la Yahuda yehaya, gwal nda tsa fafaɗa tan yehaya, gwal kul tsaku fafaɗa tan yehaya, gwal ma mtak yehaya, gwal kul gunaku gheɗa tan yehaya, la vu'a yeya, gwal falau' vgha tan yehaya ya ka'a wa. Mamu Kristi ta nzakway ka hɗatani ma inda tan.

¹² Mantsa ya tama, Lazglafta ta psapta kaghuni na nzakwa ghuni ka mnduhani, ta dway ta kaghuni. Kaghuni guli, nzawanza nda tawa hidahida ta mndu, nda zdaku, nda hanata gheɗ, nda nzakw leɓtekwa, nda ksanata ɗuduf. ¹³ Katuvuswa vgha, pluvuswa dmaku ka mamu skwi gana sani ta sani. Manda ya ya plighunis‡ Kristi ta dmakuha ghuni ya na, pluvuswa dmakwa ghuni guli. ¹⁴ Ya ta malapta katak na, dɗuvusta ghuni ta vgha ghuni. Tsa dɗuvusta vgha ya ta nzakway ka tɓar ta ɗerzlaghunata. ¹⁵ Ka pgha zdakwa Kristi ta ɗudufa ghuni. Guyaghuna guya Lazglafta ka vgha turtuk na nzakwa ghuni ma tsa zdaku ya. Rfawarfa. ¹⁶ Ka nzamza gwada Kristi mataba ghuni gerger. Mnuvuswa mna ta gwada mataba ghuni, vlvuswavla ta hidaku sani na sani nda kdavakta hidaku. Fawa laha na Lazglafta ma hyahya ɗudufa ghuni nda rfu, ka zlɗlva kuni, ka ghuba kuni nda inda laha ta vlaghunata Sulkum§. ¹⁷ Dɗer nahgani ta mago kuni, dar nahgani ta mne kuni, magawamaga ma hga Mghama mu Yesu, ka rfa kuni ta Lazglafta Da mu nda ma tsatsi.

Gwata vgha ma lfiɗa hafu

¹⁸ Mi'aha, hanaganawa hana ta gheɗa ghuni mista za'alha ghuni manda ya ta raku ka magay ta kama Mgham Yesu.

¹⁹ Zgwana, dɗuwadva ta mi'a ghuni. Ma ɗruha kuni ta heɗ.

²⁰ Zwani, snawa gwada da dadaha ghuni ma inda skwi demdem. Tsaya skwi ta zdaganata Mgham Yesu.

²¹ Dadaha, ma ganaf kuni ta ɓasa ɗuduf ta zwana ghuni, da kulista gheɗa tan.

²² Kwalvaha, snawa gwada ma inda skwi da danahaga ghuni ta na gheɗa hadik na. Ta wa ira tan yeya a dza'a maga kuni ta skwi dina manda skwi na zdaganata ghuni ta heɗ wa. Magawamaga na tan nda verda ɗudufa ghuni, kabga zlanɗa ghuni ta Mgham Yesu.

²³ Inda skwi ta mago kuni na, magawamaga nda verda ɗudufa ghuni manda skwi ta mago kuni na Mgham Yesu, nza a ka na mnduha wa. ²⁴ Dina ka snanɗa ghuni kazlay: Dza'a plaghunapla Mgham Yesu nda skwi ya payana tsi ta mnduhani* ka'a. Verda danahaga na, Kristi ya. Tsatsi mndu ta maganata kuni ta slna. ²⁵ Mndu ta maga ghwadaka skwi na, wa tsa ghwadakani ya ɗani dza'a mutsay, kabga had Lazglafta ta gala mndu nda gala† wa.

4

¹ Kaghuni danahagaha, ɗanawanɗa ta kwalvaha ghuni ta tɗukwani nda rakwani. Dina ka snanɗa ghuni guli kazlay: Mamu danahaga kaghuni guli ta luwa ka'a.

Vla hidaku

² Gɗawa gda ta maga du'a, mantsa ya dza'a kaɓ kuni ka nzata hzlenɗa nda rfanaghatá Lazglafta. ³ Magawa du'a guli ta gheɗa anɗi, kada gunanɗanɗa Lazglafta ta watgha na mnananɗa gwadani ta mnduha, mnananɗa ɗni ta difata skwa Kristi guli ta heɗ. Tsa val magay da ta difata skwa Kristi ya kaɓ lu ka hɓamtá i'i. ⁴ Magawa du'a ta gheɗa da na laviɗta da ta mnanɗa gwada ta gheɗani dardar manda ya ta raku.

⁵ Nzawanza nda difil tavata gwal kul zlglafta Kristi. Dɗer yawu mutsafta kuni ta katsafta maga ɗerma skwi ya, ma zlidɗ kuni ta tsa fitik ya. ⁶ Ma gwada ta gwada kuni, gwada tɗukwa katsi sabi ma wubisima ghuni, hmɗɗet ka tsi nzata. Nda tvani ka kuni zlgawi na mndu.

Ga zgu

⁷ Tisik* ta nzakway ka zwanama, hamha ta gheɗani ma slna Kristi. Kawadaga ɗni nda tsi ta ksa slna Mgham Yesu. Dza'a mnaghunamna ta gwada ta gheɗa da. ⁸ Ta ghunadapghuna yu padak da kaghuni na

† 3:10 Gray nda Zlrafta 1:26. ‡ 3:13 Gray nda Mata 6:12, 14. § 3:16 Gray nda Ifisuha 5:19-20. * 3:24 Gray nda Galat 4:1-2. † 3:25 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17. * 4:7 Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4 Afisuha 6:21-22.

snan̄ta ghuni ta nzakwa ηni, ηa vlaghunatani ta mbraku guli. ⁹ Kawadaga hən̄ ta labə da kaghuni nda Unesima†, ta nzakway ka zwan̄jama mu. Tsatsi guli, ηərma mndu ya, zwan̄ja ghuni ya guli. Dza'a mnaghunamna hən̄ ta skwi ta magaku hadna.

¹⁰ Ta ga zgu Aristarkus‡ ηa ghuni hbam lu kawadaga nda i'i. Ta ga zgu Markus ta nzakway ka zbughuma Barnabas ya ηa ghuni guli. Ka 6hadagha6ha tsi da kaghuni, ka tsu'af̄ta kuni. Nda ghada snan̄ta ghuni ta gwada ta ghən̄ani. ¹¹ Ta ga zgu Yustus, ta hgə lu ka Yestus ya ηa ghuni guli. Tsa hahən̄ yeya la Yahuda ta ksa slna ga mgham Lazglafta kawadaga nda i'i hadna. Ndad̄a a ksidīmta hən̄ ta ηuduf wa.

¹² Ta ga zgu Ipafras§ ta nzakway ka mnda ghuni ya, ηa ghuni guli. Kwalva Yesu Kristi ya. Had̄ ta zlan̄t̄a maga du'a da Lazglafta ta ghən̄ja kaghuni wa. Ta magay ta du'a ηa dihavata ghuni, ηa sifaghunafta ta tva Lazglafta. ¹³ Nda ngha yu ka ghən̄ja d̄a kə'a ta va ηavata ka ksa slna ta ghən̄ja kaghuni, nda ya ta ghən̄ja gwal ma luwa Lawdikiya, nda luwa Hiyerapulis. ¹⁴ Ta ga zgu Lukwa* vərda mnda mu ta nzakway ka duhtura ηni ya guli ηa ghuni. Mantsa ya Demaska guli.

¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama ta nzakway ma luwa Lawdikiya, nda Nimfa, nda Igliz ta guyavata ga tan̄ ya. ¹⁶ Manda kd̄in̄ta ghuni ta dzan̄afta na delewer na ná, ka tsghanafta kuni ta Igliz ma luwa Lawdikiya ηa dzan̄afta hahən̄ guli. N̄a dzan̄afta kaghuni guli ta ya dza'a tsghəgaghunapta gwal ma luwa Lawdikiya. ¹⁷ Mnanawamna ta Artipus† «ka ηavata tsi ma slna ya vlan̄ Mgham Yesu Kristi, ηa kd̄anaftani.»

¹⁸ Nda dzva d̄a vindaghunafta yu kazlay: Ta ga zgu i'i Pwal ηa ghuni kə'a. Havapwaha ta hbat̄a i'i ma gamak. Ka nza zd̄akatahudī nda kaghuni!

† 4:9 Ngha ta Filimuj 10-15. ‡ 4:10 Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39. Barnabas: Ngha ta Slna gwal ghunay 9:27, 11:22, 30, nda p̄akwani. § 4:12 Ipafras: Ngha ta 1:7. * 4:14 Lukwa: Ngha ta 2 Timute 4:11, Filimuj 24. Demaska: Ngha ta 2 Timute 4:10, Filimuj 24. † 4:17 Artipus: Ngha ta Filimuj 2.

Tanjan tsghatá lwa Pwal na 1 La Tesalunik

¹ I Pwal ta vindaghunafta, kawadaga nni nda i Silas nda Timute, na kaghuni Igliz, mnduha Lazglafta Da nda Mgham Yesu Kristi ma luwa Tesalunik. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zđakatahudi, nda zđakwani.

Zlghay nda nđufu la Tesalunik

² Ta gđagda nni ta rfa Lazglafta ta ghəna kaghuni demdem. Ta kulay nni ta kaghuni ma du'a nni. ³ Ta gđagda nni guli ta havakta ta kəma Lazglafta Da nni ta slna zlghay nda nđufu ghuni, nda yifatá slna ta magə kuni, kabga đvafu ya đvaf kuni nda dihata fatá ghəna ghuni ta Mgham Yesu Kristi. ⁴ Zwanama da, nda sna mu kazlay: Dvudva Lazglafta ta kaghuni ka zbaftá tsi ta kaghuni na nzakway ka nani kə'a. ⁵ Ma mnaghunata nni ta Lfida Gwada ná, gwada nda wubisim kwenkwen yeya a mnaghuna nni wu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuəa guli mnaghunata nni. Nda sna a nni kazlay: Vərdə gwada tsa gwada ta gwadə nni ya kə'a. Nda sna kaghuni ka a nni nzakwagaptá nzaku da kaghuni na kata kaghuni. ⁶ Kaghuni, ksafksa kaghuni ta sada nni, nda na Mgham Yesu. Dər má ta ghuya danwa kuni katakata, tsu'afstu'a kuni ta gwadani nda rfu ma mbrakwa Sulkum nda ghuəa*. ⁷ Mantsa ya marananta kuni ta nermata nzakwa ghuni ta mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya. ⁸ Ənkə'a ka kaghuni kəl ndəghatá mnduha ka snantá gwada Mgham Yesu ma inda vli. Ta hadika Mekaduniya nda Akaya yeya a kuraghuta tsi wu, snanaghasna ta mnduha dər ndi-gandiga ká kuni zlghaftá Lazglafta. Had gwada na mnəgalta nni na tanj ta ghəna ghuni wa. ⁹ Nda wa tanj ta rusa mnduha na nni, ká kuni tsu'afstá a nni ma lagha nni da kaghuni, nda ya ká kuni zlanjta skwa wuyay ka mbədavata tsəlúta ta kəma vərda Lazglafta ya ta vla hafu, ¹⁰ na kzla zwanani Yesu, ta saha ta luwa. Tsa zwanani sl'aganap Lazglafta ma mtaku, ta klaptá amu ma guma Lazglafta ta sagha ya.

2

Slna Pwal ma luwa Tesalunik

¹ Zwanama da, nda sna kaghuni kazlay: Nza a tsa lagha lagha nni da kaghuni ya ka bətbət wu kə'a. ² Nda sna kaghuni guli ka nni ghuyə ta danwa ma luwa Filipiya, nda ya ká hən razanjata. Ama ka taftá nni ta

us tiri nda mbrakwa Lazglafta ka mnaghunata Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta mataba ndəghata ghuya danwa. ³ Gwada ya mnə nni ná, had tsakalawi mida wu, had nənba kaghuni mida wu, had bara kaghuni mida guli wa. ⁴ Katək ná, manda va ya klaf Lazglafta ta a nni kazlay: Nda ra kuni ka mna Lfida Gwada kə'a ka vlanjata ya, manda va tsaya ta mna a nni. Mna a a nni na zđanaftá nđufu ta mnduha wu, na zđanaftá nđufu ta Lazglafta ta mna a nni. Nda sna tsatsi ta skwi ma nđufu mu. ⁵ Nda sna kaghuni kazlay: Ta walan a a nni ta hihijanjta hihijaku da mndu wu kə'a. Had gwada na hahatá mndu gwada nni wa. Nda sna Lazglafta kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. ⁶ Nəvanj a a nni ta rfanjaghata mnduha, dər kaghuni, dər sanlaha ma mnduha wa. ⁷ Dər má dza'a maray nni ta glakwa nza-kwa nni ka ghunata mnda Kristi mndani ná, maranj a a nni wa. Katək ná, leštekw hanaganata nni ta ghəna nni manda ya ta nghə marakw* ta zwanani ya. ⁸ Ma tsa fatá ghəna nni naghuni ya ná, mnaghunata Lfida Gwada ta sabi da Lazglafta kwenkwen yeya a mnaghuna nni wa. Kumanjuma nni ta vlaghunata nda hafa nni tani, kabga lamla kuni da nđufu nni kahwathwata. ⁹ Zwanama da, ta havakhava kuni ta datá vgha nni ka maga slna da kaghuni. Si ta ksay nni ta slna nda rvidik tani, nda fitik tani, kada kwala nni da ghuyanaptá danwa ta dər wati mataba ghuni, nda skwi na zay nni ta mnə nni ta Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta na ghuni.

¹⁰ Nda sna kaghuni kazlay: Nda nza kaghuni ka masləmtsəka nni kə'a. Mantsa ya nzakwani da Lazglafta guli. Ka nərma mnduha nzata nni da kaghuni, ka mnduha Lazglafta, ka gwal tdukwa nzakwa nni, had sana skwi na tsanjavata wa. ¹¹ Nda sna kaghuni guli kazlay: Manda nzatá nzakwa i da nda zwanani ya nzata nni nda inda kaghuni, ¹² ka vla hidaku nda mbraku na ghuni. Vlaghunavla nni ta hidaku, na nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ya ta hgaftá kaghuni na lama ghuni da ga Mghamani nda glakwani ya.

¹³ Ta gđagda nni ta rfa Lazglafta guli, kabga ma fitika mnaghunata nni ta gwada Lazglafta ná, tsu'afstu'a kuni, ka zlghafta manda va gwada gwadagap Lazglafta, manda va gwadagap mnduha a wa. Manda va tsaya nzakwani kahwathwata, sagha da Lazglafta tsa gwada ya, ka ksə tsi ta slna ma kaghuni ta zlghafta ya. ¹⁴ Zwanama da, nuna kaghuni manda Igliza Lazglafta ta nzakway ma Yesu Kristi ta hadika Zudiya† ya. Ghuyə ghuya kaghuni ta danwa da

* 1:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-9.

* 2:7 Mamu dzəghu ma leštekwaku: Nzanja nni leštekw. Ka nzatá nni manda zwani kwitikw kwitikw, ka sanlaha ta mnay.

† 2:14 Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-6.

gwal ta hadika ghuni, manda ya ghuyanap la Yahuda ta hahəŋ ya. ¹⁵ Tsa la Yahuda ya ta pslatá la anabi, ka dzatá hən ta Mgham Yesu, ka limistá hən ka giri[‡] ŋa mu guli. Zdəgana a tsa skwi ta magə hən ya ta Lazglafta wu, nda nza hən ka ghuma inda mnduha. ¹⁶ Ta kumay hən ta pyaftá aŋni ta mna gwada Lazglafta ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda, yaha hən da mbafita. Ndanana, hđanamhđa hən ta dmakwa tan, ka kdavakta tsi nda 6asafita Lazglafta ta ŋuduf ta ghəŋa tan[§].

¹⁷ Aŋni zwana ma, tahula dgata mu ta vgha labla fitik mida, kuma mu yeya kul guyafta. Nziya nza tsi ná, kawadaga mu ma ŋuduf. Ta ksaŋnaksá mamaya ghuni katakata. Ta kumay ŋni ta nghaghunaghata. ¹⁸ Mantsa ya ná, kumafkuma ŋni ta vradaghata da kaghuni. Nda kda fitika i'i Pwal ka ghəŋa da ta fatá fitikani, ama ka pyaftá halaway ta aŋni. ¹⁹ Ta wa fatá ghəŋa ŋni, nda haratá ghəŋa ŋni, nda ghərəba zewazewa glaku dza'a ŋni mutsay bađu fitik dza'a sagha Mgham Yesu Kristi ya katək na? Ta kaghuni ya a katək tsa wa? ²⁰ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni glakwa ŋni, kaghuni haratá ghəŋa ŋni.

3

¹ Sana skwi guli ná, ma trapta ŋni ta kzlay, mal nzaghu mu hadna ma luwa Atina*, ka ŋni ² ka ghunadapta da kaghuni ta Timute ta nzakway ka zwanama ŋni, ta ksa slna Lazglafta ya guli. Kawadaga ŋni nda tsi ta mna Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi. Ghunadap ghuna ŋni da kaghuni ŋa sgaghunaghata mbraku, ŋa dihavata ghuni ma zlgħay nda ŋuduf, ³ kada kwala ŋudufa dər wa da tđu ma na ghuya dāŋwa ndanana, kabga nda sna kaghuni kazlay: Favamafa Lazglafta ta tsaya kə'a. ⁴ Ma fitika nza-kwa ŋni da kaghuni ná, ghadaghada ŋni ta mnaghunata kazlay: Dza'a mamu ghuya dāŋwa katakata kə'a. Tsaya tama ta slaku manda va ya snaŋ kuni. ⁵ Ma trapta da ta hbanatá ŋudufa da, kəl yu ka ghunadapta Timute da kaghuni, ŋa snaŋta nzakwa zlgħay nda ŋudufa ghuni. Ta zlgħay yu ta baraghata halaway ta kaghuni, da nzatá tsa slna maga ŋni ya ka bəthə.

⁶ Ndanana tama, sli'afsl'i'a Timute da kaghuni[†] ka vraghghuta da aŋni, ka rusaŋnaftá tsi ta gwada ta zlgħay nda ŋudufa ghuni, nda ya ká kuni ta dvtutá mndu. Ka mnaŋnaftá tsi guli ya ká kuni ta famtá aŋni ma du'a ghuni dardar, nda ya ka kuni ta kuma nghəglantá aŋni, manda ya

ta kumə aŋni ta nghanťta kaghuni ya guli. ⁷ Tsaya tama zwanama, ləaŋnaləa zlgħay nda ŋudufa ghuni ta ŋuduf, ma tsa ghuyata dāŋwa ŋni 6asu ŋni ya. ⁸ Ndanana tama ná, ta hafu ŋni, kabga dihatá vgha ghuni ma ndi'atá vgha ghuni ta Mgham Yesu. ⁹ Ndaw dza'a rfa ŋni ta Lazglafta ŋni ta ghəŋa kaghuni ma na zdaŋnafta zdaŋnaf kuni ta ŋuduf ta kəmani na? ¹⁰ Nda rvidikani tani, nda fitikani tani ŋni ta ndi'ata ka maga du'a da tsi, ŋa vlarŋnatani ta tvi, ŋa lagha ŋni da nghaghunaghata, nda ya ŋa kdighunistá skwi ya ta pdaghuta ma zlgħay nda ŋudufa ghuni.

¹¹ Má ka 6hadanŋnaghəba Lazglafta tsatsi ka ghəŋani ta nzakway ka Da mu, nda Mghama mu Yesu, da kaghuni. ¹² Kaghuni ya guli, má ka sgaghunagha sga Mgham Yesu ta tsa dvu mataba ghuni ya, nda ya ta magə kuni ŋa inda sanlaha ma mnduha ya guli, ka nzakwa tsi manda va ya ta dvu aŋni ta kaghuni ya. ¹³ Má ka sladanafslada Lazglafta ta ŋudufa ghuni ŋa nzakwa ghuni nda ghuəba kul had gwada ta ghəŋa ghuni ta kəma Lazglafta Da mu, bađu sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda inda duhwalhani ya.

4

Nzaku ta zdəganatá Lazglafta

¹ Zwanama da, nu skwi ta pdaku ŋa mnay, ya nda ghada taghaghunafita ŋni ka kuni da magay ŋa zdəganatá Lazglafta. Ya manda va tsaya ta nzakwa kuni ta tsa nzaku na. Ta ndəba ghuna ndəba ŋni ta dzvu katakata, ta vlaghunavla ŋni ta hidaku manda va tsaya. Ma hga Mghama mu Yesu Kristi, ka kdāŋta kuni ta dza'a ta kəma ta kəma. ² Nda sna kuni ta nzaku ya taghaghunaf ŋni nda ma mbrakwa Mghama mu Yesu. ³ Skwi ya kumə Lazglafta ná, nzata ghuni hezle' a ta kəmani kul had hliri. ⁴ Snaŋta dər wa ta nzaku nda markwa tan, ka vlanťta glaku manda va ta kumə Lazglafta, ⁵ ŋa ghudzaku tida manda ŋa gwal kul snaŋta Lazglafta ya a guli wa. ⁶ Ma tsa skwiha ya tama ná, ma tsaghu sani ta sani ka nənəapta, kabga dza'a ghuzlanap ghuzla Lazglafta tiri ta gwal ta maga mndarga tsaya, manda ya ghada ŋni ta mnuta ya. ⁷ Hgaf a Lazglafta ta amu ŋa maga sli'insli'iy wa. Hgaf ŋa nzata mu hezle' a ta amu. ⁸ Tsaya tama, ka va a yu ta tsa gwada ya wu ka mndu katsi, mndu a vzij tsi wu, Lazglafta ta vlaghunatá Sulkumani nda ghuəba ya vzij tsi.

⁹ Ta ghəŋa gvuvusta ghuni ta ghəŋa ghuni ná, ta dza'a vindaghunafita nda vinda a lu

[‡] 2:15 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23, 29, 13:45, 50, 14:2, 5, 19, 17:5, 13, 18:12. [§] 2:16 Ta ghəŋa aya 15-16 ná, grawa gra nda Ruma 11, ma vla mnay Pwal ta gwada ta ghəŋa kdānaktani kahwathwata ta mna gwada ta mbaku, ŋa la Yahuda.

* 3:1 Ngha ta Slna gwal ghunay 17:15-16. [†] 3:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:5. * 4:10 Ngha ta 2 La Kwarentj 1:16.

wu, kabga ghadaghada Lazglafta ka ghənjani ta taghaghunafta. ¹⁰ Tsaya skwi ta maga kuni ɲa inda* mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya demdem. Ta ndəba dzva yu da kaghuni zwanama, ka kdanɲa kuni ta magay ta kəma ta kəma. ¹¹ Nəwawəɲa ka nzata kuni nda zdaku, ma tsatsafaku kuni ta tsatsafaku, magawamaga ta slna nda dzva ghuni ɲa kata ghəɲa ghuni, manda ya ghada ɲni ta mnaghunata ya. ¹² Ka mantsa ka kuni magay katsi, dza'a vlay gwal ta kul zlghafta ta glaku ɲa ghuni, had kuni dza'a slaslamaku guli wa.

Gwada ta sagha Mgham Yesu

¹³ Zwanama da, ta kumay yu ta snanɲa ghuni ta skwi ta ghəɲa gwal nda rwa, da nzata kuni sasuanaka manda gwal ta kul fafta ghəɲa taɲ ta Yesu. ¹⁴ Tsahala grafgra amu kazlay: Mtumta Yesu ka sli'agaptá tsi kə'a ya, mantsa ya guli ná, grafma gra guli kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a nda ma Yesu ta inda gwal ta rwuta kawadaga nda Yesu ma zlghay nda ɲuduf guli kə'a.

¹⁵ Na gwada dza'a ɲni mnay ndanana ná, gwada ya mna Mgham Yesu ya. Baɲu tsa fitik dza'a vragata tsi ya ná, tinlghuta a amu ta ndiri ya ta gwal nda rwa wa. ¹⁶ Baɲu tsaya, dza'a ghudzaga ghudzaga lwa Lazglafta, ɲa kapaɲta mali ta ghəɲa duh-walhani ta lwi, ka vyatá dula Lazglafta, ɲa saha Mghama mu Yesu ka ghənjani ta luwa, ɲa sli'agapta gwal nda rwa ma Kristi karaku taɲtaɲ, ¹⁷ ɲa hla amu ta ndiri ya kawadaga nda haɲ ma ghwayak, ɲa dza'a guyaku nda Mgham Yesu ma ghuvanata luwa. Mantsa ya tama, ɲa nzakwa mu ɲa dekdek kawadaga nda Mgham[†] Lazglafta. ¹⁸ Tsaya tama lɔvuvswa ɲuduf nda tsa gwadaha ya.

5

Sna a lu ta fitik dza'a vragata Yesu wa

¹ Zwanama da, pahəgla a kuni ta vindaghunafta ka ta wati fitik, nda ya ka ta wati luwa dza'a magakwa tsa skwiha ya wa. ² Nda sna kaghuni ka ghəɲa ghuni kazlay: Manda ghali ta sagha girvidik* ya dza'a sagha fitika Mgham Yesu kə'a. ³ Ma fitika mnay mnduha kazlay: Zda nzaku, ta had hwazlabaku[†] wu kə'a ya, gi ma tsaya dza'a slakwa badzaku, manda va ya ta sagha fitika dgakwa marakw nda hudi dluk ya. Had haɲ dza'a ndapta mida wa. ⁴ Kaghuni zwanama da, ma grum a nzatá nzakwa kaghuni, ɲa sagha tsa fitik ya ksaghu-naghata manda ghali wa. ⁵ Kaghuni demdem ná, zwana tsuwadaka fitik kaghuni. Nza a amu manda gwal ma grum girvidik

ya wa. ⁶ Ka si mantsa tsi katsi, ma ksu hani ta amu manda ɲa sanlaha ya. Katək ná, nzamanza hzleɲa ndiri ka zlaha vgha mu. ⁷ Gwal ta hani ná, girvidik ta hana haɲ ta hani, girvidik ta ghuyakwa haɲ ta ghuyaku guli. ⁸ Amu ya, giftita ta mbaɲa amu ta mbaɲa. Zlaha ma vgha mu. Klafma zlghay nda ɲuduf nda ɲvu ka nzakwa haɲ manda sudatá lguta kufur ɲa wara nda tsi. Fafma ghəɲa mu ta mbaku manda fatá takazak[‡] ma ghəɲ. ⁹ Pəgħa a Lazglafta ta amu ɲa ghuzlamap tiri wa. Hgafħga ta amu ɲa mbamafta nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ghəɲa amu mtuta Yesu, ɲa nzakwa mu kawadaga nda tsi. Dər má ta nda iri mu, dər má nda rwa mu, kawadaga nzatá nzakwa mu nda tsi. ¹¹ Tsaya tama, mbruvswambra ta vgha ghuni, katuvuswa kata ta vgha ghuni manda ya ta magə kuni ndanana ya.

Dzatá ghəɲa gwada Pwal

¹² Zwanama da, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, vlawa glaku ɲa gwal ta ksa slna Lazglafta mataba ghuni, gwal zɲap Lazglafta ka fata ta ghəɲa kaghuni ɲa taghaghunaftá tvani ya. ¹³ Vlawa glaku ɲa taɲ dar ka ɲvuta kuni ta haɲ katakata ta ghəɲa slna taɲ. Nzuvuswanza nda zdaku mataba ghuni, nda ya nda sanlaha guli.

¹⁴ Zwanama da, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, dvawadva ta gwal ta yaɲi, tsafarawa gwal hulebħhuleba, vlawa mbraku ɲa gwal htu mbrakwa taɲ, ka ksa kuni ta ɲuduf nda inda mndu. ¹⁵ Daswa ka kuni, da vranamtá mndu ta ɲaslu ta mndu nda ɲaslu. Nəwawəɲa katək, ka maga skwi ya ɲina mataba ghuni, nda ya ɲa hamata sanlaha tani.

¹⁶ Nda rfu ka kuni nzakwa ghuni. ¹⁷ Ma zlanap kuni ta maga du'a. ¹⁸ Rfanaghawa Lazglafta dər ta ghəɲa wati ma skwi tsi, kabga tsaya skwi ɲa magay ghuni ta zdəganatá Lazglafta, na tsa kaghuni gwal nda ndi'a nda Yesu Kristi ya.

¹⁹ Ma su'ufin kuni ta Sulkum nda ghuɲa, ²⁰ Ma mnə kuni ta mtsiri'u nda gwada la anabi. ²¹ Ama kwatsadapwa inda skwi demdem, ka zbapta kuni ta ya ɲina, ²² ka tsaghuta kuni ta vgha nda inda bədzaku.

²³ Ka ghuɲaghunaghuɲa Lazglafta ya ta vlatá zdaku kaghənjani, ka naghunaftá tsi ka ɲani dardar. Ka nga tsatsi ta kaghuni tsuhtsuh, nda sulkuma ghuni tani, nda hafa ghuni tani, nda sluvvgha ghuni tani. Tsaya dza'a kwal rutsak kul nzafata ta kaghuni ma fitika sagha Mghama mu Yesu Kristi. ²⁴ Dza'a magay tsa Lazglafta ta hgaftá

[†] 4:17 Aya 15-17: Gray nda 1 La Kwareɲt 15:51-52. * 5:2 Gray nda Mata 24:43, Lukwa 12:39, 2 Piyer 3:10. [‡] 5:3 Gray nda Irmiya 6:14, 8:11. [‡] 5:8 Gray nda Isaya 59:17, Afisus 6:11-17.

kaghuni ya, kabga ta magay ta inda skwi
ya mna tsi.

²⁵ Zwanama da, ndaɓawa dzvu ta ghɛɲa
aɲni.

²⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama
nda dɗaftá vgha hmatɓt.

²⁷ Ta ndaɓa ghunata dzvu yu ma hga
Mgham Yesu. Ka dzaɲanafta kuni ta na
delewer na ta inda zwanama.

²⁸ Ka nza zɗakatahuda Mghama mu Yesu
Kristi kawadaga nda kaghuni.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ŋa la 2 La Tesalunik

Gasgu

¹ I'i Pwal, kawadaga nda i Silas nda Timute, ta vinda na delewer na ŋa kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Tesalunik, kaghuni ta nzakway ka ŋa Da mu Lazglafta, nda Mghama mu Yesu Kristi ya. ² Ka nza zđakatahudi nda zđakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi ta ghəŋa kaghuni.

Dza'a sasa Yesu da tsa guma

³ Zwanama da, had' ŋni ta zlanja rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋa kaghuni wa. Nda nza tsaya tđukwa, kabga ta dza'a ta kəma ta kəma zlgħay nda ŋudufa ghuni, nda d'vu ta dza'a ta kəma ta kəma ta magə inda kaghuni ŋa sanlaha ya. ⁴ Tsaya ta kəl ŋni ka ghubakwa ŋni ta ghəŋa kaghuni da sanlaha ma Igliza Lazglafta. Kaghuni ná, ŋanaŋa kuni ta zlgħay nda ŋuduf, ka su'a ghuya daŋwa nda giri ta gə lu ŋa ghuni.

⁵ Tsa ghuya daŋwa ya ta maray kazlay: Tudukwa guma Lazglafta kə'a, ŋa klaftani ta kaghuni ka gwal nda ra ŋa da ga mghama Lazglafta, ya ta ghuyə kuni ta daŋwa ta ghəŋani ya. ⁶ Skwi tđukwa dza'a magata Lazglafta, na tsa ghuyanaptá daŋwa dza'a ghuyanapta tsi ta tsa gwal ta ghuyaghunaptá daŋwa ya guli. ⁷ Ma zlagapta dza'a zlagapta Mgham Yesu Kristi ná, dza'a vlaghnavla ta mbi'a vgha ta kaghuni ta ghuytá daŋwa ya, nda aŋni tani. Ta luwa dza'a saha tsi kawadaga nda duhwalha Lazglafta gwal nda mbra ya. ⁸ Ma takataka vu ta zlgħaku dza'a saha həŋ ŋa ghuzlanaptá iri ta gwal kul snaŋtá Lazglafta*, ta kwalaghutá snatá Lfida Gwada Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa ghuzla iri dza'a ghuzlanapta lu ta həŋ ya ná, tsaya zadanatá həŋ dza'a zadanata lu di'ij nda wa ira Mgham Yesu, nda glakwa mbrakwani† tani. ¹⁰ Ma sahani dza'a magakwa tsaya, ŋa zlazlvay inda gwal ta zlgħafta, ŋa ndərnimay inda taŋ nda ndərmima. Tekw kaghuni mataba taŋ, kabga zlgħafzlgħa kaghuni guli ta gwada ya mnaghuna ŋni.

¹¹ Tsaya ta kəl ŋni ka gdata ta maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa ghuni, kada nzata kuni ka guram nda skwi ya hgaf tsi ta kaghuni, ka zlgħaftá kuni ya. Ka katá tsi ta kaghuni nda mbrakwani, ŋa magay ghuni ta skwi dinadina, nda ya ŋa yifanaftani ta zlgħay nda ŋudufa ghuni. ¹² Mantsa ya tama, dza'a mutsay hga Mghama mu Yesu Kristi ta glaku nda ma kaghuni, ŋa vlaghunatani

guli ta glaku. Nda nza tsaya ka zđakatahuda Lazglafta mu nda Mghama mu Yesu Kristi.

2

Skwi dza'a magaku ta saha Yesu

¹ Zwanama da*, ta kumay ŋni ta mnaghunata gwada ta fitika sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi, nda gwada ta fitika tskavata dza'a tskavata mu ta kəmani ya. Wya skwi ta ndəbu ŋni ta dzvu da kaghuni: ² Ka mamu mndu ta mnaghunata kazlay: Saghasa fitika sagha Mgham Yesu kə'a, yaha kuni da zləŋ ka ghuya ghəŋa ghuni. Dər má la anabi tsi, dər má snaŋ nda sna a kuni ta gwaday, dər i'i a ta vindaghunafata ká lu má mnaghunata. ³ Yahayaha mndu da nanaftá kaghuni dər nda wati ma tsakalawi. Gi banalaj a dza'a sagha tsa fitik ya wa. Makəd tsaya ná, nda ndəgha gwal dza'a gaftá sidi nda Lazglafta, ŋa saba tsa ghwadaka mndu ya daday ta dabi. Tsatsi mndu ta nzakway ka ghuma. ⁴ Dza'a sli'avafsi'a ta ghəŋa inda skwi nda ghuə, nda ya ta ghəŋa inda skwi ta tsəlu lu ta tsəlu ta kamani. ŋa nzamtani ma həga Lazglafta, ŋa mnayni kazlay: I'i Lazglafta† kə'a. ⁵ Mnaghunamna yu ta inda tsa skwiha ya ma fitika nzakwa da da kaghuni. Zaghunapza ra? ⁶ Ndanana ná, nda sna kuni ta skwi ta ŋaghutá tsa ghwadak ya. Ka saghasa tsa fitikani ya ná, dza'a zlagapzlagaga. ⁷ Aŋ mndani, nda ghada ta magakumagaku slnahani. Ma tsanaŋta tsa mndu ta ŋaghuta ya ta tvi dza'azlay ná, kđekkkđek a dza'a maga tsi ta slnani wa. ⁸ Dza'a sabsa ta dabi. Ma sagha dza'a sagha‡ Mghama mu Yesu ma glakwani, ŋa zadanatani nda hafu dza'a vuslagapta tsi ma wani. ⁹ Nda mbrakwa halaway dza'a saba tsa ghwadaka mndu ya, ŋa magayni ta inda mazəzməzma, nda inda skwi ya ta ndrakawu lu nda ndrakawa, nda inda mandərmimi ŋa nana§ mnduha. ¹⁰ Dza'a magay ta inda ghwadaka skwiha ŋa nanaghatá gwal ta zada ghəŋa taŋ, kabga kwalaghuta taŋ ta tsu'afata, dvaf a həŋ ta kahwathwata má dza'a mbanafata həŋ ya wa. ¹¹ Tsaya kəl Lazglafta ka ghunagatá mbrakwa zadaku ta ghəŋa taŋ ŋa zlgħafta taŋ ta tsakalawi, ¹² kada tsanaghata Lazglafta ta guma ta inda tsa gwal ta kwalaghuta zlgħaftá kahwathwata, zđəgana maga ghwadaka skwi ta həŋ ya.

Nzaku ka mnda zlgħay nda ŋuduf nda diha

¹³ Aŋni, nda ra ka rfay ŋni ta Lazglafta ta ghəŋa kaghuni zwanama. Dvudva Mgham Yesu ta kaghuni kabga Lazglafta ta zəbaptá kaghuni daga ta taŋtaŋ, ŋa mbaghunafata

* 1:8 Grawa nda Isaya 66:15. † 1:9 Gray nda Isaya 2:10, 19, 21. * 2:1 Gray nda 1 Tesalunik 4:15-17. † 2:4 Gray nda Daniyel 11:36, Izekiyel 28:2. ‡ 2:8 Gray nda Isaya 11:4. § 2:9 Gray nda Mata 24:24.

nda ma slna Sulkum, ka faghutá kaghuni nda ghuba, ma zlgħafta ghuni nda njudufa ghuni ta tsa kahwathwata ya. ¹⁴ Na tsaya kál tsi ka hgáftá kaghuni nda ma Lfidá Gwadá ya mnaghuna nni, na mutsafta ghuni guli ta glakwa hga Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁵ Tsaya tama zwanama dá ná, dihavawa diha, ka nanata kuni ta inda tsa skwiha taghaghunaf nni ya, dər ya mnaghuna lu nda mna, dər ya vindaghunafta lu nda vinda a tsi.

¹⁶ Ta maga du'a yu da Mghama mu Yesu Kristi tsatsi ka ghənjani, nda ya da Da mu Lazglafta ya ta dvtutá amu, ya ta zdəntá hudí ka lóamatá njuduf nja kdėkedzen, nda skwi faf mu ta ghənj tida. ¹⁷ Ka lóaghunatá tsi ta njuduf, ka vlaghunatá tsi ta mbrakwa gđata ta maga skwi dínadína ma slna nda ya ma gwada.

3

Magawa du'a ta ghənja anni

¹ Skwi ya ta pdaku tama zwanama dá, magawa du'a ta ghənja anni, kada dza'a gwada Mgham Yesu ta kəma ta kəma misimmisim, nda ya nja ghubaray mnduha manda ya ta magaku da kaghuni ya. ² Magawa du'a guli ta ghənja anni nja katanatani da mnduha ta sidi, kabga inda mndu a ta tsu'a na gwada ta mnə nni na wa.

³ Mgham Yesu ná, vərda mndu ya, dza'a mbraghunafmbra, nja nghayni ta kaghuni da halaway*. ⁴ Wya skwi graf nni ta ghənja kaghuni ma ndi'atá vgha nni nda Mgham Yesu: Ta nananja kuni ta hidaku ya ta vlaghunata nni, nda gđata ta gđata kuni ta magay nda ya dza'a kuni magay manda tsaya.

⁵ Ka maraghunamara Mgham Yesu ta tvi nja dvtuta ghuni ta Lazglafta, nda ya nja hbay ghuni ta njuduf manda nja Kristi.

Maga slna manda va nja Pwal

⁶ Zwanama dá, ma hga Mghama mu Yesu Kristi ta mna nni ta na gwada na nja ghuni, tsaghwa vgha tavata mnda zlgħay nda njuduf ta yadi, kul had ta maga skwi taghaghunaf nni. ⁷ Kaghuni, nda sna kaghuni ta skwi nja magay, nja ksay ghuni ta sada nni. Ma nzakwa nni da kaghuni ná, nza a nni ka gwal ta yadi wa. ⁸ Zan a nni ta skwa zaya mndu ka mbalay wa. Anni ka ghənja nni ta slavapta nda rvidik tani, nda fitik tani ka maga slna nja zay nni, kabga va a nni ta ghuyaghunaptá danwa[†] ta ghənja skwa zay nni wa. ⁹ Nza a vəl magay nni mantša ya kazlay, ra a ka mutsay nni ta skwi da kaghuni wu kə'a wa. Nda nza tsa slna magə nni ya nja tagha skwi nja ghuni. ¹⁰ Ma tsa fitika nzakwa nni da kaghuni ya ná, wya ka nni si ta mnaghunata: «Ka va a mndu ta

maga slna ya wu ná, ma vlanj kuni ta skwa zay guli,» ka nni.

¹¹ Tsa nzakwani ya, sna naghlasna kazlay mamu sanlaha ta yadi mataba ghuni, kul had ta maga slna kə'a. Ta ghənja valu da kiwa ghatalakw yeya skwi ta magə hənj. ¹² Skwi ta mnə nni nja tsa mnduha ya, nda hga Mgham Yesu Kristi na: Magawamaga ta slna nda tvani, ka mutsa kaghuni ka ghənja ghuni ta skwi nja zay ghuni, ka nni.

¹³ Kaghuni ya zwanama ná, ma hərfaku kuni ta maga skwi dína. ¹⁴ Ka had yu ta sna tsa gwada vindaf lu ya wu, ka mndu katsi, mnananjwa mnduha demdem, ka dgaghuta kuni ta vgha nda tsi, nja ksafatani ka hula. ¹⁵ Nziya nza tsi, yaha kuni da klaftá hənj ka ghuma ghuni. Zlahawazlaha nda tvani, kabga zwanama ghuni ya.

¹⁶ Ka vlaghunavla Mgham Yesu tsatsi ka ghənjani ta vla zdaku ya, ta zdaku dər ta wati luwa tsi. Ka nza Mgham Yesu kawadaga nda kaghuni demdem.

¹⁷ I Pwal ta vindaghunafta nda dzva da, ta ga zgu yu nja ghuni. Tsaya thatá dzva da ta inda delewerha ta vindafta yu. Mantša ya ta vinda yu.

¹⁸ Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni demdem!

* 3:3 Gray nda Mata 6:13, Yuhwana 17:15. † 3:8 Gray nda Slna gwal ghunay 20:34, 1 Tesalunik 2:9.

Tanjanja tsghatá lwa Pwal nja 1 Timute

Gazgu

¹ I'i Pwal, ghunatá mnda Yesu Kristi, manda ya mnaf Lazglafta mnda mba amu nda Yesu Kristi ya faf mu ta ghəj tida ta vinda na dēlewer na.

² Nja kagha Timute*, vərda zwanja dā ma zlgħay nda n̄uduf ta vinda yu. Ka vlagħavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zđakatahūdani, nda tawa hidahidani, nda zđakwani.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta taghanatá ghwadaka skwi ta mndu

³ Manda ya si ta mnə yu nja gha ma sli'a dā da luwa Mekaduniya ya kay, ka nzata ka ma luwa Afisus, kabga mamu gwal ta tagha tsakalawi nja mnduha. Ka dvanaghata ka ta həj nja zlanja tanj. ⁴ Ka mnanata ka ta həj, yaha həj da lagħwi da hamtá ghəj ma gwada ta prukutunzum, nda mbəda mndəra mndu kul had lu dza'a kđanakta. Ta klaktá hwazlabaku, ka zlanjta njlaku ta kəma ta kəma ma slna Lazglafta ma zlgħay nda n̄uduf tsaha ya. ⁵ Klatá ghəja tsa gwada ta mnaghata yu ya ná, tsaya sli'anaftá d̄vu ya ta sabi ma n̄uduf ya nda ghuəa, nda vərda ndanu kul had sana dga ghəj, nda vərda zlgħay nda n̄uduf. ⁶ Tsughwadaghu tsughwadá sanlaha ta tvi, ka lagħwi zadamta ma tsa hwazlabakuha dza'a kwal katanaftá həj ya. ⁷ Ta kumay həj ta nzakway ka gwal ta taghanaftá zlahu Lazglafta ta mnduha, ama sna a vərda hahəj ta skwi ta mnə həj wa. Sna a həj ta vərda skwi ya sladaf həj tida guli wa.

⁸ Nda sna amu kazlay: Dina zlahu kə'a, ka nda tvani ksa mndu ta slna nda tsi. ⁹ Nda sna amu guli kazlay: Fa a lu ta zlahu ka nja gwal tđukwa wu kə'a, ama fafa lu ta zlahu nja gwal kul sna gwada da mndu, nda gwal ta maga mbrəs, nda gwal ta sisi, nda gwal dmaku, nda gwal kul zlanja Lazglafta, nda gwal kul snanjta dzahay', nda gwal ta pslatá dadaha tanj, nda gwal ta pslatá mndu,¹⁰ nda gwal ta hliri, nda gwal ta hahanaku zgun nda zgun, nda gwal ta dzawaptá mndu ka vu'a, nda gwal tsakalawi, nda gwal ta wada a ta wadu ka bətbət, nda ya nja gwal ta maga sanlaha ma ghwadaka skwiha, ka zlanjta vərđaka tagha skwi. ¹¹ Tsa vərda tagha skwi ya ná, ta slanaghata ma Lfida Gwada fadim lu nja mnay ta ghəja glakwa Lazglafta lu.

Rfanaghatá Kristi

¹² Ta rfay yu ta Yesu Kristi Mghama mu, ta vlihatá mbraku prək maga slna dā. Ta rfay yu ta ghəja vəl klaftani ta i'i ka mndu nda ra nja faftá ghəj tida, nja maganata slna. ¹³ Anj mndani, nda nza yu ka mndu si ta pgha rutsak tida ghalya, ka mnda giri nani, ta balanata, ama ka tawatá Lazglafta ta hidahidá ta i'i, kabga ma kwala dā kul snanjta si ta maga† yu ta tsa skwiha ya. Si had zlgħay nda n̄uduf da i'i wa. ¹⁴ Ka zđidjntá Mghama mu ta huđi katakata, ka vlihatá zlgħay nda n̄uduf, nda d̄vu ya ta mutsu lu ma guyatá vgha nda Yesu Kristi. ¹⁵ Wya tsa vərda gwada nda ra ka tsu'afata inda mndu ya: Sasa Yesu Kristi ta ghəja hadik nja mbanaftá gwal dmaku. I'i mali mataba tanj. ¹⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka tawatá hidahidá ta i'i. Kumanjuma Yesu Kristi ta maravata ma i'i ta nzakway ka mali mataba gwal dmaku ya, ta glakwa ksa n̄udufani. Nda nza ka gray nja gwal dza'a zlgħaftá tsatsi, nja nzakwa tanj nda rfu nja kđekedzenj. ¹⁷ Ka nza sgid nda glaku nja dəkdek nja Mgham kul had ta mta-vata, kul had ta nghavata, tsatsi turtuktuk Lazglafta nja kđekedzenj. Amin!

¹⁸ Timute zwanja dā, na gwada ta mnaghata yu ná, manda va ya mna la anabi ta gwada ta ghəja gha ghalya ya, nja nzakwa na gwada na nja vlagħatá mbraku, kada laviŋta ka ta vulaftá vərđaka vulu. ¹⁹ Njanaja ta zlgħay nda n̄udufa gha nda fatá ndana gha kul had sana dga ghəj. Vziŋvza sanlaha ta tsa fata ndanu kul had dga ghəj ya, ka dzatá zlgħay nda n̄udufa tanj. ²⁰ Mataba tsa mnduha ya na i Himene nda Alegzandra. Vlanjva yu ta həj ta halaway‡, kada kwala həj razəgəltá Lazglafta.

2

Nja wa rakwa tsəbəy mu ta tsəbu na?

¹ Skwi ya vli yu ta mbraku tanjanja ta ghəjani karaku ná, tsaya dawa skwiha da Lazglafta nda maga du'a, nda taw ma ghuvani, nda rfanaghata ta ghəja inda mnduha. ² Dina ka maga du'a ta ghəja mghamha nda inda gwal ta njanatá ga mgham, kada mutsafta mu ta nzaku lebetekw, ma zdaku, ma zlanja Lazglafta nda tvani, nja nzay mu ta nzaku manda ya ta raku dər ta wati ma tvi tsi. ³ Tsaya skwi dīna ta zđəganatá Lazglafta mnda mba amu. ⁴ Ta kumay tsatsi ta mbafta* inda mndu, ka mutsafta tanj ta snanjta kahwathwata. ⁵ Na nzakwani ná, turtuktuk Lazglafta. Turtuktuk mndu ta guyanaftá mndu nda Lazglafta guli. Tsa mndu ya ná, Yesu Kristi ya ⁶ ta vlatá ghəjani nja varatá inda mnduha demdem†. Tsaya skwi ya maga tsi ma fitik

* 1:2 Ngha ta slna gwal ghunay 16:1. † 1:13 Ngha ta slna gwal ghunay 8:3, 9:4-5. ‡ 1:20 Gray nda 1 La Kwareŋt 5:5, 2 Timute 2:17, 2 Timute 4:14. * 2:4 Gray nda Izekiyel 18:23. † 2:6 Gray nda Mata 20:28. ‡ 2:7 Gray nda 2 Timute 1:11.

ya fa Lazglafta. ⁷ Na tsaya kæl lu ka fatá i'i ka mnda mnay, ka mnda ghunay[‡] guli. Nda nza yu ka mnda taghanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda[§] ta gwada ta zlgHay nda ñuduf, nda kahwathwata. Tsakalawa da a wu, kahwathwata ta mnə yu.

I mi'aha nda zgwana

⁸ Ta kumay yu tama ta magay zgwana ma inda vli ta du'a nda kapatá dzvu ya nda ghu6a hezle' nda ta luwa, nda gatá sidi a wu, nda zlerdawi a guli wa.

⁹ Na mi'aha ya guli ná, ka nzakwa hahəñ nda hba vgha manda ya ta raku. Ma laghu həñ da rka nda datá ghəñ ya nda bla. Ma laghu həñ da rka nda dasu, dər nda mizidikw, dər nda lgut ya nda bla dzvani^{*} a tsi. ¹⁰ Ka rka həñ ta rka nda nərmeta slnaha tan, manda ya ta ranja mi'aha ta marantá zlonj tan ta Lazglafta. ¹¹ Ma fitika tagha skwi ya guli, seftekwa ka marakw nzata, nda hanatá ghəñ. ¹² Vlañ a yu ta tvi ta marakw nja taghanaftá skwi, dər nja ga mgham ta ghəñja zgun wa. Seftekwa katsi nzata. ¹³ Adamu na tanjanja mndu zlaganap Lazglafta, kada magaftá tsi ta Hawa. ¹⁴ Adamu a nanaf halaway guli wa, marakw ya nanaf tsi, ka kwalaghutá marakw ta snatá gwada Lazglafta[†]. ¹⁵ Dər má mantsta tsi, dza'a mbanafmba Lazglafta ta marakw nda ma yayni ta zwani, ka gdavagda tsi ta njavata ma zlgHay nda ñudufani, nda dvutá mndu, nda nzaku nda ghu6a.

3

Gwal nghan Igliz

¹ Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada nja faftá ghəñ tida ya. Ka dvafdvá mndu ta slna nzakw ka mali ta ghəñja Igliz katsi ná, nərma skwi ya dvanj tsi. ² Dina ka nzakwa mali ta ghəñja Igliz, ka mndu kul had rut-sak tida, turtuk ka markwani, zlahafzlaha katsi ta ghəñani, ta ndanay katsi ta ndanu tdúkwa, dina ka nzakwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga tan, nda sna katsi ta taghanaftá skwi ta mndu, ³ ma nza tsi ka mndu ta sa ima inabi, ma nza tsi ka mndu ta sidi, ma le6tekw ka nzakwani. Ma nza tsi ka mndu ta ghazenzej, ma nza tsi ka mndu dvutá ta tsemi. ⁴ Nda sna katsi ta njanatá həgani, nda sna katsi ta zlaha zwanani nja nzakwa tan ka zwani ta sna gwada nda hanata ghəñ guli. ⁵ Ka si sna a mndu ta njanatá həgani wu katsi, wa kə'a dza'a lavinjta nghanftá Igliza Lazglafta na? ⁶ Ma nza tsa mndu ya ka lfida mndu ma zlgHay nda ñuduf, da glə tsi ta ghəñ, da zləmbamtá tsi ma mndərga tsa guma tsanagha lu ta halaway ya. ⁷ Dina ka nzakwani ka mndu ya ta ghubu dər gwal kul

snantá Lazglafta, kada nzakwa tsi ka mndu kul had lu ta gagay nda gaga, da zləmbamtá tsi da də6la halaway^{*}.

Gwal ksa slna ma səla mnduha

⁸ Gwal ta ksa slna ma səla mnduha ya guli, dina ka nzakwa tan. Yaha həñ pgha wirak his ma vu, yaha həñ nzakway ka gwal ta sasaku, ka gwal ta zba tsa tsemi nda ta ghwadaka tvi. ⁹ Dina ka nzakway tan ka gwal ta njanatá kahwathwata ya marigin lu ma zlgHay nda ñuduf nda fata ndanu kul had sana dga ghəñ. ¹⁰ Dina ka dzəghantá həñ karaku. Tahula tsa, ka had sana skwi nja mnafta ta həñ wu katsi, lavinjlava həñ ta nzakway ka gwal dza'a ksa slna ma səla mnduha. ¹¹ Mantsta ya mi'aha ta ksa slna ma səla mnduha guli. Dina ka nzakwa tan. Had wu ka həñ ta kusleberaku, zlahafzlaha ka həñ ta ghəñja tan, ka nərmani ka həñ nzakway ma inda skwi. ¹² Mndu ta ksa slna ma səla mnduha ná, turtuk ka markwani, pərdafpərdá katsi ta zlaha zwanani nda gwal ga tan tani. ¹³ Ka nda tvani ta ksa gwal ta ksa slna ma səla mnduha ta slna katsi ná, ta vlañvla lu ta glaku ta həñ ma inda vli. Lavinjlava həñ ta gwada tan kul had zlonj ma fatá ghəñja tan ma zlgHay nda ñuduf ma Yesu Kristi.

Hya skwi ta vlamata zlgHay nda ñuduf

¹⁴ Ta vindi yu ta na delewer na nja gha ná, nda fa ñudufa da ta labə da nghaghaghata. ¹⁵ Ala, ka gərdəgərdá yu katsi, dza'a nda sna ka káka dza'a nzaku ma həga Lazglafta ta nzakway ka Igliz, hahəñ gugudi ta dihanatá kahwathwata. ¹⁶ Manda va tsaya ná, dagala nzakwa skwi ya nda difa payaf Lazglafta, ta nzakway ka Kristi ya zlgHaf mu. Marigin mara Lazglafta ka mnda səla. Tudúkwa nzakwani, ka Sulkum nda ghu6a[†] maranjan. Nda nghan duhwalha Lazglafta, ka mna lu ta gwada tida, nja inda gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka zlgHafntá mnduha ma inda vli ta ghəñja hadik. Ka klaghatá Lazglafta ta luwa da vla glakwani.

4

Tagha skwa gwal tsakalawi

¹ Tsalinjtsala Sulkum nda ghu6a kazlay: Ma kdavakta fitik ná, dza'a zlanavazla sanlaha ta zlgHay nda ñudufa tan, ka laghwi da sna nja sulkumha ta nana mndu, nda tagha skwi ya ta klagapta ghwadaka sulkumha kə'a. ² Na nanaghata gwal ta maga madgwirmadgwir, ta mna tsakalawi, ta həñ. Vli ma ndana tsa mnduha ya ná,

§ 2:7 Gwal kul snantá Lazglafta Da mu ta Luwa. * 2:9 Gray nda 1 Piyer 3:3. † 2:14 Aya 13-14: Nghan ta Zlrafta 2:7, 21-22, 3:1-6. * 3:7 Aya 2-7: Gray nda Titus 1:6-9. † 3:16 Gray nda Ruma 1:4.

manda datá kufur ghandan ma vu ya nzakwani. ³ Dza'a lmay hən̄j ta kla marakw, dza'a lmay hən̄j ta zay lu ta sanlaha ma skwa zay. Wya Lazglafta ta zlagigintá tsa skwiha ya ɲa zay gwal zlg̃hay nda ɲuduf, gwal nda sna ta kahwathwata. Ta zə hən̄j ya, ɲa rɲay tan̄j ta Lazglafta ta ghən̄jani. ⁴ Manda va tsaya, inda skwi zlagigin̄ Lazglafta ná, dɪna* nzakwani. Ka ta rfanagharfa lu ta Lazglafta ta ghən̄jani skwi ta zə lu, had̄ sana skwi ɲa wudanaghuta wu, ⁵ kabga ghuḅin̄ ghuḅa Lazglafta nda gwadani nda ya nda ma maga du'a guli.

Nzakway ka vərda mnda maganata slna ta Yesu Kristi

⁶ Ka taghanaftagha ka ta inda tsa skwiha ya ta zwanama katsi, dza'a nzakway ka ka ɲərma kwalva Yesu Kristi. Dza'a maran̄mara ka kazlay: Nda bagha ka nda gwada zlg̃hay nda ɲuduf, nda ya nda vərɲaka tagha skwi ya taghaf ka kə'a. ⁷ Zluɲzla ta gwada pruku-tunzumha ta gwadə halata mi'aha. Navaɲa kagha, ka nza ka ta nzaku ma ndi'ata vgha gha nda Lazglafta. ⁸ Skwi dɪna zavzava ɲa hwaya us ma vgha, ama sira a katu mida wa. Ndi'atá vgha nda Lazglafta katək na vərda skwi ta kata mndu ma inda skwi, kabga da tsatsi na ta ta imi ta sləmən̄j ta ghən̄j nzaku ya ndanana, nda nzaku ya ta kəma. ⁹ Nana gwada na ná, vərda gwada ya, nda ra ka tsu'af̄ta inda mndu kul had̄ sana dzudzukway. ¹⁰ Taghən̄jani tsaya ta kal mu ka dzatá vgha ka ɲavata ka maga slna, kabga nda fa ghən̄jani mu ta Lazglafta ya nda hafu mida. Tsatsi ta nzakway ka mnda mba inda mndu, katkatatani gwal zlg̃hay nda ɲuduf. ¹¹ Tsaya skwi dza'a ka sladanata, ka taghay.

Nzanza ka mndu ɲa ksa sadani

¹² Yaha mndu da hətətətá nzakwa gha ta ka zwan̄j. Katək ná, nzanza ka ɲa gwal zlg̃hay nda ɲuduf, ka mndu ɲa kla sadani ma tva gwada, ma tva nzaku, nda ya ma tva nzaku nda ghuḅa. ¹³ Ma kḁaku yu ka labə ya, ka gḁata ka ta dzananaftá gwadaf̄ Lazglafta ta mnduha, ka vla ka ta mbraku ɲa tan̄j, ka tagha ka ta skwi ɲa tan̄j. ¹⁴ Yaha ka da ganavatá masfa ta skwi va vlagha Sulkuma ma kagha, ya vlagha lu ma fitika mnata la anabi, ka faghaghatá la galata mndu ta dzvu ya. ¹⁵ Naf̄ɲa ta vgha ta tsa skwiha ya, ka maga ka nda kḁavakta ɲudufa gha, ɲa nghan̄jani inda mnduha káka ta dza'a ta kəma ta kəma. ¹⁶ Dasuwa ka ka nda nzakwa gha, dasuwa ka ka nda skwi ta taghə ka guli. Ndi'amndi'a mida. Ma tsa magay gha mantsa ya, dza'a mbanaf̄ta ka ta ghən̄jani gha, nda gwal ta fata sləmən̄j ka snay tani.

5

Vla ta hidaku ɲa inda gwal zlg̃hay nda ɲuduf

¹ Ma davə ka ta glata mndu. Nda dasuwa ká ka gwada nda tsi, manda skwi nda da gha*. Manda mna gwada ɲa zwanama gha ka ka gwada nda zwana duhwalha. ² Galata mi'aha ya guli ná, manda mamaha gha, káka nghan̄jani. Nghan̄jani ta daghala mi'aha manda kwagha ma gha kul had̄ ndanantá sana skwi nda hən̄j.

Mi'a wadgu

³ Vla ta glaku ɲa vərɲaka mi'aha ka wadgu, ka matun̄julum. ⁴ Ka si mamu zwana tsa wadgu ya, ka zighihani a tsi katsi, tin̄jəl hahən̄j dza'a Zrafta katan̄jta gwal ga tan̄j, ɲa planamtá dzva tan̄j. Tsaya skwi ta zdəganatá Lazglafta. ⁵ Tsa vərda wadgu ta nzakway ka matun̄julum kul had̄ mndu ɲa katan̄jta ya ná, ta Lazglafta fafta tsatsi ta ghən̄jani. Had̄ ta zlan̄jta maga du'a, ka tawa ghən̄jani da Lazglafta nda fitik tani, nda rvidik tani, ɲa dawa katu da tsi wa. ⁶ Ama wadgu ya ta nzaku ta daghayakwani ná, nda mta tsaya dar má ta ndiri tsi. ⁷ Tsaya skwi dza'a ka havanaktá hən̄j, kada nzakwa hən̄j kul had̄ rutsak ta hən̄j. ⁸ Ka had̄ mndu ta nghan̄jani ka la tan̄j, katkatatani la ma həga ga tan̄j wu katsi, ɔlin̄jla tsa mndu ya ta zlg̃hay nda ɲuduf, mal tsatsi badzatani ka mndu kul zlg̃haftá Yesu.

⁹ Marakw ya mtu zə'ala tan̄j ná, ta magay ka imani ta mku' mbsak, kada mbədamta lu mataba mi'a wadgu. Tsa si turtuktuk yeya ka zə'al snaj tsi guli. ¹⁰ Ta ghubay ka lu ma ɲərma slnahani ta magə tsi. Va galanafgala katsi dɪna ta zwani, ta tsu'ay katsi ta mathbay ga tan̄j, ta mbazay katsi ta səla gwal zlg̃hay nda ɲuduf, ta katay katsi ta gwal ta sa duni, fafa katsi ta ghən̄jani ka maga inda ɲərma slna. ¹¹ Yaha ka mbədamtá mi'a wadgu ta ka daghali ma tsa mbsak ya, kabga badu sli'avaf̄ta dva zgun ma vgha tan̄j, ka dganatá hən̄j nda Kristi ná, zbay tan̄j ta dza'agalta da zə'al. ¹² Dza'a ksay guma ta hən̄j kabga ɔlanapla hən̄j ta skwi ya si kura hən̄j tan̄jtan̄j. ¹³ Taghən̄jani tsa guli, had̄ sana skwi ta magə tsi ta ghən̄jani sli'ani da ra watgha həga ga mndu wa. Dza'a ra watgha həga ga mndu yeya a guli wu, dagala va yawa tan̄j. Gwada kul nghanatá hən̄j ná, tsaghuzlaram ka hən̄j dida. ¹⁴ Tsaya tama, ta kumay yu ta sli'a mi'a wadgu ta ka daghali ya da zə'alha tan̄j, ka yaya hən̄j ta zwani, ka nghan̄jani ta həga tan̄j, kada kwala ghumaha mu ta mna gwada kul raku ta amu. ¹⁵ Mamu sanlaha ta gi ghadata mbədaghutá vgha, ka zluɲtá vərda tvi, ka laghwí mista halaway. ¹⁶ Ka mamu sana marakw ta zlg̃haftá Yesu, nda mi'a wadgu ma mndəra tan̄j katsi, ka kata tsi ta hən̄j,

* 4:4 Gray nda Zrafta 1:31. † 4:13 Nghan̄jani ta Lukwa 4:16-21. * 5:1 Gray nda Levitik 19:32.

yaha tsi zlananjá Igliz, kada laviŋta Igliz ta katanjá vərda wadguha ya ta duŋluwaku.

Gwal nŋha Igliz

¹⁷ La galata mndu ta ksa slna đina mataba Igliz ná, đina ka vla glaku dagala ŋa tanj. Katkatatani gwal ta mna gwada, nda gwal ta tagha skwi ŋa mnduha. ¹⁸ Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Hađ kuni dza'a hbunustá budzanj ta wi ta sla ta dga hya wu,» ka'a. Mantsa ya ka'a guli na: «Raŋra vlaŋtá nišelani† ta mndu ta ksa slna,» ka'a. ¹⁹ Ma gi tsu'af ka ta gwada ta mnafta lu ta sani ma glata mndu ta ksa slna mataba Igliz. Ba mamu ka maslámstak tađ his ka hkan a tsi ta snanaghata. ²⁰ Gwal ta ga dmaku ya, dvanaghada va ta hən ta kəma inda mnduha, kada ganafta tsi ta zləŋ ta sanlaha.

²¹ Ta ndəba dzvu yu ŋa gha ta kəma Lazglafta, nda Yesu Kristi, nda ya ta kəma duhwalhani zabap Lazglafta. Snasna ta tsa gwada ya, yaha ka da laghi da đva ghəŋ. Yaha ka da gala mndu nda gala. ²² Yaha ka da gi hwaya fanaghata dzvu ta ghəŋa mndu ŋa vlaŋtá slna mataba Igliza Lazglafta. Yaha ka da hba huta mista mndu ta gatá dmaku. Nŋha ta ghəŋa gha, yaha ka faftá rutsak ta vgha gha.

²³ Yaha ka gđata ta sa imi kwenkwen, ama ka sa ka ki'a ta ima inabi, ŋa ghzla skwi ma huđa gha, nda ya ŋa ghzla tsa gđata ta gđata ka kul dughwanaku ya.

²⁴ Sanlaha ma mnduha ná, ta dađi dmakwa tanj, đar ta la a lu tsanaghata guma ta hən. Ama tahula tsanaghata guma ta hən ta nghavata ŋa sanlaha. ²⁵ Manda va tsaya guli, ta nŋhaku ŋərma slna ta dađi, đar má sabə a tsi ta dađi gi hadahada wu, difaghuta a wa.

6

La vu'aha

¹ Inda gwal ta ga vu'a, ka vla hən ta glaku ŋa danahəgaha tanj, kada kwala mnduha ta raza Lazglafta, nda skwiha ya ta taghə mu. ² Ka gwal zlgħay nda ŋuđuf na danahəgaha tanj katsi, yaha hən da kwal kul sna gwada da hən, kabga nzakwa tanj ka zwanama ma zlgħay nda ŋuđuf. Ka ŋavanja hən katək ka maganata slna tanj nda tvani, kabga tsa danahəgaha tanj ta maganata hən ta slna ya ná, gwal zlgħay nda ŋuđuf ta đvu Lazglafta hən.

Ma tseđi ta saba inda ghwadaka skwi

Tsaya skwiha ŋa taghay gha ŋa mnduha. Ka vla ka ta mbraku ŋa tanj. ³ Ka lagha mndu ka tagha sana skwi tsək, ka zluŋtá vərđaka gwada Mghama mu Yesu Kristi, nda skwi ya ta taghə mu ta ranjá zlgħay nda ŋuđufa

amu katsi, ⁴ tsa mndu ya ná, gla ghəŋ ta glə tsi, hađ sana skwi snanj tsi wa. Dughwana a ma ndanani wa, zləđutawi nda mbađa gwada yeya snanj tsi. Ma tsaya ta saba drakuha, nda zləđutawi, nda razuha, nda ghwadaka uwa'uwalakuha ⁵ nda zləđutawi kul kđavakta mataba gwal kul hađ ghunis-lak ma ghəŋa tanj. Snəgla a hən ta kahwath-wata wa. Dina ná, skwi ŋa mutsa gadghəl ya ka hahəŋ ta ndanay.

⁶ Manda va tsaya nzakwani, đina ná, mghama gadghəl ya, ka ta rfu mndu nda kuraghuta skwi ya da tsi. ⁷ Aŋ mndani, hađ sana skwi ya klaganam mu da ghəŋa hađik wa. Manda va tsaya guli ná, hađ sana skwi ya dza'a klišta mu guli wa. ⁸ Tsaya tama, ka mamu mu nda skwi ŋa zay, nda skwi ŋa suđay ta vgha ya ná, prək mu nda tsa. ⁹ Ama gwal ta zba nzaku ka gadghəl ná, ta dəđamdəđa hən da skwi ta dzəgha mndu. ŋa dəđamta tanj da dəbla ghwadaka mnduha ta bađza mndu, nda ya ta zadanatá mndu ŋa dekdek. ¹⁰ Đvutá tseđi ná, ta klakla ta slrəŋa inda ghwadaka skwi. Ma tsa đvuta tanj ta tseđi ya, ka zlanavatá hən ta zlgħay nda ŋuđufa tanj, ka garađ tsi ta hən katakata.

Vərđaka vula zlgħay nda ŋuđuf

¹¹ Ama kagha mnda Lazglafta, wara ta tsa skwiha ya. Ka zba ka ta tva nzaku tđukwa, nda tva ndi'avatá vgha ta Lazglafta, nda tva zlgħay nda ŋuđuf, nda tva đvutá mndu, nda tva ksa ŋuđuf, nda tva nzaku leđtekwa guli. ¹² Lma ta vərđa lma zlgħay nda ŋuđuf. Zak za ta hafu ŋa kdekedzen, kabga ghafgha Lazglafta ta kagha ta ghəŋani ma mnanja gha ta ŋərmata zlgħay nda ŋuđufa gha ta kəma ndəghata maslámstəkha. ¹³ Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta ta vla hafu ŋa inda skwi, nda ya ta kəma Yesu Kristi ta mniginjá vərđa gwada ta kəma Pwanəs Pilat* ná, ¹⁴ ka ŋanata ka ta na gwada ta mnaghata yu na. Ka nzata ka kul hađ sana skwi ta kagha, kul hađ rutsak, ha ka sagha fitik dza'a kəl Mghama mu Yesu Kristi ka maravata. ¹⁵ Dza'a maravamara bađu fitik ya tsaf Lazglafta. Da tsa Lazglafta ya inda mbraku. Tsatsi Lazglafta turtuktuk. Tsatsi dzuđaya zđaku. Tsatsi ta ga Mgham ta ghəŋa mghamha†. Tsatsi mgham ta malaptá mghamha. ¹⁶ Tsatsi turtukwani kul hađ ta mtavata, ta nzaku ma tsuwadək kul laviŋtá mndu ta đhanavata. Hađ mndu ta kđə nghanja wa. Hađ mndu dza'a laviŋtá nghanja‡ guli wa. Nani glaku, nda mbraku, ŋa kdekedzen. Amin!

Vlanjá hidaku ta gwal ka gadghəl

† **5:18** Nŋha ta Vrafta ta zlahu 25:4 nda 1 La Kwəŋəŋ:9-9, Mata 10:10, Lukwa 10:7. * **6:13** Nŋha ta Yuhwana 18:36-37, 19:11. † **6:15** Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17, Zabura 136:3. ‡ **6:16** Gray nda Zabura 104:2, Sabi 33:20, Yuhwana 1:18.

¹⁷ Mnanamna ta gwal ka gadghəl ma na ghəŋa hadik na, yaha həŋ da ghərɓaku, yaha həŋ da laghwi da faftá ghəŋa tanj ta gadghəla[§] tanj ya dza'a kwal kul nzɗavata. Ta Lazglafta ya ta vlamatá inda skwi ka haslay ŋa nza kwa mu nda rfu ka həŋ faftá ghəŋa tanj. ¹⁸ Mnanamna ta həŋ ka maga həŋ ta zɗaku. Ka sganaghata həŋ ta maga skwiha dɪnadina. Mnanamna ta həŋ ka muvla həŋ ta muvla, ka vɪa həŋ ta skwi ŋa katarjta sanlaha nda tsi. ¹⁹ Ka mantsa ya ka həŋ magay, dza'a tskanatska həŋ ma ŋərma vli ta skwiha tanj, ŋa slafta tanj tida baɗu mahtsim*, kada mutsafta həŋ ta vərɗa hafu.

Dzatá ghəŋa gwada

²⁰ Timute da, dasuwa ka ka ŋanatá skwi ya fagham Lazglafta ma dzvu. Ma fam ka ta wa gha da gwadaha ka bətbət kul gra vgha nda zlgħay nda ŋuduf, nda tagħa skwi ya ta mnə lu kazlay: Snaŋtá skwi kə'a ya, tsaw tsakalawi ya. ²¹ Ma famtá ghəŋ ka tagħa tsa skwiha ya, kəl sanlaha ka Pak zlgħay nda ŋuduf. Ka nza zɗakatahuda Lazglafta nda kaghuni!

[§] 6:17 Gray nda Lukwa 12:20. * 6:19 Gray nda Mata 6:20.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ña 2 Timute

Gazgu

¹ I'i Pwal ta vindaftá na defteri na. Nda nza yu ka mnda ghunay Yesu Kristi, manda ya kumaf Lazglafta. Nda fa yu ña mna gwada ña mnduha ta ghəña gwada ta hafu, ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməñ ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi.

² Ña kagha Timute* zwaná dá, ya ta dvu yu ta vindaghafta yu. Ka vlaghavla Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu ta zdakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zdakwani tani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta ghəña kagha. Ñani ta maganata yu ta slna nda ñudufa dá turtuk, manda ya si ta maganata† dzidziha dá. Inda fitika magay dá ta du'a da Lazglafta nda fitik tani nda rvidik tani ya ná, ta havay yu ta kagha. ⁴ Havakta dá ta fitika mbəzay gha ta ima taw ná, ta mamay yu katakata ta nghəglantá kagha, kada ndəghafta ñudufa dá nda rfu. ⁵ Ta havay yu, ya káka zlgħafta kahwathwata nda ñudufa gha ta Yesu Kristi. Tsa zlgħay nda ñuduf ya ná, tiñəl midza gha Luwis ta zlgħafta, ka fiñtá ma gha Unis. Grafgra yu kazlay: Zlgħafzlgħa kagha guli kə'a. ⁶ Tsaya ta kəl yu ka havglaghakta, yaha ka da wudintá skwi ya vlagha Lazglafta, ma fitika faghaghata dá ta dzvu ya. ⁷ Sulkum ya vlama Lazglafta ná, ña zbukwa vgha a wa. Katək ná, ta mbrə nda mbra ta amu. Ta vlamavla ta dvu nda ksanatá ghəñ.

⁸ Yaha ka da hula mna gwada ta Mghama mu. Yaha ka da hula mna gwada ta i'i tsam lu ma gamak ta gwada ta tsatsi ya guli. Katək ná, zlgħafzlgħa ta ghuya dāñwa kawadagha nda i'i ta ghəña Lfida Gwada, nda fata ghəñ ta mbraku ya ta vlə Lazglafta. ⁹ Tsatsi ta mbamafata. Ka hgaftá tsi ta amu ña nzakwa mu ka mnduhani. Nza a kabga vəl magata mu ta skwi dīna wu, ama mantsa ya kurata tsi nda zdakatahudani. Tsa zdakatahudani ya, vlamavla lu nda ma Yesu Kristi ma kdaku lu ka fatá ghəña hadik. ¹⁰ Ka maravatá tsi ndana tama nda ma zlagapta Yesu Kristi, mnda mba amu. Tsatsi ta klinjta mbrakwa mtaku, ka maramata nda ma Lfida Gwada ta tva nzaku nda hafu ña kdəkeden.

¹¹ Ña mna tsa Lfida Gwada ya ña gwal kul nzakway ka la Yahuda fata Lazglafta ta i'i ka mnda ghunay, ka taghay‡ dá ña tan. ¹² Ta ghəña tsaya ta kəl yu ka ghuya na dāñwa na.

Ama ksa a hulani ta i'i wu, kabga nda sna yu ta mndu ya faf yu ta ghəñ tida. Grafgra yu guli kazlay: Mamu tsatsi nda mbraku, ña ñanatá tsa Lfida Gwada fađim tsi ma dzvu ya ha ka sagha fitika tsa guma kə'a.

¹³ Ka nza kahwathwata gwada ya snañ ka da i'i ka skwi ña klay gha ta sadani. Ka nzamta ka ma zlgħay nda ñuduf, nda ya ma dvu ya vlama Yesu Kristi. ¹⁴ Ñanaña ta ñerma tagha skwi ya faghām lu ma dzvu, nda mbrakwa Sulkum nda ghu6a, ya ta nzaku ma amu ya.

¹⁵ Nda sna ka kazlay: Zlidivazla inda gwal ta hadika Asiya kə'a. Tekw i Fizeł nda Hermuzena mataba tan. ¹⁶ Ka maranañmara Lazglafta ta tawa hidahidani ta ghəña həga ga Unesifura, kabga si ta gdagda ta ksidimta ñuduf. Ksaf a na tsatá i'i ma gamak na ka hula wa. ¹⁷ Katək ná, ma bhagaghatani da luwa Ruma, ka zbə tsi ta i'i ka ndāñda, ka slaftá tsi ta i'i. ¹⁸ Má ka vlanvla Mgham Yesu Kristi ta mutsaftani ta tawa hidahida Lazglafta badu fitika tsa guma. Mal kagha guli nda sna ta katu ya katiha tsi ma nzakwa dá ma luwa Afisus.

2

Nzanza ka vərđaka sludza Yesu Kristi

¹ Kagha tama zwaná dá, mbra ta vgha ma zdakatahudi vlama lu ma Yesu Kristi. ² Skwi ya snañ ka da i'i ta kəma ndəghata masləmtsəkha ya, taghanaftagha ta ñerma mnduha ta lavinjta taghanaftá sanlaha guli.

³ Su'a ta ghuya dāñwa ta slagghata ta ghəña gwada ta Yesu Kristi, manda ya ta su'u vərđa sludzi. ⁴ Ka ta ga sludzi mndu katsi, had' ta laghwi da famtá ghəñani manda ya ta magə hamata mnduha, ka ta kumay tsi ta zdanaftá ñudufa malani wa. ⁵ Manda tsaya mndu ta hwaya guli. Ka hwaya a tsi ta tsa hwaya ya nda tvani* wu katsi ná, mutsaf a ta nisəlani wa. ⁶ Mndu ta ñavata ka hva guli ná, tiñəl tsatsi ta za yakwani. ⁷ Ndana ta skwi ta mnaghata yu. Ka ta ndanay ka katsi, dza'a vlaghavla Lazglafta ta tva snatá inda skwi.

⁸ Havakhava ta Yesu Kristi, tsatsi ta nza-kway ka zivra Dawuda, tsatsi ta sli'agapta nda hafu mataba gwal nda rwa, manda ya ta taghə na Lfida Gwada ya ta mnə yu na. ⁹ Taghəña tsa Lfida Gwada ya ta ghuya yu ta dāñwa ha ka tsamtá i'i ma gamak manda mndu ta magatá ghwadaka skwi. Ama dər má mantsa tsi, hbam a lu ta gwada Lazglafta wa. ¹⁰ Tsaya ta kəl yu ka su'a inda skwi, ña mutsafta gwal zabap Lazglafta ta dākwa tan, kada mutsafta hahəñ guli ta mbaku ta nzakway ma Yesu Kristi, ña nzakwa tan ma

* 1:2 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1. † 1:3 Ngha ta Filipiya 3:4-5. ‡ 1:11 Gray nda 1 Timute 2:7. * 2:5 Gray nda 1 La Kwarent 9:24-27.

glaku kul had kдавaktani ya. ¹¹ Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada nda ra ya.

Ka mtumta mu kawadaga nda tsi, dza'a nzakway mu nda hafu kawadaga nda tsi guli.

¹² Ka ta su'ay mu ta ghuya danwa kawadaga nda tsi, dza'a gay mu ta Mgham kawadaga nda tsi guli.

Ka sna a n̄ni ta kagha wu ka mu nda tsi, sna a yu ta kaghuni guli wu, ka'a dza'azlay nda amu.

¹³ Ka d̄er nza a mu ka n̄erma mndu tawa irani wu, tsatsi tani, ta nzakwani tsatsi[†] ka n̄erma mndu,

kabga laviŋ a tsatsi ta mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu k̄a'a nda gh̄anani wa.

Mna ta v̄erdaka gwada Lazglafta

¹⁴ Havanakhava ta tsa skwiha ta mnaghata yu ya ta sanlaha. Mnamamna ta h̄eŋ ta k̄ema Lazglafta, ka zlan̄ta h̄eŋ ta zl̄erdawi ta gh̄eŋa gwadaha. Had sana skwi ta katanta tsa zl̄erdawi ya ta mndu wu, ta gh̄eŋa zad̄inta gwal ta snay yeya kat̄ek ta zad̄inta tsi. ¹⁵ Kagha, n̄avan̄a ka nzakwa ka ta k̄ema Lazglafta ka mndu nda nd̄aha, ka mnda maga sl̄na kul had hula ta ksaf̄ta ma sl̄nani, ta mna v̄erda gwada nda tvani.

¹⁶ Ma f̄e ka ta wa gha da gwadaha ka b̄etb̄et kul ksa v̄gha nda zlḡhay nda n̄uduf, kabga gwal ta famt̄a gh̄eŋa tan̄ da mnd̄erga tsa gwadaha ya ná, ta sgaku nda sga di'inghuta tan̄ nda Lazglafta. ¹⁷ Gwada ma wa tan̄ guli ná, manda tsakwa gurdza nzakwani. Tekw i Himene[‡] nda Fileta mataba tsa mnduha ya. ¹⁸ Zlun̄zla h̄eŋ ta tva kahwathwata. «Nda ghada luta sl̄'agapta ma mtaku,» ka h̄eŋ ta mnay. Mantsa ya ka h̄eŋ ta zlam̄b̄inta sanlaha ma zlḡhay nda n̄udufa tan̄. ¹⁹ Tsaw tsa dihat̄a dughwan̄a skwi thaf Lazglafta ya ná, gigidavaf a wa. Wya ka lu vindaf̄ta ta tsa dughwan̄ ya: «Nda sna Mgham Lazglafta ta gwal ta nzakway ka n̄ani[§].» Ka lu guli na: «Inda mndu ta mnay kazlay: N̄a Mgham Lazglafta yu k̄a'a ná, ka mb̄edanamb̄eda tsi ta hul ta maga ghwadaka skwi,» ka'a.

²⁰ Huzla tsatsaf lu nda dasu nda ya nda ghuva tili yeya a ta slanaghata lu ma haga dagala wa. Fidat̄a fu sanlaha, tsatsaf nda r̄is̄l lu ta sanlaha. N̄a maga sl̄na badu gwada dagala sanlaha, n̄a maga sl̄na nda hamata fitik sanlaha guli. ²¹ Ka Zlan̄zla mndu ta maga tsa ghwadaka skwiha mn̄e yu ya k̄atsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka guram nda huzla ta k̄al lu ka ksa sl̄na nda tsi badu gwada dagala, ya faghu lu nda paya n̄a maga inda sl̄na d̄inad̄ina.

Nanza ka v̄erda mnda ksa sl̄na Mgham Yesu

²² Tsaghutsa ta v̄gha nda ghwadaka ndanu ya ta kum̄e duhwal ta magay. Zba ta tva maga skwi t̄dukwa, nda tva zlḡhay nda n̄uduf, nda tva d̄vu, nda tva zd̄aku kawadaga nda gwal nda gh̄u6a n̄udufa tan̄, ta h̄ga h̄ga Mgham Lazglafta. ²³ Ma fam kagha ta wa gha da zl̄erd̄utawih̄a ka b̄etb̄et, kul had hayhayani, kabga ta sab̄sa zl̄erd̄awi mida. ²⁴ Vani ná, had mndu ta ksa sl̄na Mgham Lazglafta ta zl̄erd̄awi wa. Kat̄ek ná, ta mamay k̄a inda mnduha ta tsa mndu ya, laviŋlava k̄atsi ta taghanaf̄ta skwi ta mnduha. Ta ksay k̄atsi ta n̄uduf ma skwi ta mn̄e mnduha tida. ²⁵ Nda hanat̄a gh̄eŋ k̄atsi gwada nda gwal ta mb̄adanaf̄ta gwadani. Ka waya ka skwi dza'a v̄lan̄v̄la Lazglafta ta tvi ta h̄eŋ n̄a mb̄adanaf̄ta tan̄ ta nzakwa tan̄, n̄a snan̄ta tan̄ ta kahwathwata. ²⁶ N̄a vrakta gh̄eŋa tan̄, n̄a ndapta tan̄ ma d̄e6la halaway ya si ta ksaghut̄a h̄eŋ n̄a snan̄at̄a skwi ta kum̄e tsi.

3

Kдавakta fitik

¹ Wya skwi n̄a snan̄ta gha: Ma kдавakta fitik ná, dza'a mamu ghuya danwa, ² kabga dza'a nzakway mnduha ka gwal ta d̄vut̄a gh̄eŋa tan̄, ka gwal ta d̄vut̄a t̄sedi, ka gwal ta gh̄er̄b̄aku, ta gla gh̄eŋ, ka gwal ta kwarakwara ta gh̄eŋa Lazglafta, ka gwal kul had n̄zi'inja tan̄ ta dadaha tan̄, ka gwal kul had ta rfa mndu, ka gwal kul had ta zl̄eŋa Lazglafta. ³ Dza'a nzakway h̄eŋ ka gwal tan̄tan̄a gh̄eŋa tan̄, ka gwal kul had ta tawa hid̄ahid̄a ta mndu, ka gwal ta tsanavata gwada ta mndu, ka gwal kul zlahavata, ka gwal ta sidi, ka gwal ka ghuma skwi dina. ⁴ Dza'a nzakway h̄eŋ ka gwal ta dzawapt̄a mndu, ka gwal ta valaf̄ta ta mndu, ka gwal ta gh̄erbuta ma val gla gh̄eŋ. Mal skwi ta zd̄eganat̄a h̄eŋ d̄vu h̄eŋ ka Lazglafta. ⁵ Manda va gwal ta ts̄el̄u n̄a Lazglafta ka h̄eŋ ta ngh̄e lu, ama va a h̄eŋ ta snan̄t̄a mbrakwa Lazglafta wa. Ma guȳe ka ta v̄gha nda mnd̄erga tsa mnduha ya guli. ⁶ Mamu sanlaha mataba tan̄ ta ra watgha, ka dza'a da h̄ega da h̄ega ga mndu da gataf̄ta mi'aha kul had mbrakwa tan̄, h̄bu dmaku ta h̄eŋ, ta zawataku hara'utiri kavghakavgha ma gh̄eŋa tan̄. ⁷ Inda fitik h̄eŋ ta tagha skwi mndani, ama trid̄, laviŋ a h̄eŋ ta snan̄t̄a kahwathwata wa. ⁸ Manda va pghay pgh̄e i Zanes nda Yambres ta gh̄eŋ gh̄er̄n̄agh̄er̄n̄a nda Musa ghalya ya ná, manda va tsaya ta pgha sanlaha ma tsa mnduha ya ta gh̄eŋ gh̄er̄n̄agh̄er̄n̄a nda kahwathwata. Gwal nda hwada ghwinz̄lak tan̄ h̄eŋ. Had hayhaya zlḡhay nda n̄udufa tan̄ wa. ⁹ Ama had h̄eŋ dza'a zapt̄a mtak wa. Gi dza'a nda ngha

[†] 2:13 Aya 11-13: Gray nda Ruma 6:8, Mata 10:33 nda Lukwa 12:9, Mbsak 23:19. [‡] 2:17 Himene: Ngha ta 1 Timute

1:20. [§] 2:19 Gray nda Mbsak. 16:5.

inda mnduha ta tsa tsaḅakwa tan ja, manda va tsa ṅa i Zanes nda Yambres ya.

Vla hidaku

¹⁰ Ama kagha, ksafksa kagha ta skwi ta taghə yu, nda tva nzakwa ḁa, nda klatá ghəṅa slna ta magə yu, nda tva zlgħay nda ṅudufa ḁa, nda ksa ṅuduf ta ksə yu, nda ya ka yu ta ḁvutá mnduha, nda ya ka yu ta gḁavata. Nda sna kagha guli ¹¹ ta tsa giri ya gidip lu, nda ghuya ḁanwa ya ghuydip lu ma luwa Anṅakiya, nda ya ma luwa Ik-waniya, nda ya ma luwa Listra ya. Wati ma giri ya kul gidiptá lu na? Nduk nda tsaya ná, Lazglafta ta katagidipta ma indani*. ¹² Nziya nza tsi, inda gwal ta kuma nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ma ndi'atá vgha nda Yesu Kristi ná, dza'a ganapga lu ta iri ta hən. ¹³ Ama ghwadaka mnduha nda gwal nənḅa mnduha ná, ta kəma ta kəma ta ḅadzakwa nzakwa tan. Dza'a nənḅapnənḅa hən ta sanlaha, dza'a nənḅapnənḅa hən ta ghəṅa tan guli. ¹⁴ Ama kagha, ma skwi ya taghaf ka, káka gḁavata. Ka fafta ka ta ghəṅa gha dar tida, kabga nda sna ka ta mndu ta taghahafta†. ¹⁵ Daga ma ga zwanja gha, nda sna ka ta skwi ma vindatá gwada nda ghuḅa ta nzakway ka gwada Lazglafta. Dza'a vlaghavla ta difil ta kla mndu da mbaku nda ma zlgħaftá Yesu nda ṅuduf. ¹⁶ Inda skwi nda vinda ka gwada Lazglafta ná, Lazglafta ta mnafta. Dina ṅa tagha kahwathwata, ṅa ḁagintá krughuvi, ṅa payaftá mndu, ṅa taghanaftá nzaku tḁukwa ta mndu, ¹⁷ kada nzakwa mnda Lazglafta nda payatá vgha prak ṅa maga inda skwi ṅa maga skwi dina.

4

Mna ta gwada Lazglafta

¹ Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma Yesu Kristi, ya ta dza'a da tsa guma ta ghəṅa gwal nda hafu nda ya ta ghəṅa gwal nda rwa. Ka yu ta mnaghata nda ma hga sagha ya dza'a sagha Kristi, nda ya nda ma ga mghamani ná, ² mna ta gwada Lazglafta, ka gḁata ka ta vrafta tida, ḁər ma fitikani tsi, ḁər ma fitikani a tsi wu. Zlaha ta gwal ta maga ghwadaka skwi, dva ta hən, vla ta mbraku ṅa tan, hbatá ṅuduf ka tagha ka ta skwi ṅa tan, ³ kabga mamu sana fitik dza'a sagha ṅa kwala mnduha kul snəgəltá vərḁaka tagha skwi. ṅa laghwa tan sna skwi ya ta kumə ghəṅ tan. ṅa laghwa tan da mbala ghwadaka gwal tagha

skwi ṅa taghanatá skwi ya ta kumə hən. ⁴ Dza'a nu'afnu'a hən ta sləmənja tan yaha hən snanṅtá kahwathwata, ka mbəḁagħutá vgha da sna tsakalawi. ⁵ Ama kagha ya, gḁavagḁa gha ma ghunislaḁa gha, su'a ta ghuya ḁanwa, magatá kahwathwata slna mndu ta mna Lfida Gwada. Kḁanafkḁa ta slna nzakwa gha ka mnda maganatá slna ta Lazglafta.

⁶ I'i, nda maga fitika ḁa, taghwan ja yu ka mtaku wa. Nḁusak ndusa fitika sli'a ḁa. ⁷ Vulavula yu ta vərḁaka vulu, kḁanakkḁa yu ta vərḁaka hwaya ḁa, ṅanənja yu ta zlgħay nda ṅudufa ḁa. ⁸ Ndanana, ta kzlayk-zlay nisəla vəl zaktá ḁa ta ghwa ta i'i. Tsa nisəla ya ná, zewzewa mbaku ya dza'a vli-hata mnda tsa guma tḁukwa, baḁu fitika tsa guma. ṅa ḁa ndaghəṅa ḁa yeya a wu, nduk nda inda gwal ta kzla ḁvaftá saghani.

Skwi nghadap Pwal kaghəṅani

⁹ Ka ṅavata ka ka sabi slidighata misim-misim. ¹⁰ Wana zlidivazla na Demaska*, kabga laghula ḁvutá skwa ghəṅa hadik, ka sli'aftá tsi ka laghwi da luwa Tesalunik. Laghula na Kresen ja hadika Galat, ta laghu Titus ta hadika Dalmatiya guli. ¹¹ Lukwa turtukwani yeya tavatá i'i. Ta sabə ka ya, ka klaganapta ka nda Markus, dza'a katay ta i'i katakata ma slna† ḁa. ¹² Ghunaghaghuna yu ta Tisik da luwa Afisus‡. ¹³ Ta sabə ka ya, ka laba ka nda ma luwa Truwas, ka klagidipta ka ta lguta ghzla mtasla ḁa ga Karpus ya. Ka klaganapta ka nda defteriha, katkatatani, tsa ka huta§ ya.

¹⁴ Dagala ghwadaka skwi magiha Alegzandra ta nzakway ka ḁəgha. Mgham Lazglafta dza'a planamtá skwi maga* tsi. ¹⁵ Kagha guli, ḁasuwa káka nda tsi, kabga nzanza ghəṅaghəṅa nda skwi ya ta mnə mu.

¹⁶ Baḁu tanṅanja lagha ḁa ḁa guma da mbəḁa gwada ta ghəṅa ḁa ná, haḁ sana mndu ta katihata wu, zlidivazla hən demdem. Ma tsunus Lazglafta ta gumani ta hən. ¹⁷ Tsaw nzanza Mgham Lazglafta kawadaga nda i'i, ka vlihatá tsi ta mbraku, kəl yu ka kḁanaktá mna gwadani, ka snanṅtá inda gwal kul nza-kway ka la Yahuda. Katigipkata Lazglafta guli ma wa rveri. ¹⁸ Nda sna yu guli ná, dza'a katigipkata Lazglafta ma inda ghwadaka skwi. Dza'a katay ta i'i ṅa lafa ḁa ta luwa da vla ga mghamani. ṅani glaku ṅa kḁəkedzen. Amin!

* **3:11** Anṅakiya (ma Pisidi), Ikwanija, Listra: Ngha ta Slna gwal ghunay 13-14. Mgham ma indani: Gray nda Zabura 34:20. † **3:14** Ngha ta 1:5, 2:2. * **4:10** Demaska: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimunj 24. Tit, ngha ta 2 La Kwarentj 8:23, Galat 2:3, Tir 1:4. † **4:11** Lukwa: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimunj 24. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, Kwalasuha 4:10 Filimunj 24. ‡ **4:12** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, Afisus 6:21. 22, Kwalasuha 4:7. 8. § **4:13** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:6. Delewera: Huta rini, katkatatani ṅa tuwak, ka ṅa gu a tsi ta payafta lu ṅa vindi tida. * **4:14** Alegzandra: Ngha ta 1 Timute 1:20. Mgham, skwi ya maga tsi: Grafgra nda Zabura 62:13, Mahdihi 24:12, Ruma 2:6.

Gazgu

¹⁹ Ka ganaghata ka ta zgu ta i Priskila, nda Akilas, nda gwal ga Unesifura[†] tani guli. ²⁰ Ta ma luwa Kwarejt na Irasta. Ma luwa Miletus zlanata yu ta Trufim kul dughwanaku[‡]. ²¹ Ka ñavata ka, ka sabi mis-immisim ma kɗaku fitika mazlam.

Ta ga zgu i Yubulus, nda Pudeŋsa nda Linusa, nda Klawdiya, nda inda zwanama, ña gha.

²² Ka nza Mgham Lazglafta nda kagha.

Ka nza zɗakatahuda Lazglafta guli nda kaghuni demdem!

[†] **4:19** I Priskila nda Akila: Ngha ta Slna gwal ghunay 18:2. Unesifura: Ngha ta 1:16-17.

[‡] **4:20** Irasta: Ngha ta Slna

gwal ghunay 19:22, Ruma 16:23. Trufim: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, 21:29.

Tsgha ta lwa Pwal ña Titus

Ga zgu

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Lazglafta, ghunatá mnda Yesu Kristi, ña katanjá mnduha dagap Lazglafta ña nzakway ka ñani, ña snanamtá hən̄j ta vɔrdaka tagha skwi ta maramatá tva nzaku ta zdəganatá Lazglafta ya. ² Ña nzakwa tan̄j nda fatá ghən̄j ta mutsa hafu ña kdekedzen̄j, kabga ghadaghada Lazglafta kul had̄ ta tsakalawi ta tamafatá imi ta sləmən̄j, ma kdaku tsi ka tsaftá ghəñja hadik. ³ Ka klijinjá Lazglafta ta gwadani ña mnduha ma fitik ya kuman̄j tsi nda ma mna gwadani. Tsatsi Lazglafta mnda mba mndu ta ghunaftá i'i ña magay.

⁴ Ña kagha Titus*, vɔrdá zwan̄ja dá ma zlgħay nda ñuduf ta vinda yu. Ka nza zdakatahudi nda zdakwa Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi mnda mba amu kawadaga nda kagha.

Mndərga nzaku ta ranjá mnda mali mataba guyata ghən̄j

⁵ Zlagħazla yu ma luwa Kret ña payanata għa ta skwiha ta padaku. Ka zabapta ka ta gwal ngha Igliz ma inda luwa manda ya tagħaghaf yu. ⁶ Tsa gwal dza'a zabapta ka ya ná, gwal kul had̄ gwada ta ghəñja tan̄j katsi, gwal turtuk turtuk markwa tan̄j, zlgħafzlgħa ka zwana tan̄j ta Yesu, ksu a sli'inj ta hən̄j wu, had̄ hən̄j ta mbrəs wu, katsi. ⁷ Mndu kul had̄ gwada ta ghəñjani katsi, kabga slna Lazglafta ta magə tsi. Má ma nza tsi ka mndu tsu'aslanslan̄ja, ka mndu ta gufwaku ñudufani, ka mndu ta ghuyaku, ka mnda ghazen̄jen̄j, ma nza tsi ka mndu ta nən̄baptá mndu ma tsemi. ⁸ Ta tsu'ay katsi ta mndu ga tan̄j, ta dvyat katsi ta maga skwi dina, mndu nda hanata ghən̄j katsi, tdukwa mndu katsi, mndu nda ghuḅa katsi, mndu ta ngha ghəñjani katsi. ⁹ Mndu ta lavinjta ñanata gwada Lazglafta taḅta skwi manda va ya tagħanaf lu katsi. Tsaya dza'a kəl tsi ka pɔrdafta katanjá sanlaha nda tagħanaftá skwi tdukwa manda va ya ta raku ta hən̄j, ña maranantá krughuva tan̄j ta gwal ta mbədanafatá[†] gwada.

¹⁰ Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha gwal kul had̄ ta sna gwada da mndu, ta tsabaku, ta babara mnduha. Wya mal mataba gwal nda tsatsa fafaḅa tan̄j na tsa gwal ta maga tsa skwiha ya. ¹¹ Ka hanafta lu ta wi ta hən̄j, kabga ta ɔadza nzaku ma həga ga mndu hən̄j nda tagħa skwiha kul raku ña mndu, ña mutsa skwi ta tvi kul dinaku. ¹² Ka sana slayan̄j mataba la Kret ta mnay na:

«Tsakalawi slna la Kret, la tsuday hən̄j, la yadi, la mahahau' hən̄j,» ka'a. ¹³ Ta ña tsa mndu ya tsa gwada ya. Mantsa tama, dvanaghadvá ta hən̄j ka ndan̄ja, ka ksa hən̄j ta tva Lazglafta dina. ¹⁴ Dəvanagħa dva ta hən̄j ka zlan̄ja hən̄j ta sna tsa garaku ta garə la Yahuda, nda tsa zlahuha mnduha ta mbədanatá hul ta kahwathwata ya. ¹⁵ Nda ghuḅa inda skwi demdem ña gwal nda ghuḅa. Had̄ skwi nda ghuḅa da gwal kul ghuḅaku kul zlgħaftá gwada Lazglafta wu, dina a ndana tan̄j wu, dina a ghunislaka tan̄j wa. ¹⁶ Nda sna ñni ta Lazglafta ka hən̄j ta mnay, nda ta tva skwi ta magə hən̄j ya ná, sna a hən̄j ta Lazglafta wu, nda nza hən̄j ka skwa mbiday ka gwal mbrəs, lavinj a hən̄j ta magatá skwi dina dər ka ki'a wa.

2

Tva nzakwa mnda zlgħay nda ñuduf

¹ Wya skwi dza'a kagħa magay: Navan̄ja ka tagħa ka ña mnduha ta hyahya skwi ta ghəñja dina. ² Ka mna ka ña la galata mndu, ka nzata hən̄j nda hanatá ghən̄j ka gwal nda ra vla glaku ña tan̄j, ka gwal nda vɔrdá ghunislak da hən̄j, nda zlgħay nda ñuduf tdukwa, nda vɔrdá dvyu, ka nzata hən̄j ka gwal ksa ñuduf guli. ³ Mantsa ka ka da mnanatá la galata mi'aha guli, ña magay tan̄j ta nərma skwi manda ya ta zdəganatá Lazglafta. Yaha hən̄j da tsa mndəra mndu, yaha hən̄j da ghuyaku, ka tagħa hən̄j ta skwi dina dina ña sanlaha. ⁴ Mantsa ya tama dza'a kəl hən̄j ka tagħanaftá dagħala mi'aha ta dva zə'alha tan̄j nda zwana tan̄j, ⁵ nda tva ndanu tdukwa, ta hən̄j. Ka nzakwa hən̄j ka gwal nda ghuḅa. Ka ñanata hən̄j ta həga tan̄j dina. Ka nzakwa hən̄j ka nərma mi'aha. Ka sna hən̄j ta gwada da zə'alha tan̄j. Mantsa ya ka hən̄j da magay kada kwala lu ta vza rutsak ta gwada Lazglafta.

⁶ Ka mnanata ka ta zwana duhwalha guli, ka hananata hən̄j ta hən̄j ⁷ ma inda skwi. Kagħa guli, ka maga ka ta skwi dina ña nghay tan̄j ta kagħa, ña ksay tan̄j ta sada għa. Nda ñuduf turtuk kaka tagħa skwi ta tagħə ka ña tan̄j. Yaha ka da tsabaku. ⁸ Hyahya gwada kaka mnay, ña ksutani ta gwal mbadanaftá gwada ka hula kada kwala hən̄j mutsaftá vzaftá rutsak ta amu.

⁹ Ka mnanata ka ta la vu'aha guli, ka sna hən̄j ta gwada da dan̄jahəga tan̄j ma inda skwi. Ka maganata hən̄j ta skwi dza'a zdanaftá ñuduf ta hən̄j. Yaha hən̄j da mbadavi nda hən̄j guli. ¹⁰ Yaha hən̄j da kasan̄tá skwiha tan̄j. Nərma skwi ka hən̄j da magay katak, kada grafta dan̄jahəga tan̄j kazlay: Tudukwa mnduha hən̄j kə'a. Mantsa dza'a kəl mnduha ka għuba tsa skwiha ta tagħə mu ta ghəñja Lazglafta mnda mba amu ya.

* 1:4 Tit: Ngha ta 2 La Kwareñt 8:23, Galat 2:3, 2 Timute 4:10. † 1:9 Aya 6-9: Gray nda Timute 3:2-7.

Mbanafta Lazglafta ta mnduha ma dmakwa taj

¹¹ Dina ka magay mnduha Lazglafta ta tsa skwiha mnə yu ya, kabga maranmara Lazglafta ta zđakatahudi ni ta nzakway ka dzuđaya mbaku ŋa inda mnduha demdem, ŋa mutsay taj ta mbaku. ¹² Tsa zđakatahudi vlama Lazglafta ya, ta taghamatá kwal kul mbəđglanatá hul, ŋa kwal kul maməgəltá skwa ghəŋa hadik, ŋa nzay mu ta nzakwa mu ma na ghəŋa hadik na nda hanatá ghəŋ, nda maga skwi tđukwa, nda sna gwada Lazglafta, ¹³ ma na nzakwa mu ta kzla ŋərma fitik faf mu ta ghəŋ tida dza'a maravata glakwa Lazglafta dagala, ta nzakway ka Yesu Kristi mnda mba amu ya, ¹⁴ ta vlatá ghəŋani ka mtuta ma vla mu ŋa varagamapta ma dmakwa mu, ŋa nzakwa mu ka gwal nda ghuđa ta kəmani, kada nuta mu ka mnduhani ta mama maga ŋərma* slnaha inda fitik.

¹⁵ Mantsa ya káka da taghanaftá həŋ. Ka vlanja ka ta mbraku ta həŋ. Ka dvanaghata ka ta gwal kul sna gwada nda inda mbraku ya vlagha Lazglafta. Yaha mnduha da hertəta ta kagha.

3

Nzaku ta ranjá mnda zlgħay nda ŋuđuf

¹ Havanakhava ta gwal zlgħay nda ŋuđuf, ka hanaganata həŋ ta ghəŋ mista mghamha* nda ya da la ŋumna ka maga həŋ ta skwi ta mnanata lu ta həŋ. ² Mnanamna ta həŋ, yaha həŋ da mna ghwadaka skwi ta mndu, nda zđaku ka həŋ nzaku nda mndu. Ka gwal dzra nzaku ka həŋ, lebtekwə ka həŋ nzata nda inda mndu, ³ kabga si ka rgha dər amu ghalya, had mu si ta sna gwada da mndu wa. Si nda zada mu, ka nzaku mu ka vu'a maga ghwadaka skwi nda hara'u ta iri. Ta nzaku nda sidi kawadaga nda ghudzaku mu ta nzaku, prək má ka mbida amu. Ta husanhusa amu ta mnduha, ta husamahusa mnduha guli. ⁴ Ama, manda maranja Lazglafta mnda mba amu ta zđakwani nda dva mndani katakata, ⁵ ka mbamaftá tsi. Vəl magata mu ta skwiha tđukwa a wu, hidahida tawa tsi ta amu, ka ghuđimistá mbrakwa Sulkum nda ghuđa, † kəl mu ka mutsaftá lfida yaku. ⁶ Tsa Sulkum nda ghuđa ghunaga Lazglafta nda ma Yesu Kristi ya ta ndəghanaftá ŋuđufa mu. ⁷ Mantsa ya kə'a zđanjahudi ka namafta ka ŋərma mnduha ŋa mutsay mu ta hafu ŋa kđekedzeŋ ya faf mu ta ghəŋ tida. ⁸ Vərda skwi na gwada ta mnə yu na.

Ka gdata ka ta mna tsa gwada ya ka ŋđanja ŋa mnduha, kada maga gwal zlgħay

nda ŋuđuf ta ŋərma skwiha inda fitik. Tsa ya vərda skwi ta kata mnduha. ⁹ Tsaghutsa ta vgha nda zləđutawi ka bətbət ta ghəŋa gwada ta mbəda mndəra mndu‡ nda ya nda gwada ta ghəŋa zlahə Musa. Had hayhaya tsa skwiha ya wu, kata a ta mndu wa. ¹⁰ Ka mamu mndu ta kladamtá daga vgha da taba gwal zlgħay nda ŋuđuf katsi, ka dvanaghata ka karaku. Ka ta zlanj a tsi tahula dvəglanaghata gha ka mahis^S wu, ka zliŋta ka ta tvani. ¹¹ Mndərga tsa mndu ta daga mndu mantsa ya ná, nda sna kazlay: Nda zada yu ma tvi kə'a. Ta kama ta kama ta dza'a tsi nda maga dmaku, nda má dzvudzvani ksuvuta tsi ta ŋani.

Hidaku vlan lu ta Titus

¹² Ka ghunadapghuna yu ta Artimas ka Tisik a tsi katsi, ka saba ka misimmisim slidighata ma Nikwapwalis, kabga hada dza'a za yu ta fwaka da, ka yu ndanapta. ¹³ Ma fitik dza'a sli'ifta i Zenas mnda tsa guma nda Apwalus ma Kret ka sli'i ya, ka katanja ka ta həŋ, da htuguduntá skwi ta həŋ ma tvi. ¹⁴ Dina ka taghanaftá gwal zlgħay nda ŋuđuf manda amu ta ŋavata ka maga skwiha dīnadina, ŋa katanja taj ta gwal htaghu skwi da həŋ, kabga dza'a mutsay həŋ ta nisəla taj.

Ga zgu ŋa kđiŋta

¹⁵ Ta ga zgu inda gwal kawadaga nda i'i ŋa gha, ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha u ma zlgħay nda ŋuđuf.

Ka nza zđakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

* 2:14 Gray nda Zabura 130:8, Izekiyel 37:23, Sabi 19:5, Vrafta ta zlahu 14:2, 1 Piyer 2:9 Ifesuha 2:10.

* 3:1 Gray

nda Ruma 13:1, 1 Piyer 2:13. † 3:5 Gray nda Yuhwana 3:5.

‡ 3:9 Ngha ta 1 Timute 1:4.

§ 3:10 Gray nda Mata 18:15-17.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa Filimuj

Ga zgu

¹ I'i Pwal Tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl maganata da ta slna ta Yesu Kristi*, kawadaga nda zwanjama mu Timute ŋni ta vindaghafta, a gra Filimuj ta nzakway ta gwa ghəŋ nda aŋni ma mndərga na slna na.

² Ta ga zgu ŋni ŋa mukuma mu Apiya nda Artipus† ya ta wda slna Lazglafta manda aŋni guli. Ta ga zgu ŋni guli ŋa pđakwa sanlaha ma Igliz ta tska vgha ma həga ga ghuni ka maga du'a. ³ Ka nza zdakatahuda Lazglafta Da nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəŋa ghuni. Ka vlaghunata həŋ ta zdaku.

Rfay Pwal ta Lazglafta ta ghəŋa Filimuj

⁴ Inda fitika magay da ta du'a, ta kulay yu ta hga gha, ka rfa Lazglafta ta ghəŋa kagha, ⁵ kabga snidighasna na zlghay ya zlghaf ka ta Mghama mu Yesu Kristi, nda dvtuta ya dvtu ka kahwathwata ta gwal zlghay nda ŋuduf. ⁶ Ta maga du'a yu da Lazglafta ka maravata pghata ghəŋa na zlghay nda ŋuduf nda gwa u mida na, nda ma slna u. Mantsa, ka zlagapta ŋərma skwi ta kumə ŋni ta magata gha ŋa Kristi bđanay ta daβi. ⁷ Zwanjama da, mndərga tsa dvtu ta dvtu ka ta gwal zlghay nda ŋuduf ya ná, vlihavla ta rfu, ta ufihata vgha guli, kabga dvtudva ka ta gwal zlghay nda ŋuduf, ka mbanafat həŋ.

Ndəba dzva Pwal da Filimuj ŋa tsu'afatá Unesima

⁸ Aŋ mndani, má si slaghusla yu ma nza-kwa da ka ghunata mnda Kristi, má ŋa mnaghatá tva skwi ma ŋa magay gha dina. ⁹ Ama dzvu ta ndəbu yu da kagha nda ma dvtu. I'i Pwal ya, glata mndu yu guli, wana ndanana tsamtsa lu ta i'i ma gamak, kabga maganata da ta slna ta Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ndəba dzvu yu da kagha ta ghəŋa zwanjama da Unesima ya mutsaf yu ma Kristi, ma na nzakwa da ma gamak na. ¹¹ Wya si had hay-hayani da kagha ghalya wa. Ndana tama, dza'a katay ta kagha nda i'i tani.

¹² Wya yu ta ghunədaghapta, ya hara da ya. ¹³ Si má ta kumay yu ta ŋaghuta tavata i'i hadna ma na nzakwa da tsam lu ma gamak ta ghəŋa Lfida Gwada, má ŋa magihatá slna ma vla gha, ya má da dawu yu ta magihata gha. ¹⁴ Tsaw tama ná, laviŋ a yu ta magay ga ghəŋ ga ghəŋa da kul snanata yu da kagha wu, ba má da kagha katsi sabi da nzakw tsa zdakwa gha ya ka mbla kagha.

¹⁵ Ba kada vrəglavafta nzakwa ghuni ŋa kdekedzeŋ ká skwi nda Unesima kal tsi ka dgata vgha nda kagha ŋa fitik kwitikw. ¹⁶ Ndanana ná, ta ka vu'a a nzakwani wu, mal tsatsi ka vu'a, nda nza ka zwanjama mu tegedteged. Dvtudva i'i, kagha yeya dza'a kwal kul dvafta rki. Mnda səla ya, zwanjama gha ya guli ma Kristi.

¹⁷ Ka si klafkla ka ta i'i ka gra gha katsi ná, ka zlghafta ka manda skwi vərda i'i ta zlghə ka. ¹⁸ Ka si mamu dmaku mataba ghuni, nda ya ka mamu skwa gha da tsi, da i'i dawa ka. ¹⁹ I'i Pwal, ta vindafta nda dzva da yu, dza'a play yu, dmanja da kagha ma zlgha nda ŋuduf a skwi ta kumə yu ta mnay guli wa. ²⁰ Mantsa zwanjama da, ta ndəba dzvu yu da kagha ma hga Mghama mu, ka ləihata ka ta ŋudufa da ma guyatá vgha u ma Kristi.

²¹ Ta vindi yu ta na delewer na ná, nda sna yu kazlay: Dza'a magihamaga ka ta skwi ta dawu yu da kagha, nda sna yu guli dza'a magamaga ka ka malaghatá ya mna yu kə'a. ²² Mantsa, ta daway yu ta payidifta gha ta dzuguvi guli. Ta grafta yu ná, dza'a tsu'aftsu'a Lazglafta ta du'a ghuni ŋa vli-hatani ta tvi ŋa bhadaghata da da kaghuni.

Ga zgu ŋa dza ghəŋa gwada

²³ Ta ga zgu Ipafras‡ ŋa gha, ya tsam lu ma gamak kawadaga nda i'i ta ghəŋa mag-anatani ta slna ta Yesu Kristi. ²⁴ Ta ga zgu i Markus nda Aristarkus nda Demaska nda Lukwa, gwal ta ksəŋni ta slna§ kawadaga da həŋ, ŋa gha guli.

²⁵ Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi nda kaghuni.

* 1:1 Ngha ta ayaha 13, 22 nda 23. † 1:2 Ngha ta Ruma. 16:5. ‡ 1:23 Ipafras: Ngha ta Kwalasuha 1:7, 4:12.

§ 1:24 Markus: Ngha ta 2 Timute 4:11, Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2, Kwalasuha 4:10. Demas: Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:10. Lukwa Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:11.

Tsgħa ta lwi ɲa La Hebru

Gwadgamata Lazglafta nda ma Zwanjani

¹ Manda ghalya ná, nda kdá fitika Lazglafta ta gwadganatá dzidziha mu nda ta tvi kavghakavgha nda ma wa la anabi. ² Ama ndanana, nda ma Zwanjani ta gwada Lazglafta ta gwada nda amu. Ma fitika zlagiginja Lazglafta ta ghəŋja hadik* ná, nda tsa Zwanjani ya zlagigin tsi. Tsa Zwanjani ya guli fanagħa tsi ta ga mgham ta ghəŋja inda skwi. ³ Tsa Zwanjani ya ta mara glakwa Lazglafta. Manda va nzakwa Lazglafta ya ná, manda va tsaya nzakwa tsatsi guli. Nda ma mbrakwa gwadani ɲanata tsi ta inda skwi ta ghəŋja hadik. Tahula kdɛntani ta magatá slna għuɛɛntá dmakwa mnduha, ka nzatá tsi ta luwa nda ga zegħwa Lazglafta† ya ta ga mgham ta ghəŋja inda skwi.

Mal Yesu ka inda duhwalha Lazglafta

⁴ Mantsa ya kəl tsa Zwanjani ya ka malagħutá duhwalha Lazglafta, manda va hgu ya vlanj tsi ka malagħutá ɲa tanj ya. ⁵ Had duhwalha Lazglafta ya ta kdá walaɲta Lazglafta ta mnanata kazlay:

«Kagħa ná, Zwanja dá ka, nda nza yu ka Da għa daga gita» kə'a wa.

Had ya guli ta kdá walaɲta tsi ta mnanata kazlay: Dza'a nzakway yu ka Da għa, dza'a nzakway kagħa ka Zwanja dá‡ kə'a guli wa.

⁶ Sana skwi guli, ma fitika dza'a Lazglafta għunagatá kdakwa Zwanjani da ghəŋja hadik, ka'a mantsa:

«Ka tsəlɛla inda duhwalha Lazglafta ta tsəlɛlu ɲani,» ka'a.

⁷ Ama wya ka'a mnata ta ghəŋja duhwalani: «Gwal ksihatá slna hahəŋ, ɲa nanaftá həŋ manda falak,

ɲa nzakwa tanj manda għanika vu,»§ ka'a.

⁸ ɲa Zwanjani ya, wya ka Lazglafta mnata ta ghəŋjani:

«Dughurukwa ga mghama għa Lazglafta ná, nda nza ɲa kdəkedzenj. Dafa ga mghama għa ná,

nda nza ɲa ga mgham ta ghəŋja mnduha nda tvi tdukwa.

⁹ Skwiha tdukwatdukwa ta zdəgagħatá kagħa,

dva a kagħa ta ghwadaka skwiha wa.

Tsaya kəl Da għa Lazglafta ka pghaghagħatá rdá zdəgħaftá ɲuduf,

ka dvtutá tsi ta kagħa ka malagħutá graħa* għa,» ka'a.

¹⁰ Ka'a guli:

«Kagħa ná, Mgham ka.

Ma zlraftani, kagħa ta magaftá ghəŋja hadik. Luwa guli ná, magatá slna dzva għa ya.

¹¹ Inda tsa skwi ya ná, dza'a hərdú hərdá həŋ. Ama kagħa ná, nda nza kagħa ɲa kdəkedzenj.

Tsa hadik ya nda luwa tani ná, dza'a haluhala həŋ manda halakwa lgut.

¹² Manda ya ta mbsafta lu ta lgut ya, manda tsaya dza'a mbsafta ka ta həŋ.

Dza'a mbədavafmbədə həŋ, manda ya ta mbədavaf ta lgut.

Ama kagħa, manda va tsa nzakwa għa ya ná,

manda va tsaya ka, had kdavakta† nzakwa għa wa.»

¹³ Ta walaɲ a Lazglafta ta mnanatá ya dər turtuk mataba duhwalhani kazlay:

«Sawi nzata nda ga zegħwa dá, dza'a pghapgha yu ta għumaha għa ɲa nzakwa tanj ka skwata pgha səlaha‡ għa» kə'a wa.

¹⁴ Duhwalha Lazglafta ná, sulkumha ta maganatá slna ta Lazglafta, ta ghwanu lu ta həŋ ɲa katanjta gwal ta nzakway ɲa mutsa mbaku ya.

2

Mbaku ta fərtuta katakata

¹ Tsaya tama ná, nda ra ka sganaghata mu ta maga dásuwa nda skwi ya snaj mu, kada kwala mu ta zwaduta ma tvi. ² Tsa gwada si ta mnə duhwalha Lazglafta* ghalya ya ná, nda mbra nzakwani. Inda gwal ta kwal kul klaftá tsa gwada ya ka gwada, ka kwalaghutá snata ná, mutsafmutsa həŋ ta guma ya ta ranjta həŋ. ³ Ka si mantsa ya tsi, waka amu dza'a ndapta ma tsa guma ya, ka si kwalaghukwala mu ta tsa glakwa glakwa mbaku ya tama? Wya tinjəl Mgham Yesu ta mna tsa gwada ta mbaku ya tama, ka sgamagħatá gwal ta snanjta tsa gwada ya guli kazlay: Kahwathwata tsa gwada ya kə'a. ⁴ Ka ɲlanagħatá Lazglafta kagħəŋjani guli ta tsa gwada tanj ya, nda ma maga ɲizlaha, nda ma skwiha ka mandərmimi,† nda mazəzməma kavghakavgha. Dəganafha Sulkum nda għuəta ta slna ta mnduha ɲa maga skwiha kavghakavgha manda ya kumanj tsi guli.

Mndu ya ta hla mnduha da mbaku

* 1:2 Ngha ta Yuh. 1:3. † 1:3 Ngha ta Zab 110:1. ‡ 1:5 Ngha ta Zab 2:7 nda 2 Sam. 7:14. § 1:7 Aya. 6:7. Vrafta ta zlahu 32:43 nda Zab 104:4. * 1:9 Aya. 8:9. Ngha ta Zab 45:7-8. † 1:12 Aya. 10:12. Zab 102:26-28. ‡ 1:13 Ngha ta Zab 110:1. * 2:2 Duhwala Lazglafta si ta kla lwa Lazglafta ghalya Slna gwal għunay 7:53. † 2:4 Ngha ta Markus 16:17-18, 20, 5:12.

⁵ Mantsa ya ná, duhwalhani a vlanj Lazglafta ta ga mgham ta ghənja zamana ta sagha ta mnə mu ya wa. ⁶ Katak ná, wya ka sana mndu vindafuta ma deftera Lazglafta: «Sanawu mndu ka ka ní Lazglafta kəl ka ka havapta ka tsatsi.

Sanawu mnda səla kəl ka ka nghapta ka tsatsi na?

⁷ Anj mndani, vraganavgha ka gudzekw ŋa fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta.

Tahula tsa, ka fanaghatá ka ta glaku nda sgit.

⁸ Ka vlanjá ka ta ga mgham[‡] ta ghənja inda skwi demdem,» ka'a.

Ka vlanjá Lazglafta ta ga mgham ta ghənja inda skwi, ka lu ya ná, had sana skwi kul had tsi ta ga mgham ta ghəjani nda tsaya wa. Anj mndani, ta nga a mu karaku kazlay: Ta gay mndu ta mgham ta ghənja inda skwi ka'a wa. ⁹ Tsa mndu vragana lu ŋa fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta ta nzakway ka Yesu ya nghanj amu. Ka vlanjá Lazglafta ta glaku, nda sgit ta ghənja vəl mtutani, ka ghuytá danwa. Mantsa ya tama, ma zdakatahuda Lazglafta ná, ka ŋa inda mndu danja tsi ta mtaku.

¹⁰ Inda skwi ná, Lazglafta ta magafta. Ka ŋani nzakwani guli. Mantsa, ka dvaftá Lazglafta ta payaftá Yesu nda ma ghuya danwa ya ghuyə tsi, kada mutsafta ndəghata mnduha ta nzaku ka zwanani, ŋa hlajni ta həj da glakwani. Yesu tsa mndu dza'a hla həj da mbaku ya.

¹¹ Tsa mndu ta ghuəa mndu ya nda tsa gwal ghuəinj lu ya tani ná, ma da turtuk həj. Tsaya tsa kwal hula ksantá Yesu ka hga həj ka zwanamani ya. Ka'a nda Lazglafta mantsa:

¹² «Dza'a mnəjəma yu ta hga gha da zwanama dá.

Dza'a zləzlvay yu ta hga gha mataba tskata mnduha,§» ka'a.

¹³ Ka'a guli mantsa:

«I'i ná, nda fa ghənja dá dar ka ŋa Lazglafta,» ka'a.

Ka'a guli na:

«Wana yu kawadaga nda zwanaha ya vliha* Lazglafta,» ka'a.

¹⁴ Tsa zwanaha mnə tsi ya ná, mnda səla həj demdem. Ka nutá Yesu ka ghəjani guli ka mnda səla manda va hahəj, kada lavinjta tsi ta mtuta, ŋa nanatá halaway ta ŋanatá mbrakwa mtaku ya, ka mbegi. ¹⁵ Mantsa ya magata Yesu, ŋa zlu'agaptá həj ta gdata ta nzaku ma zlənja mtaku ya ta niŋtá həj ka vu'ani ya. ¹⁶ Mantsa ya nzakwani, duhwalha Lazglafta a sa tsi da katanja wa. Zivra

Abraham† ya sa tsi da katanja. ¹⁷ Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda ra ka nutani ka gra vgha nda zwanamani, kada nzakwa tsi ka mali ta ghəja gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. Tsatsi ná, dagala tawa hidahida da tsi, ŋərma ya ma slna Lazglafta, ŋa platá dmakwa mnduha.‡ ¹⁸ Ndanana tama, lavinjla ta katanjá gwal ta dzəghu halaway, kabga dzghanjdzgha lu ta tsatsi ka ghəjani, ka ghuyanaptá danwa.

3

Yesu mali ta ghəja Musa

¹ Mantsa tama zwanama, kaghuni gwal hganj Lazglafta ŋa nzakw ka ŋani, fafwa ndana ghuni ta Yesu ghunatá mnda Lazglafta, ka mali ta ghəja gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya. Tsatsi tsa zlgħaf mu ta mnə mu banluwa ya. ² Yesu ná, Lazglafta ta zbafta ŋa maga tsa slna ya. «Ka nzaku tsi ka ŋərma mndu ma tsa slna ya, ma nzakwani da Lazglafta manda va ŋa Musa, ma magayni ta slnani ŋa inda gwal ma həga Lazglafta* ya.» ³ Mal mndu ta ba həga ta vlanjta lu ta sgit ŋani, ka vardá tsa həga ya. Mantsa ya ná, dina ka vlanjá glaku ta Yesu ka malagħutá ŋa Musa. ⁴ Inda həga ná, mndu ta bafta. Mndu ta baftá inda skwi guli ná, Lazglafta ya. ⁵ Musa ná, ŋərma mndu ya ma slna si ta magə tsi ma inda həga Lazglafta. Slənani ná, mnənantá mnduha ta skwiha má dza'a mnə Lazglafta ya. ⁶ Kristi ná, zwanj ta nzanaghata ta ghəja həga ya. Amu tsa həgani ya, ka gdənanəda mu ta ŋanatá zlgħay nda juufu mu, ka ghərbay mu ta ghərbaku ma fatá ghəja mu.

Mbi'a vgha fana Lazglafta ta mnduhani

⁷ Tsaya tama kəl Sulkum nda ghuəa ka mnay kazlay:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,

⁸ yaha kuni tanənantá ghəja ghuni manda ŋa dzidziha ghuni,

ta sli'anəftá gwadá ma fitika dzəghanja tanj ta Lazglafta ma mtak ya.

⁹ Ka Lazglafta ná, kulam nda nghanja tanj ta ŋərma skwi magə yu ŋa tanj ma vaku fwad mbsak ná,

ka dzəghihata həj.

¹⁰ Tsaya tama kəl yu ka gaftá sidi nda həj.

Ka yu mantsa:

“Ta dza'a ta kəma ta kəma həj nda ghwadaka ndanu,

sna a həj ta skwi ta kumə yu da həj wa.”

¹¹ Ma tsa gatá sida dá ya ná, wadawada yu, had həj dza'a walanjá lami da tsa vla mbi'a† vgha payanaf yu ta həj ya wa,» ka'a.

‡ 2:8 Aya. 6:8. Ngha ta Zabura 8:5-7. § 2:12 Ngha ta Zabura 22:23.

† 2:16 Ngha ta Isaya 41:8-9. ‡ 2:17 Ngha ta Livitik. 4:20, 26, 35 nda 16:6, 10, 11.

† 3:11 Aya 7-11, Zabura 95:7-1.

* 2:13 Ngha ta Isaya 8:17, 18. † 2:16 Ngha

* 3:2 Ngha ta Mbsak 12:7 nda skwi ya vindinj

¹² Dasuwa ka kuni zwanama da, yaha ya dər turtuk mataba ghuni da nzata nda ghwadaka ɲuɗuf ka zlanavatá Lazglafta ta vla hafu ya. ¹³ Ta hɣay Lazglafta ta kaghuni «gita» guli. Mbruvuswa vgha ghuni inda fitik, kada kwala dmaku nanaghatá kaghuni, da tənjanafá ya dər turtuk ma kaghuni ta ghəj. ¹⁴ Amu ná, graha Yesu Kristi mu ka ɲanaɲa mu his his dzvu ta kahwathwata fatá ghəj ya mutsaf mu daga tanɲan ya.

¹⁵ Wya ka lu mnata daga ghalya: «Gita, ka nda sna kuni ta lwani, yaha kuni tənjanafá ghəja ghuni, manda ɲa dzidziha ghuni ta sli'anaftá gwada nda tsi[‡] ya.»

¹⁶ I wa tsa mnduha ta snanɲá lwa Lazglafta ka sli'anaftá hən ta gwada nda tsi ya na? Tsa gwal ta sabə ta hadika Masar hlagap Musa ta hən ya a ra? ¹⁷ Ta ghəja i wa ta ga Lazglafta ta sidi ma tsa vaku fwad mbsak ya guli na? Ta ghəja tsa gwal ta gatá dmaku ka rwutá hən ma mtak ya a ra? ¹⁸ ɲa i wa wadata tsi kazlay: Had hən dza'a walanɲa lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf tsi ta hən ya wu kə'a ya na? ɲa tsa gwal ta sli'anaftá[§] gwada ya a ra? ¹⁹ Nda ngha mu ná, traptra ta hən ta lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf lu ta hən ya, kabga kwalaghuta tan ta zlgħafta.

4

¹ Tshala tamafta Lazglafta ta imi ta sləmən kazlay: Dza'a lavinɲava kuni ta lami da vla mbi'a vgha ya payaghunaf yu kə'a ya, dasuwa ka kuni tama, da pɔdaghutá sani dər turtuk mataba ghuni ka kwal lami. ² Guli ná, mnamamna lu ta Lfida Gwada manda va ya mnana lu ta dzidziha mu ghalya. Ama katanɲa a tsa gwada mnana lu ta hən ya dekdək wa. Manda snanɲa tan ta tsa gwada ya, ka kwalaghutá hən ta zlgħafta nda ɲuɗufa tan. ³ Amu gwal ta zlgħaftá tsa gwada ya dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha ya. Ka Lazglafta mnata na:

«Wadawadá yu ma gatá sida dá: Dza'a nghanɲa yu ka waka hən dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha* si payanaf yu ta hən ya,» ka'a.

Anɲ mndani, kdɲkda ta magatá slna daga ma lrafta ghəja hadik. ⁴ Ka lu mnata ma sana vli ma deftera Lazglafta ta ghəja mandafəja fitik na: «Badu mandafəja fitik mbi'apta Lazglafta ta vghani ma inda slnani[†],» ka'a. ⁵ Ka'a guli manda va ya ghada tsi ta mnata na: «Had hən dza'a walanɲá lami da tsa vla mbi'a vgha[‡] ya si payanaf yu ta hən ya wu,» ka'a. ⁶ Tsa gwal ta snanɲa tanɲan ta tsa Lfida Gwada ya ná,

lamə a hən wu, kabga kwalaghuta tan ta snanatá gwada Lazglafta. Tsaw nda ghada fata Lazglafta kazlay: Dza'a lamla sanlaha kə'a guli. ⁷ Tsaya tama kəl tsi ka tsaglaftá sana fitik ta nzakway ka «gita». Di'ɲ fitik tahula tsa, ka mniginɲá tsi ta tsa gwada ya nda ma wa Dawuda, ta slanaghata lu ta vindatani:

Gita, ka snanɲsna kuni ta lwani, yaha kuni da tənjanafá ghəja[§] ghuni kə'a ya.

⁸ Ka si má va ɓhadanam ɓha Dzesuwa ta hən da tsa vla mbi'a vgha* ya ná, má mnəgla a Lazglafta ta gwada ta tsa sana fitik ya wa. ⁹ Tsaya tama ná, ta mamu tsa mbi'a vgha ya ɲa mnduha Lazglafta manda va tsa fitika mbi'a vgha badu mandafəja ya. ¹⁰ Mndu ya ta lami da vla mbi'a vgha ya payaf Lazglafta ya ná, ta mbi'a vgha tsatsi guli ma ɲani ma slna manda mbi'apta mbi'ap Lazglafta ma ɲani ya guli. ¹¹ Tsaya tama ná, ɲavamaɲa ka lama mu da tsa vla mbi'a vgha ya. Dasuwa ka mu da kwalaghutá mu ta snanatá gwada Lazglafta, manda tsa ɲa dzidziha mu ya.

¹² Gwada Lazglafta ná, nda hafu mida, mbrumbra katakata guli. Zuza ka malaghutá wa limay his his. Lavinɲava ta zlagadamta da ɲuɗuf, nda vla nzugu tani dikw da dɔdzi. Nda sna ta dgaptá skwi ta daslu mndu, nda skwi ta ndanu tsi tani. ¹³ Had sana skwi ta difaghuta ta wa ira Lazglafta wa. Nzidid hən demdem ta wa irani. Nda ngha irani ta inda skwi demdem. Dza'a mnay mu ta inda skwi ta kəmani.

Yesu mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta

¹⁴ Tsəhala mamu mu nda mali ta ghəja gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ta hemanata, ta nzakway ka Yesu Zwanɲa Lazglafta, ta ɓhadafta ta luwa da Lazglafta ya, sladafmaslada dar ta zlgħay nda ɲuɗufa mu. ¹⁵ Mali ta ghəja gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ya nda hta mbrakwani ka su'a skwi kawadaga nda amu ma hta ta mbrakwa mu a ɲa amu wa. Katək ná, dzghanɲzgha lu ta mala mu ta ghəja gwal ksa slna Lazglafta manda va amu, ama ga a tsatsi ta dmaku wa. ¹⁶ Ka si mantsa tsi tama, gavanamavagava nda fatá ghəj ta Lazglafta, tsatsi ta vla zɔakatahudí, ɲa tawatani ta hidahida ta amu, ɲa vlamatani ta zɔakatahudani ɲa katamata ma fitik ya nda ra.

5

¹ Inda mali ta ghəja gwal ksa slna Lazglafta ná, mataba mnduha zabapta lu. Slna tan ná, ɲa maganatá slna ta Lazglafta

[‡] 3:15 Zabura 95:7-8, manda ya mnaf gwada Grek ɲa ghalya mnaf lu. [§] 3:18 Aya 16-18: Ngha ta Mbsak 14:1-35.

Aya 18: Zabura 95:11. * 4:3 Ngha ta Zabura 95:11. † 4:4 Zlrafta 2:2. ‡ 4:5 Zabura 95:11. § 4:7 Zabura

95:7-8, manda ɲa gwada Grek ɲa ghalya mnaf lu. * 4:8 Ngha ta Vrafta ta zluhu 31:7, Dzesuwa 22:4.

da manaka tan ya, na vla skwi nda pla ghənj
na Lazglafta ta ghənja dmarkwa mnduha.
2 Tsa la mali ta ghənja gwal ta dra skwi
na Lazglafta ya ná, nda sna hahənj ká hənj
dza'a maga skwi dina nja gwal kul snan̄ta
maga skwi dina, ta nja dmarku, kabga
wanafwa skwiha ta hta mbraku ta tsatsi
guli. 3 Tsaya tama dza'a kəl tsatsi ka pla
ghənj na Lazglafta, ta ghənja dmarkuhani*, ta
ghənja dmarkuha mnduha yeya a wa. 4 Had
mndu ta klaftá tsa glaku nja nzaku ka mali
ta ghənja gwal maga slna Lazglafta ya ka
fanaghatá ghənjani wa. Lazglafta ta hgar̄ta
manda ya hgar̄ tsi ta Haruna.

5 Manda va tsaya Kristi guli, tsatsi a ta
fanaghatá ghənjani ta nzaku ka mali ta ghənja
gwal ksa slna Lazglafta wu, ama Lazglafta
ta nzakway ka Da ta mnay nani kazlay:

Kagha ná, Zwan̄a da ka,

nda nza yu ka Da gha gita kə'a.

6 Ka'a ta mnay ma sana vli guli na:

«Kagha mali nja kdekedzen̄ ta ghənja gwal ta
ksa slna Lazglafta,

manda nja Melkisedek† ya,» ka'a.

7 Ma fitika nzakwa Yesu ma ghənja hadik
ná, ka magə tsi ta du'a ka taw ka njan̄da
da Lazglafta ta lavin̄ta mbanaf̄ta ma
mtaku‡. Ka snan̄atá Lazglafta ta ghənja
vəl hanan̄atani ta ghənjani. 8 Kulam nda
nzakwani ka Zwan̄a Lazglafta ná, ka sutá
tsi ta duni, kəl tsi ka snan̄ta kazlay: Snatá
gwada ná, skwi nda bla ya kə'a. 9 Manda
kd̄injta Lazglafta ta dzanaghatá ghənja skwi
ya kumar̄ tsi nda ma tsatsi, ka nzaku tsi
ka mndu ya ta mba inda gwal ta snan̄atá
gwadani, nja nzakwa tan̄ nda hafu nja
kdekedzen̄. 10 Ka fatá Lazglafta ka mali ta
ghənja gwal ta dra skwi nja Lazglafta manda
nja Melkisedek.

*Dasuwa ka kuni da zlan̄ta kuni ta zlḡhay
nda n̄duf*

11 Mamu skwi dagala nja mnay ta ghənjani,
tsaw nda bla tsislay nja ghuni, kabga la a da
sləmən̄a ghuni wa. 12 Nda kda fitik má prək
ka nzakwa ghuni ka gwal taghan̄atá skwi ta
sanlaha, kabga nda kda fitika ghuni ta tagha
skwi, ama ta sna a kuni wa. Nja sləglavapta
nda sla vgha ka taghəgəlta nja ghuni ta va
tsa skwiha ma gwada Lazglafta taghu kuni
daga tan̄tan̄ ya. Ta sna a kuni karaku ta za
skwa zay ta zə la galata mndu wu, manda
zwan̄ ta ghuva tata sa u'a ya kuni. 13 Mndu
tata zba sa u'a ná, ta ka zwan̄ ta ghuva tsaya
ma mndu. Ta sna a tsa mndu ya ta skwi
tdukwa§ wa. 14 Nja galata mndu na skwa
zay tən̄tən̄ja ta gd̄ata hən̄ ta zay, ka slavapta

hən̄ ka tagha dganatá skwi dina, nda ya kul
dinaku, nja magay tan̄ ta skwi dina.

6

1 Mantsa ya tama, zluɲmazla ta hamata
zwana tagha skwi ya ta taghə mu ta ghənja
Kristi, mbadma ta ghənja tagha skwa gwal
nda ndəha. Ma laghu mu vrəglaf̄ta ta ghənja
dughwan̄a skwi ta nzakway ka: Gwada
ta ghənja pla dmaku, nja zlan̄ta mnduha ta
maga slnaha ya ta kla hən̄ da Zadaku, nda
gwada ta zlḡhaftá Lazglafta nda n̄duf, 2 nda
gwada ta batemha, nda gwada ta fa dzvu
ta ghənja mndu, nda gwada ta slifagap̄ta ma
mtaku, nda gwada ta tsatá ghənja guma nja
dekdek ya. 3 Zluɲmazla ta tsahaya, mbadma
ta kəma ta kəma. Wya skwi nja magay mu
nda kumay Lazglafta.

4 Skwi nja snan̄ta mu na: Nda bla ma
mnduha ya si tsuwadakanaf̄ tsuwadaka
Lazglafta, gwal ya ta tapanatá skwi ya vla
Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá Sulkum
nda ghuəa ma n̄dufa tan̄, 5 gwal ya si
ta dantá zdakwa gwada Lazglafta, gwal
ya si ta mutsaftá mbraku ya ta nzakway
ka nja zamana ta sagha, 6 ta zləmbuta ka
vrəglamta da nzakwani ghalya ná, nda bla
ka vrəglakta tan̄ da pləgəltá dmarkwa tan̄.
Zlən̄əglafzlan̄ja hən̄ ta Zwan̄a Lazglafta ta
udza zlan̄ay, ka razay* banluwa.

7 Lagha imi ka gd̄ata ta nzaku ta vwah,
ka magaf̄ta skwi tida nja katan̄tá gwal ya ta
hvay ná, nda tfawa tsa hadik ya da Lazglafta
nda tsa. 8 Ka laghani, teki nda hiwir̄ yeya
ka tsa vwah ya dyanaf̄ta ná, kataf a tsa ta
mndu tama wu, dza'a ksi'afksi'a Lazglafta,
dza'a dr̄indr̄a† lu.

9 Zwanama da, an̄ mndani dar má mantsa
mnata n̄ni ná, da sna an̄ni kazlay: Ta n̄erma
tvi ta nzakway ka tva mbaku ya kaghuni
kə'a. 10 Lazglafta ná, tdukwa tsatsi, had
dza'a zanaptá slna ghuni ya maga kuni, nja
katan̄tá zwanama ghuni gwal zlḡhay nda
n̄duf, ya ta gd̄ata kuni ta kata hən̄ ndanana
guli ya wa. 11 Ndanana ná, ta kumay n̄ni ta
n̄avata inda kaghuni nda fata ghənj ta skwi
ya faf kuni ta ghənj tida ha ka kdavaktani.
12 Ma ksu yad̄i ta kaghuni. Ksawaksa ta sadá
gwal ta n̄avata ma zlḡhay nda n̄duf, gwal ta
faftá ghənja tan̄ ta Lazglafta ka mutsaftá hən̄
ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ja
mndu.

*Kahwathwata tanafta Lazglafta ta imi
ta sləmən̄ ja Abraham*

13 Ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta
sləmən̄ ja Abraham ná, ka wadanatá tsi
nda vardá htsin̄ani, kabga had̄ sana mndu
ta malaghutá tsatsi nja wadanatani nda tsi

* 5:3 Ngha ta Levitik 9:7. † 5:6 Aya 5-6: Zabura 2:7. Zabura 110:4. ‡ 5:7 Ngha ta Mata 26:36-46, Markus 14:32-42,
Lukwa 22:39-46. § 5:13 Aya 12-13: Gray nda 1 La Kwarent 3:2. * 6:6 Aya 4-6 gray nda 10:26. † 6:8 Gray nda
Zlrafta 3:17-18. ‡ 6:14 Zlrafta 22:16-17.

wa. ¹⁴ Ka'a nda Abraham mantsa: «Dza'a tfaghaghafu yu ta wi. Kahwathwata dza'a yanaf ya yu ta zivra[‡] gha tusak,» ka'a. ¹⁵ Mantsa ya, ka n̄avatá Abraham, ka mut-saftá tsi ta tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ya. ¹⁶ Ta wađu mndu ta wađu ná, nda skwi ta malaghutá htsiŋa vərda tsatsi ta wada tsi. Tsa wađu ya guli dza'a hlanatá inda tsa skwi ta zlerdə lu ta ghəŋani ya. ¹⁷ Nda tsaya ná, kuman̄kuma Lazglafta ta tsalanaptá tsa gwal dza'a tsu'a tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən̄ ta mndu ya ka-zlay: Had' yu dza'a mbədanafá skwi mna yu wu kə'a, kəl tsi ka sganaghata nda wađu. ¹⁸ Mantsa ya ná, his skwiha ya dza'a kwal lu kul lavinjá mbədanafá. Skwiha ya tanaf tsi ta imi ta sləmən̄ ta mndu nda wađu ya wada tsi nda tsi. Had' dza'a walanjá tsakalatawi[§] mida wa. Mantsa ya guli ná, ta vlamavla ta mbraku ta amu gwal ta hwayamta da ghuva Lazglafta, ŋa n̄avata mu nda fatá ghəŋ ta skwi ya tamaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ya. ¹⁹ Tsa skwi faf mu ta ghəŋ tida ya ná, nda nza manda skwa sladanatá kwambalu ma nza-kwa mu. Kahwathwata dihatani had' skwi ta gigdantá wa. Zlaganapzaga ta zlala ka ḡhadamtá* da vla nzakwa Lazglafta. ²⁰ Da hada tinlaghuta Yesu ta lami ka amu, ŋa nzaku ŋa kdekedzen̄ ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta manda ŋa Melkisedek ya.

7

Melkisedek Mgham ta ghəŋa ksa slna Lazglafta

¹ Tsa Melkisedek ya ná, si mghama luwa Salem ya. Mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ta nzakway ta luwa ya guli. Ka slifá tsi ka laghwi da guya Abraham ta vrakta ta kwarafá sana mghamha nda vulu. Ka tfanaghatá tsi ta wi. ² Ŋa tsa Melkisedek ya hlanafá Abraham ta Zaka inda skwi zagagha tsi ma vla tsa vulu ya. Klatá ghəŋa tsa Melkisedek ya ná, «mgham tdukwa ya.» Guli na: Mghama luwa Salem ya. Tsa mghama luwa Salem ya guli ná, «mghama zdaku» ya. ³ Tsatsi ná, had' dani wu, had' mani wu, had' dzidzani wa. Had' val mney kazlay: Bađu yeya yata lu, bađu yeya mtuta tsi kə'a guli wa. Manda Zwan̄a Lazglafta nzakwani. Nda nza ŋa kdekedzen̄ ka mnda ksa slna Lazglafta.

⁴ Tsa Melkisedek ya ná, mndu dagala ya, ka klaftá Abraham ta nzakway ka dzidzi ya ta zaka ma inda skwi zagagha tsi, ka vlanja. ⁵ Skwi ŋa snan̄ta ná, mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta ná, zlaha

Musa ta mnanatá hahəŋ, ŋa dza'a tanj da dawá zaka da inda la Isra'ila. Zwanama tanj tsa gwal ta dawu həŋ da həŋ ya. Anj mndani, zivra Abraham hahəŋ guli. ⁶ Melkisedek ná, tekwa tsatsi mataba mndəra la Levi wu, ama ka klaftá Abraham ta zaka ma skwi zagagha tsi, ka vlanja. Ta ghəŋa tsa guli ná, ka tfanaghatá Melkisedek ta wi ta mndu ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄. ⁷ Had' sana zlerday wu ná, tsa mndu ka mali ya ta tfanaghatawi ta tsa mndu ka sagəŋ ya. ⁸ Mndəra la Levi ta zlgħa zaka ma skwi mutsaf lu ya ná, ta mtay həŋ ta mtaku. Ama tsana Melkisedek ta zlgħafta zaka da Abraham na ná, mndu ta nzaku nda hafu ŋa kdekedzen̄ ya, manda ya nda vinda ma defteri. ⁹ Ŋa tsinjá ghəŋani, tsa Levi ta tsu'a zaka da sanlaha ya ná, klaflka tsatsi guli ta zaka ka vlanja Melkisedek nda ma dzidza tanj Abraham. ¹⁰ Anj mndani, ta ya a Abraham ta Levi, ta lagħa Melkisedek da guyaku nda Abraham wu, ama mamu tsatsi ma vgha dzidzani.

¹¹ Ŋa mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta, vlanja Lazglafta ta zlahu ta la Isra'ila*. Ama tsa slna tanj ya ná, slagħwa a ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi ya kuman̄ Lazglafta, ta vlanja tsi ta zlahu ta həŋ wa. Ka má si slagħusla tsi katsi ná, má zbəgla a lu ta sana mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek ya wu, má gi kla'atá mndu mataba mndəra la Levi manda Haruna má dza'a nzakwa tsi. ¹² Ka si mbədapmbəda Lazglafta ta mndərga mali ta ghəŋa gwal ta ksa slnani mantsa katsi ná, nda nza tkwe' ka mbədapta zlahu guli. ¹³ Tsana mghama mu ta gwadə lu ta na gwada na ta ghəŋani na ná, Yesu ya. Mataba mndəra sana mndu ta kul walanja ksa slna Lazglafta ta gwir tsatsi. ¹⁴ Nda sna lu guli ta tsatsi kazlay: Sabi ma mndəra la Yuda[†] kə'a. Nziya ya nza tsi ná, gwadaŋ a Musa ta gwada ta ghəŋa tsa mndəra tanj ya ma fitika gwadayni ta gwada ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta wa.

Sana mali ta gara vgha nda Melkisedek

¹⁵ Skwi ta kdəglinjá tsalinja ná, zlagapzaga sana mnda ksa slna Lazglafta. Manda va Melkisedek tsatsi guli. ¹⁶ Nza a tsa mndu ya ka mndu ta ksa slna Lazglafta manda ya ta mnata zlahu ta fata mndu wa. Tsatsi ná, nzanza tsatsi nda mbrakwa hafu ya kul kdavakta. ¹⁷ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Nda nza ka ŋa kdekedzen̄ ka mnda ksa slna Lazglafta,

manda Melkisedek[‡] ya» ka'a.

§ 6:18 Gray nda Mbsak 23:2. * 6:19 Gray nda Livitik 16:2. * 7:11 Vla skwi ŋa Lazglafta, la Isra'ila, mnana nda mna lu ta la Isra'ila ta zlahu ta ghəŋa vla skwi ŋa Lazglafta, ka mbədatani ma sana vli. † 7:14 Ngha ta Mata 1:1-2, Lukwa 3:33. ‡ 7:17 Zabura 110:4.

¹⁸ Mantsa ya ná, nda hærda zlahu ña ghalya, kabga nda hta mbrakwani, haď hayhayani wa. ¹⁹ Zlaha Musa ná, laviñ a ta nanafťa mndu ka mndu tđukwa ta wa ira Lazglafta wa. Ama ndanana ná, mutsafmutsa mu ta fata ghøj ta malaghuta. Tsaya dza'a 6hadamaghata da Lazglafta.

²⁰ Ta ghøjña tsa guli ná, ma fitika dza'a Lazglafta fata Yesu ka mali ta ghøjña gwal ksa slnani ná, ka wadatá tsi ta wađu. Ama ma fitika pghatani ta la Levi, wađa a ta wađu wa. ²¹ Yesu ná, nda wađu fata Lazglafta ka mnda ksa slnani, ma fitika mnatani kazlay: I'i Lazglafta na:

«Wadawadā yu,

haď yu dza'a vręglafta tida wu:

“Nda nza ka ka mnda ksa slna ña kđekedzeñ[§]” » kə'a.

²² Ma tsa wađu wadā Lazglafta ya ná, grafgra amu ma Yesu kazlay: Mamu mu nda slęrbatā zughu ya ta malaghuta kə'a.

²³ Guli ná, tsa sanlaha ma gwal ksa slna Lazglafta ya ná, nda tska hahøj, kabga ta mtay hahøj ta mtaku haď høj ta gđavata wa. ²⁴ Yesu ná, ña kđekedzeñ nzatā nzakwa tsatsi. Slna tsa nzakwani ka mnda dra skwi ña Lazglafta ya guli, haď dza'a tsavapta wa. ²⁵ Tsaya guli kəl tsi ka slaghuta ka mnda mbanafťa ña kđekedzeñ ta inda gwal dza'a 6haku da Lazglafta nda ma tsatsi. Yesu ná, ña kđekedzeñ nzatā nzakwani ka maga du'a da Lazglafta ta ghøjña taj.

²⁶ Tsaya tama ná, nda nza Yesu ka mali ta ghøjña gwal ksa slna Lazglafta ya pahanj mu. Tsatsi ná, nda ghuđa nzatā nzakwani, haď rutsak tida wa. Haď dmaku tida guli wa. Nza a tsatsi manda gwal dmaku wa. Klagha kla lu ta luwa. ²⁷ Nza a tsatsi manda hamata sanlaha ma la mali ta ghøjña gwal ksa slna Lazglafta wa. Zba a tsatsi ta pla ghøj inda fitik ña ghøjñani, nda ya ña hamata mnduha guli wa. Turtuktuk plata tsatsi ta ghøj ma vlatani ta ghøjñani. ²⁸ La mali ta ghøjña slna Lazglafta ya ta zbapta zlahu Musa ná, gwal nda hta nzakwa taj ya. Ma fitika wadāta Lazglafta ta tsa wađu wadā tsi ya, mbędapta tsa gwadā ya ta zlahu Musa. Ka fatā tsi ta zwanjani ña kđekedzeñ ka mali ta ghøjña gwal ksa slna Lazglafta, ña dzanaghatā ghøjña skwi kumanj tsi.

8

Yesu mali ta ghøjña gwal ksa slna Lazglafta

¹ Wya mala dughwanja skwi ta mnę ñni: Mamu mu nda mali ta ghøjña gwal dra skwi ña Lazglafta. Tsatsi ná, ta luwa ta nzakwa tsatsi nda ga zeghwa dughurukwa Lazglafta* . ² Ta ksa slna tsatsi ma vęrdā hęga

tumpul ya magaf Mgham Lazglafta ta luwa ma vla nzakwa Lazglafta, ya magaf dzva mndu a wa.

³ Inda mali ta ghøjña gwal ksa slna Lazglafta ná, fafa lu ña vla skwi ta vlata lu, nda skwa pla ghøj tani. Nda ra ka mutsafťa ña amu ma mali ta ghøjña gwal ksa slna Lazglafta guli ta skwi ña vlayni. ⁴ Ka má si ta haďik na Kristi katsi ná, ma haď fitik dza'a nzata tsi ka mnda dra skwi ña Lazglafta wu, kabga nda ghada kluta gwal ta dra skwi ña Lazglafta ta vli manda ya mnaf zlahu. ⁵ Tsa slna ta magę tsa gwal ta maga slna Lazglafta ya ná, fwata skwi ta magaku ta luwa ya, sulkuma skwi ta magaku ta luwa ya guli. Ma fitika dza'a Musa ba hęga tumpul ná, wya ka Lazglafta nda tsi: «Dasuwa káka, manda va tsa nzakwani maragha yu ta ghwá[†] ya ná, manda va tsaya káka da bafta,» kə'a. ⁶ Kahwathwata ná, slna dagala vlayñ lu ta Yesu. Tsatsi ta nzamta ma takataka slęrbatā zughu đina ta malaghuta, thaf lu ta tatá imi ta slęmøj đina ta malaghuta ya guli.

⁷ Ka si ma haď rutsak ta tsa tanťanja dzratawi ya wu katsi, ma zbęgla a lu ta mahisani wa. ⁸ Manda tsaya ná, mamu rutsak kəl Lazglafta ka mnay ña taj. Ka'a mantsa:

«Dza'a saghasa fitik,

dza'a dzręglafdzra yu ta wi ka lfidani mataba đā nda la Isra'ila,

nda ya nda la Yuda,

⁹ nzata a manda tsa dzratawi dzraf yu

nda dzidziha taj ma tsa fitika hlagapta đā ta høj

nda dzva đā ma haďika Masar ya wa.

Hahøj ka ghøjña taj ta 6adziñťā tsa si dzratawa đā nda høj ya, ka zliñťā i'i ta høj guli,

¹⁰ Mantsa tama, wya tsa dzratawi dza'a dzrafta yu nda la Isra'ila tahula tsa fitik ya.

Dza'a taghanafťagha yu ta zlahuha đā ta høj, ña hanamta đā ta høj ma ndana taj,

thanamha yu ta høj ma ñudufa taj. Dza'a nzanza yu ka Lazglafta taj, ña nza-kwa hahøj ka mnduha đā guli.

¹¹ Haď mndu dęr turtuk dza'a taghęglanafťā mndęra taj, dęr zwanjani kazlay: Snañsna ta Lazglafta kə'a wa.

Inda taj dza'a nda sna høj ta i'i, nda zwani tani, nda glata mndu tani.

¹² Dza'a planapla yu ta krughuva taj, havglakta a yu dekdek ta dmakuha taj wu,» kə'a.

¹³ Ma tsa mna gwadā ta dzratawi ka lfid ya, niñña Lazglafta ka halatani ta tsa tanťanjani ya. Tsa ña ghalya ta halaku ya, ta ghwanj a ka hluta wa.

§ 7:21 Zabura 110:4.

* 8:1 Ngha ta Zabura 110:1.

† 8:5 Ngha ta Sabi 25:40.

9

Tsəluŋa ŋa Lazglafta ta hadik, nda ya ta luwa

¹ Ma tsa taŋtaŋa dzratawi ya, mamu tvi ya ta raku ŋa magay ka lu dza'a tsəluŋa ŋa Lazglafta. Mamu həga guli ya banaf lu ta Lazglafta ta hadik, ² nda tumpul bafta lu ta tsa həga ya. Taŋtaŋa huɗa tsa həga ya ná, vli nda ghuɓa ta hga lu. Mida famta lu ta pitirla, nda tabəl, nda buradi ŋa Lazglafta. ³ Tahula mahisa zlala, mamu sana huɗi ta hgu lu ka vli nda ghuɓa katakata. ⁴ Mida famta lu ta skwi ya tsaf lu ka dasu ta kəl lu ka dra urdi, nda blukuma dzratawi maganava lu ta dasu. Ma tsa blukum ya guli mamu siga ka dasu ndəgham lu ta mana mida, nda dafa Haruna si ta dzuslafta dzuslu ya, nda klamha his nda vinda ta gwada dzratawi tida. ⁵ Ka tsatsaftá lu ta Kerubuha his ta mara glakwa Lazglafta ta nzəganaghatá tsa blukum ya ka pghəganaghatá zlabak ta vli ya ta vlə lu ta us ŋa Lazglafta ŋa pla dmaku. Ama had' lu dza'a pasla gwada* ta tsaya ndana wa.

⁶ Mantsa ya gwagwatá nzakwa tsa həga ŋa gɗata gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ta lami da maga slna taŋ ma taŋtaŋa hudani ya. ⁷ Ama ma tsa mahisa huɗi ya, mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta turtukwani ta lami dida, turtuk ma vaku, ŋa kladanamtani nda usa rini, ŋa vlanjta Lazglafta ŋa plinistá krughuvani†, nda ya ŋa plinistá ŋa hamata mnduha guli. ⁸ Mantsa ya kumaŋta Sulkum nda ghuɓa ta mna-maŋta kazlay: Had' tvi ŋa lami da tsa huɗi nda ghuɓa katakata ya, ka ta gɗavagda tsa taŋtaŋa huɗi ya wa. ⁹ Tsaya skwa gray nda skwi ta magaku gitana. Ta maray kazlay: Vla skwi ta vlə lu, nda pla ghəŋ ta plə lu ŋa Lazglafta ná, slaghu a ŋa dzanaghatá ghəŋa ghuɓatá dmakwa gwal ta tsəluŋa ŋani wu kə'a. ¹⁰ Gwada ta skwa zay, nda skwa say, nda tva ghuɓaku kavghakavgha kwenkwen ta taghamafta tsahaya. Tsa skwiha fafa lu lavin mnduha ta magay ya ná, nda nza tsahaya ŋa kzla mbədanafta Lazglafta ta inda skwi.

¹¹ Ndanana ná, saghasa Kristi ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta famatá vərɗa skwiha ya ta tsu'u mu. Ka lami tsi nda ma həga tumpul dagala ta dɗnuta katakata, ya kul baftá mnda səla. Ta ghəŋa na hadik na a bafta Lazglafta guli wa. ¹² Ma tsa lami lamə Yesu turtuktuk da tsa huɗi nda ghuɓa katakata ya ná, lamə a nda klatá usa duguzumha nda zwanja lghəŋ wa. Vərɗa

ŋani ma us vla tsi, ka mbamafta ŋa dəkdek ma dmakuha mu. ¹³ Ghalya, ta pslapsla lu ta duguzumha, nda lghəŋha ka wutsika usani ta gwal ta gatá krughuvi manda ya ta mnə zlahu ya. Ta ksafksa lu ta vlək guli ka drata nda dra*, ŋa fadafatá hutidifani ka dzay ta mnduha guli. Tsaya dza'a kəl tsa krughuva taŋ ya ka saha ta həŋ manda ya ta mnə zlahu. ¹⁴ Ka si mantsa ya tsi, malaghumala usa Kristi pyu ka tsahaya. Ga a Kristi ta dmaku wu, ama ka klaftá tsi ta ghəŋani ka vlanjta Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa. ŋa kdekedzenj tsa Sulkum ya. Tsa usa Kristi ya ta ghuɓintá nuɗufa mu, ŋa zlanja mu ta maga ghwadaka skwiha ya ta kla mndu da mtaku, ka magay mu ta slna Lazglafta ya ta vla hafu.

¹⁵ Tsaya kəl Kristi ka sladamta matakataka i Lazglafta nda mnduha, ŋa dzraglaftawi ka lfid'nda həŋ, ŋa zlgħay gwal hagaf Lazglafta ta tsa ŋerma skwi tanaf tsi ta imi ŋa sləməŋ ta həŋ ŋa vlanjta həŋ, ŋa nzakwani ka ŋa taŋ ŋa dəkdek ya. Əŋka'a ka mtakwa Kristi ta varagaptá mnduha ma ghwadaka skwiha ya ta magə həŋ ma dzratawi ya ŋa ghalya.

¹⁶ Ka fafa mndu ta sləkadani ná, ba graftá mtatá tsa mndu ta fatá sləkadani ya kada dga tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya. ¹⁷ Ka ta ndiri mndu ta fatá sləkad' ná, had' lu ta ksantá tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya wa, ba tahula mtutani kasi'i. ¹⁸ Mantsa ya guli, dər tsa taŋtaŋa dzratawi ya ná, nda usa magafta lu. ¹⁹ Tahula mnanafata Musa ta inda zlahu ta mnduha demdem, manda ya mnaf zlahu, ŋa klaftani ta usa zwana lghəŋ nda ŋa duguzumha ka gaɓanafta nda imi. Bələha ta sluhwa fwa izwap nda swida tuwaka dva hbuŋ lu ta wa udzu, ka tsughumamta ma tsa us ya, ka wutsikay ta tsa deftera zlahu ya, nda ya ta inda mnduha. ²⁰ «Nana na usa dzratawa Lazglafta nda kaghuni ka ŋanata kuni ta tsa dzratawiS ya,» ka'a ta mnay ta wutsik tsi ta həŋ. ²¹ Wutsikafha guli ta tsa həga tumpul ya, nda inda huzlaha mida ta kəl lu ka ksa slna ka tsəluŋ ta kəma Lazglafta ya. ²² Manda ya mna zlahu ná, wər nda us ta ghuɓinja lu ta inda skwi. Ka pghu* a us ná, had' platá dmaku wa.

Platá ghəŋ pla Kristi ta ghuɓa dmaku

²³ Nda ra ka ghuɓinja mantsa ya ta tsana skwiha ta ghəŋa hadik na, kabga fwata vərɗa tsa skwiha ta luwa ya həŋ. Tsaha ta nzakway ka vərɗakani ta luwa ya guli ná, nda ra ŋa taŋ nda pla ghəŋ ya ta malaptá tsa taŋtaŋani ya. ²⁴ Lamə a Kristi da tsa vli

* 9:5 Ayaha ta gara vgha nda aya 2-5: Aya 2: Sabi 26:1-30, 25:31-40, 25:23-30. Aya 3: Sabi 26:31-33. Aya 4: sabi 30:1-6, 25:10-16, 16:33, Mbsak 17:16-26, Sabi 25:16, Vrafta ta zlahu 10:3-5. Aya 5: Sabi 25:17-22. † 9:7 Aya 6: Mbsak 18:2-6.

Aya 7: Ngha ta Livitik 16:2-34. ‡ 9:13 Ngha ta Levitik 16:14-16, Mbsak 19:9, 17-19. § 9:20 Sabi 24:8. ŋa ayaha

19-20, ngha ta 24:3-8. * 9:22 Aya 21: Ngha ta Livitik 8:15. Aya 22: Ngha ta Livitik 17:11.

nda ghuḅa katakata ma hḅga tumpul magaf mnda sḅla ya wa. Fwata tsa vḅrdani ta nzakway ta luwa ya tsaya. Tsatsi ná, ta luwa laghwa tsatsi. Ndanana, ta nzaku ta kḅma Lazglafta ta gwada ma vla mu. ²⁵Inda vaku tsa mali ta ghḅḅa gwal ta dra skwi ḅa Lazglafta ta dza'a da tsa vli nda ghuḅa katakata ma hḅga tumpul ya nda tatá usa rini. Ama Kristi ná, lamḅ a tsatsi ḅa gdáta ta vlatá ghḅḅani wa. ²⁶Ka má mantsa tsi ná, má mbḅdava a fitika ghuyayni ta danwa daga ka yawu zlagapta ghḅḅa hadik wa. Turtuktuk sḅla zlagapta tsatsi ma na kdavakta fitik na. Ka vlanḅtá tsi ta ghḅḅani ta Lazglafta ḅa hḅrdiḅḅtá dmakwa mu dekdek. ²⁷Inda mnda sḅla ná, thanaftha lu ta mtutani turtuktuk sḅla, tahula tsa ḅa tsanaghata Lazglafta ta guma. ²⁸Manda tsaya Kristi guli, turtuktuk sḅla mtuta tsi, ḅa vlanḅtá ghḅḅani ta Lazglafta, ḅa hḅrdiḅḅtá dmakwa ndaghata mnduha†, ḅa vrḅglagatani kamahis. Tsa vrḅglagata dza'a vrḅglagata tsi ya, ḅa hḅrdgaltá dmaku a wa, ama ḅa mbanafḅtá gwal ta fata vgha ka kzlay.

10

¹Zlaha Musa ná, vḅrdaka nzidida tsa skwi ta sagha ya a wu, fuwatani ya. Lavinḅ a dekdek ta payaftá gwal ta gavanavatá Lazglafta ḅa nzakwa tanḅ manda ya ta kumay tsi wa. Waka tsa pla ghḅḅa ta gdáta lu ta magay inda fitik, vaku nda vaku ya dza'a ghuḅiḅḅta hḅḅa ta wa ira Lazglafta na? ²Ka si má ta ghuḅay tsi katsi, magata tanḅ turtuktuk ya ná, má ndanḅgla a hḅḅa ta dmakuha tanḅ wu, má zlanḅla lu ta plḅgaltá ghḅḅ. ³Tsaw mantsa ya a wa. Katak ná, tsa pla ghḅḅa ta plḅ hḅḅa ya, ta havanaktá hḅḅa ta dmakuha tanḅ vaku nda vaku, hadḅ ta ghuḅiḅḅta hḅḅ, ⁴kabga hadḅ usa lghḅḅha, nda duguzumha ta hḅrdiḅḅtá dmaku wa.

⁵Tsaya kḅl Kristi ka mnay ḅa Lazglafta ma fitika dza'ani saha ta ghḅḅa hadik, ka'a mantsa:

«Va a ka ta plaghatá ghḅḅa nda rini wu, va a ka ta vlaghatá sana skwi ḅa plaghata ghḅḅa guli wa.

Ama ka vlihatá ka ta slu'uvgha ḅa vlaghata.

⁶Zdḅaggha a skwi nda sḅla ta drḅ lu nda dra ta gwir,

nda skwi ya ta vlaghata lu nda vla ḅa pla ghḅḅa ta ghḅḅa dmaku wa.

⁷Ka yu mantsa: “Wana yu Lazglafta, sasa yu ta ghḅḅa hadik da maga skwi ya ta kumḅ ka,

manda ya nda vinda ta ghḅḅa da ma deftera zlahu*,” ka'a.

⁸Ka Kristi mnuta karaku na: «Nda pla ghḅḅa nda skwi nda sḅla tani, nda skwiha ta klafta lu ka vlaghata nda vla tani, nda skwiha nda sḅla ta drḅ lu nda dra ta gwir tani, nda skwi

nda sḅla ta klafta lu ḅa pla ghḅḅa ta ghḅḅa dmaku tani, va a ka ta hḅḅa wu, zdḅaggha a hḅḅa guli wu,» ka'a. Ta wya maga manda va ya mna zlahu lu ta tsa pla ghḅḅa ya kay guli. ⁹Ka'a guli mantsa: «Wana yu, saghasa yu ḅa maga skwi ya ta kuma ka,» ka'a. Ka hlanatá tsi ta tsa tanḅtanḅ pla ghḅḅa ta plḅ lu ya, ka mbḅdapta nda mahisani. ¹⁰Magamaga Yesu Kristi ta skwi ta kumḅ Lazglafta. Ka vlanḅtá tsi ta ghḅḅani ḅa pla ghḅḅa turtuktuk sḅla. Mantsa ya kḅl mu ka nzakway nda ghuḅa ta wa ira Lazglafta.

¹¹Inda gwal ta dra skwi ḅa Lazglafta turtuktuk tani, ta sladu ta sladu ta nzata hḅḅa ka maga slna tanḅ inda fitik, ta gdáta ta vla va tsa skwi turtuk ḅa hḅrdiḅḅta dmaku ya, ama lavinḅ a ta hḅrdiḅḅta wa. ¹²Ama Yesu Kristi ná, turtuktuk vlatá tsatsi ta ghḅḅani ḅa pla ghḅḅa ḅa hḅrdiḅḅta dekdek ta dmakwa mnduha. Tahula tsa, ka nzatá tsi nda ga zeghwa Lazglafta. ¹³Ndanana, hada nzata tsi ka kza pghanata Lazglafta ta ghuma-hani ka skwa ta dinḅay sḅlani. ¹⁴Ma tsa vlatani ta ghḅḅani turtuktuk ya, ka nanaftá tsi ka gwal tdúkwa ḅa dekdek ta wa ira Lazglafta, ta gwal ta ghuḅiḅḅta tsi ta dmakwa tanḅ. ¹⁵Ta tsalamaptsala Sulkum nda ghuḅa guli kazlay: Prḅk tsa pla ghḅḅa turtuktuk ya kḅ'a. Ka'a karaku na:

¹⁶«Wya tsa dzratawi dza'a yu dzrafta nda hḅḅa ma tsa fitik ya, ka Mgham Lazglafta.

Dza'a famfa yu ta zlahuha da da ḅudufa tanḅ, dza'a thanamtha yu ta hḅḅa ma ghunislaka tanḅ,» ka'a.

¹⁷Ka'a guli mantsa: «Hadḅ yu dza'a havglakta dekdek ta dmakuha tanḅ, nda krughuvha tanḅ wu,» ka'a. ¹⁸Ka plinispla Lazglafta ta dmakwa mnduha ná, pahḅgla a mnduha ta skwi ḅa vlanḅtá Lazglafta ḅa hḅrdiḅḅtá dmakuha wa.

Gavanamava gava ta Lazglafta

¹⁹Mantsa tama zwanama da, nda pla vgha mu ta lami da tsa vli nda ghuḅa katakata ya nda ma usa Yesu. ²⁰Tanaptá Yesu ta zlala, ka tamaptá lfidá tvi ḅa lami nda tida ḅa mutsa hafu. Tsa zlala kuhwanap lu ya ná, vḅrdá ka vgha Yesu dza lu yeya.

²¹Tsaya tama ná, mamu mu nda mali ta ghḅḅa gwal dra skwi ḅa Lazglafta ta hem-anata, ta nzanaghatá hḅga Lazglafta. ²²Ma tsa nzakwani mantsa ya tama, gavanamava gava ta Lazglafta nda ḅuduf turtuk, nda fata ghḅḅa dar, nda ghuḅata ḅuduf kul hadḅ dmaku mida, nda mbazatambaza nda imi tsḅlḅḅa. ²³Sladafmaslada ta fatá ghḅḅa mu ka gdáta mu ta va mnay kazlay: Tsa mndu ta tamafḅtá imi ta slḅmḅḅa ya ná, ḅḅama mndu ya kḅ'a. ²⁴Nghapma ngha ka sani nda sani, ḅa

† 9:28 Gray nda Isaya 53:12.

* 10:7 Aya 5-7: Zabura 40:7-9, manda ya ta mnḅ Grek ḅa ghalya.

vlamatá mbrakwa dɔvuvustá vgha nda maga skwi dīna. ²⁵ Ma tsanap mu ta tska vgha mu manda ya ta snuta sanlaha ta tsanapta ya. Katak ná, vlvvusma mbraku sani nda sani. Sganaghama, kabga nda sna mu kazlay: Ndusa fitika vragata Mgham Yesu kə'a.

²⁶ Tahula snaŋta mu ta vərđá tvi, ka gđata mu ta gəgəltá dmaku ka palama katsi, graf-magra kazlay: Ta had' sana skwi dza'a vlata lu ŋa pla ghəŋ ŋa hərdiŋtá dmaku wu kə'a.

²⁷ Ta ghəŋa kzlai ma zləŋ dza'a kzlə lu ta guma Lazglafta. Tsa guma ya ná, nda bla katakata, ka vu ghandand nzakwani dza'a dra ghumahani. ²⁸ Dər wati ma mndu ta kwalaghuta snatá zlahá Musa, ka mamu masləmtsəkha his ka hkən a tsi ta grafta katsi, ta dzadza lu ta tsa mndu ya, had' tawa hidahida tida wa. ²⁹ Ka si mantsa ya nzakwani nda zlahá Musa ya ní, kighkigh dza'a nzakwa tsi nda mndu ta zlrindiŋtá Zwanja Lazglafta, ka razanaftá Sulkum ya ta vlamatá zdákatahudi ya tama? had' hayhayani wu, ka'a nda us ya kəl Lazglafta ka dzraftawi nda tsi, ka ghuđiŋta nda tsi ya.

³⁰ Nda sna amu ta tsa mndu ta mnay kazlay: I'i dza'a vranamtá mndu ta skwi ya maga tsi, i'i dza'a planamta kə'a ya. Ka'a guli na: «Dza'a tsanaghatsa Mgham Lazglafta ta guma ta mnduhani,» ka'a. ³¹ Skwa zləŋay gwada ta dədamta mndu da dzva Lazglafta ya ta vla hafu.

³² Havakwahava ta nzakwa ghuni ghalya ma tanŋaŋa snaŋta ghuni ta gwada Lazglafta. Ma tsa fitik ya ná, susa kuni ta duni, ka su'uwafatá kuni ta indani. ³³ Ta kəma inda mnduha rarazata lu, ka ganaptá iri ta sanlaha mataba ghuni tazlay. Ma sana fitik guli, ta gway kuni ta vgha nda sanlaha ta ghuya mndərga tsa dənwa ya. ³⁴ Ksuka ka hidahida ta kaghuni, na gwal ya hlaf lu ka pghamta ma gamak ta gwada ta Yesu. Hlugudughunusha lu ta huzla ghuni, ta rfu nda rfa kuni, ndananj a kuni wu, kabga nda sna kuni mamu skwi da kaghuni ta malaghutá inda skwi kə'a. Tsa skwi ya guli ná, ŋa kđekedzenj nzakwani. ³⁵ Mantsa tama, ŋavawa ŋa ka dza'a kuni ta kama ta kəma nda fata ghəŋa ghuni ta Lazglafta. Ka ŋavara kuni, dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni dagala. ³⁶ Skwi ya ta raghunata ná, nzata ghuni nda su'ay, ka maga skwi ya ta zdəganatá Lazglafta, ŋa vlaghunatani ta skwi ya taghunaf tsi ta imi ta sləmən. ³⁷ Ka lu vindafata ma deftera Lazglafta na:

«Ta bəts nzda guli ná,

dza'a saghasa tsa mndu dza'a sagha ya, gərdata a wa.

³⁸ Mndu ya tđukwa ta wa ira da ná,

dza'a nzakway nda hafu nda ma zlgħay nda ŋudufani.

Ama ka vraghuvra tsi nda hul zdəgləghihata a tsa mndu ya wa,» ka'a.

³⁹ Amu ná, nza a amu tek w mataba gwal ta vru nda hul ŋa zadŋntá ghəŋa tanj ya wal. Ama nda nza amu tek w mataba gwal ta zlgħafta ta dza'a mutsa mbaku ya.

11

Zlgħay nda ŋuduf

¹ Zlgħay nda ŋuduf ná, graftá skwi ya faf lu ta ghəŋ tida ya. Fatá vgha kazlay: Mamu tsa skwi ya kahwathwata kə'a ya, dar ta ngha a iri. ² Ta ghəŋa zlgħay nda ŋudufa tanj, kəl Lazglafta ka ghubanaghatá mnduha ghalya.

³ Nda ma zlgħay nda ŋuduf snaŋta mu kazlay: Nda gwadani magafta Lazglafta ta inda skwiha kə'a. Inda skwi ya ta nghanja lu nda iri ná, sabə ma skwi ya kul nghanja* iri hən.

⁴ Nda ma zlgħay nda ŋudufani klafta Abel ta skwa pla ghəŋ ta malaghutá dīnaku ka ŋa Kayinu, ka vlanja Lazglafta. Tsa zlgħay nda ŋudufani ya kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tđukwa, kabga tsu'afstu'a ta tsa skwi vlanj tsi ya. Nda mta† Abel má mndani, ama kabga zlgħay nda ŋudufani ná, tata gwada tsatsi.

⁵ Nda ma zlgħay nda ŋuduf kəl Lazglafta ka klaghatá Inuk ta luwa, dən a ta mtaku wa. Ngha a lu guli wu, kabga klaghakla Lazglafta da tsatsi. Ka lu vindafata ma deftera Lazglafta na: Zdəganazda Inuk ta Lazglafta‡ ma kđaku tsi ka klaghata ta luwa.

⁶ Ka had' zlgħay nda ŋuduf wu ná, had' fitik zdəgana mndu ta Lazglafta wa. Mndu ta gavadaghata da Lazglafta ná, dīna ka graftani kazlay: Mamu Lazglafta, ta magay ta skwi dīna guli ŋa gwal ta zbay kə'a.

⁷ Nda ma zlgħay nda ŋuduf snata Nuhu ta gwada ya mnana Lazglafta ta ghəŋa skwi dza'a magaku ta kul nghanja† iri karaku. Ka tsaftá tsi ta kwambalu dagala manda ya mnanaf Lazglafta. Ka lamə tsi dida nda gwal ga tanj tani, ka mbafatá hən. Ma tsa magatani mantsa ya tsanaghata tsi ta guma ta ghəŋa hadik. Ka klaftá Lazglafta ka mndu tđukwa§ kabga zlgħay nda ŋudufani.

⁸ Nda ma zlgħay nda ŋuduf snata Abraham ta hgu hgaf Lazglafta, ka sli'afatá tsi ka laghwi ta hadik ya dza'a vlanja Lazglafta ŋa ŋani. Ta sli'afatá tsi, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ⁹ Nda ma zlgħay nda ŋuduf, ka lagha tsi nzata ka matbay ma tsa hadik dza'a lu vlanja, tanaf Lazglafta* ta imi ta sləmən ya. Ka nzaku tsi ta nzaku ma həga tumpul,

* 11:3 Ngha ta Zrafta 1, Zabura 33:6, 9. † 11:4 Zrafta 4:3-10. ‡ 11:5 Zrafta 5:24. § 11:7 Zrafta 6:13-22.

* 11:9 Aya 8-9: Ngha ta Zrafta 12:1-5, 23:4, 35:12, 27. † 11:10 Ngha ta 11:16, 12:22.

mantsa ya i Izak nda Yakubu guli ta nzakway ka gwal nda gwa hən ma tsa tatá imi ta sləmən ya. ¹⁰ Ka nzatá Abraham ka kzla tsa luwa dihana Lazglafta ta tughwani† ya. Lazglafta ka ghənani ta garafta, tsatsi mnda bafta guli.

¹¹ Nda ma zlgħay nda ɲuduf mutsafta Abraham‡ ta zwanj ma halatani katakata. Markwa tanj Sara guli tsutsa ka dzəghən. Ka fatá tsi ta ghənani kazlay: Dza'a magay Lazglafta ta skwi manda ya mna tsi kə'a. ¹² Mantsa ya, ma mndu turtuk ya nda hala, ta ghwanj a ka mtaku wu, yata lu ta zivra mndu nda ndəgha manda tekwa tsa ta luwa, nda ya manda wutak ma ghwa§.

¹³ Ma zlgħay nda ɲuduf rwuta hən demdem, ta kul mutsaftá hən ta magatá tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta hən ya. Ama grafra hən kazlay: Dza'a magaku tsa skwi ya kə'a, harharhar ghənja tanj ta ghənani. Ka graftá hən kahwathwata kazlay: Mathbay ɲni ta wawutá wawaku* ta na ghənja hadik na kə'a. ¹⁴ Tsa gwal ta mny mantsa ya ná, maraɲmara hən banluwa kazlay: Ta kzla vla tanj hən kə'a. ¹⁵ Ndanəgla a hən dekdek ta tsa vli sabə hən ya wa. Ka má ta ndanay hən katsi, má si vrəghuvra hən. ¹⁶ Kahwathwata ná, vli ta malagħutá tsaya ɲa tanj ta pahanja, vli ya ta nzakway ta luwa. Tsaya kəl tsi ka zdəganatá Lazglafta, na hgay ta hgə hən ka Lazglafta tanj. Ka payanaftá tsi ta luwa tanj ta hən.

¹⁷ Nda ma zlgħay nda ɲuduf kumafta Abraham ta vlatá zwanjani Izak ɲa pla ghən ma dzəghənja ya dzəghən Lazglafta. Ka kumaftá tsi ta vlatá tsa kdakwakdakwa zwanjani turtuktuk ya, dər má si tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən ta ghənja tsa zwanj ya. ¹⁸ Ka Lazglafta si mnanata na: «Nda ma Izak ya tagħaf yu ta imi ta sləmən† ya dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ¹⁹ Ka fata Abraham ta ndanani kazlay: Lavinlava Lazglafta ta vraganaptá mndu ma mtaku nda hafu kə'a. Tsaya tama ná, ka nzaku Izak manda mndu vraganap lu ma mtaku kahwathwata.

²⁰ Nda ma zlgħay nda ɲuduf tfanaghata Izak ta wi ta i Yakubu nda Isuwa, ta ghənja nzaku ya ká hən dza'a nzakway ta kəma.

²¹ Nda ma zlgħay nda ɲuduf tfanaghata Yakubu ta wi ta zwana Yusufu ma ndusakwani ka mtaku. Ta tƒə tsi ta tsa wi ya ɲa tanj, ka dzubuntá tsi ta vgha ta wa dafani ka tsəlbú ta kəma Lazglafta‡.

²² Nda ma zlgħay nda ɲuduf mnanata Yusufu ta zwana la Isra'ila ma ndusakwani ka mtaku kazlay: Dza'a sli'apsli'a hən ma hadika Masar kə'a. Ka mnanatá tsi ta hən guli ta skwi ka hən dza'a magay nda ghudzifani§.

²³ Nda ma zlgħay nda ɲuduf difanata dadahani ta Musa ka tili hkən manda yata. Dinadina tsa zwanj ya ta wa ira tanj. Zlənaf a hən ta ɓlanapta tanj ta zlaha mghama Masar wa.

²⁴ Nda ma zlgħay nda ɲuduf kwalaghuta «Musa ma glatani ta hgay ka zwanja makwa Fir'awna.* ²⁵ Ta dranj ghuyay da ta danjwa kawadaga nda mnduha Lazglafta, ka rfay da ta rfu ma gay da ta dmaku ɲa fitik kwitkw. ²⁶ Mal ghuydipta mnduha ta danjwa manda ya dza'a ghuyanapta lu ta Kristi ya, ka inda skwa gadghəl ta hadika Masar,» ka'a, kabga nda fa ɲudufani ta skwi ya dza'a vlanja Lazglafta ta kəma.

²⁷ Nda ma zlgħay nda ɲuduf sli'afata Musa ka zlanatá hadika Masar; kul zlənjanja gatá sida mgham. Ka dihavatá tsi manda skwi nda ngha ta Lazglafta ya kul lavinjá lu ta nghanja nda iri ya.

²⁸ Nda ma zlgħay nda ɲuduf tahananatá tsi ta skala Pak. Tahafwa taha ta us ta watgha, ka'a nda la Isra'ila, kada kwala duhwala Lazglafta ya dza'a ghunakta lu da rwa zumala la Masar da rwinjá ɲa ghuni guli, ka'a.

²⁹ Nda ma zlgħay nda ɲuduf tsughwadapta zwana la Isra'ila ta drəfa dva manda skwi ta ghwalata vli. Ama ka tsughwadapta anji manda ɲi tanj ya ka la Masar ná, ka nu'amtá† hən mida.

³⁰ Nda ma zlgħay nda ɲuduf zlinja la Isra'ila ta muhula luwa Yeriku manda magata tanj ta fitik ndəfánj ta wawanafta.

³¹ Nda ma zlgħay nda ɲuduf tsu'afatá‡ Rahab, sana marakw ta hla iri ta mnduha la Isra'ila ta labə da vitsa luwa tanj. Ma lagha la Isra'ila da rwanatá gwal pgha ghən nda Lazglafta, ka zlanatá hən ta tsatsi nda hafu.

³² Nu dza'a mnəgəla yu ka malagħutá tsa tama? Nda hta fitik ka mnəgəla dá ta gwada ta ghənja i: Zideyuj, nda Barak, nda Samsuj, nda Yafte, nda Dawuda, nda Samuyel, nda la anabiha§. ³³ Hahən ná, nda ma zlgħay nda ɲuduf zazakta hən ta hadikha nda vulu. Ka magatá hən ta skwi tdukwa, ka mutsaftá hən ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən ta hən. Ka hahanaftá hən ta wi ta rverihə. ³⁴ Ka ninjá hən ta zlgħakwa vu

‡ **11:11** Ngha ta Zlrafta 18:11-14, 21:2. § **11:12** Ngha ta Zlrafta 22:17. * **11:13** Ngha ta Zlrafta 23:4, 1 Krunik 29:15, Zabura 39:13. † **11:18** Ngha ta Zlrafta 22:1-14, Aya 18: Ngha ta Zlrafta 21:12. ‡ **11:21** Aya 20: Ngha ta Zlrafta 27:27-29, 39-40, aya 21: Ngha ta Zlrafta 48:1-20, 47:31. § **11:22** Ngha ta Zlrafta 50:24-25, Sabi 13:19. * **11:24** Aya 23: Ngha ta Sabi 2:2, 1:22. Aya 24: Ngha ta Sabi 2:10-12. † **11:29** Aya 27: Ngha ta Sabi 2:15, aya 28: Ngha ta Sabi 12:21-30. Aya 29: Ngha ta Sabi 14:21-31. ‡ **11:31** Aya 30: Ngha ta Yusuwa 6:12-21, aya 31: Ngha ta Yusuwa 6:22-25, 2:1-21. § **11:32** Ngha ta Guma 6-7, 4-5, 11-12, 1 Samuyel 16:1-1 Mghamha 2:11, 1 Samuyel 1:1–25:1.

læmtæk. Ma sli'a mnduha pslata hən̄j nda kafay, ka ndaptá hən̄j mida. Had' mbraku ma hən̄j wu, ama ka nuta hən̄j ka gwal nda mbra. Ma fitika vulu, ka nuta hən̄j ka bigwala, ka njawáftá hən̄j ta sludza hadíkha kavghakavgha. ³⁵ Ka nghəlanjántá mi'aha ta mnduha tanj si ta rwuta ta vragapta* nda hafu.

Ama sanlaha ya ná, kwihij̄j nda kwikwiha lu ta hən̄j ka tatadaptá hən̄j, ka kwalaghutá hən̄j ta zlanatá hən̄j n̄a mutsa sli'agapta ma mtaku nda hafu ya ta malaghuta. ³⁶ N̄a sanlaha ya guli ná, gagə nda gaga lu ta hən̄j, ka sləvaptá hən̄j. Tsatsaf nda tsatsa lu nda zidá ta sanlaha ka pghamta ma gamak. ³⁷ Nda pala zlazlertsata lu ta sanlaha ka pslatá hən̄j, datsanap nda datsa lu ta sanlaha, tsasla nda kafay lu ta sanlaha, ka pslatá hən̄j. Hwayapta ka ra vli n̄a sanlaha, ka nutá hən̄j ka pdu ka kla huta ta tuwak nda n̄a gu ta vgha. Ka ghuyanaptá lu ta dan̄wa, ka ganaptá lu ta iri[†] ta hən̄j. ³⁸ Hwahwayaku ka ra vli kurandazl ma mtak, nda ya ma ghurum ma hadik n̄a sanlaha. Ra a ghənj̄a hadik ka n̄a tsa mnduha ya wa.

³⁹ Inda tanj zdəganazdá hən̄j ta Lazglafta, kabga zlgħay nda njudufa tanj. Tsaw ta mutsaf a hən̄j ta tsa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄j ta hən̄j ya wa. ⁴⁰ Payafpaya Lazglafta ta skwi ta malaptá d̄inuta n̄a mu. Ma ndanani ná, va a ta dzanaghatá ghənj̄a slnani nda hahən̄j nda ghənj̄a tanj kul had' amu hada wa.

12

Mbra vgha ma ghuya dan̄wa

¹ Tsaya tama, mantsa ya ndəghata tsa masləmtsəkha ta wamafta ya. Pghij̄jmapgha ta inda skwi ta ndəgamata ta gərđá amu, nda dmakuha ta kasa amu, ka hwaya mu d̄ina ta vərđaka hwaya ya mnama Lazglafta n̄a hwayay. ² Ka fafta mu ta iri ta Yesu ya ta tahamatá zlgħay nda njuduf, tsatsi guli dza'a ghadamaghatá da vla dzatá ghənj̄ani. Tsatsi ta tsu'aftá mtutani ta udza zlgħay. Ksa a ka hula nda mndərga tsa mtaku ya wu, kabga nda fa ghənj̄ani ta rfu ya payana Lazglafta. Ndana tama, nda ga zeghwa Lazglafta* ta nzakwa tsi.

³ Ndanawandana ta ghənj̄a ya ka Yesu su'aftá mndərga husan̄ja ya husan̄j tsi ta ghwadaka mnduha, kada kwala kuni ta rwa malandugu. ⁴ Ma vulu ya ta vulu kuni nda dmaku ná, ta vula a kuni karaku ta ya dza'a kladaghunaghata ta wa hđak wa. ⁵ Zanapza

kuni ta gwadá Lazglafta ta vla mbraku n̄a zwanani ra?

«Zwanja d̄a! Ka ta zlahay Mgham Lazglafta ta kagha katsi, fafa ta ghənj̄,

ma kla ka ta ghənj̄ tida ka dvaghaghadvá tsi. ⁶ Mndu ta zlahu tsi ta d̄vu Mgham Lazglafta.

Mndu ya klaf tsi ka zwanani[†] ta dzə tsi guli.»

⁷ Su'uwasu'a ta ghuya dan̄waha ya ta kəl Lazglafta ka zlahá kaghuni nda tsi. Tsa ghuya dan̄wa ya ta maran̄ja kazlay: Klaf ka zwanani Lazglafta ta kaghuni kə'a. Mamu zwan̄j kul had' dani ta zlahay ra? ⁸ Ka si zlahá a tsi ta kaghuni ka zwanani ya wu katsi ná, vərđa zwanani a kuni wu, masagwa kuni nda tsa. ⁹ Skwi guli ná, mamu mu nda dadaha mu ma na ghənj̄a hadik na ta zlahá amu, ta snay mu ta gwadá da hən̄j. Dani ma Sulkumha yeya tama dza'a kwal mu sna gwadá da tsi n̄a mutsa hafu rki na? ¹⁰ Ta zlahay dadaha mu ta amu n̄a fitik kwitikw, manda ya ta gradapta hən̄j kazlay: Ma dza'a d̄ina mantsa kə'a. Ama Lazglafta ná, n̄a kata amu ta zlahá tsi ta amu, n̄a mutsay mu ta mayaka mu ma tsa nzakwani nda ghuəa ya. ¹¹ Ma tsa fitik ta zlahu lu ta amu ya ná, nda nza ka skwi kul zdəgamata, rfa a mu ta rfu ta ghənj̄ani wa. Ama tahula tsa, n̄a yiganaptani ta zdaku, nda nzaku tdukwa ta tsa gwal zlahaf lu ya.

Dvu nda zlahu

¹² Ka si mantsa tsi, d̄ayapwad̄aya ta dzvuha ghuni ta hərfuta ya. Sifanafwa sifa ta karama ghuni ta labuta ya guli.

¹³ Mbadawambad̄a ta mbada ta tvi ya nda slada[‡], kada kwala səla ya nda wərđa ta kd̄inj̄ta, katək ná, ka mbafta tsi.

¹⁴ Zbawazba ta nzata nda zdaku nda inda mndu. Ka nzata kuni nda ghuəa ta wa ira Lazglafta. Ka had' tsi mantsa wu ná, had' ya dər turtuk ma kaghuni dza'a ng-han̄jta kuma Lazglafta wa. ¹⁵ Dasuwa ka kuni yaha mndu dər turtuk da mbədanatá hul ta zdakatahuda Lazglafta. Yaha ya dər ka turtuk da nzakway manda slrən̄j dahđaha da d̄yamta ka badza ndəghata mnduha[§].

¹⁶ Dasuwa ka kuni, yaha gwal ta hliri nzakway mataba ghuni. Yaha mndu dər turtuk mataba ghuni da vzinj̄tá skwi ta nzakway ka n̄a Lazglafta, manda Isuwa ta skwaptá ma malmalani nda skwa zay kwen̄kwen̄ ya. ¹⁷ Tahula tsa, manda ya snaj̄ kuni, ka lagha tsi da zlgħa tfawani da dani, ka kwalaghutá dani. Traptra ta ksanaktá ghənj̄a dani, kulam nda psayni ta tsa tfawi ya nda ima taw* ta iri.

* 11:35 Aya 33: Ngha ta Daniyel 6, aya 34: Ngha ta Daniyel 3:1-30, aya 35: Ngha ta 1 Mghamha 17:17-24, 2 Mghamha 4:18-37. † 11:37 Aya 36: Ngha ta 1 Mghamha 22:26-27, 2 Krunik 18:25-26, Irmiya 20:2 37:15, 38:6, aya 37: Ngha ta 2 Krunik 24:21. ‡ 12:2 Ngha ta Zabura 110:1. † 12:6 Ngha ta Mahdihi 3:11-12. § 12:13 Aya 12-13: Ngha ta

Isaya 35:3 nda Mahdihi 4:26. § 12:15 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:17. * 12:17 Aya 16-17: Ngha ta Zrafta 25:29-34, 27:30-40.

¹⁸ Gavadagha ta vata ghwá Sinay laviñ lu ta ksan̄ta nda dzvu ya a kuni wa. Dər tavata vu ta zlgħaku gigiga, dər tavata grusl t̄dik, dər tavata mghama falak, ¹⁹ dər tavata ghudzaga duli, dər tavata kuzlahatá lwi ya kəl gwal ta snay ka mnay kazlay: Ma gwad̄ḡalgana† ka kə'a ya a kuni wa. ²⁰ Ndəbandəba hən̄ ta dzvu, kabga laviñ a hən̄ ta n̄aftá tsa skwi mnana lu ta hən̄ kazlay: Inda mndu dza'a ksan̄tá tsa ghwá ya, dər má n̄imtak tsi, dza'a z̄lertsazlertsá lu nda pala kə'a ya. ²¹ Ka ganaf̄tá tsa skwi nghan̄ hən̄ ya ta zlən̄ ta hən̄, ka mnə Musa kazlay: Ta ghudzaku vgha dá da zlən̄‡ katakata kə'a.

²² Ama kaghuni, gavadagha ta vata ghwá Siyuna, nda ya tavata luwa Lazglafta ya ta v̄la hafu tsaya ta nzakway ka Ūrsalima ta luwa, nda tskata vgha duhwalha Lazglafta ka rfu kul laviñtá lu ta mbədaftá hən̄ ya kuni. ²³ Gavadagha tavata guyatá vgha mnduha Lazglafta ta nzakway ka zumaliha vindam lu ta hga tan̄ ma defteri ta luwa kuni. Gavadagha tavata mnda tsa guma ta ghəña inda mnduha demdem ta nzakway ka Lazglafta kuni, nda ya tavata sulkuma mnduha t̄dukwa, gwal ta k̄danakta ya kuni. ²⁴ Gavadagha tavata Yesu ta nzamta mataba mnduha nda Lazglafta n̄a dzraftawi ka lfid̄ ya kuni. Gavadagha tavata usa Yesu ya kəl tsi ka wutsikatá mnduha nda tsi ya kuni. Malaghumala gwađa ta gwađa tsa us ya, ka n̄a Abel̄S ta mnata.

²⁵ Dasuwa ka kuni! Yaha kuni da kwalaghutá snan̄tá lwa Lazglafta ya ta gwađa nda kaghuni! Ghalya, tsa gwal ta kwalaghutá snatá gwađa tsa mndu ta mnay n̄a tan̄ ta ghəña hadik* ya ná, ndap a hən̄ ma guma wa. Amu yeya dza'a ndapta ka mbədanambəda mu ta hul ta Lazglafta ta gwađa nda amu daga ta luwa rki tama? ²⁶ Ma tsa fitik ya, ka ghudzanaf̄tá lwa Lazglafta ta hadik. Ndanana, ka tamaftá tsi ta imi ta sləmən̄ kazlay: Ta turtuktuk ta dza'a ghudzanaf̄tá yu guli n̄a kwanahani. Hadik nda ghəñani a dza'a yu ghudzanaf̄tá wu, nda luwa† tani kə'a. ²⁷ Tsa gwađa ya mnə tsi kazlay: Ta turtuktuk kə'a ya ná, ta maray n̄a mu kazlay: Inda skwi ya zlaganap lu nda tsa ná, dza'a ghudzanafghudza lu n̄a hlutani, kada ḡdavata tsa kul had̄ ta ghudzavata ya.

²⁸ Ya mantsa tsi ya, rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá ga mgham ya kul had̄ ta ghudzavata. Maran̄mamara ta tsa rfay mu ya nda ma maganatá slna ya ta z̄d̄eganata

nda haniñtá ghən̄, nda ya nda zlən̄ay. ²⁹ Lazglafta mu ná, vu ta zadanatá‡ skwi ya.

13

Vərda gwal nda guya ghəña tan̄

¹ Ḡdavawaḡda nda d̄vuvustá sani nda sani manda la zwanama. ² Yaha kuni zanaptá tsu'af̄ta d̄ina ta matbay. Ma tsa magay mantsa ya kəl sanlaha ka tsu'af̄tá duhwalha Lazglafta kul snan̄tá* hən̄. ³ Havapwahava ka gwal ma gamak, manda skwi kawadaga kuni nda hən̄. Havapwa hava ka gwal ta gə lu ta iri n̄a tan̄, kabga mnda s̄əla kaghuni guli manda va hahən̄.

⁴ Inda kaghuni demdem, v̄lan̄vavla ta sgit ta kluvtá vgha, yaha marakw dər zə'al da hliri, kabga dza'a tsay Lazglafta ta guma ta ghəña gwal ta maga sli'insli'ın̄, nda gwal ta hliri tani.

⁵ Yaha tsemi da t̄daghatá kaghuni. Rfawarfa ta rfu ta ghəña kuraghuta ya da kaghuni, kabga ka Lazglafta na: «Had̄ yu dza'a zlaghata wu, had̄ yu dza'a walantá† vzighista wu,» ka'a. ⁶ Tsaya ta kəl dər wati ma amu ka mnay nda fata ghən̄ kazlay:

ta katay Mgham Lazglafta ta i'i, had̄ sana skwi ta zlən̄ə yu wu, nu dza'a magihata mndu‡ na kə'a ya.

⁷ Havakwa maliha ghuni, gwal ta mnaghunatá gwađa Lazglafta. Havakwahava ká hən̄ nzakwagapta, nda ya ká hən̄ mtakuS. Ka kla kuni ta sadá zlgħay nda n̄udufa tan̄. ⁸ Va tsa Yesu Kristi ya ta nzakway d̄ahawu, tsa tsatsi ya ta nzakway gita, tsatsi dza'a nzakway n̄a k̄dekedzer̄ guli. ⁹ Dasuwa ka kuni, yaha sana ghwadaka tagha skwiha kavghakavgha da sagha da ghəña ghuni. Z̄dakatahuda Lazglafta na skwi ta mbranaf̄tá n̄udufa mndu. Tagha skwi kavghakavgha ta ghəña za skwa zay a wa. Gwal ta ksa tva mndərga tsa tagha skwi ya ná, had̄ ta kata* hən̄ wa.

¹⁰ Tsa gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, had̄ wa tan̄ ka za skwi ta n̄a mu ma gwir† wa. ¹¹ Tsa mali ta ghəña gwal dra skwi n̄a Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, usa rini n̄ani ta kladamta da tsa v̄li nda ghu6a katakata ya, n̄a pla dmaku. Ama slu'a tsa rini ya, ta d̄riñta tahula luwa‡ lu. ¹² Tsaya kəl Yesu ka mtuta guli tahula luwaS, n̄a ghu6intá dmakwa mnduha nda ma n̄ani ma us. ¹³ Sli'afmasli'a amu tama ka dza'a mu da guyay tahula

† 12:19 Aya 18-19: Ngha ta Sabi 19:16-22. ‡ 12:21 Aya 20: Ngha ta Sabi 19:12-13, aya 21: Gray nda Vrafta ta Zlahu 9:19. § 12:24 Ngha ta Zrafta 4:10. * 12:25 Gray nda Sabi 20:22. † 12:26 Ngha ta Hagay 2:6. ‡ 12:29 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 4:24. * 13:2 Ngha ta Zrafta 18:1-8, 19:1-3. † 13:5 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 31:6, 8, Yusuwa 1:5. ‡ 13:6 Ngha ta Zabura 118:6. § 13:7 Gray nda 10:32-33. * 13:9 Ngha ta Ruma 14:2-23, 1 La Kwarent̄ 8:8, La Kwalus 2:16-22, 1 Timute 4:3. † 13:10 Gray nda 9:11-14, 13:11-12. ‡ 13:11 Zlahu 16:27. § 13:12 Ngha ta Yuhwana 19:17, 20.

luwa, ka su'a amu guli ta mndærga tsa giri ganap lu ya, ¹⁴ kabga ta na ghæja hadik na a luwa amu ña kðekedzeñ wa. Ama luwa dza'a nzakway* ña kðekedzeñ ña amu ta pahay. ¹⁵ Gðamagða ta zlzlvæ Lazglafta ka nzakwa tsi manda skwa pla ghæj nda ma Yesu Kristi. Zlzlvama hgani nda gwada ma wa mu. ¹⁶ Yaha kuni zlanatá maga zdaku, nda katanjá mndu, kabga mndærga tsa skwiha ta vlata hæj ya ta zdæganatá Lazglafta.

¹⁷ Snawasna ta gwada da maliha ghuni, ka sna kuni ta skwi ta mnaghunata hæj. Hahæj ta nghapta ka hafa ghuni, kabga dza'a zlghey hæj ta wani da Lazglafta. Snawasna ta gwada da hæj, ya dza'a kæ hæj ka maga slna tanj nda rfu, nda ñada ghæj a wa. Ka nda ñada ghæj tsi ná, kataghunafá a tsa wa.

¹⁸ Magawa du'a ta ghæja añni. Grafgra ñni kazlay: Had sana bðdzaku ya maga ñni wu kæ'a ma ndana ñni. Ta kumay ñni ta gdata ñni ta maga skwi ðinadina inda fitik. ¹⁹ Kdækwakdæk, ta ndæba dzvu yu da kaghuni, magawa du'a ta ghæja da, ka mutsidifá Lazglafta ta vradapta da misim-misim da kaghuni.

Maga du'a

²⁰ Lazglafta ya ta vla zdaku ta vraganaptá Mgham mu Yesu mataba gwal nda rwa, ka nzakw tsi ka mndu dagala ta ngha tuwakha. Nda ma usani vla tsi ña pla ghæj, mutsafta lu ta dzraftawi ña kðekedzeñ. ²¹ Ka vlaghunavla Lazglafta ta mbrakwa maga inda skwi dina, ña magay ghuni ta skwi ya ta kumæ tsi. Ka maga tsi ma amu ta skwi ya ta zdæganata nda ma Yesu Kristi ta nzakway ñani glaku ña kðekedzeñ ya. Amin!

Kðijta nda ga zgu

²² Zwanama da, vindaghunaf vinda yu ta na delewer na ña vlaghunatá mbraku. Ki'a nda ki'a yeya vindaghunafta yu. Kdækwakdæk ka ñanata kuni ta tsæna gwadaha na ma ñudufa ghuni. ²³ Ta snaghunamsna yu kazlay: Zliginjla lu ta zwanama mu Timute† ma gamak kæ'a. Ka bhagagha bha tsi misimmisim, dza'a labla yu da kaghuni kawadaga nda tsi.

²⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta mal-ihæ ghuni demdem, nda inda mnduha Lazglafta tani. Ta ga zgu zwanama ma luwa Italiya ña ghuni.

²⁵ Ka nza zdakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

* 13:14 Gray nda 11:10, 16. † 13:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1.

Tsgħa ta lwa Yakubu

Ga zgu

¹ I'i Yakubu ta nzakway ka kwalva i Lazglafta nda Mgham Yesu Kristi, ta ga zgu yu ŋa ghuni mndəra mnduha Ghwanpda his ta wutsa ta vgha ta ghəŋa hadik*.

Mbra vgha ma ghuya daŋwa

² Zwanama da, ka slaghunaghasla dər mndərga wati ma ghuya daŋwa tsi katsi, nghawa nga manda skwa rfu. ³ Dina ka snaŋta ghuni kazlay: Skwi ta dzəghaŋtá zlgħay nda ŋudufa ghuni ná, ta klaghunak kla ta ksa ŋuduf kə'a. ⁴ Ama dina ka maravata tsa ksa ŋudufa ghuni ya kahwathwata, kada nzakwa kuni ka gwal kul had sana skwi ta ghəŋa ghuni, ka gwal nda dede'a, ka gwal kul had sana skwi ta htapta ma həŋ dekdek. ⁵ Ka mamu sana mndu mataba ghuni pđugudunus difil katsi, ka dawa tsi da Lazglafta, dza'a vlanjla†. Ta muvla Lazglafta nda inda mndu, ta vlay nda zdaku. ⁶ Ama ka dawa tsi nda zlgħay nda ŋuduf, yaha tsi dganťa ghəŋ dər ka ki'a ta ghəŋani. Ka ta dga ghəŋ mndu ná, nda nza ka guram nda gamtsa'uwakwa drəf ta vyə falak dər ndiga ndiga ya nzakwani. ⁷ Yaha mndərga tsa mndu ya da ndanay kazlay: Dza'a mutsay yu ta sana skwi da Mgham Lazglafta kə'a, ⁸ kabga mndərga tsa mndu ya ná, his ŋudufani, slada a ghəŋani ma vlaka turtuk ma inda skwi ta magə tsi wa.

Pdu nda Gadghəl

⁹ Ka rfa zwanama ya ta nzakway ka pdu ta rfu, kabga nda nza ka mndu nda kapa da Lazglafta. ¹⁰ Ka rfa mndu ka gadghəl guli ta rfu, nda vraganata Lazglafta, kabga dza'a lula manda gəgdakwa vzlizla. ¹¹ Safa fitik ghədandaŋ dzafta ta kuzun ná, ŋa ghwalutani, ŋa rkuta vzlizlahani, ŋa luta‡ dinakwa rkatarhani. Manda tsaya dza'a luta mnda gadghəl ma slnahani ta magə tsi.

Tiŋwa a Lazglafta ta mndu da ghwadaka skwi wa

¹² Rfu da mndu ta ksa ŋuduf ka su'a skwi ta dzghaŋta, kabga tahula dzghaŋta, dza'a mutsay ta zewzewa hafu ya tanaf Mgham Lazglafta ta imi ta slaməŋ ta inda gwal ta dvtu. ¹³ Ka dzghaŋdzgha skwi ta mndu, yaha da mnay kazlay: Lazglafta ta dzəgha i'i kə'a. Had ghwadaka skwi ta dzəgha Lazglafta wa, dzəgha a tsatsi guli ta mndu wa. ¹⁴ Ka dzghaŋdzgha skwi ta dər wati ma mndu ná, ghudzaku ma vghani ta barafta,

ka tdamta tsi. ¹⁵ Ka zlanəŋzla lu ta ghəŋ ta tsa ghudzaku ya katsi, ŋa zlgħaftani ta hudí, ŋa yatani ta dmaku. Tahula ndəhafa dmaku, ŋa klaktani ta mtaku guli. ¹⁶ Zwanama da, gwal ta dvtu yu, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni. ¹⁷ Inda skwi ya ta dínuta, nda inda mbəhu ya kul had sana skwi ta ghəŋani ná, ta luwa ta saha tsi, da Lazglafta ta nzakway ka Dani ma tsuwadakha. Had tsatsi ta mbədavafta wa, had sana skwi ta zawataku ka grum da tsatsi wa. ¹⁸ Tsatsi ka ghəŋani ta dvtutá vlamata hafu nda ma gwadani ta nza-kway ka kahwathwata, kada nzakwa mu ka tanťanani mataba skwiha ya zlaganap tsi.

Ksa slna nda gwada Lazglafta snaŋər lu

¹⁹ Zwanama da gwal ya dvtu yu, wya skwi ŋa snaŋta ghuni: Dina nzakwa inda mndu ka mndu ta gi slru gwada da sləməŋani. Ka mndu kul had gwada ta nzuŋta ta wi a wu, ka mndu ta gi basa ŋuduf§ a wu, ²⁰ kabga had mndu ta basa ŋuduf ta maga skwi ya dina ta zdəganatá Lazglafta wa. ²¹ Tsaya tama, pghinwəgha ta inda skwiha ya ta ŋriŋtá mndu, nda inda ghwadaka skwiha. Tsu'awatsu'a nda hanata ghəŋ ta gwada ya nšəam Lazglafta ma kaghuni ta lavinťa mbanafata hafa ghuni.

²² Nzawanza ka gwal ta ksa slna nda tsa gwada ya. Yaha kuni da nzakway ka gwal ta snamtá snaysnay, da nanətá kuni ta ghəŋa ghuni. ²³ Ka lagħa mndu ka snaŋtá gwada kul ksa slna nda tsi ná, ka guram tsa mndu ya nda mndu ya ta ngha tsata vghani ma dalagar. ²⁴ Tahula nghanťani ta tsatá vghani ka lagħu tsi, ŋa gi zanaptani ta tsa nzakwa tsatani ya. ²⁵ Ama mndu ya ta faftá irani ta zlahuha Lazglafta, zlahuha ya ta vlamata fala'uwatá vgha, ka ndi'afra vgha tđukwa tida, kul had ta zanaptá gwada tahula snanťani, tsa ksa slna nda tsi ná, dza'a nzakway tsa mndu ya nda rfu ma inda skwihani ta magə tsi.

²⁶ Ka mnda dina yu ka mndu ta gray, tsaw sna a ta ksanagħutá ghanikani wu katsi, nana ghəŋani ta nanə tsi, bətbət tsa dinani ya. ²⁷ Wya vərda dina ya ta nghə Lazglafta ka dina nda ghu6a kul had rutsak tida: Ngħapta ka zwana tawakri nda wadguha ma daŋwaha* tan, nda nghay mndu ta ghəŋani ma ghwadaka skwiha ta ghəŋa hadik da ŋriŋta tsi ta ghəŋani.

2

Gala mndu nda gala ná, bliŋtá zlahu ya

¹ Zwanama da, yaha kuni da gala mndu nda gala* ma nzakwa ghuni ma zlgħay nda ŋuduf, ma glakwa Mgham Yesu Kristi.

* 1:1 Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3, Slna gwal ghunay 15:13, Galat 1:19. † 1:5 Ngha ta Mahdihi 2:3-6. ‡ 1:11

Aya 10-11: Ngha ta Isaya 40:6-7. § 1:19 Ngha ta Ekleziyast 7:9. * 1:27 Ngha ta Isaya 1:17. * 2:1 Ngha ta Ayuba 34:19.

² Grafta: Mbadaka mndu ka gadghəl ka lami da taba guyata ghəŋa ghuni, nda fata halagara dasu, nda sudatá lgut nda bla ta vgha. Ta lamə sana mndu guli ka pđu nda sudatá gərzanjani ta vgha guli. ³ Ka lagha ghuni ka laghwí da nghapta ka tsa mndu nda sudatá lgut nda bla ya, ka kuni nda tsi mantša: «Nzanza kagha ma ya vli đina ya,» ka kuni. Ka kuni nda tsa pđu ya guli mantša: «Slada slada kagha nda slada hada,» ka «nzanza hada ta hadik» a ka kuni nda tsi. ⁴ Ka si mantša tsi, daganap a kuni ta vgha ma vgha ghuni nda tsa ra? Nza a kuni ka gwal tsa guma nda ghwadaka ndanu nda tsa guli ra?

⁵ Zwanama da gwal đvu yu, fawafa ta sləmən, Lazglafta a ta zabaptá gwal ka pđu ta wa ira gwal ma ghəŋa hadik, ŋa nzaku ka Gadghəl ma zlgħay nda ŋuduf, ŋa mutsay tanj ta ga mgham ya tanaf tsi ta imi ta sləmən, ta gwal ta đvuta ra? ⁶ Ama kaghuni, ka hertətatá kuni ta gwal ka pđu. Tsaw sna a kaghuni kazlay: Tsa gwal ka gadghəl ya ta giri ŋa ghuni, ta tsəha kaghuni da vla guma kə'a katak ra? ⁷ Hahəŋ a tsa gwal ta mbərsu'a tsa ŋərma hgu mutsaf kuni ya guli ra?

⁸ Ka snasna kuni ta zlaha Lazglafta, manda ya nda vinda kazlay: Đvudva ta mnda sala manda va ghəŋa gha† kə'a ya ná, magamaga kuni ta skwi đina. ⁹ Ama ka ta gala mndu kuni katsi ná, dmaku tsa ta gə kuni, ksafksa zlahu ta kaghuni, kabga sna a kuni ta ŋani wa. ¹⁰ Đər wati ma mndu ta snatá inda zlahu, ka ɓlanaptá tsi ta ya turtuk ná, ɓlanapɓla ta indani demdem nda tsa. ¹¹ Va tsa mndu ta mnay kazlay: Yaha ka da hliri kə'a ya ná, va tsatsi guli ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu‡ kə'a. Ala, tsa lagha gha ka kwal kul hlitiri, ka laghwa ka dzatá mndu katsi ná, nda nza ka ka mnda ɓlanaptá zlahu. ¹² Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Gwadawagwada ta gwada, ka ndana kuni ta ndanu, manda vərda mnduha dza'a tsanaghata lu ta guma ta hən nda ma zlahu ya ta vlamatá fala'uwata vgha kə'a ya. ¹³ Bađu fitika tsa guma ná, had Lazglafta dza'a tawa hidahida ta mndu ya kul had ta tawa hidahida ta sanlaha wa. Ama tawa hidahida ta ga mgham ta ghəŋa guma.

Zlgħay nda ŋuduf kul had slnani ná, nda mta

¹⁴ Zwanama da, nu katanaf mnay mndu kazlay: Mamu yu nda zlgħay nda ŋuduf kə'a, ka had tsi ta maga slnani na? Dza'a mbanafmba tsa zlgħay nda ŋudufani ya nda tsa ra? ¹⁵ Ka waya ka skwi, mamu sana zwanama, ka sana mukuma a tsi, ka fərđi'u,

had sana skwi ŋa zanja tanj inda fitik guli wu katsi. ¹⁶ Ka sani mataba ghuni nda hən mantša: «Lawala nda vghata zdaku, ka vlaghunavla Lazglafta ta skwi ŋa bukwa ghuni, nda skwi ŋa zay ghuni,» ka'a, mataba tsa, ta vlanj a kaghuni ta skwi ŋa katanjta hən ya kay wu, nu kataf tsaya na? ¹⁷ Manda va tsaya nzakwa zlgħay nda ŋuduf guli. Ka had slnani ta maravata wu katsi, nda mta ma vghani.

Had zlgħay nda ŋuduf, ka had slnani wa

¹⁸ Ama ka waya ka skwi dza'a mnay sana mndu kazlay: Zlgħay nda ŋuduf ŋa kagha ta ŋanata, maga slna ŋa i'i kə'a. Ala, «mariha mara kagha ta zlgħay nda ŋuduf kul had slnani, ta maraghatá i'i ta zlgħay nda ŋuduf nda ma slnaha da.» ¹⁹ Zlgħafzlgħa kagha kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a, mantša nzakwani, ta ŋa gha tsa. Ama đina ka snanja kagha guli kazlay: Zlgħafzlgħa ghwadaka sulkumha guli manda va tsaya kə'a, ta ghudzaku hən da zlanj. ²⁰ Rghargha vgha na. Ta kumay ka kulam gita ta mnaghanta kazlay: Zlgħay nda ŋuduf kul had slnani ná, had hayhayani wu kə'a ra? ²¹ Ma fitika vlata dzidza mu Abraham ta zwanjani Izak ta gwir* ná, ka mndu tđukwa a hga lu nda ma tsa slnani ya ra? ²² Hada ná, nda ngra ka ká zlgħay nda ŋudufani ta dza'a kawadaga nda slnani. Slna ta hđanaghatá ghəŋa zlgħay nda ŋuduf. ²³ Mantša ya dzatá ghəŋa skwi ya vindam lu ma defteri kazlay: Zlgħafzlgħa Abraham ta Lazglafta, kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tđukwa†. Tsaya kəl lu ka hga Abraham ka gra‡ Lazglafta kə'a. ²⁴ Nda ngra kuni tama ká mndu nzakwa ka mndu tđukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, nda ma zlgħay nda ŋuduf kwenkwen yeya a wa.

²⁵ Manda va tsaya§ nzakwa sana marakw ta hliri, Rahab hgani. Ka marakw tđukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, ma tsu'afani ta gwal vitsa tsa luwa ya, ka kataftá tsi ta hən, ka kđikintá hən nda ta sana tvi*. ²⁶ Tsaya tama, ka had hafu ma slu'uvgha ná, nda mta nzakwani, manda va tsaya zlgħay nda ŋuduf guli, ka had slnani wu ná, nda mta nzakwani guli.

3

Ghwadaka skwi ghanik

¹ Zwanama da, yaha kuni da pghamtá vgha ɓəska' ŋa nzaku ka gwal tagha skwi, kabga mal ta ghəŋa amu dza'a tsanaghata lu ta guma katakata. ² Inda amu ná, dagala krughuvi kavghakavgha ta gə mu. Ka

† 2:8 Ngra ta Zlahu 19:18. ‡ 2:11 Ngra ta Sabi 20:14, nda Vrafta ta Zlahu 5:18, Sabi 20:13, nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

§ 2:19 Ngra ta 1 Timute. 4:1 nda Mata 8:29, Markus 1:24, 5:7, Lukwa 4:34. * 2:21 Ngra ta Zlrafta 22:9. † 2:23

Ngra ta Zlrafta 15:6 ‡ 2:23 Ngra ta Zlrafta 15:6, Isaya 41:8, 2 Krunik 20:7. § 2:25 Ngra ta Yusuwa 2:1-21 * 2:25

Ngra ta Yusuwa 2:1-21.

had mndu ta guvtá krughuvi ma gwada wu ná, n̄arma mndu tsaya ta laviñta nghaftá vghani demdem. ³ Ka fanamfa mu ta tsuhwal ma wi ta plisha n̄a snamata tan̄ ta gwada mu katsi ná, laviñlava mu ta kla inda vghani demdem d̄ar ndiga tsi. ⁴ Nghawangha guli 6a ta kwambalu dagala. Mghama falak yeya ta tiñway. Nda zwan̄a suwak kwitikw ta kla mndu ta sway da inda vli ta kum̄a tsi. ⁵ Manda va tsaya guli ná, sana skwi ki'a katakata na ghanik, mataba fawayha ta mndu. Nduk nda tsa ná, ta gh̄erbaku nda skwiha dagala dagala.

Nghawangha guli ta vu ndez kwitikw, laviñlava ta drin̄tá mghama zivak nek-wnekw. ⁶ Ghanik guli ná, manda vu nzakwani. Ma tsa ghanik ta nzakway ma amu ya, nzamta inda ghwadaka skwi. Mataba fawayha mu nzamta ghanik, ka pgha 6̄dzaku ta vgha demdem. Ta ghanika mu nzafata dudu vu, mbadaka ghanik tama ka pgha vu ta nzakwa mu daga yagatá amu ha ka mta ta amu. ⁷ Nda mnd̄erga skwiha: D̄ar n̄imtak tsi, d̄ar zarak tsi, d̄ar nahadik tsi, d̄ar klip̄i tsi, mndu ta zlahafta. ⁸ Ama ghanik ná, had mndu ta laviñtá zlahafta wa. Sana ghwadaka skwi ya kul laviñtá lu ta zlahafta. Dagala gruma ta dza mndu mida. ⁹ Nda tsi ta zlazlva mu ta Mghama mu ta nzakway ka Da mu, nda tsi guli ta ksi'a amu ta mnduha magaf lu ta gara vgha* nda Lazglafta. ¹⁰ Ma va tsa wubisim ya ta sli'agapta tfawi nda ksi'i tani. Zwanama d̄a, ra a ka nzakwani mantsa wa. ¹¹ Ta mb̄ezagapmb̄eza imi z̄da nda imi d̄ahd̄aha ma va tsa dzub̄ay turtuk ya ra? ¹² Zwanama d̄a, Had̄ fwa ghuraf dza'a walan̄ta yafta yakwa Zaytun̄ wa. Had̄ fwa inabi dza'a walan̄ta yaftá yakwa ghuraf guli wa. Manda va tsaya guli ná, had̄ imi z̄da ta sabi ma imi n̄am̄n̄oma guli wa.

Da Lazglafta ta mutsaf lu ta difil

¹³ Wati ma mndu ya nda difil ma gh̄ejani nda sna ta skwi na? Ka mara tsi ta slnahani nda ma nzaku d̄ina, nda hanata gh̄eja ya ta mutsu lu ma difil. ¹⁴ Ama ka ndughun-dughwa ñudufa ghuni nda draku, nda ya nda d̄va gh̄eñ katsi, ma gh̄erb̄e kuni ta gh̄erb̄aku ka b̄etb̄et, ma tsakalana kuni ta wi ta kahwathwata. ¹⁵ Mnd̄erga tsa difil ya ná, ta saha ta luwa a wa. N̄a gh̄eja had̄ik tsaya, n̄a sl̄u'uvgha ya, n̄a halaway ya guli. ¹⁶ Ma vli ta ḡe draku nda d̄vuta gh̄eñ ta mgham ná, mamu hwazla6̄aku nda inda mnd̄erga ghwadaka sl̄naha tani. ¹⁷ Tan̄tan̄ karaku, difil ya ta saha ta luwa ná, nda ghu6̄a. Tahula tsa, ta klakkla ta z̄daku nzaku, le6̄tekwa, ta dzra gh̄eñ, dagala hid̄ahida da tsi, sl̄na d̄inad̄ina ta sabi da tsi,

had̄ ta gala mndu wu, had̄ mad̄gwir mad̄gwir da tsi wa. ¹⁸ Gwal ta d̄va z̄daku ná, z̄daku n̄a tan̄ ta sl̄gay, yakwani ya ta mutsu h̄eñ ná, tsaya nzaku tdukwa.

4

Ghwadaka ndanu ta klatá zlerda wi

¹ Nu ta klaktá lmu nda zlerdawi mataba ghuni na? V̄el hara'uwa skwiha kavghakavgha, ta za vgha ma vgha ghuni ya. ² Ta hara'uway kuni ta skwi, sew mutsaf a kuni wu, ka ps̄la kuni ta mndu. Ta mamay kuni ta skwi, trid̄ mutsaf a kuni wu, ka zlerd̄a kuni ta wi, ka lm̄e kuni ta lmu. Had̄ kuni ta mutsaf̄tá skwi ta kum̄e kuni wu, kabga dawa a kuni da Lazglafta wa. ³ Ta d̄away kuni mndani, had̄ kuni ta mutsaf̄tá wu, kabga nda tvani a ta dawa kuni wu, n̄a maga skwi ta z̄d̄agaghunata ta dawa kuni. ⁴ Fk̄erwaha na! Sna a kuni kazlay: D̄vutá gh̄eja had̄ik ná, ga ghuma nda Lazglafta ya k̄e'a ra? Mndu ya ta kuma ksa gra nda gh̄eja had̄ik ná, ta kumay ta nzakway ka ghuma Lazglafta. ⁵ Ta gr̄e kuni ná, ka b̄etb̄et skwi mna defteri ta mnay kazlay: D̄vud̄va Lazglafta katakata ta tsa sulkum fam tsi ma amu ya k̄e'a ya ra? ⁶ Ta vlay katak ta z̄dakatahud̄i ya ta f̄ertuta k̄el defteri ka mnay kazlay: Ta pgha gh̄eñ Lazglafta nda gwal ta gla gh̄eñ, ama ta vlay ta z̄dakatahud̄ani* n̄a gwal ta hanaganatá† gh̄eja tan̄ k̄e'a ya. ⁷ Hanaganawahana ta gh̄eja ghuni n̄a Lazglafta, ka pgha kuni ta gh̄eñ nda halaway n̄a hwayaghutani di'ij̄ nda kaghuni. ⁸ Gavanavawagava ta Lazglafta, dza'a gavaghunavagava‡ tsatsi guli. Mbazin̄wa dzva ghuni, kaghuni gwal ta nzakway ka gwal dmaku. Ghu6̄ij̄wa ñudufa ghuni, kaghuni gwal nda ghwadaka ndanu. ⁹ Tapafwatapa ma vgha ghuni ta tulekatá kaghuni. Tawawatawa ta taw, mb̄ezawamb̄eza ta ima taw. Ka nuna ghu6̄asu ta ghu6̄asu kuni ka taw. Ka nuna rfu ta rfu kuni, ka 6̄asa ñuduf. ¹⁰ Hanaganawa gh̄eja ghuni ta k̄ema Mgham, dza'a kapaghunaf kapa.

Ma ts̄e kuni ta guma ta sanlaha

¹¹ Ma vazu kuni ta rutsak ta sani nda sani. Mndu ya ta vza rutsak ta zwan̄ama, ka ta tsanaghatá guma a tsi ná, ta vza rutsak tsa mndu ya ta zlahu. Ta tsanaghatá guma guli ta zlahu nda tsa. Ala, ka ta tsanaghat̄sa ka ta guma ta zlahu katsi ná, nza a kagha ka mnda sna zlahu nda tsa wa, ama mnda tsa guma kagha nda tsa. ¹² Lazglafta turtukwani ta vlatá zlahu, tsatsi guli ta tsa guma. Tsatsi ta laviñtá mban̄afta, tsatsi guli

* 3:9 Ngha ta Zrafta 1:26-27. * 4:6 Ngha ta Mahdihi 3:34. † 4:6 Ngha ta mahdihi 3:34 mn̄e lu ma gwada Grek ghalya. ‡ 4:8 Gray nda Zakari 1:3, Malatsi 3:7.

ta lavinjá zadanata. Ama wa kagha tama, ta tsanaghatá guma ta zwanama gha?

Ná ghuni a mahtsim wa

¹³ Ndanana tama, fawafa ta sləmən, kaghuni gwal ta mnay kazlay: Gita ka mahtsim a tsi dza'a dza'a mu da luwa manda ya, ɲa zata mu ta vaku, ɲa tsakalay mu ta tsakala, ɲa mutsakta mu ta tseɗi kə'a ya. ¹⁴ Tsaw sna a kaghuni ta skwi dza'a magaku mahtsim[§] wa. Sna a kuni ta nzakwa hafa ghuni guli wa. Manda nzakwa kusay ta zlagapta sel, ɓats nzɗani ɲa gi zwaɗutani ya nzakwa ghuni. ¹⁵ Skwi má da mnə kuni katak ná, «ka ta ɗvafɗva Lazglafta ta kladamapta nda hafu katsi ná, dza'a magay ɲni ta skwi manda ya, nda skwi manda ya,» ka kuni má dza'azlay. ¹⁶ Ama ndanana ná, ta ghəɓaku kuni ma ndana ghuni, ka gla ghəɓ. Ghwadaka skwi na mndərga tsa gəla ghəɓ ya. ¹⁷ Mantsa tama, mndu ya nda sna ta maga skwi ɗina má ɲa magayni, ka kwalaghutá tsi ta magay ná, gaga ta dmaku.

5

¹ Ndana tama, fawafa ta sləmən kaghuni gwal gadghəl. Tawawa tawa ta taw, ka waha kuni ta wahu, ta ghəɓa ghuya ɗanwa ya dza'a dəɗəgaghunaghata. ² Rwurwa skwa gadghəla ghuni ghunzəɗək, zuza zahar ta lɣutha ghuni. ³ Hpaɗuhpaɗa hzay* ta dasuha ghuni nda tseɗiha ghuni. Tsa hzayha taɲ ya dza'a mna gwada ta kaghuni, ɲa dughwaduta taɲ ta vgha ghuni, manda ya ta dghwadú vu ta skwi. Ta sagha kɗakwa ghəɓa hadik ya ná, ta tskanata kaghuni ta skwa gadghəl. ⁴ Wya plana a kuni ta nisəla gwal ta ksaghunatá slna ma vwah† wa. Nranafɲra kuni ta ɲuɗufa taɲ. Ta wahu hən. Ka snanaghatá tsa waha taɲ ya ta Lazglafta Mgham ya ta mbruta. ⁵ Zusa kuni ta mghama ghuni ma ghəɓa hadik, magamaga kuni ta skwiha ya kumaɲ maya ghuni. Nu'af nu'a kuni ta vgha ghuni, ka kzla fitika hnay. ⁶ Tsanagha tsa kuni ta guma ta gwal kul had dmakwa taɲ, pslapsla kuni ta tɗukwa mnduha kul pghantá ghəɓ nda kaghuni.

Ksatá ɲuɗuf, wya Mgham Yesu ta saha

⁷ Mantsa tama zwanama ɗa, nzawanza nda ksa ɲuɗuf ha ka sagha fitika sagha Mgham. Nghawangha ɓa ta mnda hva, ya kə'a ta nzata ka kzla ɲərma skwi ya ta sabi ma hadik. Nda ksa ɲuɗuf ta nzata tsi ka kzlay ha ka mutsaftani ta taɲtaɲa ima sləgu nda kwanaha ima fwak‡. ⁸ Kaghuni guli ná,

nzawanza nda ksatá ɲuɗuf ka mbra kuni ta vgha, kabga ndusa fitika saha Mgham.

⁹ Zwanama ɗa, ma ɲaɗə kuni ta ghəɓ ta ghəɓa sani nda sani kada kwala lu tsaghu-naghatá guma. Ya wya mnda tsa guma ta wa tgha. ¹⁰ Zwanama ɗa, klawakla ta sadá satá duni nda ksa ɲuɗufa la anabi, gwal si ta mna gwada nda hga Mgham. ¹¹ Nda tfawi ta ghəɓa ghuni ka aɲni ta mnay nda gwal ta ghuya ɗanwa nda ksa ɲuɗuf. Sniɲsna kuni ta mna gwada ta ksatá ɲuɗufa Ayuba, nda ngha kuni ta kɗavakta skwi ya vlan Mgham Lazglafta. Lazglafta ná, dagala tawa hidahida nda zɗaku[§] da tsi.

¹² Zwanama ɗa, sana skwi guli ná, ma waɗu kuni ta waɗu, ɗər nda luwa, ɗər nda hadik, ɗər nda wati ma skwa waɗu tsi. Ama ka «aɲi» tsi, ka nza tsi ka aɲi. Ka «mantsa a tsi wu,» ka nza tsi ka mantsa a wu, kada kwala kuni dɗamta ma guma Lazglafta*.

Ndəba dzvu ta ghəɓa ɗanwa

¹³ Mamu sana mndu mataba ghuni ta sa duni ra? Ka ndəba tsi ta dzvu da Lazglafta. Mamu sana mndu mataba ghuni ta rfu ra? Ka fa tsi ta laha. ¹⁴ Mamu sana mndu mataba ghuni kul dughwanaku ra? Ka hga tsi ta gwal ta ngha Igliz. Ka maga hən ta du'a da Lazglafta ta ghəɓani, nda pghanaghatá rdí nda hga Mgham†. ¹⁵ Ka nda ɲuɗuf turtuk magata lu ta tsa du'a ya katsi ná, dza'a mbanafmba ta tsa mndu kul dughwanaku ya. Dza'a mbanafmba Mgham ma tsa ɗanwani ya. Ka si mamu dmakuha maga tsi, dza'a plinispla Lazglafta. ¹⁶ Mantsa ya tama, mnususwa dmakwa ghuni mataba ghuni, ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghəɓa sani nda sani, kada mbaghu-nafta Lazglafta ma inda ɗanwaha ghuni. Maga du'a mndu tɗukwa ná, ta ksay ta slna nda mbraku kahwathwata. ¹⁷ Iliya ná, mndu ya manda wa amu. Ka ndi'ata tsi ka maga du'a da Lazglafta, ɲa kwala imi kul sagha. Ka kwalaghutá imi ta sagha ta ghəɓa hadik ka vaku hkən nda tili mku'. ¹⁸ Tahula tsa guli, ka magəglata tsi ta du'a da Lazglafta, ka zliginjá luwa ta imi, ka zlrəglafá skwiha ta ɗayaku‡ ta hadik.

Vranakwa gwal ta zwaɗuta ma kahwathwata

¹⁹ Zwanama ɗa, ka mamu sani mataba ghuni ta di'inghuta nda kahwathwata Lazglafta, ka vranaktá sani ma mndu katsi, ²⁰ Dina ka snantani kazlay: Mndu ya ta vranaktá mnda dmaku ma tvi ya si zwaɗu tsi ná, mbanafmba ta hafa tsa mnda dmaku ya ma mtaku. Ma tsa slna maga tsi ya

§ 4:14 Aya 13-14: Ngha ta Mahdihi 27:1. * 5:3 Aya 2-3: Ngha ta Mata 6:19. † 5:4 Gray nda Zlahu 19:13, Vrafta ta Zlahu 24:14-15. ‡ 5:7 Vrafta ta Zlahu 11:14, Yuwel 2:23. § 5:11 Ngha ta Ayuba 1:20-22, 2:10, 42:10-17. Nda Zabura 103:8. * 5:12 Ngha ta Mata 5:34-37. † 5:14 Ngha ta Markus 6:13. ‡ 5:18 Aya 17-18: Ngha ta 1 Mghamha 17:1, 18:1, 18:42-45. § 5:20 Ngha ta Mahdihi 10:12, 1 Piyer 4:8.

guli ná, dza'a plinpla Lazglafta ta ndəghata
dmakuha[§].

Tanjanja tsghatá lwa 1 Piyer

Gazgu

¹ I'i Piyer ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer na nja zabatá mnduha Lazglafta ta wutsatá vgha ta nzaku ka mathbay ta hadika Punj nda Galat, nda Kapadus, nda Asiya, nda ya ta hadika Bitani*.² Lazglafta ta nzakway ka Da ta zabaptá kaghuni manda va ya ghada tsi ta payafta. Ka faghutá tsi ta kaghuni ka njaní nda ma Sulkumani nda ghu6a, nja nzakwa ghuni ka gwal ta snanatá gwada Yesu Kristi, nja wutsikaghunafá usani ka ghu6ighunista nda tsi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdkatahudani nda zdkawani tani katakata.

Faftá ghəj ta mbaku

³ Zləzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Ma glakwa Zdkawani, ka yəglatá tsi ta amu ka vlamata hafu ka lfid ma sli'aganaptani ta Yesu Kristi mataba gwal nda rwa. Mantsaya tama, mamu mu nda fata ghəj ta nzaku nda hafu ka lfid, ⁴ ka kzla skwi ya kul 6adzavata, kul ksə rdak, kul kdavakta, fana Lazglafta ta zwanani ta luwa. ⁵ Kaghuni, ka zlg hafzlg ha kuni katsi, ta ngha kaghuni Lazglafta nda mbrakwani nja mbaghunaf. Tsa mbaku ya ná, ma kdavakta fitik dza' a snanja kuni.

⁶ Tsaya tama kəl kuni ka nzata nda rfu. Anj mndani, ndanana nda nra njudufa ghuni nja fitik kwitikw da skwiha kavghakavgha ta dzəghaghunata. ⁷ Tsa skwiha ta dzəgha kaghuni ya ná, nda nza nja maranjá nzakwa zlg hay nda njudufa ghuni. Ta 6adzaku na dasu mndani, ama ta famfa lu ma vu nja nghay ka vərdani tsi, ka ki tsi. Mantsaya nzakwani guli nda zlg hay nda njudufa ghuni ta malapta ka dasu ya. Mantsaya tama, nja klaghunaktá tsa zlg hay nda njudufa ghuni ya ta zləzlv, nda glaku, nda sgit, badu tsa fitik dza' a Lazglafta Yesu Kristi ya. ⁸ Anj mndani, ta ngha' a kuni ta Yesu nda ira ghuni wa, ama dnuđva kuni, zlg hafzlg ha kuni guli dər ta ngha a kuni. Tsaya ta kəl kuni ka rfu katakata kul mnavata nda vi, ⁹ kabga mutsafta ghuni ta mbaku ta nzakway ka klatá ghəj nja zlg hay nda njudufa ghuni ya.

¹⁰ Ghalya, zbanzba la anabi đina ta tvi ya ká Lazglafta dza' a mbanafá mnduha, ka mnutá həj ta gwada ta ghəj nja tsa zdkatahudi payaghunaf Lazglafta ya. ¹¹ Ka mnə Sulkuma Kristi, ta nzakway ma njudufa tanj ta gwada ta ghuya danjwa ya dza' a ghuyta

Kristi, ma kdaku tsi mutsa glaku. Ka njavatá tsa anabiha ya ka psa snanja, ka yawu dza' a magakwa tsa skwi ya, nda ya ka kinawu kə' a dza' a magaku ya‡. ¹² Ka snanamtá Lazglafta ta tsa la anabi ya kazlay: Ka nja tanj a tsa gwada ya wu, ka naghuni nzakwani kə' a. Ndanana, mnaghunamna gwal ta mna Lfida Gwada ta tsa skwiha ya. Nda mbrakwa Sulkum nda ghu6a ghunagata Lazglafta snaghunamtá həj ta tsa gwada ya. Tsa gwada ya guli ná, kumanjuma duhwalha Lazglafta ta snanja.

Nzaku ya ta ranjā gwal zlg hay nda njuduf

¹³ Tsaya tama, payavawapaya nja ksa slna, nzawanza nda fata ghəj hzlenja. Fafwa fa ta ndana ghuni ta zdkatahudi ya dza' a vlaghunata lu badu zlagapta Yesu Kristi. ¹⁴ Ya nda nza kuni ka zwana Lazglafta ta snanatá gwadani ya, ma zlanəj kuni ta vgha ghuni ta ghwadaka skwiha, ya si ta zdəghaghunata ghalya ma nzakwa ghuni ta kul snanjá Lfida Gwada. ¹⁵ Tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, nda ghu6a tsatsi. Nzawanza kaghuni guli nda ghu6a manda va tsatsi. ¹⁶ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Nzawanza nda ghu6a, kabga nda ghu6a§ i'i,» ka'a.

¹⁷ Ka ta hgya kuni ma du'a ghuni ka «Da» ta Lazglafta, ya ta tsa guma ta ghəj nja inda mndu tafta slnani maga tsi kul gala mndu nda gala ya, nzawanza nda zlg hay ma na nzakwa ghuni tata na ghəj nja hadik na. ¹⁸ Nda sna kuni kazlay, varagap ma nzaku ka rgha, zlg hunanəj dzidza ghuni lu ta kaghuni kə' a. Nda dasu nda ya nda dzindar ta 6adzaku ya a varata lu ta kaghuni wu, ¹⁹ ama nda usa Kristi* ta bluta varata lu ta kaghuni. Manda zwanja tuwak kul had maslivinza, kul had rdak tida ya, na tsa Kristi ya. ²⁰ Lazglafta ta thanafta mantsaya daga ma kdaku lu zlg anaptá ghəj nja hadik, ka marigintá tsi ma na kdavakta fitik na, nja kata kaghuni. ²¹ Nda ma tsatsi zlg hafta kuni ta Lazglafta ya ta sli'aganapta ma mtaku mataba gwal nda rwa, ka vlanjā glaku. Tsaya kəl kuni ka zlg hafta, ka faftá ghəj nja ghuni ta Lazglafta.

²² Nda nza kuni ka gwal nda ghu6a, ma snanata ghuni ta gwada Lazglafta, nja dvtu ghuni ta zwanama ghuni nda njudufa ghuni. Gdawagda tama ta dnuvustá vgha ghuni kahwathwata nda njuduf turtuk. ²³ Mantsa ya tama ná, nda sna kuni kazlay: Nda ya yakwa mahisa ghuni nda mbrakwa gwada Lazglafta ya ta vla hafu ta nzaku nja kdəkedzəj kə' a. Lazglafta ya kul had ta mtavata ta vlaghunatá tsa hafu ya, ya ta

* 1:1 Gray nda Yakubu 1:1. † 1:8 Gray nda Yuhwana 20:29. ‡ 1:11 Ngha ta Zabura 22, Isaya 53, Lukwa 24:25-26.

§ 1:16 Livitik 19:2. * 1:19 Ngha ta Kwalasuha 1:20.

mtaku a wa. ²⁴ Ka lu vindafuta ma deftera Lazglafta na:

«Inda mnda sɛla ná, manda kuzunj nzakwani.

Sgitani guli ná, manda vzlizla kuzunj nzakwani guli.

²⁵ Ama gwada Lazglafta ná, ɲa kɛkedzenj[†] nzakwani,» ka'a.

Tsa gwada ya ná, tsaya Lfida Gwada ya mnaghuna lu.

2

¹ Hlinjwahla ta inda ghwadaka skwiha ma ɲudufa ghuni, ma kuslember kuni ta kuslemberaku, ma pghə kuni ta wirak his ma vu, ma hara'u kuni ta hara'uwaku, ma tsanava kuni ta skwi ta mndu guli. ² Manda zwanja vzi'uwa ta mama u'a da mani ya, mantsaya ka kaghuni guli mama vɛrdá gwada Lazglafta ɲa glay ghuni ta glaku nda tsi, ɲa mutsay ghuni ta mbaku ɲa dekdek. ³ «Lawa ta kəma ta kəma, kabga tapanatapa kuni ta zdakwa^{*} Mgham Yesu Kristi.»

⁴ Gavanavawagava ta Mgham Yesu Kristi. Tsatsi tsa pala ta vla hafu wufidinj mnduha ya. Tsatsi zɓap Lazglafta ta hemanata inda skwi ta wa irani. ⁵ Kaghuni guli, nzawanza ka pala nda hafu mida, ya ta kəl lu ka ba həga mndərga ɲa Sulkum, ɲa nzakwa ghuni ka guyata ghəɲa gwal nda ghuɓa ta vla skwi manda ya ta kumə Sulkum. Tsaya skwi ta zdəganatá Lazglafta nda ma Yesu Kristi. ⁶ Ka lu vindafuta ma deftera Lazglafta na:

«Wana zɓapzɓa yu ta vɛrdá palaka tughwa ba həga,

ka fata ma luwa Siyuna. Mndu ya ta faftá ghəɲani tida ná,

had sana skwi dza'a pghanaghatá hula dekdek wu,» ka'a.

⁷ Ka ɲa kaghuni gwal ta zlghafta ya ná, dagala sgitani, ama mantsaya a da gwal kul zlghafta wa. Ka lu vindafuta ma deftera Lazglafta na:

«Va tsa pala wufidinj gwal ba həga ya, ta nuta ka vɛrdáka pala tughwa həga.»

⁸ Ka lu vindafuta guli na:

«Tsa pala ya ná, ta dza mndu ka tuthun.

Tsa pala ya ta zlabanaptá[†] mnduha,» ka'a. Ta dzay ta həɲ ka tuthun, kabga kwalaghuta tanj ta shanata gwada Lazglafta. Manda tsaya thanafta Lazglafta ta həɲ daga manda ghalya.

⁹ Ama kaghuni ya, nda nza kaghuni ka mndəra mndu zɓap Lazglafta, ka guyata ghəɲa gwal ta vla skwi ɲa Lazglafta, ka gwal faghu Lazglafta ka ɲani. Tsatsi ta hagafatá kaghuni ka hlagaghunapta ma grusl, ka

pghaghunamta ma tsuwadək ta ndərmim lu nda ndərmima, ɲa mna skwi maga tsi ta malaghutá mbraku[‡]. ¹⁰ Ghalya ná, si nza a kuni ka mnduha Lazglafta wu, ama ndanana, nda nza kuni ka ɲani. Ghalya mutsaf a kuni ta tawa hidahida Lazglafta wu, ama ndanana, mutsafmutsa[§] kuni.

Nzawanza ta nzaku ka mnduha Lazglafta

¹¹ Zwanama da gwal ta dɓu yu nda ɲudufa da, dina ka snanjta ghuni kazlay, manda matbay nzakwa ghuni, gɔavata a kuni ma na ghəɲa hadik na wu kə'a. Tsaya ta kəl yu ka vla mbraku ɲa ghuni, ka wara kuni ta skwi ya ta hara'uwa kaghuni. Ya hafa ghuni ta zɓə tsa skwiha ya. ¹² Dina ka kuni nzaku mataba gwal kul snanjta Lazglafta. ɲa nzakwani dər má ta vaza rutsak həɲ ta kaghuni, ɲa nghanj tanj ta ɲərma slna ya ta magə kuni, ɲa zɓəlvay tanj ta Lazglafta baɗu dza'a sagha tsi da guyaku nda həɲ.

¹³ Ma tsa nzakwa ghuni ka ɲa Yesu Kristi ya, hanaganawahana ta ghəɲa ghuni mista inda gwal ta ga mgham ta ghəɲa mnduha. Haniɲwa ghəɲ mista mgham dagala, ta ga mgham ta ghəɲa inda skwi.

¹⁴ Haniɲwa ghəɲa ghuni mista ɲumna ya fa lu ɲa tsanaghatá guma ta gwal ta maga ghwadaka skwi, nda ya ɲa ghuba gwal maga skwi dina^{*}. ¹⁵ Kumanjuma Lazglafta ta magay ghuni ta skwi dina, ɲa hanafatá wi ta gwal kul snanjta skwi, ta gutá rgha tanj.

¹⁶ Nzawanza ka gwal fala'u vgha tanj. Nziya nza tsi ná, ma nza tsa fala'u wata vgha ghuni ya, ka skwi ɲa bukwanatá ghwadaka skwi. Ama nzawanza ta nzaku ya ta maranjta nzakwa ghuni ka gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta. ¹⁷ Vlawavla ta glaku ɲa inda mndu, dɓuwadɓa ta zwanama ghuni ma zlghay nda ɲuduf, zɓəɲawazɓəɲa ta Lazglafta, vlawavla ta glaku ɲa Mgham dagala.

Klawa sada Kristi

¹⁸ Kaghuni la kwalva, hanaganawa ghəɲa ghuni mista danahəga ghuni, ka zɓəɲa kuni ta həɲ kahwathwata. Mista gwal zdá ghəɲa tanj nda gwal leɓtekwə yeya a wu, ama nduk nda ya mista gwal tanjəɲa nzakwa tanj tani. ¹⁹ Ka lagha mndu ka su'a ghuya danjwa, ta ghəɲa kumayni ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta, dər má si ra a ghuyayni ta tsa danjwa ya wu katsi ná, skwi dina ya. ²⁰ Ka lagha ghuni ka gatá gwada, ka ghuyə lu ta danjwa ɲa ghuni ta ghəɲani, ka su'afatá kuni katsi, mamu mndu dza'a ghuba kaghuni ra? Ama ka lagha ghuni ka magatá skwi dina, ka ghuyə lu ta danjwa

[†] 1:25 Aya 24-25: Isaya 40:6-8, mnaf lu manda ya nda Grek ɲa ghalya. ^{*} 2:3 Ngha ta Zabura 34:9. [†] 2:8 Aya 6: Ngha ta Isaya 28:16. Aya 7: Ngha ta Zabura 118:22. Aya 8: Ngha ta Isaya 8:14. [‡] 2:9 Ngha ta Sabi 19:5-6, Isaya 43:20, Sabi 19:5, Vrafta ta Zlahu 4:20, 7:6, Isaya 43:21, 9:1. [§] 2:10 Huseya 1:6, 9, 2:1, 23, 25. ^{*} 2:14 Aya 13-14: Ngha ta Ruma 13:1-7.

ña ghuni ta ghənjani, ka su'aftá kuni katsi, skwi dína tsaya da Lazglafta. ²¹ Ka ña tsaya hgafta lu ta kaghuni, kabga ghuyghuya Yesu Kristi ta danjwa guli ta ghəña kaghuni. Tvi ya taghunap tsi ña ksay ghuni guli ta salani. ²² Tsatsi ná, walan a ta gatá dmaku wu, had' sana tsakalawi ta sabi ma wani† wa. ²³ Ma fitika razay mnduha, vranam a ta hən nda razu wa. Ma fitika ghuyay lu ta danjwa ñani, tha a kazlay: Nya', kabgawu na kə'a wa. Ka zlanantá tsi ta ghənjani ta Lazglafta ya ta tsa guma nda tvani ya. ²⁴ Tsatsi ka ghənjani ta klaftá dmakwa mu ta vghani ma zlənjafa lu ta udza zlənjay. Ña nzakwa mu ka gwal nda rwa tvə dmaku, ña nzay mu ta nzakwa tdukwa. Nda ma tsa balanata ya mbaghunafta lu. ²⁵ Ghalya si nda nza kuni manda tuwakha nda zadaf, ama ndanana tama, vrakvra kuni da mnda ngha tuwak ta nghapta ka hafa ghuni guli.

3

Nzakwa i marakw nda zə'al

¹ Kaghuni guli mi'aha, haniñwahana ta ghəñ mista zə'alha* ghuni. Ka ta magay kuni mantsa, dər má sna a sanlaha ta gwada wu, ña nghay tanj ta nərma nzakwa mi'a tanj, ña mbədanafat tanj ta nzakwa tanj, dər má pslaf a kuni ta wi. ² Dza'a nghanngaha hən ta nərmeta nzakwa ghuni, nda ya ká kuni ta sna gwada da hən. ³ Yaha rka ghuni da nzakway ka skwa nghay wa iri, manda: Datá ghəñ ya nda bla, nda ya nda mizidikwa dasu, nda ya nda lgut nda bla nda bla† dzvani. ⁴ Ka nza rkatarka ghuni ka skwi nda difa ma njudufa ghuni, ka nzakwa tsi ka rka ya kul had' ta badzavata, manda: Nzaku lebetekwa, ttekwa. Tсахaya skwi dagala sgitani da Lazglafta. ⁵ Ghalya, mantsaya si ta rka mi'aha ta fafta ghəñ ta Lazglafta ta rka, ma haniñta tanj ta ghəña tanj mista zə'alha tanj. ⁶ Mantsaya si ta maga Sara, ta sna gwada da Abraham. «Mghama da!†!» ka'a si ta hgay guli. Kaghuni guli ná, kwaghani kuni, ka ta magay kuni ta skwi dína, ka ksu a zləñ ta kaghuni.

⁷ Kaghuni zə'alha guli, dína ka kuni nzaku nda mi'a ghuni, ka famta kuni ta difil ma ghəñ, ya gwal nda hta mbrakwa tanj hahəñ. Ka vla kuni ta sgit§ ña tanj, kabga tsa hafu ya ta vla Lazglafta ka zdfakatahudani ya ná, nda hahəñ tani, nda kaghuni tani mida. Ka mantsaya ka kuni magay na: Ta snay Lazglafta ta du'a ghuni.

Ghuya danjwa ta ghəña maga skwi dína

† 2:22 Ngha ta Isaya 53:9. ‡ 2:25 Aya 24-25: Ta gray lu nda Isaya 53:4-6. * 3:1 Ngha ta Afisus 5:22, Kwalasuha 3:18. † 3:3 Ngha ta 1 Timute. 2:9. ‡ 3:6 Ngha ta Zlrafta 18:12. § 3:7 Ngha ta Afisus 5:25, Kwalasuha 3:19. * 3:9 Ngha ta Mata 5:44. † 3:12 Aya 10-12: Ngha ta Zabura 34:13-17. ‡ 3:15 Ngha ta Mata 5:10, aya 14-15: ngha ta Isaya 8:12-13. § 3:18 Ngha ta Ruma 1:4.

⁸ Ña kdínta ná, guyawa guya ta ndana ghuni kaskwa turtuk, tawavuswa hidahida, dvuvuswa vgha ghuni ka zwanama nda kwaghama, magawa zdaku nzawanza nda hanatá ghəñ. ⁹ Ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, ma vranam ka nda ghwadaka skwi. Ka razaghaf raza mndu, ma vranam ka nda razu, «katək na tfanaghatfa ta wi*,» kabga ña tsaya hgafta Lazglafta ta kaghuni, ña tfaqhunaghatani ta wi ta kaghuni guli. ¹⁰ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ka ta kumay mndu ta zdfakwa nzakwani, ka ta kumay mndu ta rfayni ta rfu ma nzakwani, ksanatani ta ghanikani, zlanjani ta tsakalawi.

¹¹ Zlanjani ta maga ghwadaka skwi, ka maga skwi dína.

Zbayni ta zdfaku ka ñavata mistani.

¹² Nda fa ira Lazglafta ta gwal ta maga skwi tdukwa.

Nda fa sləmənjaní ka sna du'a tanj.

Ama gwal ta maga ghwadaka skwi ná, ta mbədanambəda Lazglafta ta hul ta hən†,» ka'a.

¹³ Ka ñavəña kuni ka maga skwi dína ná, wati ma mndu ya dza'a maga ghwadaka skwi ña ghuni na? ¹⁴ Anj mndani dər má ta ghuyay kuni ta danjwa ta ghəña val magay ghuni ta skwi tdukwa ná, dza'a rfay kuni ta rfu. Ma zləñ kuni ta gwal ta kuma magaghunatá ghwadaka skwi. Ma tdu tsi ta njudufa ghuni. ¹⁵ Fafwafa ta ghəña ghuni ta Yesu Kristi turtukwani, ka ga tsi ta mgham† ma njudufa ghuni. Fata kaghuni ta ghəña ghuni ña ghuni ña zlgħawi da inda gwal ta dawaghunata ka kabgawu kəl kaghuni ka faftá ghəña ghuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Ta zlgħə kuni ta tsa wi ya, zlgħawazlgħa nda hanatá ghəñ, nda ya nda vla glaku ña tanj guli. Gədata kaghuni ta maga tsa skwi dína ya ñaghuni, kada ksuta tsi ka hula ta hən, dər klaflka hən ta kaghuni ka ghwadaka mnduha, ka raraza nərmeta nzakwa ghuni ta tva Kristi. ¹⁷ Ta dran ghuya danjwa ta ghəña maga skwi dína, ka si mantsaya kumanjta Lazglafta, ka ghuyay ta ghəña magatá ghwadaka skwi. ¹⁸ Mantsaya luta tsi guli nda Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka tdukwa mndu, ka mtutá tsi turtukuk ta ghəña ghwadaka mnduha, ña bhadamaghata da Lazglafta. Ma nzakwani ma slu'uvgha dzata lu, ka nzaku tsi nda hafu ma Sulkum§. ¹⁹ Nda mbra tsa Sulkum ya. Ka laha tsi da mna gwada Lazglafta ña sulkumha tsam lu ma gamak. ²⁰ Tsa sulkumha ya ná,

hahəŋ gwal ta kwalaghutá snanatá gwađa Lazglafta ghalya. Aŋ mndani, nzđavanzđa Lazglafta ka ksanatá ŋuđufani ma fitika tsay Nuhu ta kwambalu. Ka mba'atá mbsaka mnduha hutsek w ma tsa imi* ya nda ma tsa kwambalu ya. Tghas yeya həŋ kwenkwen. ²¹ Tsa imi ya ná, gray nda batem ta mba kaghuni gitana ya. Rđak ta vgha a ta ghuđu na batem wa. Magaftá batem ná, vlarŋta mu ta ghəŋa mu ta Lazglafta nda vərđa ŋuđufa mu ya. Ndana guli, ta mbay batem ta kaghuni nda ma sli'agapta Yesu Kristi ma mtaku. ²² Vraghuvra Yesu Kristi ta luwa, ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta ga mgham ta ghəŋa duhwalha Lazglafta, nda inda sanlaha ma skwiha nda mbra nda mbra.

4

Maga skwi ya ta zđəganatá Lazglafta

¹ Nda sna mu kazlay: Ghuyghuya Kristi ta đanwa ma slu'uvgha kə'a. Kaghuni guli, nzawanza nda fata vgha ŋa ghuyay manda ŋani. Mndu ta ghuytá đanwa ma slu'uvgha ná, had' ta gəgəltá dmaku wa. ² Ma na pđakwa fitik ŋa zay ghuni nda hafu ta na ghəŋa hadik na ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta zđəganatá Lazglafta, manda ya ta hara'u slu'uvgha ya a wa. ³ Ma nzakwagapta ghuni manda ghalya ná, mburapmbura kuni ma maga skwi ta zđəganatá gwal kul snanťá Lazglafta. Ma magay ghuni ta sli'insli'ŋ, nda hara'u ta iri, nda ghuyaku, nda zđakwa skwi katakata, nda sasaku, nda manzakđawaya skwa wuyayha. ⁴ Ndanana tama, ta ndərmim nda ndərmima gwal kul snanťá Lazglafta ta kwalaghuta ghuni ta gugəltá ghəŋ nda həŋ ma tsa nzakwa sli'insli'ŋ ya, ka razu həŋ ta kaghuni. ⁵ Ama hahəŋ nda wa taŋ dza'a mnanťá slna taŋ ta kəma Lazglafta ya nda fa vghani ŋa tsanaghatá guma ta gwal nda hafu nda gwal nda rwa tani. ⁶ Tsaya kəl lu ka mnanatá Lfida Gwađa ta đar gwal nda rwa, ŋa nzakwa taŋ nda hafu manda ya ta kumə Lazglafta nda ma Sulkum đar má tsanaghatá Lazglafta ta guma ta həŋ ma ghəŋa hadik, manda va ŋa hamata mnda səla.

Nzaku ma guyatá ghəŋ

⁷ Ndu sakndusa kđavakta fitika inda skwi. Nzawanza hzlenja nda difil ma ghəŋ, ŋa ŋavata ghuni ma maga du'a. ⁸ Mali ma inda skwi ná, tsaya gđavata ghuni nda đvuvustá vgha nda ŋuđuf turtuk sani nda sani, kabga ta tinjway đvu ta mndu ŋa plinistá ndəghata dmakwa* mnduha. ⁹ Ma rurunwaku kuni ta rurunwaku ta tsu'a matbay ta lagha da

kaghuni. ¹⁰ Inda kaghuni, magawamaga ta slna nda tvani ŋa sanlaha nda skwi ya vlaghuna Lazglafta. Mantsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərđa gwal ta ksa slna nda zđakatahudi kavghakavgha ya ta vlə Lazglafta. ¹¹ Ka vlarŋvla Lazglafta ta mbrakwa gwađa ta mndu katsi, ka mna tsi ta skwi mnana Lazglafta. Mndu ya vlarŋ Lazglafta ta mbrakwa maganatá† slna ta mndu guli, ka maga tsi nda mbraku ya vlarŋ Lazglafta. Magawamaga mantsaya ŋa zləzlvay mnduha ta Lazglafta ma inda skwi, kabga Yesu Kristi. Ŋani glaku, nda mbraku, ŋa kđekedzen. Amin!

Ghuya đanwa nzaku ka mnda Kristi

¹² Zwanama da gwal ta đvu yu, yaha kuni da ndərmima ghuya đanwaha ya ta fwaghunata da nzaku tsi ka skwa madukwa da kaghuni. ¹³ Rfawarfa ta rfu katək, nda nzakwa ghuni kawadaga nda Kristi ma ghuya đanwa, kada ndəghafta ŋuđufa ghuni nda rfu badu dza'a maranťa tsi ta glakwani ŋa inda mndu. ¹⁴ Ka ta razay mnduha ta kaghuni, ta ghəŋa nzakwa ghuni ka ŋa Kristi katsi, rfawarfa ta rfu kabga ta nzaku Sulkum ya dagala ta nzakway ka Sulkuma Lazglafta ta ghəŋa kaghuni. ¹⁵ Ka ta ghuyay sani mataba ghuni ta đanwa katsi, ma nza tsi, kabga vəl dzatani ta mndu, kabga ghalatani ta ghali, kabga vəl magatani ta ghwadaka skwi, kabga vəl valamtani da skwi kul nghanata. ¹⁶ Ala, ka lagha mndu ka ghuya đanwa, kabga vəl nzakwani ka krista katsi, yaha tsaya da ksay ka skwa hula. Katək na, ka rfa tsi ta Lazglafta ta ghəŋa vəl favatani ta tsa hgu ya.

¹⁷ Saghasa fitik ŋa zlraftá Lazglafta ta tsa guma. Tinjəl ta ghəŋa həgani dza'a zlrafta tsi ta tsay. Ala, ka si nda amu ka lu zlrafta katsi, kinawu dza'a kđavakta tsi ta ghəŋa gwal kul snatá Lfida Gwađa Lazglafta na? ¹⁸ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ka nda đanwa mbafta mndu tđukwa katsi, kinawu dza'a kđavakta ŋa ghwadaka mnduha, nda gwal ta ga dmaku‡ na?» ka'a.

¹⁹ Tsaya tama, gwal ta ghuya đanwa manda ya ta kumə Lazglafta ya, ka gđata həŋ ta maga skwi đina. Ka fanamta həŋ ta ghəŋa taŋ ma đzvu ta Lazglafta ya ta magaftá həŋ, kul had' ta mbəđanaftá skwi mna tsi ya.

5

¹ Ndanana tama, wya ka yu ta mnanatá la galata mndu ta ngha Igliz mataba ghuni. I'i guli ná, glata mndu yu manda va hahəŋ. Masləmťsəka ghuya ta đanwa ghuyə Kristi yu, dza'a mutsay i'i guli ta mayaka

* **3:20** Ngha ta Zlrafta 6:1–7:24. * **4:8** Ngha ta Mahdihi 10:12, Yakubu 5:20. † **4:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 6:2-4, Ruma 12:7. ‡ **4:18** Ngha ta Mahdihi 11:31, Irmija 25:29. * **5:2** Ngha ta Yuhwana 21:15-17, Slna gwal ghunay 20:28.

da ma glakwa Kristi ya dza'a maran̄ta Lazglafta. ² Wyawa dzvu, ka nga kuni ta bra ya faghunam* Lazglafta ma dzvu. Nghawangha nda ɲuɖuf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta. Ma nza tsi ka mbla kaghuni nda mbla. Ma magə kuni kabga ɲa mutsa tsemi, ama magawamaga kabga ɖvu. ³ Ma zbə kuni ta ga má mghammgham ta ghəɲa gwal pghaghunam Lazglafta ma dzvu. Nzawanza ka gwal ɲa ksay tan̄ ta sada ghuni. ⁴ Ka mantsaya ka kuni magay, baɖu zlagagaghata mghama gwal ta nga rini ná, ɲa mutsay ghuni ta zewzewa nda sgit tida, kul ɓadzavata ya.

⁵ Kaghuni guli duhwalha, hanaganawa ghəɲ mista la galata mndu ta nga Igliz. Kaghuni demdem nzawanza nda hanatá ghəɲ ma gwaya vgha ghuni, kabga «zdəgana a gwal ta gla ghəɲ ta Lazglafta wu, ama ta zɖanan̄ zɖa ta huɖi ta gwal ta hanaganatá† ghəɲ.» ⁶ Hanaganawa ghəɲ mista mbrakwa Lazglafta, kada kapaghunafta tsi ma fitik ya kuman̄‡ tsi. ⁷ Pəghanamwa pgha ma dzvu ta inda ɖan̄wa ghuni, kabga tsatsi ta nghapta ka kaghuni§.

⁸ Nzawanza hzleɲa nda ɖifil, kabga ta pgha buɖukwa ghuma ghuni halaway manda rveri ta hurgu ta zba skwi ɲa dughwadutani. ⁹ Dihavawa diha ma zlg hay nda ɲuɖuf, ma zlan̄an̄ kuni ta tvi. Nda sna kuni kazlay: Mndərga va tsa ɖan̄wa ya ná, slanaghasla ta inda zwanama ghuni ta ghəɲa haɖik demdem kə'a. ¹⁰ Tahula ghuyta ghuni ta ɖan̄wa ma fitik kwitikw ya, dza'a vlaghunavla Lazglafta ya ta gɖata ta vla zɖakatahuɖi, ta hgaftá kaghuni ma Yesu Kristi, ɲa lami da glakwani ya ɲa kɖekedzen, ɲa payafta tsatsi kaghəɲani ta kaghuni, ɲa dihaghunatani, ɲa mbraghunaftani, ɲa kwala skwi kul gigidan̄tá kaghuni. ¹¹ Nani mbraku ɲa kɖekedzen. Amin!

Ga zgu

¹² Silveɲ ta katihata kəl yu ka vindaghunaftá na zwan̄a ɖelewer na. Nda sna yu kazlay: Nərma mndu ya kə'a* ta tva Lazglafta. N̄a vlaghunatá mbraku kəl yu ka vindaghunafta. Nda ya ɲa graghunaftá kahwathwata zɖakatahuɖa Lazglafta. Dihavawa diha nda mbraku ta tsa zɖakatahuɖa Lazglafta ya.

¹³ Ta ga zgu Igliz ma Babila ɲa ghuni, gwal ɖagap Lazglafta manda va kaghuni guli. Ta ga zgu zwan̄a† da Markus guli ɲa ghuni. ¹⁴ Guvuswa ga ta zgu sani nda sani nda brusa vgha hmətət.

Ka nza zɖakatahuɖa Lazglafta nda kaghuni demdem, kaghuni gwal ma Kristi ya.

† 5:5 Ngha ta Mahdindi 3:34. ‡ 5:6 Ngha ta Mata 23:12, Lukwa 14:11, 18:14. § 5:7 Ngha ta Zabura 55:23. * 5:12 Silas: Ngha ta Sina gwal ghunay 15:22, 40. † 5:13 Babila: Ngha ta Suna Yuhwana 17:5, Sina gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39, Kwalasuha 4:10, Filipiya. 24. Zwan̄a ɖa: Ma sulkum (nga ta 1 Timute. 1:2.).

Mahisa tsghatá lwa 2 Piyer

Ga zgu

¹ I'i Simuñ Piyer ta nzakway ka kwalva nda ya ka ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na délewer ná, ña gwal ta mutsaftá zlg hay nda ñuduf ka guram nda va ñajni, nda ma zdákwa Lazglafta nda Yesu Kristi. ² Ka sgaghunagha sga Lazglafta ta zdákatahudi nda zdáku ma sñanťá i Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu.

Nzakuya taranťá mnda zlg hay nda ñuduf

³ Yesu Kristi ta snamamtá Lazglafta ya ta hgaftá amu ña dguvusta mu ta glakwani nda zdákawani. Mantsa tama, ka vlamatá tsi nda ma mbrakwani ta inda skwi ya ta ramata, ña nzay mu ta nzaku manda ya ta zdéganatá Lazglafta. ⁴ Nda ma tsa skwiha ya vlamata tsi ta tsa skwiha ta dínuta katakata, ya tamaf tsi ta imi ta sléməñ daga manda ghalya ña vlamata ya. Ma mutsafta ghuni ta tsa skwiha ya, lavinjta kuni ta ndapta ma ghwadáka skwiha ya ta hara'úwa iri ta ghəña hadík, ka ksay ghuni ta sada Lazglafta. ⁵ Mantsaya tama, ñavawa ña ka sganaghata kuni ta ghəña zlg hay nda ñudufa ghuni ta nzaku dína. Ta ghəña nzaku dína, ka sganaghata kuni ta sñanťá skwi. ⁶ Ta ghəña sñanťá skwi, ka sganaghata kuni ta ksanatá ghəñ. Ta ghəña ksanatá ghəñ, ka sganaghata kuni ta ñavata. Ta ghəña ñavata, ka sganaghata kuni ta nzaku ta zdéganatá Lazglafta. ⁷ Ta ghəña nzaku ta zdéganatá Lazglafta, ka sganaghata kuni ta nzaku hmətət manda la zwanama. Ta ghəña nzaku hmətət manda la zwanama, dvutá mndu. ⁸ Ka mamu kuni nda mndərga tsa nzaku ya, ta gdavagda kuni ta maga slna nda tsi katsi, had kuni dza'a nzata nda zbukwatá vgha wa. Dza'a dza'a kuni ta kəma takma nda sñanťá Mghama mu Yesu Kristi. ⁹ Mndu kul had nda mndərga tsa nzaku ya ná, manda ghulpata mndu ta lulumaku ya nzakwani. Zanapza ta tsa mbanaf mbanaf Lazglafta ma dmakuhani maga tsi ghalya ya.

¹⁰ Tsaya tama zwanama dá, ñavawajja ka nzafta kuni ta tsa hgu hgaf Lazglafta ta kaghuni, ka dagaptá kaghuni ya. Ka mantsaya ka kuni magay had kuni dza'a dədámta da ghwadáka skwi wa. ¹¹ Mantsaya, nda fa ghəña ghuni ta gunaghunata Lazglafta ta watgha lami da ga mgham ña kdékedzəñ ta nzakway ka ña Yesu Kristi Mghama mu, ta mba amu ya guli.

¹² Tsaya ta kəl yu ka gdavata ta hava tsa skwiha ya ña ghuni, dər má nda ghada sñanťa ghuni, ta ñavəña kuni ma tsa kah-wathwata taghaghunaf lu ya. ¹³ Ka tata hafu yu katsi ná, nda nza ka skwi dína na havay dá ta tsa skwiha ya ñaghuni, kada nzata kuni nda fatá ghəñ hzleña. ¹⁴ Nda sna yu kazlay: Ta ghwanj a kdavakta hafa dá ma na ghəña hadík na wu kə'a, manda ya snidim Mghama dá Yesu Kristi. ¹⁵ Ama dza'a magay yu ta kdavakta mbrakwa dá, ña nzakwani dər má nda mta yu, ña lavinjta ghuni ta hava tsa skwiha ya.

Gwal ta nghanťá glakwa Kristi

¹⁶ Ma fitika mnaghunata ñni ta saha dza'a saha Yesu Kristi ma mbrakwani ná, prukutunzum ya gi ta tsa'ata mnduha ma ghəña tanj a mnaghuna ñni wu, ama skwi ghada anji ta nghanťá mbrakwani nda ira ñni ya mnaghuna ñni. ¹⁷ Ma fitika mutsaftani ta sgit, nda glaku da Lazglafta ta nzakway ka Da ná, hada anji. Nda sna anji nda sléməña ñni ta mnə Lazglafta ya ta hemanatá inda skwi kazlay: Nana na zwanj dá ya dvu yu ta zdəghihata katakata kə'a. ¹⁸ Vərdá anji ka ghəña ñni ta sñanťá saha tsa lwi ya daga ta luwa, ma fitika nzakwa ñni kawadaga nda tsi ta ghwá nda ghu6a*.

¹⁹ Ta ghəña tsaya guli ná, nda fa ghəña ñni ta gwada ya klak la anabi. Dína má ka ñanata ghuni dásuwa ta tsa gwadaha tanj ya, kabga nda nza manda pitirla, ya ta tsuwadakaku ma grum. Dína ka gdata ghuni ta snay, ha ka tsadata vli, ka safá gumbəzla ña nghanťa ghuni ta tsalatá inda skwi ma ñudufa ghuni. ²⁰ Karaku ná, wya skwi ña sñanťa ghuni: Tsa gwadaha hlak la anabi ghalya, ka vindamta ma deftera Lazglafta ya ná, tsa a ma ghəña tanj a həñ wa. ²¹ Tsa gwadaha hlak la anabi ya ná, had ya walanj mnda səla ta tsa'ata ma ghəñani wa. Sulkum nda ghu6a ta vlanťá mbraku ta həñ, ña mna skwi ya mnanaf Lazglafta ta həñ.

2

Ghwadaka anabiha

¹ Ghalya, zlagapzлага ghwadáka anabiha mataba mnduha Lazglafta, mantsaya guli dza'a zlagapta ghwadáka gwal tagha skwi mataba ghuni. Dza'a kladamkla həñ ta ghwadáka tagha skwi ña zadinjta mnduha, ña vziñta tanj ta Yesu Kristi ta nzakway ka mnda tagha skwi ta mbanaf həñ ya. Mantsaya gi dza'a tdakta həñ ta zadaku ta ghəña tanj. ² Nda ndəgha gwal dza'a ksa səla tanj ma tsa ghwadáka nzaku ya, ña razay mnduha ta vərdá tva Lazglafta kabga hahəñ. ³ Ta tadaku ira tsa ghwadáka mnduha ya ta skwa mndu, ña tsakalay tanj ta

* 1:18 Aya 17-18: Ngha ta Mata 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukwa 9:28-35.

wi ɲa gatugadughunustá skwa ghuni. Tsaw nda ghada tsatá guma ta ghəɲa tanj daga manda ghalya, ta kzlajkzlay zadaku ta həɲ.

⁴ Dər tsa duhwalha Lazglafta ta ga ta dmaku ghalya ya ná, zлана a Lazglafta ta həɲ mantsa wa. Ama ka pghaghatá tsi ta həɲ da dudu vu, ka tsamta həɲ nda zida ma grum, ka kzla fitika guma. ⁵ Tsa mnduha ghalya ta gatá dmaku ya guli ná, zлана a Lazglafta ta həɲ mantsaya guli wa. Ka zadanatá tsi ta tsa gwal ta maga ghwadaka skwi ya nda ima mabudbud. Ta ghəɲa Nuhu si ta mnay ɲa mnduha kazlay: Magawa skwi tdukwa kə'a yeya mbanaf tsi, nda sanlaha ma mnduha* ndəfəɲ guli. ⁶ Mantsaya tsanaghata tsi ta guma ta luwa Suduma nda Gwamura guli, ka zadanatá tsi ta həɲ nda vu, ka niŋtá həɲ ka hutidif. Mantsaya maranəɲta tsi ta gwal ta maga ghwadaka skwi kə'a dza'a slanaghata həɲ†. ⁷ Ludu ná, tdukwa mndu ya. Ta kuzlanjkuzla tsa maga sli'ɲsl'i'ɲ ta magə gwal ma luwa Suduma ya ta ɲudufani katakata‡. ⁸ Mataba tanj ta nzakwa tsa tdukwa mndu ya. Inda fitik ta nghay, ta snay, ta inda tsa sli'ɲsl'i'ɲ ta magə həɲ ta hla səla mndu ya. Ta gurdá ɲudufani, kabga tdukwa mndu tsatsi. ⁹ Tsaya tama ná, nda sna Mgham Lazglafta kə'a ta hliŋiŋtá tdukwa mnduha ma skwi ta dzəghəɲtá həɲ. Nda sna guli kə'a ta pghaghatá gwal ta maga ghwadaka skwi ɲa ganəɲtá iri ta həɲ badu fitika tsa guma. ¹⁰ Katkatatani ná, ta ghəɲa gwal ta maga ghwadaka skwi kuməɲ sl'u'uvgha tanj, nda gwal ta hərtətatá ga mghama Lazglafta, dza'a tsi giri ɲa tanj.

Tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya ná, had hula ta wa ira tanj wa. Ta gla ghəɲ həɲ. Vla a həɲ ta glaku ɲa duhwala Lazglafta ta luwa wa. Ta razu nda raza həɲ. ¹¹ Dər duhwalha Lazglafta ya ta malaghutá tsa gwal ta tagha ghwadaka skwi nda mbraku ya má, had həɲ ta ghuɓasa həɲ, ka raza həɲ ta kəma Lazglafta wa. ¹² Tsa mnduha ya ná, had ghəɲ da həɲ wa. Manda nimtək ta yaku ɲa kasuta, ka pslinŋtá həɲ ya, ka həɲ ta magaku. Dər skwi kul snəɲtá həɲ tsi ná, razay tanj ɲa tanj. Manda va tsaya ná, dza'a zadanazada lu ta həɲ manda nimtəkha. ¹³ Nda ghuya dənwa dza'a vranamta Lazglafta ta həɲ. Manda ya ghuyanəp hahəɲ ta dənwa ta sanlaha ya. Ka skwa zdanəftá vgha ta həɲ ka həɲ klaftá sasaku, nda maga sli'ɲsl'i'ɲ dər nda fitik ma ghəɲ tsi. Ka skwa hula nzamta tanj mataba ghuni, ta kuzlaku ta ɲuduf guli. Ta zay həɲ ta say həɲ kawadaga nda kaghuni, ama mbədəta tanj ta hul ná, skwi ta kumə maya§ tanj ta magə həɲ. ¹⁴ Ta tadaku ira

tanj ta mi'aha, hərfava a həɲ ma vəl maga dmaku wa. Bla a ta barafəta həɲ ta gwal nda hta mbrakwa tanj ka pghamta həɲ da dmaku wa. Yukyukyuk ka ira tanj ta tadaku ta skwiha. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, nda ghada ksuta guma Lazglafta ta həɲ. ¹⁵ Zlunzla həɲ ta vərđaka tvi, ka zwaduta, ka ksaghatá tvi manda ɲa Balama zwaɲa Baswara zduɲudunj tseɲi ka magatá tsi ta ghwadaka skwi ya. ¹⁶ Ka dvanaghata lu ta ghəɲa kwalaghutani ta snatá gwada, ha ka gwadganatá kdih kul had ta gwada ya nda gwada manda va ɲa mndu. Ka hanəftá tsi ta tvi ta tsa anabi* ya yaha da gəgəltá tsa rghani ya.

¹⁷ Ka guram nda ghwa swi'ap imi mida tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya, ka guram nda ghwayak ta turinŋta falak ya həɲ guli. Payanapaya Lazglafta ta vli ta həɲ ma grusl tdiək katakata. ¹⁸ Ta ghəɲbaku həɲ ka yawu bətbət, ka bara gwal tsaghuta tanj yeya ta vgha nda gwal ta gđata ta nzaku ma dmaku. ¹⁹ «Fala' vgha ghuni dza'azlay,» ka həɲ ta mnay ɲa tanj. Hahəɲ ya kay tatanj, nda ghada nzatá həɲ ka vu'a bədzaku ta kla həɲ da zadaku. Nda sna kuni ná, ka nu tsa skwi ta hbutá tsa mndu ya ná, vu'a tsa skwi ya tsa mndu ya. ²⁰ Ka lagha tsa gwal ta zlu'agəptá vgha ma ghwadaka skwi ta bəɲza mndu ma ghəɲa hadiək ya, manda snəɲta tanj ta Mghama mu Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu ya guli, ka vrəglamta da maga tsa ghwadaka skwi ya katsi, dza'a malaghumala bəɲzatá həɲ ka nzakwa tanj tanj. ²¹ Ta dar má kwala tanj kul snəɲtá tsa tvi tdukwa ya, ka ya ghada həɲ ta snəɲtá tsa tvi ya dɲnadina, tahula tsa, ka zlanavata tanj ta zlahuha Lazglafta ya mnana lu ta həɲ. ²² Tsa skwi ta slanaghata həɲ ya, maranməra kazlay: Kahwathwata tsa gwada mahdihi ta mnata ya kə'a. Ka'a na: «Ta vradaghavra kri da ni'iglaftá vnihatá vnihani†.» «Tahula mbazanatá mbaza ta ghuvazu ná, ɲa vrəglamtani da dzazlak guli,» ka'a ya.

3

Faftá ghəɲ ta vragata Mgham Yesu

¹ Graha da ya ta dvu yu, mahisa dēlewerə da nana vindaghunaf yu na. Ma tsəna dēlewerha da his vindaghunaf yu na ná, vraftá ya ta vrafta yu ta skwiha ya ghada kuni ta snəɲta, ɲa ndanay ghuni ta ndanu nda tvani ta ghəɲa tanj. ² Ta kumay yu ta ndanay ghuni ta skwiha ya mna la anabi nda ghuɓa ghalya. Nda zlahə Mgham Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu, taghaghunaf gwal ghunay,

* 2:5 Ngha ta Zlrafta 6:1–7:24. † 2:6 Ngha ta Zlrafta 19:24. ‡ 2:7 Ngha ta Zlrafta 19:1-16. § 2:13 Ngha ta Yuda aya 12. * 2:16 Aya 15-16: Ngha ta Mbsak 22:4-35. † 2:22 Ngha ta Mahdihi 26:11.

ghunədaghunagha lu ya. ³ Skwi ŋa snan̄ta ghuni karaku ná, dina ka snan̄ta ghuni kazlay: Ma ndusakta kdavakta fitik ná, dza'a sli'agapli'a inda gwal ta maga skwi manda ya kuman̄ ghəŋa tan̄, dza'a ghūbasay hən̄ ta kaghuni kə'a. ⁴ «Dza'a vragavra yu a katsi tamaf̄ta imi ta sləmən̄ kay ra? Ga tsi kay ka na? Ka yawu rwakta dzidziha mu, ta nzaku inda skwi manda va vlani daga ka yawu zlagapta ghəŋa hadik,» ka hən̄. ⁵ Gwal ta mnay mantsaya ná, mamu skwi ya nda maya zanap hən̄ ka palama. Daga manda ghalya ta magaf̄ta Lazglafta nda gwadani ta luwa nda hadik. Kligin̄ ma imi lu ta hadik, nda imi guli magaf̄ta lu ta hadik. ⁶ Nda imi ta nzakway ka ima mabudbud zadanamta* Lazglafta ta ghəŋa hadik ghalya. ⁷ Na luwa nda ghəŋa hadik ta nghə mu ndanana ná, va tsa gwada Lazglafta ya ta ŋanata, ŋa zadana nda vu. Nanan̄a ta hən̄ ha sagha fitika guma, ŋa zadana ta ghwadaka mnduha.

⁸ Graha da gwal ta dvu yu, mamu skwi turtuk dza'a kwal kuni zanapta: Da Mgham Lazglafta ná, fitik turtuk ya ná, manda fitik dambu' nzakwani. Fitik dambu' ya guli ná, manda fitik turtuk† nzakwani. ⁹ Gərda a Lazglafta ka maga skwi ya tamaf tsi ta imi ta sləmən̄ manda ya ta ndanu sanlaha ya wa. Ama kaghuni nza tsi katək ka kzlay, kabga va a ta zadavaghuta dər wati ma mndu wa. Ta kumay katək ta mutsafta inda mndu ta mbədanaftá nzakwani.

¹⁰ Nduk nda tsaya tani ná, dza'a sagha manda ghali tsa fitika Mgham Yesu ya. Ma tsa fitik ya dza'a nda sna lu ta ghudzagata skwi nda mbraku, ŋa zwaduta luwa gi rək. Na driŋta vu ta inda skwi ta luwa, ŋa zwaduta‡ ghəŋa hadik nda inda skwi mida tani. ¹¹ Ka si mantsa dza'a zwaduta inda tsa skwiha ya ná, mndərga wati nzaku ta raku ŋa nzakway ghuni? Nzawanza ta nzaku ya nda ghūba. Ka vlan̄ta kuni ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta ma inda skwi. ¹² Kzlawakzla ta tsa fitika Lazglafta ya, ka ŋavata kuni nda inda mbrakwa ghuni ŋa sagha tsa fitik ya gi misimmisim. Tsa fitik dza'a zadana lu ta luwa ŋa nu'uta inda skwi da vu ya, tsa fitik ya. ¹³ Ta kzlaykzlay mu ta tsa lfida luwa nda tsa lfida hadik§, ma vli ya dza'a gdavata nzaku tdukwa manda ya tamaf tsi ta imi ta sləmən̄ ya.

¹⁴ Tsaya tama graha da ya ta dvu yu, ŋavawa ŋa, ŋa slaghunaghatani nzidid kul had sana skwi ta kaghuni, ŋa nzakwa ghuni nda zdaku nda tsi. ¹⁵ Havakwahava kazlay: Skwi ya kəl Mgham Yesu ka gərda ku ná, kabga ŋa mutsafta mnduha ta mbədanaftá

nzakwa tan̄, ŋa mbanaf̄tani ta hən̄ ya kə'a. Manda va tsaya vindaghunaf̄ta zwan̄ama mu Pwal ya ta dvu mu guli nda difil ya vlan̄ Lazglafta. ¹⁶ Tsaya skwi ta mnə tsi ma inda delewerhani ya, ta gwada tsi ta gwada ta ghəŋa mndəra tsa skwiha ya. Mamu sana skwi ya nda bla ta vindamta tsi ma tsa delewerhani ya, ta tərđanafta gwal kul snan̄ta skwi, nda gwal kul taghaku skwa tan̄, ta klatá ghəŋa skwi mida. Manda va tsaya ta snuta hən̄ ta magay nda sana vliha ma skwi vindaf lu ma sanlaha ma delewer. Manda tsaya ta klanakta hahən̄ ka ghəŋa tan̄ ta zadaku.

¹⁷ Kaghuni graha da ya ta dvu yu, snaghunamsna lu ndana tama. Dasuwa ka kuni, yaha krughuva ghwadaka mnduha da zadighunista da tsaghutá kuni ta vgha ta fatá ghəŋa ghuni. ¹⁸ Ama gdavawagda ta dza'a ta kəma ta kəma ma snan̄ta Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu, ŋa vlaghunatani ta zdakatahudani. Nani glaku, daga ndanana nda ya ŋa kdekedzen̄. Amin!

* 3:6 Aya 5: Ngha ta Zlrafta 1:6-9, aya 6: Ngha ta Zlrafta 7:11. † 3:8 Ngha ta Zabura 90:4. ‡ 3:10 Ngha ta Mata 24:43-44, Lukwa 12:39-40, 1 Tesalunik 5:2. § 3:13 Ngha ta: Isaya 65:17, 66:22.

Tanjanja tsghatá lwa 1 Yuhwana

Gwada Lazglafta ná, ta vlay ta hafu

¹ Nana skwi ta vindaghunafta jni na ná, gwada ta ghəŋa mndu ta vla hafu ta nzakway daga ta kul zlraftá* inda skwi ya. Ta ghəŋa skwi snaj jni nda skwi nghanj jni nda ira jni, nda ya vitsanava jni, nda ya ksaj jni nda dzva jni ta mnaghunata jni. ² Na zlagapta tsa mndu ta vla hafu ya, ka nghanjá aŋni nda ira jni. Tsaya kəl aŋni ka nzakway ka maslamtsəkani, kəl jni ka mnay jni ghuni ta gwada ta hafu jni kdekedzej si ta nzaku tavata Da mu, ka maravatá† tsi ta wa ira mu. ³ Tsa skwi nghanj jni nda ya snaj jni ya, tsaya ta mnaghunata aŋni kada nzakwa kuni nda guya nda aŋni. Ka nda guya ghəŋa mu katsi, nda guya ghəŋa mu kawadaga nda Lazglafta Da, nda ya nda zwanjani Yesu Kristi. ⁴ Kada kđŋta rfa mu‡ ta ndəghafta ta kəl jni ka vindaghunaftá na skwiha na.

Mbadá ma tsuwadák

⁵ Tsuwadaka nzakwa Lazglafta, had skwi ka grum da tsi wu, na skwi snaj aŋni da tsi, ta mnaghunata aŋni. ⁶ Ka nda guya ghəŋa mu nda Lazglafta ka mu katsi, ta ghəŋa tsa tata mbadá mu ma grum, tsakalawi tsa ta tsakalə mu, maga a mu ta skwi tđukwa wa. ⁷ Ala ka si ta mbadə ma tsuwadák mu ta mbadá manda nzakwa Lazglafta ma tsuwadák ya, nda guya ghəŋa mu sani nda sani nda tsa jni ghubimista usa Yesu Zwanj Lazglafta ta inda dmakuha mu.

⁸ Ka had mu ta ga dmaku wu ka mu katsi ná, nana ghəŋa mu ta nana mu, had kahwathwata ma amu nda tsa wa. ⁹ Ala ka si mniginmna mu ta dmakwa mu nda wa mu katsi, dza'a plimispla Lazglafta ta dmakwa mu, jni ghuđŋtani ta inda dmakwa mu§, jni nzakwa mu tsuwedek ta kəmani, kabga tsatsi Lazglafta tđukwa. Skwi mna tsi ta magamaga manda va tsaya. ¹⁰ Ka ta ga amu ta dmaku wu ka mu katsi, ta tsakalawi Lazglafta ka'a mu nda tsaya. Had tsa gwadani ya ma jnuđufa mu nda tsa tama wa.

2

¹ Zwana da, skwi kəl yu ka vindaghunaftá na skwi na ná, vindaghunaf vinda yu jni mbəl jni waray ghuni ta maga dmaku. Ala ka si magamaga mndu ta dmaku katsi, mamu mndu tđukwa ta nzaku tavata Lazglafta ta kla lwa mu jnani. Tsa mndu ya, Yesu Kristi

ya. ² Tsatsi ta mtuta jni pla ghəŋ kada plimista Lazglafta ta dmakuha* mu. Nza a jni pla dmakuha amu ndaghəŋa mu wu, lavinjłava ta pla dmakwa inda mnduha ta ghəŋa hadik demdem guli.

Lfida zlahu

³ Ka ta magay mu ta skwi ta mnamata Lazglafta katsi ná, tsaya ta maramanjta kazlay: Nda sna mu kahwathwata ta Lazglafta kə'a. ⁴ Ka ka mndu mantša, «nda sna yu ta Lazglafta,» ka'a, ta sna a ta skwi ta mnata Lazglafta kay guli wu, tsa mndu ya ná, ta tsakalawi. Had kahwathwata dekdek ma jnuđufani wa. ⁵ Mndu ta snatá gwada Lazglafta ná, dvuđva ta Lazglafta kahwathwata. Tsaya ta gramafata kazlay: Nda ndi'a mu nda Lazglafta kə'a. ⁶ Ka nda ndi'a nzakwa da kawadaga nda Lazglafta, ka mndu katsi ná, ka maga tsi ta skwi manda jni Yesu Kristi.

⁷ Zwanama da, ka lfidani a na zlahu ta vindaghunafta yu na wu, va tsa zlahu manda ghalya yeya. Nda sna kuni ta tsa zlahu ya daga ma zlraftá† mnaghunatá gwada Lazglafta. Va tsaya tsa gwada snaj kuni ya. ⁸ Aŋ mndani, lfidani na zlahu ta vindaghunafta yu na, kabga nzakwa Yesu Kristi ná, vərda lfida nzaku ya maramanj tsi. Mantša ya kaghuni guli. Manda kəl mu had grum tama wu, ta zlagəzlagu vərda tsuwadák.

⁹ Ka «ma tsuwadák yu» ka mndu ta gray, tata husanjhusa zwanjamani ta nzakway ma zlgħay nda jnuđuf katsi ná, ta ma grum tsa mndu ya manda va nzakwani ghalya. ¹⁰ Ala ka ta dvay mndu ta zwanjamani katsi, nda nza nzakwa tsa mndu ya ma tsuwadák, had sana skwi dza'a sabi da tsi jni zləmbintá mndu wa. ¹¹ Mndu husanj zwanjamani ná, ma grum nzatá nzakwani, ta tatdamaku tsa mndu ya ma grum. Sna a ta vli ta mbadə tsi ta mbadá mida wu, kabga tđikanaf tđika grum ta irani.

Ma dvu kuni ta ghəŋa hadik

¹² Zwana da, ka yu ta vindaghunafta na: «Plighunis pla Lazglafta ta dmakuha ghuni, kabga sina Yesu Kristi ta magata.» ¹³ Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zlraftá‡ inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunaftá kaghuni guli na: «Ghubasapghubasa kaghuni ta halaway.»

¹⁴ Kaghuni zwani, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta Da mu Lazglafta.» Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zlraftá inda skwi ya.»

* 1:1 Gray nda 2:13. Yuhwana 1:1. † 1:2 Ngha ta Yuhwana 1:14. ‡ 1:4 Rfa mu: Ma sana vliha ná, rfa ghuni.

§ 1:9 Gray nda Zabura 32:1-5. * 2:2 Gray nda Ruma. 3:25-26. † 2:7 Ngha ta Yuhwana 13:34. ‡ 2:13 Gray nda 1:1.

Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda mbra kaghuni, nzamnza gwađa Lazglafta ma kaghuni, ka ghuḅasaptá kuni ta halaway.»

¹⁵ Ma hara'u kuni ta tva nzakwa mnduha ma ghəḅa hadik. Ma laghu kuni nga skwiha ma ghəḅa hadik. Ka laghula mndu da hara'uwa skwiha ma ghəḅa hadik katsi ná, dva a tsa mndu ya ta Da mu Lazglafta wa. ¹⁶ Skwi ta magə mnduha ma ghəḅa hadik ná, maga skwi kumaf slu'uvgha taj nda skwi kumaf ira taj ya. Mutsafta taj kay guli, glay taj ta ghəḅ nda tsi. Mndərga tsahaya ma nzaku ná, Da mu Lazglafta a ta taghamafta wu. Nə na ghəḅa hadik na mndərga tsaya. ¹⁷ Dina ka snajta kaghuni kazlay: Ta kdakukđaku nana ghəḅa hadik na kə'a. Inda na skwiha ta mamə mnduha na guli ná, dza'a kdúkda. Mndu ta maga skwi ta kuma Lazglafta ya ná, tsaya mndu dza'a nzata nda hafu ŋa kdėkedzeŋ.

Ghuma Kristi

¹⁸ Zwana da, ndusa ghəḅa hadik ka kdaku, manda va ya snaj kuni kazlay: Dza'a saghasa ghuma Kristi kə'a ya ná, daga ndana ná, sli'agapsli'a ghumaha Kristi. Tsaya ta gramafta kazlay: Ndusa kdakwa ghəḅa hadik^S kahwathwata kə'a. ¹⁹ Tsa ghumaha ya ná, mataba mu sli'agapta həḅ. Si nza a nzakwa taj kawadaga nda amu wa. Ka má nda nza nzakwa taj kawadaga nda amu ná, má gdavagda həḅ tavata amu. Magamaga manda tsaya kabga ŋa snajta kazlay: Mataba amu a həḅ demdem wu kə'a.

²⁰ Kaghuni ya, vlaghunavla Kristi ta Sulkumani. Kaghuni demdem, nda sna kaghuni ta vərda skwi ta ghəḅa Yesu Kristi. ²¹ Kal yu ka vindaghunafta na: «Kwalaghuni kul snajta vərda skwi a wu, kabga nda sna kuni.» Nda sna kuni guli kazlay: Guya a tsakalawi ta vgha nda kahwathwata wu kə'a.

²² Wa va na mghama tsakalawi na? Mndu ta vziŋtá Yesu kazlay: Kristi a wu, ka'a a tsa wa. Tsa mndu ya ná, ghuma Kristi ya ta vziŋta i Lazglafta nda Yesu tani ya. ²³ Dər wati ma mndu ta vziŋtá Zwana Lazglafta ná, had tvani ŋa nzuvta nda Lazglafta ta nzakway ka Dani wa. Ala dər wati ma mndu ta mnay banluwa kazlay: Yesu ná, Zwanə Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwani nda Lazglafta ta nzakway ka Dani^ŋ guli.

²⁴ Kaghuni, ŋanawa ŋa ta tsa skwi snaj kuni daga zrafta ghuni ta zlghaftá gwađa Lazglafta ya. Ka ŋanəḅa kuni ta tsa skwi snaj kuni daga zrafta ghuni ta zlghaftá gwađa Lazglafta ya katsi, dza'a gdavagda nzakwa ghuni kawadaga nda Zwanə nda Lazglafta guli. ²⁵ Ka Kristi tamafá imi ta

sləməŋ ná, dza'a vlaghunavla yu ta hafu ŋa kdėkedzeŋ, ka'a.

²⁶ Vindaghunafvinda yu ta tsa skwiha ya, kabga ka maga kuni ta dasuwa nda tsa gwal ta kuma hla sala ghuni ya. ²⁷ Kaghuni, tsa Sulkum vlaghuna Kristi ya ná, ta nzaku ma kaghuni. Wya ta mamu tsa Sulkum ya ma ŋudufa ghuni ya, psəgla a kuni ta sana mndu ŋa taghaghunaftá sana skwi wu, kabga ta taghaghunafta tsa Sulkum ya ta inda skwi. Tsa skwiha ta taghaghunafta tsi ya guli ná, vərda skwiha ya. Had tsakalawi mida wa. Gdávawagda kawadaga nda Yesu Kristi manda ya ta taghaghunafta Sulkumani.

²⁸ Mantša tama zwana da, gdávawagda kawadaga nda Yesu Kristi, ŋa kwala zləŋ ksa amu badu vragata dza'a vragata tsi, ŋa kwala hula ksa amu guli ta kəmani.

Zwana Lazglafta amu

²⁹ Ka si nda sna kuni kazlay: Tudúkwa mndu Yesu Kristi kə'a, nda ra guli ka snajta ghuni kazlay: Gwal ta maga skwi tdúkwa ná, zwana Lazglafta həḅ kə'a.

3

¹ Nghawa ka Da mu Lazglafta dvutá amu 6a! Zwana da kə'a ta hga amu. Manda va tsaya nzakwani guli, zwana Lazglafta* amu. Tsaw sna a mnduha ma ghəḅa hadik ta amu wu, kabga sna a həḅ ta Lazglafta wa. ² Zwanama da, daga ndanana zwana Lazglafta amu. Nziya nza tsi, tsa nzaku ká mu dza'a nzakway ta kəma ya ná, ta ma difa karaku. Tsaw nda sna amu kazlay: Badu vragata dza'a vragata Kristi ná, dza'a nzakway amu manda tsatsi kə'a, kabga dza'a nda nga mu ta nzakwani. ³ Ka si mantša tsi katsi, inda mndu ta faftá ghəḅani ta Kristi ná, dza'a waray ta ghəḅani da dmaku manda ŋa Kristi kul gatá dmaku ya.

⁴ Ka ta gdagda mndu ta maga dmaku katsi ná, sna a tsa mndu ya ta zlahə Lazglafta wa. Dmaku ná, kwal kul sna zlahə Lazglafta ya.

⁵ Wya nda sna kaghuni kazlay: Sasa Yesu Kristi ta ghəḅa hadik da klaghutá dmakwa mnduha kə'a. Tsatsi ná, had dmaku dekdek tida wa. ⁶ Inda mndu ta gdávata kawadaga nda Yesu Kristi ná, had ta gəgəltá dmaku wa. Inda mndu ta gdata ta maga dmaku guli ná, ta tsatsaf a ta Yesu Kristi wu, ta sna a guli wa.

⁷ Mantša tama zwana da, ma snə kuni ta bara mnduha. Mndu ta gdata ta maga skwi tdúkwa ná, tdúkwa tsa mndu ya manda nza-kwa Yesu Kristi ka mndu tdúkwa ya. ⁸ Mndu ta gdata ta maga dmaku ná, mista halaway tsa mndu ya, kabga ta maga dmaku halaway daga ka yawu zraftani ta gata. Tsaya

§ 2:18 Ngha ta Mata 24:5, 23-24, Markus 13:21-22.

* 2:23 Ngha ta Mata 11:27, Yuhwana 5:23, 15:23.

* 3:1 Ngha ta Yuhwana 1:12.

kəl Zwanja Lazglafta ka saha. Sahani ta ghəŋa hadik ná, ɲa zliŋtá slna halaway.

⁹Dər wati ma mndu ta nzakway ka Zwanja Lazglafta, had' ta ga dmaku wu, kabga mamu Sulkuma Lazglafta ma ɲudufani. Had' ta kdantá maga dmaku dekdek wu, kabga nda nza Lazglafta ka Dani. ¹⁰Dər wati ma mndu kul had' ta maga skwi tdukwa, nza a tsa mndu ya ka Zwanja Lazglafta wa. Mantsa ya mndu kul dva zwanjamani guli. Ta tsahaya ta tsatsafta lu ta nzakwa zwana Lazglafta nda nzakwa zwana halaway.

Dvuma mndu manda ɲa Kristi

¹¹Daga zlrafta ghuni ta zlglaftá gwada Lazglafta mnaghunata lu kazlay: Dvumadva ta sani nda sani† kə'a. ¹²Yaha amu da nzakway manda Kayinu. Tsatsi ná, nda nza ka zwanja halaway, ka dzatá tsi ta zwanjamani. Kabgawu kəl tsi ka dzata na? Kabga ghwadaka skwi ɲa Kayinu ta magay, tdukwa[‡] skwi ɲa tsa zwanjamani ya ta magay, kəl tsi ka valafta tida ka dzata.

¹³Zwanama da, ka ta husarɲusa§ kuni ta mnduha ma ghəŋa hadik katsi, yaha da nzakway ka skwa ndərmimay da kaghuni. ¹⁴Amu ná, nda sna amu kazlay: Sabsa amu ma mtaku ka nzata nda hafu* kə'a, kabga ta dvuta amu ta zwanama mu. Mndu kul dva zwanjamani ná, ma mtaku ta gdavata tsatsi. ¹⁵Mndu husarɲ zwanjamani ná, mnda dzatá mndu tsa mndu ya. Nda sna kaghuni guli kazlay: Mndu ta dzatá mndu ná, ta mutsa a hafani ɲa kdekedenj wu kə'a. ¹⁶Wya tvi kəl amu ka snajtá skwi ta hgə lu ka dva mndu: Dvudva Yesu Kristi ta amu, ka saha tsi vlatá ghəŋani ma vla amu. Amu guli ná, vlamavla amu ta ghəŋa mu guli ma vla zwanama mu. ¹⁷Ka mamu skwi da mndu, ka nghanjtá tsi ta zwanjamani ta pday, ka laghu tsi da nghanj nda iri† katsi ná, lavinj a tsa mndu ya ta mnay kazlay: Ta dɲay yu ta Lazglafta kə'a wa. ¹⁸Zwana da, gwaday ma wi kwenkwenj a dva zwanjama wa. Dvumadva kahwathwata ma ɲudufa mu, ka maga mu ta skwi manda tsaya.

¹⁹Mantsa ya dza'a grafta mu kazlay: Ta mbadə ta vərda tvi mu ta mbada kə'a. Tsaya tama ná, nda lba ɲudufa mu ta kəma Lazglafta. ²⁰Ka ta dga ghəŋ mu ta ghəŋa skwi maga mu katsi, nda sna amu kazlay: Mal Lazglafta nda sna ta inda skwi ta magə mu ka ɲudufa mu kə'a. ²¹Zwanama da, ka had' dga ghəŋ ta dgə mu ta ghəŋa skwi maga mu wu katsi, wadəh vgha mu ta sladu ta kəma Lazglafta. ²²Dər má nu dawanj mu da tsi ta vlamavla kabga ta snanasna mu ta zlahani, ta maganamaga mu ta skwi ta

zdəganata. ²³Ká tsa zlaha Lazglafta ya ta mnay na: «Fafwafa ta ghəŋa ghuni ta hga Yesu Kristi zwanjani, ka dɲuvusta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka zlahani ta mnamata[‡]. ²⁴Mndu ta sna zlaha Lazglafta ná, ta gdavagda kawadaga nda Lazglafta, ta gdavagda Lazglafta guli kawadaga nda tsatsi. Nda sna amu guli kazlay: Ta gdavagda Lazglafta ma amu nda ma Sulkum ya vlama tsi kə'a.

4

¹Zwanama da, ma gi sna kuni ta gwada mndu ta mnay kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i kə'a ya. Daslawa tsa skwi ta mnə tsi ya karaku, ka mamu Sulkuma Lazglafta* mida, ka had' wa a tsi. Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha ghwadaka anabiha ta sli'agapta ta ghəŋa hadik. ²Ka mnaghunamna yu ká kuni dza'a graftá mndu nda Sulkuma Lazglafta mida ba: Ka ta mnay mndu kazlay: Yesu ná, Kristi ya, sa daga da Lazglafta, ka yatá lu, ka mndu kə'a ná, mamu Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya. ³Ka had' tsa mndu ya ta mnay kazlay: Manda tsaya nzakwa Yesu kə'a wu ná, had' Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya wa, sulkuma ghuma Kristi mida. Nda ghada snarɲta ghuni ta mnay kazlay: Dza'a saghasa tsa ghuma ya kə'a. Nda ghada saghani ndanana tama ta ghəŋa hadik.

⁴Kaghuni zwana da, zwana Lazglafta kaghuni, ghuḅasapghuḅasa kaghuni ta tsa gwal nana mndu ya, kabga mal tsa Sulkum ma kaghuni ya mbratani ka tsa sulkum ma gwal ma ghəŋa hadik ya. ⁵Hahəŋ ná, ɲa ghəŋa hadik həŋ. Tsaya ta kəl həŋ ka mna skwi ta zdəganatá mnduha ma ghəŋa hadik. Ta fana fa mnduha ma ghəŋa hadik ta sləməŋ ta həŋ guli ka snay. ⁶Amu ná, zwana Lazglafta mu. Mndu nda sna ta Lazglafta ná, ta snay ta skwi ta mnə ɲni. Ka Zwanja Lazglafta a mndu wu katsi ná, fa a ta sləməŋ ka sna skwi ta mnə ɲni wa. Mantsa ya ta tsatsafta mu ta gwal nda vərda Sulkum ma həŋ nda gwal nda sulkuma nana mndu ma həŋ.

Lazglafta ná, dvu ya

⁷Zwanama da gwal dvu yu, gdamagda ta dvutá sani nda sani. Tva dvutá mndu ná, ta sagha daga da Lazglafta. Inda mndu ta dvutá mndu guli ná, nda na tsa mndu ya ka Zwanja Lazglafta, nda sna ta Lazglafta guli. ⁸Mndu kul dvutá mndu ná, sna a tsa mndu ya ta Lazglafta wu, kabga nzakwa Lazglafta ná, dvu ya. ⁹Wya ká Lazglafta maramanjá tva dva mndani: Ghunagaghuna ta zwanjani

† 3:11 Ngha ta Yuhwana 13:34. ‡ 3:12 Ngha ta Zlrafta 4:1-8. § 3:13 Ngha ta Lukwa 6:22, Yuhwana 15:18-19.

17:14. * 3:14 Ngha ta Yuhwana 5:24. † 3:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:7-8. ‡ 3:23 Ngha ta Yuhwana 13:34,

15:12, 17. * 4:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 13:2-6. † 4:9 Ngha ta Yuhwana 3:16.

5

turtuktuk ta ghəŋa hađik kada nzakwa mu nda hafu ma tsatsi†. ¹⁰ Tinəl Lazglafta ta đvutá amu ka ghunagatá tsi ta Zwanjani ka saha da mtuta ŋa pla ghəŋ ŋa plamata Lazglafta ta dmakwa‡ mu. Tsaya na vərđa đvutá mndu, da thə amu kazlay: Tinəl amu ta đvutá Lazglafta kə'a.

¹¹ Zwanama da gwal ta đvu yu, ka si mantša ya đvuta Lazglafta ta amu kati ya, đvama đva amu guli ta vgha mu sani nda sani. ¹² Hađ mndu ta kəđ nghanđá Lazglafta§ nda irani wa. Tsa đvutá vgha mu ta đvuta mu sani nda sani ya ná, nzakwa Lazglafta ta gđavata kawadaga nda amu tsa. Ta đvudva mu ta Lazglafta dar manda ya kumarŋ tsi kə'a guli.

¹³ Lazglafta ná, vlamavla ta Sulkum. Tsaya kəl mu ka grafta kazlay: Ta gđavagđa amu kawadaga nda tsi, tsatsi guli ta gđavagđa kawadaga nda amu kə'a. ¹⁴ Ghunaga ghuna Lazglafta ta zwanjani ta nzakway ka mnda mba mndu ta ghəŋa hađik*, ka nghanđá anŋi nda ira ŋni, tsaya ta mnə anŋi ŋa mnduha. ¹⁵ Mndu ta mnay banjuwa kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwa Lazglafta nda tsa mndu ya, nda nza nzakwa tsatsi guli nda Lazglafta. ¹⁶ Amu ná, nda sna amu kazlay: Đvudva Lazglafta ta amu. Ta tsaya fafta amu guli ta ghəŋa mu.

Lazglafta ná, đvu ya. Tsaya tama, mndu ta gđata ta đva mndu ná, nda nza nzakwani nda Lazglafta nda nza nzakwa Lazglafta guli nda tsatsi. ¹⁷ Dza'a kal amu ka grafta kazlay: Ta đvay amu ta Lazglafta dar kə'a ná, wya tsi: Bađu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, hađ amu dza'a zləŋa tsa guma ya wu, kabga nda nza nzakwa mu ta ghəŋa hađik ka guram nda Yesu. ¹⁸ Ka nda sna amu kazlay: Đvudva Lazglafta ta amu, hađ amu dza'a zləŋay wa. Tsa đvutadvu Lazglafta ta amu ya ná, ta hliŋđá zləŋ dekdek ma amu. Ala, ka tata zləŋ mndu kati, murrura ŋudufani, ta fa a ghəŋani ta tsa đvudvu Lazglafta ya wu, kəl tsi ka zləŋ.

¹⁹ Amu ná, đvudva mu ta Lazglafta kabga tinəl tsatsi ta đvuta amu. ²⁰ Ka «đvudva yu ta Lazglafta» ka mndu, tata husanhusa zwanjani kati ná, tsakalawi tsa ta tsakal tsa mndu ya, đvu a ta Lazglafta wa. Ka đvu a mndu ta zwanjani ya nghanj tsi nda irani wu kati ná, waka a dza'a đvutá Lazglafta ya kul nghanđá tsi na? ²¹ Ka đvudva yu ta Lazglafta ka mndu kati ná, ka đvudva tsi ta zwanjani† guli, ka zlahá Kristi mnata.

Zlghafta ta Zwanja Lazglafta, tsaya ghuəbasaptá ghəŋa hađik

¹ Đər wati ma mndu ta zlghaftá mnay kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a, tsa mndu ya ná, nda na ka Zwanja Lazglafta. Ka đvudva tsa mndu ya ta Dani Lazglafta kati ná, dza'a đvudva guli ta zwana Lazglafta. ² Ka đvudva mu ta Lazglafta, ta snay mu ta zlahani guli ná, tsaya kəl amu ka snanđa đvudva mu ta Zwana Lazglafta kə'a. ³ Snata mu ta zlahá Lazglafta ná, tsaya đvafata mu ta Lazglafta kahwathwata. Bla a tsa zlahuhani* ya guli wa. ⁴ Inda zwana Lazglafta ná, ghuəbasapghuəbasa həŋ ta ghəŋa hađik. Nda ghuəbasa ghəŋa hađik, kabga nda fa ghəŋa mu ta Yesu Kristi. ⁵ Wa mndu ta ghuəbasaptá ghəŋa hađik na? Ba mndu ta zlghafta kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a ta ghuəbasapta.

Masləmtəka Yesu Kristi

⁶ Yesu Kristi ná, sasa ta ghəŋa hađik, ka lamə tsi nda ma ima batem, ka pghinđá tsi ta usani ma mtakwani†. Lami nda ma ima batem kwenkwenj yeya wu, pghinpgha ta usani guli. Sulkuma Lazglafta ta mnamatá tsa skwiha ya kazlay: Mantša ya nza-kwani kə'a, kabga hađ tsatsi ta tsakalawi wa. ⁷ Hkən skwi‡ ta maramanđa kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a. ⁸ Tsa skwiha hkən ya ná, mamu Sulkuma Lazglafta, nda imi, nda us. Tsa skwiha hkən ya ná, ka skwa turtuk gwada tanj. ⁹ Ka si ta tsu'ay mu ta gwada ta mnata mnduha ta ghəŋa skwi ta nghanđa həŋ ya ní, malaghumala a ŋa Lazglafta ma gwada ta mnata, ka ŋa mnduha ra? Lazglafta ka ghəŋani ta mnanđá tsa skwiha ya ta ghəŋa zwanjani. ¹⁰ Mndu ta zlghaftá Zwanja Lazglafta ná, nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata tsa skwiha ya kə'a. Mndu kul zlghaftá Lazglafta guli ná, ninđa ta Lazglafta ka tsakalawi, kabga kwalani kul zlghaftá skwi mna Lazglafta ta ghəŋa zwanjani. ¹¹ Vlamavla Lazglafta ta hafu ŋa kəekedzeŋ. Tsa hafu ya guli ná, nda ma zwanjani Yesu ta mutsakwa tsi. Mantša ya ka Lazglafta mnamata. ¹² Mndu ta zlghaftá Zwanja Lazglafta, nda mutsa hafani. Mndu kul zlghatá Zwanja Lazglafta guli ná, mutsa a hafani§ wa.

Hafu ŋa kəekedzeŋ da Lazglafta

¹³ Vindaghunaf vinda yu ta tsa skwiha ya, ŋa kaghuni gwal ta zlghaftá Zwanja Lazglafta, kada grafta kuni kazlay: Mut-safmutsa kuni ta hafu ŋa kəekedzeŋ kə'a. ¹⁴ Ta lagha mu ta kəma Lazglafta da đawa

‡ 4:10 Ngha ta 2:2. § 4:12 Ngha ta Yuhwana 1:18. * 4:14 Ngha ta Yuhwana 3:17, 4:42. † 4:21 Ngha ta Mata 22:36-40, Markus 12:28-31, Lukwa 10:25-28. * 5:3 Ngha ta Yuhwana 14:15. † 5:6 Ngha ta Yuhwana 19:34. ‡ 5:7 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. § 5:12 Ngha ta Yuhwana 3:36.

skwi manda ya ta zɔɔganata ná, har ghəŋa mu, kabga ta snamasna. ¹⁵ Ka nda sna mu kazlay: Ta snamasna ta inda skwi ta dawu mu da tsi kə'a, nda sna mu guli kazlay: Ta vlamavla kahwathwata ta inda skwi dawar mu kə'a.

¹⁶ Ka nda ngha mndu ta zwanamani ta ga dmaku, dza'a kwal kul klaghata da mtaku ŋa kɛkɛdzenj katsi, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa tsa mndu ya ŋa vlarŋta Lazglafta ta hafu. Tsa hafu ya, ŋa gwal ta ga dmaku dza'a kwal kul klaghatá hən da mtaku ŋa kɛkɛdzenj dza'a vla lu. Mamu dmaku ta kla mndu da mtaku ŋa kɛkɛdzenj. Mna a i'i kazlay: Ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa mndərga tsaya kə'a wa. ¹⁷ Inda skwi ta magə lu kul dínaku ná, dmaku ya. Nziya nza tsi, mamu dmaku kul had' ta kla mndu da mtaku ŋa kɛkɛdzenj.

¹⁸ Nda sna amu kazlay: Dər wati ma mndu ta nuta ka Zwanə Lazglafta ná, had' ta gəgəltá dmaku wa. Zwanə Lazglafta ta nghay, lavin a halaway ta ksarŋta wa.

¹⁹ Nda sna amu kazlay: Nda na amu ka zwana Lazglafta kə'a. Sanlaha ma mnduha ta ghəŋa hadik ná, ta ma dzva halaway hən demdem.

²⁰ Nda sna amu guli kazlay: Sasa Zwanə Lazglafta ta ghəŋa hadik ka vlamatá tsi ta difil ŋa snarŋtá vərda Lazglafta kə'a. Ka ndi'aftá mu ta vgha nda vərda Lazglafta nda ya nda zwanani Yesu Kristi. Tsatsi ná, vərda Lazglafta ta vlamatá hafu ŋa kɛkɛdzenj ya.

²¹ Zwana da, dasuwa ka kuni, yaha kuni da ŋana vgha nda skwa wuyay.

Mahisa tsghatá lwa 2 Yuhwana

Ga zgu

¹I'i glata mndu ta vindaftá na tsghatá lwi ná, ña makwata rka ya zbap Lazglafta, nda ya ña zwanani ya ta d̄vu yu kahwathwata. I'i turtukwa da yeya a ta d̄vutá kaghuni wu, nduk nda inda gwal nda sna ta kahwathwata tani. ²Ta d̄vay ñni ta kaghuni kabga mamu kahwathwata, dza'a gdavagda guli ma amu.

³Má ka vlamavla Lazglafta ta nzakway ka Da nda Yesu Kristi ta nzakway ka Zwanani, ta zdakatahudani nda tawa hidahidani, nda zdakwani ña nzakwa mu ma kahwathwata nda ya ma d̄vutá mndu.

Kahwathwata, nda d̄vu

⁴Manda sanña da kazlay: Nananja sanlaha ma zwana gha ta kahwathwata manda ya taghamaf Da mu Lazglafta ka'a ná, ka tuta yu da rfu katakata. ⁵Ari makwata rka, ya lfida zlahu a na skwi ta vindaghafta na wu, va tsa zlahu da amu daga manda zlrafta* mu ta zlghaftá gwada Lazglafta yeya. Skwi ta ndəbu yu ta dzvu da kagha ná, d̄vumad̄va amu gwal ta zlghafta Kristi ta vgha mu. ⁶Vərdá tva d̄vutá mndu manda ya kumanj zlahu Lazglafta ná, tsaya nzata ghuni nda d̄vutá mndu, kabga mantsa ya taghamafta lu daga zlrafta mu ta zlghaftá gwada Lazglafta.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta tsakalawi

⁷Kəl yu ka mnay mantsa ná, nda ndəgha gwal nana mndu ta tamtá vgha ma ghəña hadik. Ka həñ ta mnay ná, ka mndu tsakwam a saha Yesu Kristi ta ghəña hadik wu, ka həñ. Tsa mndu ta mnay mantsa ya ná, ghuma Kristi ya. Tsatsi ná, nana sanlaha ma mnduha ta nanə tsi. ⁸Dasuwa ka kuni nda həñ, da dədəgudughunusta hyahya skwi ya mutsaf kuni da añni, ya dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni katakata.

⁹Dər wati ma mndu ta kwal kul ñanatá tagha skwa Kristi, ka tsanaghatá ñani nda tsa, ta ndi'a a nzakwani nda Lazglafta wa. Ala ka gdavagda mndu ma tagha skwi taghanaf Kristi katsi ná, nda ndi'a nzakwa tsa mndu ya nda Da mu Lazglafta nda ya nda Yesu Kristi Zwanani. ¹⁰Ka Lagha la mndu da Kaghuni, ka taghə tsi ta skwi tskəm nda skwi taghaghunaf Kristi katsi ná, ma tsu'af kuni ta tsa mndu ya ma həga ghuni, ma gə kuni dər zgu ñani. ¹¹Ka «hudukhuduk» ká mndu ganaghatá zgu katsi ná, nda gwa wa tsa mndu ya ma tsa ghwadaka slnani ya.

* 1:5 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

Ga zgu

¹²Ta teke'a ndəghata pdakwa skwiha má ña mnaghunata da mndani, tsaw va a yu ta vindaghunaf nda vinda ta delewer wu. Ta kumay yu ta laba da nda la da kaghuni, ka nzata mu, ka gwaduvusta mu ka skwa turtuk. Kada zdavafata ñudufa mu.

¹³Ta ga zgu zwana mukuma gha ya zbap Lazglafta guli ña gha.

Mahkəna tsghatá lwa 3 Yuhwana

Gazgu

¹ I'i glata mndu ta vinda na delewer na ŋa gra da Gayus* ya ta d̄vu yu kahwathwata.

² Zwanama da, ta kumay yu ta nzakwa inda skwi demdem dina da kagha. Má dughwana ka nzakwa gha ma slu'uvgha gha manda nzakwa gha ma zlghay nda ŋudufa gha ya.

Gayus mnda kahwathwata

³ Tuta yu da rfu katakata manda sagma zwanama da rusay ŋa da ya kaka ta nzaku ta vərda tvi nda ŋuduf turtuk. Nda sna yu guli kazlay: Mantša ya nzakwani kə'a.

⁴ Had skwi taβta snaŋta da ta dihatá nzakwa zwana da ta vərda tvi wa. ⁵ Zwanama da, tsa nghapta ta nghapta ka ka zwanama ma zlghay nda ŋuduf dər má ka matbay hən ya ná, ŋərma mndu ka. ⁶ Tsa mnduha katan ka ya ná, ta ghubay hən ta kagha da gwal zlghay nda ŋuduf hadna. Ndadá a d̄vafta tsi ta aŋni wu, ka hən ta mnay. Wya dzvu, ka kd̄aŋta ka ta kata mndərga tsa mnduha ya, kada kd̄aŋta hən ta wawakwa taŋ manda ya ta kumə Lazglafta. ⁷ Tsa wawaku ta wawaku hən ya ná, ta wawu ka maga slna Yesu Kristi hən. Had sana skwi ta mutsafta hən da gwal kul zlghaftá Yesu wa. ⁸ Amu gwal ta zlghaftá Kristi, dina ka katay mu ta mndərga tsa mnduha ya, kada nzakwa mu nda gwa ma tsa vərda slna ta magə hən ya.

Dəŋwa gwal guyata ghəŋ

⁹ Si vindanafvinda yu ta dəlewer ta Igliza ghuni, tsaw va a Diyatref ta sna tsa gwada ŋni ya wu, kabga ta kumay ta nzaku ka mali. ¹⁰ Bađu laba da da kaghuni ya ná, dza'a rusanafrusa yu ta mnduha ta tsa ghwadaka skwiha ta magə tsi ya, nda tsa raraza i'i ta rarazə tsi ya. Ta ghəŋa tsaya guli ná, had ta tsu'a zwanama ma zlghay nda ŋuduf ta lagha hən da taŋ ka matbay guli wa. Na sli'a sanlaha da tsu'a mnduha ya guli ná, pyayni ta hən, ka ŋawa hən mataba guyatá ghəŋ.

¹¹ Gra da ya ta d̄vu yu, ma ksə ka ta sada mnduha ta maga ghwadaka skwi, ksa ta sada gwal ta maga skwi dina. Mndu ta maga skwi dina ná, nda na tsatsi ka Zwanja Lazglafta. Mndu ta maga ghwadaka skwi ya guli ná, ta sna a tsatsi ta Lazglafta wa.

¹² Ya wya Dematriyus ya ní, ndadá a ta ghuba mnduha wa. Ma nzakwani ná, ta nghaku ŋərma slna ta magə tsi. Aŋni guli ná, ŋərma mndu ya ta mna aŋni. Nda sna kagha guli kazlay: Kahwathwata ta mnə ŋni kə'a.

Gazgu

¹³ Ta nda ndəgha skwiha ta kumə yu ta mnaghata, tsaw va a yu ta vindaghafta nda vinda ta delewer wa. ¹⁴ Nzadavata a yu ka labə da kaghuni wu, ŋa guyakwa u tsa, ŋa gwadáy u.

¹⁵ Ka nza zđaku kawadaga nda kagha!

Ta ga zgu inda graha gha hadna ŋa gha. Ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha mu turtuk turtuk.

* 1:1 Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, Ruma. 16:23, 1 La Kwarent 1:14.

Tsgha ta lwa Yuda

Ga zgu

¹ I'i Yuda ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi, zwanamani ma Yakubu*, ta vindaghunaftá na delewer na. Ta ga zgu yu nja ghuni gwal hagaf Lazglafta Da, gwal d'vu tsi ka pghata nja Yesu Kristi.

² Ka nza hidáhiða Lazglafta nda z'dakwani nda d'vutá mndani kawadaga nda kaghuni.

Guma ta ghəja gwal ghwadak

³ Graha dá ya ta d'vu yu ma n'udufa dá, gitagita a ta d'vuta yu ta vindaghunaftá skwi ta ghəja gwada ta mbaku ya ka skwa turtuk mu mida wu, kabga tsa, nda nza tkwe' ka vindaghunafta dá, nja vlaghunatá mbraku, nja n'avata ghuni ma zlgħay nda n'uduf ya zlgħaf kuni, ya vlan Lazglafta ta mnduhani. Tsa gwada ta mbaku ya ná, had' dza'a walanja mbadavafwa wa. ⁴ Klə yu ka mna tsaya ná, nda ndəgha mnduha ta kdikadamta da taba ghuni, ka badza z'dakatahuda Lazglafta. «Lma a Lazglafta ta magay mndu ta ghwadaka skwi ta kumə mndu wu,» ka həj ta mnay. Mantša ya vziŋta həj ta Yesu Kristi ta nzakway ka Mgham ta ghəja amu. Mndərga tsa mnduha ya ná, nda ghada vinda ta tsatá guma ta ghəja tan daga ghalya.

⁵ Ka havaghunakhava yu ta skwi ghada kuni ta snanja 6a. Ghalya, ka katanjá Lazglafta ta la Isra'ila, ka hlagapát həj ma Masar. Ka rwanaghutá tsi ta gwal kul faftá ghəja tan ta tsatsi. ⁶ Havak kuni guli ta mnduha Lazglafta ta Pak vla ga mgham vlan lu ta həj, ka zlanavatá tsa vli si vlan Lazglafta ta həj ya. Ta ghəja tsaya kal Lazglafta ka hlaftá həj ka tsamta, ka zlanjá həj ma vəl tđika nja kzla kdŋnta Lazglafta ta tsatá guma ta ghəja tan badu tsa fitik dagala ya. ⁷ Havak kuni guli ta luwa Suduma nda luwa Gwamura, nda sana luwaha ta wanaftá həj. Ka magə mnduha ma tsa luwaha ya ta sli'ŋsli'ŋ manda nja tsa duhwalha Lazglafta ya. Ka sli'amtá həj da hliri nda slu'uvgha ya kul raku ka magay mnda sala. Ka pghamtá Lazglafta ta həj ma vu kul mtavata dekdek. Tsaya ná, nja maranantá mnduha ta skwi ya dza'a magə Lazglafta nda gwal ta magaku mantša ya.

⁸ Tsa mnduha ta lamə da taba ghuni ya ná, mndərga ya ghwadaka skwiha ya ta magə həj. Ta sli'amsli'a həj da maga

ghwadaka skwi ta z'dəganatá həj manda ya ta fanaghata suni ta həj. Vla a həj ta glaku nja Lazglafta wu, mbada həj ka raraza gwal dagaladagala ta luwa. ⁹ Dər Misel mali mataba duhwalha Lazglafta má, walan ja ta razanaftá halaway badu zlərday tan ta wi ta ghəja mbala Musa wa. Skwi mnana tsi kwenkwen ná, «Ka dvagha dva Lazglafta†,» ka'a, ¹⁰ Hahəj ta tan, raraza skwi kul snantá həj yeya nja tan. Manda nimtak magakwa tan, ghəja zadaku ta kala həj. ¹¹ Dəjwa nja tan, kabga mndərga skwi maga Kayinu ghalya ta magə həj. Ka vziŋtá həj ta ghəja tan ka maga ghwadaka skwi nja mutsa tsemi manda nja Balama ghalya guli, nja rwakwa tan kabga sli'avafwa tan nda zlərdutawi manda nja Kware‡ ghalya. ¹² Ta ksaku ka hula nzata ghuni ka za skwa zay kawadaga nda həj. Ghəja tan skwi snan həj. Hahəj gwal ta nriŋtá skwa zay ma vla guyatá ghəja mnduha ka za skwi, ksa a hula ta həj wa. Manda n'atá matədtu ta vusliŋ falak ya həj, manda fu kul had' ta yafta dər ma fitika yakwani tsi ya həj. Manda fu tđŋ lu nda slrəŋ nda slrəŋ ta mtuta ka ghwaluta dzunŋ ya həj. ¹³ Manda tska ta n'adək ta wa sgam, tskana vəl va gamtsa'uwakwa drəf ya na dmakuha tan. Manda tekwa tsa ta sli'afwa ta vla tan ka ndandaraku ta luwa ya həj. Ma vəl ka nra tđik fanata Lazglafta ta vli nja nzakwa tan nja kdəkeden§.

¹⁴ Ka Inuk ta nzakway ka mandəfəja dzidzi daga ta Adamu mnata ta ghəja mndərga tsa mnduha ya daga ghalya na: «Wya Mgham ta saha kawadaga nda duhwalhani nda ndəgha n'əddəm, ¹⁵ nja tsa guma ta ghəja inda mndu ta ghəja hadik, nja tsanaghatani ta guma ta inda gwal kul sna gwada da tsi. Ta ghəja vəl maganata tan ta ghwadaka skwi, nda ya ta ghəja nəslu bədzakana həj guli,» ka'a. ¹⁶ Ta ghəj tsa mnduha ya mna Inuk ta tsa gwada ya ka-zlay: Ruruŋwaku nda n'ada ghəj yeya nja tan inda fitik. Skwi ta kumə ghəja tan ta magə həj, ghuba mndu nja gatú ta wi skwi ta gwada həj.

Dəvu nda zlahu

¹⁷ Kaghuni graha dá ya ta d'vu yu, havak-wahava ta gwada ghada mnduha Mgham Yesu Kristi ta mnaghunata. ¹⁸ Ka həj mnaghunata na: «Mamu mnduha dza'a ghubasa gwal ta zlgħaftá Lazglafta ma kdavakta fitikha. Nzaku manda ya kumanj tsa ghwadaka ndana* tan ja, nja tan.» ¹⁹ Tsa

* **1:1** Yakubu: Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3. † **1:9** Ngha ta 1 Tesalunik 4:16 Ngha ta Daniyel 10:13, 21, 12:1, Suna Yuhwana 12:7. Mbəla Musa: Gray nda Vrafta ta zlahu 34:6, gray nda Zakari 3:2. ‡ **1:11** Kayinu: Ngha ta Zlrafta 4:3-8, Balama: ngha ta Mbsak 22:1-35, Kware: Ngha ta Mbsak 16:1-35. § **1:13** Ngha ta Zlrafta 5:18, 21:24. * **1:18** Ngha ta 2 Piyer 3:3.

hahəŋ ya ta klaktá daga vgha mataba mnduha. Ghəŋa taŋ ta dʋu həŋ. Had Sulkuma Lazglafta ma həŋ wa.

²⁰ Kaghuni tama graha da ta dʋu yu nda ŋudufa da, katuvuswa vgha ghuni ma zlgəŋ nda ŋudufa ghuni, ka glakwa kuni. Nəwawəŋa ka maga du'a nda mbrakwa Sulkum nda ghuḁa. ²¹ Nzawanza ma dʋutá mnda Lazglafta. Fafwa ghəŋa ghuni hzleŋa ta zɔakatahuda Mghama mu Yesu Kristi ŋa mutsa hafu ŋa kɔkɔkɔdzeŋ. ²² Tawawa hidahida, ka katanŋa kuni ta gwal ta daga ghəŋ. ²³ Mbanafwamba ta sanlaha guli nda tɔgɔŋtá həŋ ma skwi dza'a klamtá həŋ da vu. Tawawa hidahida ta sanlaha, ama daswa ka kuni da tɔamtá həŋ ta kaghuni da dmakwa taŋ.

Vlaŋta glaku ta Lazglafta

²⁴ Ka nza glaku ŋa Lazglafta ya ta lavɔŋtá ŋgha kaghuni, yaha kuni zlumbutá, tsatsi dza'a ghuḁighunista tsezle' ŋa rfay ghuni ta rfu ta hladaghunaghatá tsi ta kama glakwani. ²⁵ ŋa Lazglafta turtukwani ya ta mbamafta nda ma Yesu Kristi Mghama mu ga mgham, nda mbraku, nda glaku, daga manda ghalya nda ya ndanana ha ŋa kɔkɔkɔdzeŋ. Amin.

Suna Yuhwana

Skwiha marigiŋ Yesu Kristi ma na delewer na

¹ Nana delewer na ná, ta gwaday ta gwada ta ghəŋa skwi ya maranaŋ Yesu Kristi ta gwal ka kwalva Lazglafta. Lazglafta ta vlanŋá tsa skwiha ya ŋa maranaŋtá hən, ŋa snaŋta taŋ ta skwi ta dza'a gi magaku. Tsaya tama kəl Yesu Kristi ka ghunaftá duhwalani da kwalvani Yuhwana ŋa maranaŋtá tsa skwiha ya. ² Inda na skwiha nghan yu na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata, masləmstəka Yesu Kristi yu, ka Yuhwana. ³ Tfawi ta ghəŋa gwal ta dzaŋa na delewer na. Tfawi ta ghəŋa gwal ta snaŋtá tsəna tsghatá lwa Lazglafta na. Ka snatá inda na skwiha nda vinda na. Grafra kazlay: Ndu sakndusa fitika magakwa tsa skwiha ya kə'a.

Tsgha ta lwi ŋa Iglizha ndəfəŋ

⁴ I'i Yuhwana ta vindaŋ ŋa ghuəa Iglizha ndəfəŋ ta hadika Asiya.

Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudani nda zdakwani. Tsatsi Lazglafta daga manda ghalya, va tsa tsatsi ya guli ndanana, tsa tsatsi ya guli ta kəma. Ka vlaghunavla tsa Sulkumhani ndəfəŋ ta nzaku tavata dughurukwani ya, ta zdakatahudi nda zdaku guli. ⁵ Ka vlaghunavla Yesu Kristi ta nzakway ka vərda masləmstək ya guli, ta zdakatahudi nda zdaku. Tsatsi na taŋtaŋa mndu ta sli'agapta ma mtaku nda hafu. Tsatsi ta ga mgham ta ghəŋa inda mghamha ta ga mgham ta ghəŋa hadik.

Dvudva tsa Yesu Kristi ya ta amu. Ka pghinŋá tsi ta usani ŋa varagamapta ma dmaku. ⁶ Tsatsi ta namafta ka gwal ta ga mgham, ka gwal ta vla skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Dani. Nani glaku nda mbraku ŋa kdekedzer. Amin!

⁷ Wya tsi dza'a sagha ma ghwayak. Dza'a nda nghan inda mnduha nda ira taŋ, nduk nda tsa gwal ta dzata ya tani. Dza'a taway inda mndəra mndu ta taw ta ghəŋani.

Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi. Amin!

⁸ «I'i zlriftani, i'i kdavaktani,» ka Mgham Lazglafta mnata. Tsatsi Lazglafta ta mbruta, tsatsi ya manda ghalya, tsatsi ya ndanana guli, tsatsi ya guli ta kəma.

Nghanŋa Yuhwana ta Kristi ma glakwani

⁹ I'i Yuhwana zwaŋama ghuni ya ta vindaŋnafta. Nda i'i tani, nda kaghuni tani, nda guya vgha mu ma Yesu. Ta kuwa turtuk

mu ma ghuya danŋa. Su'uway ta su'u mu demdem. Ma ga mghamani mu. Ksafksa lu ta i'i, ka klaghata vziŋta ta tsatá hadik ma takataka drəf ta hgu lu ka Patmus*, ta ghəŋa vəl mney da nda tvani ta gwada Lazglafta nda kahwathwatani ya marigiŋ tsi ma Yesu.

¹⁰ Ma sana fitik bađu Dəmas, ka ksuta Sulkum nda ghuəa ta i'i. Ka snaŋta yu ta lwi ta gwadata nda lwi dagala manda ghudzaga duli nda ga mahulhula da. ¹¹ Ka'a mantsa: «Klafkla ta delewer ka vindamta ka mida ta skwi nghan ka. Ka tsaghanafata ka ta ghuəa Iglizha ndəfəŋ, ta nzakway ka luwa: Afisus, Samirna, Pergam, Tiyatir, Sardis, Filadelfi nda Lawdikiya,» ka'a.

Na snaŋta da ta tsa lwi ya, ¹² ka mbədavata yu ka nghan ka wa tsa mndu ta gwada nda i'i ya. Mbədavata da, ka nghanŋa yu ta pitirlaha dasu ndəfəŋ. ¹³ Ma takataka taŋ, mamu sana mndu ta sladu manda tsatá Zwaŋa mndu, nda sudatá lgut zutut dikw ta səla ta vghani, hbana tsi ma ghuya nda banava magaf lu nda dasu. ¹⁴ Ka nusliŋ tilil swidi ma ghəŋani manda bəta swida tuwak nda ya manda bəta papla. Ta zlghaku iri ma ghəŋani manda vu. ¹⁵ Ta wudaku salahani manda kufur sluwap lu ma vu. Manda ghudzaga bərzlakwa imi ka lwani ta ghudzaga. ¹⁶ Ka ŋanatá tsi ta tekwatsaha ndəfəŋ ma dzva zeghwani. Ka sabə kafay nda za slərpuhani his his ma wani. Ta wudaku kumani manda wudakwa fitik ma ghəŋ. ¹⁷ Manda nghanŋa da, ka zləmbatá yu ta kəmani manda mndu nda mta. Ka faftá tsi ta dzva zeghwani ta i'i, ka'a mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ! I'i taŋtaŋani, i'i kdavaktani†, ¹⁸ i'i hafu. Si nda mta yu, ama nda hafu yu ndana ŋa kdekedzer. Ma dzva da ŋanata yu ta makuəla mtaku nda həga mtaku tani. ¹⁹ Vinda tama ta inda skwi ya nghan ka, nda inda skwi ya ta magaku ndanana, nda inda skwi ya dza'a gi sagha tahula tsa. ²⁰ Wya klatá ghəŋa skwi ya nda difa ma na tekwatsaha ndəfəŋ ta nghan ka ma dzva zeghwa da, nda ya ma Pitirlaha dasu ndəfəŋ na: Tsa tekwatsaha ndəfəŋ ya ná, duhwalha Lazglafta ta ghəŋa ghuəa Igliz ndəfəŋ ya. Tsa pitirlaha ndəfəŋ ya guli ná, tsa Igliz ndəfəŋ yeya guli.»

2

Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma Luwa Afisus

¹ «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Afisus:

«Wya skwi ya mna mndu ya ta ŋanata tekwatsaha ndəfəŋ ma dzva zeghwani, ta mbada mataba pitirlaha dasu ndəfəŋ. Ka'a mantsa: ² Nda sna yu ta slnaha gha, ta

* 1:9 Patmus: sana zwaŋa vli ya ta tsavata ma drəfa Ege, ta maga meli 100 nda luwa Afisus. Vli ya ta hlaghata lu ta gwal ta tsanaghata la ŋumna Ruma ta guma ta hən, na tsa vli ya. † 1:17 Aya 13. 15: Nghan ta Daniyel 7:13, nda 10:5, nda 7:9, nda 10:6. Aya 16:17. Nghan ta Isaya 49:2, Hebru 4:12, Isaya 44:6, nda 48:12.

dzadza ka ta vgha me' ka magay, ta n̄avan̄a ka. Had' ka ta dzrawi nda gwal ta sidi wa. Ghunatá mndu n̄ni, ka sanlaha ma mnduha ta mnay. Tsaw ta ghunata mndu a h̄əj kay guli mataba tsa wa. Ka dzəghantá ka ta h̄əj, ka tsatsaftá ka kazlay: Gwal tsakalawi h̄əj kə'a. ³ Ta n̄avan̄a ka, ka su'a ghuya d̄anjwa ta gh̄əjə gwada ta i'i. Had' ka ta rwa mala gulu wa. ⁴ Ama, mamu sana skwi ta d̄vu yu ta kagha ta gh̄əjani. D̄vəgla a ka ta i'i manda ya si ta d̄və ka tan̄tan̄ wa. ⁵ Havak hava, ka ma v̄əl ga zlabuta ka ya. Ka payanata ka ta nzakwagha, ka vranaf̄ta ka ta nzakwa gha manda va ya si ghalya. Ka kwalaghukwala ka ta mb̄ədanaf̄ta nzakwa gha katsi, dza'a laghala yu da slaghaghata, n̄a klaghuta pitir̄la gha ma vlani. ⁶ Nziya nza tsi ná, mamu sana skwi ta zd̄gihata ma kagha. Ta husa gha husa slna la Nikwalay manda va ya ta husihata tsi ta i'i ya guli.

⁷ «Ka mamu sl̄əm̄əjə snay da mndu, ka sna tsi ta skwi ta mn̄ə Sulkum n̄a Igliz.

«N̄a gwal ta zaktá ghwa ya, dza'a v̄lan̄v̄la yu ta fwa hafu ta slanaghata lu ma gama Lazglafta* ya ta h̄əj, n̄a zay tan̄.»

Tsgha ta lwi n̄a Igliz ma luwa Samirna

⁸ «Vinda n̄a duhwala Lazglafta ta nzakway ka n̄a Igliz ma luwa Samirna:

«Wya gwada ta mn̄ə mndu ta nzakway ka tan̄tan̄jani nda kd̄avaktani, mndu ya si ta mtuta ka vragapta nda hafu ya. ⁹ Nda sna yu ta sa duni ta s̄ə ka, nda p̄da gha. Tsaw ka gadgh̄al ka. Nda sna yu ta rutsak ya ta pgh̄ə lu ta kagha, nda ya ta pgh̄ə tsa gwal ta mnay kazlay: La Yahuda an̄ni kə'a ya, tsaw mantsa ya a h̄əj wu, guyata gh̄əjə mnduha halaway h̄əj. ¹⁰ Ma z̄l̄əj ka ta ghuya d̄anjwa ya dza'a ka da ghuyay. Ya wya halaway dza'a h̄lafta sanlaha ma kaghuni ka pghamta ma gamak n̄a dzəghaghunata, n̄a zaghunatá fitik ghwan̄ ta giri n̄a ghuni. Ka sladafta ka ta zlḡhay nda n̄ud̄ufa gha d̄ər n̄a dzata kagha tsi. Dza'a v̄laghavl̄a yu ta hafu n̄a nis̄əla v̄əl zata gha ta ghwa.

¹¹ «Mndu ya nda sl̄əm̄əjə snay, ka sna tsi ta skwi ta mn̄ə Sulkum n̄a Igliz.

«Mndu ya ta zata ghwa ná, had' mtakwa mahis dza'a walan̄ta ksan̄ta wa,» ka'a.

Tsgha ta lwi n̄a Igliz ma luwa Pergam

¹² «Vinda n̄a duhwala Lazglafta ya ta nza-kway ka n̄a Igliz ma luwa Pergam:

«Wya gwada ya mna mndu ta n̄anata kafay ya nda za wani his his. ¹³ Nda sna yu kazlay: Ma v̄la ga mghama halaway nzata ka kə'a. Kulam nda tsa, ndi'afndi'a ka ta vgha ta i'i. Zlana a ka ta zlḡhay nda n̄ud̄ufa

gha, d̄ər ma fitika dzata Antipas ta nzakway ka n̄ərma mndu, ka masl̄əm̄tsaka da ma luwa ghuni, ma v̄la nzakwa halaway ya wa. ¹⁴ Ama wya skwiha ta dvaghaghata yu: Mamu sanlaha mataba ghuni ta d̄vutá tagha skwa Balam, ya ta taghanaf̄tá Balak, ka pghamta zwana la Isra'ila da ga dmaku, n̄a za slu'a skwa wuyay, nda ya n̄a maga sli'i'n̄sli'i'n̄j ya. ¹⁵ Manda tsaya guli ná, mamu sanlaha mataba ghuni ta d̄vuta tagha skwa la Nikwalay[‡] guli. ¹⁶ Mb̄ədanaf̄mb̄əda ta nzakwa gha. Ka mb̄ədanaf̄ a ka wu katsi, wya yu ta gi lagha slaghaghata. Dza'a lmay n̄ni nda h̄əj nda kafay ya ta sabi ma wa da.

¹⁷ «Ka mamu mndu nda sl̄əm̄əjə snay, ka sna tsi ta skwi ta mn̄anata Sulkum ta Igliz!

«Mndu ya ta zatá ghwa ná, dza'a v̄lan̄v̄la lu ta skwa zay ya nda d̄ifa. Dza'a v̄lan̄v̄la yu ta inda tan̄ guli ta pala ka n̄uslīj ya vindaf lu ta lfi'da h̄gu[§] tida. Tsa h̄gu ya ná, had' sana mndu nda sna wu, ba tsa mndu ta zlḡhafta ya,» ka'a.

Tsgha ta lwi n̄a Igliz ma luwa Tiyatir

¹⁸ «Vinda n̄a duhwala Lazglafta ya ta nza-kway ka n̄a Igliz ma luwa Tiyatir:

«Wya gwada ya mna Zwan̄a Lazglafta ya ta zlḡhaku iri ma gh̄əjani manda zlḡhakwa vu, ta wudaku s̄alahani manda kufur sluwap lu ma vu ya. ¹⁹ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta slnaha ya ta maḡə ka, nda d̄va mndu ya ta d̄və ka, nda gd̄avata ya gd̄ava ka ma zlḡhay nda n̄ud̄uf. Nda sna yu kazlay: Mal slnaha gha ya ta maḡə ka ndanana ka ya maga ka tan̄tan̄ kə'a. ²⁰ Ama mamu skwi ya ta dvaghaghata yu ta gh̄əjani. Zlan̄an̄zla ka ta tvi ta sana marakw ta hḡə lu ka Zizabel*, ta mnay kazlay: Mnda kla lwa Lazglafta yu kə'a ya. Mb̄ada kə'a ka tagha tsakalawi, ka nanaghatá gwal ta ksihata slna da da maga sli'i'n̄sli'i'n̄j, nda ya da za slu'a skwa wuyay.

²¹ Zlan̄an̄zla yu ta fitik ma n̄a mb̄ədanaf̄tani ta nzakwani, ama va a ta zlan̄ta maga tsa sli'i'n̄sli'i'n̄jani ya wa. ²² Tsaya tama, dza'a vzafvza yu ta gh̄zl̄əjə ghuya d̄anjwa. Dza'a ganapga yu ta iri katakata ta inda gwal ta hliri nda tsi guli. Ala, ka mb̄ədanaf̄mb̄əda h̄əj ta nzakwa tan̄, ka zlan̄ta maga tsa ghwadaka slna tan̄ nda tsi ya katsi, ba tsa kasi'i. ²³ Ta gh̄əjə tsaya guli, dza'a rwanarwa yu ta zwanani. Tsaya dza'a k̄əl Igliz ka snan̄ta kazlay: I'i mnda tsatsafta skwi ma ndana mndu, nda skwi ma n̄ud̄ufa mndu tani kə'a. Tāa ta slna ya maga[†] mndu dza'a planamta yu ta mndu guli.

²⁴ «Ama p̄dakwa kaghuni gwal zlḡhay nda n̄ud̄uf ma luwa Tiyatir, kul snata tsa

* 2:7 Ngha ta Zlrafta 2:8. 9, nda Suna Yuhwana 22:2. † 2:14 Ngha ta Mbsak 31:16 nda 25:1-2. I Balama nda Balak:

Ngha ta Mbsak 22:24. ‡ 2:15 Ngha ta 2:6, nda skwi ya n̄a n̄anata. § 2:17 Ngha ta Sabi 16:14. 15, 33:34 nda Isaya

62:2, 65:15. * 2:20 Ngha ta 1 Mghamha 16:31, 19:1. 2, 2 Mghamha 9:22, 30. † 2:23 Ngha ta Zabura 7:10, Irmiya 17:10, Zabura 62:13.

ghwadaka tagha skwi ya, kul taghaftá tsa skwi ta hga hən kazlay: Dífata skwa halaway kə'a ya, had sana skwa ndəgaku ta faghu-naghata yu wa. ²⁵ Nənanawə kahwathwata ta zlgħay nda ɲudufa ghuni ta vragaghata yu.

²⁶ «Mndu ya ta zata ghwa, ta ɲanata slna da ha ka kdavaktani, dza'a vlanvla yu ta mbraku ta ghəɲa inda mndəra mndu. ²⁷ Tsa mbraku dza'a vlanvta yu ya ná, tsa mbraku vliha Da da yeya. Nə gayni ta mgham nda saraka kufur ta ghəɲa mnduha. Dza'a dzaɲinɲaɲa ta ghwadaka mnduha, manda ya ta dzaɲinɲa lu ta siga rəisil ya. ²⁸ Dza'a vlanvta yu ta gumbəzla sərɲəkʷ guli.

²⁹ «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ya ta mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

3

Tsgħa ta lwi ɲa Igliz ma luwa Sardis

¹ «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Sardis.

«Wya skwi mna mndu ta ɲanata Sulkumha ndəfəɲ ka ɲa Lazglafta nda tekwatsaha ndəfəɲ. Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha għa. Nda hafu ma i'i ka ka ta gray, tsaw nda mta ka. ² Sli'avaksl'i, mbra ta gwal ta nda hafu ma hən sli'ef sli'efa makəd hən da kdīvta. Ta nghə yu ta slna għa ta kəma Lazglafta da ná, kdənak a ka wa. ³ Havakhava għa tama ka kinawu mutsafta ka ta skwi tagħghaf lu nda ya ka ka snanɲa. Snasna ka mbədanafɲa ka ta nzakwa għa. Ka si va a ka ta snata wu, dza'a lagħala yu manda ghali ksaghaghata, snanɲa a ka, ka ta wati luwa dza'a lagħa yu wa*.⁴ Nziya nza tsi, mamu sanlaha ma mnduha għa, ma va tsa luwa Sardis ya kul ɲinɲa lguta tan. Tsahaya, dza'a sli'i hən kawadaga nda i'i nda sudata lguta ɲusliɲ, kabga ranra ta hən.

⁵ «Mantsa ya dza'a sudənavata lu ta lguta ɲusliɲ ta mndu dza'a zata ghwa. Had yu dza'a walanɲa hərɲinɲa hani ma deftera ya vindam lu ta hga gwal nda hafu ɲa kdəkədzən wa. Dza'a mnanmna yu ta hani ta kəma Da da, nda ya ta kəma duhwalhani kazlay: Nə da hən kə'a.

⁶ «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ɲa Igliz ma luwa Filadelfi

⁷ «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Filadelfi.

«Wya gwada ta mnə mndu ya nda għuəa. Tsatsi kahwathwata, tsatsi ta ɲanata makuəla mgham Dawuda. Ka guna guna tsi, had wa mndu ka hafta wa. Ka hafha tsi

guli, had wa mndu ka gunata guli wa. ⁸ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha għa. Nda sna yu guli kazlay: Nda hta mbrakwa għa kə'a. Kulam nda va tsaya tani, ɲanənə ka ta gwada da. Ta mna a ka kazlay: Sna a yu ta kagħa wu kə'a nda i'i wa. Tsaya tama, ta gunagħa guna yu ta watgħa. Had mndu dza'a hafta wa. ⁹ Wya skwi dza'a yu magay ɲa guyata ghəɲa mnduha halaway ta mnay kazlay: La Yahuda anɲi kə'a, kul nzakway manda tsaya. Tsakalawi ta tsakalə hən. Dza'a tinwafɲinɲa yu ta hən ɲa lagħa da tsəlu ta kəma għa ka vla glaku ɲa għa, ɲa snanɲa tan kazlay: Dvudva† yu ta kagħa kə'a. ¹⁰ Manda va ya ɲana kagħa ta gwada da ka gdavata mida ya, dza'a ɲa għa ɲa i'i ta kagħa guli ma ghuya dənwa dza'a dədanagħatá inda ghəɲa hadik ɲa dzəghənɲa hən ya. ¹¹ Ndusa yu ta lagħa. Nənanə nda mbraku ta tsa skwi da kagħa ya, kada kwala sani ma mndu klugudughusta nisəla zata ghwa għa.

¹² «Dza'a nanafna yu ta mndu ta zata ghwa ka gugudí ma həga Lazglafta da. Had dza'a walanɲa sabi mida wa. Dza'a vindəfvinda yu ta hga Da da nda hga luwa Da da tani tida. Tsa luwa ya ná, lfidə Ursalima ya dza'a saha ta luwa, ghunaf Lazglafta. Dza'a vindəfvinda yu guli tida ta lfidə hgu‡ ya mutsaf yu.

¹³ «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ɲa Igliz ma luwa Lawdikiya

¹⁴ «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Lawdikiya.

«Wya gwada ta mnə mndu ta hga lu ka Amin. Mndu ya ta nzakway ka varda tughwani nda kahwathwatani. Nda ma tsatsi magafɲa Lazglafta ta inda skwi demdem. ¹⁵ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slna għa. Nda sna yu kazlay: Ləɲlənə a ka wu, ghwitaktaka a ka wu kə'a. ¹⁶ Ma ta dər nzakwa għa ləɲlənə ka ghwitaktaka a tsi. Dza'a vnihiɲinɲiha yu ta kagħa ma wa da. ¹⁷ Ka kagħa ta mnay na: Ka gadghəl yu, nda na yu ka gadghəl, "had sana skwi ta pdu yu wu," ka ka. Tsaw sna a ka kazlay: dənwa ɲa għa, ta ksaku ka ka hidəhidə kə'a wa. Ka pdu ka, ka fərdi'u ka, nda ghulpa ka guli. ¹⁸ Hidaku ya ta vlə yu ɲa għa ná, skwa da i'i ta dasu ya sluwap lu ma vu, ka da nzakwa ka, ka gadghəl. Skwa guli ta lguta ɲusliɲ ɲa sudavata għa, ka bukwanatá hula nzakwa għa ka fərdi'u. Skwa ta ghwana skwi ta iri ɲa ta ira għa, kada nghanɲa ka ta vli. ¹⁹ Gwal ta dvaf§ yu ná, ta dvay yu ta hən, ta zlagħay yu ta hən. Mantsa ya, ɲavənə ka payanata ka ta tva għa. ²⁰ Wana yu ta sladu ta watgħa

‡ 2:28 Ngha ta Zabura 2:8, 9, grafgra nda Mbsak 24:17, Suna Yuhwana 22:16. * 3:3 Grafgra nda Mata 24:43, 44, Lukwa 12:39, 40, 1 Tesalunik 5:2, 2 Piyer 3:10. † 3:9 Ngha ta Isaya 49:23, 60:14, 43:4. ‡ 3:12 Ngha ta Isaya 62:2.

§ 3:19 Ngha ta Mahdihi hdi 3:12, nda Hebru 12:6.

ka dza watgha. Ka snanjsna mndu ta lwa da ka gunihata wa tgha, dza'a lamla yu da tanj, dza'a zay yu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a zay tsatsi kawadaga nda i'i guli.

²¹ «Mndu ya dza'a zata ghwa, dza'a nzanafna yu kawadaga nda i'i ta dughurukwa da, manda ya za ya i'i ta ghwa ka nzaftá yu kawadaga nda Da da ta dughurukwani ya.

²² «Ka mamu mndu nda sláməŋa snay, ka sna tsi ta skwi mnə Sulkum ŋa Igliz,» ka'a.

4

Falaha ta luwa ma glakwa Lazglafta

¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta gunatá watgha ta luwa.

Ka snaglanja yu ta tsa lwi si ta gwadgihata nda lwi dagala manda ghudzaga duli ya kay. Ka'a nda i'i mantsa: «Safsa da hadna ka maraghata yu ta skwi ya dza'a magaku tahula tsa,» ka'a.

² Ka gi klaghata Sulkum ta i'i. Ka nghanja yu ta sana dughurukwa ga mgham. Ta tsa dughurukwa ya, mamu sana mndu ta nzaku tida. ³ Tsa mndu ta nzaku tida ya, ta wudaku manda sana palaha ta hgə lu ka Dzaspa nda Sardwanj. Dakwambuhwali ta wudaku manda pala ta hgə lu ka Imrud* ta wanaftá tsa dughurukwa ya. ⁴ Mamu dughurukha hisamsak fwaď mida guli ta wanafta tsa dughurukwa ya. Hisamsak fwaď mida galata mnduha guli ta nzanazfa tida, nda susudatá lguta ŋuslinj ta vgha tanj, nda wawa ta zewzewa dasu guli ma ghəŋa tanj.

⁵ Mamu wudakwa luwa, nda hlawa skwiha, nda ghudzaga luwa ta sli'agapta ma tsa dughurukwa ya. Ta kama tsa dughurukwa ya, mamu pinatá vu ndəfáj. Tsa pinatá vuha ya ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta† ndəfáj. ⁶ Mamu sana skwi guli ta kəma tsa dughurukwa ya manda dərəfa kwalaba ta wdaku manda dalagar.

Ma takataka tsa dughurukwa ya nda ya nda ta hulani ta wanafta ná, mamu sana skwiha nda hafu ma hən, ka iriha dze'dze' nda tvə kuma tanj nda ya nda tvə hula tanj. ⁷ Tsa tanjanja skwi nda hafu mida ya ná, manda rveri nzakwani. Tsa mahisani ya guli, manda zwanja lghəŋ nzakwani. Tsa mahkanani ya, manda kuma mndu kumani. Tsa mafwadani ya guli, manda dzala ta ndəru‡ ya nzakwani. ⁸ Tsa skwiha fwaď nda hafu ma hən ya ná, mku' mku' zlam-bakha tanj. Ka iri dze'dze' wawa ta zlam-bakha tanj nda vli nda ma hudani tani.

«Nda ghu6a! Nda ghu6a! Nda ghu6a!

Na nzakwa Mgham Lazglafta,

ya nda mbra.

Kagha manda ghalya,
kagha ndanana,

kagha guli dza'azlay ta kəma§,»

ka hən ta vaghay nda vagha,
ka hanay nda hana, ta mnay.

⁹ Ta vlə tsa skwiha fwaď nda hafu mida ya ta glaku nda zləzlvu, ka rfa Lazglafta ta nzaku nda hafu ŋa kdekedzen, ta nzaku ta dughurukwa ga mgham ya, ¹⁰ ta zlambatá tsa galata mnduha hisamsak fwaď mida ya ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughurukwa ga mgham. Ta tsəlbu hən ta tsəlbu ta kəma Lazglafta ya nda hafu ŋa kdekedzen ya, ta hlapta hən ta tsa zewzewaha ma ghəŋa tanj ya ka pghata ta kəma tsa dughurukwa ga mgham ya. Ka hən mantsa:

¹¹ «Mghama ŋni, Lazglafta ŋni,

kagha ta zlaganaptá inda skwi.

Manda ya dvaf ka zlaganapta ka ta hən,

Ka gi nzaku hən.

Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda ra ka vlaghata glaku, nda zləzlvu.

Ŋagha mbraku guli,» ka hən.

5

Deftera zwanja tuwak

¹ Ka nghanjá yu ta mbsatá defteri vindaf lu ta vindi ta hulani his his ma dzva zeghwa tsa mndu ta nzaku ta dughurukwa ya. Ka ndi'anaftá lu nda njizlaha ndəfáj. ² Ka ghəŋa yu ta sana duhwad nda mbra, duhwala Lazglafta, ta hagaku nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Wa ya nda ra ŋa blanapta na njizla na, ka gunanafta na defteri na?» ka'a.

³ Lay! Had sana mndu dər ta luwa, dər ta ghəŋa hadik, dər ta mnaka hadik*, ta lavinjta gunanafta tsa defteri ya, dər ka nghanma dida wa. ⁴ Ka taw yu ta taw katakata, kabga kwala lu kul slafta ta mndu nda ra ŋa gunanafta tsa defteri ya dər ŋa nghanavata ya wa. ⁵ Ka sani ma tsa galata mnduha ya nda i'i mantsa: «Ma taw ka ta taw, wya rveri mataba mndera la Yuda, ma zivra Dawuda, ta zata ghwa. Tsatsi dza'a blanapta tsa njizla ya, ka gunanafta tsa defteri ya,» ka'a.

⁶ Ka nghanja yu ma takataka tsa dughurukwa ya, nda ya mataba tsa skwiha fwaď nda hafu mida ya, nda ya ma takataka tsa galata mnduha ya ta Zwanja Tuwak manda skwi si dzadza lu. Ndəfáj dulihani, ndəfáj irihani ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta ndəfáj ghunaf lu ta inda ghəŋa hadik ya. ⁷ Ka lagha tsi da tsa mndu ta nzaku ta dughurukwa ya, ka zlghaghutá tsa defteri ma dzva zeghwani ya. ⁸ Manda zlghafta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa defteri ya, ka zlamбата tsa skwiha

* 4:3 Aya 2-3: Ngha ta Izekiyel 1:26-28, 10:1. Imrud: Ngha ta 21:19-20 nda skwi ŋa ŋanata gha. † 4:5 Ngha ta Saba 19:16, Izekiyel 1:13, Zakari 4:2. ‡ 4:7 Aya 6:7. Ngha ta Izekiyel 1:22, 1:5, 10, 10:14. § 4:8 Ngha ta Izekiyel 1:18, 10:12, Isaya 6:2, 3. * 5:3 Ngha ta la Filipiya 2:10 nda skwi ya ŋa ŋanata.

fwaď nda hafu mida, nda tsa galata mnduha hisamsak fwaď mida ya ta kəmani. Inda tanj, nda njanatá htimbil, nda ndaghatá leghwaha dasu nda urdi ta nzakway ka du'a gwal nda ghu6a, ma dzva tanj. ⁹ Ka fə hən j ta lřda laha. Ka hən mantsa:

«Nda ra ka ka klafta na defteri na, ka 6lanaptá njizlahani, kabga si dzadza lu ta kagha,

ka varanaktá ka ta Lazglafta nda usa gha ta inda mndəra mndu ma inda mndəra gwadá ta gwadá lu, nda inda mnduha, nda inda zivra mnduha.

¹⁰ Nanafna ka ta hən j ka mnduha Lazglafta, kagha ta nzakway ka Mgham.

Nanafna ka ta hən j ka gwal ksanatá slna ta Lazglafta,

nja gay tanj ta mgham ta ghənja mnduha ma ghənja hadik.»

¹¹ Ka nghanja yu ta nədđəma[†] ta duhwalha Lazglafta kul lavinjta lu ta mbəďafta ta wanafna tsa dughuruk ya, nda tsa skwiha nda hafu ma hən j ya, nda tsa galata mnduha ya tani. Ka fə hən j ta laha. ¹² Ka hən j nda lwi dagaladagala mantsa:

«Tsa Zwanja Tuwak si dza lu ya kay ná, ranja zlgħaftani ta ga Mgham, nda gadghəl, nda đifil, nda mbraku, nda zləzlvu, nda glaku, nda ghubu,» ka hən j.

¹³ Ta snə yu, ka inda skwiha zlaganap Lazglafta ta luwa, nda ya ta ghənja hadik tani, nda ya ta mnaka hadik tani, nda ya ma draf tani, nda inda skwi ya mamu tani, ka hən j guli mantsa:

«Ńa mndu ta nzaku ta dughuruk, nda Zwanja Tuwak na zləzlvu, nda ghubu, nda glaku, nda mbraku nja kđekedzenj!» ka hən j.

¹⁴ «Mantsa ya nzakwani!» ka tsa skwiha fwaď nda hafu ma hən j ya. Ka zləmbata tsa galata mnduha ya ta ksəl6u ta kəmani.

6

Nizlaha

¹ Tahula tsa, ka nghə yu ta pslanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tantanj tsa njizlaha* ndafənj ya. Ka snə yu ta mnay sana tantanja tsa skwiha fwaď nda hafu ma hən j ya, nda lwi manda ghudzaga luwa. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. ² Kə'a ka yu ná, ka nghanjá yu ta sana plis ka nuslij. Ta nzaku mndu tida nda nja ta lghed da tsi. Ka vlanja lu ta zewzewa. Tsatsi ta zata ghwa, ka laghu tsi da za ghwa guli.

³ Manda pslanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta mahisa tsa njizlaha ya, ka snə yu ta mnay sana mahisa tsa skwiha nda hafu ma hən j ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. ⁴ Ka sagha sana

plis ka dva. Ka vlanjá lu ta mbrakwa hlijntá inda zdaku ta ghənja hadik ta tsa mndu tida ya, kada psluvusta mnduha ta vgha tanj. Ka vlanjá lu ta sana kafay dagala.

⁵ Manda pslanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mahkəna njizla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mahkəna skwiha nda hafu ma hən j ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka nra[†]. Nda skwa gara skwi ma dzva tsa mndu ta nzaku tida ya. ⁶ Ka snə yu ta gwadagapta sana lwi ma takataka tsa skwiha fwaď nda hafu ma hən j ya. Ka'a mantsa: «Darama alkama turtuk ya ná, prək ka kwa6a vgha mndu turtuk ta ksa slna. Darama hupa hya hkon ya guli ná, prək ka kwa6a vgha mndu turtuk ta ksa slna. Ama rđi nda ima inabi ya, ma ksarj ka ta tsahaya,» ka'a.

⁷ Manda pslanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mafwada njizla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mafwada tsa skwiha nda hafu ma hən j ya. Ka'a mantsa: «Sawi!» ka'a. ⁸ Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka kuzunjuzunj. Mtaku hga tsa mndu ta nzaku tida ya. Mistani ta dza'a vla nzakwa gwal nda rwa. Ka vlanjá lu ta mbraku ta hən j ta ghənja sl6ahw turtuk ma dgata ghənja hadik fwaď nja rwanatá mnduha mida nda kafay, nda ya nda maya, nda ya nda đanjwaha, nda ya nda nimtakhá[‡]. ⁹ Manda pslanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mahutafa tsa njizla ya, ka nghə yu mista gwir ta hafa gwal psla lu ta ghənja gwadá Lazglafta nda ya ma vəl mnay si ta mnə hən j. ¹⁰ Ka hən j nda lwi dagaladagala mantsa: «Mgham Lazglafta ta mbruta, ya nda ghu6a, ya kahwathwata. Badu yawu dza'a tsa ka ta guma ta ghənja na ghənja hadik na, nja planamta gha ta hən j ta vəl psłata tanj ta anjni na?» ka hən j. ¹¹ Ka daganafu lu ta lguta nuslij ta inda tanj. Ka lu nda hən j mantsa: «Swidwa karaku, ksanawa ksa ta nuduf nja fitik kwitikw, ha ka hđama mbsaka zwanama ghuni nda graha ta ksa slna ghuni ya dza'a psłata lu manda kaghuni ya,» ka lu nda hən j.

¹² Ka nghə yu ta pslanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mamku' a njizla ya. Ka gıgdavafu ghənja hadik katakata. Ka nuta fitik ka nra manda biwa nra. Ka nuta tili ghuz ka dva manda us. ¹³ Ka rkagata tek-watsaha ta luwa ta hadik manda rkakwa yakwa ghuraf ta ka gurambazlak gıgdanaf falak nda mbraku nda mbraku ya. ¹⁴ Ka mbsaghutá luwa ta vgha manda mbsa defteri ta mbsafta lu ya. Ka sli'afatá inda ghwáha nda inda hadikha tsatam imi ma vla[§] tanj, ka laghwi. ¹⁵ Ka sli'afatá la ka mgham ta hadik, nda gwal dagala dagala, nda la

[†] 5:11 Ngha ta Daniyel 7:10.

* 6:1 Ngha ta 5:1 nda skwi nja njanata.

[†] 6:5 Aya 2:5. Ngha ta Zakari 1:8, 6:1. 8.

[‡] 6:8 Ngha ta Izekiyl 14:21.

§ 6:14 Aya 12-14: ngha ta Isaya 13:10, 13, 34:4, Izekiyl 32:7, 8, Amus 8:9, Yuwel 2:10,

3:3-4.

mghama sludzihā, nda la ka gadghāl, nda gwal nda mbra nda mbra, nda inda gwal ta ga vu'a, nda inda gwal kul had ka vu'a, ka laghwī da didifa ma galighaha nda ya ma dzan̄ha ta ghwā. ¹⁶ Ka hən̄ nda ghwā nda ya nda dzan̄j mantsa: «Dədəgəgnaghawa dədə, ka bukwan̄nata kuni, yaha tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nghan̄tá an̄ni, yaha Zwan̄a Tuwak da tsan̄naghatá guma, ¹⁷ kabga saghasa fitika basata nudufa tan̄. Wati ma mndu ya dza'a n̄afta* na?» ka hən̄.

7

Nizlaha Lazglafta nda mnduha 144,000

¹ Tahula tsa, ka nghan̄tá yu ta duhwalha Lazglafta fwad ta sladu ta slərpuha hadik fwad. Ka naghuta hən̄ ta falakha* fwad, kada kwala hən̄ ta vyaku ta hadik dər ta drəf, dər ta fuha. ² Ka nghə yu ta sana duhwala Lazglafta ta safi nda ma mndəra luwa nda n̄atá n̄izla† Lazglafta ta vla hafu. Ka nghan̄tá tsi nda lwi dagaladagala ta tsa duhwalha Lazglafta valan̄ lu ta hən̄ ta mbrakwa badziñtá hadik nda imiha tani ya. ³ Ka'a nda hən̄ mantsa: «Ma badziñ kuni karaku ta dər hadik, dər drəf, dər fuha ta kul nde'anaf mu ta n̄izla ta kuma ta gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta‡ mu ya,» ka'a. ⁴ Ka mndiñta lu ta mbsaka tsa gwal nde'anaf lu ta n̄izla Lazglafta ya. Dəmbu' dərmaek nda fwad mbsak fwad mida hən̄. Tsa mnduha ya ná, sabə ma mndəra inda la Isra'ila hən̄. ⁵ Dəmbu' ghwan̄p̄də his mataba mndəra la Yuda. Dəmbu' ghwan̄p̄də his mataba mndəra la Ruben. Dəmbu' ghwan̄p̄də his mataba mndəra la Gada. ⁶ Dəmbu' ghwan̄p̄də his mataba mndəra la Asira. Dəmbu' ghwan̄p̄də his mataba mndəra la Naftali. Dəmbu' ghwan̄p̄də his mataba mndəra la Manasa. ⁷ Dəmbu' ghwan̄p̄də his mataba mndəra la Simeyuna. Dəmbu' ghwan̄p̄də his mataba mndəra la Levi. Dəmbu' ghwan̄p̄də his mataba mndəra la Isakar. ⁸ Dəmbu' ghwan̄p̄də his mataba mndəra la Zabulun̄. Dəmbu' ghwan̄p̄də his mataba mndəra la Yusufu. Dəmbu' ghwan̄p̄də his mataba mndəra la Benzameñ. Inda tsa mnduha ya ndende'anaf lu ta n̄izla Lazglafta ta hən̄.

Mndəra mndu ma inda vli

⁹ Tahula tsa, ka nghan̄tá yu guli ta n̄əddəma n̄əddəma ta mnduha kul laviñta lu ta mbədafta. Tsa mnduha ya ná, sabə ma inda hadikha, nda ya ma inda mndəra mndu, nda ya ma inda zivra mnduha, nda

ya ma inda gwađa ta gwađa mndu saba hən̄. Ta sladu hən̄ ta kəma dughuruk nda ya ta kəma Zwan̄a Tuwak nda sudatá lguta n̄usliñ nda n̄atá zlizlam ma dzvu, hən̄. ¹⁰ Ka hən̄ nda lwi dagaladagala mantsa: «Da Lazglafta ta nzaku ta dughuruk, nda ya da Zwan̄a Tuwak mutsafta mu ta mbaku,» ka hən̄. ¹¹ Inda duhwalha Lazglafta, nda la halata mndu, nda tsa skwiha fwad nda hafu ma hən̄ ya kay tani ta wanafta tsa dughuruk ya. Ka zləmbata hən̄ ta kəma tsa dughuruk ya ka tsəlbu n̄a Lazglafta. ¹² Ka hən̄ mantsa: «Mantsa nzakwani! Nda ra Lazglafta mu ka zləzlvay, ka ghubay, nda difil ma ghəñani, nda ra ka rfay, ka vla glaku n̄ani, da tsatsi mbraku, mbrumbra, n̄a kdėkedzəñ tsatsi. Amin!»

¹³ Ka sani ma tsa la halata mndu ya nda i'i mantsa: «I wa na mnduha nda sudata lguta n̄usliñ ta vgha na na? Sagha ga hən̄ na?» ka'a. ¹⁴ «Kagha yeya nda sna Mghama dā,» ka yu nda tsi. Ka'a nda i'i mantsa: «Hahən̄ ná, gwal ta sabi ma giri§ ganap lu ta hən̄ katakata ya hən̄. Ka ghwaəaptá hən̄ ta lguta tan̄, ka bəəaptá hən̄ ma usa Zwan̄a Tuwak. ¹⁵ Tsaya ta kəl hən̄ ka sladu ta kəma dughurukwa Lazglafta, ka zləzlvay tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nda fitikani tani nda rvidikani tani ma həgani. N̄a katay tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya ta hən̄. ¹⁶ Had maya nda ndala dza'a kuzləglan̄ta hən̄ wa. Had fitik nda vis dza'a dzəgəlta hən̄ guli wa, ¹⁷ kabga tsa Zwan̄a Tuwak ma takataka tsa dughuruk ya dza'a n̄gha hən̄, n̄a hlaiñni ta hən̄ ta dzubəya ima hafu, n̄a masanapta Lazglafta ta inda ima taw ma ira* ta hən̄.»

8

Mandəfāna n̄izla

¹ Manda psanapta Zwan̄a Tuwak ta mandəfāna n̄izla*, ka n̄zatá vli sriw ta luwa ha ka magata rita awa. ² Ka nghə yu ta duhwalha Lazglafta ndəfāñ ta sladu ta kəmani. Ka vlan̄ta lu ta duliha ndəfāñ guli ta hən̄.

³ Ka sagha sana duhwala Lazglafta sladata ndusa nda gwir nda n̄atá skwa dra urdi ka dasu. Ka vlan̄tá lu ta urdi n̄ulum n̄a dray ta tsa gwira dasu ta kama dughuruk† ya kawadaga nda du'a gwal ta nzakway ka n̄a Lazglafta. ⁴ Ka sli'af̄ta d̄iñja tsa skwi ta drə lu ya kawadaga nda du'a mnduha Lazglafta ta kəma Lazglafta. ⁵ Ka klaftá duhwala Lazglafta ta skwa dra urdi, ka ndəghanaf̄ta

* **6:17** Aya 16: N̄gha ta Izekiyel 10:8, Lukwa 23:30. Aya 17: N̄gha ta Yuwel 2:11, Sefuni 2:2. 3. * **7:1** N̄gha ta Irmīya 49:36, Daniyel 7:2, Zakari 6:5. † **7:2** N̄gha ta 5:1 nda skwi n̄a n̄anata. ‡ **7:3** N̄gha ta Izekiyel 9:4. 6. § **7:14** N̄gha ta Daniyel 12:1, Mata 24:21, Markus 13:19. * **7:17** Aya 16:17. N̄gha ta Isaya 49:10, Zabura 23:1, Izekiyel 34:23 Zabura 23:2, Isaya 49:10, 25:8. * **8:1** N̄gha ta 5:1 nda skwi ya n̄anata. † **8:3** N̄gha ta Sabi 30:1. 3. ‡ **8:5** N̄gha ta Levitik 16:16-12, Izekiyel 10:2, Sabi 19:16.

nda vu ta gwir, ka wɔ́agata ta hadík. Ka ghudzagata luwa, ka hlɛ skwiha ta wi, ka wɔ́dɛ luwa ta wɔ́du, ka ghudzavafata hadík‡.

Duliha

⁶ Ka hbɛ tsa duhwalha Lazglafta ndɛfɔ́ɔ́n ta nɔ́ɔ́nata duli ya kay ta vgha nɔ́ vyay.

⁷ Ka vyata tsa tanɔ́nɔ́n duhwalha Lazglafta ya ta nɔ́ni ma duli. Ka sli'agata papla nda vu gabanaf lu nda us ta hadík. Ka dravaghuta faway turtuk ma dɔ́gata hadík hkɛn, nda faway turtuk ma dɔ́gata fuha hkɛn, nda faway turtuk ma dɔ́gata kuzuɔ́nɔ́ mukwanek§ hkɛn.

⁸ Ka vyatá tsa mahisa duhwalha Lazglafta ya ta nɔ́ni ma duli. Ka vzadátá lu ta sana skwi manda ghwá dagala ta draku da dráf. Ka mbɛdávafatá faway turtuk ma dɔ́gata imi hkɛn, ka us. ⁹ Ka rwuta faway turtuk ma dɔ́gata skwiha nda hafu ma imi hkɛn, zadánaha lu ta faway turtuk ma dɔ́gata kwambalu hkɛn guli.

¹⁰ Ka vyata mahkɛna duhwalha Lazglafta ta nɔ́ni ma duli. Ka dɛdɔ́agata mghama tek-watsa ta zlgħaku manda vu ta luwa, ka dɛdɔ́afta ta faway turtuk ma dɔ́gata zala hkɛn nda ya ta dzuɔ́bay. ¹¹ «Ijilahlaha,» hga tsa tek-watsa ya. Ka nzatá faway dɔ́gata imi hkɛn njilah, ka rwuta ndɛghata mnduha ta sanɔ́tá tsa imi ya, kabga nzakwani njilahlaha.

¹² Ka vyatá mafwada duhwalha Lazglafta ta nɔ́ni ma duli. Ka dzadzanɔ́tá lu ta faway turtuk ma dɔ́gata fitik hkɛn, nda faway turtuk ma dɔ́gata tili hkɛn, nda faway turtuk ma dɔ́gata tek-watsaha hkɛn, kada htavaghuta faway turtuk ma dɔ́gata tsuwadák hkɛn. Mantsa ya, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka fitik hkɛn, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka* rvidik hkɛn.

¹³ Tata nghayngay yu, ka snɛ yu ta dzala ta zagħuta da ghuvanata luwa, ka'a mantsa: «Danɔ́wa! Danɔ́wa! Danɔ́wa nɔ́ mnduha ta ghɔ́nɔ́ hadík ghudzagarɛ vyata duhwalha Lazglafta hkɛn ta dula tan, dza'a vyata hɔ́n ya,» ka'a.

9

Vyatá mahutafa duli

¹ Ka vyatá mahutafa duhwalha Lazglafta ta nɔ́ni ma duli. Ka gi nghɛ yu ta dɛdɔ́agata tek-watsa ta luwa ta hadík. Ka vlanɔ́tá lu ta tsa tek-watsa ya ta makuɔ́la mghama gudzu-vruɔ́. ² Ka gunanaftá tsi ta tsa mghama gudzu-vruɔ́n ya, ka saf dɔ́n kuɔ́mbul mida manda dɔ́nɔ́ mghama* vu ta zlgħaku. Ka nutá vli ma ghuvanata luwa nda fitik tani

tdik da tsa dɔ́n ta safi ma tsa gudzu-vruɔ́n ya. ³ Ka sli'agatá hi'i ma tsa dɔ́n ya ka tatá vgha ta hadík. Ka vlanɔ́tá lu ta mbraku ta hɔ́n, manda mbraku ya vlanɔ́ lu ta rda† ta hadík. ⁴ Ka lu nda hɔ́n mantsa: «Yaha kuni da ksantá kuzuɔ́n ta hadík, dɔ́r fu, dɔ́r wati ma skwi ta dɔ́yafata nda dɔ́ya. Mnduha kul had' njizla‡ Lazglafta ma bizlbizla kuma tan yeya kwenkwen dza'a kuni hahay. ⁵ Yaha kuni da pslatá hɔ́n nda psla, ama ka ganapta kuni tiri ta hɔ́n ka tili hutaf,» ka lu nda hɔ́n. Manda va kuzlakwa vɛl hata rda ta mndu ya, manda va tsaya kuzlakwa vɛl hatani ta mndu. ⁶ Ma tsa fitik ya, dza'a zbay mnduha ta mtaku, ama mutsafta a hɔ́n wa. Ta kumay hɔ́n ta mtuta tan, ama dza'a hwayugadunus hwaya§ mtaku ta hɔ́n.

⁷ Manda nzakwa plis ta dza'a da vla vulu ya nzakwa tsa hi'i ya. Manda zewazewa dasu ya watá skwi ma ghɔ́nɔ́ tan. Manda tsatá kuma mndu ya kuma tan guli. ⁸ Manda sɛmbɛka ta swidi ma ghɔ́nɔ́ marakw ya swidi ta hɔ́n. Manda sli'ɔ́n ma wa rveri ya sli'ɔ́n tan. ⁹ Nda skwi manda zalama kufur mbɛghata ghuva tan. Manda ghudzaga mwata plisha ta hwaya da vla vulu* ya ghudzaga zlambaka tan. ¹⁰ Huturha tan ná, ta haha mndu manda va huturha rda. Ma tsa huturha tan ya ta mutsa hɔ́n ta mbrakwa haha mnduha ka tili hutaf. ¹¹ Mghama tan ná, tsaya duhwalha halaway ya ta ga mgham ta ghɔ́nɔ́ tsa gudzu-vruɔ́n ya. «Abadun,» ka lu ta hɔ́n nda gwada Hebru. Nda gwada Grek ya guli ná, «Apwalian,» ka lu ta hɔ́n. «Tsaya zadaku.»

¹² Tanɔ́nɔ́n ghuya danɔ́wa tsaya ta luta. Tahula tsaya, wya ghuya danɔ́waha his guli ta sagma.

¹³ Ka vyata mamku'a duhwalha Lazglafta ta nɔ́ni ma duli guli. Ka snɛ yu ta lwi ta sabi ma tuldiha fwad, ta nzakway ka tulda gwira dasu ta kama Lazglafta† ya. ¹⁴ Ka'a nda tsa mamku' a duhwalha Lazglafta nda duli da tsi ya mantsa: «Paliɔ́pala ta tsa duhwalha halaway tsam lu ta wa mghama dref ta hgɛ lu ka Ifrata ya,» ka'a. ¹⁵ Tsa duhwalha fwad ya ná, payaf paya lu ta hahɔ́n nɔ́ tsa vaku ya, nda ya nɔ́ tsa tili ya, nda ya nɔ́ tsa fitik ya, nda ya nɔ́ tsa nzemndi ya. Ka zlazligiɔ́ntá lu ta hɔ́n nɔ́ zadánatá faway turtuk ma dɔ́gata mbsaka mnduha hkɛn. ¹⁶ Ka snadimta lu ta mbsaka sludzaha tan ta plis ta plis. Mlenwi his dɛrmək hɔ́n. ¹⁷ Mantsa ya maridɔ́nta lu. Ka nghanɔ́tá yu ta plisha nda mnduha tida, nda sudatá lguta kufur manda vu ta vgha tan. Ka kubalkubal manda pala ta hgɛ lu ka

§ 8:7 Ngha ta Sabi 9:23-24, Izekiyel 38:22. * 8:12 Aya 10: Ngha ta Isaya 14:12, Aya 11: Ngha ta Irmiya 9:14. Aya 12: Ngha ta Sabi 10:21. 23. † 9:2 Ngha ta Zlrafta 19:28. ‡ 9:3 Ngha ta Sabi 10:12. 15. Rda: Ngha ta Lukwa 10:19 nda skwi ya nɔ́nɔ́nata. † 9:4 Ngha ta 5:1 nda skwi nɔ́nɔ́nata. § 9:6 Ngha ta Ayuba 3:21, Irmiya 8:3. * 9:9 Aya 7:9. Ngha ta Yuwel 2:4, 1:6, 2:5. † 9:13 Ngha ta 8:3 nda skwi nɔ́nɔ́nata.

Safir nzakwani. Ka ghuwazwan^gghuwazwan ghandand kay guli. Ghəŋa tsa plis ya ná, Manda tsatá ghəŋa rveri nzakwani. Skwi ta sabi ma wa tan ná, vu, nda dīŋ, nda ghandandatá vu ya.¹⁸ Nda tsa skwiha hkən ta nzakway ka vu, nda dīŋ, nda tsa ghandandatá vu ta sabi ma wa tan ya, ka rwiŋtá lu ta faway turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən.¹⁹ Mbrakwa tsa plisha ya ná, ma wa tan, nda ya ma hutura tan nzakwani. Manda nzakwa tsata nahadik nda ghəŋ tida ya nzakwa tsa huturha tan ya. Nda tsa hutura tan ya ta babala hən ta mnduha.

²⁰ Má ŋa mbədanaf^ta pdákwa mnduha kul rwanatá tsa ghuya dāŋwaha ya ta nzakwa tan ma slnaha tan ta magata hən ya ná, ka kwalaghutá hən. Ka gdávata hən ta tsélóu ŋa halaway, nda ya ŋa skwa wuyayha. Hahən ná, nŋha a hən ta vli wu, sna a hən ta sləmən wu, had hən ta mbadá wu, nda dasu tsaf^ta lu ta sanlaha, nda kufur sanlaha, nda ghuva tili sanlaha, nda udzu sanlaha.²¹ Ka kdāntá hən ta va psla mndu, ka va mbadákwa tan, nda va hlira tan, ka va ghala tan, Zlana a hən dekdek wa.

10

Zwanja tuwak nda zwanja defteri

¹ Ka nghan^ta yu ta sana duhwala Lazglafta buk^wam lu ma kusay ta saha ta luwa, nda watá dakwambuhwali ma ghəŋani. Manda fitik nzakwa kumani. Manda zlg^hakwa vu ya nzakwa səlahani.² Ka ŋanatá tsi ta gunata zwanja defteri ma dzvani. Ka fatá səla zeghwani ta drəf, faha ta səla zlaβani ta hadik.³ Ka hurgwatá tsi nda lwi dagala manda hurgwa rveri. Manda hurgwatani, ndafāŋ ka luwa ŋəzlata.⁴ Manda ŋəzlata tsa luwa ya ndafāŋ, ka kumə yu ta vinda tsa skwi mna tsi ya. Ama ka sana lwi gwadagata ta luwa mantsa: «Ma vində ka, ŋamŋa ma ghəŋa gha ta tsa skwi mna tsa ŋəzlata ŋəzla luwa ndafāŋ ya,» ka'a.

⁵ Ka nghan^ta yu ta kapaf^ta tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf, nda ya ta hadik ya, ta dzva zeghwani nda ta luwa.⁶ Ka wadata tsi nda hga Lazglafta ta nzaku ŋa kdekedzen, ta zlaganaptá luwa nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá hadik nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá drəf nda inda skwiha mida tani ya. Ka'a mantsa: «Ta had gđglata ta gərdaku wu,⁷ ama badu da vyata tsa mandafāŋa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli, badu tsaya dza'a hdamta Lazglafta ta difatá skwi ya si mnana tsi ta gwal ksanatá slna, ta nzakway ka la anabi* ya,» ka'a.

* 10:7 Aya 5:7. Nŋha ta Sabi 20:11 Zlalu 32:40, Daniyel 12:7, Amus 3:7. † 10:10 Aya 8:10. Nŋha ta Azekiyel 2:8. 3:3.

* 11:1 Grafgra nda Izekiyel 40:3, Zakari 2:5. 6. † 11:2 Grafgra nda Lukwa 21:24. ‡ 11:4 Grafgra nda Zakari 4:3, 11:14. § 11:6 Grafgra nda 1 Mghamha 17:1, Sabi 7:17. 19, 1 Samuyel 4:8. * 11:7 Grafgra nda Daniyel 7:3, 7, 21.

⁸ Ka gwadgəlgihatá tsa lwi si ta gwadagata ta luwa ya. Ka'a mantsa: «La! Ka zlg^hafta ka ta tsa zwanja defteri nda guna ma dzva tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf nda ya ta hadik ya,» ka'a.

⁹ Ka labə yu da tsa duhwala Lazglafta ya. Vlihavla ta na defteri na, ka yu nda tsi. «Zlg^ha, ka dughwaduta ka. Gun dza'a nzata tsi ma wa gha manda zudum. Tahula dughwaduta gha, dah dza'a nzata tsi ma huda gha,» ka'a nda i'i.

¹⁰ Ka zlg^haftá yu ta tsa zwanja defteri ya ma dzva tsa duhwala Lazglafta ya, ka dughwadutá yu. Ka nzatá tsi gun ma wa da manda zudum. Ama tahula dughwaduta da, ka nzatá vəl ma huda[†] da dah manda kurak.

¹¹ Ka lu nda i'i mantsa: «Ka kləgalta ka ta lwa Lazglafta ta gwaday ta ghəŋa ndəghatá mndəra mnduha, nda ya ta ghəŋa hadikha, nda gwadaha kavghakavgha, nda mghamha tani,» ka'a.

11

Masləmtsəkha his

¹ Ka vlihatá lu ta sana sləka, manda sarak nzakwani ta kəl lu ka gra skwi. Ka lu nda i'i mantsa: «Sli'afsl'i'a ka grafta ka ta həga Lazglafta nda gwir tani. Ka mbədaf ka ta gwal ta tsélóu ŋa Lazglafta mida*.² Ka zlanata ka ta gra rmakani. Yaha ka da grafta, kabga zlanantá gwal kul nzakway ka la Yahuda lu ta tsaya. Hahən gwal dza'a dīŋla luwa nda ghuβa ka tili fwad mbsak his mida[†].³ Dza'a ghunafghuna yu ta masləmtsəkha da his, ŋa sudavata tan ta buhu ta vgha, ŋa zata tan ta fitik dəmbu' nda his dərmək nda mku' mbsak ta mna gwada da ma tsa fitikha ya.»

⁴ Tsa masləmtsəkha ta sladu ta kəma Mgham Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa hadik[‡] ya ná, fwa zaytūŋha his nda pitirlaha dasu his ya.⁵ Ka kuman^kuma mndu ta maganatá ghwadaka skwi ta hən katsi, dza'a sabsa vu ma wa tan, ŋa zadanatá tsa ghumaha tan ya. Mantsa ya dza'a zadanata lu ta mndu ya ta kumantá maganata ghwadaka skwi ta hən.⁶ Mamu hən nda mbrakwa haghuta luwa, ŋa kwala imi nzaku ma tsa fitik ta klə hən ta lwa Lazglafta ya. Mamu hən guli nda mbrakwa mbədanaf^ta imi guli ka us. Mamu hən nda mbrakwa gaktá dāŋwa ta ghəŋa mnduha ta ghəŋa hadik ma fitik ya kuman^ŋ hən§.

⁷ Manda kdīŋta tan ta ga masləmtsəkha tan, ŋa linista tsa nimitak ta safi ma gudzuvruŋ ya ta hən nda lmu ŋa mbranaghātani ta hən,

ɲa rwanatani* ta hənɲ, ⁸ɲa nzakwa mbala tanɲ ta daɓi ma luwa dagala, vli ya kəl lu dalafɲa Mghama tanɲ ta udza zləɲɲay. Ta grə nda luwa Suduma nda ya nda luwa Masar† lu ta tsa luwa ya. ⁹ɲa nɲhay inda mndəra mndu ta mbala tanɲ, dər ta nzaku ta hadik ga hənɲ, dər wati gwadə ta gwadə hənɲ, ɲa zata tanɲ ta fitik hkən nda rita ta nɲhay. Dvanɲa a hənɲ ta padamtə tsa mbliha ya wa. ¹⁰ɲa rfay mnduha ma ghənɲa hadik ta rfu katakata, ka vavalaku, ka mbahuvtə vgha ta ghənɲa rwatə tsa mnduha ya, kabga ganapga hənɲ tiri katakata ta mnduha ta ghənɲa hadik.

¹¹Tahula tsa fitik hkən nda rita ya, ɲa vuslanamta Lazglafta ta hafu ta hənɲ. ɲa sli'avakta‡ tanɲ ka sladata nda səla tanɲ. ɲa ksuta zləɲ katakata ta inda gwal ta nɲha hənɲ. ¹²Manda sli'avakta tanɲ ka sladata, ka sana lwi gwadagata ta luwa nda hənɲ mantsa: «Safwa sa da hadna,» ka'a. Ka ɲlaghatə hənɲ ta luwa ma kusay§ ta nɲhay ghumaha tanɲ. ¹³Gi ma va tsa fitik ya, ka gigdavafɲa hadik katakata ka hwanzaɓanapta faway turtuk ma dgatə tsa luwa ya ghwanɲ. Ka rwuta mnduha dambu' ndəfəɲ ma gigdavafɲa tsa hadik ya. Ka ksuta zləɲ katakata ta gwal ta pɔaku, ka zləzlvu hənɲ ta Lazglafta ya ta nzaku ta luwa.

¹⁴Mahisa ghuya dənwa tsaya ta luta. Wya mahkənani ta gi sagha.

Mandəfəɲa duli

¹⁵Ka vyata mandəfəɲa duhwala Lazglafta ta ɲani ma duli. Ka snaku sana lwiha dagaladagala daga ta luwa. Ka hənɲ mantsa: «Mgham Lazglafta ɲni nda Kristani ta ga mgham ta ghənɲa hadik ndana. Tsatsi dza'a ga Mgham ɲa kɔkedzer*,» ka hənɲ. ¹⁶Ka zɔambata tsa halata mnduha hisambsak fwad mida ta nzanzafta ta dughuruk ta kəma Lazglafta ya zluzlumbruh ka tsəlbu ɲa Lazglafta. ¹⁷Ka hənɲ mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta. Kagha ndanana, kagha guli manda ghalya. Ta rfa kagha ɲni, kabga ɲanata gha ta tsa mghama mbrakwa gha ya, ka nzaku ka ka Mgham, ¹⁸Ka gavaghatə mndəra mnduha ta sisi. Ndana tama, saghasa fitika ganavata kagha ta sida ta hənɲ. Saghasa fitika tsanaghata gha ta guma ta gwal nda rwa. Dza'a valanɲala ka ta nisəla gwal ta ksaghatə slna ta nzakway ka la anabi, nda gwal nda ghuɓa, nda gwal ta zləɲa hga gha,

nda zwani tani, nda galata mndu tani.

Saghasa fitik guli ɲa zadənata gha ta inda gwal ta ɓadziɲtə ghənɲa hadik†,» ka hənɲ.

¹⁹Ka gunatə həga Lazglafta ya ta luwa, ka zlagaptə akwata dzratawi mida. Ka wdə luwa ta wdu, ka snaku hla wi, ka ɲzə luwa ta ɲzlu, ka gigdavafɲa hadik, ka saha papla guli.

12

Sana marakw nda makɔakatandanɲ

¹Tahula tsa, ka zlagapta sana mandərmimi ta luwa. Sana marakw ya bukwam lu nda fitik manda skwi nda lɲut. Ka sladafta tsi ta tili nda wa ta tekwatsa ghwanɲɔdə his ma ghənɲ. ²Nda huɔi tsa marakw ya ta ɓasa yaku, ta dgakudgaku. Ka wah tsi ta wahu, kabga kuzlanɲani.

³Ka zlagəglapta sana mandərmimi ta luwa. Sana mghama makɔakatandanɲ ya ka dva manda vu. Ndəfəɲ ghənɲani, nda wawa ta zewazewa mida. Ghwanɲ dulihani guli. ⁴Ka slpidiɲtə tsi ta faway turtuk ma dgatə tekwatsaha hkən ta luwa ta hadik nda hturani. Ka sladata tsa makɔakatandanɲ ya ta kəma tsa marakw ta dza'a dgaku ya ɲa ndutə tsa zwanɲani ya dgar* tsi. ⁵Ka yatə tsi ta zwanɲa zgun ya dza'a ɲanata inda mndəra mnduha nda saraka kufurani†. Na gi frekw saha tsa zwanɲ ya, ka gi klaghatə lu da Lazglafta nda dughurukwa ga mghamani. ⁶Ta hwayaghatə tsa marakw ya da mtak, da vli ya payaf Lazglafta, ɲa zunustə skwa zay hada ka fitik dembu' nda his dərɲək nda mku' mbsak.

⁷Ka lmanafɲa lu ta lmu ta luwa. Ka lmanafɲa i Misel‡ nda duhwalhani ta lmu nda makɔakatandanɲ. Ka lmu i makɔakatandanɲ nda duhwalhani tani. ⁸Ka ɲawafɲa i Misel nda duhwalhani ta hənɲ. Ta had wa tanɲ ɲa nzəglata ta luwa wa. ⁹Ka sliɲwigiɲtə lu ta tsa mghama makɔakatandanɲ ya. Tsaya ta nzakway ka dzidza nahadik, ta hgə lu ka halaway, ghwadaka sulkum ta nana inda ghənɲa hadik. Ka sliɲwigiɲtə lu ta hadik kawadaga nda duhwalhani tani§.

¹⁰Ka snanɲtə yu ta sana lwi ta luwa ta gwadata nda mbraku, ka'a mantsa: «Ndana tama, mbamafnba Lazglafta, maranɲmara ta mbrakwani. Tsatsi ta ga Mgham.

Maranɲmara Kristi ta ɲani ma mbraku guli, kabga sliɲwigiɲtani ta hadik ta mndu ya ta gɔata ta nana zwanama mu.

† 11:8 Grafgra nda Isaya 1:9. 10. Suduma: Nɲha ta Zlrafta 18:19. ‡ 11:11 Grafgra nda Izekiyel 37:5, 10. § 11:12

Grafgra nda 2 Mghamha 2:11. * 11:15 Grafgra nda Sabi 15:18, Daniyel 2:44, 7:14, 27. † 11:18 Grafgra nda Zabura 2:1, 5, 110:5, 115:12. 13. * 12:4 Nɲha ta Daniyel 8:10. † 12:5 Grafta nda Isaya 66:7, Zabura 2:9. ‡ 12:7 Misel:

Nɲha ta Yuda 9 nda skwi ɲa ɲanata. § 12:9 Grafta nda Zlrafta 3:1, Lukwa 10:18.

Tsatsi ya ta gɔɗata ta wla zwanama mu ta kɛma Lazglafta* mu nda fitik tani nda rvidik tani.

¹¹ Nɗarɗa hɛɗ,

kabga vɛl varata Zwanja Tuwak ta hɛɗ nda usani,

nda ya kabga vɛl mnay tanj kazlay: Kawathwata gwada Lazglafta kɛ'a.

Zlanɗa hɛɗ ta mtaku

ka laghwi da ɗvutɔ hafa tanj wa.

¹² Tsaya tama, rfa ta rfu kagha luwa,

nda gwal ta nzaku tida tani. ɗarɗa nja gha hadik nda drɛf,

kaghuni dza'a ghuya ɗarɗa,

kabga la da kaghuni halaway nda ga ta sidani katakata.

Nda sna kazlay: Ta sira a fitika ɗa wu» kɛ'a.

¹³ Kɛ'a ka makɗakatandanj na, sliɗwigiɗsliɗwa lu ta hadik. Ka liɗtɔ tsi ta tsa marakw ta yatɔ zwanj ya. ¹⁴ Ka vlanjta lu ta zlabakha his manda nja dzala ta tsa marakw ya, nja ndragnetani da mtak da vli ya payanaf Lazglafta, nja kwala nahadik bhanavata. Hada dza'a zunusta lu ta skwa zay ka vaku hkɛn, fwaɗ ka manjzawats†.

¹⁵ Ka vnihidinjta tsa nahadik ya ta imi ma wani mista tsa marakw ya manda zala, ma nja klaghata. ¹⁶ Ama ka kataftɔ hadik ta tsa marakw ya, ka gunatɔ wi ka ndaghatɔ tsi ta tsa zala zliginj makɗakatandanj ma wani ya. ¹⁷ Ka basaftɔ tsa makɗakatandanj ya ta nɗuf nda tsa marakw ya. Ka sli'afta tsi ka laghwi da lmu nda pɗakwa zivra tsa marakw ya, gwal ta njanatɔ zlahuha Lazglafta, nda ya nda gwal ta njanatɔ ta nzaku ka maslɛmtsɛka Yesu.

¹⁸ Ka laghu tsa makɗakatandanj ya sladafta ta wutak ta wa drɛf.

13

Nimtak ta sabi ma drɛf

¹ Tahula tsa, ka nghanjta yu ta sana nimtak ta sabi ma drɛf. Ndɛfɛɗ ghɛɗ tida, ghwanj dulani, nda wawa ta zewazewa tida. Ta tsa ghɛɗhani ya mamu vindatɔ hgɛ nja raza Lazglafta. ² Tsa nimitak nghɛ yu ya na, manda maspata nzakwani. Manda sɛla manduni sɛlahani. Manda wa rveri wani. Ka vlanjta makɗakatandanj ta mbrakwani, nda dughurukwani, nda ga mgham dagala ta tsa nimitak ya. ³ Ka nghanjta yu ta balatɔ sani ma tsa ghɛɗha tsa nimitak ya manda skwi si dza'a lu dzata. Ama ka mbaftɔ tsa lkwani ya. Ka ndermim inda mnduha ta ghɛɗha hadik demdem ta tsa nimitak ya, ka sli'i hɛɗ mistani. ⁴ Ka tsɛlɛbu hɛɗ ta tsɛlɛbu nja tsa makɗakatandanj ya, kabga vlanjtani ta ga mgham ta tsa nimitak ya. Ka tsɛlɛbu hɛɗ ta tsɛlɛbu nja tsa nimitak ya guli, ka hɛɗ mantsa:

«Wa kamtagha na nimitak na na? Wa dza'a laviɗta guya kuma nda tsi?» ka hɛɗ.

⁵ Ka vlanjta lu ta tvi gi ka ghɛrɛbɛ tsi ta ghɛrɛbaku ka raraza Lazglafta. Ka vlanjta lu ta mbrakwa magay manda tsaya ka tili fwaɗmbsak his mida. ⁶ Ka zraftɔ tsi ta raraza Lazglafta, ka raraza hgani, nda vla nzakwani tani, nda inda gwal ta nzaku ta luwa tani. ⁷ Ka zlananjta lu ta tvi nja wulu nda mnduha Lazglafta, nja ghuɛasaptani ta hɛɗ*. Ka vlanjta lu ta ga mgham ta ghɛɗha inda mndɛra mndu, nda inda zivra mndu, nda ya ta ghɛɗha inda gwada ta gwada lu, nda ya ta ghɛɗha inda hadikha, ⁸ nja tsɛlɛbu inda mnduha ta ghɛɗha hadik ta tsɛlɛbu nani, Tsa gwal kul vindaku hga tanj ma defteri hafu daga zrafta ghɛɗha hadik da Zwanja. Tuwak ya si dza lu ya dza'a tsɛlɛba tsa tsɛlɛbu ya.

⁹ Ka mamu mndu nda slɛmɛnɛɗ snay, ka sna tsi.

¹⁰ Ka nda fa mndu nja ksaghatɔ da ga vu'a ya na,

dza'a ksaghaksa lu da ga vu'a.

Ka nda fa mndu nja dzata nda kafay ya guli na,

dza'a dza dza lu nda kafay.

Tsaya tama na, ɗina ka nzata mnduha Lazglafta nda ksanatɔ nɗuf nda ya nda zlghey nda nɗufa tanj.

Nimtak ta sabɛ ma hadik

¹¹ Ka nghanjta yu ta saba sana nimitak guli ma hadik. His dulani manda nja zwanja tuwak. Ta gwada guli manda nja makɗakatandanj. ¹² Mbrakwa tsa nimitak tanjtanj ya da tsi. Ka marɛ tsi ta tsa mbraku ya ta kɛma tsa tanjtanj nimitak ya. Ka mblɛ tsi ta mnduha ma ghɛɗha hadik, nda inda skwiha mida nja tsɛlɛbu nja tsa tanjtanj nimitak si balana lu manda skwi nja dzata, ta mbafta ya. ¹³ Ka magɛ tsi ta mandɛrmimi katakata, ha ka klagata tsi ta vu ta luwa ta hadik ta wa ira inda mnduha. ¹⁴ Ka nanaghatɔ tsi ta inda mnduha ma ghɛɗha hadik nda skwa ndɛrmimay ya vlay lu ta tvi nja magay ta kɛma tsa tanjtanj nimitak ya. Ka'a nda mnduha ma ghɛɗha hadik mantsa: «Magafwamaga ta skwa wuyay nja vlanjta glaku ta tanjtanj nimitak si balana lu manda skwi nja dzata, ka mbafta tsi ya,» ka'a. ¹⁵ Ka vlanjta lu ta tvi ta tsa mahisa nimitak ya nja vuslanamta hafu ta tsa skwa wuyay tsaf lu manda tsa tanjtanj nimitak ya, nja gwadaini ta gwada, nja pslatani ta inda gwal kul vlanjta glaku. ¹⁶ Ka tsa mahisa nimitak ya mantsa: Tahanafwataha ta njizla ta dzva zeghwi, ka ma bizlbizla kuma a tsi ta zwani, nda galata mnduha, nda la ka gadghɛl, nda la ka pɗu, nda la kul had ka vu'a, nda la ka vu'a tani. ¹⁷ Ka had tsa njizla ta nzakway ka hga tsa

* 12:10 Grafta nda Ayuba 1:9, 11, Zakari 3:1-2. † 12:14 Grafta nda Daniyel 7:25, 12:7. * 13:7 Aya 5:7. Grafta nda Daniyel 7:8, 25, 11:36, 7:21.

nimtak ya, ka mbsaka hgani a tsi ya, ta tsa mndu ya wu katsi, yaha da skwa skwi, yaha da dzawaptá skwi guli, ka'a.

¹⁸Wana fitika zlagakwa mndu ya nda difil ma ghøjani. Mndu ya nda difil ma ghøjani ná, dza'a nda sna ta skwi ta kumə mbsaka hga tsa nimtak ya ta mnay. Tsa mbsak ya ná, manaka hga mndu ya. Mku' dərmaq nda mku' mbsak mku' mida nzakwani.

14

Laha gwal varagaha lu

¹Ka nghanťá yu kay guli ta Zwanja Tuwak ta sladu ta ghwá Siyuna. Ta sladu mnduha dambu' dərmaq nda fwađ mbsak fwađ mida kawadaga nda tsi. Inda tan, nda vinda hga Zwanja Tuwak nda hga Dani guli ma bizlibizla kuma* tan. ²Ka snanťá yu ta sani lwi ta ghudzagata manda ghudzaga mghama zala nda ya manda ghudzaga nəzla luwa. Tsa lwi ta snə yu ya ná, manda ghudzaga htimbil ta dzə lu ya nzakwani. ³Lfidá laha ta fə tsa ndəghata mnduha ya ta kəma dughuruk, nda ya ta kəma tsa skwiha fwađ nda hafu ma həj ya, nda ya ta kəma tsa halata mnduha ya. Had sana mndu ta lavinjta taghaftá tsa laha ya, ka tsa mnduha dambu' dərmaq nda fwađ mbsak fwađ mida si ta hadik vara lu ta həj ya a tsi wa.

⁴Hahəj ná, nrin a həj ta vgha tan nda hliri wa. Ksanaksa həj ta vgha tan, ka nzata həj hezle'. Mista Zwanja Tuwak ta mbada həj ta mbada dər ta dza'a diga tsi. Varagap mataba mnduha lu ta həj. Nda nza həj ka tanťani vlan lu ta Lazglafta nda ya nja Zwanja Tuwak. ⁵Ta sna a lu ta tsakalawí ma wa tan wa. Had sana maslivinza ta həj guli wa.

Duhwalha Lazglafta hkən

⁶Ka nghanťá yu ta sana duhwala Lazglafta ta ndrə ma ghuvanata luwa. Mamu Lfidá Gwada nja kdekedzenj da tsi nja mnay nja mnduha ta ghəja hadik, nja inda hadikha, nja inda mndəra mndu, nja inda mndəra gwada ta gwadə lu, nja inda zivra mnduha. ⁷Ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Zlənawazlənja ta Lazglafta ka zləzlvá kuni, kabga saghasa fitika tsayni ta guma. Tsəlbawatsəlbə ta tsəlbə nja mndu ya ta magaftá luwa, nda hadik, nda drəf, nda dzuəyha[‡],» ka'a.

⁸Ka sabə mahisa sana duhwala Lazglafta. Ka'a mantsa: «Kwej tama! Nda zləmba Babila ta nzakway ka luwa dagala. Snusna ta ima inabi ta inda mnduha, sa tsa ima inabi ya ná, hliri ya manda njaní[§],» ka'a.

⁹Ka sabə mahkəna sana duhwala Lazglafta guli. Ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Ka ta tsəlbəy mndu ta tsəlbə nja tsa nimtak ya, nda ya nja tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ka tsu'aftá tsi ta njizla ta bizlibizla kumani ka ta dzvani a tsi, ¹⁰dza'a say tsatsi guli ta ima inabi gatá sida Lazglafta kul had sana skwi gaəam lu mida. Tsa ima inabi ya ná, ma leghwa basatá njudufa Lazglafta pghamta lu. Nja gay lu ta iri nani ma ghandanda ta vu ta kəma mnduha Lazglafta nda ya ta kəma Zwanja Tuwak*. ¹¹Dirja tsa vu ta gə lu ta iri nja tan ya ná, dza'a gdavagda ta nlu ta luwa ha nja kdekedzenj[†]. Tsa gwal ta tsəlbə nja tsa nimtak ya, nda ya nja tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda inda gwal ta zlglafta tsa mbsaka hgani ya ná, had mbi'a vgha tan ma ghuya danwa nda fitik tani, nda rvidik tani wa,» ka'a.

¹²Tsaya tama, kaghuni gwal ta snatá zlahá Lazglafta, ta zlglaftá Yesu nda njuduf, gdavawagda mantsa ya. ¹³Ka snanťá yu ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantsa: «Vinda! Daga ndana ná, "Rfu da gwal ta rwuta ma slna Lazglafta,» ka'a. "Mantsa nzakwani, kada mbi'a həj ta vgha ma slnaha tan, kabga ta dza'a mista tan slnaha tan,» ka Sulkum.

Guma Lazglafta ta ghəja mnduha ta ghəja hadik

¹⁴Ka'a ka yu guli ná, ka nghanťá yu ta ghwayak ka nruslinj. Ta tsa ghwayak ya, mamu sana mndu manda Zwanja mndu[‡] ta nzaku tida, nda wa ta zewazewa dasu ma ghøjani, nda jatá vdu ya nda za ma dzvani guli. ¹⁵Ka sabə sana duhwala Lazglafta guli ma həga Lazglafta. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya mantsa: «Kla ta tsa vudá gha ya, ka tska ka ta skwi ta vwah, kabga saghasa fitika tska skwi[§] ta vwah. Nda ndəha nimaya ta hadik,» ka'a. ¹⁶Ka wudidinjta tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya ta tsa vudani ya, ka gi tskatá lu ta nimaya ta ghəja hadik.

¹⁷Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma həga Lazglafta ya ta luwa. Mamu vdu ya nda za da tsaya.

¹⁸Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma gwir, ya ta nzakway ta ga mgham ta ghəja vu. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta njanatá vdu nda za ya mantsa: «Wudidinjwudá ta tsa vudá gha nda za ya, ka tskanata ka ta yakwa inabiha ta hadik, kabga nda ndəha tsa yakwani ya,» ka'a. ¹⁹Ka gi wudinjta tsa duhwala Lazglafta ya ta tsa vudani ya ta hadik. Ka tskatá tsi ta

* 14:1 Grafta nda 7:3. 8, Izekiyel 9:4. † 14:5 Grafta nda Sefuni 3:13. ‡ 14:7 Grafta nda 10:6. 7 nda skwi ya nja njanata. § 14:8 Grafta nda Isaya 21:9, Irmiya 51:7. 8. * 14:10 Grafta nda Isaya 51:17, Zlrafta 19:24, Izekiyel 38:22. Həga vu: Ngha ta Lukwa 17:29 nda skwi nja njanata. † 14:11 Grafta nda Isaya 34:10. ‡ 14:14 Grafta nda 1:13, Daniyel 7:13. § 14:15 Grafta nda Yuwel 4:13.

yakwa inabi ta hadik. Ka pghamtá tsi ta tsa skwi tska tsi ya ma mghama glifiña basata ñudufa Lazglafta. ²⁰ Ka hu'anaptá lu ta tsa yakwa inabi ma tsa glifiñ ya ta hula luwa. Ka mbəzagaptá us mida ka ta ta vgha ka mbađa manda zala ha meli hkən dərɱək*. Latani guli, ka lamla plis diđa ná, ghəŋghəŋ yeya dza'a nghanu.

15

Kdavakta ghuya ñawha

¹ Tahula tsa, ka nghanťá yu ta sana ñizla dagala nzakwani ta ndərmim lu nda ndərmima. Ka nghanťá yu ta duhwalha Lazglafta ndəfáj nda ñanťatá ghuya ñawha ndəfáj ma dzva tañ guli. Tsahaya kdavakta ghuya ñawha, kabga tsahaya dzatá ghəŋa basata ñudufa Lazglafta.

² Ka nghanťá yu ta sana skwi manda drəf ta wudaku manda dalagar, nda vu mida guli. Ka nghanťá yu guli ta gwal ta ghuḅasapta tsa nĩmtak ya, nda tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda tsa mbsaka hğani ya. Ta sladu həŋ ta tsa drəf ta wudaku manda dalagar ya, nda ñanťatá htĩmbil ya vlañ Lazglafta ta həŋ. ³ Fa laha ya si ta fə Musa ta nzakway ka kwalva Lazglafta nda laha ya si ta fə Zwanja Tuwak, ta fə həŋ. Ka həŋ mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta, dagala slna gha ya ta magə ka, ka skwa ndərmimay nzakwani. Kagha Mgham ta ghəŋa inda hadikha. Inda skwi ta magə ka ná, tdúkwatdúkwa nzakwani, kahwathwata nzakwani guli. ⁴ Mghama dá! Wati ma mndu ya dza'a kwal kul vla glaku ña gha ka zləzla kagha na?

Kagha turtukwa gha ya nda ghuḅa. Dza'a sli'agahasli'a mnduha ta inda hadikha da tsəlbu ta kəma gha, kabga nda nghan həŋ ta inda skwi ta magə ka ná,

tdúkwa nzakwani*,» ka həŋ.

⁵ Tahula tsaya guli, ka nghanťá yu ta gunatá hga tumpul ma hga Lazglafta ta luwa† ya ta kəl mnduha ka guya vgha nda Lazglafta. ⁶ Ka sli'agaptá tsa duhwalha Lazglafta ndəfáj ya kay ma hga Lazglafta, nda ñanťatá ghuya ñawha ndəfáj ma dzva tañ, nda sudatá lguta ñusliñ tilil ta wdaku ta vgha tañ. ⁷ Ka hlafťá sani mataba tsa skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya kay ta leghwaha ndəfáj ka dasu ka dasu, ka vlañťá tsa duhwalha Lazglafta ndəfáj ya kay. Tsa leghwaha ya ná, nda ndagha nda ndagha həŋ nda basata ñudufa Lazglafta ta nzakway

ña kdəkedzəŋ. ⁸ Ka ndəghanafťá ñiñ ta sabi ma glakwa Lazglafta nda ya ma mbrakwani‡ ta tsa həga Lazglafta ya. Had' tvi ña ləglama mndu da tsa həga Lazglafta ya, ha ka dzatá ghəŋa tsa ghuya ñawha ndəfáj da tsa duhwalha Lazglafta ya wa.

16

Leghwa basatá ñudufa Lazglafta

¹ Ka snə yu ta sana lwi dagala ta sabi ma həga Lazglafta. Ka'a nda tsa duhwalha Lazglafta ndəfáj ya mantsa: «Lawala da pghadata ta hadik ta tsa leghwa basatá ñudufa Lazglafta ndəfáj ya,» ka'a.

² Ka sli'afťá tañtañ duhwala Lazglafta, ka laghwi pghadatá ñani ma leghwa basata ñuduf ta hadik. Ka slaťá ghwadak ghwadaka lkuha ta kuzlaku* ta gwal nda ñizla nĩmtak, nda ya ta gwal ta tsəlbu ña tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ta həŋ.

³ Ka pghadatá mahisa duhwala Lazglafta ta ñani ma leghwa basata ñuduf da drəf. Ka nuta drəf manda usa mndu nda mta. Ka rwuta inda skwi nda hafu ma drəf.

⁴ Ka pghadatá mahkəna duhwala Lazglafta ta ñani ma leghwa basata ñuduf da ghwa nda ya ta dzuḅayha. Ka mbədavafťá imi ka us†. ⁵ Ka sana duhwala Lazglafta ya ta ñanťatá imi ta snə yu mantsa:

«Kagha ná, nda tvani tsata ka ta tsa guma ya. Manda ghalya ka, mamu ka ndanana guli. Nda ghuḅa nzakwa gha.

⁶ Tsa mnduha ya ta pghĩťá usa mnduha gha nda la anabiha gha, Lazglafta.

Tsaya ta kəl ka ka vlañťá us ta həŋ ña say tañ. Mutsaf mantsa həŋ ta skwi ta ranťa həŋ,» ka'a.

⁷ Ka sana duhwala Lazglafta ma gwir ta snə yu mantsa: «Mantsaya nzakwani Mgham Lazglafta ya ta mbranaghata inda skwi. Ta tsay ka ta guma kahwathwata nda tvani,» ka'a.

⁸ Ka pghanaťá mafwada duhwala Lazglafta ta ñani ma leghwa basata ñuduf ta fitik. Ka mutsafťá fitik ta tvi ña dra mnduha nda vu. ⁹ Ka kdahə tsi ta mnduha ka ñanťá. Ka razə mnduha ta hga Lazglafta, ya nda mbraku ta ghəŋa tsa ghuya ñawha ya. Ama ka kwalaghutá həŋ ta paya tañ tañ ña vla glaku ñani.

¹⁰ Ka pghafťá mahutafa duhwala Lazglafta ta ñani ma leghwa basata ñuduf ta dughurukwa nĩmtak. Ka nutá ga mghamani tdik ka grusl‡. Ka hpađə mnduha ta sli'inja tañ, kabga vəl basata kuzlakwani.

¹¹ Ka razə həŋ ta Lazglafta ta luwa ta

* 14:20 Aya 19:20. Grafgra nda Isaya 63:1. 6, Nəda ghəŋ 1:15. * 15:4 Nghan ta Sabi 15:1, Inda Irmiya 10:7, Zabura 86:9.

† 15:5 Grafta nda Sabi 38:21. ‡ 15:8 Grafta nda Sabi 40:34. 35, 1 Mghamha 8:10. 11, Isaya 6:4. * 16:2 Nghan ta Sabi 9:10. † 16:4 Gray nda Sabi 7:17. 21. ‡ 16:10 Gray nda Sabi 10:21. 22.

ghəŋja lukwa tan, nda ghuya ɗanwa tan. Ka kwalaghutá hən ta paya tva tan ma slnaha tan.

¹² Ka pghaftá mamku' a duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa ɓasata ŋuɗuf ta ghwa dagala ta hgə lu ka Ifrata. Ka su'itá tsa ghwa ya ŋa paya tvi ŋa mghamha ta sli'agafata nda ma mndara luwa. ¹³ Ka nghanjá yu ta saba ghwadaka sulkumha hkən manda kləŋ manda kləŋ ma wa makɗakatandan, nda ya ma wa nimitak, nda ya ma wa ghwadaka anabi. ¹⁴ Tsa ghwadaka sulkumha ya ná, sulkumha halaway ya ta maga skwa ndərmimay. Ka laghu hən slanaghatá mghamha ta ghəŋja hadik demdem, ŋa hagaktá hən ŋa wulu baɗu tsa mghama fitik ta nzakway ka ŋa Lazglafta ta mbruta ya.

¹⁵ «Wya yu ta lagha manda ghali. Rfu da mndu ya ta nzata hzleŋa, ta ngha lgutani da mbada tsi ta mbada ka fərɗi' u, da ksutá tsi ka hula da mnduha,» ka Mgham.

¹⁶ Ka tskanata tsa sulkumha ya ta tsa mghamha ya kay, ma sana vli ta hgə lu nda gwada Hebru ka Harmageduŋ.

¹⁷ Ka pghadaftá mandəfəŋa duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa ɓasata ŋuɗuf da ghuvanata luwa. Ka snagaptá sana lwi ma dughuruk ma həga Lazglafta. «Nda kɗa!» ka'a. ¹⁸ Ka wɗə luwa ta wɗu, ka hlə lu ta wi, ka ŋzlə luwa ta ŋzlu, ka ghudzavafata hadik. Ka yawu ka yawu fatá mndu, ta ghudzavaf a hadik katakata taɓ ta tsaya wa. ¹⁹ Ka kwahavaptá tsa luwa dagala ya hkən. Ka hwanzaɓitá inda luwaha ta ghəŋja hadik guli. Ka havaktá Lazglafta ka luwa dagala ta nzakway ka Babila, ŋa sunustá leghwa ɓasata ŋuɗufani^S katakata ya. ²⁰ Gi rək, zwawada inda hadikha ta tsatsamta ma drosf. Gi lpay nghagla a lu ta ghwaha guli wa. ²¹ Ka rkagatá paplaha* dagaladagala ta luwa ta ghəŋja mnduha. Ka rarazə mnduha ta Lazglafta ta ghəŋja tsa ghuya ɗanwa tan da tsa paplaha ya, kabga fərtufərtə tsa ghuya ɗanwa ya katakata.

17

Guma taghəŋja Babila

¹ Tahula tsa, ka gavagaghatá sani turtuk ma tsa duhwalha Lazglafta ndəfəŋ ta ŋanata leghwa ndəfəŋ ya tavata i'i. Ka'a mantasa: «Sawi ka maraghata yu ka lu dza'a tsa guma ta tsa mghama hliri ta nzakway ka luwa dagala, ta nzafta ta imiha ya ɓa. ² Nda tsatsi ndəramta mghamha ta ghəŋja hadik ta hliri, ka ghuytá mnduha ta ghəŋja hadik durin da tsa hliri* ya,» ka'a.

³ Ka lamə Sulkum da i'i, ka klaghatá duhwala Lazglafta ta i'i da mtak. Ka nghanjá yu ta sana marakw ta nzafta ta nimitak ka dva ghlez hada. Rakwatsak, vivindatá ta hga rarazatá Lazglafta ta tsa nimitak ya, ndəfəŋ ghəŋani, ghwanj dulihani. ⁴ Tsa marakw ya ná, lguta dvanjɗanjan nda ya ka dva ghlez sudava tsi, nda rka ta rka nda mizidikwa dasu, nda ya nda pala ta wɗaku, nda ya nda zidaha nda bla nda bla dzvani. Leghwa dasu ŋana tsi ma dzvu nda ndəghata manzakɗaway, nda ghwadaka skwiha ma val hlirani mida. ⁵ Nda vinda hga difatá skwi ma bizlibizla kumani. «Luwa Babila, mani ma gwal ta hliri, nda ya nda manzakɗawayha ta ghəŋja hadik.» ⁶ Ka nghə yu ta ghuyatá tsa marakw ya da usa mnduha Lazglafta, nda ya da usa masləmtsəkhə Yesu.

Na tsa nghanjá dá mantasa ya ná, ka ndərmimə yu nda ndərmimə katakata. ⁷ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantasa: «Nya ta ndərmimə ka mida? Dza'a mnaghamna yu ta klatá ghəŋja difatá skwi ta ghəŋja tsa marakw ya, nda ya ta ghəŋja tsa nimitak ya nzaf tsi tida, ndəfəŋ ghəŋani, ghwanj dulani ya. ⁸ Tsa nimitak nghə ka ya ná, si mamu ghalya, ama ta had ndanana wa. Dza'a safsa ma gudzuwruŋ† ka dza'a da vla zadakwani. Mnduha ta nzaku ta ghəŋja hadik, tsa gwal kul vindaku hga tan ma deftera hafu daga ma zlafta ghəŋja hadik, ya hən, ŋa ndərmimay tan nda ndərmimə nghanjə hən ta tsa nimitak ya. Nziya nza tsi, si mamu tsatsi ghalya, ama ta had ndanana wu, ta dza'a zlagapzlagə guli.

⁹ «Hadna, nda nza na fitik na ŋa snanjá skwi nda mahizl, nda ya nda difil mida. Tsa ghəŋja ndəfəŋ ya ná, tsaya ghwaha ndəfəŋ nzanaf tsa marakw ya ta hən. Nda nza hən guli ka mghamha ndəfəŋ. ¹⁰ Hutaf gwal ta zlambuta mataba tan. Ta teke'a sani turtuk. Ta sagha a sani guli karaku wa. Dər saghaha tsatsi dazlay katsi, sira a dza'a nzɗavata tsa ga mghamani ya wa. ¹¹ Tsa nimitak si ghalya ya kay, kul had ndanana ya, tsatsi dza'a nzaku ŋa matghasa mgham. Tekw tsatsi mataba tsa mbsakha ndəfəŋ ya, ama ta dza'a da vla zadaku.

¹² «Tsa duliha ghwanj nghə ka ya ná, mghamha ghwanj‡ ta kul mutsaftá ga mgham ya. Ama dza'a mutsafmutsa hən ta ga mgham ma fitik kwitikw kawadaga nda tsa nimitak ya. ¹³ Ka skwa turtuk ndana tsa mghamha ya ŋa zlanarja tan ta mbrakwa tan, nda ga mghama tan, ta tsa nimitak ya. ¹⁴ Dza'a vulay hən ta wulu nda Zwanja Tuwak, ŋa ŋraptə Zwanja Tuwak kawadaga nda mnduhani gwal hagaf tsi, gwal zabap tsi, gwal ka ŋərmani ya, ta hən. Zwanja

^S 16:19 Gray nda Isaya 51:17. * 16:21 Gray nda Sabi 9:23. 24. * 17:2 Aya 1:2 Gray nda Irmiya 51:13, Isaya 23:17, Irmiya 51:7. † 17:8 Ngha ta 11:7 nda skwi ŋa ŋanata vindin lu mistani. ‡ 17:12 Gray nda Daniyel. 7:24.

tuwak mgham ta ghəŋa mghamha, tsatsi mali ta ghəŋa maliha guli.» ka'a.

¹⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i guli mantša: «Tsa imiha nghə ka nzaf gwal ta hliri tida ya ná, mnduha, nda dəmgə, nda hadikha, nda gwadaha ta gwadə lu, tsahaya. ¹⁶ Tsa duliha ghwanj nghanj ka nda nimitak ya, dza'a husanhusa tsa marakw ta hliri ya ta həŋ, ŋa sudata tanj ka zlanja ka fərdi'u, ŋa zuta tanj ta slu'ani ka zadanata nda vu. ¹⁷ Mantša ya ná, Lazglafta ta fanamta həŋ ma ndana tanj ŋa magata tanj ta skwi ya ta kumə tsi. Ka sagha ndana tanj ka skwa turtuk, ka vlanja həŋ ta ga mghama tanj ta tsa nimitak ya ha ka sagha fitika dzatá ghəŋa gwadə Lazglafta.

¹⁸ «Tsa marakw nghə ka ya guli ná, tsaya luwa dagala ta ga mgham ta ghəŋa mghamha ta ghəŋa hadik,» ka'a.

18

Zlambata Babila

¹ Tahula tsaya, ka nghanja yu ta sana duhwala Lazglafta ta saha daga ta luwa, dagala glakwa mbrakwani. Ka tsuwadakanafatá tsa glakwa mbrakwani ya ta ghəŋa hadik demdem. ² Ka gugudatá tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a mantša:

«Nda zlamba!

Ya nda zlamba Babila ta nzakway ka luwa dagala.

Nuna ka luwa nzakwa halaway ndana tama.

Hada vla difa inda ghwadaka sulkumha nda ghwadaka zarakha ta mbiđu lu.

³ Zlambuzlamba luwa Babila, kabga fafa ta ghəŋani ka maga sli'insli'inj, Sasusasa inda mndəra mndu ta ima inaba kbatá tsa sli'insli'injani ya.

Fa fa mghamha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tanj ka maga sli'insli'inj nda tsi.

Nuna gwal ta tsakala ta ghəŋa hadik ka gadghəl

nda skwiha ta tadaku iri tida si da tsi,» ka'a.

⁴ Ka snanja yu guli ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantša:

«Mnduha da! Sli'apwasli'a ma tsa luwa ya, kabga yaha kuni da ŋlamta ma tsa dmakwani ya,

da dadamtá kuni ma ghuya danja manda ŋani guli.

⁵ Sli'apwasli'a,

kabga fertuferta ndikata tsa dmakwani ya dikw ta luwa.

Zanap a Lazglafta ta tsa ghwadaka slnani ya wa.

⁶ Ghuyanapwaghuya ta danja manda va ya ghuyanap tsatsi ta mnduha!

Manda va tsaya manda va tsaya his ka kuni planamtá skwi ya magana tsi ta sanlaha.

Ka leghwa wud turtuk ka tsatsi tanafta ima inabani ta mndu ya, ka leghwa wudwud his ka kaghuni planamta.

⁷ Ta6 ta tsa glakwani nda zatá mghamani ya ka kuni dza'a ganap tiri ka ninja ka skwa hidahida.

Ka'a ta ndanay ma ghəŋani na:

“Nda nza nzakwa da ka mgham, nza a yu ka wadgu wu,

walanja a yu ta nzata ka skwa hidahida wu,» ka'a.

⁸ Tsaya tama, bađu va tsa fitik turtuk ya dza'a slanaghata ghuya danjani ta nzakway ka mtaku, nda nzaku ka skwa hidahida, nda maya, ŋa dripta nda vu guli. Mgham Lazglafta ná, Lazglafta ta mbruta ya.

Tsatsi ta tsanaghatá guma*,» ka'a.

⁹ Nghanja inda mghamha ta ghəŋa hadik ta gutá sli'insli'inj nda tsi, ta zutá mgham da tsi ta diŋa tsa luwa ya ta draku, dza'a tawinj tawa həŋ, dza'a ŋadiŋada həŋ ta ghəŋ. ¹⁰ Di'inj dza'a nzakta həŋ, kabga zlanja tsa ghuya danja hada ya. Ka həŋ dza'azlay mantša:

«Aya! Aya Babila ta nzakway ka luwa dagala,

luwa ya ta mbruta!

Gi hadahada ná, tsaghaghata guma† tsa re!» ka həŋ.

¹¹ Ka taw gwal ta tsakala ta ghəŋa hadik ta taw, ka ŋada ghəŋ ta ghəŋa tsa luwa ya, kabga had mndu dza'a skugəltá hu-zla tanj wa. Tsa huzaaha ya ta nzakway ka ¹² dasu, nda dzindar, nda palaha nda bla nda bla dzvani, nda skwiha lwi, nda lgutha kulefedfedə, nda lgutha ka dva ka dva, nda lgutha ta wdaku, nda sanlaha ma lgutha dinadina, nda inda mndərga udzuha nda bla mutsay, nda inda mndəra skwiha magaf lu nda sli'inja gwi'anj, nda skwiha magaf lu nda kufur ka ghuvazwanj zwanj. Sanlaha guli ná, magaf nda pala lu. ¹³ Ta dzawapdzawa həŋ guli ta ur-diha kavghakavgha, nda sluhwaha dzadzə zi'akwani, nda ima inabi, nda rdi, nda hupu, nda hya, nda slaha, nda tuwakha, nda plisha, nda vu'aha ta nzakway ka mnda səla guli. Ta had mndu ta skugəltə həŋ wa. ¹⁴ Ka tsa gwal tsakala ya nda tsa luwa ya mantša: «Nda zadə inda tsa skwiha ta dzəgaghata ya, zwaduzwadə inda gadghəla gha, nda inda skwiha ta zə ka ta mghama gha tida.

* 18:8 Vli ŋa gray nda aya 4:8. Aya 4: Isaya 48:20, Irmiya 50:8, 51:6, 45. Aya 5: Zlrafta 18:20. 21, Irmiya 51:9. Aya 6: Zabura 137:8, Irmiya 50:29. Aya 7:8. Isaya 47:7. 9. † 18:10 Aya 9:10. Gray Izekiyel 26:16-17.

Mutsəglaf a ka wa,» ka həŋ.

¹⁵ Tsa gwal tsakala ta tsakala tsa skwiha ma tsa luwa, ka nuta həŋ ka gadghəl ya, di'ij nzakta həŋ kabga zləŋa tsa ghuya dāŋwani[‡] ya. Dza'a taway həŋ ta taw ŋa nzakwa tan ka skwa hidahida. ¹⁶ Ka həŋ dza'azlay mantsa: «Aya! Aya Babila! Ta nzakway ka luwa dagala,

si ta rkafarka nda lgut kulefedfeda, nda ya nda lguta dva, nda ya nda lgut ta wdaku, nda ya nda mizidikw. Magaf nda dasu lu ta sanlaha, nda palaha ta dīnuta sanlaha.

¹⁷ Gi hadahada ná, ka zadanata mndərga tsaya ma gadghəl re!» ka həŋ.

Ka nzaktá inda gwal ta swa kwambalu, nda gwal ma kwambalu tani, nda la sludza imi tani nda gwal kasa klipi tani, di'ij nda tsi. ¹⁸ Na nghay tan ta dukwakwa dīŋa drakwa tsa luwa ya, ka wahu həŋ ta wahu. Ka həŋ mantsa: «Wati luwa ya dagala ŋa gray nda tsa luwa ya na?» ka həŋ. ¹⁹ Ka tsədə həŋ ta hadik ta ghəŋ, ka taw, ka ŋada ghəŋ, ka wahu. Ka həŋ mantsa:

«Aya! Aya luwa dagala! Luwa ya ta nanaftá gwal kwambalu ka gadghəl.

Gi hadahada ná, gi zadanatá[§] tsa re!» ka həŋ.

²⁰ Kaghuni gwal ta luwa, rfawarfa kaghuni ta rfu ta ghəŋa zadanatá tsa luwa* ya. Kaghuni mnduha Lazglafta nda gwal ghunay, nda la anabi. Rfawarfa ta rfu kaghuni guli, kabga tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəŋa tsa skwi magaghuna tsi ya.

²¹ Tahula tsa, ka klafta sana duhwal nda mbra ta nzakway ka duhwala Lazglafta ta sana pala dagala manda buna ka vzaghata da drəf. Ka'a mantsa: «Mantsaya dza'a vzdinŋa lu ta Babila ta nzakway ka luwa dagala, ŋa kwal kul nghəlanŋa. ²² Had'lu dza'a snəlanŋa ghudzagata htūmbil, dər gwal ta fa laha ka dza dewdew, nda gwal ta vya sirŋak, nda gwal ta vya talakwa tani ma luwa Babila wa. Had'lu guli dza'a sləlanaghata gwal vivda dər mā wati ma sana skwi tsi wa. Had'lu dza'a snəlanŋa ghudzaga buna ma luwa Babila guli wa. ²³ Had' tsuwadaka pitirla ta dza'a tsuwadakəglaku ma Babila wa. Had'lu dza'a snəlanŋa lwa zwanamidzi nda makwamidzi ma Babila wa. Ghalya ná, malaghumala gwal ta tsakalaghata tsakala ka pdakwa sanlaha ta ghəŋa hadik. Nda

tsa mbədakwa gha ya gataghata ka ta inda mndəra mnduha[†],» ka'a.

²⁴ Ta ghəŋa tsa guli ná, ma Babila slanaghata lu ta pghatá usa la anabi, nda usa mnduha Lazglafta, nda usa inda gwal psla lu ta ghəŋa hadik[‡].

19

Laha zatá ghwa

¹ Tahula tsa, ka snaŋtá yu ta lwi dagala ta ŋzlata ta luwa manda lwa tskata mnduha. Ka'a mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta, tsatsi ta mba mnduha.

Ŋa Lazglafta mu glaku nda mbraku tani.

² Nda tvani manda ya ta raku ta tsa tsi ta guma.

Ka tsanaghata tsi ta guma ta tsa mghama sli'ij

ta badzinŋa hadik nda tsa sli'ij sli'ijani ya.

Ganapga Lazglafta tiri kabga vəl pslatani ta kwalvahani,» ka'a.

³ Ka həŋ ka mahis mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta.

Had' tsa dīŋ ta dukwaku ma vəl dra tsa luwa ya dza'a hlata wa,

ŋa kdəkedenŋ dza'a gdavata tsi,» ka həŋ.

⁴ Ka gi zlambatá tsa halata mnduha hisamb-sak fwaď mida ya, nda tsa skwiha fwaď nda hafu ma həŋ ya, ka tsələu ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughuruk. Ka həŋ mantsa: «Amin! Zləzlvawa Lazglafta,» ka həŋ.

⁵ Ka gwadagapta sana lwi ma tsa dughuruk ya. Ka'a mantsa:

«Inda kaghuni kwalvahani, kaghuni gwal ta zləzlvay, zwani nda galata mnduha tani, zləzlvawa Lazglafta,» ka'a.

⁶ Ka gi snaŋtá yu ta sana lwi manda lwa tskata mnduha, ta ghudzagata manda zala dagala ma ghwa, ta ŋəzlu manda ŋəzla luwa ta ghudzagata nda mbraku. Ka'a mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta! Mghama mu Lazglafta ta mbruta,

tsatsi ta ga Mgham*.

⁷ Rfamarfa ta rfu, wadaħ ká mu nzata,

vlanŋavla ta glaku,

kabga nda maga fitika klay Zwanŋa Tuwak ta makwamidzani,

nda hba vgha makwamidzani guli.

⁸ Vlanŋvla lu ta tvi ŋa sudavatá lgut kulefed feda,

ta wudaku, nda ghuḅa guli,» ka'a.

«Tsa lgut kulefedfeda ya ná, slna tdukwa maga mnduha Lazglafta ya.»

[‡] **18:15** Aya 11:15. Gray nda Izekiyel 27:31, 36, 27:12, 13, 22, 27:31, 36. [§] **18:19** Aya 17:19. Gray nda Izekiyel 27:29, 34. * **18:20** Gray nda Irmiya 51:48. [†] **18:23** Aya 21:23. Gray nda Irmiya 51:63, 64, Izekiyel 26:21, 26:13, Isaya 24:8, Irmiya 7:34, 25:10. [‡] **18:24** Gray nda Irmiya 51:49. * **19:6** Aya 5:6. Gray nda Zabura 135:1, Izekiyel 1:24, Zabura 97:1, 99:1. [†] **19:9** Gray nda Mata 22:1-14, Lukwa 14:15-24.

⁹ Ka sana duhwala Lazglafta nda i'i mantsa: «Vindafvinda kazlay: Rfu da gwal hagaf lu da vla za skwa zaya klay Zwanja Tuwak† ta makwa» ka'a. Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nana gwadaha na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata,» ka'a.

¹⁰ Na tsa snanjta dá mantsa ya, ka zləmbata yu ka tsələbu ta kəmani. Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə[‡] ka mantsa! Mnda ksanatá slna ta Lazglafta yu manda va kagha, manda va zwanama gha ta njanatá kahwathwata ya marigin lu nda ma Yesu. Nja Lazglafta dza'a tsələba ka ta tsələbu,» ka'a.

Tsa kahwathwata marigin lu nda ma Yesu ya ta vlata mbrakwa kla lwa Lazglafta.

Mndu ta nja plisa njuslij

¹¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta gunatá luwa, gi ka zlagapta sana plis ka njuslij. Njərma mndu nda vərda mndu ta hga lu ta tsa mndu ta tsa plis ya. Tudukwa ta tsa tsi ta guma[§], tdukwa ta vula tsi ta vulu guli. ¹² Manda zlgħakwa vu ya irani. Nda ndəgha zewazewaha ma ghəjani. Mamu sana hgu vindaf lu ta vghani. Tsa hgu ya ná, had sana mndu nda sna wu, ba tsatsi turtukwani yeya nda sna. ¹³ Lgut tsghumam lu ma us sudava tsi ta vgha. «Gwada Lazglafta» hgani. ¹⁴ Mbađa la sludziha ta luwa ka sli'i mistani ta plis ka njuslij ka njuslij, nda susudata lgutha kulefedfəda, ka njuslij ka njuslij, nda ghu6a nda ghu6a guli. ¹⁵ Ka sabə na kafay nda za wani pit ma wani nja zadfanatá mnduha kul snatá njan, nja gayni ta mgham ta ghəja tanj nda mani'uwa kufur, nja hu'anaptani ta həj manda hu'a yakwa inabi ma glifir nja diza imani ya. Tsaya dza'a maranjta kazlay: Katakata basatá nudufa Lazglafta ta mbruta ka'a. ¹⁶ «Rveri ta ghəja rveriha, Mgham ta ghəja mghamha,» ká lu vindafatá hgu ta lgutani nda ya ta rkufani.

¹⁷ Tahula tsa guli, ka nghanjá yu ta sana duhwala Lazglafta ta sladu ta fitik. Ka gugudata tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a nda inda zarak ta ndaraku ma ghuvanata luwa mantsa: «Sli'akwa sli'a ka tskavata kuni nja za skwa zaya skalu dagala da Lazglafta. ¹⁸ Sawa da za slu'a mghamha, nda slu'a mghamha sludziha, nda slu'a gwal nda mbra nda mbra, nda zlu'a plisha nda gwal tida tani, nda slu'a inda mnduha ta nzakway ka vu'a, nda gwal kul had ka vu'a, zwani nda galata mnduha* tani,» ka'a.

¹⁹ Ka gi nghanjá yu ta tsa nimitak ya, nda mghamha ta ghəja hadik, nda sludziha tanj tani, ta tskavata nja vulu nda tsa mndu ta nzafta ta plis ya, nda ya nda sludzihani tani. ²⁰ Ka gi ksuta lu ta tsa nimitak ya kawadaga nda tsa ghwadaka anabi si ta

magatá mazəməzəmha ta kəma tsa nimitak ya. Nda tsa mazəməzəmha maga tsi ya nanaghata tsi ta gwal ta tsu'afatá njizla tsa nimitak ya ka tsələbu nja skwa wuyayni ya. Ka pghaghatá lu ta həj his his ta ndiri ta ndiri da dudu vu ghandand. ²¹ Ka gi pslatá lu ta sanlaha nda kafay ya ta sabi ma wa tsa mndu ta nzafta ta plis ya. Ka babaghatá zarakha da slu'a tanj.

20

Vaku dambu'

¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, nda klatá maku6la gudzuvrunj nda ya nda mghama zida ma dzvu. ² Ka ksafatá tsi ta tsa makdakatandanj dzidza nahadik, ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkum, halaway hgani ya. Ka habafta tsi nja za vaku dambu'. ³ Ka vzaghatá tsi da tsa gudzuvrunj ya, ka hunustá tsi ta wa tghani ka njəzlafta, kada kwala tsi ta nangəltá mnduha ta ghəja hadik ha ka hdatá tsa vaku dambu' ya. Tahula tsaya, nja zliginjta nja vaku kwitikw.

⁴ Tahula tsa guli, ka nghanjá yu ta dughurukha*. Ka vlanjá lu ta mbrakwa tsa guma ta gwal ta nzaku tida. Ka gi nghanjá yu ta hafa gwal datsaghu lu ta ghəja tanj ta ghəja vəl mna gwada Yesu nda ya ta ghəja gwada Lazglafta. Hahəj ná, tsələbanj a həj ta tsələbu nja tsa nimitak ya nda ya nja skwa wuyayni tani wa. Had njizlani ta kuma tanj nda ya ta dzvuha tanj wa. Ka vramtá həj, ka gə həj ta mgham kawadaga nda Yesu Kristi ka vaku dambu'. ⁵ Tsaya tanjanja sli'agapta ma mtaku. Sanlaha ma gwal ta rwuta ná, vrəglam a hahəj nda hafu ha ka kdatá tsa vaku dambu' ya wa. ⁶ Rfu da tsa gwal ta sli'agapta tanjan ma mtaku ya, nda ghu6a hahəj. Ta had mahisa mtaku nda mbraku ta ghəja tanj wa. Hahəj ná, dza'a nzakway həj ka gwal ta dra skwi nja Lazglafta nda ya nja Yesu Kristi, nja gay tanj ta mgham kawadaga nda Kristi ka vaku dambu'.

Kdatá mbrakwa halaway

⁷ Manda kdatá tsa vaku dambu' ya, nja pliginjá halaway ma gamakani, ⁸ nja sabani da nangəltá mnduha ta ghəja hadik demdem, ta nzakway ka hadika Gwagw nda Magwagw, kada tskanata tsi ta həj nja vulu. Manda wutak ma ghwa mbsaka tanj. ⁹ Ka sli'agaghata həj ma inda vli ta ghəja hadik, ka wantá həj ta ghu6a mnduha Lazglafta nda tsa luwa dvu Lazglafta ya tani. Ama ka saha vu daga ta luwa ka dughwadutá həj. ¹⁰ Ka gi klaftá lu ta tsa halaway ta nana həj ya ka vzaghata da dudu vu ghandand ma

‡ 19:10 Gray nda 22:8-9. § 19:11 Gray nda Izeikiyel ... 1:1, Zabura 96:13, Isaya 11:4.

* 19:18 Aya 17:18. Gray nda

Izeikiyel ... 39:17-20.

* 20:4 Gray nda Daniyel. 7:9, 22.

vli hada tsa nimitak nda ghwadaka anabi ya, na giri na tan hada nda fitik tani, nda rvidik tani ha na kdekedzen.

Dzatá ghəŋa guma

¹¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta sana dughuruk ka nusiŋ dagala, ta nzaku mndu tida. Ka nutá hadik nda luwa lay ta kəmani. Nghəlanja a lu ta hən wa. ¹² Ka gi nghanjá yu ta gwal ta rwuta, galata mnduha nda zwani tani ta nzaku ta kəma tsa dughuruk ya. Ka gwananaftá lu ta defteriha. Ka gunanaftá lu ta sana defteri ta nzakway ka deftera hafu. Ka tsanaghata lu ta guma ta gwal ta rwuta ta bta slnaha tan ta magata hən manda va ya nda vinda ma tsa defteriha ya. ¹³ Ka varanaktá drəf ta mnduha ya si rwana tsi. Ka varanaktá mtaku nda vla tska vgha gwal ta rwuta ta ya si da hahən. Ka tsanaghata lu ta guma ta hən ta bta slnaha tan ta magata hən. ¹⁴ Ka gi klafta lu ta mtaku nda vla tska ta vgha gwal ta rwuta tani, ka pghaghata da dudu vu. Tsa dudu vu ya ta nzakway ka mahisa mtaku. ¹⁵ Ka slanagha a lu ta vindatá ta hga dər wati ma mndu ma tsa deftera hafu ya wu katsi, dza'a klafkla lu ta tsa mndu ya ka vzaghata da dudu vu.

21

Lfida luwa nda lfida hadik

¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta sana lfida luwa nda sana lfida hadik. Lula tanjanja luwa nda tanjanja hadik, ta had drəf guli wa. ² Ka gi nghanjá yu ta saha luwa dagala nda ghuəa, ta nzakway ka luwa Ursalima ta luwa daga da Lazglafta. Nda rkarkani manda makwa ta dza'a da zə'al. ³ Ka sanja yu ta sana lwi ta gugudagapta ma dughuruk. Ka'a mantsa: «Wya həga tumpula nza-kwa Lazglafta mataba mnduha! Na nzakwani kawadaga nda hən, na nzakwa tan ka mnduhani, na nzakwa tsatsi guli kawadaga nda hən, ⁴ na masanaptani ta hən ta inda ima taw ma ira tan. Ta had mtaku dza'azlay dekdek wa. Ta had taw dza'azlay dekdek guli wu, dər wahu, dər kuzlakwa skwi, kabga lula* tanjanja skwiha.

⁵ Ka tsa mndu ta nzafta ta dughuruk ya mantsa: «Ndana tama, wana yu ta magaftá inda skwi demdem ka lfidani,» ka'a. Ka'a guli mantsa: «Vindaf vinda, kabga na gwadaha na ná, kahwathwata nzakwani, skwi na faftá ghəŋ tida ya,» ka'a.

⁶ Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nda kəfa tama! I'i zraftani nda kdavaktani, i'i nahani nda kwanahani. Mndu ya kuzlanja ndala, dza'a vlanjla yu ta dzubaya imi ta vla hafu ka mbalay. ⁷ Mndu ya ta zatá ghwa, dza'a

vlanjla lu ta tsa skwiha ya. Dza'a nzakway yu ka Lazglaftani, dza'a nzakway tsatsi guli ka zwanja[†] da. ⁸ Ama gwal ta yadi, nda gwal ta mbrəs, nda gwal ta maga manzakdaway skwiha, nda gwal ta psalatá mndu, nda gwal ta maga sli'insli'inj, nda gwal ta mbadaku, nda gwal ta wuya skwi, nda inda gwal ta tsakalawi ya, da dudu vu ghandand dza'a pghaghata lu ta hən. Tsaya ta nzakway ka mahisa mtaku,» ka'a.

Lfida Ursalima

⁹ Tahula tsa, ka sagha sani turtuk mataba tsa duhwalha Lazglafta ndəfən, ta nananata leghwaha ndəfən, nda ndaghatani nda tsa ghuya danwaha ndəfən ka kwanahani ya. Ka gwadgihatá tsi, ka'a mantsa: «Saghasa! Ka maraghata yu ta makwamidzi ta nzakway ka markwa Zwanja Tuwak,» ka'a.

¹⁰ Ka klaghatá tsi ta i'i kay guli ma Sulkum ta sana ghwa[‡] dagala nda slra. Ka marihatá tsi ta luwa dagala nda ya nda ghuəa ta nzakway ka Ursalima ta saha ta luwa daga da Lazglafta. ¹¹ Tsa luwa ya ná, ta wdaku da glakwa Lazglafta, ta wdaku manda pala nda sgit tida, manda pala dzasfa ta wudaku manda dalagar. ¹² Nam ma muhl dagala nda slra lu ta tsa luwa ya. Ghwanjpdə his watghaha tida, ghwanjpdə his duhwalha Lazglafta ta wa tsa watghaha ya, nda vivindatá hgəha tida guli. Hgəha mndəra zwana la Isra'ila ghwanjpdə his tsa hgəha ya. ¹³ Watghaha hkən nda tvə mndəra luwa, watghaha hkən nda tvə Nur, watghaha hkən nda tvə Mazuš. ¹⁴ Ta palaha ghwanjpdə his thafta lu ta mndəra tsa muhula tsa luwa ya. Ka vivindatá lu ta tsa palaha ya ta hgəha gwal ghunay ghwanjpdə his, gwal si ta dza'a mista Zwanja Tuwak.

¹⁵ Da tsa mndu ta gwada nda i'i ya ná, mamu dafa dasu ma dzvani na graftá tsa luwa ya, nda watghahani, nda muhulani* tani. ¹⁶ Fwad slərpa tsa luwa ya. Ka gragra tsa slərpuhani ya guli. Ka graftá tsi ta tsa luwa ya nda tsa dafa ya ka meli dəmbu' his nda fwad dərmək. Slrakwani nda bughwatani, nda lafani ta luwa, ka skwa turtuk tsahaya. ¹⁷ Ka graftá tsi ta slada tsa muhl ya, ka mbədafá tsi ka səla dərmək nda fwad mbək fwad fwa. Manda va ya snu mnduha ta mbəday mbədafta duhwala Lazglafta. ¹⁸ Baf nda sana pala ta hga lu ka Dzaspa lu ta tsa muhl ya. Tsa luwa ya, baf nda dasu dze'dze' lu manda skwi ka dalagar. ¹⁹ Thatá mndəra muhula tsa luwa ya ná, nda palaha kavghakavgha ya ta dinuta katakata rkanafu lu ta rka. Tanjanja

* 21:4 Aya 1:4. Gray nda Isaya 65:17, 66:22, 52:1, 61:10, Izekiyel ... 37:27, Livitik 26:11-12, Isaya 25:8, 35:10, 65:19.

† 21:7 Gray nda 2 Sam. 7:14, Zabura 89:27-28.

‡ 21:10 Gray nda Izekiyel ... 40:2.

§ 21:13 Aya 12:13. Gray

nda Izekiyel ... 48:30-35.

* 21:15 Gray nda Izekiyel ... 40:3.

palaka thatá mndərani, nda palaka Dzaspa. Mahisani, nda palaka Safir. Mahkənani, nda palaka Kalsedwan. Mafwadani, nda palaka Imrud. ²⁰ Mahutafani, nda palaka Sarduniksa. Mamku'ani, nda palaka Sardwana. Mandəfənani, nda palaka Krisuwalit. Matghasani, nda palaka Beril. Matəmbayani, nda palaka Tupaz. Ma ghwanjani, nda palaka Krisupraza. Maghwanjəpdə nderjani, nda palaka Hyasinjta. Maghwanjəpdə hisani, nda palaka Tista. ²¹ Tsa watghaha ghwanjəpdə his ya ná, palaha ghwanjəpdə his ya. Tsa palaha ya ta hğə lu ka Perla. Tvi ma tsa luwa ya ná, ka dasu dze'dze' nzakwani, ta wđaku manda dalagar.

²² Ma tsa luwa ya, ngha a yu ta həga Lazglafta wa. Mgham Lazglafta ta mbruta ta nzakway ka həgani, mantša ya Zwanja Tuwak guli. ²³ Zba a tsa luwa ya dər fitik, dər tili nja tsuwadaka vli mida wa. Glakwa Lazglafta ta tsuwadaka vli mida. Zwanja Tuwak pitirla tsa luwa ya. ²⁴ Dza'a mbađə ma tsuwadək inda mndəra mnduha ta mbada, nja hladamta mghamha ta ghənjə hadik ta gadghəha tanj da tsa luwa ya. ²⁵ Had lu dza'a walanja hahafatə watgha tsa luwa ya giftik wa, ta had rvidik dekdek hada wa. ²⁶ Dza'a hladamhla lu ta inda skwiha dınadına nda gadghala inda mndəra mnduha da tsa luwa ya. ²⁷ Had skwi kul ghuđaku dza'a lami da tsa luwa ya dər mndu ta vzinjtə ghənjani ka maga manzakđaway skwi, nda gwal ta tsakalawi wa. Ba gwal nda vinda hga tanj ma deftera hafu da Zwanja Tuwak† yeya dza'a lami.

22

¹ Tahula tsa, ka marihatə tsa duhwala Lazglafta ya ta ghwa ima ta vla hafu, ta wudaku manda dalagar, ta mbəzagapta ma dughurukwa i Lazglafta nda Zwanja Tuwak*, ² ta mbada ta tvi ma tsa luwa ya guli. Ta slərpuha tsa ghwa ya guli, mamu fwa hafu. Ghwanjəpdə his kə'a ta yafatə ma vaku. Tili tili kə'a ta yaku. Ta mbamba inda mndəra mnduha lu nda sluhwahani. ³ Had skwi ksi'af Lazglafta† dza'a lami da tsa luwa ya wa.

Dughurukwa Lazglafta nda nja Zwanja Tuwak dza'a nzaku ma tsa luwa ya, nja tsələbay kwalvahani ta tsələbu nani. ⁴ Dza'a nghanjngħa hən ja kumani, dza'a mamu hğani ma bizbizla kuma tanj guli. ⁵ Had ta a rvidik dekdek wa. Zbəğəltə a hən dər pitirla, dər tsuwadaka fitik wu, kabga Mgham Lazglafta dza'a tsuwadaka hən nja gay tanj ta mgham ha nja kdekedzenj.

Vragata Yesu Kristi

⁶ Tahula tsa, ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantša: «Kahwathwata na gwada na, gwada nja faftə ghənj tida ya, Mgham Lazglafta ya ta valanjta Sulkumani ta la anabi ta ghunaftə duhwalhani nja maranantə kwalvani ta skwi ya gi dza'a magaku,» ka'a.

⁷ Ka Yesu mantša: «Wya yu gi ta lagħa, tfawi ta ghənjə gwal ta njanatə tsghatə lwa Lazglafta ma na defteri na!» ka'a.

⁸ I'i Yuhwana ta snanjta nda slamənjə dā, ka nghanjtə yu nda ira dā ta tsa skwiha ya. Manda snanjta dā ka nghanjtə yu, ka zləmbatə yu ta kəma tsa duhwala Lazglafta ta maray nja dā ya, ka tsələbu nani.

⁹ Ama ka'a nda i'i mantša: «Nawa, ma magə ka mantša! Mnda ksa slna yu manda va kagħa, manda va zwanama għa la anabi, manda va gwal ta snatə gwada ma na defteri na, nja Lazglafta tsələba ka ta tsələbu,» ka'a.

¹⁰ Ka'a nda i'i guli mantša: «Yaha ka da kwal kul mna na tsghatə lwa Lazglafta ma na defteri na, kabga ndusakndusa fitik.

¹¹ Ka ghwadaka skwi kumanj mndu ta magay ya, kdəyni ta maga ghwadaka skwani. Ka skwi nja mbidəy nda mbida kumanj mndu ta magay ya, kdəyni ta magay. Ka nzaku tđukwa kumanj mndu ta magay ya guli, kdəyni ta magay. Mndu ya nda ghuđə ya, ka kđə tsi ta nzakwani nda ghuđə†,» ka'a.

¹² Ka Yesu mantša: «Wya yu gi ta lagħa, dza'a kladanaghata nda nisəla yu, nja vlanjtə inda mndu tađta slnani maga tsi. ¹³ I'i zlraftani, i'i kdəvaktani. I'i nahani, i'i kwana-hani. I'i tanjanani, i'i kdəvaktani,» ka'a.

¹⁴ Nda tfawi ta ghənjə gwal ta ghuđəptə lguta tanj. Hahən gwal dza'a mutsəftə lavinjta za yakwa fwa hafu§, nda lami nda ta watgha tsa luwa ya. ¹⁵ Ama gwal ta nzakway ta magaku manda kriha, nda gwal ta mbəđaku, nda gwal ta maga sl'i'insl'i'nj, nda gwal ta pslatə mndu, nda gwal wuya skwi, nda inda gwal zđəgana tsakalawi, ta tsakalay hən guli ya, ma bli dza'a zlanata lu ta tsahaya.

¹⁶ «I'i Yesu ta ghunaftə duhwala dā nja mnananjtə tsa skwiha ya ta Igliz. I'i ná, zivra mghama Dawuda yu, gumbəzla ta wđaku gasərdək yu,» ka'a.

¹⁷ Ka i Sulkum nda makwamidzi mantša: «Sagħasa,» ka hən.

Ka inda mndu ya ta snay guli mantša: «Sagħasa,» ka'a.

Mndu ya ta kuzlanjta ndala, ka sawi tsi da sa ima hafu, dza'a vlanjvla lu ka mbalay*.

Dzatə ghənjani

† 21:27 Aya 23:27. Gray nda Isaya 60:19-20, 60:3-5, 60:11, 52:1, Izekiyel ... 44:9. * 22:1 Gray nda Izekiyel ... 47:1, Zakari 14:8. † 22:3 Gray nda Zakari 14:11, Zlrafta 3:17. ‡ 22:11 Gray nda Daniyel. 12:10. § 22:14 Gray nda 2:7, Zlrafta 2:9, 3:22. * 22:17 Gray nda Isaya 55:1.

¹⁸ Ka yu ta mnananɗá dɛr wati ma mndu ya ta snanɗá na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na ná. Ka sganaghasga mndu ta sana skwi katsi, dza'a ganapga Lazglafta tiri nda tsa ghuya ɗanwaha vindam lu ma na defteri na. ¹⁹ Ka klanaghukla mndu ta sana skwi mataba gwadaha ma na defteri† ta nzakway ka tsghatá lwa Lazglafta na katsi, dza'a klanaghukla Lazglafta ta mayakani

ma yakwa tsa fwa hafu ya, nda ya nda tsa luwa nda ghuɓa ya, manda va ya nda vinda ma na defteri na.

²⁰ Ka na mndu ta nghanɗá na skwiha na ta mnay ná, «Anji, wya yu gi ta lagha.»

Amin! Saghasa gha Mgham Yesu‡!

²¹ Ka nza zɗakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni demdem.

† **22:19** Aya 18:19. Gray nda Vrafta ta zlahu 4:2, 13:1. ‡ **22:20** Gray nda 1 La Kwareɗt 16:22.